6
37-f
17

6
29 N
16

L. 9/4

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6-37-f-17

~~23-h-15~~

23
6

Ex libris.
Hieronymi à Corduba Hiſpani.
Vallisoletani.

40

G·BVDÆI

CONSILIARII REGII, SVPPLICVMQVE LIBELLORVM IN REGIA MAGISTRI

EPISTOLARVM LATINARVM LIB. V.

Annotationibusq; adiectis in ſingulas fere epiſtolas.

GRAECARVM ITEM LIB. I.

BASILII *item Magni Epiſtola de Vita in ſolitudine agenda, per Budæum latina facta.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

APVD Iod. Badium Aſcenſium.

Bibl: Sec Coll: Rom: Soc Jesu

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Iacobus Tuſanus candido lectori Salutem.

CVM mihi rogitanti Budæus Galliarum noſtrarum decus, quę ſumma eſt ipſius erga me beneuolentia, ſingulos græcarum ſuarum epiſtolarum atticiſmos, & reconditiſſimum quenq; locum nihil grauatus nuper aperuiſſet, eiuſdem continuo tam expoſita fretus & facilitate & humanitate, latinas quoq; attentius quaſcunq; antea edidiſſet, mecum relegens, tropos omneis, quibus vnus noſtro ſeculo facile præſtat, ſingulaq; adeo verba quæ quidem commentariolis illuſtranda viderentur, ab ipſomet auctore ſum diligenter ſciſcitatus. Deniq; ſæpius me percũctante, & illo ad manũ alacriter reſpõſitãte ac dictãte factum eſt, iuſtum vt in commentarium hoc modo exceptę annotationes euaſerint. Quæ deinde iterum atq; iterum perlectæ, non doctę modo, & illis quę nõ ita pridẽ in libros de contemptu rerum fortuitarum conſimili ſorte exierunt, prorſus germanæ: ſed ad veterum etiam ſcriptorum intellectum mihi viſę ſunt q̃plurimis vſui magno futuræ, ne dicam neceſſariæ: ideoq; quo nocturnis ſimul ac diurnis omniũ manibus verſari quirent, ab illis quamprimum edẽdæ. Verti adhæc gręca ne quem remorari poſſent, Latinis quidẽ interſerta, ſtilo familiari, explanationis ſcilicet potius quàm phaleratæ cuiuſdam ac vendibilis interpretationis ratione habita. Nam in totum atticas illas eiuſdem epiſtolas melleq; perfuſas hymettio publica prælectione breui σὺν θεῷ ſumus enarraturi: rem profecto græcæ linguæ candidatis mire profuturam. Hæc amice lector ęqui boni te ſi conſuluiſſe ſenſerimus, ab eodẽ (quod dicitur) capite, vt flumina vel magna atq; vbera tibi poſthac deducẽdo accerſantur, ſedulo faciemus. Vale & Budæum noſtrum ama. Luteciæ in ædibus Aſcenſcianis pridie Idus Februarias. Anno M.D.XXVI.

INDEX ANNOTATIONUM in Epiſtolas G. Budæi tam græcarum quam latinarum, ſerie literaria.

A

A ET AB Præpoſitionum elegantia in huiuſmodi locutionibus A feretis iii.
Ab oratorib. ſolitudo, Ab expectatione publica &c. xi.
Ab equitatu firmus, & ſimilib. fo. xiii. A Quæſtore numerare, & ſimilib. xxii. A ſe, A cæteris ſilētiū, & ſimilib. 34.
Abiectus animi xxxvii.
Abrogatus lxx.
Abſque lxxvii.
Abſoluere lxxxiiii.
Abunde eſſe ciii.
Abuti fame xlix.
ἀγραῖος xlv.
ἄγριον xci.
ἀγχώμαλον γίνεσθαι xcvii.
Aceſſiones ii, xlix.
Accidere xii.
Accilum corpus xii.
Accuſatiuꝰ caſus abſo ſubaudito rectus xxx.
Acies lxxxv.
Acquieſcere vii.
Acrimoniæ officina xlvi.
Acroamata lxxxi.
Actam rem agere ciii.
Actio inſtitoria xviii.
Actio ex ſtipulatu iiii.
Actio perſecutoria xxxv.
Actio pro ſocio. xxx, lxxxv. xci.
Actionē in bonū cōcipere. xxxv
Actionem dare lviii.
Actionis diē cedere lxxv.
Actio damni dati xcii.
Actio noxalis xcii.
Actiones populares cv.
Actor xxxvi.
Actus ſummꝰ rerū. xxxvi.
Adæquare xcvii.
Adalligo liii.
Adamuſſim xxviii.
Addicere lxxii.
ἀδελφὸς lxxx.
Adiectiuū plurale neutrū. xxix.
Addiectiuū plurale neutrū poſt duo ſingularia ciiii.
Adigere in verba xlii.
Adiicere oculum lxvii.
Adiiciales cœnæ xlviii.
Adimere ius in præteritū. xcvi.
Adytum philoſophiæ xcv.
Adiurare xlii.
Adiutare cvi.
Admenſor cvii.
Admittere equum viii.
Admitere cviii.
Admurmuratio &c. vi.
Adobruo liii.
Adraſticæ leges xciii.
Aduentitia ii.
Adultus autumnus xliii.
Adūbrare, Adumbratio, Adumbratum xxxiii.
Aduocatio lxx.
Aegrotatio xci.
Aegritudo xci, xcvii.
Aemulari exemplum xix.
Aequales lxx.
Aequali lance xcii.
Aequanimitas xxxix.
Aequum & bonum xxxv.
Aequus iudex lviii.
Aequum eſſe xcvii.
Ex æquo & bono viuere cv.
Ex æquo loco dicere cix.
Aeramentum l.
In ære ſuo eſſe xii. xxxiiii.
Aere non ſuo negociari, folio xviii.
Aerarium in æde Saturni. xxv.
Aes alienum xii.
Aes ſuum cuiuſque xii.
Aeſtuare lxxii, lxxx.
Aeratis cuiuſque tria momenta fol. xliii.
Aetatem ferre li.
Aetas iniens xcix.
Aetatula xcix.
Affecta fides & valetudo xii.
Affectum corpus xii.
Afferre vitium xxvi.
Affinis culpæ, ſuſpicionis, ſceleri viii, xxxix.
Agere lxxiii.
Age hoc lxxiii.
Agis res alias lxxiii.
Agnina xliii.
Agnoſcere lxxviii.
Aiacis clypeo tectus xix.
ἀιζολογεῖσθαι xv.
ἀκαῖρος ἄνοια, οὐδὲν ἔχθρας διαφέρει cx.
ἀκίσασθαι cii.
ἀκμάζων xliii.
ἀκοσμία cxi.
ἀκρατὴς xii.
ἀκριβὴς στάθμη xxviii.
Acroamata lxvi.
ἀκροαματικὰ lxxxi.
ἀκρόασις lxxxi.
Alba parma xxix.
In album referre xxii.
Aleam iacere cvi.
Alexicacus Hercules xiii.
Alias res agis xv, lxxiii.
Alica ſaccharata xlix.
Alienum æs xii.
Alienum factum promittere, fol. lviii.
Alligare vi.
ἄλις δρυός xxix.
Alites lix.
ἄλοχος xlv.
Alter lxxv.
Alternare xlviii.
Altrinſecus aſſeſſores adhibere, fo. lv.
ἀμαρτητικὸς ciiii.
ἀμαυροῦσθαι xxx.
Ambire lxxii.
ἀμοιβαῖν xlviii.
Amoliri lxxviii.
Amuſſis xxviii. cix.
ἀμύνασθαι lii.
ἀμφισβητεῖν xxiiii.
ἀναβεβιωκὸς xxxi.
Anagogica philoſophia, folio lxvii.
Anagogicæ lxi.
ἀναγόρευσις lix.
ἀναγωγὴ cvi.
ἀναδύνασθαι xcviii.
ἀναζυγὴν σημαίνειν xxxiiii.
τῶν ἀναζευγνύντων ἐπίφθεγμα, fol. xxxiiii.
ἀναίρειν xiii.
ἀναισθήτως ἔχειν xlix.
ἀναπίπτειν xxxii.
ἀναπνοάς τινος ποιεῖν xiii.
Anathemata cvi.
Anatociſmus xviii.
Ancipites res xlii

BIBLIOTECA ... ROMA ...

Anctitate lxxxvi.
ἀνδράποδον xxxv.
ἀνδραποδώδης lxxiiii.
ἀντεπισκόδαστος xiii.
Animaduerſiones cx.
Animi inſignia xlv.
Animæ partes xiiii.
Anni humani &c. xciii.
Anni ſpatio poſſeſſio amittitur fol. lv.
Annua dies xcvi.
Annuli xli.
ἄντανδρος lxxvi.
ἀντισοφίζειν xciiii.
ἀντιπάσχειν lix.
Anteuertere lxxii.
ἀντιβολῶ xlii.
Anticipatio xciiii.
ἀντικρούειν xxx.
ἀντιλαβαὶ xlvi.
ἀντιπάθεια ciiii.
Antiphiloſophia xcviii.
ἀντὶ πολλῶν viii.
Antiſtitia cvii.
ἀοίδιμα cviii.
ἀνυπόδυτος xxxvi.
ἄνωθεν xciiii.
ἀξία vii, xxix.
ἀξίωμα xxix.
ἀξιωματικὸν τὸ xxix.
ἀξιόπιστον xlvii.
ἀξιοπρέπεια xxix.
ἀπαίσιος xiii.
οὐκ ἀπίθανα xcviii.
ἀπερίληπτος xxxvi.
ἀπεριόριστος xxxvi.
ἀπεσκιρωμένα xlix.
Apitius xlix.
ἀπογινώσκειν διὰ τὸ ἔγκλημα δε. fol. lxxxiiii.
ἀποσεῖσθαι τὸ ἄχθος xx.
ἀποθεῶσαι iiii.
ἀποκατάστασις lxx.
ἀποκρύπτειν xxx.
ἀπόμαχοι xxx, xcix.
ἀποσημειώματα ὑπομνήματα μνῆα xix.
ἀποσκυθίσαι xx.
ἀποσκίασμα xxiii.
Apoſtolicæ epiſtolæ lii.
ἀποτεθυμένα lix.
ἀποτελικός ciiii.
Apotropęus, Apollo xiii.
ἀποτρόπαιοι θεοὶ xiii.
Apparitores.14., xliiii, lxxii.
Apparitura xiiii, lxxii.
Appellare xvi, lxxxv, lxxxvi, xcii, xcvii.
Appetere lix. lxxii.
Appetens cviii.
Apponere xxxi.
Approbare lxxii
Aqua eadem & igne uti l.
Aquæ ad modum dicebant oratores lvi.
Aquam cuipiam fundere vi.
Aqua hæret lix.
Aquarii moduli lxxxviii.
ἀρὰς ἐπαρᾶσθαι &c. quære ἐπαρᾶσθαι
Arbitrari lxxix, ci.
Arbitratu probatum xcix.
Arbitratu tuo ci.
Arceſſere lxxxv.
a capite lxxxviii.
Architectonicus oculus, folio xxxii.
Architectonicæ artes xxxii.
Arcturus Prętorii Præfectus l.
ἀργυρίζεσθαι vii.
Argentariã facere xlii.
Argumentum, Argumentoſum, fol. xlix.
Ariſtarchi liiii.
Ariſtocratia vi.
Arma xxviii.
Armillati xcii.
Aromatites l.
Ἄρτεμις xlv.
Artocreas l.
ἀρχιπλῶναι xii.
Ἀρχιτέκτων xxxii.
ἀσκεῖν xxix.
Aſclepiades, Aſclepiadę xxxix
ἀσκληπιαδῶν παῖδες xxxix.
Aſymboli xcii.
Aſoti cvii.
Aſotodidaſcali cvii.
ἀσφάλισμα xxxvi xlvii.
Aſſeclæ c.
Aſſenſus ciii.
Aſſertor xx.
Aſtringere vi.
Athenienſis ciuitas xx:
Atrienſes cix,
Attentare lxxii.
Attribuere xxxvii.
In auctoritate eſſe lxxxiiii.
Auctoritatem laudare cix.
Auctionem facere xii.
Auctus cii.
Audiens dicto xciiii.
Auerſari lxxviii.
Auerſandus xcv.
Augere numerum & ciuitatem xxiii.
Augere lxxxvii.
Auis inauſpicata & obſcœna, folio xiii.
Aulæ apparere, & eius genium. lxxii. eſt imposturę diuerſorium xlvi.
Auſcultatio lxxxi.
Auſpiciis ſaluis facere &c. lix.
Autem xl.
Autolyci cvii.
αὐτίκα γέ τοι xliii.
αὐτίκα δὴ xliii.
αὐτόνομος cv.
αὐτοῦ γε ἕνεκα xi, xxxix.
ἀφεῖναι διὰ τοῦ ἐγκλήματος, folio lxxxiiii.
ἀφορμὴ ii.
ἀφοσιοῦσθαι lxxviii.

B

Βασκαίνειν xxxii, xxxvii.
Bima dies &c. ciii.
φιλοβλάβης δίκη xcii.
Bonæ literæ quæ xxxix.
Bonorum poſſeſſio lxxvi.
βουλευτικός xxxv.
Bubula xlix.
Buccarum folles xlv.
Budęus libellorum magiſter, fol. iii.
Bullulæ Romanæ cx:

C

Cadere perſecutione xxxv.
Cauſa xli.
Caducæ literæ & vices xv.
Caduca hæreditas xv.
Caduca bona xv.
Caducum legatum xv.
De cælo detrahere iiii.
In cælo eſſe iiii.
In cælum ferri iiii.
Cætera doctus lviii.
Cæterum lxxxviii.

Calculus xxxvii,xcvii.
Calculos ſubducere xxxvii.
Calendarium v.
Calendarium rationes recogno ſcere vi.
Callum obducere lxix.
Cancellariæ regulæ cxi.
Canonici libri cvii.
Cantatiſſima cviii.
Capere noxam xxxix.
Caput.2,lii,lxx,lxxxviii,xciiii.
Capitulum lxx.
Capita conferre xi.
Capite cenſi x.
Capitalis noxa xxxix.
A capite periculũ ꝓpulſate.lii.
Capitis imminutiones tres,61.
Caput ſenſuum officina .lxix.
A capite arceſſere lxxxviii.
Captio lxxxii.
Cardinales cxi.
Cardines cxi.
Caries lxxx.
Caſſiani iudices xxxii.
Gaſſius xxxii.
Caſſius reorũ ſcopulus. xxxii.
Caſtrare cxii:
Cataſtrophe lxx,xcvii.
Catecheſis xlix.
Catechumini xlix,lxi.
Catini interiecti xlix.
Cauea lxx.
Cautionem cum ſatiſdatione. expoſcere xxv.
Cauere xxv,xxxi.
Caueo mihi xi.
Cauere opinione lxxxix.
Cauſam dicere xv.
Cauſam ſequi xx.
Cauſa p̄ſens ſeu p̄ſentanea.25.
Cauſam haud dices xliii.
Cauſa cadere xxxv.xli.
Cauſari xv.
Cauſaria miſſio xxx.
Cauſarius milites xxx.xcix.
Cauſarius lxxxvii.
Cauſia cvii.
Cauſificari xv.
Cedere xl.
Cedere pro veris viii.
Cedere gratiæ honori &c.ix.
Cedo tibi conductione .lxvii.
Celeuſtes cii.
Cenſere vi,cvi.
Cenſus tres apud Græcos.xi.
Cenſeri inter inquilinos.xiii.
Cenſi lxxxviii.
Centenaria præſcriptio lxx.
Centuriatim & cẽturiare.xxii
Ceræ primæ & ſecundæ cix.
Cernere xxvi:
Cernere hæreditatem. lxvii.,
Cernendum lxxvi.
Charientiſmos lxxxv.
Chariſteria l.
Chimaſtrum cvii.
Chirographus & Chirographum xc.
Cineralia xxv.
Circunducere ii,xl.
Circunductile ii.
Circunſcribere ii,xl,cii.
Citimus lxx.
Ciuiliter cœnare lvii.
Ciuiles epulæ lvii.,
Ciuitas lxi.
Ciuitatem augere xxiii.
Cogere in ordinem xxxvi.
Cognatio lxi.
Cœpit cv.
Cohors Chriſti li.
Colere officium ſtudia deum & ſimilia xxix
Colophonẽ imponere xxxii.
Communis prudentia xxvi.
Communis ſenſus xxvi.
Claſſici xi.
Claſſes quinq; apud Rom.xi.
Clauſula xc. & epiſtolæ,ibid.
Clementinæ cxi.
Commendatum xxii.
Cõmentari,Cõmentatio.xxvi.
Conuenta lxxix.
Commonefactorium xlii.
Commeatus xcv.
Compactum xi.
Comparatum eſt naturã.xxi.
Comœdiæ actus quinq;.xcvii.
Compater xxxix.
Compendium facere xci.
Compendium cii.
Comperendinare. xxiiii,lxxv
Cõprehenſus, Cõprehendibilis ciii.
Conſerre capita vi.
Complacita familiaritas.viii.
Concinnare, Cõcinnator .xci.
Cõcipere actionẽ in bonũ 35.
Cõcipere fœdus.xxxiiii,ferias, noxam,xxxix.votum, iuſiurandum lxxxii.
Cõceptis verbis iurare.lxxxii.
Concoquere &c. vii.
Conclamata vaſa xxxiiii.
Condicere.xxxvi, liiii,lviii,c.
Condicere cœnam c.
Condictio c.
Conductione tibi cedo. lxvii.
Confeſſionalia cx.
Confidentia cv.
Conflare vi,viii.
Conflare ſententiæ vi.
Conſcientia xlii.
In conſcientiam aſſumi xlii.
Cõſciſcere xxxiiii.
Conſciſcere facinus xxxiiii.
Conſectari lxi.
Cõſignatũ.37, Cõſignate.89.
Conſtituere.xvii,xxvii,lvii.
Conſtituere pecuniam.xvii.
Conſtitutus lxix,lxxiiii.
Conſtitutum lvii,xciiii.
Conſtitura xvii,xxvii.
Conſtruere lvii.
Conſultor conſultus xxxv.
Conſultrix natura xxxv.
Conſulo xxxv.
Cõſulere aliquẽ & de aliquo.93
Contrahere lxxv.
Contractum lxxxviii,cii.
Cõtrouerſiã diſceptare.xx.iiii. dirimere xxxv.
Controuerſia recta lxxxii.
Conteſtari, Conteſtatũ.37,89.
Contingentes res cxii.
Contingentia xciiii.
Continuare poſſeſſionẽ lxv.
Contrectare li.
Contrucidare cviii.
Conturbare rationem ciii.
Contrahere noxam xxxix, finũ.lvii,frontem xcvii.
Contribuere xxxvii.
Conuenæ lxxx.
Cordi eſſe ciii.
Corollarium.ii, xlviii,lxxvii.
Corona.vii.ſpectantium.cxii.
Ad cotem lxxiii.
Cothurnatũ facinus cvii.

Creare periculum xc, cxi.
Credo fuiſſe fidelis & ſimilia, folio xlvi.
Critici ix.
Cruſtulum, Cruſtula l.
Cubiculum ſanctius & ſalutatorium l.
Cum & tum xlvi.
Cunei lxx.
Curare ex &c. xli.
Curati ſacerdotes qui nũc vocantur, melius curiones dicerentur ii.
Curiæ ii. Curia. xiiii.
Curiales qui vulgo Parochiani ii, liiii.
Curiones. ii. Maximus. ibidẽ.

D

Δαίδαλμα l.
Damnatus voti lxxvi.
Damni dati actio xcii.
Dare ob noxam xxvii.
Dare ſeſe in fugam, in diſciplinam lv.
Dare nomen lxi.
ſenatum lxix. manus. cix.
actionem & iudicium. lviii.
Δαψιλής xcix.
Debere xxxv.
Decedere de ſuo more liiii,
Decedere inſtituto ſuo. xxxiiii.
Decianum ſacrificium cxii.
Decimus fluctus xxxii.
Decidere, Deciſio. xvii.
Deciſio verſurarum factarum folio xvii.
Declinationes lxxiii.
Decollare ci.
Decoquere xxxix.
Decorum cviii.
Decretales litium ſeminaria & captionum cv.
Decretales cxi.
Decumanus &c. xxxii.
Decuriare xxii.
Decurio lxviii.
Defectus verbi lxxxii.
Deferre cauſam lv.
Deferre amicitiam ciiii.
Deflagrare cxi.
Defungi xxxvi. lxxi.
Δεισιδαιμονία xlix, cvi.
Deliniare lxi.
Delicias facere x.
Democritus cxi.
Deniq; xciii.
Denunciare. vii, xlv. inimicitias ſeruitutem &c. vii. offenſionem. xlv. teſtimonium. xciii.
Deponere, Depoſitarius 38.
Deponere ſpiritus & aĩos xx.
Deprecabilis ciii.
Deſcẽdere ad cauſam & in cauſam xix.
Deſcriptio cxi.
Deſertor. xiiii. Deſertio. 34.
Deſiderare. 39. Deſideriũ. xcv.
Deſignare. xc. deſignabũde. cv
Deſipere mentis xxxvii.
Deuorare calamitatem vii.
Deuorare iniuriam xci.
Deuoti qui lxxxii.
Δημότης, Δημοτικὸς xx.
Δι' αἰτίας ἔχειν i.
Diabolus lxi.
Διαγινώσκειν xxxiiii.
Διακόπτειν xxxv.
Διακορεῖν xxvi.
Διάκοσμος cxi.
Διαλογισμοὶ xiiii.
Διαλύεσθαι xvii.
Διαλύειν xxxv.
Ex diametro cvii.
Διανόημα xiiii.
Διάνοια xiiii, lix.
τὰ διαπρεπῆ iiii.
Διάταξις cxi.
Διατάττειν xxii.
Διαφθείρειν xxvi.
Διαχεῖν lxxv.
Διὰ χειρὸς ἔχειν xi.
Dicere de loco ſuperiore & inferiore & æquo cix.
Dicere verbi defectus lxviii.
Διάργειν xxxv.
Dies atri & candidi xcv.
Diem actionis cedere lxxv.
τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον κομίζεσθαι 35.
τῷ δικαίῳ χρῆσθαι xxxiiii.
καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως lxvii.
Digitum tollere xxxi.
Dignatio xxix
Διεῤῥυηκότα γράμματα xv.
Diffindere diẽ ſeu diffundere lvi.
Diffundere lxxv.
Difficultas lxxxvii.
Dilemma xciii.
Diploma xxxviii.
Diræ xxvii.
Diras imprecari xxvii.
Dirimere lvi.
Dirimere litem xxxv.
& cõtrouerſiã & ſimilia. lvi.
Diruti ære lxxv.
Dis lxi.
Diſceptare xxiiii.
Diſceptare cõtrouerſiã. xxiiii.
Diſceptatrix lxxxv.
Diſceptare tabulis platis. 67.
Diſcruciari animi xxxvii.
Diſpenſationes cxi.
Diſſimulatio lxviii.
Diua hilaratrix cxii.
Diuitię lxi.
Diuorum memoria conſecrata cxi.
Διώκειν lxi.
Doliſodinæ cxi.
Domi lvii.
Δόξασμα xvii.
Δορυφορούμενος cv.
οἱ δουλαγωγούμενοι lxv.
Δουλείας φθέγγειν lxv.
Dubia cœna xlviii.
Ductus animæ xcii.
Δυσάρεστος xiii.
Δύσκολος xci.

E

Eadem opera xcv.
τὸ ἑαυτοῦ κομίζεσθαι lxv.
Eboſcare lxviii.
Ecligma ſeu eclegma. lxxxiiii.
Eclipſis honeſta lxxxii.
Edere exemplum xciii, cviii.
ἐγγυᾶσθαι ciii.
ἐγκαταλέγειν τοῖς πολλοῖς. xxxvi.
ἐγκαλεῖν xxv.
ἐγκατοικίζειν xxxvi
ἔγκλημα lxxxii.
τοῦ ἐγκλήματος τινὰ ἀπογινώσκειν ἢ ἀφεῖναι lxxxiiii.
ἐγκολπίζειν xxxvi.
ἐγκρίνειν τοῖς τυχοῦσιν xxxvi.
ἔγκριτος xxxvi.
ἐγκύκλιον πίειν xxxvi.
ὁ ἑκαῖος lviii.
εἵμαρτό μοι lxxxi.
εἷς τῶν πολλῶν xxxvi.
ἐκβολὴ lxxv.

ἀσπαίρειν v.
εἰς τὸ ὕδωρ lxxv.
εἶτα cx.
Eiurare xcviii.
ἐκβιάζεσθαι xiii.
ἐκδικεῖν xxxvi
ἔκκριτοι xxxvi.
ἐκπίπτειν lxx.
ἐκπληρῶσαι τὸ κριθὲν lxxxiii.
ἐκπονεῖν xxix.
ἐκπροθέσμως τοῦ ὀφλήματος, fo-
lio xxv.
ἐκστρατεία lxxv.
ἐκτενής xcix.
ἐκτίνειν καταδίκην lxxxiii.
ἐκτυχοῦσαι xii.
ἐλαττοῦν xxvi.
Eleuſinia ſacra cvii.
ἐλαττοῦσθαι ix.
Eluctari lxxv.
Emanſor xiiii, xxxix.
Emanſitare xxxix.
Emanſio, ibidem.
Emerita plurale xxvii.
Emerita ſtipendia xxxii.
Emeritus miles xxvii.
Emiſſarium lix.
τὸ ἐμὸν v.
Emouere xciii.
ἐμπολαῖος xlv.
ἐμπύρευμα cviii.
ἐμπορεύματα xcix.
ἐμφορεῖσθαι vii.
ἐναλλάττειν xlviii.
ἐναπομάττω xxxiii.
ἐναπομόργνυμαι xxxiii.
ἐνασμονίζειν vii.
ἐναύσματα xcix, cviii.
κατὰ τὸν ἐνδεχόμενον καιρόν.
lio iiii.
ἐνδεχόμενα ξένια liii.
ἐνδεχόμενα xciiii.
ἐνδιδόναι ix.
ἐνδιδόναι ἑαυτὸν lv.
ἐνειλημμένοι xxiiii.
ἕνεκα xciii.
ἐνέχεσθαι κλοπῆς &c. vi.
ἐνέχυρα xxxvi.
ἐνθύμημα xiiii.
ἐνθύμιον πεποιῆσθαι lxxii.
ἐνθουσιασμὸς lxx.
Enimuero xxiiii.
ἔνοικος xii
ἐνοίκιον xiii.
εἰς ἐνοίκους πλεῖν xiii.
ἐνοχλεῖν xc.
Entheus lxvi.
ἐντήκων cviii.
ἐντυγχάνειν xvi.
ἐξάδειν xxxix.
ἐξαίρετος l.
ἐξαίσιος xiii.
ἐξαλλάττειν xlviii.
ἔξαρχος cvii.
ἐξεγγυωμένος xvii.
ἐξεγγυᾶσθαι xxvii.
ἐξηρτημένος cv.
ἐξιστάμενος ὅτου lxxiiii.
ἐξίστασθαι τοῦ προαιρέματος καὶ τοῦ
ἐπιτηδεύματος τοῦ ἰδίου xxxiiii.
ἐξομνύειν xcviii.
ἐξορκίζειν cvi.
ἐξορκίζειν xlii.
ἐξορκῶσαι xlii.
ἐξαγγέλλειν lix.
ἐξαγγέλλεσθαι xxxvi.
ἐπάγγελμα lviii.
ἐπάδειν xxxix.
ἐπαναπαύεσθαι vii.
ἐπανορθοῦσθαι xxvii.
ἐπαρᾶσθαι τὰς παλαμναιοτάτας
ἀράς, καὶ δεινὰς καὶ φρικώδεις 27
ἐπ᾽ αὐτῷ εἶναι xi.
ἐπειδὰν ἡ πρώτη ἐγχωρῇ ἀφορμὴ
folio iiii.
ἔπειτα xliii.
ἐπεξάγειν ἑαυτὸν xxvii.
ἐπιζαρεῖσθαι xxvii.
ἐπεξιέναι xxv.
ἐπέχειν τοὺς ὀφθαλμοὺς lxvii.
Ephymnion xxxix.
ἐπιβιοῦν iii.
ἐπιγίνεσθαι τούτοις ii.
ἐπιέρειν lxxiii.
σὺν ἐπικαρπίᾳ iii.
ἐπικεκλωσμένος βίος xxxi.
ἐπιλαμβάνεσθαι xxxiiii.
ἐπίλεκτος l.
ἐπὶ μέζονι τόκῳ δανείζεσθαι fo-
lio xviii.
Erogatorii moduli lxxxviii.
ἐπομόσασθαι xlii.
Epimythion xxxix.
ἐπινοικός xxxv.
εἰς τὸ ἐπιὸν lxxv.
τὰ ἐπιτηδεῖ iiii.
ἐπίρρυσις ii.
ἐπισάττειν xxxi.
ἐπισεσημασμένα xxviii.
ἐπισκέπτεσθαι lxxvii.
ἐπισκευάζειν cii.
ἐπισκευαστὸς xiii, xxxi.
ἐπισκοπή xxiiii.
Epiſtolę non ſemper breuitas
accommodanda xxxviii.
Epiſtolę apoſtolicę lii.
ἐπίσταθμοι lxvi.
Epiſtominum lix.
Eraſmi elogium xii.
ἐργάζεσθαι xlii.
ἔργον xcix.
ἐργολάβος xii, xxxi.
οἱ ἐπιτεταγμένοι xxv.
ἐπίταγμα ii.
οὐκ ἐπιτέτακται xcviii.
τοῦ ἐπιτηδεύματος τοῦ ἰδίου ἐξίσ-
τασθαι xxxiiii.
ἐπιτρέπειν liiii, cviii.
ἐπιφανής xxviii.
ἐπιχείρημα xxxiii.
Epodion xxxix.
Errones xiiii, xxxix.
Erroris poculũ ꝓpinare li.
ἐσκευωρημένον vi.
ἔσθ᾽ ὅπως liii.
Et cx.
Et non, pro quin c.
Ethe xiii.
Ethicæ imagines xiii.
Ethicæ harmoniæ xiii.
Ethici pictores xiii.
Etymologi xvi.
Etymon, etymologia xvi.
Euentum præſtare ciii.
Euincere, Euictio xxxi.
εὐγνωμοσύνη xxxix.
εὐθυδίκη lxxxii.
ἐθέλειν πόλιν cii.
εὐκατάσπαστα γράμματα xv.
εὐόρνιθες lix.
εὐσέβεια xlix.
Euthymia lxvi.
εὐφημεῖν xxv.
οἱ ἐφεδρεύοντες xxv.
ἐφεῖσθαι lxxiii.
ἐφίστασθαι xxxviii, lxi.
ἐφορᾶν bis xxiiii.
Ex præpoſ. vſus xli.
Exaſciatæ tabulæ xviii.

Exaſciatum lxviii.
Excantare xxxix.
Exceptiones lxviii.
Exceptione maior lxxviii.
Excudo xvii.
Excutere pondus xx.
Excutere lix.
Exemplum xliiii,l.
Exemplum prodere iiii,xc. æmulari.xix.Statuere.lxxxii. cviii. edere.xciii,cviii.
Exẽpla extrema perferre.lxviii.
Exemptus numero l.
Exercitatio c.
Exertus lxxiii.
Exhedra lxx.
Exigere iiii.
Exigi lxx.
Eximii xxxvi,lxxx.
Eximere noxa lxxviii.
Eximi in ſummam rei lxvii.
Exiſtere lxxv.
Exotica ii.
Expectatio lxxiiii.
Expeculiatus xiii.
Expeditio lxxv,lxxxi.
Experiri &c. lxviii.
Experti xviii.
Expiſcator cix.
Exploſor cv.
Exprimere ſeu expſſũ.13.xvii,33.
Exprobrare lxxix.
Expromitto xvii.
Expromiſſor ,xvii,lxxxii.
Extorqueo xvii.
Extrema perferre exẽpla. lxviii.
Extruere. lvii.
Extundere xvii.
Ex vſu eſſe lxxiiii.
ἐχέγγυος xxxvi.
FAcere vt &c. xxxvi.
Facerẽ & ſimilia. lxxxiiii.
Facere auctionem.xii.verſurã. viii.lxxxv.Litẽ ſuã xxxi.lxxxv. iudicatũ.xxxv.lxxxix. literariã & ſimilia. xlii.rẽ. lxxxvii. pauperiem.xci, xcii.compendium.xci.iacturam.xcv.
Facere vt xcviii.
Faceſcere negocium xc.
Factitare aulicam lxxii
Falſam gratiam inire lxvi.
Fame abuti xlix.
Famigeratores liii.
Fas xcv.
Faſcinatio xxxii.
Faſcinare xxxvii.
Faſcinantium more laudare folio xxxvii.
Faſtigium lxxxvii.
Faſtigium attollere vii.
Fatum eſſe lxxxi.
Feriari lxxxvi.
Ferias concipere xxxix.
Feriæ conceptiuæ, & ſtatiuæ & imperatiuæ xxxix
Ferramentum l.
Ferre lx.
Ferre ętatem li.
Ferri in cælum iiii.
Ferum malum xci.
Fides,& fide ſua eſſe xxxi.
Fide bona agere xxxi.
Fide accepta venire xxxviii.
Fidei retinacula lii.
Fide mea lxvii.
Fides lxxxvi.
Fide mea eſſe iubeo lxxxvi.
Fideiuſſor lxxxii, lxxxvi.
Figuratę controuerſię v.
Firmamentum cauſæ lxiiii.
Flagrare gratia, inuidia infamia &c. i.
Flammea ſigna cx.
Flexus xlvi.
Flexus ętatis lx.
Flexiloqua oracula l.
Flacceſcere xxv.
Floralia cvii.
Fœnerato reddere iii.
Fomentum pręſentaneum.xci.
In foro v.
In foro tuo res agitur xxv.
Franciſcani ſodales xxvii.
Fraus xxxiiii.
Fraudi eſſe.xi,xxxiii,lxxxiii.
In fraudem eſſe lxxxii.
Frigere.cv. Frigidus ibidem
Frigere ad populum & vulgus folio vii
Frons pudoris ſedes xxxiiii.
Frontem contrahere ſeu obducere xcvii.
Frugi, & quibus nominibus gręce dicatur xxxv.
Ad frugem bonam redire xcvi.
Fruſtra eſſe liiii,xcviii.
Fruſtra habere liiii.
Fugax lxxiiii.
Fugiens vinum lxxiiii.
Fugitiui xxix.
Fugitiuos reprehẽdere.xxxix.
Fugitiuarii xxxix.
Fuit lxxxix.
Funeſtare lix.
Fungi ſummo die cix.
Furiæ xcvi.
Furtis & noxis ſoluti. xxxiiii.
Furtum ſui facere liii.
Futurũ infinitiui modi 34.
GAzophylacium xi.
Grudi xxxiiii.
Geneſis lxxix.
Geniale cubiculum ix.
Genitura lxxix.
Genitura philoſophica vii.
Gentilitia inſignia xxviii.
Gerere negocia lvi.
Germanus lxxx.
Gerũdiũ datiui caſus lxxi,cv.
Geſtatorium lxxx.
γίγγλυμοι cxi.
γιγνόμενα ξένια lii.
γινώσκειν xxxiiii,lv.
γνώμη xiiii,lix.
γνωρίσματα xxviii,xxix.
Grammatici ix.
In gratiã ſecũ reduci vi.
Gratiam falſam inire lxvi.
Gratioſus lxxvii,lxxix.
Grauedo x.
γυναικὸς κόσμος liiii,lxvii.
H
HAbere ſub manu xi.
Hęreditatis diuiſio.67
Hęrere in ſalebra &c. lxi.
Haud erat xxxix.
Haurire vii.
Haurire auribus xci.
Haurire calamitatem.vii, dolorem xci.
Hercules Alexicacus xiii.
Helluari,helluatio l.
Heraclitus cxi.
Hermolaus Barb. xcv.
Hic xxxiii.
Hilaria xxv.
Hoc age lxxi.

Hortator. Hortamenta.cii.
Hoſpitalia iuſta lii.

η

ἢ δὴ μᾶλλον xviii.
ἢ καὶ μᾶλλον xviii.
ἢ καὶ ἧττον xviii.
ἡγεῖσθαι xxvii.
τὸ ἡγεμονικόν x.
ἡλικία xcix.
ἧλον ἧλῳ lxvii.
ἡττᾶσθαι ix.
ἡττᾶσθαι τῆς χάριτος ix.

I

Iacere xxxii.
Iactatio iiii.
Iactari pro vexari liiii.
Iacturam facere xcv.
Iconicę imagines xiii.
Igne eodem vti & aqua.fo-
lio. l.
Igniarium cviii.
Igniculi xcix.
Ignominiã propulſare.lxxxiiii
Ignorantia maiorum noſtro-
rum xvii.
Ignoſcere lxxxiiii.
ἰλάρια, xxv.
Ille cii.
Ilias malorum xiii.
Ilicet lxx.
Imaginaria bona lxi.
Imitari xix.
Imminuere xxvi.
Imminuere virginẽ &c. xxvi.
Imminutiões capitis tres. lxi.
Imperatiuae ferię xxxix.
Imperium accipere ciiii.
Impetus lxxix.
Implere religionis xli.
Imponere xxix.
Impotens.Impos. xii.lxxv.
Impręſentiarum vi.
Impreſſio lxxv.
Imputare xcvii.
Inauſpicata auis xiii.
ἰκτῖνος xiii.
Inciſum cviii.
Inciti,incitę,& ad incitos re-
dire xxxix.
Inclinationes lxxxiii.
Incumbere in ſpem &c. viii.
in cauſam cii.
Incumbere poſſeſſioni corpo-
re & animo lv.
Incunabula lxxii.lxxx.
Incurrere in oculos xx.
Incurrere xxx.
Incus ciiii.
Indagine cingi lxvi.
Indicare i.
Indicere funus lix.
Inducere ii.
Ineptire lxxii.
Inferne xciiii.
Inferre ſe xli.
Inferior locus li
Ex inferiore loco dicere.cix.
Infinitiuum pro imparatiuo.cv
Eius futuri conſtructio.fo-
lio lxxiii.
Informatum xxxvii.
Informare,informatio .lxi.
Ex ingenio migrare.xxxiiii
Ad ingenium redire.xxxiiii
Ingeniorum inſignia. xxviii.
Inire nexum lxxii.
Iniens aetas xcix.
Initiationis arbiter xxxix.
Iniungere xxxi.
Inquilinus xiii.
Inquilinus,& inter inquilinos
cenſeri xiii.
Inſanus ii.
Inſania aliena frui optimũ ẽ.ii
Inſignia iiii.
Inſigne xxviii.
Inſignita nota xxviii.
Inſignia animorũ. xxviii.xlv.
Inſignia ingeniorum xxviii.
Inſinuare xxxvi.
Integer ſtatus lxv.
Integri ſtatus eſſe lxxii.
Intentio lxxxii.
Inſiſtere xxxviii.lxi.
Inſitum lxx.
Inſpicere xxiiii.
Inſpicere aedes,agrum, prediũ
hominem &c. xxiiii.
Inſtitor xviii.lxi.
Inſtitoria actio xviii.
Inſtituto ſuo decedere. xxxiiii
Intemperię xxxviii.xcvi.
Intercalares xxxix.
Intercedere liti lxxxv.
Interpellare lxxxvi.xcii.
Interuẽtor,Interuẽtio. lxxi.
Interuſurium lxxix.
Intra fidẽ & verba. cviii.
Intrita xliiii.
Inuiſere lxxvii.
Inuolucrum xcii.
Inurere cviii.
Inuſtum cviii.
ὑπάλλαγμα, lxxvi.
ὑπεγγύως ὑπεχέσθαι xxxi.
ὑπάκειν ix.
ὑπεξαιρεῖν xiii.
ὑπερίστασθαι ix.
ὑπερακοντοβολεῖσθαι xxx.
ὑπερευδοκιμεῖν iiii:
ὑπηρέμαστος xv.
ὑπηλάμπεσθαι xxx.
ὑποβολιμαῖος lxxvi.
ὑπόλογος λόγος l.
ὑπομβρίαν xxxiiii.
ὑποτυπῶ lxi.
ὑποτυποῦν lxi.
ὑποτύπωσις lxi.
ὕπολαξ xcv.
ὑπώπια, lxxii.
ἱππομανία & ſimilia ii.
Irrediuiuus pons xiii.
Irreprehenſus ciii.
ἵστασθαι lxx.
Ita ſum xlviii.
Item xlviii.
Iudicatum facere. vi.xxxv.
lxxxiii.lxxxix.
Iudicium dare lviii.
Iuno xlv.
Ius facere cv.
Iuſta implere lii.
Iurati amici xcii.
Iure optimo lxxxix.
Ius eſto cv.
Iuſta hoſpitalia lii.
Iuſta legatio vii.
Iuſti dies lxi.
Ius in pręteritũ dare.lxxxviii.
Iuſtum exilium xxxviii.
Iuuenalis locus xv.

Θ

θαυμαστὸν ὅσον vii.
θαυμάσιον ἠλίκον vii.
θέα, πομπή xxix.
θεωρήματα, xxvi.
θεωρία, cvi.
θηλυκόν xi.
θρύπτεσθαι xi.

κ

καθάπαξ lxxv.
καθάπτεσθαι παρόντος &c. xxxix
καθεστηκότα, xxvii.
καθηγεῖσθαι xxvii.
καθηγεμὼν xxvii.
καθορᾶν xxiiii.
καὶ μοὶ δὴ lvii.
καίνειν xxxii.
καινοτομεῖν xc.
καινοτόμως cv.
καλαμᾶσθαι lviii.
καλλωπίσματα, iiii.
καλλιρεῖν lxxii.
καλλιρεῖς lvii.
καμπαὶ xlvi.
καπηλεύειν cix.
καπηλεύειν τὰς δίκας cix.
καταβάλλεσθαι xxxii.
καταγράφειν xxii.
καταλογίζειν xxii.
καταλίσκειν xii.
κατανέμεσθαι xxii.
κατατίθεσθαι xxii.
κατατάξασθαι τὸ ὄφλημα. xvii.
καταφύγια, ii.
καταχρῆσθαι xlix.
κατεσκευασμένα, xxvii.
κατήχησις . xlix. κατηχεῖν cxviii
κατορθωτικὸς ciiii.
κάτωθεν xlix, cxviii.
καυσία, cvii.
κέδνος xlv.
κερδῷος cii.
κεφάλαιον xxxvii.
κλιντῆρες xliiii.
κοινολογεῖσθαι xvi.
κολάζειν xxvi.
κομίζεσθαι τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. xxxv.
κομίζεσθαι τὴν ζημίαν καὶ τὸ ἑαυτοῦ fo. lxv.
κόμψευμα, l.
κονίαμα, xcix
κοπτεσθαι liiii.
κορυφαῖοι cvii.
κόσμια, xxix.
κόσμος γυναικεῖος liiii, lxvii
κρησφύγετα, ii.
κρίνεσθαι περὶ ἐπιτροπῆς. &c. cvi.
τὸ κρινόμενον xcv.
κτῆμα, xxxv.
κτῆσις xxxv.
κτήσιος cii.
κύδος cvi.

L

Λαβαὶ xlvi.
Lactator lxxi.
Lactes xlix.
Lampadem tradere xv.
Lances xlix.
Laniſta cviii.
Lapidatio xiii.
Latina via lxxx.
Latus apertum lxxiii.
Laudaſ more faſcinãtiũ. xxxvii
Laudare auctoritatem cix.
Contra Laurentium Vallam xlvi. xlix. lvii.
λαφύσσειν l.
Legatio libera & iuſta vii.
Legis formula lxxi.
λεωφόροι lxxx.
Libellorum magiſtri &c. lxxi.
Libera legatio viii, xxxvi.
Liberalis cauſa xx.
Liberalis manus xx.
Liberalia xvx.
Libertas lxi.
Libertate multare xiiii.
Libripens cvii.
Licitationem vincere xxxi.
λιγισμοὶ xlvi
Ligurire l.
Limatus cvii.
Limis intueri lxi.
Liquidum auſpicium lix,
Litare liii. lxxii.
Literariam facere xlii,
Litem ſuam facere. xxxi. lxxxv
Litem dirimere xxxv.
Litem tanti ęſtimare. xcvi.
Liti ſe offerre lxxxv.
Liti intercedere lxxxv.
λιχμᾶσθαι l.
λιχνεύειν l.
Locator xcviii.
Locus ſuperior & inferior. li.
λόγιος xlv.
Logius cxv.
Logodędali xlix.
λόγοι liiii.
Ad lotophagos obhęrere. folio xxxiiii.
λοχεία, xlv.
Lucina xlv.
Lucratiuum tempus lix.
Luere cvii.
Luna xlv.
Luſtrare cx.
Luſtricus dies xxxix.
Luto eodem factus xxx.
Luto hęrere lxi.
Luxum xxxix.

M

MActi lxxx.
Maduiſſe cii.
Maię filius xlv.
Manceps xli, xxxi, l.
Mancipium xxxv. lxxxvii.
Mangones, Mangonitũ. xxvii.
μανία xxxviii.
Manię xcvi.
Manum iniicere xxxiiii.
Ad manũ ſpectare ſeu intueri lxxxvi.
Sub manus ſuccedere. xi.
Per manus tradere xvi.
Sub manu habere xi.
In manibus habere & cę. xi.
Marceſcere lii.
μαραίνεσθαι lii.
Maritare vii.
Marita venus & arbor vii.
Martiales lxxi.
Medicata lxxi.
In medium referre lxvii.
μεθίστασθαι lxxii.
μέλλειν lxxxii.
μεμυκότα, xcv.
Mendicantes lxi.
Mens cvii.
Menſtruę erant vſurę v.
Menſtrua dies xcvi.
Mercurii cognomina xlv.
Matronalis mundus lxvii.
μεθαρμόττειν xxvii.
Mercurius cxi.
Meta vi.
μεταγραφὴ τοῦ δανείου xviii.
μετὰ χεῖρας ἔχειν xi.
Migrare ex ingenio xxxiiii.
Militaris ętas xcix.
μηλωτὴ xcii.
Minuere xxvi.
Minimum xi.
Mitum quantum vii.
Miſcellum lxxiiii.
μισθὸν φέρειν lx.
Miſſio xxx.

Moduli aquarii, erogatorii. 88
Mœror xcvii.
Mœrens philoſophia lxi.
Mæſtitia xcvii.
Moralitates cxi.
Moram intercedere xv.
In mora eſſe xv.
Morię encomiũ Eraſmi v.
Moroſus ſtomachus xci.
De ſuo more decedere. xxxiiii.
Morus v.
Mucro lxxxv.
Muricatę ſemitę lxxxviii.
Mulſum cxi.
Mulſa officia xci.
Multare libertate xiiii.
Mundus cxi.
Mundus muliebris. liiii, lxvii.
Munera cix.
Municipes liiii.
Murices lxxxviii.
Mutuari xviii, cx.
Mutuum reddere xviii.

N

Nata res ii.
Natalis reſurrectiõis. 25.
Natales alteri lii.
Natalib. reſtitui lii, lxxii.
Natales lxxx.
Natura comparatum eſt. xxi.
Natus c.
Necopinãs, Necopĩato. lxxxix
Negociari ære non ſuo. xviii.
Negociari per pũincias xviii.
Negocia gerere &c. lvi.
Nepotes cvii.
Ne ſic quidem male xiii.
Ne vis xviii.
Nexus xlvi.
Nexu ſolutus xxxiiii.
Nexum inire lxxii.
Ni lxxxii.
Nil aliud q̃ xc.
Nihil libentius faciam q̃ &c. folio xliii.
Nihildum ii.
Νικᾶν τὴν δίκην xxxi.
Nimius animi xxxvii.
Νόμιμα xiiii.
Nomades lxvi.
Τὰ νομιζόμενα lii.
Nomen lxxi.
Nomen expungere xxxi.
Nomen dare lxi.
Nomina iiii, xliiii, xcvii.
Noĩa exigeſ. iiii. dare & ſuppri meſ. viii. faceſ. xvii. recitaſ. 97
Ad noĩa reſpondere viii.
Non ita me experti xviii.
Non quite xxxiiii.
Nouę tabulę xvii.
Noxa ſeu noxia ſoluti. xxxiiii
Ob noxam dare xxvii.
Noxam capere & concipere & contrahere xxxix.
Noxa lxxxv.
Noxa eximere lxxxviii.
Noxam nocere xcii.
Noxalis actio xcii.
Nulluſdum ii.
Numa Pompilius cxi.
In numerato eſſe ſeu habere folio lviii, xcvi, cii.
Numeris omnibus xcix.
Numerum augere xxiii.
Numerus ad amuſſim. xxviii.
Numerus lxxx.
Numeri ſupni & inferni. cxi.
Numina xxix.
In ſuis numis eſſe xii.
Nunciatio, Nunciare. lvi.
Nundinę Pontificis cv.
Nundinari cix.
Nunquid cauſę xv.

Ξ

οἱ ξενίας διωκόμενοι xxii.
οἱ ξενίας φεύγοντες xxii.
ξένια ἐνδεχόμενα lii.

O

Obducere callum lxix.
Obducere frontẽ. xcvii.
Obiter xxviii.
Oblata religio lxxii.
Obnoxius animus lxxiiii.
Obnoxia munera lxxiiii.
Obnunciare lvi.
Obnunciare diras lvi.
Obrepere lxviii.
Obrogare xciiii.
Obſcœna auis xiii.
Obſcurare xxx.
Obſeruare iudicium lxxxiii.
Obſtrepere lix.
Obſtringere bis vi.
Obſoletum lix.
Obſtringere religione. xlix, cvi
Obſtupeſcere xlix.
Obteſtari xlii.
Obtrudere ob oculos i.
Obuenientia bona ix.
Occaleſcere xlix.
Obuentiones ix.
Obuenire iiii.
Occupare lxvii.
Ociari lxxxvi.
Ociari ſtrenue & actuoſe. xlv.
Octouiri Prętoriani libellorũ magiſtri iii.
Oculum adiicere lxvii.
In oculos incurrere xx.
παρὰ τὴν ὁδοιπορίαν. xxviii.
Offendere apud &c. ciiii.
Offenſator ciiii.
Offenſans Venus ciiii.
Offerre ſe liti. lxxxiii, lxxxv.
Offerre religionem cvi.
Offerre ſe depoſito & liti. folio xxxix.
Olfactorium xlii.
ὁμαλίζειν xcvii.
ὁμήλικες lxx.
Ominari xxv.
ὁμοεθνεῖς xx.
ὁμοπάτωρ lxxx.
Operarum prętatio. xxxv.
Operęprecium iiii.
Operęprecium ci.
Opis redẽpturã vincere. xxxi.
Opinatio xvii.
Opinione cauere lxxxix.
ὀψολογία, & ſimilia ii.
Oportet. xli. & lxxxii.
Opſodędali xlix. cvii.
Opſodędalorũ mãcipes l.
Opſologus xlix.
Optatiui vſus elegans. xxxi.
Optatiui pſẽtis vſus. lxxxiiii.
Optime de ſe mereri liii.
Optimo iure lxxxix.
Orationis mutatio poſt parentheſim xxxv.
Ordines lxx.
In ordinem redigere xxxvi.
Ordines in eccleſia nunc præpoſteri cxi.
ὅρκος xlii.
ὀρμή lxxix.
Ornatus cii.
Ornamentum cii.

Orthodoxi philoſophi cvi.
Orthodoxa religio cxi.
Oſcines aues lix.
ὅταν τάχιστα ἐγχωρῇ iiii.
Oxymoron v.
ὀξύμωρον l.
οὐδέπω ii.
οὐδ᾽ οὕτω κακῶς xiii.
οὗτος xxxiii.
οὕτως ἔχω xlviii.
οὕτω πέφυκα xlviii.
ὄψεως ἕνεκα xxxi.
ὀψιγέροντες xliii.
ὄψε γε xii.
ὄψε γε καθ᾽ ἡμᾶς xvii.
ὄψε γε πρὸ τοῦ ἐγχύτου xxi.

P

Pacis alumnus cxii.
Pactum iiii.
Paginę in rationibus ix.
Palęſtra ciiii.
In palatinum ergaſtulũ aſcribi fo. xxxix.
παλιγγενεσία liii.
Palladis ædes iiii.
Panegyrici figurati v.
Paniſci cvii.
Pantolabi lxvi.
παρὰ xxii.
Parabile l.
παράγειν xxxviii.
παραγγέλλειν lix.
παραγραφαὶ lxviii.
παρακμάζειν xxxii.
παραλελογισμένη ciii.
ἐν τῷ παραυτίκα vi.
παρασήματα iiii, xxix.
Paraſiti xlviii.
παραθέναι xxxi.
ἐν τῷ παραχρῆμα vi.
παραχωρεῖν τῆς ἐργολαβίας folio lxvii.
παρεισάγειν xxxvi.
παρεισδύειν xxxvi.
Parem eſſe xciii.
παρενοχλεῖν lix.
πάρεργον xcix.
Parerga xcix.
παρηκμακὼς xliii.
παριστάναι xxxviii.
παρίστασθαι lxxii.
Parma alba & pura xxix.
Parocciæ ii.
ἐν τῷ παρόντι vi.
ἐκ τῶν παρόντων lxxix.
παρ᾽ ἔστιν ἄλλον ὅσο ii.
Parochiani vulgo latine curiales fo. ii.
Pars liii.
Paſcha xxv.
Pauperiem facere xc, xcii.
Peculiatus Peculioſus xiii.
Pecunię in ſacris ędibus. xxv.
πενθῶ lii.
πεῖραρ lxxii.
Pendere animi xxxvii.
Penſum xcii.
Per xciii.
πέρας xc.
Perceptus ciii.
Peregrinitatis rei xxii.
In pęgrinitatẽ redigere, xxii.
Perferre cii.
περιβεβλημένος cv.
Pericles lii.
Periclitari ingenium lix.
Periculum a cap. propulſ. lii.
Periculum creare xc.
περιγίνεσθαι iii.
περιοδικαὶ ἀνακαταστάσεις. vii.
περίπατος lxxii.
περισχοινίζεσθαι lxvi.
Periſtylia lxi.
περιτέμνειν xii.
Perputata ratio xciiii.
Perſcribere xix.
Perſecutione perſequi, xxxv.
Perſecutione cadere xxxv.
Perſecutorię actiones xxxv.
Perſona xxix.
Perſonam abiicere xxix.
Perſonam induere xcvii.
Perſuaſio plena cxi.
Petitiones lxxiii.
Petrus Amicus lxxxii.
πέφυκε xxi.
πεφυκὼς c.
Phellos liii.
Philocalia xxix.
Philius Iuppiter vii.
Philocalia lxxii.
Philoſophica genitura vii.
Philologia liiii, lxxx.
Philtra xxix, lxxii.
Pignerari lxxxviii.
Pignus xxxvi, xlvii, li.
Pignus imperii xxxvi.
πίστις xxxvi.
πίστεις διδόναι xxxviii.
τὸ πιστὸν xxxvi.
πίστα διδόναι lxxviii.
πιστούμενοι παρά τινι xli.
πιστῶσαι xxxi.
Piſtrinum lxxxi.
Pitho lxxxiiii.
Placita cvi.
Plagiarii pontifices cv.
Plagium lxxxvii.
Planipes cvii.
Plauti locus liiii.
Plebiſcita lxxxii.
Plinii locus xviii, liiii.
πλῆθος lxi.
Plus petere xli.
Plutacademia cxi.
Pluuias aquas colligere lix.
Poculum erroris propinare. li.
Pœnitere xxxvii.
Pœnitentiaria impunitatis officina cix.
ποθεῖν xxxix.
Poli cxi.
Polire ciiii.
Pollicitario iiii.
πομπὴ θεᾶς xxix.
Pondo v.
Pondus excutere xx.
Ponere animos xx.
Pontificales cœnę xlviii.
Pontificis nundinæ cv.
Põtifex vertex ſummus rerum fo. cvi.
Pontifex Sinon cviii.
Pontificum licentia cix.
Pontifices diuo Petro diſſimillimi cix.
Pontifex vitæ & necis arbiter cix.
Pontifex cxi.
Pontifices plagiarii cv.
pontifices contumaces cix.
Popularis xx.
Populares liiii.
πορίζεσθαι xli.
πόριμον l.
πορισμὸς xxxix.
Porticus xcv.
Poſſeſſionem continuare & ſeruare lxv.

Poſſeſſio lxxvi.
In poſterum lxxv.
Poſtliminium xcii.
Poſtulare ſuſpectum & ſuſpe-
cti ciii.
In poteſtate eſſe lxxxiiii.
Pręceps adoleſcentia &c. xliii.
Pręcipio lxxv.
Pręcipitare xliii.
Prędiceres & ſimilia xxxi.
Pręhenſiones xlvi.
Pręhenſare lxxii.
Pręire xxvii.
Pręiudicium xv,lxx.
Pręiudicium cęcum lxix.
Pręiudicata vi.
Pręliares dies lxi.
Pręperes lix.
Prępoſitiones lxxv.
Prętadiari xxx.
Prętogatiua xxi,xxv.
Pręlanata vomica &c. xcv.
Pręſcriptiones lxviii.lxxxiii.
Præſcriptio ſecularis, centena-
ria triſecularis lxx.
Præſcribere lxxxii.
Pręſcriptis verbis lxxxv.
In præſenti præſens & præ-
ſentia vi.
Pręſens & pſentanea cauſa.xxv
Pręſentarium iiii,lxxxviii.
Præſtatio ſolennis xi.
Præſtatio operatum. xxxix.
Præſtare lxxvii.
Præſtare culpam ciii.
In pteritũ dare ius. lxxxviii.
Adimere xcvi.
Prætextatus xcix.
Prætoriani Octouiri&c. iii.
Prętur eſt xxi.
πρᾶγμα πρέχειν xc.
Pragmatica ſanctio cix.
Precarium xcii.
Precium operę iiii.
Premere lxxx.
τὸ πρέπον cviii.
πρεσβεία τὰ xxvii.
Primigenius,primigenia xxvii
Primigenia noxa xxvii.
Primo quoq; tempore iiii.
Prima quaq; die iiii.
Prima quaq; occaſione iiii.
Primũ,deinde xliii.
Princeps lxxvii.
Principatus animi cvii.
προαγαγόντων xxxviii.
τ̃ προαιρέματος ἐξίστασθαι.xxxiiii
Probari in vulgus & ad popu-
lum vii.
Probare lxxvii.
Probatum arbitratu xcix.
In procinctu viuere xcvii.
Procurator lvi.
Procurare procurabile cvi.
Prodeambulo liii.
Producere, Productores. 38.
Producere reos xxxviii.
Prodere exemplũ.iiii,xc,cviii.
προετικός xcix.
Profectitium peculiũ. lxxviii.
Proferre ſe xxxviii,xli.
Profeſſi qui vulgo lxxxii.
Programmata xii.
προκηρύσσεσθαι xxvii.
προοίμια ix.
πρόχειτοι xxxvi.
Prolatare lxxxvi.
Prolectare lxxxi.
Proletarii xi.
πρόληψις xliiii.
Prolicere lxxxi.
Prolixum lxxx,xcix.
Proluſio xxiiii.
Promptuariũ benignitatis. 88.
προσδοποιεῖν xxvii.
Prophetię xcv.
Propius nihil factum ii.
Propulſare ignominiã.lxxxiiii
Proripere ſe xxvii.
Proritare liii.
προσβάλλειν xxx.
Proſcribere xii.
Proſcriptiones xii.
Proſerpere lxxix.
Proſopopœiæ theatricæ. cxi.
Proſtratus cvii.
προστίθειν cviii.
Proſubigo liii.
Prouinciales vi.
Per puincias negociari. xviii.
προσαγωγὴ ii.
προσάπτειν xxxvii.
προσβολὴ lxxv.
προσηκμασμένον lxxxi.
προσέρχεσθαι ix.
προσθήκη ii.
προσίεσθαι lxxviii.
προσκαταβλῆμα, ii.
προσνέμειν xxxvii.
πρόσοδοι ix.
πρόσοδος xxxix.
προστάττειν xxxvii.
προφασίζεσθαι xv.
Proxeneta lxxi.
Prudentia communis xxvi.
πρῶτον, ἔπειτα, xliii.
Pſychagogos cxi.
Publica via lxxx.
Pultes xlix.
Pulticulæ xlix.
Pura parma xxix.
πυρίον cviii.

Q

QVa de re agitur xciii.
Q xliii.
Quęſitoria decreta cxi.
Quæſtorius cii.
De quercu ſata xxix.
Qui pro quis & qualis. lxxiii.
Quilibet lviii.
Quid te futurũ &c. xv. xxxix.
Quidẽ.xxxiiii.Quilibet.xciiii
Quid aliud q̃ xc.
Quo defectiue xxxiiii.
Quo iure,quaq; iniuria.lxvii.
Quo libẽtius,quo min⁹. xviii.
Q; pro vero ſeu igitur lvii.

R

RAnceſcere rancidus. xii.
Raptus cviii.
Rationes calendatim recogno-
ſcere.vi. Conturbare. ciii.
Ratio & mens pręſidium ani-
mę xciii.
Ratiuncula ciii.
ῥαθυμεῖν xxxii.
ῥαθύμως ἔχειν xxxii.
Rebelles morbi xcv.
Recenſio lxxix.
Recipere lxxxvii.
Recitare nomina xcvii.
Reconcinare cii.
Recta controuerſia lxxxii.
Recte lxxix.
Recte cõſtituta pſuaſio cxii.
Redẽpturã opis vincere. xxxi.
Redire ad ingenium xxxiiii.
Redigere ĩ peregrinitatẽ.xxii.
Redigere in ordinem, xxxvi.

Redire ad incitos xxxvii.
Rediuiuus xiii.xxxi.
Reducere ad frugem &c. xcvi.
Referre lx.
Referre inter ſuperos &c. iiii.
Referre in album xxii.
Referre in medium lxvii.
Refractus xxxix.
Regerere.Regeſta. xix.lviii.
Regiſtra vulg. xix.
Religionis implere xlix.cvi.
Religione obſtringere.xlix.cvi
Religione ſoluere lxvii.
In religionem trahere. lxxii.
Religionem offerre. lxxii.cvi.
Religioſum viſum eſt lxxii.
Rem factitare ii.lxxxvii.
In rem ſuã vertere. lxxxvii.
Renunciare xxxi.
Repetens,repetitus lviii.
Reponere,repoſita lviii.
Repoſitorium xlii.
Reprehendere,reꝑhenſi.xxxix
Repromitto, repromiſſio fo-lio xvii.liii.
Reliqua,reliquari xlvi.
Reliqua trahere xlvi.
Res nata ii.
Reſcindere cxii.
Reſiſto lxi.
Reſpõſitare. xcv. xciiii.
Reſpondere ad noſa. lxxxviii.
Reſcripta iii.
Reſeruationes lxxxviii.
Retracti xxxix.
Reuocari lxx.
Reuocare ad tabulas teſtamenti per tranſlationem cix.
Reus voti lxxvi.
Rapſodi xiiii.cviii.
Rapſodia xiiii.cviii,
Rituales libri cvii.
Riuales diuorum cxi.
Rogationem perferre lxxv.
Rudus rediuiuum xiii,xxxi.

S

SAcerdotes cxi.
Σάκωμα,Sacoma lxxvii.
Sacra operranea l.
Sacrę fiduciæ cvii.
Sacramenti iudicium xviii.
. In ſalebra hęrere lxi.
Saluis auſpiciis &c. lix.
Saluſtii locus liiii.
Sanctius cubiculum l.
Sapiens xxvii.
Saliares cœnę xlviii.
Sanctiores rationes iiii.
Sartę tectęq; fortunę viii.
Sartum & tectum xi.
Sata de quercu xxix.
Satin ſaluæ i.
Satiſdatio xvii.
Satiſdato promittere xxxi.
Satiſfactio xvii.
Saturica ſeu ſatyrica xxxii.
Saturni ædes iiii.
Scenę ſeruire lxxii.
Schiſmatica ſeceſſio cxii.
Scientia xlv.
Sciſcere, Scitum xxxiiii.
Secluſorium xlii.
Secretarii iii.
Seculare lxx,lxxiii,xciiii.
Secundus vi,lxx.
Secundarius locus liii.
Securi cxii.
Secus xcvii.
Σισάχθεια, xvii.
Semel lxxv.
Σεμνοπροσωπία xxix.
Senatum dare lxix.
Senſus communis xxvi.cix.
Senſus,Senſa xiiii,lix.
Sententiarum numerus vi.
Sequi cauſam xx.
Seruare ſuum lxi.
Seruare poſſeſſionem lxv
Seruire ſcenę lxxii.
Σίπαλος xii.
Si aliquãdo ſubaudiẽdũ.xcvii.
Sic ſum xlviii,
Sileni cvii.
Sinon cviii.
In ſinu.iii. Sinus lix.
Sinum contrahere lix.
Σχήματα xxvi.
Σκέψις. xxvi. Σκέπτικοι. xv.
Σκιαγραφεῖν Σκιαγραφία. xxxiii
Scita.lxxxii. Scitamentum. l.
Pro ſocio actio.xxxv,lxxxv.xci
Sodales Franciſcani xxvii.
Sodales.lxxxi.Sodalitia. xlviii.
Sodalitati dare nomen lxi.
Solenne &c xi.
Solicitare xc.
Solœciſmus.σολοικίαι lvii.
Soluendo xlvi.
Soluere legibus & religione. fo. lx vii,lxxvii.
Sonticus morbus xxxiiii.
Sorbore liii.
Sordidatus cv.cix.
Soteria xxv.l.
σοφία. σόφισμα. xlv.
In ſpeciem xxxi.
Species.xcv. Specioſum. cx.
Spicilegium lviii.
Specillum xcii.
Spirare lxxii.
Spiritus tollere &c. xx.
Splenia lxxxvii.
Sponſor. lxxxii. Spõſio.xxxix.
Stadii flexus lx.
στάθμη ἀκριβής xxviii.
State lxx,cvi.
Statarii,& ſtatarię cõœdię.74.
Statio, xiiii. Statiua.xxvii.
Statiuę ferię xxxix.
Statores.xliiii.Statariũ. lxxx.
Statuere v.
Statuere exemplũ. lxxxii,cviii.
Status vulgo vii.
Status cõtrouerſiam pati. lxv.
Status integri eſſe lxxii.
Σταχυολογεῖν Σταχυολογία.58.
Stemma lxxvii.
Stipulari.81.Stipulatio4..xviii
Ex ſtipulatu actio iiii.
Stipulationum verba. xxxix.
Stoici xxvii.
Stomachus lxxv,ci.
Στοχάζεσθαι lxxiii.
Στρατηγικὰ κόσμια xxix.
Striatę veſtes cii.
Struere,& ſtructile opus cx.
Stupere,ſtupidus xlix.
Stuprum offerre xxvi.
Suada lxxxiiii.
Subducere &c.xxvii,xxxvii.lviii
Subiunctiui modi vſus lix.
Subſequi xxvii.
Subſtruere,Subſtructio lxx i.
Subſidium ii.
Succedere ſub manus xi.
Succeſſorẽ vinẽti emittere. 88.
Succeſſorium educere lxix.
Succidaneus lxxvi.

Succinctus cv.
Sugillata, Sugillatio lxxii.
Suum æs xii.
Suum ſeruare xxxv.
Suum totum eſſe xxx.
Summa xxxvii.
Summis in ſuis verſari xii.
In ſummã proficere. xxxvii.
Ad ſummã ptinere. xxxvii.
In ſummã rei eximi lxvii
Summo die fungi cix.
Summouere vicinos. lxxxviii.
Supereſſe iii.
Superior locus &c. xi. cix.
Superne xciiii.
Suppar lxxvi.
Suſtinere xxxiiii.
Συγγνώμην ἔχειν lxxiiii.
Syngrapha v, li, xcviii.
Συνκεκροτημένον vi.
Συγκροτεῖν xvii, xxii, xxxvi.
Συγκρότημα. lvii.
Συντίθεσθαι xxxvi.
Συλλογίζειν xxii.
Symbola 91.
Symmetria cxi.
Συμπάθεια. ciii, σύμπαν. 37.
Συνάψαι xxx.
Συνεμπίπτειν xxx.
Συνεσκευασμένον vi.
Σύνθημα. lvii.
Συνιστάναι viii, xxii.
Συνορᾶν. xxvi. συνπλεῖν, xxxiii
Συστέλλειν lxxv.
Σχήματα. xxix. σχολάζειν. xlv

T

TAbulæ bis xvii, xc.
Tabulæ nouæ. xvii. primæ & ſecundæ cix.
Tabulis obſignatis agere. xc.
τάσματα cxi.
Tamen ne xvii.
τάξασθαι τὴν ἡμέραν lvii.
Tectorium xcix.
Tela cx. τελωνάρχαι. xii.
Temeritas xciii.
Tempeſtiuum lxxxvii.
Temporariũ theatrum. lxxii.
Teſtatum xxxvii.
Teſtimoniũ denunciare. xcii.
τεταμιευμένα. lix.
τετραπόδων ἐλάττους νόμος. 92
τετυλωμένα, τὰ xlix.
Themis xcv
Theoria, Theoretici. lxi.
Theoremata lxxv.
Theriſtrũ, Thiara cvii.
τιμαλφής. lxx. τιμήμα, xi.
τὴν ζημίαν κομίζεσθαι lxv.
τὰ ζημιώτατα, xxix.
τιμωρία, ἐσχάτη xxxiiii.
Tyrones & tyrociniũ. lxxiiii.
οἱ τυχόντες xxxvi. lviii.
τό γε κατ᾽ αὐτὸν xi.
τὸ κατ᾽ ἐμὲ v.
Tollere xiii, xx.
Tornati verſus vi.
Torpere xlix.
τὸ λοίχιστον xi.
Trabeati cvii.
Tradere per manus xvi.
Traducere, xciii. Tragulæ. xii.
Trahere in religionem lxxii.
Tranſcribere ix.
Tranſlatio ſemel ſuſcepta pferenda eſt xxxvii.
Trãſlatitiꝰ &c. xxxviii, lxxvii.
Tranſfigere xvii.
Ad triarios redire xxv.
τρίβολοι. lxxxviii. tribules. 54
Tridui xci.
Trierarchia xi.
Triobolaris xxxix.
Triſecularis præſcriptio. lxx.
Tunica xli.

V

VAcare poſtulatis lxix.
Vacatio lxxi.
Vadimonium deſerere impune non licet xxxii.
Valere ad vulgus &c. vii.
Vectigal xxxix.
Venalitiarii xxvii.
Vendibilis &c. lxx.
In verba adigere xlii.
Vergere lxxiiii.
Vero xxx, liii.
Verſare ſcripta vi.
Verſari in ſuis ſummis xii.
Verſiculus lix.
Verſuram facere. xviii, lxxxv.
Vertere vitio, & vertere i crimen & vitium l.
Vertere in rem ſuam. lxxxvii.
Vertices mundi cvii.
Veſtiariũ comitatꝰ interior. 33
Veſtiarium l.
Veruecina xlix.
Viarum differentia lxxx.
Viatores xliiii.
Vicaria ſalutatio lxviii.
Videre xxvi.
Viderit & ſimilia cxii.
Vidua ſtatumina vii.
Viduæ vlmi vii.
Vincere licitationẽ &c. xxxi.
Vincere redempturam operis, fol. xxxi.
Vincere litem iudicio. xxxi.
Vindex xviii.
Vindiciarum lex xviii.
Virginem imminuere &c. folio xxvi.
Vitationes lxxiii.
Vitium afferre, offerre, & addere xxvi.
Vitium obueniſſe lvi.
Vitulina xlix.
Vlcera lxxxvii.
Vlcus attingere lxxxvii.
Vnde tibi frontem & ſimiles orationes xxxiiii.
Voti reus & damnatus. lxxvi.
Vrbana villa xi.
Vſu venire lxxiiii.
Vſuræ mẽſtruæ erãt vi.
Vſurpare lxv, lxxi.
Vſurpare ius xxxiiii.
Vtopiana inſtituta vii.
Vt xii, xciiii, cv
Vt hoc ſeculo & ſimilia. lxvii
Vt pro ne non lxxxix.
Ad populũ & vulgus valere, probari vel frigere vii.
Ad vulgus lviii.
Vulnificus ſtilus lxxiii.
Vultuoſus xcv.
Xenagogi liiii.
Zygoſtatica fides lv.
φαντάζεσθαι lxi.
φειδὼ xxxix.
φέρεσθαι δόξαν lx.
φέρειν μισθὸν lx.
φιλίδιος xc.
φιλονεικία. xxix.
φιλοσοφεῖν φιλοσόφημα. xxvi
φιλοπράγμων xc.
φροντίζειν, φρόντισμα, xxvi.
χαλᾶσθαι xxv

χρέα	lxxiiii.	χρέωδης εἶναι	lxxiiii.	χρέωδης τῶν δικαίων	xxxiiii.
χρέων ἀποπληροῦν	viii.	χρεῶν ἀποκοπαὶ	xvii.	τιθέσματα	lxxxii.
χρέων περὶ χιάδης	viii.	χρηματίζειν	lxix.	τυχολογεῖν, τυχολογία.	cv.

Hęc ſunt in hoc opere Epiſtolarum reponenda

Fo.15.pa.ii.πεζά.Fo.15.p.1,εὐιθείας,& συντυγχάνειν.Fo.17.p.2,reſponderim.Fo.22.p.2.ver.41: ipſe me. Fo. 24.p.2.ver.32,vices,& probatiſſimarum. Fo.25.p.2.ver.25.quum veſtræ.&. ac pro. Fo.29. p.2. ver.15.ſub mil. Fo.33.p.2.ver.34, inclareſceret.Fo.47.p.2.τινός καὶ .p.2.ver.25,frequentia:& lyſias.Fo.49.p.2.ver.24, vt me ſol.Fo.51.p.2 ver.34,habes.Fo.57.p.2.ver.30,vt mihi.Fo.58.p.2.ver.7,alius iſt.Fo.52.p.1.ver.14.φράσας.38,(vt ita loq.)p.2.ver.29.του.Fo.64.p.1.ἐχημ.ατ.pa.2.ver.8.ſtatam.& 42,ἐξέσιν.Fo.55,p.2.ver.24,vtiq; poſt. & 43, ὄντι αὐτῷ. Fo.69.p.1.ver.7.quę acriori.& 25,(vt ſic dicam).p.2.ver.4,q̄ cui inſ.&.periſtylio. Fo.71.p.2.ver.6, ciuilitatē.Fo.73.p.2.ver.28,ſomno.Fo.74.p.2.ver.24,is.cũq; Fo.84.p.1.ver.4,nat' haud.Fo.45.p.1.&.ὑποκε. Fo.87.p.2.ver.35.cenſos Fo.88.p.2.cœlitum. Fo.90.p.2.ver.10,cum eas res. Fo.96.p.2. ver.34, naturæq;. Fo. 99 p.2.ver.31. ὑπέρατ. Fo.104. p.2.ver.16, parti hominum prę.ver.36,ſuſpiciente Fo.113 p.1.ver.17.Ac quę ren.p.2.ver.12,πυκα.& libros,& triumpho.Fo.115.p.1.ver.26.luxurie.Fo.116.p.1.ver.9,emeritę.30,paucis annis illuſtr.Fo.117.p.2.ver.18,nā tu de eo.Fo.118.p.1 42.fateat.pa.2.ver.3.κατέχετοι,dicti.Fo.119.p.2.ver.12.legi.& τῇ αὐτοῦ. pa.2. ὑπερεχόντ. & σωιδῶ . Fo.120.p.1.ver. 40. Hic.42. quæ tu mihi vit. Fo.122. p.1.ver.6 impetras. Fo.123.p.1.ver.10.dele non.34,τ ὶς οὐκ ἄν.37.exuper. p.2.ver.11 ὡς ἄν εἰ ὅς ἄρα. Fo.124. p.1.ver. 22. ἄν ἴσθι. Fo.125.p.2.ver.30.Vidi. Fo.126.p.2, ver.xi.τὸ κωμ.& 19,agnoſcam.pa.2.ver.2,dele nunc.& 6, nihil nunc. 20, lectitet. Fo.127. pa. 2. ver. 11. auſpicato. &. 19. induigentius. Fo. 128.pa.1. var. 26. nexuq; &,35.quicquid id eſt.pa.2.ver.1.inceptum. & 26, facias. &,ac videri ſignifices. id quod.Fo. 129. pa 2. ver. 23. rubore. Fo.130 pa. 2. ver. 3. dele non. & 24. vęcordia. Fo. 131. pa. 1. ver. 27. exiſtimo. Fo. 134 pa.1.ver.41,μισοκάλων.pa.2.ver.2.exigēdi.& Seguiero.Fo.135.p.1.ver.43 exoleuerat.Fo.36.p.2.ver.36.dicācū Fo.137.p.2.ver.10.plauſum ſic,& 23.futuram deinde,ſi.& 35,frueter.Fo.138,p.1.ver.42.nō perinde cedere con. p.2.ver.5.velim,& 42 ἐυπρόφας. Fo.139.p.1.ver.6.duxerim,& 22,iſthinc ad me.Fo.149.p.1.ver.32.tabificam,& 49 poſſis,ſiquidem.& 43 ex eo quo.pa.2.ver.40.huius ego rerum.

In Gręcis epiſtolis

Fo.i.p.i.ver.xxvi.χοίλου καὶ πηγ.p.ii.ve.xi.τῆς ἐμῆς,& xxxi.κοινωνήσεις.& xxviii,κομισώμεθα νῦν,τοῦτο πᾶν εἰς τὸ κοινὸν ἀσφαλῶς πισ.Fo.iiii.p.i.verſ.iiii ἰσχύω.& xiiii,ὑποπτεύειν.& xx.οἴμαι. Fo.v.p.ii. ver. xxxix,ζῆν ὧν ὑμῖν.Fo.vi.p.i.ver.xxxvi.καὶ τῶν δ.& xl,δήπου.Fo.viii.p.i.ver.v.ὥρας.Fo.ix.p.ii.ver. xlii.περιαυτώμενος,Fo.x.p.ii.ver.xviii ἦν ἄρ τυχ.&.xxxvii.ἀνέξεσθαι ἐφημμένου.Fo.xi.p.ii.ver.xv.προσδοκ Fo.xiii.p.ii.ver.xxvi.χρόνου.Fo.xiiii.p.i.ver.xx.αὐλικοῖς.p.ii.ver.xii.ἀπό.& συγκατ.& xxii.ὡς τὸ δῆμ.& xxvi, παρασκευὴ ἐπέρχεταί μοι.& xxxviii,μανθάνω.Fo.xv.p.i.ver.xv.τῶν κτύπων τόπων κατεπιμ.ver.xxiiii.ὅσα ἔφασαν τὰ.xliii,προκαλυμμένων.pa.ii.ver. 38.ἀποδιοπομπήσιμον. Fo.xvi. pa. i.ver.xvii.ἀνικ.& xxx.ἡττημ.& l.ἐφθαρθὲς,ἐς τὴν. Fo.xviii.p..ver.xxxix. προπετέας,& καθηγμ.& πόθον,p.ii.ver.xxxv.ὑμέτ.Fo.xix.p.i.ver.xii.ὁμολόγησ.& xx,συμπιπτηθέντος.& xxxix.ἐπιφύνασαν.& l.ἀναλογαῖ.p.ii.ver.xviii.τι καὶ τῶν.Fo.xxi.p.i.ver.iiii.ἀμφὶ τῇ.& viii,παιδομ.& xxv,ἀνάστασιν λέγ.&c.& xlv,ὑπομιμνήσ.p.ii.ver.x.σαφῶς.Fo.xxii.p.i.ver.xiiii διαπλέοιεν & προσδοκίαν,& xlv,ἀμπεχ.Fo.xxiii.p.i.ver.xliiii.δοκῶ.xlviii,ἡμᾶς,& xlix,μὴ δὴ ἔφθω ἐγώ.& li,τρίτον δὲ ἔφθω προστασις .p.ii.ver.xlii.μοι.& xliiii, ἐπιτηδευμένη.Fo.xxiiii.p.ii.ver.iiii.δέξας.& x, τοῖς ἐμοῖς.Fo.xlv. p.i.ver.iiii.σκέψις.& xi.,δεῖνα.,ἄρα τὰ ἄν.& xxxiiii,συμβολῆς.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EM.

Gulielmus Budæus Richardo Paceo S.

PVderet me iterum prouocatum iãdiu tibi non reſcripſiſſe : ſi mihi quoquo modo incuria [a] vitio verti poſſet. Quinto Idus Decembres Brugis tum agens ſcripſiſti expectari in dies a te editionem libri tui, de fructu qui ex doctrina percipitur: eiuſq; vnum exemplar mox te mihi miſſurum. Literis tuis acceptis, incerto rumore audiui in Vrbem Romam legationis obeundæ gratia primo quoque die te profecturum. Quare etſi auebam amicitiam tecũ hoc genere officii, viciſſitudineq; ſcribendi in poſterum contrahere, ſuſtinendum tamen eſſe exiſtimaui, quoad certiorem de te nuncium mox haberem. Nuper autem ad me ex comitatu Regis ſcripſit Normania [b] regius caduceator : te quum iſtic ipſe eſſet, ſciſcitatum a ſe eſſe, ecquid Budæum noſſet : & [c] ſatin ſalue ageret: verbisque tuis ille iubebat me poſcere, ſi rei cuiuſpiam quæ vſquam in Britannia eſſet, egerem, quæ quidem tui muneris eſſe poſſet. Te enim operam quandam ſtrenuam & benignam cupere mihi nauare. Tum addidit quantum auctoritate & opibus in regno iſto polleres : [d] quanta gratia apud Regem flagrares. Quo nuncio tantopere exhilaratus ſum, vt in ſinu fere literas tuas eiuſque hactenus habuerim, obuio cuique amicorum oſtentans : nonnullis etiam [e] ob oculos obtrudens qui mihi nimiũ literarum amorem vt damnoſum crimini dare ſolent. Mihi certe ineptire ipſe interdum in huiuſcemodi rebus videor præ lætitia, & magnificentius quàm pro meis ſpiritibus in publicum prodire, homo vtique nõ ita multum ſortis propriç admirator : vt ne induſtriæ quidem ſatis benignus æſtimator : vtpote qui ex officina mea prodeuntia [f] minoris indicare æquis ac bonis [g] arbitratoribus videar, quàm quanti eſſe poſſint ſiquando eiuſmodi rebus gratia apud nos condigna acceſſerit. Quum autem [h] tabularum mearum rationem, quas in hac negociatione Philologiæ iãdiu conficio, ita ferme

a. Vitio verti poſſet) Liuius, Neminem id Fabio pœnam deprecanti ſuam vitio verſurum. Dicitur & in crimen vertere, vel in vitiũ. Idem, Romanos mihi obiicis, & ea quæ gloriæ eſſe debét, in crimen vertis. δι' αἰτίας ἔχεις. — *Vertere vitio. Vertere in crimẽ vel vitiũ.*

b. Regius caduceator) Caduceatores a prouinciis appellationes accipiunt.

c. Satin ſalue ageret) Liuius libro primo de Lucretia loquens, Quærentique viro ſatin ſalue? minime inquit. Quid enim ſalui eſt mulieri amiſſa pudicitia? Alibi, Vix enim ſalute mutua reddita quum obuiã egreſſus eſſet: Satin ſalue, inquit, Luci Volumni? vt ſeſe res in Samnio habent? — *Satin ſalue.*

d. Quanta gratia apud Regem flagrares) Flagrare gratia ſic dicitur vt flagrare inuidia. Tacitus, Flagrantiſſima tum gratia Pallas, & Apppianæ cædis molitor Narciſſus, agitauere, num Meſſalinam ſecretis minis depellerent amore Sillii. Cicero in Ver. Graui diuturnaque iam flagramus infamia. Idem, Syracuſis flagrabat domus tota prætoria ſtudio hominũ atque cupiditate. Nec mirum, omnibus comitiis tot ciuitatum, vnam in domum reuocatis. Id eſt celebris erat, in ore omniũ erat. Alibi, In conuiuiis quç domeſticis ſtupris flagitiiſq; flagrabant. Id eſt, celebrabantur. — *Flagrare gratia, inuidia, infamia, &c.*

e. Ob oculos obtrudens) Inuitis & auerſantibus oſtentans, vt inquit Donatus in Hecyram. — *Ob oculos obtrudere.*

f. Minoris indicare) Indicare æſtimare. Videbis latius in Annotationibus prioribus. — *Indicare.*

g. Arbitratoribus) Eſt in gloſſ. de contemptu rerum fort.

h. Tabularum mearum) Tabularum mearum. Vide in pri. Annotationibus.

inſtituerim, vt quæſtui quidem [f] nullamdum pagellam deſtinauerim, amicorum vero acceſſionibus totum ſemper codicem implere concupierim: ſic mihi (niſi fallor) res ceſſit, vt fortunarum diſpendium non ſpernendum compenſare opibus poſſim copioſę ac multiplicis amicitiæ. Verum quum multos amicos, in hiſque viros egregios, in patria quæſiuerim: quorum auctoritate fortunis meis, meorúmque præſidium atque etiam [h] ſubſidium afferre ſæpenumero mihi licuit, ſi animum & oculum [i] ad rem factitandam adieciſſem: fit tamen neſcio quomodo vt externis magis amicitiis rationem mihi conſtare putem [m] inſani literarum amoris: quem multi etiam [n] vęcordem eſſe putant: [o] iiſque amicis magis exultem, quibus vti nequeo vt rem ſaluam vel ampliorem faciam, ne frui quidem animi cauſa, & familiariter interuiſere. Quó fit vt externorum epiſtolas velut [p] exoticas merces ac vendibiliores elatius inter noſtros proferã ac venditẽ. Adeo nihil [q] propius factũ eſt his alteris tuis literis q̃ vt librum meũ de Aſſe exoſcularer, qui mihi clariſſima vna in prouincia tot ſimul amicos vno nomine taléſq; cõcliauit: & tã luculenta [r] acceſſione rationes meas auxit. Ais enim in amore, atq; etiã (ſi credere ipſe ſuſtineo) admiratione mei ſocios tibi eſſe Linacrũ, Morũ, Tonſtallum, & Latymerũ cũ nõnullis aliis, quorũ vt Tonſtallus & Linacrus epiſtolarũ cõmercio mihi iam coniũcti ſunt: ita alii olim fortaſſe notiores mihi erunt, [s] ſiquando res ita nata fuerit. Hos eoſdem tibi magnopere amicos eſſe ex libri tui recens editi lectione intellexi, in quo cũ ipſo ingeniũ tuũ mihi Pacee doctiſſime eruditionéq; probaſti, tũ vero animũ iſtũ mirifice amplector & exoſculor: ſic literarũ ſtudio deuotũ & addictũ, vt ne in i̇ntimã quidẽ Aulam admiſſus muſis nunciũ remiſeris: aut ſalutẽ ſemel earũ cultoribus dixeris. Quó magis cauẽdũ mihi duco, ne eã culpã admittam in exiſtimationẽ mei, vt in hoc priuato oppidanoq; ocio ceſſiſſe tibi videar inter aulica munia ſatagẽti. Niſi ſi hęc laus fortaſſe propria eſt Regis tui, cui tu clariſſimũ in libro tuo teſtimoniũ dediſti: nõ tãtũ propẽſi in literatos viros animi, ſed etiã literis nõ leuiter imbuti. Hoc autẽ poſterius vt credere tibi cum aliquo vtiq; fidei tẽperamẽto in animũ induxerim potius q̃ fidem abrogarim veluti Regi tuo & beneuolo & munifico benignius iuſto teſtimoniũ reddenti, ſic ſatis vel per ſe regiũ eſſe puto hac ætate literas admirari, earumq; ſtudioſos ornare, honoriq; adeo doctrinã ipſam habere. Id quod de eo Rege haud dubie mihi perſuaſerim, qui Linacros, Paceos, Tonſtallos, Moros, Latymeros, & veluti cohortẽ quãdã palladiã in prętorio ſemper habeat, quo tãq̃ ſatellitio ſuccinctus & inſtructus, viſendus Rex & auguſtior aliorũ Regũ faſtigio, prodeat in publicũ, procedátq; in cõſilia. Id ſiue verũ eſt, ſiue ipſe in maius imaginando extollo: iuuat tamẽ reapſe ita eſſe credere, nec huiuſcemodi exẽplũ noſtrã hanc regiã poſt hominũ ſuperſtitũ memoriã tuliſſe, fateri apud te ingenue: alioquin ipſam lõge Principẽ omniũ in occidẽte. Fatorũq; id mediusfidius [t] fixo nec circũductili decreto imputandũ magis eſſe duco, q̃ regũ noſtrorum principũq; vitio, qui nõ tã ipſi arte doctos homines arceri ab aula ſua volunt, q̃ ſemet ipſi ab Aula docti vltro procul ſummouẽt fatali nimirũ aulicorũ elegãtiũq; ingeniorũ diſſidio. Id quod ipſum quũ permulti etiã Aulicorũ mirabũde indignẽtur, hauddũ tñ extitit [u] Curionũ aliqs q & de rep. & de re literaria hactenꝰ me-

reretur, vt fœdum illud diſſidium dirimeret, literarumq́; decus Aulę Francicæ accommodaret, tametſi Guido à Rupeforti Cancellarius eam gloriam affectauit, ſi per fatum Parcaſq́; licuiſſet. Nam vt id vltro in mentem Principibus veniat, ſpe maius eſſe putatur poſt Carolum Regem defunctum, qui ad literarum fauorem deriuare liberalitatis partem inſtituerat, vt creditum eſt. Huius qui nunc regnat, vt natura felicior & vberior, omnéſq́; corporis animiq́; dotes multum locupletiores atque inſtructiores, ita ſtudia & benignitas aliorſum detorta ſunt ſiniſtro quodam fato. Quod vero ad me attinet, annum iam plus duodeuiceſimum agere inter aulicos deſii, quo literis prolixius liberiuſq́; vacarem: quum ſub mortem ſuã Carolus in aulam me euocaſſet iam tum ſtudii literarii commendatione innoteſcentem, in quibus nonnihil profeceram. Sed iam in ore præcipue hominum eſſe cœperam ob græcæ linguæ ſtudium,

.i. Nullamdum pagellam) Nullamdum: nullam ad hunc diem. Cicero ad Planc. At ego ei literas tuas dedi, nihildum enim ſciebat. οὐδέπω. Liuius, Nullodum certamine inclinatis viribus.
Nullusdum. Nihildum.

.k. Subſidium afferre) Subſidium eſt vltima acies quæ ad extremũ diſcrimen ſuccenturiata eſt. Id quod Græci ἐπίταγμα dicunt. Vnde fit, vt ſubſidium ſit auxilium & opitulatio pene ad extremum caſum ſeruata. Cæſ. Cæſar ſubſidia ad omnes caſus parabat. Plin. lib. xxxi. Quia ſæpe nauigantes defectu aquæ dulcis laborant, hæc quoq́; ſubſidia demonſtrabimus. καταφύγια, κρησφύγετα. Tacitus, Subſidium rei familiari oraret deprecabundus, ἀφορμήν.
Subſidium. ἐπίταγμα. καταφύγια. ἀφορμή.

.l. Ad rem factitandã) Ad patrimoniũ augendũ. Terentius, Nunq̃ rem facies. Sic Cicero vti ſolet.
Rẽ factitare.

.m. Inſani literarum amoris) Eſt in gloſſ. de contemptu rerum for.

.n. Vęcordem eſſe putant) Inſanus eſt immodicus, immẽſus. Cicero pro Milone, Quo in fundo propter inſanas illas ſubſtructiones facile hominum mile verſabatur. Et inſanæ vites Plinio, id eſt triferę. Vnde natum prouerbium, Optimũ eſt aliena inſania frui. Cuius idem meminit lib. xviii. Id eſt immodicis ædificiis aliorum. Vnde apud Græcos ἱππομανία, ὁπλομανία, pro inſano ſtudio equorum & armorũ, & multa alia. Hũc autẽ immodicũ amorem literarũ non modo inſanũ multi, ſed etiam furioſum putant eſſe.
Inſanus. Optimũ eſt aliena frui inſania.

.o. Iiſq́; amicis) exteris ſcilicet.

.p. Exoticas) Peregrinas, longe petitas, vt exotica vnguenta Plauto, quæ Cicer. de Orat. aduentitia latine vocat.
Exotica.

.q. Propius factum) Cicero ad Quintum fratrem, Propius nihil factum eſt q̃ vt ille occideretur. Et idem pro Cluentio, Sic nunc propius nihil factum eſt. Id eſt paulum abfuit quin exoſcularer. παρ᾽ οὐδὲν ἦλθον τὴν κεφαλὴν τὴν ἐμὴν καταφιλῆσαι.
Propius nihil factum.

.r. Acceſſione) Acceſſione, id eſt incremento & additamento. Acceſſiones etiam ſunt quę capiti accedũt id eſt principali, vt vulgo loquimur. Cic. in Ver. Act. quarta, Ad ſingula medimna multi ſeſtertios duos, multi quinq́; acceſſionis cogebantur dare. Idem, Nec nummorum acceſſionem cogebatur arator dare, nec ternas quinquageſimas frumenti addere. Id eſt προσκατάβλημα, hoc ipſe poſtea corollarium vocat. Acceſſio etiam eſt προσθήκη & ἐπίῤῥυσις προσθήκη, id eſt quod ſenſim accreſcit, vt quum dicimus: accedit his, id eſt cumulum auget, ἐπιγίνεται τούτοις.
Acceſſiones. Caput. Corollarium. προσκατάβλ. προσθήκη. ἐπίῤῥυσις.

.ſ. Siquando res ita data fuerit) ſi vnq̃ occaſio fuerit e rerum euentu. εἰ ἂν τύχοι ἀφορμήν.
Res nata.

.t. Fixo nec circũductili decreto) Circũductile decretum dicitur, antiquabile, delebile. Circũducere enim delere eſt, & abrogare. Paulus de re iudicata, Acta apud ſe habita, ſi partes conſentiant, poteſt iubere iudex ea die circũduci, niſi vel negocium vel lis terminata eſt. Vlpia. de Iudiciis, Q: ſi is qui edictum peremptorium impetrauit, abſit die cognitionis, tunc circũducendum erit edictum peremptorium. Circũducere etiam inducere dicitur. Liuius lib. ix. de bel. Maced. Vectigalium locationes cum Senatus precibus & lachrymis publicanorum victus, induci, & de integro locari iuſſiſſet, Cenſores omnia eadem paulum imminutis preciis locauerunt. Id Cicero circũſcribere vocat in Pręt. vrbana, quamobrem omni tempore Syllano ex accuſatione circũſcripto legationem præclaram cognoſcite. Et in Finibus. Circũſcriptis igitur iis ſubſtãtiis quas modo poſui, relinquitur &c. Id eſt ſublatis, inductis, obliteratis.
Circũductile. Circũducere. Inducere. Circũſcribere.

.u. Curionum aliquis) Curionum aliquis, id eſt eorum qui in curia ordines ducunt, hoc eſt in Aula, vbi ſumma eſt curia, quæ de rerum ſumma ſtatuere poteſt pro poteſtate & imperio. Maximus Curio Romæ dicebatur, cuius auctoritate curiæ, omneſq́; Curiones regebãtur, vt auctor eſt Feſtus. Liuius lib. ſepti. Secundi bel. Punic. Inter maiorum rerum curas, comitia maximi Curionis vetus excitauerunt certamẽ. Qui nunc curati ſacerdotes vocãtur, Curiones latine melius dicerentur. Et curiæ ſunt vicinitates ſub eodem Curione conſtitutæ, quæ verbo græco parœciæ vocãtur, quaſi accolatus. & curiales ſunt, qui vulgo parochiani dicuntur.
Curiones. Curio. Curati ſacer. Curiões meliꝰ. Parœciæ. Curiales.

quam ſine riuali tū amabam. Quod quū homines tū noſtri mirarentur, rumor in aulam vſque manauerat (iam enim Regis, [f] non a ſecretis, ſed Secretarius eram) etſi ſtudia literarū in abdito colerem procul arbitris & magiſtris: ne mireris tanto tempore parū me profeciſſe. Poſt octauū circiter mēſem a morte eiuſdem Regis, cū degenerare in comitatu a meipſo me ſentirem, occaſionem nactus ex aula me ſubduxi, nec vnq̄ poſtea ex quo ad ingeniū meū remigraſſe me ſenſi, perſuadere quiſq̄ mihi potuit vt denuo e ſtudio migrarem: etiā ſi aliquoties aulam ad aliquot dies adii, & Romā interim legatione [v] functus ſum. Quare quod ad me de pace ſcribis, quaſi in actu rerū aulicarū aliquæ meæ ſint partes, non patiar vlterius te errare. Volo enim vt intelligas nullū me negociū cū aula, nihilq; plane cōmercū cū aulicis habere. De quibus quid ſentiā, ex digreſſionibus meis in libro de Aſſe facile intellexeris, ſiquādo tibi aliquot horas male occupare in animo fuerit. [3] Belli paciſq; munia eadē propemodum obeo. Reges Secretarios ſuos partim in hac vrbe, vbi cētenaria curia ſedē habet: partim in comitatu ſuo habere ſolēt, libero tamē omnibus vltro citroq; cōmeatu. Vrbanis (vt dixi) adiūxi me ſemel ex quo aulā valere iuſſi. Hic enim familia noſtra penates ſuos nō obſcuriſſimos habet. ex quibus duodeuiginti iiſdē parētibus orti liberi, hęredes duodecim patri [a] ſupfuimus. Proinde pacē votis tecū adiuuare, nō etiā cōſilio poſſum. quippe qui inter Aulicos eo demū tēpore verſor, quo Rex in hac vrbe manet, vnde iā annū abeſt. Verūenimuero quoniā de fœderibus & pace tuēdis cēſere mihi nō itē vt tibi datū eſt in Principis cōſilio, iuuabit [b] in ſinu tuo ſuſurrare quid iiſdē de rebus ſentiā & audiā: quandoquidē tibi homini placido & humanitatis amanti conſilia pacis cordi eſſe video. τῆς εἰρήνης μὲν οὖν πρόσωπον ἀστεῖον καὶ φιλέορτον μὴ εἶναι, τὸ δὲ ὄνομα, κομψὸν καὶ ἡδὺ, οὐκ ἄν τις ἔξαρνος εἴη, τῶν γε δὴ νοῦν ἐχόντων. σύ γε μὴν ὦ φιλότης τὸ κατὰ χρόνον ἐῶν τὰ ἐπεσσόμενα, ἀμφοῖν ταῖν βασιλέοιν πάνυ τι φὴς διοίσειν. ταῦτ' ἄρα τὴν εἰρήνην ἀσπάζῃ, καὶ περιβάλλεις σύ γε ὡς ἐπιθυμητά τινα τῶν λόγων οὖσαν, τά τε μαθήματα περιέπουσαν, τὸν δ' αὖ πόλεμον ὡς ὄλεθρον μυσάττῃ τε σὺ καὶ ἀποτροπιάζῃ ὡς ἀπότροφον δῆθεν ὄντα τῆς φιλοσοφίας, καὶ τὰ πράγματα τῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν τῶν βασιλείας ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ σφόδρα λυμηνάμενον. εἰσὶ δ' οὖν τῶν ἐνθάδε ἀγχινουστέρων, δεινοὶ μὲν ἴσως τά τε περὶ τὸν πόλεμον καὶ τὰ κατὰ τὰς συνθήκας στοχάζεσθαι, οὐχ ὁμοίως δέ γε δήπου ἐμοί τε καί σοι φιλησύχως διακείμενοι, τοὺς βρεττανοὺς φασι, νῦν μὲν ἀσμένους τοῖς ὡμολογημένοις ἐφησυχάσειν τε καὶ στέρξειν τῆς πρόσω, ἕως ἂν βεβαιότερον σφίσι τὰ κατὰ τὸ τόρνακον. τούτου μέντοι καλῶς καὶ τελέως ὠχυρωμένου, οὐχ ὑμᾶς ἤδη στασιάζειν τοῖς συμφωνηθεῖσιν ἐστέρξειν, ὅπη ἂν τύχητε ἀφορμὰς λαμβανομένους. οὕτω μοι οὖν οὗτοι φασίν, διὰ δὴ πολλὰ φιλεῖς τοῖς σπονδοποιηθεῖσιν ἐκεῖ ἐπιλέγεσθαι. αὐτὸς μέν τοι σοι συνεπεύχομαι τὰ δὲ καὶ καλῶς κείμενα, μένειν κατὰ χώραν ἑδραίως, εἰ μὴ περὶ πλείω χρόνον, ἀλλὰ ζώντων γε ἡμῶν. ὅπως δὲ γοῦν ἀδεῶς ἀλλήλοις ἐπιστέλλειν εἰς τοὐπιὸν ἡμῖν θέμις ᾖ, ἄγε σοι καὶ τοῖς σοῖς φίλοις τοῖς ἐκεῖ, γνώριμον τὴν φιλίαν ἡμῶν ποιεῖσθαι ἀρέσκοι πρός τε τοῖς νῦν πεπαιδευμένοις καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα γενησομένοις, ὥσπερ καὶ οἱ ἄνωθεν κατὰ τοὺς γονέας τοὺς ἡμετέρους ἐν τοῖς λόγοις εὐδοκιμοῦντες, πρὸς ἀλλήλους ἐπιστέλλοντες, τὴν μνήμην τῆς ἑαυτῶν φιλίας κατέλιπον. ὁ δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος ἔοικέ μοι καὶ αὐτὸς ταῖς συνθήκαις ἐμμένειν προῃρημένῳ, ταῖς τε μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν συντεθειμέναις, καὶ ταῖς μεθ' ὑμῶν, ὥς γε κἀμὲ δοκεῖν. οὐδέν τε καινοτομεῖν, πρὶν αἰσθέσθαι ἢ ὑμᾶς ἢ τῶν ἄλλων τινὰς παρασπονδοῦντας ἢ περὶ αὐτὸ καὶ τῶν αὐτοῦ βουλεύεσθαι. Cæterum ſi tu ad me poſthac ſcribere viciſſim animi cauſa inſtitueris: tibi ad hoc obſequiū libens

me accõmodarim: quando tu vltro amare me cœpiſti, literiſq; me prouocaſti, qua de re mirifice te amo. Quo genere officii cũ Linacrus & Tonſtallus me ſibi deuinxerint, reſponſumq; tulerint, exoratũ te velim vt eos verbis meis ſalutes, Moroq; ſalutẽ, ᶜ vel fœnerato reddas: qui literis tuis nunciis cũ Linacro me ſalutauit. Vale vir literis amiciſſime, & me in albo tuo ᵈ perſcribe. Pariſiis quinto Calend. Maias. Anno. M. quingenteſimo decimooctauo.

.x. Non a ſecretis) A ſecretis ſunt, qui ab ore Principis imperia accipiũt diplomatũ ſubſcribendorũ edictorũq; quæ in conſilio ſelecto decerni ſolent. Secretarii veluti ſcribarũ vice fungũtur in reſcriptis ſubſignãdis, quę iure & æquitate nitũtur: quæq; ex bono & æquo poſtulantibus cõceditur ſine conſciẽtia Principis: neq; id modo in Aulico fit comitatu, ſed etiã Pariſiis, propter curiã centenariã. eã parte reip. pro poteſtate adminiſtrãt ſecũdũ Cancellariũ Octouiri pretoriani libellorũ magiſtri, in quorũ collegiũ Budæus poſtea adoptatus eſt Principis beneficio. Quare ab vrbe in comitatũ cõmeandi neceſſitate alligatus eſt. Vtrobique enim munere ſuo fungitur, licet nomen id munus habeat a pretorio Principis.

A ſecretis. Secretarii. Reſcripta. Octouiri p̃torioriani libellorũ magiſtri. Budæus libellorũ magiſter.

.y. Functus ſum) Rege tum Ludouico ſcilicet ſuperſtite.

.z. Belli paciſq; munia) Non alia, inquit, munia mea ſunt in bello q̃ in pace, quia vrbanam vitam ago.

.a. Superfuimus) ἐπιβιώσαμεν περιγενόμεθα, ſuperſtites fuimus.

Supereſſe. ἐπιβιῶν. περιγίνεσθαι.

.b. In ſinu tuo) Quaſi arcanis verbis, & quæ a paucis exaudiantur. Pauci enim græce intelligunt.

In ſinu.

.γ. φίλη εἰρήνη σοῦ &c.) Pacis itaq; ſpeciẽ quidẽ placidã ac feſtiuã, nomen autẽ plauſibile & ſuaue eſſe nemo ierit inficias, dũtaxat prudentũ. Atqui amice, fœdera loco nõ dimoueri amborũ admodũ regnorũ intereſſe inquis: ob idq; pacẽ diligis & amplecteris, tãq̃ literarũ bonarũ atq; diſciplinarũ parentẽ & alumnã. Contra vero, bellũ deteſtareris & auerſaris, vt plane exitioſum philoſophięq; incunabulis & nutrimentis inauſpicatũ ac prorſus inimicũ, quodq; noſtras vtriuſq; regni copias vehemẽter acciderit. Hic autẽ nõnulli ex eorũ numero qui ampliori apud Francos ſolertia pollent, idonei quidẽ ipſi fortaſſe ad belli fœderumq; rationes coniecturis colligendas, nõ pari certe nobiſcũ ſtudio quietis affecti Britannos dictitãt præſentibus quidem pactis libentes acquieturos tãdiu ac mãſuros, quoad Tornacum certius cõſt. tuerint. Eo nãq; recte pleneq; demũ cõmunito nõ iã vos cõſtãter cõuentionibus ſtaturos, occaſione vel qualibet cõfeſtim abrepta. Atq; hi quidẽ hoc modo, cuiuſmodi pleraq; ab ictis ſtatim fœderibus iactari ſolẽt. Cęterũ ipſe tecũ exoptarim quę bene atq; ordine collocata ſunt, ſtabili vt ſede maneãt: ſi tẽpore nõ diuturniori, at nobis certe viuentibus: quo impune ſcilicet & ſecure nobis poſthac epiſtolas viciſſim miſſitare liceat: ſi tibi modo tuiſq; iſtic amicis cordi ſit noſtrã apud huiuſce tẽpeſtatis viros eruditos necnõ & poſteros amicitiã reddere famigeratã: quẽadmodũ maiores noſtri literarũ pręconio inſignes mutuis literis conſignatã ſuæ amicitiæ memoriam nobis reliquerunt. At vero princeps noſter quatenus poſſum conijcere, animũ pręſe ferre videtur in percuſſis vobiſcũ fœderibus aliiſq; cũ nationibus permanendi: nec quicq̃ certe prius deſignãdi q̃ de ſe ſuiſq; aut vos aut aliorum aliquos violata pace conſilium capere ſecus intellexerit.

.c. Vel fœnerato reddas) Fœnerato reddere eſt σὺν ἐπικαρπίᾳ ἀμείβεσθαι. Plaut. in Menech. Nę illam mecaſtor fœnerato abſtuliſti. Id eſt hoc furtum cum fœnore reddes.

Fœnerato reddere.

.d. Perſcribe) Eſt in Annotationibus ſecundis.

Gulielmus Budæus Richardo Paceo S.

Nicolaus Beraldus qui tibi hanc epiſtolam reddidit, homo vtraque lingua doctiſſimus, & iam de literis bonis nõ leuiter meritus, eſt etiam alioquin mihi amiciſſimus. Hũc cũ audire cœpiſſem iſtuc eſſe iturũ in contubernio Antiſtitis Pariſienſis, exiſtimaui mei eſſe officii literas ei ad te dare, etiã ſi paucos ante dies longam ſatis epiſtolam ad te ſcripſeram, cuidamq; cognato meo cõmiſeram eiuſdem contubernii comiti. Nolui enim Beraldum hominem mihi familiarem, & Eraſmi tui aliquando hoſpitem, inſcio te in Britannia eſſe, qui ſtudioſorum ipſe hominum amantiſſimus eſſe mihi viderere. Huic quicquid officii & comitatis in aliena prouincia verſanti impenderis, non recuſabo quin mihi omne expenſum feras. Tametſi (qua te humanitate præditum eſſe comperi) non dubitem vltro facturũ id te fuiſſe, ſi ſemel eo ingenio, eaq; doctrina hominẽ iſtic eſſe reſciſcere potuiſſes: atq; etiã vbi ſum primũ cognoſcere tibi

vacauerit, ita eius cauſa omnia te cupiturum : vt me tibi acceptum referre non poſtules, quod in ipſum contuleris. Nec eo ſecius tamen hunc ita tibi cōmendatum eſſe meo nomine velim: vt quem maxime meorum amicorum cōmendare mihi licet [e] per tuam facilitatē. Vale Pariſiis poſtridie Aſſumptionis in ſublime diuæ Dei genitricis.

Gulielmus Budæus Richardo Paceo S. P. D.

PRò diui immortales quid ego audio ? ô quot ? quantos ? q̄ panegyricos? q̄ theatrales? q̄ tibi mihique plaudendos ſermones celebritas ſpouſalium iam apud nos excitauit ? noſtræque legationis fama laute, nitide, magnifice, benigne, eleganter, & facunde exceptę ? O elegantem tuum Regem omnique pręconio maiorem, omni laudis commemoratione pręſtantiorem : qui tot, tā amplis corporis animiq; dotibus liberalitatem egregiam, eximiam voluntatē, gratioſamq; apud omnes comitatem accōmodarit: qui naturæ benignę munificentiam dexteritate morum, auguſta maieſtate, heroica ſpecie, & oris probitate cumulatā reddiderit & viſendam. Noſtri iſtinc reuerſi ſtatim atq; ſplendidam illam apparatus magnificentiam, & recte atq; ordine conſtitutam commemorare cœperunt: cum ab omnibus fere auribus propenſis excepti ſunt: tū vero illud hianti (vt ita dicam) aure & vultu ſtupēti grauiſſimus quiſq; proſequebatur: q̄ sereniſſimus iſte Princeps comitatum ſuū frequentare ſolet doctiſſimi cuiuſque viri pręſentia, dicendique facultate pręſtātiſſimi: & veluti ſuā aulam [f] inſignibus iis diſtinguere & exornare, quæ ſpeciem ipſa prębeant venerandę regiæ, externiſque ſpectandę: ipſe quidem mea ſententia dignus, cuius fama luminibus iſtis illuſtrata, quoquouerſus explendeat q̄ latiſſime patent Chriſtiani nominis fines: olimque memorię conſecretur æternæ monumentis ingeniorum. Equidem quod ad me attinet, nihil nec lubentius fecerim nec alacrius, ſiquando ita tulerit ſcribendi meum inſtitutum, q̄ vt tanto Regi relinquam elogium quoddam memorabile, velut animi mei teſtimoniū in eius maieſtatem propenſi: egregie quidem illam de literis & honorifice meritā, ſi vera ſint quæ audiuimus. Etenim qui humaniorum ſtudiorum honorem, in ordinē plebeium redactum, tum aliarum gentium incuria, tum noſtris pręcipue moribus & inſtitutis, ad gradū ſubuexerit altioris faſtigii, etiam [a] exemplo in ſe ipſo prodito & inſtituto eloquentię regię: is pulcherrimę rei decus æqualibus & poſteris Regibus nimirū pręripuit. Quippe qui primus Regum multis iā ſeculis intellexerit & viderit eam eſſe vim atque auctoritatem eloquentiæ, vt Reges [b] inter ſuperos referat & inferos pro cuiuſq; meritis. Q. ſi virtus amplexandam tam facile ſe præberet, & cum ſuauitate quadam [c] præſentaria retentandam, quàm virtutis ipſius ſplendor & ſpecies plauſum ſibi emerentur per omne genus hominum gnaros iuxtà atque ignaros liberalium diſciplinarum: haud dubie literarum altiorum maieſtatem principes, proceres, primarii viri tanto exemplo edocti, mox conſeruare certatim inſtituerent: vt quidem noſtratium hominū ſenſum nūc affectū eſſe video, inde iam ex quo noſtri Legati reuerterunt. neminē enim iam noſtrū non pudet & miſeret propriæ ignorātię. Tua autē Richarde doctiſſime oratio aliorūq; ampliſſimis in cōuentibus habitę, eouſq; celebrātur: epiparus vt ille ac p̄nitēs apparatus tranſigēdis in re-

bus adhibitus : facundia veſtra cohoneſtatus ſit admodum, & magnificentior viſus. Qui ſi paria nos facturos ſperatis in hac rerum parte inſtruendarum, vereor vt vobis ſatiſfacere poſſimus : apud quos diſertę induſtriæ ſuum .k. nunq̃ cōſtitit operęprecium, inſigni ob eam noxam & indignitatem rerū Francicarum obſcuritate. Nicolaus Beraldus tibi iã chariſſimus (vt ex literis tuis intellexi) in aulam cum Præſule Pariſienſi profectus eſt, veſtris ſuffragiis & commēdationibus adiutus egregie : indeq; non dubia ſpe erectus . Rex iam aduentare dicitur, vt Legatos iſtinc expectatos excipiat. Vale mi Pacee, & mihi Tonſtallū Morumq; meos, Linacrum, alioſq; ſaluta. Pariſiis Nonis Nouembribus.

.e. Per tuam facilitatē) Id eſt tanta eſt tua facilitas, vel quę tua eſt facilitas. Liuius, Quietū inde videbatur fore reliquū æſtatis, fuiſſetq; per Poenum hoſtem. Perſius, Per me equidem ſint omnia protinus alba. — Per tuā facilitatem.

.f. Inſignibus) Inſignia in vnaquaq; re dicūtur quę maxime cōſpicua ſunt. Cic. in Orat. de tranſlationibus loquens, Hæc & reliqua ex collocatione verborū quę ſumūtur. q. lumina magnū afferūt ornamentum orationi. Sunt enim ſimilia illis quę in amplo ornatu ſcenę aut fori appellantur inſignia nō q; ſola ornēt, ſed q; excellant. Eadem eſt ratio horum quæ ſunt lumina & quodam modo inſignia. Idem in pri. de Nat. deorum, Solem & lunam ſtellaſq; inſignia mūdi vocat. q. καλλωπίσματα, & ad verbum παράσημα, vt ſunt inſignia magiſtratuum τὰ ἐπίσημα τὰ διάσημα. — Inſignia. καλλωπίσ. παράσημα τὰ ἐπίσημα, διάσημ.

.g. Exemplo in ſeipſo prodito) Edito exēplo in perſona regia quod alii æmulari cōtēderēt, reges. ſ. & magni potentatus. Tacitus, Non tamen adeo ſterile virtutū ſeculū, vt non & bona exempla prodiderit. — Exēplū pdere.

.h. Inter ſuperos referat) Vt referre inter diuos dicunt ἀποθεῶσαι. & hic ſignificat eloquētiā poſſe reges in coelum laudibus ferre, aut ad infimam plebeiorum ſortem deprimere. Cic. Philip. quarta, Quid expectas Marce Antoni iudicia grauiora? Cæſar fertur in coelum, qui contra te exercitum comparauit. Id eſt ſummis laudibus celebratur. Vnde in coelo eſſe pro ὑπερευδοκιμεῖν idem dicere ſolet. Et de coelo detrahi, pro de ſummis laudibus deturbari. In Philip. ii. Collegam tuum de coelo detraxiſti. — Referre inter ſuperos. &c. ἀποθεῶσαι. Ferri in coelū. In coelo eſſe. ὑπερευδοκι. De cęlo detrahi.

.i. Pręſentaria) Ex tempore repręſentata, vt pręſentariū argentum Plauto, pro in numerato exiſtenti. — Pręſentariū.

.k. Nunq̃ conſtitit operępreciū) Curtius, Inopem conſilii regem ſenior quidam adiit, ſi preciū operæ eſſet, aditum ſe monſtraturum promittens. Id eſt, ſi præmium dignum opera. — Operępreciū. Preciū operæ.

Gulielmus Budæus Richardo Paceo S.

TErtia iam epiſtola tua accepta miratus ſum diligētiam tuā in hoc genere colendę amicitiæ: cui vix adhuc æquiperabilem in vllo amicorū expertus ſum. Vtinam iam proſpere a febre recreatus ſis. ad me enim hanc curam in poſterum pertinere par erit q̃ proſpere vitam agas, q̃q; firma valetudine corpus habeas, cum in eo animū iſtum habeam tantopere beneuolum. .λ. τοσούτῳ δὲ ἀσπασιώτερον ὅσῳ αὐθαιρετώτερόν τε σαυτὸν καὶ γενναιότερον εἰς φιλίαν φέρων ἐπιδέδωκας. καὶ μοὶ δὴ καὶ ὅταν τοὺς φίλους μου τοὺς ἔξωθεν καταλέγωμαι, σὺ μοὶ ἐν τοῖς πάνυ τετάχθαι δίκαιος εἶναί μοι δοκεῖς, οὐχ ὅπως τὸ ὄνομα τὸ σὸν ἀνεπικλήτως σύ γε εἰς κατάλογον περιγέγραφας, ἀλλὰ καὶ τὰ νενομισμένα λειτουργῶν τῇ τε χειρὶ καὶ τῷ θυμῷ. Itaq; tuo nomine acceſſionē magnam factam rationibus meis exiſtimo: illis quidem ſanctioribus, quas in arce Palladis deponere non .i. in æde Saturni inſtitui. Qz igitur tam benigne te mihi in amici obſequium indulges, ingentem a me gratiam iniuiſti. Sed vide

.λ. τοσούτῳ δὲ ἀσπασιώτερον &c.) Tanto quidem gratiorē quanto te lubentius ipſe & generoſius in amicitiam intuliſti. Proinde cum externos amicos receſeo, qui in primariorum album referaris iure optimo dignus eſſe mihi videris: nō q; tuum modo nomen vltro ſenſim ac clanculum perſcripſiſti, ſed iuſta quoq; tum manu tum animo facis & pręſtas.

.i. In æde Saturni) In æde Saturni erat ærarium Romanum tanq̃ in loco tutiſſimo. Saturno enim regnante in terris nullum vnq̃ fuiſſe furtum commiſſum aiunt, vt inquit Macrobius lib. i. Satur. Ædem autem Palladis hic intelligere oportet, officinas chalcotyporum. quarum præſidio ingeniorū monumēta poſteritati aſſeruantur in alia q; ſecula. Sanctiores autem rationes vt ſanctius ærarium dixit, de quo ipſe in primis Annotationibus loquutus Budæus. — Saturni ędes. Palladis ędes. Rationes ſanctiores.

quo iam pedem protuleris. Quid enim futurum eſt ᵐſi te non ex ſtipulatu, ſed de ſpontanea pollicitatione appellem? quum mihi pulchre cautum ſit & teſte caduceatore, & literis a te obſignatis. ac ne te circũuentum eſſe cauſſificari tandem poſſis, iterum promittere, & interuallo longiuſculo non dubitaſti: quũ ſic ſe obſtringentibus: ſi poſtea officium detrectare cœperint, & irrita pacta facere: repetitę pollicitationis pudorem, & congeminatæ obligationis nexum obiicere legum conſtitutiones permittãt. Proinde cum agnoſco & amplector iſtum animi candorem ſimpliciter ſe promentis ad obſequium: tum vero ita rationem comitatis tuæ & generoſę humanitatis habebo, vt hactenus pollicitationem exigam, fidemq́; tuam onerem, quatenus & hilariter & non magno negocio defungi poſſis: ⁿ ac ne id quidem primo quoq; tempore: ſed quũ ᵒ antiquiora nomina exegero: quæ multa adhuc bona & idonea habeo: & quorũ etiam iudicium & diſceptationem conſtituere ᵖ in meo foro poſſim, ſi inde cõtrouerſiæ exiſtant. Huiuſce autem calendarii nominũ rationẽ ita comparatam habeo, vt bene mecũ agi putem ſi ᵠ ſyngraphas domi incolumes aſſeruem: vt pote qui in eo ſitas facultates meas eſſe gaudeam, vt nominũ multorum ac locupletum diem iam ceſſiſſe gloriari diu poſſim, nec tamen venire velim, nec ſi etiam venerit, exigere ſine rubore aut mœſtitia queam. Audio legationem ampliſſimam de negocio & grãdi & pacificatorio iſtuc eſſe propediem iturã, quã velim tam auſpicato eſſe decretam, vt pax inde in ætatem meam tuamq́; confirmetur: quo æquiore tecũ conditione experiri & agere poſſim (ſi res ita ceſſerit) actione pro amico: qualem tamen nullam nominatim eſſe proditam a iure ciuili demirari quiuis poſſit: qui quidem certe cogitet & animaduertat actionẽ pro ſocio latiſſime in Pandectis iuris patere. Verũ in ea legatione Epiſcopus Pariſinus aut primas aut ſecundas partes obtinebit, vt fama eſt: qui an hac vrbe viam facturus eſſet, nondũ cõſtabat cũ hęc ſcriberẽ, & diu iam inter aulicos erat, vbi plurimã partem temporis agit. Vir eſt doctus inter paucos, & multarum rerum prudentia prędiтus, literatorum amplexator & ſuffragator, & Eraſmi tui ſtudioſus: quo cum mihi cognatio magis q̃ vitę cõſuetudo intercedit, qui vrbem colo. Exiſtimo te eum vel huiuſce rei cõmendatione officioſe obſeruaturum, pręſertim q; tibi in munere tuo fungendo (vt coniicio) ſępe cũ Legatis verba facere vel neceſſe vel opportunũ erit. Vale. & Tõſtallo, Linacro, Moro, qui me verbis tuis vel epiſtolis ſalutarunt, centuplicato ſalutẽ rependito. Pariſiis Calend. Aug.

Ex ſtipulatu actio. Stipulatio. Pollicitatio. — .m. Si te non ex ſtipulatu) Actio ex ſtipulatu oritur cum vno paciſcentium percunctante, ecquid hoc vel illud ſe daturum alter aut facturum ſpondeat, ipſe ſpondere ſe & promittere dicit. Pollicitatio vero eſt vltro promittentis, καὶ αὐθαιρέτως ἐπαγγελλομένου. Vlpia. Pactum eſt duorum conſenſus atq; conuẽtio: Pollicitatio vero offerentis ſolius promiſſum.

Pactum. Primo quoq; tẽpore &c. — .n. Ac ne id quidem primo quoq; tempore) Nec id exigam quum dabitur occaſio: quod & prima quaq; die dicitur a Plinio in Epiſt. & prima quaq; occaſione. Idem, Proinde prima quaq; occaſione mitto ὅταν τάχιστα ἐγχωρῇ. κατὰ τὸν ἐνδεχόμενον καιρόν. ἐπειδὰν ἡ πρώτη ἐγχωρῇ ἀφορμή.

Nomina. Exigere. — .o. Antiquiora nomina exegero) Nomina pro debitoribus ponuntur, vel pro ſyngraphis creditarum pecuniarum. Inde illud prouerbiale apud Columel. in pri. Vel optima nomina non appellando fieri mala fœnerator Alphius dixiſſe fertur. Id eſt, quis locupletes habeas debitores, tamen ſi diu iudicium ipſis non dictaueris, vſuraſq; non petieris, mala tandem fieri: id eſt ipſos tandem non ſoluendo tanto æri alieno fieri: ſicq; inanem tandem perſecutionem, & nomina ipſa caſſa factum iri. Sic Seneca, Segnes & tardi, lenta nomina non mala, hos ego non appellabo, ſed commonefaciam. Exigere autem eſt ad diſſolutionem cogere. Cic. No-

mina ſua exegiſſe,pecunias ſumpſiſſe mutuas,prædia vendidiſſe dicitur. Sic Trãq. Votum exegit ab eo qui
pro ſalute ſua gladiatoriam operam promiſerat, ἐισπράξαι. Quid ſit autẽ diem nominum cedere & ἐισπράττειν.
venire, videbis in gloſ. de contemptu rerũ fort. Calendarium pars eſt tabularum domeſticarum ad nomi- Calendariũ.
na facienda inſtituta: Id eſt, ad fœnus exercendum: ex eo dictum, quia vſuræ erant menſtruæ. Calendis enim Vſuræ erant
vſuræ exigebantur. Vide in pri. Annotationibus. mẽſtruæ.
.p. In meo foro poſſim) Id eſt patria. In foro.
.q. Syngraphas) Epiſtolas ab eis ad me ſcriptas. Syngraphæ.

Gulielmus Budæus Thomæ Moro S.

PAr canum Britannicorum abs te mihi obtulit Lupſetus adoleſcens vtraq; lingua doctus, atq; apud doctos (vt video) gratioſus. Quod & ſi mihi gratum admodum iucũdumq; donum fuit, atque etiam ex euentu amplum & magnificum (munificentiam enim luculentam & felicem ſingulis iis donandis edidiſſe me ſpero) haud paulo tamen iucũdius par illud epiſtolarum fuit, in quibus lectitandis ingenium tuũ vt fando olim auditum, ſic ex Vtopia tua cognitum agnoſco & exoſculor: mihi adeo vt nihil minus eſſe videare q̃ quod vocaris ipſe. Qui ſi forte auitum nomen ſic (vt debes) retines & amplecteris vt nullo mutare feliciore velis, mihi ſaltem indulgebis vt altero tanto longius cognomentum faciam, & pro Moro ʳOxymorum te vocem, nullo ſtemmatis tui diſpendio, quo magis ex ea ſtirpe genus ducere exiſtimeris, cuius encomiũ Eraſmus mirifice conſcripſit. Verum ô ſuaues tuas mihi literas, vt dicere cœperam, ô ſuauiandum mihi librum meum de Aſſe, ˢqui tot mihi pondo elogiorum grauiſſimorum, tot talenta Attica amicitiarum cõciliauit: præſertim peregrinarum, quas mihi liberiſq; meis ſplendidiores domeſticis & vernaculis eſſe, foreq; exiſtimo. Atqui nulla re magis conſtare mihi rationem olei & operæ ſtudiis impenſæ puto, q̃ q; in Theatrum ampliſſimum prodire auſus, plauſum ab iis partibus adeptus ſum maxime, à quibus me adepturum minime quiuis forтаſſe arbitraretur. Tametſi (vt tibi veritatem fatear) ᵗmea ſemper ea fuit ratio, vt ex Aſſis mei digreſſionibus & veluti figuratis panegyricis, à promiſcua

.r. Oxymorum te vocem) Oxymoron eſt ſententia ex periculo petita, vt vtar verbis Quintiliani. hoc eſt Oxymoron.
ita acute & affectate enũciata, vt fatua videatur, vt apud Vergil. in. vij. Aeneid. Nũ capti potuere capi. Quod
ὀξύμωρον Seruius eſſe ait. Cic. in Diuinat. Si tacent, ſatis dicunt. Vbi Aſconius: Tale eſt, inquit, cum ta- ὀξύμωρον.
cent clamant, & vt victoriam ipſam viciſſe videaris. Et philoſophandum eſt, etiam ſi non eſt philoſophan-
dum. Hæc in loco nec oxymora nec cacozela iudicanda ſunt. Aut enim inferioribus dictis, aut ſuprapoſitis Cacozela.
leniuntur. Vt eſt illud, Vereor vt hoc quod dicam perinde intelligi poſſit auditu, atq; ego ipſe cogitans ſen-
tio. Quæ verba Aſconius ex Cicerone retulit in oratione pro Marcello: Sequitur enim poſt ipſa, Victoriã
ipſam viciſſe videris. Sic apud Horatium in Epiſt. Strenua nos exercet inertia, vt inquit Porphy. Quoniã Morus.
vero Oxymoron ex acuto & fatuo nomen eſt compoſitum, ideo Morum amicum ſuum Budæus appellat Oxymorũ.
Oxymorum, hoc eſt nomine quidem fatuum, reuera autem acri ingenio hominem, & ex eo genere homi- Moriæ enco-
num ſtemma ſuum habentem, quos Eraſmus in Moriæ encomio laudaſſe videtur. mium
.ſ. Qui tot mihi pondo elogiorum grauiſſ.) Pondo elogiorum libras ſignificat. & alludit ad grauitatem Eraſmi.
teſtimoniorum. Pondo enim quaſi pondera dixit, quum põdo pro libra ponatur, non pro pondere. & præ- Pondo.
terea congruit libro de Aſſe dictio ipſa pondo. Ratio.
.t. Mea ſemper ea fuit ratio) Ratio interdum cõſilium & propoſitum ſignificat. Cic. in Ver. Act. iij. Fecerũt Caſus vulgo.
etiã vt me prope de vitæ meæ ſtatu dolore ac lachrymis deducerent, vt ego iſtum accuſarem, a quo mea lon- τὸ ἐμόν.
giſſime ratio voluntaſq; abhorrebat. Idẽ Act. ij. id eſt in Præt. vrb. Mea quidem ratio cũ in præteritis rebus τὸ κατ᾿ ἐμέ.
eſt cognita, tum in reliquis explorata atq; promiſa eſt. Lingua vernacula caſum vocat. τὸ ἐμὸν Græci di- Panegyrici fi-
cũt. & τὸ κατ᾿ ἐμέ. Panegyricis) Panegyrici orõnes ſunt quaſi theatrales theatricaq; fiducia p̃ditæ. Figu- gurati.
rati autem ideo dicuntur, q; non ſimpliciter indicant, quod intelligi volunt, ſed quibuſdam in locis allego- Figuratæ con
rice & ſubobſcure ſcripti ſunt. Inde figuratæ controuerſiæ Quintiliano lib. nono. quum aut palam dicere trouerſiæ.
parum tutum eſt, aut etiam parum decet, aut quum venuſtatis gratia figura quæſita eſt. quæ omnia in di- Bud. trãſgreſ.
greſſionibus Budæi figuratam locutionem popoſciſſe videntur. figuratæ.

quidem turba (in qua tum fere noſtrates eſſe ſciebam) non tam impræſentiarum [q]admurmurationem ſecundam, q̄ ſibilos expectarem. Neq; enim vnq̄ inducere in animum pótui, [r]vt ſententiarum numero emerendo potius inſeruirem, q̄ ponderi atq; auctoritati: ac velut in Ariſtocratia ætatem tranſigendam haberem, non ita vnius & plurimorum rationem habui, quin optimo cuiq; maxime approbare me contenderem. Hoc meũ inſtitutum minime populare, eò me primum diſcriminis adduxerat: vt quicquid in medium ederem, ſtare vix poſſet in ſcena, [y]præiudicata ſcilicet opinione nimium ſibi inſtantis diligentiæ meæ, (hoc enim de me aiebant) nec ſe cum famæ diſcrimine ad vulgi captum gratioſe populariterq;, ſummittentis: quum interim ipſe iudicio meo ſeruiens, vt olim ille diſcipulus Antigenidæ, mihi & muſis canerem: & mox ſecuturæ (vt ſperabam) hominum opinioni. Verum ſtudiorum tandem profectu & ingeniorum æmulatione factum eſt, vt noſtratium etiam alius atq; alius ſenſus eſſe cœperit. Quibus tamen ipſis nondum tantum tribuo, vt ex eorum ſtatim ſententia, aut commode, aut ſecus de meis ſcriptis ſentiam, vt qui ſatis perpenderim & meminerim quid ipſe præſtare efficeréq; poſſim hac ingenii doctrinæq; mediocritate. Sed neſcio quo modo veſtris externorum teſtimoniis ita me ferri tranſuerſum, & interdum ſublimem rapi ſentio: vt vel magnificule inferã me inter amicos, & veſtris aliorúmq; epiſtolis ſuffarcinatus, quaſiq; peregrinis elogiis fultus & ſubleuatus, faſtigiolum meum attollere videar: & ceruices ſubrigere contra ingenii mei rationem. Quod etſi mihi videtur ineptum attentius me nonnunq̄ æſtimanti: tamen ſi vobis iiſq; qui me amare fidem mihi fecerunt, ingenium & induſtriam meam probaſſe me cõſiderem, ne Momum quidem (vt aiunt) vel Ligurinum, vel Tuſcanicum timendum magnopere ducerem. Qꝫ q̄ ſunt (ſi diis placet) qui id demum mihi vitio vertant, ꝙ anxie nimis ac religioſe [s]verſare ſcripta mea videar, & veluti ad priſcæ formulæ normam exigere commentandi diligentiam, quaſi vero noſtri ſeculi eloquentia ad præſcriptum antiquitatis componere ſeſe, atq; effingere ſine reprehenſione nõ poſſit: aut ego nullo magis nomine culpari poſſim, q̄ ꝙ culpa vacare contenderim. O felicem me ſimul & miſerum, ſi omnes ita de me ſentiant. Felicem, ꝙ mihi crimen obiectum in laudem tandem ceſſurum ſit. Quis enim hoc crimine vacare velit? Miſerum, ꝙ tot mea vitia clarius aliis cernens, nec emendare queam, nec de me ita mereri vt me cum aliis ipſe probem, & in luculentis meis vitiis conniueam, niſi ꝙ interdum (vt dixi) alieno me iudicio æſtimo. Quorum quidem certe ingenium & peritiam captui meo ipſe ac ſenſui præferam. Enimuero [a]nihil me magis mecum in gratiam reducit, ac me melius ominari ſubigit & ſperare, q̄ ꝙ concordes multorum ſententias video in Aſſe meo probãdo. [b]Quas etiam conflatas eſſe ideo ſuſpicari nequeo, ꝙ ab iis auctoribus eas emanare ſcio, qui nunq̄ in vnum capita contulerunt, nunq̄ inter ſe cenſentes audire videréve potuerunt. Quod ſi non tam doctrinæ (quam maligne in me cognoſco) quàm amicitiæ tribuitur, (neq; enim aut opibus aut potẽtiæ tribui quiſq̄ ſuſpicabitur) quid reſtat quo magis beatus ac diues eſſe poſſim? Id adeo vt vel exilium mihi conſciſcere tandem debeam, vel diuturnam certe peregre abſentiam, vt & externarum amicitiarum quas propenſius colo, fructum ali-

quando percipiam. Neq; vero ᶜquum rationes meas calendatim recognoſco, prouincialia iſta nomina inania eſſe puto, quæ ſe quotidie perſcribenda alia ſuper alia inferunt. quanquàm non perinde hinc appellare eos poſſim ᵈqui mihi ſeſe obſtringere amicitiæ non veriti ſunt literis obſignatis, nec iſtinc aut aliunde illi mecum eadem actione experiri: quibus itidem me obſtrinxi (vt interim eos omittam, qui mecum coràm hàc tranſeuntes contraxerunt amicitiam) quanquàm vtriſq; noſtrum reis & actoribus, & domi & peregre, idē

.u. Admurmurationem ſecundam) Intelligit rumorem triuialium lectorum huiuſcemodi ſcriptionibus non fauentem. Cicero ad Quintum fratrem, Claudium accuſaui tanq̄ reum multis & ſecundis admurmurationibus. Tranſlatio eſt a populari corona concionibus murmure applaudente: vt pro lege Manilia, Veſtra admurmuratio facit Quirites, vt cognoſcere videamini, qui hęc fecerũt. Impræſentiarũ autem ſignificat ἐν τῷ παραχρῆμα, ἐν τῷ παραυτίκα, & de tempore alio q̄ præſenti melius dicitur. Cato de lege oleę legendę, Extra quã ſi quē ſocium impræſentiarum dixerit. Vlpia. de tab. exhibend. Quid enim ſi occultatę tabulę poſtea prolatę ſunt, cur noceat ei qui reſponderit quod impręſentiarum ei videbatur? Idem, Tẽpus enim ei dandum eſt ſi non poteſt impręſentiarum exhibere. Dicitur & in pręſens. Liuius, Id modo eſſe ſalutare etiam impręſens credebat, cedere inde quantum poſſet. Cæſar in pręſentia dixit, Quoniam obſidibus in pręſentia cauere inter ſe non poſſent. Plinius tamen in Panegy de tempore pręſenti dixit, In præſenti etiam. Cic. de tẽpore quo loquebatur dixit, Hęc ad te in pręſenti ſcripſi, vt Gręci ἐν τῷ παρόντι.

Secunda admurmuratio. Admurmu. Impręſentiarũ. ἐν τῷ παραχρῆμα, καὶ παραυτίκα. In præſens. In pręſentia. In pręſenti. ἐν τῷ παρόντι.

.x. Vt ſententiarum numero emerendo) Alludit ad illud Plinij Iunioris de quodam Senatuſconſulto improbabili, Sed hoc pluribus, inquit, viſum eſt. numerantur enim ſententię non ponderantur: nec aliud in publico conſilio poteſt fieri, in quo nihil tam inęquale eſt q̄ æqualitas ipſa. Senſus eſt igitur, Budęum pluris eruditorum pauciſſimorum iudicium facere, q̄ plurimorum qui iudicio carent in rebus huiuſcemodi.

Ariſtocratia eſt Reſp. optimatum imperio adminiſtrata, in qua vulgi nullum eſt arbitrium. Ariſtocratia.

.y. Pręiudicata opinione.) Sic Cic. de Natura Deorum, De Pythagoricis enim accepimus, quum ex ijs quæreretur quur ita eſſet, reſpondere ſolitos, Ipſe dixit. Ipſe autem erat Pythagoras. Tantum opinio pręiudicata poterat, vt etiam ſine ratione valeret auctoritas. Præiudicata.

.z. Verſare ſcripta mea videat.) Verſare ſcripta per tranſlationem dictum eſt, ducta metaphora a fabris ſuper incude ferrum verſantibus quum incanduit, ſicq; formantibus, vt Vergil. lib. iiij. Georg. Illi inter ſeſe magna vi brachia tollunt In numerum, verſantq; tenaci forcipe ferrum. Sic Horat. Et male tornatos incudi reddere verſus.

Verſare ſcripta. Tornati verſ⁹

.a. Nihil me magis mecum in gratiam reducit) Id eſt, quum mecum ipſe indignari ſolitus ſim, mihiq;, vt dicitur, ſuccenſere ob id ſolitus ſim, quod mihi me non approbo, nec quauis induſtria ſatiſfacio, tamē in futurum iam commodius de me ſpero, ſicq; placabilius iam mecum agere & benignius cœpi, poſtq̄ & cætera.

In gratiã ſecũ reduci.

.b. Quas etiam conflatas eſſe.) Conflatas ſententias appellat, quę ex compoſito idem cenſent, & quaſi cõpacto in idem iudicium coeunt, id quod fieri non poteſt niſi ab ijs qui capita conferunt, vt fieri videmus in curia Centenaria, in ijs quidem controuerſijs quæ poſt cauſidicorum altercationes aut plane dijudicantur, aut alias interlocutione curiæ conſtituuntur. Solet enim is qui Pręſidis tum officio fungitur, circulatim dextrum ſiniſtrumq; conſeſſum conſulere, atq; ita de conſilij ſententia pronunciare. Liuius de Decemuiris lib. iij. Iudicia domi conflabant, pronunciabant in foro. Cic. in Verrē. act. tertia, Accuſatorum & quadruplatorum quicquid erat habebat in poteſtate: quod cuiq; negocij conflari volebat, nullo labore faciebat. Alibi, Vnde hoc totum ductum & conflatum mendacium eſt. id eſt, coitione & conſenſu multorum adornatum, συνεσκευασμένον, ἐσκευωρημένον, συγκεκροτημένον. Cenſere vero eſt iudicũ in conſeſſu ſententiam dicentium.

Conflatę ſententiæ. Capita cõferre. Cõflare iudicia. Cõflare mendacium. συνεσκευασμένον, &c. Cēſere.

.c. Quum rationes meas calendatim recognoſco.) Rationes calendatim recognoſcere, eſt per ſingulos mēſes perſcripta nomina recenſere, vt ſciatur quid nominum quoq; menſe factum ſit. Prouincialia nomina hic appellat externa non domeſtica nec patria. Olim enim prouinciales ab Italicis diſtinguebantur, quaſi externi. Inania autem nomina ſunt quorum inutilis eſt perſecutio: vt debitorum, qui cum iudicati ſunt, iudicatum facere nequeunt. Sic enim inanes actiones appellant Iuriſconſulti. Cic. in Verrē, Fecerũt Agrigenſes fratres ita vt egentes inaneſq; diſcederent, Id eſt pecunia exhauſti a Verre.

Rationes calēdatim &c. Prouinciales. Iudicatum facere.

.d. Qui mihi ſeſe obſtringere amicitiæ.) Amicitię ſe obſtringere ſic dicitur vt Plaut. in Pœnulo, Iuratus quidē homo furti ſe aſtringet. & alligare ſe furti, & ſimilia, quę apud auctores legũtur. vt apud Gręcos φεύγειν κλοπῆς. In his enim locutionibus ablatiuus actione vel iudicio ſubauditur, vt damnatus, iudicatus, reus, poſtulatus crimine ſcilicet, vt κρινόμενος τῆς ἐπιτροπῆς ἄφοβος Demoſtheni. Neratius, Nam & ipſius rei quę petebatur ſi tutor iudicatus fuerit, & eorũ quid acciderit, nõ eſſe dãdã in eũ actionē. Liuius li. vj. ab Vrbe cõd. Cēturionē nobilē militaribus factis iudicatũ pecunię cum duci vidiſſet, medio foro accurrit. Alioquin obſtringo ablatiuo iungitur. Cic. Poteſt ne cuiq̄ eſſe vtile fœdiſſimum parricidiũ patrię, q̄uis is q ſe eo obſtrinxit ab oppreſſis ciuibus parēs nominetur? & Liuius, Nulla ſum tibi verecũdia obſtrictus.

Obſtringere. Aſtringere. Alligare. φεύγειν &c. Dãnatus &c. κρίνεσθαι &c. Iudicari pecuniæ. Obſtringo.

ſemper vnuſq; iudex ius ſit dicturus ſi controuerſia exiſtat, optimus ille maximus [e]Iuppiter cognomento Philius, iuris amicitiæ preſes. Sed mihi rurſus vereor vt pronum in poſterum eſſe poſſit hoc propoſitum externas prouincias [f]vel iuſta vel libera legatione, vel priuata peregrinatione viſendi: homini quãtum per vitæ inſtitutum licet & fortunarum modum, ſtudioſo, nec ſatis firma ac viatoria valetudine: adde etiam, ſi placet, coniugato: & qui ſeptimo iam filio in familia factus ſim comitatior, vxore vixdum ingreſſa annum duodetriceſimum. [g]Mirum quantum me totum tuum literis illis feciſti, in quibus ſcribis perſuaſum te habere affectibus tuis perbelle cum meis conuenire: coniecturam vtiq; ex meis digreſſionibus factitantem, quibus in ipſis ſcilicet animi mei ſenſus non obſcure ſeſe protuliſſe videntur & indicaſſe. Equidem mi More quod mihi das vltro, id libenter amplector: [h]vt tanq̃ genituram philoſophicam cõmuniter habeamus, atq; etiam Vtopianis inſtitutis & moribus à natura informati in lucem prodierimus. Itaq; volens hilariſq; faciam vt inter nos contractam naturæ ſponte imperioq; amicitiam, omni deinceps officii genere, obſequiiq; confirmem, inter abſentes vſurpabilis, ſi modo te ad amicitiam colendã tuendamq; comparatum eſſe ſenſero. Magnum id ſolatium & adminiculum erit [i]ad maritam hanc noſtram tolerandam Philologiam: cuius rara exempla noſtra auorúmq; memoria tulit non modo apud nos, ſed etiam apud vos, vt tu ipſe teſtaris. Neq; ego (vt opinor) vſqueadeo vel pertinaciter vel conſtãter ſuſceptum hoc vitæ inſtitutum annis iam ferme duodetriginta pertuliſſem, niſi me vis quædam maior & fatalis ab rei factitandæ cura flagrãtibuſq; municipum meorum ſtudiis ad literaria ſtudia detorſiſſet, id eſt (vt nunc ſunt mores Principum & publici) in egeſtatis officinam, patrimoniorúmq; internicionem ab cenſus augendi diſciplina obtruſiſſet. Ex quo tempore tanta alacritate operam literarum ſtudio dedi, tam prono pectore incubui in eam ſpem quam etiam nunc foueo, tanta omnium ſenſuũ induſtria ab omni externa cura feriatorum, propoſitum finem ſtudiorum perſecutus ſum, vt nihil vnq̃ huic voto prẹuertendum eſſe duxerim: nullam rem antiquiorem habuerim: nulli vel ſpei vel voluptati tantum tribuere viſus ſim, duntaxat ſecundum Dei cultum, & æternæ felicitatis deſiderium, non parentum cognatorúmq; auctoritati mihi ſi in inſtituto perſiſterem, inopiam, ignominiam, [k]corporis infirmitatem prẹdicentium atq; denunciantium, non curæ rei amplificandæ, [l]& faſtigii familiaris attollendi (quod commune & feruẽs ſtudium eſſe videbam eorum qui frugi homines prudentéſq; moribus noſtris exiſtimantur) non coniugis precibus, quẹ meam Philologiam velut ſuam pellicem ſibi præferri dolebat & fremebat nõ rei in vniuerſum vxoriæ lenociniis, non prolis numeroſæ blandimentis feſtiue ludibundæ: deniq; non tuendæ proſperæ, non curandæ aduerſæ valetudini. Quarum rerum incuria quum in fraudem luculentam ſciens prudénsq; inciderim bonorum corporis & externorum, vt ſæpiuſcule animo labefactatus, ſic nunq̃ ita fractus ſum, quin aliquantum quidem in [m]ſpe & cogitatione acquieſcerem Budæorum nominis illuſtrandi: quod nulla re minus olim q̃ literarum peritia innotuerat. Sed tamen locupletiorem ſemper ampliorémq; ſpem illam eſſe cenſebam per tranquillitatem ac ſecuritatem tranſigendæ ſenectutis: qua-

tenus quidem ferret humana conditio:ſimul mortis æquius ac placidius obeundæ in hoc ſtudioſo & meditato vitæ genere: ⁿbonáq; indidem ſpe in æternum hauſta atq; concepta. Atq; hæc ſunt veluti pignora quædam idonea, quibus fretus animum bona fide in iis rebus meditandis commentandiſq; occupaui & addixi penitus, ᵒquæ in vulgus non probabantur, ad primarios ordines offendebant, in conſeſſu procerum in Senatúq; frigebant, à Regibus Principibúſq; ne agnoſcebantur quidem. Nunc vero rei dignitas & auctoritas hactenus ſeſe protulit, vt admirationem ſui apud omneis ordines aut pleroſq; dicendi facultas rerum ſcientia inſtructa, excitaſſe videatur: non etiam vt inde ſtudioſi eius & docti magnopere creſcere poſſint, aut ab ordinum ductoribus in ordines cooptari. Eam demum ob cauſam (vt multi opinantur) q̃ doctis cum imperitis, vt ſtudia, ſic mores opinionéſq; non conueniunt: quæ ſunt amicitiæ

.e. Iuppiter cognomento Philius.) Iuppiter Philius eſt deus diſceptator amicitiæ proditæ, vt hetæreus ſodalitatis. De quibus & aliis Iouis cognominibus videbis in ſecundis Budæi Annotationibus. — Iup. Philius.

.f. Vel iuſta vel libera legatione.) Iuſta legatio eſt, cum legationis cauſa prouincias exteras adimus. Libera, quum prouinciæ gratia adeundæ legationem impetramus, id eſt Legati perſonam aſſumimus ad prætextum aut ornatum, vt in iiſdem Annotationibus ipſe docuit. — Libera & iuſta legatio.

.g. Mirum quantum me totum.) Mirum quantum pro maxime poſitum eſt. Liuius libro primo, Mirum quantum illi viro hæc nuncianti fides fuerit, & a Græcis tractum, qui θαυμαστὸν ὅσον dicunt, & θαυμάσιον ἡλίκον. Demoſth. ταῦτα δὲ θαυμάσια ἡλίκα καὶ συμφέροντ' ἐδόκει τῇ πόλει — Mirũ quantũ. θαυμαστὸν ὅσον. θαυμάσιον ἡλίκον.

.h. Vt tanq̃ genituram philoſophicam.) Genituram philoſophicam dixit fatalem affectionem & ſideralẽ. Genitura enim eſt geneſis, id eſt ſidus natalitium. ᵃVtopiana autẽ inſtituta ſunt, qualia a Moro in Vtopia deſcripta ſunt. & rurſus inferius. — Genitura Philoſophica. Vtopiana inſtituta.

.i. Maritam hanc noſtram tolerandam Philologiam.) Maritam Philologiam amoris ſtudium cum re vxoria cultũ. Cato, Arbores, inquit, vti bene maritæ ſint. Et vidua ſtatumina Columellæ, ſtatumina ſunt, quibus palmes nullus applicatus eſt. Sic Iuuenalis, Stratus humi palmes viduas deſiderat vlmos. Marita igitur philologia eſt, quæ virum ſibi coniugem aſſumpſit, vt arbores maritę vocantur quibus vites copulantur. Sic venus marita Ouidio in Epiſtola Paridis, An pudet & metuis venerem temerare maritam, Caſtaq; legitimi fallere iura thori? Et maritare verbum Plinio. Varr. & Tranquillo. — Marita phil. Vidua ſtatumina. Viduę vlmi. Maritę arb. Marita ven⁹. Maritare.

.k. Corporis infirmitatem prædicentium atq; denunciantium.) Denunciarre eſt minari. Cicero pro domo ſua, Cum equitibus Romanis mortem proſcriptionemq; minitarentur, me terrerent minis, & mihi cędem & dimicationem denunciarent. Et in Philip. denunciare inimicitias. Alibi denunciare ſeruitutem. Sic Cæſar, Quum neq; pollicitationibus neq; denunciatione periculi permouere poſſet, oppugnare inſtitit. — Denunciare. Denũciare inimicitias &c.

.l. Et faſtigii familiaris attollendi.) Attollere faſtigium familiare, eſt augere nomen exiſtimationemq; gentis ſuæ. Faſtigium enim eſt dignitas & maieſtas & amplitudo. Curtius libro octauo, Per vos gloriamq; veſtram, qua humanum faſtigium exceditis, oro quęſoq;, id eſt ὑπὲρ ἀνθρώπινον μέτρον εὐδοκιμεῖτε vel ἔνδοξοι ἐγένεσθε, μείζονες ἢ κατ' ἀνθρώπους γεγόνατε. Vulgus ſtatum vocat id quod faſtigium Romani vocauerunt, vt Liuius quodam loco eiuſdem faſtigii ciues vocat, ἴσους τὴν ἀξίαν. — Faſtigium attollere. Status & ἀξία.

.m. In ſpe & cogitatione acquieſcerem.) Acquieſcere interdum eſt affectum animi ſiſtere & oblectari. Cicero in Lælio, Viciſſim autem ſenes in adoleſcentium charitate acquieſcimus. Et pro Deiot. In tuo ore in tuis oculis vultuq; acquieſco. Te vnum intueor, ad te vnum omnis mea ſpectat oratio. Sic Curtius, Parum eſt enim tot modo liberorum parentem, in vnico filio acquieſcentem, eo quoq; orbari? ἐπὶ μόνῳ ἀρεσκόμενον, ἐνασμενίζοντα, ἐπαναπαυόμενον. — Acquieſcere. ἀρέσκεσθαι ἐνασμενίζειν ἐπαναπαύεσθαι.

.n. Bonaq; indidem ſpe in æternum hauſta.) Haurire eſt ſenſibus vehementer appręhendere & percipere, intuſq; concipere. Cicero pro domo ſua, Si vtile Reipub. fuit haurire me vnum pro omnibus illam indigniſſimam calamitatem, id eſt deuorare & concoquere hoc eſt perferre. Et pro Cælio, Vidi enim vidi, & illum hauſi dolorem vel acerbiſſimum in vita, cum Q. Metellus abſtraheretur e ſinu gremioq; patriæ. Liuius, Tunc enimuero omnis ætas currere obuii. primus quiſq; oculis auribuſq; tantum gaudium haurire cupientes. πάντες τῆς χαρᾶς ἐμφορῆσαι ἱέμενοι. — Haurire. Haurire calamitatẽ deuorare & concoquere. ἐμφορῆσαι.

.o. Quę in vulgus non probabantur.) In vulgus probari, populare eſt & plauſibile. Cicer. in Parad. Et ea ſentit, quæ non ſane probantur in vulgus. Idem, Sed tamen hoc euenit, vt in vulgus inſipientium opinio valeat honeſtatis. Idem ad populum, hoc eſt apud populum. Idem in Brut. Quare tibicen dixerit diſcipulo ſane frigenti ad populum, mihi cane & Muſis. Liuius etiam ad vulgus dicere ſolet. — Probari & Valere in vulg⁹. Ad populũ & vulg⁹ frigere.

glutinum. Sunt viri ęqui & boni permulti, qui noſtram ſtudioſorum vicem
vel decoris potius publici dolentes palàm eos deteſtantur, eorumq́ capitibus,
liberis, fortunis, nomini diros exitus imprecantur: qui à ſanctioribus conſiliis
exiſtentes Principi, & beneficentiæ regiæ publicæq́ potentes & arbitri, [b]no-
mina de nomine Gallico decoréq́ publico meritiſſima ſupprimunt: vt indi-
gnos ſæpe homines ſibi morigerantes, honoribus & commodis ornent atq́
augeant, inſigni diſpendio Regum, & publica ignominia. At vero ipſe quum
hęc & huiuſcemodi admiſſa in Rempublicam & videã & audiam, nec Diuûm
fidem nec hominum imploro: vtpote qui Diuos ad hæc poſtulata ſemper ob-
ſurdeſcere norim: [c]& homines huius culpæ vel auctores vel affines eiuſcemo-
di eſſe putem, quorum iniquitati doctrinæ & eruditionis faſces quantula eſt in
me cunq́, ſubmittere non debeam, ſi mihi conſtare velim: & quod reliquum
eſt vitæ, congruenter & conſentanee anteactis annis degere. Simul quum eam
naturam eſſe ſciam ſceleratiſſimi illius genii, cui Fortunę nomen eſt, vt optimo
cuiq́ viro ac virtutis amantiſſimo libens maxime incommoditet, bonorúmq́
& grauium indignatione & quiritatu inſoleſcat: contrà vero vt indignis &
qui superûm inferûmq́ numinum metum & reuerentiam ſuſq́ deq́ faciunt,
fautorem ſe præcipue & ornatorem præbeat: [d]& ſartas (vt ita dicam) tectáſq́
eorum fortunas ab omnibus tueatur incommodis: animum quoad eius facere
poſſum, confirmo: ne indignando & querelis indulgendo improbiſſimæ po-
teſtati ludibrium eſſe poſſim. Iuuat tecum mi More velut cum viro mihi iam
familiariſſimo ſermonem conferre, & velut aliquot inambulationes in porticu
implicare. Quid enim vetat aut obſtat, quo minus [e]vtriq́ noſtrũ familiaritate
complacita ita abſentes vtamur & fruamur vltro citróq́ epiſtolis commeanti-
bus, ac ſi coràm nobis colloqui mutuóq́ videre liceret? Multa enim [f]imagina-
ria pro veris in vita hominum cedunt, & pro Germanis ſuccidanea ſubſidia-
riáq́ ſubeunt: hominibúſq́ perinde fere quidq́ aut deeſt aut adeſt, vt illi ſibi
adeſſe aut deeſſe in animum induxerint, & ſibi ipſi perſuaſerint. Noſtri iam Le-
gati iſtuc traieciſſe putabantur cum hęc ſcriberem. in eorum comitatu eſt Ni-
colaus Beraldus vtraq́ lingua doctus: quem velim ita ſuſceptum à te eſſe, & ſi
res ita tulerit, adiutum: vt virum mihi amicum, & de literis literatiſq́ meritũ.
Spero iis primordiis, iis auſpiciis, iis Legatis & interpretibus eſſe iam rem ex-
orſam: vt lætum & facilem fœderis pertextum & firmamentum ſperare qui-
uis debeat, eorum quidem certe qui pacis conſiliis non infenſi ſunt. Equidem
quod ad me pertinet, libens in eam pacem ominari ſoleo, quæ tum inter me &
vos iſtius prouinciæ lumina, beneuolentiam tueri & viciſſitudinem officiorũ
poſſit: tum in bellum pium & ſacrum Principes erectura ſit: & [g]expeditionem
quandam conflatura in omne æuum memorabilem. Sic enim te quum ſperare
haud dubia coniectura videam: mihi quoq́ neceſſe eſt (vt opinor) vt [h]in eandẽ
ſpem incumbam: quumq́ te præ alacritate geſtientem, & pio iam bello propè
deuotum ex literis tuis intellexerim: facere (vt arbitror) non potero quin ęmu
la pietate ad idem decus accingar: & vt ſpero ad amicitiæ iam contractæ ne-
ceſſitudinem accedent etiam iura commilitii. Q; ſi fatum trãſmarinum vtrũq́
noſtrum manet, optarim editis prius ſtrenuitatis noſtræ documentis, vterq́ in

alterius conſpectu, & eodem temporis momento mortem vt oppetamus illuſtrem ſumma animi æquitate. interim peruelim ſcire, ſiquandoforte tibi ſcribere huiuſcemodi vacabit: ad equeſtrem ne pugnam an pedeſtrem potius te compares: vt & ego quoqꝫ tecum tyrocinium eodem genere faciam: æque enim (vt ſpero) natura ad vtrunqꝫ me genus accommodauit. Ioannes Baptiſta Sanga has literas me ſcribente, viſendi cauſa ad me venit: iſtinc rediens vt aiebat. Is à me contendit, vt te verbis ſuis ſalutarem: à quo multa comitate adiutum ſe eſſe non obſcure ferebat. Quod ei me facturum ideo recepi: quòd quantum ex congreſſu primore & breui colloquio coniicere potui, doctus eſt & honeſtus. Velim vti Paceum tuum meumqꝫ verbis meis ſalutes: ad quem per Legatos & per Beraldum ſcripſi. Vale mi Oxymore, [v] μᾶλλον δὲ μωρόσοφε, καὶ εὐτυχῶν διατέλει. Pariſiis, poſtridie natalis diuæ Deiparæ. M. quingenteſimo. XVIII.

.p. Nomina de nomine gallico ſupprimunt.) Nomina ſupprimere, eſt hominum famam ſilentio obruere, hominesqꝫ ipſos præterire. Tractum eſt ab iis, qui nomina dant in militiam, vel ad aliquod inceptum, cum eorum nomina fraude ſupprimuntur. Cic. in Philip. Rem & veritatem nobis milites ſine vlla recuſatione, ſummo etiam cum ſtudio nomina dant, id eſt ſe perſcribi volunt. Arria. Qui poſt deſertionem in aliam militiam nomen dederunt, legive ſepaſſi ſunt, Imperator vt noſter reſcripſit hos militariter puniendos. Sic Tacitus dare nomen in coniuratione dixit, & reſpondere ad nomina Liuius de militibus qui ad delectum præſto ſunt.

Nomina ſupprimere. Noia dare. Ad nomina reſpondere.

.q. Homines huius culpæ vel auctores vel affines.) Affinis culpę eſt conſors & conſcius delicti. Cicer. pro Sylla, Hic ita quieuit, vt eo omni tempore Neapoli fuerit, vbi neqꝫ homines fuiſſe putantur, huius affines ſuſpitionis. Alibi in eadem, Circunſpicite pauliſper mentibus veſtris homines qui huic affines ſceleri fuerunt, τούτους τοὺς ἀνθρώπους οἷς ὃ προσῆκε τοῦδε τοῦ κακουργήματος.

Affines culpę, ſuſpitionis. Affines ſcel.

.r. Et ſartas tectasqꝫ eorum fortunas.) Sartas tectasqꝫ fortunas, id eſt illæſas intactasqꝫ, vt in Annotationibus docuit ipſe.

Sartę tectęqꝫ fortunæ.

.ſ. Vtriqꝫ noſtrum familiaritate complacita, id eſt quæ nobis placuit.) Placitum eſt, licitum eſt, cœptum eſt, libitum eſt. Cicero dicere ſolet. Gel. Conſilium quod dabat acceptum ab vniuerſis & complacitum eſt.

Complacita familiaritas.

.t. Imaginaria pro veris cedunt.) Id eſt, vicem præbent χρείαν παρέχονται, χρείαν ἀναπληροῦσι. Paulus de excuſ. tutorum, Putarem recte facturum Prætorem, ſi etiam vnam tutelam ſufficere crediderit. Si tam diffuſa & negocioſa ſit, vt pro pluribus cedat, id eſt loco & numero plurium ſit, ἀντὶ πλειόνων ἦ.

Pro veris cedere. ἀντὶ πλειόνων.

.u. Expeditionem quandam conflatura.) Id eſt conſenſu principis coactura atqꝫ comparatura. Cic. pro P. Sylla, Cum exercitus perditorum ciuium clandeſtino ſcelere conflatus, crudeliſſimum ac luctuoſiſſimum patriæ exitum comparaſſet. Et pro Cluent. Maxime eius opera cum Quæſtor eſſet, in exercitu ſeditionem eſſe conflatam, συνεστηκέναι.

Conflare. συνιστάναι.

.x. In eandem ſpem incumbam.) Id eſt totopere nitar vt omni ope pariter aſſequi coner. Cic. ad Attic. Atqꝫ vtinam ipſe Varro incumbat in cauſam. Quod profecto cum ſua ſponte, tum te inſtante faciet. Idem alibi, Facis tu id quidem, & eo maxime incumbis.

Incũbere in ſpem, cauſam.

.v. μᾶλλον δὲ &c.) Vale mi Oxymore, immo vero Moroſophe, & fortunatus eſſe perge.

Gulielmus Budæus Thomæ Linacro S.

Redditæ ſunt mihi literæ tuæ pridie Nonas Iulias beneuolentiæ atqꝫ humanitatis plenæ: ab eo qui mihi annulos tuos obtulerat, iuuene ſane docto, atqꝫ indolem ingenuam præ ſe ferente. Quibus (vt opinor) literis impręſentiarum reſpondiſſem, niſi iam ocreatus eas viatoriáqꝫ indutus accepiſſem, [y] mox equum admiſſurus. Siquidem ab earum lectione tanta ſum hilaritate

.y. Mox equum admiſſurus). Id eſt aſcenſurus Cic. in ſecund. de Finibus. Publ. Decius Princeps in ea familia Conſulatus, quum ſe deuoueret, & equo admiſſo in mediam aciem Latinorũ irruebat, aliquid de voluptatibus ſuis cogitabat? Valerius lib. iij, Nocte admiſſo equo Teanam contendit. Liuius lib. ij. Superbus in Poſthumium equum infeſtus admiſit. Id eſt aſcendit & incitauit ad curſum.

Admittere equum.

perfuſus,ægre vt mihi temperarim quin ſtili officio certare tecum protinus contenderem.tametſi videbam effuſam à te tam pleno pectore nec inani manu gratiam,vt eam æquiperare q̃uis ambitioſa & enixa reſcribendi contentione deſperarem.Nam quod ad antidota pertinet,honori munificentię tuæ cedere nunc neceſſe eſt:vt vtar verbo Maroniano.Cũ igitur domum rediiſſem,nihil antiquius habui q̃ vt epiſtolæ tuæ reſcriberem.Id demum autem moleſtum fuit,ꝙ epiſtolæ tuæ [a]gratiæ ceſſurũ etiam me videbã: qua in re à nemine vinci æquo animo patior:dũtaxat quod ad officii vices exhibẽdas pertinet.Verũ ex literis tuis intellexi magnopere te anxiũ eſſe de rependenda mihi beneuolentia & obſequio : cum ob librũ de Aſſe à me tibi donatũ , cum tu hic eſſes in Reginæ Marię comitatu:tum vero ob impenſam à me operam in recognitione lucubrati à te nuper operis.Hic etſi perdere initam à te gratiam,verum fatendo, periclitor,cedere tamen conſcientiæ cogor:cui nunq̃ ipſi ita par eſſe potui , vt veritatis confeſſionem à me non expreſſerit , cum id quidem tulit ratio ingenuæ probitatis. Erras mi Linacer,erras inquã,ſi tu donum illud gratuitũ fuiſſe putas:librũmq; meum te tuliſſe ob ſalutem datam viciſſim & acceptã cũ primum in ſermonẽ venimus vnà,(etiã ſi congreſſum primum & appellandi benignitatem ea in te agnoui,quę amicitiã cuiuſuis boni viri promereri citra obſequium vllum poſſint)hac mercede patrocinium tuum lucubrationibus meis tacita ſtipulatione ſurdáq; paciſcebar: hoc munuſculo auctoritatis tuæ ſuffragium pignerari mihi videbar: vel liber ipſe meus potius in fidem tuam verbis meis ſe conferre.Magnopere enim pertinere ad libri à me elaborati indicaturã exiſtimabam,ſi tantam ei aduocationem in Britãnia emererer , clariſſima iam prouincia elegantium quoq; literarum nomine.Proinde ſi iam eum librum acceptum liberalitati meæ ac gratiæ tuæ tuliſti:per me licet [b]in aliam quamuis paginam tabularum tuarum vt trãſcribas. non ꝙ munerum repoſcitor videri non verear,ſed ꝙ te admonitum officii tui velim: quáq; lege acceperis munus id,meminiſſe. At enim librum de Sanitate tuenda à te verſum vt legerem , & tibi quoquo modo obſequerer,nec laboris nec temporis rationem habui. quaſi vero in hoc tibi operam potius q̃ mihi ac literis dederim,aut id tibi tẽpus gratuitum donarim, in quo quantum ipſe profecerim,me nunq̃ pœnitebit . Qꝫ ſi quid fortaſſe interim vidi quod tu in proprio, vt fit, opere non animaduerteras(id quod vix mihi perſuadeo,qui te tam circunſpectum interpretem, tamq; exactum,καὶ πάντῃ πάντως ἀπηκριβωμένον videam:)non tã id ſane mihi obſequioſa lectionis intentio(rurſus enĩ ab eadẽ ſimplicitate ingenii verũ tibi fatebor) q̃ æmula quędã contẽtiuncula indicauit:ne tu mihi ſcilicet vndiq; perplaceres, cui tot in propriis ſcriptis incõmode dicta abſurdáq; videntur.Mihi adeo quũ ea ex interuallo recenſerẽ quę in libro tuo adnotauerã:calũniã plane olere atq; etiã [c]ſycophanticã obſeruationẽ videbãtur:vt nõnunq̃ ſuppuderet manu eſſe mea adnotata.q̃q̃ ea adnotamenta dici nõ poſſunt,quę priuatim in charta vna mea perſcripſi.Arrogãtiæ enim plenum fuiſſet aliquid me libro tuo aſcribere, [d]vt citra prouocationẽ iudicatũ,Criticiq; iuris vſurpatio.Ea demũ quæ vel immutanda vel illuſtrãda ducebã:ſeorſum mihi ac tuo procuratori excerpſi. Siquidẽ ne operã tibi ſtrenuã nauaſſę non viderer,temere quædã & perperã ad-

notari oportuit:cũ alia non occurrerent inſigniora:quo tibi fidem facerẽ impẽ ſi à me laboris. Verũ ô te felicem, cui olim contigerit Italicam illam doctrinam auribus etiam nedum oculis haurire. Id quod cum animaduerto, infelicis ſortis meæ reminiſcor. Quo fit vt cum tuus iſte ſtilus odorem illum redoleat germanę atq; exoticæ doctrinæ, in meo vernacula quędam compoſitio, nec caſtigata me offendit: quæ ferulam non reſipit: nedum ſtomacho tuo atq; primæ claſſis hominum ſatiſfacere poſſe me ſperem. ἀπέδωκέ μοι τοὺς δακτυλίους ὁ νεανίσκος ὁ σὸς ἤδ' ὑπηρέτης, ἔτι μαθητὰς, εἴτ' ἀμφότερον. ἀργυρέους μὲν δυοῖν δέοντας εἴκοσιν,

a. Gratiæ ceſſurum etiam me videbam.) Cedere gratiæ eſt æquare non poſſe gratiam. Plin. in Epiſtol. Nec cedit gratiæ marmoris ramos inſidenteſq; ramis aues imitata pictura. Id eſt non minor eſt gratia picturæ. οὐχ ἡττᾶται τῇ χάριτι. Paulo ſuperius, cedere honori munificentiæ, eſt non poſſe paria facere. οὐχ οἷόν τε εἶναι τοῖς ἴσοις ἀμείβεσθαι. Sic cedere auctoritati Plin. de ſorbis loquens. ab iis locum amplitudine vendicauerunt (quę ceſſere auctoritati) nuces iuglandes. id eſt cum amplitudine præſtant, gratia tamen inferiores ſunt, ἐλλείποντα εἰκοῦσι. cedere famæ Cicero ad Marium, Pudori tamen maiori famæq; cedere, q̃ ſalutis meæ rationem ducere. Id eſt, veritus ſum ſi ad Pompeium non tranſiſſem, ne exiſtimationem mei læderem & minuerem. ἐνδιδόναι. ὑπεξίστασθαι. Sic infra, cedere conſcientiæ eſt imparem eſſe ferendæ conſcientiæ. ὑπείκειν. ἡττᾶσθαι. — Cedere gratię ἡττᾶσθαι τῇ χάριτι. Cedere hono. Cedere auctoritati. ἐλλείπειν. Cedere famę. ἐνδιδόναι ὑπεξίστασθαι. ὑπείκειν. ἡττᾶσθαι.

a. In aliam quamuis paginam tabularum tuarum vt transſcribas. In rationibus paginę ſunt multiplices, vt acceptorum pagina & expenſorum, & paginæ eorum quæ gratis accipiuntur, & eorum quæ precio, aut legato aut hæreditate, aut fideicommiſſo, aut alia cauſa. Senſus eſt ergo, ſi tu ita ratiocinatus es, quaſi donum id fuerit gratuitum, me auctore tu poteris mutare ſententiam, & ita apud te habere, quaſi pignus ſuffragij tui mihi eo munere auctorati & obſtricti, etiam ſi repoſcitoris munerum appellationem auerſer. Sed tamen hac contellatione volui te intelligere quid eo munere ageretur. Tranſcribere autem proprie eſt ab vno capite in aliud transferre, aut ab vno nomine in aliud, vt apud Virgil. Et tua Dardanijs tranſcribi rura colonis. Seneca, Philoſophia te in virum tranſcripſit. — Paginę in rationibus. Trãſcribere.

b. Sycophanticam obſeruationem.) Sycophantice obſeruare eſt delatoris quadruplatoriſq; more obſeruare, hoc eſt diligentiſſime: propterea q̃ huiuſcemodi homines miluinis oculis omnia luſtrent vt prędæ inhiantes. Vlpia. de iuris & facti igno. vt neq; negligentia craſſa aut nimia ſecuritas ſatis expedita ſit, neq; delatoria curioſitas exigatur. — Sycophantice obſeruare.

c. Vt citra prouocationẽ iudicatum.) Si enim, inquit, ea quę ego notãda vtcunq; cenſui, in exemplaris tui marginibus adnotaſſem, ibiq; quod mutabam aſcripſiſſem, cõſtit ũ atq; auctoritatem mihi aſſumpſiſſem criticam: quæ enim critici iudicant tanq̃ pro poteſtate iudicant & tanq̃ ab ipſis prouocatio non ſit, ſed ſemel iudicatum ſit, quicquid pronunciarint: de quibus Quintilian pri. Quo quidem iudicio ita ſunt ſeuere vſi veteres grammatici, vt non verſus modo, cenſoria quadam virgula notare, & libros qui falſo viderentur inſcripti tanq̃ ſubditițios ſummouere familia permiſerint ſibi, ſed auctores alios in ordinẽ redegerint, alios omnino exemerint numero. Critici olim vocabantur: qui poſtea grammatici dicti ſunt, vtraq; autẽ profeſſio ab Ariſtotele cœpit vt Dion tradit. — Critici. Grãmatici.

d. ὁ νεανίσκος ὁ σὸς &c.) Reddidit mihi annulos iuuenis, tuus ceu famulus ceu diſcipulus aut certe vtrunq;, argenteos quidem duodeuiginti, cęterum cũ his aureum vnicũ. Quorum bonam iam partem tũ amicorum tum conſanguineorum vxoribus magnifice dilargitus ſum, vim etiam deierando malis atq; adeo ſycophantæ morſibus amoliendis eos obtinere efficacem. His igitur acceptis commendabam tuã induſtriã, qui ſimul tuę mihi des beneuolentiæ fidem, ſimul meę viciſſim accipias tanq̃ tibi deſponſę velut quodã ad firmandã fidem pignore conuenientiſſimo. Equidem lubens iſtas ſi tibi gratę ſunt pactiones tecũ hac lege contraxerim, inter nos vt in poſterum amemus. Quid ni enim ego, qui huius notę amicitias iamdiu ambiebam. Vide tamen vt haud dubie ac bona fide hoc pactum ineas. Nam tuam ego epiſtolam pro inſtrumento rei fidem ipſius facturo ſum adſeruaturus. Quod ſi te amicitiæ parteis officioſe comiterq; exercere piguerit, ſcito quidem te Budæum expoſtulatorem amicum & contentioſum habiturum, etiam ſi in cauſis controuerſiiſq; minus verſatum nec dicendi admodum facultate prędi tum. Vide igitur inquam officium colas amice ac decenter. Neq; enim ſatis eſſe arbitror huiuſcemodi amicis, reciproca inter ſe beneuolentia affici, niſi iuſta etiam amicitiæ mutuo reddant literarum vltro citroq; mittendarũ viciſſitudine. Sed o meã ſimplicitatem. Non enim hęc ſcribo, & non equitem (vt in Prouerbio eſt) in campum prouoco: nempe qui Linacrum varijs diſciplinis ſummaq; vtriuſq; linguę doctrina prędi tum in hoc certamen accendam, de me ſane ſemidocto, immo vero perperam docto q̃ primum victoriam reportaturum. Sed quid facerem, In ſapientum enim virorum epiſtolis perlubens acquieſco: hilari etiam animo ad eos ſubinde reſpondens, q̃q̃ eſſe me haud paulo ipſis inferiorem agnoſco. Vale vir eloquentiſſime, & perge opera longe pulcherrima ſtudioq; plurimo digna conſcribere, & noſtrę memento amicitię. Sic fructum percipere tibi contingat & elaboratorum prius operum & poſthac edendorum. — Et nõ.i.quin.

ἕνα δὲ πρὸς τούτοις χρύσεον, ὧν δὴ τοὺς πλείους ἤδη ταῖς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν διανεμάμην γυναιξί. προσαδὼς τε μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιμοσάμενος ἦ μὴν ἀλεξικάκους εἶναι, καὶ νὴ Δία καὶ συκοφάντου γε δήγματος. τούτους τοίνυν δεξάμενος τὴν δεξιότητα δὴ τὴν σὴν ἀπεδεχόμην, τοῦ ἐγγυῶντος μοι τὴν φιλίαν τὴν σὴν ἐμοί. ἐγγυωμένου δὲ δὴ τὴν ἐμὴν τοιούτῳ τῷ δώρῳ, ὥσπερ ἐπὶ ἐνεχύρῳ, ἐσομένης βεβαίας καὶ πίστεως ἐχεγγύου. ἐγὼ μὲν δὴ ταύτας τὰς συνθήκας ἄσμενος ἂν συνθέμην εἴ σοι καταθύμιοί εἰσι, ἐφ᾽ ᾧτε ἡμᾶς εἰς τὸ ἐπιὸν ἀλλήλοις φίλους εἶναι. πῶς γὰρ οὐδ᾽ ὅς γε πάλαι τὰς τοιαύτας φιλίας ἐμνηστευόμην. ἀλλ᾽ ὅπως ἀπεχθῶς τε καὶ ἀγαθῇ πίστει τὴν δὲ τὴν ὁμολογίαν πιστώσῃς. ἐπεί τοι τὴν ἐπιστολήν σου ἀντὶ τοῦ γραμματείου τοῦ ἐλέγξοντος τὸ γεγενημένον διαφυλάξω. σὺ δὲ ἐὰν ὀλιγώρως διακέῃ πρὸς τὸ τὰ τῆς φιλίας ἀσκεῖν δεξιῶς καὶ καθηκόντως, ἴσθι με ἕξων τὸν ὑπόδικον ἐγκληματικόν τε φίλον καὶ φιλαίτιον, ἃ καὶ μὴ δικανικόν, μὴ δὲ πάνυ δεινὸν εἰπεῖν. ὅπως οὖν πάλιν φιλοπρεπῶς τὸ καθῆκον θεραπεύσεις. οὐ γὰρ ἀρκεῖν ἡγοῦμαι τοὺς τοιούτους φίλους εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, ἢν μὴ καὶ τὸ νενομισμένον τῇ φιλίᾳ ἀπονέμωσι συχνῶς ἀντεπιστέλλοντες. ἀλλ᾽ ὦ τῆς εὐηθείας τῆς ἐμῆς. οὐ γὰρ φθάνω ταῦτα γράφων, καὶ τὸν ἱππέα φασὶν εἰς πεδίον προκαλοῦμαι. ὅς γε λίνακρον τὸν πολυμαθῆ, καὶ νὴ Δία διάνακρον εἶναι, ὡς ἄκρον τῆς παιδείας τῆς διγλώττου ἀφιγμένον, ὡς ἀγῶνα τουτονὶ προξενῶ, ἐμὲ δῆθεν τὸν ἡμιμαθῆ, μᾶλλον δὲ τὸν κακομαθῆ, αὐτίκα δὴ μάλα ῥᾳδίως καταγωνισόμενον. ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι. ἐνασμενίζω μὲν γὰρ ταῖς τῶν σοφῶν ἐπιστολαῖς. χαίρω δὲ ταύτας ἀντιγράφων, κἂν αὐτῷ πλείω τούτων ἥττων ὦν. ἔῤῥωσο ἀνδρῶν λογιώτατε, καὶ διατέλει τοῖς καλλίστοις ἐμφιλοπονῶν, καὶ προσπουδάζοις τῶν συγγραμμάτων, καὶ μέμνησο τῆς φιλίας τῆς ἡμῶν. οὕτως ὄναιο τῶν φιλοπονημάτων. τῶν τε προλαβόντων, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἐκδοθησομένων σοι. Equidem pręclare mecum actum eſſe puto: ꝙ paucorum dierum operam aut horarum potius tã feliciter occuparim legendo illo tuo libro, qui iamiam ex officina exiturus eſt magna tua gloria: quem ſuauius ipſum legiſſem & attentius, niſi inter multarum rerum curas ᵈea mihi prouincia obueniſſet: identidem interpellantes lectionis intentioniſq; tenorem. Iam enim alterum annum multa mihi negocia domeſticæ curæ faceſſunt: vt ſucciſiuos tm̃ dies & dierum etiam ipſorum horas literis impertiam: nonnihil vtiq; hebeſcente ingenio craſſiorum rerum atq; etiam à literis abhorrẽtium animaduerſione. Quæ eo mihi grauior eſt & nocentior, quo inſolentior id facio. Quippe qui retroacta ætate quantum per valetudinem licuit, nihil pene rei familiaris procurationi dederim: nullaſq; partes patriſfamilias niſi ᵉintra cubiculum geniale obire ſolitus ſim. Vale rurſus, Pariſiis. VI. Idus Iulias.

.d. Ea mihi prouincia obueniſſet.) Niſi cum ad me delatus eſt liber tuus vt eum mandato tuo legerem, animum variis curis diſtrictum habuiſſem, obuenit annuus redditus. προσόδοι, προσέρχεται. Obuenit etiam hæreditas quo Cic. vtitur, & obuenientia bona dicuntur quæ aliunde deferuntur ad quempiam. Obuenit hęreditas homini. Philoſophia homini non obuenit, ſed eam ſibi quęrere debet, inquit Seneca. Plin. in Epiſt. Domus mihi hæreditate obuenit. Vlpia. An pecuniam pupillus habeat vel in numerato vel in nominibus quę conuenitri poſſint, vel in fructibus conditis, vel in redditũũ ſpe atq; obuentionũ. προσόδων.

Obuenire.
Obuenientia bona.
Obuẽtiones.
πρόσοδοι.
Geniale cubiculum.

.e. Intra cubiculum geniale.) Significat ſe curas familiares ſolitum eſſe vxori mãdare, ipſumq; ſe omniũ operum patriſfa. immunitate donare, prꝥterꝗ̃ in lecto geniali, id eſt coniugali. Interim enim ex vxore liberos non paucos ſuſtuliſſe.

Gulielmus Budæus Thomæ Linacro S. P. D.

MAgnas habeo tibi gratias ob munus tuum iucũdum quod ad me nuper miſiſti, ſed iis maiores alias ob epiſtolã tuam.ᵃ οὐδὲν γὰρ ἂν ἀπόντων τῶν φίλων

καὶ μακρὰν ἀφεστηκότων παραστατικὸν οὕτω μνημόσυνον ἦν, ὡς τοῦτο τὸ ὑπόμνημα, τὸ διʼ ἐπιστολῶν τῶν παρὰ τῶν φίλων ἐπισταλεισῶν, ἢ γάρ τοι τὰ μοι δῶρα, τὰ παρὰ τῶν φίλων δεδωρημένα, ὅτι μοι αὐτὰ κεχαρισμένα, καὶ δὲ καί του πέμψαντος ἡμᾶς ἀναμιμνήσκοντα, ὅσον γε δὴ χρόνον παρέστι οὐκ ἀναλισκόμενα. οὐ μὴν δὲ καὶ παριστᾶσί γε τοὺς φίλους τοὺς ἐν ἀλλοδαπῇ μακρὰν ἡμῶν ἀπῳκισμένους. οὐδὲ δή του προσφιλῶς καὶ κατὰ πρόσωπον κοινολογεῖσθαι χρείαν ἡμῖν παρέχει. Video & intelligo q̃ parum tibi vacet [θ] ἀναι ἐπισταλτικῷ, cum aliâs, tum in editione tã ardui ac grandis operis occupato. Itaq; facile excuſatã à te cauſam accipio, quãobrem diu non reſcripſeris. Sed & mihi eadé opera veniã ipſe paciſcor, ꝙ ad te interim nihil literarũ dederim. Sum eñ ego quoq; curis tã variis tãq; multis implicitus q̃ qui maxime. Quæ mihi ſors vitæ paucis annis impacta vel diuinitus vel à fortuna, tam maxime moleſta eſt, q̃ eſt maxime diuerſa à priſtino vitæ meæ inſtituto. Legi in tuo Galeno (diui boni q̃ ſplendido futuro mox opere) ea quæ me legere Lupſetus veſter voluit iuuenis omnino ingenuus, ſpecimen honeſtatis & comitatis vel Anglicæ vel qualiſcunq;, & natales generoſos præferens cum eruditione non mediocri. Siquam præterea opellam nauare me tibi vis, [ι] ἀφθόνως χρῶ τῷ φίλῳ τῷ ὁπωσδήποτε ἀναγνώστῃ τῶν σῶν. Nec eñ maligne locare, nec addicere magno operas meas ſoleo, iis quidé certe quos dignos eſſe cenſeam queis vltro induſtriã meam véditem. Legati noſtri iam iſtic agent, vt opinor, cum tu has literas acceperis: velim ſi res ita tulerit, vt amicum te mihi eſſe ſciant: quando ego literarum peritis Linacri doctrinã deprędicaui. In comitatu Pariſiẽſis Antiſtitis eſt Nicolaus Beraldus vtraq; lingua doctus, & mihi magnopere familiaris: qui te omnino aditurus eſt. Lõgiores à me literas habuiſſes, niſi iãiam rus profecturũ negocia multa obeunda me vrſiſſent. Vale, Pariſiis poſtridie natalis diuæ Dei Parẽtis.

.α. οὐδὲν γὰρ ἂν &c.) Nihil enim abſentes amicos longeq; diſtantes æque poteſt repręſentare, ac miſſarum ab amicis epiſtolarum monumentum. Præſtita ſiquidem ab amicis munera, ſunt ipſa quidem cum grata, tum eius etiam qui miſerit, nos admonent, quandiu ſaltem extãt vſu non intercidentia: amicos attamẽ in aliena regione procul a nobis diſſitos nec repręſentant, nec amice coram & comiter colloquendo vicem nobis ſuppeditant.

.θ. εἶναι ἐπισταλτικόν.) Id eſt, miſſitandis epiſtolis animum intendere.

.ι. ἀφθόνως χρῶ &c. Affatim vtere amico tuorum ſcriptorum qualicunq; recognitore.

Gulielmus Budæus Ludouico Viui Sal.

SPero te purgationem meam accepiſſe de eo ꝙ neglecti me officii inſimulare videbare: ſi tamen literas accepiſti quas nuper ad te dedi. Nec Germanũ autem illum nobilem, nec Britannũ videre mihi contigit: quorum tu in literis tuis meminiſti: qua in re non dubito me compendium non ſpernẽdum amiſiſſe in ratione amicitiæ, cui calendarii mei paginas pręcipuas deſtinaui. Nam binas tuas literas vno die accepi cũ rure in vrbẽ veniſſem. Poſtremę autẽ caſu magis q̃ deſtinato mihi redditæ fuerũt. temere enim creditæ alienis manibus fuerãt: à quibus iã reſignatæ in meas inciderunt. Proinde vt te iã vtar placatiore, noſſe hoc oportet: ruri me nunc agentem vix bis in menſe nec niſi coactũ in vrbẽ vẽtitare. Quippe qui literariã ſupellectilẽ bona ex parte in Marlianũ vicũ meum trãſtulerim, vbi æſtatẽ venientẽ exacturus ſum, ſi tãdiu vixero. Et eſt adhuc ibi quod procurationem meã poſcat, & pręſentiã: etiã ſi villa vrbana abſoluta eſt. Quare nec literas ſtatim vrbanæ domi redditas accipere ipſe poſſum, cum in

villa ſum, [f]nec ſub manu tabellarios habere. Aegrotaui etiã grauiter ab ineū-
te hyeme : id quod alternis ferme annis & interdum ſingulis ſolenne mihi fuit
hactenus poſt annos quindecim, q̃quàm nulla nõ mihi tempeſtas [g]ad capitis
grauedinẽ ſatis apta eſt:pręter quẽ morbũ aliũ fere non experior. Cæterũ ꝙ de
opere illo nouo mihi tibiq; gratularis:nõ facile patior falſo te gaudio duci: q
nouũ opus eſſe putas , [h]qđ iã quater minimũ ſub pręla miſſum fuit. Audio eñ
neſcio quid operũ meorũ propediẽ rurſus editũ iri:vnde enatũ illũ rumorẽ eſſe
arbitror qui ad te vſq; manauit. Hic facere nequeo vir amiciſſime,quin tibi ſuc
cẽſeã de hac ipſa ſpe improbiore,quã de me meáq; induſtria cõcipere te video:
quaſi vero homini mihi ingenio iã effœto,animo etiã alacriore defecto ob ma
lã valetudinẽ,ſexto quoq; mẽſe aliquid edendũ ſit:quũ toties teſtatus ſim nihil
mę propemodũ niſi ociũ parturire. At tu hoc ipſo ex ocio negociũ(vt video)
faceſſere mihi inſtituiſti. Eia tu vide obſecro vt ſatis æquũ te mihi prębeas, per
quẽ pauculos hos mẽſes ceſſare mihi nõ licet,cui quadriẽnii vacatiõe iuſta etiã
immunitas quęſita videbatur & cõceſſa. Leges priſcæ & ſeuerę multũ iis indul
ſerũt, qui ius triũ liberorũ in Italia , aut in prouinciis pluſculorũ citare potuiſ-
ſent inter cauſas detrectãdorũ munerũ publicorũ:ipſe cũ geminato eo numero
auctus ſim etiã ſuperſtitũ & alẽdorũ,inter munifices cenſeor exiſtimatione tua
& amicorũ fere omniũ:inter immunes prętereor quaſi orbitate prædítus. Vide
igitur tu cũ illis etiã atq; etiã vt ſatis me noritis:vt facultates meas ſatis attẽte
expẽderitis:vt deniq; ex ęquo bonóq; mecũ agatis:qui perinde ipſi me publico
nomine appellatis:atq; ſi vnus eſſem eorũ prædiuitũ,qui inferre idẽtidẽ aliqd
memorabile poſſunt [i]in gazophylaciũ,quod ad tuẽda ſartatecta muſei inſtitu
tum eſt & Gręci & Romani. Eraſmo veſtro cõuenit ea functio,& ſi quis poſt-
hac exiſtet ei æquiparãdus:[k]cuiꝰ opes ingenii atq; eruditionis copię trierarchię
cẽſum inter Gręcos, inter Romanos primę cuiuſq; ſuperãt centuriæ . Ego cũ
inter proletarios cẽſeri potius q̃ inter claſſes debeã:vtpote qui inter cauſarios
vſurpare vacationẽ poſſim ſi velim:nec ius tamẽ, nec ęquũ apud vos obtineo
qui immunitatẽ ipſi agnoſcere nõ videmini,inter eos quidẽ qui aliquando mu
nia ſubierũt. Quo iure mecũ agere ſi iſta tua expectatio geſtiens obſtinauerit:
quaſi ſcilicet delitias nũc faciã cũ hæc & huiuſcemodi cauſificor:nec loquar ex
ſententia animi:ſine me ſaltẽ ſarcinas adhuc obligatas ſoluere,quas nuper , id
eſt ante quinq; mẽſes in Marlianũ meũ importãdas curaui:ſupellectiléq; cõpo
nere. Hauddũ eñ ſcrinia digeſſi,& pluteos locũq; vnicuiq; cõſtitui. Da ſpatiũ
reſpirãdi à iactatione vrbica & peregrina æſtatis nouiſſimę:patere me illorum
obliuiſci,totus vt ſim in iis quę inſtãt & ociũ noſtrum manẽt. Vixdum fabricã
cõcinnaui & inſtruxi,& tu opus nõ modo dedolatum atq; exaſciatũ:[m]ſed cõpa
ctum quoq; eſſe arbitraris & probatum:iãq; pręberi quaſi ex pacto poſtulas &
cõuento. Habetotę quæſo rationẽ tẽporis, eiúſq; quod cõmodo meo fieri po-
teſt aut incõmodo:& ego fortaſſe præſtare quædã nõ grauabor,quę ferre qdẽ
certe facultates meę poterunt,cũ eo tamẽ,mihi vt cautũ ſit exiſtimationiq; meę
[n]ab expectatione publica veſtráq; amicorum, fraudi ne ſit ſi ſolẽnes quotannis
præſtationes in eã rem nõ penſitarim,vel in hoc ipſo receſſu,vel in vrbano ocio,
quãdo mihi hęc ſtudia quãtumuis feruẽtia vacationẽ iã nullã præſtare poſſunt

à curis familiaribus auocamẽtiſq; rei œconomicę & vxorię,quã vnã philologia mea æmulã iãdiu habere cœpit.Quo mihi nũc magis omni ope cõtendendũ eſſe duco,vt quo ad eius fieri poterit,cõtubernio ipſas hoſpitaliq; neceſſitudine cõiungã.Quippe quũ alterã amplectendã retinẽdãq; neceſſario habeã,alterã ſumma voluptate ſemper ſim exoſculatus,ex quo ad frugẽ aliquã bonam excolendũ mihi animũ eſſe ſtatui:illãq; veluti inſtrumentũ vitæ colam, colue-

.f. Nec ſub manu tabellarios habere.) Id eſt in promptu & in proximo.Plancus ad Cic. Vocuntij ſub manu vt eſſent,per quorum loca fideliter mihi pateret iter. Sub manus ſignificat faciliter, non ægre,appoſite.Plaut. Si quam rem accures ſobrie & frugaliter,ſolet illa recte ſub manus ſuccedere.Idem alibi, Lepide hoc ſuccedit ſub manus negocium. In manu eſſe eſt penes aliquem eſſe,& ἐπ᾽ αὐτῷ εἶναι.Liuius,Suam cuiq; fortunam in manu eſſe.Et in manibus. Idem, Quiq; toties pene victoriam in manibus habui. Lucanus,In manibus veſtris quantus ſit Cæſar habetis. Cic.aliter in lib.de Seneđ. In manibus eſt laudatio. Id eſt,Hodierno tempore legitur & circumfertur. διὰ χειρός ἐστι.Idem, Septimus mihi Originum liber eſt in manibus,id eſt,nunc a me ſcribitur. μετὰ χεῖρας ἐστι. Ibidem villa vrbana eſt villa elegantior,mihi nõ colono ædificata.videbis in Annotationibus.

Sub manu habere. Sub manus ſuccedere. In manu eſſe. ἐπ᾽ αὐτῷ &c. In manibus habere,& eſſe. διὰ χειρός ἐστι μετὰ χεῖρας. Villa vrbana.

.g. Ad capitis grauedinem.)Grauedo non modo deſtillationem grauem ſignificat,vt eſt apud Celſum,ſed etiam dolorem capitis & grauitatem Plin.libro viceſimoprimo de violis purpureis:Crapulam & grauedines capitis impoſitis coronis diſcutiunt. Et lib.xxiij.de vuis recentibus,Grauedinem enim capiti, morbumq; lethargicum faciunt. Cic.ad Atticum pro langore & marcore,qui a febre vel morbo alio manet.Tu quoniam quartana cares,& nedum morbum remouiſti,ſed etiam grauedinem,te vegetũ nobis in Græcia ſiſte.

Grauedo.

.h. Quod iam quater minimum ſub prela miſſum fuit.) Minimum eſt τοὐλάχιστον hoc eſt vt minimum,ſeu non minus q̃ quater. Var. de re Ruſt. Harum ſingula genera minimum in duas ſpecies diuidi poſſunt.more Grecorum dixit. Plin. vt,addidit libro trigeſimotertio,Ergo vt maxime duo tantum milia pondo cum capta eſt Roma fuere. Sic Columel.libro tertio, Ne paſſus fueris pluſq̃ duas,aut vt maxime tres gemmas habere.Cic.aliter in Orat.perfect.Sed loquor de vno pede extremo,adiungo quod minimũ ſit proximum ſuperiorem.Terent.in Phorm.Domum ire pergam vbi plurimum eſt,id eſt plerunq; ſiue vt plurimum. ὡς ἐπιπολὺ στον.

Minimum. τοὐλάχιστον. Vt maxime. Plurimũ,vt plurimum. ὡς ἐπιπολύ στον.

.i. In gazophylacium quod ad tuenda ſartatecta.) Gazophylacium hic officinas Chalcotyporum ſignificat. Librorum enim in ijs officinis editio tuetur muſęum,id eſt literarum bonarum ſtudium. Sartum & tectum,hoc eſt munitum ab librorum interitu,vnde elegantię literarum internicio ſequeretur. De ſartis tectis in Annotationibus copioſe dictum eſt.

Gazophylaciũ. Sartũ & tectũ.

.k. Cuius opes ingenij atq; eruditionis copię trierarchiæ cenſum inter Grecos)Trierarchia munus erat Athenis eorum qui primi cenſus erant,hoc eſt τοῦ πρώτου τιμήματος, hoc eſt triremium publice prębendarum neceſſitas.Budęus libro quinto de Aſſe,de hoc munere & cenſibus alijs,copioſe diſſeruit. Vt autẽ apud Grecos tres erant cenſus,ſic apud Romanos erant quinq; claſſes in centurias,ſuas diuiſæ, vt docet Liuius libro primo ab Vrbe condita, Claſſici erant qui cenſum conferebant. Capite cenſi & proletarij erant extra cenſum. Sicut Athenis. τὸ θητικόν.

Trierarchia. τίμημα. Cenſus tres apud Grecos. Claſſes.v.apud Romanos. Claſſici. Capite cenſi. Proletarij. θητικόν.

.l. Delicias nunc faciam.) Delicias facere eſt quod Græci θρύπτεσθαι dicunt, vnde latinam locutionem manaſſe puto,hoc eſt moroſula cũctatione ludificari, diſſimulatiunculis iocularibus vti. Plautus in Pœnulo, Enimuero ære meo me laceſſit,ludos & delicias facis.hoc eſt,ludificari te iuuat,& ioculari fruſtratione mecũ agere,id quod ego ſolitus ſum facere. Idem in Menech. Eia delicias facis mi Menechme.Quin amabo is intro?Hic tibi erit rectius. Vulgo,id eſt vt vulgaris ſermo eſt:nimium eſt hoc fruſtrari & illudere:quid te tã diu rogari vis?

Delicias facere θρύπτεσθαι.

.m. Sed compactum quoq; eſſe arbitraris.) Compactum, ex hoc verbo ſignificat illud opus eſſe compoſitionem libri cuiuſdam,hoc eſt chartas multas colligatas,& librum compaginatum.Quod autem ſequitur, Iamq; præberi,quaſi ex pacto poſtulas,eſt translatio ab opere,quod faciendum locatur lege locationis in ſyngrapha concepta. vt apud Demoſth. περὶ στεφάνου,ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ συγγραφὴν, εἶτα οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγγραφῆς,κομιζόμενος.

Cõpactum. Ex pacto poſtulare. Locare faciẽdũ. Syngrapha.

.n. Ab expectatione publica veſtraq; amicorum.) Id eſt,quantum pertinet ad omnes qui hoc a me expectant,& ad vos amicos meos. Similis eſt locutio Ciceronis de Orat. Erat tum ab oratoribus ſolitudo quędã in foro,hoc eſt forum erat vacuum,quantũ ad oratores attinet.Sic Terent. Narratq; vt virgo integra etiã tum ſiet a ſe.ἑαυτοῦ γε ἕνεκα,τό γε κατ᾽ αὐτόν. Dicimus etiam caueo mihi abs te.Id eſt ſatiſdari volo,& expromiſſores dari mihi fraudi non futurum:hoc eſt,quod vulgo dicunt,de indemnitate promitti,& fideiuſſores dari. Solennis pręſtatio eſt,vectigal vel ſolarium anniuerſarium quod pro ſolo & agro dependitur,vel alia penſio vſitata. Solenne enim ſolitum & cõſuetum ſignificat.Plin.de apibus,Effecto opere,educto fœtu, functę munere omni,exercitationem tamen ſolennẽ habent. Plin. ad Traia. Solenne eſt mihi domine ea de quibus dubito ad te referre,id eſt,a me obſeruatum.

Ab expectatione pub.&c. Ab oratoribus ſolitudo eſt. Caueo mihi. Fraudi eſſe. Solẽnis præſtatio. Solenne.

rimq;:ad hanc omnes vitæ rationes viuendiq; cauſas contulerim & referam:illi deniq; corpus,huic animum deſponderim.Gaudeo Eraſmum ambas meas epiſtolas accepiſſe poſt Græcam ab eo ad me ſcriptam.Verebar enim ne ſi intercidiſſent,ipſe mihi ſuccenſeret vt parum officioſo,tanq̃ non reſcripſiſſem.Salutabis cum verbis meis cum hominem conueneris. ὃ τοῦτο καὶ ἐπιπλέον ποιῶμαι τὸν φίλον, ὃ πεῖραν ἔφθην τινὰς ἔγωγε ἀξιολογωτάτην. καὶ ἐπιφανεστάτην γε δὴ ἐσομένην τοῖς ἐντυγχανομένοις ταῖς ἐπιστολαῖς ταῖς ἀμφοῖν ἡμῶν ἤδη τι καὶ ἐς τὸ ὕστερον ἀξιώσαις. Vale.Salutaui quos ſalutandos mandaſti.Pariſiis poſtridie Cal.Februar.M. quingenteſimo vndeuiceſimo.

Budæus Viui S.

VT lætitia affectus ſum literis tuis perlectis, ita triſticula quędam ſubiit animum mihi ſuſpicio,ſubacerbúſq; ſcrupulus ab Eraſmo meo, qui pro ſuo more nõ reſcripſit alteris iam literis meis:ſcilicet hoc illud eſt, neſcio quid ille arbitratur ſtomacho meo hæſiſſe aut ranciduiæ ſimultatis,aut pertinacis offenſionis,ob grãdem illam epiſtolam,in qua eloquẽtiæ tragulas figuris inuolutas in hominem ſemiermem atq; improuidum contorſit,omnia tum pacata ſperantem & cõpoſita.Quam tamẽ vt elogiũ ſummi viri aſſeruandã eſſe duxi,in bonã vtiq; partẽ fidẽ magis facturũ.Qq̃ cũ minime ſuſpicacẽ me hominẽ dũtaxat ab amicis,ac ſummę ſimplicitatis eſſe ſemper prę me tulerim, mihi ipſi imperare cõſtitui,nihil omnino odioſius exiſtimare,q̃ Eraſmum inertiorem iam eſſe factũ & deſidioſiorẽ , animo vtiq; fatiſcẽte laboribus irrequietis.Neq; vero aut illũ,aut te audiã,ſi cauſificari inſtiteris, & excuſare occupationes eius, auocamẽta non admittentes:vtpote qui ſciam,& ex publicatis libris cern am nunq̃ non illum ſcribendis epiſtolis feriatum fuiſſe,ad eos quidem quorum huiuſcemodi commercio animi cauſa vtitur.Sed quod ei de me te rogitanti dixiſti,exiſtimo perbelle meipſum admodũq; riſiſſe,videlicet ꝙ diceres cum fabris mihi nunc & ſtructoribus,non cum literatis ac ſtudioſis rem eſſe:deinde etiam (ſi Philologiæ placet) cũ aulæ mancipibus : officinæ ſcilicet moleſtiarũ atq; impoſturarum.Iã primum ꝙ bellũ dirũ & inexpiabile quieti, ac pecuniis meis indixerim,cũ mihi ędificandi libido inceſſit dãnoſiſſima:erratũ quidẽ agnoſco, culpãq; adeo fatalem non inficior.Verũ quid agerem,aut quam mihi fugã mortis conſciſcerẽ potius?quod exilium amœnius à contubernio Philologiæ meę? Sed rem totam vt cognoſcas velim. Neſcio quo caſu contigerat vt eſſem repente in ære meo ſatis multo,vt vnus quidẽ hominum ſtudioſorũ:at ſum numeratæ pecuniæ impotens,vt ſiquis alius natura:fœneratoriam factitare non didicerã:quum omnino facere nequirẽ,quin pecuniã ſtudiorũ meorũ interpellatricem,aliqua in re occuparem,aut quouis modo ámolirer à contubernio bibliothecæ meæ,nec in vicinia proſcriptiones prędiorũ exiſterent,ad ædificatoriam animũ appuli:primũ animi ipſius cauſa,quem à contentione lectionis cõmentationiſq; vt abducerem, medici ita mihi auctores erant, minas vt adderẽt etiam capitales niſi dicto audiens eſſem.Hoc enim competẽter quoq; ad caſum ante dictum acceſſerat, inſtabant propinqui, amici obuii, quiq; deniq; vt affectam valetudinem,corpúſq; extenuatum,ac propemodum acciſum re-

crearem & inſtaurarem. In quorum poteſtate ac medicorum cum futurum me ſæpius promiſiſſem, ab inſtituto tandem genere vitæ migraui in vniuerſum, ſalutémq; pene literis dixeram deſtinatione animi: vtpote ob aduerſam meã valetudinem inuidioſis apud omnes qui me nouerant. Specimen autẽ œconomicę facultatis factitans, in metãdis circunſcribendisq; villis & inſtruendis mire mihi placebam, interim rationem nullam ſubducens in ſummam vniuerſam impẽdiorum, quoad tertio demũ anno errorẽ ſentire cœpi: tum primũ ſcilicet,

.o. τοῦτον γὰρ &c. Eum enim plurimi facio amicum, cuius equidem periculum prius feci commemoratu digniſſimum, atq; adeo noſtras amborum epiſtolas & iam emiſſas & poſthac exituras lecturis perq̃ illuſtre futurum.

.o. Rancidulæ ſimultatis) id eſt, iam vetuſtæ. Ranceſcere enim eſt vetuſte putreſcere. σήπεσθαι. Lucretius, Vnde cadauere rancenti iam viuere vermes Expirant? Idem, Rancida quo perolent proiecta cadauera ritu. Iuuenalis, Nam quid rancidius quàm quod ſe non putat vlla Formoſam niſi quæ de Thuſca græcula facta eſt, id eſt putidius. Quia quæ ranceſcunt, etiam putere ſolent.

Rancidula ſimultas. Ranceſcere, σήπεσθαι. Rancidus.

.p. Tragulas figuris inuolutas.) Scommata dicit occulte lancinantia, quaſi ſpicula cæca & inuoluta. Liuius, Vndiq; in eum tragulæ coniectæ ab Hiſpanis. Cæſar, Tito Baluentio vtrunq; femur tragula traijcitur. Quod autem ſequitur, In bonam vtiq; partem fidem magis facturum: hoc ſignificat, elogium illud Eraſmi ambiguum & anceps, inter laudem candidam, & ſubdolam vituperationem, potius in bonam partem olim acceptum iri.

Tragulæ. Eraſmi elogiũ

.q. Cum Aulæ mancipibus.) Id eſt, primarijs aulicis. Mancipes ſunt magiſtri ſocietatum, & proprie publicanorum, hoc eſt τελωνάρχαι ἀρχιτελῶναι. Quo fit vt manicipes dicantur in vnaquaq; re οἱ τὰ πρῶτα λαχόντες. οἱ τὰ πρωτεῖα φερόμενοι. Sic apud Plinium libro decimo manceps ſutrinæ dicitur officinæ magiſter vel propola. Et apud Tranquil. in Veſp. manceps operarum redemptor appellatur ὁ ἐργολάβος. Manceps etiam eum ſignificat qui dat aliquid mancipio, hoc eſt, mancipator. Plautus in Curgul. Ego mancipem te nihil moror, nec lenonem alium quenquàm. Supra enim dixerat, Egon ab lenone mancipio aliquid accipiam? Quibus ſui nihil eſt, niſi vna lingua, qui abiurat ſi quid creditum eſt. Quid ſit autem mancipium in Annotationibus Budæus copioſe docuit.

Mãcipes. τελωνάρχαι ἀρχιτελῶναι Mãceps ſutri. Manceps operarum. ἐργολάβος.

.r. Vt eſſem repente in ære meo.) Id eſt, pecuniam ſatis multam haberem ac nihil deberem. Aes alienum eſt id quod quis debet. Saluſt. Simul æs alienum per omnes terras ingens erat, id eſt multi erant obærati. Et æs alienum conflare apud eundem. Aes vero ſuum dicitur cuiuſq;, quod nulli ipſe debet. Cicero pro Roſcio Amerino, Roſcio cur tanti fuerit ſocium fraudare cauſam requiro, egebat? Immo locuples erat. debebat? Immo in ſuis ſummis verſabatur. Idem in Verrem Actione quinta, At hominem video auctionem feciſſe nullam, vendidiſſe pręter fructus ſuos nihil vnq̃, non modo in ære alieno nullo, ſed in ſuis nummis multis ſemper fuiſſe. Idem in ære meo eſſe aliter accipit libro decimotertio Epiſtol. Et me hercule ſemper ſic in animo habui, te in meo ęre eſſe, propter L. Lamiæ noſtri coniunctionem: id eſt inter amicos meos eſſe. In ære enim meo eſt, quod meum eſt, & in bonis meis eſt, atq; in cenſu meo. Idem ad Caſſium, M. Fabium quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæſtum. multi enim anni ſunt, cum ille in ære meo eſt, id eſt eum inter bona mea retuli. In ære igitur meo eram ſatis multo, vt vnus hominum ſtudioſorum, id eſt pro inſtituto hominum literis ſtudentium. Cicer. in Brut. At hi quidem vt Athenienſium ſecula numerantur, adoleſcentes debent videri. ὥς γε κατὰ τοὺς τῶν ἀθηναίων χρόνους.

In ęre ſuo eſſe. Aes alienum. Aes ſuum cuiuſq;. In ſuis ſummis verſari. In ſuis nũmis eſſe. In ęre eſſe. Vt. ὥς γε.

.ſ. Numeratæ pecuniæ impotens.) Eſt qui parcere pecuniæ non poteſt, id eſt, ἀκρατὴς. Curtius, Itaq; impotens animi currit ad regiæ veſtibulum. Id eſt continere animum non poterat. Lactant. de ira dei, Ne mentis impos aliquod inexpiabile facinus admitteret.

Impotens. ἀκρατὴς. Impos.

.t. Proſcriptiones prædiorum exiſterent.) Qui vænundaturi ſunt aliquid aut auctionem facturi, ij ſolent proſcribere res vænales, hoc eſt in domibus vel prædijs programmata apponere ſignificãtia res eſſe vænales. Cicer. in Offic. Ille quod non placebat proſcripſit, tu quod placebat emiſti. Idem, Qui proſcribũt villam bonam beneq; ædificatam, non exiſtimantur fefelliſſe ſi illa nec bona eſt nec ędificata bene.

Proſcriptiões. Auctionẽ fa. Programata. Proſcribere.

.u. Vt affectam valetudinem.) Affecta valetudo eſt non integra, ſed læſa. Affectum enim corpus Celſo eſt corpus male habitum. Cicero in Verrem, Nemo Agrigenti neq; ætate tam affecta, neq; viribus tam infirmis fuit. Sic affecta fides iam collabefacta. Tacitus libro decimonono, Nam Flauius Sabinus priuatis vtriuſq; rebus auctoritate pecuniaq; Veſpaſianum anteibat & credebantur affectam eius fidem prętuuiſſe domo agriſq; pignori acceptis. Corpus autem acciſum eſt tabe confectum. Accidere eſt extenuare, & oblineare, & acciſum κατωλιγωμένον. Liuius, Acciſæ a Camillo Volſcorum res. ἐκτετρυχωμέναι, πεπτωκυῖαι. Idem, Ita prælio vno accidit Veſtinorum res, vt ne vallo quidem freti, in oppida dilaberentur.

Affecta valet. Affectũ corp. Affecta fides. Acciſũ corp. Accidere κατωλιγωμένον. ἐκτρυχῶσαι πεπτωκυῖαι.

quum expeculiato mihi eſſe contigit & exhauſto. Et tamē ſic quoq; etſi ſero ad frugē bonā rediiſſe quoquo modo videbar, iamq; ſenectutis & familiæ rationē ducere, quum rurſus è re nata ædificandi neceſſitas ſtudiorúmq; auocatio, in priſtinā me moleſtiā, reiq; familiaris voraginē reuoluit, vnde ſemel extitiſſe mihimet ipſe gratulabar. Siquidē cum antea inter inquilinos cenſerer, & ſexto aut ſeptimo quoq; anno domicilium, viciniā, parœciam demutare cogerer: ſimul nouas ſedes muſis meis quęrere, larariūq; meum interpolare: firmare aliquando ſedem conſtitui Philologiæ meæ, inſtrumētúmq; figere ſtudiorū meorum. Domum emi procul foro, ſed ea in regione vrbis, quæ magnificis ædificiis nuper cohoneſtari cœpit. Hæc cum à vicinis mihi eſt accommodata, tū vero compēdioſum habet exitum ad vtranq; meam villam. Cæterum (quod aiunt) porculum intra ſaccum mercatus. Nā domum emi vix oculis limis per tranſitum inſpectam. Neq; enim tum licuit ob inquilinum intus eā perluſtrare. Quare quum hoc anno in eā trāſiuiſſem, recōcinnare eā adortus, eo neceſſario perductus ſum, vt partem eius dirutā ab integro inſtaurarem. Deinde hoc incommodi acceſſit, ꝙ ne rediuiuo quidē lapide vti mihi licuit, ne cōtignatione quidem eadem, ne ipſe mihi magis ꝗ liberis ædificare viderer. Ita quod in prætoriolis ruſticis luxui imputari potuit, in vrbe neceſſitatis expreſſæ fuit. Quod ideo teſtandum apud te duxi, ne mihi vitio vertatur ꝙ domi me tunicatum (vt arbitror) offendiſti, & circa huiuſcemodi curas ſatagitātem, haud congruenter vtiq; ſtudioſi viri inſtituto. En tibi rationem frugalitatis meæ, quam triennio ego ſecutus, Plutum illum meum, quem mihi aliquando Eraſmus inuidere videbatur, funere tandem extuli, non latrocinio, non alea, non vi aut caſu ſublatum, ſed lapidatione confectum, peremptum & obrutum. Poſt hæc tanta ingenii mei auocamenta ab ſolito inſtituto, etiam curioſus eſſe volui, & velut in Euthymiæ numen piaculo me obſtrinxiſſem, aulam inſpicere ſuſtinui atq; etiā introſpicere. Miſerum me qui id inficiari piaculum nequeo: ſcilicet parum erat totum pene triennium tot mihi negocia meipſum faceſſiſſe, ſtudii voluptate caruiſſe, tantum temporis rationibus meis exemiſſe: niſi etiam Iliadis moleſtiarum periculum facerem. Tametſi δ' ἐδ' οὕτω κακῶς, vt aiunt, nam interim ineptiens tribus aut quatuor menſibus tantum me ſpero profeciſſe: vt ſpecioſum quidem illud monſtrum, ſed Sirene pellacius exitiabiliúſq;, quam Aulam appellamus, haud antea mihi inexpertum, ita deniq; cœperim odiſſe & auerſari, vt auem inauſpicatam. Q; niſi τοὺς ἀποτροπαίους θεοὺς præſentes ac propitios habuiſſem, in medias vtiq; fauces monſtri me inſinuauiſſem, vt quidem impetum haud auſpicato ceperam. Nunc vero ita perſpexiſſe illecebroſam eius ingluuiē me ſpero, vt nunꝗ propius acceſſurus ſim, niſi (vt ſunt humana non in homine ſita) liuidus aliquis genius ſecuritatem mihi inuidere cœperit, & velut aulæ fugitiuum, ad eam retraxerit, quod diui omen auertant. Q; ſi ſciens prudénſq; fallo, cauſam haud dico quin me deus optimus maximus maximo quodam mactet infortunio. Et tu me arbitraris aulæ mancipatum ita eſſe, vt nec mei iuris eſſe cupiam, nec ditionis philoſophiæ? Apageſis mi Ludouice iſtam opinionem, & niſi perfidioſum me eſſe putas, mihi me & Philologiæ meæ, amicis & literatorum omnium ſtudioſorúmq; nationi reſtitutum nūc eſſe crede, qui qui-

dem mecum inire & contrahere amicitiam volent, id quod tu votis prope conceptis exoptare videbare. An vero ego illam libertatis proſtitutionem, illam induſtriæ & facultatis venditationem indecoram, illam deniq; mentis carnificinam tranquillitatis cupidę, commentādi voluptati, ſtili exercitationi, ingenii officinæ pręferrem, in qua officina animi ſenſuſq; ſimulacra cuduntur & effinguntur, ᶠnon modo iconice ſed etiam ethice elaborata? vt nunq̃ ipſa interitura ita perenni memoriæ famæq; cōſecranda poſteritatis ſcitis. Ita me Deus diuiq;

.x. Quum expeculiato mihi eſſe cōtigit) Expeculiatus eſt, qui pecuniis exhauſtus eſt. Metaphora a ſeruis Expeculiatus.
ducta, qui peculiū cōſumpſerunt. Plaut. in Pœnulo, Hæc quū video fieri, crucior peculiis emptos maximis
apud nos expeculiatos ſeruos fieri. Contra peculioſus, qui opimū habet peculium, apud eūdē: & peculiatus. Peculioſus.
Aſinius Pollio ad Cicer. Galbus Quęſtor magna numerata pecunia, magno pondere auri, maiore argenti Peculiatus.
coacto, traiecit ſe in regnum Bogudis plane bene peculiatus. Cēſeri iter &c.
.y. Inter inquilinos cenſeret) Quū annumeratus eſſem inter eos qui domū propriā non habēt. Inqui- Inquilinus.
linus eſt qui in alieno & conducto habitat, ἔνοικος græce dicitur: & ἐνοίκιον precium conductæ domus. ἔνοικος.
Sic autem latine inter Inquilinos cenſeri vt Græci dicunt, εἰς ἐνοίκους τελεῖν. ἐνοίκιον &c.
.z. Hæc quū a vicinis mihi eſt accōmodata) Id eſt quod ad vicinos pertinet, quod ſupradictū eſt. Sermo eſt A vicinis.
antiquis frequens. Cic. de Orat. Hæc quū Craſſus dixiſſet, parumper & ipſe cōticuit & a cęteris ſilentiū fuit. A cęteris ſilē.
Cęlius ad Cic. Ego quidē præcipuū metū, quod ad te pertinet, habui, qui ſcirē q̃ paratus ab exercitu eſſes. Ab exerc. pa.
Plancus ad eūdem Cic. Cum deum benignitate ab omni re ſimus paratiores. Idem, Eoq; magis q̃ ab equi- Ab eqt. firm⁹
tatu Antonius firmiſſimus eſſe dicebatur. Sic a vicinis τό γε κατὰ τοὺς γείτονας. τό γε κατὰ
τοὺς γείτ.
.a. Rediuiuo lapide) Id eſt vetuſto lapide renouato. Cic. in Ver. Vtrū exiſtimatis maius opus eſſe coſtinā
efficere ab integro nouā nullo lapide rediuiuo, an quatuor illas reponere? Idem, Qui etiam ad extremum Rediuiuus.
conſcripſerit, rediuiua habeto redemptor, quaſi quicq̃ rediuiui ex illo tolli poſſet, ac non totum opus ex ἐπισκευάς.
rediuiuis cōſtitueretur, hoc eſt ex lapidibus interpolatis. Rediuiuū a Græcis ἐπισκευαστόν dicitur. Vn- Irrediuiu⁹ pōs
de irrediuiuus pons Catullo pro irreparabili ἀνεπισκεύαστος & rudus rediuiuum Vitruuio. ἀνεπισκευ.
.b. In vrbe neceſſitatis expreſſę fuit) Expreſſę neceſſitatis, id eſt cui reſiſti non potui, quum cuperem. Rud⁹ rediuiuū
Liuius, Expreſſit hoc neceſſitas patribus. Eſt enim exprimere, extorquere, ἐκβιάζεσθαι. Idē, Expreſſa fuit Exprimere.
neceſſitas hoc agendi. & expreſſa neceſſitate ſenatuſconſulta Tranquillo, ἐκβιασθέντα. ἐκβιάζεσθαι.
.c. Non vi aut caſu ſublatū) Non vi maiore ſublatū de medio. Cic. pro Roſcio, Perfacile hūc hominē in- Tollere.
cautum & ruſticū, & rure & Romæ ignotū de medio tolli poſſe. Idem, Reginæ ſtuprum intulit, eaq; adiu-
trice Regē dominū interemit, ſuſtulitq; quos arbitrabať obſtare, ἀνεῖλε, ἀναρπάσας ἐκρίνοσεν, ὑπεξῄρε.
¶ Lapidatione confectū & obrutū. Hęc verba alludūt ad ædificationis impenſam. Plutum enim ſuū, id eſt ἀνεῖλεν.
diuitias ſuas ædificādo obrutas. Cic. pro Sylla, Ille ambitus iudiciū tollere voluit lapidatione atq; cōcurſu. ἀναρπάσας
.d. Niſi etiā Iliadis moleſtiarum) Ex prouerbio græco ductum eſt: ἰλιὰς κακῶν. Demoſth. καὶ κακῶν ποιεῖν. ὑπεξ.
ἰλιὰς περιέστηκε Θηβαίους, malorumq; Iliade Thebani circūuenti erant. Quod prouerbium a magnitu- Lapidatio.
dine poematis tractum eſt. Quod ſequitur, οὐδ᾽ οὕτω κακῶς, ne ſic quidem male, & ſubintelligēdū, ceſſit. Ilias malorū.
Huius prouerbii meminit Plato in Sympoſio, Adoleſcens, inquit, quum canem allatrantem ferire lapide οὐδ᾽ οὕτω &c.
deſtinaſſet, lapis a cane aberrans in nouercam incidit, eamq; ſautiauit: quod cū adoleſcens animaduertiſſet, Ne ſic quidē
exclamauit, Ne ſic quidem male: vnde prouerbium enatum. male.
.δ. οὐδ᾽ οὕτω &c. Neq; ſic male. τοὺς ἀποτροπαίους &c. Aueruncanos deos, hoc eſt mala arcentes
.e. Quod niſi τοὺς ἀποτροπαίους θεούς) Id eſt quod niſi diuos malorum noxarūq; depulſores ac tutela- ἀποτρόπαιοι
res propitios habuiſſem. Antiqui apotropæos deos vocabant, qui mala ab hominibus arcebāt, auertebātq;, θεοί.
ob idq; iis ſacrificabant. In his erat Apollo & Hercules Alexicacus. Inauſpicata autē auis eſt quæ cōtrarium Apollo Apo-
auſpicium facit, quę etiam obſcœna dicitur. ἀπαίσιος, ἐξαίσιος, δυσαντητος. Plin. in præfa. lib. duo- tropæus.
deuice. in obtrectatores excandeſcens, vt inauſpicatarum animantium vice obuii quoq; volent agere, aut Hercules
prodeſſe vitæ. Et lib. xii. Inauſpicata eſt & incendiaria auis propter quam ſæpe luſtratā vrbē in annalibus Alexicacus.
inuenimus. Liuius, Animalium obſcœni fœtus pluribus locis nūciabantur. Plin. obſcœna paſtu auis. Inauſpicata a-
.f. Non modo iconice ſed etiam ethice elaborata) Iconicę imagines dicūtur, quę ad viuos vultus expreſſę uis & obſcœna
ſunt. Plin lib. xxxv. Adeo autē iam colorū vſus increbuerat, adeo ars perfecta erat, vt in eo prælio iconicos ἀπαίσιος
duces pinxiſſe tradatur Athenienſiū Miltiadem, Callimachū: Barbarorū Tiſſaphernē. Ethicę autē imagi- ἐξαίσιος.
nes ſunt, quę non modo vultuū ſimilitudinem ſed etiā ſenſuū & affectuū referūt. Cic. in Orat. perfect. Duo δυσάντητος.
ſunt, inquit, quę ab Oratore bene tractata, admirabilē eloquētiā faciāt. Quoq; alterū eſt quod Græci ethicon Iconicę imag.
vocant, ad naturā & ad mores & ad omnē vitę conſuetudinē accōmodatū. Ariſtoteles libr. viii. Politicon. Ethicę imag.
Polygnoton & alios quoſdā fuiſſe ſcribit pictores, & ſtatuarios ethicos. Et harmonias quaſdā eſſe dicit ethi Ethici pictores
cas. Plin. lib. ſupradicto de Ariſtide, Is omniū primus animū pinxit, & ſenſus omnes expreſſit, quos vocāt Ethicę har.
Græci ethe. Idem, Pinxit & currētes quadrigas & ſupplicātē pene cū voce, & venatores cum captura. Ethe.

omnes iuuent : vt ego Philologiæ meæ iugem,aſſiduam,perennem cõſuetudinem,vxoris conſortium & conuictum,liberorum comitatum cũ filiolę vnicę blandimentis,& infantium acroamatis ſtrepitantium inter ſe & colluſitantiũ, pluris eſſe duco,q̃ omnes faſtus aulæ & mirificas illas ſpecies regii comitatus, [a]omnes principis apparituras libertate mulctatas . Quid ? hortorũ,paſcuorũ, aruorum conſpectũ nullis officientibus ædificiis liberũ , quanti eſſe æſtimas ? quãti villarum amœnitatem, ambulationes inter opaca abſtruſas, meditãdo, cõmentando,recitãdo implicitas, [b]rhapſodiis canoras,numeris omnibus ſecuritatis tranquillitatisq; ſolutas?Quãti denique illud ocium fruendæ felicitatis, quũ interordiniis arborũ obeundis,quibus ipſe metandis non pridem,in verſusq; oblongos porrigẽdis interfui,velut operis curator operarumq; exactor, viuere me ſentio? Eos autem quibus vel in fori ſtrepitu,vel in aulæ ambitu cõſeneſcere contingit,aura quidẽ veſci ac ſpirare,nõ etiam frui vita cœliq; ſuſpiciendi compotes eſſe cẽſeo, quibus vtiq; ipſis (o miſerã viuendi cõditionem) nec licet vnq̃ nec libet ſecũ viuere,& ſuo verſari cũ genio . Ibi vnã demũ experior ægritudinem,cũ mihi ſubit ſcilicet repetendæ vrbis memoria , non aliter atq; ſi iugum rurſus ſubeundũ ſit equo in paſcuis ſoluto.Enimuero lectitandi, cõmentandi,ſcriptitandi voluptatem, iis quidem certe queis ea res ſub manus ſuccedit numine aliquo aſpirante, nec ære nec auro permutandã eſſe cenſeo,ne ſceptris quidẽ ipſis,nedum faſcibus & infulis ad vulgus ſplendorem ſuũ venditantibus. Neq; id temere ipſe incõſultoq; impetu aut inani (vt fit) philoſophatione iudico & ſtatuo.Certa eſt hæc ſententia animi confirmati,fidutia ſolida ſubnixi,multa atq; diuturna meditatione quęſita : det mihi modo prouidentia vt iuris mei eſſe poſſim.Omnia enim vitæ genera conſideraſſe , omnia inſtituta hominũ noſtratiũ expendiſſe accurate mihi videor, dũtaxat quod ſatis eſſe poſſit ad æſtimandũ quid in vnoquoq; genere cõmodi ſit & incommodi: quóq; aliud alii pręſtet , aut alio deterius ſit.Sed nihil perinde hilariter recordor, q̃ [c]cum omnes animi mei poteſtates cõmemini veluti palabũdas expatiari in earum rerũ cogitatione & cura,quæ maxime abhorrere a philoſophia vidẽtur,& per diametrũ eſſe obiecta (vt eſt in Græcorũ prouerbio) ei vitæ quam ego inſtitui annos iam prope duodetriginta,omnésq; ſenſus meos per occaſionem a ſtatione ſua emiſſos,veluti errones aut emãſores longe diuq; peruagatos eſſe,& multa exploraſſe nihil ad inſtitutũ pertinentia euentu haud incõmodo. Quippe qui in præſidia ſe ſua haud turbide receperũt , ſtatim atq; principatus animi receptui canẽdũ eſſe cenſuit,ita vt imperia nũc libẽtes à ratione accipiãt, ac ſeſe in poteſtate futuros philoſophiæ præ ſe ferant . Atqui in huiuſcemodi conſtitutionẽ animi fortuna æmula philoſophiæ parũ mihi iuris videtur habitura.Quo fit ſpe vt certiore ac ſecuriore propoſito inſtructũ me eſſe confidam aduerſus indeprecabilem fatorũ neceſſitatẽ , nec magnopere fortuna negocia faceſſere poſſit ſtudio literarũ obhęreſcenti . Huiuſcemodi porro fuiſſe animi mei habitũ credi nolim in poſterũ,niſi eiuſce rei documenta dedero luculenta, modo nihil mihi acciderit humanitus.id quod ipſum diuina viderit prouidẽtia,cuius eſt benignitatis quicquid poſſumus & pręſtamus . [d]ὥστε τοὐναντίον, φρονῶ τοῖς τε πολλοῖς τοῖς τε τῶν πολλῶν προσκυνοῦσιν, ὥστε μέγα ἔγωγε φρονῶ ἐπὶ καταφρονεῖν

ὧν ἔτοι πιστεῦσαι περιπλάσσει, τούτων αὐτῶν ἂν δέοιτο, ὃ κινδυνεύομεν ἂν ἡμᾶς θαυμάζομεν. Eaſmũ meum tuũq; verbis meis ſaluta: cui ex iis quæ tecum locutus ſum non pridem perſuaſiſſe iam debes nihilo me illi infenſiorem eſſe ob illã ſcriptionẽ. Quicquid enim in me ſcite ac lepide per ſpeciemq; declamationis velitatus eſt, offendere me non debuit, pręſertim quũ nihil ita noxie ſpicularum emiſerit, vt non ab eodem ipſo euelli queat cum volet, vulnuſculiq; locus cicatrice obduci. Vt autem ſciat q̃ eiuſmodi facto eius conturbatus ſim, velim vt eũ certiorẽ facias, me epiſtolam eam imprimendã curaturũ niſi ipſe anteuerterit: feramq; libens hanc ei conditionẽ, liceat vt ei ſtatuere an eiuſcemodi pactũ concipere inireq; mecum velit, ᵏ ἐφ' ᾧ μὴ μνησικακήσομεν ἄμφω τῶν ἀντεπεσταλμένων ὑφ' ὑμῶν, καὶ τοι ἄχθομαι μὲν ἔγωγε ἀπιστούμενος ὑπὸ τούτου, καίτοι ὀμοσάμενος ἦ μὴν μὴ ἐχθροδοῦναί γε ἂν ὑπὲρ τῶν γεγραμμένων. Habes quod petiiſti longę epiſtolæ argumentum, ſi tibi vel in nugis paria mecum facere vacauerit. Vale. Pariſiis quartodecimo Calẽ. Septembres. M.D.XIX.

.g. Omnes principis apparituras) Id eſt aulæ interioris coronam principem circũſtãtem, & ita principi pręſto ſemper exiſtentem vt Conſuli aut Pretori apparitores ad omnem nutum intentos. Apparituræ. Apparitor.

.h. Rhapſodiis canoras) Rhapſodia eſt poematum recitatio. Rhapſodias autẽ hic vocat lectionem & pronunciationem carminũ, vt fit in ambulando ruri ab hominibus literarum amantibus. Rhapſodiæ olim inter acroamata numerabantur epidictica. & Romæ vidimus rhapſodos ab epulo inductos poſt alia acroamata. Rhapſodias autem ſolutas omnibus numeris ſecuritatis, id eſt liberrimas, opponit apparituris aulicis libertate mulctatis, id eſt priuatis, vt Plin. lib. xiiii. Domitius pronũciauit mulierem videri plus vini bibiſſe q̃ valetudinis cauſa viro inſciente: ac dote mulctauit. Rhapſodia. Rhapſodi. Mulctare libertate.

.i. Quum omnes animi mei poteſtates) Poteſtates animæ ad res diiudicandas, quibuſque homines ad cognitionem veri & falſi euadunt: multę ſunt, vt ſenſus, imaginatio, opinio, intellectus, ſcientia, vt docet Themiſthius ex Ariſtotele in primo & in tertio de anima. Senſus autem quinque per ſenſoria corporis fiunt. Senſus etiam dicitur γνώμη voluntas & propoſitum & cogitatio, & mentis conceptus: quod etiam ſenſum dicitur, id eſt νόημα, διάνοια, διανόημα, διαλογισμός, ἐνθύμημα. Vt Cicero in Philippicis de Octauio loquens, Omnes habeo cognitos ſenſus adoleſcentis, nihil eſt illi republica charius. Dicit igitur hic ſenſus huiuſmodi ſuos e ſtatione ſua emiſſos, hoc eſt, e ſtudio literarum, & philoſophiæ præſidio diu eſſe euagatos: quãdiu ſcilicet ipſe circa ſpectacula hæſit aulica, & curioſus eſſe voluit. quo verbo ad curiam ſupra alluſit, quo nomine Aula vocatur. Tantiſper enim ipſe totus in illis ſpectandis fuit & æſtimandis. Quoniam vero ſtationem dixerat, quod verbum eſt caſtrenſe, ideo emanſores ſubiunxit, trãſlatione a militibus ducta. Modeſt. Iuriſconſ. de re milit. Emanſor eſt, inquit, qui diu vagatus ad caſtra reuertitur. Deſertor eſt, qui per prolixum tempus euagatus reducitur. is, qui in exploratione emanet hoſtibus inſiſtentibus, aut qui a foſſa recedit, capite puniendus eſt. Qui ſtationis munus relinquit pluſquam emanſor eſt. Errones autem ſerui ſunt, qui non plane fugitiui ſunt, ſed vagari ſoliti. Arrianus itidem de re militari, Leuius itaq; delictũ emanſoris habet, vt erronis in ſeruis: deſertionis grauius vt in fugitiuis. Animę poteſtates multæ. Senſus. γνώμη. Senſum. νόημα, διάνοια, διανόημα. διαλογισμός, ἐνθύμημα. Curia. Statio. Emanſor. Deſertor. Errones.

.l. οὕτως γὰρ τἀναντία &c.) Ita certe in diuerſum ſentio q̃ vulgus vulgique præſides: iſti vt quæ plurimi faciant, ea fortiter ego magnificeque contemnam: iiſdem contra pro nihilo ducentibus quę nos admiramur.

.k. ἐφ' ᾧ μὴ &c. Hac lege ne quæ a nobis inuicem ſcripta ſunt, eorum memoriã refricemus, quãquam feram equidem moleſte quod fidem ipſe mihi non habeat vel iurato, non iniqui me aut mali ab eo ſcripta conſuluiſſe.

Gulielmus Budæus Ludouico Viui. S.

NVnc nũc intelligo imprudẽs quid in me admiſerim. Scripſi (vt opinor) animi mei iam pene compoſiti atq; in certũ quoddã propoſitũ confirmati luculenta me argumẽta daturum. Hoc vide, ne tu præpropere quaſi grandiũ quorũdam operum conſcriptionumq; pollicitationem arripueris. Ecce enim prægeſtiẽtibus his tuis literis, quid aliud q̃ me temerariæ huius pollicitationis appellas, & admones vt cõmeminerim quam de me expęctationem excitarim?

ipſe vt ignominiã nequeam. En mihi pręmiũ fortaſſe pro repudiata ambitione. Vnde nã autẽ mihi fiducia denuo prodeũdi? vnde porro ociũ a curis familiaribus & lectione qua magnopere oblector? Sin tute cauſificationibus nõ auſcultare ſtatuiſti, ſinito ſaltẽ me ſarcinas hic cõponere, vbi ocii literarii officinã inſtitui, animiq; trãquillitatis. q̃q̃ nihil minus q̃ curarũ ſolicitudinũq; vacationẽ diuinitus exoro, cũ nihil magis optẽ oréq;. Dabis certe ſpatiũ animo ſeſe recolligenti. Quid? ſtilũ velut rubigine quadã diuturnæ inertiæ exeſum atq; obtuſum, nõ poſcere cotem multã arbitraris, multã expolitionem lectionis acris & elegantis? Noli igitur vir amice ante diẽ vrgere, qui nõdũ ipſe ita ceſſit vt appellare me de inconſulta illa pollicitatione poſſis atq; ita mecũ agere, quaſi mora iãiã interceſſura ſit, niſi opus aliqđ cõfectũ propediẽ pręſtitero arbitratu tuo atq; doctiſſimorũ. Nã qd ego pręſtare tã repente potero dignũ ſpe tua & exiſtimatione? Hoc ipſum tamen quale ſit aut propediem ipſe aut certe primo quoq; tẽpore videro, ſi ſpes vna ac pręcipua amplectendi retinendiq; conſertis (vt dicitur) manibus ocii non decollarit. Verũ quod de Annotationibus in Pandectas peragendis admones, actũ agis, vt aiũt. Semel enim lampadẽ huius incepti illis libens tradidi, qui me non dubie ceſſante vices meas occuparunt

.k. Vide tuo ne pręiudicio mihi grauis ſis) Sicut pręrogatiuũ ſuffragiũ trahit ad ſe pleruq; ſequentia, ſic in ſententiã primo loco cenſentis ſæpe multi tranſeũt. Quod cũ fit, pręiudiciũ factũ eſſe dicitur. Quintil. lib. v. tria genera pręiudiciorũ ad oratorẽ pertinẽtiũ ponit. Quorũ vnũ eſt in iudiciis ad ipſam cauſam pertinẽtibus, vt in Opianicum facta dicũtur præiudicia, & a Senatu aduerſus Milonẽ. De primis Cicero pro Cluẽ. Quod ſi hoc, inquit, videris, illo iudicio reum cõdemnari (pręſertim ab iiſdẽ iudicibus, qui duo præiudicia feciſſent) neceſſe fuiſſe, ſimul illud videatis &c. Quę autẽ in Milonẽ pręiudicia facta ſunt, ex Aſconio intelligimus. Duę enim leges fuerũt a Põpeio ex Senatuſcõſul. latę ſtatim poſt cędẽ Clodii. Trãq. Pręiudicii vocabulo ſignificãter vſus eſt in Cęſare his verbis, Iunctus Cõſulatu, Pręторibus de ſuperioris anni actis referẽtibus, cognitionẽ Senatui detulit: nec illo ſuſcipiẽte in prouinciã abiit, & ſtatim Quęſtor eius in pręiudiciũ aliquot criminibus arreptus eſt. id eſt vt damnato Quęſtore pręiudicata opinio maneret apud oẽs, Cæſarẽ etiã eſſe damnãdũ. Tãta enim erat cõmunio inter Conſulẽ & Quęſtorẽ, vt alter vix ſine altero reus eſſe poſſet. Hoc verbũ etiã aliter inter Iuriſconſultos accipitur, ſed nũc ad rem non pertinet. Pręiudiciũ.

.l. Sin tute cauſificationibus nõ auſcultare ſtatuiſti) Cauſificationibus nõ auſcultare, id eſt cauſis aliis atq; aliis excuſãdis aurẽ nõ accõmodare. Eſt eñ cauſificari, qđ Gręci ἀπολογεῖσθαι dicũt & προφασίζεσθαι, σκήπτεσθαι. Cauſificari etiã eſt, recuſare & detrectare. Plaut. in Au. Ergo qa ſum tãgere auſus, haud cauſificor, qn eã ego habeã potiſſimũ, id eſt nõ recuſo. Qđ etiã & frequẽt' cauſam dicere vocat. Idẽ, Nũqd cãm dicis qn te hoc multẽ matrimonio? Si deliq, nulla cauſa eſt. Cic. cauſari dixit p Roſcio Com. Si planũ facio poſt hãc recẽtẽ ſtipulationẽ Roſ. ii ſeſt. CCCLIII. a Flauio te abſtuliſſe, nũqd cauſare quin ab iudicio abeas turpiſſime? Id eſt qd cauſę eſt, vel nũ qd cauſę eſt, vt ipſe dicit. de hoc etiã dictũ eſt in gloſſ. de contẽptu rerũ fort. Cauſificari. ἀπολογεῖσθαι. προφασίζε. σκήπτεσθαι. Cauſã dicere. Cauſari. Nũqd cauſę.

.m. Quaſi mora iãiam interceſſura ſit) Id eſt quaſi in mora iãiam futurus ſim, & eo nomine tu mecum agere quanti intereſt poſſis. In mora eſt is, q ὑπερήμερος eſt & ἐκπρόθεσμος τοῦ ὀφλήματος ἢ τῆς ὑποσχέσεως, Qui intra diem non perſoluit debitum vel implet quod promiſit. Morã intercedere. In mora eſſe. ὑπερήμερος. ἐκπρόθεσμ. τ̃ ὀφλήμα.

.n. Vices meas occuparũt vt caducas) Id eſt ad quas vices ipſi velut ſubſtituti ſucceſſerũt. Caducũ legatũ dicit, qđ vel ad fiſcũ defert velut legatario de medio ſublato: vel ad ſubſtitutũ, vt ſi is cui relictũ legatũ eſt cape legatũ nõ poſſit, vel qa ante mortẽ teſtatoris mortu' eſt, vel alia de cauſa, tũc legatũ ad ſubſtitutũ legatariũ defert, vel ad eũ q in legato cõiũctus erat, ſi forte duobus ſimul legatũ erat factũ. Similiter etiã caduca hęreditas eadẽ ratione dicit. Cic. in Philip. de Antonio loquẽs, Quę niſi caducę hęreditates in via retardaſſent, volaſſe eũ nõ iter feciſſe diceres. Sic etiã caduca bona dicũt. Marcel. de iis q̃ in teſt. delent. Proxime in cognitione principis, quũ qdã noia hęredũ induxiſſet, & bona e' vt caduca a fiſco vẽdicarent, diu de legatis dubitatũ eſt. Qm̃ vero iucũdũ erat, ſubſtituto legatũ caducũ accipe, quaſi rẽ minime ſperatã, ideo Iuuenalis dixit, Legatũ omne capis, nec nõ & dulce caducũ. q. ſcilicet lucrũ abruptũ. Propterea Budęus hic caducas vices dixit. q. ad alios delapſas huic muneri ſubſtitutos ſua ſpõte. Cicero, q libẽs verbis iuris vſus eſt, vt ſi qs vnq̃ auctorũ Latinorũ, huí' trãſlationis auctor fuit prim' in tertio de Orat. Noſtra eſt eñ, inqt ille, ois iſta prudẽtię doctrinęq; poſſeſſio, in quã hoies. q. caducã atq; vacuã abũdãtes ocio nobis occupatis inuolauerũt. Sic Iuſtin'. Quã pdã poſſeſſione vacua fortuitis dñorũ mortibus ſicuti caducã occupauerũt. Caducę aũt literę a Plinio alia ratione dicunt. q. γράμματα εὐκατάπτωτα, Scabritia leuigat dente cõchave, ſed literę caducę fiũt, id eſt fugaces vel fugiẽtes, vt Cicero loquit. διεῤῥυηκότα. Lãpadẽ aũt tradere eſt a pverbio ductũ. Caducę vices. Caducũ legatum. Caduca hęreditas. Caduca bona. Iuuenalis. Caducę literę. εὐκατάπτωτα. διεῤῥυηκότα. Lãpadẽ tradere

vt caducas. Quod miraris me non ſcribere, velim vt ſcias Eraſmi epiſtolæ noviſſimę gręce & latine teſcripſiſſe. Priores literas miſi ad Hermanum Eraſmi amicum, poſteriores Gourmontio dedi, qui forte huc venerat cũ homine mihi amico. ° His literis quid factum ſit mirari ſatis nequeo, ſi ne nunc quidẽ redditę ſunt. Tibi autem non reſcripſi, quando vices tuæ iam eſſe ſcribendi videbantur. Deinde nullum inueni, qui ſe literas ad te perferendas curaturum reciperet. Binas hoc quatriduo a te accepi. cum in vrbe eſſem ob negocium quod me totum poſcebat, nunc occaſio ſe obtulit vt hinc properanter ſcriberem: ac nuncium tãdiu ob id moratus ſum, qui literas in vrbem pertulit. Ad alteras tuas literas reſcribam cum licebit, parum eſt enim hic quoque mihi ocii, & ad vrbem ſubinde concurſare res me cogit familiaris. Vale, & feliciter viue, vt diu nobis Viues ſis, & (quod nũc facis) literas bonas illuſtres. Ex Marliano noſtro, poſtridie Calend. Ianuarias. M.D.XIX.

Quid factũ ẽ — .o. His literis quid factũ ſit) Id eſt quo peruenerit. Plaut. Quin reſponde, quid factum eſt pallio? Idem, Quid argento factũ eſt quod dedi. Idem, Cedo mihi hic marſupium. Meſ. Quid eo vis? Id eſt ad quid marſupium petis? quid de eo facturus es? Sic Cicero pro Cluent. Quid hoc homine factũ eſt? Id eſt is iam nõ comparet, quo tandem ablatus eſt? & in Ver. Quid te futurum eſt? quo confugies?

Quid eo vis

Quid te futurum eſt.

Gulielmus Budæus Salmonio Macrino S.

REdditæ ſunt mihi literę tuæ viam ineunti ad vrbem, in qua triduũ moratus, quũ huc propere reuertiſſem, ſcribere haſce ante omnia cœpi ac primo quoq; tẽpore. Accipe igitur quod petiiſti, quod a Fabio acceptũ ° per manũ tibi trado: is autẽ libro decimo ita inquit, Quis dubitet Platonẽ eſſe pręcipuũ ſiue acumine differendi, ſiue eloquendi facultate diuina quadã & Homerica? multũ enim ſupra proſam orationem, & quã pedeſtrem Gręci vocant, ſurgit: vt mihi nõ hominis ingenio, ſed quodã Delphico videatur oraculo inſtinctus. His verbis proſam & pedeſtrem orationẽ eãdẽ eſſe intelligo: ita vt &, coniũctio ſit μόριον διασαφητικόν. ſiquidem Græci πεζὸν λόγον proſam orationẽ vocãt, quaſi peditem ſermonem, & πεζολόγους hiſtoricos. Neq; vero id vocabulum a pedibus metricis inditũ eſt, ſed aliquid humile ſubmiſſumq; denotat ſignificatione pręcipua, niſi fallor, quaſi dicas humi gradiẽs, quodq; nec carminis ſublimitate vehitur, nec figurata numeroſaq; oratione nititur: etiã ſi in vniuerſum vſurpari ſoleat pro omni oratione ſoluta lege carminis. Sed humilitas iſta & ſubmiſſio intelligenda mihi videtur in pronũciatione, ac vocis temperamento, magis q̃ in ſtructura aut elocutione, tum quidẽ certe cũ proſam orationem in vniuerſum hoc vocabulo ſignificamus. Argumentum huiuſce opinionis illud Horatii in Arte Poetica eſſe poteſt, Interdum tamẽ & vocem comœdia tollit, Iratusq; Chremes tumido delitigat ore: Et tragicus plerũq; dolet ſermone pedeſtri. Simul illud Luciani, ἀτραγῴδη τά τε πάντα καὶ πιστὰ καὶ δημοτικὰ, καὶ τῦφος ἔξω ἔω. ac ſi dicas, Nihil autẽ tibi tragœdiæ ſimile, ſed pedeſtria omnia populariaq; citra faſtũ prorſus & elationẽ. Hactenus ille. Nam carmen ſuis numeris quaſi equis iũctis tollitur, celeriuſq; incedit oratione proſa in vniuerſum: vtpote cum ipſa proſa intra ſermonis pronũciationẽ cohibeatur, etiã ſi ſit grandiloquẽtior, ac ſuapte ipſa grauitate ſublimis. neq; enim in canticũ effertur vt poema. Sunt

alioquin proſę orationis duo genera eodem Fabio auctore, cũ libro vndecimo ita ſcripſerit. Etiã quæ bene cõpoſita erunt, memoriã ſerie ſua ducent. Nã ſicut facilius ediſcimus verſus q̃ proſam orationẽ, ita proſam iunctã q̃ diſſolutam. Quibus verbis intelligimus pedeſtrem orationẽ non eſſe proprie orationẽ numeris iũctã aptãq; oratoriis, & ita cõpoſitã vt faſtigiũ ſermonis excedat: qualis eſt Platonis, cuius ſupra meminit. Verũ ꝙ me obſecras & obteſtaris, parũ amice facis, quãdo id quod me ambitioſe rogas, iure poſtulare tuo potes. Id enim tu velim ne ignores, in albo amicorum meorũ eum te locũ obtinere, poſſis vt operã mihi quantãuis iniũgere, dũtaxat quę muneris mei & opificii viriũq; eſſe videatur. q̃q̃ nihil in hoc eſſe video quod tibi magnope ſuccẽſere debeã, ſi tu obſecrabundus operã meã vtendã ad ſemihorã rogaſti, quũ id pro tuo ipſum more, moribusq; adeo tuis animaduertã feciſſe magis q̃ ꝙ meos id mores poſcere arbitrare. Qui ſi me ipſe iudicaſſes eorũ eſſe ordinis qui grauate & magno operas ſuas addicũt, aut indicãt hominibus ſibi notis, nedum amicis, neq; iis quibuſlibet, ſed certi cuiuſdã meriti & notę primarię (cuiuſmodi eſſe te exiſtimo) eſſet abunde quod tecũ expoſtularẽ, Nunc vero cum eo eſſe te ingenio agnouerim iãdiu, vt deduci ab iſta comitate ac benignitate [q]appellandi amici nequeas, haud ægre tibi gratiã ingenuę ac liberalis huius culpę faciã, quam ipſe idẽtidẽ admittere in officiis multis ac muneribus agẽdę vitę ſolitus, mirũ eſt ꝙ in epiſtolis ſcribẽdis cõtrariã ei culpã nõ vito: tum quidẽ pręcipue cum ad doctiſſimos viros ſcribo, & literarũ amantiſſimos. Eſt enim neſcio quid numinis (propitii an infenſi addubito) quod mihi fiduciã pleniorẽ accõmodat, vel adimit innatã verecundiã, in eo genere cõmercii quod muſis initur cõciliatricibus, interdũ inter alienos ac lingua inſtitutiſq; diſcrepitãtes, Qua in re immodicum me eſſe viri mihi amiciſſimi epiſtolę teſtãtur officioſe obiugatrices, fidẽq; mihi facere iã cœpere: apud quẽ tamẽ vt apud alios quoq; in ſatiſfactionem ceſſurã mihi puto ingenii ſimplicitatẽ, quũ iis ipſa pernotuerit. Hanc naturę tẽperaturã Gręci εὐήθειαν appellant, Attici pręcipue: quę quoniã ipſa interim ſtultitia eſſe creditur, eodem vocabulo habitus vterq; animi ſignificatur: quũ tamẽ [r]dictionis etymon cõmẽdationẽ rei ſignificatę pferat, Verũ enĩuero quod ſcribis in tranſitu, quaſiq; aliud agens, ſerio me hic cuidã operi incũbere amabo te mi Salmoni, cedo mihi nũc illum qui tibi hoc indicauit. nẽpe coniectura eſt hęc iſtius animi, in me ita propẽſi, vt in hoc ipſo ocio ad quod ego cõfugi, mihimet negociũ me faceſſere certo certius habęas. At vide quæſo vt iſta

.p. Per manũ tibi trado) Id eſt quæ in re manũ tm̃ accõmodo, nec quicq̃ aliud pręſto. Saluſt. Et iam tum alios magiſtratus plebs, Cõſulatũ nobilitas inter ſe per manus tradebat. Idem, alter nobiliũ Conſulatu perfunctus alterũ Conſulem ſibi ſucceſſorẽ deſignabat. Cicero de prouinciis Conſ. vt Caius Iulius omnibus a Senatu eximiis, a Senatu rebus omnibus ornatus, per manus hãc prouinciã tradat ei, cui minime vos velitis adduci ad ſuſpicandũ nullo modo poſſum. Sic per manus traditur error a Seneca dictum eſt. Per manus tradere.

.q. Appellandi amici) Appellare eſt alloqui, & verba cũ aliquo facere. Cæſ Legatos q̃ mitiſſime poteſt appellat Cæſar, τοῖς πρέσβεσιν συντυγχάνει ὅσον δύναται ἐπιεικέστατα. Plaut. in Aulul. Nõ temerarium eſt vbi diues blande appellat pauperem. Idem, Paucis Euclio eſt, quod te volo de cõmuni re appellare mea & tua κοινολογῆσαι. Eſt autẽ eius qui verba prior facere cœpit. Cic. in Ver. appellat hęredẽ L. Annii qui erat inſtitutus ſecũdũ filiã Nõ enim mihi perſuadetur iſtũ ab illo potius appellatũ. Appellare aliq̃ eſt nomen alicuius efferre & prodere. Idem in Pręt. vrba. de quo iudicio ſi velim dicere omnia, multi appellandi lędendiq; ſunt, id eſt nuncupatim prodendi. habet & alia ſignificata. Appellare. συντυγχάνει. κοινολογῆσαι. Appellare.

.r. Dictionis etymon) Id eſt etymologia. Vnde etymologi dicti, rationẽ originis verborũ indagare ſoliti. Etymon. Etymologia. Etymologi.

cõiectura tã certa æquus ſis mihi ſatis amicus. Quid aũt per muſas ſanctiſſima tibi numina, quid inquã aliud mihi q̃ inertiã, deſidiã, ſocordiam exprobras hac tua exiſtimatione tã explorata, ſi nihil tãdẽ ſcripſiſſe cõperiar? Equidẽ nihil grauius, nihil moleſtius, nihil magis obnoxiũ eſſe reor q̃ eiuſmodi expectationes ſuſtinere hominũ nimiũ de me merẽtiũ, °opinatione magnifica a me ſibi ſemp̃ aliquid ſpondẽtium, iãiãq; exiturũ. Quo efficitur nõ modo vt alto perfrui ocio liberoq; nequeã, ſed etiã vt ad occurſus hominũ palleã, aut rubeã idẽtidẽ tanq̃ debitor τ᾽ ὑπερήμερος, καὶ ἐκπρόθεσμός γε τῶν κεχρεωστημένων. Itaq; ne diutius te fruſtrer, nihil iã moror iſtos efflagitatores, quibus vt obuiã ipſis factus ſum, ſalute data ſtatim & accepta, auribus vorare cogor illa toties inculcata. Satin ſalue Budęe? ecquid tibi ſecus accidit q̃ tãdiu nihil edis? quouſq; nos expectatione ſuſpẽdis? q̃ mox illud paris quod aiũt te parturire? Scilicet hoc illud eſt, neſcio quid maius aut intractabilius tãdiu in incude verſatur. Me miſerũ quũ hæc audio, & angore æſtuq; inteſtino perditũ: qui ſi cauſari quid inſiſtã, ilicet renidẽtes aiũt me ludificari, & ſimul hortãtur vt primo quoq; tẽpore fidẽ meã liberẽ pręclaris illis Annotationibus in Pandectas: quibus etiã pręla iã apparari dictitãt. quorum tu vnus aliquãdo fuiſti, vt meminiſſe videor. Quare ne diutius erres, de Annotationibus actũ iã agũt, qui me eo de nomine appellant, quando eiuſce rei abſoluẽdę eos °expromiſſores dare poſſum, & ipſi accipere, °qui ea de re iã ita cõſtituerũt operibus editis, vt cautũ reip. ſatis eſſe videatur, pręclareq; mecum actũ eſſe arbitrabor ſi impune ferre liceat quod hactenus mihi de enarratione excidit rerũ ad ius ciuile pertinẽtiũ. Quippe qui iã atroces cõtumelias intẽtari mihi nõ neſcius ſim a poſtica mundi parte, vnde minime mihi eſſe metuẽdũ exiſtimauerã. Q̃d vero ad alia pertinet, vtinã mihi diuina benignitate hę ſuppeditẽtur facultates, vnde °quoquo pacto decidere queã vobiſcũ iſtã de me enatã expectationẽ, quaſi nomẽ quoddã publicũ errore hominũ contractũ, a ceruiceq; mea excutere tã grauẽ functionẽ inique mihi impoſitã. Sed etiã etiãq; vereor: vt æquas mẽtes noſtrorũ hominũ opinionẽsq; inueniã, queis cum decidere id debitũ leui cõditione poſſim, cui ſoluẽdo nõ ſum omnino. Qui ſi dure mecũ ipſi agere tandẽ, atq; ex opinione temerariis de cauſis pręſumpta vrgere inſtiterint ad opus aliud aliudq; faciendũ, perii: niſi ſpes aliqua affulſerit, tãq̃ tabularũ nouarũ, anſam vt arripere inde poſſim fruſtrationũ & cõperendinationũ in poſterũ ac tertium ſemper annũ. Age: quid ſi ſolum verterim, & in Marlianũ meũ migrarim: °tamen ne moleſti eſſe pergent? & in me lege agere? credo, vt eſt improbitas exiſtimationis publicę, qui etiã (me miſerum, cui vni fere vt Eraſmo ceſſare nõ licebit) quũ tertiũ iam mẽſem hic cũ familia habitẽ, nõ animi iſti cauſa ſed operis ſeceſſiſſe me dictitãt. Cui errori tu affinis (vt opinor) illud in literis tuis addidiſti de opere ſerio tantiſper intermittendo, Proinde ne dicas non pręd ictũ, ſeriũ mihi hic opus eſt quieſcere, & ocium amplecti q̃ poſſum arctiſſime, recreari ab huius anni fatigatione & egregia illa atq; luculenta expeditione, quæ meas fortunas ſcilicet mirifice auctitauit: quã vt luſciperem ipſe °amicorũ iurgia cognatorũq; extuderunt. Deniq; nugarũ curarũq; obliuiſci hic meditor: verũ nõ modo hoc opus ſed etiã hic labor eſt, vſqueadeo recurſantes idẽtidẽ nugas, ac peruigiles curas conſopire nequeo, nec abigere

.s. Opinatione magnifica) δοξάσματι μεγαλοπρεπεῖ. Cic.de vniuerſitate. Etenim ſenſus mouentia quæ ſunt eadem in opinatione conſidunt.

Opinatio. δόξασμα.

.r. ὑπερήμερος &c.) Debitis perſoluendis condictam prætergreſſus.

.t. Expromiſſores dare poſſu) Expromiſſor eſt, q̄ ꝑ alio ꝓmittit, quare & expromittere fideiubere eſt, & expromiſſores fideiuſſores ſpōſoreſq; dicunt. Vlpia.de iure dotiū, Debitor mulieris iuſſu eiꝰ pecuniā viro ſuo expromiſit. Idē de donationibꝰ, Si qs ſeruo pecuniā crediderit, deinde liber f.ctꝰ eā expromiſerit. Hic expromittere eſt ꝑ alio promittere. Seruus enī liber factus ex cōtractibꝰ ſeruilibus nō tenet, niſi liber factus promittat. Pōpo.de verb. oblig. Satiſfactio eſt ſtipulatio q̄ ita obligat ꝓmiſſorē, vt expromiſſores quoq; ab eo petant. Id eſt, qui idē ꝓmittāt. Hactenus Pōpo. Hoc loco expromiſſores ꝑ ſponſoribus & fideiuſſoribꝰ poſuit. Expromiſſor, ἐξεγγυώμενος dici poteſt. Sic aūt dicit expromitto vt repromitto, quod promitto ſignificat. Cic.in Bru. Non me hercule repromittere iſthuc quidē auſus ſum neminē amplius eo nomine petiturū Plau. Verū illud argentū tamē ſi vis mihi denumerare, repromittā iſto nomine ſolutam rem futurā. Id eſt, ſtipulatione a te concepta me obſtringā. Repromiſſio eſt ſimplex ſponſio ſtipulanti f.cta. Satiſdatio eſt adhibito fideiuſſore. auctor Paulus in cap. non ſolum de noui operis nunciatione.

Expromiſſor. Expromitto. Satiſfactio. ἐξεγγυώμενος. Repromitto. Repromiſſio. Satiſdatio.

.u. Qui de ea re ita cōſtituerūt) Conſtituere eſt verbū iuris. Vlpia.de cōſtituta pecunia. Hoc edicto Prętor fauet naturali ęqtati q̄ cōſtituta ex cōſenſu facta cuſtodit. Idē, Si is q̄ iure ciuili & Prętorio debebat, in diē ſit obligatus, an conſtituēdo teneatur, & Labeo ait teneri conſtitutū. Nā propter has potiſſimum pecunias, quæ nondū peti poſſunt, conſtituta inducta. Cōſtituere pecuniā Græci κατατάξασθαι τὸ ὄφλημα dicūt. Sic enī dicit vt conſtituere cōuiuiū, & conſtituere ſine adiectione alterius dictionis. Iuuen. Nam ſi cōſtituit ſolitoq; decentius optat Ornari. κατέταξε, συνεκρότησε. Igitur quid ea re ita conſtituerūt, hoc in loco Budæus intellexit. id eſt, conſtitutū fecerūt Opera enim edita a quibuſdā, vt ab Alciato, inſtar habent conſtituti reip. facti, ſolutū iri, quod ex Annotationum opere ſuſcepto debere Budæus amplius videbatur, ita vt iam eo nomine ab eo nihil amplius peti poſſit, quū expromiſſores dederit atq; conſtitutores.

Conſtituere. Conſtituta. Conſtituere pecuniam. κατατάξασθαι τὸ ὄφλημα. συγκροτῆσαι.

.x. Quoquo pacto decidere queā vobiſcū iſtā de me enatā expectationē) Decidere eſt διαλύσασθαι. hoc eſt litē cōſenſu mutuo dirimere, qđ trāſigere plerūq; Iuriſcōſulti vocāt. Vlpia.de furtis. Vſque adeo aūt diuerſæ ſunt actiones, vt ſi quis eoꝝ ꝑ fure damnū deciderit, dici oporteat ſolūmodo actionē ſibi cōpetentē amiſiſſe eū, cęteris vero ſupeſſe. Idē, Nā ſi ꝓponas ſeruū cōmunē eſſe ſurreptū, & alterū ex dominis pro fure damnū deciſiſſe, is qui nō deciderit habet furti actionē. Deciſiſſe, διαλύσασθαι τὴν δίκην dixit, cū accuſ. more Grecoꝝ. Iuue. Decidere iactu Cū ventis cœpit imitatus caſtora. Cic.pro Roſcio Comœdo, At enī tu tuū negociū geſſiſti bene, gere & tu tuū bene: magno tuā dimidiā partē deciſiſti, magno & tu tuā partē decide. ſeſter. q. ccci. tu abſtuliſti, ſi ſit hoc verū ſeſter. quoq; ccci. tu aufer. Sed hāc deciſionē Roſcii oratione & opinione augere liceti reuera tenuē & mediocrē eſſe inuenietis. Decidit, inquit, partē ſuā, id eſt ꝑ parte ſua maluit. ccci. ſeſter. accipere, ne vltra lite implicaret. Sic in Verr. Renūciat deciſionē tutoribus, Rabonius. Grçci nouas tabellas χρεῶν ἀποκοπὰς appellāt. qđ ad verbū deciſionē verſurarū factarū ſignificat. Qđ ſequitur quaſi nomē quoddā publice errore hominū cōtractū, hūc habet ſenſum. Veſtra publicaq; expectatio, debitorē me reip. fecit. Quaſi ſcilicet meū reſp. nomina multa fecerit, & multa ego opa officinęq; meę opifica poſt hac editurū me ſpopōderim: id qđ nō mea pollicitatione aliqua factū eſt, ſed erronea atq; fallaci hominū cōiectura, q̄ ita me facturum expectāt. Itaq; quaſi actor aut ꝓcurator publicus iis nominibus iāiā meū acturus ſit, iā eſt de iis me appellaturus: vt velut redēpta cōducta q; opa illa, annua bima trima die aut etiā breuiore publice prębeā probēq; bonoꝝ doctorūq; arbitratu: libēs ego hoc negociū qđ mihi cū rep. futurū eſt decidere, ſi æquos homines nactus eſſem quibuſcū hāc deciſionē facerē: ſed vereor ne nō inuētur' ſim ęquos mihi in ea re homines. Solēt enī q̄ ſoluēdo nō ſunt, eo defungi, qđ depēdere poſſunt, niſi cū duris creditoribus rē habeāt, q̄ etiā nexū eos iure velint aut bonoꝝ ceſſione turpē facere. Nomina facere eſt pecuniam mutuā dare. aut alias debitorē ſibi aliquē facere, vt alibi dictū eſt. Cic. ad Fabiū, In Amani literis hoc erat liberaliſſimū, nomina te facturū cū veniſſet qua ego vellē die, id eſt pecuniā crediturum in eā diē ſoluēdā, quā ego poſtulaſſem. Seneca, Nomina facturi diligēter patrimoniū & vaſa debitoris inquirimus. Tabulę ſunt cautiones & ſyngraphę chirographaq; nominū factoꝝ. Quare tabulę nouę dictæ ſunt publica nominum factoꝝ antiquatio, quarū meminit Cic. in.ii. de Off. circa finē, Grçci χρεῶν ἀποκοπὰς appellāt. Solon vero σεισάχθειαν vocauit. quaſi oneris iniqui excuſſionē. Hoc verbo Seneca metaphoricos vſus eſt, ingratitudinē vocās beneficioꝝ tabulas nouas. Cic. in Top. Multū enī differt in arca ne poſitū ſit argētū an in tabulis. Tabulas pro nominibus dixit. Huiuſcemodi autē elegātię ſermonis, quibus libri Ciceronis, antiquorūq; inſtitutoꝝ pleni ſunt, pene iam in diſſuetudinē abierunt, ignorantia maioꝝ noſtroꝝ, ex qua linguæ latinæ maieſtas magnopere imminuta eſt, vnicuiq; ſcribentium certatim conſtituenda.

Decidere. διαλύσασθαι. Tranſigere. Deciſio. χρεῶν ἀποκ. Nouę tabulę. Deciſio verſurarum factarum. Nomina facere. Tabulæ. Tabulę nouę. χρεῶν ἀποκ. σεισάχθεια. Tabulæ. Ignorātia maioꝝ nroꝝ.

.y. Tamen ne moleſti eſſe pergent?) Tamen ne particula eſt orationis vrgēs cū interrogatione Ciceroni frequētiſſima: vt ꝑ Flacco, Quid ſi teſtiū ſtudiū cū accuſatoris ſtudio cōiunctū eſt, tamen ne iſti teſtes habebuntur? Et de Nat. Deoꝝ, Quid ſi iſtud Vellei falſum omnino eſt nulū, tamē ne iſta tā abſurda defendes?

Tamen ne.

.z. Amicoꝝ iurgia cognatorūq; extuderūt) Extuderūt ꝑ coegerūt. Extūdere eſt odioſe & cū moleſtia impetrare. Traq. in Veſp. Latū clauū q̄ q̄ fratre adepto diu auerſatus eſt, nec tandē vt appeteret cōpelli niſi a matre potuit. Ea demū extudit magis cōuicio q̄ precibus. Sic dicit, vt exprimo, vt extorqueo, vt excudo. Feriēdo enī amice aliquē, tādē impetramus qđ poſtulamus. Seneca, Qui inſtat etiā ex duro & immemori pectore gratiā extudit. id eſt tādē elicit. Quintilianꝰ ꝑ obtūdere, alios cōtinuatio extūdit, in aliis plus impetus facit. Horat. Extundere ꝑ expellere dixit. Verg. ꝑ excudere, niſi ſit legēdū, meditādo excuderet artes.

Extundere. Exprimo. Extorqueo. Excudo.

a contubernio Philologiæ meæ. Cupio, per (inquã) ſcire cupio quid Ianus La-
ſcaris agat, vir apud omneis ordines gratioſus, vbi ſit, quãtũq; valeat. Vt enim
neminé eſſe hominé arbitror, cui melius conſultũ q̃ mihi ille cupiat, ita officii
mei eſſe duco omnia eius cauſa velle, incolumitatéq; ipſi corporis fortunarũq;
optare q̃ vehementiſſime. Eum verbis meis ſalutabis, ſi iſtinc adhuc nõ diſceſ-
ſit, gratiámq; habere dices ob ſcita admodum epigrãmata ad me miſſa. Scri-
bam tamen ad eum nonnihil ſi forte adhuc agit in aula, quod vix mihi perſua-
deo. Vale vir doctiſſime, in Marliano noſtro, poſtridie diei diuo Martino feſti.
qui nobis Pithœgia eſt ad explorãda vina, auſpicãdamq; vini muſtei potioné.
aut certe proludendam.

Gulielmus Budæus Baptiſtæ Egnatio S.

QVum apud Franciſcum Deloinũ Iuriſconſultorum diſertiſſimũ heri ad
prandium ex condicto veniſſem: incidi tum primũ in ſermonem cum
Ioanne Grolierio Inſubrię Quæſtore, viro ſane elegãti inſtitutione perpolito,
literarũq; bonarũ amanti ac ſtudioſo: quod rariſſimũ eſt apud nos in ea forte
vitæ. Is cum de doctis Italiæ viris excitatus eſſet ſermo, ait de me te ita loqui
ſolitum, atq; de eo quem tu amicum habere cuperes, corámq; aliquãdo alloqui
ſi res ita forte nata tuliſſet, vt vel ego iſtic negocium, vel tu hic prouinciam ha
beres. Hoc cum mihi iucũdum fuit & pergratũ auditu (ſum enim vt qui ma-
xime, iſtius generis amicitiarum cupidus) tum illud ægre tuli quod addidit,
abhinc iam ferme bienniũ literas te ad me dediſſe: quibus non reſponderam.
Cuius rei vt fidem mihi plane Deloinoq; faceret, ait penes ſe earũ literarũ exẽ-
plum eſſe: ªſtipularíq; a ſe me voluit id mihi miſſurũ iri primo quoq; tẽpore,
aut certe prima quaq; occaſione. Velim igitur vt vel perfidiæ, vel incuriæ in-
quiras in eum cui tu literas eas crediſti: aut ſi id facere grauabere, me vt ſu-
perbię, vt ruſticitatis, vt inſcitię, vt alius cuiuſuis ignominioſę culpæ abſoluas:
qué non dubito hactenus apud te reum ſuſpectũq; fuiſſe ob id quòd nõ reſcri-
pſerim. Egon' vt Egnatio aut cuiq̃ iſta doctrina, iſta exiſtimatione præditorũ,
officio me prouocanti, & huius generis officio ᶜcederem, vt appellãti nõ reſpõ-
derem? ᵇEgó ne ſi ſemianimis quidem eſſem. ᶜnon ita me experti qui ad me ex
Germania, qui ex Britãnia, qui Roma, qui latine, qui gręce, qui promiſcue ſcri-
pſerunt. Nihil enim mihi non vitio dari malim q̃ virorum doctiſſimorũ negle-
ctum, quorũ quidẽ certe ingeniũ non tñ admirer, ſed etiã probem. Siquidem
ex quo ſtudii profectu altiores quidẽ ſpiritus, ſed placidiores ſuſtuli: ita me cõ-
parare inſtiti, eãq; ſcribendi rationẽ inſtitui, vt ingenii ᶜatq; animi mei æquitatẽ
probare mag is doctiſſimis hominibus, q̃ aut acumen, aut magnitudinem cõ-
tenderim. Apud alios quonam modo voti cõmpos factus ſim, partim neſcio,
partim nũc ad rem non pertinet. Quod vero ad te attinet, res mihi ceſſiſſe ex
ſententia videtur coniecturam vtiq; ex tuis in Suetoniũ cõmentariis facienti:
quibus tu in ipſis non minus grauiter q̃ beneuole Budæi meminiſti, expendẽs
candorem ingenii nõ minus q̃ doctrinã. Quod niſi tãdẽ ipſum tibi in mẽtione
ſenatorii cenſus in mentẽ veniſſet vt faceres, in eo fermę erã vt cõpilaſſe cõmẽ
tarios Leonardi Portii Vincẽtini crederer, quos ſcriptos vel ab eo, vel ab alio

quoq̃ fuiſſe, nedũ editos, a nemine vnq̃ audire præterq̃ a te potui. Equidẽ non dubito Leonardum Portium doctum & ingenioſum virum eſſe: cum eum tu dignũ exiſtimaris, quẽ teſtimonii tui auctoritate ornares. Verũtamen ita mihi & in prçteritũ, & in poſterũ rationẽ conſtare laborũ ſcriptorũq́ meorũ diuina benignitate detur: vt in nullius vnq̃ aut viui aut mortui cõmẽtarios vel adnotationes inciderim: ne in ſermonẽ quidẽ, ex quibus vel tãtulũ adiutus ſim ad pondérũ mẽſurarũue, aut rei nũmariç explicationẽ: prçter eos auctores quos nominatim laudaui ad meã ſententiã cõfirmãdã. Id quod tibi atq; omnibus facile me perſuaſurũ cõfido: qui qdẽ ita me diſputationẽ illã tractaſſe animaduerterint, vt a primis demõſtrationis elemẽtis exorſus, ac per omneis (vt aiũt) numeros perſecutus: nihil nec mihi nec aliis fortaſſe dicẽdũ reliquerim, quo res ea perſpectior ac certior eſſe poſſit hoc æuo. Te autẽ non oſcitãter librũ meũ legiſſe ex cõmentariis tuis intelligo in Suetoniũ editis. Portio vero & mihi vt candide & grauiter teſtimoniũ te accõmodaſſe mihi credere imperaui (hoc enim & ætas tua poſcit, & vitç adhuc actç honeſtas, eaque ampliſſima in Vrbe auctoritas, quã te obtinere audio) ita præclare actũ eſſe mecũ interpretor: q; non vnus ipſe (vt arbitrabar) ab omnibus diſſentire videor, qui poſt auorum noſtrorũ memoriam ſcripſerunt de ſeſtertiis & talentis eorum æſtimatione: ſed & Portiana commentatione, & Egnatiano calculo inuentum meum comprobatum eſt, poſtq̃ liber meus trans Alpes legi cœptus eſt. Veſtramq; amborũ auctoritatẽ obiicere iis potero qui rei (vt arbitror) nouitate perculſi, in antiquis me operibus æſtimandis recte ratiocinatũ eſſe non credunt. Id demum deprecor, ne libris quinque de Aſſe & partibus eius editis, & quoquo gentium iam (vt audio) dilapſis, altera etiam editione emendatioribus, ipſe ære nõ meo negociari per prouincias, ſed mutuatitio videar. ᵈNec enĩ ante hoc tẽpus verſuram

.a. Stipulari a ſe voluit) Id eſt, libens fecit vt ſponderet. Stipulatio enim ſponſionem pręcedit. — *Stipulatio. Stipulari.*

.b. Ego ne ſi ſemianimis quidem eſſem) Hic ne, particula vim habet geminatæ negationis, ac ſi diceret: non cederem prouocanti, ne ſi ſemianimis quidẽ eſſem. Cic. in Acad. Anaxagoras nigram niuem dixit eſſe: ferres me, ſi hæc dicerem? Tu ne ſi dubitarem quidem. — *Ne vis.*

.c. Non ita me experti) Id eſt, non talem experiundo cognouerunt, vt Verg. in .xi. Haud ita me experti Bitias & Pandarus ingens. — *Non ita me experti.*

.d. Nec enim ante hoc tẽpus verſurã facere ſolitus ſum) Verſurã facere proprie eſt mutare creditorem & peiore cõditione fœnoreq́ duriore, ſumere pecuniã, vt antiquo creditore liberemur. Id eſt, ἐπὶ μείζονι τόκῳ δανείζεσθαι. & verſura eſt μεταγραφὴ τοῦ δανείου. quaſi nominis trãſcriptio. Accipitur etiã pro mutuari, vt apud Cic. ad Atti. Salaminii cũ Romç verſurã facere vellent, nõ poterãt, q; lex Gabinia vetabat. Videre eſt hoc latius in Annotationibus primis in Pand. Ære aũt nõ ſuo negociãtur, qui pecuniã mutuã fœneratitiãq; acceperũt vt inde negociarent. Mutuari aũt verbũ ſępe metaphorice accipit, vt apud Liuiũ Inſtitit ipſe ſecũ reputare queẽadmodũ pmiſſi fidẽ prçſtaret. Qđ cũ expedire nõ poſſet, ab amore impudens mutuat cõſiliũ. Valer. lib. vii. Miſertus eſt tũc pfecto Iuppiter Romanç virtutis ab aſtutia pſidiũ mutuãtis. id eſt qđ & armis efficere nõ poterat, aſtutia cõficiẽtis. Et lib. viii. Quas corporis habitus vires negauerat, a labore mutuatus eſt, de Demoſthene loquẽs. Qđ autẽ dicit negociari p prouincias, alludit ad librorũ editionẽ, qui ſtatim ab officinis impreſſorũ exeuntes quouis gẽtiũ importãtur. Eſt autẽ mutuari, quæ ab aliis inuenta ſunt, in ſcripta ſua vertere, ita vt ſua videri velit, qui hoc facit: nec modo mutuũ eſt, ſed etiã furtũ. Furtum enim facere, eſt rem alienam hoc modo contrectare. Quare Plin. in Præfatione, Obnoxii profecto animi & infelicis ingenii eſt, deprehẽdi in furto malle q̃ mutuũ reddere, quũ præſertim ſors fiat ex vſura. Quibus verbis ſignificat mutuum reddere eſſe quod alienum eſt, vt alienũ agnoſcere, nec noſtrum efficere velle reticendo auctoris nomen. Vnde illud ſumpſimus: quod animi eſt degeneris & infelicis maxime cũ pœna huiuſcemodi debitores ſequatur, inficiationis ſcilicet pœna. Nam vſuræ interim dum mutuũ inficiamur, ſorti accedunt, & ſortem ipſam augent. Quod fit in Anatociſmo cum vſuræ vſurarum debẽtur, id quod ſanctione Iuſtiniani vetitum eſt, quæ eſt vltima ſub titulo de vſuris. — *Verſurã facere. ἐπὶ μείζονι τόκῳ δανείζεσθαι. μεταγραφὴ τοῦ δανείου. Ære nõ ſuo negociari. Mutuari. Negociari per prouincias. Plin. locus. Mutuum reddere. Anatociſmus.*

facere ſolitus ſum: vt famam aucuparer, noménque inter copioſos & claſſicos dare poſſem: ᵉquo minus nunc in animum inducerem ea trans Alpes mutuari quæ non modo in patria, ſed etiã in Italiæ luce venditarem, & vbiq; terrarũ. Cupio igitur aliquãdo cõmentationẽ illam Portianam exire in publicum, vt videam an iiſdẽ veſtigiis ambo rẽ indagatã perſecuti adeptiq; fuerimus. Interim vero hoc poſtulo, vt nihil prçiudicatum ſit: ᶠquo minus meum totum id eſſe cenſeatur quod nemo ſibi vel iuſto ſacramento, vel legitimis vindiciis aſſerit. alioqui cum nouas viſendasq; res ampliſſimi theatri oculis expoſuerim: nõ ipſe longe eas petiiſſe magnoq; labore videbor, ſed ᵍveluti inſtitor eſſe potius hominis Vincentini copioſi ac locupletis. id quod in hac conſcientia prçterire ſilentio nõ poſſem. Nec tamẽ illi quod ſuum eſt inuideo, modo id ſine vlla mea captione obtineat. Et eſt res huiuſcemodi fortaſſe, quç duorũ eſſe poſſit. Certç tu hoc eadẽ de re duos (vt aiũt) parietes illeuiſti: ſcite certe & feliciter, quod quidẽ ad me attinet: a quo nihil hoc facto niſi bonã gratiam iniuiſti. Quare te oro atq; obteſtor mi Egnati. iam enim meũ te vocabo fretus teſtimonio Quçſtoris grauiſſimi, quo velut interuẽtore & proxeneta in amicitiã (vt ſpero) iam coiuimus. Verũ te obſecro atq; etiam adiuro per numen Philologiç, vt ſi amico & candido animo ſemel ad me ſcripſiſti, iterum vel eodẽ, vel alio potius exẽplo ſcribas: vt obſignatis literis credere poſſim, & intelligere quid habeas animi: & reſcribendi argumentum habeã. Vale vir doctiſſime: & quod cõſtituiſſe te audio facito, rem literariam vt in dies magis ac magis illuſtres. Pariſiis. V. Calen. Decẽmb. M.D.XVIII.

.e. Quo minus nõc in animũ inducerẽ ea trans Alpes mutuari) Id eſt ſi non eſt inſtituti mei, nec fuit vnq̃ cõmẽdãdis iis, quç antea ſcripſi. quaſiq; in patria & inter noſtrates protuli & edidi, quicq̃ a quouis mutuari, q̃d non bona fide, nominatimq; agnouerim, multo minus nõc mihi veniſſet in mentẽ ab homine Vincentino verſurã facere, atq; huiuſcemodi res mutuari, quas ego etiã in Italia, vt in omnibus prouinciis venales circũferre cõſtituerem. Hoc eſt libros meos de Aſſe externis inuentis locupletatos atq; ornatos ea cõditione edere ſtatuerẽ, vt in Italiam ſimul & quocũq; locorũ exportarentur, vbi furtũ facile deprehẽderetur: ab iis ſcilicet vnde mutuatus eſſem.

Quo minus. Quo minus autẽ ſic dicitur, vt quo magis. Cic. lib. iii. de Orat. Sic omnibus in rebus voluptatib⁹ maximis finitimũ faſtidiũ eſt, quo hoc minus in oratione miremur. id eſt quo fit vt minus id in oratione mirandũ ſit. ἢ καὶ ἧττον τὸν ἀγασαίμεθ᾽ ἄν. Idẽ ad Atti. Quo minus mirere, ſi in eam cauſam deſcendo, in qua neq; pacis neque victoriç ratio quçſita ſit vnq̃, id eſt quapropter minus debet tibi mirum videri. Sic alibi de Ora. Quo etiam feci lubentius. Et de Officiis, Quo magis cauendum eſt. ἢ καὶ μᾶλλον. ἢ δὴ μᾶλλον.

ἢ καὶ ἧττον.
Quo libẽtius
ἢ καὶ μᾶλλον.
ἢ δὴ μᾶλλον.

.f. Quo minus meũ totum id eſſe cẽſeatur. quodq; nemo ſibi vel iuſto ſacramẽto, vel vindiciis legitimis aſſerit. Olim duç erant actiones quibus agere aliquis cõtra aliũ poterat & ab eo prçdiũ aut agrũ petere, aut mancipiũ. Aut enim ſacramẽti iudiciũ reo dictabat actor, aut vindiciarũ legẽ intẽdebat, vt docet Cicero his verbis pro Milone. Qui nõ calumnia litiũ, non iniuſtis vindiciis ac ſacramentis alienos fundos, ſed caſtris, exercitu, ſignis inferẽdis petebat. Vindiciæ a vindicãdo ſeu vendicando dictç ſunt: & vindex eſt aſſertor ac vindicator. De iis vocabulis Budæus vt copioſe diſſeruit in primis Annotationibus, ita hic vtendũ duxit quo magis antiquatã ignorantia tẽporũ elegãtiã, pro virili inſtauraret, atq; interpolaret. Senſus eſt autem huius loci, interim dũ Leonardi liber edatur nihil prçiudicii iſto tuo teſtimonio in meos libros de Aſſe factũ eſſe æquũ eſt, quo minus inuentũ meũ id eſſe totũ putetur, quo ad huiuſcemodi liber, aut Porcii aut alterius exierit, ex quo ſit veriſimile eius libri auctorẽ nõ ex meo Aſſe ad ipſius cõpoſitionẽ adiutum eſſe, ſed me potius illa ex eo accepiſſe quç in meũ Aſſem cõgeſſi. In lite enĩ vindiciarũ apud eũ manebat poſſeſſio, qui prçdes locupletiores dabat: Id quod Budæus feciſſe videtur, hoc eſt ante libros de Aſſe, alia documẽta dediſſe, multi in literis priſcis ſtudii laboriſq; impenſi.

Sacramentũ iudiciũ.
Vindiciarũ lex.
Vindex.

.g. Veluti inſtitor eſſe hominis) Inſtitor interdum eſt qui ſub alio negociatur, vnde inſtitoria actio nata, in cuius tractatu Vlpia. Inſtitor appellatus eſt ex eo q̃ negocio gerendo inſtet, nec multum facit, tabernæ ſit prçpoſitus an alii negociationi. Idem, Æquum Prætori viſum eſt, ſicut commoda ſentimus ex actu inſtitorum, ita etiam obligari nos ex contractibus ipſorum. Significat & alia, vt videbis in gloſſ. decõpemptu rerum fortuitarum.

Inſtitor & Inſtitoria actio.

Gulielmus Budæus Nicolao Beraldo S.

Literas tuas accepi cũ & permoleſto negocio diſtrictus eſſem, & morbo implicitus: quę cauſa mihi fuit vt ſerius ad te ſcriberem. Qꝫ me hortaris atqꝫ etiã flagitas, vt inſtitutũ illud meũ vrgeã: id vero ego percupio, ſed ſperare aliquãdo licuit. Nũc autẽ quę operi aggrediẽdo moram mihi diu ac ſæpe fecit aduerſa valetudo, eadẽ ab opere edito ad hũc diẽ nullãdũ (ꝓpe dixerim) horam remiſit: vix vt ſperare auſim tãtũ mihi vnq̃ laxamẽti futurũ quo reliqua conquiſita iãdiu, [h]& varia lectione regeſta, cõpoſita quoquo modo & in annotationũ ſpeciẽ digeſta, in publicũ æſtimanda prębeam. Neqꝫ tamen eo nomine angi (vt opinor) magnopere debeo: audacior eſt enim hęc res incepto q̃ euẽtu glorioſior: nũcqꝫ demũ perſentiſco q̃ arduam q̃qꝫ parũ glorioſam prouinciã aut ſortitus ſim aut ſumpſerim: pręſertim inter eos in quos & apud quos arma facũdię parũ valent. Abũde igitur eſſe putabo ſi appetẽte iã ea rerũ inclinatione (inſigni ſane in poſterũ ac maxime memorabili) qua Accurſianorum infantia, Ciceronianorũ eloquẽtię aut certe elegãtię ceſſura videretur, tãtũ hoc ego bellũ cõmiſiſſe olim dicar: quod a pręſtãtibus ingenio viris non citra ſudorẽ (vt aiũt) & puluerẽ profligandũ tãdẽ eſſet. Maius eſt enim hoc bellũ q̃ vt vno aut altero pręlio decerni, vnius hominis auſpiciis ductuqꝫ quãtũuis pugnacis (nedũ cuiuſlibet, qualẽ me eſſe nõ ignoro) cõfectũ iri ſperãdũ ſit. Verũ id demũ pĩculũ eſt, ne dũ hãc pugnã laceſſere volui, incautius inferueſcẽte ſtilo prouectus, atrocioribus verbis in viros magnę ſectę aut auctores aut vindices velitatus eſſe videar: haſtasqꝫ magis ab auctoribꝰ acceptas, [i]in homines neqcq̃ exhauſiſſe Accurſianę maieſtatis vmbra cõtectos, quaſi ſcuto Aiacis Homerici. Sed ꝑterita, vt aiũt, nõ tã corrigi q̃ rephẽdi poſſunt. Proinde id in primis optãdũ erit nobis: vt ſiue humanitus qd mihi cõtigerit, aliqs mox exiſtat, q ad pręſcripta a nobis lineamẽta excipere opus inchoatũ nõ dedignet, & velut in demortui locũ ſe ſufficere, ſiue id mihi abſoluere licuerit, [k]cõplures noſtrũ exẽplũ

.h. Et varia lectione regeſta) Regerere eſt in librum referre, quę audiẽdo excepimus. Quintil. in ſecũd. Vnde fit, vt ex diuerſis congeſta oratio cohęrere nõ poſſit, ſimiliſqꝫ ſit cõmẽtariis puerorũ in quos ea quæ aliis declamantibus laudata ſunt, regerũt. Et in tertio, Sunt enim velut res regeſtæ in hos commentarios, quos adoleſcens deduxerat ſchola. Regeſta τὰ ἀποσημειωμένα τὰ ὑπομνήματα. Vnde vulgus regiſtra vocat, quę in tabulas publicas perſcripta ſunt. Hoc enim Cicero perſcribere appellare ſolitus eſt. — *Regerere. Regeſta. ἀποσημειωμένα ὑπομνήματα. Perſcribere.*

.i. In homines nequicq̃ exhauſiſſe Accurſianę maieſtatis vmbra cõtectos, quaſi ſcuto Aiacis Homerici. Ex Homero ſumptũ eſt Iliados. viii. τεῦκρος δ' εἴνατος ἦλθε παλίντονα τόξα τιταίνων. στῆ δ' ἄρ' ὑπ' αἴαντος σάκεϊ τελαμωνιάδαο, & reliqua. Quo in loco poeta deſcribit Teucrũ arcũ cõtẽtũ tenẽtẽ, multoſqꝫ Troianos ſagittis interimẽtẽ, ita vt poſt Aiacis ſcutũ lateret tanq̃ in pręſidio, quũ viciſſim Aiax Telamonius ſcutũ attolleret viciſſim & demitteret, vt Teucro ſubſeruiret occulenti ſe ſubinde, atque in hoſtes collimanti. Scutum autem ipſum Home. lib. vii. deſcribit his verbis: αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε φέρων σάκος ἠΰτε πύργον, χάλκεον ἑπταβόειον, ὅ οἱ τυχίος κάμε τεύχων. — *Aiacis clypeo tectus.*

.k. Complures noſtrũ exemplũ ęmulati, aut fortaſſe imitãtes) Æmulari exẽplũ eſt paria facere & æquare. Imitari eſt ſimile quid facere: ſic enim hic accipi videtur, hoc eſt, vt ſi nobiſcũ audacia incępti non contẽdant, tamen in eodem genere aliquid audeant. Plin. ad Cornutum, Tu mihi bonũ animũ facis, qui libellos meos de vltione Heluidii, Demoſthenis orationi κατὰ μειδίου confers. Quã ſane cum componerem illos habui in manibus, non vt æmularer: Improbum enim ac pene furioſum, ſed tamẽ imitarer & ſequerer tãtũ, quantũ aut diuerſitas ingeniorum maximi & minimi, aut cauſæ ſimilitudo pateretur. Deſcẽdere aũt ad cauſam & in cauſam ſic dicitur, vt in campum deſcendere, & in certamen. Cic. pro Cælio, Sic conſtitueтis iudices nec deſcenſurũ quẽq̃ ad hanc accuſationem fuiſſe, cui vtrum vellet liceret, nec quũ deſcendiſſet quicq̃ habiturum ſpei fuiſſe. Idem ad Att. in cauſam deſcendere dixit, vt in cauſam incumbere. Dicitur & demittere ſe in cauſam, & adduci ad cauſam & accedere. — *Exemplum æmulari. Imitari. Deſcẽdere ad cauſam & in cauſam.*

æmulati,aut fortaſſe imitantes (id enim gloriæ noſtræ non refert) in eãdem cauſam deſcendant: ne veluti temerario ipſe procurſu extra ordines euectus a robore atque acie ipſa noſtrorum merito deſtitutus eſſe videar. Amplũ enim mihi erit me nouum (vt ita dicam) inter literatos hominem,quaſiq; terra (vt dicitur) enatum literarum humanitatem ab Accurſianis oppreſſam, vel ſuppreſſam potius,ſeruituti eximere atq; ignominiæ, '& in ſuã dignitatẽ liberali cauſa aſſerere contẽdiſſe: complureis etiam clarioris famę patronos inueniſſe, qui in eandem actionem ſubſcribere maioris doctrinæ fiducia non dubitarint: cauſámq; aduerſam a nobis aut affectam aut miſſilibus impulſam,gladiis cõminus cõfecerint & iugularint,in queis te futurum propediem auguror. Quo enim te animo eſſe ſentio,ſi paulum ad iſtam quam adhibuiſſe te aiunt in literis,induſtriam porro etiam adnitere: magnum nobis momentum adiicies trahendis in hanc partem hominũ iudiciis.Id quod eo mihi gratius futurũ eſt ꝙ "cauſam non hominem ſequi mihi videris. Antehac enim ne de facie quidem inter nos ipſi nouimus.Agedũ incũbito in cauſam (vt dicitur) & q̃plurimos tui ſimiles quoad eius fieri poterit citra incommodũ inſtitutę tibi vitę in eãdẽ cauſam deducito (iam enim tua magis q̃ noſtra res agitur, quibus alia ſors vitæ oblata eſt, vel hęc ablata potius & extorta,mordicus & ad perniciẽ vſq; retinentibus.) Sic enim fiet vt quantũ nobis viriũ acceſſerit, tantum illis decedat,nõ modo noſtris,ſed etiã humanitatis aduerſariis: cuiuſmodi venuſtulus ille eſt Ariſtarchus primarii iſtic nominis,vt tu ais,qui Budæum ſcribendo, & pręſertim illo in loco Apuleii imitatorem eſſe cenſuit. quod vnũ verbum eius quid aliud q̃ meram ignorantiã clamitat? Nam de me alii viderint,mihi certe non perplaceo: verũ Apuleium latinũ vix ſemel legi,idq; etiã contẽptim:gręcũ iterum etiam ſuauiſſime. Sed quid agas? ſic viuitur: ea demũ iſti recte ac latine dicta eſſe arbitrantur & contendũt,quę intelligere ipſi poſſunt: quorũ ſpecimen in prima ſtatim charta Bartholi ac deinceps in omnibus inuenire poſſumus. quicquid ad noſtrorũ auctorũ normã aut obſeruationẽ edideris:nũq̃ iſtis approbaueris improbis. Huiuſmodi atq; etiã multo improbioribus verbis aures noſtrę occalluerunt:quos nihil æque premit q̃ ꝙ Ciſalpini atq; etiã Pariſiis nati educatiq; ſumus: & (abſit verbo inuidia) a nobis ipſi edocti.Id nos inuiſos facit. "Popularibus tm̃ in oculos incurrimus: peregrinos benignis oculis aſpiciunt: auribus æquis ignotos audiunt & perpurgatis,ciuibus obſtrepunt & obloquũtur. In cauſa eſt (vt opinor) rei nouæ inuidia. Atqui quo magis nõnulla ſcriptitãdo vrerę me homines ſentiã (nũc enim primũ animaduerti) eo minus inuidiã eorũ ægre ferã.Ex quo autẽ ambitione honorũ ipſe mihi interdixerã: ſecurus omnis imperitorũ iudicii, °fari velut pondęre excuſſo,ſolaq; egregii propoſiti cõſcientia fretus,mecũ alacriter viuebã, ſi per valetudinẽ cõmodã licuiſſet.At iã ferme quadriennũ ancipiti marte cũ morbo infeſtiſſimo depugno: qui vt corpus extenuat,ſic animi vigorẽ,alacritatẽq; retundit, ſæpe vt deſpondere literarũ mihi ſtudiũ, pręſertim reclamitãtibus amicis, atq; etiã nõnũq̃ animũ,mihi cõtingat.Q; ſi hãc epiſtolã perueniſſe ad te ſenſero,ſatis tibi faciendi cura defunctũ me eſſe lętabor: ſum enĩ ad ſcribẽdũ natura procraſtinator. Vale Pariſiis. M.D,XVIII. Cal.Aprileis.

.l. Et in ſuam dignitatem liberali cauſa aſſerere) Aſſertor eſt vindex qui aliquē vindicat in libertatem, & ea controuerſia liberalis cauſa dicitur. Plautus in Curgul. Memento promiſiſſe te, ſi quiſq̄ hanc liberali cauſa manu aſſereret, mihi argentum omne redditum iri. Idem, Ille repromiſit mihi, ſi quiſq̄ hanc liberali aſſeruiſſet manu, ſine controuerſia omne argentum reddere. Et in Pœnulo, Manu liberali cauſa ambas aſſeras, quaſi filię tuę ſint ambę. Plin. ad Traia. Et ideo nec aſſertionē denegandam iis, qui ex eiuſmodi cauſa in libertatem vindicabuntur, puto neq; ipſam liberratem redimendam precio alimentorum.

Aſſertor. Liberalis cauſa. Liberalis manus.

.m. Cauſam non hominem ſequi mihi videris) Id eſt, id quod cum facis, non amicitię tribuis, ſed cauſę quā vides ęquā eſſe, quippe qui me non noris. Sic Lucan. in tertio, Phocais in dubiis auſa ſeruare iuuētus. Non graia leuitate fidem ſignataq; iura: Et cauſas non fata ſequi.

Cauſam ſequi

.n. Popularibus tantum in oculos incurrimus) Popularis eſt interdum δημότης. id eſt, eiuſdē populi, vt Athenis popularis erat alicui, ὁ μετ' ἐκείνου δημοτευόμενος. Erat enim ciuitas in populos diuiſa, vt in tribus vrbs Roma. Interdum popularis eſt δημοτικός, id eſt, plauſibilis. Popularis etiā eſt ciuis eiuſdē nationis particeps. Plau. in Pœnulo, Si frugi eſſe vis eas iam liberali aſſere cauſa manu. Nā tuū flagitium eſt, tuas populareis te pati ſeruire ante oculos domi, quæ fuerint liberę. Id eſt, mulieres Carthaginēſes, quū tu ſis Pœnus. Tranq. in Nerone, Creditur deſtinaſſe quicquid vbiq; hominū gallicanorum eſſet contrucidare. vt conſcios populatium ſuorum atq; fautores, τῶν δημοτῶν. Saluſt. de Iugurtha, Dubitare virtuti an fidei popularium minus crederet, Id eſt ſuorum ſubditorum. Et Liuius de Philip. Tentādo nūc ſociorū nunc popularium animos. Incurrere autem in oculos eſt offendere aliquē ſuo aſpectu, vel ab inuito videri. Cic. ad Att. Quid enim mihi cum foro ſine iudiciis, ſiue curia, in oculos incurrētibus iis, quos ęquo animo videre non poſſum? Eſt enim proprie in oculos incurrere, oculis admoueri non intentis & cum quadam offenſione. Quintil. in oct. Niſi tam clara fuerint ea quæ dicemus vt in animū eius oratio vt ſol in oculos, etiamſi non in eam intendatur, incurrat.

Popularis. δημότης. Athenienſis ciuitas. δημοτικός. δημοτεύς. Incurrere in oculos.

.o. Pati velut pondere excuſſo) Excutere pondus eſt ἀποσκευάζεσθαι, ἀποσείεσθαι τὸ ἄχθος. Qui autē in ſpe atq; expectatione ſunt grandioris alicuius fati, ii neceſſe eſt vt multū ſibi negocii exhibeant, quo ſcilicet fato appetenti cura, ambitu, laboreq; occurrant: ita vt iam ſuſcepiſſe magnū aliquod pondus curarum animorūq; & ſpirituū altiorum videātur. Inde tollere ſpiritus & deponere apud Liuiū & Verg. in. xi. Pone animos & pulſus abi. Qui vero ſperare maiorē ſortē deſierūt, ii cū tumidis ſpiritibus etiam curas anxietatē ſolicitudinēq; ſatagentem deponūt. Propterea Luca. in. vii. quaſi ad Pompeium loquens, ex perſona ſua, ita inquit, Iam pondere fati Depoſito ſecurus abis, nunc tēpora lęta Reſpexiſſe iuuat, ſpes nūq̄ implenda receſſit. Sic Budęus cum ſtatuiſſet in præſenti ſorte acquieſcere, nec ſibi maiorem fortunam ambiēdo fingere, fati pōdus excuſſiſſe ſe dicit. quod fere homines claris natalibus orti ſuſcipere florenti ætate ſolent, ad annoſq; iam decliues, atque ad inclinatum robur corporis & animi perferre: in eoque mentem occupatam magnopere habere.

Excutere pōdus. ἀποσκευάζεσθαι. ἀποσείεσθαι τὸ ἄχθος. Tollere ſpūs. Deponere ſpiritus. Ponere aīos.

Gulielmus Budæus Claudio Cantiunculę Iuriſconſulto S.

PErgratæ pérque iucūdæ mihi fuerunt literæ tuę doctiſſime Cantiuncula, duorum menſium interuallo peregre redeunti redditę. Humanitate enim tua ſingulari adductus ſum, atque adeo negociis ab omnibus abductus, vt Zazianis commentariis vacarem, quos tu mihi dono miſeras, vt quidem ego interpretor, animi tui pignus mihi vltro beneuolentis. Quod vero tuis literis magnopere videre, quaſique ambitu quodam ſuauiloquo contendere mecum vt amicitiam coire tibi liceat, hanc ego conditionem tam cupide amplector, vt ſi prior ingenium tuum noſſem, prioreis quoq; partes ad amicitiam prouocādi occcupaturus fuerim. Siquidem eximię tuæ facūdiæ documento ita animum meum pigneratus es, atque munere vltro miſſo ex tanto locorum interuallo auctoratum tibi reddidiſti, vt totus eſſe tuus geſtiam: quod quidē nulla aliorum amicorum captione aut incommodo fieri poſſit. Pręſertim cum iſtam tuā facūdiam germana probitate conditam eſſe ſentiam, quātum quidem odorari ingenū tui naturā ex vnius epiſtolæ veſtigiis potui: cuius tute contextu ſi mihi animū tuum bona fide prompſiſti & explicaſti, vt fidem mihi facit ſcriptionis tuæ candor maior omni ſuſpicione, vt verbis veſtris vtar: quum ipſe ea in re quoq; vt in aliis impoſturam factitare non didicerim: optimo vtiq; exordio videmur auſpicati eſſe amicitiam. quippe queis mutua admiratio proxenetæ vice

functa, officiorum commercium conciliarit. Cui etiam acceſſit, ꝙ morũ ſimilitudo vtrũq; alterius cupidiſſimũ effecit, niſi ſi animi mei æſtimatio ad falſam me coniecturam impulit. Atqui animi tui ſyncera inculpataq; ſimplicitas doctrina multiplici perpolita, conſpicuam ſe præbuit & illuſtrem non modo in amicitia mea artifici & candido eloquio emerenda, ſed etiam in Zaſio tuo mirifice cõmendando, ſimul in Forbenianæ induſtriæ patrocinio ſuſcipiẽdo. Quo minus verendũ mihi eſſe duco ne in æſtimatione & perpẽſione tuæ mẽtis præpropere ſententiam tulerim, vnico ſpecimine contentus humani ingenii, quod afformare ſeſe & affingere multiplicatius Proteo natura comparatum eſt. Hactenus eſt quod affirmare auſim de homine & externo & alioquin mihi incognito ſentiendum eſſe mihi, ſi quidem vir bonus eſſe & exiſtimari velim. Verũenimuero ꝙ in Triumuiratu conſtituendæ rei Pandectariæ honorificam mei rationem habuiſti, feciſti tu quidem pro ingenita tibi humanitate: cęterũ per me licet vt Zaſius & Alziatus homines pereruditi te collegam ſibi ad eã rem perſequendam cooptent, in muſarum vtiq; officinis apprime expolitum. Sæpe enim literis obſignatis, & quæ in manus hominũ exierunt, id me munus eiuraſſe teſtatus ſum. Quo facto præcipue meruiſſe mihi videbar vt æquiore iam ac placidiore Zaſio tuo vterer, qui mecum ipſe ſimultatem nõ obſcuram exercuiſſe in legis Pomponianæ commentario, a nullo non iudicabitur, qui compos ſit intellectus: & eundem tamen ipſum ſiquando audierit aut viderit multa me in nouiſſima chalcographi editione eradenda curaſſe, quæ cõuiciofius mihi dicta q̄ grauius videbantur, bonam vtique partem offenſionis ſuæ mihi remiſſurũ eſſe puto, vt cæteros quoque omneis qui vicem hactenus iuriſperitorum doluerunt ob dignitatem eius diſciplinæ (vt quidem tractata eſt & tradita a recentioribus) quoquo modo imminutã annotationibus meis. Quin & illud fateri non dubitabo pro innata mihi ſimplicitate, nullum eſſe omnino eorum queis de eo opere calculos ponere doctrinæ merito licuerit, qui iniquior me aut iratior eius rei arbiter ſit. Cæteri quãtum audio & video, multa me in eo commentario præclare congeſſiſſe, aliqui etiam digeſſiſſe, iudicant, nonnullos etiam loquendi genus imitari dictionémque non pœnituit, a quibus Zaſius ipſe non alienus mihi viſus eſt. Ecquæ autem prærogatiua præiudicii mei grauior eſſe potuit in vniuerſum opus, q̄ ꝙ & verbo & ſcripto profiteor conteſtabunde, opus mihi meum eo nomine diſplicere, ꝙ iuuenili tũ feruore incaluiſſe me poſtea agnouerim, ſcribendiq; tyrocinio ferociter elatũ & in tranſuerſum actum? Zaſius autem ipſe viderit nimio ne fortaſſe oſtentandi ingenii ſtudio, aut alia quapiã inconſulta cupiditate, æqui boniq; rationẽ quibuſdã in locis nõ habuerit, ſuę etiã grauitatis aut opinionis nõ ſatis meminerit. In vniuerſa autẽ re perpẽdẽda, in antinomiis diiudicãdis, in quibus tandẽ ipſis grauiorẽ ſe arbitrũ mihiq; placabiliorẽ prębuit, quod quidẽ ad me attinet, an ipſe litem ſuã fecerit ambitioſule ſentẽtiã pronũciando, aliorum erit iudicium: quãdo quidẽ ſemel animo offirmaui, nec eius nec cuiuſq̄ cõmẽtariis cauſa mea reſcribere. Nec ob id ipſum Zaſius infenſiore vnq̄ me aut minꝰ amico vtetur, ſi mecũ ipſe olim rẽ ſibi eſſe velit, qualis inter homines eſſe poteſt tanta locorũ interſtitio diſiunctos. Ac ne mihi tu necopinanti id accidiſſe putes, præclare

vtiq; ipſe mecum actum eſſe palam dictito, ꝙ hactenus multorum ſcriptis non proſciſſus fuerim, & cõtumeliis enectus, videlicet ꝙ ſero intelligere cœperim q̃ luculenta iniuria genus hominum afficere voluiſſe videar q̃ exiſtimatiſſimũ: quam tamen & ipſam tot annorũ diſſimulatione remiſſam & abolitã eſſe ſperabã, idq; mihi ſępe palàm gratulatus ſum. Alziatum in numerum amicorum meorum merito retuliſſe me puto, ʳvirum non iã eximia doctrina commendabilem, præut eſt eius viſenda comitas & facundia. Is, quũ Auenione tranſirem, vltro ad me adiit perq̃ officioſe contra q̃ eius prę́ſtantiæ & meę mediocritatis ratio expoſcere videbatur. Tametſi ea in re nihil mihi vitio verti poteſt, cui de via feſſo ſuper cœnã homo vrbanitate præditus anteuertit. Zaſio autem ſcripturus ſum propediem ſi tabellarium nactus fuero. Is enim ad me ſcripſit, ſed literæ interciderũt, anxie à me nequicq̃ perquiſitę. Non dubito virum eum eſſe multis nominibus commendabilem, cui tantum teſtimonium præbendum eſſe duxeris, prætērq̃ ꝙ ipſe ſui documentum edidit non mediocris induſtriæ. Nonnulli tamen eorum quibus alioquin doctrinam ſuam operámq; nauatam probauit, mirari ſeſe aiunt quid cauſæ eſſe poſſit, aut quam ipſe cauſam dicere, quin homo multarum rerum ſcientia præditus, & tutor iuris ciuilis, eiusq; ſtudii patronus & gnauus & impiger, meſſem ſibi laudis ex aliena ſegete arripuerit, præſertim quum latum adhuc campum laudis percipiendæ intactum reliquiſſem, occupantis futurum omnium confeſſione, tanq̃ pro derelicto habitum. Quem ipſum adhuc vacuum quum repetere integrum ſit, Zaſio tamẽ atq; aliis in eius poſſeſſionem ituris anteuertere non conabor: mihi ipſe, quid acturus ſit, Zaſius denunciandum curauit. Vale, Pariſiis. XVI. Cal. Auguſt.

.p. Natura comparatum eſt.) πέφυκεν, id eſt naturę aptitudine poteſt.
.q. Ecquæ autem prerogatiua præiudicij mei grauior eſſe potuit.) Prerogatiua interdum ſignificat cenſendi auctoritatem, in cuius aſſenſum tranſire debeant, aut ſoliti ſint, qui poſtea ſententiam rogantur: eaq; auctoritatis antegreſſæ ſpecies inſtar habet præiudicij, hoc eſt rei iam quaſi iudicatæ. Sic apud Cic. in Verrem, Dedit enim Metellus prærogatiuã ſuæ voluntatis. Si prærogatiuæ ſignificationem in gloſſ. de Contemptu rerũ Fort. videris, hic locus clarus erit. Nam de pręiudicio ſuperius dictum eſt.
.r. Virum non iam eximia doctrina commendabilem præut eſt eius viſenda comitas) Id eſt virum q̃libet doctum, tanta tamen comitate & facundia præditum, vt longe hoc nomine commendabilior eſſe videatur. Ac ſi diceret, longe maiorem gratiam ab hominibus inire ſingulari facundia & comitate videtur, q̃ doctrina q̃libet eximia mereri poſſit. Plaut. Parum etiam pręut futurum eſt prædicas. Idem, Modeſtior nũc quidẽ eſt de verbis pręut dudum fuit. ὥσγε πρὸ τοῦ ἐγχύει.

Natura cõparatum eſt.
πέφυκε.
Prerogatiua.
Preut eſt.
ὥσγε πρὸ τοῦ, ἐγχύει.

Gulielmus Budæus Ioachimo Vadiano S.P.D.

SI cum literis tuis vnà quoq; Pomponium tuum accepiſſem, his literis ipſis ad ea tibi reſpondiſſem de quibus tu iudicium meum rogaſti. Verum quum poſt quartum quintúmve diem quàm literas tuas acceperam, iidẽ ipſi ad me adoleſcentes Heluetii rediiſſent, qui mihi epiſtolam tuam reddiderant: & ſe habere idoneum tabellarium dicerent cui literas ipſe darem, matutino ſequenti profecturum, mirari ipſi cœperunt ꝙ dicerem me non poſſe tibi in præſens morigerari. Excuſabam enim nondum me Melam tuum vidiſſe:

vt qui necdum à te mihi delatus, nec in vrbe noſtra venalis eſſet, nec apud quenquàm reperiretur à quo vtendum rogare potuiſſem. Quare illi à me ſub veſperam digredientes, ad eum aduolare ſe dixerunt qui ipſum ad me librum perferendum mittendúmve ſuſceperat: ipſe vero interim vt raptim ad te ſcriberem in animum induxi, veritus ne tu me incuriæ aut faſtidii inſolentis iudicio arceſſere ad tribunal Philologiæ poſſes, ſi literis tuis non reſpondiſſem, aut mecum quoquo modo alteris literis vel iurgari vel expoſtulare. Equidem mi Vadiane (iam enim meum te feciſſe videor, quòd amicitiam meam hominis à te remotiſſimi tanti eſſe putaſti, vt in amicorum meorum numerum centuriari te poſtulares: idque ipſum ambitioſe) velim ita tibi perſuadeas, periucundas mihi literas tuas eo nomine fuiſſe: vſqueadeo vt luculento quodam loco & conſpicuo nomen tuum in numeris meis aſcripturus ſim. Etenim hoc libens hilariſq; fecerim, vt Vadiani capite Glareaniq; complectendis, de nomine vniuerſo Heluetiaco ipſe benemerear, quo cum ipſo nunc Francia noſtra fœdere coniuncta eſt non nouo ſed vetere: etſi aliquandiu deterrimi cuiuſpiam dæmonis inuidia interrupto. Neq; vero ſi temporarium hoc fœdus eſſe quiſpiam male ominator aut contendat aut ſuſpicari ſe dictitet, in cauſam tamen ego publicam animo tam obnixo incumbere mihi perſuaſerim: vt ſi (quod ominari nolim) rurſus bella exoriantur, me viuo, inter noſtros & Heluetios: ego quoq; hoſtem me protinus doctorum hominum profitear, & eis bellum indicam vnà cum Republica. Ecquis eſt autem humanitate hac literaria perimbutus, qui quas amicitias in gente quaque contraxerit doctrinæ commercio: quos amicos in externis prouinciis induſtria no vulgari quaſi ſuffragatrice emeritus ſit & adeptus: quam gratiam in longinquis locis ab exiſtimatiſſimo quoq; inierit commendatione famæ nec inani aucupio nec illiberaliter collectæ: eas ipſe amicitias, eam gratiam iis amicis renunciare non nolit: ſtatim atq; Rempub. gerentibus conſiliorum pacis ſatietas aut bellicarum rerum cupido inceſſerit? Mihi certe (vt arbitror) hoc nunquàm in mentem ita venerit vt aſſentiar, qui nullum vnquàm operæprecium maius aut certe luculentius optare omnis huiuſce meæ induſtriæ ſuſtinui, quàm hactenus mihi obtigit, vt in patria non obſcuro loco natus, eo demum nomine inclaruerim, quod apud exteros iam videtur innoteſcere fama propemodum illuſtri. Mihi vero ipſe cum haud ita multum fauere natura comparatus ſim, tamen gratulari iam cœpi, quòd de meis amoribus & delitiis, id eſt de literarum ſtudio pertinaci, amari me ac deamari à viris grauiſſimis externis iuxtà noſtratibúsque video. Vale vir doctiſſime: & perge & à me & ab aliis diſſentire cum veritatis indagandæ ratio ita tulerit. Hàc enim ego lege in meis ſcriptis vſus ſum: quam in me vſurpari æquiſſime patiar, modo abſit animus inferendę contumeliæ. Itaque quòd quodam in loco diſſenſiſſe te à me ſignificas, potuiſti tu quidem ac poteris cum tibi vſu venerit commentando, incolumi amicitia ac bona mea gratia, tantiſper dum id facies veritatis aſſerendæ ſtudio, non mihi obtrectandi. Vale rurſus, Pariſiis. VIII. Calend. Nouembres, M.D.XVIII.

.s. Vt qui needum a te mihi delatus, nec in vrbe noſtra venalis eſſet.) A te delatus, id eſt, ita a te acceptus vt ad me delatus eſſet. Huiuſcemodi locutio frequens eſt apud antiquos. Cicero pro Flacco, Si prætor dedit vt eſt ſcriptum, a quæſtore numerauit. Quæſtor A menſa publica, menſa autem ex vectigali aut ex tributo, a quæſtore numerauit, id eſt, a quæſtore acceptam. Idem lib. ſepti. ad Atticum, Frater laborat, vt quod debet, ab Egnatio ſoluat, nec Egnatio voluntas deeſt, nec parum locuples eſt. Sed quum tale tempus ſit, vt Quintus Ticinius viaticum ſe habere neget, nec hoc ipſe, aut domi nummos Quintus habeat, aut exigere ab Egnatio, aut verſuram vſq̃ facere poſſit, miratur te non habuiſſe rationem huius publicæ difficultatis. Plautus in Epidico, Ab Trapezita ſolui. Sic Columella lib. nono, Verum ſuburbanis locis vbi a matre pulli nõ exiguis precijs veneunt, ne ſæpleruncq̃ intereant, probanda eſt æſtiua educatio. Id eſt, recentes a nido accepti. Sic Græci etiam dicunt, ἀποτίσαι παρὰ τῷ τραπεζίτῃ. Lucianus, οὗτος παρ' ἐμοῦ ἑκκαίδεκα τάλαντα μιᾶς ἡμέρας ἐκτίσας τῇ πόλει, καταδεδίκαστο γὰρ καὶ ἐδέδετο οὐκ ἀποδιδούς, κἀγὼ ἐλυσάμην. Simile eſt fere apud eundem Plautum in Pſeud. Vbi ſunt? vbi latent quibus ætas integra eſt, qui ament a lenone?

A te delatus. A quæſtore numerare. Ab trapezita ſoluere. A matre pul. παρὰ. A lenone amare.

.t. Vt in amicorum meorum numerum centuriari te poſtulares) Id eſt κατανέμεσθαι, κατατάττεσθαι, in album referri. Sed hoc verbo copiam amicorum ſuorum ſignificare voluit. Vnde centuriatim copioſe & abundanter ſignificat, inquit Nonius, Vt continuo ad te centuriatim current. Sic enim dicitur vt decuriare quod συνιστάναι ſignificat, hoc eſt factioſe cogere, vt apud Cic. Nõ rurſus improbos decuriabit? Vtitur & Budæus in Epiſt. ſequenti. Eſt autem proprie συλλοχίζειν, hoc eſt in decurias diſtinguere & καταλοχίζειν, καταγράφειν, διατάττειν, συγκροτεῖν.

Centuriari. κατανέμεσθαι &c. In albũ refer. Centuriatim. Decuriare. συνιστάναι. συλλοχίζειν. καταλοχίζειν &c.

Gulielmus Budæus Petro Bembo Patricio Veneto S.

VT ad te ſcribere inſtituerem, homo nec familiaritate tibi, nec neceſſitudine, nec alio iuris aut amicitiæ vinculo iunctus, nec alias aut vſu aut oculis cognitus, ſingularis tuæ humanitatis & doctrinæ fama fuit in cauſa. Chriſtophorus Longolius iuuenis noſtri ordinis apud bonam partem noſtratium hominum gratioſus honoriq́ habitus, quum recens iſtinc rediiſſet, meq́ veterẽ ſatis amicum non inter poſtremos viſeret & ſalutaret, multa nobis de peregrina eruditione moribúſq́ Romanis adactus narrare percunctantibus, Sadoletum & Bembum, Bembum & Sadoletum alternis prope verbis in ore habere, ac commendare ſolebat: non à doctrina modo literarúmq́ ſplendore per cũctam Italiam illuſtri, ſed etiam à probitate morum in omneis benefica. Commemorabat autem quid ſibi negocii iſtic faceſſitum fuiſſet, in quod genus controuerſiæ ipſe attractus eſſet, & à quibus obtorto pene collo in iudicium raptus, propius vt nihil factum fuerit q̃ vt inimicorum atrocium factione opprimeretur homo peregrinus, in alieno foro ſtupens, ᵘin arena ſibi incognita deprehenſus, ni veſtra æquitas & humanitas homini ˣcoitione circũuento ſuppetias tuliſſet, & manum, orationem, opem prolixe accommodaſſet, lapſantem iam & pene afflictũ ſubleuaſſet, in gradúq́ repoſuiſſet, exitu rei patronis ʸreóq́ ipſi peregrinitatis honorifico. Huius officii rationem, conſilium, propoſitum eiuſmodi eſſe nemo non intelligit, qui quidem intellectus compõs ſit, vt non

.u. In arena ſibi incognita deprehenſus.) Eſt in gloſſ. de contemptu rerum fortuitarum.

.x. Homini coitione circũuento.) Coitio quid ſit, videbis in ſecundis Annotationibus.

.y. Reóq́ ipſi peregrinitatis honorifico.) Rei peregrinitatis dicuntur οἱ ξενίας διωκόμενοι, οἱ ξενίας φεύγοντες, hoc eſt qui ob id rei poſtulati ſunt, q̃ ſe pro ciuibus geſſerunt, iuraq́ ciuilia vſurparunt, quum eſſent peregrini. Tranq. in Claudio, Peregrinitatis reum, orta inter aduocatos leui contentione, togatumne an palliatum cauſam dicere oporteret, mutare habitus ſæpius, & prout accuſaretur defendereturq́ iuſſit. Idem, Splendidum virum Græciǽq́ prouinciæ principem, verum Latini ſermonis ignarum, non modo albo iudicum eraſit, ſed etiam in peregrinitatem redegit. Sic Vlpian. de in ius vocando, Sed ſi per pœnam deportationis ad peregrinitatem redactus ſit patronus, putat Pompo. eum amiſiſſe honorem.

Rei pegrinit. οἱ ξενίας &c. In peregrinitatem redigere.

homini id tribuiſſe, non gratiæ referendæ rationem habuiſſe, non deniq; veſtris commodis ſeruiiſſe videamini, ſed Mineruę (vt ita dicam) & muſis ſacrificii genere & pio & honeſto litare voluiſſe. Quænam enim tandem caſuum varietas, quę rerum viciſſitudo exiſtere olim aut propediem tanta poteſt, vt tu rem quampiam deſiderare poſſis, cuius aut ille aut quiſq̃ peregrinorum copiā tibi facturus ſit aut poteſtatem? Neq; vero tale ſolum Germanæ id probitatis documentum, eiuſdémq; Romanę, ſed etiam tantum fuit ſi pro dignitate rei æſtimetur, vt non ad vnum Longolium, ſed etiam ad Budæum, ad omne nomen Gallicum, ad omneis deniq; literarum meliorum ſtudioſos pertinere videatur. Quo fit vt mea quoq; cauſa omniúmq; noſtratium & noſtri ordinis hominum, id te cum Sadoleto facinus ſuſcepiſſe debeamus exiſtimare: idq; beneficium non magis in priuatas tabulas referendum eſſe q̃ in publicas nationis ſtudioſorum. [v] ἔῤῥωσο ἄνερ εὐγνωμονέστατε, καὶ σύστασόν με τῇ ψυχῇ σου τῇ ὑπὸ τοῦ φοίβου κατόχῳ. οὐδὲν γὰρ ἂν περὶ πλείονος ποιησαίμην ἔγωγε τὸ ὑπὸ τοιαύτης ψυχῆς ἀντιφιλεῖσθαι, ἐπιεικείᾳ τε διαφερούσης καὶ καλλιεπείᾳ εὐδοκιμούσης. ὥσπερ δ' ἂν ἐρασμιωτάτῳ παιδὶ πλούτῳ τουτονὶ ἀνταλλαξαίμην τὸν ἔρωτα, εἴπερ αὐτοῦ τετυχηκὼς εἴην. Vale rurſus, Pariſiis XVII. Cal. Septembres. Anno. M.D.XIX.

.v. ἔῤῥωσο ἄνερ &c.) Vale vir candidiſſime, ac me iſti animo Phœbi numine afflato redde conciliatum. Nihil enim pluris æſtimauerim ipſe, q̃ a tali animo redamari qui ſingulari tum morum benignitate tum dicendi lepore ſit eximius. Neq; hunc profecto amorem cum Pluto chariſſimo puſione continuo permutarim, ſiquando ipſum fuero conſecutus.

Gulielmus Budæus Iacobo Sadoleto Epiſcopo S.

QVàm probe & commode natura conſtitutum eſt, vt quæ res omnium maxime rerum paucis amplexabilem ſeſe retinendámq; indulget, eadem res ipſa (quam virtutem vocamus) nulli non viſendam fere ſeipſam plauſibiléq; præbeat. Id adeo re ipſa cognoſcere nuper in laudū tuarum enarratione licuit. Chriſtophorus Longolius homo iā tibi notus & auctoratus, claris hinc propinquitatibus fultus, & neceſſitudinibus ornatus, cum eleganter & laute vitā hic agere poſſet, Vrbem patriæ, voſq; cognatis prętulit, nimirum Romana humanitate & ſplendore vrbano inuitatus & captus. Quin & comitate & beneficentia veſtra ita ſe lactatum eſſe præ ſe ferebat, vt in mores etiā inſtitutáq; veſtra degeneraſſe, animóq; ſemel à nobis demigraſſe videatur. Verum is inter aduentitios (vt aſſolet) feſtiuósq; amplexus de ingeniis moribúsq; pręſentibus Italiæ quid cenſeret interrogatus, quum in ſermonē pleniorem ab iis productus eſſet qui rerū humanarū callentes ſunt, & gnari rerū Italicarum, ecquidq; æqui & boni ab externis tuliſſet, ſcite quidē multa eo pertinentia & expedite commemorabat, vt ſermo de vnoquoq; homine & quaq; re natus erat. Modicus autem alioquin in vniuerſum atq; in vtrāq; partem in elogiis edēdis, in Sadoleto Bēboq; cōmendandis tā multus erat & incitatus: vt admirationē veſtri & amorem in nobis vehementē incitarit, & inflāmarit ipſe me adeo, vt eo infelicē eſſe putē, q familiares quoq; vos & notos de facie non habeam, aut alia quadam ratione mihi iunctos familiaris vſus ſuccidanea. Quotus enim quiſq; eſt hominū quidē humanitatis non expertiū, qui æquitatē illā veſtrā vir-

tutis peregrinæ propugnatricem, deſtitutæ ac depræhenſæ innocentiæ patronam, non amet, non oſculetur, non amplexetur? Ego certe natura cum ſim oculis ſubhebetibus ad longiſſimum proſpectum, veſtrum illud abſolutæ humanitatis ſpecimen, haud obſcure vt audio editum, ſuſpicio hinc ac demiror: vt quidem ille mihi perſuaſit, ab omnibus ſuſpiciendum, qui hominem vnum incolam, vel etiam peregrino propiorem, nullis opibus fidentem, nullis neceſſitudinum adminiculis ſubnixum, nulla niſi doctrinę commendatione gratioſum, decuriatis calumniatoribus, conſcriptis delatoribus, ſummiſſis conuiciatoribus circũuentum, afflictum, perterritum, auctoritate, ſuffragatione, patrocinio deniq; veſtro ſubleuaſtis, erexiſtis, confirmaſtis, ſartúmq; & tectum (vt aiunt) ab omni contumelia, ignominia, diſpendio præſtitiſtis, beneficio haud dubie ad nomen vniuerſum Galliç pertinente, porroq; etiam ſpectante ad cunctum ordinem literatorum. Sane quidem quod ad me attinet, cauſam haud dicturus ſum, ſiquando res ita tulerit, quin huius operæ partem egregie à te nauatę atq; impenſę Longolio, expenſam nobis ferre poſſis ſi velis, *qui numerũ ipſi inter ſtudioſiſſimos literarum augemus. Tãetſi non neſcius ſum maiorem eſſe doctrinæ opinionem, altiúsq; faſtigium iſtud tuum, meúmq; contrà inferius ac ſubmiſſius, q̃ vt eo tibi vnq̃ deſcẽdere aut commodum aut libitum eſſe poſſit, aut mihi me attollere promptum & cõducibile, vnde tu mecũ ex æquo, & ego tecum officiorum vices vſurpemus mutuo paria factitando. Sed neq; tã obſcurus animi tui ſenſus, quum hoc faceres, eſſe potuit, vt non intellectu prõptum ſit vnicuiq;, non te beneficii, non ſuffragationis, non officii viciſſitudinẽ hoc facto, ſed virtutis & humanitatis agnitionem ab iis qui doctrinæ ſtudioſi ſunt aut fautores, ſed præclari facinoris conſcientiam ſpectaſſe & expectaſſe, gratúmq; fortaſſe animum ab eo in quem beneficium collatum. Quam tui facti rationem eximii & commemorandi, cum non dubie iniaiſſe te credam, ſpondere ego tibi auſim, nequaq̃ te opinione falſum eſſe in ſumma rei colligenda. Vndiq; enim euentus reſpondebit iámq; reſpondit, niſi me ipſe fallo, coniecturam in alios ex animo meo faciens, & ex verbis, vultu, ſpiritibus loquentis de te Longolii. Hæc vt tibi ſcriberem libido quædam me impulit animi ſeſę tibi (prope dixerim) venditare non dubitantis, ſi vera de te audiui, hominem alioquin haud cupidum operarum, prolixúmq; pollicitatorem, aut ſiqua eſt in me facultas, geſtientem eius venditatorem. Verum cum te de eo amare magnopere cœpiſſem, q; libens faceres vt bene ab omnibus audires: latere te nolui humanitatis illius tuæ benignitatiſq; documentum, hic etiam teſtatiſſimum eſſe, nec fama ſua fraudatum, cum antea Sadoleti nomen & chirographum in aula Gallica notum ſit & celebre ob literas Pontificias, Sadoleti nomine auguſtiores iam haberi noſtrorum opinione cœptas. Vale, Pariſiis, ſextodecimo Calęnd. Septembris.

z Qui numerum ipſi inter ſtudioſiſſimos literarum augemus.) Numerum augere ſic dicitur, vt ab Horatio, Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati: hoc eſt non eximii, ſed in ordinem coacti. Liuius de Hercule, Mater mihi veridica interpres deum, aucturum te numerum cœleſtium cecinit. Sic augere ciuitatem Plaut. Ciuitatem maximam, maiorem hodie feci, atq; auxi ciui fœmina.

Numerũ augere &c.

Augere ciuitatem.

Gulielmus Budæus Nicolao à Querceto Prætori Mediolanenſi S.

SI eo fato natus eſſem Nicolae chariſſime vt animo ipſe meo obſequi ſępenu
mero nullo rerum mearũ incõmodo poſſem, ita omnia moderãte fortuna, vt
vtilitas & voluptas inuicẽ incurrerent, id mihi nimirum fortuna indulſiſſet, vt
inoffenſo curſu iniuncti mihi nuper muneris in Narbonenſi prouincia Medio-
lanum obiter ire liceret, & te mihi cognatione amicitiáq; cõiunctum inuiſere,
honore iſtic primario ſecunda fama fungentem: præterq̃ etiã ꝙ alioquin iãdiu
ſuperare Alpes deſtinarã valetudinis gratia, quæ mihi cura pręcipua ſemper
erit. Nihil enim mihi tãtopere cordi eſt q̃ vt naturalem habitudinem corporis
recuperẽ, quã annos iam quatuordecim atq; etiã plures amiſi, dũ literarum ma
gis ſtudioſus q̃ lucis cupidus erã. Id autem viæ diuerticulũ opportune oblatũ,
vt libentius amplecterer acceſſit, ꝙ te in muneris tui functione inſpicere obſer
uaréq; geſtiebã. Rem & hilariter ſuſceptã & cõmode iã inſtructam diſturbauit
iãiam me viã inituro noſtræ legationis calamitas non obſcura, obitus Maximi
aulæ noſtræ magiſtri, à quo ipſo veniam in Italiã diuertendi impetrandã duxe
ram, cuius mors publice lamẽtabilis, Principi etiã luctuoſa, priuatim comitatui
eius importuna, mihi eo amplius fortaſſe calamitoſa fuit. nã germano tuo qui
tum mãdato eius aberat, quid damni triſtitiæq; importatura ſit exiſtimo conie
ctu eſſe tibi facile. Atqui ita ſum eo caſu deiectus, & cõtractus, ita om̃is mihi hi
laritas fronte, oculis, ore, & vultu deniq; deterſa eſt & excuſſa: vt iocari nũc ad
te ſcribens nequeã nec tecum comperendinatã illam controuerſiã epiſtolari
proluſione diſceptare, interim dum tu huc redis, aut iſtuc ego venio, iuſtam ipſi
litis conteſtationem facturi, & coram altercaturi. Senſiq; quantum affert impe
tus lætitia geſtiens ad magna itinera haud ægre peragenda, tãtum afferre mo
leſtię tediiq; viatorii ęgritudinem animi mœſtam ad corpus atq; animũ fatiga
tione conficiendum. Facilius certe mihi videor illud viæ diſpendiũ perferre po-
tuiſſe, vt Auenione tranſiens, & ſuperatis Ebredunenſibus alpibus Mediolanũ
profectus, indéq; Lugdunum reuerſus, Magnum magiſtrum aſſequerer anteq̃
in aulam reuertiſſet, q̃ id viæ quod feci recta domum contẽdens, etiam ſi ad iti
neris compendium nauigationem adieci, ſecundo Ligeri biduum & dimidiatũ
diem delapſus continuis imbribus aucto ad ſummum incrementum. Tibi vero
lætiora vt ſint omnia deum ſuperóſq; omneis precor, tibiq; ita defungi clariſſi
ma iſta liceat prouincia, iſtinc vt decedens patrię te parentiq; tuæ, gentilibus,
ac cognatis reſtituas, vt ſuauem & plauſibilem tui magiſtratus memoriã iſtic
relinquas, & præclare integréq; muneris peregre acti commendatione orna-
tus, ſimul Tranſalpinæ diſciplinę commercio locupletatus, lares tuos familia-
reis propinquosq; reuiſas, ſpecimen etiam tui patrio aliquo munere fungendo
propius nobis præbeas. Duabus enim his rebus auctum te magnopere lucu-
lentérq; redire ſpei noſtræ non parum refert, quos ingenti quadam expectatio-
ne ſuſpenſos ad reditum tuum tenes, haud temeraria de cauſa. Magnum enim
tibi teſtimonium præbet prouincialis fama, tanto etiam interſtitio locorum
exaudibilis. Minutius Mediolanenſis Senator homo ſumma humanitate præ-
ditus, & bonarum (ni fallor) artium bona fide ſtudioſus, admodum fauere ti-
bi viſus eſt cum inter loquendum in tui mentionem incidiſſem. Fratris tui ad-

uentus cum hęc ſcriberem in expectatione domeſticorum erat. Medulla gene re Neapolitanus, Senator Mediolani hoc anno factus, vir literarum bonarum peritia commendabilis, etiam mihi alioqui charus eſt. Hunc, ſi tibi iam familiaris quoquo modo factus eſt, verbis meis ſalutabis cum ita tulerit occaſio. Literas vnas accepi tuas, quas ſexto Calendas Iunias ſcripſiſti. His tu literis vi deris ſcribendi me viribus cupide prouocare, homo parum (vt arbitror) ſcribendis epiſtolis feriatus: qua in re ne tibi ceſſiſſe officio videar etiam etiamq; videro, ſi tamen mihi diuina benignitate id factitare licuerit per incolumitatẽ ac vitæ trãquillitatem. Tu facito iſti tuæ vt fortunæ famęq; ita inſtes, tuã induſtriam ita vrgeas, eo ſumma curarum tuarum contentioniſq; animi incumbat, vt ne ſecundis tuis rebus populo non ſecundo in patriam remigres. Vale, Pariſiis tertio Nonas Iulias.

a. Q; te in muneris tui functione inſpicere obſeruareq; geſtiebam.) Inſpicere eſt penitus cognoſcere, & obſeruatione accurata proſequi. Liuius libro primo ſecundi belli Punici, Placuit mitti legatos in Hiſpaniam ad res ſociorum inſpiciendas. quoniam ſi videretur digna cauſa, Annibali denunciarent, vt a Saguntinis ſocijs Po. Ro. abſtineret. ἐδέδοκτο πέμπειν τοὺς τὰ συμμάχων πράγματα ἐποψομένους πρέσβεις. Cic. Nos enim augures obnunciationem ſolum habemus: Conſules & reliqui magiſtratus etiam inſpectionem. τὴν ἐπισκοπήν. Sic inſpicere ędes Plauto, inſpicere agrum Columellę, Et Ciceroni inſpicere prędium, & inſpicere hominem penitus Plinio in Epiſt. καθορᾶν, ἐφορᾶν.

Inſpicere. ἐφορᾶν. ἐπισκοπεῖν. Inſpicere ędes. Inſpicere agrũ. Inſpicere prędiũ. Inſpicere hominem. καθορᾶν. ἐφορᾶν.

b. Nec tecum comperendinatam illam controuerſiam epiſtolari proluſione diſceptare.) Comperendinare eſt, in poſterum reijcere vt in Annotationibus ipſe docuit. εἰς δ' ὕστερον ἀναβάλλεσθαι, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἀναβάλλεσθαι. Proluſio eſt inſtantis certaminis meditatio & quaſi prȩludium. Diſceptare interdum eſt contendentis, hoc eſt τοῦ ἀμφισβητοῦντος. Liuius, Hæc directa percunctatio ac denunciatio belli magis e dignitate populi Romani viſa eſt, q̃ de fœderum iure verbis diſceptare Sagunto exciſa. Sic Calliſtratus de pœnis: Vt qui iactura affectus eſt, damni diſceptet, id eſt, ὡς ἂν ὁ βεβλαμμένος περὶ βλάβης ἀμφισβητῇ. cum genitiuo iunxit Græcorum more. Subintelligitur enim ablatiuus. Diſceptare controuerſiam etiam eſt cognoſcere & arbitrari. Cicero de Legibus, Diſceptator qui priuata iudicet Prætor eſto. Idem in quarto Tuſculanarum, Cum Academici Stoicorum controuerſias diſceptarent. Senſus eſt igitur hic, Si hilari animo fuiſſem, in hac Epiſtola de eo tecum egiſſem, copioſeq; differuiſſem, de eo quod inter te & me controuerſum eſt: hoc eſt de quo inter nos non conuenit, quod plane diſceptabitur coram cum tu domum redieris. Tunc enim conſtituetur vter noſtrum rectius rem æſtimarit.

καθορᾶν. ἐφορᾶν. Cõpendinare. Proluſio. ἀμφισβητεῖν. Diſceptare. Diſceptare cõtrouerſiam.

Gulielmus Budæus Salmonio Macrino S.P.D.

ACcepi epiſtolã tuã cum faſciculo literarũ, quẽ mihi Laſcaris noſter reddẽdum curauerat, ab Legato Venetorũ (vt opinor) acceptũ. In quo literæ erãt ad me hominũ doctiſſimorum: inter eaſq; Lõgolii epiſtola, qui nũc Venetiis agit, bibliothecãq; copioſiſſimã pro arbitratu recẽſet: id quod ſi mihi cõtigiſſet, ſummi loco beneficii ampliq; eſſe ducerẽ. Mire delectatus ſum caſtrenſibus tuis iocis: in quibus lectitãdis placere mihi fortaſſe potuiſſem, niſi nimiũ te ſubmittẽs, extra numeros militareis poneres, ac pene dirueres omni ære laudis atq; exiſtimationis. Enimuero hic vocem attollere opus eſt, vbi tute adeo

c. Enimuero hic vocem attollere opus eſt.) Enimuero particula eſt indignanti accommodata. Plautus in Amphitrione, Quid hic igitur dubitas? aut cur non introeo in noſtram domum? Me. qui in noſtram domum? Soſ. ita enimuero. Verbũ eſt ferociter reſpondentis. Idem in Trinum. Eho tu is es? Ch. is enimuero ſum. Liuius, Blattius de proditiõe Daſium appellabat. enimuero ille vt in manifeſta re exclamat ſub oculis Annibalis & cętera. Idem, Enimuero, inquit, Conſul, ferri tam iſta ludificatio non poteſt. Terentius, In ius enimuero, ſi porro odioſi eſſe pergitis. Cic. in Verrem, Ille enimuero negat, & ait indignum facinus eſſe, quod ego in Senatu Græco verba feciſſem. Alibi ſine indignatione, Illi enimuero ſe oſtendunt, quod vellet eſſe facturos. Plinius in Epiſt. pro at vero. Enimuero q̃ commune q̃ ex æquo, q; felices nos felicem illum prædicamus.

Enimuero.

deiiciendum cenſes. Scilicet hoc mihi perſuadere ſperaſti homini veteratori, in-
ter centurias fabrûm atq; miniſteria in caſtris Palladis eſſe te aut cenſeri? quẽ
ſciam omni ſuffragio ordines hic ducentium, dignum eſſe qui honoratiſſimo
loco principiorum tabernaculum habeas. Q̃z q̃ in hac re iudicii mei fidem ma
gis, [d]q̃ famæ prærogatiuam ſequor. Quare cum ob vnam rem aut alterá non
deterrime geſtam, dignum me cenſueris appellatione honorifica inter Anteſi-
gnanos & Principes: caue tu inter Triarios (quod ſcribis) poſthac te ſuccentu
ries, aut alium tibi quæras quicum hoc ludo te oblectes. Etenim per Palladem
ipſam, cuius numine auſpiciisq; rem gerimus, iſto tu ioco non vereris [e]ne rei li
terariæ male ominari videare? qui egregie doctum hominem eo loci etiã poſt
ſubſidia colloces: vbi ſi vnus aut alter manipulus itidem doctorum aggregã-
dum ſe duxerit: quid cauſæ eſt quin res literaria ad Triarios rediiſſe dictitetur?
At hoc prouerbiali ſermone literarum decus atq; auctoritatem in ancipiti eſſe
ſignificatur: quod omnino ominari ipſe grauarere, ſi quis te percunctaretur.
Sin pergis obſtinate inter Triarios manere, certius nihil habeto q̃ me tibi ſta
tim denunciaturum contubernium. Malim enim è Principum manipulis nume
risq; expungi, q̃ tanto interſtitio à te dirimi, nec recte nec ordine, cuius commi
litio gaudeo. Satis hoc ad iocos. Accipe ad ſeria. De Annotationibus in Pan-
dectas multum te propenſius poſthac amabo, qui iam me de iis non appellatu
rum eſſe ſpondes: [f]qui vtinam cauere etiam poſſes neminem eo nomine petitu
rum: nam ſępe hac de re interpellor, quod mihi moleſtum eſſe cœpit, ex quo
quidem certe cauſam eſſe ſenſi quamobrẽ inchoatã rem abiicerem, iacturámq;
laboris non modici facerem, potiusq̃ actam rẽ agerẽ (quod eſt in Prouerbio)
aut mihi negocium non neceſſarium facere perſeuerarem. Omnino huiuſcemo
di commentationibus animum appellere, adhiberéq; contentionem nequeo, nõ
ꝙ magnopere verear obtrectationẽ quorundã pertinacium. (Quandoquidem
longe propenſior eſt gratia ab æquis & bonis, q̃ liuor ab iniquis, iſque non ex
profeſſo, quantum quidẽ viderim) ſed aliquos iam videmus huius laudis peti-
tores certatim exiſtere: [g]quibus in ſuo foro vt concedam, æquum eſſe facile
mihi cupidéq; perſuadeo: præſertim cũ exercitationis huiuſce alius mihi cam-
pus pateat, in quo animi cauſa expatiari geſtio, ſi ocii fruendi rationem confir-
mare conſtituereq; poſſim. Accedit ꝙ incommoda corporis conſtitutio cum
ætate ingraueſcens, ſępe mihi ſtilum ſtomachanti è manibus excuſſit, cum cõ
mentarios huiuſcemodi retractare longo interuallo inſtituiſſem, in quos miſcel
lanea adnotamenta variæ ac multiplicis lectionis regeſſeram non pridem, ea
ſpe vt prima quaq; occaſione exirent, ordine ſtructuráq; per ocium informati.
Id quod ſi poſtulatis amicorum me dedens, facere nunc mediter, animiq; ad id
languentis partes ciere & euocare ad munia quãq; ſua protinus obeunda, vere-
or mediuſfidius ne obſequium detrectent. Qua ratione adactus ſum Mineruã
vt ducem ſequerer, auctoremq; conſtituendæ Philologię, atq; tuendę, quæ lon
gi temporis vel inertia vel turbulentis rebus meis diſſoluta fuerat. Cuius nu-
minis afflatus, [h]vt ea parte reflaccuit, quę ſpectat ad ſcriptiones refractarias, cõ
mentarionésq; pugnaces, Martios illas quidẽ ſpiritus poſcẽtes, nec minus Bel-
lonę q̃ Palladis inſtinctũ: cuiuſmodi mihi cordi fuęrunt ætate vegetiore: ita me

nunc acuit & promouet ad eam contentionem quæ placide pacateq; inferueſcit: & vt aduentanti ętati haud dubie congruentior eſt, ſic iam me iuuare me magis cœpit lectio ac meditatio ad eam philoſophię partem vergens, quę rationes fere ſuas ad Spei fanum refert vt in tuto deponat, ea non ita multum elaboranda ducens, quę vt pręſentaneam ipſa cauſam habent, ſic fluxam etiam & caducam. Gratum eſt mihi & iucundum q̃ in clientelam tranſieris maximi diſpenſatoris, qui magiſter eſt aulici miniſterii, quaſiq; decurio magiſtrorum. Nullus eſt eñ qui ſummo actui admoti ſunt à Principe, cui amplius vberiusq; cupiã: quippe quem nouerim ipſe inter comitatus interioris primores viris bonis & doctis bene & prolixe cupere: id quod experimento cognoui, cum etiam alioquin à nobis amandus ſit, optatisq; beandus, qui Ianum Laſcarem noſtrum virum literis literatisq; deuotum, in prima commendatione ſemper habendum eſſe duxerit. Diui approbent id quod tibi forte fortuna contigiſſe gaudeo. Deamo te de Dracone meo, cuius tibi in mentem venit, is ſalutem tibi per me fœnerato refundit. Vale, & eam in ſpem feliciter progredere, ad quam tibi aditũ

.d. Cũ famę prærogatiuam ſequor.) Prærogatiua hic pro præiudicio ponitur: In tuo, inquit, merito æſtimando non tam famæ conſtantis de eximia tua doctrina ſententiam & ſuffragium ſequor q̃ meum iudicium qui optime te noui. — Prerogatiua.

.e. Ne rei literariæ male ominari videare.) Ominari eſt omen bonum aut infauſtum afferre. Plaut. Melius ominare, id eſt εὐφήμει, deſine male loqui. Cic. in Verrem, O pręclare coniectum a vulgo in illam prouinciam omen communis famę atq; ſermonis, cum ex nomine iſtius quid in prouincia facturus eſſet homines perridiculi augurabantur, id eſt, cum a Verre euerrendam prouinciam cauillabantur. Quum igitur Salmonius ſe in caſtris Palladis tendere inter triarios dixiſſet, Budæus ominoſum id eſſe contendit rei literariæ. Rem enim ad triarios rediiſſe dicebant cum ad extremum diſcrimen vltimamq; dimicationem ventum erat. Liuius lib. viii. ab Vrbe cond. Inde rem, inquit, ad triarios rediiſſe cũ laboratur, Prouerbio increbruit. Inde eſt, τὰ πράγματα πρὸς τοὺς ἐπιτεταγμένους περιεληλυθέναι. τὰ δὲ ἀγῶνος εἰς τοὺς ἐφεδρεύοντας περιεστηκέναι. Hoc autem principium epiſtolę ludicrum eſt, & a re militari tranſlatum. — Ominari. εὐφημεῖν. Ad triarios redire. οἱ ἐπιτεταγμένοι. οἱ ἐφεδρεύοντες.

.f. Qui vtinam cauere & poſſes neminem eo nomine petiturum.) Quum quis alterius nomine aliquid ſibi dari petebat aut fieri, aut id petebat, cuius petitio ad alium non minus pertinere credebatur, cautionem cum ſatiſdatione expoſcebat reus ab actore in hęc verba conceptam. Cic. in Brut. At vero, inq̃, Brute, tibi ego non ſoluam, niſi prius a te cauero, amplius eo nomine neminem petiturum, id eſt eadem actione, & eãdem ob cauſam. ἦ μὴν οὐδένα οὐκέτι τούτου ἐγκαλέσειν, ὅτι γε δὴ ἔγκλημά ἐστι. — Cauere. Cautionẽ cũ ſatiſdatione expoſcere. ἐγκαλεῖν.

.g. Quibus in ſuo foro vt concedam, æquum eſſe mihi perſuadeo.) Id eſt, qui quum iuris ſint profeſſores literarum bonarum ſtudium huic profeſſioni addiderint, dignum eſſe cenſui, vt eis id iam munus capeſſentibus cederem. Eſt autem prouerbiale, Res in tuo foro agitur, hoc eſt res hæc tibi melius cognita eſt. In ea re tu pręſtas aliis, in qua tu exercitatus es plurimum. — In foro tuo res agitur.

.h. Vt ea parte reflaccuit.) Flacceſſere eſt langueſcere, & flacceſcunt vela cum vento deſtituuntur. Cicer. in Bruto de Seruio Galba, Decij cum ocioſus ſtilum præhenderat motuſq; omnis animi tanq̃ ventus hominem defecerat, flacceſcebat oratio. ἐχαλᾶτο. — Flacceſcere. χαλᾶσθαι.

.i. Ad Spei fanũ refert. vt in tuto deponat.) Olim moris fuit vt in ædibus ſacris pecunię deponeretur. Vnde apud Plautum in Aulul. Euclio ſenex ita inquit, Nunc hoc mihi factu eſt optumum, vt te auferam aula in Fidei fanum, ibi abſtrudam probe. Vnde ærarium Romanum erat in æde Saturni, vt alibi dictum eſt. Ait igitur Budęus, veram & rectã philoſophiam, hoc eſt Theologicam in ſcriptis oracularijs commentantem, ſummam ſuorum ſtudiorum, eorumq; rationem in fano Spei deponere, hoc eſt non ſummum bonũ, quod philoſophiæ obiectum eſt, in rebus temporarijs, ſenſuiq; obnoxijs veſtigare & indagare, ſed in diuinis diuinituſq; promiſſis recte atq; ordine eorum bonorum cupientibus. Habere autem cauſam pręſentaneam verbo iuriſconſultorum dictum eſt. Cauſam enim pręſentaneam pręſentem ve habere dicuntur, quorum dies iam venit, quæq; in futurum non reiecta ſunt. Hoc enim vocabulum multiplicis eſt ſignificationis. Vlpian. de actione depoſiti loquens, Hanc actionem bonæ fidei eſſe dubitari non oportet, & ideo fructus in hãc actionem venire, & omnem cauſam & partum dicendum eſt, id eſt omnem acceſſionem. Cic. in Finib. Morte qui affecti ſunt in eadem cauſa ſunt, qua anteq̃ nati. Cauſa pro conditione & ſtatu & quaſi natura dixit. Idem alibi, Negatq; Platonem ſi ſapiens non ſit, eadem eſſe in cauſa, qua Dionyſium Tyrannum: tunc mori optimum eſſe propter deſperationem ſapientię, Illi propter ſpem viuere. id eſt, ſi neuter ſapiens eſſet, tamen non eãdem eſſe conditionem vtriuſq;. — Pecunię in ſacris ædibus. Aerariũ i ęde. Cauſa pſens ſeu pſentanea.

doctrinæ exiſtimatio patefecit. E Marliano noſtro ᵏCineralium die, quæ ſic Hilaria excipiunt, vt mœſtitia gaudium immodicum. Saluta mihi Laſcarem illũ noſtrum, quem ſpero iterum cum comitatu huc venturum ad Reſurrectionis natalem, niſi Rex aliud ſtatuerit.

Cineralia. Hilaria. Natalis reſurrectionis. Paſcha. Natalis redit⁹ Ἱλάρια. Liberalia. Soteria.

.k. Cineralium die, quæ Hilaria ſic excipiunt.) Id eſt, die quo cinere perfricari frontem e ritu eſt eccleſiaſtico. Hilaria dies eſt vltimus hilaritatis, quaſiq; licentię Saturnalitiæ, quę per eos dies intenſior eſſe ſolet. Ibidem natalem reſurrectionis vocat: quem paſcham literę ſacrę vocant, Eo enim die agnoſcitur nobis ſpes, tandem reuiuiſcendi in beatam vitę conditionem exemplo diuinitus prodito. Sic Cic. natalem reditus ſui dixit his verbis ad Attic. ſcribens libro tertio, Diemq; natalem reditus mei vt in tuis ædibus amœniſſimis agam tecum & cum meis. Sic Hadrianus Cęſar natalem imperij ſui celebrari ab omnibus voluit auctore Spartiano. Hilaria Ἱλάρια dies erat feſtus apud Aſſyrios, quo lętitiæ exordium celebrabatur ad octauum Calend. Apriles. Quo die primum ſol diem longiorem nocte protendit. auctor Macrobius in pri. Satur. Meminit Lamprid. in Alex. Natalis autem reſurrectionis liberalia dici poteſt, vt olim liberalia celebrabantur. Eo enim die a conditione obnoxia liberati fruge deum colimus, Dominumq; noſtrum in fruge ſacroſancta agnoſcimus, ſi frugi bonę ſumus. ſolẽniq; dape veſcimur, natalitia celebrantes, naturę a ſomno letali exuſcitatę. Hic dies tertius eſt a Soterijs, quo die ſeruatorem anniuerſario luctu proſequi inſtitutum eſt, ſupplicio ſalutari affectum & extinctum.

Gulielmus Budæus Petro Amico ſodali Franciſcano.

CVm in vrbem negocij cauſa veniſſem ex Marliano meo, literas mihi tuas ad ſe oſtendit Franciſcus Deloinus: homo vt tibi amiciſſimus, ſic mihi cõiunctus omnibus prope numeris officii & familiaritatis. In his cum locum vnũ legiſſem quo in loco Budæi meminiſti, in memoriam ſtatim redii earum literarũ quas tu ad me pridem ſcripſiſti. Quæ etſi ipſæ erãt eiuſcemodi, vt viciſſitudinem magis officii per ociũ poſtulare, q̃ reſponſum primo quoq; tempore expediendum viderentur: tamen in religionem trahi poſſe exiſtimaui aut iniuria affectæ amicitiæ, quæ inter nos iam olim interceſſit: aut neglecti deſertiq; officii, ꝙ iis non reſcripſiſſem. q̃q̃ rurſus ꝙ poſtea in hac vrbe coram tecum verba feci, literarum id vicem ſuppleſſe videatur. Itaq; vt illam ſcribendi moram ceſſationemq; purgarem, κ ἀμοιβῇ ἐπὶ προσφιλᾶ καὶ τὸ ὑπεξήμαρτον mihi faciendũ eſſe duxi, vt deſitas ſcribendi vires inter nos laceſſerem, quaſiq; intermortuam amicitię memoriam inter nos exuſcitarem. Magnam autem voluptatẽ ex literis tuis accepi, quibus ab ipſis facile intellexi qui ſit animi tui habitus, quod conſilium tuum ſit & propoſitum. ˡVideo & cerno quantopere diſtrahentibus te curis & officiis tuæ profeſſionis, in diuerſumq; trahentibus à literarũ bonarum cultu moribus & inſtitutis ſodalitatis veſtræ: tamen contrahas tu teipſum, difficultatiq; obluctèris, quo impẽſius ad ſtudia philoſophiæ nitidioris diſciplinarũq; probatiſſimarũq; incumbas. Qua in re ęſtimanda, genium lautioris huius Philologiæ ipſe ſane admiror, numenq; adeo muſarum ſanctiorũ agnoſco & veneror: cuius afflatu inferuefactus amor doctrinę elegantis ſimul & ſolidæ, nulla vi reſtingui poteſt aut conſopiri. Ipſe me adeo plerũq; percitũ diuino illo inſtinctu ita ſentio & experior, abduci alia vt oblectatiõe nulla poſſim à Philologiæ meæ complexu, obſeruantiaq; philoſophiæ: quã adhuc ipſam verecunde religioſeq; attingo. Nec reperire eſt (vt opinor) queis aliter res ceſſerit, ex iis quidem certe qui auſpicatius ac beneuolẽte Minerua in officinam philoſophię diſciplinarũ parentis expoliẽdos ſe dederũt. Verum huius notæ ſtudioſorũ haud

ſcio an rariora ſint exēpla q̄ vt multos hoc æuo laudare auctores huius inſti- tuti poſſimus. Scelerata enim cupiditas ambitionem complexa, nefas eſſe non arbitratur ᵐMineruæ Muſarūq; virginitatē imminuere. Quo fit ⁿvt cōmunis prudētia qua hominū multitudo publice priuatimq; ducitur, à philoſophiæ ſacramento deſciſcens, in partes ſtultitiæ trāſeat ſolicitāte cupiditate, vaſtáq; ſit ſolitudo hodie in præſidiis philoſophię: vt mirū ſit philoſophiā non modo ſcitis popularibus, ſed etiā prudentū reſponſis eiectā è medio & exploſam, adhuc tamen ſubſiſtere in hominū memoria poſſe, nomenq; ſuū ſeruare venerandum & auguſtum. In quo perpendere licet animū aduertentibus vim virtutis & honeſtatis: ᵒquarū cōmentatio propria eſt philoſophorū. Nam iſta profeſſio licet pauciſſimos habeat amatores, admirandā tamē ſeſe præbet omnibus: documētaq; ſua probat ſplendore maieſtatis, iis etiā quos meliores nō efficit. Quo facile iudicare poſſumus ac debemus, in hac deprauata natura ob primi parentis admiſſum, rationeq; animi principe affectibus ſubacta, igniculos tamen remāſiſſe virtutis veritatiſq; reuerentiæ: tāetſi exiliores, q̄ vt per ſe ipſi exuſcitari flagraréq; amore iuſtitiæ poſſint: niſi aut philoſophiæ hortamentis, aut diuino afflatu ſpirituq; ſuperne cieantur. Ob id igitur ętates priſcæ ingeniorum fœcūdiſſimæ philoſophiā magno longoq; enixu peperere, parentē ipſam futurā honeſtarum diſciplinarū, vitæque humanioris magiſtrā, id eſt propius accedentis ad ingenium primi parentis nondum labefactatum. Sed (vt ſunt humana fere in deterius prona) eouſq; tandem vaniloquentiæ ventum eſt, vt officinas quidam philoſophorum (viri alioqui ſummi) inſtituerint: in quibus ita perpoliri poſſe animos moréſq; confidebant, vt vi tandē nec humanę nec maiori ce-

.k. ἀμοιβὴ ζυὶ &c.) Penſatione quadam amica q̄q̄ vltra diem legitimum dilata.

.l. Video & cerno quātopere.) Cernere plus eſt q̄ videre. συνορᾶν. Cicero de Orat. Neq; tanta tamē obſcuritas, vt eas nō penitus acri vir ingenio cernat, ſi modo aſpexerit. Alibi, Atq; vt poſſit is, illa omnia cernere, ſi modo aſpexerit. Paulopoſt contrahere ſeipſum, pro diſſipatas animi intentiones in vnum cogere dixit, diſtractumq; in diuerſa mentem apud ſe reuocare.

.m. Mineruę muſarumq; virginitatē imminuere.) Imminuere virginitatē eſt vitiare virginē, vt Trāq. dixit poſt Terētium, quod & vitium offerre dicitur & afferre, vt idem Terent. in Adelph. Qui miserę indigne per vim vitium obtulerat. Et Plautus, Pudicitiæ huius vitium me abſente eſt additum. Idem, Pudicitię huius nunq̄ nec vim nec vitium attuli. Cicero offerre ſtuprum dixit in Philippi. Plautus in Ciſtell. Neq; pudicitiā meam mihi alius quiſq; imminuit. Minuere & imminuere eſt κολούειν & ἐλαττοῦν. Cicero in Verrem, Minuiſti maieſtatem Populi Romani, minuiſti auxilia, minuiſti copias maiorum virtute ſapiētiaq; comparatas. Lactātius de Ioue loquēs, Omitto virgines quas imminuit, Id eſt, διεκόρησε, διέφθειρε.

.n. Vt communis prudentia, qua hominum multitudo publice priuatimq; ducitur. Communis prudentia ſic dicitur, vt ſenſus communis. De vtroq; autem vocabulo Budęus in Annotationibus ſcripſit. Cic. in quinto Tuſculanarum, Vt enim medicina valetudinis, nauigationis gubernatio, ſic viuendi ars eſt prudentia. Prudentia autem communis eſt, quam idem Cicero libro quarto de Finibus his verbis ſignificat, Omnibus autem artibus volumus attributam eſſe eam quæ communis appellatur prudentia, quā omnes qui cuiq; artificio præſunt, debent habere. Senſus eſt igitur communem hominum ſenſum non modo imperitorum & vulgi, ſed etiam eorum qui prudentes in vita ciuili exiſtimantur, a Philoſophię partibꝰ pręſidiiſq; deſciuiſſe, in parteſq; transfugiſſe ſtultitię, oblitum ſacramenti. Eſt autem tranſlatio a re caſtrenſi. Prudētum autem reſponſa cum ſint τὰ δόξαντα τοῖς τῶν νόμων ἐξηγηταῖς, hoc eſt iuris conſultorū placita, hic pro opinionibus ponuntur ciuili prudentia præditorum.

.o. Quarum commentatio propria eſt philoſophorum.) Commentatio interdum eſt meditatio atq; contemplatio. Cic. in Tuſcul. Nihil eſt enim quod tam obtundat eleuetq; ęgritudinem, q̄ meditatio conditionis humanę, q̄ vitę lex commentatioq; pereundi. Id eſt σκέψις, θεωρία, & quod Græci Philoſophi φροντίζειν dicunt & φιλοσοφεῖν, hoc Cic. commentari appellat. Et commentata σκέμματα καὶ φροντίσματα & θεωρήματα & φιλοσοφήματα. Interdum etiam commentata pro ſcriptis intelligit. Ipſe in Brut. Vt ſua, inquit, & commentata & ſcripta meminiſſet, τὰ πεφροντισμένα & συγγεγραμμένα.

Videre. Cernere. συνορᾶν. Virginitatem imminuere. Vitiū offerre. Vitiū addere. Vitiū afferre. Offerre ſtupr. Minuere Imminuere. κολούειν. ἐλαττοῦν. διακορεῖν. διαφθείρειν. Imminuere virginem. Cōis prudētia Cōis ſenſus. Prudētū rēſa. Cōmētatio. σκέψις. φροντίζειν. φιλοσοφεῖν. Cōmentari. σκέμματα. φροντίσματα. θεωρήματα. φιλοσοφήματα.

deret virtus humana. At inane id mangoniũ, vanitatéq; profeſſionis fuiſſe:nõ
naturę deprauatę inſtaurationem:mores ea via philoſophantium documento
mox fuerunt:quorum vitio philoſophiæ nomen euaſit in ludibriũ. Quibus au-
tem philoſophis ſapientiæ Chriſti auditoribus eſſe contigit, eiusq; ſacramenti
compotibus:ii demum philoſophię germanæ atq; inſontis ſacra cerimoniáſq;
interpretati ſunt ſcite & enucleate: qua vna magiſtra & præeũte rationis iuſti-
tiæq; diuerticula conſtitui poſſunt in viamq; reduci, ratio oblæſa corruptáque
ſarciri, ménsq; errore ſeculi circũuenta in integrum reſtitui. Qui igitur in ver-
ba ſanctę huius magiſtrę ducisque vitæ adacti, è ſtatiuis eius ſe ſubducunt
aut proripiũt:vt in ordines ipſi numeróſq; eorum centurientur qui ſtipendia fa
ciunt auſpiciis fortunę: quid aliud ipſi q̃ exilium ſibi conſciſcunt ab honeſtatis
beatęq; diſciplinæ contubernio, & à tranquillitate vitę diuerſorióq; veritatis?
Ac mihi quidem noſtram hanc vitę condirionem conſideranti, vndiq; ſane inſe
ſtam atq; profanam, videris ipſe velut emeritis ſtipendiis voluptatis, cupidita
tis, ambitionis, angoris, quibus quaſi ob noxam primigeniã dedita eſt vita cõ-
munis, ad ſortem aliam te contuliſſe liberiorem, munitiorem, & procul à tu-
multu ſecuram, noſq; hic in æſtu curarum, in affectuum carnificina, in trepida-
tione deniq;, conflictationéq; reliquiſſe. Q; ſi mihi optare genus vitę diuina da
retur benignitate, nihil præſtabilius eſſe duxiſſem aut mihi magis optãdum,
q̃ vt curis his domeſticis vacuus, ſenſibúſq;(vt ita dicam) omnibus captus:
quod quidẽ ad res externas & aduentitias pertinet, quodãmodoq; torpens ad
commoda iuxtà atq; incõmoda corporis & fortunę : ipſe animi feriati munia,
officia, vires contrahere in obſequium philoſophiæ & addicere poſſem, in veri-
tatiſq; cõtemplatione ac rerũ æternarum expectatione ſpiritum effundere. Ad
quod ipſum faſtigium vitæ quum veſtrum inſtitutum profeſſionis ingentem
vobis gradum fecerit (eo vtiq; ipſum liberius & remotius ab imperioſa gra-
uiq; tyrannide cęcorum affectuum rationem opprimentium, quo affectuum
ipſorum materiam argumentũq; ſimplicius à vobiſmet ipſi amãdaſtis) luculẽ-
to vtiq; interuallo nobis anteuertiſtis, ad eandem animi tranquillitatem anxie-
tatúmq; metam, curſum cõtendẽtibus. Hoc cũ vobis cõmune ſit, qui poſthabi-
ta gentiliũ cognatorũq; charitate, calcata contẽtione quęrendæ, amplificãdæ,
cõponẽdę fluxarũ rerũ poſſeſſionis, ab egeſtate cognomentũ affectauiſtis:quã
reliqua pars hominũ cupiditati ſeruiẽs, imprecatur inter diras: tu in tãto tãq;
illuſtri ſodalitio pręcipuũ vnũ habes, quaſiq; ad eã viam quã ingredimini am-
plũ quoddã viaticũ large ſuppeditaturũ:vt qui vtriuſq; linguę copiis & appa-
ratu vti facile poſſis & libere ad cultũ atq; obſeruantiã philoſophiæ:quę com
mẽtatio mortis eſt:vnde rediuiuã vitam vobis nobiſq; promittũt oracula fidei
exploratæ, at pro cõperta habitæ. Mihi vero quo minus vergẽte iam vita atq;
etiã impulſa ab aduerſa valetudine, ocioſe plenéq; fruar iis bonis quę mea ſunt
(ſi quid tamẽ noſtrũ ac nõ precariũ habemus) certe quib9 in ipſis fortuna ma
nus iniectionẽ non habet, vehemẽter nunc obſtat familia adaucta earũ rerum
procuratio, quæ nihil ad eã rem pertinẽt, quæ mihi cordi eſt in primis. q̃q̃ tuen-
dæ œconomiæ fines cõtraho q̃ fieri poteſt anguſtiſſime, vt vberiorẽ partẽ ani
mi cõtẽtionis impẽdã Philologię: cuius ſemp antiquiſſimã curã habui. Proinde

.p. At inane id mangonium vanitatemq́ profeſſionis fuiſſe.) Mangones ſunt venalitiarij, qui veteratores ſeruos pro nouitiis vendunt, ætatem quibuſdam lenocinijs ementientes. Huiuſmodiq́ artificium, & ętatum adulteratio in vænalibus mangonium olim vocabatur. Transfertur etiam ad alia. Hic autem Mangonium inane appellat philoſophiæ Stoicę dogma, quod principem animę partem & principatum animi ob culpam primi parentis, quaſi ob noxam ſenſuũ Tyrannidi datum, in priſtinam libertatem, atq; etiam maieſtatem reſtituiſſe ſe gloriatur. Aiebant enim Stoici ſapientem infra ſe omnia habere, ex ſeſeq́, ipſum non aliunde pendere, vſqueadeo vt Horatius eorum verbis dicat. Ad ſummam ſapiens vno minor eſt Ioue. Mangonium autem dixit Budęus quaſi artificium lenocíniumq́ naturam, quę inueterauerat in erroribus iuris gentium, quos cupiditas peperit, in pueritiam reſtituens, hoc eſt ad priſcam animi libertatem iuſtamq́ innocentiam. Aiunt enim ſapientem vndiq́ a culpa tectum eſſe, ob idq́ peccata omnia exęquarũt. Simul enim homo peccauit eum ipſi de ſapientiæ gradu ſtatuq́ ad imum ſtultitię deijciunt. Plin. libro nono, Mangonium in villis appellat, artificium villarum ad voluptatem amœnitatemq́ concinnandarum, vt vendibiliores fierent.

Mãgones. Vænalitiarij. Mangonium. Stoici. Sapiens.

.q. Qua vna magiſtra & pręeunte rationis iuſtitięq́ diuerticula conſtitui poſſunt.) Pręire eſt verba pręfari, & ſubſequi, & dictata verba pronunciare. Liuius libro octauo ab Vrbe condita, Agedum Pontifex publice populi Romani praei verba, quibus me deuoueam. Plin. ad Traian. Cum pręeunte me deos appellaſent, & imagini tuæ thure ac vino ſupplicarent, pręterea maledicerent Chriſto. Hoc a Græcis ſumptum qui ἐξηγεῖσθαι dicunt & προηγεῖσθαι & προοδοποιεῖν. Pręit magiſter diſcipulis cum prælegit. vnde καθηγεῖσθαι verbum & καθηγεμὼν de præceptore dictum. Præire etiam dicitur ὁ ἡγούμενός ἐστι τῶν ὁδῶν, id eſt antegrediens: & qui pręlucet ὁ δᾳδουχῶν. hic autem alludit ad vtranq; ſignificationem. Conſtituere autem eſt interdum μεθαρμόττειν καὶ ἐπανορθοῦσθαι, vt cum Triumuiri Reipub. conſtituendę cauſa creati ſunt, vt extat titulus in numilmatis Triumuiratus. Sic apud Salluſt. Maiores noſtri parandi iuris & maieſtatis conſtituendæ gratia, per ſeceſſionem armati, bis Auentinum montem occupauere, id eſt ſtabiliendæ & reſtituendæ denuoq; confirmandæ. Conſtitui enim dicuntur, quæ labare cœperant, cum ab integro firmantur. Poteſt tamen intelligi tunc primum conſtitutam Populi Romani maieſtatem propter Tribunos & legem de prouocatione ad populum latam. Eſt enim conſtituere firmare & aſtruere. Cicero de ſummo bono loquens, Hoc enim conſtitutor, omnia in Philoſophia ſunt conſtituta. καθεστηκότα, κατεσκευασμένα. Sic de Senectu. Sed memento me eam ſenectutem laudare, quæ fundamentis iuuentutis conſtituta ſit. Id eſt, quæ recte acta iuuentute ſubnixa ſit. Idem in Verrem pro labantem ſtabilire dixit, vt cum hęc res ex voluntate Populi Romani iudicata eſſet, aliqua ex parte mea diligentia conſtituta iudiciorum auctoritas videretur. Budæus autem diuerticula iuſtitię & rationis conſtituere dixit, pro eo quod eſt, ius gentium iuraq; & inſtituta ciuilia, quæ a via Iuſtitiæ in diuortia erroris cupiditatiſq; digreſſa ſunt, in viam iuſtitiæ reducere, æquitatiſque Euangelicæ. Cui ſententiæ conuenit quod ſequitur: menſque errore ſeculi circumuenta in integrum reſtitui. Loquitur enim de ratione humana, tanquam de minore annis adoleſcente decepto, cui iuris beneficio datur in integrum reſtitutio.

Præire. Subſequi. ἐξηγεῖσθαι. προηγεῖσθαι. προοδοποιεῖν. καθηγεῖσθαι. καθηγεμών. ἡγεῖσθαι. δᾳδουχεῖν. Conſtituere. μεθαρμόττειν. ἐπανορθοῦσθαι. Conſtituta. καθεστηκότα. κατεσκευασμένα.

.r. E ſtatiuis eius ſe ſubducunt aut proripiunt.) Statiua ſunt caſtra ad ſtationem longiorem fixa. Liuius libro decimo, Poſtero die caſtra mota, & Appius Romam dimiſſus, inde nuſq̃ ſtatiua Romanis fuere. Negabat Fabius vtile eſſe vno loco ſedere exercitum. Hic ſtatiua pro ſtudio ſacroſanctæ philoſophię poſuit. Subducere ſe eſt clam abire, hoc eſt. ἑαυτὸν ὑπεξάγειν, καὶ ὑπεξαίρεσθαι, vt proripere repente abire. ἐκθορεῖν.

Statiua. Subducere ſe. Proripere ſe.

.s. Emeritis ſtipendijs voluptatis.) Emerita ſtipendia dicuntur quæ peracta ſunt, quum iam milites miſſionem vt veterani impetrauerunt. Liuius, Conſules cum Tribunis egerunt, vt ad Populum Romanum ferrent, vt Ebutio emerita ſtipendia eſſent, ne inuitus militaret. Emerita etiam ſunt præmia veteranorum, vt inquit Modeſtinus Iuriſconſultus ſub titulo de re militari. Emeritus miles dicitur. ὁ πάσας τὰς νομίμους στρατείας τελέσας, & μισθοφορεῖν πεπαυμένος. Emerita autem ſunt ſtipendia voluptatis, cupiditatis & ambitionis ijs, qui e vita ciuili ſecedentes, monaſterio ſe deuouent. vt ſodales Franciſcani Dominicaleſq; faciunt. Perſtat autem in metaphora a pręſidijs militaribus ſtatiuiſq; ſuſcepta. Quod autem ſequitur, quaſi ob noxam primigeniam dedita eſt vita communis) Dare noxam eſt noxæ dedere, quod verbum in gloſſ. de contemptu Rerum Fortuit. enarratum eſt. Primigenia noxa eſt contumacia primi parentis. Primigenius enim eſt primordialis. Varro de cupreſſo, Non enim galbuli qui naſcuntur id ſemen eſt, ſed in ijs intus primigenia ſemina dedit natura. Id eſt, ἀρχοειδῆ, καὶ προηγούμενα. Sic primigenius filius qui primogenitus vulgo dicitur. Cicero enim vnigenitum filium dixit, & primigenia dicuntur τὰ πρεσβεῖα iura primi & maximi natu filij.

Emerita ſtip. Emerita. Emerit. miles. Dare ob noxã. Primigenia noxa. Primigenius. Primigenius filius. Primigenia. τὰ πρεσβεῖα. Sodales Franciſcani.

.t. Imprecatur inter diras.) Id eſt pro diris imprecationibus habet. Sodales Franciſcani inter mendicos imprimis numerantur. Egeſtatem autem homines inimicis imprecari ſolent, vltimamq; inopiam. Diræ, imprecationes ſunt execrationis plenæ. Liuius, Huius atrocitas facinoris nouam velut flammam regis inuidiæ adiecit, vt vulgo ipſum cuiuſq; liberos execrarentur, quę dirę ab omnibus dijs exauditę vt in ſanguinem ſuum ſęuiret effecerunt. Cicero de Diuinatione, Craſſo quid acciderit videmus dirarum obnunciatione neglecta. Diras imprecari Græce ἐπαρᾶσθαι τὰς παλαμναιοτάτας ἀρὰς dicitur & ἀρὰς δεινὰς καὶ φρικώδεις ἐπαρᾶσθαι.

Diræ. Diras impre. ἐπαρᾶσθαι τὰς παλαμναιοτάτας ἀρὰς &c.

ὡς μακαρίζω σε φίλτατέ μοι τῶν σπουδαίων, πρῶτον μὲν, τῆς εὐσεβείας ἧς ἔφθης ὑποτυπωθεὶς, καὶ διαπλαγῆς ἀντεχόμενος. ἔπειτα δὲ καὶ τοῦδε τῆς φιλοσοφίας τῆς τε ἐγκατασκεύου, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν λατίνων δὴ καὶ ἑλλήνων συμπεπλογισμένα. συνεσκευασμένης. ἣν δὴ σὺ μόνος, ὡς οἶμαι, ἐν ταύτῃ τῇ ἑταιρείᾳ ἀσπάζῃ τε καὶ καταφιλεῖς. αὕτη γάρ τοι ἡ ἐμπειρία τῶν πιθανῶν τούτων λόγων καὶ καλῶν, τὸ σεμνὸν δήπου τῆς φιλοσοφίας τῆς ὀρθῆς καλλωπίζουσα, πρὸς δὲ ἐπίσημόν σε ποιεῖν καὶ ἐξαίρετον ἐν τοῖς πολλοῖς (εἰ δή τι σοὶ τούτων μέλει) ἔτι καὶ σε διὰ πολλῶν ἂν τῶν ἐνοχλούντων ψυχαγωγεῖν, τῶν τε ἄλλων, καὶ τῶν περὶ τὸ ἐπιτήδευμα τὸ ὑμέτερον. Vale. Pariſiis quarto Idus Februa. Hęc ad te ſcripſi in vicum meum rediturus, vbi hyberna æſtiuaq; huius anni ſtudiis meis conſtitui procul vrbis ſtrepitu.

ὡς. μακαρίζω σε &c.) Velut beatum te admiror ſtudioſorum mihi chariſſime. Primum quidem, pię religionis nomine quam profeſſus es, cuiq; iugiter hęres tenaciſſime. Deinde etiam cauſa iſtius concinnæ philoſophiæ venuſtiſq; tum latinorum, tum Gręcorum dicendi copijs inſtructę & confertę. Quam tu quidem ſolus, vt mea eſt opinio, in iſto ſodalitio retines ac deoſcularis. Hæc enim politiorum & bonarum literarum doctrina quę maieſtatem quidem rectę philoſophiæ excolit, pręterq̃ q; illuſtrē inter multos & egregium factura, eſt ſi tibi modo curę ſint ipſæ, te etiam cum ab alijs pleriſq; moleſtijs prorſum recreabit, tum ab ijs vero quę in iſto viuendi inſtituto ſolent accidere.

Gulielmus Budæus Adolpho Roboreo S.P.D.

Hilaribus epiſtolam tuam accepi ad veſperam cum libo ſtrenario intrita Agripineñ aromaticaq; confecto. Quod oportunius mihi ſane redditum eſt, q̃ ſi Calendis Ianuariis accepiſſem: quo die ſcilicet tu ſtrenam mihi cum epiſtola deſtinaueras. Siquidem qui dies ſequenti nocti illuxit, primus is fuit ineuntis ieiunii quadragenarii, quod velut decumanum tempus eccleſia Seruatori noſtro ſacrauit & dicauit. At eo tempore eſitari ſolere huiuſcemodi bellaria ex literis tuis noui: & mihi conſentanea tempori eſſe viſa ſunt. Id ego libū omnis gratia ſanciendæq; inter nos amicitię libatum, ſtatim inter eximios amicos partitus ſum, qui lautis ipſi ſæpe muneribus impertire me ſolēt: quo latius ſcilicet humanitatis tuę officium pateret, cum alioquin ipſe cibis aromate conditis non niſi parce veſcar, q; experimento longo ea comperi grauedinem mihi ciere. Velim autem ita exiſtimes, tanta me animi grati ſuauitate perfuſum ob illud munus tuum fuiſſe, mihi vt magnopere in eo gratulatus ſim. Et muneris gratiam non dico auxit & adornauit, ſed pene obſcurauit & imminuit literarum tuarum comitas, in memoriam me reducens humanitatis tuæ, ſingularisq; facilitatis atq; exoſculandæ, quam in te animaduerti cum ad me viſendū adiiſſes anno ſuperiore hominem tibi ignotum. Qui etiam vltro beneficiique loco popoſciſti laborem deſcribendi libelli quem ad Eraſmum Roterodamum miſſurus eram, quo me ea cura leuares: quum alioquin etiam in aditus, congreſſus, colloquii ratione, illuſtrem quandam & eminentem in ore, in verbis, in oculis, omniq; in corporis affectione probitatis notam præferens. Obſecro te mi Adolphe, ecquid in me aut in meis ſcriptis vidiſti & æſtimaſti dignum ea obſeruantia, quam tu mihi vel abſenti exhibes? præſertim cum nec opera mea vſurus ſis, nec plumeo ramento rationes tuas aucturus aut adiuturus ob meam amicitiam? Equidem nihil te eiuſcemodi vidiſſe ſcio, nihi ſi errore lapſus es. Quare iſtius voluntatis tuæ conciliationem tam propenſam, nec ingenio meo, nec induſtrię, nec officio acceptam vnq̃ referam, ſed ingenii tui can

dori:quo ſi tu ipſo in patria quoq; ſępe vteris(vt omnino facere te opinor)neceſſe eſt apud omneis ordines iſtic eſſe te chariſſimum. Vale. Et exiſtimato non admodum à propoſito te aberraſſe, cum animi tui beneuolentiam effundendam in me cenſuiſti, vt quidem in hominem externum. In villa noſtra, decimoquarto ab vrbe lapide. octauo Calend. Martias.

Gulielmus Budæus Claudio Cantiunculæ S.

EPiſtolium tuum tertio Calendas Februarias ſcriptum accepi circiter dimidiatum menſem Martium. Præterea nihil à te literarum accepiſſe memini poſt illud epiſtolium quod "obiter ad te ſcripſi equo iam admiſſo, cũ per vrbem noſtram iter facerem, eo tempore exinanitã fuga hominum propter peſtem in villas ſecedentium. Corradum tuum nec vidi, nec literas tuas habui: id quod te magnopere conturbare non debęt. Nã diu iam in hoc vico domiciliũ potius & magis frequens habeo q̃ in vrbe, etiamſi vtrobiq; domum habeo, nec in vrbem niſi inuitus commeo & negociorũ cauſa. Quæ tamen domi meę literæ ibi redduntur, ad me non longo interuallo mittuntur ab iis quos ibi collocaui. Hoc modo quotidie literas accipio ab amicis exteris iuxta & municipibus meis. Tu velim tibi perſuadeas Claudi mihi chariſſime: ſiue Corradum, ſiue alium mihi commendes, libentem me facturum(idq; tuo merito. qui vltro me ad amicitiam ſingulari humanitate prouocaſti)vt homines à te mihi commendati, intelligant te mihi charum eſſe: meq; ita eſſe animatũ, vt bene & accurate mereri de te cupiã, ne tibi ceſſiſſe in hac viciſſitudine videar exhibendę humanitatis & beneuolentię cũ res ita tulerit. Reliquos in Pandectas Cõmentarios nec edidi nec editurus ſum, niſi alia mihi opinio ſedere in præcordiis cœperit. Quare vanus iſte rumor aureis veſtras pepulit. Volo enim iis gratificari qui mihi hoc laudis argumentum ſubducere geſtiunt, quos etiã ipſos ſi integrum adhuc eſſet, facile ipſe paterer id mihi pręripere quod ſubducere inſtituerunt. Laudis enim mediocris iacturam cũ laboris ingentis compendio haud ægre compenſaſſem. Vale vir amiciſſime. In Marliano noſtro, quinto Calendas Aprileis.

.u. Obiter ad te ſcripſi equo iam admiſſo.) Significat ſe iam equo incitato ſubſtitiſſe, vt ſcriberet. Propterea, obiter dixit. Vt Iuuenal. Atq; obiter leget aut ſcribet vel dormiet intus. Id eſt, παρὰ τὴν ὁδοιπορίαν. Obiter. παρὰ τὴν ὁδοιπορίαν.

Gulielmus Budæus Petro Bembo.

AD me plurimũ amandum (id quod antea eueniſſe tibi dicis) quibuſnam philtris impulſus ſis coniicere ipſe nequeo, qui in meis ſcriptis quibus ſolis innoteſcere tibi potui(vt opinor) Venerem nullam agnoſco, quæ hominẽ te mihi eximiæ elegantię, ingenii ſolidi, ſelectæ doctrinæ, gratiæ exuberantis conciliare potuerit, quum hæc omnia amoris honeſti lenocinia parum meis in ſcriptis mea etiam ſententia eluceant. Quare ſi vltro me amaſti, aut erroris id fuit, aut ingenitæ tibi charitatis in homines propenſæ earum literarum ſtudioſos quibus tu inclaruiſti. Sic mores in Longolio dotésq; animi eximias admiratus: vltro tute illi beneuolẽtiam opitulationẽq; tuam detuliſti, ac reo pere-

grinitatis etiam ſtudium atq; patrocinium. In quo facinore ſuſcipiendo ac tuē do coniunctam oportune nactus es volūtatem Iacobi Sadoleti grauiſſimi tui collegę, viri non modo Antiſtitis ſed etiam præſtātis, omnibúſq; ornamētis ciuilis vitæ & elegantis vberrime prēditi: qui cum ipſo tenacibus glutinis concordiæ, validis ac multis retinaculis amicitiæ iuratiſſime compactæq; beneuolentiæ, quum deuinctū eſſe te ex literis tuis aliáſq; intellexerim: nullum tamen ius inter vos propenſius intercedere vberiúſq; ad amicitiam tuendam exiſtimo (id quod tu in illa tua eleganti nomenculatura cauſarum cōiunctionis veſtræ prętermiſiſti) q̄ incredibilem quandam indiſcretamq; ſimilitudinem humanitatis, comitatis, probitatis, eruditionisq; rectę & iuſtę ^x ad amuſſim priſcam exactæ, lepôre exoſculádo conditæ ac iucundæ. ^y His animorum inſignibus, quaſi quibuſdam illecebris honeſtatis philtriſq; adeo philocaliæ ſi captum eſſe me dicam, veſtriq; amore flagrantem, quid cauſę eſt tandem quin fidem mihi protinus accommodare vos debeatis? cum ad conſcientiam veritatis accedat iudicii veſtri candor, qui ex quibuſdam ipſe quidem documentis quę exierunt ex officina noſtra, perſuadere vobis potuit ^z honeſtatem me & probitatem, inter numina mortalia magnopere colere atq; religioſe. Non pridem vero exiſtimabam & dictitabam Lōgolium iam tuum beneuolente eo Ioue natum eſſe quē Grçci Philium vocant & Hetęrium, vt cui tantarum amicitiarum opibus auctum eſſe cōtigiſſet, præſidiiſq; firmatum & ſubſidiis. Nunc ex iis quę ad me ipſe ſcripſit, intellexi non minus eum Xenio Ioui curę eſſe. Quippe qui in vrbe illuſtriſſima hoſpitium regium inuenerit (vt ipſe commemorat) non quæſitum ſed oblatum, dignum mediuſſidius, in quod cum Veneris pellice altera Vulcani coniuge, Fors fortuna diuerſetur, omniáq; fata hilaria benignáque immigrent. Q: te in ære meo eſſe dicis, habeo gratiam q̄ maximam, & accipio quod das: á téq; libens contēderim, vt me meáq; pignora pro antidoro offerre tibi liceat. Quod ſi mihi iam indulges (video enim facilitatem tuam) ſtatue quo in numero non vltimo ἐμέ τε καὶ τἀμὰ φίλτατα eſſe velis: quādo te ego collegámq; tuum in calendario meo ^& ἐν τοῖς τιμιωτάτοις ἐμοί τε καὶ τοῖς πᾶσιν ἔταξα. Vale, E Marliano vico noſtro, ſexto Calen. Martias. anno M.D.XX. more veſtro, non noſtro Ciſalpino, qui annos auſpicamur à natali Reſurrectionis nobis oraculis promiſſæ.

Adamuſſim. ἀκριβῶς σάθ.

.x. Ad amuſſim priſcam exactæ.) Adamuſſim factum dicimus quod Grçci ἀκριβῶς στάθμῃ dicunt, & ἀπηκριβωμένον. Varro lib. ſecundo de re Ruſtica, Non eſt numerus ad amuſſim, cum dicimus mille naues iiſſe ad Troiam, Centumuiralo eſſe iudicium Romæ. Id eſt vt exacte numerus collectus ſit. Plures enim aliquanto naues, aut pauciores fuerunt, vt plures q̄ Centumuiri, hoc eſt centum & quinq;. Amuſſis autē norma eſt fabrilis, vnde adamuſſim aduerbium compoſitum eſt. Quod Budæus in nomen cōmutauit addēdo adiectiuum, priſcam. Eruditionem enim ſignificare voluit, non qualis hodierno die eximia eſſe dicitur, ſed qualis eſt exacta & cum antiqua compoſita.

Numerus ad amuſſim. Amuſſis. Inſigne. Inſignia animorum.

.y. His animorum inſignibus, quaſi quibuſdam illecebris honeſtatis philtriſq; adeo philocaliæ.) Inſigne quid ſit ſuperius dictum eſt. Hic inſignia animorum appellat eximios duos animos, qui inter alios conſpicui ſint, maxime, eo modo quo Cicero inſignia fori dixit. Plinius libro ſeptimo, Cæſari, inquit, proprium & peculiare fuit, præter iam ſupradicta, clementiæ inſigne. Et de Cicerone, Sed quo te maxime inſigni excellētem prædicem? hoc eſt, qua nota quæ maxime te inſigniat, vel inſignitum reddat, ἐπιφανέστατον ἀποφαίνει. Quo in loco inſigne eſt, quod Cicero inſignitam notam vocat lib. de Diuinatione, Altero, inquit, modo præuidet animus, q; plenus aer ſit immortalium animorum, in quibus inſignitę notę veritatis appareāt. Hoc eſt vt ego opinor γνωρίσματα ἐπισημασμένα. Inſignia ingeniorum fuerunt Homerus & Plato apud Græcos, Apud Romanos Cicero & Virgilius. Inſignia gentilitia hodie ſunt, quę nos arma di

Inſignia fori. ἐπιφανής. Inſignita &c. γνωρίσματα &c. Inſignia ingeniorum. Inſignia gētil. Arma.

cimus, quaſi armis quæſita. Vnde illud, Parmaq; inglorius alba. Et in. xi. Æneidos, Enſe pedes nudo, pura Parma alba. q; interrita parma. Videlicet quia tūc primū in bellum prodierat, inquit Seruius, Sic enim dici poſſunt Pura parma. inſignia familiaria vt inſignia magiſtratuū, hoc eſt, ἐπίσημα & γνωρίσματα & κόσμια & σχήματα γνωρίσματ. vt varie ab auctoribus vocantur. κόσμια στρατηγικὰ præturę inſignia. γνωρίσματα τῆς βασιλείας in- ἐπίσημα. ſignia imperii. hoc eſt geſtamina & ſpecimina. Tranq. Vetera familiarū inſignia, nobiliſſimo cuiq; ademit. κόσμια. Torquato torquem, Cincinnato crinē. Philocalia honeſtatis eſt ſtudium. Philtra ſunt amoris illecebræ, σχήματα. quibus amorem hominū conciliamus. Philtra ſunt in homine quæ vulgo gratia dicitur, hoc eſt corporis κόσμια στρα. habitus, geſtus, dignitas aut venuſtas, ita oculis hominū grata, vt ſolo ſui aſpectu inire gratiam ab omnib9 φιλοκαλία. aut q̃plurimis poſſit. Philtra.

.a. Honeſtatem me & probitatem inter numina mortalia colere) Coluntur artes virtuteſq; apud Cic. in Colere. Catone, hoc eſt ἐκπονοῦνται ἀσκοῦνται & ἐκπασκοῦνται, exercitatiatione ac labore quęruntur & ἐκπονεῖν. coluntur & colitur officiū. Plautus, Oēs ſapienteis ſuū officiū æquū eſt colere. Idē, An doles quia illi officium ἀσκεῖν. ſuū non colunt, cum tu tuū facias? Coluntur ſtudia literarum. Cic. Colitur etiam deus. Colere honeſtatem Colere officiū Budæus & probitatem ſe dixit inter numina mortalia, alludens ad geminam huius verbi ſignificationē. ſtudia, deū. Ac ſi diceret, Colui honeſtatem & probitatem, vt ſi quid aliud inter res mortales, id eſt ſtudioſus fui honeſtatis honeſtoſq; & probos homines colendos mihi duxi, non minus q̃ præpotentes. Numina enim pro poteſtatibus ponuntur, quæ aut iuuare homines, aut nocere iis poſſunt. Numen enim eſt nutus dei & poteſtas, inquit Feſtus. Cic. de Cerere loquens, Etenim multa ſæpe prodigia vim eius numenq; declarant. & nu- Numina. mine diuino aliquid factum eſſe dicimus, θείᾳ πομπῇ ἢ δαίμονος ἄτης ὑφηγουμένου.

.a. ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ φίλτατα) Id eſt meos liberos, ἐν τοῖς τιμιωτάτοις, id eſt parētum loco numerorumq; eſſe ſtatui. θεία πομπή. τὰ φίλτατ.

.b. ἐν τοῖς τιμιωτάτοις &c.) Inter ea quæ mihi & filiis precioſa ſunt collocaui. τὰ τιμιώ.

Gulielmus Budæus Iacobo Sadoleto S.P.D.

ITa me affecit epiſtolæ tuæ lectio Antiſtes grauiſſime, quam ad decimum Calēdas Martias accepi, ſtatuere vix vt poſſim, ſuauitate ne maiore perfuſus an admiratione fuerim: ſuauitate in curſu orationis purę, emendatę, nitentis ac difertæ: admiratione ob eximiam probitatem, animiq; candorem, ᵇcomitate ipſa quidem graui condita & iucunda: cum interim animaduerterem excellētiſſima ᶜiſta dignationis tuę perſonęq; ornamenta, ſua quadam decoráq; vrbanitate locupletata eſſe & expolita, quā honeſtiſſimę inſtitutionis ingenuæq; educationis alumnā eſſe facile eſt iudicare. Faceréq; non potui quin Longoli

.b. Comitate ipſa quidem condita & iucunda) Ipſa accuſatiuus eſt & refert probitatem animiq; candorē. Adiectiuum Sic Liuius. Magna res in principio ſtatim belli Chalcis & Euripus adempta regi forent. Saluſt. Nox & prę plurale neuda hoſtem remorata ſunt. trum.

.c. Iſta dignationis tuæ perſonęq; ornamenta) Dignatio eſt quod Gręci ἀξίωμα dicūt, id eſt dignitas Dignatio. & amplitudo, propter honores geſtos aut magiſtratū, vel propter oris morūq; maieſtatem. Vnde τὸ ἀξιωματικὸν ἀξίωμα. Græci vocant venerandam oris maieſtatem, qualis in Pompeio fuit, quā Cicero dignitatem vo- τὸ ἀξιωματικόν. care ſolet. Cic. in Orat. perfecto, Vultus vero qui ſecūdū vocem plurimū poteſt, quātam affert tum dignitatē tum venuſtatem, in quo cū effeceris nequid ineptum aut vultuoſum ſit, tum oculorū eſt magna moderatio. Hæc oris dignitas etiā σεμνοπροσωπία dicitur. Dignitas etiā dicitur exiſtimatio quęſita claris Dignitas. rebus geſtis magnificaq; opinio. Idem ad Atti. Dices fortaſſis dignitatis ἅλις tanq̃ δρυός. Saluti conſule. σεμνοπροσωπία. Quibus verbis alluſit ad prouerbiū gręcū, hoc eſt iam ſatis glorię magnificęq; exiſtimationis tibi cōparaſti, Sata de q̃rcu. nunc habeto potius ſalutis rationem, q̃ quid te deceat tantopere videas. Plin. libro. xxi. Pollio Muſęus & Heſiodus perungi iubent dignationis gratia, gloriæq; auidos poliū tractare colereq;. Trāq. in Veſp. Exinde ſortitus Africam, integerrime, nec ſine dignatione adminiſtrauit. Cicer. ad Atti. vſus eſt ſemel his verbis lib. x. Cęlii quidē epiſtolam ſcriptā miſerabiliter, non ſine magno fletu legerūt pueri noſtri, & ſi meus qdē eſt fortior, eoq; ipſo vehementius cōmouet, nec quicq̃ niſi de dignatione laborat. Id eſt nullius rei tantā rationem habendā nobis cenſet: idq; agit vt exiſtimationem antehac collectam tueamur, & ne quid agamus quod indignū ſit rebus a nobis geſtis. Perſona autem qualitatem hominis ſignificat & conditionē, trāſ- Perſona. latione ducta ab hiſtrionibus. Idem in Verr. Dubitare etiā ſic poteſtis, quin eū iſte ex omni numero dele- Imponere. gerit, cui improbā perſonā imponeret. Sic abiicere perſonā Quęſtoriā pro Planc. Et apud Quintil. in. iiii. Perſonā abiiſictā orationē imponere perſonis. Idē Cic. in Finibus, Genus hoc ſcribendi & ſi ſit elegans, perſonę tamen cere & dignitatis eſſe negāt. Perſonam & dignitatem pro eodē poſuit, id eſt pro auctoritate quæſita, nominiſq; ἀξιοπρέπεια amplitudine. Græce vt opinor ἀξιοπρέπεια dicitur & ἀξία. ἀξία.

olim noſtri,nunc veſtri conſilium ipſe tandem probarem,quod is coràm mihi
probare non potuit, nũcq; demũ animũ eius intelligo: nexum ita fuiſſe atque
obſtrictũ vſu & admiratione humanitatis veſtræ (tuæ ſcilicet atq; collegę tui
Petri Bembi, qui te vnus (vt arbitror) iiſdem virtutibus æquat) adduci vt
nequiuerit nec propinquorũ,nec amicorũ precibus,nedũ noſtris monitis, aut
paucorũ auctoritate qui de eo mereri pręclare cupiebãt, quo min9 vadimoniũ
id obiret,quo benignitas Pontificia eũ vadata erat. Me vero cũ eo miſerũ eſſe
cenſeam,ꝙ quũ exiliore ipſe quidẽ animi dote pręditus, amore flagrans non
minus,ad literarum bonarum ſtudium me contuliſſem omnibus cũ fortunis,
quo ipſo animus vtiq; humanus tanq̃ coniugio quodã cũ Philologia iũgitur:
inſuper nec in tantã, tãq; pronam facilitatẽ inciderim peragendi curriculi ſtu-
diorum, nec in homines incurrerim qui ardenteis mihi ſpiritus alerent aut
opitulatione aut cohortatione.Sũq; eorum,vt video,ſimilis: quibus cum ipſis
ſtipendia iam multa peracta ac prope emerita ſunt, rei militaris diſciplinam
videre ſubmiſſionis tẽpus conrigit cõſtitutã cõmode & indulgenter. Tametſi
inter exauctorandos ipſe nunc potius q̃ inter veteranos cenſear aut miſſionem
flagitanteis: valetudine vtiq; cauſarius & curis œconomicis,non etiam animi
languore atq; remiſſione.At Longolius felix,cui omnia obtigere procliuiora,
apparatiora,inſtructiora, cum eo vt animi quoq; eius alacritatẽ naturæ beni-
gnitate ſubnixiorem,vegetaret cõuictus hominũ huius inſtituti Principũ: mihi
adeo vt non tam tędium laboris ille ſentire,q̃ plauſus ſpem & palmę fouere vi-
deatur.Id quod a me animaduerſum & perpẽſum,efficit vt altius opinione no-
ſtra cõſilium eius fuiſſe in poſterum defenſurus ſim aduerſus eorum peruicacẽ
opinionem:qui cum multa ipſi cauſa eius amplaq; & vellent & cuperẽt, ægre
tulerunt hominis faſtidium (ſic enim interpretãtur) domeſticis ac patriis ne-
ceſſitudinibus externas peregreq; contractas amicitias anteponentis. In cuius
hominis ornamẽtis ſi fati benignitas ea perferat : quæ frons & auſpicatus ef-
floreſcentis ipſius opinionis pręfert, nimirum veſtra amborum in eo eluceſcet
exiſtimatio & claritas integritatis,probitate illa quidẽ,humanitate, comitate,
fide,omnibusq; virtutibus elegãtioris vitę apta atq; conſerta:quibus incremẽ-
torum iſtic ſuorum patrociniũ ac pręſidium acceptum ſe referre ipſe teſtificari
ſolet.Atqui ſi quiſq̃ eſt hominũ doctrina pręſtãtium atq; auctoritate,cui obſtri
ctum maxime fateri ſe & profiteri animi generoſi quempiã pudere nõ debeat,
profecto tu is mihi eſſe videre e longinquo æſtimanti,aut tui ſimilis alter eodẽ
luto factus,beneficii nõ exprobrator: cuiuſmodi te eſſe ex literis tuis agnoſco.
Cum etiã in Collega ac Theſeo (vt ita dicã) tuo,eadẽ lineamenta oris probi
animiq; peringenui honeſtatis amore ſuffuſi,imaginer ipſe mecum: cuius ſpe-
ctrum in literis tuis aſſeruo: quẽ ideo dignũ eſſe cenſeo qui in eundẽ tecũ aut
parem gradum laudis adoptetur. Tu velim exiſtimes animo me q̃ gratiſſimo
accepiſſe beneuolẽtiã tuã,quã mihi expetẽti haud grauate deſpõdiſti pronuba
epiſtola,æmula priſcę doctrinę.Cui ſi parem hanc Ciſalpinã ac ieiunã noſtram
facultatẽ dicendi,nec perinde ductilem orationẽ,eſſe poſſe ſperaſſem:conarer
ipſe quoq; huius animarum coniunctionis ac fœderis formulam concipere in
æquũ decorũq; modum amicitiæ ſtudioſę ac philoſophię cupidis cõgruentis:

quæ nos ipſa tanto interſtitio ſortis locorumq; diremptos, haud ſecus ac ciues eiuſdéq; ordinis homines conſociare poſſet. Vale vir ornatiſſime, e Marliano vico noſtro ad quartũdecimũ ab vrbe noſtra lapidem. Sexto Calẽdas Martias Anno. M. D. vndeuiceſimo, aut etiam viceſimo more veſtro.

.d. Nec in homines incurrerim, qui ardenteis mihi ſpiritus alerent) Id eſt quod æqualis nõ fuerim, quaſiq; cõdiſcipulus hominũ literarũ ſtudio flagrantiũ. Tranq. in Tyb. Natalem ſuũ plębeis incurrentẽ circenſibus, vix vnius bigę adiectioue honorari paſſus eſt. Id eſt in eũdem diem incidentem. Sic apud Celſum, Febris incurrere in tẽpus exercitationis dicitur, id eſt συνεμπεσεῖν, συνάψαι competere. Cic. ad Sulp. Nihil enim conſtitui poteſt quod non incurrat in magnã aliquam difficultatem. Incurrere interdum eſt προσβάλλειν, ἀντυχεῖν, vt incurrere in oculos quod ſupradictum eſt. — *Incurrere. συνεμπεσεῖν. συνάψαι. προσβάλλειν, ἀντυχεῖν.*

.e. Valetudine vtiq; cauſarius & curis œconomicis) Cauſarii milites a cauſaria miſſione dicti ſunt. Vlpia. de iis qui notãtur infa. Eſt enim honeſta miſſio quæ emeritis ſtipẽdiis, vel ante ab imperatore indulgetur. Eſt cauſaria quæ propter valetudines a laboribus militię ſoluit. Propterea fit vt cauſarii ꝓ valetudinariis accipiantur. Plinius lib. xxv. Datur ſanguinem excreantibus cauſariis vel latere vel faucibus. Sic Liuius, Tertius exercitus ex cauſariis ſenioribuſq; ſcribat. Cauſarii ſunt ἀπόμαχοι, Æliano, qui ſontico morbo a militia excuſantur. Budæus igitur dignũ ſe eſſe ait, cui ſtipendia emerita ſint, non q̃ languore animi cauſarius ſit, ſed corporis infirmitate & curis rei familiari debitis. — *Cauſarii mili. Miſſio. Cauſaria miſ. ἀπόμαχοι.*

.f. Eodem luto factus) A fabula Promethei tractus ſermo, qui primus e limo hominẽ finxiſſe dicit. Eaq; fabula, vt opinor, ab hiſtoria primordiali emanauit, quam Moſes Iudæus ſcripſit. Sic Iuuenalis Saty. xiiii. Vnus & alter Forſitan hęc ſpernant iuuenes quibus arte benigna, Et meliore luto finxit pręcordia Titan. — *Luto eodem factus.*

Gulielmus Budæus Chriſtophoro Longolio S.

Hilaribus ad veſperã literas tuas accepi cũ Iacobi Sadoleti literis ac Petri Bembi, hominũ tibi amiciſſimorum vt eorũ teſtantur elogia. [g]Hominẽ vero te felicem, ac beneuolentibus Gratiis literarum iſtarum ſtudiũ auſpicatũ: cui in vrbe incolę id cõtigerit, quod ciuibus in ſuis oppidis vſu venire nõ ſępe ſolet, tãtorum vt virorum ad vnguem abſolutorum amorẽ, ſuffragationem, patrociniũ, tam propẽſa emererere. Ita autẽ mihi propitiã detur eſſe Mineruã: vt cauſam hanc vnã ſatis eſſe credo, quamobrẽ domo ſeſe extorrem homo literarum cupiẽtiſſimus faciat: conſuetudine vt vti poſſit, officiorũq; viciſſitudine huiuſcemodi virorũ rei literariæ principum. [h]Tametſi doctrinæ & eloquẽtiæ ſplendorem, humanitatis, comitatis, ac modeſtiæ peringenuę dignitas & ſpecies obſcurat ac pręradiat, in vtriuſq; literis elucẽs mirifice. Ipſe dum in Aula verſabar, eorũ nomen celebrari magnopere intellexi, Principis etiã opinione. Põtificiſq; epiſtolã vnã vidi a Sadoleto ſubſcriptã, in qua ſtilũ admiratus ſum ad decorũ attemperatũ grauitatis ac dignationis Pontificię, purũ atq; latinũ. At nũc in ea epiſtola quã ad me ſcripſit, [i]in qua ſuus ipſe totus eſt Sadoletus,

.g. Hominem vero te felicem) Id eſt o hominẽ te felicem. Sic Cic. ad Atti. Me miſerum cur non adeo? profecto nihil te præteriret. Plaut. in Trinũ. Ædepol graphicum furẽ: ſurripuit currenti curſori ſolum. Particula autem illa vero, interdum principio ſeruit. Cic. ad Atti. quandam epiſtolam ſic exorditur: Tu vero ſapienter (nunc enim demum literis quas mihi miſiſti conuento Antonio Tibure) ſapiẽter igitur quod manus dediſti. Plau. Ain vero verbero? Deos eſſe ſimileis tui putas? Idẽ, Tu vrbanus vero ſcurra deliciæ populi, tu mihi rus obiectas? — *Accuſatiu᷒ caſus ab o ſubaudito rectus. Vero.*

.h. Tametſi doctrinæ & eloquentiæ ſplendorem comitatis peringenuę dignitas & ſpecies obſcurat ac pręradiat. Obſcurare eſt tegere & obumbrare, quod Gręci ἀποκρύπτειν dicunt. Cic. de Off. Tanta vis eſt honeſtatis, vt ſpeciẽ vtilitatis obſcuret. Et in Finibus, Omnia illa quę bona tu vocas, neceſſe eſt obſcurari, & non apparere. & in virtutẽ tãq̃ in ſolis radios incurrere, ἀμαυροῦν. Pręradiare vero eſt ὑπερλάμπειν vel ad verbum ὑπερακτινοβολεῖν. Ouidius, Præradiet ſtellis ſigna minora ſuis. — *Obſcurare. ἀποκρύπτειν. ἀμαυροῦν. Præradiare. ὑπερλάμπε. ὑπερακτινος.*

.i. In qua ſuus totus eſt Sadoletus) Id eſt, in qua libere ſcribit, habet neceſſe ſeruire Pontificiæ formulæ vt in priore. — *Suũ totũ eſſe*

Tullianâ phrâſin animaduerti, parum hac ætate vſitatã, characteris priſci non adulteratiq́; exemplum. Certe ad vtrũq; religioſius poſthac atq; etiam cunctãtius conſultiúſq; ſcribam, qui mihi eruditionis ſuæ documentum luculentum paruo ſpecimine dederunt, ſcilicet (quod aiunt) leonẽ ab vnguibus. Ad quos tu ipſos (ſi diis placet) viam iãiam initurus, equũq; prope admiſſurus, epiſtolas me expedire, ac velut e penu literaria atque etiam promptuario quodam facundiæ promere cenſuiſti, & tandem extudiſti: cum etiam tum ipſe ſarcinas componerem tumulturie in villam migraturus. [k]Prædiceres igitur vt lectiſſimũ quodq; belliſſimũq; huiuſcemodi viris apponerem accurate & religioſe. Id quod cum non feceris (vt ſatis meminiſti) [l]illud ſaltẽ mihi cauere ab ipſis non grauabere, quibus tu adeo cõmendatus es, ne fraudi ſit nobis viros eloquentiæ primores laceſſiſſe, cum auctoritati tuæ tribuere me id volueris, periculũq; receperis, nec ipſe negare tibi amicitiæ munus ſuſtinuerim. Id tu ſi bona fide mihi accuraueris, Suppræfectum Ruzæum placatiorem tibi ipſa placabilitate præſtabo epiſtola priuatim elaborata, aut mihi infenſum reddam, [m]litemque meam veſtræ controuerſiæ faciam. Iam de te hominem coràm non ſemel aggreſſus ſum, inopinatoq; adortus, ſed in vrbem non niſi negocii cauſa ventito: & hac hyeme morbo mihi inuſto, quem iam annũ hũc quartũdecimũ circũfero, nec excutio, conflictatus ſum grauiter, & ad inertem vſq; animi deiectionem. Quare ſolitudinem captare inſtitui, [n]quãtum per officia vitæ iniũctæ licebit, & rei œconomicæ procurationem, quam detrectare nequeo. Quod de Annotationibus ſcribis fruſtra eſt, & iocari te ſuſpicor, qui ſatis noſti (vt opinor) quid mihi ſit ea de re animi. [o]Iam id mihi nomen expunctũ ſatis eſſe cõfido Alziati fide, qui expromiſſorem ſe obtulit vltro ille quidem & conſtituto obſtrinxit me tacente, quo ſcilicet fidem meam ſolueret. Is cum ſit longe me locupletior, [p]pręſertim in ære ſuo, aut etiam in ſuo meóq; ſimul (neque enim plane facultates eius noſſe licet ex eo genere quod in manu mihi fuit) cautum ſane mihi pulchre eſſe confido neminem eo nomine poſtea petiturum: eorum quidem certe qui animaduerterint non modo felicem eum fuiſſe in contrectãdis Pandectis Florentinis, & penes ſe habendis: ſed etiam qui induſtriam eius & ſolertiam in ſarciendis locis bona fide æſtimarint. Nam populo cautum eſt egregie prędibus ac prædiis, vt dicitur. Prædes appello Paradoxa & Diſpunctiones, & alia quæ ille velut conductor ac redemptor ſartorum & tectorum iuris tuendorum edidit. [q]Hanc ipſe redempturam operis cũ vicerit, nihil vtiq; iam ad me pertinet eiuſce rei cuius ipſe manceps factus eſt omnibus (vt opinor) approbantibus, dũtaxat qui digni ſunt & idonei quorum nomina ſint in albo. [r]Itaque hanc tibi atque omnibus renuncio pollicitationem quam feceram. Digitum ille ſuſtulit, & conducenti ceſſiſſe me teſtatus ſum. Quid eſt igitur iam quod hac de re me appelles? [s]Abunde eſt mihi ſi bona fide mecum egerit, de iis quidem certe quæ a me inchoata vtcũque erãt, ſi tamen illa quadrare poſſunt operi ab eo inſtituto: id quod mihi videtur ipſe exiſtimaſſe. [t]Qꝫ ſi quibus in locis in ſpeciem opus ipſe ex rediuiuo, quaſi nouum extruxit: bona fides hoc poſcit: vt mea rediuiua ſint. In his igitur vtrum fidem ipſe bonam agnouerit, ſecum ipſe aut cum amicis ſtatuat, ego rem deducere in iudicium

.k. Prædiceres igitur vt lectiſſi.) Prædiceres igitur, id eſt, prædicere igitur debebas. Plinius in Epiſt. Hic igitur quid agerem? quod iter defenſionis ingrederer? Sic Terent. Hem prædiceres. Hoc eſt, At tu prædicere debuiſti. Apponere autem tanquàm de ferculis dixit παραθεῖναι. Apponuntur enim fercula in cœnis.
Prædiceres. — Apponere. παραθεῖναι

.l. Illud ſaltem mihi cauere ab ipſis non grauabere) Cauere ſtipulari ſignificat, & ſponſores accipere. De quo verbo ſatis multa in Annotationibus ſecũdis Budæus ſcripſit. Cicero in Verr. Rogant eum vt quod ab ipſis abeſſet pecuniæ curet, ab ſeſe caueat quemadmodum velit, de illa hæreditate cum Epicrate neminẽ eſſe acturum, πιστωσάτω δὴ ἑαυτοὺς ὅπως ἂν αὐτῷ δοκῇ, Id eſt ſtipuletur ille ſponſoresq́ue a ſe exigat. paratos enim eſſe ſpondere, ſatiſdatoq́ue promittere. id eſt ὑπεγγύως ὑπεχέσθαι. Sic Budæus poſtulat vt Longolius ita cum Sadoleto & Bembo agat, ne arrogantiæ Budæo detur aut temeritati, quod vltro ad eos epiſtolas ſcripſerit Longolii commendatrices. Longolius autem ſpoponderat rem gratam iucũdamq́ue hominibus ipſis facturum, ſeq́ue auctore Budæum id facere debere contenderat, amicitięq́ue iure popoſcerat.
Cauere. — πιστῶσαι. — Satiſdato promittere. ὑπεγγύως ὑπεχέσθαι.

.m. Litemq́ue meam veſtræ controuerſiæ faciam) Id eſt hominem tibi infenſum in me obuertam, vt iã mecum ipſe magis q̃ tecum expoſtulaturus ſit: vſqueadeo acriter cum eo agam. De hac locutione vide in primis Annotationibus, in Pandect.
Litem ſuam facere.

.n. Quantum p officia vitæ iniũctę licebit) Iniungere eſt onus vel iugum imponere. Liuius, Eo verterunt orationem vt dicerent priuatis id ſeu æquũ ſeu iniquũ onus iniũgendũ eſſe ἐπιζεύκτιον εἶναι. Idẽ, Scripta plebis iniũcta patribus ſub titulo æquandarum legũ noſtrarũ. Tranſlatio eſt a iumentis clitellariis quibus onera iniũgũtur. Iniuncta ergo vita eſt conditio vitę diuinitus Budæo data. Hoc autẽ verbo ſignificat moleſtiam curarum familiarium valetudini incommode accidentium. Iniũctam ergo vitam ἐπικεκλωσμένον βίον dixit, & tanq̃ ἐπισεσαγμένον.
Iniungere. ἐπισάττειν. — ἐπικεκλωσμένος βίος.

.o. Iam id mihi nomen expunctum ſatis confido Alciati fide) Id eſt id debitum in Alciati nomẽ trãſcriptum, vt qui fide ſua id eſſe voluerit, vtque expromiſſor operis a me præſtandi, obligationi pollicitationique ſucceſſerit. Cicer. in quadam Epiſt. Et ſi quid ſatiſdandum erit amplius eo nomine non peti, cures vt ſatiſdetur fide mea. Et pro Flacco, Nam hunc Hermippum ciuem ſuum, cui debebat eſſe notiſſimus, perculſit. eius enim fidem ſumpſit a Fuſiis. Vbi fortaſſe perculit legendum eſt. Sed de his dictionibus alibi latius dictum eſt.
Nomen expungere. — Fides & fide ſua eſſe &c.

.p. Præſertim in ære ſuo aut etiam in ſuo meoq́ue) Hoc eſt in iis quæ ad intelligentiam Pandectarũ pertinent, cum ſit ipſe Iuriſconſultus, aut etiam fortaſſe tam in iis q̃ in literis bonis doctor.

.q. Hanc ipſe redempturam operis cum vicerit) Vincere redempturam & conductionem operis faciundi is dicitur, infra quem nemo licetur, & vincit vectigalium redemptionem is ſupra quem nullus licetur. Paulus, Licitatio vectigalium ita demum admittenda eſt, ſi fideiuſſores idoneos is qui licitationẽ vicerit offerre paratus ſit. Cicer. pro Cecinna. Vel cum hoc ipſum conceſſit, vincit tamẽ ſponſionem, ſi planum facit, aut vi aut clam, aut precario poſſediſſe. Et pro Roſcio. Vincere iudicio litem, vel rem aliquam, id eſt iudicio obtinere. νικᾶν τὴν δίκην. Vnde euincere verbum, & euictio apud Iuriſconſultos. Manceps autem eſt ἐργολάβος καὶ ὃ ἔργον μισθούμενος.
Vincere redempturã opis. — Vincere licitationem. — Vincere litem iudicio. νικᾶν τὴν δ.

.r. Itaq́ue hanc tibi atq́ue omnibus renũcio pollicitationem quã feceram, digitum ille ſuſtulit) Id eſt poſtq̃ Alciatus ſignificauit ſe redemptionem operis faciũdi ſuſcipere, ego ceſſi homini, & redemptionẽ renũciaui. Id eſt teſtatus ſum tam me non eſſe redemptorem. Cic. in Præt. vrbana, Itaq́ue renũciat Rabonius illam deciſionem tutoribus. Accurrunt tamen ad tempus tutores, digitum tollit Iunius patruus. id eſt ſignificat ſe eſſe redemptorem. Hoc ipſe alibi digito liceri vocat.
Euincere. — Euictio. — Manceps. — Renũciare. — Digitũ tollere.

.s. Abunde eſt mihi ſi bona fide mecũ egerit) Id eſt ſi quędã quæ a me occupata iam erant ipſe in cõmẽtarios ſuos ita tranſtulit, vt tamen eorũ inuentũ meũ eſſe non diſſimularit. Quod autẽ ſequitur, Id quod mihi videtur exiſtimaſſe, hunc habet ſenſum, & ſi aliam ipſe docendi ea quæ dixit rationem inſtituerit, q̃ ego ſequutus eram: quare quædam dicta tranſlatitia vix videbantur cũ iis quadratura, quæ aliter concepta erant atq́ue enũciata, non ideo minus tamen ille vſus eſt.
Fide bona agere.

.t. Q; ſi quibus in locis in ſpeciem opus ipſe ex rediuiuo quaſi nouum extruxit) Perſtat in metaphora operis conducti. Eſt enim tranſlatio ab operum ſtructura. Rediuiuus lapis eſt qui ex vetuſto renouatus eſt vt alibi dictum eſt. Cic. in Ver. Qui etiam ad extremũ cõſcripſerit, Rediuiua habeto redẽptor: quaſi quicq̃ rediuiui ex illo opere tolli poſſet, ac non totum opus ex rediuiuo conſtitueretur, hoc eſt ex lapidibus interpolatis ac denuo cęſis. Idem alibi, Columnã efficere ab integro nouam, nullo lapide rediuiuo. Lactã. li. vii. Deus enim veniet, & orbe hoc ab omni labe purgato, rediuiuas iuſtorum animas corporibus innouatis ad æternã beatitudinẽ ſuſcitabit. Rediuiuũ Lactã. pro renouato dixit vt Cic. Vt ſit rediuiuũ ἐπισκευασθὲν, non autem ἀνασεσιωχὸς vt multi loquũtur. Sic rudus rediuiuũ ab nouo differt Vitruuio lib. vii. Sẽſus eſt igitur hoc in loco, & ſi Alciatus in quibuſdam locis, ita ſcite vſus eſt tranſlatitiis, vt opus totũ eius nõ nunq̃ videri poſſit, propter aptam compoſitionẽ, & propter plurima quæ propria eius ſunt & noua, æquũ tamen eſt & fidei bonæ congruit vt rediuiua eius ſint, a quo ſumpta ſunt mutuo. id eſt probi & æqui hominis eſt agnoſcere bonam fidem, & cuiq́ue ſuũ tribuere. Itaq́ue rediuiua illa & tranſcripta tanq̃ tigna alieno operi iniuncta eius ſemper manent, cuius primũ fuerunt, licet inde eximi nequeant, nec debeant cum apte conſerta ſint. In ſpeciem autem eſt ὄψεως ἕνεκα. hoc eſt vt ſpeciem præbeat faciemq́ue operis plane noui. Liuius, Ducentes paucos in ſpeciem captiuos.
Rediuiuus lapis. — ἐπισκευάσας. ἀνασεσιωχὸς. — Rediuiuum rudus. — In ſpeciem. ὄψεως ἕνεκα.

homiuum non ſtatui. Librum eius Diſpunctionũ legi lectione tumultuaria & interrupta: cum nuper in vrbe noſtra eſſem ob negocium accitus. Multa pręclare ab eo animaduerſa & conſtituta reſtitutáque mihi viſa ſunt : idque ipſe affirmaui inter homines, qui non ſatis mentem eius ſententiámque capiebant, & ille nonnulla acrius ac felicius deprehẽdit quàm explicauit ad captũ plurimorum. Librum cum venalem diu non inueniſſem , vtendum ab amico ad paucos dies atque etiam horas rogaui . Eſt tamen locus vnus in quem incidi lectione ſubſultante . Neque enim ſeriem ducere vacabat in chartarum euolutione. Locus eſt (vt meminiſſe videor) in titulo, Si certum petatur. libro duodecimo Pandectarum . Quo in loco cum quindecim mutua vulgo legatur: ipſe quindecies ſeſtertiũm legendum affirmans , ait me (vt verum eſt) hanc locutionem, centies centena millia ſeſtertium eſſe interpretatum : ſeque mecum ſentire. Sed ea ab antiqua lectione arugumenta in libro meo collegiſſe : quæ ſicui calumniari collibuiſſet, diſſolui facile atq; refelli poſſent : me ſcilicet ille quidem aut inſcitiæ pudendæ nota , aut certe negligentiæ aſpergens, aut inuenti auctoritatem eleuans. Et ipſe tamen locum vnum Liuii citans, quem non memini, ait ſe firmiſſimam columnam operi meo ſubieciſſe, quæ me hominem (vt ipſe inquit) q̃libet oculatum fugerat. Quo fit, ſi homini docto credimus, vt inuenta illa mea de Aſſe & rei nummariæ ratione conſtituẽda : quæ ego magno labore atque animaduerſione non oſcitante in eum operis titulum haud ipſum paradoxum, conſtruxiſſe gloriabar interdum, & nunc etiam dicere non vereor, leui momento ruitura, & primo quoque impulſu collapſura fuerint, niſi columnam illam adamantinam operi meo homo ſane doctus & ingenioſus obiter affirmauiſſet. Me miſerum ſi ita eſt, nec venia certe dignum, nec miſericordia, qui tantam operis fiduciam præ me toto in opere tulerim : quod tibicinibus multis atque impeditis tam leuiter fultum ſit, vt vnica columnella ab Alziato aut alio forte reperta omnibúsq; obuia, inſtar eius fulturæ nõ modo præſtare, ſed etiam luculenter ſuperare videatur. Vnde fit vt argumentoſi mihi operis laus ſuſcepti quaſique inchoati, Alziato probati perfectique debeatur : quippe qui rei compertæ argumenta tantum adumbrauerim, cum ille veritatis demonſtrationem poſtea expreſſerit. nutantem rei opinionem confirmarit, operi columen addiderit, denique (vt dicitur) *Colophonem commentationi impoſuerit : cum interim ineptus ego tanto errore ducerer, vt decem plureiſque huiuſcemodi columnas nec deterioris marmoris , nonnullas etiam eiuſdem ſtatuiſſe ac confirmaſſe operi iam ſolido exiſtimarem nec labefactabiles . Quas omneis ſane vereor vt ipſi Alziato ſatis ocioſe percenſere arbitrarique vacauerit, oculis quidem propriis, non vicariis. Nam primum vix ei licuit id facere rebus in grauioribus occupato, vt ex iis quæ ſcripſit, coniectu promptum eſſe videtur: multiplici enim multaque lectione videmus & accurata eum occupatum fuiſſe. At libri de Aſſe plena iuſtaque lectio atque animaduerſio acrem & multam intentionem poſcit. Deinde in ſuperiore loco explicando, in quo operis ipſe particulam *architectonico oculo menſus eſt, diligentiam ſuam animaduerſionémq; nec mihi vnquàm probauerit, nec tibi vt opinor. Sacramento enim iuſto cõ-

tendere cum eo non dubitarim, iudiceq́ꝫ ipſi ex numero acriũ hominũ & periſſorum ferre, tu ille eo ipſo in loco quo me modeſte quidẽ & docte, ſed tamen vtcũqꝫ compellauit, & in tranſitu perſtrinxit, tota decempeda lapſus ſit: [y]luculento etiam errore decumanoqꝫ (quod dicitur) prouectus in loco Pandectarum reſtituendo quantũqꝫ centenarius a millenario diſtat, tãtũ ipſe abfuerit Alziatus a veritatis inueſtigatione, homo alioquin ęgregie doctus, ſtilique facultate & intelligentia rerum prædítus, dignusqꝫ mea ſententia, quã hic conſignatam volui, cui publico conſenſu emendatio Pandectarũ, eiusqꝫ diſciplinæ cõſtitutio mandetur, & in integrũ reſtitutio vt quidem fieri poteſt: vſqueadeo doctrinam mihi induſtriãqꝫ probauit: non etiam magnopere æquitatẽ in paucis locis a me ante animaduerſis & explicatis. Hominem Auenione vidi eximia ſane comitate gratioſum & amandum, quantũ iudicare licuit ex cõgreſſu breuiſſimo. Ad me enim adiit officioſe ſtatim atqꝫ in vrbem veni, contra q̃ decuit omnino, niſi mihi ipſe anteuertiſſet exhibitione officii ſuper cœnam fabulanti cum homine mihi noto, nec ſatis tũ valenti: & poſtridie matutino proficiſcendum mihi fuit. Obiter enim illuc venerã digreſſus a comitatu. Neqꝫ vero exiſtimo eũ cupiditate maleuola prouectum incidiſſe in mei mentionem (poterat enim ſi hoc quęſiuiſſet, Annotationũ loca non pauca (vt opinor) ad reprehenſionem arripere ſpecioſius:) Sed cum in Liuii auctoritatem incidiſſet a me intactam: & laudem eã maiorem nomine & Franci hominis & Budæi eſſe duceret, huius quoqꝫ partem vendicare in tranſcurſu voluiſſe. Vſqueadeo rara ſunt exempla candoris atqꝫ æquitatis inter homines glorię amãtiſſimos, paucosqꝫ reperias innocẽteis & integros in aliena laude cõtrectãda. Hęc ratio cũ alioqui ipſe animo fatiſcerem & languerẽ, me impulit vt his atqꝫ huiuſcemodi ſcriptis ſupſedere ſtatuerẽ, quę ſine Herculis vxore (vt ita dicã) tueri ipſa ſeſe nequeunt. Mihi iam exceſſit ætas ab iſta concertandi contentione: [z] ſine qua

.u. Colophonem impoſuerit) Id eſt vltimã manũ, & ſuffragiũ rei decretoriũ. De quo verbo alibi dictũ eſt. Nonnullas etiam eiuſdẽ marmoris) Id eſt aliquas eiuſdem ſcriptoris auctoritates citaſſe me exiſtimarẽ, ad id quod dicebã confirmandũ Liuii teſtimoniis, q̃q̃ iam demonſtratũ & plane comprobatum.

.x. Architectonico oculo mẽſus) Id eſt quaſi architecti iudicio æſtimauit. Architecton gręce architectus dicitur, vnde architectonicus deriuatur. Vnde artes architectonicę Ariſtoteli libro primo Ethicorum, & Architectonice architectura a Fabio dicitur.

.y. Luculento errore Decumanoqꝫ) Decumanũ pro magno ab antiquis dicebatur, auctore Feſto. Vnde decumanũ ouũ, & decumana porta in caſtris, quę in poſtica parte caſtrorũ erat, vt ex Cæſare lib. iii. belli Gallici intelligimus, & ex Liuio his verbis libro. x. Ab tergo caſtrorum decumana porta impetus factus. Itaque captum Quæſtorium. Quæſtorqꝫ ibi occiſus, & Decumanus acipenſer apud Cicer. in ſecũd. de Finibus ex Lucillii carminibus, Cœnaſti in vita nunq̃ bene. cũ oĩa in iſta, Conſumis ſquilla atqꝫ acipenſere cũ decumano. Inde illud Lucani in. v. Phar. Hæc fatum decimus dictu mirabile fluctus Inualida cũ puppe leuat. Hic autem Budæus alluſit ad ſignificationem ambiguam huius dictionis. Significat enim magnũ errorẽ fuiſſe Alziati, qui decuplicato in eo loco lapſus eſt, quem errorem ipſe Alziatus ſua ſpõte in altera editione agnouit anteq̃ a Budæo admoneretur. Vt poſtea patuit.

.z. Sine qua iacere multis videtur ſcriptorum opinio) Iacere interdum eſt languere, & quaſi exanimem eſſe. Quintil. lib. ix. De figuris ſententiarũ loquens, Motus eſt in his orationis atqꝫ actus, quibus detractis iacet, & velut agitante corpus ſpiritu caret. ἀθυμεῖ ῥαθύμως ἔχει. Interdũ iacere ꝓ frigere ponitur, hoc eſt non vigere. Cic. in. i. Tuſcul. Honos alit artes, omnesqꝫ incẽdũtur ad ſtudia gloria, iacentqꝫ ea ſemper, quę apud pleroſqꝫ improbãtur. ἀναπέπτωκε, ἀκμάζει. Idẽ in Finibus, Maximas vero virtutes iacere neceſſe eſt voluptate dominãte. Et pro Milone, Iacent his teſtibus ii qui Clodium negant eo die Romã, niſi de Cyro audiuiſſet, rediturũ, id eſt vim teſtimonii habere nõ poſſunt, ſtare nõ poſſunt, manifeſto reuincũtur. Idem pro Roſcio, Iacebant tum precia prędiorũ, id eſt prædia vili vęnũdabãtur κατεβέβλητο. Sic iacet ſcriptorum opinio, id eſt friget. plauſu non excipitur & deiecta eſſe videtur.

Colophonem imponere.
Architectonicus oculus.
ἀρχιτέκτων
Architectonicę artes.
Architectonice.
Decumanũ
Decuma. ouũ.
Decuma por.
Decumanus acipenſer.
Decimus fluctus.
Iacere.
ῥαθυμεῖν.
ῥαθύμως ἔχειν.
ἀναπεπτωκέναι.
ἀκμάζειν.
καταβεβλῆσθαι.

iacere multis videtur ſcriptorum opinio , operúmque elucubratorum indicatura . In alio vero genere nauare operam malim (niſi mihi humanitus ante quid acciderit) in quo totus ipſe meus ſim , & cum plenius animo meo vbe riúsque obſequar , ᵃtum etiam minus metuam ab oculis faſcinantibus , non quod inaudito priuilegio ſacroſanctam exiſtimationem librorum meorum eſſe poſtulem : (neque enim tam aut hebes aut inſolens ſum :) ſed ſeptum me magis puto fore, ſi ab inuidioſis argumentis ſtilum abſtinuero . Proinde libera fidem meam ſi potes vtcúnque ſe tibi occaſio obtulerit , quam temere obſtrinxi non ſatis explorata magnitudine rei, perpenſisque facultatibus meis. Sin pergis ipſe quoque pro more tuo appellare me duriuſcule, quid ni poſſim ſi velim ſummouere te longi temporis præſcriptione ? Quanquàm quis tibi alioquin actionem daturus eſt aduerſus hominem qui ſolum vertit , ac foro iam vrbéque ceſſit . Vidiſti enim me rutis incolam cum cœnobiarcha Aſpromontano , qui vt valeat ipſe etiam atque etiam opto : vnus ſane optimæ notæ iuuenum quos hæc edidit ætas ad honeſtatis doctrinæque præſidium , cuiuſmodi homines ſingularis quædam ſors genituræ tibi conciliare ſolet. Scribam (vt opinor) Sadoleto & Bembo viris ad vnguem conſumatis & perpolitis , quorum tantam iſtam beneuolentiam prope eſt vt tibi inuideam . Vale , & accingere primo quoque tempore ad eam contentionem , vt nomen tuum Gallicumque illuſtres : nec ſinas me iam quinquagenario maiuſculum , in ea expectatione tui conſeneſcere , in qua hactenus acquieui . Beaſſes me de iſta bibliotheca Alexandrinæ æmula : niſi ſemifracto animo eſſem ob hanc flagitioſam valetudinem , quæ multas æquat ærumnas. Nam de hoſpitio beatus mihi videre : ᵇpropter quod vadimonium deſeri vel ad tribunal Caſſiani iudicis poſſit , vt fuit in Prouerbio . E Marliano noſtro Cineralium die . Sed Rex longiſſime hinc abeſt, & literæ ad Legatum Venetorum mittendæ , quare metuebam ne intercíderent. Salutabis mihi Egnatium , quem miror literis meis non reſcripſiſſe , quas ei redditas eſſe ex Theſaurario Inſubriæ Grolierio cognoui , homine Egnatii amiciſſimo, omniúmque doctiſſimorum . Vale . ᵞκαὶ ὄναιο τῶν φιλιῶν τῶνδε τῶν ζήλου ἀξιωτάτων . E Marliano noſtro , V. Cal. Martias .

Faſcinatio. a. Tum etiam minus metuam ab oculis faſcinantibus) Faſcinatio eſt inuidentis. Pli. lib. xxix. Hortoſque
Saturica & Satyrica. & fores tñ contra inuidentium faſcinationes dicari videmus, in remedio Saturica ſigna. A Græcis tractu
βασκαίνειν. qui βασκαίνειν inuidere dicunt. καὶ τὸ φάεσι καίνειν, ἀντὶ τοῦ τοῖς βλέμμασι φθείρειν. Vt enim
καίνειν. faſcinantes, ſic inuidi oculis homines enecant.

Caſſius. b. Propter quod vadimonium deſeri vel ad tribunal Caſſiani iudicis poſſit) Caſſius iudex fuit ſeueritate nobilis. Cicer. in Verr. Non quæro iudices Caſſianos, veterem iudiciorum ſeueritatem nõ requiro. Idẽ,
Caſſiani iudi. Dabis etiam illum, quem tu in cohorte tua Caſſianum iudicem habebas, id eſt maxime ſeuerum . Quod
Caſſius reorũ ſcopulus. per Ironiam dixit. Meminit & pro Milone, & Philip. ſecunda. Hic Caſſius reorum ſcopulus dictus eſt, vt inquit Valerius. Quid ſit vadimonium deſerere, videbis in primis Annotationibus Budæi in Pandect.
Vadimonium deſerere impune nõ licet. Deſeri autem vadimonium impune non poterat.

γ. καὶ ὄναιο &c.) Vale & feliciter fruere amicitiis iſtis amore digniſſimis.

EPISTOLARVM G. BVDÆI LIB. II.

Gulielmus Budæus Ludouico Ruzæo Suppræfecto Pariſienſi S.

QVærenti mihi materiam ad te ſcribendi Ruzæe chariſſime, occaſio obtulit. Chriſtophorus Longolius Venetiis nũc agit hyemem, diuerſaturq; apud Petrũ Bembũ Patricium Venetum a ſecretis Pontificis Maximi: honeſte ſane ac ſplendide miraque comitate exceptus. Eſt enim Petrus Bembus non modo magiſtratu atque auctoritate Romæ inclytus, ſed etiam doctrina pręſtanti & eximia, collega Iacobi Sadoleti etiã a ſecretis Pontificiis, dignitateq; epiſcopali prædíti. Qui Duumuiri (vt ita dicam) conſtituendæ Romę eloquentię nuper ad me ſcripſerunt: Roma alter, alter Venetiis: in amore illi quidẽ ingenii Longoliani riuales: tãtaq; complexi hominẽ charitate, dignoſcere vix vt poſſis vter alteri cedat in officii benignitatiſq; pręſtatione. Id ex Longolio cũ audierim, facileq; eius aſſeueratione inductus ſim vt crederem: qui etiã eiuſdem ſuaſu perpulſus ad eos prior ſcripſerim nõ alio ſumpto argumento, tum vero in literis eorum eam agnoui vrbanitatem, quodã lepore elegantiæ conditam & iucundã, quæ me in veuerationem hominũ mihi ignotorũ adduxit. 'Habebam antea par vnũ ingeniorũ in animo meo adumbratum denunciatione famę. Sunt enim ambo celebres in comitatu interiore Regis, ob literas Põtificias eorũ chirographis ſubſcriptas. Fidem etiã opinioni arrogauerat Longolii affirmatio, aliorũq; noſtratiũ. Nunc virtutis eorum ac probitatis ſpecies vſqueadeo informata & expreſſa oculis meis obuerſatur, vt nihil iam morer aut Longolii teſtimoniũ, aut publicę vocis prerogatiuam: ipſe penes me epiſtolas habeo, quaſiq; obſignatas tabulas abſolutę numeris omnibus humanitatis & eruditionis indices: ita in tuũ Longolium propenſę, id eſt in homines ſtudioſos bona fide literarum elegantium, ſimileſq; Longolii, qui rari ſunt, vt materiam ſe nactos eſſe letẽtur, quaſiq; ſibi gratulentur ſpecimen ac documentum prodendi egregię voluntatis & generoſę. Cuius rei cognitione æſtimationeq; adductus, haud cupide quidẽ ipſe, ſed tamen non inuitus facio vt de ſentẽtia mea decedam, in Longoliuq; trãſeam & ore & pedibus. Etenim per ſuperos immortales, quę commodior homini conditio, quę ſplendidior potuit euenire, q̃ vt in alieno cęlo homo peragrãdi cupidus, apud nationẽ eruditã, ingenii ac doctrinę commendatione inardeſceret?

c. Habebam antea par vnũ ingeniorũ in animo meo adumbratũ denũciatione famę) Adumbratũ pro leuiter informato dixit. Eſt enim adumbrare lineari pictura vmbratiliq; aliquid fingere & ſimulare, id eſt σκιαγραφεῖν. Adumbratis aũt imaginibꝰ addũtur colores. Philoſt. ἐσκιαγραφημένοις ἐπιβαλὼν χρώματα. Cicer. in Tuſcul. Eſt enim gloria ſolida quędã res & expreſſa nõ adumbrata. Id eſt nõ leuiter informata, ſed expreſſa id eſt ſcalpta, hoc eſt quę exoleſcere nequit, vt ea quę expreſſa ſunt in ſimulacris. Idem in Orat. Nulla eſt enĩ vllo in genere oratoris laus, cuius in noſtris orationibus nõ ſit aliqua, ſi nõ perfectio, at conatus tamẽ atq; adumbratio, εἰ μὴ συντέλεια, ἐπιχείρημά γε καὶ ἀποσκίασμα. Et in v. de Finib. Atq; ea in optima quaq; indole maxime apparent, in qua hęc honeſta quæ intelligimus a natura tãq; adũbrantur: ſed hæc in pueris expreſſa adũbrantur. ἐσκιαγραφήθη. Expreſſum vero ἐναπομεμαγμένον dicitur, & ἐναπομοργνύμενον, ἐναποτυπωθὲν, ἐνδιηρθρωμένον. Quod ſequitur in comitatu interiore aulam penitiorem ſignificat, id eſt cubiculum regium, & quod veſtiarium vocant, quod aulæ eſt adytum, aſſiſtens qui in cohortem amicorum allecti ſunt.

Adumbratũ. Adumbrare. σκιαγραφία. σκιαγραφῶ. Adũbratio. συντέλεια. ἐπιχείρημα. ἀποσκίασμα. Expreſſum ſeu exprimere. ἐναπομάττω. Comitatꝰ interior veſtiariũ.

ᵈAt huic non tātū id obtigit,ſed etiā vt clariſſimorū virorum ſinu exciperetur benigne & prolixe.Nam cū nauiculā ingreſſus Venetias ſecūdo flumine delapſus eſſet,a Bēbo qui tū forte illic erat ad hoſpitiū amœniſſimū ac pene regiū nō inuitatus,ſed raptus eſt ambitioſis precibus ac retētus ,quoad ad Calēdas Aprilis vnà Romā cōtēdāt. Ac ne hominem gratuito indulſiſſe ſe diceres ad huiuſcemodi hoſpitiū inuitāti amico,pręterq̄ ꝙ ab hoſpite ᵉcauit ne fraudi ſibi eſſet a Pōtifice Maximo Venetiis reſtitiſſe,quaſiq; vadimoniū Romę deſeruiſſe, ᶠetiā hoc paciſci ſuſtinuit,ſibi vt interim pateret ex ſentētia animi bibliotheca publica illius celebratę Alexādrinæ æmula:idq; ei nō negatū eſt, quod nullus exterorū adhuc impetraſſe dicitur.Nūcq; ille librorū helluo,ad penū illam Muſarū ita ᵍobhęſit,quaſi ad Lotophagos,vt nec patrię meminerit nec sodaliū vt coniicere licet:hactenus quidē certe vt res Ciſalpinas requirat.ʰScripturū enī ad me pollicitus eſt de copia eius bibliothecę. Quid igit̃ cauſę eſt quin ipſe Lōgolius (cōtra q̄ ego tecū ſentiebā)de ſe & cōditione capiēda honorifice hactenus atq; ex euētu feliciter ſenſerit ac ſtatuerit,nedū cōſulte atq; prudēter?Atq nūc in eo ſum,manus vt illi haud grauate daturus ſim , ſi vrgere inſiſtat,a meq; exprimere erroris cōfeſſionē:cū par eſſe nequeā vrgēti cōſcientię: q ante ipſe ⁱinire rationē me nō quire dictitabā cōſilii quod ceperat,cōſciſcendę a patria gētilibusq; & amicis abſentię:quod inſtar eſſe videretur extorris vitæ vagęq;.Quippe qui nō nouiſſem illis eū illecebris captū externæ benignitatis, cōuictusq; & vſus virorū grauiſſimorū.Quibus in ipſis ſat cauſæ fuiſſe video homini vinculis omnibus retinaculisq; cōiugii,pignorū,auctoramētorū,ᵏnoxa deniq; (vt aiūt) atq; nexu ſoluto,quāobrē animo ſuo obſequi cōſtitueret cōſenectādis & obeūdis honeſtiſſimarū diſciplinarū diuerſoriis.Mihi qdē certe ſi ſimilis fortuna obtigiſſet melioribus illis annis ac liberioribus , quo erā ardore diſcēdi affectus,credo futurū fuiſſe vt aſpirāti fortunę cupide vela pāderē,quocūq; illa gētiū aura me ꝓuexiſſet.At enī ille amicis ita auctoratus erat fide data ſui iā vt arbitrū nō eſſet.Non id ipſe inficiat̃:ad diē ob id affuit : ˡquū ſonticā cauſam haberet,tamen vadimoniū obiit,& vadimoniū tā lōginquū: quod etiā ipſum differri fruſtratione potuit, ſi fruſtrator eſſe voluiſſet . Siſtenti ſe nihil fuit quod obiicerēt amici . At repēte ſe proripuit, ita vt ſaluere ſimul valereq; nos iuſſerit . ᵐNum etiā vaſis nō cōclamatis? In hoc promiſſi fides elucet,tot itinera emenſum eſſe eū nullā aliā ob cauſam , quæ quidē conſpicua ſit,q̄ vt ex pacto ſe ſiſteret. ⁿLicuit manum iniicere pręſenti, ſi iniectionem amicitia daret. Verum fac fuiſſe iniectionem aut amicitiæ iure,aut inter vos compactā : num

Hic. .d. At huic nō tātū id obtigit,ſed etiā vt clariſſimorū viroꝝ ſinu exciperet) Huic ꝓ illi dixit more Gręcoꝝ q demōſtratiuo ꝓ relatiuo vtunt̃.Cæſar.lib.i.de bello ciuili,Poſtq̄ relictā in littore nauē cōſpexit, hāc remulco abſtraxit.Cic.in Phil.p.ii.Habebat hoc omnino Cæſar,quē plane ꝑditū ære alieno egētēq;, ſi eūdē nequā hominē audacēq; cognouerat,hūc in familiaritatē libētiſſime recipiebat.Celſus,Sed de cibo facilior quidē cū ægris ratio eſt,quoꝝ ipſe ſtomachus hūc reſpuit ὧν τῶ ποτε ὁ στόμαχος πολλάκις ἀναίνεται, [illegible] Sinus autē hic pro familiaritate & benignitate accipitur, vel pro tutela.Brutus ad Cic.Bibulum noli dimittere e ſinu tuo,tātū iam virū ex quāto,mihi crede,poteſt euadere. qui veſtris paucorum reſpōdeat laudibus.Pro liberalitate & benignitate Seneca,Non recipit ſordidum virtus amatorem,ſoluto ad eā ſinu veniendum eſt.

Sors. .e. Cauit ne fraudi ſibi eſſet a Pontifice maximo Venetiis reſtitiſſe) Id eſt ne in diſpendiū incideret animorūq; iacturā,infenſo ob id Pontifice,q Romā primo quoq; tempore nō reuertiſſet a quo ipſe ſtipendiū habebat.Cic pro Cluē.Mulctam petiuit qua lege q in legem nō iuraſſet.quæ res nemini vnq̄ fraudi fuit,

Fraudi eſſe.

Et de Diuinatione, Eſt enim periculum, ne aut neglectis his rebus diuinis, impia fraude aut ſuſceptis, ciuili ſuperſtitione obligemur. Hoc in loco fraude, pro piaculo ponitur, & quaſi pro crimine. Vlpia. de Ædilitio edicto, Capitalē fraudē admittere eſt tale aliquid delinquere, propter quod capite puniēdus ſit qui deliquit. Veteres enim fraudē pro pœna poſuerūt. Fraus tamē ſæpe pro delicto ponitur & piaculo, vt ex ſuperiore exēplo apparet, vt apud Liuiū: qui capitalem fraudem auſi, οἱ ἄξιον ὂν τῆς ἐσχάτης τιμωρίας πεπλημμεληκότες. A Pontifice autem hic dicit, vt Cicero de Oratore, Hæc cum Craſſus dixiſſet, parumper & ipſe cōticuit, & a ceteris ſilētium fuit, id quod quidem ad ceteros pertinebat. Et Terent. Narratq; vt virgo integra etiam tum fiet a ſe. αὐτοῦ γε ἕνεκα.

Fraus. ζημώρια ἐσχάτη. A pontifice. A ceteris ſilētiū fuit. A ſe. αὐτοῦ γ. ἕνεκα.

.f. Etiam hoc paciſci ſuſtinuit) Suſtinere interdū audere & poſſe ſignificat. Ouid. Nec iam ſuſpēdere fletū Suſtinet. Celſus, Et qui ample valetudinarios nutriūt. Et quia ſingulis ſumma cura cōſulere nō ſuſtinent, ad cōmunia illa cōfugiūt. Eſt enim ſuſtinuit id quod vulgo dicūt, cor & animū ad id inducere tandē potuit, & ei ſuppeditauit animus. Lucanus in .vii. Vt lætę poſt te viuat pars maxima turbę Suſtinuit dignos etiā tū credere votis Cęlicolas. Seneca, Non ſuſtineo eū deſerere cui dedi vitā. οὐκ ἂν ὑπομείναιμι. Demoſth. περὶ στεφάνου, τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι. De Athenienſibus loquens tempore belli Perſici.

Suſtinere. ὑπομένειν.

.g. Obhęſit quaſi ad Lotophagos) Id eſt, in patriā reuerti noluit, vt Vlyxis ſocii guſtato lotho, ad naues & ſocios reuerti nolebāt. Lotophagorū meminit Homerus lib. ix. Odyſſ. his verbis, τῶν δ' ὅστις λωτοῖο φάγοι μελιηδέα καρπόν, οὐκ ἔτ' ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἤθελεν οὐδὲ νέεσθαι. Quintil. libro. v. Neq; aliter amœnioribus locis deſident, q̄ ii qui tradūtur a poetis guſtu cuiuſdam apud Lotophagos graminis & Sirenum cantu deliniti, voluptatem ſaluti prætuliſſe.

Obhærere ad Lotophagos.

.h. Scripturum enim ad me pollicitus eſt. γράψειν vel ἐπιστελεῖν ὑπέσχετο. Cic. in Verr. Quæ in iudicio dicturū eſſe dicebat φήσειν ἔφη. Et in Acad. ſine verbo ſubſtātiuo. Quid me inquā cenſes? Qui philoſophiā profeſſus ſum populo exhibiturū. Vbi illud me, non cū exhibiturū iūgitur, ſed ad verbū refertur, quod ſubintelligendū relinquitur. Idem, Ea quæ tu pollicitus es dicturum.

Futurū infinitiui modi.

.i. Inire rationē me non quire dictitabam) Non quire, pro nequire. Cic. dicere ſolet, vt de Natura Deorū, Deū tamē nihil agentē non queūt cogitare. Et in Ver. Coniectura aſſequi nō queo. Plau. Si nō quibo impetrare, cōſciſcā letū. Cic. in Finibus & alibi ſępe. Et paulo poſt, Conſciſcēdę a patria gentilibuſq; abſentiæ. Conſciſcere eſt ſtatuere apud ſe & decernere, vt ſciſcere, vnde ſcitū dictū. Liuius. Quod Senatus po. Romani Quiritiū cēſuit, cōſenſit, cōſciuit, vt bellū cū priſcis Latinis fieret & reliqua. Alibi, Itaq; cōſentio cōſciſcoq;. Inde conſciſcere facinus. Idem, Oppidani conſcientia ſcelerum facinus in ſe ſuoſq; fœdum ac ferum cōſciſcunt, ἐγνώκασι Bru. ad Cicer. Neq; incolumis fui Cæſare viuo, niſi poſtq̄ illud conſciui facinus ἐμοὶ μετὰ τὸ ἐκεῖνο διαγνῶναι τὸ ἐγχείρημα, ἐμοὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνο ἔφθην διεγνωκὼς τὸ ἀνδραγάθημα. Simile eſt concipere ſcelus, & concipere cupiditatem Ciceroni in Verrem.

Non quire. Conſciſcere. Sciſcere. Scitum. Conſciſcere facinus. γινώσκειν. διαγινώσκ.

.k. Noxa deniq;, vt aiūt, atq; nexu ſoluto) Noxa & interdū noxia ſoluti dicūtur, qui ob noxam prius addicti, qui etiā noxę dediti dicebātur, poſtea ea obligatione liberati ſunt. Dictū eſt in gloſſ. de Contemptu, quid ſit noxam admittere, & quid noxę deditus ſignificet. Olim quū mancipia vendebāt, ſolebāt promittere & cauere & furtis & noxis eſſe ſolutū. Quia noxia caput ſequitʳ, hoc eſt dominū ſerui. Quare in emptorem actio tranſit ſerui nomine qui furtū vel noxiam admiſit. Paulus de Euict. Quia furtis noxiſq; ſolutū eſſe ſeruū venditor pręſtare debet venditionis tēpore. Pomponius, Si emptor qui ſtipulatus ſit furtis noxiſq; ſolutū eſſe, hęres extiterit is, cui ſeruus furtū fecerit: incipit is ex ſtipulatu actionē habere. Inde illud Varronis in .ii. de Re Ruſt. In horū autē ſeruorū venditione ſolet accedere peculiū aut ſi excipietur, ſtipulatio intercedere ſanū eū eſſe, furtis noxiis ſolutū. Nexus & nexū quid ſit in Annotationibus dixit Budęus. Nexu autē ſolutus eſt, qui cū addictus eſſet creditoribus poſtea ære alieno diſſoluto ipſe necti deſiit. Budæus autē volens ſignificare Longoliū omnibus numeris libertatis præditū eſſe, vt qui nec liberos nec cōiugem in patria haberet, nec munere aut magiſtratu aut alio auctoramento, id eſt ſalario publico obſtrictus eſſet, noxa & nexu ſolutum eſſe dicit. οὐδὲ κλοπαῖς ὑποκείμενος, οὐδὲ συνοχαῖς οὐδ' ὅλως.

Concipere ſcelus &c. Noxa ſeu noxia ſoluti. Furtis & noxis ſolutus. Nexu ſolutꝰ.

.l. Quū ſonticā cauſam haberet, tamē vadimoniū obiit) Sōticā cauſam vt ſonticū morbū dixit. Iulianus de re iudicata, Morbus ſonticus inuitis litigatoribus ac iudice diē differt. Sonticus autē ita exiſtimādus eſt qui cuiq; rei agēdę, impedimēto eſt litigāti. Venuleius de Ædilitio edicto, Quoties morbus ſonticus nominatur, eū ſignificari Caſſius ait, qui noceat. Hoc autē vocabulū in vadimoniis pręcipue vſurpabatur, vt patet ex Gellio lib. vndeuiceſimo vbi ſonticū morbū dupliciter interpretatus eſt.

Sontica cauſa. Sonticus morbus.

.m. Num etiā vaſis nō cōclamatis?) Id eſt nūquid ita abiit vt fallere amicos voluerit, ac ſe occulte pripere. Cęſar lib. iii. de bello ciuili, Scipio noſtrorū ſtudiū alacritatemq; pugnādi cū cognouiſſet, ſuſpicatus fore, vt poſtero die aut inuitus dimicare cogeretur, aut magna cū infamia in caſtris ſe continere, noctu neq; conclamatis quidē vaſis flumen tranſiit. De iis hoc dicitur, qui hoſpite, vt aiūt, inſalutato abeūt. Exercitu enī caſtra moturo conclamari ſolet, vt vaſa colligant. Alibi, Vaſis militari more conclamatis, progreſſus milia &c. hoc Græci ἀνασυγὼν σημαίνειν dicunt, & τὴν ἀναζευγνύντων ἐπίφθεγμα.

Conclamata vaſa. ἀναζευγνύειν. σημαίνειν.

.n. Licuit manū inicere præſenti) Id eſt, hominem manu prehendere & proficiſcenti obſtare. de quo verbo copioſe in Annotationibus dixit. Verbum eſt iuris. Jg tur licuit manus inicere: ἐξὸν ἢ παρόντος ἐπιλαμβάνεσθαι, vel vt Herodotus καθάψασθαι.

Manū inicere. ἐπιλαμβάνειν. καθάψασθαι.

tu ſummo iure cum amico vtereref non puto, non ita te expertus ſum. °Vnde tibi frontem iuris huius vſurpandi, qui etiam ex æquo & bono, magnam partem remittere amicitiæ ac condonare aſſueueris? ᵖNoli de tuo more decedere: vt in alienos mores immigres. Hactenus amici partes amicitiæq; benignæ numeros omneis impleuiſſe te palã ille cõteſtatur. Vide ne pulcherrimũ factũ, ne optime collocatã beneficentiam, dũ cumulare vis, euertas. Ægre tuliſti ſcilicet hominem tibi e manibus ereptum, in quo ornando omne tuũ ſtudium conatumq; deſtinaueras. Hunc cui omnia ſumma non tua ſed ipſius cauſa cupiebas, fortuna tãq̃ e ſinu tuo aut gremio pignerata eſt, ᵘ non minus illum quidẽ vbiuis gẽtium in ære tuo futurum. In hoc quid tibi obſit, quid iure queri poſſit non video: niſi non gratuitum eſſe fateare quod homini præſtitiſti: id quod ſi diceres ipſe, nemo tibi crederet. Q; ſi ſummo iure vti nunc inſtiteris, ʳtuumq; ˢ(vt ita dicam) inuſitata tibi frugalitate ſeruare: ad idq; actionem vt pro ſocio, ſic pro amico intendere, quæ nulla iure ciuili prodita eſt, (quę etiam ſi prodita eſſet ipſa, ᵗin bonum vtiq; & æquum honeſtumq; conciperetur, iudiciumq; nõ vltra id haberet, q̃ quantum facere amicus commodo ſuo poſſet) ʳſed ſi hac aut alia actione nunc vtare, non rei modo ipſa ſed etiam hominis perſecutoria, tãq̃ mancipii tui fuerit: vereor vt amicitiam hilariter & comiter ſuſceptã, parum officioſe tueri ac perferre videare. Caue per Deum diuosq;, qui obloqui geſtiunt: dictitare illi quidẽ hoc poſſint, te ˣ tanq̃ ex ſyngrapha cum homine doctiſſimo tibiq; chariſſimo egiſſe ad operarum pręſtationẽ: quod a moribus tuis perq̃ eſt alienum. ʸProinde hic me tibi conſultum amicitiæ ingeram. (me enim multis in rebus conſultorem tibi poſcis, quarum tu longe prudẽtior es) cenſeboq; & auctor ero vt pro ingenii tui candore litem hanc tu dirimas potius, iureq; tuo decedas, q̃ duriuſcule cum amico agendo ᶻtota perſecutione cadas. Sua (vt dixi) huius iudicii formula eſt & peculiaris, vt ſi cuiuſquàm: cuius controuerſia nõ modo ex decoro & honeſto diſceptabitur, ſed etiam diſceptatio in reum propenſa erit & prona. Quare ſi rem ad communiũ amicorum diſquiſitionem vocaris: aut res ſuapte ipſa ſponte (vt fit) ad iudicium hominũ delata deductáq; fuerit, id eſt ſi innoteſcere cœperit quam ob cauſam

Vñ tibi frõt. Quo defectiue. In frõte ſedes pudoris. Vſurpare ius. τῷ δικαίῳ χρῆσθαι.

.o. Vnde tibi frontem iuris huius vſurpandi) Oratio eſt defectiua. Iuuen. Vnde tibi frontẽ libertatẽq; parentis, Cũ facias peiora ſenex? Martial. Quo tibi decoctę nobile frigus aquę? Sic Esaie 1. Quo mihi multitudinẽ victimarũ veſtrarũ? Dicit Dominus, Plenus ſum, id eſt quẽ ad vſum poſcere me putatis? In fronte ſedes eſt pudoris. Hic autẽ Budęus intelligi voluit, qua ratione, quo pacto frontẽ eouſq; perfricabis, vt cum amico ſummo iure agere ſuſtineas? Vſurpare ius frequẽs fuit locutio apud antiquos, vt alibi dictũ eſt. Liu. lib. vii. ſecũd. bel. Punici, Prætor non, exoletis vetuſtate Annaliũ exẽplis ſtare ius, ſed recẽtiſſimę cuiuſq; conſuetudinis vſu volebat, nec patrum nec auorũ memoria dialem quẽq̃ id ius vſurpaſſe, hoc eſt, eo iure eſſe vſum tãq̃ ſuo. οὐδ᾽ ἐπώσατο ἐφ᾽ αὑτοῦ τῷ τῶν δικαίῳ χρησάμενος κατ᾽ ἐξουσίαν.

De ſuo more decedere. Decedere inſtituto ſuo. τοῦ προαιρέματος ἐξίστασθαι.

.p. Noli de tuo more decedere, vt in alienos mores immigres) Id eſt, mores mutare. Cic. in Ver. Nonne hoc indicant, tantas eſſe iniurias, vt multo maluerint de ſuo more decedere, q̃ de tuis moribus nõ dicere? Sic decedere inſtituto ſuo, apud Liuiũ: id eſt, aliter agere atq; ipſe ſolitus eſt. τοῦ προαιρέματος ἐξίστασθαι. τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐξίστασθαι τοῦ ἰδίου. Migrare ex ingenio ſuo plus eſt q̃ decedere de more ſuo. Quia qui migrat non habet animũ reuertendi. Sic redire ad ingeniũ eſt reuolui ad mores ſuos. Teren. in Adel. Si ſperat fore clam, ruſus ad ingenium redit.

Migrat ex ig. Redire ad ig. In ære eſſe. Quidem. γε δή.

.u. Non minus illum quidẽ vbiuis gentiũ in ære tuo futurũ. Cic. lib. xiii. Epiſt. Et me hercule ſic in animo ſemper habui te in meo ære eſſe, id eſt, in cenſu meo, hoc eſt, inter amicos meos vt alibi dictũ eſt. Quidem, autem coniũctio hoc loco congruit, vt apud Cic. in Bru. Dicebant pro ſe oratores, non illi quidẽ principes, ſed oratores tamen. οὐχ οὗτοι γε δὴ πρωτεύοντες.

.r. Tuūq; inuſitata tibi frugalitate ſeruare) Suū ſeruare eſt κομίζεσθαι τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. Id eſt auferre qđ ſuū ſit. quod nihil deperdere eſt. Verbū eſt Iuriſcōſultis vſitatū. vt alibi dictū eſt. Frugi homo eſt, qui adminiſtrandę rei Oeconomicę & familiaris peritus eſt. ὁ ἀκριβῶς διαιτώμενος, ἀκριβὴς τὰ περὶ τὴν δίαιταν, ὁ εὐτελὴς καὶ λιτός. ὁ φειδόμενος. Varie enim a Græcis appellatur. Dici etiā poteſt, ὁ περὶ οἰκονομίας κατορθωτικός. ¶Quod autē ſequit: Ad idq; actionē vt pro ſocio, ſic pro amico intēdere: nomen eſt actionis pro ſocio, qua ſocius ſocio bonam fidem agnoſcere in commune cogitur.

Suū ſeruare κομίζεσθαι τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. Frugi. Actio p ſocio

.s. In bonū vtiq; & æquū honeſtūq; cōciperetur) Papinianus de Sepul. violato. Dixi eū recte ea actione experiri quę in bonū & æquū cōcepta eſt. Id eſt, qua actione qui experitur, ita intēdere petitionē poteſt, vt nō vltra petat, ꝙ quod preſtari & æquū & bonū eſt. De quo verbo alibi dictū eſt. In bonū igitur & honeſtū cōciperetur, Id eſt, ἐπὶ τῷ ἐπιεικεῖ τε καὶ τῷ καλῷ τόδε τὸ ἔγκλημα ἂν συνεκέκλητο. Iudiciūq; non vltra id haberet, ꝙ quantū facere amicus poſſet. Id eſt, ꝙ quantū amic⁹ poſſet efficere cōmode. Facere enim iudicatū, eſt qđ iudex pronūciauit, ſoluere: vt alibi dictū eſt. Hic autē alludit ad ambiguā faciēdi ſignificationem. Vlpia. de re iudicata. Sunt qui in id quod facere poſſunt conueniūtur, & quidem ſunt ii fere qui pro ſocio conueniūtur. Socium autem omniū bonorum accipimus.

Cōcipe actionē in bonū. Æquū & bonum. Facere iudicatum.

.t. Sed ſi hac aut alia actione nunc vtare, non rei modo ipſa, ſed etiā hominis perſecutoria, tāꝗ mancipiū tui fuerit) Perſequi eſt agere & experiri ad ius ſuū obtinēdū. Et perſecutio eſt actio, licet Vlpianus dicat perſecutiones eſſe extraordinarias, vt fideicommiſſorū, in tractatu de verboꝝ ſignificatione. Idem enim alibi: Hoc verbū, inqt, debuit, oēm omnino actionē cōprehēdere: intelligitur, ſiue ciuilis, ſiue honoraria, ſiue fideicōmiſſaria fuit perſecutio. Perſequi in hoc ſignificatu, grece ἐπεξιέναι dicitur, vt opinor, apud Oratores. Nā in Pandectarū cōpēdio ἐκδικεῖν appellatur. Actiones autē quędā rei perſecutorię ſunt, & quędā in perſonā, & quędā poenales, vt inqt Iuſtinianus in titulo de Actionib⁹. Rei perſequēdę cauſa cōparatę ſunt actiones, quę in rē appellātur, quibus. ſ. rē aliquā vt noſtrā vindicamus. Hic igit, ſi egeris actione pro amico, nō tātū vt rē tuā ſerues, ſed etiā vt amicū, videberis hominē ſic vindicare vt nō liberū, tāꝗ in dominiū tuū quodāmodo trāſierit: id eſt videbere herili auctoritate & iure cū amico agere. Mancipiū hic non κτῆμα & ἀνδράποδον hoc eſt ſeruū, ſed κτῆσιν id eſt dominiū iusq; poſſidēdi ſignificat, vt ex Annotationibus Budæi intelligere quiuis poteſt. ¶Qđ autē poſt parentheſim ſubiūxit, Sed ſi hac aut alia actiōe. Orō eſt mutata, vt fieri ſępe ſolet, poſt lōgiuſculā parētheſim. Exordiū em̄ eſt quaſi nouę ſentētię: cuius rei multa ſunt apud Cic. exēpla. vt pro Mil. Vtinā dii immortales feciſſent (pace tua patria dixerim, metuo em̄ ne ſcelerate dicā in te, qđ pro Milone dicā pie) Vtinā P. Clodius nō modo viueret, ſed etiā Pretor, Conſul, Dictator eſſet. Et in quarto Tuſc. Quando autem & aliis locis de virtute diximus, & ſępe dicendum erit (pleraſq; em̄ quęſtiones, quæ ad vitam moreſq; pertinent, a virtutis fonte ducunt) quando igitur virtus eſt affectio cōſtans conuenienſq; &c.

Perſequi. Perſecutio. Debere. ἐπεξιέναι. ἐκδικεῖν. Perſecutoriæ actiones. Mancipiū. κτῆμα. ἀνδράποδον κτῆσις. Oratiōis mutatio poſt parentheſim.

.u. Tāꝗ ex ſyngrapha cū homine tibi chariſſ. egiſſe ad operarū preſtationē) Trāſlatio eſt ab operis libertis impoſitis in manumiſſione. Vlpi. de operis libertorū, Fabriles operę cęterę; quæ quaſi in pecunię præſtatione cōſiſtūt, ad hęredem extraneū tranſeunt: Officiales vero non tranſeunt. Idem, Libertus qui poſt indictionem operarū impeditur, quo minus operas preſtet, non tenetur.

Operarum preſtatio.

.x. Proinde hic me tibi conſultum amicitiæ ingeram, me enim multis in rebus conſultorē tibi poſcis) Conſultus eſt ἐξηγητής, id eſt interpres & reſponſitare ſolitus. Quintil. in. vii. Scripti & voluntatis frequentiſſima inter conſultos queſtio eſt. Conſultus igitur amicitiæ eſt prudens iuris ſodalitii & ad amicitiā pertinentis. Cic. pro Cecinna, de Caio Aquilio, Qui ita iuſtus & bonus vir eſt, vt natura non diſciplina cōſultus eſſe videatur. Conſultū pro prudenti & iuris æquitatiſq; perito, accepit. Sic conſultiſſimū rectorem Columel. dixit. Conſultor eſt qui conſulitur, quaſi conſultus. Idem Cicero in. ii. de Nat. Deorū. Ipſius vero mūdi, qui omnia cōplexu ſuo cohercet, natura nō artificioſa ſolū, ſed plane artifex ab eodē Zenone dicitur conſultrix & prouida vtilitatū omniū. Conſultricē quaſi conſultā dicit & prudentē. Varro de Re ruſt. Opinor, inquā, nō ſolū qđ dicitur malū conſiliū conſultori eſſe peſſimū, ſed etiā bonū conſiliū ei qui conſulit, & qui conſulitur bonū habendū. Hoc in loco conſultor vter ſit qui conſulit an qui conſulitur, ex Heſiodi lib. primo in Ergis intelligēdū datur. Vnde illud ſumptū eſt prouerbiū. ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη. Gellius etiā lib. iiii. huius prouerbii apud Romanos peruulgati rationē atq; exēpliū tradidit. Eſt ergo Conſultor βουλευτικός, vt Cice. conſultricem naturam dixit. quaſi ſolertem βουλευτικήν, ἐπιτρεπτικήν. ¶Quod ſequitur, Litem hāc tu dirimas, ſignificat, Litem hāc diſſoluas aut decidas, vt Dirimere ſocietatē Cic. de Offic. Hi dirimūt humani generis ſocietatē. Dirimere cōtrouerſiā Cic. in. iii. de Offic. Quo magis reprehēdendos Calliphonem & Dinomachū iudico, qui ſe dirempturos controuerſiā putauerūt, ſi cū honeſtate voluptatē tāꝗ cū homine pecudem copulauiſſent. Id eſt ad concordiā inter ſe contendētes philoſophos adducturum, hoc eſt, διαλύειν, διακόπτειν, διείργειν τὸν ἀγῶνα ἢ τὴν ἀμφισβήτησιν ὠόντο.

Conſultus. ἐξηγητ. Conſultor. Conſultrix natura. Conſultor. βουλευτικός. ἐπιτροπικός. Dirimere litē Diri. ſocietatē Dirim. cōtro. διαλύειν. διακόπτειν διείργειν.

.y. Tota perſecutione cadas) Sic dicitur, vt cauſa cadere, id eſt in lite in iudicium deducta vinci. Cicer. ad Trebatium, Quod ſi ſcribere oblit⁹ es minus multi iam te aduocato cauſa cadent. De quo verbo in Annotationibus dictum eſt. Sequitur. Sua (vt dixi) huius iudicii formula eſt & peculiaris, id eſt huius actionis pro ſocio & amico propria eſt formula, vt paulo ſuperius diximus, hoc eſt in æquum honeſtumq; cōcepta. Plin. lib. xxii. Decet & Erythraonas ſuus nitor abſolutaq; nigritia. Cic. de Offic. Quæ contemplātes expendere oportet, quid quiſq; habeat ſui, eademq; moderari: nec velle experiri, ꝙ ſe aliena deceāt. Id enim maxime quēq; decet quod eſt ſuum cuiuſq; maxime.

Cadere perſecutione. Cauſa cadere.

inter vos animi quædā offenſio interceſſerit: vereor ne vt egregium te ſemper eius aliorūq; amicū gnauūq; eſſe docuiſti, ſic viciſſitudinis amicitiæ repoſcitor fuiſſe videare: id quod exprobrationis beneficii vt pars ſit neceſſe eſt. Iam cum hoc ferat ius ratioq; amicitię (quod tu minime ignoras, qui id ſępe ius amicis commodando vſurpes) amicorum vt commodis nō minus q̄ noſtris ſeruiamus: cur tandem ægre feras vſu atque conuictu hominis amici te fraudari, quem eam ad ſpem fouere ornareque ſtatueras, potius quàm rationem habeas aduentantis eius fortunæ: conſiliumque & propoſitum eius adiuues ac confirmes, feſtaque gratulatione erigas: quod certa ipſe aut pene explorata ſpe ſuſcepiſſe creditur? Depone tute pauliſper memoriam iucundi fructus amicitię, quem tibi ereptum eſſe doles: & ob oculos tuos ſiſte animum hominis honeſta cupiditate flagrantis illuſtrandi ſui nominis, ad pręmiaque inſtātia erecti, ſtudii incredibilis, laborisque multos iam annos exhauſti ingenio excolendo, quod pręſtantiſſimū natura ſortitus eſt. Tū mature ſtatue num ille geſtientē animū, doctrinęq; cōſcientia fidentē, coercere debuerit, [a] in ordinēq; cogere trāſlatitię vitę in patria propoſitę: potius q̄ ſpei indulgere, quę in Vrbe illuſtriſſima, in parte mūdi celeberrima, in natione clariſſima literarum cognitione & doctrina, vltro deferebatur. Neq; vero obtrectare eius conſilio quiſq̄ merito poteſt vt temerario & incōſtanti, quēcūq; ipſe exitum rei habiturus ſit. Vrbe Roma profectus in Galliam vt promiſerat, venit: conſilii, propoſitique certus: ab amicis redeundi veniam, [b]quaſique peregrinationem liberam vt poſtularet. Si quod petiit a te non impetrauit bona venia, tamē fide exoluta, mea quidem ſententia, honeſte ſe exauctorauit. A te diſcedens in Marlianū meū venit, cum egregio iuuene doctoque Bartolino Florentino Cœnobiarcha Aſprimontano. Cūque de te multa tuisque in ſe officiis & benignitate inuitandi, grata quidem ille & facunda commemoratione dixiſſet, id a me contēdere cœpit vt apud te cauſam ſuam defenſitarem, cui omniū maxime amicorum purgatum ſe volebat. Ibi cum ego rurſus labefactare conſtantiam eius tentarem: vt ſenſi actum me (vt dicitur) agere, non vltra odioſus eſſe volui. [a] Feci etiam de induſtria vt oſtenderem haud ægre adduci me poſſe, vt conſilium eius non abſonum a ratione temporis eſſe exiſtimarem. Quid ni enim id facerem, qui viderem animi eius alacritatem non ſine numine erectam, tanta fidutia fretā, [c]vt id velut pignus eſſe ducerem manentis eum honoris luculenti? præſertim cum tanta inertia, inſcitia, neglectus honeſtarum diſciplinarum elegantięque literarum mentibus eorum obrepſiſſet qui auctoritate atque opibus valent [a]in rerum actu ſummo quorundam etiam animis, qui videri volunt doctrinæ arbitri & cenſores, proteruus liuor & ſceleſtus vſqueadeo inceſſiſſet, vt pene incubuiſſe viderentur, [c]operámque inuicem condixiſſe ad ſummouendos e comitatu principali homines qui hoc nomine inclaruiſſent. Noſti eñi in egregia Principis ingenioſiſſimi voluntate, in plauſu nobilitatis, in veneratione populi, valuiſſe tamen paucorum improbitatem ad opprimēdam cito famam ſplendidæ inclytæque doctrinæ nonnullorum hominū: quorū nomina ſuapte ipſa cōmendatione [c]in Regiam inſinuarant ſine ſuffragatore. Exploſa igitur e cōuētu primorū procerūq; literarū bonarū exiſtimatione, deturbata & exacta

e ſubſelliis curiarum,e tribunalibus, e ſelectis conſeſſibus eloquétia, qua ille maxime eminere poteſt,ſeſeq; cōmẽdare,quid ei ſperandũ erat a beneficẽtia publica? Nouerat (crede mihi) nouerat (inquã) ac probe æſtimarat iſtorũ hominũ mores,qui tantũ deceſſurũ auctoritati ſuę putãt atq; opinioni.quãta erit olim lautioris doctrinæ politiorisq; opinio,ſiq maiore quodã fato ad rerũ actũ euadãt aliquãdo,q cornicũ (quod aiũt) oculos cõfigere & audeant & poſſint. Hęc fere ſunt quibus animaduerſis cauſam nõ eſſe duxi cũ homine contẽdẽdi,

.a. In ordinemq; cogere tranſlatitiæ vitæ in patria propoſitę) Hoc eſt,ita cohibere animi fiduciam effingere ſibi fortunã cupientis vt in claſſe ſua acquieſceret, atq; vt vnus quiuis vitã agere apud nos pulchrũ ſibi eſſe duceret. Cogere in ordinem eſt inter plebeios adnumerare,hoc eſt ἐγκρίνειν τοῖς τυχοῦσιν.ἐγκαταλέγειν τοῖς πολλοῖς. Et ἔγκριτος, in ordinẽ redactus hoc eſt vnus e pluribus εἷς τῶν πολλῶν. Priſcianus tamen ἐγκύκλιον ποιεῖν a Grẹcis dici ſcripſit,id quod latine,in ordinem redigere vocant. Dicũtur & τοῖς τυχοῦσιν συντεταγμένοι in ordinem coacti. Contra πρόκριτοι & ἔκκριτοι eximii.

Cogere in ordinem. ἐγκρίνειν τοῖς πολλοῖς. ἐγκαταλέγειν. ἔγκριτος. εἷς τῶν πολλῶν. οἱ τυχόντες. πρόκριτοι. ἔκκριτοι. Eximii.

.a. Quaſiq; peregrinationem liberam vt poſtularet) Sic peregrinationem liberam dixit,vt libera legatio dicitur,quæ priuatæ rei cauſa mandatur,vt ipſe Budæus in alteris Annotationibus docuit. Dec. Brutus ad M. Brutum & Caſſium, Placitum eſt mihi vt poſtularem liberam ligationem mihi reliquiſq; noſtris, vt aliqua cauſa proficiſcendi honeſta quęreretur. Libera legatio eſt ἀνυπεύθυνος, ἀπερίληπτος τε καὶ ἀπερίοριστος,quaſi nullo tempore vel loco circũſcripta, nullis rationibus reddendis obnoxia.

Libera pegri. Libera legatio ἀνυπεύθυνος ἀπερίληπτος. ἀπερίοριστος.

.b. Feci etiam de induſtria vt oſtenderem) Id eſt conſulto inſuper oſtendi me haud ægre adduci poſſe. Qui modus loquendi Ciceroni prope peculiaris eſt propter frequentem vſum,vt pro Cluen. Hoc loco faciendum mihi iudices eſt,vt vobis illa quibus Albius condemnatus eſt crimina exponam. Idem alibi,Q d gladiatores faciunt vt honeſte decumbant,& nos faciamus. Quintil.in Præfatione quarti libri,Nemo miratur poetas maximos ſæpe feciſſe,vt initiis operum ſuorum muſas inuocarent.

Facere vt &c.

.c. Vt id velut pignus eſſe ducerem manentis eum honoris) Id eſt ſignum certum & veluti fidem datã a prouidentia honoratioris cuiuſdam fortunæ,qua ille ornandus erat tandem,ἀσφάλισμα. Curtius lib. viii. Grates ago habeoque non ſolum eo nomine,q, hodie ſalutem meam veſtræ præponitis, ſed q, a primordiis belli nullum erga me beneuolẽtię pignus atque indicium omiſiſtis. Tacitus lib. xix. Sedem Iouis maximi, auſpicato a maioribus pignus imperii conditam,furore principum excindi, hoc eſt, πίστιν τοῦ κράτους ἀφορμήν. Sic Cicer.in Philip.xii. Feſtinat animus vt q̃primum pignus illud libertatis Populi Romani D.Brutum aſpicere poſſim. ἐφίεμαι ἐκεῖνο αὐτίκα δὴ μάλα ἰδεῖν,τὸ τῆς ἐλευθερίας πιστὸν τὸ ἐρῶν. vel ἐπεὶ ἐθέλω αὐτίκα ἰδεῖν ἐκεῖνο τὸ τῆς ἐλευθερίας ἐχέγγυον ἀσφάλισμα. At in Philip. xiii. Magnis & multis pignoribus Lepidum reſp.obligatum tenet. Pignora quaſi ἐνέχυρα dixit,hoc eſt, fidei retinacula tranſlatione a fœneratoribus ducta. Rurſus cum ibidem vitam,bona, fortunasq; pignora iniuriæ appellat,ſignificat, διότι τὰ ἐγκεχυρασμένα τῇ τύχῃ ἐν ὑποχέσει κτήματα. hoc eſt tanq̃ pignori oppoſitas fortunæ,quę fortuna pignerari ſemper poteſt.

Pignus. ἀσφάλισμα. Pign⁹ imperii. πίστις. τὸ πιστόν. ἐχέγγυον. ἀσφάλισμα. ἐνέχυρα.

.d. In rerum actu ſummo) Summũ actum rerum,vocat primam reipublicæ adminiſtrationem, ſummã in aula potentiam atque auctoritatem. Actus eſt hiſtrionum, actus eſt inſtitoris in cap. pri. de Inſtitoria actione in Pandectis. Actus eſt diſpenſatoris. Paulus, Diſpenſatori qui ab actu ignorante debitore remotus eſt,recte ſoluitur. Actus etiam eſt procuratoris publici,& actor is appellatur in tract.Quod cuiuſque vniuerſitatis nomine,in iiſdem Pand. Tranq. xxx. amplius dies,qui honorariis ludis occupabantur, actui rerum accommodauit & Pli.itidem in Epiſt.

Actus ſummus rerum. Actor.

.e. Operamq; inuicem condixiſſe,ad ſummouendos e comitatu homines) Id eſt,ex cõpacto operam dare certatim. Condicere eſt duorum aut plurium inuicem denunciantium aliquid,quod συγκροτεῖν græce dicitur. vt alio loco diximus. Iuſtinus, Ptolemæus & Caſſander & cæteri factionis eius duces, cum carpi ſe ſingulos ab Antigono viderent, per epiſtolas inuicem ſe confirmantes,locum tempusque coeundi condicunt συντίθενται. Interdum condicere vnius eſt vt condicere cœnam,de quo alibi diximus. & apud Plin.in Præfatione, Quũ hanc operũ condicerem,non eras in hoc albo. ὅτε ἐπαγγελλόμην τὴνδε τὴν δικανικὴν ἐργασίαν.

Condicere. συγκροτεῖν. συντίθεσθαι. ἐπαγγέλλεσθαι.

.f. In regiam inſinuarant) Inſinuare in aulam eſt in ſinum atque in Aulæ penetralia ingredi. Sed interdum cum accuſ.dicitur,vt apud Cice.in Lælio, Callidus ille & occultus aſſentator, ne ſe inſinuet ſtudioſe cauendum eſt. μὴ παρεισάγῃ. Et in Tuſcul. Et ſi Zeno aduena quidam & ignobilis verborum opifex, inſinuaſſe ſe in antiquam philoſophiam videtur. ἐγκολπίζειν vel ἐγκαταμίξαι ἑαυτὸν ἔοικεν. Aliquando ſine accuſatiuo,vbi tamen ſubintelligi videtur,vt in multis verbis,vt obire mortem, & obire abſolute,defungi vita,& defungi abſolute. Idem,His muneribus,tãdem inſinuauit in familiaritatem Prætoris. Et in ſecud.de Orat. Deinde vt in iis locis quos proponam peruoluatur animus, vt penitus inſinuet in cauſam, vt ſit cura & cogitatione intentus, diligentia eſt. Id eſt, vt interiora cauſæ perſpiciat pernoſcatq; παρεισδύῃ.

Inſinuare. παρεισάγειν. ἐγκολπίζειν. ἐγκαταμίξαι. Obire. Defungi. παρεισδύειν.

[g]qui conſilii ſui rationem ſubduxiſſe in ſummam cōſectādæ claritatis nominis præ ſe ferebat, famęq; propagandę ingenii facultatibus, in officinis perpoliti claris elegantia. Etenim quotus quiſq; faceret dūtaxat prudentia iudicioq; prędítorum, vt cuius rei gratia tot loca peragraſſet, tot ſibi labores ærumnásq; iniunxiſſet, quā rem deniq; omnibus anteponeret, eiuſce rei fructū inter eos homines percepturum ſe ſperaret: apud quos friget eius gratia, quantū quidem pertinet ad honores adipiſcendos? Non neſcius erat quoſdam nullis nec induſtrię nec neceſſitudinū adminiculis erigere ſeſe, nulla ſui, nulla meritorū fiducia ſtare potuiſſe aduerſus cęcam iſtorū obtrectationem, qui literas ipſi bonas earūq; peritia nobiles [h]interdū palam laudant more faſcinantiū. Eum autē cū ſcirem nulli magis q̄ tibi optaſſe conſilium ſuū vt approbaret: ea de re tecum antea verba feci, quo tibi perſuaderem Longolium nec inofficioſe de te, nec de ſe ipſum inconſulte hoc facto ſtatuiſſe. In quo cum parum profeciſſe me arbitrarer, conſilium cepi literis id internunciis tentandi quod pręſenti coràm non proceſſerat. Nam id ei diſcedēti facturum eſſe, poſtea etiā epiſtola perfecturū recepi. Qꝫ benigne vero ſecū præſente, abſente, domi, peregreq; egeris, q̄ egregie ac prolixe de ſtudiis ſuis meritus ſis, [i]conteſtatione edita ingenue profeſſurum eſſe comperi, quam mox (vt ſpero) videbimus Venetiis informatam. Proinde niſi his meis monitis auſcultare tibi imperaueris, quod præſenti noluiſti, dęnuncio tibi periculum & ſimultatem. A quo tandem inquis? Nempe ab eo periculum, ne te alienatum ſemel a ſe ipſe ſuſpicetur [k]aliumq; calculum parem eiuſdēq; candoris ſubſtituendum cenſeat rationibus ſuis, quo iacturam ſarciat, amicitiam deniq; diſſuat ſolidis officiis contractā, obſeruantiáq; exuat, qua te ſemper & merito tuo proſecutus eſt. A me vero tandem ſimultatem & expoſtulationem pręſentē. Qui cū in tui obſeruātia atq; amore æmulum Longolium haberem, cernā me ita faſtidiri: vt deſideriū æmuli mei ferre nō queas: cui ob antiquitatem ſaltem nedum aſſiduam operā auteponendus fui. Quē cū abſentē ipſum tantopere requiras, ſatis eſt argumenti quo loco habiturus me fueris ſi eū tibi habere ſodalem licuiſſet. [l]Ita quem antè non pœnitebat quātū iſtius amicitiæ cultu auctoritatē meā auxiſſem, nūc propè eſt vt perpudeat me [m]in ſecundam claſſem amicorum a te eſſe contributum. Quod parum acutum [n]me hominem non vidiſſe diſcrucior animi, qui myſtica tecum neceſſitudine cōtracta in initiali genitura infantuli mei Ludouici, trabali clauo fixiſſe amorē noſtrū ſperabā. Verū ne iſto faſtidio mei magnopere tibi ludos facias, veniſſe iam tēpus ſpero quo mihi poſſim opinionis tātū apud te auctoritatiſq; aſſerere & arrogare, quantū propenſiore Longolii charitate decedebat atq; derogabatur. Quem enim iam habere potes, quē mihi anteponas? niſi ſi Eaſmū externū tibi amicum epiſtolis crebris amplexari inſtiteris, quicū certare iam non auſim. Qui ſi forte huc migrarit, eūq; exoſculari in animū induxeris, iſq; ſe tibi dedat, fatebor [o]hanc rem mihi ad incitos rediiſſe vt fuit in Prouerbio. Verū id fortaſſe melius in pręſenti videro, aliū inuenero facile quē in oculis tuis colam, cui me venditē, cui vel ſupparaſiter in hac ætate, potius q̄ inultus abeā. Quin & ipſum Eraſmū confirmatū mihi amicum exorare potero, mihi vt in hoc ſubſeruiat officioſe atq; amice. Nā ſi aduētu ſuo ab omnibus optato luminibus meis

.g. Qui conſilij ſui rationem ſubduxiſſe in ſummam conſectandæ claritatis nominis præ ſe ferebat.) Sũma eſt quæ e multis ſingulis colligitur, κεφάλαιον a Græcis dicitur. vt Iſocrates, κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων. Summa autem eorum quæ dicta ſunt. Summa etiam eſt caput cuiuſque rei aut incepti, vt κεφάλαιον τοῦ λόγου caput & cardo, & ſumma quæſtio, & firmamentum. Summa ergo eſt, τὸ σύμπαν quo ſingula referuntur. Quintil. libro primo, Maiora tamen aliqua diſcet puer eo ipſo anno quo minora didiciſſet. Hoc per ſingulos annos prorogatum in ſummam proficit, id eſt eam dicendi facultatem, quam adoleſcẽti aut iuueni comparare volumus, & ad eum finem quem animo deſtinauimus. Sic paulo inferius, An Philippus Macedonum rex Alexandro filio ſuo prima literarum elementa tradi ab Ariſtotele ſummo eius ætatis Philoſopho voluiſſet: aut ille ſuſcepiſſet hoc officium, ſi non ſtudiorum initia a perfectiſſimo quoque optime tractari, & pertinere ad ſummam credidiſſet? Ad ſummam doctrinæ & eruditionis intelligo, quam filio deſtinauerat eſſe quærendam literarum ſtudio. Singula enim documenta eo referuntur. Budæus autem alludit & ad ſummam collectæ rationis, & ad ſummam inſtituti & propoſiti Longoliani qui conſilij ſui rationem ſubduxiſſe in ſummam conſectandæ claritatis nominis præ ſe ferebat. ὅσῳ ἢ οὕτω συλλελογίσθαι προὐφαίνετο, ὡς διώξων τὸ λαμπρὸν τῆς εὐδοξίας, καὶ τὸ εὐδόκιμον τοῦ ὀνόματος τοῖς εἰσαῦθις παραδώσων.

Summa. κεφάλαιον. τὸ σύμπαν. In ſummam proficere. Ad ſummam pertinere.

.h. Interdum palam laudant more faſcinantium.) Id eſt ita maleuole atque liuide laudant, vt noceant, nõ proſint. Plin. libro ſeptimo, In eadem Africa familias quaſdam effaſcinantium Iſigonus & Memphodorus tradunt. Quarum laudatione intereant probata, areſcant arbores, emoriantur infantes. Faſcinare enim eſt etiam inuidere, atque oculis improbus iniquiſque intueri, hoc eſt βασκαίνειν.

Laudare more faſcinantiũ. Faſcinare. βασκαίνειν.

.i. Conteſtatione edita.) Conteſtari eſt teſtari, id eſt teſtes palam ciere Cicero in Verr. Deos homineſque conteſtatus. Teſtatum etiam Cicero appellat, quod literis mandatum eſt: idem ſæpenumero conſignatum etiã dicit, vt de Diuinatione, Quem enim non moueat clariſſimis monumentis teſtata conſignataque auctoritas? Quod pro Flacco conteſtatum dixit, Conteſtatione edita igitur, id eſt libro aliquo edito in quo beneficia amici agniturus eſt palamque teſtaturus. Informatam autem dicit, formis æneis exaratam.

Conteſtari. Teſtatum. Conſignatũ. Conteſtatum. Informatum.

.k. Aliumque calculum parem eiuſdemque candoris.) Calculum pro homine poſuit, eiuſdem probitatis. Calculos enim ducimus in ratione ineunda: & ſubducimus, cum ſummam colligimus. Loquitur enim de ratione ad nomina facienda inſtituta, non vt fœneratores ſoliti ſunt, qui locupletia nomina copioſaque conſectantur, ſed vt viri boni & ſtudioſi, qui proba nomina candidaque exquirunt quibus emerendis rationes ſuas impleant, expenſaque ferant aut accepta referant, prout ius amicitiæ poſcit, & rerum, temporum facultatumque ratio tulit. Qui autem hæc & huiuſcemodi alia plane intelligere velit, meminiſſe ſemper oportet ſuſceptæ in quaque ſententia tranſlationis. Solet enim Budæus ſemel ſuſceptam eo perferre quo pertinere poteſt, ſi ſequacem naturam ductilemque materiam nactus ſit. Cuius inſtituti Cicero Latinis parens fuit. Hic autem Budæus cum Ruzæo iocatur, quaſi gaudeat ipſe æmulum e medio faceſſiſſe.

Calculus. Subducere calcu. Tranſlatio ſemel ſuſcepta pferenda eſt.

.l. Ita quem ante non pœnitebat, quantum iſtius amicitiæ cultu, auctoritatem meam auxiſſem.) Id eſt ita fit, vt cum antehac amplum mihi eſſe ducerem inter amicos tuos cenſeri, nunc prope pudendam mihi iſtam ſortem eſſe putem, cum in ſecundam iam notam amicorum me retuleris. ὥστε ὁ μέγα φρονῶν ἐπὶ σοί, ὃν ἂν ἐπὶ τῇ φιλίᾳ θεραπεύων διετέλεσα, οὕτω δή που δοκῶ μοι εἰς ἀξίαν ἐπιδιδόναι, νῦν αἰσχύνομαι &c. Cicero de Orat. de orationibus ſuis loquens, Quæ qualiacunque ſunt in me (me enim non pœnitet quanta ſint) ſed apparent in orationibus de figuris loquens. Et de Offic. Tandiu autem velle debebis quoad te quantum proficias non pœnitebit. Et pro Planc. Vide q̃ me verbi tui pœnitet, id eſt q̃ mihi hoc tuum verbum non ſatiſfacit. Ipſe ad Atticum libro ſeptimo, Vtraque ſignificatione vno loco vſus eſt. Nam & illum furoris, hunc noſtrum copiarum ſuppœnitet. de Pompeio & Ceſare loquens. Pompeius, inquit, intelligit copias ſuas paulo exiliores eſſe, quare pacis conditiones nequaq̃ repudiaturus eſt.

Pœnitere. Suppœnitere

.m. In ſecundam claſſem amicorum a te eſſe contributum.) Id eſt attributum, aſcriptum. Plin. libro tertio de citeriore Hiſpania loquens, Accedunt inſulæ, quarum mentione ſepoſita præter ciuitates contributas aliis, prouincia ipſa .ccxciij. continet oppida. Id eſt, προστεταγμένας, προσνενεμημένας προσνενεμημένας. Dicitur hoc etiam attribuo. Vnde attributa pecunia. De qua dictione in Annotationibus dictum eſt, ἀποτεταγμένα χρήματα.

Contribuere. προστάττειν. προσάπτειν. προσνέμειν. Attribuere.

.n. Diſcrucior animi) Diſcrucior animi pro animo dicitur more antiquo. Plaut. Diſcrucior animi, quia ab domo abeũdum eſt mihi. Idem in Epidico, Deſipiebam mentis cum illas ſcriptas mittebam tibi. Cic. in Tuſcul. lib. iiij. Cui miſeriæ proximus eſt is, qui appropinquans aliquod mali metuit, exanimatuſque pendet animi. Diomed. Diſcrucior, inquit, animi, animũ & animo, vt erect⁹ ſum animũ & animi: diues agrorũ & agris. Liuius de Mãlio, Nimius animi. Idem, Tot populos inter ſpem metũque ſuſpenſos animi habens. Idem, Multos ſibi mœſtiores & abiectiores animi viſos. μᾶλλον δὲ φρόνημα καταβεβλημένους.

Diſcruciari al. Deſipe mẽtis. Pẽdere animi Nimi⁹ animi. Suſpenſus animi. Abiectus ani.

.o. Fatebor rem hãc mihi ad incitos rediſſe.) Plaut. in Pœnulo, Tace modo, ꝑfecto ad incitas lenonẽ rediget, ſi eas abduxerit: quin potius diſperibit faxo q̃ vnã calcẽ ciuerit. Alludere videt̃ ad calculos ciẽdos. Et in Trinũ. Hem nũc hic cuius eſt ager, vt ad incitas redactus? Iſidorus lib. xviij. Calculi, inquit, partim ordine mouẽtur, partim vage: qui vero moueri omnino nõ poſſunt, inciti dicuntur, vnde & egẽtes homines inciti vocantur, quibus ſpes vltra procedendi non eſt. Hac de cauſa dicebat Budæus ad incitos genere maſculino dici poſſe, Nonius tamẽ ad incitas legit. Fortaſſe incitæ lineæ dictæ ſunt, vnde cieri calculi non poterant.

Ad incitos redire. Inciti. Incitæ.

officere proterue ſtatuerit:primum id erit (vt opinor) vt è medio faceſſam:
deinde vt eminus 'intemperias ipſi cieam magiſtrales : quibus iam ipſis cum
vix par eſſe poſſit, ſi in prę ſidia ipſe calumniæ tranſiero:eorúmque auxiliis cen
turiisq; cauillantium me adiunxero,quid futurum deinde cenſes? quas illis co-
pias acceſſuras,ſi commentatiunculas nouas ſuccenturiauero? quantam porro
impreſſionem me facturum in eius commentarios agmine impudentiæ toto
(vt aiunt)organo inſtructæ & accinctæ? Verum(vt iocos iam deſinam) nu-
per ipſe Eraſmus ad me ſcripſit , ſed in tumultu:aiebatq; ſe magnopere vereri
ne tu cum Deloino noſtro ſibi infenſus eſſes:orauitq; vt ſe purgarem de ſcri-
bendi neglectu. Turbulentis negociis implicatus,animum(vt arbitror)parū
habet liberum:officiisq; non neceſſariis minime feriatum. Nam & ipſe nūc ad
me rarius q̄ ſolebat. Enimuero amice maxime (vt ad ſeria de Longolio redeā)
videtur mihi tuus ille amicus,non modo ingenio prę ſtanti,ſed etiā genio quo-
dam excelſo præditus & ornatus,in primisq; gratioſo:cuius velut numinis in-
ſtinctu agitur in hanc illamq; nationem , libero & patenti vltro citroq; com-
meatu. In quibus quaſi expeditionibus neſcias Palladis ne auſpiciis,an hoſpita
lis Iouis potius Gratiarúmq; rapiatur. vſqueadeo Longolii nomen non doctri
na tm̄ eximia:ſed amicitiis etiam illuſtribus nobilitari videmus. Id quod certe
non procederet 'niſi ingenium geniumq; huiuſcemodi circūferret,veluti diplo
ma quoddam tuti pacatiq; commeatus atq; etiam feſtiui, à Fortuna & Gratiis
mutuatus. Hunc curſum eius hactenus inoffenſum morari ſi perrexeris : non
tam amicitiæ ius colere q̄ commoda amicitiæ conſectari videbere: 'qui homi-
nem à te bona ex parte productum,obſeruantiſſimum tui, 'in medio ſpatio in-
ſiſtere cauſa tua poſtules. plaudenteisq; deſtituere:depoſita ſpe atq; etiam abie-
cta ad metam palmarem perueniendi . Quanto igitur ſatius eſt, erectis eius
ſpiritibus indulgere? qui ſimulatq; palmam adeptus fuerit , quo eſt in te ani-
mo grato ac pene deuoto,primitias honoris in manu tua ponet : quem in pri-
mis dignum eſſe arbitratur quicum lætitiam decúsq; communicet incremen-
torum ſuorum . Equidem ætati meæ hominem ſuccreſcentem , mollioráque
omnia ac procliuiora nactum,vt longe meliorem ingenio, 'ſic cætera non faci-
le ſuperiorem, tantum abeſt ægris vt oculis videam emicantem,iamiamq; an-
teuerſurum ſi adniti voluerit,vt etiam adhortatione adiuuem atque votis : vt
quem in primis inter noſtrates animaduerterim iuſto literarum amore captū,
nec ingenium nec doctrinam illum quidem quæſtui,honori vero habuiſſe ſtu-
diorumq; voluptati . Quoniam autem memini me non alia pietate imbutum
fuiſſe in obſeruantia cultuq; antiquæ eloquentiæ : ſuaue eſt mihi vtiq; in huiuſ-
cemodi virorum mentione acquieſcere . Nec vero vſu ſermonis tecum collo-
quioq; fatigor:nec ſalibus tuis ſatior vrbanis & candidis : pro quibus villati-
cos hos habebis extra pomœria natos . Quare libens hilarisq; feci, vt datum
mihi à Longolio tuo ſcribendi argumentum longius latiusq; propagarem ,
quàm fines epiſtolę iuſtæ ab illis circūſcribuntur qui breuitatem peculiarem
epiſtolarum eſſe ſanciunt. Quos etiam ipſos leges alias tuliſſe ætate noſtra no
ui,quas nunq̄ ſacroſanctas eſſe duxi,ex quo priſcorum inſtitutis cōtrarias eſſe
comperi: 'quum ante ipſe ab illis tranſlatitias eſſe duxiſſem , Vtcunq; teneri

me ſanctionibus iſtis ſcrupuloſis non exiſtimo cum ad homines amiciſſimos ſcribo : iiſque viciſſim amicos ſoluo, ac doctiſſimum quenq; aut iucundiſſimũ maxime, quorum longiſſimam quanq; epiſtolam lectitandam in primis, ſeruandámq; cenſeo. Si vt valeam ſcire cupis, cætera egregie ac pugilice vt plerunq; à capite nec bene nec prædicabiliter: vt ſolitus ſum fere, ex quo noxam contraxi. Sin quid hic agatur quæris, viuitur: id eſt tranquilla vita degitur. Nã ab vrbe proficiſcens, grauiſſimam quanq; curã ac moleſtiam relinquere ſoleo.

.p. Intemperias dicam magiſtrales.) Id eſt, Si Theologiæ magiſtros Louanienſes denuo incitauero in eũ, — *Intemperiæ.*
quibus vix nunc par eſſe poteſt, ipſis inquam eorumq; auxilijs: quibus verbis ſignificantur obtrectatores
Eraſmi aliarum etiam diſciplinarum ſtudioſi. Quos vniuerſos, multos eſſe centuriarum vocabulum ſigni-
ficat. Plaut. in Aulul. Neſcio pol quæ illhunc intemperiæ tenent: peruigilat noctes totas. Idem, Laruę hũc
atq; intemperiæ inſaniæq; agitant ſenem. hoc eſt, μανίαις ἐστὶν οἷς ἐγκλᾶται ὁ κακοδαίμων. Vul- — *μανίαι.*
go dira inſania aut dæmonis ſtimulis agitari homines iracunde moroſos dicunt: antiqui intemperias vo-
cabant, quaſi malefica quędam numina. Cato de luſtratione agri. Vaſtitudinem, calamitates, intemperiaſq;
prohibeſſis, defendas auerruncesq;.

.q. Niſi ingenium genium q; huiuſcemodi circumferret, veluti diploma quoddam tuti pacatiq; commea- — *Diploma.*
tus. hoc eſt niſi quocunq; ſe contulit, ingenij præſtantia & doctrinę merito gratiam ſtatim iniret, gratio-
ſusq; apud exteros eſſet. quæ commendatio cum ad omnes valeat, fit vt diplomatis inſtar ſit homini pere-
gratori. Quo diplomate tutus eſt vbiq; quaſi πρὸς ἅπαντας συστατικὸν ὡς ἔχων. Et inter ſocios foedera- — *Fide accepta*
tosq; incedens. qui huiuſcemodi diploma impetrauerant, ab antiquis fide publica venire dicebãtur. Liuius, — *venire.*
Amynander fide accepta venerat in caſtra Romana. Idem, Quos nominatim Philopœmen depopoſcerat,
ipſi ſe ituros. fide accepta a legatis vim abfuturam donec cauſam dixiſſent. Salluſt. Poſt vbi fide publica di
cere iuſſus eſt, omnia vti geſta erant aperit. Sic Cic. in Piſo. Hoſpitem tuum fide tua Theſſalonicam veni- — *πιστὰ διδό.*
re iuſſiſti, hoc Græci πιστὰ διδόναι dicunt, vt Xenophon. Et πίστεις διδόναι vt Iſocrates. πιστὰ autem — *πίστεις διδόν.*
ἔχειν dicuntur qui pignus huiuſcemodi fidei acceperunt. — *πιστὰ ἔχειν.*

.r. Qui hominem a te bona ex parte productum.) Id eſt προαχθέντος hoc eſt in medium adductum. & — *Producere.*
ex vmbratili vita eductum publiceque oſtenſum. Plinius libro ſeptimo, Valeria Emboliaria reducta — *προάγειν.*
eſt in ſcenam ludis pro ſalute diui Auguſti votiuis, annum centeſimum quartum agens, quę producta fue-
rat tyrocinio a Marco Pompeio Aedili plebis. Inde producere reos Quintil. lib. ſexto, Non ſolum autem — *Producere*
dicendo ſed etiam faciendo quędam lachrymas mouemus. Vnde & producere ipſos qui periclitentur ſqualli- — *reos.*
dos atq; deformes, & liberos eorum ac parentes inſtitutum. ὅθεν καὶ τοὺς κινδυνεύοντας προσίστασθαι — *προϊστάναι.*
αὐχμῶντας ἐπιτηδεύονται, αὐτούς τε καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα. Qui autem ſine deductore
innoteſcunt, & ipſi ſe producunt, proferre ſe dicuntur. Plinius Iunior, Proferunt ſe ingenia, & oſtentant. — *Proferre ſe.*
Quintil. libro duodecimo de tyrocinij tempore loquens, Modus mihi videtur quidam tenendus, vt neq; — *Producere.*
præpropere diſtringatur immatura frons, & quicquid eſt illud, adhuc acerbum proferatur προενεχθῇ. Eſt — *προαγωγεύ.*
etiam producere quod Græci προαγωγεύειν dicunt, hoc eſt proſtituere. Vnde productores, licet perductores — *Productores.*
apud Aſconium etiam dicantur, niſi exempla ſint mendoſa.

.s. In medio ſpatio inſiſtere cauſa tua poſtules.) Tranſlatio eſt a curſoribus, aut curuli certamine equos a-
gitantibus, qui medio ſpatio curſum coeptum abrumpunt, ſpemq; ſpectantium fruſtrantur, qui ſponſiones
faciunt, aut qui ſtudioſi ſunt eorum victorię. Inſiſtere autem eſt ἐφίστασθαι, hoc eſt reſiſtere vt Terentius — *Inſiſtere.*
loqui ſolet. Cicero in Orat. Sępe accidit vt aut citius inſiſtendum ſit, aut longius procedendum. Idem, — *ἐφίστασθ.*
Inſiſtit autem ambitus modis pluribus, id eſt deſinit & cluditur. Et in Finibus, Quę cum dixiſſet paulu-
lumq; inſtitiſſet, quid eſt, inquit. ¶ Quod ſequitur, Primitias honoris in manu tua ponet: ſignificat, quum
primum honorem adeptus fuerit ſua induſtria, tibi acceptum honorem referet.

.t. Sic cætera non facile ſuperiorem.) Id eſt vt ingenio meliorem, ſic diligentia & ſtudio vix ſuperiorem — *Cętera doct.*
futurum. Cicero in pri. de Natura Deorum de Simonide loquens, Non ſolum enim poeta ſuauis, verum
etiam cætera doctus ſapienſq; traditur. Martialis, Viſceribus bonus eſt, cætera vile ſapit. Figura eſt Gręca. — *Gręca figura.*

.u. Quum ante ipſe ab illis tranſlatitias eſſe duxiſſem.) Olim inquit, exiſtimabam, eos qui breuita- — *Epiſtolæ non*
tem in Epiſtol. decoram & accommodatam eſſe cenſent, (atq; ideo tanq̃ legem de compendio epiſtolarum — *ſemp. breuitas*
tulerunt ſtatuentes eos, qui epiſtolas ſcribunt breuitate vti debere) hoc antiquorum auctoritate fretos di- — *accõmodanda*
cere, eamq; legem ex antiquorum præceptis accepiſſe. Nunc autem aliter opinor, atq; ideo illam legem
abrogandam eſſe cenſeo. Sacroſanctæ leges cur dicantur in Annotationibus ab ipſo explanatum eſt. Trãſ- — *Tranſlatitię*
latitiæ autem leges dicuntur, quę aliunde tranſlatæ ſunt. Cicero ad Atticum libro tertio, Alterum ca- — *leges.*
put eſt tranſlatitium de impunitate. Si quid contra alias leges eius legis ergo erogatum ſit. In Prætu-
ra autem vrbana, tranſlatitium edictum dixit. Hoc autem Budæus dicere videtur propter Epiſtol. — *Tranſlatitiũ*
Ciceronis ad Quintum fratrem & ad Atticum & quaſdam Platonis, quæ longe abſunt a breui- — *edictum.*
tate.

Hic ocio fruor alto atq; vberi, quo nomine maxime vicum meum abſtruſum vrbis frequentiæ præfero, qui mihi vacationem ferme iuſtam ęgritudinis pręſtat. Cui ſi hoc accederet: vt ægrotationis quoq; præſtaret: cauſam haud diceretis (vt opinor) quin ego animo huc migrarem. domusq; hęc mihi [x]iuſti loco exilii eſſet ab vrbe, ſolicitudinum, angorum, mœrorumq; cōciliabulo. Certe ſi tantam mihi immunitatem dare poſſet hæc officina tranquillitatis, valere (vt arbitror) iuberem ius omne poſtliminii. Quāq ſi amicum vnum & alterum fidei exploratæ haberem, [y]quibus tanq̄ depoſitariis curarum vti poſſem, (Nam ægritudinum nollem) minus fortaſſe vrbanam moroſamq; iſtam habitationem odiſſem. Quare ſi mihi haſce ferias liberales inuides, [z]quas in hunc annū concepi: ſtatue an ex ſyngrapha huic te depoſito offerre ſuſcipiendo audeas: ita vt ſine captione eadem vſurus ſim ſecuritate in vrbe & in villa. Sed etiam etiamq; ſtatue, & mature. [a]Neq; enim ludicra aut triobolaris eſt ſponſio, vt noſtrates loqui ſolent. Poſcit autem vt prædibus pręiisq; (quod dicitur) ſtipulāti caueatur. Tametſi ecquem eſſe putas tam bene prædiatum, tot poſſeſſionibus, tantis obuentionibus præditum, cui hanc credere ſponſionem debeam ſi fide iubeat eſſe ſua? [b]Atqui dediſſet mihi Deus tm̄ capitis firmitatem, quando Aſclepiadæ nequeunt, [c]haud erat quod angerer, quod quererer, deniq; quod poſcerem, etiam ſi multa [d]deſidero ferme neceſſaria. Neſcis tute profecto Ludouice, neſciunt alii qui in forenſe aut [e]palatinum ergaſtulum aſcribi præclarū eſſe ducunt & fortunatum: [f]quantum vectigal lucratiui temporis atq; æquanimitatis, hac ex officina liberalis ocii ſecuritatisq; percipiam, cū interim ſi quid exoriatur (vt fit interdum) controuerſiæ, ſine tua aut cuiuſq̄ prætextati diſceptatione, Philoſophia litem dirimat arbitratu fere meo. [g]Adde q̄ capitalem hanc noxam, ab eaq; enatam interdum ęgritudinē, ipſa mihi Philologia omnium horarum locorumq; ſocia, carminibus excantat ad id accommodatis, tum Græcis, tum Latinis. Quam vtinam ipſam tam facile conſopire poſſet, ſemelque ſupprimere, q̄ potuit ambitionem atq; cupiditatem. Quāq ô me cæcum animi, maleq; de meipſo meritum, qui ob id ſuperum aures fatigare non deſinam, vacationemq; eius ærumnæ flagitare. quam mihi fortaſſe prouidentia ad luſtrationem animi illuſtrationémq; iniunxit. Nam abſque hac inualetudine eſſet: quis ſcit an erronem animum coercere potuiſſem, quaſiq; à Philologia [h]fugitiuum reprehendere aut curioſe emanſitantem? [i]Quid igitur (inquis) homine te futurum eſt ſtudiorum alumno affinium philoſophiæ, nec ætate iam vergente proficiente in conſtantiam? Neſcio, niſi futurum ſpero vt ſim tandem in auctoritate philoſophiæ: ſiquando penitus admitti ad eam mihi liceat. Nunc errorem tantummodo agnoſco, nouiq; q̄ ſim ineptus requirendo priſtinam va

.x. Iuſti loco exilij eſſet.) Id eſt perinde haberetur, ac ſi exulare iuſſus eſſem ab eo loco, in quo ſolicitudines mœrores, angoreſq; contrahuntur. Alluſit autem ad verba priſca. Liuius libro ſexto ſecund. bel. Puni. Priuſq̄ dies comitiorum aderat, Caius Fuluius exulatū Tarquinios abijt, id ei iuſtum exiliū eſſe ſciuit plebs. id eſt, plebeſcito conſtitutum eſt, vt quod ſponte Tarquinios conceſſerat animo vertendi ſolum, id ei plenū eſſet exilium. — *Iuſtū exilium*

.y. Quibus tanq̄ depoſitarijs curarum vti poſſem.) Depoſitarius eſt cuſtos depoſiti, vel ſuſceptor depoſitarum rerum. Depoſitarios igitur curarum appellat amicos fideles, quibus curę concreduntur vt partem earum ferant & amicum ſubleuent. Nam ægritudinum, inquit, nollem, Alludit ad deponendi ſignificatio — *Depoſitarius.* *Deponere.*

nem ancipitem: Nollem, inquit, penes vos vt curas, ſic etiam ægritudines animi & mœſtitiam deponere, ita vt me ægritudinibus liberando, iis ego vos implicarem.

.z. Quas in hunc annum concepi.) Concipiuntur ferię, hoc eſt, ſuſcipiuntur, vt concipitur facinus. Conceptiuæ ferię ſunt, inquit Macrobius quę quotannis a magiſtratibus vel ſacerdotibus ſuſcipiuntur in dies vel certos vel etiam incertos. Differunt a ſtatiuis & imperatiuis. Offerre autem ſe depoſito dicitur, qui vltro deponi apud ſe poſcit. Vlpia. Sępe euenit vt res depoſitæ vel nummi periculo ſint eius apud quem deponūtur, vt puta, ſi hoc nominatim conueniſſet. Sed & ſi quis depoſito ſe obtulit, idem Iulia. ſcribit periculo ſe depoſiti illigaſſe. Offerre ſe depoſito ſic dicitur, vt offerre ſe liti.

Cōcipe ferias. Cōceptiuę fe. Statiuę feriæ & imperatiuę. Offerre ſe &c. Offerre ſe liti.

.a. Neq; enim ludicra aut triobolaris ſponſio.) Sponſio hic non eſt nomen actionis, ſed pactum ſignificat, quo promittens ſe obſtringit. Verba enim ſtipulationum ſunt ſpondes, ſpondeo, vt verbi gratia: Si in vrbem ego rediero, illucq; domicilium retulero, ſpondes te curarum bonam partem accepturum, quę me inuaſuræ ſunt ſimulac rediero, ſi apud te deponere paratus ſim? Tuo enim periculo res agetur. Hęc ſorit verba ſtipulantis, id eſt, percunctantis: Quibus ſi ille reſpondeat, ſpōdeo: contracta eſt obligatio. Sed hęc ſpōſio, inquit, repromiſſorem idoneum & locupletem poſcit, a quo ſtipulator ego idonee mihi caueam: res eſt enim non trioboli, ſed in ea rationum mearum ſumma agitur. Vulgus dicere ſolet, quęſtionē non eſſe triū obolorum, cum ſeriam rem & animaduertendam agi ſignificare volunt. Volo igitur mihi ſponderi tantam mihi eſſe in vrbe vacuitatem curarum, quanta eſt in Marliano.

Sponſio. Stipulationū verba. Triobolaris.

.b. Atqui dediſſet mihi Deus capitis firmitatem, quando Aſclepiadæ nequeūt, haud erat quod angerer. Aſclepiadæ dicti ſunt ab Aeſculapio genus ducentes, id eſt, τοῦ ἀσκληπιοῦ ἀπόγονοι vt auctor eſt Euſebius in tertio de pręparat. Euangel. Et Aſclepiades medicus fuit clariſſimus, cuius meminit Plinius libro ſeptimo & lib. xxv. & alibi. Vnde ἀσκληπιαδῶν παῖδες a Græcis dicuntur medici. Gal. meminit in primo Therapeutices.

Aſclepiadę. Aſclepiades. ἀσκληπιαδῶν παῖδες.

.c. Haud erat, id eſt, cauſa non erat cur angerer. Cicero in tert. Tuſculanarum, Q; ſi nos tales natura genuiſſet, vt eam ipſam perſpicere, eademq; optima duce curſum vitæ conficere poſſemus, haud erat ſane quod quiſq; rationem ac doctrinam requireret.

Haud erat.

¶ Atqui dediſſet mihi Deus, id eſt, profecto ſi mihi dediſſet. Plin. in Epiſtolis, Dediſſes huic par animo corpus, feciſſet quod optabat.

Dediſſet.

.d. Quoniam vero quę nobis deſunt, plerunq; deſideramus ideo deſiderari dicuntur quæcunq; nobis deſunt, etiam ſi non requirantur. Cic. in Catone, Nec curta vires meas deſiderat, non roſtra, non amici, non clientes, id eſt, οὐκ ὥστε ἐπιλείπουσιν ποθεῖ τὴν ἐμὴν ἰσχὺν ἡ ἐκεῖ.

Deſiderare. ποθεῖν.

.e. Aut in palatinum ergaſtulum aſcribi pręclarum.) In palatinum ergaſtulum aſcribi vocat, inter eos adoptari, quibus muneris obeundi aut officii aut functionis cuiuſuis neceſſitas in foro Palatino incumbit, Qui quaſi vincti vt ergaſtularii patrimonia faciunt.

In palatinum ergaſtulū &c.

.f. Quantum vectigal lucratius temporis atq; æquanimitatis, hac ex officina ocii percipiam.) Vectigal interdum pro redditu, id eſt πρόσοδος ponitur, vt quodam in loco Cic. Neſcis quātum ſit vectigal parſimonia. ὅσος πορισμός ἡ φειδώ. Idem in vlt. Parad. Non eſſe cupidum, pecunia eſt: non eſſe emacem, vectigal eſt. In hac igitur officina ocii literarii atq; ſecurę mentis magnum prouentum redditumq; habeo. In lucro enim pono temporis parſimoniam, & ægritudinum vacuitatem, id eſt æquanimitatem, Animus enim æquus, id eſt εὐγνωμοσύνη, ægro animo oppoſitus eſt.

Vectigal. πρόσοδος. πορισμός. φειδώ. Lucratiuū ipſ. Aequanimit. εὐγνωμοσ.

.g. Adde q; capitalem hanc noxam ab ea genatam ægritudinem, ipſa mihi Philologia carminibus excātat ad id accommodatis. His verbis ſignificat, capitis grauedinem quæ interdum cum eſt vehemētior, mœſtitiam parit, leniri recitatione carminum. Capitalis noxa eſt crimen capitale, Hic capitalem dolorem dicit ſignificare, volens morbum improbum & enecantem, vt Cic. Capitalem hominem vocat ſupplicio capitis dignum. Noxam concipere & noxam contrahere, & noxam capere auctores dicunt morbum ſignificantes. Excantare autem eſt carmine obligatum alio carmine liberare & ſoluere, vel ęgrū carmine ſanare. Sic apud Plinium libro decimooctauo, Fruges excantare, & malum carmen incantare legitur. Cato, Luxum, ſi quod eſt vt excantes, hac ratione ſanum fiet, id eſt, ſi membrum luxatum, hoc etiam Gręci ἐπᾴδειν dicunt quod eſt ἐναντίον τῷ ἐπᾴδειν.

Capital. noxa. Capitalis hō. Noxā cōcipe. Noxā contr. Noxā capere. Excantare. Luxum. ἐξᾴδειν. ἐπᾴδειν.

.h. Fugitiuum animum reprehendere aut curioſe emanſitantem?) Emanſitare eſt militum, qui ob id emanſores dicuntur, vt alibi dictum eſt. Emanſio minus eſt delictum deſertione. Sicut fugitiui deteriores ſunt erronibus. Fugitiui vero repręhendi dicuntur: & qui id profitebantur vt artificium, fugitiuarii dicebantur, vt Budæus in Annotationibus docuit. Curtius libro quarto, Repręhenſoſq; ex fuga Perſas pugnaturos, quia fugere non poſſent. Tranquil. Obſides quoſdam clam pręmiſſos deſertu repente conuiuio inſecutus cum equitatu veluti profugos & repręhenſos in catenis reduxit, ἀνειλημμένους. Cicero in Verrem retractos vocat vt Salluſtius, Ceparius (namq; is pauloante ex fuga retractus erat) Terentio traditur.

Emanſitare. Emāſor &c. Deſert. & fu. Errones. Fugitiuarii. Rephēd. &c. Repręhenſi. ἀνειλημμένοι. Retracti.

.i. Quid homine te futurum eſt, ſtudiorum alumno affinium philoſophię. Cicero in Verrem, Quid te futurum eſt, quo confugies? Plaut. Reſponde, tuo quid factum eſt pallio? Sed de hoc copioſe alibi dictum. Studia affinia philoſophię ſunt bonę literę quarum finis ad quęſtum non pertinet, & quę viam ad philoſophiam muniunt. Affinis eſt propinquus & vicinus, vt apud Cic. pro Planc. Affines huius ſuſpicionis fuiſſe dicuntur. Et alibi, Affinis ſceleri, id eſt conſcientia alligatus.

Quid te fut. Quid te factū. Bonę liß &c. Affinis.

letudinem ac prope inoffenſam.[k]Quod velut epodiũ intercalare omnibus (vt aiunt) rhythmis ſuccinere ſolitus ſum: omnibusq; interfari commemorationibus. Tanta eſt ineptia hominis non ferentis deſiderium proſperæ habitudinis, ac deploratæ ſpei damnum. Geſtio ſcire quàm proſpere valeas cum vxore & germanis: quid tuus meusq; meditetur Tuſanus: quem tibi eſſe ſpero à memoria literarum colendarum horis tuis ſuccifiuis. Qua in re q̃diu tibi operam literarumq; elegantium honori nauabit accuratam & ſtrenuam, gratiam à me q̃ maximã inibit. Nunq̃ tam literatus q̃ paucis diebus fui. Crebris enim atq; etiã multis pariter itidem fuit reſpondendum, & ſcribendi labor me conficit, cum à manu miniſtri vicem mihimetipſi ſuppleam. Quare nondum auſpicari licuit quod tibi ſpoponderam. Et aliquid lectioni dandum eſt, qua mirum in modum me oblecto, ita vt ſcribendi commentationem numerem inter labores: nimirũ q; lectitandi intentio conſentanea magis ſit Philologiæ meæ, etiam ſi minus è re ſit & incremento hæreditatis quam liberis meis relicturus ſum: congruentem vtiq; ipſam homini antiquiſſimam curam habenti eorum ſtudiorum [l]quę decoquere creditoribus ſolent. Q̃q̃ nihil tam ſemper iis credidi, q̃ nihil deperire iis hominibus qui in dies in horasq; copioſiores fiãt. Quæ res fortaſſe quot vncias eius hæreditatis ex Aſſe meo facturus ſim. Ego ſi fata me expectent, vix in ſemiſſem ceſſurum eſſe illum Aſſem confido, cum eo quidem vt cætera cõpetant ac ſuppetant ad ocium & arbitrium liberum. Spero te cum primariis meis amicis huius cernendæ hæreditatis liberis meis arbitrum fore patronumq;, ſiqui extiterint fortaſſe qui expilare conentur. Res certe hactenus ad te pertinebit: vt vnciolam defendas mei tuiq; Ludouici (tuum enim appello cuius tu [m]initiationis arbiter luſtrico die fuiſti, alteriusq; genituræ) qui te vtique incolumi nunq̃ orbus eſſe poterit. Vale, & Longolium tuum & me ama vt ſoles: ne ſi nos amiſeris amicos, decuriam amicorum luculenter ſupplendam continuo habeas. E Marliano noſtro, Pridie Nonas Martias. M.D.XIX.

Intercalares. Rhythmicæ. Balladę. Refractus. Epodion Ephymnion. Epimythion. Verſiculus.

.k. Quod velut epodion intercalare omnibus rhythmis ſuccinere ſolitus ſum.) Intercalares verſus, inquit Seruius, vocantur, qui frequenter in poemate interponuntur, vt apud Vergilium, Ducite ab vrbe domum mea carmina ducite Daphnin. In rhythmicis autem luſiunculis quas balladas noſtri vocant ſunt huiuſcemodi clauſulæ ſępius repetitæ quos velut refractus lingua vernacula vocant. Quare quum ſignificare volunt quempiam ad mentionem alicuius rei identidem reuolui, aiunt hic eſt balladæ tuę refractus, hoc eſt tu tertio aut quarto quoq; verbo huius rei meminiſſe ſoles. Epodion autem eſt quod odę accinitur: quemadmodum Ephymnion eſt quod hymno ſuccinitur: vulgo verſiculum vocant, τὸ ὕμνῳ ἐπᾳδόμενον. eo modo quo Epimythion dicitur, quod fabulę adnectitur, quaſi appendix.

Decoquere. Credere.

.l. Quæ ſtudia decoquere creditoribus ſolent.) Id eſt ſpem deſtituere eorum qui in ipſis rationum ſuarũ ſummam collocant, credentes vitę ſibi ſubſidia inde ſuppeditatura: de quo verbo in ſecundis Annotationibus diſſeruit Budęus. ¶ Quod autem ſequitur, Q̃q̃ nihil tam ſemper iis credidi, q̃ nihil deperire iis, qui in dies in horaſq; copioſiores fiant, hunc habet ſenſum. Q̃q̃ mihi hęc ſtudia decoquere vt creditori nequeunt. quum enim & impendia multa in iis fecerim, & ætatem florentem contriuerim, non tamen vnq̃ futurum arbitratus ſum, vt fœnerato rediret, quod meis facultatibus decedebat tanto tempore. Quare nihil his ſtudijs vſqueadeo credidi, q̃ nihil mihi niſq; deperire aut operę impenſę aut pecuniæ, qui quotidie doctiores ad vitamq; liberaliter agendam inſtructiores fiunt. Credere eſt mutuo dare. & credere eſt perſuaderi. Vtroq; autem modo credere hic accipitur. Credidit igitur ſtudio literarum iacturam nullam eos facere qui doctrinam quotidie ſibi quærunt. Hoc enim hominum ſapientium monumẽta teſtantur, & literæ ipſę promittunt.

Initiationis arbiter. Compater. Luſtric⁹ dies.

.m. Initiationis arbiter.) Arbitros initationis appellat quos compatres vulgo vocãt. Luſtricus dies olim appellabatur auctore Macrobio libro primo Saturnaliorum. quo pueri luſtrabantur & nomen accipiebant. Tranquil. in Claud. Euſdem futuræ infelicitatis ſignum euidens dię luſtrico extitit.

Gulielmus Budæus Nicolao Beraldo S.

NVnq̃ mihi tantum fuit ocii, ocium vt ſuppetere mihi exiſtimarem. Nunc cum procul ſim ab vrbe & negociis: tamen defici me tempore cauſificor, ad ea commentanda quæ in animum induxerã eſſe mihi ſcribenda: ſiue eſt hæc inertia mea & ingenii tarditas, explicare vt non queam in re præſenti quæ mihi expedita pauloante videbantur [n]tractatuiq; ceſſura: ſiue ea eſt animi mei auiditas, moroſitáſq; iudicii, vt quocunq; labore, quantauis contentione & induſtria ſatiſfacere mihi non poſſim. Nam quum in negociis immerſus erã, ociũ ipſe requirens, mecũ ita ratiocinabar, interdumq; dicere non verebar, ſiquando mihi exiſtere ex illo tædio daretur, domumq; penitus me recipere, ita me totũ literis tum redditurũ: vt geminato labore, inſtaurataq; contentione, atq; etiam impetu amplificata, diſpendium rependerem operę deperditę. Nunc cum in eo prope ſim ocio quod tantopere expetiueram, non tã cauſificationibus ſuperſedeo, q̃ quid cauſer non habeo. Etenim ſi valetudinis excuſare incõmoda inſtitero, ſi rei familiaris munera iactitare, cum id tranſlatitium eſt, omnibúſq; egregiæ ſtudioſis ſolenne & obuiũ, tum vno ſemper & eodẽ modulo (vt eſt in noſtro prouerbio) tibiã inflare videbor, aut cãtitare iiſdẽ ſemper numeris. Quod quid eſt aliud ipſum q̃ aureis obtundere audientiũ? qui fruſtrationem hanc eſſe dicent, expectationiſq; ludificationem, q̃ nulla cauſa ſatis conſpicua inter cauſarios profitear infirmitate, nimirum vt vacationem huius muneris habeam, id eſt prætextum languoris & inertiæ. Erunt etiam fortaſſe qui cauillẽtur & quęrant cur non ſemel inteream, cũ toties pene ſim intermortuus. Quo vero magis æſtuarẽ atq; angerer his rebus perpendendis, [o]ecce autem tu nunc à me cõtẽdis, quaſiq; vniuerſitatis actor publico me nomine appellas, vt primo quoq; tempore pariã quod iãdiu parturire me fama eſt. Næ hoc iãdiu minus eſt decẽ menſibus, ſi te ratiocinari non piget. æſtima q̃diu peregre reuertimus, tu enim in eo comitatu fuiſti. Nam ſuperioris temporis cõmentationes, id eſt quæ ad Annotationes & huiuſcemodi ſcriptiones pertinent, [p]ex commentariis meis ita tum circunſcripſi, vix vt interlitas ſchedas & inductas inter res meas eſſe paterer. Age ex illis decem menſibus, pauculos menſes demito velut acceſſionem temporis deperditi & contriti in ea peregrinatione, cum temporis intertrimento quod factum eſt in transferenda ſupellectili mea in hunc locum, quaſiq; euocãdo lare familiari ab vrbe, nimirum vix iam id erit diutule quod iãdiu

.n. Tractatuiq; ceſſura.) Id eſt, quorum difficultas tractatu vinci poſſe videbatur. Tranſlatio eſt a rebus durioribus, quę contrectatu molliuntur, & ſubiguntur. Sic morbus cedit remedijs apud Celſum quando vincitur & percuratur. Cicero ad Marium, Pudori tamen malui famęq; cedere, q̃ ſalutis meę rationem ducere, Cedere.
id eſt obſiſtere nolui: paſſus ſum me vinci.

.o. Ecce autem tu nunc a me contendis.) Hęc particula autem, indignabundo & ſtomachanti ob rem necopinatam accommodari ſolet, Terentius in Eunucho, Ego non tangam meam? Chr. tuam autem furcifer? Autem.
Et in Adelph. Ego ne autem debacchatus ſum in te? Alibi in eadem, Id ne eſtis auctores mihi? Eſch. Fac, promiſi ego illis. Mi. Promiſiſti autem? De te largitor puer. Plaut. Sum ne autem nihili, qui nequeo animo moderari meo?

.p. Ex commentarijs meis circunſcripſi.) Circunſcribere interdum tollere eſt & expungere. Cicero in Circũſcribere.
Verrem, Itaq; vno genere, opinor, circunſcribere habés in animo genus hoc aratorum, id eſt tollere & reijcere eos teſtes vt vobis iniquos. Et in finibus, Circunſcriptis igitur ijs ſententijs quas poſui, relinquitur &c. Circunduco.
hoc etiam circunduco dicitur.

vocaſti.Mitto tẽpus impenſum in abſoluenda villa & exornanda,ne incommo-
dius ruri q̃ in vrbe,illautiúsq; aut ſordidius hic q̃ iſtic habitarem . Ad id enim
ſucciſiuas horas deſtinaui,quibus Philologiam meam fraudo.Nec vero ineun
da hac ratione calculũ vllum pono curationi corporis iam deplorati:nec enim
id iam tanti eſſe cenſeo,vt pro eo dependere tantulum velim temporis , quod
mihi non multum ſupereſſe coniicio ad vitã finiendam . Nunc cum in eo ſim
ferme vt tu atq; alii qui itidem mecum agunt,veniſſe diem exiſtimetis , quaſiq;
menſes luculenti cuiuſdã partus eſſe exactos:ego ceſſiſſe diem non inficier, vt
aliquid exhibere ederéq; debeã ex hoc ocio natum:cũq; tu ſcribas expeti à me
quippiam grauioris operæ,ſi expeti tu quidem pro exoptari intelligis,facile id
patior:ſin expectati aliquid eiuſcemodi deſiderarique ſignificas , vide vt ſatis
æquus ſis mihi ęſtimator & adhortator,qui me abortiuũ potius atq; eiectitiũ,
q̃ nihil parere vis. At ego vt vxorem,liberos , ſic Philologiam meam vxoris
meæ pellicem,parere mihi libros velim vitales potius & vegetos,q̃ multos &
ſemianimos.Atqui partio ab antiquis exiſtimata eſt menſe demum decimo, vt
Græci dicunt βιώσιμος,id eſt iuſta & vitalis. Vide igitur tu actor præprope-
re ne in fraudem incideris,& in mulctam formulæ,*cauſáque iſta cecideris: vt-
pote qui non re tm̃,ſed etiam tempore plus te petere non animaduertiſti . At-
enim ſunt qui ſeptimo menſe tempus exactũ eſſe putent:at ego non tm̃ vitales
partus,ſed etiam volo viuaces.Qz q̃ hæc mea verba,velim vt optantis à te ver
ba non vt ſperantis excipi.Nam q opus aliquod grauioris operæ expeti à me
dixiſti,vereor vt iſti expectationi reſpondeã. Qz q̃ quid apertius loqui religio-
ſum eſſe putem? plane tibi denuncio ſpei me veſtræ expectationiq; decocturũ,
ſi tamen iſtam bona fide ſpem de me vos concepiſtis . At temeritatis fuit tale
aliquid aliquando iactare,vide ne etiã leuitatis homini iactãticulo credulis au-
ribus auſcultare.Sed fuerit apud me vnũ culpa:nihil ne proderit exilii cauſa ſo
lũ vertiſſe,ex vrbéq; migraſſe? Enimuero inſignis erit iniuria ſi ne in hoc qui-
dem ſuffugio,quaſiq; inertiæ ac deſidię aſylo,ceſſare mihi licebit,& identidem
obdormiſcere cum ita viſum fuerit.Quippe id iuris fuiſſe nouimus olim apud
Romanos,vt qui creditorum nexus vitare,qui criminum ſupplicia, qui legum
animaduerſiones cuperent,iis facere liceret,vt exilio voluntario ſolum ipſi ver-
terent,ſicq; defungerentur animaduerſionum metu. Præclarũ vero ſcitúmque
conſiliũ meum,ſi eo redactus ſum,in eamq; miſeriam deuolutus , vt ne extorri
quidem eſſe in obliuione liceat . Ita qui in ſeceſſu hoc deuio dormire ſomnos
Endymionis ſperaueram, animoq; fatiſcenti ac ceſſatori obſequi ex ſententia,
neceſſe vtiq; nunc habebo etiã lucubrare contra meum inſtitutũ, atq; incõmo
do valetudinis,quando pręſenti iuxta abſentiq; vacationem negatis atq; immu
nitatem.Proinde paucorum adhuc menſiũ deuoranda erit ærumna vt video,
faciendũq; mihi erit vt aliquid editum eam,amicóſq; flagitatores quaſi credi-
tores abſoluã,acrius iam vrgentes.Sed heus ipſi,videte ne alteras pẽſiones an-
nua bima trima die promiſſas vobis dicatis.Siquidem ex eo genere eſſe me vo
bis prædico & conteſtor,queis cum non vltra q̃ facere haud ęgre poſſunt,agi-
tur.Quod de Frobenio & Badio ſcribis,tecum corã ſtatuã.Sed quod ſedulo te
curaturum ſcribis,vt quicquid hinc prompſerim,elegãtęr & ex fide concinna-

tum exeat,(id enim ſignificas,& vltro pollicerís)hoc facito vt memineris, ſi quid tale acciderit.Quod certe mox fieret,niſi colligendi recognoſcendiq; epiſtolas ſchedatim diſperſas,labor me & moleſtia deterreret: nõnullasq; reſcribẽbendi,lituris & chirographo meo in celeritate neglecto, corruptas & obſcuratas.Gratum eſt autem mihi ꝙ eam tibi operã depoſcis,quã cum precibus etiã delaturus eram non tibi,ſed ᵖ τῷ τυχόντι,qui tamen præſtare ſecuritatem mihi poſſet.Tibi vero hoc amplius permitto:vt mihi ſis Ariſtarchus,nedum impreſſorum mãcipi. ʳDiligo iam Badiũ de typis Græcis ab eo è Germania curatis: qui ſi in eo genere operam nobis ſuã probarit & induſtriã,nitar pro virili parte cõminiſci quod eò pertineat.Saluta mihi Glareanũ,qui nudiuſtertius à me diſceſſit,cũ Heluetiis adoleſcẽtibus doctis ſane & honeſtis.Hunc iã impenſius amo q̃ ſolebã,eius merito,quippe qui huc venire non grauatus ſit, ˢtametſi eos pœnituiſſe oportet quantũ ea bidui iactura itinerisq; labore profecerint:vt villam hanc meam ſtudiorũq; ſedem viderent,tam vero rem viſendam q̃ hominẽ me ſpectandum,ad quẽ ſalutandum ad quartumdecimum ab vrbe lapidẽ venire ſuſtinuerunt.Ad Deloinum ſcribo,quare hoc cõpendii operę facies ne ad eum ſalutandum verbis meis hominẽ conueniendum habeas. Vale,E Marliano noſtro.ſexto Calendas Martias.

.q. Cauſaq; iſta cecideris,vtpote qui non re tm̃,ſed etiam tempore plus petere non animaduertiſti.) Iuſtinianus in quarto inſtit.iuris,Si quis agens,inquit,in intentione ſua plus complexus fuerat q̃ ad eum pertinebat,cauſa cadebat:plus autem,inquit,quatuor modis petitur,re,tempore,loco,& cauſa. Cadere cauſa. Plus petere.
.p. τῷ τυχόντι &c.) Sed cuilibet ſeu plebeio.
.r. Diligo iam Badium de typis Græcis ab eo e Germania curatis.)Curare typos e Germania,eſt afferendos curare.Cic.ad Atticum,L,Cintio ſeſtert.DC.conſtitui me curaturum Idibus Februarij. Alibi,Cintio ſeſtert.CCCC.pro ſignis Megaricis vt ſcripſeras curaui.ἐπριάμην. Curare ex. προῖξ ἰδῶς.
.s. Tametſi eos pœnituiſſe oportet.) Verba ſunt conijcientis.Plaut. Filiam me hanc eſſe oportet Grippe. Gr.Sit per me quidem.Sic in hoc loco,Tametſi pœnituiſſe eos exiſtimo vel nimirum eos pœnituit. hoc eſt parum eis conſtat ratio laboris. καὶ τῷ ὄντι γε μᾶλλον σιν οὐκ ἄγαν ἑαυτοῖς συνειδῶσι τῆς ὁδοιπορίας ταύτης Oportet.

Gulielmus Budæus Thomæ Moro S.

NVnq̃ poſthac verebor in iſtorum me conuentu ſericatorum ſiſtere,qui ſolos ſeſe nobiles eſſe cenſent: ᵗatq; etiam ore me & digitis magnifice inferre,ac proferre in publicum,quũ à te hominum graui ęſtimatore annulis nuper donatus ſim,vt dudum canibus Britannicis,tã confectoribus ferarum q̃ ad limina cuſtodibus.Quod tamen munus tuũ & locupletius & ornatius haud dubie fuiſſet, ſi tibi vna quoque epiſtolam mittere vacauiſſet ingenito lepòre conſperſam,ac ſalibus illis conditã,qui mihi magnopere ad ſtomachum faciũt. Nulla enim munera amicorũ accuratius q̃ epiſtolas aſſeruo, duntaxat iſtiuſmodi,vt quas habere ſolitus ſum numero ſupellectilis in delitiis habitæ,intraq; ſcrinia ſanctiora ac lautiora conditæ.Eſt autẽ alioqui ſcribendi viciſſitudo , vt mea fert opinio,ſimile quiddam atq; ſi inter ſocios & fœderatos Reges pax & amicitia,anniuerſariis legationibus retineatur & confirmetur:Quum ſit ita fe-

.t. Atq; etiam ore me & digitis magnifice inferre,ac proferre in publicum.) Id eſt,& prædicare me nobilem,& in digitis inſigne nobilitatis geſtare. Annuli enim olim (vt inquit Plin.) alterum ordinem a plebe diſtinxere, ſicut tunica ab annulis Senatum. Cic.pro Cęcin.Verſabatur quotidie in his rationibus auctionis & partitionis,atq; etiam ſe ipſe inferebat & intro dabat. Inferre ſe & proferre. Annuli. Tunica,

f

rè in rebus interituris natura comparatũ, quæ recte & cõmode cõſtituta ſunt ea vt tanq̃ cũ vertigine mundi rapta, tractim in finem & interitum vergãt, niſi humana prouidentia curáq; labentibus eat obuiam, in locúmq; ipſa & ſubinde gradum ſuum reponat. Accedit obliuio res inuida & exitiabilis, in deſidia & ſecuritate obrepens, omnium rerum etiam inciſarum & inuſtarũ obliteratrix atq; peremptrix. Id quod ipſum vidiſſe mihi ipſe videre, qui velut alto me ſilẽtio indormientẽ, "munere hoc veluti commonefactorio torpentis iam & inertis admonuiſti amicitiæ. Cuius rei culpa ſi ἢ ἐπὶ δίκῃ τῷ φίλῳ ἢ ἐπὶ ὅτῳ διαιτητὴν ἀμφοῖν ἡμῖν φίλων ὄντων in controuerſiam deduceretur, futurum exiſtimo vt noſtrum vterq; eo ſe potiſſimũ à crimine vindicaret, q̃ ſcribendi vices alterius eſſe diceret ac defenderet. Quo fit vt cum ambo ceſſauerimus, neuter tamen non ita culpæ inficiator ac reiector eſſe poſſit, vt prǽſtolatorem ſe nõ ceſſatorem vocet. Q̃ ſi tu mi More in ratione tua ineunda munerum miſſitandorum vices in officii numerum ita ducis, vt tibi ille pro ſcribendi functionibus cedant, vide ne qui carius ac honorificentius defungi præſtationibus amicitiæ inſtituiſti, non etiam officioſius ipſe euileſcere ſinas iſtius tui ingenii opinionẽ, ſuauitate atq; amœnitate nobilis. Quum alioqui officio nõ conueniat viri iſta eruditione præditi, huiuſmodi permutationem in amicorũ cõmercium admittere, "literariam facientiũ, in diſciplinisq; negociantiũ cum ſucceſſu, vt ingenii functionem ac præſtationem annua penſitatione redimant, & deſidiæ pœnam muneraria mulcta luant. Atqui quanti vtrunq; genus apud me ſit, inde conjicere potes, q̃ canes illos tuos prægrandes, truciq; aſpectu commendabiles & ſpecioſos, ſingulos amicis iis dono miſi, apud quos recte & cõgrue collocata munera exiſtimabam, Annulos inter cognatas primo quoq; die diſtribui "θαυματουργίᾳ commendatos, bona quidem ex parte, reliquos etiam diuiſurus, quę ſque à te quóſq; ab aliis accepi, prout occaſio ſeſe commode & opportune aut iucunde obtulerit. Epiſtolas autem tuas in rebus meis ita ſemper habiturus ſum liberiſq; & hæredibus relicturus inter epiſtolarum mearum exempla, aliquando fortaſſe in medium proditura, vt in ipſis munificentiæ tuæ memoriam inuolutam impreſſamque aſſeruem. Proinde q̃ mihi dona elegantia miſiſti, id ita mihi gratum eſt, vt ob ea gratiam à me magnam iniueris & pertinacem. Q̃ non comitem epiſtolam addideris muneris ornamentum, & liberalitatis tuæ (vt ita dicam) indicaturam, id vero ideo tecum expoſtulandum habui vir amiciſſime, vt intelligeres id me iure meo flagitare, quod tu mihi nullo negare pacto potes, niſi mihi hoc anno pro Moro ſuauiſſimo moroſus acerbúſque factus es, quod abominor. Vale, Pariſiis pridie Idus Sextileis, M.D. vndeuiceſimo. Poſt has literas ſcriptas reſciui Chriſtophorum Longolium clara hic gente oriundum, in Britanniam iturum. Is cum noſtri conſortii homines inuiſurus ſit quacunq; iter fecerit, ad te iſtic vt adeat in primis neceſſe eſt, & ei auctor fui. Quem vt benigne ipſum officioſéq; accipias, non tã mea cauſa velim, aut poſtularim, cui ipſe non mediocriter amicus eſt, q̃ eruditionis ſingularis ingeniique eximii gratia, & iudicii in paucis excellentis. Eſt enim cum apprime doctus in Græcis iuxta Latiniſq; literis, & de iis ipſis olim literis ant etiam mox optime mériturus, vt ſiquis alius æqualium noſtri ſeculi. Vale rurſus.

.u. Munere hoc veluti commonefactorio, torpentis iam & inertis admonuiſti amicitiæ) Commonefactorium ſic dicitur vt olfactorium, ſeclusorium, repoſitorium, & ſimilia, quæ interdum diminutiue formãtur, quia ſunt ſubſtantiua non adiectiua: vt olfactoriolum.

.ξ. ἐπὶ Διὸς &c.) Ad Iouis amicitię pręſidis tribunal vel etiam cuiuſuis hominum qui vtrique noſtrum ſunt amici.

.x. Literariam facientium in diſciplinisque negociãtium cum ſucceſſu) Literariam facere pro literarum ſtudium colere & profiteri dixit, eo modo quo argentariam facere, & nauicularíam facere. Cic. in Verrem ſcripſit & ad Leptam ſcribens. Erat, inquit, in lege, eos qui facerent præconium, vetari eſſe decuriones. Ibidem aruſpicinam facere dixit, vt Græci ἐργάζομαι χρυσοχοϊκὴν dicunt.

.v. θαυματουργία.) Miraculorum efficacia.

Cõmonefact. Olfacto. Secluſorium. Repoſitoriũ. Literariam facere. Facere argentariam & ſimilia. ἐργάζεσθαι.

Gulielmus Budæus Franciſco Picatto S.

SVpplices tuæ literæ & propè obſecratrices tanta me obſtrinxerũt religione, vt cœptam contentionem abrumpere coactus ſim, & poſtulato tuo vacare. Ad preces enim ambitioſas hoc etiã addidiſti, [y] vt adiurares me per eam neceſſitudinem quæ mihi cum patre tuo intercedit, ne id committerem vt rationem tui non habuiſſe viderer aut tuæ poſtulationis, pręſertim cum aliorum habuiſſem etiam ætate inferiorum. Atqui nullo me nomine aſtringere potuiſti appoſitius aut etiam ſanctius ad id quod à me contendiſti. Siquidem eundem tuum patrem in amicorum meorum album honoratiſſimo loco iandiu referẽdum cenſui. Id quod non magis ſpontaneo quodam amore, q̃ merito eius feci, quum amari me ab eo amore non tranſlatitio ſenſerim, certiſque ac multis documentis iudicarim: vt eum non amare ſed redamare videar, [z] iis qui in conſcientiam aſſumpti ſunt earum rerum, quas ille mihi ſæpe perficere adnixus eſt. Verum præter amicitiæ officia in conſuetudine vitæ vſurpata, præter vnum & alterũ ſpecimen ab eo in articulis rerum datum, animi in me propẽſiſſimi, cauſasque mea omnia ſumma mediocriaque cupientis, etiã propter me (vt opinor) nõ pridem ita colere atque obſeruare Philologiam meã cœpit, vt iam ei familiaris

.y. Vt adiurares me per eam neceſſitudinem.) Adiurare hic eſt obteſtari quaſi per numen aliquod neceſſitudinis. Adiurare etiam eſt iureiurando obſtringere, hoc eſt, ἐξορκῶσαι, quod & ἐξορκίζειν dicitur. Quale eſt illud apud Cic. pro Cluent. Interea per deos immortales a legibus non recedamus. Et Mur. Nolite per Deos immortales. Græci enim ὅρκον, id eſt iuſiurandum huiuſmodi obteſtationem appellant. Vnde adiurari dæmones dicuntur. Lactant. libro quarto, Illi enim ſpiritus nequiſſimi vbi adiurantur, ibi ſe dæmonas confitentur. Idem, Celeriter excedet de ſuo vate Apollo, & adiurato fugatoque deo ſuo vates in perpetuum conticeſcet. Ante eum etiam Ciprianus vſus erat ad Demetrianum ſcribens. Cic. Adiurare pro iurare & deierare dixit ad Pætum ſcribens, vt Trãquil. Adiurauit ſi cuiuſq̃ neptum ſuarum competeret ętas, oblaturum ſe fuiſſe eam. Iuſtinus, Ptolemęus inauditis vltimiſque execrationibus adiurat ſe ſyncere ſororis matrimonium petere. Adiurare etiam dici proprie poteſt ἐπομόσασθαι, id eſt dictum aut teſtimonium iureiurãdo affirmare. Obteſtari vero fere ab antiquis pro eo dicitur, quod adiurare Budæus dixit. Liuius, Po. Romanus ad preces & obteſtationẽ verſus eſt, vt ſibi pœnã Magiſtri equitũ Dictator remitteret. Sic Terent. in Andr. Quod ego te per hanc dextram oro & ingenium tuum, per tuam fidem, perque eius ſolitudinem te obteſtor. Quo in loco Donatus, Obteſtatio, inquit, dicitur quum eum adiuramus quem rogamus. Adiurare verbo vſus vt hic Budæus. Sic apud Vergil. Eſt obteſtatio in quarto, Me ne fugis? per ego has lachrymas dextramque tuam te Per connubia noſtra &c. Demoſth. κατὰ ἀφόβου, ἱκετεύω, ἀντιβολῶ πρὸς θεῶν, πρὸς γυναικῶν πρὸς τῶν ὄντων ἀγαθῶν ὑμῖν. Adigere etiam eſt ἐξορκῶσαι. vt Liuius libro ſeptimo, Dictator cum tumultus Gallici cauſa iuſtitium edixiſſet, omnes iuniores ſacramento adegit. & adigere in verba apud Plinium in Panegyr. Tacitus in. xvij. Imminere Narbonenſi prouincię in verba Vitellij adactæ.

Adiurare. ἐξορκῶσαι. ἐξορκίζειν ὅρκον. ἐπομόσασθαι. Obteſtari. ἱκετεύω. ἀντιβολῶ. ἐξορκῶσαι. Adigere in verba.

.z. Iis qui in conſcientiam aſſumpti ſunt earum rerũ, quas ille mihi ſępe perficere adnixus eſt) Id eſt, quos participes eſſe volui conſiliorum & conſcios. Tacitus libro decimotertio, Aſſumptis in cõſcientiam Othone & Claudio Senecione, adoleſcentulis decoris. Cic. in Finibus, Vt hominum conſcientia remota, nihil tã turpe ſit, quod non voluptatis cauſa videatur eſſe facturus. Id eſt, ſi exiſtimaret rem ab hominibus ſciri nõ poſſe.

In conſciẽtiã aſſumi. Conſcientia.

factus ſit, aut certe apud eam frequens & multus. In quo tamen (ne nimium ei blandiar) parum officioſus fuit, quod verecunde & religioſe ad amicam neceſſarii ſui accedere ipſe exiſtimari voluit, homo vt ingenuo quodam pudore ſuffuſus, ſic quodā modo maligne de amicitia ac præparce meritus, qui primoribus (vt ita dicam) digitis amores amici attrectare vix auſus ſit, cuius etiam penetralia patere ſibi non neſciebat. Nuper ipſe ad me ex Attiliano veſtro ſcripſit, primū literas ſemilatinas, deinde mira quadam voluptate legendis ſcriptis meis affectū ſe fuiſſe. Sed hactenus (inquit ille) de literis, ne riſum tibi excutiā ſi amplius locutus latine fuero. Deinde ad vernaculū ſermonē tranſitū fecit. Itá ne vero hominem mihi æqualē, & mediocri eruditione prȩditum (vt parciſſime dicā) latine mecum loqui puduit, ac fateri ſeſe ſtudio doctrinæ elegantioris teneri? At vide quid in ſe ipſe hac verecundia admiſerit. Nam dū latinam ad me epiſtolam perſcribere in religionem traxit, bilinguem ſe hominē amico exhibuit: quod, verſuti magis ingenii q̄ ſimplicis eſſe ſolet. Scis enim prouerbio vulgi præiudiciū eſſe factū in homines non vnius ſermonis, quaſi fidei non perſpectæ. Quare ad eū ipſe ſcripturus ſum ſimplicius. Latine enim tantū loquar, niſi ſi quid mihi imprudenti mixobarbarū exciderit. Quod ſi (qua eſt ille continentia ac probitate morū) veretur ne hoc in iniuriam verſurus ſim, ſi frequentior eſſe cœperit & familiarior apud meam Philologiā, velim eū certiorē factū, me etſi ſim in eā tota cogitatione procliuis, ea tamē eſſe in hoc amore, comitate, vt neminē participem ac ſociū reſpuā, nedum eos homines qui mihi propinquitate ſtirpis coniuncti ſunt, & viciſſitudine officiorū nō mediocri. Philologia (vt noſti) in fide eſt & patrocinio Mineruæ, & in Muſarū clientela, quas Deas priſci non modo pudicas, ſed ſed etiam numeris omnibus integritatis intactas eſſe cēſuerunt. Quȩ igitur inuidia eſt cū amicis quoque meis illā & cum optimo quoque viro conſueſcere, quum nullius contaminari cōſuetudine aut ſugillari poſſit? Ipſe adeo deterrimus hominum ſtudioſorum eſſem, ſi eius familiaritatis vſum negarem, aut inuiderem iis qui admitti ad eam per me poſcunt, duntaxat quatenus cōmode iis morem gerere mihi & expedite licet. Siquidē vt omneis numeros recenſeam homminū mihi bene cupiētiū, nullibi tot legitime centuriatos inueniā, q̄ in ea cohorte millenaria, cui me literarum profeſſio ſtudiūque cōmendauit. Proinde mi Franciſce, quum te germanūque tuum Chriſtophorū, eā ingredi viā videā ineunte ætate, quā ipſe prȩcipiti iam adoleſcentia nondū ingreſſus erā, libentius nihil faciā tum indolis veſtræ, tum paternæ beneuolētiæ merito, q̄ vos in hoc curſu ſtudii veſtri adhortabor, ac cū ſeſe dederit occaſio, & cum cōmodū veſtrum meūque ita tulerint, cōſilio, ope, doctrina, quātula ſunt in me cūque, iuuabo. Veſtrum erit autē officiū videre, ne iſti parentis indulgentiæ, & temporis opportunitati, egregiam alacritatē & voluntatem nō accommodaſſe ſero vos pœniteat. Quod ſi Draconis mei ætas & ingeniū, in veſtrum iſtum decurſum feruorēque incidiſſet competenter, ac non iā longe ipſe à vobis relinqueretur, vna ego opera prodeſſe nonnunq̄ vobis illique potuiſſem. Et eum tamē ſic quoque ſpero, ſimulac vim ſentire æmulationis ingenuȩ cœperit, nonnullis æqualium anteueſurum, queiſcum erupit à carceribus. Neque enim vſque adeo defectus eſt dotibus ingenii, vt non poſſit, ſi adnitatur, plauſum in curſu

mereri:niſi aut iudicio meo impoſuerunt indolis lætæ indicia vana & fallacia, aut mihi obrepſit coniicienti fauor, in pignus meum propenſus. Saluta mihi vtrunq; tuum parentem, & fratrem Chriſtophorum. Vale, καὶ διατέλει σπουδάζων περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, σὺν ἀδελφῷ σου ἐμοὶ ἠγαπημένῳ. In Marliano meo, Pridie Calendas Octobris.

.a. Ex Attiliano veſtro ſcripſit primum literas ſemilatinas, deinde mira quadam voluptate legendis ſcriptis meis affectum ſe fuiſſe. Attilianum prædium eſt in Attilio vico. Quod autem primum Budæus, & deinde, nec tertium membrum addidit: videretur vitioſum niſi auctoritate defenderetur Ciceronis in oratione pro Sylla his verbis, In quo primum illud erat abſurdum, quod cum mea & reliqua. Et paulo poſt, Deinde alterum iam oratoris vitium, non videre quid quęq; cauſa poſtulet. nec tertium addidit. Et pro Cluent. Primum vt id iniquiſſimum eſſe confitear, huiuſmodi eſt, vt commutatis eis opus ſit legibus, nō vt iis quæ ſunt non pareamus. Deinde quis vnq̄ Senator hoc accuſauit? Quibus in locis, primum pro αὐτίκα δὴ ponitur, αὐτίκα γέ τι, id eſt principio vel imprimum. Sic apud Demoſthenem in nobili illa oratione pro Cteſiphonte in proœmio. πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. Cui ſubiicitur ἔπειτα, id eſt deinde & nihil præterea.

.b. Quam ipſe præcipiti iam adoleſcentia nondum ingreſſus eram.) Ineuntem ætatem appellat adoleſcentiæ principium: præcipitem autem adoleſcentiam annum ſecundum & viceſimum fortaſſe aut maiorem ætatem. Vnaquæq; enim ætas tria habet momenta, principium quaſi florem: medium, id eſt vigorem: & præcipitium, id eſt deſinentiam. Prima pars viridis, id eſt immatura, ſecunda adulta, tertia præceps. Meminit Seruius in librum quintum Aeneidos, enarrans illum verſum. Euryalus forma inſigni, viridiq; iuuēta. Simile eſt de Charone in ſexto, Sed cruda deo viridiſq; ſenectus. A Grę cis tractum, qui ὠμογέροντας vocant in prima iam ſenectute exiſtentes, hoc eſt, ἄνδρας ἤδη προβεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ. Pręceps vero ſenectus dicitur ætas iam decrepita. Curtius libro quinto, Ego cęteris lętus hoc vno torqueor, quod præcipiti ſenectute diu frui tua bonitate non poſſum. Nonageſimum & quintum annum agebat. Cæſ. libro tertio de bello ciuili, Multi iam menſes tranſierant, & hyems iam pręcipitauerat. neq; Brunduſio naues legioneſq; ad Cęſarem veniebant, id eſt ver iam appetebat. Tacitus libro vndecimo. At Meſſalina nunq̄ ſolutior luxu, adulto autumno ſimulacrum vindemiæ per domum celebrat, ἀκμάζοντος φθινοπώρου. præcipiti vero dicitur παρηκμακότος. ¶ Quod autem ſequitur, Libentius nihil faciam, q̄ vos in hoc curſu ſtudii adhortabor, ſimile eſt illi Ciceronis loco pro Cluent. Quod ſi fieri poſſe exiſtimaſſet, nihil feciſſet libentius: q̄ omnem illam acerbitatem proſcriptionis ſuæ quæſtus in veteres iudices, in hanc vnam quæſtionem obtuliſſet.

.v. καὶ διατέλει &c. Vale & perge gręcanicarum literarum ſtudiis vacare cum fratre tuo mihi dilecto.

Primum dende. αὐτίκα δὴ. αὐτίκα γέ τι. πρῶτον. ἔπειτα. Pręceps adol. Aetatis cuiuſq; tria momenta. ὠμογέροντες. Pręceps ſene. Pręcipitare. Adultus autumnus. ἀκμάζων. παρηκμακὼς. Cæ. Nihil libenti⁹ faciā q̄ hortabor.

Gulielmus Budæus Chriſtophoro Picarto S.

VEreor vt vna epiſtola ſatiſfacere expectationi tuæ poſſim: qui tot ad me epiſtolas epiſtolarū mearū flagitratrices ſcripſeris. Qua de re magnopere mihi anxio nihil potius in mentem venit, q̄ vt teſtarer valere id ad purgationē aut morę aut incuriæ debere (alterū enim nō dubito te mihi vitio iam vertere, etiā ſi obiicere nō audes) q tam diuerſa atq; adeo auerſa eſſe videtur cōditionis meæ atq; ſortis ratio, ab iſta viciſſitudine epiſtolarū miſſitandarum, q̄ tui inſtituti ætatiſq; ratio ad eā concertationē appoſita eſt & opportuna. Nec enim minus incōmode à procuratiōe familiari, muneribuſq; aliis huic meę ſorti neceſſariis, auocare me poſſum, q̄ tu cōmodo tuo atq; animi cauſa incūbere toto pectore ad eā cogitationē po tes, ita vt ex vſu ſtudiorū tuorū ea futura ſit exercitatio: quod non perinde ipſum in rē meā eſſe poteſt. In numerū etiā procedere excuſationum poteſt, q ſcribendi alacritas, ingenii oſtentandi induſtria prompta & expedita, & omniū deniq; horarū ſtilus, ita in me cōſeneſcit in dies vt in vobis adoleſcētulis vegetatur & gliſcit. Nā quod in hac ætate aut labor eſt aut tædiū, in iſto ætatulæ feruore pabulū eſt animi & alimentū: & æqualiū

æmulatio in animo ſtrenuo & impigro ſtimulus eſt acerrimus, omnẽ ſenſum laboris adimẽs & defatigationis:animi affectio omnino improba, imperioſa, acerba exactrix operarũ,operi ſemper inſtans.Quæ nulla diligentia ita ſibi ſatiſfacit, vt nõ ſemper ipſam ſui profectúsq; pœniteat.Cuius rei experimentum cepi,vt ſi quiſq̃ hominũ ſtudioſorũ:qui nullius vnq̃ mihi operę in feruore contẽtionis(quæ diuturna fuit)vacationẽ remiſſionẽq; conceſſi,quã ſumma obire diligentia incũbẽnsq; intẽtio deberet, æquo ferme intertrimẽto patrimonii atq; valetudinis. Auſim enim me dicere ad extrema vſq; exẽpla vrgentis ſeſe contẽtionis proceſſiſſe,diuq; in iis perſeueraſſe:ſiue id æſtimandũ ſit ab animi habitu ſtudio literarũ deuotiſſimo,externiſq; curis atq; in diuerſum abſtrahentibus abdicato & vacanti, ita vt antiquiorem nullam cupiditatem habeat q̃ elegantium diſciplinarum:ſiue à conſtãtia propoſiti tenaciſſima,& ad extremũ vſq; perferente,quod ſuſcipiendũ duxerit. Quis enim huius inſtituti vnq̃ retinẽtior fuit?Quis cum certa pernicie amantior literarum bonarum? Quod tamen (vt verum ingenue fatear)non tam propoſiti ac conſilii fuiſſe quàm natalitiæ procliuitatis puto,quæ inſtar in me quoddam neceſſitatis habuit. Nam alioquin qui fieri potuiſſet vt ſtudium illud inſanum cõſertis digitis retinerem, cũ diſcrimine vitæ?in eaq; ſtatione viuẽdi cauſas rationẽsq; collocarẽ, quam mihi morbi perpetui,ægritudiniſq; animi inde manãtis officinam eſſe non ignorabam?pręſertim cum omniũ medicorũ interdictis quibúſcum conſilia cõmunicaui,amicorũq; iurgiis deductus deiectúsq; ſæpe fuerim,miniſq; capitalibus abſterritus & nequicq̃ repulſus.Sed ſcilicet Multa ferunt anniuenientes cõmoda ſecum,Multa recedentes adimũt.Impetus igitur ille cum ætate ac noxa corporis paulatim relanguit,liberorũq; examine ſucreſcente curarũ quoq; agmẽ ſecuritatẽ illam animi egregia conſcientia freti obruiſſet pene & extinxiſſet, niſi fatalis amor reſurgens & exiſtens in hunc me ſeceſſum quaſi in portũ recipere ſuaſiſſet,vt ab illo tumultu me recrearem. Quoniam vero te amitine mi eximia indole prǽditum cum fratre primigenio video inter paucos,quos in ſecula ituros haud vana coniectura indico(ſi tamen id fatum vobis Parcarum fuſis inuolutum eſt,& vt Græci dicunt ἐπὶ τοῖς ὑμῖν ἐπικεκλωσμένον ᾖ,id eſt ſi Dei prouidentia tandiu vos ſuperſtites eſſe incolumeſq; ſtatuerit) libens hilariſq; nunc feci,vt vel œconomicis ruſticiſq; curis atq; etiam ſtudiis tantum ſucciderem temporis, vel vt inertiæ ac deſidiæ(cui iam me pene dedi)hanc operam exprimerem,vt tuo deſiderio ſatiſfacerem, aut certe pro parte obtemperarem. Pudet enim me à te quaſi debiti officii identidem appellari, apparitore etiam patre tuo, homine tum propinquo mihi, & multis nominibus neceſſario, tum à puero ſemper amato ,idq; eius merito. Cæterum quoniam in literarum tuarum poſtulatis hoc quoq; eſſe videtur, vt græce aliquid ad te ſcribam,latinæ epiſtolæ calcem græcam habeto. Δεῖ μὲν οὖν ὦ χριστοφόρε ἴσά μοι τοῖς παισὶν ἠγαπημένοις τοῖς ἐμοῖς, σὺν ἀδελφῷ σου νεανίσκῳ, σύ γε τὰ αὐτὰ φρονῶν γε καὶ ποιῶν περὶ τὴν μαθημάτων τῶν ἐλευθερίων διαπλέσεις, τούς τε ἐπὶ λόγοις εὐδοκιμοῦντας ἄνδρας ἐπιεικῶς θεραπεύων, καὶ διὰ ζήλου ἄγων, ἴσθι μου καὶ αὐτὸς πλουτῶν, τὴν ἐπὶ δυνάμει ταύτῃ ἐπιφανῶν εἰς ὑπάρξιν, καὶ τὴν ἐπὶ δεινότητι τῆς φράσεως καὶ λογιότητι πολυθρυλλήτων. ἐφ᾽ ᾧ τοὺς γονέας ἤδη καὶ συγγενεῖς γεγηθότας καὶ περιχαρεῖς

ἐκφανεῖς. ᾗ δέ γε καὶ μάζονός σοι προσδεῖσθαι προθυμίας ἡγόμην, οὐκ ἂν λόγων ἐφεισάμην ἔγωγε τῶν ἀκοντισόντων τὴν ψυχὴν σου εἰς τὴν φιλομαθίαν ταύτην. νῦν δὲ καὶ τάδε ὑπολαμβάνων ὑπερφίκανα εἶναι μειρακίσκῳ γε δὴ φιλοσπούδῳ τι καὶ πρὸς τὰς παιδείας τὰς καλλίστας ἀναπεπταμένως διακειμένῳ, ἐνταῦθα δὴ λήξω τῆς ἐπιστολῆς. Vale, E Marliano noſtro.

.c. Auſim enim me dicere ad extrema vſq; exempla vrgentis ſeſe contentionis proceſſiſſe.) Id eſt, maxima contentione, ſibiq; maxime inſtanti literis ſtuduiſſe. Exēplum eſt quod aliquādo fuit. Tacitus, Omnia quæ nunc vetuſtiſſima creduntur, noua fuere: inueteraſcet hoc quoq;, & quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit. Plinius libro. xxviij. Sunt inter exempla qui aſininum lac bibendo liberati ſunt podagra chiragraue. Id eſt, ſunt qui aliquando liberati ſunt. Inde illud Cicer. de Seneƈt. Exemplo nullo aliquid facere. id eſt, aliquid nouum facere & inauditum. Exemplum.

.d. Officij identidem appellari, apparitore etiam patre tuo.) Apparitores ſunt miniſtri, qui ad omnes nutus praſto ſunt regibus. Apparitores etiam magiſtratuum ſunt viatores, qui homines in ius vocant. Græci κλητῆρας vocant. Hi etiam quoniam homines in iudicio ſiſtunt, ſtatores dicti ſunt. Cicero ad Caniniū Literas a te ſtator mihi tuus redididit Tarſi. Idem alibi, Exiſtimaui tamen eſſe faciendum vt ad te ſtatores meos & lictores cum literis mitterem. Apparitore igitur patre tuo, Id eſt, me quaſi in ius vocante. Appellamus enim nomina, id eſt, debitores per apparitores, qui in ius ire iubent. Apparitores. Viatores. κλητῆρες Statores. Nomina.

.d. εἰ μὲν οὖν &c.) Si igitur o Chriſtophore cū fratre tuo Franciſco mihi ac proprij liberi æque dilecte parem eandemq; ſuper liberalibus diſciplinis ſententiam perſiſtas facto exprimere, viroſq; literarum ſplendore inſigneis comiter colere, in honoreq; habere, ſcias & ipſe hac facultate illuſtrium dicendiq; acrimonia & eloquentia famigeratorum vnum te tandem extiturum, quo vtiq; nomine & parentes & cōſanguineos gaudio non mediocri affecturus es. Quod ſi maiore te exhortatione indigere mihi perſuaſum eſſet, verbis ad hoc te ſtudium exacuturis haudquaq̄ peperciſſem. Nunc autem abunde hæc tibi eſſe ducens, nempe adoleſcenti ſtudioſo & adoptiuas diſciplinas vehementer affecto, clauſulam hic faciam epiſtolæ.

Gulielmus Budæus Draconi filio S.

ET ſi mihi ocii parum erat ad ſcribendum in hac vrbe, in hoc tempore, in hac concurſatione, multæq; mihi ſimul ſcribendę ſunt ad amicos neceſſarioſq; epiſtolæ, alióſq; non ita valde familiares: epiſtolæ tuæ tamen heri ſuper cœnam acceptæ negare non potui id quod tu me poſcebas ambitioſule & ſuppliciter, vt iterū ad te ſcriberem. Quod igitur epiſtolā vnam flagitas eiuſcemodi quæ tibi hortamento eſſe poſſit & inuitamēto acri & vehementi ad literas latinas eleganteiſq; iuſto ſtudio capeſſendas & amplectendas, id vero mihi gratum per (inquam) gratum fuit. Nulla enim re magis cōmendare ſe ætatula tua mihi aliiſque (vt opinor) poteſt, q̄ indole certa & conſpicua doctrinę honeſtatiſq; amorem acrem prę ſe ferente atq; admirationem non mediocrem. Ad id vero ſtudium tacente me nec admonente aut literis, aut ſermone, excitare te paterna æmulatio atq; extimulare potuit: vt ſi quenq̄ alium aut in hoc noſtro cælo, aut in extero natum & educatum. Etenim in præcipiti iam iſta pueritia ᵉanticipatione quadā ſenſus cōmunis ita præditum te video, vt animaduertere nonnulla poſſis quę ineunte demum adoleſcētia ab iis percipiūtur quibus craſſiore temperatura mentis eſſe contigit. Quare cū me videas vehemēti lite

.e. Anticipatione quadam ſenſus communis.) Id eſt ſenſu ante annos iuſtos veniente. Eſt autem anticipatio, quam Græci πρόληψιν, quaſi præſumptionem vocant, hoc eſt diei anteuertentem actionem aut functionem. Inde anticipationes dictæ a Cicerone in primo de Natura Deorum, informationes quædam rerum in animis hominum enatæ ſine doctrina: Quę eſt enim gens, inquit, aut quod genus hominum, quod non habeat anticipationem quandam Deorum, quam appellat Epicurus prolepſim, id eſt, anteceptam animo rei quandam informationem? Idem, Quod ita ſit anticipatum mentibus noſtris, vt homini cū Deum cogitet, forma occurrat humana. Anticipatio. πρόληψις.

rarum amorè, mediocri earũ cognitione, in aliquo apud noſtros homines eſſe nomine atq; opinione, apud etiam primores ordines cõmendatũ & gratioſum, hominem alioqui nec magiſtratu, nec opibus, nec aulico obſequio, nec ciuili induſtria, nec hominum præpotentium obſeruantia præditum, aut alia quauis arte inſtructum, qua mihi fortunã fingere potuerim, aut imagines familiæ iam fumoſas, quod quidem ad me pertinet, detergere (harum enim rerum ſenſum pro ætatis captu ſatis te ſcio pepuliſſe:) non magnopere adhortatiõe aut ſcripta aut ore placata egere mihi videre. Quare corã ipſe raro ſic agere tecũ ſoleo: vtpote qui intelligam id eſſe ingenium honeſtarũ mẽtium, vt re magis & exẽplo adducantur q̃ verbo & pręceptis. Q; niſi igniculi huius amoris, quos in te natura ſatis felix (niſi fallor) ingenuit, paternis aliiſq; huius ætatis exemplis quaſi fomitibus rapaciſſimis admoti, excitati fuerint & inflãmati ad eandẽ cõtentionem, ne clamoſæ quidem aut meæ, aut pręceptoris obiurgationes, quaſi quidam buccarum folles, conſopitã incuria naturam exuſcitare poterũt, teporemq; ſtudii in feruorem vertere. Quanto autem tibi omnia proniora ſint, inſtructiora, vberiora atq; expeditiora ad ſtudiorum iſtud ſtadiũ percurrendum, quod literarum humaniorum mãſuetiorũq; muſarum nomine cenſetur atque omine, q̃ mihi olim fuerint, inire rationem poteris, ſi animaduerteris adoleſcentiam tuam in ea tẽpora incurſurã (ſi tibi incolumi viuere licuerit, nec infirma valetudine) cum literæ hæ nitidiores inſtauratæ plane erunt & conſtitutæ: & cum græcã linguam latinæ altricẽ atq; adornatricẽ, humano generi reſtitutã nemo inficias ibit: vt quidem ſtudioſorum hominum induſtriã videmus incredibili nunc labore, cura, cõcertatione ad eum finem incumbere. Accedit librorum antiquorũ recentiumq; copia vel inopi parabilis, atq; in triuiis pene expoſita, qui meo tempore rari grãdi ære permutabantur. Iã vero pręceptorẽ mihi tam neutra habere lingua & videre contigit, nedum audire, ne condiſcipulum quidem, q̃ tu eo nomine fortunatus eſſe potes atq; adminiculatiſſimus. Ita cũ his aliiſq; commodis totidem opponere incõmoda mea poſſim, & altrinſecus ſiſtere huius ętatis felicitatẽ illius ſeculi intẽpeſtiuitati: ſuper omnia eſt tamen, ꝙ vt patrẽ habui ſane copioſum & mihi indulgentẽ, ita ab hoc ſtudio primum me diſtinentẽ imperatis aliis operis, de induſtriaq; reuellentẽ: deinde etiã ob id ſæpe offenſionem denunciantẽ, niſi moderatius animo obſequerer libris agglutinato: quum tibi viceuerſa præmonſtrator curriculi, pręitor, manuq; interdum ductor & confirmator, nedũ diſſuaſor fuerim & auocator. Et quod tum vnus in patria & verecunde & prope cum diſpendio famæ non modo facultatum ſuſcepi (vt erat tũ ſenſus hominũ de re cis Alpes inuſitata) tu ſine ignominia in tam flagranti prope omnium ſtudio non amplecti non poſſis, conſertiſq; manibus retinere, quoad ego vixero, & ratio tuendæ tibi vitæ eodem non inuita ſpectarit. Proinde etiam tibi etiamq; videndum eſt, ſummaq; animi contentione prouidendum, ne id in te dedecus admittas: vt nec tibi parens, nec occaſio, ſed tute ipſe tibi defuiſſe videare: immo ne te degenerẽ prolem à meóque ingenio iudicioq; abhorrentem homines olim cognati, amici, atq; alieni exiſtiment, qui vitæ meæ inſtitutũ ductũq; nõ ignorarunt. Quoto autẽ cuiq; ignota eſſe poſſunt quæ monimentis conteſtata ſunt in publicum prolatis, in diéſque

peruulgatioribus? Porro autem cum ita naturæ ordo tulerit & arbitriũ prouidentiæ, vt inter multos liberos tu matri primigenius partus eſſes, & mihi heres potiſſimus patrimonii non luculenti: hanc de te ſpem cóceptã habeo, ac prope exploratam (fidem enim mihi indolis tuæ notæ quędã fecerunt in functiũculis vitæ puerilis impreſſæ) primigenia vt laturus ſis, & præcipuũ ætatis inter fratres, & vt Gręci vocãt τὰ πρωτοτόκια καὶ πρεσβεῖα., [h]non in aſſe hęreditatis meæ, qui ex vncia paterna enatus eſt: ſed in Aſſe illo ampliore quẽ ego tibi fratribusq; peperi diebus permultis noctibusq; conceptũ, [i]Lucina huius partus non Iouis coniuge ſed filia. Simul in aliis rebus quæ huic hæreditati accedent ſi vita mihi ſuppetet cũ proſperitate valetudinis. Siquidem nuper in ſpem veni atq; meditationẽ augendi vobis huius patrimonii: ita vt nihil magis optem q̃ detrimentum ſarcire biennio iam acceptũ in hac rationũ mearũ parte. Ad hoc autẽ placato mihi propitiatoq; opus eſt Mercurio, [k]nõ illo qdẽ fori negociantiũq; prçſide, ſed ſtrenue actuoſeq; in ſchola ociantium: nec cenſus & facultatum amplificatore, ſed nominis & inſigniũ animi. Nec tamen cũ hęc ſcriberem, hoc tibi exprimere volebam & extudere, vt tu ad præſentem animi alacritatem ad ſtudiiq; contẽtionẽ magnũ quippiam adiiceres, quaſiq; impetũ conduplicares, ſed iſtum tuũ animũ quem vel abſens ex literis tuis agnoſco, e longinquoq; cerno, confirmandum eſſe duxi tuendũq;, & velut monitis adminiculandum ætatulę accõmodatis. Magis enim id operępreciũ fore cenſui, q̃ ſi pro viribus & ætatis modulis contẽdenti ſtimulos acriores intẽtarem, aut

.f. Quaſi quidã buccarũ folle) Alludit ad illud Satyrici. Tũc immenſa caui ſpirant mendacia folles. Buccis enim ſic animũ ducimus diſtendendo & contrahendo, vt aer admittitur follibus & emittitur. Buccarum folles.

.g. Deinde etiã ob id offenſionẽ denũciantẽ) Id eſt, ſe offenſum iri a me, ıureq; paterni imperii vſurũ in me. Cæſar, Quũ neq; pollicitationibus, neq; denũciatione periculi permouere poſſet, oppugnare inſtituit. Eſt enim denũciare minari. Plin. ad Priſcum. Cũ q̃ quid denũciationibus & quaſi minis ago. Denũciare offenſionem. Denũciare.

.h. Non in aſſe hæreditatis meæ, qui ex vncia paterna enatus eſt) Significat ſe cum duodecimo cohærede patris hæredem fuiſſe.

i. Lucina huius partus non Iouis coniuge ſed filia) Significat ſe non diuitiarũ potentięq; cupiditate adductũ id opus de Aſſe cõmentatũ eſſe & emiſiſſe, ſed literarũ amore, illuſtrandęq; ea parte linguę latinę ſtudio elaboraſſe. In eius operis compoſitione, inquit, non Iunonis numine, ſed Palladis afflatus eram, & inſtinctus. Lucina Iuno eſt, quæ parturientibus adeſt, quæ eadem eſt Luna, auctore Macrobio libro vltimo Satur. Lucina, inquit, a parturientibus ideo inuocatur, quia propriũ eius munus eſt diſtendere rimas corporis & meatibus viam dare, quod in partu accelerando ſalutare eſt. id quod Plato in Thęteto tradidit: ἄρτεμις ἡ ἄλοχος οὖσα τὴν λοχείαν εἴληχε. Diana, inquit, quũ puerpera non fuerit, puerperiorũ numen ſortita eſt. Quo in dialogo, Plato multus eſt in hac pariendi ſignificatione, trãſlationeq; ducta a partu fœminino ad partus viriles, a partioneq; corporea ad partionem mentis. Iuno autem ἀπάσης ἀρχῆς ἐν δυναστείας προστάτις, vt inquit Luca. Meminit Ouidius in ſexto Faſtorũ. Lucina. Iuno. Luna. ἄρτεμις. ἄλοχος. λοχεία.

.k. Non illo quidem fori negociantiũq; præſide) ſed ſtrenue in ſchola ociantiũ) Mercurius apud Gręcos multa habet cognomina. inter alia eſt ἐμπολαῖος ἑρμῆς καὶ ἀγοραῖος, quaſi negociator & circũforaneus qui & κερδῷος dicitur, quaſi lucrorũ conciliator & compendiarius, quæſtoriusve & quęſtuarius. Plaut. in Pœnu. Ecquid amare videor? Mil. Damnũ quod Mercurius minime amat. Verba ſunt ſerui ad adoleſcentẽ amatorem. Apud eũdem mercatores Mercurio gratias agũt cum bene rem geſſerũt. Lucianus in Timone, ὦ ζεῦ τεράστιε, καὶ ἑρμῆ κερδῷε, πόθεν χρυσίον τοσοῦτον; Etiam Mercurius λόγιος, ſtudiorũ & eloquẽtię Præſes qui a viris ſtudioſis colebatur. Idẽ in Pſeudolo. κακὸν κακῶς σε ὁ λόγιος ἑρμῆς ἐπιτρίψειεν αὐτοῖς λόγοις. Hic filius eſt Maiæ, id eſt mentis & prudentiæ, ex qua ſermonis elegantia oritur. Mę a autẽ eſt obſtetrix gręce ab inquiſitione & indagatione dicta. Quod eo pertinet, quod ſupra de partu dictũ eſt, & ex Platonis dialogo ſupradicto melius intelligitur. apud Philoſtratũ libro. v. Mercurius ſciẽtiam quã ipſe σοφίαν vocat, ſui cultoribus diſtribuit. Strenue autem & actuoſe ociari, eſt acri ſtudio cõmentari: hoc eſt δραστηρίως τι καὶ νεανικῶς σχολάζειν. Is igitur Mercurius amplificator eſt nominis & inſigniũ animi id eſt ingenii & doctrinę, quibus homines inſignire ſolent gentem ſuam & familiam. Alludit enim ad inſignia gentilitia. Mercurii cognomina. ἐμπολαῖος. ἀγοραῖος. κερδῷος. λόγιος. Maiæ filius. Scientia. σοφία. Ociari ſtrenue & actuoſe. σχολάζειν. Inſignia animi.

gulari ingenio ſolertiáq; prędítus ſit: ⁿtum eſt etíam ín ílla acrimonię officina ita polítus,ita in ea palęſtra exercitatus,omneis ᵒvt flexus & prehẽſiũculas hominũ,ſupplãtãdiq; artificia nouerit,numeros omneís ímpetuũ excipíẽdorũ eluctãdorũq; nexuũ memoriter teneat:omnía deníq; dictata ſummorũ magiſtrorũ cõprehẽderit.Alioqn etiã ipſe gratioſus inter omnes eius inſtituti ordines, ob promerẽdi facilitatẽ,nõ tã paſſim q̃ opportune,atq; etiã cũ rerũ,tẽporũ,perſonarũ delectu.Accedit harũ rerũ ornamentũ,ſermonis lepos vrbanitasq; lauta & elegãs,ac ſine loquacitate facunda. Omnino ſi noſſe hominẽ cœperis,díces geniũ habere illũ ad eã ſectã vitę. Scribam ad eũ breui,vt intelligat q̃ gratum mihi tibiq; ſit id quod hactenus fecit : q̃q̃ in ea re vt nihil mihi pene vendico, quí paucis ad eum ſcripſerim: ſic non eſſe puto quod magnopere mihi ipſe ímputet, quem certo ſcio operam tibi magis q̃ mihi pręſtare voluiſſe. Dííi approbent quod ille inceptauit. Vale.

.l. Omnia pene reliqua quę hoc nomine traxi,diſſoluiſſem plane & expunxiſſem) Reliqua ſunt quæ ex ratione reddita reſtant:vel ex annua pręſtatione aut menſtrua fœneratitia aut alia.Cicero ad Atti. Maxime autem me angit ratio reliquorũ meorũ.Vlpianus de Adminiſt.Tutorum,Lucius Titius curator Caii Seii tempore curæ fundũ Cornelianũ locauit Sempronio,qui Sempronius reliqua traxit. Reliqua trahere pro reliquari dixit,vt paulo inferius.Paulus reſpondit non ex eo quod adultus eum qui prędia eius coluit,procuratorem habere voluit,debitum quod ex conductione reliquatus eſt agnouiſſe eum videri . De hoc verbo Budæus in Annotationibus ſcripſit.Quod vero ſequitur.Paria cum rationibus tuis faciam,eſt in ſecundis Annotationibus. — *Reliqua. Reliqua trahere. Reliquari.*

.m. Is cũ ſingulari ing.) Nec hoc loco Budęus nec alibi Laurẽtio Vallenſi aſſenſus eſt de particulis his cũ & tum: quas Laurẽtius lib.ii.ſub diuerſis modis iũgi poſſe negauit. duoq; Ciceronis loca cõtra fidẽ exẽplariũ emẽdãda cõfirmauit.idq; Budęus de hoc interrogatᵘˢ aiebat,ideo ſe facere, primũ,q̃ in exordio orationis pro Deiotaro ſenſum longe aptiorẽ & elegãtiorẽ eſſe exiſtimabat,ſi tum multa me perturbãt legeref,q̃ ſi tñ : deinde aliis id auctoritatibus plane cõfirmari nõ dubitabat.qualis eſt illa ex oratione eiuſdẽ Cic. pro domo ſua ad Põtifi.Sed cũ me vobis purgatũ eſſe cuperẽ: tum etiã veſtra in me attẽte audiẽdo benignitas prouexit orationẽ meã.& de Aruſ.reſponſis. Sic enim (inquit) ſentio: ius Legatorũ cũ hominũ præſidio munitũ ſit: tum etiã diuino iure eſſe vallatũ. Sũt etiã quędã alia loca in eiuſdẽ Budæi Epiſtolis, ex quibus a Laurẽtio diſſenſiſſe in paucis intelligitũ,cũ alias hominis iudiciũ diligẽtiãq; admirari ſolitᵘˢ ſit,vt qdẽ fuit eius ſeculũ: nũc eñ omnia pene omnibᵘˢ nota paulo ſtudioſioribus.Laurẽtius ſcripſit illã locutionẽ ſoluẽdo ſum nõ poſſe ita efferri vt ei ſubſtãtiuũ addaf: quare adhuc ambigi datiuus ſit an ablatiuus:cũ Liuius ſcribat:Si reſpublica ſoluẽdo æri alieno eſſet,& quę reſtinguẽdo igni forẽt:& alii auctores itidẽ vſi ſint , vt alibi adnotauimus:Quorũ auctoritatẽ Budęus ſecutus ſimili locutione vti nõ dubitauit. Laurẽtius eñ vt dicebat Budęus,religione nimia ſtilũ eloquẽtię alligauit, vt libro tertio.Credo (inqt) fuiſſe tibi fidelis proprie dicif. per accuſatiuũ vero nõ niſi alterũ accuſatiuũ addas:vt ſpero me tibi eſſe bonũ amicũ.Hęc Laurẽt.cap. xxii.Cic.tamẽ aliter pro Quintio,Ne vt par quidẽ ſit poſtulat:inferiorẽ eſſe patitur.Cęſar,Tenuem ſectamini prędã quibus licet eſſe fortunatiſſimos.Curtius.Ad noſtra arma, ad veſtras manus cõfugio : inuitis vobis ſaluũ eſſe nolo.Ibidẽ Laurent.aut cap.proximo. Illud (inquit) Plinianũ lib. vii.non mihi placet : Salue primus omniũ parens patrię appellate.Id Budęus cõtẽdebat ſic recte legi:more eñ Gręcorũ enũciatũ eſſe dicebat,vt apud Syneſiũ ὦ μεγαλαπρεπέστατε μόνος, ἢ μετ' ὀλίγων σὺ μόνος δικαίως καλούμενε, o magnificentiſſime ſolus , aut cum paucis ſolus ipſe merito appellate.Xenoph. ἴθι μὲν οὖν σὺ ὁ πρεσβύτατος. — *Cum & tum. Cõtra Laurẽtiũ Vallam. Soluendo.ſ Credo fuiſſe fidelis & ſimilia.*

.n. Tum eſt etiã in illa acrimonię officina ita politus) Acrimoniæ officinam Budæus dicebat vocare ſe aulicam diſciplinam.Homines enim ibi educati,ſi ingenio prędici ſint,acutiores in dies fiunt, vt qui per omnes numeros ſimulationis,diſſimulantiæ,ſolertiæ & vigilantiæ inſtituantur.Cicero pro Roſcio Amer. Si domus hęc habenda eſt potius q̃ officina nequitiæ & diuerſorium flagitiorum omnium . — *Acrimoniæ officina.*

.o. Omneis vt flexus & prehẽſiũculas hominũ ſupplãtãdiq; artificii nouerit)Numeros omneis eluctãdorũ nexuũ.Trãſlatio eſt a luctatoribus.Cũ eñ aula ſit diuerſoriũ impoſtorũ,inuicẽq; hominũ inſidiantiũ , vt pote cũ vniᵘˢ euerſio ſit alterius votũ,alter alterũ loco de gradu dimoueri atq; etiã deturbari ſemp exoptat: id qđ fieri ſine multiplici artificio nequit & prout alter alteri anſam ſui deiciẽdi ſternẽdiq; incautius prębuerit. Pręhẽſiones ſunt in lucta quas Gręci λαβὰς vocãt,& ἀντιλαβάς. Flexus ſunt quos Gręci λυγισμοὺς vocãt,hoc eſt,καμπὰς, eluſiones luctę,q̃ flexu corporis fiũt,quaſi eluctationes.Nexus ſunt prehẽſiones validiores.Quintil.lib.ii. Sicut ille exercẽdi corpora peritus,nõ ſi docẽdũ Pãcratiaſten ſuſceperit, pugno ferire vel calce tãtũ,aut nexus modo atq; in his certos aliquos docebit,ſed oĩa q̃ ſunt eiᵘˢ certaminis. — *Aula impoſtorũ diuerſorium. Prehẽſiones. λαβαί. ἀντιλαβαί. Flexus. λυγισμοί. καμπαί. Nexus.*

Gulielmus Budæus Ioanni Picarto S.P.D.

TAntæ tibi curæ rerum eſſe mearum ſummā video vt ad ſingula momenta rerūq; inclinationes oculos aureisque circūagas, ad omnem auram ſpei animū erectū habeas, mihi mox quippiam vt boni aut ore feſtiuo aut literis iucundioribus nuncies. Quem animi tui affectum in epiſtolis tuis expreſſum ita agnoſco, atque ſi trans tua præcordia introſpicere mihi datum eſſet quid intus ſit conditum. Quare etſi in eum gradum conſtantiæ euaſiſſe me ſpero, poſt multa incommoda in quibus aliquantiſper cum fortuna ſum conflictatus, vt iam mihi longius circūſpectare non neceſſe ſit quàm quantum fines patrimonii mei patent: non leuiter tamē me pepulit lętum iſtud augurium, quod extēplo acceptum geſtiens ad me detuliſti. Non quòd ad rationum mearum conſtitutionem, aut illud, aut aliud huiuſmodi, & ab ea cęli partę captum, pertinere poſſe putem: ſed veræ germanæq; amicitiæ imaginem in te mihi amitino exoſculor & amplęctor. In tuenda vero amicitia noſtra non illa quidem generis propinquitate tam conſtituta & confirmata, quàm eximia quadam beneuolentia, familiaritatisque neceſſitudine, non vſu ſed indicio, nec conſuetudine, ſ:d delectu contracta, vt non auſim ipſe dicere ex æquo me tibi exhibitione officii humanitatiſque reſpondere, gratificandique comitate opportuna atq; inſonte: ita ſuppuderet me fateri tecum paria nō facere in viciſſitudine charitatis quæ corde quidem ipſa, non ore, non verbo, ſed voluntate pręſtatur & rependitur. Cuius rei et ſi fidei ſatis tibi argumentis factum eſſe documētisq; haud obſcuris confido, qui nil te rerum mearum celare ſolitus ſim, quas quidē certe ius amicitiæ iuratiſſimæ communicandas eſſe ſanciat & præſcribat: tamē quo impendio magis fiduciam tuam confirmem, opinionemque aliis faciam, quæ nulla vel ætate obliterari vel ſuſpicione labefactari poſſit, certum eſt mihi pignus quoddam tibi dare haud impar ipſi fidei. Siquidem amicitiæ noſtræ teſtimonium literis meis cōſignatum, poſteritatis memoriæ mandare conſtitui, niſi quid mihi interim acciderit: inter eaque monumenta conſecrare (qualia erunt cūq;) quibus in ipſis incidam, vtcūque memoriam cultarum a me amicitiarum. Vnde olim fortaſſe tui meique nepotes exoleſcente cognatione coniunctionis tamen animorum mentionem inſtaurabunt, & tāquàm teſſeras amicitiæ repetent & agnoſcent in multas ætates perennaturas. Nā Franciſcus & Chriſtophorus tui cum meo vtique Dracone & Gulielmo, traditam a nobis colent per manus amicitiam, ab ineūtibus ipſam ætatulis coalitā, noſtręq; (vt opinor) æmulam & ſupparem. Proinde qua de re ad me ſcribis, amice me admonens ne iacere in obliuione ſinam id quod a te repetii, de ea re per me licebit in oculum vtrūuis (quod dicitur) vt dormias: nam id accuratū tibi reddam primo quoque tempore ſi ſemel retractauero. quæ mihi antiquiſſima nūc eſt cura: tametſi multa me circūſtant inceptata ocio meo imminentia, manūq; mihi iniiciunt ſtilo ſuperſedenti. Reliqua mox coràm vt ſpero, id eſt poſt natalem naturæ noſtræ reuiuiſcētis, quam Paſcham appellamus. Audiui de Maino liberos tuos iam meliuſcule ac propè cōfirmata eſſe valetudine. quod vt mihi fuit iucundum, ita ex aduerſo pene flebile, ꝙ eo die primū reſciui fratrē meum

& nonnullos meos neceſſarios grauiter ægrotare, cum interim tres nūcios ab vrbe habuerim. Saluta mihi Franciſcum & Chriſtophorum, cum prius eorum matrem ſalutaueris. Literis Chriſtophori nunc non vacat vt reſcribam. Vale. E Marliano meo. VI. Calend. Martias.

.p. Certum eſt mihi pignus quoddam tibi darē haud impar ipſi fidei) Id eſt documentū & argumentū idoneum, quo tu credas, aliiq; adduci ad credendum debeant. id eſt, ἀξιόπιστον ἀσφάλισμα. Curtius, Nullum erga me beneuolentiæ pignus atq; indicium omiſiſtis. Pignus. ἀξιόπιστον. ἀσφάλισμα

Gulielmus Budæus Ludouico Viui S.

Literas vnas accepi tuas Calendis Decembribus ſcriptas: alteras pridie Calend. Apriles. Præterea nullas ab eo quidem tempore. Quare nolim vt mihi ſuccenſeas ſi expectationi tuæ non ſatiſfeci. Poſterioribus literis fateor me iure a te taxatum, qui in longa ſatis epiſtola omnia potius ſcripſerim q̄ id quod maxime cupiebas. In cauſa fuit, q̄ cum in promptu non haberem quid ea de re cenſerem de qua tu me ſententiam rogabas, id argumentum ſcribendi non libens arripui. Ipſe vero ne nūc quidem habeo quid dignum expectatione tua ſcribam, niſi in ſententiam tuam pedibus eam. Sed verebar ne id tu non tā iudicii q̄ detrectationis atque inertiæ eſſe interpretarere. Itaq; cum aliud animo ſtiloque tum agitarem, vel id memoria mihi excidit, vel eo additamento extendere epiſtolæ magnitudinem iuſtam nolui, quod mihi non ſatiſfacturum poſtulationi tuæ videbatur. Nunc quādo iterum appellor, neceſſe eſt vt dicā qd̄ ſentio. π. ἦν τὸ ἀπόρημα τὸ σὸν περὶ τῆς ὑποθέσεως ἥντινα καὶ ἀφορμῆς ἢ τῆς τυχούσης λαβόντα, εἰς τὸ, ἔλεγχόν τινα καὶ ἐπίδειγμα δοῦναι τῆς εὐφυΐας τῆς σῆς. ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ σπουδαίοις τῶν λόγων ἐξησκημένης. ἠπόρεις δὲ μάλιστά σοι ὁποῖον ἂν τὸ γένος ὡς πρὸς ἂν

.π. ἦν τὸ ἀπόρημα &c. Tua erat quæſtio de hypotheſi quapiā & argumento minime triuiali capeſſendo ad indiciū ſpecimenq; ingenii optimis ac liberalibus exculti literis exhibendū. Hæſitabas enim quodnam potiſſimū tibi eā in rem doctrinę genus accommodatiū eſſet. Si quod nāq; vulgatum ac minutorum operum attigiſſes, haud magno quidē negocio videbaris illud pertractaturus: cæterū laudē plauſumq; meriturū negabas. Sin eorum quæ operæ ſunt preciū adlatura quidpiā ſuſcepiſſes, id præterq̄ quod multa tibi negocia faceſſeret, ne ſic quidam ad propoſitam tibi gloriam euaſurū, propter multorū recte ordineq; locandorū difficultatē. Adeo enim eſſe deprauata & philoſophorū & theologorū ſcripta, ea vt ab initio in totū innouare minoris ſit negocii q̄ ſcitis verbis & excultis ſarcire & inſtaurare. Sunt hæc fere opinor quę ancipiti animo te & cōſilio eſſe cogebant: de quibus ſententiā vt proferam meā neceſſe mihi arbitror, te quidē id poſtulāte. Porro tecū propemodū ſimiliter vniuerſa de re ſentio. Nā perperā ſita, vel prorſus recōcinanda ſunt vel ne mouēda quidē. Sicubi nāq; iunctura venuſta repolieris, alibi autē nō attigeris, cauſam haud dices quin inceſti cōmēdatione frauderis. Qandoquidē adorſus mox quiſpiā quæ ipſe tranſmiſeris, & tibi inſtauratorū memoriā obſcurabit & gloriā deniq; omnē operis egregie feliciterq; pfligati reportabit. Id quod mihi iā in nō paucis vſu veniſſe perſentiſco ab iis qui poſt me locos pādectarū multis intellectu difficiles adnotarūt. Proinde me ſi cōſulentem audis, ſatius tibi duxeris, ne inchoanda quidē eſſe quæ non tuæ prorſus induſtriæ ſint obſecundatura q̄ inchoata relinquere velut aditum viamq; aucupandæ gloriæ opus ipſum excepturis munientia, quemadmodum nobis contigit. Itaq; talia potius cenſeo tibi inſtituenda quorum explicationē fore tractabilem ſperatis, q̄q̄ nihil propemodum ſit in iis quæ de rebus & diuinis & naturalibus differuntur quod acri quod exquiſito ſtudio dicendiq; venuſta dignitate aſſequi nō poſſis. Quod inuidiam ſi reformidas, ſi rei ipſius tædium grauaris ob iſtos contentioſos rabulas elegātioribus hominibus infeſtos, quibus moris eſt confertim & ferociter in noui quippiam moliētes inſurgere, quonam pacto forti eſſe animo præditus videare, tuoq; conſtanter Eraſmo patrocinari? qui & primus & ſolus inuidiam in ſe ſuſcipere atque ſuſtinere veritus non eſt, quod iugiter proſequitur idq; ſtrenue ac fortiter. Qua quidem alacritate & generoſitate manſuetiores iam qui ex eis ferinos induerunt mores & animos efficit. Sectare igitur virū, viciſſimq; bonarum ipſe literarum ſtudioſis ingenii iſtius ſpecimen adorna.

ἐπιτήδειος. εἰ γὰρ τῶν τυχόντων τινὸς ἥπτω καὶ τῶν λεπτολογημάτων, ῥᾳδίως μὲν ἂν μεταχειρίζεσθαι ἐδόκεις, οὐκ ἀξιεπαίνετον δὲ ἔφης ἔσεσθαι. εἰ δὲ τῶν προὔργου ἀνέλοιο, τοῦτο δὴ πρὸς τῶν πολλά σοι πράγματα παρέχειν, καὶ οὐκ ἂν ἀπολαῦσαί γε εἰς προκειμένην σοι δόξαν, διὰ τὸ πολύ τε δυσχερὲς τῶν διορθωθησομένων. οὕτω γὰρ εἶναι τὰ τῶν νεωτέρων φιλοσόφων τε καὶ θεολόγων διεφθαρμένα, ὥστε καὶ ἧττον εἶναι ταῦτα ἀνατυπώσασθαι δυσχερὲς, ἢ ἐπανορθῶσαι κεκαλλιστωμένως. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω σοι σχεδὸν διηκρίβωσθαι ἔοικε. περὶ ὧν ἀνάγκη μοι ὡς οἶμαι ἀποτυμένου σου φίλου τὴν γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὴν ἐμήν. ἔστι δὲ οὐχ ὁμοία σχεδὸν φρονοῦσα τῇ σῇ περὶ τοῦ πράγματος ὅλου. τὰ γάρ τοι μὴ καλῶς κείμενα ἔστι μεθαρμόσασθαι δεῖ ὁλοσχερῶς, ἢ καὶ χώραν ἔχειν ἐᾶν, ἐπεὶ ἂν περὶ μὲν ἐπισκευασμένης, τοῦ δ' οὖν, οὐκ ἂν φθάνοις τῆς δόξης τοῦ εὑρήματος ἀπεστερημένος ὁπότε ἐγχειρῶν τῷ πράγματι τοῖς ἐγκαταλελειμμένοις ὑπό σου, τήν τε μνήμην ἐξαλείψας τῶν ἐπανορθωμένων σοι, καὶ δόξαν δὴ πᾶσαν πλουτῶν κομίζεται παντὸς τοῦ κατορθώματος. ὅπερ ἔγωγε ἤδη πέπονθα ἐν πολλοῖς, ὑπὸ τῶν προσεπισκευαζομένων εἰς τὰ τῶν πανδεκτῶν δυσνόητα, τοῖς πολλοῖς. εἰ οὖν χρῇ πο μοι συμβόλῳ, μᾶλλον ἂν σύ γε ἕλοιο τῶν πραγμάτων μὴ ἅπτεσθαι ὅλως ἀρχῆς τῶν μὴ πάντως ἀξίων τῇ φιλοπονίᾳ τῇ σῇ, ἢ ταῦτα ἡμιτελῆ καταλιμπάνειν, διοτὰ προυδοτεθειμένα τῇ τῶν διαλεξομένων τὸ ἔργον εὐδοκιμήσει, ὥσπερ ἐμοὶ συνέβη. τοιαῦτα μέν τοι ὡς ἔοικεν ὑπολειπτέον βέλτιον, ὧν σύ γε ἐλπίσαις ἂν εὐμεταχείριστον σοι τὴν διέξοδον ἔσεσθαι· καὶ μὴν οὐδ' ἂν ἦν σοι σχεδὸν τῶν περὶ τὰ θεολογούμενά τε καὶ φιλοσοφούμενα ἀνέγκλητον εἶναι, δεινῶς γε δὴ τε ἀκριβῶς φιλοπονοῦντι περὶ τὴν καλλιλογίαν, ὅτι δὴ τὸ ἐπίφθονον δέδια, καὶ τὸ ἐπαχθὲς βαρύνει τοῦ πράγματος, διὰ τούτουσί τοὺς φιλαυτίας οὐ εἰς ἀσεβεστέροις ἐχθροὺς, οἵ τινες εἰώθασιν ἐπιφῦναι ἀθρόοι τε καὶ χαλεποὶ τοῖς καινοτομεῖν τι τολμῶσι, πῶς ἂν γενναῖος, εἶναι σὺ δοκοίης τὸν θυμὸν, καὶ αὐτὸς συνεστῶς τῷ ἐράσμῳ σου, ὃς πρῶτος καὶ μόνος ἀνελέσθαι τε καὶ ὑπομεῖναι τὸν φθόνον οὐκ εὐλαβεῖ, καὶ τοῦτό γε πιθοῦν διαπλεῖ νεανικῶς τε καὶ ἀτάκτως. ἐχρῆν δὲ αὐτὸς προθυμίᾳ τε καὶ γενναιότητι χειροηθεστέρους ἤδη τοὺς θηριώδεις αὐτῶν παρεσκεύασε, μιμήσασθαι δὲ τὸν ἄνδρα, καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τοῖς τῶν σπουδαίων λόγων ἐφιεμένοις ἐνδείκνυσθαι παρασκευάζου.

Quod de Hermano & Declamationibus ſcribis, hoc quid ſit nondum reſciui. Aeſtatem hic acturus ſum: ſed ſæpe in vrbem commeare mihi neceſſe ob negocia etiam litigioſa: ne tu me verſari alto in ocio putes. Breui epiſtolas & opſculum editurus ſum, vt homines flagitanteis quaſi creditores inſtantiores dimittam. Apud Oratorem ἐν τῷ περὶ εἰρήνης προεῖσθαι, recte legitur, in hãc ferme ſententiam. Primum quidem video res huius temporis magna difficultate implicatas eſſe atque turbulentia: non ob id tm̃ ꝙ multa ita proiecta ſint & derelicta, nullum iam vt ſit operęprecium recte de iis cenſere, ſed etiam ꝙ de cæteris is pene ſit ſenſus hominũ, vt ne de vnica re tm̃ inter omnes cõueniat quid ſit factu optimum: ſed vt huic hoc modo, illi alio conducibile eſſe videatur. προεῖσθαι & προΐεσθαι verba ſunt apud eum aliosq; oratores ſequentia. Ipſe infra hac eadem oratione, καὶ τὰ προειμένα ἔσαι βελτίω. Λυσίας. ὅτι ἡμῖν οὐδὲν προΐενται τῶν σφετέρων αὐτῶν, nihil dilargiuntur. προΐεμαι προεῖμαι, vt τέθειμαι. Apud Ariſtotelem ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, locus obſcuriſſimus ſic, vt opinor, intelligendus, λόγος δὲ ἐστὶν αὐτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ, ὅτι δὲ μετὰ τοῦ ἐστὶν, ἦν, ἢ ἔσαι οὐκ ἀληθεύει ἢ ψεύδεται. Eadem inquit eſt definitio (ſic enim λόγον vſurpare ſolet Ariſtoteles) caſus nominis quæ & recti eſt, hoc eſt eadem Philonis quæ eſt Philon. Vt enim nomen eſt φωνὴ σημαντικὴ κατὰ συνθήκην ἄνευ χρόνου, ſic etiã caſuũ eius cęteris in omnibus ea eſt definitio. Hoc tantũ excepto, ꝙ cum tribus temporibus ſubſtantiui verbi iunctum nondum perfectam enũciationem facit, Neque enim aut verum aut

falſum eſt enunciatum φιλωνός ἐστιν, niſi aliud addatur. Eſt autem κατὰ τὰ αὐτὰ Attice, idem quod κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. En tibi ad vtrãq; epiſtolã, quod citius habuiſſes ſi organum hic Ariſtotelis habuiſſem. Gratulor tibi mirificum & plaudendum in rhetoricis profectum, cuius fidem mihi fecit Eraſmus. E Marliano noſtro. IX. Calend, Maias.

ἐν τῷ περὶ &c.) Apud oratorem in oratione de pace largiri.
καὶ τὰ προειρημένα &c.) Profuſa erũt meliora. Lyſias, q nobis nihil largiũtur de rebus ſuis. Item,
ἐν τῷ &c.) Apud Ariſtotelem in libro de Enunciatione. Item
λόγος δ' ἐστὶν &c.) Vt enim nomen eſt vox ſignificatiua iuxta iuncturam ſine tempore.
φιλωνός ἐστιν &c.(Enunciatum Philonis eſt. Item
κατὰ δ' &c.) Iuxta eam. ¶Iuxta eundem modum,

Gulielmus Budæus Germano Brixio S.

AN tu tandem ineſcator hominum? tędium mihi ruris leuare voluiſti? en tibi: accipe ad literas tuas haud ita valde ipſas circũſpectas, vt eleganteis & eruditas, vt iam ego planũ faciam. Primum quod ſcribis procul me a mari piſcoſisq; amnibus habitare, ob idq; iudicas non poſſe prętgrãdibus iſtis piſcibus veſci & abundare, quorũ vobis copia eſt in vrbe ieiunia agitantibus: num iſtis tute me duci reris epulis, quę non niſi magno emuntur, condiũtur magno & ſtruũtur, ægre etiam concoquũtur? Quaſi vero in vrbe domiq; meæ eſitare huiuſcemodi ſolitus ſim, niſi [q]quũ lautioribus menſis (quod non libẽs facio) numerum paraſitorum augeo. Meminiſti (vt opinor) q̃ raro apud te hominẽ mihi amicum, amicorum cõmunitate ſtudiorũq; coniunctum, grauate & faſtidioſe conſuerim promitteret haud aliam ferme ob cauſam, q̃ ꝗ cõuiuator iam propemodũ luxurioſus factus es, eoque nomine in ſodalitio veſtro Canonico gratioſe famigeratus. Qui numerum nullum ſtatum legitimũque obſerues in vocandis conuiuis: [r]non vices conuiuasq; alternes ciuili frugalitate, nullum pene modum teneas apparatus & ferculorum: [s]quaſi legibus ſumptuariis ſodalitiorũq; ſolutus. [t]Sic vero ſum omnino, certa omnia magis & modica q̃ grandia & ancipitia quęro. [u]At tu conuiuia excerces iam dubia, ad quę non

.q. Quum lautioribus menſis (quod non libens facio) numerum paraſitorum augeo) Id eſt, cum ad opipara conuiuia. Principum hominum & primorum inuitus trahor aut non admodum libens. Paraſitos hic iollariter dixit, q̃q̃ hoc verbum apud vetuſtiſſimos honeſtum fuit: Paraſitiq; vocabantur comites ſodalesq; põtificum & magiſtratuũ, vt docet Athenæus libro. vi. Solon ſic eos appellauit, qui in Prytaneo publico victu epulabantur, auctore Plutarcho. Paraſiti.

.r. Non vices cõuiuasq; alternes ciuili frugalitate) Id eſt, non alternis cõuiueris & domi ſolus prandeas, & viciſſim amicos voces, non multos ſimul adhibeas. ὅτι μὴ ἐξαλλάττειν τοὺς ἑστιωμένους εἰώθας, μήτ' ἐναλλὰξ ἑστιᾶν καὶ μή. Vel ſic ὁ μὴ δὲ ἐξ ἀμοιβῆς τοὺς φίλους μὴ δὲ παρ' ἡμέραν ἑστιῶν. Plinius li. vii. Alii aliçq; fœminas tãtũ generant, aut mares, plerũq; alternant. ἀμείβουσιν, ἐναλλάττουσι. Alternare. ἐξαλλάττειν. ἀμείβειν. ἐναλλάττειν.

.s. Quaſi legibus ſumptuariis ſodalitiorumq; ſolutus) Sodalitia olim vetita fuerunt lege Licinia, vt Budæus dixit in alteris Annotationibus. Sodalitia.

.t. Sic vero ſum omnino) id eſt, hoc ſum ingenio, his moribus ſum pręditus. Terentius in Andr. Sic Crito eſt hic. Et in Phor. Sic ſum, ſi placet vtere. Et Cic. de Orat. vſus eſt, ꝓ οὕτω πέφυκα, οὕτως ἔχω dicitur, & ita ſum. Plaut. Ita ingenium meum eſt: inimicos oſa ſum ſemper. Terent. in Adelph. Ita vita eſt hominũ, quaſi cum ludas teſſeris, id eſt talis eſt. Sic ſum. οὕτω πέφυκα. οὕτως ἔχω. Ita ſum.

.u. At tu cõuiuia exerces iam dubia) Dubię cœnę dicũtur opiparę. Horati⁹, Vides vt pallidus omnis Cœna deſurgat dubia. Dubia autẽ dicebatur cœna, vt Plautus quodã loco, in qua tu dubites, quid potiſſimum ſumas. Huiuſcemodi fuerunt adiiciales & ſaliares cœnę dictę, quę & pontificales dictę ſunt Macrobio teſte. Iocatur aũt Budęus i ambigua ſignificatiõe dubię cœnę atq; adicialis. Corollariũ eſt eñ additamẽtũ qd iuſtę mercedi pactęq; adiicit. Et adicialis cœna in qua multa extra ordinẽ vltraq; iuſta fercula adiiciũtur: Dubia cœna. Adiciales & Saliares cœnę. Pontificales. Corollariũ.

nulli fortaſſe ſimpliciores promittere grauentur omine deterriti,ne impranſis
ipſis tandẽ abeundũ ſit.Ac tãq̃ ad corollaria vocaris,adiiciales epulas cõuiuis
tuis apponis æmulas Pontificaliũ.Neq; vero ſi me aliquantũ attentiorẽ eſſe ad
munera mẽſę animaduertiſti,cibiq; largiuſculi (habeo enim fere ſtatutis horis
recte conſtitutã iuſtãq; cibi appetentiã) idcirco etiam liguritorem exiſtimare
debuiſti,ac delectũ habẽtẽ inter belliſſima queq; fercula.Quippe qui in dubiis
tuis prandiis partes ſolitus ſis mihi (quas Græci μοίρας μερίδαςq; vocant) in
quadra cumulare,pulpamentáq; lectiſſima obtrudere inuito, ex eo genere de-
cerpta,quod e vico cupediario petitur. [r]Cũ interim ego fame abuti in bubula,
veruecina,vitulináq; gaudeã.Qui etiã cauſa mea aliquãdo inter aſſa,vncta,cõ-
dita,primariiq; ſaporis eſculenta, pręgrande pectus vituli interpoſueris molli
cartilagine. In quo ego prandiũ cõſumpſi quãdo per te licuit, ſed intacta tutę
a me fercula auferri non ſinebas. Certe quidẽ ex eorũ numero eſſe me non exi-
ſtimas, qui languentẽ famẽ moliri ant intendere eduliũ rerũ varietate ſtudent,
[s]opſodędalorúmq; opificiis.Neq; hũc meũ morem non facile tibi approbo, vt
opinor,qui cum profuſus pene ſis conuiuator & anxius, neç moroſus tamen es
conuiua nec prędelicatus.At etiã homo religioſus vno menſe factus, [t]religio-
nis me implere voluiſti,tãq̃ iſtic q̃ hic plenius & cõmodius officiis fungi pieta-
tis,muniaq; obire innocentius poſſim ad religionẽ tuẽdã pertinẽtia.Quali vero
iſta quibus tu me ineſcare contẽdiſti:(vt tuo verbo vtar) nõ ad palatũ magis
q̃ ad ſtomachũ faciant: aut ad ieiuniũ magis q̃ tripudiũ appoſita ſint . Scilicet
decumanũ hoc ieiuniũ & quadragenariũ ad ganeæ cultũ , diſtentionẽq; alui &
ventriculi,non ad tenuandos adipes inſtitutũ,eſt exinaniendaq; inteſtina, id eſt
ad cupidinis alimẽtũ,fomitẽq; voluptatis circũcidendũ.Obſecro te Brixi,liceat
mihi per te ſtomacho meo ſeruire & palato,quod pene iam ipſum [a]vel obſtu-
puit,vel occalluit ad iſtas veſtras lautitias mẽſę,Sybariticasq; delicias.Licebit
per me viciſſim vt vos belli homines atq; vrbani,geniũ veſtrũ curetis molliter
& indulgẽter,interim dũ ipſe cũ meo belligero.Ego enim ſi forte neſcis , [b]hic
annuã catecheſim tãq̃ in veſtibulo philoſophię facio,vt experiar & probẽ ecq̃d
tolerandę eſſe poſſit abſtinẽtię iſtarũ rerũ animus deliciis ineducatus . Itaque
deſine hanc mihi ruſticanã vitã,vel inuidere,vel obiicere,tãq̃ ſordide mihi hoc
tẽpore viuendũ ſit in loco deuio,& procul omni mercatu:aut cedo quẽuis ar-
bitrũ , vel eũ ipſum ſi libet manticularium Franciſcalem , cuius tu doctrinam
& facundiã magnopere verbis effers.Sponſionẽ enim tecũ eo iudice faciam,ni
ciuilis hic victus,quo me ruri quoq; vti arbitror , propior eſt ieiunio ac magis
cõſentaneus,q̃ iſte tuus vrbicus atq; etiã Põtificius.Cũ autẽ iſta me in vniuer-
ſum affluentiora nõ iuuãt.quę ſordes exprobrare vidẽtur antiquę frugalitati,
tum etiã huic meę ſentẽtię accedit,ꝙ pene anno vertẽte ſatietatem ac faſtidium
diſcutere nõdũ potui anni ſuperioris,quũ ipſe grandibus,vaſtis,variis piſcibus
ſecundũ ripas Rhodani ſaginatus ſum: prope vt nũc etiã mihi ructare videar
turſiones,aloſas,porculos marinos,rhumbos,lũbricos,mugiles, lupos fluuiati
les,omninoq; primę auctoritatis piſces ingẽtes,mediocres,paruos: quorũ ſi no
mina me poſceres, nomenculator quiſpiã mihi opus eſſet ex priſcorũ numero,
qui latine ſuggereret.Cęterũ in ſuo quoſq; genere laudatiſſimos,marinos,flu-

uiatiles,lacuſtres,& e ſtagnis petitos,elixos,toſtos,inaſſatos,frictos, operi piſtorio incoctos,atq; hos a cocorum primoribus conditos, omnibus lenociniis popinarum concinnatos & adornatos.ᶜ Huc adde maiorũ lancium acceſſiones,quaſiq; iuſtorũ ferculorũ aſſeclas,catinos interiectos,quibus ſcilicet grandiores epulæ diſtinguuntur,minutalia,fartilia,e lactibus ouiſq; piſciũ eſculenta confecta,alicas ſaccharatas & intritas,pultes e nuce pinea, ſorbitiones ſuauiſſimas,ᵈ argumentaq; omnia ſplendidiorum regiarũq; menſarũ, longo ordine

.x. Quum interim ego fame abuti in bubula,veruecina,vitulinaq; gaudeã) Abuti fame pro conſumere famem dixit,ſignificans non ſuũ ſed aliorũ ſenſum atq; opinionem.Qui enim delicatis cibis aſſueuerunt, ruſticos eſſe epulatores exiſtimant atq; imperitos,qui ſe vulgaribus cibis ſatiẽt,cũ lautiorũ copiam habere poſſint,idq; eorũ ſenſu æſtimatũ.Abuti cibi appetentia eſt appetitũ in cibis plebeis aut ſordidis cõſumere, & vt Græci dicũt, ἀνωφελῶς χρῆσθαι. Abuti etiam,pro conſumere dici poteſt,vt Græci καταχρῆσθαι dicũt. Ponitur & pro vti aliter q̃ natura comparatũ eſt,etiã ſi citra indecorũ & culpã.Cic.de Nat.Deorum, Nos elephantorum acutiſſimis ſenſibus,nos canũ ſagacitate ad vtilitatem noſtram abutimur. Vitulina autem & veruecina pro carne vituli & veruecis ponũtur.Plaut.Venio ad macellum,rogito piſces,indicant caros,agninam caram,caram bubulam,cetum,porcinam,cara omnia.

Abuti fame. καταχρῆσθαι. Vitulina. Veruecina. Agnina. Bubula.

.y. Opſodædalorũq; opificiis) Queadmodũ logodædali dicti ſunt,qui ſermonis concinnitate vermiculati vtũtur,ſic opſodædali appellati ſunt,ferculorũ diſtinctores,eſculentorũ deſcriptione ac varietate comminiſcendi nobiles: qualis fuit Apitius ille opſologus.id eſt,artis culinariæ popinariæq; ſcriptor.

Logodædali. Opſodædali. Apitius. Opſologus.

.z. Religionis me implere voluiſti) Religionis implere,eſt vel diuini numinis offenſi metu, vel pietatis affectu perfundere.Liuius lib.v.ab Vrb.cond.Ipſe legatorũ nomẽ donũq; & deũ cui mitteret donũq; cauſatis veritus,multitudinẽ quoq; quę ſemper ferme regẽti eſt ſimilis,religionis iuſtę impleuit,adductoſq; in publicũ hoſpitiũ legatos Delphos proſecutus eſt. Aliquando religionis implere idẽ eſt quod obſtringere religione.hoc eſt agentẽ vetare atq; interpellare ſcrupulo iniecto metuq; violatę pietatis,vt Cic. in.ii.Philip. de obſignatione loquens.Religionis implere eſt δεισιδαιμονίας ἐμπιπλάναι ποιῆσαι. Hic autem eſt pietatis affectu perimbuere φιλευσεβείας ἐμπιπλάναι ποιεῖσθαι.

Religionis implere. Religione obſtringere. δεισιδαιμο. εὐσέβεια.

.a. Vel obſtupuit vel occalluit ad iſtas veſtras lautitias meiæ) Id eſt, ἀναισθήτως ἔχει. Stupere dicuntur & torpere quæ ſenſus expertia ſunt.Quod ad mentem transfertur interdum. Vnde ſtupidi dicuntur, qui intellectus hebetis ſunt. Occalleſcere dicuntur partes,quæ obdureſcunt,hoc eſt τὰ πεπυλωμένα καὶ ἀπεσκιρωμένα, vt calloſa genua,& pedum veſtigia,quæ ſenſum ægre percipiunt.

Obſtupeſcere. ἀναισθήτως. Stupere. Torpere. Stupidi. Occaleſcere. τὰ πεπυλω. τὰ ἀπεσκι.

.b. Hic annuam catecheſim tanq̃ in veſtibulo philoſophiæ facio) Catechumeni dicũtur nõdum initiati, ſed qui adhuc imbuũtur elementis religionis,nondũ ad ſacra ſpectanda introducti. Idq; κατήχησις appellatur. Gregorius ἕως ἔτι κατηχούμενος, ἐν προθύροις ἔτι τῆς εὐσεβείας ἔσω χωρῆσαι οὐδὲ τὴν αὐλὴν διαβῆναι, τὰ ἅγια κατοπτεῦσαι. Sic Catechumeni ante baptiſmũ dicũtur. Quare catecheſis dici debet,quod annũ probationis vocant,de deuotis loquentes. Sunt enim adhuc tanq̃ in veſtibulo, nõdum ad adytum admiſſi,quo profanis aditus non eſt.

Catechumeni. κατήχησις. Catecheſis.

Et paulo poſt,vt experiar & probem,ecquid tolerandæ eſſe poſſit abſtinentiæ animus) Huiuſmodi ſermo vſitatus eſt apud priſcos.Liuius,Satis fretus tolerando certamini legatum eſſe.Cic. In coniectura igitur cũ eſt inficiando reus,accuſatori hæc duo prima ſunt.Liuius rurſus,Talia orantes æqua orare,ſeq; relaturos ad Scipionem Tribuni reſponderunt.& P.Scipionem Proconſulem Deum benignitate & rempublicam eſſe gratiæ referendæ.Celſus,Aliud eſt emplaſtrum eodem nomine,quod puri quoq; mouendo eſt. Ex quibus exemplis apparet Laurentium lib.i.non recte dixiſſe,cum ſoluendo non eſt dicimus, dubiũ eſſe ablatiuus an datiuus caſus ſit,ſoluendo.

Eſſe tolerãdæ abſtinentię. Eſſe inficiãdo. Eſſe ſol. Laurẽ.Valla.

.c. Huc adde maiorũ lanciũ acceſſiones) Lances ſunt vaſa menſaria grãdiora.Plinius lib.xxxiii. Lances e centenis libris argenti tũc ſuper quingentas numero Romę fuiſſe conſtat.Iuuenal.Sat.v.Aſpice q̃ longo diſtendat pectore lancem,Quę fertur domino ſquilla,& quibus vndiq; ſepta Aſparagis. Acceſſiones igit̃ ſunt,vel appendices maiorũ ferculorũ. Catini interiecti,quos vulgo intermiſſus vocãt. Lactes ſunt quas lactentias lingua vernacula vocat. Alica ſaccharata eſt,quã frumentaceã dicimus. Intrita apud Celſum iis datur,qui panẽ nõ eſitant.Cibus eſt tritus in mortario.Fit ex amigdalis & ptiſanæ cremore. Pulticulę etiã & pultes interdũ liquidę,interdũ craſſę fiũt ex oryza & auena piſta,delicatiores e nuce pinea.

Lances. Acceſſiones. Catini interiecti. Lactes. Alica ſaccharata. Intrita. Pulticulę. Pultes.

.d. Argumentaq; omnia ſplendidiorũ regiarũq; menſarũ,longo ordine extructa) Id eſt materiã deſcriptionẽq;,hoc eſt digeſtionem ferculorũ & ſeriem.Quintil.in quinto,Quo apparet omnem ad ſcribendũ materiam deſtinatam argumentũ appellari: nec mirũ,quũ inter artifices quoq; vulgatum ſit. Vnde Virgil. Argumentũ ingens.vulgoq; numeroſius opus dicitur argumentoſum.Cic. in Verrem,Ex ebore diligentiſſime perfecta argumenta in valuis erant.ea detrahenda curauit omnia.Argumenta pro deſcriptis rerũ ſimulacris perſoniſq; & ſculpturę ſerie poſuit. Tranq. Inter Pyrrhicarum argumenta,taurus Paſiphaen in ligneo iuuencæ ſimulacro abditam iniit.

Argumenta. Argumentoſum.

extructa,mirifice concinnata,gulæ torpentis inuitamenta : deniq; omnes iuris culinarii ſpecies,quibus [e]opſodædalorum mancipes artem pręcipue nũc venditãt.Aeſtima tecũ pauliſper q̃ mihi expleri his rebus licueritiquũ [f]igne eodẽ aquaq; (vt dicitur) eadẽ vterer cũ amoribus & deliciis ſummi illius Decurionis.Qui vt erat ipſe [a]accenſus interioris aulę,ſanctiorisq; cubiculi arcanorũ arbiter,oculi item & aures Regis,præpollens gratia flagrantiſſima : ita tum inter comites habuit legationisque ornamentum,quos ei deligere viſum eſt ex omni ordine aulici miniſterii & comitatus regii . Porro autem cũ paſſim per notuiſſet [b] eo ipſum eſſe loco numeroq; apud Principem, vel numeris potius omnibus ita exemptũ, interq; gratioſos eximiũ, vt facile atq; adeo animi cum æquitate omnes ei cederent,(& erat ille alioquin ingenua probitate cõmẽdatus apud omnes) quacũq; iter fecit,certatim & cupide vnũquẽq; nobiliſſimorum & prædiuitũ accolarum (quorũ bona pars in eius erat comitatu) facere videbamus vt eũ eiuſq; comites interiores acciperent profuſa quadã ambitioſaq; ſolertia.Quo in certamine nullũ non [c] genus ſcitamenti culinarii: nullum nõ eſt ſpecimẽ editũ artis opſodędalicę atq; popinatricis.Neſcires artẽ magis an copiã admirarere.Quare cũ inde fartili mihi & ſaginato redire cõtigerit,ac redundanti ſtomacho: quę tandẽ inuidia eſt in hoc me nũc receſſu tanq̃ expiatorio extenuare,vti ſolẽt aucupes venatores ſaginã accipitrũ exinanire in auiario contractã dũ deplumeſcunt,detractione cibi: ſtupeisq; inuolucris carũcula prętectis eorũ famẽ ludificari? Atqui pręclarũ id mihi preciũq; operę fore cenſebam,ſi earũ rerũ inediã hoc anno cõpenſarẽ cũ illa redundantia,& veluti ſtomachum meũ luſtrarẽ ab illa contagione luxus. Sed mihi propoſitũ tenere nõ licitũ eſt per amicos vrbanos,qui inuito & reclamanti munera miſſitãt eiuſcemodi,vt mei ſolertioris coci deſideriũ ſentire coegerint,quod ante nõ contigerat: quũ ipſe alioqui cetariis,ſalſamẽtis,ſalmone muriatico,& ſalgamis refertã penũ haberẽ,omniq; genere earũ rerũ quibus huius tẽporis ſecundę menſę cõſtant,prãdiiq; pręludia. Tũ etiã quę in vſu ſunt tragemata ſerotina,abũde huc importãda curatã,& aſſeruãda.Nec plus tria millia paſſuũ abſum a pago valde frequenti (cuiuſmodi Gręci appellãt Comopoleis,) in via militari ſito : in quo mercatus eſt quotidianus piſciũ quoq; marinorũ. Itaq; ſic conſtitutã rem habeo œconomicam,vt opſonari idẽtidẽ poſſim ſi libitũ ſit: non etiã vt mihi ſit neceſſe. Verũ tute quid cẽſes ſacrarũ concionũ frequẽtatori? nũ & gulam & mẽſę lautitiã nitorẽq; intẽdere ob ieiuniũ, pietatis eſſe putas & ſacerdotũ ſanctimonię? an potius ieiunii & abſtinẽtię ludificationẽ , ac ludibriũ religionis ? Niſi vero bonę fidei cõuenit,gratum id Deo ſacrificiũ abſtinẽtię exiſtimare & cõplacitũ: vt per ſpeciẽ ieiunii, [k]quod cibis ipſum parabilibus melius q̃ ſtructoris egẽtibus peragitur & ſuſtẽtatur, [l]prætextum helluationis arripiamus, liguritionisq; patrociniũ.Sed tamen ipſe vt lubet corpuſculũ curato: piſcium etiã ſatietatẽ opuſculis dulciariis,placẽtulisq; cumulato, ſint tibi liberi bellaria quæ dicũtur ſplendidę mẽſę clauſula, [m] cũ cruſtulis tenellis & ſaccharatis aromatite innatãtibus: [n]quarũ deliciarũ exẽplũ hic eſſe nullũ hoc tẽpore aut certe rarũ fateor. Ipſe tenuitate victus nõ ſordida,ſed frugali,ſanctius atq; innocẽtius cẽſeo pueniri ad [o]ſanctificũ illud cruſtulũ artocreasq; viuificũ,quo epu-

Iam die CHRISTI veſci ſobrii demũ coepulones ieiuniq; ſolemus. Proinde hoc genere lactare me, in vrbeq; e villa pellicere non potes. Reſtat illud alterũ in quo non tam promptũ eſt expedire defenſionẽ, pręſcriptioneq; philoſophica intentionem tuam ſummouere: quæ non ad corpus iam ipſa, ſed ad animum

.e. Opſodędalorum mancipes artem præcipue nunc venditant) Id eſt primarii propinatores opificii culinarii ſpecimina oſtentant.

Mãcipes opſodædalorum.

.f. Igne eodem aquaq; eadẽ vterer cũ amoribus) Id eſt, quũ contubernio vterer hominis qui ſumme diligebatur ab diſpenſatorũ prętorii Decurione. qui tunc primas obtinebat in actu ſummo rerum.

Igne eodẽ & aqua vti.

.g. Accenſus interioris aulę, ſanctiorisq; cubiculi arcanorũ arbiter) Accenſi miniſtri erant magiſtratuũ. Liui⁹ de Decemuiris, Decimo die ius ſinguli reddebant: eo die collegis nouem ſinguli accenſi apparebant, penes præfectum iuris faſces .xii. erant. Cicer. lib. I. ad Quint. Fratrem, Accenſus ſit eo etiam numero, quo eum maiores noſtri eſſe voluerunt: qui hoc non in beneficii loco, ſed in laboris ac muneris non temere niſi libertis ſuis deferebant. Hic quoniam plurimum poterat in arcanis Conſulis aut Proconſulis in prouincia efferendis, atq; in imperiis obeundis acerbe aut temperate: ideo hic a Budæo dicitur accẽſus interioris aulæ. Sanctius autem cubiculum vocat ad quod paucis adire licet. Sunt enim duo vel cubicula vel conclauia in prætorio Principi deſtinata certaque deſignata. Eſt cubiculum ſalutatorium, in quo Rex noctu cubitat, ad quod permultis eſt aditus, præſertim matutino. Eſt alterum penetralius quod veſtiario attributũ eſt, eaque appellatione cenſetur: idque iis horis cum Princeps aut curando corpori ſecedit, aut ſecretum ſibi alias ob cauſas captat, iis tantum patet queis ad ſacra opertanea, vt ita dicam, ſpectanda initiari maiore fato contigit: cęteris eſt adyti loco, quod adiri ſine piaculo vix poſſit. Inde oracula petũtur, ſumma cum expectatione atq; religione, efferũturq;, interdum flexiloqua, vt illa quondam Delphica, Quorum vnus aut alter ad ſummũ antiſtes eſſe ſolet: & ſi pluſculi ſunt ſubantiſtites, improbe ſæpe & vaniloquenter cupiditati atq; ambitui eorum imponentes, qui fortunam ſibi fingere in ea ambitionis officina conſtituerunt. Is autem quem Budæus ſignificat Arcturus fuit ab Ambaſiis prætoru Præfectus, ac ſummus diſpenſator Regiæ: Franciſco Regi dilectiſſimus, cuius placita fere pro poteſtate arbitratus eſt, ita vt in Aula mire popularis eſſet propter morum probitatem.

Accẽſus interioris aulę. Sanctus cubiculum. Cubiculũ ſalutatorium. Veſtiarium. Sacra opertanea. Flexiloqua oracula. Arcturus, prætorii pręfectus.

.h. Eo ipſum eſſe loco numeroq; apud Principẽ, vel numeris potius omnibus ita exemptũ) Alludit ad ſignificationẽ huius dictionis numerus. Cic in Ver. Exponã quid hominis ſit, vt illius nequitiã, qui eum ſecũ habuit, eo pręſertim numero & loco, cognoſcatis. Et in loco ſupradicto. Accẽſus ſit eo etiam numero quo maiores eſſe voluerũt. id eſt, ea exiſtimatione & eo honore vel gradu potẽtię. Inde loco nullo numerare. Idẽ in Finib⁹, Idq; Socratẽ, qui voluptatẽ nullo loco numerat, audio dicẽtẽ, ἐν μηδενὶ ὑπολόγῳ τίθεται. ἐν οὐδενὶ λόγῳ τίθεται. Exemptus vero numero eſt eximius egregiusq; ἐξαίρετος, ἐπίλεκτος.

Numerus, ὑπόλογος. λόγος. Exemptus numero. ἐξαίρετος. ἐπίλεκτος.

.i. Genus ſcitamenti culinarii) Scitamentũ eſt quod Gręci κόμψευμα & δαίδαλμα vocãt, velut ad verbũ reſpondeat, σόφισμα. Id eſt ſcitũ & artificioſum cõmentũ. Gell. libro, xvii. ὁμοιοτέλευτα & πάρισα καὶ ὁμοιόπτωτα cęteraq; huiuſmodi ſcitamenta. Pro hoc Lucianus κομψεύματα dixit. Macrobius libro. vii. Satur. Quod genus apud popinatores pleraq; ſcitamentorũ cernimus propoſita, ampliora ſpecie q̃ corpore. Analogiam habere poteſt ab æramento & ferramento & ſimilibus.

Scitamentũ, κόμψευμα, δαίδαλμα, σόφισμα. Æramentũ. Ferramentũ.

.k. Quod cibis ipſum parabilibus melius q̃ ſtructoris egentibus peragitur) Parabile eſt quod Gręci πόριμον & εὐπόριστον dicũt. id eſt, obuiũ & facile cõparabile. Cic. in Finibus, At ſapientiã locupletat ipſa natura, cuius diuitias parabiles Epicurus eſſe docuit. Curtius in quinto, Tenaces quippe diſciplinæ tuæ, ſolitoſq; parco ac parabili victu ad implenda naturæ deſideria defungi, in peregrina & externarũ gentium mala impulerat. Seneca, Placet cibus parabilis faciliſq;, non ante multos paratus dies.

Parabile. πόριμον. εὐπόριστον.

.l. Prætextum helluationis arripiamus) Helluatio eſt voracitas. Cic. pro domo ſua, Sin eſt tum aliquid actum, cur ille gurges helluatus tecũ ſimul ſanguinem reipublicę, ad coelum tum extruxit villam in Tuſculano viſceribus ærarii? Et pro P. Sextio, Quid tu meo periculo gurges ac vorago patrimonii helluabare? Eſt enim helluari per luxum conſumere apud Ciceronem, hoc eſt, λαφύσσειν, καταπίνειν. Ligurire vero eſt λιχνεύειν, λιχμᾶσθαι.

Helluatio. Helluari. λαφύσσειν. καταπίνειν. Ligurire. λιχνεύειν. λιχμᾶσθαι.

.m. Cum cruſtulis tenellis & ſaccharatis aromatite innatantibus) Aromatites eſt vinum cinnamomo & ſaccharo conditũ. Cruſtula autẽ appellat laminas & inuolucra operis dulciarii & ſaccharati, omneq; genus panificii delicatioris, varie cõformati, quod vino ſaccharato intingitur: quod genus in epulis opiparis coenisq; adiicialibus in vltimis menſis apponitur. In prandiis autem lautioribus albo aromatite vtũtur, cruſtuliſq; craſſiuſculi opificii, & ſi non minus delicatis.

Aromatites. Cruſtula.

.n. Quanũ deliciarũ exemplũ hic eſſe nullũ hoc tẽpore fateor) Id eſt, quas delicias hic hodie eſſe inauditas fateor. Iuuena. Hi nulla exẽpla beati Pauperis eſſe putant. Id eſt, nullum eſſe beatũ, qui nõ idem diues ſit.

Exemplum.

.o. Sanctificum illud cruſtulum artocreaſq; viuificum) Cruſtulum appellat orbiculum panificii tenuioris quo ſacrificium ſacroſanctum peragitur, quo ſacro celebrando epulones nos ſeruatori fieri, chariſteriaq; ſalutis anniuerſaria epulari. Id eſt, Soteria inſtaurare quotannis ritus eſt Chriſtiani. Artocreas autem cibus eſt pane & carne conſtans.

Cruſtulum. Chariſteria. Soteria. Artocreas.

pertinet, qui negligi ſine ſcelere nequit. Tametſi ꝙ ſeuere mē admones huius temporis rationem eſſe habendam, quod (vt ita dicam) pietati & cerimoniis religionis orthodoxę debet eſſe feriatum, amice id tu quidem, atq; ex auctoritate ſacerdotii, & tanq̃ iure tuo facis: niſi quòd paulo ſerius id tibi in mentem venit vt faceres: fortaſſe poſteaq̃ amicus quidam meus mandato meo te ſalutauit. Sed fac eſſe vt temporius admonueris: an ego confeſtim concionum elegantium deſiderio vxorem liberosque valere hic deſtitutos iuberem: vt dicto audiens tibi eſſem? an liberos & familiam, & larem deniq; familiarem ad annum hic conſtitutum & compoſitum, abrupto conſilio in vrbem deportarem? Id quod ſi facere mediter, omnia pene huius mei vici vehicula pro imperio cōprehendi vt iubeam neceſſe ſit: hoc intempeſtiuius etiam quòd veruacta iterantur nunc ad ſementem. Deinde vt vtrobique domū domiciliúmque habeo: ita etiam penum hic & iſtic inſtructam & refertā habere me credidiſti? Ecquid tu dignam potius iſtius concionatoris eloquentiam eſſe cenſes: quamobrem ſuccidiam a propola eſitare, vinum a caupone bibere, peregrinari in vrbe, domi denique meæ hoſpitari debeam? Atqui rudimenta œconomiæ, vt video, nondum plane poſuiſti, qui rei familiaris tam ſis inconſiderans. Tametſi hoc anno binas ædes mercatus continentes, quaſi habitator deſultorius idētidē cōmeas in vtrāq; intergerino patefacto. Mihi omnia impeditiora q̃ vt deſulturam ſic poſſim factitare a villa in vrbem, in villamq; ab vrbe. Nimirum (vt dixi) aut nondum plane tenes omnem œconomiæ rationem, aut rationem tibi excuſſit hominis admiratio e loco ſuperiore de rebus diuinis declamitantis, ſublimiter, ornate & vehementer. Quibus auditionibus ita incitatus es fortaſſe ad rerum cęleſtium curam intentionemque, vt iam hæc inferiora indigna eſſe cēſeas animaduerſione. Equidem videre mihi videor animū iſtum tuum, figmētis dudum poeticis addictum impenſius, commentisq; antiquitatis imbutum religionis neſciæ, egregieque tinctum. pro eo vt illis ſtudiis nunc ardeat, charitate pia flagrantem, ac pietate perfuſum, totumque in earum rerum meditatione immerſum, in quibus altius impreſſa viſuntur veſtigia veritatis ferentia ad ſummam æternamque felicitatem. Nam ſacrorum voluminum lectionem, rerúmque diuinarum contemplationem quæ animo tantū percipiuntur, quid aliud eſſe dicas q̃ veluti contrectationem quandam iucūdiſſimam pignoris & ſyngraphæ ſuperne nobis datæ, ne in dubiū veniremus de pollicitationibus Domini noſtri CHRISTI, deq; ſpe æternitatis diuinitus pronunciatæ? Iſtiuſmodi habitum affectionemque animi geſtiére religione perciti, quam in te nūc agnoſco, lectione ſæpe, auditione interdum expertus ſum in meipſo. Sic ſunt profecto res cęleſtes: ea eſt vis commentationis pię: is (vt ita dicam) genius ſacrorum monumentorum, vt qui iis legendis contemplandisque ſe bona fide enixeq; dederit: is pręuertendā eā curā intentionéq; rebus aliis omnibus animaduerſionibusq; ſtatuat. Sed ea eſt (vt noſti) naturæ noſtræ inconſtantia, ſic obnoxia cōditio animorū etiam (quod miremur) ad imaginē diuinā creatorum, vt ſimulac mentes excurrere curioſe cœperint & errabundę, ſpiritualiū rerū faceſſat admiratio: tū ſubinde obliuio ſurrepat ſpecierū mirificarū, intelligibiliūq; rerū, quę nobis contēplātibus verſari ante oculos cōſpicue videbātur.

Nunc enim pene contritum ſcimus ac videmus euangelium, partim in ſuggeſtis vociferando, partim legendo decantandoque, dum res fiunt diuinæ, & tamen ius nullum minus hodie vſurpari notum eſt, [r] quàm duo prima legis euangelicæ capita, qui duo iuris apices ſummam iuſtitiæ continent. Quantū enim loci charitati a CHRISTO inſtitutæ vtriuſque imperii formulæ: quantum ius moribus conſtitutum: quantum denique vita profana iuxtà atq; initiata reliquiſſe nunc videtur? Quid autem manifeſtius, quid eſt quod minus inficiari poſſimus, quàm conſiliis noſtris & factis publice priuatimque dicta noſtra refelli? An vitæ innocentia reſpondet doctrinæ, quam vt ſanctam, diuinam cęlo delapſam exoſculamur? Quotuſquiſq; eſt hodie etiam veſtri ordinis, [s] qui cohortem CHRISTI efficit, quin rubi faſciculum libentius, quàm paupertatem, ſimplicitatem, tolerantiam amplexetur: aliaque [t] bona nomenculaturæ euangelicæ: quæ diuino elogio in prima commendatione ſunt poſita? Quod ſi repetere exempla non grauaremur ex annalibus ſacris, quot, quantos, quàm locupletes teſtes excitare e monumentis, vel e cęlo potius deuocare poſſemus: ad aſtruendam huius ipſius doctrinæ auctoritatem? Sed ſcilicet obſoleuit iam vitæ ratio in ſummam innocentiæ ſubducta, [u] vetuſtaq; abſtinentiæ exempla male ætatem ferunt. Iādiu enim corrupti mores ſeculorum ſucceſſione quaſi per manus traduntur, [x] parenteſq; liberis ac nepotibus deinceps poculū erroris hallucinationiſq; propināt. Noui q̄ iſta ratio frigeat ad populum & proceres: ſed memini quicum ſermociner: tecum ſcilicet ab illo ſacro oratore feruenti, claſſicoque inſtincto veritatis e ſuggeſtu promulgatæ. Quapropter cum in lubrico agnitas veritatis complexus ſit politus, nobis dum res calet videndum eſt etiam atque etiam vt propoſitū confirmemus, vt conſilium inſtruamus ac roboremus adeundis ſenſim cōſulendiſq; oraculis,

.p. E loco ſuperiore de rebus diuinis declamitantis) Id eſt, pro concione & e pulpito. Cic. de Orat. lib. iii. Nam ſiue de cęli natura loquitur, ſiue de terræ: ſiue de diuina vi, ſiue de humana: ſiue ex inferiori loco, ſiue ex æquo, ſiue ex ſuperiore. De inferiori loco eſt ad iudices, de ſuperiore pro roſtris, ex æquo eſt in Senatu, ſed de hoc alibi dictum eſt. *Locus ſupior. Locus inferior.*

.q. Veluti contrectationem quandam iucundiſſimam pignoris & ſyngraphæ) Contrectare eſt inter manus aliquid habere & verſare. Pignus eſt, vt ſupradictū eſt, fiducia & confirmatio fidei datæ. Syngrapha eſt cautionis & ſatiſdationis memoria conſignata. Significat Budæus lectionis ſacræ cōmentationem, certiſſimam fidem facere immortalitatis animi & beatitudinis æternæ. *Contrectare. Pignus. Syngrapha.*

.r. Quæ duo prima legis euangelicę capita) Significat iuſtum amorem & dei & alterius nobis religione cōiuncti atq; neceſſarii. Legis vnius capita multa ſunt. Cic. ad Attic. lib. iii. Nam ea veterum Trib. plebis rogatio tria capita habuit, & deinde exequitur. *Capita.*

.s. Qui cohortem Chriſti eficit) Tranſlatio eſt a cohorte Prætoria: qui erat comitatus Imperatoris in prouincia, vt docuit Budæus in primis Annotationibus. *Cohors Chriſti.*

.t. Bona nomenclatorę Euangelicæ) Sunt ea quæ enumerantur Matthęi cap. v.

.u. Vetuſtaq; abſtinētię exempla male ætatem ferunt) Id eſt hactenus incorrupta manere nō potuerūt, Iam exoleuerunt & obſoleta ſunt. Ætatem enim ferre dicūtur vina quę inueterata non fugiūt. Inde iocus ille Ciceronis a Macrobio his verbis relatus. M. Cicero quum apud Damaſippum cœnaret, & ille mediocri vino poſito diceret, Bibite falernum hoc, annorū qudraginta eſt: Bene, inquit, ætatem fert. Ex quibus Macrobii verbis intelligimus ætatem bene ferre eſſe, non exoleſcere vetuſtate. Cicero vero ambiguitate verbi eluſit cōuiuatorem, Bene, inquit, fert ætatem. Id eſt, non videtur eſſe vetus, quia mediocris erat bonitatis. Pręſtantia enim erat in vetuſtate falerni & ſimilium primę auctoritatis vinorum. *Ferre ætatē.*

.x. Parenteſq; liberis ac nepotibus poculum erroris hallucinationiſq; propināt) Hęc verba ducta ſunt ab allegoria Eſaię vatis cap. v. Conſurge Hieruſalem quę bibiſti de manu domini calicem iræ eius, vſq; ad fundum calicem ſoporis bibiſti. Et paulo poſt, Ecce tuli de manu tua calicem ſoporis, fundum calicis indignationis meæ, & ponam eum in manu eorum qui te humiliauerunt. *Poculū erroris propinare.*

[r] vt ea retinacula certę & exploratæ fidei arripiamus,conſertisq; digitis cōprehendamus,quæ abrumpi facile nequeāt aut diſſolui.Ne ſi nos rurſus cupiditatum æſtus & curarum abducentium a veritatis intelligentia,ab eaq; abhorrētium,in altum erroris diſcriminisq; referat: ibi iam gubernacula ratio ſenſibus eripere non poſſit,aut præripere: nec ſacra in ſalo anchora ſe ſtabilire.Idque eo enixius prouidēdum,q̧ ita fere vel natura vel moribus comparatum eſt,vt qui in vaſtum illud pelagus cupiditatis auferendos ſe dederunt: quaſiq; prouehēdos fortunæ Fauonio: non in vado quidem illi agi ſeſe aut in portu , ſed littus aſſuturum ſtatim putent : rationem etiam pręſto futuram prima quaq; occaſione confidant,quæ nauem retro inhibeat,in portuq; ſtatuat cum res ita tulerit,id eſt cum omnia permenſi fuerint quæ animo deſtinauerunt . Verum mihi cum hæc loquor,cælum iam vndiq; & vndiq; pontus.Idcirco vela contraham iucūdę digreſſionis.Nam quid iucundius animo philoſophiæ deſponſo , q̄ ex negociorum tędio quæ tot nobis vita exhibet,pauliſper interquieſcere in veritate inſpicienda? Magnam vero in opinionem apud me venit ſodalis ille Franciſcanus,qui tibi acri homini ac ſeuero ingeniorum arbitro,meaq; ſentētia incorrupto,vſqueadeo ſe probauit:ſi quidem ex animi ſententia ad me ſcripſiſti, d quod mihi perſuadeo? Atqui torrenti hominem eſſe oportet eloquentia, qui te ſic totum rapuerit,ſeculariq; vitæ & turbulētæ fortaſſe abſtulerit. [s] Quem tamen ita demum iudicabo aculeum in auribus,fauūq; (vt ita dicam) Suadæ illius flexanimæ relinquere iu præcordiis auditorum: ſi feruor ille charitatis quo tua nūc mens flagrat,deuotæque CHRISTO pietatis igniculi, ab ipſo nunc excitati & inflammati in animis ad ſe ventitantium, [*] ne tum quidem cōciderint atque emarcuerint,cum folles reflaccuerint: audirique ille defierit qui vobis delachrymationem excuſſit.Non dubito ſocium tibi eſſe in eius admiratione,depręedicationique tuæ magnifice ſubſeruire , hominem vtriuſque noſtrum amantiſſimum,rerūq; diuinarum cupidiſſimum Stephanum Blancum, ratiociniorum regiorum actuarium.Cui iam ne quęrcetum quidem illud ſuū cordi eſt (vt opinor) quod nuper inſtituit.Villa etiā amœniſſima ſordet præ meliorum rerum æſtimatione . Nam afflictam in te animi alacritatē ſuſpicor, orisq; feſtiuitatem abiectam, aut depoſitam,qua tu copioſa tua conuiuia etiam exornare ſolebas,gratioraq; reddere. Agedū macte eſto Germane egregia iſta voluntate,vitęque inſontis & exactę cupiditate: quando curam iam , vt audio, atque etiam ex literis tuis facile coniicio,antiquiorem nullam habet , quàm vt [t] a capite periculum propulſes, fortunis iam parum intentus. Facile autem cū voles in hoc tuo conſilio aſſenſore me vtere, q̄q̄ procul agente ab illis veſtris ſuaſoribus . Sed vt mihi olim ipſe ludi magiſter fui in literarū bonarum diſciplina, adiutor etiam nunc ſuaſor eſſe mihi ad ſtudium emendatioris vitę . Sūt & mihi ſacroſanctæ doctrinæ libri,ex quibus illi mutuantur quę de loco ſuperiore dilargiūtur. At deeſt actio & ſpiritus orationis, ſine quo ſententię ipſæ iacent.Si tu perſuadēdi vim in charitate incitata ponis,in vultu q̄dē ipſa,oculis,& voce eminēte,fateor: ſin tu in actione hypocriſiq; oratoria,cur non poſſim mihimetipſi lectorem me ſiſtere , iacentem in libris orationē excitare, animamq; inanimę inſpirare,ſchemata deniq; & geſtus congruos accommodare?

Sic fere mihi vices ſupplere ſolitus ſum earum rerum quas mihi vel fortuna, vel vitæ inſtitutum negauit. Hanc vero cõmentationem vltro nobis intendit huius hebdomadę ſanctitas, quã ritus germanę & rectę religionis deſtinauit Soteriis agendis. Siquidẽ maiorũ inſtitutis Seruatoris noſtri ſupplicĩũ æternę memoriæ cõſecratum eſt, vt nobis ſalutare. Quippe cui omnes mortales, ᶜ alteris quidẽ natalibus orti, myſticaq; genitura & adoptatitia filii, λύτρα debent & σῶστρα. Quæ cum ipſa diſſoluere non queamus, par eſt vtiq; debitum ſaltem vt agnoſcamus, cõditionemq; obnoxiam, niſi ob noxam dari volumus, eum etiam veluti Seruatorem colamus, veneremur, obſeruemus obſequioſiſſime, qui nos exemit noxæ. Is ante diem decimum Calendarum Aprilium acerbiſſimũ ſupplicĩũ ſeruileque perpeſſus (quo die imperiũ mundi orco abrogatũ eſt, truciq; eius miniſterio) vno die interiecto a morte excitatus, genus humanũ natalibꝰ mirifice reſtituit: quẽ diẽ nunc feſtũ agimus in memoriã naturę inſtauratę. Et fuit aſſurrectio CHRISTI reuiuiſcẽtis, excitatio naturę humanę intermortuę, vereq; vt dicã mortis internicio. Ad hos dies celebrãdos cũ amice nos euoces atq; officioſe, quaſi nec recte nec ordine operã hic ſacris dare poſſimꝰ, ᵈ iuſtaq; diuini cultus implere ob penuriã ſcilicet interpr̃tis ſacrorũ, quũ ſacris nunc

.y. Vt ea retinacula certę & exploratę fidei arripiamus) His verbis lectionẽ Euangelicam ſignificat, epiſtolarũq; apoſtolicarum quæ veluti corollaria ſunt Euangelii. Hæc autem quũ pie & religioſe euoluũtur, & mente attentiſſima verſantur procul ambitione, rerũq; ſecularĩũ cupiditate immodica, retinacula ſunt fidei, ſubſidiaq; certiſſima aduerſus animi perturbationes, erroneſq; affectus, longe lateq; per omnes numeros hallucinationis expatiantes: per omnes æſtus curarum, cupiditatũ, anxietatum, metẽ a contemplatione veritatis ſummiq; boni abripientes, quæ cũ ipſa omni ope rationis deſtitutam ſe ſentit, eam demũ vnam ſacrãq;, vt dicitur, habet anchoram, ſtudiũ ſcilicet literarum ſacrarum, rerũq; diuinarum commentationẽ. Hoc enim animi partes vtraſq; rationis in domicilium ſuũ reuocat, & apud ſe hominem eſſe cogit, ſiquidẽ recta, iuſta, aſſiduaq; intentione ipſa colatur atq; exerceatur.

Epiſtolæ apoſtolicæ. Lectio ſacrarũ literarum Fidei retinacula.

.z. Quem tamen ita demũ iudicabo aculeum in auribus, fauũq;, vt ita dixerim, ſuadę illius flexaminæ relinquere in præcordiis) Hæc verba ad illud dictum Eupolidis de Pericle alludunt: cuius meminit Pliniꝰ ad Tacitũ ſcribẽs, Pericles Olympius fulgurabat, tonabat, Græciã deniq; perturbabat, Pitho q̃dã in labris eius ſedebat, vſqueadeo dicendo permulcebat animos, ſolusq; oratorum aculeum relinquebat in auribus audientium. πειθώ τις ἐκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, μόνος τῶν ῥητόρων τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκροωμένοις. Budæus autem eo amplius fauum Suadæ dixit, propter dulcedinem rerũ diuinarum intelligentię, quæ mentes hominum momento temporis quaſi ab ſeculo abſtractas, quodam melle meditationis perfundit, ita vt lachrymas præ volũtate pia exprimat. Sic enim multis accidit poſt ſacra huiuſcemodi acroamata. Inde illud Prouerbiorum decimoſexto, Fauus illis compoſita verba κηρία μέλιτος λόγοι καλοί.

Pericles. πειθώ. Suadæ flexaminę fauus.

.a. Ne tum quidem emarcuerint, quũ folles reflaccuerint) Marceſcere, id eſt μαραίνεσθαι ignis dicitur, quũ veluti languens extinguitur. Ariſtotel. ὅτι τὸ πῦρ ἐὰν μή τις κινῇ, μαραίνεται. Quia ignis per ſe marceſcit, niſi quis eũ moueat. Sic apud Homerũ, κὰδ δ' ἡ φλὸξ ἐμαράνθη. Id eſt, flamma conſidit & vaneſcit. pruna tantũ manente, hoc eſt marceſcit. Folles autem flacceſcunt χαλῶνται cũ diſtendi deſierunt.

Marceſcere. μαραίνεσθαι.

.b. A capite periculum propulſes) A capite periculum propulſare eſt in diſcrimen capitis venire interdũ, Interdũ & proprie eſt caput tueri ab iniuria: & quoniã caput cuiuſq; rei eſt, id quod pręcipue eſt animaduertendum & tuendum: ideo a capite periculum propulſare eſt ab anima noxam auertere. Cicero ad Atti. Et hercule ſunt res difficiles ad explicandũ. &, quod caput eſt, mihi quæuis ſatis cauſa ceſſandi eſt. Id eſt, & quod maxime ad rem facit, quod pręcipuũ eſt. Idem de Diuinatione, de capite ac fortunis pertimeſcere dixit, pro extremũ periculum propulſare, in diſcrimen vitæ vel exiſtimationis potius & bonorum venire. ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπώσασθαι τὸν κίνδυνον, περὶ κεφαλῆς ἀμύνεσθαι Græci dicunt.

Caput, Periculũ a capite ꝓpulſare. ἀμύνεσθαι.

.c. Alteris natalibus orti) Alteros natales appellãt παλιγγενεσίαν. id eſt ſecũdũ ortum, qui fit in ſacroſancto lauacro, vbi natalibus (vt ipſe paulo poſt dixit) mortales reſtituũtur, hoc eſt ingenuitati.

Natales alteri παλιγγενεσ. Natalibꝰ reſt.

.d. Iuſtaq; diuini cultus implere) Id eſt τὰ νομιζόμενα ἀποπληρῶσαι. Cicer. quodam loco, Iuſtis etiam, inquit, exequiarum caruerunt. Liuiꝰ, Iuſtaque funebria placandoſq; manes, vt idem edoceret. Idem, Venientibus obuiam cunctus Senatus egreſſus, iuſtis omnibus hoſpitalibus, publiciſq; & priuatis fungiẽ officiis. Iuſta hoſpitalia dixit ξένια νομιζόμενα vel γιγνόμενα.

Iuſta implere. τὰ νομιζόμ. Iuſta hoſpita. ξένια νομιζ.

panegyricis omnia prope fana in vrbe circũſonẽt:gratiã quidẽ ipſe tibi pro no-
ſtra amicitia habeo: non etiã hoc tibi do, vt ſi copioſius iſtic vobiſcũ atq; affluẽ
tius qua ſacris qua profanis rebus, cõmodius quoq; & felicius agatur. At enĩ
cõcionibus caremus hoc tempore, cum maxime tempeſtiuę ſunt & prope ne-
ceſſarię. [e] Nos vero plerũq;, (ingenue enim fatebor) atq; eius notę theolo-
gorũ qualis eſt ille qui te totũ elucratus eſt & poſſidet, niſi manu miſerit. Nec
tamen ipſi nõ habemus interdũ auditiones tum iucundas tũ vtiles eorum qui
vicatim tyrociniũ factitãt: nõnũq̃ etiã veteranorũ quaſi prouinciã obeuntium,
qui nec ipſi a corona deſtituũtur, quod in vrbe multis accidit, vbi non tam ſtat
religione huius profeſſionis gratia & auctoritas (ſi verũ dicere licet) q̃ lepore
& ſalibus, & illecebris ſermocinationũ: neq; fere tãtũ eſſe operępreciũ doctri-
nę exiſtimatur, [f] niſi ſit quippiã quod proritet religionẽ, a facũdia illud quidẽ
aut acrimonia exercitũ. Sed ſit hoc nobis incõmodũ, ꝙ vt piſcatu illo grandi
& copioſo, ſic grandibus illis etiã expiſcatoribus animorum nõ abundamus.
Quorum tamen euerricula concionũ ingẽti ſtrepitu iactata ductaq;, capturas
plerũq; referunt perexiguas, vt in aquis piſcantiũ verricula videmus ſępe [g] per
ſumma phellis luſitantibus ſpeciẽ ingentẽ capturę fallacẽq; pręferre, cũ ſinus
ipſe extremus hęrbulas aut quiſquilias trahat piſciculis immixtas. Vtinã autẽ
(ne inuidere me homini putes) in naſſam eius luculẽta vis piſciũ maiorũ tuiq;
ſimiliũ tecũ inſinuarit, ne retrocedere ſcarorum more poſſiis. Ita enim ex ore
ipſius pendere nunc diceris: vt ceruicẽ inſeruiſſe in eã te exiſtimẽ. Verũ ſit hoc
vnũ noſtrum (vt dixi) incõmodũ: quot id tandẽ cum commodis ſeceſſus ac
beatæ ſolitudinis poſſumus cõpenſare? Atqui velim ſic exiſtimes, ita me ille-
cebris huius habitationis captum, ita inuitamẽtis huius ocii conuerſationeque
delinitum, vt gratulari mihi nõ deſinam ꝙ hoc conſilii ceperim: tãtum abeſt
vt pœnitẽdã mihi ducã hanc cõmutationẽ domicilii. At illi quibus [h] libertati
litare nunq̃ contigit: [i] tanq̃ mei furtum fecerim, aut alio quouis modo incon-
ſulte de me ſtatuerim, inſectari inſiſtunt. Quos ego iudico vel rationũ mearum
conſtitutionẽ nõ capere, vel non intelligere quid ſit hominẽ [k] optime de ſe me-
reri. Id quod de te iudicabo, ſi poſthac te intellexero ſubſcriptorem eorum eſſe
opinionis. Quãtum autem id eſſe arbitrare, ꝙ [l] nec oculis, nec auribus ſorbere
cogor tot indignitates quibus res vrbicæ ciuileſq; implicatæ ſunt? quanti me
facere ꝙ omniũ dierum vacationem, omniũ horarum libertatem, omnibus nu-
meris abſolutam habeo immunitatem functionum atque officiorum a ſtudio
literarum abhorrentium, cui me totum dicaui? Iam magnum hoc per ſe com-
pendium bonę operæ, quòd [m] in illo diuerſorio inertis ocii quod publicum eſt
ambulacrum, ſtatis horis non niſi raro videor in turba prodeambulantium.
Nec vaniloquentię famigeratorũ auſculto. Magnũ modeſtię, mendacii, æſtus,
angoris lucrum: ꝙ cœnas prãdiaq; condicentibus, non excuſare negocium, nõ
cauſas ementiri me oportet, non temere interdum promiſſa officia aut renun-
ciare, aut turpiter deſtituere. Quid ꝙ tãta tranquillitas apud me interdiu, tãta
libertas ab interpellatoribus: tantũ denique ſecretum ab arbitris cũ viſum eſt,
quãta eſſe apud vos cõcubia nocte poteſt? Et tu vrbẽ mihi ſub diem hũc feſtũ
repetẽdam eſſe cenſes ad expiationẽ animi, quæ nobis neceſſaria eſt ad epulum

CHRISTI venturis? Quid ſi multi ſunt qui alioquin in vrbe aſſidui, & ſeſquipedem à foro non diſcedentes, tamen his diebus frequentiam vrbis fugitantes in vicos dilabuntur: tanquàm melius ſe luſtraturi procul ab vrbis obturbationibus? Verum amabo te mi Germane, iocóe an bona fide hæc tu verba aut in hanc ſententiam ſcripſiſti, cupiſſe te quoquo modo tædium mihi ruris leuare? Non opinor. Quid mereri me velle cenſes vt conſilium hoc mutem? Verum in aula gratiam ſecundariam: (nam primum tueri auctoritatis locum nequirem) vt nuncium hoc anno remittam ſolitudini huius villæ, quæ mihi benigna ſuppeditatrix eſt ocii liberalis, quod ſemper feci plurimi? Certe hoc credes iniurato, niſi vir bonus eſſe æquusque mei exiſtimator deſiſti ex quo Theologis te agglutinaſti: hoc nimirum (inquam) mihi credes, nihil tanti nunc eſſe quamobrem retexere rationem conſilii mihi perſuadeam, quam ætate iam vergente conſtitui. Cuius cum pars ſit hic ſeceſſus, quem ad tempus complexus ſum: mihi (vt ſpero) nec excuti, nec extundi, nec extorqueri poterit: niſi vi adhibita maiore. Literarum tuarum lepóre iucunditatéque delectatus, hucuſque præter deſtinatum produxi epiſtolam, longius (vt

.e. Nos vero plerunque.) Vero interdum fatentis eſt atque aſſentientis. Terentius, Heu laudas, qui heros fallunt? Mit. in loco ego vero. ἐϑ' ὅπυ μῶν τι ἴσωγε. Cic. in Finibus, Vtrum igitur percurri omnem diſciplinam placet? Tuo vero id arbitratu. Vero. ἐϑ' ὅπυ.

.f. Niſi ſit quippiã, quod proritet religionem.) Id eſt quod extimulet & acuat. Plinius libro viceſimoſexto, Anagallis cerulea procidentia ſedis retrougit, e diuerſo rubeus proritat. Seneca de tranquillitate vitæ. Proritat illos alicuius rei ſpecies, cuius vanitate mens capta non coarguit. Vtitur & Columella. Proritare.

.g. Per ſumma phellis luſitantibus.) Phellos eſt ſuber. Hic phellos appellat ſuberinas quadras in peridromis verriculorum traiectas: hoc eſt in funibus ſagenas ambientibus. Suberina enim leuitate fit vt ſumma verriculi pars innatet. Vitruuius libro nono, In eo axi ænea catena eſt inuoluta, ex qua pendet ex vna parte phellos ſiue tympanum quod ab aqua ſubleuatur, ex altera parte æquo pondere phelli ſacoma ſaburrale. Phellos.

.h. Libertati litare nunq̃ contigit.) Id eſt, qui libertatis numine propitio nunq̃ vſi ſunt. qui perpetuam ſeruitutẽ ſeruiunt. οἱ οὐδεπώποτε καλλιερήσαντες τῷ τῆς ἐλευθερίας ἐφόρῳ θεῷ. οἱ μὴ φθάσαντες τῷ θεῷ καλλιερῆσαι τῷ ἐλευθερίῳ. Litare. καλλιερεῖν.

.i. Tanq̃ mei furtum fecerim.) Verbum eſt iuriſconſultorum. Africanus, Ancilla fugitiua, quemadmodum ſui furtum facere intelligitur, ita partum contrectando furtum facit. Furtum ſui facere.

.k. Optime de ſe mereri.) Vulgo dicũt de auaris & tenacibus, Hic nunq̃ ſecum benigne & liberaliter egit. οὗτος οὐδεπώποτε εὖ πέπονθεν ὑφ' αὑτοῦ. Optime de ſe mereri.

.l. Nec oculis nec auribus ſorbere cogor tot indignitates.) Sorbere ſic dicitur vt haurire, & deuorare, de quibus alibi dictum eſt. Cic. pro Murena, Multorum ſtultitiam perpeſſus eſt, arrogãtiam pertulit, difficultates exorbuit. Idem ad Quintũ Fratrem libro tertio, Sed me ab eo ita obſeruari ſcio, vt iſta odio non ſorbeam ſolum, ſed etiam concoquam. Sorbere.

.m. In illo diuerſorio inertis ocij.) Sic appellat Baſilicam Palatinam. & inferius, In turba prodeambulantium, nec vaniloquentiæ famigeratorum auſculto. Sumptum verbum ex Terentio in Adelphis, Sed poſtq̃ intus ſum omnium rerum ſatur, prodeambulare hic libitum eſt. Sic dicitur vt proſubigo Virgil. & adobruo Columellæ, Repromitto Cicer. & alia ſimilia. In quibus mirum videri poteſt adalligo quod apud Plinium legitur. Famigeratores autem ſunt, qui notiorum rumorum aucupatores, affingere auditis ſemper aliquid ſoliti ſunt. Plautus in Trinum. Ego de verbis eorum famigeratorum inſcius proſilui amicum caſtigatum innoxium. Quod ſi exquiratur, vſque ab ſtirpe auctoritas, vnde quicquid auditum dicant niſi id appareat, famigerator næ ſit cum damno & malo. Prodeãbulo. Proſubigo. Adobruo. Repromitto. Adalligo. Famigeratores.

.n. Vtrum in aula gratiam ſecundariam (nam primum tueri auctoritatis locum nequirem.) Vtrum, inquit, optare me poſſe cenſes ſecundariam auctoritatem in aula, ea lege vt hanc vitam in aulicam vitam mutarem? Secundariam autem dico, Nam primum locum aulicę potentiæ & gratiæ apud Regem ſi mihi vltro deferretur, tamen tueri non poſſem: quia poſcit virum ſolertem & potentia opibuſque ſubnixum. Secundarius locus.

.o. Cuius cum pars ſit hic ſeceſſus.) Pars pro auſpicatu & initio ponitur. Virgil. Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe Tyranni. Celſus, Parſque ſanitatis eſt vomitum eſſe ſuppreſſum. Pars.

opinor) q̃ captus ferebat epiſtolaris. Sed animo libentius atq; amicitiæ, q̃ legibus technicorum ſeruio: quarum quidem ſanctiones viris magnis non fuiſſe ſacroſanctas videam. Vale, .o. καὶ τὰ τῆσδε τῆς ἐπιστολῆς, τὰ μὲν παιγνιωδῶς ἔχειν δοκοῦντα, ὡς πεπαιγμένα ὑπολήφθω ὑπό σου. τὰ δ᾽ ὡς ἑτέρως ἐσπουδασμένως δοκοῦντα, ταῦτα δὴ σπουδαιολογούμενα νομιζέσθω κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον τρόπον, τὰ πρὸς τὸ θεῖόν τι καὶ τὴν εὐσέβειαν ἀνήκοντα. ταῦτα γάρ ἐστι τῶν οὐκ ἐνδεχομένων γέλωτα, καὶ τῶν τῆς παιδιᾶς ἀπηλλαγμένων. In Marliano noſtro, Pridie Nonas Aprileis.

.o. καὶ τὰ τῆσδε &c.) Et huius epiſtolæ quæ iocoſa videntur, habe pro iocis: quæ autem ſecus, hæc pro modo conſentaneo dicta ſerio tibi perſuade, vt quæ ad numen ipſum piamq; religionem pertinent. hæc enim ex illorum ſunt numero quæ a iocis abhorrentia riſum non admittunt.

Gulielmus Budæus Franciſco Deloino ſalutem dicit ſolita vberiorem.

AMbas tuas epiſtolas accepi Pariſiis cum feſtinans in Sammorianũ meũ in trãſitu domum viſerem. ex quibus intellexi quid ageres, vbi eſſes, quonam modo ageres. Nec tamen inopinatus omnino fuit nuncius. audierã enim ex primo Præſide, quem in tranſitu ad aliquot millia deduxi comitando, te in prouinciam illam tibi debitam deſponſámq; non iturum ob valetudinem nondum ſatis reſtitutam & firmam, vt quidem tu longinquam peregrinationem & difficilem hyeme aduentante ſuſciperes. Non enim ſe fuiſſe tibi auctorem. ſed tamen oculorum tñ & partis oculos ambientis grauitatem commemorabat te perpeſſum, puſtulis etiam erumpentibus, indéq; grauitate corporis & infirmitate ſecuta. Video ex literis tuis anteriorẽ morbum in diſceſſu meo cohibitum & pene ſanatum, poſtea recruduiſſe vlcere etiam ſuppurante & exaniante. Id vtrum inter incommoda referendum ſit, iudicii non eſt humani ſtatuere: præſertim ſi tempeſtatem anni, & conſtitutionem huius autumni perpenderis. Nam præter itinerum moleſtiam & iactationem ab illa infirmitate oculari, à peſtilentibus manſionibus metuendum erat. Et alioquin multis veſtri iſtius & ampliſſimi ordinis viris antea contigit, vt die extremo ſuo fungerentur huiuſcemodi prouincias obeundo, fatali fere tempore autumni vobis curialibus, plures vt fere meminerimus pro portione peregre q̃ domi mortuos eſſe. Ad reliqua ſi nondum profectus es, accipe. Primum ab animo me optime, vt ſi quando alias vnq̃, à corpore mediocriter valere, ita vt ſperare debeam non ſanitatem & morbi congeniti curationem: ſed qualitatem & habitudinem tolerabilem, quæ ferendo ſit ſtudio mediocri, cum rei familiaris haud ita copioſę multiplici & negocioſa procuratione. Quæ ſpes ſi me non fruſtra habitura eſt, ero in eo gradu felicitatis in quo acquieſcere poſſum. Vxor mea & liberi valent, vxor etiam tibi ſalutem dicit: ego vero puerorum nomine & puellæ iterum tibi dico etiam atq; etiam. Si quæris quid agam, primum ſcis me nunq̃ negocio vacare cum ruri ſum. Deinde villam etiam triennio iam ædificatam non peragere, ſed inſtruere, & quibuſdam appendicibus ædificii augere. vt vno verbo dicam, animum meum ſcito à Sammoriano meo bona ex parte huc iam migraſſe. Spero etiam Philologiam meam eodem animo ad aliquid ſpatii cómi-

gratură cum bona parte rerum quas habet in delitiis ᵗ& cũ mundo ſuo nõ muliebri:quod ſpatium ex rerum euentu ſtatuetur & finietur, ne à meeius modum requiras. Cæterum velim tu ne ignores, magnæ tibi aliquando operę me hoc imputaturum, ꝙ etiã has literas tam longas tibi ſcribere mihi imperarim, octauo demũ die, abeunte ſcilicet nuncio id facere adactus tumultuarie, quod ego ocioſe facere ac copioſe ſtatuerã. Nunq̃ enim minus animatus ad eam rem fui q̃ tũ eram cũ has literas expediui. Totus enim eram in lectione græca quæ me totũ iam poſſidet. Librũ vnum Pariſiis accepi, Roma in faſciculo curſorio allatũ, mihi ab homine amiciſſimo miſſum, egregii omnino & generoſi animi, conſobrino Sammarſalli, quicũ in legatione profectus eſt. A Romageria vocitatur, vir miræ probitatis inter aulicos, & literarum admirator. Eum librũ cũ literis tuis huc attuli ab vrbe, necdum tamen eũ ex inuolucro prompſi. Noſti enim me qualis ſim, q̃q; pertinaciter incumbã libro ſemel arrepto: vt nulla rerũ nouitas auocare ab eo me poſſit, & inde intentionem meã abſtrahere & conuellere. Is tanta animi alacritate fuit: vt pro meis ſcriptis certamen ſuſceperit cum quodã infeliciter liuido (vt videtur) & obtrectante, qui ex multis meis erratis vnũ (vt arbitror) & alterũ locũ animaduertit, & conuiciis vel riſu inſectari inſtitit, vt opinor. Mihi id demũ dolet, ꝙ ad Romagerianũ reſcribere non poſſum, & gratũ animũ oſtendere. Eraſmus etiã ad me ſcripſit literas egregie longas, in quibus poſt alia permulta, lamentatur vel fortunã meã vel damnum literarũ, ex eo futurũ ꝙ iam inter aulicos profitear, cum iandiu vt noſti ex manipulis illis me expunxerim. Cui ego iã Græce reſpondi, ſed literæ apud me aſſeruantur, inopia & raritate, aut etiã defectu tabellariorũ, qui nulli commeant hoc tẽpore. Is plurimũ orauit me: vt eũ apud te purgarẽ ꝙ non reſcribit literis tuis. Ex quo coniicio eã mox ad te ſcripturũ. Literas ad te vt mitterẽ, nec cauſa erat, nec occaſio. Latine enim magna ex parte non ſcriptæ ſunt : & verebar ne

.p. Moleſtiam & iactationem ab illa infirmitate oculari.) Id eſt, poſt infirmitatem corporis quæ ab oculorum grauedine acciderat. Iactatio autem eſt vexatio. Liuius libro primo de bel. Puni. Nec vexationem vulneris in via iactantis vltra patiens. Alibi, Ad reficiẽdum ex maritima iactatione militem. Sic iactari febri Cic. pro vexari dixit. Græci κοπῶδης dicunt. — *Iactatio. Iactari pro vexari. κοπῶδης.*

.q. Vobis curialibus.) Id eſt conſiliariis in curiam ſummam aſcriptis. Curiales ſic dicuntur vt populares, vt tribules, vt municipes. Significat enim hęc dictio eiuſdem curię homines, hoc eſt, neceſſitudinem & conſortium. Et pręter hoc ſignificat homines in curiam adoptatos Feſtus. Curiales, inquit, dicuntur eiuſdem curiæ, vt tribules, vt municipes. Cic. de Offic. Theophraſtus ſcribit Cimonem Athenis etiam in ſuos curiales Latiadas hoſpitalem fuiſſe. Curiales in codice Iuſtiniani iidem ſunt, qui decuriones & quicunq; in curiã aliquam obnoxie aſtricti ſunt & obſtricti. — *Curiales. Populares. Tribules. Municipes.*

.r. Quæ ſpes ſi me non fruſtra habitura eſt.) Fruſtra habere eſt fruſtrari, vt fruſtra eſſe eum dicimus, quẽ expectatio fefellit. Salluſt. Quo mihi magis adnitẽdum eſt, vti neq; vos decipiamini, & illi fruſtra ſint. vbi qui commentarios ſcripſit male fruſtrati ſint legit. Plaut. in Pœnulo, Nunq̃ Hercule prius hic edes ne fruſtra ſis. Id eſt, ne falſus ſis, ſperando te apud nos cœnaturum. — *Fruſtra hie. Fruſtra eſſe. Salluſt. loc. Plaut. locus.*

.s. Spero etiam Philologiam meam eodem animo ad aliquid commigraturam. Id eſt, ſtudia mea huc me importatura. Philologia eſt ſtudium literarum vel amor ſtudii litterarii λόγοι enim Gręce diſciplinę appellantur, hoc eſt, παιδεῖαι καὶ μαθήματα, & λόγοι ἐλευθέριοι liberales artes dicuntur. & οἱ τῶν λόγων literarum ſtudioſi. Budęus Philologiam ſuam quaſi amicam vxoriſq; pellicem vocare ſolet, quę ei vxor fœcunda eſt. Sic Cic. ad Att. Verum vt ſcribis, non defleamus, ne & opera & oleum philologię noſtrę perierit: ſed cõferamus tranquillo animo. Id eſt, ne ſi animo concidere nos ſinamus, fruſtra videamur literis operam dediſſe, nec inde fortitudinem animi comparaſſe. — *Philologia. λόγοι.*

.t. Et cum mundo ſuo non muliebri.) Mundus muliebris dicitur ornatus mulierum. Liuius libro quarto bel. Maced. Munditiæ ornatus & cultus, hęc fœminarum inſignia ſunt, his gaudent & gloriantur: hunc mundum muliebrem appellauerunt maiores noſtri. Sic Greci κόσμον γυναικεῖον dicunt. — *Mũd⁹ mulieb. κόσμος γυναικεῖος.*

intercíderent cum in vrbe non eſſes . Vale, quoniã ſonitu tintinabulorũ ad ſacra vocabar. In Marliano noſtro,die feſto diuo Michaeli. Verum heus tu caue poſthac cum ſcripſero,ne tu omittas vxori tuæ & vtriq; filiæ ſalutem à me dícere,etiã ſi oblitus fuero.Saluta Beraldum ſiquando te inuiſet,& tuũ meúmq; Brixiũ,quem tamen raro nunc te viſere autumo.

Gulielmus Budæus Ioanni Pícarto S.

IAm mihi hoc perſuaſi,tam occupatũ eſſe me non poſſe,vt tibi feriatum eſſe omniúmq; horarum amicũ non neceſſe ſit. Itaq; etſi literis neceſſariis diſtẽtus eram,tamen cũ tuas ſub horã cœnę nunc acceperim plenas humanitatis: officii mei eſſe duxi hoc quoq; epiſtoliũ ſcribere, quaſi acceſſionẽ eius epiſtolæ quã dudũ,id eſt nudiuſtertius accepiſti.Præſertim cũ tribus tuis epiſtolis paucis diebus mihi redditis,paria facere nõ potuerim vna eadẽq; mediocri epiſtola.Sed quæ tua eſt æquitas,facilem ipſe mihi veniã à te promittere poſſum , ſi iuſtas tibi vices huius officii non repẽdo.Noſti enim q̃ mihi multis ſcribẽdum ſit,q̃ ſim lectioni deditus.ªDeniq; operam à me condictam in alia re,nõ neſcius es.Cui cum ipſi accingi meditarer:iamq; tractare chartas, ſtilũq; exacuere cœpiſſem,faſciculus à te mihi literarum redditus eſt,qui ſeſquihoram exemit,quãtam ſcilicet temporis intercapedinem intercipere à veſpertinis precationibus ad cœnam datum erat.Cum autẽ is qui literas attulit,matutino diſceſſurus ſit, & lucubrare à cœna non ſolitus ſim, nunc Germani Brixii literis non reſpondebo,viri cũ primis vtraq; lingua docti & elegantis.Et eſt id argumentum literarum,quod totum hominem,priuatámq; ſibi commentatiunculam poſcat. Neq; enĩ vt in tuis & fratris,ſic in eius literis ludicra res agitur: vt qui cõmonefaciendũ me duxerit rei ita ad me pertinentis,nihil vt præuertẽdum ei meditationi actioniq; habeam, ſi de me animoq; meo mereri optime cõmodiſſiméq; velim.Quocirca gratiſſimam mihi rem feceris,ſi ita cum eo egeris, vt intelligat quamobrem literis eius non reſcripſerim : interimq; ſalutem illi hoc epiſtolio dices,ſi ita occurſus veſter tulerit. Vale , E Marliano noſtro. Calendis Aprilis,& Palmaribus.

Condicere. ,u. Deniq; operam a me condictam in alia re,non neſcius es) Condicere eſt denunciare , vt alibi dictum eſt & conſtituere.Quare hoc loco ſignificat,cum aliquid ſcribendum ſuſcepiſſem,in eoq; nauaturũ me operam prædixiſſem.Inde illud Plin.in præfatione,Cum hanc operam condicerem,non eras in hoc albo. Id eſt,quum hanc cauſam agendam recepi,quum hoc opus ſuſcepi, non prouidebam te futurum eius iudicẽ. Non enim erat in albo nomen tuum cum aliorum qui ſortitione exierunt ex Decurijs. Plin.locus.

Gulielmus Budæus N.P.Sal.

MVltum te amo de ingenio nouo quod tibi iam induiſſe te video . Macte iſta eleganti vrbanáq; comitate eſto , iſta obſeruantia hominũ,qui omnia proborum cauſa virtutisq; cupiunt.ªDabo me tibi certe propediem in eam diſciplinam,ſi vrbem repetiuero,vt ſaltem rudimenta huius artificii diſcã.Nunq̃ te ſuſpicatus ſum mente quoq; tam verſatili fore:nam ingenium iandiu perco

gnitũ habebam.quatenus quidẽ certe innoteſcere homo homini poteſt.ˣEnimuero gratulor tibi recentẽ villæ amplæ acceſſionẽ,ᶻcuius nomine atque omine feſtiuo oblectatum te eſſe oportet,augurioq; animi certo amploq; exhilaratũ: Nunc intelligo quantũ hũc meũ fundũ contemnas & nihili facias,præ illa tua villa lauta ſane & magnifica.Puto etiam opimã illam tuã tibi iã ſordere ſuburbanam,quã anno ſuperiore inſtruere cœpiſti.Hic vero te tui officii cõmonefieri à me non alienũ puto rationibus meis.Scis me in iſta ampliore iuris nonnihil aliquando vendicaſſe, ius etiã poſſeſſoris non pridẽ vſurpaſſe nec controuerſum:ᵃ quã cauſam cũ ad te detulerim vt conſultũ & amicũ, vide per amicitiam noſtrã,perq; ipſum numẽ amicitiæ præſes (φίλιον Græci vocant) ne me de ea poſſeſſione deiicias,cui ᵇhoc anno incũbere nec corpore nec animo potui. Nihil de iure tuo moueo:iniuriã tñ deprecor, qđ ſine captiõe mea fiat,hac villa,hac luculenta rationũ tuarum acceſſione auctus ſis. Mihi ſi angulũ in latifundio inuideas,cauſam haud dicere poteris diſceptantibus cõmunibus amicis,quin tu amicitiæ iura & neceſſitudinis præ tuis cõmodis pro nihilo duxiſſe ac calcaſſe videare.Tu hac de re ſtatues,exiſtimationiq; tuæ ſimul & indemnitati meæ conſules. Q̃ƺ ſi contra animi tui naturã proteruus eſſe offirmaris (quod diui omen auertant) ita mei officii ætatisq; in hac amicitia contritæ rationem habere mihi imperabo, vt nec tibi amicitiam renunciem: nec ex iure manu conſertũ te vocẽ: aut tibi iudicẽ ex amicorũ albo ferã.Nec vero ideo hęc teſtificari mihi in mentẽ venit,ꝙ vel me parum iure ſubnixũ putem, vel nõ tuã

.x. Dabo me tibi certe in eam diſciplinam.) Dare ſeſe alicui eſt ἑαυτὸν ἐκδιδόναι καὶ ἐπιτρέπειν. vt Terent.in Eunuc.Mihi ſeſe dare,ſermonem quærere,hoc eſt operam dabat:Mihi,arbitratu meo. Cicer.de Orat.aliter dixiſſe videtur libro ſecundo,Id quoq; toto capite annuit vt ſe Craſſo daret,id eſt gratificari homini cupiens, χαρίζεσθαι βουλόμενος. Simile illud Terent.in Adelph.Da te hodie mihi,exporge frontem.Id eſt,hoc cauſa mea facias.Sic in hoc loco Budæus,dabo me tibi,inquit,id eſt, deinceps in auctoritate tua ero.Tu,inquit,mire iam aulicas ſalutationes factitare didiciſti:quod vt facerem, hactenus non potui adduci,nec vnq̃ credidi te tam perite facere ac ſcire poſſe.Dabo igitur me tibi in eam diſciplinã,id eſt,quod ad eam diſciplinam pertinet.Dare ſe in fugam.Cicero in Verrem pro aufugere dixit. *Dare ſeſe ἐκδιδόναι ἑαυτὸν. ἐπιτρέπειν. Dare ſe in diſciplinam. Dare ſe i fugã*

.y. Enimuero gratulor tibi recentem villæ amplæ acceſſionem.) Dicebat Budæus aulicum quendam ſecundariæ auctoritatis qui cognomentum a villa habebat , argumentum dediſſe huic ioco epiſtolari . Cum enim in vrbem ille aulicus veniſſet,is amicus Budæi, quicum in hac epiſtola iocatur,ad eum ſalutandum non ſemel ierat,adeo iam vt ſatis familiaris illi factus eſſet:quod cum literis eius reſciſſet Budæus,qui illi pridem aulico notus & in comitatu legationis vſu & conuictu familiari coniunctus fuerat, ad eum hãc epiſtolam ſcripſit,quaſi anxie animo eſſe ob id ipſe cœpiſſet,ꝙ totam illam villam amicus iam poſſideret , vt ſuam,in qua Budæus partem nonnullam habere ſe confideret.Hoc eſt,quaſi totum iam illum aulicum ita ſuum feciſſet ſalutando & viſendo,vt Budæum iam ille faſtidio habiturus eſſet. Alludens ſcilicet ad illud Iuuen.Satyr.iij.Qui gentis vitio nunq̃ partitur amicum,Solus habet.

.z. Cuius nomine atq; omine feſtiuo.) Hoc dicit propterea ꝙ a villa regia appellationem ſibi adoptauerat.

.a. Quam cauſam cum ad te detulerim vt conſultum.) Cliens ad patronum cauſam deferre dicitur, quũ eum conſulit:& ei controuerſiæ ordinem argumentumq; exponit. Cic.in Verrem,Itaq; ad me pręter cæteros hanc querimoniam Sicilia detulit lachrymis. Idem,Reliqua eſt cauſa Iud.non iam recepta, ſed innata:non delata ad me,ſed in animo ſenſuq; meo affixa atq; inſita *Deferre cauſã*

.b. Cui hoc anno incumbere nec corpore nec animo potui.) Hoc dicit, quia poſſeſſio non tantum corpore ſed animo etiam retinetur. quod corpore & animo poſſeſſioni incumbere iuriſperiti dicunt,& hoc verbo Diocletia.Cæſar vſus eſt in lege Conſentanei,ſub titulo,Quo modo & quando iudex ſententiam proferre debet. Significat autem Budæus ſem animum inducere non potuiſſe,vt villam illam poſſideret. Id eſt amicitiam eius cultu atq; obſeruantia retineret. Dici autem hoc anno, Quia poſſeſſio anni ſpatio amittitur ab eo qui poſſidere animo ſaltem deſiit : ſi quidem alius poſſeſſionem occupauerit , ita vt poſt annum agere deiectus interdicto retinendæ poſſeſſionis non poſſit. *Incũbere poſſeſſioni corpore & animo. Anni ſpatio poſſeſſio amittitur.*

eſſe tantã æquitatẽ,tamq; mihi ſpectatã & probatam confidã:vt non meũ ſeruare potius à te iudicante te,q̃ alio quouis amico cõmuni poſſim . Sed quemadmodũ conſtantiæ meę eſſe duxi,cõmunem inter te & me controuerſiã arbitrio tuo permittere,ſic æquitatis tuæ erit non ſummouere me ab actione cauſę meæ,quando ita ferre videtur huius iudicij & controuerſiæ ratio: vt hominem aliũ ad eius cognitionẽ admittere debeamus neminẽ.Ne illud quidẽ dare mihi grauabere certo ſcio : vt ad huius cauſæ diſceptationem ᶜprobitatẽ tuam amicitiãq; adhibeas altrinſecus aſſeſſuras cupiditati.Etenim cũ probitatis integritas ᵈZygoſtatica fide moderabitur examen iuris inter nos cõtrouerſi, tũ vero amicitia,cuius munus eſt inter amicos omnia facere cõmunia , quæ quidẽ lege non excepta ſint,lancẽ (vt ſpero) meã quoquo modo propendere ita faciet, ne villæ late patentis poſſeſſionem vni tibi addictã cũ ramentis (vt dicitur) auferas:ab homine illã tibi amiciſſimo abiudicatã. Id quod ſi factũ erit, iudicẽ alium non appellabo. (Ad quod enim poſſem iudicium ſanctius te prouocare?) Diuũ tantum ſuperũmq; fidẽ implorabo, mihi vt patientiam deeſſe non ſinant & æquanimitatẽ.Tibi autem etiã etiãq; in hac lite videndũ eſt , ne plus rei tuæ amplificandæ q̃ tuendæ exiſtimationis ſtudioſus fuiſſe videare. ᵉIn hac enim demũ cauſa ſtatuetur vtrũ tu iſtam integræ perſonæ opinionẽ fallaci rumore collegeris,potiusq̃ ratis certisq; documẽtis.Quid autẽ ſi certare tecũ in animũ induxiſſem interdicto retinendæ poſſeſſionis? quid tandẽ vetaret quo minus vel abſens tanta intercapedine tẽporis poſſeſſionẽ animo retinuiſſe me contenderẽ?Præſertim cũ propinquũ hominẽ habeam tibi iam factũ familiarem,in loco aſſiduũ,ᶠnegociorũ meorum geſtorem,vt confido. ᵍSed iam plus aquæ fluxiſſe mihi ſentio,q̃ cauſæ mediocritati infuſum eſſe videatur.Venio ad illũ epiſtolæ tuæ locum:Tamen vt verũ fatear,neſcio quis mihi ſcrupulus ſubortus eſt.O hominẽ te ſemper in vado ſolicitum, in re certa trepidũ, ʰin rebus lætis obnunciatorem.Apage iſthinc iſtũ odioſum ſcrupulũ, ⁱne ratũ (vt ita dicam) auſpiciũ omine incõmodo dirimas.Lætitiam ex literis tuis conceptam excepit nuncius triſtis ab vrbe,qui mihi mœrorẽ prope peperit, certe angorẽ reliquit expectationẽmq; ſolicitam . Certior enim factus ſum de ægrotatione grauiſſima vnius & alterius ac plurium propinquorum meorum.ob quẽ nuncium ſtatim iſtuc aduolaſſem,niſi me nũcius incõmode oppreſſiſſet,fac me certiorem an literas meas reddendas Deloino curaueris.E Marliano.

.c. Probitatem tuam amicitiamq; adhibeas altrinſecus aſſeſſuras cupiditati) Id eſt, παρέδρους σωφρονούσας. Cauſa, inquit,eſt huiuſmodi,vt efferri foras non debeat.Quare tecum ita experiri inſtiti,vt te tibi iudicem laturus ſim.Hoc tñ bona tua venia poſtulauerim, vt ſi cupiditatis iudicium in hac cauſa ſecuturus diſceptatricemq; eam facturus ſis huius meę quęrimonię,vt quemadmodum Iudices ſinguli pro tribunali ſedentes,aſſeſſores ſibi ſumere ſolent,ita tu altrinſecus ſedere iubeas æquitatem tuam & noſtrã amicitiam,quarum de ſententia cupiditas controuerſiam finiat & iudicet.Eſt autem altrinſecus aſſeſſores adhibere, καὶ ἑκάτερον καθίζειν ἀντεστραμμένους.Plautus,Aſſiſte altrinſecus atq; onera maledictis.Idem in Mil. Quid malum adſtas?quin detines altrinſecus?Id eſt,cum ego hinc detineam,cur non ipſe e regione etiam detines?

Altrinſecus aſſeſſores adhibere.

.d. Zygoſtatica fide.) Zygoſtatica fides eſt plena & examinata æquitas.Zygaſtica enim libra eſt publice temperata & conſtituta,quod verbum Budæus in Annotationibus interpretatus eſt.

Zygoſtatica fides.

.e. Im hac enim demum cauſa ſtatuetur vtrum.) Statuere eſt iudicare.Cic.Statui noſtræ conſuetudinis eſſe, meęq; in te beneuolentię,non tacere tanto in mœrore tuo tandiu. ἔγνωκα. Idem in Verrem, In hoc homine ſtatuetur,poſſit ne ſenatoribus iudicantibus,homo nocentiſſimus pecunioſiſſimuſq; damnari. Id

Statuere. γινώσκειν.

eſt,hoc iudicium,quod de Verre feretur,decretorium erit eius rei,& poſt hoc iudicium omnibus innoteſcet, verum reus pecunioſus legibus ſubijci poſſit,& animaduerſiones legum pati. ſtatuetur ergo, id eſt ab om̃ibus fiet iudicium,& prodetur exemplum in poſterum hoc facto & iudicio quaſi rei decretorio.

.f. Negociorum meorum geſtorem.) Negociorum geſtor ſimilis eſt procuratori, niſi q̃ mandatum a domino procurationem non habet,ſed amicitia fretus abſentis rem adminiſtrat, bonamq́ fidem agnoſcere debet. Vlpia.de neg.geſtis. Ait Pretor,ſi quis abſentis negocia geſſerit,iudicium eo nomine dabo. Res autẽ gerere aliud eſt q̃ negocia gerere. Plinius libro ſecundo. In Arabico ſinu res gerente Cæſare Auguſti filio, ſigna nauium ex Hiſpanienſibus naufragijs feruntur agnita,hoc eſt belligerante.

Negociorum geſtor.
Procurator.
Gerere negocia,res.

.g. Sed iam plus aquæ fluxiſſe mihi ſentio.) Tranſlatio eſt a clepſydris forenſibus. Ad aquæ enim modũ oratores dicebant vt in Annotationibus docuit Budæus de clepſydris loquens. Aquam alicui fundere eſt locum dare dicendi & cauſam ſuam agendi. Aeſch. ἐγχεῖται ὕδωρ τῷ κατηγόρῳ. Id eſt aqua infunditur accuſatori. Vnde aquam perdere. Quintilianus libro vndecimo, Huic contrarium eſt vitium nimiæ tarditatis,nam & difficultatem inueniendi fatetur,& ſegnitia ſoluit animos,& temporibus præfinitis aquã perdit. Id eſt,tempus datum fruſtra conterit,cum ad clepſydram dicitur. Senſus eſt igitur, Verum ſentio minorem eſſe cauſam q̃ vt tam longa egeat oratione.

Aquę ad modum dicebant oratores.
Aquã cuipiã fundere.
Aquã pdere.

.h. In rebus lętis obnunciatorem.) Obnunciare eſt re aliqua infauſta & triſti nunciata, id quod agitur obturbare & interpellare. Obnunciareq́ proprie dicebantur augures,quãdo ſe mali aliquid ominis triſtisq́ augurij collegiſſe renunciabant. Et ſicut erat ius intercedendi Tribunis quo minus quippiam fieret atque ſciſceretur a populo: Sic auguribus obnunciandi,quod etiam nũciare dicebatur. Cic.de reditu ſuo, Legem, inquit,tulit,ne auſpicijs obtemperaretur,ne obnunciare concilio aut comitijs,ne intercedere legi liceret. Idẽ in Philip.ſecund. Nos enim nunciationem ſolum habemus,Conſules & reliqui magiſtratus etiam inſpectionem. Idem ibidem, Obſtrinxiſti Populum Romanum religione:augur auguri, conſul conſuli nunciaſti. Id eſt,obnunciauiſti comitia habenti. Quum autem obnunciabant,vitium obueniſſe dicebant. vt apud eundem. Ecce Dolabellæ comitiorum dies:ſortitio prerogatiuę:quieſcit:renunciatur:tacet. Id eſt,poſt renũciationem prerogatiuę centuriæ,cui ſortito obtigerat,vt prima iret in ſuffragia. Antonius augur tacuit. Et paulo poſt,Confecto negocio bonus augur (Lælium diceres)alio die inquit. O impudentiam ſingularem, quid videras?quid ſenſeras?quid audiueras?neq́ enim te de cœlo ſeruare dixiſti. Id igitur obuenit vitiũ,quod tu Calend. Ianua.futurum eſſe præuideras? Inde diras obnunciare. Idem libro primo de Diuinatione,M. Craſſo quid acciderit,videmus dirarum obnunciatione neglecta. Idem, Veram enim fuiſſe obnunciationẽ exitus approbauit. Inde factum vt Terent.in Adelphis dixerit, Primus reſciſco omnia:primus porro obnuncio. Sicq́ nunc accipitur a Budęo, Vulgo enim dicunt obnunciatorem eſſe, qui triſtia noua nunciare ſolitus eſt.

Obnunciare.
Nunciare.
Nunciatio.
Vitium obueniſſe.
Obnũciare diras.

.i. Ne ratum auſpicium omine incommodo dirimas.) Ab eadem tranſlatione manat cum præcedẽti verbo. Dirimere enim eſt διείργειν, διακλύειν, & διακόπτειν. hoc eſt interpellare. διαζευγνύειν, διιστάναι id quod fit & vetare ne fiat,& in aliud tempus reijcere. Interdum eſt diſſoluere,vt dirimere ſocietatem. Cic.de Offic. Hi dirimunt humani generis ſocietatum. hoc eſt diſſoluunt,diſſociant. Dirimere controuerſiam eſt dijudicare. Ouid. Res eſt arbitrio non dirimenda meo. Auſpicia dirimi dicebantur,cum irrita fiebant,hoc eſt, diſſolui,diſcuti diſturbari. Plinius libro octauo, Nam ſoricum occẽtu dirimi auſpicia,annales refertos habemus. Plin. Iunior. Actionem meam vt prælia ſolet,nox diremit. id eſt,interrupit,& in alium diem reiecit eius exitum. Cic.de Diuinatione, Quid enim habet aruſpex cur pulmo inciſus etiam in bonis extis dirimat tempus & proferat diem? Id eſt,in alium diem,id quod agendum inſtabat, reijciat. Hoc verbum non multũ differt ab eo verbo forenſi quod diem diffundere,& vt aliqui volunt diffindere dicebant. De quo in Annotationibus Budæi, Hæc & huiuſcemodi multa ab antiquitate repetita, in vſum huius temporis relata atque interpolata,linguam latinam tum locupletiorem tum lautiorem facient: ſi poſt hac ſcribentes eo incumbere inſtiterint. Ciceronis exemplo Pliniiq́ Iunioris. Cuiuſmodi mangonium nouis rebus vetera nomina pro nouitijs dabit,ita vt cum Ciceronis æqualibus aut diſcipulis interim loqui noſtri ſeculi homines poſteriq́ videantur,ſi quidem id ſumma animaduerſione iudicioq́ exacto fiat.

Dirimere.
Dirimere ſocietatem, controuerſiã, auſpicia.
Diffundere diem ſeu diffindere.

Gulielmus Budæus Ludouico Ruzæo S.P.D.

Ela tu qui ad me hominẽ tibi amiciſſimum,rerũ tuarum cupidũ, pro epiſtola grandi grandiorem piſcem miſiſti, ſiue eum Lumbricũ ſeu Murenã vocitas:mei certe nec palati,nec ruſtici foci piſcẽ. Atqui vt ſcias q̃ mihi gratam rem iocũdãq́ hodie facere in animũ induxeris:nihil propius factũ eſt, q̃ vt ego iudicarẽ literis te meis iritatum, hoc mihi negociũ exhibere voluiſſe,non munere delectare,& mihi cõmodare. Principio non neſcius eras,q̃ frugaliũ menſarum aſſecla libertior eſſe ſoleã,q̃ earum quæ luxu inſignes ſunt, aut variis ge-

neribus extructiores. Deinde cum ſim capite tm̃ cauſarius, me ita eſſe conſtituta cibi appetentia: vt nec liquaminibus cupide vtar gulã iritantibus, nec cibis delicatioribus, & quæ è foro cupedinis petantur. Denique culinarias nugas, ganeæ opificia, palati titillamenta, nec mihi alioqui eſſe cordi, nec facere ad ſtomachum, ignorare non potes, qui laute me ſæpe & ſplendide ſnuitum acceperis, [k]grauatéque apud te eam ob rem conſtituentem, quòd à bubula veruecináque, [l]& ciuilibus (vt ita dicam) epulis ad ferinam & cupedias contra genii mei arbitratum me traduceres. Quare cauſa haud fuit vlla ſatis idonea, quamobrem tu ad me quaſi helluonem aut ligurirorem, delicatum piſcem magnóque parabilem è longinquo mitteres, vt elegantius pranderem, quàm viro bona fide ſtudioſo commodum ſit & decorum. Quanquàm id ipſum tuum munus in alios etiam piſces incurrit, qui nudiuſquartus iſtinc ad me allati ſunt haud mediocris magnitudinis: id quod non minus ægre tuli, quàm hodiernum tuum factum. Quaſi vero mihi frugi vitam degere non pronum ſit & aſſuetum, qui in vrbe quoque huiuſcemodi conuictus auerſari ſolitus ſim, vt mihi incommodos atque noxios. At enim dono tibi piſcem datum non ære partum, quaſi honorarium munus officioſúmque miſiſti. Mitteres igitur opſodædalum coquum, qui ferculum coqueret ſcire atque condiret: mitteres citrea mala, mitteres quæ opus ſunt ad operoſæ culinæ condimenta, [m]ne ſolœciſmum in extructione luxúque admitteremus. Denique mitteres conuiuas qui mecum eſitarent. Nam coquus hic meus villaticus non ex popinarum diſciplina petitus, nondum rudimentum etiam quotidianæ menſæ apparatus poſuit. Quippe quo vtor mediaſtino potius, quàm culinæ deſtinato. Porro nec mei conuiuæ qui ſucidiam eſſe pernáſque aſſuerunt, oleráque ructari, his veſci delitiis commode aptéque poſſunt: quæ calloſum palatum non titillant faſtidii neſcium: nec pueri paraſiti ab eorum vſu deduci queunt: quæ mihi placere norunt. Iam vxorem habeo cibi admodum parci, vt quæ vix tertio quoque die epuletur, quod quidem inſtar cibi iuſti eſſe poſſit. In ſumma nihil moror huiuſcemodi fercula, non ruri, non vbique, non ex tempore parabilia, quæ condimentorum acceſſionem poſcunt. Siquidem cum huiuſcemodi rerum materiam in hac penu ruſtica non habeo, tum etiam accedit quòd victum ad tempus colere inſtitui mentis illuſtratorem, qui nec caram opſonationem, nec curioſam concinnationem admittit. Et anni ſuperioris faſtidium eorum ferculorum inedia diſcutiendum eſſe ſtatui: qui ſtomachi mei mores palatique corruperat. Qua mihi ipſa per te alioſque vti non licebit, vt video, tanta eſt inumificentiæ tuæ importunitas, quam iandiu expertus ſum. [n]Quod vtinam mihi potius epiſtolam vnam per ocium ſcripſiſſes, quod vnum officium in te ſemper deſiderare me tibi dictito, nec tamen tibi perſuadeo: gratiam certe maiorem vberiorémque à me iniſſes, quàm hoc tuo munere feciſti, grandiore omnino quàm focus hic noſter Marlianus capiat. Vale, E Marliano noſtro, ſuper horam prandii. Dimitti enim ſe famulus tuus poſcebat.

.k. Grauatéq; apud te eam ob rem conſtituente) Conſtituere eſt promittere & diem præfinire, vnde conſtitutum & conſtituta pecunia. vt alibi dictum eſt. Salluſt. Deinde compoſitis inter ſe rebus in diem tertiũ conſtituunt. Iuuenalis in ſexta Satyr. Nam ſi conſtituit ſolitóq; decentius optat Ornari & properat, iamq; expectatur in hortis. Inde illud Ciceronis ad Marium, Quare ſi quod conſtitutum cum podagra habes, fac in aliam diem differas. Id eſt, ſi is dies eſt, quaſi ſtatus, quo podagra vexare te ſolita eſt, fac vt in aliũ diem podagræ impetus reijciatur. Conſtituere eſt τάξασθαι τὴν ἡμέραν, & conſtitutum eſt σύνθημα, συγκρότημα, ἐπάγγελμα. Dies ſtatus & dies conſtitutus eſt συντεθειμένη vel ἀποτεταγμένη ἡμέρα & ἡ συνδόξασα, non idem tamen ſignificatum eſt, ſed omnia id vocabulum complectitur. Conſtituere. τάξασθαι &c. Conſtitutum σύνθημα, συγκρότημα ἐπάγγελμα.

.l. Et ciuilibus, vt ita dicam, epulis, ad ferinam & cupedias me traduceres.) Ciuiles epulas dixit, non luxurioſas, non lautiores maioreſq; ciuili faſtigio. Sic Iuuenalis Satyr. quinta, Poſcimus vt cœnes ciuiliter. Id eſt, vt tibi ſit panis idem qui alijs conuiuis, iiſdemq; ferculis vtaris non vt tyrãnico more aut regio cœnes. Ciuiles epulę. Ciuiliter cœnare.

.m. Ne ſolœciſmum in extructione luxuq; admitteremus.) Ne perperam & inſcite ex eo piſce fercula extrueremus. Extruuntur fercula, conſtruitur oratio. Solœciſmus eſt vitioſa orationis partium conſtructio. Sic vitioſa extructio menſę eſt ſolœciſmus. Cic. in Cat. At Cares epulis extructiſq; menſis & frequẽtibus poculis. Et in Tuſcul. Menſę epulis conquiſitiſſimis extructæ. Et alioquin quicquid fit perperam, nec recte & ordine peragitur, ſolœciſmus etiam dicitur. Lucianus, πολλοὶ γὰρ τῶν ὀρχηστῶν καὶ σολοικίας δεινὰς ἐν τῇ ὀρχήσει ὑπ᾽ ἀμαθίας ἐπιδείκνυνται. Multa enim ſaltatores præ imperitia ſolœciſmos luculentos inter ſaltandum præferunt cum ſcilicet aut inconcinne & extra numeros rhythmoſq; mouentur, aut ſerius tardiuſve mouentur. & alibi itidem. Extruere. Conſtruere. Solœciſmus. σολοικίαι.

.n. Quod vtinam mihi potius epiſtolam vnam ſcripſiſſes.) Id eſt, vtinam vero vel vtinam igitur. Sic Cicero libro tertio de Finibus, Quod cum accidiſſet, vt alter alterum necopinato videremus, ſurrexit ſtatim, deinde prima illa quę in congreſſu ſolemus, quid tu inquit &c. Id eſt, quũ vero accidiſſet. Et de Orat. libro ſecundo, Quod vbi ſenſi me in poſſeſſione iudicij ac defenſionis meæ conſtitiſſe, tunc admiſcere generi huic orationis vehementi atq; atroci, genus illud alterum lenitatis & manſuetudinis cœpi. hoc eſt, verum vbi ſenſi. καὶ μὲν δὴ. Et libro quarto de Finibus, Quod etſi ingenijs magnis prędititi quidam dicendi copiam ſine ratione conſequuntur, ars tamen dux eſt certiórq; natura. pro, nam etſi, verum etſi. Quod ꝓ vero ſeu igitur. Et μὲν δὴ. Q; pro nam.

Gulielmus Budæus L. Viui Salutem.

Hiſce paucis diebus ſcripſeram Hermanum me Phryſium non vidiſſe: at ita caſus tulit vt cum Hermano ſim congreſſus poſtridie quàm literas obſignaui. Cum eo enim pranſus ſum, & cum Nicolao Beraldo homine tibi doctiſſimisque multis bene noto, °doctorum hominum in vrbe noſtra veluti Xenagogo, apud Germanum Brixium, virum doctrina ſingulari ingenioque eximio præditum. Eodem die literas à te binas accepi: vnas Hermani manu, ᵖalteras domi meæ vrbanæ reditum meum manenteis, vel aduentum potius. Primum igitur de Phryſio valde te amo, qui talem nobis hominem concilia-ris. Nam quantum iudicare ex vnius horæ conuictu potuimus, iuuenis eſt ingenue atque etiam generoſe natus & educatus: plurimas inſignesque notas indolis eiuſcemodi referens: in ſpem (vt opinor) inchoatus primariæ eruditionis atque doctrinæ. Quanquàm ei pene ſuccenſuimus quòd inter homines ſuæ ſortis nulla vſqueadeo inuitari familiari comitate conuiuatoris & conui-

.o. Doctorum hominum in vrbe noſtra veluti Xenagogo.) Xenagogi ſunt, qui peregrinos circunducũt ad loca vrbium viſenda, quales ſunt Venetijs. Cic. in Verrem act. quinta, Itaq; Iudices ij qui hoſpites ad ea quæ viſenda ſunt ducere ſolent, & vnũquidq; oſtendere, quos illi Xenagogos vocant, conuerſam iam habent demonſtrationem ſuam. Xenagogi.

.p. Alteras domi meæ vrbanę reditum meum manenteis vel aduentum potius.) Aduentum dicit, quia non in vrbem redire ſtatuerat, ſed ad aliquot dies ſe conferre, vt inde in Marlianum rediret. Domi autem meę vrbanæ dixit, quia domi meę recte & vſitate dicitur, & addidit vrbanæ, ne de domo Marliana loqui exiſtimaretur. Laurentius in eiuſmodi loquendi præſcriptionibus multũ ſeuerus fuit, ipſoq; Cicerone ſeuerior, qui ad Marcel. ſcribens ita inquit, Nonne mauis ſine periculo domi eſſe tuæ, q̃ cum periculo alienæ? Et in Verrem, Multi domi Cnei Callidij cum imperio & poteſtate fuerunt. Et rurſus, Aderat Dexio hoſpes tuus cuius tu domi fueras, quem hoſpitem appellaueras. Aduentus. Domi. Laurẽti' Valla

uarum potuit: vt innatã modeſtiã pudorẽq; tantiſper deponeret. Deinde ꝙ excuſationes non accipis, defenſionũq; mearum arguméta quaſi male ſolida eleuas pro arbitratu tuo facunde magis q̃ indulgenter: ita vt vlterius progredi hoc atq; illud cauſando non auſim, nondũ plane ſtatuo vtrã in partẽ accipere debeã. Quo enim ſtilũ promoueam quum vrgeri me chirographis meis videã? Tametſi non facti quæſtio eſt, ſed interpretationis. In cuiuſmodi controuerſiis cum vos viri boni, id eſt dicendi periti & artifices verborũ ſententiarũq;, plurimum valeatis, certũ eſt mihi non cõtendere, ne in fraudem quoq; litis impẽdiorum incidã. Et ais te verbis meis credentem, velut expromiſſorem futuræ meę induſtriæ eſſe factũ: vt iam integrum tibi non ſit fidem tuam luere. Et quando (inquis) in hunc locum de te pollicendo progreſſus ſum, vnde regredi pudor vetat, vide vt promiſſum hominis tibi amiciſſimi primo quoq; tempore præſtes. Quid ſi cum pedem referre te pudeat præpropere prouectum, me proferre pigeat? Quid ſi autem periculo meo renunciare te illam amicis præcipitem pollicitationem velim & poſtulem? cum ego quoque renunciare inconſultam iactantiũculam non dubitem: vt hoc perfrui ocio ad literarum ſtudiũ poſſim, non ad ſcriptionum tædium, quod nondũ tamen ipſum ſatis conſtitutum habeo: etiam ſi in voto habeam. Atqui ſi hanc conditionẽ reſpuis, meminiſſe iubebo alienum te factũ communi periculo promiſiſſe. Ecce autem rurſus cũ hęc animo agito, altera nouaq; ex epiſtola tua recentiore, operæ indictio, qualiſque ignominiæ denunciatio, niſi quid mox dignum tanta expectatione hinc exierit. Et iubes me expectare epiſtolam à te grãdem de hoc, quod ad Tonſtallum ſcribenti, neſcio quid mihi excidit de commentatione non ita valde anguſtis finibus circunſcripta. Hic etſi epiſtolam illam non habeo, tamen nihil ita certum promiſiſſe me arbitror, vnde tibi mecum actionem æquus mihi iudex dare poſſit. Quare argumẽtum aliud ſcribẽdi feſtiuius comminiſcere ſi me audies, niſi te ſummoueri mecum agentem, intentionẽq; tuam depelli prima quaq; exceptione mauis. Qꝫ ſi verbis tuis perpulſus & ſuaſione euictus aliquid emiſero manibus eiuſcemodi, & longe id inferius expectatione quam tu excitaſti fuerit: nimirum vt nihil mox dedecori, ſic tibi tandem futurum eſt pudori, vt qui inconſultius fidem tuam, amiciq; obſtrinxeris exiſtimationem. Noſti illud ſcio, ἐγγύη πάρ᾽ ἄτη, ſed parum meminiſti: quo admonemur ſponſionis comitem eſſe noxam. Et Solomon capite decimoſeptimo ſacrorum Prouęrbiorum. ἀνὴρ ἄφρων (inquit) ἐπικροτεῖ καὶ ἐπιχαίρει ἑαυτῷ ὡς καὶ ἐγγυώμενος τὸν ἑαυτοῦ φίλον. At enim prædes illos quinq; noſtros, tot tantiſq; facultatibus idoneos & locupletes habes: ſeſtertiũm, pondo, minarum, & talentorũ ſummis & noſtris deniq; externiſque copiis exuberantes: quibus ſatis cautum eſſe fidei tuæ confidis & noſtræ (vt arbitror) opinioni. Quis ſcit an in alio genere ſoluendo perinde futurus ſim? Illa fortaſſe regeſta, & velut in numerato erant penes me, quæ hactenus prompta ſunt ad interpollandnm vſum antiquorum verborum, priſcarumque rerum memoriam exuſcitandam, quę iam olim conſopita & prope obruta erat. Quibus etiã digreſſiões intercalãdas duximus veluti operis corollaria vt lectionis refractarię faſtidiũ & alioqui tędioſæ, his tãq̃ emblematis inſertis diſcuteretur. Quibus rurſus ipſis ſales interdũ modice aſpergẽdi fuerũt: vt

rebus alioquin *inſulſis ad vulgus & frigētibus, nec guſtu lectorē quēlibet inuitantibus. Tum igitur copioſe & prolixe fortaſſe diuturna fretus parſimonia, atq; etiam ex alieno, aut certe aduentitio, menſus ſum, nec ſegnius malignius q; ſeſtertia, quàm ſeſtertios, nec talenta quàm ſeſtertia pondóque adnumeraui. Etenim aditum mihi patefecerat commentatio obnixa & peruicax ad penus auctorum claſſicorum & locupletum: vnde promere licuit dapſiliter pondere, numero, & menſura. Q; ſi indidem poſt me promere & apponere illius inſtiterit: exiſtimo non maiorem eum gratiam laturum, *q̄ ſi in condicto conuiuio ſemeſa opſonia reponeret, ſæpiúsq; repetita. Nec in hoc inuentum licebit quod in Annotationes licuit. Q; q̄ hoc ad me iam non pertinet, quod Alziatus homo mihi amicus & apprime vtraq; lingua doctus ſuum feciſſe videtur. Idque per me licet vt fecerit, quod modo ſine captione mea fiat, præſertim cū in prouincia rem gerat quæ ferme & ſortito ei obtigit & merito: & quaſi in ære ſuo

.q. Meminiſſe iubeo alienum te factum communi periculo promiſiſſe.) Qui alienum factum promittit, non obligatur, niſi curaturum ſe promiſerit, vt ab alio id fiat. Hic autem ſignificat Budæus non ſuo magis periculo id a Viue, de ſe induſtriaque ſua promiſſum, quàm Viuis ipſius periculo: qui ſcilicet ob id male audiet quod temere promiſit anteq̄ rem compertam haberet & explocatam, fidemq; a Budæo accepiſſet.

Alienū factū promittere.

.r. Vnde tibi mecum actionem æquus mihi iudex dare poſſet.) Aequum ſibi iudicem appellat quem vulgus non ſuſpectum vocat. ut eſt in Annotationibus. Dare autem actionem dicitur iudex, cum agentem non ſummouet. Verbum notius q̄ vt exempla afferre ſit neceſſe. Dicitur & dare iudicium. Vlpian. Prætor ait qui deiecerint vel effuderint in eum locum quo vulgo iter fieret: quantum ex ea re damnum datū erit, in eum qui ibi habitauerit, in duplum iudicium dabo.

Iudex æquus. Actionē dare. Iudiciū dare.

.ſ. ἐπιχαίρει &c.) Vir ſtultus ſibi ipſe applaudit & gaudet vt pro ſuo amico ſpondens.

.s. Seſtertium pondo, minarum, & talentorum ſummis.) Alludit ad innumeras pene ſummas pondo, minarum, & talentum, quę in libris de Aſſe leguntur. Quo nomine libros de Aſſe, quaſi prædes locupletes ipſe vocat.

.t. Illa fortaſſe regeſta & velut in numerato erat penes me.) Regeſta ſunt [illegible], in commentarios iam relata. In numerato eſſe dicuntur, quæ q̄ primum promi poſſunt, vt pecunia numerata & repoſita. Vnde ingenium in numerato habere metaphorice dictum eſt Quintil. libro ſexto, De actore, inquit, facile dicente ex tempore dictum eſt, ingenium eum in numerato habere. Senſus eſt ſi, tūc illiſq; libris ſcribendis copioſus viſus ſum, non perinde ſuppeditabunt copiæ iam exhauſtę, ſi aliud ſcribere adoriar. Nouerat Budæus quoſdam de ſe huiuſcemodi iactatos eſſe ſermones, quaſi multis annis collecta in commentarioſq; relata vna compoſitione edidiſſet, veluti aquas ex compluuio collectas in piſcinam repente effudiſſet, ſicq; arida domi omnia remanſiſſent, lacunaq; rerum memorabilium commentarioq; dignarum, iterum diuturna & multa lectione replenda eſſet: vt ijs ſolet accidere, qui nec ingenio nec doctrina ita fœcūda præditi ſunt, vt parere alia atq; alia poſſint indies, raroq; effœtas ingenij vires ſentire. Hanc autem tranſlationē longius proſecutus eſt in ſequentibus.

Regeſta. In numerato eſſe ſeu habere.

.u. Inſulſis ad vulgus & frigentibus, neque guſtu lectorem quemlibet inuitantibus. Ad vulgus. ἐς τὸν δῆμον. Liuius libro primo, Ne ipſe tam triſtis ingratique ad vulgus iudicij, aut ſecundum iudicium ſupplicij auctor eſſet. Sic Cicero de Antigenidæ diſcipulo frigenti ad populum dixit: & ad recuperatores, vt alibi dictum eſt. Quemlibet autem lectorem intelligit vulgarem & triuialis doctrinæ τὸν εἰκαῖον, τὸν τυχόντα. Hoc autem dicit propter digreſſiones Aſſis, quę a paucis plane intelliguntur.

Ad vulgus. Quilibet. ὁ εἰκαῖος. ὁ τυχών.

.x. Q; ſi in condicto conuiuio ſemeſa obſonia reponeret ſępiuſque repetita.) Condicere eſt conuiuaturi, vt alibi dictum eſt. Reponere eſt iterum apponere: vt, Scriptor honoratum ſi forte reponis Achillem. Inde cibi repoſiti Quintiliano libro ſecundo, Neceſſe eſt ijs cum eadem pluribus iudicijs dicunt, faſtidiū vt moueant vt repoſiti & frigidi cibi. Cicero aliter ad Lentulum ſcribens, Cur autem Vatinium laudarim, peto a te vt id a me neue in hoc reo neue in alijs quæras, ne tibi ego idem reponam cum veneris: tametſi poſſim vel abſenti. Id eſt, ne te viciſſim rogem, ne tibi idem obijciam. Repetita autem obſonia ſæpius in menſam relata ſic dixit, vt repetitus reus dicitur, qui ſæpius eodem crimine delatus eſt, quod ſi libelli inſcriptionū legitime ordinati non fuerint, rei crimen abolentur, & ex integro repetendi reum poteſtas fiet. Quintil. in ſeptimo, Inceſti damnata præcipitata de ſaxo, vixit, repetitur. Vnde repetentes morbi Corn. Celſo, poſt curam renouati: vt febris deſinens & repetens. Sic Plinius libro xxxiij. Quicquid non tranſmeat, repetitur in pila, id eſt, iterum tunditur.

Condicere. Reponere. Repoſiti cibi. Repetita obſonia. Repetit reus. Repetēs morbus.

bona ex parte negocietur, homo ſcilicet iuris conſultus in legibus reſtituen-
dis. Sed tamen & ipſi cauendum erit ab illis qui ſolertiam eſſe cenſent ex alie-
na ſegete [y]per ſpeciem ſpicilegii manipulos ſubducere. Sed vt ad te redeam,
quicum mihi nunc res eſt, ſi te auctore in illo alio genere in quo operas indice-
re mihi iniungereq́; obſtinaſti: [z]periclitari ingenium velim & induſtriam, vi-
deamus quid explicare queam & perficere. [a]Ego qui ex conditis & repoſitis
edere liberaliter & copioſe inſtitui aliquo cum ſucceſſu, nouo velut ingenio
nunc induto, aceruos iam collectos argumentum vtiq; obſoletum glorię tráſ-
miſero, [b]aquas pluuias & collectitias iam faſtidire cœpero: de meo viuoque
haurire ſtatuero & apponere? Exigua mox omnia ieiunaq; videbuntur. Hoc
vitare volens, [c]excutere ima & adniti inſtitero, pluteúmque genu aut calce
tundere, quo magis eliciam quod vberius fluat? [d]conturbauero fortaſſe con-
ceptacula rerum, & de fæce hauſero: nec ſtatuere hic in ſolitudine potero ipſe
mecum, id ne vitium ſit ingenii immodice turbideq́; inferueſcentis, an iu-
dicii culpa, fæculentum eſſe arbitrantis quod fluit exuberanter atque con-
fertim. Nam quod in alienis ſcriptis ſatis video, in meis non agnoſco nec
diiudico niſi ex interuallo, quod mihi non concedis: cum interim natura
procliuior ſim ad copiam fundendam quàm ad frugalitatem. [e]Quòd niſi ap-
petentis iam ſenectutis ſenſus ad parſimoniam me vergere compulerit, vereor
vt modum tenere poſſim, vobiſq; me probare qui modos numeroſque legiti-
mos magnis ab auctoribus mutuamini: quod item mihi non licet qui à pue-
ro iis nunquàm aſſueui: ſimul qui in hoc vico ad ruſtica iam & incondi-
ta me tranſtuli. Et cum in aliis honeſtis deſideriis, tum in hoc ipſo naturæ
inſeruio, nullum plerunque vt modum alium adhibeam q̃ quantus eſt tenor
alacritatis animi ad rem cœptam tuendam & proſequendam, & [f]in hoc gene-
re tantum quanta eſt tractabilitas ſenſuum ſeſe proferentium. [g]Qui mihi inuſi-
tata ipſi ſpecie ſæpenumero cum ſe ſiſtant, aliunde hauſto apparatu ad indi-
cádos eos interpretandosque vti nequeo. Quòd niſi ſtilus appoſitus pręſto ſit
& ſub manu, in luto vt hæreat commentatio neceſſe eſt. Atqui ingenium ha-
beo vt liberale ſic moroſum: vt niſi ſtilus ex tempore excipiat quæ ab eo fun-
duntur: [h]contrahat mox ſinum, alioq; ſe conuertat. Sic multa à me cœpta ob
id interrupta ſunt & deſita, ꝙ ad interpellatas commentationes reuocare ani-
mum non potuerim poſtea eadem alacritate, quæ genius eſt operum. [i]Aqua
enim identidem hæret (vt dicitur) niſi flumen orationis deducatur volupta-
te ſcribendi. Hic ſi diem aliquam petiero longiuſculam ad ſtilum reconcinná-
dum, tute fruſtratoriam hanc dilationem eſſe dices, laboriſq; detrectationem.
Quare verbum vltra non addam: niſi te hoc iterum admoneam, tuo meoque
periculo rem agi, & alioqui ſi, τὰ τῶν φίλων κοινὰ, de exiſtimatione mea ſollici-
tum te ex æquo propemodum mecum eſſe oportet. Cæterum periculum nul-

.y. Per ſpeciem ſpicilegij manipulos ſubducere.) Id eſt, prætextu puſillæ interpretationis ab eo prætermiſ-
ſæ, qui prim⁹ commentarios ſcripſit, integrum locum vel inuentum memorabile compilare vel ſuppilare.
Subducere. Subducere enim eſt clam auferre. Spicilegium ad verbum eſt σταχυολογία & σταχυολογεῖν ſpicilegium
Spicilegium. facere id quod facere pauperibus in aliena ſegete licet poſt manipulos colligatos, & in decadas compoſitos.
σταχυολογία Dicitur etiá καλαμᾶσθαι. Ex quo dictum Antigoni emanauit, ἀλέξανδρος μὲν ἐθέριζε τὴν ἀσίαν,
καλαμᾶσθαι. ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι, Alexander in Aſia meſſem faciebat in qua ego ſpicilegium.

.z. Periclitari ingenium velim & induſtriam.) Periclitari ingenium eſt experiri & probare. Cęſ. Cur deniq; fortunam periclitaretur. Idem, Vt quicquid in quoq; eſſet animi periclitaretur. Cic. de Diuinatione, In periclitandis experiundiſq; pueris qui vbiq; orti eſſent.

Periclitari ingenium.

.a. Ego qui ex conditis & repoſitis edere liberaliter & copioſe inſtitui.) Repoſita dicuntur interdum ἀποθησαυρισμένα, ταμιευόμενα, condita ſcilicet in longum vſum. Celſus libro ſexto, Hæc contrita paſſo excipiuntur, donec mellis craſſitudinem habeant, atq; ita reponuntur. Senſus eſt, hactenus vt dixi, ea ſcribere inſtitui, quę ex antiquis auctoribus collegeram & mihi repoſueram. Amplum enim id mihi eſſe ducebam, ſi ex eis commentarios quoquo modo conſcribere poſſem nõ prorſus infeliciter: id quod in Annotationibus, & in libris quinq; de Aſſe feci: niſi quod digreſſiones compoſitione mea conſtant. nunc ſi veluti ingenio alio natus, id genus ſcriptionis iam faſtidire cœperim quaſi argumentum ieiunum ad gloriam ingenij aut doctrinę comparandam, de meo hauriendum erit, id eſt aliquid ſcribendum, quod ipſe peperiſſe videar, quodq; a me ortum videatur: cuius mea ſit inuentio meumq; argumentum. Budeus autem obſoletum argumentum appellat Annotationes. hoc eſt, quod ſordere videtur vt triuiale, & a quolibet tractatum. De quo vocabulo ſatis in Comment. de contempt. dictum eſt.

Repoſita. ἀποθησαυρισμένα ταμιευόμενα.

Obſoletum.

.b. Aquas pluuias & collectitias iam faſtidire cœpero?) Hoc eſt dicta antiquorum & auctoritates in commentarios regeſtas edere, iam floccifacere cœpero. Alludit ad illud Quintiliani libro decimo, Nec vero quod in quoq; oratore optimum fuit, ſtudio conſecutus eſt tantum, ſed vel pluuias ac potius omnes ex ſeſe ipſo virtutes extulit immortalis ingenij beatiſſima vbertas. Non enim pluuias, vt ait Pindarus, aquas colligit, ſed viuo gurgite exundat. Huiuſcemodi autem locutio interrogantis ſeipſum, & concepta per ſubiunctiuum, honeſta eſt, & Ciceroniana, & vim habet non mediocrem. vt in Philippica, In quo maximum nobis onus impoſuit, aſſenſero? ambitionem induxero in curiam? Hoc eſt aſſentire ne debeo? At ſi id fecero, ambitionem in curiam induxero. Et paulopoſt negauero? Suffragio meo tanq̃ comitijs homini honorem amiciſſimo negauero? Idem in Ver. Iam orbem terrarum qui noſtris hominibus ſemper patuit, ciuibus Ro. iſta defenſione precluſeris.

Pluuias aquas colligere.

Figura dicendi per ſubiunctiuũ honeſta.

.c. Excutere ima & adniti inſtitero.) Hoc eſt, ita ne me comparare debeo, ſi ſponte naturæ & ingenij ſtilus non fluat copia rerum vber, vt ingenti ſcribendi contentione excutiam ima pręcordiorum. Alludit enim ad illud, Nec pluteum cædit, nec demorſos ſapit vngues. Eſt autem metaphora a vaſe vini non pleno. cum enim non ſponte fluit per epiſtomium, ſolent qui hauriunt genu pulſare vel commouere: ex quo fit interdum, vt fęculentum exeat.

Epiſtomium.

.d. Conturbauero fortaſſe conceptabula rerum, & de fęce hauſero.) Significat, ſi ſupra vires ingenij commentari cœperit, verendum eſſe ne inde eliciat, quod in vitium vertatur a lectoribus. Neq; enim inquit, in ſolitudine Ariſtarchos habebo, quorum iudicium exquiram.

Ariſtarchi.

.e. Quod niſi appetentis iam ſenectutis ſenſus ad parſimoniam me vergere compulerit.) Hoc dicit alludens ad vitium ſenectutis quę auaritiam intendit. Appetere autem eſt, aduentare, inſtare. Liuius, Iam nox appetebat cum prælio excedunt Thraces.

Appetere.

.f. In hoc genere tantum quanta eſt tractabilitas ſenſuum.) Id eſt, in hac vitę parte quæ ſcribendo conſumitur, tantum modum adhibeo naturę obſequendo, quanta eſt copia ſenſuum: id eſt, conceptuum animi (quæ ſenſa etiam dicuntur) qui ſenſus ſeſe proferunt, hoc eſt, ex mente & intellectu enaſcuntur. Sed quidam adeo intractabiles concipiuntur, eos vt ſtilo proſequi nequeamus. Neq; enim exterior ſermo effingere ſemper interiorem poteſt, niſi in homine eloquentia magnore prędito.

Senſus, Senſa.

.g. Qui mihi inuſitata ſpecie ſæpenumero cum ſe ſiſtant, aliunde hauſto apparatu &c.) Significat nouas ſæpe ſibi animi conceptiones obijci: ex quo fit, vt ſententijs vti cogatur a communi more ſcribentiũ diuerſis. Intellectus enĩ hũanus nõ fit ſine ſimulacris ac viſis animo obuerſantibus, quę vnicuiq; alia atq; alia obuerſantur. Ad ea autẽ, inquit, ſenſa latine exprimenda, aut quoquomodo indicanda, hoc eſt enunciandã proloquendaq;, non facile interdum verba inuenio, ita fit vt ſępe commẽtationes abrũpã iã incohatas.

.h. Contrahat mox ſinum.) Tranſlatio eſt ab homine liberali, qui munificentiam ſuam q̃ primum vult excipi promptitudine accipientis. Liuius, Tum ſinu ex toga facto, hic, inquit, bellum vobis & pacem portamus. Et paulo poſt, Cum ſinu, inquit, effuſo bellum ſe dare dixiſſet. hoc eſt, excuſſa toga, quam in ſinum collegerat. Sinus autem pro copia ponitur, quo modo id accipitur a Senec. Non recipit ſordidum virtus amatorem, ſoluto ad eam ſinu veniendum eſt. id eſt, plena liberalitate & copia effuſa. Senſus eſt igitur, Quum ſenſus intractabiliores aut numeroſiores ſubeunt animum, quàm vt ſtatim aſſequi ſtilo poſſimus, flacceſcit animi contentio, & impetus commentationis, quaſi ventus ingenij vela inuentioniſq; contrahit, noſq; in medio curſu aut incohato tantum deſerit. Id vitium Budęus excuſat, vt indulgentius cum eo agat amicus, quaſi exactor operum & functionum.

Contrahere ſinum.

Sinus.

.i. Aqua enim identidem hæret, vt dicitur.) Tranſlatio eſt ab aqua riuali, quæ interdum non fluit, ob aliquem obicem qui in emiſſarium incurrit. Cicero ad Quintum Fratrem, Quod de agro Campano fuerat dictum actum iri, non eſt actum. In hac cauſa mihi aqua hęret. id eſt, id negocium & ea cauſa male mihi procedit. Sic hærere res dicitur, quæ impedita eſt. Plautus, Perij nunc homo, in medio luto eſt: hęret hęc res: nomen neſcit. Budęus aiebat ſe hanc epiſtolam ſcripſiſſe ſub id tempus quum librum de cõtemptu rerum fortuitarum ſcribere adorſus eſt.

Aqua hęret. Emiſſarium.

.k. τὰ τῶν φίλων &c. Bona amicorum communia.

lum eſt vt video: ᵏne Philologiam tuam funeſtarim indicto nuper funere illius tibi deamatæ, vt quidē eſt animi tui ſenſus ˡde oſcine, quæ obſtrepere viſa eſt liquido auſpicio. Quod petis vt ignoſcā de eo quod aliquando ad me ſcripſiſti de homine tibi mihiq́ amico, quaſi ab eo magis ſteteris, non faciā. Neq́ enim cauſam eſſe video cur te venia dignum putem in ea re cuius ipſe culpam agnoui literis obſignatis. Q; ſi tu ex animi ſententia loquutus es, bene habet, nec incōmode aut infeliciter res ceſſit, nec me pœnitere poteſt eius rei quam bene vertiſſe mihi tu cum illo perſuaſtiſti. Tametſi mihi poſtea æſtimanti ˡ ἔνια παρακεκινδυνεῦσθαι ὀξυμώρως ἔοικεν, ὅτι ὑμᾶς κατέμαθον ἀπαρέσκειν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ἀντιπεπολιτευμένοις αὐτῷ, quę prius ipſa non item videbantur, freto ſcilicet conſcientia retentæ ſemper amicitiæ. Eraſmū mihi ſalutabis, cuius literas nullas accepi, ex quo famulus eius cū literis meis hinc abiit, ſed eius quotidie in vrbē expectatē aduētus. Ad alterius tuæ epiſtolæ argumentū non reſcribam, quando mihi nec vacat, nec video me paria tecū facere in ea re explicanda poſſe, quā tu acriter animaduerſam diſerte & copioſe perſecutus es. Nec tamen ᵐ ἐν πᾶσιν ὅμοια φρονοῦσι. Sed in eo quod me admones in fine epiſtolæ, agnoſco & amici hominis partes, & iudicis prudentis. Placet enim quod ⁿ περὶ σωροῦ τῶν τυχόντων καὶ τυχουσῶν cauendum eſſe cenſes. Vale vir doctiſſime, & quod facis me ama, quo iuſtius te redamem. E Marliano noſtro, poſtridie Calendarum Maii.

Funeſtare. .k. Ne Philologiam tuam funeſtarim indicto nuper funere.) Funeſtare eſt indicto funere familiā funeſtā reddere. Qui autem funeſtam familiā habebant, ſacris & iis quæ erga deos agebantur, abſtinere moris erat & inſtituti. Liuius libro ſecundo, Id omnibus modis impedire conati, poſteaq̄ alia fruſtra tentata erant, poſtem iam tenenti conſuli fœdum inter precationē deum nuncium incutiūt mortuum filium eius eſſe, funeſtaq́ familia tēplum dedicare nō poſſe. Hiſtoria etiam refertur a Valerio libro quinto. *Indicere fun.* Indicere autem funus dicebant pro denunciare. *ἐπαγγέλλειν. προαγγέλλειν.* ἐπαγγέλλειν καὶ προαγγέλλειν. Inde illud dictum Ciceronis in Oratione pro domo ſua, Video enim quoſdā clariſſimos viros Principes ciuitatis, aliquot locis iudicaſſe te cum plebe iure agere potuiſſe: qui etiā de me ipſo cū tua rogatione funere elatā Rēpublicā eſſe dicerēt: tamē id funus etſi miſerū atq́ acerbū fuiſſet, iure indictū eſſe dicebāt, quod de me ciue tuliſſes, funeſtū funus te indixiſſe Reip. Q̄ď *Saluis auſpiciis facere quippiam.* ſaluis auſpiciis tuliſſes, iure egiſſe dicebāt. Quibus verbis figurate ſignificatur, exiliū Ciceronis funeſtum, & exitiale fuiſſe Reipub. Iure tamen irrogatū, quia ſaluis auſpiciis omnia facta fuerāt, hoc eſt vt vulgo loquuntur iuriſperiti, & ſi improba erat materia, probā tamē formā fuiſſe. Fuerat enī illa lex a Tribuno lata Clodio, q̄ licet genere Patricius, adoptione tamē ad plebē trāſierat vt Trib. pl. eſſet, id quod augurū decreto cōprobatū eſſe dicebatur. Quod tamē Cicero per totā orationē improbare conatur. Idem de prouinciis Conſ. Itaq́ vir ſumma eloquentia dixit grauiter caſum illū meū funus eſſe Reip. ſed funus iuſtum & indictum.

Liquidum auſpicium. .l. De oſcine quę obſtrepere viſa eſt liquido auſpicio.) Liquidum auſpicium dicebatur lætum & proculdubio ſecundum. Plaut. in Perſa, Vide vt ingrediare auſpicato. To. Liquidum eſt auſpicium, tace, concede ſis, tā ego illam adducā. Idem alibi, Auſpicio liquido, aui ſiniſtra atq́ ex ſententia. *εὐόρνιθες. ἀναγορεύσεις.* εὐόρνιθες ἀναγορεύσεις dicūtur a Græcis huiuſcemodi auſpicia. *Oſcines aues.* Oſcines autem aues dicebantur, quæ ore & cantu auſpicium faciebant. Cicero ad Cecinnam, Non igitur ex alitis volatu, nec ex cantu ſiniſtro oſcinis, vt in noſtra diſciplina eſt, nec ex tripudiis ſoliſtimis aut ſomniis tibi auguror. Oſcinum aliquæ a dextra parte, aliquę a ſiniſtra auſpiciū faciebant, vt idem auctor eſt in libro de Diuinatione, Oſcines diſtinguuntur ab alitibus & prępetibus. Meminit *Prępetes.* Plinius libro decimo, *Alites.* Obſtrepere eſt obturbare ἀντιπηχεῖν, παρενοχλεῖν. Cicero pro Marcello, Sed tamen *Obſtrepere.* eiuſmodi res neſcio quo modo cum leguntur, obſtrepi clamore militum videntur & tubarum ſono. Paſſiue dixit more Greco παρενοχλεῖσθαι. *ἀντιπηχεῖν. παρενοχλεῖν.* Senſus vero hic pro affectu animi & ſententia accipitur vt ſępe ſolet a Cicerone, quam γνώμην Greci dicunt & διάνοιαν. Fortaſſe hic Budæus per Oſcinem oblocutorem quēdam intelligit, qui incommodus eſſet & obturbator conatus eſt alicuius incœpti, quod recte ceſſurum claris *Senſus.* indiciis ſperabatur.

γνώμη. διάνοια. .λ. ἔνια παρακεκινδυνεῦσθαι &c.) Tametſi mihi poſtea æſtimanti nonnulla ſententiis ex periculo petitis viſa ſunt attentata, vbi vobis intellexi quę ipſe ſcripſiſſem, diſplicere.

.μ. ἐν πᾶσιν &c.) Nec tamen de omnibus ſimilis tecum mihi ſententia.

.ν. περὶ σωροῦ &c.) Placet enim quod de farragine triuialium eſſe cēſes. vbi τῶν τυχόντων ſubaudi γραμμάτων & τυχουσῶν ſupple ἐπιστολῶν.

Gulielmus Budæus Petro Amico Sodali Franciſcano Salutem.

MAgna te nimirũ eſſe affectum in me indignatione oportet, qui cũ iterũ ad me eadem de re(vt opinor)ſcripſeris, [m]nihil quicꝗ̃ literarum tuleris. Neq; enim aut amicitiæ noſtrę ratio, aut doctrinæ tuæ ſingularis & eximię nota, aut ſtudiorum communitas, amorq; literarum elegantium, quę veluti teſſera eſt amicitiæ inter homines ſtudioſiſſimos, hoc admittit, vt ego qui nullius vnꝗ̃ literati viri prouocationes officii cõtempſi aut neglexi, literas tuas paruifecerim, aut in iis loculis foruliſve condiderim, in quibus eas res coniicio, quas obliuioni magis ꝗ̃ memoriæ mandandas eſſe duco. Quare admonitum te velim, cauſam tibi ob id nullã eſſe iuſtã dignamq;, quãobrem tu mihi vitio vertas ſcribendi incuriã. Vnas enim tantũ literas tuas hoc anno, atq; etiã ſeſquianno accepi, quod meminerim: easque nuper, ac ſine die (vt dicitur) & conſule. Quibus ex ipſis intelligo alteras quoq; te dediſſe: quæ ad me non peruenerũt. Nam & ego circiter Idus Februarias ad te ſcripſi: ſed nuper reſciui literas nõdum tibi redditas. Nec vero vllus eſt eorum cũ quibus literaria mihi neceſſitudo, nedum veteris amicitiæ intercedit, quicum libentius ꝗ̃ tecum inſtituere cõmercium viciſſim ſcriptitandi in animũ induxerim, ſiquando vtriusq; noſtrum Philologia ita conſtituta fuerit, mihi vt vacet & commodũ ſit: tibi etiam ſit expeditum & cordi magnopere id facere, ſedeſq; ſtudiorũ eo loci collocata, vnde facilis, & ſub manu eſſe poſſit dandi accipiendiq; epiſtolarum viciſſitudo. Siquidem qui hactenus ſtudioſus bonarum literarum fui atq; elegantium, [n]nunc velut in flexu aut ætatis, aut cõtentionis, nullã antiquiorem curã habeo, quam quomodo curriculũ alterum inſtaurẽ, optimarũq; & ſalutarium ſtudio literarum accingar, & renouem cõtentionem. Quũ autem te videã in orbe encyclopædiæ ita iam circũactum: vt in hoc ætatis vigore ea pene iã confecta elaborataq; habeas quæ mediocribus ingeniis in ætate iam prouecta & affecta vix bene inchoata ſunt: lotis iam adeo vt manibus (quod aiunt) ſacroſancta volumina pertractare euoluereq; inſtiteris: hominem eſſe reor neminem qui mihi te appoſitior eſſe poſſit ad ſtudiũ illud meum alẽdum & oblectandũ, ęmulationiſq; piæ ſtimulis acuendũ. Ac tibi quidem ingenio præſtanti atq; eximio prædito, ſtudio etiã flagranti ab adoleſcentia incenſo & inflãmato ad ingeniũ animũq; excolẽdum diſciplinis lautioribus, cum diuinitus (vt opinor) omnia, tum illud

.m. Nihil quicꝗ̃ literarum tuleris.) Id eſt pro iis retuleris & a me acceperis vel abſtuleris. Vt omne tulit Ferre.
punctum apud Horatium, & ferre plures tribus Ciceroni. Sic Græci φέρειν μισθὸν mercedem ferre & refer φέρειν μισθὸν
re præmium & φέρεσθαι δόξαν. φέρεσθαι &c.
.n. Nunc velut in flexu aut ætatis aut contentionis.) Tranſlatio eſt a curriculo & ſtadio. Flexus ætatis eſt Referre.
cum ætas vergere incipit & inclinari. Flexus curriculi eſt meta. Ibi enim curſores flectunt vt ad carceres cõ Flexus ętatis,
tendant, vnde ſunt progreſſi. Cicero in procemio de Oratore, Si infinitus forenſium rerum labor & ambi curriculi.
tionis occupatio decurſu annorum & ætatis flexu conſtitiſſet. Et pro Cælio, In hoc flexu quaſi ætatis (nihil Meta.
enim occultabo fretus humanitate ac ſapientia veſtra) fama adoleſcentis paulum hęſit ad metas, notitia no Stadij flex.
ua mulieris & infelici vicinitate & inſolentia voluptatum. In flexu, inquit, ætatis hęſit ad metas. Id eſt, quũ
iam curriculum ſuũ eniſum ſtudiorum permenſus eſſet, ibi in voluptatis licentiam delapſus eſt: aliquantiſperq; immoratus eſt, vt illi qui in meta inſiſtunt non flectentes curſum, nec finem præmiumq; aſſequantur laboris.

præcipue contigit: vt in vtriusq; linguæ officinis egregie inchoatus, reclaman te (vt memini) parente tuo faceres, vt in iſtam ſodalitatem °dares nomen primum, deinde profiterere: quæ paupertatis ipſa quidem inſignibus præcipue, °mœrentisq; philoſophię cenſetur geſtaminibus, °ordinisq; nuncupatione hominum ſeſe demittẽtium, in ordinemq; cogẽtium humilitatis & egeſtatis, profeſſione vtiq; obuerſa & per diametrum (vt dicitur) oppoſita ſtudiis ciuilibus, & in celebritate hominum ſitis: quorum finis eſt vnicuiq; faſtigium ſuum attollẽdi, omni ope vnoquoq; omnibusq; vngulis adnitente (vt eſt in antiquo ſermone) ad incrementa & actum cenſus & dignitatis. Cuius rei meditatio atque actio, cum potiſſimas animi partes plurimasq; ſibi vindicet, cõſequens eſt vtiq; iuſtam vt eos demum operam literarum ſtudiis impendere credamus, qui eius curæ vacatione gaudent: id eſt qui omnem ſibi occaſionem, anſam, & argumẽtum, ſolicitudinum, angorum, cupiditatum circunciderunt. Quocirca magnus iam hic gradus vobis ad Philoſophiam factus: lata iam via munita & perpurgata ad veritatem inueſtigandam iter contendentibus. Accedit ſolitudo inuitatrix mentium ad commentãdum, feriæq; (vt ita dicam) perpetuæ, & immunitas turpiũ animi affectionum aut alias abhorrentium à contemplatione cõmentationeq; ſanctiore. Adiuuat aſſidua rerum diuinarum recordatio, atq; inculcatio veritatis, in omni parte functionẽq; vitæ, °veſtræ profeſſionis ſcitis aſtrictę, cõnexa & implicata. Quo fit vt veſtræ iſtę pię ſodalitates, nõ modo °bonis imaginariis fortunęq; cedentium ipſa profeſſione, ſed etiam tribus rebus animum abdicantium, quæ maxime cuiuſque ſunt propriæ, ciuitate, cognatione, libertate, mihi velut ſeminaria eſſe videantur animarum beatarum, à prouidentia vtiq; inſtituta ad ſupplementum cæleſtium exercituum quondam per ſuperbiam luculenter imminutorum. Nobis vero philoſophiã cõſectantibus, °in ſalebra ſępe reſiſtere contingit, cum in caſus ipſi refractarios incurrimus, aut cum res nobis impeditæ ſuſcipiẽdę ſunt, aut actiones obeundæ negocia faceſſentes, moleſtiisq; perplexę: tum in luto hęrere exoriẽtium ſubinde cupiditatum, quæ comites illæ quidem & aſſeclæ ſunt ſequaces & proteruæ vitæ ciuilis, & in medio poſitæ. Et quum ſæpenumero orationum noſtrarum formam ita vel confidamus inſtituiſſe, vel ſperemus, vt lucri damniq; ſummam, cõmodiq; & incõmodi ſubducturi ſemper ſimus, & collecturi in æternitatem futuram, ad temporaria rurſus, fluxaq; reuoluimur obreptione ſenſuum mẽtis emiſſariorum, qui ad imagines ludificatrices obhęreſcunt felicitatẽ ementiẽteis immemores & improuidi. Minus eſt enim imperiũ Philoſophiæ huius noſtræ in publico expatiantis, interq; profana verſantis atq; à veritate auerſa: q̃ vt intentionem mẽtis abducere queat: quaſiq; inteſtinum hominem deflectere & coercere à cõtuitu, vſu, & familiaritate rerum oculis externis ſubiectarum. Circulatorq; ille quem Mũdum vulgo dicimus, hoc nomine (vt opinor) ſenſum vulgarem quaſiq; communem intelligentes, °inſtitor (vt vere dicam) Stygius, vẽditator illecebrarum in officina Ditis patris fabrefactarum, oculos omnium ad ſui contuitum contrahens & diſtinens, ita diſtringit mentis aciem, vt oculis ipſam pene captam dimittat & hallucinabũdam. Ex quo fit vt mancã quodammodo adhibeamus infractámquę contentionem atq; hebetem enodandis

illis ænigmatibus paradoxiſq; ſapientię, quæ abſtruſis ipſa tñ mẽtibus, quaſiq; abſtractis a contagione ſenſuũ, aditũ liberũ indulgẽt ad cõtrectationẽ illã veritatis myſticã ſublimeq; rapientẽ. cuiuſmodi Gręci anagogicam cõtẽplationẽ dicũt: qui ἐντεμβλύνας θεολογοῦντας τοὺς ἄγαν ἐπικαλοῦσι θεωρητικούς. Iam quũ ea ſit & veſtra & noſtra · & omniũ conditio, [x] iuſtos vt dies nullos, ſed omneis habeamus pręliares vt priſci loquebãtur: vobis tãq̃ in arce contẽplationis, & intra prędidia prouidẽtię manẽtibus, tum longius & munitius a telorũ iactibus tum noxæ, tũ fortunæ, tum etiã attentis magis & velut in procinctu eſſe licet aduerſus vim necopinatam & improuiſam, quæ ſæpe tumultũ in pręcordiis ciet. At vero philoſophiæ noſtræ propugnacula [y] extra vallum ſeceſſus theoretici proiecta, nutare plerũq; & tumultuari in huiuſcemodi ſolent, ac trepidatione labare, ob viciniam ſcilicet atq; affinitatem cũ vita vulgari & turbulenta contractam vſu & officiis vitæ. Quam etſi vobis ipſam, [z] limis intueri interdũ munera ſodalitia obeundo neceſſe eſt, quaſiq; per tranſennam videre, rarius ta-

.o. Dares nomen primũ) Dare nomen eſt a delectu militum tranſlatum. Cicer. in Philip. Re & veritate nobis milites ſine vlla recuſatione, ſummo etiam cum ſtudio nomina dant. De quo verbo ipſe in Annotationibus diſſeruit. Dare nomen ſodalitati, eſt cum primum adoptantur in ſodalitatem, vt ſint catechumeni, anteq̃ ſe deuoueant & ſemel profiteantur. *Dare nomen* *Dare nomen ſodalitati.*

.p. Mærentiſq; philoſophiæ cenſetur geſtaminibus) Mœrentem philoſophiam appellat, quam pœnitentium vitam vulgo dicunt, cuius geſtamina ſunt tunica villoſa, calcei veteramentarii, cinctus ergaſtularius, veſtis pulla, habituſq; & facies ſordidatorum. *Catechumeni* *Mœrẽs philoſophia .i. pœnitẽtiũ vita.*

.q. Ordiniſq; nũcupatione hominũ ſeſe demittẽtiũ, in ordineq; cogentiũ humilitatis & egeſtatis) Periphraſis eorum qui mendicantes vocãtur, qui pietatis inſtinctu ſtudiũ omnino contrariũ cuilibus ſtudiis colere & amplecti dicũtur. Quorum finis honorum bonorũve vel vtrorũq; eſt adeptio atq; aceruus. *Mendicantes.*

.r. Veſtræ profeſſionis ſcitis aſtrictę) Scita ſodalitatis appellat quæ vulgo regula dicitur. *Scita ſodalitatis .i. regula.*

.s. Bonis imaginariis fortunęq; cedẽtiũ) Bona fortunę imaginẽ bonitatis habẽt, cũ reuera nõ bona ſint. *Imaginaria bona.*

.t. In ſalebra ſæpe reſiſtere contingit) Reſiſtere eſt quod Cicero inſiſtere vocat, Id eſt ἐφίστασθαι. hoc eſt, pedem in veſtigio ſiſtere, greſſumq; coercere. A quo fit frequentatiuũ reſtito. Liuius libro. x. Reſtitantes Conſules in conciones pertraxerũt. Plinius de leone, Cõtemptim reſtitanſq; cedit in campis & dũ ſpectat. Conſectari autem philoſophiam eſt διώκειν, hoc eſt velle aſſequi. Hęrere autem in ſalebra, eſt tranſlatum a venatoribus, qui cum in loca confragoſa inciderunt, inſiſtere coguntur. Cicer. in Finib. Procliuius currit oratio, venit ad extremũ, hæret in ſalebra. Sic etiam in luto hęrere. Inde illud Plautinũ, Nũc homo in medio luto eſt, Hæret hæc res, nomen neſcit. id eſt explicare ſe non poteſt. *Reſiſtere.* *Inſiſtere, ἐφίστασθαι.* *Reſiſto.* *Conſectari.* *διώκειν.* *Hærere in ſalebra & luto*

.u. Inſtitor Stygius venditator illecebrarum in officina Ditis patris fabrefactarum) Inſtitor eſt negociator & venditator. Quintilianus, Quare quicquid erit ſententiis populare, verbis nitidum, tranſlationibus magnificũ, compoſitione elaboratũ, velut inſtitor quidã eloquentiæ intuẽdũ & pertractandũ dabit. Diabolus igitur velut inſtitor & oſtentator eſt opulentiæ & diuitiarũ quæ a Plutone gręce & Dite latine nomen habent ominoſum quaſi infernę non cœleſtes. Ex viſceribus enim terræ quaſi ex inferis eruũtur illa quæ hominũ opinione magnopere exquirenda ſunt, ob id omni ope ab hominibus comparantur, iiſq; dęmones vt illiciis vtuntur ad ineſcandos homines & capiendos. *Inſtitor.* *Diabolus.*

.x. Iuſtos vt dies nullos) Iuſti dies auctore Macrobio dicebãtur continui. XXX. dies quibus exercitu imperato vexillum ruffi coloris in arce poſitũ erat. Præliares autẽ omnes quibus fas erat res repetere & hoſtẽ laceſſere. Erant & iuſti dies. XXX. dies qui cõceſſi æris & debiti damnatis cõquirẽdę pecunię cauſa dabãtur lege. XII. tab. auctore Gell. lib. vndeuiceſi. Senſus eſt igitur, humana cõditione omnes dies eſſe pręliares quia nullus dies immunitatẽ habet, & vacationẽ ab hoſtili impetu: Nulliq; iuſti dies dantur, aut ad præliũ meditandũ, aut ad mortem prouidendã. Omnis enim dies atq; omnis hora tendit & ad pugnã & ad fatũ extremũ. Quare ſemper paratos & expeditos & tanq̃ in procinctu confirmatos eſſe oportet. *Diuitiæ.* *πλοῦτος.* *Dis.* *Iuſti dies* *Pręliares dies.*

.y. Extra vallum ſeceſſus theoretici) Theoretici ſunt ſpeculationi & contemplationi addicti, ſed proprie tamen theoria eſt rerum diuinarum inſpectio & ſpectaculum. Quare ſeceſſum Theorię vocat monaſterium deuotorum. *Theoretici.* *Theoria.*

.z. Limis intueri interdum munera ſodalitia obeundo) Hoc dicit propterea q; concionatores eſſe ſolent, & loca multa peragrare, & domos priuatas adire eos neceſſe eſt propter victus quotidiani neceſſitatem. Limis autem intueri ex affectu eorum dicit, qui inuiti faciunt vt e periſtyliis ſuis exeant, & in publicũ prodeant. Quibus religioſum videtur & piaculare oculos curioſe circũferre cum in publico verſantur. *Limis intueri* *Periſtylia.*

men id facitis, & a præmeditatione cautius, nec cõmercio implicitĩ contagioſo. Ita quos non piguit [a] æternæ lucis cupiditate capite ſe q̃ maxime imminuere omnibusq; euertere fortunis & poſſeſſionibus, iis omnia pene vberiora, cõmodiora, expeditiora in manu ſunt ad vitam recte atq; ordine agẽdam, atq; ex vſu ſacramẽti quo adactos nos eſſe gloriamur & profitemur in genitura myſtica, ex qua fati ſui ſummã pendere nemo noſtrum eſt qui neſciat, qui quidẽ ſenſum vllum immortalitatis habeat. Te autem Amice & video & intelligo ex iis quę ad me ſcribis, optimam & ſublimem rationem ſtudiorum vtraq; lingua inſtituiſſe, [b] eamq; informationem ſacroſancti & anagogici Philoſophi delineaſſe & ſuſcepiſſe: quę, niſi quid tibi acciderit humanitus, vel diuinitus potius, in abſolutam quandam euaſura ſit & beatam philoſophandi contentionẽ, omnibus propemodum numeris doctrinæ & exoticæ inſtructam & cõfertam. [c] ταύτην μὲν δὴ τὴν προαίρεσιν ἀποδέχομαι, τὸ τὰ μαθηματικὰ προσάγειν τι καὶ συνάπτειν τοῖς θεολογουμένοις, καθηγεμόνων σου δεῖσθαι ὡς ἔφησθα, ἐκείνων δὴ τῶν πάνυ θεολόγων. καὶ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἴσως ἂν ἀσπαίμην ἔπειγε, εἰ ἴσα μοι τὰ τῆς ἡλικίας τε καὶ σχολῆς ἐτύγχανε νῦν ὄντα. De Ariſtotele in eadem tecum ſum ſententia, prorſus eum vt in humanis & ſublimibus rebus, omninoq; in interituris & mathematicis, acrem eximium & abſolutum fuiſſe ſentiam: nõ item in æternis & cæleſtibus. Ad ea enim ipſe parũ mihi vel obnixe vel feliciter appuliſſe animaduerſionem videtur, atq; cõtentionẽ accõmodaſſe. Docere hoc præcipue poſſunt τὰ μετὰ τὰ φυσικά, quorũ interpretes Beſſario fidelis magis q̃ elegans aut iucundus mihi in tranſcurſu aliquãdo viſus eſt: in reliquis Argyropylus non ſpernendus. Laboris autem nobis cõpendiũ Themiſtius magnũ attulit ad eos libros quos Ariſtoteles intelligi vulgo noluit. Vale, & iſtam (vt tu vocas) anguſtã paupertatẽ ingenio & induſtria illuſtrare contẽde, In Marliano noſtro, poſtridie Calend. Maii.

Capitis três imminutiões. Libertas. Ciuitas. Cognatio. — a. Æternę lucis cupiditate capite ſe q̃ maxime imminuere) Tres ſunt capitis imminutiones, maxima, media, & minima. Tria enim in vita ciuili habemus, libertatem, ciuitatem, cognationem. ἐλευθερίαν, πολιτείαν συγγένειαν, διὸ τρεῖς εἰσὶ καταστάσεως ἐναλλαγαί, quare tres ſunt ſtatus mutationes. Maximam autẽ capitis imminutionẽ patitur, qui ciuitatem ſimul & libertatem amittit, quod ſupra Budæus ſignificauit cum inquit: tribus rebus animũ abdicantium quæ maxima cuiusq; proprie ſunt.

Anagogica philoſophia. Anagogice. Informatio. ὑποτύπωσις. In formare. φαντάζεσθαι ὑποτυπῶν. Deliniare. ὑποτυπῶσαι. — b. Eamq; informationem ſacroſancti & anagogici Philoſophi delineaſſe & ſuſcepiſſe) Anagogica philoſophia eſt quæ hominem mortalem in cœlum ſublimia meditãdo ſubuehit: Anagogice ea pars interpretationis appellatur, quæ ſenſus remotiſſimos atq; abſtractiſſimos exquirit. Informatio eſt ὑποτύπωσις. Cicer. de Natura Deorũ, Habebam animo inſitam informationem quandam dei, & barbati quidem Iouis galeatæ Mineruæ. Et verbum informare eſt φαντάζεσθαι ὑποτυπῶν. Idem, Magnam turbam cõgregat ignotorum deorum, atq; ita ignotorum, vt ne cogitando quidem informare poſſimus, cum mens noſtra quiduis videatur poſſe cogitatione depingere. Et in Orat. Ac primo informandus eſt ille nobis quem ſolum quidem vocant Atticum. Id eſt, eius forma effingienda eſt. Deliniare etiam ὑποτυπῶσαι dicitur, hoc eſt linianenta formæ eius ducere.

c. ταύτην μὲν δὴ &c.) Iſtud porro inſtitutum comprobo, mathematica enim diuinis literis conſociando, modo celebribus illis vt inquis theologis præceptoribus vtare. Quam ſtudiorum rationẽ lubens equidem capeſſerem, ſi tecum mihi par ætatis & ocium nunc ſuppeterent.

Budæus Eraſmo.

Τί φὴς τὸ περὶ ἐγκωμίου σου τὸ πρὸς Τόνσταλλον οὐ λέληθέ σε μυκτηρισμὸν καὶ στροφὴν ἔχον, θαυμάζω τοίνυν ἔγωγε σου ἐπιχειρῆς δεινῶς σαυτοῦ κατεγνωκότος τοιαύτην διὰ στροφολογίαν, ὧν ὅσα περὶ ἐμοῦ γέγραφας οὐ πρότερος ἐγκωμιάζων. Viues tuus tibi teſtis eſſe potuit, cui

epiſtolam ad me ſcriptam oſtendi ab homine naris emunctę (tametſi nomen digito ſuppreſſi ſuperpoſito) ὃς ὑπέμνησέ με, διότι οὐκ αἰσθανόμενον τοὺς καθαπτικοὺς τοὺς λόγους ἐν τοῖς συγγράμμασί σου διεσπαρμένους. Quĩ q̃ ipſe non vidit ἐπιστολὴν μίαν ἧς τὸ αὐτὸ καθίκουσαν, ἀνδρὸς ἰταλιώτου ἐλλογιμωτάτου ἐν τοῖς μάλιστα, οὐκ ἐμοὶ μὲν ἐπισταλέντος, ἀνδρὶ δὲ τινὶ τῶν ἑαυτοῦ γνωρίμων καὶ φίλων. ὃς δὴ τὸ αὐτόγραφον ἔπεμψέ μοι ἔναγχος. Et quum hæc & huiuſcemodi permulta ſilentio prætermittenda duxerim, atq; etiam obliuione, tu mihi dolorem nunc refricuiſti, ac pene opinionem ex ſuſpicione feciſti. Niſi vero ſupradictis verbis exemplum in te ipſe ſtatuiſſe inficiabere, id de te exiſtimandi, quod tibi in mentem veniſſe ais, vt de me eadem in cauſa exiſtimares. Neque ideo velim vt exiſtimes non gratiſſimas mihi literas illas tuas fuiſſe græce ſcriptas: quibus iã gręce reſpondi: ſed tamen ἀμφιλαφῆ μοι ἐνέδωκας ὑπόθεσιν ἀντικατηγορίας ἑνός μάλα γε ἀπολογίας, πῶς γὰρ οὔ. ὅς γε πάντα τὰ ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένα ἀνακυκλῶν. πᾶσαν δὴ ζητητικὴν ἐπιμέλειάν τε καὶ περιεργίαν ὑπερηκόντισας, ὃ πολλὰ σύ γε θαυμάζεις ἐᾶν καὶ μὴ λέγειν τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ πεπλημμελημένων, ἐμοῦ γε ἂν ἐν τῇ ἐμῇ ἀπολογίᾳ ἐπίτηδες πολλὰ παρέντος. Noui enim noui ea fere tranſmittere in mea defenſione, in quibus proloquendis, ſtiloq; proſequendis, aut indignationem obrepſiſſe ingenio meo ſentio, aut vehementiam contentionis tranſuerſum me rapuiſſe. Intelligo me nõnunq̃ immodicũ, atq; ἐκπαθῶς διακείμενον fuiſſe. Quare æquo animo caſtigari me ab amico paſſus ſum: quod quidem ad ea loca pertinet, quæ tractata niteſcere nequeunt. Tu autẽ animũ meum nondum pertrectaſſe videre, ſi tamen ex ſententia animi tui potius q̃ ex aliorũ loquens. Iam primũ quod dixi, Catapotia epiſtolæ meæ iam (vt ſpero) voraſti, vide etiam atq; etiã ne cõmodius q̃ tu interpretari hoc modo ego poſſim. Amaras quidẽ literas meas fuiſſe (identidem enim mihi πικρίαν obiicis & ἀτοπίαν) ſed tamẽ me ſperare concoxiſſe te, aut certe ita deuoraſſe omnem indignitatẽ illam, vt iam immemor eſſes iniuriæ (ſi tamen iniuria eſt vbi animus non fuit iniuriam inferendi) præſertim cum & tu in me ſatis deſtomachatus eſſes, & ex pagina poſtrema literarum tuarum viderere mihi amarulentiam illam meã (ſit enim ſane, quãdo ita tibi videtur) placidiore animo ferre, & recordari nolle. Quippe qui te dictitares ingeniũ meum iam noſſe. Deinde q̃ illud δυσφοροῦντά με καὶ δυσπαθῆ δείξειν putas, quod παραξανοδῶ σὺ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους ἐπικαλούμενος, τοῦτόν μοι τὸν λόγον προσφέρεις ὡς ἐφύβριστον. καὶ αὐτὴ δὴ ὥσπερ ἀπολογητικὸν βέλτιστον καὶ ἀξιωσιμόν, iocis ſcilicet mecum aſſueſcens. πρὸς τῆς φιλανθρωπίας τῆς σῆς ὦ φιλτάτη μοι κεφαλή, πρὸς τῆς φιλοκαλίας τῆς ἐμῆς ἀγχωμάλως ὡς οἶμαι περιποιουμένης, μή μοι τηλικαύτην δόξαν ἀλαζονείας περιάψῃς, ὥστε συμφέρεσθαί σοι δοκεῖν μὴ ἴσως καὶ φιλονεικοῦς. Audi igitur interpretationem meam huius dicti, & aude poſtea conqueri. quaſi ego non ex æquo tecum agam. Quoniã igitur tu immodicũ me eſſe iocorum ſæpe dixiſti. etiam ex periculo petitorũ (vt loquar) & proxime contumeliam accedentiũ, quibus tu ipſis animũ adiicęre nõ poteras (neq; enim iſtius eſſe modeſtię forſan & grauitatis videbantur). Ego illis tuis literis grandioribus ita me conuerberatum iocis tuis ſentiens ac lapidatũ, nihil vt amplius dicere potuiſſes aut certe ſuſtinuiſſes, etiam ſi ſtomachi res fuiſſet, non ioci, ſcripſi ego ea ſimplicitate qua ſoleo, iocis te iam mecũ aſſueſcere. Religio enim fuit dicere tã te impudenter aut licenter dicacem eſſe cœpiſſe, q̃ me eſſe cõquerebare. Amabo

te relege locum,& verſa intellectũ eius, inuenies (vt ſpero) in me magis q̃ in te dicacem me fuiſſe: niſi vero non in me meũq́ caput recidit, quod dixi aut ſignificaui ex tuo te ingenio migraſſe contagio literarum mearum, & iocandi commercio. At tu id ſcelus prope cothurnatum feciſti exclamatione tragica. Porro aũt ꝙ plumbeũ te coniectorẽ feciſſe me criminaris, ni vererer cicatricẽ obductã refricare, locum hunc explicarem: verũ cõmonefacere te vno & altero verbo οὐδὲ φθόνος οἶμαι. μέμνησαι γοῦν, ὅτι ἕνα τῶν γυλιέλμων ἀναφανδὸν ἐχαροδάκτες, ὃ δ' ἔγωγε πρᾶγμα καὶ ἄῤῥητον διαπράξεσθαί σοι ἔμελλον, quidq́ inter nos conueniſſet. Quẽ omnino ipſum nollem a te nominatum, πρὸς γὰρ τῷ ὠτακουστὰς τοῦ ἀπάντων κυριεύοντος εἶναι ἰδὼς, εἶτα καὶ ἐν ἀξιώματι αὐτὸς καθίστηκεν καὶ τάξει τῶν ἐνδόξων καὶ τῶν πραγμάτων διαπείτου τὴν εἴσοδον, ἵνα μὴ σαφέστερον φθέγγωμαι. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τὸ προσφιλῶς ἐχόντων εἶναι ἔτος πρὸς ἐμὲ καὶ συνδιαζόντων ἐμοί τι καὶ σοί. Sed ſcilicet periculo meo res agebatur non tuo: quare tantũ tibi penſi non fuit. Q̃z q̃ nondũ id attingo, in quo parum te acutũ fuiſſe iocatus ſum, id eſt parum tui ſimilem. Nam illa verba ἐν ᾧ διαπράξασθαί σοι τὸ ὑφ' ἡμῶν προαιρεθὲν ὑποχέρου, nõ te intellexiſſe vix credo, pręſertim quum tu dicta mea ἐμοῦ σωφρονικώτερον excipere ſolitus ſis, vt ex iis quæ dixi liquet. Q̃d ſi tibi ἀνίστασθαι μᾶλλον ἢ φράζειν δοκῶ τὰ ἐπιτεταγμένα, φέρε δὴ, ὅπως βούλει, ἀμαθέστερον ἐγὼ καὶ σαφέστερον, ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι δέομαι. Quod περὶ τῶν ἀγγελιῶν ſcribis, quaſi ſcilicet verens ne operam aut ſtudium ea in re nauata imputaturus ſim tibi, iam te libero illa obligatione ſi te auctoramenti pudet, non etiã legibus amicitiæ te ſoluo, quæ per me licebit ipſa vt ſit inter nos perpetua, atque etiam per te quoad tu ex tuo animo meũ æſtimabis, non ex aliorum ſententia, quantũ argumẽtis coniicio, & hominũ relatione. Age æſtima tecũ ipſe q̃ illud φιλικὸν, immo q̃ ἐρασμοπρεπὲς καὶ δεξιὸν καὶ κομψόν. De mellitis epiſtolis Deloini & aliorum noſtratium, ꝙ iniuriarum mecũ agis quaſi φιλοκόλακα te vocarim, vel eſſe ſignificarim, quũ tamen tu omniũ maxime libertate gaudeas amicorum. ἐῶ νῦν ἐξετάζειν τοῦτο εἴτ' ἀληθές ἐστιν εἴτε μή, τὸ μάλιστά σε χαίρειν καὶ ἥδεσθαι τῶν φίλων ταῖς ἐλευθεριασμοῖς. ἐπεὶ πόθεν ἄλλοθεν προσεταιρίζομεν ἀλλήλοις ἅμως γε πῶς δὴ μάλιστα πρότερον φίλοι εἶναι δοκοῦντες, ἐμοὶ δὲ ἐὰν ἐλευθεριάζῃς τοι τὴν ἀρχὴν, ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς γέγραφα. Sed ſit ſane nunc verum & pro comperto habitũ, quid igitur? exiſtimaſti ne me tam cõmodis meis inimicum atq́ etiã tam male propitiũ numen habuiſſe ſcribendo, ὡς προσηγόρει τοῖς προσιοῦσιν ἐμπλήκτως τι καὶ προπετῶς, καὶ δεῖ με ὡς αὐτὸν λοιδορούμενον φέρεσθαί με τῶν φίλων ἡμῶν τὸν κορυφαῖον, ὑπὸ σοὶ ἄγαν ἐκείνης ὁρμῆς εἰς σε ἀπηρεισμένης; τί οὖν; ὅτι ἔφθην ἐγκρατὴς εἶναι τῶν καθαπτικῶν γελοίων καὶ σκωπτικῶν, ὥστε καὶ ἄνδρα μοι πάντων προσφιλέστατα διακείμενον τὸν Δηλοῖνον, πρὸς δὲ καὶ ἐπ' ἀξιώσει ὄντα ἐν σοὶ τυχόντης, ἐφυβρίζων κόλακα, ἀπεκάλουν; οὐ γάρ σε δήπου φιλοκόλακα ἀπεκάλεσα ἰδυνάμην, μὴ οὐχὶ αὐτὸς τοῦτον ἀποκαλῶν κόλακα. ὦ ῥᾷστα σὺ προφέρων ἐμοὶ ὃ δὲ ἄν σοι πρέπῃ. ὁπηνίκα γ' ἡμῶν τινὰ δὲ πάμπολλα ἔπνχες συμπλοκὰς διεξοδικώτατα, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἰλιάδι τῶν ἐμῶν ἁμαρτημάτων, ἐξέσαι σοὶ ἐμοῦ γε ἕνεκα καὶ ταῦτα δὴ συνάγειν ῥαδίως ἐν τῇ τῶν φίλων σου συνόδῳ, ἀλλὰ ὥστε καὶ τῶν αἰρεομένων δεικνὺς τὰς ἐπιστολὰς ἐμάς. ἆτ' ἦν ἄξι' ἀκοῦσαι τῶν εἰρημένων αὐτῆς δόξω, ἐχόμενον δέον ἔσαι σοί, ὑπό σου πλείστης ἀμνηστίας, ἀντεξετασμῶν ἵνα γνῶναι ὢν τυγχάνω ἀντιπεπονθὼς ὑπό σου. τότε δὲ γεγενημένης ἦν ἰσοστάσιοι εὑρεθῶσιν καὶ πάρισοι αἱ ἀμοιβαί, ἐπὶ ἴσῃ δὲ καὶ ὁμοίᾳ ἡμᾶς διαλύεσθαι περὶ τῶν ἀντεγκεκλημένων. Sic fiet potiſſimũ vt facta pro infectis habeantur, nec tu in poſterum huiuſcemodi cauſificari oratorie poſſis,

πολλὰ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ λέγειν ὧν δὶς δεῖ καὶ τὸν ὃ γράφεις, cum ne id ipſum quidem τοῦτο ante quieſcere ſiueris, q̃ τοῦτο feceris vt atrocis cõtumeliæ inſtar eſſe videatur. Itá ne vero bone vir, id eſt orator, donare mihi te dices, quod conſertis manibus retines & mordicus? & cum ius omne tuum cum ramentis tuleris, æquũ & benignum litigatorem te prædicabis? Iam vero quod περὶ τῆς συνοχῆς τῆς ὁμονοίας ἡμῶν ſcribis ὡς δεῖν συγκολλάσοντες, quocunq; id pertineat, exiſtimes velim nemini vnq̃ homini me verbum ea de re feciſſe, niſi hactenus, vt dictitarim, atque omni corporis animique habitu præ me tulerim, non ita mentes noſtras huiuſcemodi velitationibus verborum eſſe commotas aut emotas, vt luxari propterea confirmatæ amicitiæ compages ac dimoueri poſſent: ſed tamen hanc ſimultatis imaginem ita ad verum eſſe effictam, vt amicorum ſtudiis & hominũ errore pro vera ſimultate tandem exciperetur. In quo nihil ipſe magnopere prouidẽdum mihi ante exiſtimaui, q̃ tibi cordi eſſe magis genus illud ludicri certaminis ſenſi atque perſpexi, quod præpilatis iaculis certiusq; innocuis editur. Non q; tibi metueres aut mihi, aut tibi a me metuendum eſſet aut mihi a te, ſed q; ſpectatores delectandos magis duceres. q̃ expectatione ſuſpendendos triſtioris exitus. Cuius conſilii rationem facile mihi probaſti, poſteaq̃ attentius rem animaduertere cœpi. Denique nullam inter nos animorum alienationem & διάστασιν interceſſiſſe puto, οἶμαι δὲ καὶ διαλλαγῆς δεῖσθαι, οὐχ ὅπως διαλλακτοῦ, ἔμελλε τὸ κατ᾽ ἐμὲ ἀλλ᾽ εἴπερ καλά σου ἔργα ἃ γέγραφα κακοήθως γε καὶ δυσνοϊκῶς, quo commodis tuis officerem, aut gloriam iſtam tuam παμμεγέθη imminuerem. ἐκεῖνο δὲ ἐνιστάμενον τοῖς ἐγχειρηματισμένοις λόγοις, ὡς ἐκ μετεώρου τοῦ τῆς δόξης ἐκπέσοις. Deus me pari mactet infortunio. Datum eſt aliquid ſtomacho, & humanitus nõnihil admiſſum eſt, & incommode fortaſſe, atq; imprudenter de amicitia conſultum, dum iugulum exiſtimationis mutuo petentium ſpeciem præbebamus, vt aſſolet interdũ in ſimulacris pugnæ, dum concertationis impetus extra præſcripta ludicri, & præter legitimas vices ac conſtitutas effertur. Id enim ipſi in ſeptis accidere decurſionum militarium videmus aliquãdo, & veniam tamen mereri cum blanda ſatiſfactio deprecatur errorem. Neque id inexpiabile eſt quod extemporale fuit, nec vnquam vnum diem hæſit animo. Ne tum quidem ita valuiſſe ſtomachationem aut contentiunculam vllam affirmarim, vt euaſerit in odium. Id quod vt de me affirmo, ſic de te haud dubie coniicio. Quid ſi mihi ne pœnitenda quidem videntur quæ ſcripſimus? Quantum eſt enim ad confirmationem amicitiæ, ab acriore nos contentione citra noxam diſceſſiſſe? ita vt vterque alterius animum periclitatus, perſpectum ſe habere pertentatumq; confidat & lætetur. Quòd aulicum me factum cauillaris, & literarum vicem doles, quaſi eam cauſam receptam deſeruerim, aut prodiderim, ob idque magno patrocinio literæ bonæ deſtitutæ ſint, materiam mihi tecum iocãdi præbebit, græce tamen ſcribam vt liberius & ſimplicius acroama præbeam expeditionis aulicæ quæ mihi hoc anno obtigit, haud ſcio quàm propitia prouidentia. Vale ex eodem Marliano. XVII. Calend. Octobris. En tibi alteram exhomologeſim optima fide factã. Poſt aliquot dies quàm literas tuas accepi, meas ad Hermanum tuum miſi græce ſcriptas, ſed vrbem iam exierat ob peſtem, ita ex vrbe relatæ ſunt, & has illis ſubdidi animi cauſa. Mirum eſt enim

quantum delector ad te ſcribens. Vtraq; tamen eidem homini non committã, vt mihi in binarum vicem cedant. Vale rurſus.

Gulielmus Budæus Eraſmo S.

HEri circiter ſecundam vigiliam noctis venerunt huc Germani duo, literasque tuas mihi reddiderunt ad lectum iãiam ituro. Lucubraueram ad horam vſque nonam, quod ieiuniis tantum ſoleo. Nam poſt cibum nihil lego niſi ſumma coactus neceſſitate. Nec tamen ſtatim horam dormiendi habeo, quare matutino ſæpe obdormiſco, vt qui annis iam quatuordecim noctes treis (vt opinor) vacuas capitis dolore non habuerim: tantum abeſt vt ſummo illo bono fruar voluptuariorum philoſophorum doloris vacuitate. Mane igitur hæc ad te ſcripſi, ne tabellarium morarer, quando ita orabat me Beraldus, qui ei comitem cum epiſtolio dedit. πρῶτον μὲν οὖν ὦ ἄνερ προσφιλέστατε τῆς εὐπραγίας εὔχομαι πᾶσι καὶ πάντως, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ σοι, τοσαύτην ὑπάρξαι. καὶ προσέτι, ἵνα ὅπερ δεῖ μάλιστα ὑπὲρ ἡμῶν, φιλοτιμίας τε ἡμετέρας ὁμοιβάδας τε καὶ δόξης, τοῦτο πρᾶξαι ἔσται τὸν διὸν ἡμῖν. τοῦτο δ' ἐστὶν οὐ μόνον τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀλλήλοις ἀνταποδοῦναι, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀμνηστίᾳ τῇ πλάσει, ὡς προφέρεται καὶ βεβαιοῦται ἡμῶν ἑκάτερος, ὅπως συναπτομένην, καὶ ταῦτα μοι ὅπερ ἐπιψηφίσθω ὁμοφωνίας δῆθεν εἵνεκα. ἔστω δ' ἡ ὁ ἀμνηστίας νόμος πάντη πάντως κύριος, ὡς δ' ἐκκλησίᾳ ξίτῃ κάμλος. Hac certe lege ſtare mihi certum eſt tanquam trinundino perlata. Itaq; obiectis non reſpondebo, quoniam hanc excetram * alia ratione ineluctabilem eſſe inter nos ſatis conuenit: niſi hoc inficiabor, quod tu de Strophologia inquis me non negare. Quem locum epiſtolæ meæ vide etiam atque etiam vt ſatis intellexeris. Deinde q; teſtificaris te nihil vnquam oblocutum, per me licet vt verum ſit, nec neceſſe habeo viciſſim itidem conteſtari, cum id ſatis ſuperioribus epiſtolis actum ſit, ſi ſemel agi potuit. Quod ſi qui tuorum mihi obtrectauerunt, vt eos feciſſe literatis teſtimoniis credidi, non tam improbus ſum vt etiam ſi id cauſa tua inſtituerunt, tu illorum præſtare debeas aut ſtultitiam aut ſtudium inconſultum. Atq; vt ſtomachum antehac aloe fortaſſe immodice temperata perpurgaui, ſic etiam aureis aceto poſthac eluere ſtatui, ne quemuis obtrectationis aut querimoniæ nuncium non excuſſum admittã. Sæpe enim in fraudẽ nimia ſimplicitate incidi: id quod tibi accidiſſe credo de epiſtolis tuis, quas tu maledicas appellas, ego immodice ſalſas, quæ tamen a te aceto poſtea & tunc etiam tinctæ multum remiſerunt muriæ & ſalſuginis. Q; mihi & ingenii & doctrinæ palma cedis & laude, non accipio quod das: non id agebatur noſtra illa cõtrouerſia, quam ita ipſam deciſam eſſe volo, nihil vt inde mihi acceſſiſſe videatur, ne non gratuita ſit. Et alioqui nunq̃ ea de re contẽdere litigioſe in animum inducam, cuius acerba odioſaque diſceptatio eſt, tranquillitatiſq; interpellatrix: iudicium autem fere poſthumum eſſe ſolet duntaxat incorruptum. q̃q̃ ſatis compertum habeo eam tibi ſuſpitionem præcordiis aliquando hæſiſſe. ὡς γε ὦ γῆ καὶ θεοί, οὐκ ὤκνησας ἀπεῖπ ... τί δὲ βούλεται ὁ Βουδαῖος, δῆλόν ἐστι τε ἤδη αὐτόθι. καὶ νῦν δὲ προσχωρῶ τὴν προτέραν τὴν κατὰ τὴν παιδείαν. ἆρά γε καὶ προσεπτάμην δὲ οὕτως ἐμαυτῷ ἀξιοῖ; Egon eo inſolentiæ venerim vt aliquid eiuſcemodi animo agitauerim? ego ne ſi antiſtiti quidem tuo eſſe mihi contigiſſet, fortunarũq; auctori,

Tu iſta inconſulte rumigerulis credidiſti. Quibus iam certe ſuſpitiunculis abſtergendos vtrinq; animos nobis eſſe cēſeo. Verū mira ſunt illa quæ ſcribis de illis eruditionis ingenuæ hoſtibus. Profecto tui me iam cœpit miſereſcere, cui in eam arenam deſcendere nunc neceſſe ſit, aut patrocinium deferendum inſtituti honeſtiſſimi, vltimæque voluntatis illius antiſtitis, qui legatum memorabile vberrimúmque reliquit ad ſtudia alenda hominum ingenio præditorum. Hic æquioribus omnino vtimur ſacræ philoſophiæ defenſoribus. Quare ſi iſtinc paululum concederes, vt ſtatuiſſe te rumor eſt, tuarū rerū iactura iſtiuſq; prouinciæ cōmodorum, ingens (vt opinor) compendium laboris moleſtięq; factitares. Hac in vrbe omnino ſi non ample, certe honorifice & commode cū viris exiſtimatiſſimis agitur, primariæque commendationis in literarum lautiorum profeſſione. Tu rationum tuarum ſummam melius nouiſti, quas etiam (vt arbitror) cum amicis iuratioribus ſubducis, ego cum ſcribendi argumētum requirerem, hæc epiſtolæ addidi. Nam de aulica expeditione mea non eſt quod fabulam mox a mę expectes, nūc etiam in ſeriis occupatus, huiuſcemodi nugis non vacas, & me hilaritas cum ocio deficit. Nam his diebus literas Roma, Venetiis, ex aula, aliundeq; ſimul accepi: quibus cum reſpōdere cœpiſſem, tuæ ſuperuenerunt. Eſt & alia commentatio, quæ ſibi quadragenarii ieiunii magnam partem vendicabit, ſi auſpicari vacabit. Huc tanq̄ in ſecuritatis domicilium me transtuleram, ſed curę & negocia vmbra ſequaciora me comitantur quoquo gētium locorūq;. Hæc ad te tantum ſcribere licuit ante ſacrū matutinū, quoniam dies feſtus erat. Valę. Ex Marliano noſtro. V. Calend. Martias. Viuem tuū verbis meis ſalutabis, cui non fuit ocium vt ſcriberem, & alioqui nihil erat quod ſcriberem: niſi ſi mactum eſſe iuberem [a] ea ingenii induſtriæq; claritate quā tu teſtificare. Scripſi ei ad Calend. Februarias, aut poſtridie Calend. ἔῤῥωσο ὦ ἐπανορθωτὰ καὶ ἁρμοστὰ τῶν καλῶν συγγραμμάτων. καὶ διαιτητὰ τῶν πονηρῶν καὶ ἀτυχῶν.

a. Alia ratione) Scilicet q̄ finem reſcribendi faciendo.

Gulielmus Budæus Gulielmo Maino S.

QVum in hoſpitii anguſtia atq; incommoditate verſemur, omniūque rerū penuria expediēdis epiſtolis neceſſariarum: ex eoq; fiat vt ad familiareis & amicos nūc primū poſt diſceſſum meum ſcribam: id eo mihi moleſtius eſt, q̄ ſcribendi argumentī plenius nunq̄ habui nec hilarius, vtpote quod in dies vberiorem ſuppeditet atq; nouam ſcribendi materiā. Etenim hic Regum conuentus, qui in conuictum iam prope euaſit & conſuetudinem familiarem tum Regum, tum eorum comitatuū, qualem quantāq; copiam prębet ſcribere volentibus? Quantā porro apparatus & inſtrumēti aulici magnificentia viſenda atq; commemoranda? Vnica mediuſfidius Regis Angliæ domus ad temporarium vſum pauculis menſibus extructa, incredibilique artificio exornata, vnum & alterum diem morari ac detinere poteſt oculos & mentem prudentis rerū æſtimatoris, rerūq; mirificarū haud inſolentis. Tentorium autē Regis noſtri in loco ſtatiuorum fixū inuſitato ſumptu, vſqueadeo hominęs in ſtuporem

adducit ob veſtis aureæ copiã aliasq; precioſę, vt magnifici apparatus exẽplũ in hac re præcipue proditũ multo maximũ eorũ quæ ætas noſtra ſuperiorque meminit, ipſe cũ aliis cẽſeam: ac ne ſuperari quidem olim poſſe putem: vt non in luxum res euadat reipublicæ profligatorẽ. Hęc cũ perſcribere ob cauſam ſupradictã nec vacet, nec promptũ ſit: tum etiã eiuſmodi eſſe mihi videtur, vt etiã ſi locus tẽpusq; ſuppeteret, reliquaq; me non deficerent, tamen in id tẽpus reiicienda eſſe ducerẽ, cũ res fide ſtiloq; maiores corã quoq; ſignificari magis q̃ denarrari poterũt. Cõmendo tibi liberos quos diligẽtię tuę credidi, qui ſiue in hoc ſtudio profecerint, ſiue operã ſuã expectationẽq; meã luſerint, laus iuxtà atq; vituperatio ex euentu penes te futura eſt. Satis enim exẽplo me homines pręſcripſiſſe liberis meis ſtudioſę vitę rationẽ exiſtimabũt: & (vt Gręce dicã) τὴν τῆς φιλολογίας τ̃ ὀρθῆς μέθοδον προωδοπεποιηκέναι. Quo fit vt eos tibi cõmẽdãs, nõ meã magis q̃ cõmunẽ rẽ accurare te iubeã. Vale. Ardeę. XVI. Calend. Iunii.

EPISTOLARVM G. BVDÆI. LIBER III.

Gulielmus Budæus Chriſtophoro Longolio S.

QVæris rationem occupationũ mearum? ea eſt quam tu ſatis per te cõiicere ipſe videre: Ratio vitę inſolita, moleſta, impedita. Neq; enim ignotũ eſt cuiq̃ nedum tibi, huiuſcemodi vitã eſſe aulicam: mihi etiã eo difficiliorẽ, ꝙ ab eo genere maxime abhorrere cœperã, deſtinato quoq; propoſito & propemodũ fixo: ſi quidem conſilii quicq̃ fixi eſſe poſſet homini nõ ſibi iam magis q̃ liberis q̃ familię, q̃ poſteritati viuenti, & propinquorũ auctoritati addicto. Verum caſu mihi necopinato excuſſum propoſitũ eſt, conſiliũq; diſcuſſum quãtũuis meditatũ nihil minus prouidenti. [a] Vltro enim accerſitus ad duorũ Regũ conuentũ memorabilem. (vt mittã imperiũ regiũ) non potui eã operã nec debui: non tãtũ œconomicæ rationi aut liberorũ ſpei denegare: aut amicorũ etiam cognatorũq; precibus, ſed literatorũ quoq; cauſę cõmuni honoriq; literarũ, quarũ nomine atq; cõmendatione haud obſcure euocabar. Itaq; quũ ſumptũ nõ cõtemnendũ in eo munere obenndo feciſſem, [b] non aliter ſeruare meũ a Principe potui, q̃ vt contra animi ſententiã ære hoc aulico auctorari me ſinerẽ: non illo quidẽ pręſenti, ſed in diẽ (vt aſſolet) annuã ex penſitationũ formula conſtituto. Multis deinde conſiliorum euentuũq; ambagibus perplexe penitusq; inſinuatus, [c] cum me iam non integri ſtatus eſſe dolerẽ, alioquin etiã moleſtię atq; iniquitati in vniuerſum aulicę cõditionis infenſus, in priſtinũ ſtatũ aſſerẽdi me impetũ haud ignauũ ceperam. aula aliquot hebdomadis carui, reguſtãs cũ licebat ſtudioſę vitę liberęq; ſuauitatẽ. [d] Quũ in ea (vt ita dicã) libertatis vſurpatione agerem, ecce tibi ſub id ipſum tẽpus in vrbẽ regis aductus, aulam (vt fit) adeo, mihi quod debebatur vt per occaſionẽ quoquo modo ſeruarem. ibi mihi obiectum & exprobratum cauillabunde, ꝙ homo ſemianimis vmbratiliq; vitę ineducatus: ſolẽ diu perferre laborẽq; comitatus nõ potuiſſem. deinde literis conuiciũ eã ob cauſam fieri cœptũ, & in hęc noſtra ſtudia cauilla iactitari, haud dubie ingenia in

muſarum ſanctioribus officinis perpolita nulli vſui publice poſtea eſſe poſſe, inerteis illinc homines ſimul & eruditos euadere. q̃q̃ ne euadere quidem eruditos, qui nulla ſpe elici poſſent, non propoſita, non in manu poſita, in medium vt prodirent ſpecimen induſtriæ facultatumq; daturi quas tanto labore compararent. His atq; huiuſcemodi verbis: ſimul amicorum meorum iurgiis atq; auctoritate adactus, piſtrino tandem aulico me reddidi vultuoſum iam & confuſum: in quo nũc obnupta pene frõte molã verſare multis, vt opinor, videor nõ modo ſeruilem, ſed etiam aſinariam: identidem reſtitans & ingemiſcens, nec proficiens hilum: homo ſine lare, ſine libris, ſine conſilio ſatis certo, deniq; ſine ſpe reconciliandæ philologiæ: quam nondum ipſam plane placatam a diuortio nõ paucorum menſium abrupto conſilio & pene præcipiti relinquere mihi contigit. Miſerum enimuero te inquis & maleuolentibus fatis genitum, qui hoc conſilii ceperis, & hactenus ſecutus ſis: vt te [e] veluti cœlo quæſitaq; claritate deiiceres, in tenebraſq; iſtas conderes Cimmerias. Verum quid facerem tãdem potius? quũ ſingularis humanitas Principis ingenio & facundia oriſq; dignitate viſendi, & benignitas plane regia, validum retinaculum animi mei fuerit, cuiuſcũq; etiam alterius remora haud dubie illecebraq; innoxia futura aliorſum quoq; prorſus euadere contendentis & meditati, qui quidem certe meminiſſet natalium ſuorum & imaginum: & charitate teneretur vxoris & liberorũ: quã prodere ipſam mihi inerter ac deſtituere videtur: quaſiq; ſuo ſe genere ſtẽmateq; abdicare: quicunq; familiæ nomen opera ſua virili fraudare non veretur: vt indulgẽtius ipſi de ſe mereri genioq; ſuo vacare poſſit. Nunc autem tametſi honori haberi doctrinæ exiſtimationem ita video vt iure queri nequeã, aut excuſare opinione me quod ad hoc quidem attinet fuiſſe falſum, tamen animus meus ſui ſemper ſimilis, & dulcedine libertatis perfuſus, ſimul inertis huius vitæ inſolens & intole-

.a. Vltro enim accerſitus ad duorum regum conuentum) Ardeanum conuentum ſignificat.

.b. Non aliter ſeruare meũ a principe potui) Seruare ſuũ verbũ eſt antiqui iuris: quod ſignificat, quod depenſum eſt recuperare. Iulianus iuriſconſultus, Si mãdato meo. X. Titio credideris, ſi cum Titio egeris, ego non liberabor: ſed in id duntaxat obligatus ero, quod a Titio ſeruare non poteris. Modeſt. Fideiuſſores in id accepti ſunt, quod a tutore ſeruari non potuerit. Cicero ad Q. fratrẽ. Caluus aiebat aquæ iure conſtituto, & ſeruitute illi fundo impoſita, tamẽ nos precium ſeruare poſſe, ſi vendere vellemus. A Græcis τὴν ζημίαν κομίζεσθαι, & κομίζεσθαι τὸ ἑαυτοῦ.

.c. Cum iam me non integri ſtatus eſſe dolerem) Integer ſtatus eſt plena libertas: verbum eſt iuris. Status controuerſiam pati dicuntur, qui in ſeruitutẽ aſſeruntur. ſcilicet οἱ δουλαγωγούμενοι, & qui δουλείας φεύγειν dicuntur ab oratoribus Græcis: vbi τὴν δίκην accuſatiuus ſubintelligitur.

.d. Quũ in ea (vt ita dicã) libertatis vſurpatione) Vſurpare verbũ eſt iuris priſci. Cic. in tertio de Orat. Etiã hac vtũtur inſtituendo diuiſionẽ, ſed ita nõ vt iure aut iudicio, vt deniq; recuperare amiſſam poſſeſſionẽ, ſed vt ex iure ciuili ſurculo defringẽdo vſurpare videant. i. nõ ita id faciũt, tãq̃ iure ſuę profeſſionis id ad eos pertineat, vt auſint tanq̃ iudicio cõtendere ad ſe pertinere, nõ ad philoſophos de iis rebus differere: ſed ſpecie quadã ſeruãdę antiquę poſſeſſionis id ſibi quaſi verecũde ſumũt, vt audeãt diſſerere de iis rebus. vt ſi q̃s ſeruare volẽs fundi poſſeſſionẽ tãq̃ ſui, ex arbore defringat ſurculũ vnũ, vt ii faciũt q̃ imaginariã poſſeſſionẽ capiũt. Vulgo ſeruare & cõtinuare poſſeſſionẽ dicũt. Liui⁹ li. vii. belli Punici, Nec patrũ nec auorũ memoria dialẽ queq̃ id ius vſurpaſſe. i. eo iure vſum eſſe vt poſſeſſorẽ. Idẽ, Mirabũdi quidnã incidiſſet, ne ex tãto interuallo rẽ deſuetã vſurparẽt. Cice. in Verrẽ, Ne morã q̃dẽ mortis, mẽtione atq; vſurpatione aſſequi potuit. i. cũ ſe ciuẽ Romanũ eſſe diceret & eſſe teſtaret. Liuius rurſus lib. viii. ab Vrbe condita, At ſi quãdo vnq̃ conſociãdi imperii, vſurpãdę libertatis tẽpus optaſtis: cũ hoc tẽpus adeſt. Appius olim Claudius librũ de vſurpationibus ſcripſit, vt inquit Põponius iuriſcõſul.

.e. Veluti cęlo quęſitaq; gloria deiicere) In cęlo eſſe eſt ad cęlum ferri laudibus, & gloria celebrari. Cicero ad Att. Bibulus in cęlo eſt, nec quare ſcio: ſed ita laudatur quaſi vnus homo qui nobis cũctando reſtituit rem. Idẽ in Philip. ſecũda, Collegam tuũ de cęlo detraxiſti. id eſt, de ſumma gloria perturbaſti.

Seruare ſuũ.
τὴν ζημίαν κομίζεσθαι καὶ τὸ ἑαυτοῦ.
Integer ſtat⁹.
Status cõtrouerſiã pati.
οἱ δουλαγωγούμενοι. & δουλείας φεύγειν.
Vſurpare.
Cõtinuare & ſeruare poſſeſſionem.

i

rans,in aulę comitatu quaſi caueola incluſus identidē circūuolitat, effugiū aliquod quęritās nequicq̄ nec inueniēs. Nam cum me hinc tędium,inde quietis liberalis deſiderium ex æquo pene domum reuocent,identidem circunſpectās & oberrans eruptionis locum animaduertere nequeo duntaxat honeſtę & inculpatę,vtpote qui omneis tranſitus occluſos eſſe pœnitentię ſentiam. Quo fit vt veluti quadā pudoris atq; ignominię [r] cinctus indagine,exilium conſciſcere mihi interdum ſuſtineam a muſarum contubernio:interdum tanq̄ fanatico furore inſtinctus perfrictam frontem & obduratam impingere in obicem conſtituam,& clauſtra perfringere:obuallatamq; libertatē carcere ſic emittere. Etenim vir amice per philologię tuę charitatem,quid mihi iam auctor es vt faciam?num vt animo obſequar,qui in hac anguſtia ac ceſſatione æſtuat angoreq; tabeſcit? At patrocinium publicum deſeruiſſe ſi id faciam,per inertiam ſecordiāq; dictitabor. ſiquidem ex quo Principi iam iterum palam multis hoc verbum non dico ore excidiſſe,ſed mature atq; conſulte pronunciatum eſſe pernotuit,vti poſteaq̄ [s] inter feriarum horarum acroamata inclareſcere aliquātulum ipſi cœpimus: velle ſe magnopere & cupere literis Latinis Gręciſq; ſedem ſtabilem Pariſiis ſtatuere, & tanq̄ fundamenta iacere muſei Romani atq; Attici:in quo principatus ſui memoriam inciſam poſteritati relicturus eſt:publicę illico expectationis conſenſus ſpeiq; inde erectę in dieſq; gliſcentis,ad me doctrinę elegantioris patrociniū animi deſtinatione detulit,ad quem etiam eius inſtituti auctoritatem cauſamq; in primis referebat. Eo fit vt ſi digitum (quod aiunt) tranſuerſum nunc ab aula diſceſſero,niſi cōmeandi venia impetrata,inexpiabili vtiq; culpa obſtrinxiſſe me videar. ſimul enim apparere Principi deſiero,& feruor ille regius & (prope dixerim) [t] entheus intepuerit,aut plane refrixerit, [u] vt falſam fortaſſe gratiā hactenus iniui ſpontanei Principis inſtituti,ob id q̄ alere & augere enatam diuinitus voluntatem accurate enixeq; contendi,ita immerita nimirū inuidia cōtinuo flagrabo,ſi,quod ominari nolim,res agitari cœpta irrita tandem abierit & euanida. Tenes iam (vt arbitror) rationem non tam conſilii mei (quo in re tumultuaria & pręcipiti vti non vtiq; potui) q̄ caſus improuiſo oblati,qui me arctiſſimo ex amplexu philoſophię rapuit,& in diuerſum abſtulit late expatiaturum, proculq; omni diuerſorio hominū conſultorum,qui quidē me ſecurum pręſtare queant,in gradūq; reponere tranquillitatis priſtinę & [k] euthymię. Cōpone nunc Budęum in Marliano cōmentantem,ad quē tu aliquando adiiſti iter agēs peregre: & eum qui nunc curis inſuetis inter curioſos angitur:cuiq; negociū ſępe faceſſunt hominū genus haud æquiſſimum literis,ii qui ſuper hoſpitia manſionatim cōſtituti ſunt.cretarii deſignatores quos Gręci appellāt [l] ἀκισάθμοι: vt vno verbo abſoluā,qui ex glorię factitandæ officina tranſiit ad vitam ingloriam & [m] nomadicā. expedi etiā conſiliū ſi potes amico in inopia cōſilii deprehēſo,& tāq̄ in ſalebra hęrenti vitę porro agendę. [n] ταῦτα μοὺ οὖν ἀποκρίθητι πρὸς ἄνδρα σε τῶν ἐμῶν, ὡς οἶμαι, κηδόμενον, συνιέναι τε γλιχόμενον καὶ καταμαθεῖν πῶς ἔχει τὰ τῆς προαιρέσεως τῆς ἡμετέρας, τῆς ἐξαίφνης κεκαινοτομῆσθαι καὶ παραδόξως ἐπιτετελέσθαι φθασάσης, οὐ μὴν δὲ καὶ παραλόγως. τούτου μὲν δή με τοῦ νεωτερισμοῦ ἀγασθαί σε καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ μὰ συγγράμματα ἐντετυχηκότας. οὐ ταὐτοῖς ἄγαμαι ὅντι δι' ὀργῆς ἄγω, πῶς γάρ; ὅσγε διὰ τὴν τοῦ βίου ἐπιτήδευσιν ἐς τοὔμπαλιν δοκοῦσάν μοι περιελθεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένοις· ἐν μέντοι καὶ γνώμην γε σύνοιδα

μοι μεταδομένῳ, ἵνα ἐπειδάν γε τινὶ τύχῃ κρείττων γένωμαι τῆς διαγαγούσης με νῦν ἀνάγκης, μὴ δὲ ἐν τούτῳ ἵνα μάλιστ' ἂν εὐξαίμην ἀνεξούσιος εἶναι αὐτὸς ἐμαυτοῦ δὴ, ὑπάρχῃ, ἵν' ἔχῃ μοι τοῦτ' ἐνδείκνυσθαι ὅτι οὐ βουλομένῳ μοι ἦν ταῦτα οὐδὲ ἐμαυτῷ συνηδομένῳ. [n] De Legato Regio iſtic agente faciam ex ſententia animi tui, non tua modo ſed etiam eius hominis cauſa, quem noui præter eximiam iuris doctrinam etiam literarum noſtrarum eſſe amantiſſimum : faciam autem ita demum, ſi ita occaſio tulerit vt operam illi tibiq; qui hoc iubes nauare poſſim, id eſt ſi in rem pręſentem aut fortuna me deduxerit, aut eorum conſilium quibus ipſe munus ſuum promendum apposite mandarit. Lazarus homo tibi, mihi, omnibusq; (vt opinor) ſtudioſiſſimis amicus, iandiu in aula non comparuit: exiſtimo eum ſtudiis ſe priſtinis reddidiſſe. quare de eo ſcribere quod ipſe poſcis non poſſum, niſi eundem eſſe ſemper ipſum, id eſt ingenuo animo & voluntate proba & egregia: vt quidem præ ſe ferre videtur. Quas flagitas tantopere epiſtolas cum libello de Cõtemptu rerum fortuitarũ, ſtatim ad te miſiſſem: ſi hic venales haberentur, aut inueniri alio modo potuiſſent: mittam autem primo quoq; tempore, niſi interim aliunde habuiſſe ſenſero. Gratum eſt quod ſcribis [ν] περὶ τοῦ ἀδελφιδοῦ μου Βουδαίου, de quo iam ad te ſcripſi, & de eius ſodali. Quod vero de ſuppeditatione ἀργυρίου ſcripſiſti [ο] οὐδὲν δεῖ σύγε τοῦτ' ἐπιτεύχειν γε· ὧν τῇ πόλει τοὺς χορηγήσοντα πάντα τὰ καθ' ἡμέραν ἐπιτήδεια. & Mediolani nõ leuiter viaticatus eſt iſte meus a Prętore Mediolanẽſi amitino ſuo. nõ vult aũt pater eius [ρ] pãtolabũ eũ eſſe, id q̃d mihi vt tibi denũciarẽ vltro ſcripſit.

.f. Cinctus indagine &c.) Indagine cingi eſt, περιστοιχίζεσθαι hoc eſt plagarum ſerie circundari. Virgil. Saltuſq; indagine cingunt. Tacitus metaphorice, Romę teſtamenta & orbos velut indagine eius capi. Id eſt, captatorem eſſe orborum, ita vt nullus captiones eius euadat: de Seneca dictum eſt. Liuius. lib. vii. Cum pręmiſſus eques velut indagine diſſipatos Samnites ageret, cędem ingentem fecit. Eſt ergo indagine cinctus, qui exitum non inuenit. *Indagine cingi. περιστοιχίζεσθαι.*

.g. Inter ſeriarũ horarũ acroamata) Acroamata dicũtur etiã hoĩes acroamata recitãtes aut memoriter dicentes ſuper cœnam & prandium. Cic. in Ver. Hic quaſi feſtiuum acroama, ne ſine corollario diſcederet, ibidẽ cõuiuis ſpectãtibus emblemata, auellẽda curauit. Seriarũ horarũ acroamata hic vocat, homines quos princeps adhibere ſolet cũ ſerias res acturus eſt, non ſolum cum oblectari vult fabulamentis. *Acroamata.*

.h. Entheus.) Enthei dicuntur numine diuino pleni, ſpiritu dei inſtincti. *Entheus.*

.i. Vt falſam fortaſſe gratiam.) Falſam gratiam inire dicuntur illi, quibus errore aliquid accepti refertur, ob idq; eis gratia habetur quaſi beneficii auctoribus. Hic ſignificat principem ſuapte ſponte nec ab ipſo Budęo admonitum gymnaſium condere inſtituiſſe, *Falſam inire gratiam.*

.k. Euthymię.) Euthymia eſt vt Cic. dicit ſecuritas: hoc eſt animi conſtitutio curis vacantis, nec ſpe nec timoris affecti. *Euthymia.*

.l. ἐπισάθμους.) Qui ſint epiſtathmi, docuit Budæus in alteris annotationibus. *ἐπισαθμοί.*

.m. Nomadicam.) Nomades ſtationẽ certã non habẽt, nec domiciliũ fixum: vt paſtoritiã vitã agẽtes. *Nomades.*

.μ. ταῦτα μοὶ ἦν &c.) Sit igitur ad te de his ita reſponſum, virum mearum rerum anxie ſatagẽtem intelligereq; ac perdiſcere gliſcentem, quonam ſe modo habeat conſilii mei ratio repente præterq; hominum expectationem deſignati conſtitutiq; non etiam pręter rationem. Quod autem de me huiuſce innouationis cauſa tu aliiq; mea qui ſcripta legiſtis miramini, nec ipſe miror nec indignor. Quamobrem enim qui ſciam vitæ inſtitutum contra q̃ ſcripſerim, tandem mihi ceſſiſſe videri, nec animum tamen ſcio me demutaſſe ſiquando diuina quadam fortuna ſuperior euaſero neceſſitate quæ nunc in ſeruitutem me redigit. Atq; adeo huius rei gratiam primis votis optarim in priſtinam denuo libertatem aſſeri: quo mihi demonſtrare liceat aliquando: neq; hæc mihi accidiſſe congratulari, nec vt acciderent affectaſſe.

.n. De legato &c.) Rubrium ſignificat Venetiis legatione tunc fungentem, qui munus illinc ad Regem miſerat, quod commendari a Budæo cupiebat cum Regi offerretur.

.ν. περὶ τοῦ ἀδελφιδοῦ &c.) Quod ſcribis de fratris mei Budæi filio.

.ο. οὐδὲν δεῖ σύγε &c.) Quod vero de ſuppeditatione pecunię ſcripſiſti, id vt facias nihil opus eſt. habent enim in vrbe qui res quotidiano vſui neceſſarias ſuppeditaturus ſit.

ρ. Pantolabum eum eſſe.) Pantolabi dicũtur οἱ περὶ τὸ προσεχόντος λαμβάνοντες καὶ αἰτοῦντες. *Pantolabi.*

ἔρρωσο σύ, ἐρρώσθων δὲ καὶ λόγοι εὐδοκιμοῦντες καὶ παιδεία ἡ ἐρωμένη μοι πρὸ τοῦ. ἴσθι δὲ οὐ πάνυ ἄγοντά με σχολὴν, οὐδέ γε εὐθύμως διακείμενον πρὸς τήνδε τὴν ἐπιστολῶν ἀμοιβήν· ἀλλ' ὅμως καὶ κατατετριμμένος νῦν εἶναι καὶ σχεδὸν κατειργασμένος τῷ συχνὰς ἐπιστέλλειν πρὸς τοὺς διαφέροντας τῶν φίλων καὶ γνωρίμων. Romorantii, poſtridie Regalium.

ἔρρωσο σύ, &c.) Vale tu, valēto & pręclare literę & doctrina antehac mihi amica. Illud autē ſcito me nō admodū ociū agere nec alacri eſſe animo in hac epiſtolarū viciſſitudine: q̄q̄ tamē nūc exercitatū ac propemodū expolitū ex diuturno vſu crebras literas ad eximios & illuſtreis amicos ſcriptitandi.

Budęus Alciato Salutem Plurimam Dixit.

Literis tuis ſane elegātib⁹ & eruditis vt libētior placidiorq; reſpōderē, priorē earū mihi partē trāſmittendā eſſe duxi. Veritus ſum em̄ ſi reſcribere ratiocinationibus tuis in animū inducerē: ne in cōtentionē quandā ꝑtinacē & acerbam res tādē euaderet: poſſet autē mihi aut tibi fomitis irę quippiā decidere imprudēti, qđ inflāmare ſenſim animos noſtros nō nequiret, porroq; fortaſſe in iurgiū exardeſcere. & hoc tū cōparatū natura in vniuerſum: tū moribus vtētiū, videmus eſſe quaſiq; iure honeſtoq; receptū: quod vel ore nobis vel calamo (vt ita dicā) excidit: id quo iure quaq; iniuria tueri vt cōtendamus, ſi in cōtrouerſiam trahatur. vſqueadeo cuiq; hominū ex ſtudio inclareſcere literarū ſperātiū, innaſcitur paulatim cupiditas proferēdę in mediū & cōfirmādę auctoritatis ſuę. quam labefactari tū credimus ipſam, cū culpā agnoſcere cogimur & deprecari. Quo fit vt inualeſcētis cōtētionis nōnunq̄ ſtimulis perciti probi alioquin homines & morū elegantia cōmendabiles, iuris tamē & æquitatis fiducia deſtituti, id cōmittere nō grauētur, iniuriā vt tuendā pro iure ſuſcipiāt: eo vtiq; delabēte euētu ꝑtinacię, ἥλον ἥλῳ quod aiunt ἐκκρούειν vt videātur. Hoc genus oblectādi per ociū animi adeo auerſari ipſe cœpi, tū ratione tū exꝑimēto cognitū, & plene animaduerſum: vt religione me obſtringere nō veritus ſim ac lege in me lata coercere, i ſcriptisq; meis cōteſtata, ne mihi vti eo liceret: niſi in eiuſmodi ſpecie q̄ mihi veniā ac gratiā huius legis deprecari ipſa poſſet per ſeſe, animūq; meū ea religione ſoluere. Cui rei accedit etiā nūc: quo minus tecū velitari argutādo ſuſtineā, pugnęq; ſimulachrū tētare & inceptare: ꝙ tu impetū quendā certū & cōpoſitū ad certamen, ꝓducere magis (vt opinor) voluiſti: copias vt oſtēderes & explicares tuas ſane inſtructas & cōpoſitas apte: q̄ impreſſionē atrocē cruorēve editurā, facere aut expiri. Veniā igit̃ ad alterā partē q̄ placidā dein frōtē porrigit, ꝓuocatricēq; bn̄uolētię: & quaſi exordiētē futurā iter nos amicitiā nō mediocrē: quā ideo ſuauius ipſā frequētius q; lectito, ꝙ tāq̄ receptui canēs pugnacē illā excipit, nōnihil ipſam q̄dē ſimile ſtomachatiōis habētē. In qua quoniā verborū epiſtolę ad Longoliū meminiſti: & tāq̄ haud addubitās vnū te his verbis deſignatū, inuidięq; tibi nō parū apud homines ſtudioſos & cupidos cōmētariorū meorū cōcitatū: leniter tu q̄dē & cōpoſite ad placabilitatē expoſtulas: admonitū te oportet ne vlterius aberres, cōiectura te eo in loco falſum eſſe. a qua ipſa opiniōe ſpero bona ex parte deductū tādē iri: quū alios quoq; nōnullos extitiſſe eruditos hoies reſciueris, q eius mei dicti partē & ſignificationē ad ſe trahere nō minus te valeāt: cū huius etiam ipſi commentationis munus obire mecum inſtituerint: glorięq; inde manaturę hęreditatem cernere in ſemiſſem aut dodrantem conati ſint. vt

magnopere iam mirari homines non debeant:ſi ego abſtinendam [y] ab ea hęreditate q̄q̄ ære ſuo conſtanti,animi mei contentionem eſſe duxerim,ex qua vix ſextantem ad me tandē aut ad familiā meā peruenturū remanſurūq; cernebā, aliis tandē atq; aliis hęreditatis petitoribus extituris:aut in partē inuaſuris.preſertim cum [z] oculū adiicere animumq; vacātibus aliis cœpiſſem:quibus ex ipſis cū fortunas meas vberius augeri poſſe iureq; meliore videbā:tum vero nullū ſperabā proditurū qui partem ſibi peteret,aut vendicaret inde quicq̄. Verū vt nihil ita munitū eſt vndiq;,& cautione obuallatū humana,quin in controuerſiā trahatur, & aſſertorē interdum inueniat:ita ex Aſſe meo primū apud me nato & educto, vnciç aliquot laudis mihi deceſſurę ſunt,ſi teſtimoniorū elogia in ea [a] valuerint ſpecie,[b] quā tabulis tātū prolatis diſceptari æquū eſt.quę vtinā tamē ipſæ olim ita exeant,vt ſua auctoritate atq; dignitate id quod aſtruximus, confirmatum nobis reddant,perſpectūq; & probatū.[c] Neq; vero partis alicuius diſpendio recuſarim [d] omnem in poſterū hęſitationē eximi in eius rei ſummā,quā poſt multarum ætatum memoriam primus ipſe (niſi fallor) [e] in mediū retuli. vt iā benignioribus iis vtamur qui aſſenſum nobis ſuum accōmodare grauatur, nō rā id (vt arbitror) argumētis & rei euidētię negātes,q̄ nominis noſtri obſcuritati & nouitati.At enim nominatim Alciati memini in epiſtola mea. hoc enim video te dicturum.id igitur ne te conturbet,accipe quod ſequitur:& puta a iurato homi-

.p. Literis tuis.) Literæ illę Alciati lib.iii.Diſpunctionum eius leguntur.

.q. Quo iure &c.) Quo iure quaq; iniuria eſt prouerbiale apud Terentium: ſignificatq;, Si iure fieri nequit etiam cum iniuria factum iri omnino eſſe ſtatutum.hoc Gręci dicunt καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως vt qui male ſibi conſcii tamen iudicio ambigunt.

Quo iure quaq; iniuria. καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως.

.r. ἧλον ἥλῳ.) Clauum clauo elidere.

ἧλον ἥλῳ.

.ſ. Religione ſoluere.) Solutus religione dicitur qui ſcrupulum iam nullum habet conſcientię.ſignificat autem nunq̄ ſe cum aliquo,animi contentione certaturum: niſi tanta iniuria ei fieret vt [u] omnino ſibi conſulere non videretur,niſi prouocatus reſponderet.

Religione ſoluere.

.t. Impreſſionē atrocē.) Atrox īpreſſio dicit̄ tā vehemēs aduerſę aciei īpetus vt ei obſiſti nō poſſit.

Atrox impreſſio.

.u. A qua ipſa opinione.) Hęc melius intelligentur,lecta epiſtola Budæi ad Longolium cuius eſt initium,Hilaribus ad veſperam.

.x. Hęreditatem cernere.) Hęreditatem cernere eſt adire:vt in annotationibus docuit.

Cernere hęreditatem.

.y. Ab ea hęreditate &c.) Hęreditas diuiditur in.xii.partes quę vnciç vocantur: vt in prima charta libri de Aſſe ipſe docuit.Semis ſunt ſex vnciç:Dodrans nouem,Sextans duę,id eſt,ſexta pars.

Hęreditatis diuiſio.

.z. Oculum adiicerē.) Adiicere oculū vel oculos,eſt cupiditate rei viſę teneri.Cice.pro lege Agrar. An vos aliter exiſtimabatis,cum ad omnia veſtra pauci homines cupiditatis oculos adiecissent, nō eos in primis id acturos.τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπέχειν Gręce dicitur.

Adiicere oculum. ἐπέχειν τοὺς ὀφθαλμούς.

.a. Valuerint ſpecie.) Speciem cum antiquis iuriſperitis appellat quam vulgo legulei cauſam vocāt.

b. Quā tabulis tm̄ prolatis &c.) Diſceptare tabulis prolatis eſt,cum cautiones & documēta teſtimoniaq; proferuntur ad rem iudicandam.Hoc autē dicit propter Leonardū Porcium,cui ab Alciato in illis literis teſtimonium perhibetur,tanq̄ aliqua ad librū de Aſſe pertinētia aliquādo cōmentatus eſſet: & ab Egnatio in annotationibus in Suetoniū. Ait ergo Budęus ſe optare vt aliquādo edātur ea q̄ ille ſcripſiſſe dicitur:vt ex eis liber de Aſſe cōfirmetur. Leonardus autē dudū eius rei libellū edidit,quē Budęus nuper in libro de Aſſe ob id furti manifeſti poſtulauit.ab Aſſe eñ omnia cōpilaſſe eum oſtendit.

Diſceptare tabulis plātis.

.c. Neq; vero partis alicuius diſpendio.) Id eſt,aliquot vncias per me licet ille ſibi vendicet,dum ea iactura liber de Aſſe ab eo comprobetur in vniuerſum.

.d. Omnem in poſterum hęſitationem eximi in eius rei ſummam.) Hęc verba ſignificant,nō recuſarim quo minus aliqua pars huius inuenti alii cuipiā accepta feratur,dummodo de iis quę in libris de Aſſe contra maiorum & æqualium opinionē dixi,& tāto interuallo vſui noſtri ſeculi reſtitui,in vniuerſum non dubitetur poſthac.Quinti.lib.i.Nam quālibet parū ſit,quod cōtulerit prior ætas,hoc per ſingulos annos prorogatū in ſummā proficit.id eſt,ad id abſoluendū & conſumandū quod propoſuimus.

In ſummam rei eximi.

.e. In medium retuli.) Referre in mediū eſt rem deſitam & antiquatā in vſum reſtituere.Cice. pro Flacco,Cornelius Flaccus veterem Valerię gentis in liberāda patria,laudē prope quingenteſimo anno reip.retuliſſet.Sic Virg.in.v.Æneid.Hūc morē hos curſus atq; hęc certamina primus Rettulit.

Referre in medium.

ne eſſe dictum & ſcriptum: qui ne iniuratus quidẽ fallere aut mentiri ſolitus ſit. τὸ ὀνόμασί σου μεμνῆσθαι, οὐκ ἐπὶ κακῷ ἐπῆλθέ μοι. οὐδὲ καθάπτεσθαι τοῦ ὀνόματός του σοῦ ἕνεκα ἐβουλόμην ἑκών. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἵνα παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ τῆς τῶν μετρίων προσηκούσης τὴν δόξαν σώζοιμι, ἣν δηπουθέν τι σὺν εὑρόμην ἐκ τῶν ὑπομνημάτων. εἶθ' ὅπως ἐπιδεξαίμην πάντων τῶν διαδόχων αὐτῶν τὸ ἐμὸν ἐκεῖνο ἐπιτήδευμα, μάλιστ' ἀεὶ δοκοῦν εἶναί μοι ἀξιομνημόνευτον. id quod beneuolẽtię tributũ initęq; dudũ amicitię Auenione, vide an recte tu perpenſeq; aeſtimaris. ἐφ' ᾧ δὴ νῦν δηλοῦν μοι, ὡς οἶμαι, ἐγκαλοῦντί σοι ἀντεγκαλῶν ἀγνωμοσύνης ἢ περιορωμένας γοῦν δὴ τὰ ἐς ἡμᾶς τὰ σὰ γεγραμμένα, ἀντιγεγραμμένως ἠμελήκεισας καὶ δυσνοϊκῶς γέ πως. ἃ καὶ ὑπὸ τῆς χρηστότητος εἴωθε τῆς σῆς ἐπεχόμενος ὁ θυμός σου καὶ ὑπεραυξανόμενος, ὃ πέρα τῆς μετριοπαθείας ἤδη ἔχθει. τοῦτο γοῦν αὐτό, ὡς ἐλπίζω, καὶ δὴ καὶ τὸ αὐτό μοι φρονήσας αὐτὸς περὶ τοῦδε τοῦ πράγματος, ἐπειδὰν ὅλον τὸ σύνταγμα αὐτὸ καταλήψῃς ἥξεις. Porro autẽ opus derelictũ,[f] quod iã occupanti poſſidere p me licuit: vt reſumã ab integro, & veluti [g] emancipatũ repoſcam, in animũ inducere nequeo: ne ſi mihi quidẽ id facere per eos bonã veniã gratiãq; liceat, quos adoptati laboris gloria manet, quę meam tandẽ deletura eſt. Nec ob id gratiã falſam & inanem a te, aut a quouis alio inire cõcupio, queis operis abſoluendi [h] conductione cedo. Nã cũ hãc operam libẽs cupidusq; adeo mihi remitto, operisq; ſuſcepti quaſi mãceps abſolutionem publice renuncio: tũ eo ratio ſtudiorum meorũ inſtitutiq; recentis euaſit: vt ſi maxime reſumere concupiam, tamen nequeam: cui nõ procul ipſi modo libris, ſed libris quoq; & lare familiari plerunq; agere neceſſe eſt. Q; ſi quid iã ad me res manu miſſa alienaq; facta pertinet: velim in te maxime hoc inceptum [i] tranſcriptũ etiam fide mea: ſimul q; idoneũ te video qui id pręſtare poſſis & implere quod conatus ſum, ſartãq; ac tectam Pandectarũ lectionẽ [k] vt hoc ſeculo prębere: vnaq; diſciplinę iã incultę & ſqualidę:[l] mũdũ (vt ita dicã) ſuũ matronalẽ referre: ſi quidẽ ad operis iã affecti [m] exaſciatiq; pręſcriptũ, cõfectionẽ eiuſdem atq; expolitionẽ exacturus es. ſimul q; ſermone ac teſtificatione virorũ grauiſſimorũ adductus qui tibi plurimũ ingenii probi ac ſingularis merito fauent: cũ omnia tibi, tum huius etiam ærumnę gloriã cupio: in homine iuriſcõſulto futurã ſplendidiorẽ. Vale. XVI: Cal. April. M.D. & XXI. in comitatu Regio.

.e. τὸ ὀνόμασί σου &c.) Quos tui nominatim meminerim, id animo vt maleuolo facerẽ mihi in mẽtẽ haudquaq̃ venit, nec certe vt tuũ nomẽ aſpergerẽ ignominia: ſed primũ, quo apud multos & mediocri imbutos eruditione meam exiſtimationem tuerer qualẽcunq; fueram ex huiuſce monumentis ingenii conſecutus. Deinde vt apertum efficerem ex omnibus mei illius inſtituti ſucceſſoribus mihi te vnum videri maxime commendabilem.

ἐφ' ᾧ δὴ νῦν δηλοῦν &c.) Quã ob cauſam ſcilicet mihi licebat opinor de te litẽ mouẽri viciſſim expoſtulare noie inurbanitatis aut certe min⁹ rectę interp̃tationis q̃ i tuũ q̃dẽ honorẽ ſcripta, ſecus iniquoq; aio ſis interp̃tatus: tua licet comitate retẽtus iſte animus & mãſuetior fact⁹ nõ vltra mediocrẽ affectionẽ euaſerit. hoc vtiq; ip̃m, vt ſpero, atq; adeo meũ idẽ hac de re ſenſur⁹ es, vbi de ipſa fueris plane fact⁹ certior.

.f. Quod iam occupanti.) Occupare is dicitur qui primus arripit. res pro delicto habitę occupãti conceduntur: vt dicunt iuris interpretes.

.g. Emancipare quid ſit, in primis dixit Annot.

.h. Conductione cedo.) Cedo tibi conductione, ſignificat, per me licet vt quod faciendum ſuſcepi, tu faciendum ſuſcipias: quia iam conductionem locatori operis renunciaui. παραχωρῶ σοι τῆς ἐργολαβίας. de hoc verbo ſatis dictum eſt in primis annotationibus: & de hac dictione manceps.

.i. Trãſcriptũ volo fide mea.) Idẽ ñ recuſo q̃n fideiuſſor ſim p̃ eo i quẽ op̃is locationẽ trãſcribẽdã cẽſui.

.l. Mũdũ (vt ita dicã) ſuũ matronalẽ.) Mũdus matronalis ſic dicit̃ vt mũdus muliebris: hoc eſt ornatus & cult⁹, a Gręcis κόσμος γυναικεῖος dicit̃. Matronalis aũt mũd⁹ dicit̃, taq̃ de caſta & honeſta fœmina.

.k. Vt hoc ſeculo.) Duntaxat quantum hęc ætas efficere poteſt, in qua antiquiſſima exemplaria non extant. Cicero in Bruto, Multum vt temporibus illis valuiſſe dicendo. ὥς γε καθ' ἡμᾶς.

Occupare.
Cedo tibi cõductione.
παραχωρῶ τῆς ἐργολαβίας.
Fide mea.
Mundus matronalis.
κόσμος γυναικεῖος.
Vt hoc ſeculo ὥς γε καθ' ἡμᾶς.

.m. Exaſciatiq;)Exaſciatę tabulæ dicuntur dolabra & aſcia paratæ: nondum tamen expolitæ. quare Exaſciatę tabulæ. exaſcitum dicitur quod iam affectum eſt q̄q̄ non confectum ſit. Plautus in Aſin. Iam hoc opus eſt exaſciatum. Vulgo eboſcare appellant artifices, quaſi prima manu formare. Exaſciatum. Eboſcare.

G. Budæus Salmonio Macrino S. P. D.

[n] EGo ne vt amicitiam vllam (inquis tute nunc vt opinor) poſthac vnq̄ eſſe velim mihi cum quiuis homine Pariſienſi? vt vnq̄ fidem habeam homini q̄libet teſtatæ exploratæq; probitatis, cui quidem certe aulico fieri contigerit ex ſtudioſo? certe nunq̄ faciam, [o] ne ſi præcordia quidem eius introſpicere licuerit: aut etiam exerta & contrectata ad manus æſtimare. [p] Quid autem mereri me velle cenſes aut a te aut ab alio quopiam, vt cum ex ſtomachi mei ſententia tecum delitigaro, amicitiam ſemel tibi non renunciem? Tu vero vt poſſis me aliquando placatum tibi reddere? non enim vero facies, ne ſi aureis quidem mihi ambas conuiciis audiendis obtundendas dederis, [q] extremaq; perferre exempla non recuſaris amici excandeſcentis. Eia tu Macrine mi: [r] licet ne pauca homini ſic ſtomachanti: [s] equidē merui (ſi ita vis) nec deprecor. ſed tamen ſi iſtius animi tui æquitati dandæ veniæ poteſtatem ira tibi inuſitata nō abrogauit, oro te & obteſtor aurem vt dextram amicitiæ noſtræ vtendam ne neges tantiſper ſaltem dum cauſam apud te dico: nam alteram nobis obſtruas licebit: quam inconſulte (vt arbitror) famę loquacitati accōmodaſti, blandęq; obreptioni [t] ſtomachationis inde conceptæ, quaſi a me inter amicos tandē ipſe præteritus ſis. In hanc ferme ſententiam inſomnium hoc trinoctio aut inſomnii inſtar ſemiſomno mihi obuerſatum eſt, cum interdiu non mediocris ſollicitudo animum meū tentaſſet, ob id q; mēſes iam multos nihil a te ne [u] ſalutationis quidem vicarię atq; internuncię habui: quem in primam claſſem amicorum retuli, perſpectum prius & probatum. Hei mihi miſero: qui toties in offenſionē hominū doctiſſimorū incurro ob eandem [x] hanc culpam fere vnam. amabo te amice cauſam cognoſce: tū deinde arbitrare an ego capitalis reus ſim. Epiſtolā vnicā tātū a te accepi poſt tuam ex aula profectionē: eamq; tū demū cū mihi hinc commeatū ad pauculas hebdomadas [y] ambirē, actuoſeq; inſtruerē. poſt reditum meum literas ad te dedi

.n. Ego ne vt amicitiam vllam &c.) Abrupta eſt oratio & conciſa indignabundo congrua.
.o. Ne ſi pręcordia quidem &c.) Adeo difficile eſt noſſe mores hominum verſipellium.
.p. Quid autem mereri me velle cenſes aut a te aut ab alio) Id eſt, quanta pecunia aut a te aut ab alio quouis accepta, cenſes me adeo placari poſſe & commitigari, ne poſt multa acerbaq; iurgia valere te, inſuper & amicitiam tuam iubeam?
.q. Extremaq; perferre exempla) Id eſt ſupplicia & pœnas amico debitas merito excandeſcenti. Extrema perferre exēpla.
.r. Licet ne pauca) Oratio eſt cōpēdioſa & feſtiua q̄ dialogo huiuſcemodi cōgruit. Dicere enī aut loqui verbū ſupplendū. Sic Cicero in ſecūdo finium. Tum ille finem (inquit) interrogādi ſi videt, quod ego a principio ita me malle dixerā. vbi verbum faciamus ſupplendū. Quod autē ſequitur: Equidē merui, ex Virgilio per parodiā dictū eſt: apud quem Turnus ad Æneā lib. xii. ita inquit. Equidē merui nec dēpcor inquit, Vtere ſorte tua. Quod autē ſubdit: Aurē vt dextrā: ſignificat ęquiorē animi partē amicitię magis memorē & indulgētē: quā prudētis eſt integrā audiēdo amico ſeruare, q fortaſſe imerito male audit. Defectus verbi loqui aut dicere.
.ſ. Equidē merui) de hoc verbo mereri copioſe in gloſſ. de cōtēptu rerū fortui. dictū eſt.
.t. Stomachationis) Stomachari interdum hominē iuuat paulo iracundiorē. Delectātur enim homines animo obſequendo irrato, ita fit vt ipſa indignatio obrepat rationi: id eſt, impoſturam faciat. Obrepere.
.u. Salutationis quidem vicarię.) Vicaria ſalutatio eſt, cum non epiſtola ſalutamus ſed ſalutandū amicum mandamus alicui. Vicaria ſalutatio.
.x. Culpam fere vnam.) Scilicet q; raro ad amicos ſcribo.
.y. Ambirem actuoſeq; inſtruerem) Id eſt cū obnixe impetrare conarer amicorum ſuffragationibus & cum in apparanda profectione impeditiſſimo eſſem ſimilis.

[z] in prouinciã priuato nomine dictam:vnde tu ad me ſcripſeras. Quum ea ope-
ra defunctum me erga te pulchre exiſtimarem:ecce tibi in aulam aduentare ru-
mor attulit maximum diſpenſatorem aulę regię (aut ſi mauis vocare Francicę
regię [a] decurionem:) qui cum ipſo te venturum omnes arbitrabamur : quoad
eius reditum intelleximus alteram tibi prouinciã ab eo eſſe mandatam:& ſimul
literas meas neſcio quo gentium in diuerſum exportatas ſatis ſuſpicatus ſum: id
quod ante prouidere non poterã. At enim ſtatim debui alteras ad te iſtuc ſcri-
bere.equidẽ culpã hãc agnoſcere facilius mihi perſuaſerim,q̃ cauſas alias aliasq;
excuſare,quę cogitationes meas deinde aliorſum detorſerunt.tametſi (vt inge-
nue fatear) cũ in mentẽ mihi ſępenumero veniſſet quid mei eſſet officii,etiam te
ceſſante ſilẽtioq; indulgẽte:cũctatio idẽtidẽ (vt aſſolet) deinde obliuio ſubrepſit
alia atq; alia verſanti in dies emergentia.e quibus enata animi ægritudo nõ ipſa
quidẽ mœrẽs,ſed tamẽ a curis oriũda,chartã mihi ſubinde,& calamũ tãq̃ e ma
nibus excuſſit aut ſubduxit.quibus tamẽ interim ipſis vacationẽ nõ diuturnam
eſſe [b] huius functionis paſſus ſum:quantũ quidẽ manere licuit in oppidis locisq;
ad id accõmodatis.tãetſi ſi recriminationẽ in hac ſpecie valere mihi perſuadeã:
[c] quid ni hac exceptione ꝙ in eadẽ tu culpa ſis:ſummouere expoſtulationẽ tuam
poſſim,ſi mecũ [d] experiri inſtiteris aut deſertæ amicitię aut floccifactę.niſi vero
ferocẽ te facit hęc obiectio ꝙ ſemel ad me ſcripſeris.cum interim comperire nõ
potueris literas ad me tuas perueniſſe,(vt quidem in manus illæ meas incide-
runt,potius q̃ redditę mihi ſunt) niſi ipſe faterer,aut tu meas acceperis. Patiere
igitur ſi me audies , eam ſiue iniuriam ſiue aliud quicquid eſt, mutua inter nos
aboleri diſſimulatione.id quod vt facias exoratum te velim per Iani Laſcaris ge-
nium communis nobis amici,& ſi mihi fortaſſe peculiaris: a quo literas iam bi-
nas accepi Venetiis agente,cum aliquot Diodori libris Græcis quos Regi do-
no miſit.vbi nuncium præſtolari ſe ſcribit e Græcia vnde pueros (vt noſti) ac-
cerſendos mandauit & curauit. Rerum mearum ratio duntaxat aulicarum mi-
nus adhuc fixa eſt,& ex arbitratu meo hominumq; eorum [e] conſtituta qui orna
mentis meis ſtudent:quam vt ſcribere nunc tibi ea de re geſtiam. Rex hinc iam
dies aliquot cum comitatu ſuo digreſſus eſt:incertum an reuerſurus. me autem
cum paucis [f] aulicarum reliquiarum non tam conſilium & propoſitum:q̃ mor-
bus is detinuit,qui [g] officinam ſenſuum noſtrorum (vt noſti) identidem tenta-
re ſolet.neq; enim committere me hac capitis habitudine itineribus erraticis au-
deo per loca ſatis auia,quę Princeps venabundus conſectatur.præſertim cũ an-
nonę inopia agreſtes homines inuaſerit hac tempeſtate militari maxime nequi-
tia,agreſtis etiam fere copię calamitate. Vale. Diuione,pridie Idus Iunias.

.z. In prouinciã) Galliam Narbonenſem. Quum ea opera defunctum me erga te pulchre exiſtima
rem). Ita plane me perfunctum eſſe amici officio.

Decurio. .a. Decurionem) Hunc magnum magiſtrum vocant. Decuriones vocabantur primi ſingularum de-
curiarum,inquit Var. Inde decurio cubiculariorũ Tranquillo in Domitiano. At enim ſtatim &c). Ob
iectio eſt cui reſpondet quaſi per deprecationem.

Exceptiones. .b. Huius functionis) Scriptitandi ſcilicet.

παραγραφαί. .c. Quid ni hac exceptione). Exceptiones ſunt quæ actiones ſummouent,a Græcis παραγραφαὶ di-

Præſcriptiões ctę. ob idq; etiam præſcriptiones appellantur.

Experiri. .d. Experiri inſtiteris. Experiri autem eſt actionem in iudicio intendere,vt in gloſſ. libri de contem-

Diſſimulatio ptu rerum fortuitarum dictũ eſt. Diſſimulatione. Iuſtinianus in inſtitutionibus iuris de actione in-

ſtriarum loquens lib.iiii.Hęc actio inquit diſſimulatione aboletur.

.e. Cõſtituta).i.confirmata & ſtabilita certo ſtipendio in breuiarium prætorianum præſcripto. — Conſtitutus.

.f. Aulicarum reliquiarum). Aulicas reliquias appellat eos qui comitatu abeũte,cum principe quaſi triarii ad aliquot dies remanent:expectantes quid futurum ſit de regreſſu &c. — Reliquiæ aulicæ.

.g. Officinam ſenſuum & cætera) Caput ſignificat. — Caput ſenſuũ officina.

Gulielmus Budæus Ioanni Cochlæo Sal.

EPIſtolam tuam tertio Calend. April. ſcriptam ad Calendas Iunias accepi: quæ mihi quidem ipſa cum alias,tum eo iucunda fuit & opportuna,ꝙ literas meas cum quaternionibus quos inſpiciendos acceperam, ad te perueniſſe iam compertum habeo,quod prius addubitabam.veritus ſum enim aliquandiu ne fides mea ea de re obſtricta tibi diutius permaneret,cũ in mandato tuo peragendo culpam nullã morãve admiſiſſem.Quãtum autem ingeniũ tuũ & propoſitum ex literis iam alteris tuis æſtimare potui & perpendere,tute iam ita honeſtis conſiliis & moderatis animum adiecisti : nihil vt edere ſtatueris eorum tuæ [h] acriori animaduerſione deprehendiſti,quibus in ipſis ætas adhuc iſta contagione rudiorum ſeculorum imbuta hallucinatur: quod non (vt ita loquar) prudenti facundia præillitum ſit & [i] medicata,quo æquioribus id animis & libentioribus expendatur ab hominibus,qui in manus ſumpſerint inſpiciendum. Quam docendi rationem in publicumq; proferendi quod elucubratum ſit intus:iis omnibus neceſſariam eſſe duco,qui animos hominum deducere inſiſtũt a receptis iamdudum confirmatisq; etiam atq; etiam perſuaſionibus,in quibus multarum ætatum ſenſus & iudicium erroris [k] callum obduxit. Neque enim (vt ſi dicam)apud vulgus [l] errore ſucceſſorio præimbutum & occupatum [m] Senatus prius datur hominibus peritiſſimis,de rebus huiuſcemodi in medium relaturis:q̃ compoſita oratio & efficta ad gratiã cõtumacibus animis pedetentim obrepſit:auctoritatem ſibi ipſa præſtruens atq; attentionem, quoad eo inſinuarit vſq;,vnde cauſæ iam fiducia niti ac [n] firmamentis poteſt,ad [o] conuellẽdas baſes [p] præiudicii.ſimul enim aures (vt ita dicã)cõceſſus ac populi [q] vaca-

.h. Acriori animaduerſione). Animaduerterat enim multa ſeculorum multorum ignorãtia,contra veritatem recepta eſſe,in libris iuris pręcipue:adeo vt pro compertis haberentur,quæ ad acriorem obſeruationem recenſeri magnopere intererat vitæ ciuilis.

.i. Medicata). Vt melle ſoporatam,& medicatis frugibus offam Obiicit,apud Virgilium lib.vi. — Medicata.

.k. Callum obduxit)Cic.in Tuſculana. Quorum animis diuturna cogitatio callum vetuſtatis obduxerat.Id eſt vetuſtate obduruerat. — Callum obducere.

.l. Errore ſucceſſorio).Succeſſorium edictum Prętoris eſt,quo gradus vnus propinquitatis alterum gradum excipit ad bonorum poſſeſſionem defuncti petendam,ne caduca fiat hæreditas,& certiores fiant creditores quo cum negocium ſibi futurum ſit. — Succeſſoriũ edictum.

.m. Senatus prius dat̃).Dare legatis Senatũ eſt legatos in Senatũ admittere.Liuius lib.ii.tertię decadis,Legatis captiuorũ Senatus ab Dictatore dat⁹ eſt. Senatũ igit̃ dare,eſt poſtulata audire.Hic aũt metaphoꝛice vſus eſt.Neq; eñ hominũ opinio,quę lõgo errore inualuit,peritiſſimos hoies nouũ ꝙppiã afferẽtes audire ſibi pſuadere poteſt,anteq̃ ipſi ſibi audientiã fecerint cõpoſita ad gratiã oratione Q̃ď aũt dicitur,In mediũ relaturis:ab eadẽ metaphora eſt.Cõſulũ eñ erat ad Senatũ referre ſi q̃d noui accepiſſẽt. — Senatũ dare.

.n. Firmamentis).Quid ſit firmamentum cauſæ dictum eſt in primis Annotationibus. — Firmamentũ cauſæ.

.o. Conuellendas baſes).Cum baſis reuellitur,ruat columna neceſſe eſt & quicquid incũbit columnæ.

.p. Cęci pręiudicii).Cęcũ pręiudiciũ dixit opinionẽ hominũ errore per manus accepto ſignificãs,qui anteq̃ veritatẽ audiũt,rem habent pręiudicatã.Cic.pro Cluẽtio,Quamobrẽ a vobis iudices poſtulo, vt nequid adhuc pręiudicati afferatis.etenim nõ modo auctoritatẽ,ſed & nomẽ iudicũ amittemus,niſi hic ex ipſis cauſis iudicabimus.Eſt etiam pręiudiũ verbũ iuris,cuius tria genera ponit Quintilianus. — Pręiudicium cæcum.

.q. Vacare poſtulatis).Vacare poſtulatis eſt audire ocioſe poſtulata. χρηματίζειν. loquitur enim quaſi de Senatu legationes admittente,vt perſtet in metaphora. — Vacare poſtulatis. χρηματίζειν.

re poſtulatis cœperunt longo interuallo redeūtis, quaſiq; poſtliminio veritatis:
nulla iam vtiq; [r] pręſcriptione ne triſeculari quidē aut maiore ſummouētur ani-
mi, quominus in ſententiam tranſeant auctoris cuiuſq; antiquę doctrinæ rela-
toris atque nitidioris q̄ tui inſueuerint. ſiquidem eam eſſe vim videmus ger-
manæ rectęq; diſciplinę: vbi primum animi dociles ſeſe quidem prębuerunt &
attentos, eos ipſos vt animos [s] pigneretur ipſa protinus, ac dignitate ſua aucto
ret & maieſtate. cæterum quum doceri fere nequeant ii qui docentes reſpuunt
[t] inſito præ iudicio & auerſantur: eapropter vt quiſq; noſtrum res maxime in-
auditas allaturus eſt, in multorumq; offenſionem incurſuras atque obtrectatio-
nem: ita ſumma prouidere is debet animaduerſione, vt attrectabiles mentes ho
minum ſeſeq; indulgentes ſibi quoquo modo præſtruat: quo veritas ſuapte na-
tura [v] non popularis, modeſtia tum ſua cōmendabilis ſenſim illabatur animis.
ſic enim futurum eſt maxime, perceptam vt auctor doctrinam ſimul ſuam pro-
batamq; experiatur [x] & gaudeat. cuius conſilii non pridem tibi vt auctores eſ-
ſemus ipſi, vel aſſenſores potius & probatores (vtpote qui nihil præpropere
commentationum tuarum manu mittere ſtatuiſti) erroris mei pœnitentia ſero
animaduerſi fuit in cauſa. etenim ſæpe mihi doluit, id me ætate præcalida &
præcipiti commiſiſſe, vt res in eodem ipſo genere nouitate tunc ſpectabiles &
alioqui plaudendas, nec compoſite nec populariter [y] ederem in theatrum q̄am
pliſſimum. Tametſi nihilo ſecius id mihi necopinato datum eſt tandem diuini
tus, vt argumentum haudquaq̄ tranſlatitium, inconſulte quidem ipſum teme-
req; adeo proditum (neq; enim inficiari queo) primum ancipiti populo, deinde
etiā ſecūdo [a] ſteterit & libēte. nūc adeo vt ipſum flagitetur iterū [b] & reuocetur
etiam [c] ab ordinibus. id quod etſi nullo meo merito contigiſſe video, nec eo-
dem rurſus animū vt vertam mihi perſuadere poſſum ne vrgentibus quidem
amicis, auctoribus ac ſuaſoribus permultis grauiſſimę auctoritatis viris, tamē
nō lętabile mihi eſſe nō poteſt & periucundum, certe quidē ſi moleſtū eſt ipſum
poſt animū obfirmatū diuerſam in ſententiā: triſtitia tamē afficere me nō debet.
Tibi vero Cochlęe omnia ad hunc diem integra eſſe gratulor: exēplo vtiq; meo
imprudentis & pręcipitis aliorūq; quorundā edocto: res vt ſuapte nouitate pla-
cituras afferas in medium: tua inſuper moderatione atq; elegantia [d] vendibilio-
res futuras. eiuſcemodi porro ingeniorū contētione prouinciatim quoq; gliſcen-
te, ad decus hac via capeſſendū: laudēq; ꝓpagādā erroribus explodēdis e ſchola
atq; interim illuſtrāda profeſſione literarū bonarū, quis nō videt auguſtæ illius
doctrinę a priſcis vtraq; lingua expolitę, muſarū etiam numinis multis ętatibus
[e] abrogati: quandā velut [f] apocataſtaſim breui peractū iri: in fatis vtiq; ipſam
hęrentē noſtrę patrūq; memorię [g] ęqualibus ac deſtinatis. Qꝫ ſi recta probaq;
ratione inclareſcere doctus ille vir inſtitiſſet, cuius tute in fine epiſtolæ tuę me-
miniſti: aut niſi blandiētibus incepti primordiis trāſuerſum ſe agendū aurę po
pulari dediſſet, & quoquo verſus rapiendū atq; verſandū, nō vtiq; [h] in ſe facinus
id amiſiſſet, propter quod ab [i] aduocatione (vt vere dicam) bonorum & graui-
um [k] coronaq; honeſtiore protinus deſereretur: etiā ſi ([l] vt fama eſt) hodie poſt
eum caſum quoq; circunfuſam trahit turbam: homo nimirū ingenii vt eximii ſic
impotētis: qui cum e periſtilio abdito [m] abſtruſaq; exhedra in ſcenā [n] ſua vi pro-

ductus eſſet,[o] primos act9 fabule mirificos ſimul & grates [p] cuneorum plauſu & admurmuratione, orcheſtræ etiam conniuentia & aſſenſu,nonnulla ex parte exceptos,triſti ad extremum [q] cataſtrophe auerſandaq; cluſit:ita [r] vt caueæ reclamatione fiducia pręceps,nec ſua vi ſatis ad tantā rem peragendā inſtructa,

.t. Pręſcriptione triſeculari)Triſecularē pręſcriptionē dicit exceptionē lōgiſſimi vſus.In iure ciuili exceptio longi tēporis eſt.x.annorū,lōgiſſimi.xxx.& xl.annorū,omniuū autē longiſſima eſt cētenaria quę Romanæ eccleſię obiicitur.Et illa ſecularis dici poteſt,quę longiſſimā hominum memoriā cōplectitur ita vt vltra id ſpatium iam nihil inquirendum ſit.Hic autem triſecularem appellat ter centenariam.
Triſecularis præſcriptio. Centenaria præſcriptio. Secularis pręſcriptio.

.ſ. Pigneretur)In gloſſ.de cōtemptu rerum fort.enarratum eſt.

.z. Inſito pręiudicio).i.præiudicata ſentētia & opinione animo adeo ſidēte vt euelli nequeat. hoc enī inſitū ſignificat quaſi natiuū.Cic.in Topicis,vt innata atq; inſita aſſumptis & aduētitiis anteponātur. Et in quarto Finium,Habere nos inſitam vel potius innatam cupiditatem ſcientię.Pręiudicii ſignificatio non cuilibet nota eſt,etiam extra libros iuriſconſultorum.Curtius lib.vi.Sine præiudicio dicimus cauſam liberis corporibus animiſq;:habitum etiam in quo te comitari ſolemus,reddidiſti. Verba ſunt Amyntæ cauſam dicentis, ac ſi diceret, Si ex vinculis cauſam diceremus,præiudicatum quodam modo videretur,nos eſſe compertos & conuictos ſceleris.Cū vero vinculis exeptos nos voluiſti, ſignificaſti te liberum iudicium integrumq; ſuſpendere voluiſſe,quoad defenſionē noſtrā audieris. Nā alioqui iudex ęquus eſſe nō poſſet,& in ęquilibrio poſitus abſoluēdi aut condēnandi,cū cauſę iura cognoſcit.
Inſitum. Pręiudicium.

.u. Non popularis)Parum grata & plauſibilis ad vulgus.

.x. Et gaudeat)Vt is qui veritatē lōgo interuallo rettulit,cōpotē voti tandē ſe efficiat & ſibi gratulef.

.y. Ederē in theatrū q̄ ampliſſimū).i.vt impreſſoribus permitterē qui quoquo gentiū libros venales dimittūt. De Annotationibus autē ſuis primis in Pandectas loquitur,quarum editionē pœnitendā ſibi cenſet,propterea q̄ iuuenili & feroci fiducia eas emiſiſſe ſibi videt,nec vt decuit verecūda & moderata.

.z. Secundo populo dixit pro fauente: vt Liuius,Omnia ne ſemper quæ magiſtratus ille dicet,ſecūdis auribus,quæ ab aliquo noſtrum dicentur aduerſis accipietis?
Secundus.

.a. Steterit &c.)Omnia hæc a fabulis comicis & ſcenicis tanſlata ſunt.Stat fabula, inquit Donatus, dum placet populo,& exigitur cum diſplicet.Terentius in hecyra,In iis quas primum Cęcilii didici nouas:partim ſum earum exactus,partim vix ſteti. ἵστασθαι καὶ ἐκπίπτειν Græci dicunt.
Stare. Exigi. ἵστασθαι καὶ ἐκπίπτειν.

.b. Reuocetur etiam ab ordinibus)Reuocatur fabula,quæ adeo placuit vt iterum poſtuletur.Cic.pro Archia,Quoties hunc ego vidi reuocatum eandem rem dicere commutatis verbis atq; ſententiis?Valerius, Is q; ſui operis actor,cum ſepius a populo reuocatus vocem obtudiſſet &c.
Reuocari.

.c. Ab ordinibus) A primariis hominibus & qui ſunt loco Senatus & equeſtris ordinis.
Ordines.

.d. Vendibiliores) Vendibilis græce ἐπαφρις,placens primo re aſpectu emptoriſq; allector . Cic. in Bru.Cęlius nō tā vēdibilis orator q̄ neſciret,qd ei deeſſet. Alibi vēdibilē orationē dixit quaſi allectricē.
Vendibilis, ἐπαφρις. Vendibilis oratio.

.e. Abrogati) Antiquati,exoleti,neglecti,inſueti.Nullus enim extitit interea qui muſarū inſtinctu & ſpiritu afflatus videretur,ita vt muſę iam numine vacare viderentur. ἐνθουσιασμὸν Græci appellant,tam proſa q̄ verſu ſcribentibus neceſſarium:tametſi non æque.
Abrogatus. ἐνθουσιασμός.

.f. Apocataſtaſim) Apocataſtaſis eſt plena rerū inſtauratio & iuſta in integrū reſtitutio.Inde apocataſtaſeis mathematicæ & perihodicæ. i.anniuerſarii ſolis & lunę reditus in eaſdē ſigniferi partes ac per eoſdē numeros,vt inqt Colu. lib.iiii.Quā apocataſtaſim Budę9 exiſtimat noſtrę memorię fatalē fuiſſe.
ἀποκατάστασις. περιοδικαί. ἀποκαταστάσεις.

.g. Aequalibus &c.)Aequales ſunt eiuſdē ætatis.i.ὁμήλικες. Cic de aruſpicū reſpōſis,Etenī quod ſacrificium tam vetus eſt q̄ hoc quod a Regibus æquale huius Vrbis accepim9?id eſt a cōdita Vrbe inſtitutū.
Aequales. ὁμήλικες.

.h. In ſeſe facinus &c.)Auctorem dogmatis noui vel renouati potius ſignificat,qui ab initio complacere vulgo pleriſq; cœpiſſet,nimium ingenio ſuo atq; animo obſecutus eſt,recipiendumq; ſe præbuit fauori populari,quaſi vento fauonio,quare altius elatus eſt q̄ vt portū tranquillum tenere poſſet.

.i. Aduocatione)Aduocatio eſt cohors, vt ita dicam , patronorum & amicorum,quæ in eundem locum conuenit,vt amico adeſſet,vt in alteris Annotationibus dictum eſt.
Aduocatio.

.k. Corona eſt multitudo iudicium circunſtans.
Corona.

.l. Vt famā eſt)In Germania ſcilicet. .m. Abſtruſaq; exhedra)Vulgo capitulū in cœnobiis dicit.
Exhedra. Capitulum.

.n. Sua vi)Nullius fauore & commendatione:ſed per ingenii vim innotuiſſet.

.o. Primos actus fabulæ)Id eſt prima ſua ſcripta.

.p. Cuneos)In cuneis promiſcue plebs ſedebat,q̄ plauſu aliqn̄ excipiebat eos actores,aut eos act9 quos in orcheſtra ſpectātes.i.Senatores nō pbabāt.ſic ſignificat primores & magiſtrat9 ea ſcripta tacito cōſenſu probaſſe.
Cunei. Orcheſtra.

.q. Cataſtrophe)extremus actus,hoc eſt exitus fabulę qui in comœdiis ſolet eſſe lętus.
Cataſtrophe.

.r. Vt caueę &c.)Cauea totū Theatri locū in cauā formā cōceptū ſignificat.vt ex Pli.ad Traianū intelligere licet. Huic theatro(inqt)multi debētur ex priuatorū collationibus vt baſilicę circa:vt portic9 ſupra caueā.Et ex Vitruuio lib.v.Sēſus eſt ergo,eū q primis actib9 quaſi auſpicato in mediū pdiēs placuerat & plauſum meruerat,ad extremū reclamāte toto theatri cōſeſſu aut optima ei9 parte,exactū eſſe.
Cauea.

• ilicet obruta ſit aut certe exacta & exploſa. Qui vtinam ipſe ad frugem tandem bonam commemorandum alioquin ingenium clarumq; reuocare in animum inducat. quod ſane plaudendum erit ſi contigerit, omnibus qui rem literariam recte atque ordine conſtitutam cupiunt. multa enim ille præclare, acute mireq; cum paucis animaduertit in parte doctrinæ neceſſaria. Vale vir amice, ac præclare iam exorſa feliciter detexe. Diuione ad aulam. quinto Idus Iunias. M. quingenteſi. XXI.

Ilicet. .ſ. Ilicet obruta ſit) Ilicet ſignificat repente: & in hoc loco cõuenit. Teren. Ilicet periſti. Dictio erat qua iudicũ cõſeſſus dimittebatur a Prętore: Ilicet hoc eſt per me licet, vt qui volet abeat pacto ſup. iudicio.

Gulielmus Budæus Thomæ Moro. Sal.

FAcis (vt opinor) More ſuauiſſime non de induſtria & inſtituto, ſed naturali quadam natiuáque aptitudine, atque ex ingenio tuo, vt & ſcribẽdo & diſſerẽdo ſimilem te tui ſemper præbeas, id eſt lepidum & perurbanum, etiam ſi eiuſmodi eſſe interdum nec cõſtitueris nec mediteris. Id adeo cum alias tum nuper animaduertere mihi ſubiit, quum literas tuas mihi Theobaldus olim noſter nunc veſter reddidiſſet: quibus propemodũ in ipſis hominẽ me mediocris induſtrię, accuratum in neglectis, elaboratũ in tumultuariis facis, abſolutũq; in incohatis. cum tute in cõpoſitis inconditus videri nõ nolis, & velut in affectatis & elucubratis ſimilis ſecuro & diſſoluto, hoc enim literæ tuę ſignificare videntur: cum interim ſtilus ipſe tuus in vniuerſum, nõ dico pręſe ferre anxiã diligentiã (quippe qui ductili & quaſi cerea facilitate ſuccedat) ſed tamẽ redolere ſcriptitandi certũ atq; expeditũ vſum formulãq; videatur. Mea vero illa epiſtola quã Rich. Imigefeldus vir grauis ac * multis nominibus commendabilis legatione hinc decedẽs ad te tulit, cuiuſmodi fuerit non cõmemini: hoc ſcio, eiuſmodi eam fuiſſe vt apud me exemplũ eius nullum manſerit. Tua autẽ iſta ſiue ironia cõgenita quidẽ ipſa & cãdida, ſiue vrbanitas feſtiua, & figuris innocuis cõdita, ita per omnem ſermonẽ tuũ (vt corã ipſe ſenſi) perq; orationẽ fuſa eſt: nihil vt minus eſſe te in iis doceas q̃ quod in fronte epiſtolarũ tuarũ aliorũq; vocaris. Nã cuius docti tandẽ hominis ſermocinatio acriorũ ſalium illecebris aures colloquentiũ diſſerentiũq; ductitat? Cuiuſmodi ſalibus ipſe etſi breuiter quidẽ & ſcite affrictũ eſſe me exiſtimare poſſem, ſi ſuſpicax eſſe vellẽ, nõ mediocri tamẽ lętitia his ipſis literis affectus ſum, vtpote qui nõ neſcius ſim iocandi tibi libidinẽ hactenus inceſſiſſe, vt in extẽporali ſcriptione argumẽti iuſti ſeriiq; vicem tibi suppleuerit, ne non ſcribẽdi officio quoquomodo * defungerere. Porro quãdo tu me prouocare ad epiſtolarũ viciſſitudinẽ videre in poſterũ * vſurpandã, pacta vtrinq; iuſta familiaritatis venia, vndecunq; ſecurę ſiquid imprudẽtibus incautiſq; exciderit quaſi in ſinu mutuo fabulãtibus procul arbitratu obſeruatorũ, ne cauſari alter apud alterũ poſſit * ſcribẽdi tempus nõ ſuppetere, cũ tabellarii aut viatores pręſto ſunt, age quod bene ac feliciter cedat vel accipio vel fero conditionem, in eamq; legẽ vel libertatis vel licẽtię pactũ iã hinc tecũ ineo. Legis elegãtię obſeruatricis & ſtili meditati * vacationẽ mihi poſco, donoq; tibi viciſſim: in iis quidẽ epiſtolis quę internuncię rerũ erunt ad amicitiã tuendam pertinentiũ. Ex cuius

ᵃ legis formula agere cum amicis ſæpiſſime ipſe ſoleo, cõmerciaq; arcana trāſigere ſanctioris amicitiæ. Memoriam ad te ſcribendi pene intermortuam exuſcitauit hominis tibi omnia cupientis ſingularis humanitas, qui tibi has literas redditurus eſt. is eſt Catillonius eximia morum ſuauitate gratioſus, hominūq; beneuolentiæ ᵇ lactator, atq; inter paucos nobilium ᶜ martialium literatus. quibus rebus ᶜ accedit anceps vitæ ratio in veſtratē ciuilitat ambigēs & noſtratem. Quem cum ipſum natura noſtrum natalesq; feciſſent, benignitas Principis veſtri nobis amici & fœderati, ſemel (vt video) in iſtum ᵈ incolatum ᵉ pignerata eſt. Quo fit vt nullum potiorem nanciſci me poſſe putem, quo vtar interprete atq; ᶠ interuentore tuendæ amicitiæ: quam tecum aliquando coràm, & cum aliis doctiſſimis viris clariſſimisq; contraxi. ex quorum numero velim vt Polygraphum mandato meo ſalutes, virum egregia comitate doctrinaq; prẹditum, ac tibi ſtudio fauentem non mediocri. Vale. Diuione. quæ ſtatiua nunc ſunt aulæ. X. Calendas Iunias.

.t. Multis nominibus) Nomen pro cauſa ponitur. Cicero in prẹtu. Vrbana, Quoſdam homines hunc quē ſciant improbiſſimū hominē, hoc vno nomine abſolui velle: vt ab Senatu iudicia p ignominiā auferantur. i. hac vna de cauſa. Et in Bruto, Amplius eo nomine neminē cuius petitio ſit, petiturum. — Nomen.

.u. Defūgerere &c.) i. vt ſcribēdi vices quoquomō impleres. de hoc verbo ſatis in Annot. dictū eſt. — Defungi.

.x. Vſurpandā &c.) Vſurpare interdū eſt quod diu deſitū eſt, in vſum reuocare. Cic. de leg. Sunt igitur decēuiri, neq; veris comitiis hoc eſt populi ſuffragiis, neq; illis ad ſpeciē atq; vſurpationē vetuſtatis per .xxx. lictores auſpiciorū cauſa adumbratis, conſtituti. i. vt more maiorū habita eſſe comitia viderētur, vt fieri deſierāt. Vſurpare etiam eſt vti. Tranquil. in Tyberio, Sine lictore aut viatore gymnaſio interdum obambulans, mutuaq; cum Græculis officia vſurpans, prope ex æquo. — Vſurpare.

Secure) Id eſt nulla ex parte anxiæ & ſollicitæ. — Securus.

.y. Scribēdi tēpus nō ſuppetere) Neq; enī nō poteſt tēpꝰ ſuppetere extēpore & quolibet modo ſcribēdi. — Vacatio.

.z. Vacationem) Id eſt, vt vulgo dicunt diſpenſationē. Tranquil. in Claud. Conſtituit vacationē legis Papiæ pro conditione cuiuſq; ciuis. hoc etiam ſolui legibus dicitur, vt in Annotationibus dictum eſt. — Soluere legibus.

.a. Legis formula. Videbis in Annotationibus. — Legis formula.

.b. Lactator) Id eſt allector & conciliator. — Lactator.

.c. Martialium &c.) Martiales appellat in numeros militares relatos, munia belli obeuntes. Cicero in Philipp. Craſſus Pontif. maxi. Flacco flamini Martiali mulctam dixit, ſi a ſacris diſceſſiſſet. — Martiales.

.d. Incolatum) Quid ſit videbis in Annotationibus ſecundis. — Interuentor.

.e. Pignerata) Pignerari eſt in gloſſ. de contemptu rerum fortuitarum. — Proxeneta.

.f. Interuentore) Id eſt, vt Grẹci dicūt, Proxeneta. Interuētionis vocabulo Cic. vſus eſt in lib. de Fato. — Interuentio.

Gulielmus Budæus Franc. Deloino Sal.

CVM mihi ab aula abhorrenti non minus natura q̄ inſtituto: & vultu q̄ animo magnopere erratica hæc vita grauis ſit & moleſta: tum eo prẹcipue animum meum vrit & excruciat, ꝙ in offenſionem amicorum atq; etiam ſtomachationem impingi ob eam me ſentio, confercttim incuſantium vt degenerem amicum ac mei nunc diſſimilem. Q; ſi qui eorum extiterint quibus ſcribendi occaſio ita tulerit vt quadamtenus ſatiſfacerem, cæteri quia poſthabitos ſeſe interpretantur, eo infeſtiores in me aut offenſiores cooriuntur: prope vt conſultius ſit homini qui vndique bene eo audire nequit ꝙ quoquo verſus intentus eſſe non poteſt, vniuerſorum querelis caput ex æquo obiectare tundendum, ᵍ huiusq; negocii immunitati indulgere, q̄ atrocioribus paucis vti & infenſioribus, qui cōtempti ſibi eſſe videantur. Mihi vero, quod quidē ad te pertinet, prẹclare id eue-

.g. Huiusq; negocii immunitati indulgere) Id eſt, vacare munere ſcriptitandi epiſtolas.

niſſe puto,ꝙ anteq̄ expoſtulatrices literas tuas accepi,iam iterū tibi ſcribēdi of‑ficio [h] anteuerteram,etſi tum literę meę ad te nulla mea culpa non peruenerant. quarū etiam ipſarū alterę(vt nuper ab vxore accepi)caſu interciderūt in vrbe, quod iuſtiorē vtriq; [i] expoſtulationem tuā facit.Quare defenſionis meę fidutiam non in eo poſiturus ſum quod tu ludibūdus(vt ſoles)pręripere mihi atq; aufer re voluiſti.Non excuſabo [k] aulicę apparituręneceſſitatem:nō ſalutandi officia: non principis latus cingendi:nō aulę deniq; more hominū in vniuerſum me ven ditandi.Non mihi iſta,nō mihi inquam ſed illis in excuſationē cedant qui iuſta plenaq; profeſſione nomen dederūt in comitatū regium,certaq; & fixa non tem poraria & veluti [l] precaria deſtinatione animi.quibus euenit ipſis munerū vt ob‑eundorū neceſſitate teneātur,quę miniſterium quotidianū & obnoxiū habet ad‑iunctū cum aſſiduis functionibus.Mecū omnino indulgentius agit [m] aulę geni‑us,cui ita ſeruio ipſi,vt tamē obſeruari me oculis philoſophię putē , cui iam me [n] approbare ſtatuerā & inceptabam cum huc tranſuerſus caſu inopinato raptus ſum,neſcio q̄ auſpicato.Ita fit vt cū inficias ire nequeā (ſi mihi olim obiiciatur) quin ſeruitutem ſeruiā:reſpondere tamē poſſim,ita memetipſum addici paſſum eſſe,vt tamē ſeruitutis modū in poteſtate ſemper habeā,etiā ſi ſæpe fruſtra ad li bertatē reſpectē:& ad ſeruitutis imperia edictaq; ingemiſcā.Q̄ aūt ſcite,q̄ ſoler ter,q̄ expedite deniq; operarū pręſtatione fungar [o] quas ſpecioſa hęc ſeruitus & prętextata exigit:vt vno verbo rē cōplectar: [p] q̄ integri ſtatus eſſe mediter poſt eas functiones quę plerūq; [q] ſugillata relinquūt,quaſiq; ſtigma inurūt [r] ingenuis incunabulis,nō epiſtolę res erit ſi velim ediſſerere:ſed [s] Peripateticę cuiuſdā feſti uęq; ſermocinationis,ne miliaria quidē ambulatione ſępius replicata ſatis enar rabilis.Interim autem hoc habeto,animo meo obſequi me,potius q̄ aulæ ſupra modum me probare ſtatuiſſe, [t] eiusq; litare numini & genio, ſi tamen hæc vna coire ambo nequeūt [u].rationi vero meæ & propoſito congruēter(vt ſic dicam) [x] ineptire aliquantiſper: potius quàm velut in hoc æſtu fluctuans iacturam col lectæ opinionis faciam, vt conditionem inde vberiorem auctioremq; q̄ exiſtima tiorem probatioremq; referam,pugnante mecum meo genio, & reclamitante [y] philocalia.abſit vt,abſit inquā vt hactenus hu9 mirificę magę [z] philtra in pre‑cordiis meis hæſerint.Nec tamen diffitebor nouis me rebus ſollicitatum , af‑ferre ingenio meo ac pudori vim tentaſſe nonnunquam: alienoq; conſilio per‑ſuaſum,ac me degentem amicis, frontem (vt ita loquar) philologicam perfri‑care voluiſſe. [a] ſed hanc perferre conſcientiam ecquis poſſit, qui quidem quo‑quomodo imbutus philoſophiæ præceptis , ingenuitatis etiam coloribus tin‑ctus ſit , quæ fucum non admittunt? [b] eſtuantem igitur vultum abhorrente ab inſtituto meo perſona exuendum ſtatim eſſe [c] ponendumq; cenſui:quo magis ingenue ſpirarē vt prius & cādide.ſpiritus enim priſtinos interim ſuppreſſeram [d] temporarium hoc theatrum ingreſſus:tanq̄ tolerare in diſſentaneo habitu ad aliquantum temporis imperare mihi poſſem,& [e] ſcenę ordinibusq; ſeruire.Ve rum o mira vis naturæ : præſertim doctrina legitima quoquo modo politæ. ſimul enim ſentire vim & agnoſcere impetum temerati pudoris cœpi,cuius con ſtantiam [f] enixe attentaueram: [g] in religionē ſtatim traxi adultum & cōfirmatū libertatis amorem,quaſiq; iam ſeneſcentem animum emeritarumq; cupiditatū,

.h. Anteuerteram) Anteuertere eſt occupare & pręuenire. Cæſar, Qua re nunciata Cæſar omnibus conſiliis anteuertendum exiſtimauit, vt Narbonem proficiſceretur, id eſt omnia poſthabēda cenſuit.
Interuentio. Anteuertere

.i. Expoſtulationem tuam facit &c.) Quia ignoras tu me ſcripſiſſe.

.k. Aulicæ appariturę neceſſitatem &c.) Id eſt, vt nūc loquimur aulicā factitādi neceſſitatem. tranſlatio eſt ab apparitorib⁹, quos oportet pręſto eſſe magiſtratibus. Cic. pro Cluētio, Quid ſibi autē illi ſcribę? Quid lictores? Quid cęteri quos apparere huic q̄ſtioni video volūt? Id eſt, Prętori pręſto eſſe. Sic apud Pliniū intelligendū illud lib. xxvi. circa principium, Quodā Peruſino equite Ro. quęſtorio ſcriba, cum in Aſia apparuiſſet contagionem eius importante: id eſt ὢν τῇ ἀσίᾳ τῷ ταμίᾳ παρεσάντος. Cum in Aſia appariturum Queſtori feciſſet. Quid autem ſit Aulæ apparere, ſequentia verba indicant.
Apparitura. aulica. Apparitores. Apparere. παρίστασθαι. Aulæ apparere.

.l. Animi precaria deſtinatione) Id eſt, ex animi ſententia retractabili.

.m. Aulæ genius). Id eſt rex ipſe cuius nutu aula verſatur.
Aulę genius.

.n. Approbare ſe quid ſit, inuenies in gloſſ. de cont. re. fort.
Approbare.

.o. Quas precioſa hæc ſeruitus & prætextata exigit) Significat primores & magiſtratus eſſe velut aulæ ſeruitia De prętextatis in ſecundis Annotationibus dictum.

.p. Q̄ integri ſtatus eſſe meditet poſt functiones ſeruiles) Significat natalibus reſtitui, & perinde denuo eſſe ingenuum, ac ſi nunq̄ ſeruiiſſet.
Integri ſtatus eſſe. Natalibus reſtitui.

.q. Sugillata relinquunt) Sugillata autē in facie ita dicuntur vt vibices in corpore poſt verbera. verbum apud Plinium frequens. Metaphorice pro pudore læſo accipi ſolet. Plin. lib. vii. de Auguſto, luxta hæc Variana clades, & maiſtatis eius fœda ſugillatio. Sugillata gręce dicuntur ὑπώπια: & etiam metaphorice vt latine accipitur hoc vocabulum. Cic. ad Atticū epiſt. vltima lib. i. Auli filius ita ſe gerit, vt eius cōſulatus, nō cōſulatus ſit: ſed Magni noſtri ὑπώπιον. ſugillatio Pompeii qui eum conſulē fecit.
Sugillata. Sugilatio. ὑπώπια.

.r. Ingenuis incunabulis). Incunabula pro natalibus & origine generis accipit. Sic Tranquil. Quare princeps quoq; locum incunabulorum frequentauit Cicero de Oratore. Sed quod educata huius nutrimentis eloquentia ipſa, ſe poſtea roborat & colorat: nō alienū fuit de oratoris quaſi incunabulis dicere.
Incunabula.

.ſ. Peripateticæ ſermocinationis) Peripatetica ſermocinatio dicitur quaſi ambulatoria. Peripatos ęnim ambulationem ſignificat
Peripatos.

.t. Eiuſq; litare numini & genio) Litare eſt καλλιερεῖν. Id eſt, ſacrificādo exta læta proſperaq; habere. Cic. Cū plurib⁹ deis immolaī, qui tandē euenit vt litetur alius, alus nō litetur? Litare aulę genio eſt gratiā principis emereri, eorūq; qui fata aulica regūt. Aulicā autē factitare, ipſe ineptire appellat: vti Cicero ambire & pręhenſare in dialogis de Orat. Litare autem aulę, eſt aulę ſe probare: de quo verbo in gloſſ. ſupradictis ſatis dictum eſt. Senſus autē ſic procedit. Interim ſic habeto: Id eſt, ita arbitrator, me ſtatuiſſe animo meo obſequi, potiuſq̄ me probare immodeſte aulæ genio: ſi ſentiam hæc eſſe pugnantia.
Litare. καλλιερεῖν. Aulicam factitare. Ineptire. Ambire. Pręhenſare.

.u. Rationi vero meę & propoſito congruenter). Id eſt, vt homini ſtudioſo conuenit.

.x. Ineptire aliquantiſper) Id eſt, Aulæ ſubſeruire.

.y. Philocalia) Philocalia virtus eſt eorum qui honeſtatis antiquiſſimam curam habent.
Philocalia.

.z. Philtra &c). amatoria pocula
Philtra.

.a. Sed hāc proferre conſcientiam &c) Senſus eſt. Ego aliquādiu conatus ſum, amicis auctoribus & ſuadentibus, vt ad impudentiam aulicam ambitioſamq; me componerem, ſed tandem ad ingenium meū inuitus redij. diutius enim ferre mentem ſibi ineptiarum conſciam & indecori non potui, vt qui aliquātum imbutus eſſem rudimentis philoſophię, & ingenuo colore tinctus qui fucū non admittit, hoc eſt fallaces vultus & ſimulandi diſſimulandiq; peritos.

.b. Aeſtuatum &c). Aeſtuare, non modo calore ſuffocari ſignificat: ſed etiam angi & cū ęgritudine animi ſollicitum eſſe. Cic. in Verrem. Quod vbi auditum eſt, ęſtuare illi qui dederant pecuniā: putare nihil agi poſſe abſente Epicrate. Idem alibi. Ita ęſtuabat dubitatione. Hic vtroq; modo accipi poteſt. Cum enim perſona non eſt apta ori, fit vt facies æſtu laboret. quare ſtatim is qui perſonatus eſt, cupit exui perſona, quę incommoda & inhabilis ipſi eſt. Aeſtuat etiam vultus eius, qui pudore vehementi correptus eſt: liberatus vero perſona ſtrangulante & angenti iam libere ſpirat. Spirare hic, pro ſpiritus & animos erigere ad libertatem ſignificat, qui in aulica ſimulatione obnoxiaq; demiſſi erant.
Aeſtuare. Spirare.

.c. Temporarium theatrum) Theatrum Pompeii perpetuum erat, ſed Scauri temporarium, cuius mentio in libris de Aſſe facta eſt.
Temporariū Theatrum.

.d. Scenę & ordinibus ſeruire eſt ad oſtētationē induſtrię ſuę incūbere. perſtat autē in metaphora cœpta. Cic. ad Brut. At mihi tū Brute officio ſolū erat & naturæ, tibi nūc populo & ſcenę (vt dicit) ſeruiendum eſt. Id eſt, cū in te omniū oculi cōiecti ſint: ſummopere probare te oportet, nō tuo ingenio obſeq.
Seruire ſcenę

.e. Enixe attentauerā). Id eſt, Attētauerā enixe labefactare conatus eram. Eſt attentare quod Gręci πειρᾶν dicunt, vt attentare pudicitiam matronæ vel puellę. Cic. in oratore perfecto Cum is eſt auditori qui non vereatur ne ſua fides attentetur, gratiam quoq; habet oratori voluptati aurium ſeruienti.
Attentare. πειρᾶν.

.f. In religionem traxi). Id eſt, vt nunc loquimur, ſcrupulo conſcientiæ affectus ſum. Liuius, Ioui ſoliſq; equis ęquiperatum Dictatorem in religionem trahebant. Dicitur etiam religioſum viſum eſt, ἐνθύμιον πεποίηται. Et quia inter preces multa mentio deorum erat, religioſum parti maxime fuit. Cicero. Oblatam religionem vocat ad Plancum. Recitatis literis oblata religio Prætori pullariorum admonitu, non ſatis diligenter operam auſpiciis dediſſe.
In religionē trahere. Religioſum viſum eſt. ἐνθύμιον πεποίηται. Religio oblata. Addicere. Nexum inire

[a] addicere licenti quanuis magno ſeruituti, ac vinctum & ducendum(vt loque-
bantur antiqui:)tradere ambitui. Quid igitur cauſę eſt(inquies) ſi tibi verſari
inter homines obnoxios aulicaq; mãcipia ſalua libertate licet: actionũ etiam illi-
beraliũ immunem eſſe inter homines operas nauanteis cupiditati: quin vel ami-
corũ neglector, vel ocii inertis captator, vel obliuioſus, vel illiteratus: deniq; tui
ſtudioſorũq; diſſimilis in iſto comitatu illiteratorumq; cõmercio factus ſis, qui
ad epiſtolas pro more miſſitandas tanta captus eſſe ſecordia incuriaq; videare?
Per me quidẽ licet vt horum quippiã exiſtimes: ſed amabo te amice magne, quid
uis potius q̃ contemptorem me factũ eſſe. ego ne vt obliuiſci tui cõtemptim po
tuerim, cuius amicitiã annos plus viginti inoffenſa officiorũ viciſſitudine colui?
Noſti me(vt opinor) q̃ in hoc fuerim mei ſemper ſimilis: fere vt reſcribere notis
iuxta ignotisq; ſolitus ſim: non itẽ vltro ſcribere. rurſus vt nihil minus in poteſta
te habeam quàm modum epiſtolarum, cum ſemel concalefactus pigritiam tor-
poremq; mentis excuſſi, [b] & ago tum quod agitur vt ſi quiſquam alius. Verum
cum ſim ego huiuſcemodi & cunctator & inertia prędiatus: tu vero & ad prouo-
candum promptus. & ad inuentionem felix, & ad elegãtiam expeditus atq; ' ex-
ertus, pręſertim in hoc genere, ſub manu ferme vt habeas quę ad pertrectandos
molli(vt dicitur)articulo animos eorũ ad quos ſcribis delectandosq; promen-
da ſunt: non tamen officio me ceſſiſſe tecũ vſurpando audebis contendere, ſi epi
ſtolarũ mearũ faſciculos recognoueris qui penes te aſſeruantur, vt mihi aliquã-
do oſtẽdiſti cum apud te eſſemus. quibus ex ipſis cum aliis quas ad amicos eiuſ
dem tecum notę & familiaritatis ſcripſi, iuſtũ ipſe volumen efficere potuiſſem: ſi
publicanda duxiſſem huiuſcemodi epiſtolarũ argumenta, quę in ſeceſſu lectio-
nẽ depoſcũt. [k] Porro quod mihi in fine epiſtolę tuę minitaris niſi ad officiũ redie
ro, ſtilũ tuũ ad cotem vel meam vel Eraſmi exacuturũ: credo vt veluti aſellũ pun
ctitando ad mutuas vices excites, quem palpando aut exhortando nõ potes: tan
tum abeſt vt verear, nihil vt magis optem in hac ſpecie. Etenim ſi ' meo me pu-
gione laceſſere cœperis, non modo vt cognitum, ſed etiam vt hebetis ſimilem
eum floccifaciam. ſin Eraſmicę coti ſtilum [m] affricueris & attriueris: latus aper-
tum propemodũ prębebo. [n] ſi tamẽ petitiones eius emulabere [o] placidas ſcilicet
& a palęſtra decoras raroq; exitiales, quibus ipſe etiã cõſauciatus oblector aut ſu
gillatus, certe quidem nõ indignor. Nam alioqui ne me tu eſſe putes imbellẽ &
exanguem: denũcio tibi periculum haud mediocre [p] ſi vulnificum ſtilum exerue
ro ab ęquanimitatis theca, vbi cõditus a me iandiu aſſeruatur: ex eo iam tempo
re quo accingi ad ludicrã pugnam inſtitui, cum res ad verum per nos agi ple-
riſq; videretur prima ſtatim ſpecie. Quę iſtic rumor circuntulit [q] de re ęra
ria conſtituenda vel innouanda, vaniloquentię magis q̃ conſtantis famę fuerũt:
tametſi res arcanis hic ſermonibus agitata eſt, & conſiliis aliis atq; aliis atten-
tata. Verum cum ratio pertrectandæ rei & commodius conſtituendæ parum
expediretur: ac ne iniri quidẽ probabili ſatis ſpecie videretur, cõſentaneum quo-
que exitum id inceptum habuit. famam auxit inuidia multis iam annis quorũ-
dam inſolentia conflata. & moribus fortaſſe iniquis comparatum eſt, vt temera
rios rumores leuibus & obſcuris initiis ortos, [r] ordinis nõ obſcura ſequatur ſu-
gillatio. gliſcens illa quidẽ primum: deinde pertinax ad aliquantũ temporis, re-

rum vtiq; nouarum nuncios populo fere excipiente aure in deterius prona, & cum miras exiſtere videmus [t]hoc tempore [s] rerum in omni parte vitę, tum etiã in hac id hęſit fatum, vt genus hominũ olim potens & [t] gratioſum, inuiſum eſſe cœperit & exoletæ auctoritatis, [u] difficultate (vt coniicere eſt) temporis & paucorum crimine. tametſi quæ tandem pars reipublicę tenorem iam ſuum ſeruat? [x]aut qui ordo hominũ, quę conditio, quod deniq; genus rerum non ſuã viciſſitudinem ſortitum eſt & expertum? ſic eſt rerum humanarũ volubilitas, ſic inuida fatorum ſeries nihil diu beatum eſſe ſinit & ſtabile. ſed ſpes hominũ impoſtriculę, trabali ea clauo fixa eſſe perſuadent, quibus iam ipſis fatũ immi-

.g. Addicere &c.) Tranſlatio ab iis, qui in nexum a Pretore creditoribus addicebantur, nexumq; ineſ-ſes appellabantur. De quibus ipſe in Annotationibus diſſeruit.

.h. Et ago &c.) Id eſt, Etenim ago quod agitur, id eſt totus in eo ſum quod mihi agendum propoſui. Cic. in Tuſc. Vt facile intelligi poſſit animũ & videre & audire, nõ eas partes animi, quę quaſi feneſtrę ſunt animę, quibus tñ mens nihil ſentire queat, niſi id agat & adſit, id eſt, niſi magnopere intenta ſit. Inde illa locutio. Hoc age. cuius meminit Plutar. in Coriol. Et alias res agis, quod ſignificat non animaduertis. *Agere. Hoc age. Alias res agis*

.i. Exertus &c.) Id eſt accinctus & prõptiſſimus, quia qui exerto ſunt brachio, expeditiores ſunt, & ad agẽdum promptiores. *Exertus.*

In ſeceſſu) Id eſt procul arbitris. Eſt enim ſecedere μεθίστασθαι, id eſt ꝑcul ab hominũ frequẽtia recedere. *Seceſſus. Secedere. μεθίστασθαι.*

.k. Porro q mihi in fine epiſtolæ tuæ minitaris, niſi ad officium rediero, ſtilum tuũ ad cotem vel meam vel Eraſmi exacuturum) Exacuturum, id eſt διακονήσειν, verbum eſt. Plin. in Epiſtolis, Suades vt hiſtoriã ſcribam, & ego volo: nõ quia commode futurum eſſe confido, ſed quia mihi pulchrum in primis videtur. Cicero in Verrem, Quæ in iudicio dicturum eſſe dicebat. alibi ſine verbo ſubſtãtiuo: in Acad. Quid me (inquam) cenſes qui philoſophiam profeſſus ſum populo exhibiturum? Idem alibi, Ea quæ tu pollicitus es dicturum. Ad cotem autem ſignificat ad acrimoniam & dicacitatem. *Futuri modi infiniti conſtructio. Ad cotem.*

.l. Meo me pugione) Mea dicacitatis facultate nec acutæ nec ingenioſæ.

.m. Sin Eraſmicæ coti &c.) Id eſt facetiarum ſalſiumq; acrimoniæ imitandæ incubueris & ſtudueris.

.n. Latus apertum) Hoc eorum eſt qui percuſſorem prouocant, vt gladiatores interdum faciebant a dominis ferrum recipere iuſſi. vt Cicero in .ii. Tuſcul. auctor eſt. Quid ſint autem petitiones gladiatorũ ex Cicerone intelliges, his verbis in Oratore perfecto ſcribente, Vt enim athletas nec multo ſecus gladiatores videmus, nihil nec vitãdo facere caute, nec petendo vehementer, in quo non motus hic habeat palæſtram quãdam, vt quicquid in iis rebus fiat ad pugnam vtiliter, idem ad aſpectum etiam ſit venuſtũ: Sic oratio ne plagam grauem facit, niſi petitio fuit apta: nec ſatis declinat impetum, niſi etiã in cędendo quid deceat intelligit. Petitiones ſunt hoſtem vel aduerſarium ad plagam inferendam captantium, quibus vitationes & declinationes opponũtur. Et petere verbum eſt ἐρείδεσθαι στοχάζεσθαι ἐπιχειρεῖν, hoc eſt ad ictum deſignare. Idem Cicero, Vigeſimus annus eſt, cum omnes ſcelerati vnum me petunt. *Latus apertũ. Petitiones gladiatorũ. Petitiones. Vitationes. Declinationes ἐρείδεσθαι. στοχάζεσθαι. ἐπιχειρεῖν.*

.o. De palæſtra in Annotationib[us] abũde dictũ eſt. Hęc aũt dixit Budęus ꝑpter epiſtolas Eraſmi ſuaſq; inuicẽ ſcriptas, quę ſpeciẽ prębẽt legẽtibus cuiuſdã ſimultatis occultę & commatis mordacibus gaudẽtis, q[uo]d tñ lectores fallit. omnia enim citra animorũ offenſionẽ ſcripta ſunt, vt verba ſequẽtia plane indicant.

.p. Si vulnificũ ſtilum exercuero ex æquanimitatis theca) His verbis ſignificat. Vt in theca & vagina cõditus pugio vulnus inferre nequit: ſic nec ſtilus noxius eſt, quãdiu æquo animo vtrinq; dicta ſcriptaq; accipiũtur & emittũtur, id q[uo]d inter ſe & Eraſmũ accidiſſe ſignificat, cũ tñ aliter ſpectatores ludicri certaminis exiſtimarẽt, vſqueadeo res ludicra ferię ſimilis fuit. Vulnificũ ſtilũ, nõ tam amice facetũ, & ludicris aptum. *Vulnificus ſtilus.*

.q. De re æraria conſtituenda) De emendanda ratione adminiſtrandi ærarii Francici.

.r. Ordinis non obſcura ſequatur ſugillatio) Quæſtores & Tribunos ærarios ſignificat.

.s. Inclinationes rerum &c.) Id eſt, multa immutari in omni parte adminiſtrandæ reipublicæ. multa eñ innouari ſunt cœpta. De hac dictione in gloſſ. rerum fort. dictum eſt. *Inclinationes*

.t. Gratioſum) quod gratia valebat apud omnes propter poteſtatem copię argentariæ pene pro arbitratu diſpenſandæ.

.u. Difficultate &c.) Difficultas inopiam denotat. Tranquil. in Tyberio, Quorum alterum magna difficultate nummaria populo auxilium flagitante coactus eſt facere. Cicer. in Verrem, Quod tuum recentibus ſuis officiis, integra re, nullis populi Romani difficultatibus, foedere, aſſequi nõ potuerunt. Ibidem, Id ſumma in difficultate nauium a C. Verre precio aſſecuti ſunt. *Difficultas.*

.x. Aut qui ordo hominum &c.) Qui pro quis. Cicer. pro Plancio, Neque enim qui illi nummi fuerint nec quæ tribus, nec qui diuiſor, oſtenderas. Et pro Cecinna, Si qui familiam meam de fundo meo deiecerit: Si qui mihi pręſto fuerit cum armatis. Sępius tamen pro qualis ponitur, vt de Diuinat. Xenophon Socraticus qui vir & quantus? Et in Philip. Qui tu vir & quantus fuiſſes? *Qui pro quis & qualis.*

net & impendet. De rebus meis ſi habuiſſem quod ſcriberẽ, iſta nõ attigiſſem. nec tamen non habeo quod ſperem, etiam ſi nihil compertũ eſt. Noſti (vt opinor) aut audiſti publicarũ iam curarum ſummã in bellum eſſe propenſam, quod in ſecularem [y] propemodũ cladem animorũq; peruicaciam [z] cõmiſſum eſſe creditur. prępotẽtiũ enim imperiorũ æmulatio mutua, iam annos aliquot fomitem cõtentionis aluit, longe lateq; exarſurę qua fines modiq; protẽdũtur immenſarum virium. Deus diuique tutelares omnia nobis ſecundent. Vale. X. Calend. Maias. M.CCCCCXXI. in Aula.

Secularis clades.

.y. Secularem cladem) Cladem belli centum annos omnia populaturam.
.z. Commiſſum) Committere bellum quid ſit, videbis in gloſſ. de contemptu rerum fortuitarum.
.·. Diuiq; tutelares) Dionyſius & comites eius.

Gulielmus Budæus Franciſco Deloino S.

NIſi me extorrem eſſe patria penatibusq; exiſtimaſſem Deloine doctiſſime, nunquàm (vt opinor) ſuſtinerem in eam vel moram vel incuriam incidere: quam propter ſi mihi amiciriam aut certe ſcriptitandi inuicem conſuetudinem renunciates, iure id te facere haudquaquàm abnuerem. ſed ſcilicet deploratius nihil eſt, nihil prope dixerim profligatius homine, cui ſpes domum reditus abſciſſa eſſe videtur, lariſque ſalutandi familiaris [a] anno ſaltem vertente. Huic enim protinus amicorum memoria, æqui boni reuerentia, denique omnis officii ac decori ratio excidit, & pro iis incuria ſubit cum inertia triſti. id quod mihi [b] vſu veniſſe aliquando in hoc vitę genere, ex vſu amicitiæ tuendę noſtrę ac retinendę erit, ſi tibi perſuaſero, qui alterum iam menſem pene exactũ literis meis [c] expectationẽ tuã fraudo. Q; ſi etiã etiãq; conſideraris cuiuſmodi ſit huius inſtituti conditio, in quod incidiſſe me magis q̃ obtuliſſe me noſti, veniã mihi habendã vtiq; exiſtimabis. quodnã enim certũ & conſtitutũ munus tuendę ſuauiter & fruendę amicitiæ expectes ab iis qui nulla in parte vitæ [d] conſtitutas vices habent? nõ in ſummo, non in lucubratione, nõ in victu, nõ in cultu diuino. adeo q recte atq; ordine hic conſtituere vitã conetur, [e] cum perditas iam vitę rationes aut cõfuſas habeat, ſimilis videri poſſit ei qui in Euripo nauem agere poſſe confidat ſedate ac cõpoſite. Etenim [f] vt negociis ociiſq;, curis incuriaq; vita nobis permixta eſt & implicita. ſic rurſus [g] ſoluta philologię olim noſtrę legibus, omniũq; ciuiliũ munerũ, & bonis moribus cõgruẽtiũ [h] vacationẽ habẽs, legitimã propemodũ & cõceſſam hominũ grauiũ opinione. atqui cũ in hoc cõuẽtu hominũ quibus vita inſtitutis informata huiuſcemodi cordi eſt, [i] pronas iã vitę partes actitem, nec in infima claſſe cẽſear: nulli (vt opinor) minus me q̃ mihi ipſe probo, vt q animi mei partes nec pure iam vrbanas eſſe ſentiã, nec q̃ ſatis eſt ad vitã hic tolerãdã, tã eſſe factas [k] verſicolores. Quo fit vt cũ bellus homo interdũ & aulicaſter eſſe meditor, tã indecora vt cõiicio & cõſpicua ſit in habitu oris mei diſcrepãtia, q̃ eſſe ſolet in hiſtrione cũ actio abſona eſt perſonę & incõgrua. Pleraq; enĩ mihi huiuſcemodi & ſpeciei eſſe arbitror [l] in munerũ obnoxiorũ functionibus, quas ratione nulla certa & meditata atq; e dictatis magiſtrorũ petita: ſed ex tẽpore & occaſione obeo, [m] obuia qdẽ ipſa nõ quęſita anxie & affectata, ex hominũq; potius quali-

tate q̃ perſonarũ aut faſcium, in quos forte incurro. vſqueadeo philologię meę cõſuetudine iugi & aſſidua obduruit animus, & tanquam cõtumax factus eſt aduerſus imperia conuerſationis huius aulicæ ab illa abhorrentis [n] in qua ſenſus communis rudimenta poſui, qualiſque [o] tyrocinium ætatis iam cõſultę peregi. Proinde ſi ſtomachari cœpiſti, aut in me iam obloqui quaſi candoré in me priſtinum non agnoſcas, cogitato puro iam te amico & ſimplici vti non poſſe, [p] qui eam artem factitet (tametſi nullo prope ſucceſſu) [q] quæ miſcellum genus hominũ efficit & verſipelle. Apageſis inquis hanc diſciplinam mores hominũ adulterantem, quæ candorem & ſynceritatem amicitiæ extorrem iam e ſchola ſua fecit. profecto (vt video) [r] nihil fugacius ſimplicitate iſta morum cum limen illud impoſturæ ſupergreſſa eſt. Quid agerem igitur potius, aut quid inſtituerem, quando ſic agere in eo conuentu nunq̃ non operæ fuit preciũ & palmarium? Quemadmodum porro qui præcipitio haud exitiali lapſi ſunt necopinato in locum circũſtructum aut obuallatum, aliquantiſper ſenſibus capti, deinde ad ſeſe redeuntes, mirantesq; caſum ſuum, circũſpectant omnia ſi qua erepere cõmode valeãt, & ſe in gradum reſtituere: haud alia ferme ratione [s] e ſtatariis ipſe actibus vitæ & compoſitis, imprudens deuolutus ſum in hanc (vt ego quidẽ ſpero) philoſophiæ digreſſionem, vt quiſpiam fortaſſe dixerit,

.a. Anno ſaltem vertente) Saltem quotannis ſemel familiam reuiſere.

.b. Vſu veniſſe) Vſu venire eſt euenire. Cæſar, Hæc vſu ventura Cæſar opinione præceperat. Ex vſu eſſe, eſt χρειώδης εἶναι. nam χρεία vſus eſt. Plinius lib. ii. Verum in his deos curam rerum humanarũ agere credi, ex vſu vitæ eſt, id eſt vtile eſt. Refert igitur amicitię noſtrę (inquit ipſe) a me tibi perſuadere, id mihi contigiſſe quod dixi, quia te tam æquiore vtar & placabiliore. — *Vſu venire. Ex vſu eſſe. χρειώδης. εἶναι. χρεία.*

.c. Expectationem) Spem & geſtientem cupiditatem. — *Expectatio.*

.d. Conſtitutas) Certas & ſtabilitas. — *Conſtitutus.*

.e. Cum perditas iam vitæ rationes &c.) Qui agunt vitam prorſus incompoſitam atque in diem viuũt vt temeritas caſuum eos agit.

.f. Vt negociis ociisq; &c.) Sic eſt vita aulicorum conſtituta.

.g. Soluta philologiæ olim noſtræ legibus) Eſt in Annotationibus.

.h. Vacationem) Nihil agunt legitimum ciuileq; aulici: ſed omnia extra ordinem & temere vt caſus tulit, & aulæ deſultoria viciſſitudo

.i. Pronas &c.) Vergentes ad ſenectutem. Vergere enim eſt inclinari a vigore & robore corporis. Lucanus in pri. Alter vergentibus annis In ſenium. — *Vergere.*

.k. Verſicolores) Hoc dicit propterea q; artis eſt aulicę, ſubinde vultus ad ſimulationẽ diſſimulãtiãq; mutare.

.l. In munerum obnoxiorum &c.) Munera obnoxia ſunt, quæ libertatem ingenuitatemq; imminuunt. Ductum vocabulum a ſeruis ab noxam datis, vel qui noxã admiſerũt: de qua dictione in gloſſ. de cõtẽptu rerum fortui. videbis. Plin. in præfati. Obnoxii profecto animi, & infelicis ingenii eſt, deprehendi in furto malle, q̃ mutuũ reddere. i. illiberalis & degeneris, ἀνδραποδώδους δουλοπρεποῦς, vel ad verbũ ὑπαίτιος. — *Obnoxia munera. Obnoxius ani. ἀνδραποδ. δουλοπρεπής ὑπαίτιος.*

.m. Obuia quidem ipſa non quæſita anxie &c.) Significat ſe in aulica cõuerſatione obſeruare quoſdã homines, nõ tñ vt ſalutatores quotidiani faciũt atq; ordinarii, qbus id iuſſi loco muneris eſt colere primores aulę, ſed ex occaſione ſe id munus vſurpare, id eſt, cũ occaſio ita tulit non quęſita ſed oblata, neq; ſe tam perſonis & faſcibus ſeruire q̃ hominibus, hoc eſt, non tã eos q honores primarios gerũt, obſeruare & comitari q̃ eos qui digni ſunt qui colantur & obſeruentur ab hominibus literatis.

.n. In qua ſenſus communis &c.) Id eſt, in qua adoleſcere cœpi.

.o. Tyrocinium ætatis &c.) Id eſt ſupra annos pueritiæ. — *Tyrocinium ætatis.*

.p. Qui eam artem factitat) Quam ediſcere non poteſt.

q. Quæ miſcellum genus hominũ &c.) Ex moribus vrbanis aulicisq; concinnatum. — *Miſcellum.*

.r. Nihil fugacius &c.) Quod citius corrumpatur. vt Pli. lib. xv. Perſica mala fugacia appellat. Sic Cicer. ad Plancum, Atque hæc omnia quæ habent ſpeciem gloriæ, collecta manibus ſplendoris inſignibus, contemne, breuia, fugacia, & caduca exiſtima. Sic vinũ fugiens in Officiis, hoc eſt οἶνος ἐξιστάμενος. — *Fugax. Fugiẽs vinũ. ἐξιστάμενος οἶνος.*

.s. E ſtatariis ipſe actibus &c.) Tranſlatio eſt ab hiſtrionibus. Cic. in Bruto, Volo enim vt in ſcena, ſic in foro non eos modo laudari, qui celeri motu & difficili vtantur, ſed etiam eos quos ſtatarios appellant, quorũ ſit illa ſimplex in agendo veritas. Inde ſtatariæ comœdiæ & motoriæ apud Donatum. — *Statarii. Statarię comœdię & motoriæ.*

[r] ambitionis expeditionem multū tumultus habentē: in qua nūc deprehenſus idētidem æſtuo. quippe hic mihi caſus inſtar quoddā turbidi lapſus, aut certe deſcēſus pene præcipitis e gradu ſecurioris fuit cōditionis, in campū ſtationis huius iniquę & obſtrictę, quibus in ſtatiuis primis quidē ſtipendus tyrociniū quoquo modo peregi. ad quod ipſum tolerātia ægre quidē & in quiete adultū & deinde virū factū, ſed tamen vtcūq; me perduxit. [s] alteris cū proniora iam omnia mihi viſum iri promitterem, vſuq; molliora, & ſpes me illa deſtituiſſet, ære pene [t] dirutus ſum, cū domeſticę vitę deſideriū vltra ferre nequirē. Cui etiā incōmodo acceſſit diſciplinę [v] non cuilibet perceptę & comprehēſę ignorātia, cuius haud dū [x] ſatis præcepta prima theoremataq; tenebā: citra quorū peritiā, inopinatiſſimę cuiuſq; incōmoditatis ac difficultatis [a] impreſſionem perferre vix quiſq̄ poteſt. Id vero quoniā exordiū longius repetendū, narrationēq; longiuſculam poſcit nō forenſem ſed cubicularem. [b] in poſterū quidē eā, ſed perēdino longiorem reiiciā, quādo id cūq; futurus dies eſt cū ambulationes ſuaues iſtic tecū peragere licebit more noſtro. Quē tamē ipſum diē cogitatione interim geſtienti nonnūq̄ [c] præcipio prę impotenti deſiderio rerū domeſticarū & vrbanarū. Nunc id tm̄ laboro, mihi vt acrius ſuccenſendi conſiliū in diem illū ipſum proroges, præſertim quū ſuſpicari atq; etiam audire potueris, me bonā partem eius temporis quo obliuiſci tui videri tibi poſſum, curam rerū mearū anxiā q̄dē illā & mētis auocatricē [d] in cōtubernio habuiſſe cū ęgra valetudine. Nuper vero publicarum difficultatum contēplatione priuatas curas premere cœperam & conſopire, quæ quoniam ipſę diuina benignitate leuiores fieri in dies cœperunt, [e] diu contractum animū diffundere ſenſim & explicare ſcriptitando lectitandoq; conſtitui, quantum quidem mihi ocii & cōmoditatis in caſtrenſi comitatu dabitur. ſed illud dicere quoq; non auſim quanto tempore [f] e cœno illo exiſtere turbulentiæ poſſim, in quo diutius fortaſſe q̄ par erat pro re nata conflictatus ſum, homo vtiq; non inſolens rerum incommodarum. Qui abiectas a me fuiſſe vitæ huius conſectādæ rationes ob mediocrem ad ſcopulum vnum aut alterum offenſionem, & prope conculcatas, inficias ire nequeā, quas aliquandiu etiam recolligere neglexerim, cū manus adiutrices vltro aliquot mihi homines porrigerent gratia atque auctoritate pollentes, qui rebus ipſi meis conſultum cupientes, verebantur ne familiæ pignorūq; meorum detrimento bene atque indulgenter [g] de animo meo mereri iterum obſtinarem. Ex quo etiam facto pudori meo nota perpetuo hæſiſſet vel moroſitatis vel inconſtantiæ, cum nullam ſatis dignam cauſam vel comminiſci poſſem aliam [h] ab iis quidem a quibus capita rerum manant, quamobrem miſſionem flagitarem intempeſtiuam, cum hoc etiam q validum vnū & alterum retinaculū habebam, remoramq; [i] animi alioqui geſtientis & impotentis. Itaque hactenus illam [k] eluctando ſtomachi contumaciam profeci animi imperio & rationis, vt iam callum ducere cœperim in præcordiis, aduerſus huiuſcemodi [l] hebetiores noxas [m] non niſi tyrones animos acerbe exulcerantes. Tu velim vt quiduis potius in me criminis coniicias, aut tecū ipſe ſuſpectando cōminiſcare, q̄ deſertæ aut incuria tranſmiſſę per longū ſilentiū amicitiæ. Vale. ad Remos oppidū celebre, duodeuiceſimo Calend. Octobrium.

.t. Ambitionis expeditionem) Expeditio eſt veluti militaris peregrinatio,hoc eſt εἰσβολὴ, ἐπέλασις, Expeditio.
ἐκστρατεία. vt ſi quis dicat,Regem expeditionẽ in Italiam apparare. Hic ergo metaphorice ſumitur,pro εἰσβολή.
peregre profectione ab ambitione ſuſcepta. ἐκστρατεία.
.u. Alteris &c.) Secundis ſtipendiis. Alter.
.x. Dirutus (ſũ) Diruti ære,ſunt e numeris militanbꝰ eraſi & exẽpti,vt dictũ eſt ab eo in Annotatiõibꝰ. Diruti ære.
.y. Non cuilibet perceptæ) Id eſt,difficilis comprehenſu.
.z. Satis pręcepta prima theoremataq́ &c.) Theoremata ſunt ſpeculamẽta diſciplinarũ & veluti cõmẽtationes. Cicero de Fato,Pręcepta,inqt,appello,quę θεωρήματα dicunt. Plutar.in vita Homeri,Theoretica inqt, diſputatio quę ea quę appellantur theoremata cõtinet,quę ſunt veritatis inueſtigatio. ἅπερ ἐστὶ γνῶσις τῆς ἀληθείας. Theoremata ſunt apud Euclidẽ,quę Prępoſitiones vulgo dicunt. Cicer. loco ſupradicto, Sunt (inqt) aſtrologorũ theoremata:vt verbi cauſa,ſi qs oriẽte canicula natus ſit,in mari nõ morietur. Theoremata. Pręcepta. Theoretica diſputatio. Prępoſitiões.
.a. Impreſſionẽ perferre &c.)Violentũ impetũ,προσβολήν.vt impreſſio eſt aciei in aduerſariorũ aciem. Impreſſio.
.b. In poſterũ quidẽ &c.)Cauſa interdũ in poſterũ diẽ,hoc eſt in craſtinũ reiicitur:aliquãdo cõperẽdinatur, hoc eſt in tertiũ diem reiicitur. De quo verbo in Annotationibus ſatis ipſe diſſeruit. In poſterum etiam ſignificat εἰς τὸ ὕστερον εἰς τὸ ἐπιόν,hoc eſt in futurũ.ſicq́ hic accipitur. Budæus enim tum erat in aula lõge ab vrbe. Alludit autem ad poſterum diem,id eſt craſtinũ cum inquit,Sed perẽdino longiorem. προσβολή. In poſterũ. Cõperẽdinare εἰς τὸ ὕστερον. εἰς τὸ ἐπιόν.
.c. Præcipio) Anticipo & preſumo in mente mea. Pręcipio.
.d. In contubernio) In eodem hoſpitio,eodemq́ cubiculo.
.e. Diu cõtractũ animũ diffundere) Diffundere eſt hilarare,frontẽ exporrigere,& lętitia perfundere, διαχεῖν. Cic.in Lælio,Vt & bonis amici quaſi diffundatur,& incõmodis contrahatur.id eſt, συστέλλεται. Diffundere. διαχεῖν. Contrahere. συστέλλειν.
.f. E cœno illo exiſtere) Exiſtere,emergere e turbulentis negociis in quibus quaſi in luto hæreo. Exiſtere.
.g. De animo meo mereri &c.) Aulico comitatui ſalutem dicere,domumq́ me recipere.
.h. Ab iis quidem &c.) Quantum,inquit,ad regem regisq́ matrem pertinet,nihil habebam quod quererer indigne me aut illiberaliter acceptũ:cũ etiã aliquot cauſas alioquin haberẽ in aula diutius manendi.
.i. Animi impotentis) Immodice domũ reuerti cupientis.nec ſibi iam moderari valentis. Impotens.
.k. Eluctando ſtomachi contumaciam) Id eſt,peruincendo,ſuperando. Hic autem Stomachus pro indignatione,animiq́ iniquitate ponitur:cuius vocabuli enarrationẽ in gloſſ.de contem.rerũ fort.inuenies. Eluctari. Stomachus.
.l. Hebetiores) Id eſt,minus vulnificas.
.m. Non niſi tyrones animos) Tyrones animos appellat,rerum aduerſarum inſolentes, qui nõdum pugnare cum fortunæ iniquitate aſſueuerunt. Tyrones.

Gulielmus Budæus Iacobo Tuſano S.

Facile mihi quo(d) ſcribis perſuadeo,excitatã in animo tuo omniũq́ ſtudioſorum miram animi alacritatẽ eſſe ex pollicitatione regia in gymnaſium inſtituẽdũ nuper facta,quæ literis meis innotuit,qua de re etſi nihil poſtea nec actum nec dictũ eſt,non dubito tamẽ rẽ tandẽ euaſurã quo ſperamus,niſi quid ſecus publice aut mihi priuatim acciderit,iisq́ qui eãdẽ in cauſam mecũ incũbere cœperunt. Ita enim eſt liberalitas pronunciata palam multis, vt cũ Principe agere non veriturus ſim ⁿ cũ primũ dies actionis ceſſerit. q̃q́ ceſſiſſe diem puto,etiam ſi nõdũ venit hora cõmoda. neq́ vero omniũ ſunt aut dierum aut hebdomadarũ huiuſcemodi ſermones, in quos niſi forte fortuna oblatos noſtra incurrerit opportunitas & obſeruatio,tãta res ᵒ ſemel obtineri nõ poterit, & vt dicã ᵖ huiuſcemodi rogatio perferri. Sunt alia nunc quæ intentionem noſtram diſtinẽt negocia,& ratio rei exordiendæ atq́ ita inſtruendæ vt omnes in ea partes neceſſariæ conſtent,mature verſanda eſt animo & conſiliis agitanda (ſuper eo enim commentari nos Princeps iuſſit) ne cum in rem præſentem

.n. Cum primum dies actionis ceſſerit) Dies cedere actionis dicitur,cum id quod in pactum deductum eſt,cœpit deberi:etiam ſi nondum agi poſſit,vt quod debetur pręſtetur. vide in gloſſ. ſæpe dictis. Diẽ actionis cedere.
.o. Semel) Id eſt καθάπαξ omnino & proſus, ita vt iterũ obtineri non neceſſe ſit. Cice.pro Deiotaro, Cum facile orari Cæſar,tum ſemel exorari ſoles,& ſemel ignotum eis eſſe oportuit. Semel. καθάπαξ.
.p. Huiuſmodi rogatio) Rogatio eſt legis latio ad populum, quæ perferri dicitur cum poſt trinũdinũ lex promulgatur. Alludit autẽ ad preces Principi ob eam rem faciendas vt præſtet quod pollicitus eſt. Rogationẽ perferri.

ʻventū erit, imparatos aut nō ſatis meditatos ad cauſam tantā agendā veniſſe ſero pudeat ipſos ac pœniteat. ſimul egregiā Principis volūtatē ſenſim augere & intēdere (vt arbitror) operę erit preciū, admirationēq; literarū bonarū alere & tueri, cuius incunabula quis in regiam attulerit olim vt ſpero non erit in obſcuro. ſ ἐπειδὰν γὰρ τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἡμῖν ἀνυσμένον, μέχρι του πέρατος φθάσῃ διαπεπραγμένον, καὶ ἡ τῶν καλλίστων λόγων καὶ χαριέντων σπουδὴ καὶ ἐπαγγελία περιβλέπτων δοκιμασίαν δόξῃ τὸ ἀπίθανον ἐκείνην καὶ ἀφιλόκαλον φιλοσοφίαν, τότε δὴ τότε καταδηλοι γενήσονται οἱ τὸ καλὸν καὶ ἀξιομνημόνευτον ἐπιτήδευμα τῷ βασιλεῖ ἀσκησάμενοι. πρὶν δὲ τὸ πρᾶγμα ἐκβῆναι, καὶ κατέργασθαι τὸ προαιρεθὲν ὑπὸ του ἐπαγγειλαμένου, κρεῖττον οἶμαι τουτο ἀποκρύψασθαι. ἐπεὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐγχειρημάτων, ἐκ του ἀποτελέσματος πέφυκε καὶ ἐκ τοῦ ἐκβεβηκότος εὐδοξεῖν ἢ μή. καὶ δὴ καὶ ὅτι ἐν τῷ τῆς τύχης τὰ ἆθλα βραβεύειν οὐρανόθεν ἀξιωθείσης. τῶν τε ἀνδραγαθημένων καὶ ἐπαινετῶν, οἱ καλῶν ἔργων ἐνάρχεσθαι ἔφθανόντες, ἐξήρτηνται του ἀποβησομένου, μέχρι αὐτοῦ του τέλους μετέωροι καθεστῶτες. δέον ἐν τοῖς τῶν ἀνθρώπων εἴπερ ἐτύγχανον εὖ νενομοθετημένα καὶ καθεστηκότα δικαίως καὶ προσηκόντως, τῶν ἀξιεπαίνων γε ἔργων ἐγκώμιόν τι καὶ ζημίαν, οὐκ ἐπὶ τῇ τύχῃ κεῖσθαι, τῇ ἐπηρεαζούσῃ πολλάκις καὶ λυμαινομένῃ τὰ εὐβούλως καὶ ἐπιεικῶς ἐπιτετηδευμένα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν διαιτᾶν τῷ θεῷ καταλείπωμεν, τῷ πάντων ἀντεξουσίῳ. Vale. Ambaſiæ. XII. Cal. Decembris. M.CCCCC.XX.

.q. Ventum erit &c.) Eſt in primis Annotationibus annotatum.
.ſ. ἐπειδὰν γὰρ τὸ πρᾶγμα &c.) Cū eñ qd̄ ſuſcepimus negociū, cōfectū & ad finē deductū fuerit: cūq; optimarū literarū elegātiūq; ſtudiū ac pfeſſionē abſurdę illi & ineptę philoſophię p̄ſtare liquido cōſtiterit, tum demū conſpicuū erit quinā prędarū & memorabile inſtitutū regi perſuaſerint. Prius autē q̄ res a pfeſſore deſignata perficiatur ac ſuccedat, ſatius eā opinor tegere. Quādo fere pleriq; oēs ab effectu conatus & euētu gloriā ſunt aut ſecus merituri. Quin etiā velut fortuna arbitriū pręmia deſignandi cęlitus adepta laborū ſtrenue laudabiliterq; geſtorū, qui honeſta opera ſunt auſpicati pēdēt ab exitu ad clauſulam vſq; ſublimes, cū tamen nō oporteret, ſi res humanę rectis legibus ac decenti ordine conſtarēt, cōmendabiliū facinorum decus & pręconiū penes eſſe fortunā: quippe quę violet ſępenumero fœderq; prudenter & probe inſtituta conſilia. Cęterū hęc deo quidē arbitranda relinquemus, rerum omniū arbitro.

Gulielmus Budæus Gulielmo Maino S.

DE Draconis ægrotatione quod ſcripſiſti, ideo mihi gratius ac iucundius fuit, ꝙ antea intellexeram grauiter eum febre periclitatū: etſi reſciſſe me diſſimularā. Qui ſi nūc certo valetudinem colligit, feliciter & cōmode actum cū re mea familiari eſſe cenſebo, vt debeo: ſin humanitus quippiam pubeſcenti iam acciderit: ʹ magnopere imminutū mihi argumentū fatigandæ ætatis iam procliuis ad quietem tranquillitatēq; ducam. ʺ cum ſupparem nullum habeā ʻeiuſdem ſpei ſuccidaneum, in cuius educationē cura atq; expectatio mea protinus tam propenſe incumbat: ergaq; alios mares quonam modo affici debeam nondū ſatis conſtitui, quādo indolis ſpecimen mihi non perinde præbuerunt, quod vnū mihi acre incitamentū eſt amoris in liberos præter cōmēdationem ſanguinis & naturę, quā non niſi tranſlatitiam habeo vt debeo. ᵀ τὸ δὲ γάρ ἐμὲ ἢ ὑπερμεγέθης φιλοσοφία ἐς τὸ ἐξαγαγεῖν τὸ ἄγαν ἐμπαθείας, ὡς διαπράττεσθαί τι ἐκπρεπῶς αὐτοῖς, κἂν τύχω ἀφορμὴν εὑρόμενος, ἢ πέρα τῆς ἀξίας αὐτῶν, οὐ δὴ διαπεπραγμένου ἐμοί ἂν μᾶλλον μεταμελήσειεν, ἢν ποθ' ἔδει εὐαρμονήσωσι τοῖς ὑπερμάζουσιν ἢ κατ' ἀξίαν αὐτῶν. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ ἐπ' ἐμοί, οἱ μὲν ὄνοι, ἐπιστευγμένοι ἂν διατελέσειαν σκευοφοροῦντες, οἱ δὲ ἀξιοπρεπεῖς, διακεκοσμημένοι φαλάροις φέροιντο, ἅτε τυγχάνουσιν εὐφυΐα ἰσοδυναμεῖν πεφυκότες. ἡ σὴ δὲ ἐλπὶς καὶ τάχα ἡ εἱμαρμένη ἡ σή, ἀμηχάνη ἐπιπέπλεκται σὺν τῇ τῶν μαθητῶν σοῦ. ἡ δὲ δὴ ἐκείνων, τῆς τύχης ἐξήρτηται τῆς ἐμοὶ ἐπαιωρουμένης. Interim facito vt Draco det operā plenioré camœnis cantricibus, vt vires recreando eadē opera proficiat in ſummā doctrinæ qua eū excultū volo & expolitū. Vale. Trecis, peruigilio diui Marci.

.s. Magnopere imminutum mihi argumentum &c.) Minor erit materia & cauſa concitandi comitatus regii,& genio meo me fraudandi,vt poſteritati conſulam.
.s. Cum ſupparem nullũ habeã) Id eſt,qui ætate & ingenio hũc ſubſequat̃. Cic.in Bruto,Huic ætati ſuppares Alcibiades,Critias,Theramenes,id eſt,pares inter ſe ſuccreuerunt. Vt Liuius,Et ſe glorię ſeniorum ſuccreuiſſe,& ad gloriã cõſurgẽtes alios lętũ aſpicere,vel ſuppares,id eſt,ferme vel paulominus pares. Suppar.
.t. Euiſdem ſpei ſuccidaneum) Succidaneus dicitur qui in alterius locũ ſuccedit. non ſuccędaneus, vt tyrannicida,non tyrannicęda: niſi ſit a cędendis hoſtiis ſuccidaneus dictus vt pręcidaneus. ἀντωνδῖος grece dicitur & ὑποβολιμαῖος. Plaut.in Epid.Me piacularem fieri oportet ob ſtultitiam tuam: vt meũ tergũ ſtultitiæ tuæ ſubdas ſuccidaneum. Vlpia.de adminiſt. tutorũ,Nec patiuntur ſuccidaneos ſe eſſe alieni periculi. Dicitur etiam ὑπάλλαγμα grece. Succidaneus. ἀντωνδῖος. ὑποβολιμαῖος. ὑπάλλαγμα
.r. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ &c.) Nec eo certe me pertrahet cęci affectus immodica indulgentia quicq̃ vt ſuprá eorũ dignitatẽ ſim confecturus,etiã ſi eius cõficiendi nanciſcar poteſtatẽ:cuius quidẽ admiſſi me poſſit poenitere ſiquando in amplioribus q̃ ipſorũ deceat gradũ inepte ſe & indecore geſſerint. Quin vero quantum in me futurũ eſt,aſini quidẽ clitellis ſuccincti onera iugiter baiulabunt: dignitate autẽ viſenda ſpectabiles, phaleris inſtructi in mediũ prodibũt, his iãq̃ ſuapte natura cõdecorãdi. Cęterũ ſpes tua & ſors etiã fortaſſe quodã modo coniũcta eſt cũ illa tuorum diſcipulorũ,quę a fortuna mihi quidẽ incumbenti dependet.

Gulielmus Budæus Claudio Roberteto S.

EX literis quas ad patrem tuũ nuper vnas & alteras dediſti, facile eſt cognitu tibi tantopere nihil exoptatũ eſſe & propoſitũ, q̃ dignũ te tandem vt filiũ tanto parente exhibeas. [u]Cuius certe voti in primis cõmendabilis ſi fide (vt ita dicã) bona reus es: vt eſſe te ingenii tui candor cũ epiſtolarũ fide non dubie teſtãtur: animaduertere id te operę eſt preciũ,tam tibi hoc obuiũ eſſe & expeditũ atq; inſtructũ,(vtpote qui & dotibus animi a natura, & paternis copiis prędítus ſis a prouidentia,& beatus vt ſi quiſq̃ alius: quibus rebus ſubnixus peruenire eò poſſis vbi [x]voti damneris) q̃ futurum id ipſum eſt dedecori atq; notæ,ſi quibus veſtigiis vir ille ſuæ ſortis hominũ lõge pręſtantiſſimus parens tuus, viã tibi laudis honorũq; fungẽdorum pręiuit:ea tute veſtigia per inertiã atq; ignauiã nõ ſecutus eſſe videare,Ecquis enim vnq̃ puer ex quo [y]ætas noſtra meminit,fuit:qui huiuſcemodi indole prędítus cũ eſſet,tot talibusq; naturæ adminiculis atq; fortunę adiutus & ſuffultus,ad glorię honorũq; faſtigiũ ſcandere & eniti neglexerit p̱ veſtigia patris? Ecquis quẽ p̃eũtẽ parẽtẽ ſequi piguerit, p̱ explanata iã omnia ac p̃munita glorię face liberis ſuis [z]pręlucẽtem? Parẽs tuus illuſtri loco natus,tãtũ ſua virtute induſtriaq; creuit,ac gẽtẽ veſtrã auxit,vt penatiũ ſuoꝝ fundamẽta ieciſſe & [a]ſubſtruxiſſe exiſtimetur: nõ modo eos excitaſſe in hãc altitudinẽ. vſqueadeo maioribus ille ſuis tãetſi per ſe claris tenebras offudit atras incremẽtis in ea ſorte iuſitatis & ꝓpe inauditis. Hui9 tu Claudi maxim9 natu filius [b]niſi hęreditatẽ claritatis ei9 primo quoq; tp̃e cernẽdã tibi duxeris: nimirũ quaſi exhęres tãti nois, [c]ignominioſã tm̃ poſſeſſionẽ bonoꝝ ei9 habebis. Quare tibi enitẽdũ eſt,i hãcq; vnã curã vehemẽter iuigilãdũ,

.u. Reus voti eſt qui ſuſcepti voti ſe numinibus obligat: Damnatus autem qui promiſſa vota iã ſoluit, inquit Macrobius lib.iii. Saturnaliorum. Reus voti.
.x. Voti damneris) Voti ſis compos,& liberatus voto,vt inquit Seruius in lib. Æneido.xii.
.y. Ætas noſtra &c.) Id eſt,hoc noſtro ſeculo: hac noſtra memoria. Dãnat9 voti.
.z. Prælucentẽ) Cic.in Saluſt. Ego meis maioribus virtute mea præluxi. vide in Gloſſ.de reb.fortuitis.
.a. Subſtruxiſſe) Subſtructiones ſunt quæ in locis congeſtitiis vel lutoſis fiũt ad ædificia firmius ſtabilẽda,vt videre licet apud Vitruuiũ. Fiũt enim in aquæ ductibus,vbi valles & loci ſunt ſubmiſſiores. Cic.pro Milone,Quo in fundo propter inſanas illas ſubſtructiones facile mile hominũ verſabatur. Subſtruere. Subſtructio.
.b. Niſi hęreditatẽ claritatis eius primo quoq; tẽpore cernẽdã tibi duxeris) Cernendam,id eſt,adeundam. Cernendũ
.c. Ignominioſam tantũ poſſeſſionẽ bonorũ eius habebis) Qui hęredes iure ciuili eſſe non poterant aut nolebant,bonorũ poſſeſſionẽ a Prætore petebant. multiplex autẽ eſt bonorũ poſſeſſio. hic autem alludens ſignificat,niſi parẽtis virtutẽ referat moribus & induſtria,non tam iuſtũ hæredem futurũ,q̃ bonorũ eius poſſeſſorem,hoc eſt diuitem quidem futurum: ſed per dedecus victurum. Poſſeſſio bonorum.

ᵃ dum prẹmonſtratorẽ inſtituẽdẹ vitẹ patrẽ habere licet: vt tẽpore tuo vtaris in aduentãtẽq; magni nominis ſucceſſionẽ propẽſa vt inſtes cõtẽtione. Sic enĩ fiet, nihil vt remittas tibi operẹ atq; vigilantiẹ, cui ætas iſta tenella ferendẹ eſſe poſſit. quãdoquidẽ prẹtermiſſẹ occaſionis aſſeclam eſſe pœnitentiã mœrentẽ conſulti homines nouerũt & prouidi. Quo autẽ æquius ac libentius laborem hũc perferas curriculi breuis, atq; hoc tẽpore frequẽtis & cõplanati: quod nec tibi alioqui magnos ſudores pariturũ eſt in plena rerũ omniũ ſuppeditatione ſingulariq; parẽtũ indulgẽtia, fratrẽ tuũ Franciſcum nõ comitẽ modo (ſi bene eũ noui) ſed etiã ſociũ paſſusq; adæquantẽ habebis. Vale, & parẽti tuo approbare te frequẽtibus induſtriẹ documẽtis enitere. Diuione. XVI. Cal. Iunii.

Gerũdiuũ datiui caſus. ᵃd. Dũ prẹmõſtratorẽ inſtituẽdẹ vitẹ patrẽ habere licet &c.) Sic Liuiᵘ. Et P. Scipionẽ deũ benignitate & rẽpublicã eſſe gratiẹ referẽdẹ. Celſus, Aliud eſt emplaſtrũ eodẽ nomine, quod puri quoq; mouendo eſt.

Gulielmus Budæus Claudio Roberteto Sal.

EX tuis literis cognoui monita mea grata vobis fuiſſe, & ſtudium prope veſtrũ ab integro inſtauraiſſe, quo ſtudio ad lautiorẽ nitidiorẽq; doctrinam incumbere cœperatis auſpicatis omnino exordiis. vt ſtilus ſermoq; veſter iam excultus oſtendit. quos etiã ipſos coràm non ſemel allocutus ſum. Nihil autẽ mihi perinde iucũdũ eſt, q̃ quum audio & mihi ipſe perſuadeo, permultos iuuenes ingenioſos exẽplo mei adductos, & admiratione captos: nõ quidẽ doctrinẹ, quẹ mediocris vel etiam aliquãto minor eſt, ſed ſtudii inuſitati & antea inauditi apud noſtrates homines, nihil iam ipſos antiquius habere, nullã curã præuertẽdã literarũ bonarũ diſciplinẹ ducere, ob quã nos arbitrãtur, ne domi quidẽ & in patria ſatis notos ᵉ abſq; hoc inſigni foret: claros iam etiam apud exteros euaſiſſe, ac ᶠ per ora ferri hominũ conſcriptionũq; argumenta. Qua in re cum delatam mihi famẹ benignitate laudem quaſi palmariã cũ ᵍ corollario animaduerto, primũ admirari ſoleo iudiciorũ ʰ nõ tã æquitatẽ ſeuerã, q̃ arbitriũ quoddã propenſum & tãq̃ ab indulgẽtia corruptũ. (nam alioquin vnde mihi tot puncta homini terra recens enato? quod quidẽ ad hoc ⁱ ſtemma pertinet, cuius ego ᵏ principem imaginẽ genti meæ emeritus ſum.) Deinde delatũ honorem hactenus agnoſcere, mihiq; eo nomine fauere ac gratulari, quaſi iuuentutẽ in Gallia noſtra ætati meẹ ſuccreſcẽtẽ, ˡ nomenq; olim meũ atq; etiã breui ex albo interlituram: aut certe ex ſummis verſiculis ad imos ſummoturam, acuiſſe primus citra cõtrouerſiam dici atq; exiſtimari merear, & acuiſſe ad iſtã nunc feruentẽ contentionẽ, exemplo a me prodito ſi recte res perpendatur, niſi ſi laus rerum præclare inſtitutarũ, auctoribus earũ primis ideo non debetur, q; docilis atque æmula poſteritas, eorum præſcriptis animũ adiiciens, res tm̃ incohatas aut exaſciaras (vt vtar verbo comici) ad vnguem expoliuit, aut elimata tãdẽ ᵐ prẹſtitit in mediũ & probauit. In id porro tempus Claudi mihi dilectiſſime, cum tu vnà cum germano tuo Franciſco egregie ſtudioſo incurſurus ſis: quo tẽpore acrium ingeniorũ cõtentio honeſtiſſimi cuiuſq; ſtudio & fauore ſubnixa, huius iam profeſſionis fines honorisq; non modo prorogarit, ſed etiã excoluerit ad nitorẽ vſq; exactũ & abſoluerit, videndum vobis eſt etiã atq; etiã, non modo vt pro puerili nũc veſtra, ſed etiã pro virili olim parte eni-

tamini,operã conferre in medium ad cohoneſtandũ & confirmandũ ordinem literatorum,quẽ vtiq; videre eſt iãiam futurum ampliſſimũ, vt quidem certatim coeunteis ingenioſos adoleſcentes cernimus,cupide ac ſtrenue ⁿpartes facturos aduerſus iſtos ignorantiæ patronos,pinguis Mineruæ cultores & hirſutæ,iam ex ſcholis illuſtribus exploſæ (vt videmus) & detractæ obtorto pe ne collo.Ad quã cauſam fouendam & amplectendam,ſi vos quoq; gnauiter & pronis incũbere ᵒpectuſculis inſtiteritis,cum eo q̃ parenti veſtro in eã expectationem intento & vobis inſtanti, huius & ſequentis veſtræ ætatis functiunculas officiaque approbaueritis: ex cuius indulgentia omnis ſpei veſtræ pendet ratio & firmamentum:vobis etiam ad viam olim tuendi amplificandique per ſummum decus patrimonii,imaginesque gentis clariſſimæ magis ac magis illuſtrandi,ᵖviaticum accommodatum copioſumque comparabitis. Vale,Diuione.VI.Calend.Iulii.

.e. Abſq; hoc inſigni &c.) Niſi hoc inſigni innotuiſſem.vide in gloſſ.de Contemptu rerum fortuitarũ. Abſq;

.f. Per ora ferri hominum,conſcriptionumque argumenta &c.) Id eſt ſcriptis aliorum aliquantum celebrari.

.g. Corollario.) Id eſt etiam ſupra meritum egregiæ voluntatis & induſtriæ. Corollarium.

.h. Non tam æquitatem ſeueram.q̃ arbitrium quoddam &c.) In qua laude deferenda non tam iudicis officio,qui ſeuere iudicare legibuſq; obſtrictus eſt,q̃ arbitri vtuntur indulgentia,qui interdum multũ gratiæ tribuit,cum in eum a contendentibus eſt compromiſſum.

.i. Stemma pertinet.) Id eſt,ad nobilitatem literarum nomine quæſitam & comparatam,cum alioqui gẽtilitatis iura haberem in patria a maioribus meis accepta. Stemma.

.k. Principem imaginem.) Id eſt primam.Nullus enim maiorũm meorum nomen & genus a literis illuſtrare conatus eſt. De imaginibus vide in primis Annotationibus. Princeps.

.l. Nomenq; olim meum atq; etiam breui ex albo interliturum &c.) Cum nunc,inquit,in albo ſtudioſorum,in patria inter primos perſcriptus ſim:video fore vt in poſterum ita ſplendore iuniorum obruar, vt vel nominis mei fama obſcuretur:& obliteretur,vel ſaltem ad infimos deſcendat nominis noſtri locus: hactenus autem labor noſter nõ peribit,q̃ memor erit poſteritas literarum bonarum vtraq; lingua ſtudium me primum aggreſſum eſſe in patria:in eoq; ita perſtitiſſe,vt certamen excitarim,acremq; æmulationem.

.m. Præſtitit in medium & probauit.) Præſtare & probare verba ſunt antiquæ formulæ opera conducentium.Præſtare eſt efficere,effectumque tradere. Probare autem eſt pro arbitratu locatoris aut viri boni quod promiſſum eſt præſtare. Vitruuius libro nono, Hiero coronam votiuam dijs immortalibus immani precio locauit faciendam,& aurum ad ſacoma appendit redemptori. Is ad tempus opus manufactum ſubtiliter regi approbauit,& ad ſacoma pondus coronæ viſus eſt præſtitiſſe. quod approbare Vitruuius & alij dicunt, Cic.probare vocat:vt in gloſſ.de Contemptu rerum fortuit.dictum eſt. Præſtare. Probare. Sacoma.
Sacoma autem Vitruuio eſt æquipondium: Græce σάκωμα. σάκωμα.

.n. Partes facturos &c.) Partes factionem ſignificant & belli conſociationem. Tacitus, Agrippina habebat in partibus Pallantem. Cic.in Verrem, Quaſi vero id cupiditate defendendæ nobilitatis aut ſtudio partium fecerit.

.o. Pectuſculis &c.) Hoc verbo ſignificat puerilem contentionem.

.p. Viaticum &c.) Literarum peritiam multam.

Gulielmus Budæus Franciſco Roberteto Sal.

HEſterno die ad cœnam (vt interdum ſoleo) apud patrem tuum iueram: ſeſquimeſtri prope interuallo hominẽ ᵠinuiſurus de me magnopere meritum: à quo variis interim de cauſis diſtractus eram: præcipue vero ob aduerſam eius valetudinem. ibi mater tua inter matronas primores honoratiſſimo

.q. Inuiſurus.) Δι' ἔτους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος τοῦτον ἐπισκεψόμενος, hoc eſt,eum inuiſurus quẽ duodeuiginti menſibus non videram. Inuiſere. ἐπισκέπτεσθαι

loco habita: quæ nuper in aula eſſe cœpit vt viro chariſſimo morem gereret: epiſtolam tuam mihi reddidit ſumma hilaritate. quæ cum grata mihi fuit ipſa ideo & iucunda, quòd obſeruantiæ in me tuæ notas habet idoneas ac ſupra pueritiæ captum legitimas: tum vero in ea admiratus ſum & exoſculatus eximii ingenii indolem, ad elegantem vtique doctrinam lepidamque facundiam breui tempore euaſuri: ſi quidem poſt primariæ iſtius doctrinæ rudimenta gradum tibi liceat ad vlteriora promouere: diſciplinæque ingeniorum perpolitrici operam dare aliquantiſper & iuſta plenaque incumbere intentione. Nam quæ ʳtranſlatitiis (vt ita dicam) animis & quibuſlibet naturis ardua ſunt & magno ſudore ſuperantur: ea ipſa felicioribus ingeniis tuique ſimilibus primum leuiter accliuia, deinde plana, & ad poſtremum prona videntur eſſe. tum quidem præcipue, cum veluti ſtimulis quibuſdam liberalibus, ſic igniculis obortis acuuntur ingenue atque impigræ contentionis, æmulæ exiſtimatiſſimi cuiuſque, atque longiſſime ante alios in curriculo literario emicantis. Vſqueadeo autem voluntate iſta egregia tute cum fratre tuo Claudio mihi vos approbatis: mei vt officii eſſe ducam, id quod epiſtola tua flagitare videtur, ad eamque obſeruantiam pertinere qua parentem tuum merito eius proſequor: in vobis quidem pueris alere ac tueri inualeſcentem ſenſim ad egregia ſtudia procliuitatem: in parentibus autem veſtris conſultam ac moderatam indulgentiam: quam prudenter ipſi quidem non tam naturæ blandientis inſtinctu, quàm induſtriæ veſtræ certa quadam commendatione in iſta etiam ˢætatula gratioſiore ſuſcepiſſe mihi videntur. Proinde vobis quoque etiam etiamque videndum, quam parentibus amicisque expectationem primis his ab annis excitauiſtis: quod veluti ſpecimen præſtantium animorum hactenus edidiſtis: ea ne committatis tandem vt deſtituiſſe videamini: collectamque in ſtudiorum tyrocinio gratiam ab omnibus etiam nedum à parentibus initam, per incuriam abieciſſe. Cuius ſuſpicionis notulam etſi in ore ac moribus veſtris nullam omnino impreſſam eſſe cenſeam: admonitos tamen vos oportuit à me: vt officio perfunctus eſſe viderer pro ea qua parentem veſtrum obſeruantia beneuolentiaque proſequor. Vale, & cum Germano tuo certare diſcendi contentione pergito. Diuione decimoſexto Calendas Iunii.

Trãſlatitius. .r. Tranſlatitijs.) Non eximijs, non præſtantibus.
Gratioſus. .ſ. Gratioſiore ætatula.) Gratioſiore, omnibus gratiam hominum magis emerente.

Gulielmus Budæus Franciſco Roberteto S.P.D.

FRuctum non modicum (vt video) Franciſce mi ex opera non ita valde magna recepi ac percepi, cum literas paucorum verſuum tanto tibi vſui fuiſſe videam & confirmationi animi, vt egregiam iſtam contentionem ad literas elegantes perdiſcendas, ſuapte ſponte in dies ardeſcentem, nouo quaſi ſpiritu afflato excitarint ipſę vehementius & inflammarint, Qui etſi cupide

ipſe ᵗagnoſcere non ſoleam teſtimonia famæ maiora quàm vt ipſis aſſenſum (vt ita dicam) accommodare conſcientia mea poſſit, quæ mihi inſtar eſt teſtium multorum locupletum ᵘomnique exceptione maiorum: tamen libens equidem facio vt epiſtolam tuam plenam ingenuorum ſpirituum lectitem, quę cum obſeruantia mei atque admiratione implicitam habet etiam æmulationem quandam, generoſam ſane & acriorem quàm pro ætatis captu, euaſuramque tandem (niſi augurio animi fallor) ad bonam aliquam frugem eruditionis ſolidæ & ſingularis. Siquidem egregia voluntate & ingenio præſtanti quo te natura donauit, quaſi quodam iugo rerum duarum in primis homini commodarum, animum omnibus artibus ingenuis excolere poteris annis his melioribus omnique cura liberis, qui immunitatem habent munerum ciuilium: quibus vtique vobis iamdiu parens veſter magis quàm ſibi ipſi fungitur: vir in prima ſorte hominum quàm exiſtimatiſſimus: & induſtria ſua conditor nominis celeberrimi. Tibi vero & fratri tuo vt omnia ad tuendam huius nominis hæreditatem exoptem votis pene conceptis, eius ipſius patris veſtri dexteritas felix officioſaque effecit: cuius merito ſumma quæque nomini eius ˣgentilitatique cupio: ſi tamen maior ſemetipſo eſſe poteſt qui ad ſummum faſtigiũ priuatæ fortunæ euectus eſt. Et tamẽ quo impẽſiore vos amore proſequar, cauſæ illi paternæ accedit alia etiam cauſa quæ propria eſt vobis atque peculiaris, non item vt alia a patre ʸprofectitia: morum ſcilicet & ingenii indoles ſane eximia & gratioſa apud omnes homines virtutis amantiſſimos, cuius ipſa indoles velut incunabula ac rudimenta tenet. Quando vero ita tulit ætatis meæ ratio, vt amicitiæ colendæ officia obſequiorumque viciſſitudo ᶻpro captu & ſorte vtriusque, mihi cum patre veſtro potius obtigerit quàm vobiſcum, vnum vtique aut plureis olim vobis liberorum meorum quaſi ſuccidaneum amicum ſufficiam, qui vobis (vt ſpero) ſi non eodem ingenio & profectu, at certe eodem ſtudio literarum reſpondebit & paria faciet. id quod ipſum eo pertinet quod circa finem epiſtolæ tuæ poſtulaſti. Vale, & mihi matrem tuam ſaluta quàm appoſitiſſime, quam nuper hinc proficiſcentem ſalutaui. quæ tibi quidem ipſa ac fratri teſtis eſſe poteſt quantum ego vobis fauere apud vtrunque parentem ſolitus ſim. Diuione. VI. Calendas Iulii.

.t. Agnoſcere.) Agnoſcit qui non repudiat, ſed libenter admittit, id eſt, προσίεσθαι. vt agnoſcere liberos dicuntur qui vt ſuos alendos ſuſcipiunt. ſic agnoſcere augurium, eſt tanquàm ad ſe pertinens accipere: cui opponitur amoliri, auerſari ἀφοσιοῦσθαι. Liuius, Patrem eius quondam pro pupillo procurantem familiare oſtentum, cum reſpondiſſet Aruſpex magnum quod eſſet Capuæ imperium ad eum peruenturum: nihil ad eam ſpem agnoſcentem dixiſſe ferunt, &c. Id eſt, id vaticinium ad puerum pertinere recuſantem & admittere nolentem. Igitur non agnoſcit teſtimonium qui negat ita eſſe nec ſibi perſuadere poteſt. — Agnoſcere. προσίεσθαι. Amoliri. Auerſari. ἀφοσιοῦσθαι

.u. Omnique exceptione.) Teſtis exceptione maior eſt, qui refutari non poteſt: ſermo iuriſperitis vſitatus. — Exceptione maior.

.x. Gentilitatiq.) Eſt in Aunotationibus.

.y. Profectitia.) Alludit ad peculium quod a iuriſperitis profectitium dicitur quaſi a paterno cenſu manans non induſtria filii: quale eſt, quod caſtrenſe aut quaſi caſtrenſe dicitur, aut militiæ quæſitum aut in foro iudiciali. — Profectitium peculium.

.z. Pro captu.) Non enim ex æquo officia ei rependere poſſum, ſed pro eo quantum eſt quod efficere poſſum, in alioq; genere.

℈ appoſitiſſime.) Loco & tempore opportuno.

Gulielmus Budæus Claudio & Franciſco Robertetis Salutem.

EPiſtolæ veſtræ ſane diſertulæ ac ſupra ætatis captum ſententioſę & limatulæ, inertiam mihi forſan [a]exprobrant aut ſupinam obliuionem veſtra opinione. id adeo vt inſtar quoddam [b]interuſurū debere vobis videar pro mora temporis quod interceſſit poſtq̄ reſcribere epiſtolis ipſis licuit. Atqui cum expectatio veſtra geſtiensin dieſq; intenta, hoc meretur vt ne diutius fruſtrari deſiderium iſtud veſtrum ſuſtineam: tum id etiam poſcere videtur ac poſtulare amicitia & familiaritas quā cū parente veſtro, eximio quidem ipſo viro, & apud primos ſecundos tertioſque ordines [c]gratioſo, honoriq; in primis habito, initam merito eius habeo: ſemelq; contractam eſſe ſpero & coalitam. iuſtam quidem ipſam legitimiſque vicibus officiorum compactam: non temporariam & fluxam, id eſt è moribus aulæ conflatam: quod genus hic fere coitur inter homines rerum ſecundarum aſſeclas, [d]emigrante ſubinde fortuna nuncium remittentes amicitiæ. quanq̄ in hoc quoq; comitatu iuſtæ interdum germanæq; ineuntur amicitię: tū vitæ conſuetudine inoleſcentes, tum animorū ad eadem ſtudia inſtitutaq; conſenſu, quod neceſſitudinis vinculū in hac (vt ita dicam) ambitus honeſti [e]moribusq; recepti expeditione, quoddā quaſi commilitium & (vt fert locorū anguſtia) nonnunq̄ contuberniū aſtringit certius & continet. Beneuolentiæ vero mihi cum patre veſtro conſtitutę conſcientia, identidē me admonet quid mei ſit officii in tuenda ſtabiliendaq; neceſſitudine commoda ſane atq; honorifica rationibus meis. quā ita inſtitutam ipſam inter nos [f]tacitis (vt aiunt) conuentis, ab honeſtateque & vrbanitate dictatis non neſcius ſum: vt in vſurpanda fruendaq; viciſſitudine officiorum atq; præſtationū vterque noſtrum ſuis modulis (vt dicitur) [g]atque ſuo pede ius ſuum metiatur: vſumq; & fructum amicitiæ pro captu ſuo habeat. [h]Quare quum ipſe in ordinum recenſione non modo mediocris ſortis ac notæ homines & præſtet & lōge anteeat, ſe etiam in ſupremo ordine atq; in actu rerum ſummo, eximio loco numeroq; habeatur: in quo in dies floreſcerevi animi induſtrięq; ſingularis atq; inuſitatæ viſitur & creditur: canosq; iam enaſcenteis & proſerpenteis per ſummum quodq; decus mire cohoneſtare: par eſt vtiq; ipſe vt meminerim, familiaritatem mihi quæſitam cum eo auſpicato (vt ſpero) & confirmatam, cultu atq; obſequio liberali ac ſorti meæ cōſentaneo retinendam eſſe & vinciendam. vt illi viciſſim fortaſſe videndum eſt: beneficentia mihi atq; ſuffragatione [i]recte præſtandis & rependendis ipſe vt famæ ſuæ conſulere ſibiq; conſtare videatur. Porro autem quū inter pignora quę ei varia & copioſa Prouidentia ſumma contulit benignitate, nulla antiquioris curę eſſe animaduerterim illi & chariora, q̄ ea quæ ad generis nominiſq; propagationem in poſterum data ſunt: libens vtiq; vt debeo faciam ex rerum occaſione tēporiſq;, vt coram iuxta atq; abſens hortamentis & monitis (quando alia re nequeo) [k]egregios conatus veſtros impetusq; generoſos ad viam capeſſendam [l]paucis ordinis veſtri tritam aut proculcatam, confirmem & dirigam. [m]Qua parte rerum maxime benę de ipſo parente veſtro & ſędulo merendo, paria facere aut ſupparia certe

poſſum cũ iis quæ ipſe cauſa mea ⁿpro re interdum nata & contendit & efficit. Quapropter cũ quippiam culpæ in eo à nobis admiſſum erit:apud patrem potius q̃ apud vos purgandum me habebo,cũ ipſi probare me officii exhibitione magis q̃ vobis aut cuiq̃ laborem.In quo ipſo negocio pręclare mecũ agitur, ꝙ cũ ille rationem occupationũ mearum norit aliquantulũ, ᵒoculisque interdũ arbitretur:non magnopere cauſas cõminiſcẽdas quas excuſem habebo. Enimuero quantũ ipſa mea hortamenta animis veſtris ſederint & hęſerint:literæ veſtræ documento eſſe poſſunt.ex iis enim facile eſt intelligere vnã illã pene cogitationẽ,aut in primis certe iugiterq̨ verſari & redundare in mẽtis veſtræ domicilio:nihilq̨ præuertendũ ei curæ & cupiditati vos ducere:quam in vobis felix præcipue natura atq̨ animi conſtitutio, ᵖgeneſim quandã ſortita inclytã & magnificã:deinde ęmulatio noſtri cõmonefactione adiuta, pepererunt & aluerunt.Quo velut inteſtino ac perenni ſtimulo vos adactos, atq̨ ad curſum encyclopędiæ incitatos,nullus iã ſecordiæ ſcrupulus,nulla ardui incepti & operoſi remorabitur reputatio: nuſquam retrorſum aget pœnitentia , quominus

.a. Exprobrant.)Exprobrare ſępe non verbo,ſed facto intelligendum eſt. Plin.in epiſtolis, Etiam mala emptio ſemper ingrata,eo ꝙ exprobrare ſtultitiam domino videtur. Sic Tacitus,Corbulo cum ſuis copiis ad ripam Euphratis obuius Peto.non eam ſpeciem inſignium & armorum prætulit,vt diuerſitatem exprobraret.id eſt,vt pudore afficeret Petum,ob diſſimulationem apparatus. Sic Seneca,Non te fœcunditatis tuæ quæ exprobraret ętatem puduit.id eſt,quæ ſignificaret te iam grandi natu eſſe. — Exprobrare.

.b. Interuſurii.) Vſuræ ſunt,quæ medio tempore proceſſerunt. — Interuſurii.

.c. Gratioſo.) gratia flagrante. — Gratioſus.

.d. Emigrante ſubinde fortuna &c.) Simulac fortuna amicum deſtituit,etiam amicitiam ipſi renunciantes:vtpote ad tempus contractam.i.quoad referret eorum amicitiam eſſe conſtantem.

.e. Moribuſq̨ recepti.) Receptum eſt inter viros bonos & graues,honeſtum eſſe,vt homo ingenio & induſtria prędi tus ad aliquot annos aulica ambitione fortunam ſibi fingat, quum interim inter homines vita & propoſito ſociabiles amicitiæ verę perpetuęq̨ contrahantur.

.f. Tacitis vt aiunt conuentis &c.) Iuriſconſulti volunt quędam eſſe pacta tacito conſenſu contracta. — Conuenta.

.g. Atq̨ ſuo pede ius ſuum met. &c.) Nõ vt ex æquo alter ab altero officia obſequiaq̨ repoſcat,ſed vt alter colere alterum inſtituat & obſeruare liberaliter vt prępotentem:eundemq̨ viciſſim ille obſeruatus ſuffragio ſuo adiuuare atq̨ ornare debeat honoriq̨ habere apud ſe:cum eoq̨ vt amico familiaria colloquia,communi pene iure in cubiculo vſurpare.

.h. Quare cum ipſe in ordinum recenſione &c.) Id eſt,cum id agi cœptum eſt:quis magiſtratus,quis cui primorum in comitatu regio præſſet auctoritate & dignitate. Et paulo poſt,Enaſcenteis & proſerpenteis.Id eſt,per tempora paſſim iam orientes. — Recenſio. Proſerpere.

.i. Recte pręſtandis &c.) Recte verbum eſt priſcę formulę opera facienda conducentium. Vlpianus in tractatu,de ędilitio edicto.Cauendum autem erit,ſiquidem emptor ſine dolo malo condemnatus fuerit , aut dederit in iis rebus recte pręſtari. Sic apud Liuium, Quæq̨ quoq̨ oportebit recte reſtituto , id eſt bona fide arbitrioq̨ boni viri. Sic Cato, Recte hęc dari fieriq̨,ſatiſq̨ dari domino aut cui iuſſerit,promittito. — Recte.

.k. Egregios conatus veſtros impetuſq̨ generoſos.) Impetus ſubitam cupiditatem acremq̨ ſignificat, vt illud Ouidij in Epiſtol. Et mihi per fluctus impetus ire fuit. Sic apud Tranquil.in Augusto, Vt tandem annona conualuit,impetum ſe cœpiſſe dixit,frumentationes publicas in perpetuum abolendi. ὁρμῶν πρὸς σῖτα ἑαυτῷ ἴσχ. — Impetus. ὁρμή.

.l. Paucis ordinis veſtri &c.) Pauci enim literarum periti ſunt , eorum qui alumni aulicę potentiæ ipſi aut parentes eorum fuerunt.

.m. Qua parte &c.)Id eſt, vos hortando & monendo maxime gratiam ab eo bonam inire.

.n. Pro re interdum nata &c.)Id eſt,prout occaſio tulit. Cic.ad Att. Animaduerteram poſſe pro re nata te non incommode ad me venire. ἐκ τῶν παρόντων. — Pro re nata. ἐκ τῶν παρόντων.

.o. Oculiſq̨ interdũ arbitretur.) Oculis arbitrari eſt præſentem eſſe & videre atq̨ obſeruare. Plaut. Hinc ego huc & illuc potero quid agant arbitrarier. Idem, Ne arbitri dicta noſtra arbitrari queant. — Arbitrari.

.p. Geneſim quandam ſortita.)Geneſis eſt quam alij genituram, Cic. Sidus natalitium appellat. Tranquil.in Veſpaſ. Monentibus amicis cauendum eſſe Metium,ꝙ vulgo crederetur geneſim habere imperatoriam, inſuper Conſulem fecit.id eſt ꝙ opinio eſſet a mathematicis prædictum eſſe fore vt imperaret. — Geneſis. Genitura. Natalitiũ ſid.

aut languidius viam illã ire contendatis,qua iuuenes doctrinæ lautioris cupidi,ad editum illum gradum euadunt,vnde gnauiſſimo cuiq; aditus eſt [a]ad arcem Palladiam conciliabulumq; paucorum, quos literarum gloriam facultatum iactura liceri cenſusque imminutione non pœnitet. cuius vię priſcas orbitas [b]ſitu & carie vetuſtatis iam exoletas , [c]citima nobis ſecula ſtrenue ac feliciter [d]interpolarunt,vt propemodum ad inſtaurationem iuſtam,[e]cum via Latina iam etiam peregrina venerit. Inde vos vel propere vel mature [f]aliquando digreſſos vel egreſſos , prout commodum patri viſum fuerit , aut res aliqua necopinata tulerit, [g]altera vos via exceptura eſt: plurimis ipſa quidem & [h]conuenis viatoribus frequens, [i]quam vel popularem,vel regiam, vel militarem licebit vt appelletis: ſed in qua non vt turbæ pedeſtri & promiſcuæ [k]æſtuandũ vobis erit, vtpote quos paternæ fortunæ [l]geſtatorium ſupra cõmunis ac mediocris ſortis faſtigium ſubeuecturum ſit,& in principes cõfeſtim ordines claſſesq; ſelectas collocaturum. Proinde [m]macti iſta voluntate:iſto propoſito : iſta rerũ omnium cõpetentia [n]prolixa & copioſa ad id quod in animum induxiſtis: viam hãc alacres ſtrenuiq; deo beneuolẽte ingredimini,quã meis quodam modo auſpiciis inire nunc videmini:occaſioneq; nunc data dum licet prolixe vtimini:ne ſi vos conſilium patris è re ita nata ſumptum,è primo mediove curſu necopinanteis reuocauerit:vitio nobis vertatur ꝙ vt ſegnes aut quaſi exanimati in primo procurſu reſtiteritis:& ſtatim à carceribus veſtra contentio elãguerit.Qꝫ ſi pręſentis alacritatis tenorcm infractum ad pauculos annos ſeruaueritis:fore equidem recipio,exiſtimationeq; mea cauere non renuo , vt inde vos egreſſos hominũ primariorum fauor & plauſus in publicũ prodeunteis ilico excipiat:fauſtis etiam ominibus vox publica lætisq; proſequatur.Deinde cogitatio vos illa & meditatio acris ſubeat in aulã iã penitiorem admiſſos & adoptatos(in quo hominum præſtãtium fortunatorumq; domicilio non [o]ſtatario parens veſter gẽtis ſuæ [p]penates longe lateque metatus eſt,ad faſtigiũq; excitauit)quonã modo primo quoq; tempore in paternã ipſi claſſem ſubeuntes illuſtris nominis hæreditatem patrimonio luculento ſubnixã tueri exemplo eius poſſitis:atq; etiã pro virilibus vlterius commendare poſteritati.Ad quam animi deſtinationẽ atq; obfirmationẽ eximiis dotibus præditã & inſtructã , acuit vos (vt video)æmulatio [q]philologiæ noſtræ:quod nobis periucũdũ eſt. tãetſi genii eius(vt ita loquar)obſcuritatem ignobilitatemq; agnoſcã,quippe cuius [r]incunabula & rudimenta tã exilia fuerunt & fortuita: eoq; tñ nomine cõmorãda,ꝙ nullis elementis aut certe inanibus conſtiterunt: pudendos vt [s]natales & premendos huius profeſſionis habuerimus . vtpote pręceptoribus ac ſociis ſtudiorum deſtitutos,omniq; inſtrumẽto atq; adminiculo hac via euadẽdi: [t]è numeroq; multorũ nominis mei eximendi. Quarũ rerum aliarũq; facultas,copia,opportunitas cum vobis pręſto ſint & obuię,vt ſi cuiq̃ ſtudioſorum, mactos vos olim fore pueri mihi dilectiſſimi,elegãtiore doctrina ſplẽdoreque nominis auguror & pronuncio,qui tam pronis nunc pectuſculis ad id decus aſpiretis & incũbatis.Quos cum eodem ſanguine ſatos pari quoq; amore eodemq; proſequar: [u]æquis propemodum paſſibus adoleſcentiæ primæ curriculũ ante annos ineunteis,vna etiã epiſtola ſalutandos nũc duxi & adhortandos:

quo magis animos veſtros "germanos & vterinos etiam hac communione cõſociarem. Valete, Et Philippum Eſmerium pręceptorem veſtrum colite, quẽ de facie mihi ignotum plurimũ de inſtitutione veſtra amabo ſi in officio perſtiterit & incepto. Trecis, poſtridie Calend. Septemb. M.D.XXI.

.q. Ad arcem Palladiam &c.) Ad ſummum doctrinæ gradum. id eſt, in primam claſſem literatorũ adoptari & allegi. quæ claſſis paucis conſtat. Pauci enim ſunt qui velint & poſſint tãti æſtimare eam laudem, vt cõditionem ſuam cenſualem meliorem facere ob amorem literarum negligant.

Ad arcem Palladiam.

.r. Situ & carie &c.) Plinius de vino, libro decimoquinto, Quinimmo inuitat ad ſeruandum blanda inueterati caries.

Caries.

.s. Citima nobis ſecula &c.) Citima nobis ſecula ſunt recentiſſima. quæ enim nobis proxima ſunt citima appellantur. Cic. in ſomnio ſcipionis de luna loquens, E quibus erat ea minima quę vltima a cœlo, citima terris luce lucebat aliena.

Citimus.

.t. Interpolarunt.) Interpolare eſt renouare vide in gloſſ. de contemptu rerum fortuit.

.u. Cum via latina.) Latinam viam alluſione dixit ad viam Latinam quę erat Romę. tñ autem, inquit, profecit hominum contentio, vt iam non modo lingua latina ſed etiam Gręca inſtaurata ſit: quibus velut vijs aditus eſt ad ſummum decus doctrinæ.

Latina via.

.x. Aliquando digreſſos &c.) Id eſt, cum iam ſatis imbuti literis bonis fueritis.

.y. Altera vos via exceptura eſt.) Ambitus ſcilicet aulici.

.z. Conuenis.) Qui vndiq; in aulam conueniunt.

Conuenæ.

.a. Quam vel popularem &c.) Viarum (inquit) Vlpianus, quędam publicæ ſunt, quædam priuatæ, quędã vicinales. Publicas vias dicimus quas Gręci λεωφόρους, noſtri pretorias, alij conſulares appellant. hoc melius in gloſſ. de Contemptu videbis.

Viarũ differentiæ.

Publica via.

λεωφόροι.

.b. Aeſtuandum.) Id eſt, cum labore & vexatione corporis animiq; ingrediendum.

Aeſtuare.

.c. Geſtatorium.) Id eſt, vehiculum vt videbis in Annotationibus primis. Hic autem pro fauore paterni nominis & auctoritate quęſita ponitur: quibus ipſi velut adminiculis erecti, ſtabunt ſine magno ac vehementi nixu, neq; id modo, ſed etiam tollentur ſuper aliorum capita in progreſſu aulicoq; proceſſu. adludere autem videtur ad illud Satyrici poetæ. Si vocat officium, turba cedente vehetur Diues, & ingenti curret ſuper ora liburno.

Geſtatorium.

.d. Macti iſta voluntate.) Curtius, Vos quidem, inquit, macti virtute eſtote qui primi intellexiſtis quanto malus eſſet regnum faſtidire q̃ accipere. Liuius libro ſeptimo, Macti virtute, inquit, milites Romani, & enim veſtrum iter ac reditum omnia ſecula laudibus ferent.

Macti.

.e. Prolixa.) Vide in gloſſ. de Contemptu rerum fortuitarum.

Prolixum.

.f. Non ſtatario.) Id eſt vago & veluti motoria.

Statarium.

.g. Penates metatus.) Id eſt, domum & gentis domicilium finibus ampliſſimis circumſcripſit, in cœlumq; ſuſtulit.

.h. Philologiæ.) Philologiam Budæus vbiq; tanq̃ vxoris ſuæ pellicem facit. Literarum enim bonarum ſtudium non minus in delicijs q̃ vxorium amorem habuit.

Philologia.

.i. Incunabula exilia fuerunt & fortuita.) Principium ſtudij literarum bonarum non deſtinato, ſed fortuito aggreſſus eſt oblata temere occaſione.

Incunabula.

.k. Natales & premendos.) Originem. Plinius, Homo infima natalium humilitate. Premendos autem dicit, id eſt tacendos, non prędicandos.

Natales.

Premere.

.l. E numeroq; &c.) Eximij ſunt qui ſupra numerum euaſerunt. contra numerus pro turba quorumlibet, id eſt τῶν τυχόντων ponitur vt apud Horat. Nos numerus ſumus & fruges conſumere nati, Sponſi Penelopes.

Eximij.

Numerus.

.m. Aequis propemodum paſſibus &c.) Aequa animi contentione, & pari ſtudio, in ętate puerili nondum plane ſtudio tanto matura.

.n. Germanos animos &c.) Germanus pro ſimili, ponitur vt a Gręcis ἀδελφός. Cicero in Acade. Erat Antiochus ſi perpauca mutauiſſet germaniſſimus ſtoicus. Alludit autem ad æquiuocationem. Germanus enim eſt conſanguineus frater, id eſt ὁμοπάτωρ, non etiam vterinus.

Germanus.

ἀδελφός.

ὁμοπάτωρ.

Gulielmus Budæus Ioanni Calueto Sal.

QVo magis tuam paucorumq; ſortem animaduerto: qui vitam hanc quã nunc ago exoſi in ſeceſſum ſe receperunt tranquillæ vitæ deſiderio: eo incommodius de me męritam fortunam exiſtimo ac dictitare ſoleo, quæ me

necopinato in hoc piſtrinum impegit improba & alligauit, vnde vos (vt arbitror) ſoluti libere nunc agitis. Verum vt iis demum ſentire vim numenque libertatis, ac recte eam colere & venerari contingit, qui in ſeruitutem imprudentes abducti, ſero eam requirunt, cœlumque nequicq̃ votis fatigant aut querelis: & vt qui tempeſtate abrepti ſunt in altum cum nauſea & pauore, melius iã noſſe cœperunt quanto certius & beatius erat ſinuoſis ſeſe velis & prolectanti æquori non committere: ita cum ætate iam ingraueſcẽte, & a morbo quoq; non leuiter affecta, in conditionem hanc dedititiam aut nexum fortaſſe non illiberale addici me paſſus ſim, acerbiore vtiq; deſiderio nunc afficior tranquillæ vitæ ac ſtudioſæ, qua me ipſe abdicaſſe haud ſatis auſpicato videor. In quod ipſum genus vitæ non tam iudicio certaq; deſtinatione arbitrii, ac vitæ recte inſtituendæ propoſito, rationes olim meas flexeram & contuleram: q̃ fato quodam peculiari delapſus ſum primũ & irretitus. Nam (per diuã ipſam huius inſtituti Præſidem) quod conſilium capere tum poteram & cõfirmare ad eam vitam capeſſendam, quum nullum ſuaſorem, nullum auctorem, ducem deniq; nullũ haberem aut ſocium, ne comitem quidem & ſectatorẽ, vt tũ fuiſſe noſti mores aut audiuiſti & inſtituta Galliæ? Quo tempore nemo ne meminerat quidem aut audierat de maioribus exemplum vllum hominis literis latinis iuſta doctrina aut memorabili vel inchoati. Nam literarum grçcarum nomẽ fabuloſum eſſe commentitiumq; haud ita pridem à noſtris putabatur: diuq; fidem ipſe facere non potui. Vtinam igitur quando fatum fuerat mihi nullo vt exemplo vitam inſtituerem: id quoq; affatum eſſet (vt ita dicam) & à parcis mihi datum, vt penſum abſoluerem. Te vero prudentem ſimul & fortunatum iſta ſententia iudico: ſi tamen ea penitus ſedit animo, vt literæ tuæ mihi perſuaſerunt. quippe qui tenerioris ætatis diſpendium orbæ ac deſtitutæ morte parentum, ſarcire nunc ſtatueris annis firmioribus, egregieque iam auſpicatus ſis. Qui ſi ſtudii literarii primordiis, quæ in literis tuis elucent, pari ſucceſſu deinceps maiora expolitioraq; attexere inſtiteris: vt & inſtitutæ rei ſumma poſcit, & animi huiuſcemodi alacritas pollicetur ad culmen ipſa (vt videtur) erecta & intenta: nimirum iſta quæ te exuſcitauit æmulatio, locum tibi numerumque inter paucos hominum celebrium tandem emerebitur. Id quod ſi viuo me euenerit, libentius ſane tibi alacriusque partam hac ratione gloriam ideo gratulabor: quòd qui antea verbum mecum nunquàm feciſſes, tamen exemplo mei adductus ſis (quod literæ tuæ teſtantur) vt inclareſcere ingenio atq; induſtria cuperes. Id quod cum ipſum certum iam tibi eſſet & cõſtitutum: primo quoque tempore (vt audio) è medio te ſubductum illam in officinam dediſti hominum expolitricem: in qua præſtantiſſimi quiq; homines maximeque eximii animi & ingenii, ſimulacra ſibi fabricantur in æuum perennatura: ſolles vtiq; ducente æmula contentione fortunarum intertrimenti rationem nullam habente. Saluta mihi propinquos tuos Robertetos, pueros cum ingentis à parentibus ſpei & ſimul a patrimonio, tum etiam indolis eximiæ, in gloriam illam quidem non mediocrem magis ac magis in dies proficientis. Vale, Diuione, decimo Calen. Auguſt. M.D.XXI.

.o. Piſtrinum) Aulicam obſeruantiam ſignificat. Piſtrinum.
.p. Prolectanti) Perlectanti, lactenti, illicienti, eſt frequentatiuum a prolicio. Plautus in Curgu. Eius amor cupidam me huc prolicit per tenebras. Vitruuius in quinto, Verborum velo elegans diſpoſitio prolectando ſenſus legentium perducit ad ſummam ſcriptorum terminationem. Prolectare, Prolicere.
.q. Nexum) Eſt in Annotationibus.
.r. Genus vitę) Literarum ſtudium. .ſ. Per diuam) Scilicet Mineruam.
.t. Vt tum fuiſſe noſti mores) Eius temporis quo animum ad literas bonas diſcēdas appuli, nullus fere erat qui iuſto ſtudio literis incūberet dūtaxat elegātibus & quæ dignę & merito literæ appellarentur.
.u. Græcarum) Literæ græcæ, nullæ iam eſſe putabantur a noſtratibus.
.x. Diuq; fidem &c.) Quod libri græci extarent.
.y. Fatum fuerat &c.) εἱμαρτόμοι. .z. Nullo vt exemplo &c.) Id eſt, primus. Cicero in Catone. Fatum eſſe. εἱμαρτόμοι.
.a. Affixum eſſet) προσειμαρμένον) præterea fato datum. προσειμαρμένον.
.b. Attexere) Reſpondet primordiis.
.c. Primo tempore &c.) Cum primum tibi licitum eſt ab aula hominumq; frequentia, in ſeceſſum te ſubduxiſti.
.d. Simulacra ſibi fabricantur &c.) Id eſt ingenii ſui imagines, quaſiq; ſtatuas perennes, id quod fit libris edendis, quæ monumenta ſunt hominum cariem non ſentientia.
.e. Folles vtique &c.) Folles inflare tanquam ad ſtatuas fabricandas. æmulatio enim quaſi follis igniculos generoſis animis ingenitos accendit.

Gulielmus Budęus Franciſco [f] Rabeleſo ſodali Franciſcano S.

.f. Rabeleſo ſodali) Sodales appellat, quos vulgo fratres dicunt ſancti Franciſci. Sunt autē ſodales qui in cœnobio viuunt, & eadē in menſa epulantur: & ſodalitia dici poſſunt in collegiis ſacerdotalibus quę capitula vocantur, hoc eſt cœtus ipſe hominum & communio, vide in alteris Annotationibus. Sodales. Sodalitia.

IN hac viatoria, turbulenta, verſicolori vultuoſaq; interdum conuerſatione vi-
tæ, nihil verius mihi frontem hilarat & exporrigit, cōtractamq; (vt ita dixe-
rim) & inuolutam mentem explicat & pandit lętitia, q̄ literarum recordatio, a-
morisq; muſarū & venuſtiorū diſciplinarum, quas magnopere perdiuq; colui &
obſeruaui vt ſi quis vnq̄ hominū mei ordinis. animū illa quidē meum nunc ſub-
iens per occaſiones magis q̄ per ocium, aut certis quibuſdā conſtitutisq; vici-
bus. id quod aliter euenire vix poteſt in hac veluti [g] expeditione nō tam placidā
q̄ inermi, in qua non iam muſarū auſpiciis vt pridē aſſueueram: cōtubernio Phi-
lologię vti ac frui mihi licet, eiusq; militię cōmodis aſpirare quę ſine mortaliū
agrorumq; clade ad gloriā quęrendā inſtituta eſt, [h] domitandāq; imperitiā im-
probam & cōtumacem aduerſus edicta ſapientię imperiaq; rationis, in qua quū
ipſa nuper ordines iam ductitare quoquomodo exiſtimarer, inter primoresq; cen-
ſeri, [i] nō tam ob res egregie & præclare geſtas, quam ob eximiam & alacrē prō-
ptitudinem, ecce tibi inopinatū fatum (cōmemorandum ne an pœnitēdum nō-
dum plane comperi) tranſuerſum me rapuit in ratiōnē agendę vitę exercendęq;
mentis diuerſiſſimam. quippe qui pro ſecuritate angores, pro tranquillitate tre-
pidationem, pro ocio negocia, pro libero arbitrio obſequendi neceſſitatem, appa-
rituramq; in aula factitandi: denique pro philoſophis [k] auſcultationibus aulica

.g. Expeditione nō tā placita) Expeditio q̄m bellica eſt pegrinatio, ideo inermi dixit etiā ſi nō placida.
.h. Domitandamq; imperitiam) reſpondet ad id quod dixit, militiæ commodis. ſignificat enim cur militia vocetur literarum ſtudium legitimum. Expeditio.
.i. Non tam ob res egregie &c.) Nō propter aliquod ingenii ſpecimē datū magnopere memorabile. Auſcultatio.
.k. Auſcultationib) Auſcultatio eſt quā Gręci ἀκρόασιν vocāt. Vnde Ariſt. φυσικὴν ἀκρόασιν libros phyſicos ſuos appellauit: & ἀκροαματικὰ ab ipſis appellata ſunt quę inter euſdē auctoris cōdiſcipulos efferri ſolebant, vt libri Ariſt. acroamatici quidā ſunt, quidā exoterici inquit Gel. & ἀκροαματικώτερα dicta ſunt quędam cōmentationes e penetralibus peripateticæ doctrinę ſumptę. Meminit Plutarchus in Alexandro. Acroamata etiam & acroaſis recitationes dicuntur & auſcultationes. Alludit autem ad ſignificationem ludicrorum acroamatum, aut etiam ſcurrilium quæ in aula videntur & audiuntur. de quo verbo in gloſſ. de contemptu rerum dictum eſt ſatis copioſe. ἀκρόασις. ἀκροαματικά. Acroamata.

acroamata ſortitus: καὶ ἀντὶ τοῦ αὐταρκείας ἐξηγημονόσης τὰ καὶ ἀρχαῖμον, ἀθυμᾶσθαι ἐνίοτε προσδοκίαν καὶ ἀτακτοῦσαν μητέρα, haud ſciam an pro integra exiſtimatione periclíter ignominia. quis enim inhibeat gliſcẽtem famę loquacitatem? quis temperare linguis eos coget qui libentius in ſententiam eunt deteriorem & obtrectãtem? hi exemplum ſtatuiſſe me cauillabuntur, vt poſthac quiſq; cũ occaſio tulerit & fortuna perlexerit, ſoluere ſe iis ipſis legibus poſſit, quas velut auctore philoſophia aduerſus plebis ac populi ſcita tulerit & promulgarit. Epiſtola vero tua vtriuſq; linguę peritiã ſingularẽ redolens, vt mihi iucunda fuit & grata, quaſi inſtituti mei priſtini cõmonefactrix, ita neſcio quid ſiniſtrę in me ſuſpiciunculę prę ſe ferre videtur, vt quidem in illa actionis de dolo malo formulã concepiſti, quam in Petrũ Amicũ ſodalẽ tecũ Franciſcanũ intendiſſe te dicis, ob id ſcilicet q̃ impoſturã fecerit homini tibi ſimplici & incauto: neſcio quid de me ſpõdẽs, quod nec tu futurũ poteras tum cõfidere, nec poſtea experimẽto verũ eſſe cognouiſti. nimirũ doloſum amicũ eſſe cenſens, qui hominẽ te φιλάπλουν καὶ ἀφελῆ ſciens prudẽsq;, quo tibi incõmodaret, in hominẽ me φιλαλάζονα obtruſerit, qui quintũ ipſe iã hunc mẽſem aut etiã ſextũ literas tuas faſtidio habuerim ac contẽpſerim. hęc enim omnia verba epiſtolę ἀνίπτεια, niſi ſi eorum ſenſum aſſequi non potui. Mitto hic τὸ ἀδαιμόνιον, quod obiicere criminoſe tibi alius quiſpiã poſſet, qui in recriminãdo cauſę fiduciã poneret: ſacerdotẽ te eſſe oportere fidei haud benignę ac pręmoroſę, q̃ nõ ſodali, nõ amico, nõ ſocio ſtudiorũ fiduciã accõmodare ſuſtinuiſti, anteq̃ ille ſtipulari a ſe paſſus eſt pœnę noie, cauſã ipm haud dicturũ quominus actio ſpõſioq; de dolo malo iuſtis ac legitimis verbis in ſeſe cõciperetur? ni Bud. bonus vir humanitateq; prędítus tandẽ inueniret ſi periculũ faceres. Vbi igitur veſtra charitas ſodalitia, vinculũ cœnobiorũ, columẽ religionis, glutinũ vnanimitatis, quã alternis prope verbis pro numine colendã in cõcionibus declamitatis? Tu vt ſodali quicq̃ οὐ τὸ τυχὸν, οὐ παιγνιῶδες, deniq; fide dignũ aſſeuerãti nõ credas? & ſodali quidem non cuiuis, ſed eximio, perſpecto, ἐχεγγύῳ. Age ſodali fidẽ nõ habuiſti: nõ q̃ ei ſed q̃ tibi diffideres. melius eñi mediocritatẽ tuã vel etiam tenuitatẽ noueras, quã ἀκαταφρόνητον & contemptui & faſtidio meo obuiam & expoſitã fore intelligebas (id enim cauſaturũ te video) num id tandem charitati cõſentaneum eſſe cenſuiſti: capitis atq; exiſtimationis periculũ fratri ac ſodali tuo creare, vt ille actione famoſa damnaretur ſi ego ab ingenio meo migrare ſuſtinerem? Proh diue Franciſce auctor conditorq; iſtius ſodalitii, quo tua iam fides abiit? homines ne in ſodalitii leges iuratos ac deuotos, quibus ne leui quidem iureiurando ſancire verborum fidem fas eſt: pacta iam inter ſe nulla fide inire, ſed capite atq; exiſtimationis periculo alterum ab altero cauere? Quanq̃ etiam ſi inter profanos res ageretur, num æquitatis quicquam aut iuris habere poteſt id pactum, quo fraudi futurum ſit & captioni capitali alicui, ſi quiſpiam alius eum ſe aliquando non exhibuerit, quem eſſe ſe ſemper præ ſe eſſe tulit certiſſimis indiciis teſtatisq; experimentis? Hæc vt dixi & alia huiuſcemodi ſilentio tranſmittam: quando non te nunc accuſandum, ſed amicũ tuendum habeo & defendendum, qui ob meam culpam criminoſe arceſſitur & atrociter: hoc dicam tantum, vt intentioni tuę præſcribã (quando nunc controuerſiam rectam in iudicium deducere non neceſſe eſt: &, vt Græci loquuntur,

.l. Hi exemplum ſtatuiſſe me cauillabuntur.) Auctorem fuiſſe,id eſt inſtitutum prodidiſſe. Exemplum ſtatuere.

.m. Aduerſus plebis ac populi ſcita) Aduerſus vulgarem communemq́ prudentiã atq́ opinionem,a qua diſcrepant decreta philoſophię. Scita autem decreta ſunt & placita hominũ vnde plebiſcita dicta: rogationes & leges populares,quæ Græci pſephiſmata dicunt. Cic.de legibus,Quid q̃ multa pernicioſe, multa peſtifere ſciſcuntur in populis? Idem,Iam vero omnia exiſtimare iuſta eſſe quæ ſcita ſunt in populorum inſtitutis ac legibus. Scita. Plebiſcita. ψηφίσματα. Concipere.

.n. Impoſturã fecerit) Actio de dolo dat̃ a Prętore ex edicto de dolo,quo edicto (inq̃t Vlp.) aduerſus varios & doloſos ſubuenit q alijs obfuerũt,ne vel illis malitia ſua ſit lucroſa,vel his ſimplicitas dãnoſa. Cõcipere autẽ verbũ eſt formularis vſitatũ ſignificatq́ ſolẽnibus verbis actionẽ intẽdere. Cic.ad Q.fratrẽ,Trebatiũq́ ad ſe miſerim gratias mihi agit:negat enĩ in tãta multitudine eorũ q vna eſſent,quẽq̃ fuiſſe qui vadimoniũ concipere poſſet.i.qui vadimonii formulã dictare poſſet. Erat autẽ Trebat.iuriſcõ. cui Cicero,Topica ſua dicauit. Inde conceptis verbis iurare,& conceptũ iuſiurandũ quod certa formula delatum eſt.& vota cõcepta dicuntur. Vide in gloſſ.de contemptu rerum fortuitarum. Conceptis verbis iurare. Conceptum iuſiurãdum. Concepta vota. Oportere.

.x. καὶ ἀντὶ τοῦ &c.) Et p̃ frugalitate facili & honeſta anxiã interdũ & p̃turbatã cõſectãs expectationẽ.

.y. φιλάπλων &c.) Simplicitatis ſtudioſum & incautum.

.o. φιλαλάζονα) id eſt,faſtidioſum & vanum. αἰνίττεται) Id eſt innuit.

.π. ὦ δαιμόνιε) O vir optime.qui modus loquendi Græcis ſumptus eſt ab Homero. Poteſt autem accipi hæc dictio in bonam partem & malam cum indignatione & ironia.precibus etiã conuenit, vt inquit ex Platone Pollux.

.τ. οὐ τὸ τυχὸν &c.) Hoc eſt non plebeium,non ludicrum &c.

ἐχέγγυον) Id eſt ad fidem faciendam idoneo.

.o. Oportet &c.) Oportet hic cõiiciẽtis eſt,vt apđ Plaut.in Pſeu. Hũc hoiem malũ eſſe oportet, ὄντως μᾶλλον κακὸς ἄνθρωπος εἶναι.ac ſi diceret,mirũ niſi hic homo malus eſt. Et in Poenulo, Seruũ te eſſe hodie oportet,& nequã & malũ hoiem,pegrinũ & aduenã q irrideas. ſic in hoc loco, ioculariter ſuſpicat̃ hoiem ſodalẽ nõ eſſe ſatis cãdidę fidei,qui ſodali ſuo fidẽ non habuerit,hoc eſt eiuſdẽ ſodalitatis cõſorti.

.p. Fiduciam accõmodare ſuſtinuiſti anteq̃ &c.) Tanq̃ ſocio credere citra ſpõſionẽ ſolẽniter cõceptã.

.q. Anteq̃ ſtipulari &c.) Stipulari eſt verbum iuris,ſtipulatur is qui promitti ſibi quid poſtulat ſolennibus verbis. Sponſor eſt qui percunctante alio an ſpondeat,ita facturum ſpondet. Inde Sponſores dicti qui expromiſſores dicuntur & fideiuſſores,alium aliquid daturum facturumve ſua fide ſuoq́ periculo promittentes,vt apud Tranquil.in Cæſare. Stipulari. Sponſor. Expromiſſor. Fideiuſſor.

.r. Cauſam autem dicere,& cauſam haud dicere quid ſit,eſt in gloſſ.ſupradictis explanatum. Sponſio.

.ſ. Eſt etiam ſponſio actionis nomen de qua in Annotationibus a Budæo dictum eſt. Ni.

.t. Ni autem particula eſt vſitata in huiuſmodi ſponſionibus,vt in Ver.actione quar. Spõſio .facta cũ cognitore tuo Apronio de fortunis tuis omnibus ni ſocium te ſibi in decumis dictitaret. Idem, P. Rabirius Apronium ſpõſione laceſſiuit,ni Apronius dictitaret te ſibi in decumis eſſe ſocium.

.u. Age ſodali &c.) Dices fortaſſe,& eſt figurata locutio. Eclipſis honeſta.

.x. Num id tandem &c.) Reſpondet cauſificationi tacitæ.

.y. Creare) Hoc dicit ideo,q̃ qui de dolo damnatus eſt ignominia notatus erat.

.z. Homines ne in ſodalitu lege iuratos ac deuotos &c.) Eſt autẽ oratio defectiua. Subaudiendum enĩ verbũ decuit vel licitum eſt,vel quid ſimile Cic.in Ver. Hanccine impudẽtiam? huncccine hominẽ iudices? hanccine audaciã? ciuitatibus pro numero militum pecuniarũ ſummas deſcribere? & in Phil. Tantam ne patientiã (dii boni) tantam moderationẽ? tantũ in iniuria tranquillitatis? Virg. Mene incœpto deſiſtere victã? oratio aũt huiuſcemodi irato accommodata eſt & indignãti,qualẽ ſe Budæus eſſe fingit.

.a. Deuotos) Quos profeſſos vulgo vocant.

.b. Ne leui quidem iureiurando ſacrorum verborum fas eſt &c.) Abſtinere enim eos lex euangelica iubet omni iureiurando. Deuoti qui vulgo profeſſi dicuntur.

.c. Cauere) Vide in ſecundis Annotationibus. Defectus verbi.

.d. Fraudi futurum) id eſt pœnale & damnoſum. Cic.pro Cluent. Mulctam petiuit.qua lege? q̃ in legem non iuraſſet,quæ res neminivnq̃ fraudi fuit. Teren. In eandẽ fraudẽ ex hac re atq́ ex illa incides. Id eſt perinde mulctabere,& pœnam eandem lues. Captio etiam pene eodem ſenſu accipitur vel pro damno potius. Plautus, At enim nequid mihi captioni ſit ſi dederim tibi. Cicero pro Quintio, Si dipõdius tuus ageretur Neui, ſi in paruula re captionis aliquid verere. Hęc autem epiſtola plena eſt verbis iuriſp. vt priſci loquebantur,quia ad hominem iuriſperitum ſcribit. Fraudi eſſe. In fraudẽ incidere. Captio.

.e. Amicum) Petrum Amicum ſodalem Rabeleſi. Petrus Amicus.

.f. Vt intentioni tuæ pręſcribam) Pręſcribere eſt exceptionem ſummotoriam obiicere agenti. Intentio autem eſt actio vel accuſatio.id eſt ἔγκλημα. Quintil. Si ex præſcriptione lis pendet,de ipſa re quęri non eſt neceſſe.ignominioſo patri filius pręſcribit:de eo iudicatio eſt,an liceat. Pręſcribere. Intentio. ἔγκλημα.

.g. Controuerſia recta, εὐθεῖα δίκη: quod principale nunc homines forẽſes dicũt: & pręſcriptionẽ, de qua hic agitur,appellant finẽ non recipiẽdi. Agenti ergo de dolo præſcribi poteſt, intentionem eius nõ eſſe admittendam:quia alia actione,id eſt ex ſtipulatu ius ſuum tueri & ſeruare poteſt. Actio autem de dolo non datur a Prætore,niſi vbi actor omni alia actione defectus eſt. Controuerſia recta. εὐθεῖα δίκη

κατ' ἐνδυνδικίαν ἀμφισβητῶν) præpropere te & perperã famoſam actionem in ami-cum intendiſſe, cum poſſes alia actione ciuilius experiri, id eſt ex ſtipulatu. illam enim de dolo (vt noſti, qui iuris ſtudioſus fuiſti) Prætoris edictum non niſi ſub-ſidiariam promittit. [b] Ageres igitur cum illo potius: a me vt ipſe contenderet pro amicitia noſtra, ex æquo ipſe & bono vt porro tecum agerem, ſuamq; fidem vt liberarem. hanc tu perſequendi tui iuris rationem quũ omiſeris, poſſim ipſe ſi velim auctor eſſe Amico vt exceptione edicti ſummoueat te, nec recte nec or-dine de dolo malo agentem. Verum hoc tibi remittam: [f] litiq; ipſe me offeram, id quod quo minus faciam, tu cauſæ nihil comminiſci poteris, cum res ad me tota pertineat, & ille me appellare iure poſſit vt iudicium in me [k] conſtitui pa-tiar: ipſe [l] iudicii obſeruãdi neceſſitate ſoluatur. Quo autem magis anſam omnẽ tibi præcidam homini inſonti ob meum factum negocium faceſſendi, non recu-ſo quin tu hanc epiſtolam quaſi ſponſorem habeas iudicio me ſiſtendi [m] iudica-tumq; faciendi. Cæterum vt paria tecum faciam, reliqua græce ſcribentur.

μὴ δὴ, ἐρρώσθω μοι οὖν τιμωρητικὴ τῆς δὲ τῆς ἀμφισβητήσεως ὁ ἑταῖρος ἐκεῖνος ὁ σός, ἅτε δὴ οὐδὲ μιᾶς δίκης ἔνοχος τῆς ἐγγύης, ἕνεκα τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προσφιλῶς ἐπιτεθείς. σοὶ δὲ δὴ ὅλως τῆς ἐγκλή-σεως ὁρμὴν ὡς ἐμὲ δ' ἐξέσω παροχετεύειν, εἴ γε δὴ δέδοκταί σοι ταύτῃ τῇ δίκῃ ἀλόγως ἐπεξελ-θεῖν. θαυμάζοιμι γοῦν ἔοικάς μοι μὴ ἀδεῶς ἀπαντῶντος πρὸς τὴν πρόκλησίν σου τὸ πάνυ γε νεανικὸν καὶ ἀψύχως ἔχουσαν, ἢ δεινὰ παθεῖν φάσκοντι ἐφ' ᾧ μήπω ἀντικομίσασθαι γράμματα ἀφ' ὧν ὑπῆρξας σὺ γράφων καὶ ἐς φιλίαν ἐμὲ προκαλούμενος. ἡμεῖς δ' ἂν πάλιν ἠγάσθημεν οὐ τυχόν-τος, τὴν ἐπιστολὴν τὴν σὴν ἀσμένως δεξιώσαντες. πῶς γὰρ οὔ; ὅς γε αὐτίκα ἐξ ἀρχῆς ἀγανακτεῖς δεινοπαθῶς, καὶ διατείνῃ σφοδρῶς, ὡς πλημμελημένος δῆθεν ὑφ' ἡμῶν, μὴ δὲ τυχὼν τῆς προση-κούσης ἀμοιβῆς. δέον ἂν ὡς ἔοικεν πρότερον μὲν ἐξετάσαι τὸ πρᾶγμα φίλως, ἔγκλημά τι ἐξε-λέγξαι. ἐπεὶ πόθεν σοὶ ἐγνωσμένον ἐστὶν ἡμᾶς οὐκ ἀντιγράψαι τι, ὑπὸ σοῦ γεγραμμένοις. ἀλλ' ἔστω γε τοῦτο φανερόν τι καὶ ἀνωμολογημένον, οὐκ ἤδη τοσοῦτο ἀδίκημα τοῦτό γε φαίη τις ἄν, ὅσον ἡ ἔγκλησις ἡ σὴ καὶ μεμψιμοιρία φαίνεται. οὐδὲ γάρ τοι ἀπηχθάνοντο οὐδέπω καὶ νῦν ἐξε-λήλεγκται τὸ πρᾶγμα. ἀμέλει ἐκ πολλῶν ἐμὲ ἀπασχολούντων πραγμάτων ἐν τῇδε τῇ διαί-τῃ, ἢ ἐν τοσούτοις κωλύουσι γράψαι σοὶ ἀκριβῶς οὐκ ἐδυνήθην, πῶς οὐκ ἀπροφάσιστον ἔσται τὸ περὶ τὴν αἰτίαν. ὅπως οὖν ὦ ἀγαθὲ μὴ πλείστων ὀφλήσῃς τὴν δίκην οὐκ ἐν δέοντι μεμψιμοιροῦν-τος φιλοτιμίαν καὶ φιλόνεικον, μήτε γε διαπλέκοις περαιτέρω τῆς ἀμφισβητήσεως προϊών. καίτοι τοῦτο οὐκ ἀντιδίκου μοι ἔργον ἐστὶν, τοῦ δὲ φίλου ἤδη καὶ συνηγόρου, τὸ νικᾶν σοὶ πᾶσαν ἐγ-χωρεῖν, διὰ καὶ σε ὠφελεῖν τὸν ἐμοῦ κατηγοροῦντα. ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι αὐτὸς ἢ ποιήσαιμι, ὅπως δυσχερῶς ἂν ἐκσταίην τοῦδε τοῦ ἀρίστου ἤθους τοῦ πεφυκότος ἐμοί. Hactenus ioca-tum me putato, pariaq; facere voluiſſe cum iis quæ tu (vt opinor) iocabun-de ſcripſiſti, elicere a me epiſtolam cupiens. [v] συνομολογῶν μέντοι εἴποιμ' ἄν. ὡς οὐ δίκαιός εἰμι κακῶς ἀκούειν οὔθ' ὑπό σου οὔθ' ὑπ' ἄλλου τινός, ἐνταυθά γε διαιτώμενος, ὅπου γε πάν-τα σχεδὸν πρὸ ἔργου ποιεῖν ἐπάναγκες τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀπηλλαγμένα, κἂν μή τις ἴσως ἀμείψωμαι τοὺς ἐμοὶ ἐπιστέλλοντας. οἱ γοῦν οἱ τὰ ἴσα μοι ἀσπαζόμενοι, δίκαιοί εἰσιν αὐτοὶ πάντα μοι παραχεῖν τὰ αὐτὰ ἢ παρόμοια τὰ τῆς σχολῆς καὶ ἀκαιρίας. ἔτι δὲ λέγειν τὰ τῆς ἡλικίας τι καὶ ῥᾳστώνης, ἅπερ ὑμῖν πρέπει τοῖς ἀμφὶ τοὺς λόγους οὖσι, καὶ χρωμένοις φιλοσο-φίᾳ συνεχῶς τε καὶ ὁμοσόφῳ. καίτοι σχολὴ ἂν ἐξ ἴσου δύναιτο τὸ τῆς νεότητος θερμὸν καὶ ἐπ-λόγιον, ἢ δὲ ἤδη ῥέπουσα εἰς πρεσβυτέραν τῆς προτέρας δεινότητος ἡλικία, καὶ ταῦτα φροντίσι συ-χναῖς ἐνοχλουμένη. ὃ δὴ αὐτὸς ἥκιστα ὑπολογίζεσθαί μοι δοκεῖς. ἴσθι οὖν σὺ τοὐντεῦθεν, ἴσασιν δὲ καὶ ἄλλοι δὲ μετὰ τοὺς λόγους ἐπικινδυνοφόρους καὶ ἀναπαύσεως διακείμενοι, οἶκοι τε καὶ ἔξω τοῦ βί-

θᾶσσον γὰρ χολῇ καὶ ἐγκλήσει ἐπὶ τὴν αὐτὴν δίον τ' ἄνευ τῆς προαιρέσεως. οὐκ ἔτι δὲ δυσχερὰς τι καὶ προθυμίας. Quod vero ad id pertinet quod χρηματιζόμενον ἐργάζεσθαί με ἐγὼ περὶ τῆς φυλακῆς γωνίας προστεταμένον, ſi nunc perſequi ſcribendo vellem, præter modum fortaſſe epiſtolam producerem. Vale. in pago Burgundiæ quæ Villanoua vocatur, pridie Iduum Aprilis. & Amicum ſaluta non magis tuum quàm meum.

.h. Ageres igitur &c.) Id eſt agere cum eo debuiſti: ad hoc tantum vt ipſe a me precibus hoc impetraret, vt ego deinde officioſe agerem, & epiſtolę tuę prouocatrici reſcriberem. hoc enim eſt ex ęquo & bono agere. id eſt boni & æqui viri officio fungi: quanquam hic ſit alluſio ad actiones quę in bonum & æquum cõcipiuntur, id eſt, vt non iure ſummo ex iis agi poſſit, ſed quatenus æquitas ſuadet. Papi. Dixi eum recte ea actione experiri quæ in bonum & æquum concepta eſt. de ſepulcro violato loquens. Præſcriptio.

.i. Litiq; ipſe me opponam) Liti me offeram. Id eſt, pro eo iudicium ſubibo, in meq; recipiã. Offerre ſe liti dicuntur qui iudicatum facere coguntur pro alieno negocio. Vlpianus, Obtuliſſe autem videbitur ſe liti, qui iudicio pro domino ſe obtulit. Idem, Tutor quoq; & curator in ea conditione ſunt vt non videantur ſe liti obtuliſſe. id eſt vt in eos actio iudicati non detur a Pretore. Liti ſe offerre

.k. Conſtitui patiar) Conſtitui eſt in Annotationibus. Obſeruare iudicium.

.l. Iudicii obſeruandi) Obſeruare iudicium eſt cauſæ adeſſe apud Iuriſperitos. Iudicatum facere,

.m. Iudicatumq; faciendi) Iudicatum facere eſt ἐκπληρῶσαι τὰ χρέα. κατατεθῆν τὴν ἐκτινῆν τὴν καταδίκην. Cic. pro Flacco, Itaq; recuperatores contra iſtam rem minime dubiam iudicauerunt: cum iudicatum non faceret, addictus Hermippo & ab hoc ductus eſt. id eſt, cum pecuniam cuius damnatus erat & iudicatus, non ſolueret. Vtuntur & Iuriſconſulti in Pandectis. ἐκτινῆν καταδίκην. ἐκπληρῶσαι χρέα.

.n. ἐξαιρείσθω μοι ὁ ξυν &c.) Eximatur in primis ab hac diſceptatione tuus ille ſodalis, vt nullo modo reus ſponſionis, quam meis verbis ſpopondit humaniter. Tibi autẽ vniuerſę expoſtulationis impetum in me, ſi modo ad extremum hanc cauſam placitum eſt perſequi, deriuare licet. Et mirabũdus igitur videris ꝙ non ad tuam ſtatim prouocationem reſponderim ferocẽ nimirum & animoſam: & indignabundus velut indigna ſis paſſus, propterea ꝙ nõdum paria tecum fecerim literis abs te in amicitiam inuitatus. Nos contra mirati ſumus haud mediocriter, tuam epiſtolã lubenti animo percurrentes. Quid ni enĩ? nempe quũ ab initio ſtatim miſeris modis deſtomachere vehementerq; contendas, quaſi a me quidem neglectui habitus, nec vices aſſecutus conſentaneas: cum oporteret pleniſſime rem prius exacte explorare crimenq; obiectũ liquido inueſtigare. Vndenã enim quęſo tibi deprehenſum ad tuas nos literas nihil reſpondiſſe? Verũ eſto id manifeſtũ & indubitatum. nõ continuo quiſq̃ dixerit eam tantam offenſionẽ quanta iſta tua expoſtulatio cõſpicitur & querimonia. Neq; enim rem nunc ſatis cõuiciſti. Quando ſi crebris detẽtus negociis in hac vitę ratione aut morbo prępeditus ſcribere tibi nõ facile potuerim, qui fit excuſationẽ crimen vt admittere nequeat? Caue igitur amabo ne moroſus importunusq; reprehẽſor habeare ſi contẽdere perrexeris vlterius. Atqui, nõ iam id munus eſt aduerſarii quin potius amici & patroni, eo tibi perſuadenda ſuſcipere quæ tibi me deferenti ſint profutura. Sed quid facerem? quandoquidem haud ego facile migrarim ab huius ingenii placida natura.

.o. ἀπολογῶν μὲν τι &c.) Serio tñ dixerim iniquũ eſſe, male vt audiã vel abs te vel ab alio quolibet, hic qidẽ agẽs vbi nihil nõ fere a philoſophia abhorrẽs i primis expedire neceſſe eſt, etiã ſi nõ paria cũ ad me ſcribẽtibꝰ amicis faciã. Qui a me certe paria exigũt, vt mihi quoq; vel eadẽ prſus vel certe ſimilia cõcedãt par eſt, ociũ ac tẽpꝰ opportunũ. Pręterea vero & ętatẽ & facultatẽ q̃ vobis literaꝝ ſtudia ſectãtibꝰ ac familiari philoſophię cõtubernio vtẽtibus ꝓlixe & abũde ſupſunt. q̃q̃ adęquare q poſſit ardẽs iuuẽtutis ſtudiũ. hęc ętas in priſtinę iã acrimonię vergẽs decremẽtũ, idq; aſſiduis curis obtuſa, q̃ tu quidẽ ꝓpẽdere mihi neq̃q̃ videris. Scito ita poſthac: ſciãt vero & alii diſciplinis incũbẽtes affectu ꝑtinaci, domi ac foris Budęũ ſiue in ocio ſiue in negocio volũtate qdem & aio ſemp eũdẽ futurũ: nõ itẽ aũt facilitate & alacritate. Quod vero ad id ꝑtinet, quod rẽ me factitare opinaris quæſtuiq; inſudantẽ marceſcere &c.

Budæus Viui Sal.

LIteræ tuæ domi meæ reſignatæ redditæ ſunt, vt fere tuæ ſolent: indeq; ad me miſſæ. Quòd quereris de iniqua ſcriptitantium conditione, quibus quaſi iure quodã moribus huius ætatis recepto, inceſſere maleuolentiſſima fere ſimultas & nocentiſſima ſolet: id tu & recte æſtimaſſe, & verbis videris appoſitis expreſſiſſe. atqui ego eum morem & inſtitutum veluti quandam carnificinã animorum tam acerbam eſſe iudico, eam vt ob rem maxime ſcribẽdi intẽtionẽ ad ea argumẽta detorquere inſtituerim, quę lõgiſſime ab iſta amarę velitatio-

nis viciſſitudine abducere ſtilum videbantur. Animaduerteram Eraſmum Ro
terodamum huius ętatis decus, nec doctrinę eminētis pręſtātia, nec induſtrię ſin
gularis & inuſitatę merito lege illa vulgari calumnię ferēdę ſoluere ſe potuiſſe.
Nouerā & expertus eram q̃ ſuaue ſit interdum iritabilioris ſtomachi bilioſiſq;
ſcriptoribus amarū illud ᵃ ecligma contētionis in ore verſare diu atq; cōmandu
care, ſumma cū pernicie ingeniorū ad honeſtiſſimas cōmētationes cōtendentiū.
Itaq; intellecto errore pudere mei primū memet cœpit, qui in ea ſpecie nonni-
hil olim temere admiſiſſē, deinde aliquorū miſereſcere, quos ὁ ὅσα μῦς ἐν πίσσῃ (vt
aiūt) perpeti in ea palęſtra cōcertationeq; cernebā, nōnullos etiā quos in primis
exēptos ei ſupplicio ęrūneq; oportebat. Qua de re cū ipſe ad Eraſmū ſcripſiſſem
aliquādo exercēdę viciſſitudinis gratia, ruſticitate mea (vt opinor) vel infelici-
tate factū eſt, in eū vt ſcopulū impegiſſe ſciēs prudēsq; exiſtimarer, quē ego ma-
xime auerſandū eſſe dicebā & vitandū: tāetſi euētu ad extremū nec noxio nec pu
dēdo, quādo res ea bene vertit, oīa vtiq; moderāte numine amicitię vtrinq; cul
tę & obſeruatę cōſtanter & bona fide τὸ μέντοι φρόνημα τῇ μελέτῃ ἑκατέρᾳ ἀνελόμην,
ἀπαλλαγεὶς δ' εἴπερ ἀγῶνος ἀξιομνημονεύτου οὔτ' ἀσχημόνως ὥστε πάθω ἐμαυτὸν οὔτ' ἀπεχθανομέ-
νως, ὥστ' εἰκὸς μετὰ τοσούτων ἀλγηδόνων ἐπιφυομένης, καὶ οἷον ἡμῶν ἴδε ἐπικαθημένων ἀνταιρο-
μένοις ἐμοί, πρότερος ἐγκαλέσαι, μὴ γὰρ δὴ καὶ πρόσθεν εἴπω μοι. τοσοῦτό σε δὴ διαμαρτυρόμενος ἢ
ὑπωσδήποτε αἰτιώμενος μήτ' ἄρξαι ἐμέ, μήτ' ἀποτρέψαι, μήτε αὖ καταδεῖν τὸ ἀμυντηρίων εἶναι
εἰ ἀνταγωνιστέον τηλικούτῳ ἀξίαν τοῖς φιλονεικῶς ἔχειν δοκοῦσιν. Acceſſit huic opinioni
culpę mihi pœnitēdę conſciētia, cuius ſera reputatio (vt ingenue fatear) ꝑpu-
lit me vt veluti mihi ignoſcerē ipſe alieno vitio ęquanimiter trāſmittēdo, ᵇ cuius
me abſoluere haudquaq̃ ſuſtinebā. tametſi quid me adductitare magis lōgo vſu
ad animi ęquitatē debuit, q̃ ꝙ animaduertere poterā iuſtam eā eſſe mulctā ho-
minis immodice fortaſſe ſtudioſi glorię (cuius culpę quotuſq; noſtrū inſontē
dicere ſeſe auſit & conrēdere ſi ſibi credi velit?) inde vt ᶜ ignominiā propulſet,
vnde nomē inclareſcere inconſulte ſperauit & improuide. Huius mali contagio
inter doctos late gliſcēs, ad ᵈ vnum etiā par inſigne amicorū meorū arrepſit im
probi cuiuſpiā genii opera & impoſtura memorabili, idq; nunc exercet & prope
modum collidit certamine longe iniquiore q̃ pro vtriuſq; dignitate & probita-
te, atrociuſq; exardeſcēte q̃ vnq̃ ipſe animo cōceperim. qua in re vereor ne tu ho-
mo mihi amicus aut aliorum quiſpiā mihi bene cupientiū officium meū interdū
deſideret, τοῦτο γάρ τι ἐνδεικνύναι ἡ ἐπιστολή σου δοκεῖ, οἱονεὶ ἀναμιμνήσκουσά με προσφιλῶς
τοῦ καθήκοντος, καὶ δὴ καὶ σαυτοῦ καθαπτομένη καθάπερ ἐπιπλέον ἀποδέζοντος τῶν ἡμεδα-
πῶν καὶ σαυτὸν τῶν ἐνταῦθα. Mihi autē ipſe nō deprecor quominus omni amicitiæ
fructu carere contingat opinioneq; boni viri, niſi in hac dirimenda cōtrouerſia
amici partes in vtrunq; ancipiris vſurpaui bona fide & impleui. Qꝛ ſi tu cū Era
ſmo purgationē meā nō accipitis, ᵉ videte vt ſatis ęqui ſitis æſtimatores operæ
alienæ, exactoreſq; officii, ipſe mediuſfidius veſtrū iſtum ita merito ſuo amo pro
boq;, vt ęquum eſt hominem amari ingenio, doctrina, vrbanitate, lepōre, ſuauiq;
ſermocinationis vſu pręditū, & vt puto cōuictu: qui cum ipſe intra hos nouē mē
ſes amicitiam me ſanxiſſe confido familiari comitate vſuq; officioſo, quam ipſe
mecum ineundam nō pridem ſuauiſſima epiſtola & munere iucundiſſimo duxe
rat & appoſito. Iſtum autē ipſum cum cōfirmatæ amicitię iure in poteſtate vos

hactenus habueritis, dignum nimirum eſſe cenſetis vt hic quoq; noſtras magis q̃ noſter ˢ in auctoritate mea ſit, qui ne in cuiuſq̃ quidem adhuc eſſe ſibi imperauit eorum quos colit & obſeruat: duntaxat hac vna in te, alioquin ingenio haud natus moroſo & amicis ſeſe dedenti. ᵗ Parem igitur mihi faceretis in noſtrum poteſtatem, atq; vos in veſtrum illum eũdemq; meum habetis. hominem etiam mihi prẹberetis eadem in præſenti placabilitate ingenioq; perinde ductili nec offirmato in hac cõtrouerſia. deniq; veſtram iſtam ᵘ mihi ſuadam tantiſper accommodaretis ᵛ δεινὴν ἀνθρώπων ψυχαγωγόν, καὶ τῶν δυσαρεστουμένων, μάλιστα γε δὴ εὐγνώμονος καὶ ἐπιεικοῦς ἀνδρός. tum deinde ſuccenſeretis niſi in officio noſtrum hunc contineremus pro arbitratu veſtro. Vtinã autẽ hẹc controuerſia tam componi veſtro poſſet arbitrio, q̃ vos ius poſtulatis bonumq; defenditis & ẹquũ, aut q̃ id ad vtriuſq; eorum exiſtimationem pertinere videtur, ˣ quorum de re agitur, atq; e re eſſe dignitateq; literarũ queis nos cẽteri maxime volumꝰ, ac dignũ eſſe ducimꝰ. Hic ſi mihi altũ eſſet ociũ nec aius alio auocaret, hoc omnino eſſe poterat argumẽtũ epiſtolẹ lõgioris, cũ ego magnopere purgatũ me cupiã tũ apd te & Eraſmũ, tũ apud eũ ipſum cuius exiſtimationẽ ipſi ʸ ſartã & tectã eſſe meritiſſimo laboratis.

.n. Ecligma &c.) Vulgus medicorum electuarium vocat ἔκλειγμα. poteſt & eclegma legi. Plinius lib. xxi. de thymo, Diutinẹ tuſſi ecligmate faciles excreationes facere exiſtimatur. ab eo nomen habet, q̃ linctu non voratu abſumatur. Ecligma ſeu eclegma.
.o. ὅσα μῦς &c. Quæ mus in pice.
.π. τοσοῦτο τὸ φρόνημα &c.) Tantos illa meditatione ſpiritus ſuſcepi, defunctus videlicet commemorabili certamine nec indecore, vt mihi ipſe videor nec faſtidioſe, vt nonnullos poſt hunc inſurgẽtes & velut nobis iam reſidentibus, in me infeſto animo contendentes dimittendos cenſeam ne dicã aſpernandos. Id quidem conteſtãs aut quomodolibet innuens me, neq; fatiſcere neq; extimeſcere neq; adminiculis indigere, ſi tantillos aduerſarios prælio dignos exiſtimarem.
.o. Cuius me abſoluere haudquaq̃ ſuſtineã) Abſoluere eſt ἀπογινώσκειν & ἀφεῖναί τινα τοῦ ἐγκλήματος vt inſontem. Ignoſcere eſt συγγνώμην ἔχειν. id eſt crimen vel pœnam condonare. Ignoſcebat ergo ſibi dum ſilentio tranſmittebat aliorum admiſſa in eodem genere, non tamen abſoluebat ſe crimine cuius conſcientia obſtrictus erat. Abſoluere. ἀπογινώσκειν. ἀφεῖναι &c.
.p. Ignominiam propuiſet) Id eſt, ex eo ignominioſus eſſe periclitetur. Vnde illuſtris eſſe meditatus eſt vehementius. Ignoſcere. συγγνώμην ἔχειν.
.q. Vnum etiam par &c.) Tanq̃ de athletis dixit qui bini cõmittebantur. Brixiũ Morumq; ſignificat.
.r. τοιοῦτο γάρ τι &c.) Tale enim quid indicare videtur epiſtola tua benigne me admonens officii atq; etiam prudenter obiurgans: quaſi hic indulſerim noſtrati & familiari. Ignominiam propulſare.
.r. Videte vt ſatis æqui ſitis æſtimatores) Id eſt, ne non ſatis. Plautus, Vide vt ſatis cõtemplata ſis. Idẽ, Metuo te atq; iſtos expiare vt poſſies. Cæſar, Rem frumentariam vt ſatis commode ſupportari poſſet timere dicebant. Cic. Et tamen vereor vt ipſis contentus ſit. Sic videte vt, id eſt cauete ne non. Vt pro ne nõ.
.ſ. In auctoritate mea ſit) In auctoritate eſſe alicuius, eſt ei obtemperare. Liuius, Nec ante mouerunt de ſententia Conſulem q̃ Tribuni ſe in auctoritate patrum futuros polliciti ſunt. Dicitur & in poteſtate. Conſules fuerunt in patrum poteſtate. In auctoritate eſſe. In poteſtate eſſe.
.t. Parẽ igiť mihi faceretis &c.) Hoc verbũ & alia q̃ ſequũtur figurate accipiẽda ſunt: hoc ſenſu, ſi vos hoc a me exigitis vt amicũ in poteſtate habeã, vt vos veſtrũ habuiſtis: debuiſtis id quoq; facere, vt mihi idẽ iuris eſſet in meũ atq; eſt vobis in veſtrũ. faceretis ergo. i. facere debuiſtis. & prẹberetis. i. pͣbere debuiſtis. Vir. in Tityro, Quid facerẽ? neq; me ſeruitio exire licebat. i. qd facere potius debui? Plinius in epiſtolis, Hic ego quid agerem? quod iter defenſionis ingrederer? negarem? verebar ne plane furtum videretur, quod confiteri timerem. veniam ego peterem? iugulaſſem eum quem ita deliquiſſe concederẽ, vt ſeruari niſi venia non poſſet. tanq̃ recte factam tuerer? non illi profuiſſem. ſic & in hoc loco, facere debuiſtis & accõmodare debuiſtis, & ſuccenſere debuiſtis vel ſuccenſere iure potuiſſetis. Facerem & ſimila.
.u. Suadam, τὴν πειθὼ .v. δεινὴν ἀνθρώπων &c. Deniq; veſtrã iſtã mihi ſuadã tantiſper accõmodare hominum vel moroſorum animis flectendis mire efficacem, nedum candidi viri & ciuilis. Suada. Pitho.
.x. Quorum de re agitur) Id eſt, duorum contendentium. ſic dicitur, vt qua de re agitur. de quo in Annotationibus dictum eſt.
.y. Sartam tectam) Eſt in Annotationibus [illegible]

ª quanq̃ huius cõtẽtionis mucro quaſi Stygio lacu tinctus, caput & vitalia pe-tere tibi videtur, in iugulumq́ intendi, & ᵇ quaſi noxę manu adigi: ad quod ego vix mihi perſuadeo, qui hunc noſtrum nouiſſe me ſatis putem, vt charientiſſimis fortaſſe vulnificis hærentibusq́ aculeis cauillorum in hac cauſa peruelitatum, ſic dei reuerentem alioquin & honeſtatem colentem: a quo cum in hac re vehementer diſſentiam, agnoſco quod ille nunc contentione gliſcente non percipit: ſtilum ipſum atrocius in hoc certamine q̃ pro moribus & ingenio exacuiſſe ſuo ad cotem (vt ſic loquar) peruicacię & implacabilitatis, quę ſpeciem inanem prębet odii (vt aiunt) Vatiniani. niſi ſi mihi impoſuit & multis elegãs minimeq́ moroſa vitę conſuetudo atq́ officiis amicitię prędita, quibus apud omneis fere ordines gratioſum ſe fecit & magnis amicitiis ſubnixum. Ad ſummã hoc habeto: non prius me & aliquot alios vtriuſq́ nominis ſtudioſos, ᶜ cum eo actione pro amico partim & ſodali, partim verbis in ęquum honeſtũq́ conceptis & pręſcriptis agere & experiri acriter deſiiſſe, q̃ flexanimã tũ demũ eſſe nõ poſſe ſuadã animaduertimus, cum monitis & hortamentis obſtruũtur aures animi vehemẽtius exacerbati aut incitati. Qua eſt autem animi ęquitate & probitate veſter iſte, & idem meus niſi fallor, illã vtiq́ operã mihi inuidioſam ac pręgrauẽ remittet & condonabit, ſententiã dicendi de re inter eos cõtrouerſa, id eſt vter eorum ęquitate & moderatione ſeſe mihi magis hactenus approbarit: ᵈ neq́ pro amicitię iure exiget vt in partes has vel iſtas deſcẽdere pericliter, atq́ amicitiã ipſam temerare periclitãdo pergã, in eãq́ offenſare. At eſt cũ in re aliena ᵉ litẽ tuã facere periclitariq́ porro debeas: eſt etiã cum liti ita te incõmode vel inofficioſe ᶠ offeras, vt reprehẽſionẽ mereare, ᵍ verſurãq́ quandã (vt ita dicã) in ratione tuẽdę & augẽdę amicitię facias. Rurſus inertis eſt amici & ſecordis digladiãtes amicos cũ ſecuritate ſpectare, aut votis tantũ & cõdoleſcentia proſequi eorũ concertationẽ acrius inferueſcẽtẽ. ʰ Mediũ, vt opinor, horũ eſt liti intercedere circa alterutrius offenſionẽ, hactenusq́ officio pfungi quoad interuẽtu moderari flagrãtibus animis poſſis. vbi fruſtra eſſe cõſiliũ tuũ intellexeris, vlterius vt ne tẽdas odioſa ſedulitate, ſi amicitiã ſeruare vtranq́ velis, ac neutri iniquus eſſe. καί τι δὴ, ὅπερ ἔγωγε ἄρτι πεποίημαι, καὶ διότι ἐπιτηδευσάμενον γράψας τι περὶ τῶν τοιούτων ἐρίδων καὶ παραδείγματα ... κινδύνου ἱκανῶς οἶμαι ἀποφήνασθαι δοκῶ μὴ λίαν ἀγρονόμενος τοῖς τὰ τοιαῦτα ἀκροβολιζομένοις. ⁱ De Syllanis tuis quod poſtulas pinde mihi eſſe videt, atq́ ſi periculũ facere cupias, & me documentũ dare q̃ improbus & συκοφαντικὸς eſſe poſſim ſi velim. Habes vt opinor manu mea teſtatũ elogiũ, q̃ opus id probauerim. Quid igitur iterũ Ariſtarchũ me facis, hominẽ iam nullius ocii literarii & procul libris agẽtem? tamẽ ſi in ſarcinis librũ tuum haberẽ, cauillatoris perſonã & voluntatẽ ad aliquot dies induerã, quatenus quidem verſari in hoſpitio liceret, & tibi negociũ mihiq́ adeo faceſſerem fortaſſe ˡ delatoria acrimonia. quod item te in meis ſcriptis factitare nõ poſtulo, ne mihi diſplicere me cogas: qui cum in littore me vidi bellus eſſe videor. tute etiã Momo probari vis vt intelligo, ᵏ qui me arceſſere te cuiuſuis culpę poſtules. Age quãdo tibi morigerandũ eſt iudicii mei cupido, hoc habeto, quod vix mihi expreſſi huiuſcemodi rei tenaciſſimo. equidem quãtum animaduertere dudum potui in lectione viatoria & ſucciſiui ocii: indeq́ iudicium operis tui facere: ſi futuri temporis cõmentationibus ita tecũ ipſe certa-

ueris,vt ˡad portionem profeciſſe poſthac temporis ſuper hāc conſcriptionē te oſtenderis:auſim affirmare ingentem te paucis annis famā excitaturum. in qua ſententia Eraſmum tuum eſſe ex epiſtola eius intellexi ad me ſcripta. Libellū ad te mittendum Tuſſano tuo dederam vrbe digrediens.de Contemptu rerū fortuitarum,vnicam Marliani noſtri fœturam,quem vtrū acceperis ex literis tuis non intellexi.De epiſtolis meis quod ſcripſiſti,numero paucas videri, atq; intra biennium fere ſcriptas:memini me nonnihil ea de re prædicere ad te ſcribētem. q̄q̄ pauciores ediderim q̄ animo deſtinaueram:ſed reliquas contrahere & recognoſcere non potui in aulam tum improuiſo accerſitus,cum iam ſub prela bona pars earum eſſet emiſſa.Intra id ipſum biennium peregre multas ſcripſeram ad amicos vrbanos,quarum partim ſero mihi remiſſæ in ordinem digeri & recenſeri non potuerunt: partim ideo ſuppreſſæ,q̄ argumenta perulgari nolebam.Q̄ſ ſi mihi deus aliquando ocium non priſtinum(quod deſpero) ſed mediocre dederit,eas tantum editurus ſum quę ab illis iā editis ſcriptę ſunt & ſcribendæ,ſi tamen emiſſæ in manus redierint,ab amicis relatæ.Nam earum quas familiariuſculis amicis miſſito,exempla non aſſeruo,ne aliarum quidem inter-

.z. Q̄ſq̄ huius contentionis mucro quaſi Stygio lacu tinctus.&c.) Significat hanc contentionē animę exitiolam eſſe,a genioq; malo inſtinctam opinione Viuis.Gladii enim acies aqua tēperatur vt dureicat.Mucro autē pro vi & impetu vulnifico hic ponitur.Sic apud.Cic.in oratione pro Cecinna, Peracutum hoc tibi videtur:hic eſt mucro defenſionis tuæ.id eſt fiducia,quia in mucrone gladii præcipua eſt fiducia defenſionis atq; inuaſionis. *Acies. Mucro.*

.a. Et quaſi noxę &c.) Id eſt,mali ſpiritus. Charientiſmis) Dictis ſalſis & facetis. *Noxa. Charientiſmos.*

.b. Cum eo actione pro amico partim & ſodali.) Alludit ad actionem pro ſocio a iure ciuili proditā. Socius enim cum ſocio agit,in id quod æquum & bonum eſt,ſocium ſocio præſtare aut facere. Eſt etiam in iure actio cuius nomen eſt præſcriptis verbis,ad quam etiam Budæus alludit. Celſ. iuriſconſ. Nam cum deficiunt(inquit)vulgaria atq; vſitata actionum nomina,præſcriptis verbis agendum eſt. Senſus eſt igitur Budęum & aliquot alios diu cum communi amico Brixio egiſſe pro amicitiaeq; iure atq; familiaritatis ab eo contendiſſe,vt ſtilo mordaciori temperaret:ita enim & æquitatem & honeſtatē poſcere, e req; & exiſtimatione eius eſſe,ne vltra præſcriptum moderatę contentionis ſcribendi feruor exardeſceret,ſed fruſtra adhuc monita ſua aliorumq; fuiſſe. *Actio pro ſocio. Preſcriptis verbis.*

.c. Neq; pro amicitiæ iure exigetur &c.)Hoc deprecatur a Moro Budęus,ne cogatur amicitię iure ſententiam de amicorum communium controuerſia dicere,non dubie incurſurā in alterius offenſionē.

.d. Qui neceſſitate Budęus litem ſuam faceret.) Id eſt,ſe ea lite implicaret:in ſeq; ac caput ſuū cōtrouerſam rem traheret.de quo verbo copioſe Budęus in annotationibus primis dixit. *Litem ſuam facere.*

.e. Offerre ſe liti paulo ſuperius explicatum eſt:idemq; pene ſonat,quod litem ſuam facere:hoc eſt, ſuccidaneum ſe aduerſarium ingerere. *Offerre ſe liti.*

.f. Quod autem ſequitur.) Verſuram facere in ratione amicitiæ:hunc habet ſenſum.ne amico alteri fauendo,alterum non minus tibi charum offendas.Verſuram enim facere proprie eſt,æs alienum fœnerato contractum,pecunia fœnerato ſumpta ita diſſoluere vt conditionem meliorem non facias: vtq; in rationum tuarum ſummam commode conſtituendam ea non cedat fœneratio. Videbis in annotationibus ſi vacet tibi eas adire. *Verſuram facere.*

.g. Medium(vt opinor)horum eſt liti intercedere. Tractum ab interceſſione tribunorum. ſignificat enim litis progreſſum morari & inhibere. *Liti intercedere.*

.h. De Syllanis tuis quod poſtulas &c.)Miſerat Viues ad eum Syllanas declamationes,vt de iis iudicium faceret.

.i. Delatoria acrimonia.) Eſt in annotationibus primis.

.k. Qui arceſſere te cuiuſuis culpæ poſtules.) Etiam modicæ culpæ nomine reprehendere. Arceſſere interdum accuſare eſt.Cicero pro Flacco, Sermo eſt tota Aſia diſſipatus, Cn. Pompeium contendiſſe a Lælio patrono, amico, ac pernece ſſario: vt hunc hoc iudicio arceſſeret, id eſt deferret & poſtularet. *Arceſſere.*

.l. Vt ad portionem profeciſſe poſthac temporis ſuper hanc conſcriptionem te oſtenderis.) Id eſt, vt pro portione temporis teipſum ſuperaſſe:hoc eſt,tuas ſyllanas oſtēderis.i.ſi vt ſyllanę tuę aliis tuis ſcriptionibus pręſtant,ita quę ſcripturus es ſyllanis tuis pręſtiterint.

dum.[m] Vna epiſtola Grȩce quaſi appellatus a Linacro, animum ſcribendis Grȩcis libentius adiicere cœperam: quo factũ eſt vt inter meas reperta veluti [μ] παρεκδῦσα μετὰ τῶν ἐμῶν exierit vnica me abſente: quum & alias nõ paucas haberem quas meis anteferrem. Quas vero ad Eraſmum ſcripſeram, edendas nõ mandaui, ne aut mihi illȩ perplacere viderentur, aut ego cumulum in ſpeciẽ augere voluiſſe, cum alioqui nullus ſit amicorũ quicum alacrius officii vices huiuſcemodi vſurpauerim. Somniũ tuum nondũ vidi per abſentiam iam diuturnã, quæ tãdiu ipſa (vt arbitror) in his me ſtatiuis aſſuefaciet inertiȩ, quoad philologiæ amor ille vehemens ſenſim exoleuerit: & quantulũ erat cunq; doctrinȩ effluxerit. Habes iam ad omnia (vt opinor) quæ petebas, [ν] ἐσπουδασμένα γε δὴ καὶ ἐναποκρίτως ἔχοντα. πρὸς δὲ τὰ πεπαιγμένα οὐκ ἐσχόλαζον, λέγω δὲ τὰ ὑπ᾽ Ἐράσμου εἰρωνευόμενα περὶ τῶν ἐμοὶ γεγραμμένων, ὧν δὴ πάμπολυ ἀριστεύοντα τῶν εἰς ἄκρον τῆς παιδείας καθ᾽ ἡμᾶς ἀφιγμένων, ἡ τῶν ἐλλογιμωτάτων σύγκλητος ἱκανῶς ἀποφαίνει. Vale. Romorãtii, quȩ κωμόπολις eſt tantum, modo Regia haud ignobili nobilis. IIII. Idus Ianuar.

.m. Vna epiſtola Grȩce quaſi appellatus.) Id eſt laceſſitus, prouocatus. Appellare enim eſt attentare. Liuius, Blactius de proditione Daſium appellabat. *Appellare.*

.μ. παρεκδῦσα &c.) Veluti cum meis obiter exiens.

.ν. ἐσπουδασμένα γε δὴ &c.) Habes iam ad omnia vt opinor quȩ petebas, ſerio quidem ſcripta & expeditam reſponſionem admittentia. Nam ad ioco dicta mihi non ſuppetebat ocium. i. ea quæ de meis ſcriptis Eraſmus diſſimulãter innuit: quẽ quidẽ omniũ q̃ ad faſtigiũ hac tẽpeſtate peruenerũt eruditionis, longe eſſe preſtantiſſimum Senatus doctiſſimorum virorum conſtanter declarat.

EPISTOLARVM G. BVDAEI LIB. IIII.

Gulielmus Budȩus Ioanni Picatto S. P. D.

QVum te germani loco eximiiq; amici numero amitine mi chariſſime iãdiu ducere haberéq; inſtituerim, in * rebusq; meis cõſultiſſimi: rarius ad te ſcribere videri fortaſſe poſſim, q̃ pro ea familiaritate ſanctaq; cõſuetudine atq; intemerata, quȩ mihi tecum corã in vrbe agenti interceſſit hactenus: nulla offenſiũcula vnq̃ interpolata ex quo inſtituta eſt. vtpote in cuius ſinũ * vndiq; aſtrictiſſimum curas meas interiores depoſitare grauioresq; ſolitus ſum & ſuauiter & ſumma fiducia: & tãq̃ fortunas cũ capite atq; exiſtimatione in tumultu * anctitantiũ interdũ me rerũ credere ac cõdere. nihil adeo vt quicq̃ fortaſſe quũ caſus ita tulit, reliquũ mihi & fratribus fecerim, eorũ quidẽ certe quȩ * amicitiã depoſcere diſceptatricẽ viderẽtur. Ac mihi quidẽ nuper literas tuas per ociũ retrectãti quas ſuperiore mẽſe accepi, quȩdam veluti religio impiatȩ amicitiȩ: deinde cupiditas inceſſit redeũdi ad officiũ intermiſſum: eoq; munere functitãdi quod literarũ tuarũ humanitas nec flagitare verbo nec poſtulare, ſed tamẽ emereri iure optimo videbatur. Verũ quũ calamũ ſtatim chartãq; expediri mihi iuſſiſſem, facilitate me magis ſcribẽdi q̃ argumẽto aut volũtate defectũ eſſe, deſtitutũq; affectũ meȩ mentis animaduerti. Quippe cui nec ſentẽtiȩ nec verba pro arbitrio ſupperetẽt, queis paria facere cõcupierã cũ animi tui beneuolẽtia ſuauiſſime nũc deprõpta, atq; cõſentanee iis q̃

ante egiſti, [r] ac de me ſemp cõſuluiſti:fruſtraq; conatus ſum iſtã tuã animi ꝓli-
xi exhibitioné æquare.quę mihi perinde eſſe videtur atq; ſi præcordia tua [s] fo-
ras exerta,intra chartã cãdidã inuoluta ſcite & obſignata ad me miſiſſes, [t] ido-
neũ ſane pignus ac cõdignũ rerũ tibi a nobis antehac creditarũ.Id qđ ne adul-
teratũ eſſe ipſum ſuſpicer,nõ ſyncerũ & germanũ:cũ facies verecũda ſtili tui ef-
ficit,fidé ipſa ſibi aſtruens ac ſanciẽs miri cãdoris atq; ſimplicitatis:tũ vero ſpe-
ctata mihi tua ſępe [u] ad manũ,corãq; probata integritas,fuci neſcia,inſtar vtiq;
ipſa claſſici cuiuſdã ac prędiuitis expromiſſoris, [x] tanq̃ fide ſua eſſe iubet omnia
quę tu tibi credi poſtulas,aut deponi pateris apud te,& penes te recondi: vel ſi
in caput mihi aliquãdo quippiã a te caueam,nedũ ſi infortunas.Quẽadmodum
autem libens & impiger facio,cũ ductilẽ(vt ita loquar) materiam nactus ſum
incurrẽtẽ etiã in mẽtis alacritatẽ:dedentem ſe cum copia facilitatẽ ſedulo vt ex-
cipiam:ac longiuſcule commentando proſequar,& ſtilo indulgeã:ita cũ ſcripti-
tandi propoſitũ haudquaq̃ cõpetiit cũ ſcribendarũ rerũ opportunitate extẽpora
li,animũ vtiq; meũ vrgere ipſe nequeo,ac detrectãti tũ laborẽ reſtitãtiq; inſtare.
Nã quũ eũ nec torpido nec cõtumaci eſſe ingenio cõpererim: ſed cupide etiam
[y] munifici cũ licet, [z] nec opus detrectãti aut ꝓlatãti ne iuge quidẽ & mediocre,
nõ niſi coactus fere illas operas ei iniũgo quas grauari ipſum ſentio & renuere:
& qui in poteſtate illũ habuiſſe me plerũq; per ociũ priſtinũ trãquillitatẽq; cõ-
memini,cauſam haud ſatis idoneã eſſe puto,cur ei ſuccenſeã,ſiquando auocatus
curis diſtinẽtibus & nõnunq̃ diſſipãtibus ipſum,pręſto illicet eſſe nequit,atq; in

.n. Rebuſq; meis conſultiſſimũ &c.)In rebus meis conſulendis te prudentiſſimum eſſe duxi.
.o. Vndiq; aſtrictiſſimum &c.Nulla parte perfluentem,quibus verbis ſignificat eum eſſe arcanorum
creditorum continentiſſimum. Antictare.
.p. Anctitantium.) Angentium & moleſtarum. Diſceptatrix
.q. Amicitiam depoſcere diſceptatricem viderentur.) Quibus in rebus amico opus eſt, rerum agen-
darum iudice & arbitratore. Conſulo.
.r. Ac de me ſemper conſuluiſti.) Bene & male de aliquo conſulere,eſt bene vel ſecus eum accipere &
tractare,& cum eo agere aut commode aut incommode.Liuius,De perfugis grauius q̃ de fugitiuis cõ-
ſultum. Idem, De nullis enim q̃ de vobis acerbius conſuluerunt,id eſt,cogitarunt & tractare ſtatue-
runt.Cic.ad Att.Quintum fratrem ames,ne ve quid eum patiare grauius conſulere de ſe, q̃ expediat
ſororis tuæ filio.id eſt noxium & exitioſum ſibi conſilium capere.Hic autem pro ſtatuiſti ponitur & re-
ſpondet verbo egiſti.
.ſ. Foras exerta &c.) Id eſt exenterata.
.t. Idoneum ſane pignus &c.)Hac(inquit) epiſtola ſummam mihi fidutiam feciſti, me conſilia mea
fideli amico crediſſe.
.u. Ad manum.) Ad manum ſpectatum dicitur quod manu tractatum & e propinquo probatum eſt. Ad manũ ſpe-
Plinius lib.xxxv.de Apelle, Vnum imitari nemo potuit,quod abſoluta opera atramẽto illinebat, ita ctare ſeu in-
tenui,vt idipſum repercuſſu claritates oculorum excitaret,cuſtodiretq; a puluere & ſordibus:ad manũ tueri.
intuenti demum appareret.
.x. Tanq̃ fide ſua eſſe iubet.) Fide mea eſſe iubeo,verba ſunt antiqua pro aliis ſpondentium: qui ob Fide mea eẽ
id fideiuſſores dicuntur.Vlpia.in tract. de fideiuſſ.Si quis ſtichum ſtipulatus fuerit, & fideiuſſorem ita iubeo.
acceperit,ſtichum aut decem fide tua eſſe iubes?Et in tract. Locati.Inquantum illum condemnari ex Fideiuſſores.
bona fide oportet:tm̃ fide tua eſſe iubes?Plautus,Mea quidem id promitto fide futurum. Cic. in epiſt.
Et ſi quid ſatiſdandum erit,amplius eo nomine non peti,cures vt ſatiſdetur fide mea. Interdum ſine
pronomine.Vlpia.de ſolutionibus,Quantominus a debitore exegero tm̃ fide iubes?In quibus locis fi- Fides.
des pro ſponſione accipitur,vt apud.Cic.pro Flacco,Nam hunc hermippum hominem eruditum per-
cuſſit.eius enim fide pecuniam ſumpſit a Fuſiis.
.y. Munifici cum licet &c.) Eſt in alteris annotationibus.
.z. Nec opus detrectãti aut prolatãti.) In diẽ aliũ atq; aliũ proferenti.Liuius,Nihil prolatandũ ratus. Prolatare.
id eſt cunctandũ & procraſtinãdũ.Tacitus,Interim cũctantibus prolatãtibuſq; inter ſpem ac metum.

hanc illâq; partẽ ſubinde ſe verſare,ſimul vt a quoq; [a] interpellatus eſt amicorũ, negociis tũ vacuo & literis ludicris [b] feriãti.Porro aũt cũ ſit hoc vitę genus huiuſcemodi quod nũc ago,vt ſenſus hominis ſtudioſi in diuerſum fere abducat a ſuo inſtituto,atq; in ambitus campum deſcẽdere animũ perpellat aut curioſitatis:ibiq; longe diuq; expatiari:qua veluti lege aulica teneri me & obſtringi vt alios nõ inficior:tum extra ordinẽ(vt fit)coortę alię ſuper alias curæ, mentem meã ita tenuerũt oppreſſam dies iã nõ minus triginta,vt ne ſucciſiuas quidẽ horas vertere [c] in rem ſuã atq; in bonã aliquã frugẽ animus potuerit:ille quidẽ vel hebeſcẽs aliena meditãdo:vel effœtus:vel aliorſum vehemẽter abſtractus, & ſimul valetudine corporis nõ proſpera,cũ alioqui tũ ab anni intemperie affectus. Quapropter nũc primũ experiri me ingenue fatebor q̃ lõge ſint duriore conditione animi poſſeſſores,ii quibus aulicis muneribus aſſueſcere & adhęrere quacũq; forte cõtigit:q̃ illi quibus liberis eſſe ac ſui iuris licet:atq; intra fines manere ſtudioſę tranquillitatis.Siquidẽ vt illis aulicarũ functionũ neceſſitas ſeruilem perſonã imponit & aſtringit,in operas fere illiberales obſequiaq; obnoxia vectigalẽ & ſtipendiariã:quas nemo ingenuus ante profiteri ſuſtinet,q̃ frõtẽ osq; totũ affricuit poſtibus interioris aulę:ita his omnes propemodũ numeros immunitatis retinẽtibus,animi etiã facultatũ integra ratio cõſtat:tanq̃ ſubſidiũ quodã & inſtrumẽtũ libertatis vtẽdę fruẽdęq; copioſum idẽ & expeditũ.Mihi vero limen id iam terenti quod liberioris ſpiritus homo & cõtumacis ad imperia ambitus, [d] iterũ vix ſuperare ſuſtinet:ideoq; tã beata fortaſſe cõditione lapſo exiſtimatione quorũdã quaſiq; euerſo opimis facultatibus:ſiquãdo rudẽ in hoc [e] veteratorio ludo,officinaq; [f] plagiorũ mereri forte fortuna detur:vereor vt integri poſtea ſtatus eſſe liceat,quũ ſeruitutẽ nũc ſeruiã:etiã ſi [g] in mãcipiũ aulę ac poteſtatẽ ſalua(ſi credi poteſt)venerim libertate.Addici q̃dẽ me paſſus ſum: [h] ſed tamẽ hoc recepi cũ in alienũ ius trãſirẽ:ne pudorẽ proſtituerẽ,cũ ſugillatione literarũ cuiq̃ prępotẽtiũ me vẽditãdo.Quid ni igitur ſperẽ nataliũ aliquãdo reſtitutionẽ eſſe me impetraturũ:aut egregio aliquo ſpecimine ingenui ſpiritus edito:aut ſumma hominũ ęquitate mihi veniã caſus improuiſi incõſultiq; facinoris indulgẽte:pręſertim cũ mirã hominũ de me iudicãtiũ benignitatẽ ſępenumero expertus ſim.Verũ o me immemorẽ propoſiti & lõgius digredientẽ:qui dũ purgare ſcribendi moram cuperem & procraſtinationem, ſtilum (vt fit) [i] imprudens in hoc vlcus opinionis meę adegi,aut etiam imprudenter.fortaſſe enim intactũ id oportuit, quoad medicamentũ nactus ſim:quod nullũ vtiq; operę precium allaturũ eſt, [k] niſi tẽpeſtiuum ſit.Quare [l] interim ſpleniis aliis atq; aliis honeſtis nec fallacibus ſartũ ac tectũ pudorẽ tuebimur(vt ſpero:)collectãq; gratiam ſtudioſorũ retinebimus.De rebus publicis ſi quid ſcire cupis:famã tu percunctator,quę etiã plura fortaſſe ingeret q̃ cupias.de meis a domeſticis & germano meo cognoſces eodẽq; tuo amitino:qui cũ ipſo tute ſocietatẽ vſu iã coiuiſti literarũ a nobis ad vtrũq; veſtrũ ſcriptarũ.Vale.Diuione,poſtridie Id.Iulias.

Interpellare. Appellare. Feriari. Ociari.

.a. Interpellatus.)appellatus,arceſſitus. Interpellare enim debitorem eſt appellare hoc eſt in iudiciũ vocare.Põpo.Si nemo ſit qui a parte promiſſoris interpellari traiectitiæ pecunię poſſit. Appellare etiã id dicitur vt in gloſſ.de contemptu rerum fortuitarum.

.b. Feriantı.) Feriari eſt ferias agere & negocio vacare:quod & ociari dicitur. Quare feriari ludicris

eſt ocium ludicris conterere.ſic Macrobius lib.primo ſatur.Scito,te enim nõ ludo ſed ſerio feriari:id eſt ferias tibi non per ludum ſed per ſeria peragendas.

.c. In rem ſuam &c.) In rem ſuam vertere,eſt in cenſum in fortunas ſuas & in patrimonii augmentum vertere.hoc enim res ſignificat:vnde illa locutio e re alicuius eſſe,& in rem fore:hoc eſt ex eius cõmodo. Terent.Nunq̃ rem facies:abi neſcis ineſcare homines.Cic.ad Sulpitium,Etſi eramus in magna ſpe,te facturum id quod feciſti vt eius rem & fortunas abſentis tuerere.Inde tractatus de in rem verſo lib.xv.Pandectarum. In rẽ ſuã vertere. E re eſſe. In rem eſſe. Rem facere.

.d. Iterum vix ſuperare ſuſtinet.) Semel enim ſatis habet id genus vitę expertũ eſſe,nec illinc egreſſus iterum ingredi vult.

.e. Veteratorio ludo officinaq; &c.) Vide in annotationibus primis.

.f Plagiorũ &c.) Plagium crimen eſt eorũ qui liberos homines vel mãcipia aliena aut emũt aut vendũt.Vlpia. Si liberum hominem emptor ſciens emerit,capitale crimẽ aduerſus eũ ex lege fannia de plagio naſcitur:quo venditor quoq; fit obnoxius.Quia igitur liberi homines cum in aulã venerunt,ſtatim libertatem ſuam ambitioni mãcipant,ideo officina plagiorum dicitur:quia illic homines liberi ſeruitutem ſeruiunt.potentibus ſupparaſitando,in omneq; obſequiũ ſe venditando etiam illiberale. Plagium. Aula plagiorũ officina.

.g. In mancipium aulę &c.) Id eſt in mancipatum vt eſt in primis annotationibus explanatum. Mancipium.

.h. Sed tamen hoc recepi &c.) Id eſt non addicere me teſtatus ſum vt videbis in primis annotationibus.Quid autem ſit natalium reſtitutio dictum eſt a Budęo in gloſſ.de contemptu rerum fortui. Recipere.

.i. Imprudens in hoc vlcus).i.in huius rei cõmemorationem quę exiſtimationem meã ſugillat. Vlcera metaphorice dicũtur ea quę dici nequeunt vt dolorẽ nõ cieant aut ignominiã. Tractũ a medicis cũ ſpecillo attingunt loca vlceroſa.non eſt enim vlcus attingendũ niſi ab eo ſanari poſſit qui ſpecillũ adegit.Quare in prouerbium venit.Satius erat hoc vlcus nõ attingere.Cic.de natura deorum Quero quomodo beatus ſit:quomodo æternus:quicquid horũ dixeris,vlcus eſt:ita male inſtituta oratio exitũ inuenire non poteſt.Hoc in loco in vlcus ſtilum ſe adegiſſe dixit:quia melius erat non meminiſſe,cũ ſatis ſibi purgaſſe culpæ notam non videatur:vt illud Cic.Quicquid horum attigeris,vlcus eſt:id eſt, ita a te defendi non poterit,quin erroris vanitatiſq; conuincaris. Vlcera. Vlcus attingere.

.k. Niſi tempeſtiuum ſit &c.) Quod nunc eſſe non poteſt. Tẽpeſtiuum.

.l. Interim ſplenijs.) Splenia ſunt linteola complicita quibus vulnera vlceraq; teguntur. Plinius lib. xxix.de oculis cruore ſuffuſis loquens.Splenium ſuperimponi oportet e melle decocto lanamq; ſuccidam ex oleo & vino.Ægineta libro ſexto, μετὰ δὲ χειρουργίαν διαμοτώσαντες ξηροῖς τιλτοῖς, καὶ σπλήνιον ἐπιθέντες.Id eſt,ſecundum autem manualem curationem linamentum ſiccum indẽtes,deinde ſplenium imponentes.Galenus etiam ſplenas vocat.Ibidem verſ.vii. Splenia.

Gulielmus Budęus Ioanni Picarto Salutem.

NIhil nũc nec [m] cauſatius deducere,nec ęquius in crimẽ poſſe videor,ſi fortunã inſimulare mediter & poſtulare malę atq; iniquę tractationis: [n] q̃ q; in publicas difficultates & regias tẽpus meũ incurrit:& q diu domi in philologię meę ſinu vmbratili quiete frui beatũ eſſe ducebã:tũ maxime quũ ex intacto aut cumulato aceruo honorũ & cõmodorũ admetiri Principẽ noſtrũ [o] videbã iis qui in comitatu eius erant nequaq̃ ad captũ aut [p] faſtigiũ nataliũ & ordinis ſortiſq; petitorum:ſed ad modum illũ exuberantem eximiæ liberalitatis ac magnitudinis ſuæ,in comitatum eius tum demũ accitus ſim,ac numerũ aulæ candidatorũ [q] auxerim,quũ præfloratæ iã copiæ atq; etiã pene exhauſtæ viderẽtur.Mihi eñi tũ cõtigit partim obuiã vt eos haberẽ [r] domo iã ,pfectus:q ſuffarcinati redibãt e

.m. Cauſatius &c.) Id eſt maiore cum cauſa & ſpecioſiore pretextu. Cauſatius.

.n. Q; q; in publicas difficultates &c.) Id eſt,penuriam rei nummarię. Difficultas.

.o. Videbam &c.) Primis annis principatus ſui.

.p. Faſtigiũ.) Faſtigiũ ẽ dignitas & maieſtas hois.a faſtigio.i.altitudie paulati graciſleſcẽte deducta ſignificatio,vt dictũ ẽ i gloſſ.de cõtẽ.re fort.Plini⁹ ad Voconiũ,Perfũct⁹ eſt tertio cõſulatu vt ſummũ faſtigiũ priuati hois impleret,cũ principis noluiſſet:id eſt cũ creuiſſet ad ſummã dignitatẽ priuatę ſortis.Liuius lib.ii.Nõ tam ad honorẽ eius cui curatio altior faſtigio ſuo data eſt factum q̃ ad ignominiam cõſulum. Faſtigium.

.q. Auxerim.) Sic Liuius in primo,Te mihi mater veridica aucturum numerum cęleſtium cecinit, tibiq; aram hic dicatum iri.de Hercule loquens. Augere.

.r. Domo iam profectus &c.) Cum ego(inquit)accerſitus in aulam primum veni,obuiam habui qui munificentia regis copioſi facti beatiq; redibant.

[a] promptuario benignitatis: partim vt in vrbe cernerē, qui ſquallidos pauloante penates & abiectos, hiſce donariis nitidos reddiderāt & venerādos. nihil iā vt magis officeret eorū hominū luminibus q̄ lares ſuos virtutis inſignibus ingeniiꝗ excoluerāt: q̄ ꝙ illiterati permulti, acumine illi quidē prēditi, & ex euētu ſucceſſuꝗ ſagaces exiſtimati, lōge emicuiſſe ante literarū ſtudioſos videbātur: aulicęꝗ & ciuilis auctoritatis faſcibus ambitione quęſitę,[r] pares alioqui ſibi hoīes maioresꝗ ſummouere. Quippe qui circa initia ſtatim ineūtis huius principatus hoc vidiſſent ac perſpexiſſent: ſic eſſe fere natura cōparatū, vt ex copia exuberante immēſiores ſenſim largitiones fiāt: cōtra vt e ſubſidēte aceruo minoribus in dies modulis munificētię attēperētur. Id quod ſimulatꝗ intelligi cœptū eſt: acerrimus eorū quiſꝗ gnauiter pfricta frōte, nihil nec pēſi nec religionis habuit,[s] quo minus pręſentariis quidē in pſens rationes ſuas augeret: ex iis vero q̄ in ſpe atꝗ expectatione poſita erāt, belliſſimū quodꝗ primo quoꝗ tēpore[t] pigneraretur: eaꝗ induſtria atꝗ ſolertia nō modo ſe viſendū ſed etiā inuiſum efficeret, obtrectationiꝗ populari obuiū & expoſitū. Quę cū ita eueniſſe ipe nouerim: illoſꝗ cōſpicue mihi aliiſꝗ me acrioribus[v] anteuertiſſe: multū tamē abeſt pœnitēdā mihi vt meā ducā eſſe ſortē & cōditionē. id adeo,[a] vt ſi ius in prēteritū mihi diuinitus integrū cū optione detur, nō ſim[a] vel aliquot annorū ſodalitiū & cōcubitū philologię, quā interim ſedulo & accurate colui: cū opibus cōmutaturus[b] iſtorum fortunatiſſimorū, qui[c] primitiis liberalitatis antedictę ſupra modū ſuū priuatūꝗ prope faſtigiū aucti,[d] ſtirpiū nouarū fundamēta quo laxius improbiuſꝗ metarentur,[e] vicinos longe quoquouerſum licitando ſummouere & pollicendo. q̄q̄ ſi amplificandę quoꝗ cōditionis curam atꝗ intentionē non inter poſtremas habēdā mihi cēſeas: vt qui mihi & familię rem gerere iā debeam: nō vt ſero ipſe fortaſſe, ſic etiā veniſſe videbor intēpeſtiue. tametſi ſero malim omnino q̄ prępropere. Veni autē demū accerſitus & euocatus,[f] vel inuitatus potius honorario doctrinę, & ſimul munificę ac feſtiuę benignitatis ſpecie perlectus: eoꝗ auctoramēto retētus, quod abrumpere nō potui cōmode, cum cuperē maxime. quippe alioquin[g] in ora hominū iturus vt rerū ciuiliū & expetēdarū aſpernator inſolēs & ruſticus. Quis enim vitio nō verteret ꝙ pater liberorū immemor, prodēdi porro gentilitii nominis neglector eſſem a maioribus accepti? Nā cū cōſtantē volūtatem in Principe animaduerto egregiā ſane & votis meis aut parē aut maiorem qui me (vt ita dicam)[h] in claſſem meā reſtituere vna diecula poteſt: multis iā luſtris inter inferiores non vt vnum quęuis fortaſſe,[i] ſed tamen inter capite tantū cenſeas vitā agentē compoſite magis q̄ copioſe: non video cur deterius quoquo modo aut exilius mecū eſſe actum, non iam a fortuna illa temeraria rerū conſtituendarū arbitra:[k] cęterū a prouidentia interpretari debeā, ꝙ in hūc articulū tēpeſtatis reſeruatus ſim: qui ancipitē ipſe & ſolicitā[l] expectationē hominū habet atꝗ etiā conſternabilē. Neꝗ eīn ſi durior quędā (abſit omen verbo) animaduerſio diuinitus nos maneat, in diem aliquem ſuſpēſa (vt ſunt viciſſitudines ætatū) qui me adhuc ſuperſtite exiturus ſit: optē me magnopere[m] publicę noxę eximi.[n] nec ſi defuncta iam ætas noſtra capitali reatu eſt (id quod ſimilius vero videtur) perinde alias inſinuari literarū cōmendatione potuiſſem, in locūꝗ penetralem euadere multis anfractibus errationibuſꝗ perplexum: eāꝗ ob rē aditū dātē

vltro citroq́ꝫ commeabilem non niſi pauciſſimis, [p] qui veſtigia ipſi ſua pedetentim & circunſpecte per ſemitas cæcas regunt illecebroſas eaſdem & [q] muricatas, quo in ipſo aditu rariſſima extant exempla & monimenta hominum noſtri ordinis, qui veſtigia quidem certe luculenta memorabiliaq́ꝫ ibidem impreſſerint. In hunc autem ipſum conuentum haud inauſpicato pedem intuliſſe me arbitror, cum gratiam non vulgarem inire in dies me videam, [r] vel literarũ peritiã potius: ab elegantiſſimo quoq́ꝫ, quiq́ꝫ honeſti ſpecie maxime ducatur & capiatur: etiam doctrinę hominum expertiũ. Quo coniecturã haud ab re (vt ſpero) facio, non priuatis me auſpiciis ad res nouas: [ſ] ſed publicis & communibus aſpiraſſe

.ſ. Promptuario benignitatis &c.) Promptuarium autem benignitatis .i. liberalitatis, appellat aulam penitiorem huius Regis. — *Prõptuariũ benignitatis.*

.t. Pares alioqui ſibi &c.) eadem generis nobilitate.

.u. Quo minus pręſentariis &c.) Liberalitatibus quę pręſenti pecunia fiunt aut aliis munificentiis, quę in pręſenti expediuntur. vt cum princeps opimo aliquo magiſtratu aut curatione quęſtuoſa aut ſacerdotio aliquem ornat. hęc enim habent cauſam conditionemq́ꝫ pręſentem. — *Pręſentaria.*

.x. Pigneraretur.) Vt quũ magiſtratus in futurũ mandãtur & exuuię hominum adhuc viuentium a principe donantur captatoribus ſenũ, quas reſeruationes vocant. ſuſpendũtur enim donationes in diẽ mortis eorũ qui iis magiſtratibus fungũtur. quod ſucceſſorẽ viuẽti & ſpirãti emittere dici poteſt. — *Pignerari. Reſeruatiões Succeſſorem viuenti emittere.*

.y. Anteuertiſſe &c.) Diligentiores fuiſſe in re ſua amplificanda.

.z. Vt ſi ius in pręteritũ &c.) Ius in pręteritum dare, eſt ita in integrũ reſtituere, vt quod factũ eſt infectum ſit. Plin. in. ii. Nullumq́ꝫ habere in pręterita ius pręterq̃ obliuionis. de deo loquens. — *Ius in pręteritum dare.*

.a. Vel aliquot annorum ſodalitium &c.) Vt & inter epulandum & noctu in literis verſares.

.b. Iſtorum fortunatiſſimorum.) Id eſt locupletiſſimorum.

.c. Qui primitias liberalitatis.) Sic appellat primas illas & immenſas regis munificentias.

.d. Stirpiũ nouarũ fundamenta &c.) De iure ſtirpis & gentilitatis dictum in primis annotationibus.

.e. Vicinos longe quoquouerſum licitando &c.) Quoſdam ſignificat terrę filios, qui paucis annis locupletati, agros longe lateq́ꝫ coementes familiarum celebrium conditores fuerunt. Summouere autem longe vicinos, eſt eorum prædia immenſis preciis emere, ita vt ab illa vicinia abeant. quidam autem agros vicinorum partim precio partim pollicitationibus comparant. promittunt enim ſuo ſuffragio venditores adiuturos & ornaturos. ſummouere hoc modo vicinos a Græcis dicitur, ἀνασάτους ποιῆσαι τοὺς ὁμόρους τὰ χωρία ἐξωνούμενον. — *Summouere vicinos.*

.f. Vel inuitatus potius honorario &c.) Vide in annotationibus.

.g. In ora hominum iturus &c.) In me hominum ſermonem excitaturus. Auſonius, Ibis in ora hominum, id eſt fama celebrabere. Virg. Victor q́ꝫ virum volitare per ora. in. iii. Georgicon. — *Per ora &c.*

.h. In claſſem meã reſtituere &c.) In antiquam meę gentis dignitatẽ, copiaſq́ꝫ paternas & auitas.

.i. Sed tamen inter capite tantum cenſos.) Hic ſignificat eos qui ingenio magis & doctrina q̃ copiis familiaribus cenſentur. — *Cenſi.*

.k. Cęterum a proui. &c.) Cęterum pro ſed poſitum eſt vt apud Liuium, Quod imperium crudele, cęterum prope neceſſarium in tali euentu cognitum eſt. Et apud Saluſtium. Aliam rem aggrediuntur non eadem aſperitate, cæterum haud ſecus difficilem. — *Cęterum.*

.l. Expectationem &c.) Significat ſe in aduentantes reip. difficultates incurriſſe, quo minus rem facere ipſe potuit q̃uis principe beneuolente vteretur.

.m. Noxę publicę eximi.) Id eſt a reatu publico liberũ fieri: vt non ratã ego partẽ animaduerſionis diuinę ferã, quę omnibus aut vniuerſis impendet. vide in annotatiniobus in verbo Eximere noxæ. — *Noxa eximere.*

.n. Nec ſi defuncta &c.) Vide in gloſſ. de contemp. rerum fort.

.n. Perinde alias &c.) Vt nunc feci ſcilicet.

.p. Qui veſtigia ſua &c.) Alludit ad labyrinthum. de quo Virg. Hic labor ille domus & inextricabilis error, & reliqua in ſexto Æneidos.

.q. Muricatas &c.) Muricatę ſemitę ſunt muricibus ſtratę, quos Gręci τριβόλους vocant a flore quorundam carduorum qui ſimilis eſt murici. vnde muricati greſſus apud Fulgẽtium. Curtius, Bion quidam tranſfuga nunciat Regi murices ferreos in terram defodiſſe Darium. — *Muricatæ ſemitę. Murices τρίβολοι.*

.r. Vel literarum peritiam.) Non ego (inquit) tam gratioſus ſum in aula q̃ nomẽ ipſum bonarum literarum & peritia plauſibilis eſt.

.ſ. Sed publicis & communibus &c.) Significat ſe non ſibi priuatim & familię ſed vniuerſo ordini literis bonis ſtudentium in aula rem gerere. ſic Verg. Me ſi fata meis paterẽtur ducere vitã Auſpiciis. q̃ enĩ publicis auſpiciis expeditionẽ aliquã aggrediebantur, nõ ſibi vincebant ſed populo Romano.

[t] ordinis vniuerſi literas lautiores profitētiū & clariores.quē equidē fructū mihi ampliſſimū eſſe arbitror elucubrati laboris diuturni atq; exhauſti. Age quid ſi etiā hoc addā,& auſim cōtēdere:liberalitatis [u] ipſius caput a quo omnia manauerūt,nō eſſe magnoperē hactenus imminutū:etiā ſi erogatorii [x] moduli [y] cōtracti ſint tēporario decreto & inſtituto ita rebus natis expoſcētibus. id qđ fere nemo queritur,ne eorū quidē qui procacius petere ac flagitare didicerunt. Tibi vero hoc etiā amplius affirmare nō dubitarim:hebetudiniſq; (prope dixerim) [z] opinione ſubeūda cauere,ſi in euētu harū rerū falſus ſum colligēdo:haſce reip. difficultates,illos paucorū culpa tumultus circa initia excitatos, omnia deniq; minacē ſpeciē nunc prębētia,in bonū tandē verſura,Deo beneuolēte. Fuit enim (vt ſpero) [a] fuit hęc ira ſuperū eiuſcemodi & generis quę cedere precationibus & expiamentis ſolēt. Itaq; multorū quidē quę ſalua pietate atq; intemerata religione admiſimus,hactenus gratiā ſuperi ipſi facturi ſunt veniā poſcentibus (vt quidē certe veſtigia viſuntur cōſpicua pręctereūtis irę diuinę) [b] litē hāc nobis vt nō pluris æſtiment q̄ in quantū [c] facere iudicatū haud ęgre poſſit hęc prouincia, apud cōciliū quidē ipſa cęli tū ad ſummūq; tribunal plerūq; gratioſa: [d] indulgētiamq; primariā merita germanę pietatis atq; intemeratę pręrogatiua. Nimirū indolem perpetuā gentis altiſſima nuper ſecuritate conſopitā,excitare prouidētię non etiā opprimere placitum eſt & extinguere. Itaq; torpenti iam incuriæ indormientes,atq; adeo veterno capitali exitialiq; ſupinos,quum expergiſci aliter nequiremus,claſſico illo conſternabili bellicoq; perterrefecit.tum demum ad arma conclamantibus qui propiores erant diſcrimini:altiori ſomno & arctiori trepidatio nos & tumultus excuſſit.quæ ſub idem tempus Mars auxit q̄ potuit tumultuoſiſſime,ignauia inſuper ſtationis vnius [e] efferatiora facta,quæ territanti dedit hoſti manus,ſane imbelles vinculaq; meritas. Non itidem autem hoſtis in altero quoq; [f] præſidio fuit felix,ad quod ſubinde tentatum obhęſit frendens nequicq̄, & tandem elanguit Quibus de rebus quid ſentiam, Græce Philecoo ſcriptitaui homini harum rerum cupido:cum diſcutere inertiam mentis quoquo modo cuperem ab ocio contractę in hac librorum inopia,qui circunferri commode cum ſarcinis nequiuerunt. Cæterum vt hæc tibi ſcriberem me impulit cōſobrine ſuauiſſime animi tui reputatio:quem alioquin perſpectum & exploratū, ex literis quoq; tuis agnoſco vicem meam dolere vbi quid ſecus accidit:& cōtra exultare gaudio vbi quid proſpere mihi ceſſit.ne fratribus quidem meis in exhibitione beneuolentię officiiq; cedere. Quo fit vt neceſſariorum nulli innoteſcere ſerius velim quicquid aduerſe nobis cecidit:nec citius id quod commode. Vale. in aula circa Rhemos agente. Octauo Calend. Octobris.

.t. Ordinis noſtri &c.) Pauci inquit literarum bonarum ſtudioſi diu ibi ita verſati ſunt vt ſui memoriam celebrem reliquerint.

Caput.
A capite arceſſere,& ducere.

.u. Ipſius caput &c.) Tranſlatio eſt ab aquæ ductibus. Cic. in topicis, Cum autem a genere ducitur argumentum,non erit neceſſe a capite arceſſere. Et de oratore. Et tardi ingenii eſt riuulos conſectari fontes rerum non videre:& ætatis eſt vſuſq; noſtri a capite quod velimus arceſſere,& vnde omnia manant videre. In Tuſcul. A capite ducere dixit.

Moduli aquarii,& erogatorii.

.x. Moduli &c.) Moduli aquarii a principibus impetrabātur,quibus priuatis licebat aquam publicam in priuata loca ducere e caſtellis aquæ ductuum. Sunt erogatorii moduli quibus aqua erogatur & diſtribuitur,vt eſt apud Frontinum.

Contractum.

.y. Contracti.) Imminuti ad aliquantum tēporis propter nummariam difficultatem.

.z. Opinione ſubeunda cauere) Satiſdato promittes. Opinione cauere.
.a. Fuit hæc: &c.) Id eſt, quaſi præteriit: vt Fuit Ilium, & ingens Gloria Teucrorum. Fuit.
.b. Litem æſtimare) Quid ſit explicatum eſt ab eo in ſecundis Annotationibus.
.c. Iudicatum facere eſt perſoluere quod iudex dependendum eſſe pronunciauit) Sciendum eſt autē quoſdam eſſe qui iudicatum facere non coguntur niſi inquantum commode facere poſſunt: ne iudicato perſoluto egeant. Vlpianus de re iudicata, Patronus, patrona, liberiq; eorum & parentes: item maritus de dote, in id quod facere poteſt conuenitur. Item miles. Senſus eſt ergo, ſpero ſuperos ob culpam a nobis admiſſam non maiorem pœnam expoſcituros, q̄ Francia citra vltimam difficultatem pendere poſſit. Iudicatum facere.
.d. Indulgentiamq; primariam) Id eſt, clementem & benignam prouidentiam.
.e. Efferaciora facta &c.) Præſidium Moſomenſe ſignificat quod ignauiter deditionem fecit.
.f. Præſidio fuit) Maceriensi ſcilicet, cuius Baiardus præfectus erat. Baiardus.

Gulielmus Budæus N. Leonico Salutem.

SI literis politioribus (vt tu exiſtimaſti) nuncium remiſiſſe me faterer, [g]cauſam omnino nullā dicerē quin de nomine meo male, de Philologia etiā ingrate impieq; conſuluiſſem, amicorū mihi cōciliatrice & (vt ita dixerim) [v]κυδιανείρας. quippe cuius auctoritate atq; ſuffragatione gratiā non vulgarē iniuiſſe in comitiis eorum mihi videor, qui facultatibus iis cēſentur quæ [h]iure optimo quæruntur & habentur, minimeq; obnoxio. quorum etiam ipſorū prærogatiuā opinionem cū omneis centurias odio quidem certe & inuidia vacuas, non grauate ſequi ſolere ac debere intelligerem: paucis vtiq; ſemper illis me magis q̄ plurimorū turbæ cōmendare contendi & approbare: quibus nunc ab ipſis non doctrinæ cuiuſdā eximiæ merito, cęterum induſtriæ & ingenuæ contētionis literisq; deuotæ gratiā initam & collectam literisq; [i]conſignatā, diro quodā ſtupore animi, veluti [k]deprēhenſi in rerum nouarū tēpeſtate, effudiſſem immemor & abieciſſem: [l]ſiquando capitale illud verbum ſerio mihi vel ore vel calamo excidiſſet infauſte feriato. Quod nā enim in me [m]admittere dānoſius facinus fœdiusq; potuiſſem? Quū vero ex literis meis ad Longolium non vnis (vt opinor) reſciſcere potueris, Principis me imperio velut in aulā raptum [n]necopinantem: inibiq; humanitate eius partim, partim occaſione ac prope neceſſitate retentum & auctoratum: libentes vtiq; (vt mihi perſuadeo) certe quidem ipſi facitis non inuiti: vt quouis me crimine abſoluatis quod mihi eam ob rem impingi ab obtrectatoribus poteſt: etiā ſi literis elegātibus ad pertentandum animum meū amice mecum expoſtulatis. Niſi vero vos & rerum ciuilium prudētes in vniuerſum, nec mearum ignari, hominis cōiugi liberiſq; obſtricti: oblatā vltro in receſſu verſanti [o]allatāq; honorifice conditionem, philoſophaſtri faſti-

.g. Cauſam dicerem.) Id eſt explanatum in gloſſ. de rerum Contemptu. fortuit.
.v. κυδιανείρας) hoc eſt magnos & illuſtreis viros efficiente.
.h. Iure optimo.) Id eſt optima conditione, id eſt ſumma cum immunitate. Cic. in Verrem, Quæ colonia eſt in Italia tam bono iure, quod tam immune municipium, quod per hos annos tā commoda vacatione ſit vſum q̄ Mamertini? Idem de lege Agr. Optimo iure eſſe pro optima conditione dixit. Iure optimo.
.i. Conſignatam) Id eſt conteſtatā, literarū monumētis poſteritati mandatā. Cic. de Legibus, Publicis literis cōſignatā memoriā nullā habemus. & in Epiſt. Hanc cōmendationē quā his literis conſignare volui, ſcito eſſe omniū gratiſſimā. Et de Diuinatione. Clariſſimis monumētis conteſtata conſignataq; antiquitas. Conſignare. Conteſtari.
.k. Deprēhenſi.) Dictum eſt in gloſſ. de Contempt. rerum fortuitarum.
.l. Si quando illud verbum ſerio &c.) Nuncium me literis remiſiſſe.
.m. Admittere) Dictum eſt in iiſdem gloſſ. de Contemptu rerum fortuit.
.n. Necopinantē.) Sic Cic. Necopinantes mors oppreſſit. Et in Finib. Necopinato alter alterū vidimus. Necopinans.
.o. Allatamq;.) Vltro enim a principe in aulam accerſitus eſt. Necopinato.

dio vt repudiatem faſtuq; inſolenti, auctores mihi futuri fuiſtis ſi in re præſenti forte affuiſſetis, aut ego blandimentis vmbratilis famæ tranquillæq; pellectus, cui iandiu inſeruieram, animum obfirmare debui aduerſus rerum ſecundiorum ſpem mihi illuceſcentem, vanasq; pollicitationes eius veſtra opinione, animos ſcilicet tantum vulgares & mediocreis ʸſolicitantes: non etiam maiores omni ambitione, nec ſpe metuve aut alioqui conſternabiles, floccifacere etiã propinquorum amicorumq; conſilia & obſecrationes, qui me vergente iã ętate tuendæ familiæ ſtudere, muneribusque iis obteſtabantur, quæ naturali quoq; iure nedum ciuili iniuncta ſunt homini: quod quidẽ ſine fraude mea captioneq; inſtitutę vitæ fieret, indeq; in futurũ voluptatis percipiendę, cum occaſio rediiſſet decedẽdi ex hac prouincia, ſimul ex hoc honorũ ſeminario decus aliquod referendi, preciũq; operæ impenſæ philologię. Tãetſi quid mihi delatũ cauſor honorẽ hunc, qui nõ mihi, non natalibus, non amicorum meorum potentiæ, non ambitui, nõ obſequio deniq; tribut⁹ eſt: ſed doctrinę opinioni: quã mihi merito meo maiorẽ apud omneis ordines pepererat aſſidua cõtẽtione philologia mea vno & ᶻaltero puerperio? Quem ſi honorem ipſe velut ornamentorum inſolens, plebeisq; incunabulis lactatus, imparq; maiori ſorti & cultiori repudiaſſem, ʳquid aliud tandẽ q̃ exemplum hoc facinore ᵃprodidiſſem in dedecus detrimentũq; ceſſurũ hominũ literis notę nitidioris ac lautioris incũbẽtiũ? quos velut inerteis ac ſellularios artifices, non ſolẽ, nõ puluerẽ, non celebriũ cõuentuũ contuitũ ferre poſſe merito vulgus primoresq; crederẽt: ſi ne honoribus quidẽ ingenuarũ mentiũ illecebris adducerẽtur, ᵗnegocium vt faceſſere vellent ipſi aliquando ſtudiorũ ſuorum tranquillitati, ſpecimẽq; & documẽtũ per occaſiones edere ac proferre quæſitarũ ſummo labore facultatũ. Quippe huiuſcemodi hominũ opinio longe lateq; peruagata, quantã calamitatẽ intulerit hactenus, ᵘquantã pauperiẽ fecerit in nomine literario, in ordine ſtudioſorũ, in natione hominũ Mineruæ cõſecratorũ, cũ omnibus notũ ſit & manifeſtũ, tum vero idẽtidẽ queritantes videmus noſtræ ſortis ſtudioſos, ſeculorũ iã aliquot iniquitate, ignorãtiaq; factum eſſe principum & primorum, vt recta perpolitaq; eruditio ẽ ciuitatũ gubernaculis, ẽ fori tribunalibus, ex cohortibus purpuratis ac prætextatis exploſa, nec in Regum principumq; hominum conſulta admiſſa ſit & retenta, ad ſellularias nunc claſſes deiecta contuberniumq; blattarum. § πρὸς τῆς φιλοκαλίας οὖν νῦν εἰπέ μοι ὦ Λιώνικε ὦ φιλησυχία τῇ ἡμετέρᾳ τοῦτ' οὐκ ἔδοξε συμβαίνειν καὶ προσφῦναι τὸ προτεθὲν ὑπερημμένον, τῶν κρατίστων ἀνδρῶν τοῦ δέοντος ἔξω προστετηκότων, οὐκ ἤδη μὲν τοσοῦτον διὰ τὸ πάνυ φιλοσοφίας, ὅσον διὰ τὸ ἀπραγμοσύνης καὶ ῥαθυμίας, τίς γὰρ ἐστὶ μηχανὴ μὴ οὐχὶ ἀληθῶς ἡμᾶς δοκεῖν μεμψιμοιρεῖν ἀντιπεσεῖν, καὶ τῇ προνοίᾳ ἄχθεσθαι τῇ καθ' ἡμᾶς, ἀγνωμοσύνης ἕνεκα τῶν ἐπὶ ἀξιώμασι. οὐ γὰρ ἔστιν ἰδεῖν ὅπως οὐκ ἀγνωμονοῖμεν αὐτοί, ἐγκαλοῦντες γε μὲν ἀεὶ τοῖς ἄρχουσι τὴν τῶν πεπαιδευμένων ὀλιγωρίας, αὐτοῖς δ' ἂν τοῖς πεπαιδευμένοις ἀσυγγνώμονες τὴν ἄγαν ἀθυμίαν καὶ ῥαστώνην, τὴν τῶν ἡμῶν καταμελοῦσαν καὶ ἅμα, τῶν ταύτας ἀνθρώπων ἐφεστώτων. ὥσπερ γὰρ τις ἀπὸ ἀρχεῖν μὲν φάσκων, ἀξιοῖ τὴν τῶν ἀξιώσεως τυχεῖν, ὅτι μνώμενος αὐτός, ὅτι τοῖς ἀρχαιρεσιάζουσι συνεξεταζόμενος, καὶ μὴ τυχὼν τῶν ἀρχῶν ἀγανακτοίη, καὶ τὴν πολλῶν αἰτιῷτο τὴν ἄγνοιαν καὶ σκαιότητα. οὐ γὰρ αὐτός, ἂν ἐπειδὰν τὴν παραγγελίαν ἐκείνην δι' ἣν τύχοι πρόφασιν κατωρθωκὼς ᾖ, τίνα τὴν ζημίαν τὴν μνησθεῖσαν ἐπιτεταγμένος ἀνεξιώτως, ἀλλ' οὐδὲ ὑποπτόμενος οὐ φαίη προσδέξασθαι οἷον τε ἀκ-

κεζόμεθα, ὡς ὁ πρόσθεν λῆθιν αὐτῷ ἐλλιπῆ χρηματίσαι τὰ καὶ τὰ ἑαυτόν τε ἀπαχολείσοντα, καὶ ἡσυχίαν ἄγοντι ἐνοχλήσοντα. ὅπως οὖν ὦ δαιμόνιε, οἱ δὲ πεφυκότες πρὸς ταῦτα, ἢ μὴ φύσει γε τούτων ἀπηλλαγμένοι, αὐτούς τε ἀτιμάζοντες μὴ λάθωσι καὶ τὴν ἑαυτῶν τάξιν, ὅτως γ' ἔχοντες ἀπειροκάλως πρὸς τὰ τοῖς ἀφθισάρτοις τῶν δοκίμων ἀνδρῶν διαπαντὸς ἐσπουδασμένα. ἐπεί τοι, πόθεν ἄλλοθεν δὴ Δημοσθένεις καὶ οἱ Κικέρωνες καὶ οἱ τούτων ἀντάμιλλοι ἐλαμπρύνθησαν. ἐμέλλε σοί τε κἀμοὶ ῥᾴδιον εἶναι τοδὶ τὸ ἐπιτήδευμα τοῖς ὀνόματα προχειρίζεσθαι πολλά, παρά γε τοῖς πάλαι σοφοῖς ἐξόχως εὐδοκιμήσαντα. ὧν δὴ χοροῦ ἔξαρχος ἂν εἴη καὶ κορυφαῖος, Πλάτων, ὁ τὰ πρωτεῖα τῆς εὐδοξίας λαχὼν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν. ὅστις ἐλευθέρας ἐκπλεύσας τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ ἀλλόφυλον δὴ χώραν φέρων ἑαυτὸν ἐπιδέδωκε, πρὸς ἄνδρα ἀφικόμενος ὡς κάκιστα ἐπὶ τυραννίδι ἀκηκοότα, ἔμοιγε ἂν δὲ τοῦ γενομένου ἐν βασιλείᾳ, καὶ τεθραμμένῳ, τῷ ἐμῷ γε βασιλεῖ ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ διαφημισμένῳ προσεληλυθότος οὐκ αὐτοκλήτως, ᾧ δὴ πειθαρχῆσαί με χρεὼν καὶ δὴ ἐφ' ὅτῳ οὖν μετακαλεσαμένῳ δὴ ὅπως ἐπὶ τιμῇ. Enimuero vt eſt rerũ necopinatarum [x]deſignatrix interdum prouidẽtia, mire id mihi cõtraq; opinionẽ cõtigit, vt tũ demũ in quietẽ incũberẽ animo propenſiſ-

.p. Solicitantes &c.) Allicientes, vt Plinius in epiſtolis, ſolicitat me formianum. Quintil. li. xij. Mox velut aura ſolicitante prouecti longius. Solicitare.
.q. Altero puerperio.) Id eſt commentatione edita.
.r. Quid aliud tandem &c.) Sic Celſus, Cognoui tamen medicos qui ab ſcorpione ictis nihil aliud q̃ ſanguinem miſerunt. Liuius, Claſſis ad inſulam ſe recepit, nihil aliud q̃ depopulato hoſtium agro. Quid aliud q̃ Nil aliud q̃.
.s. Prodidiſſem &c.) Prodere exemplum, vt ſtatuere exemplum. Cic. pro Flacco, Ne periculoſam imitationem exempli reliquis in poſterum prodereris. id eſt, auctores eſſetis exempli & inſtituti periculoſi. Exemplum prodere.
.t. Negocium faceſſere vellent &c.) Faceſſere negocium eſt moleſtiam & angorem exhibere: ſignificat etiã accuſare, deferre. Cic. pro Cluentio, Sed hoc polliceor omnibus ſicuti forte hac lege negocium faceſſetur qui lege non tenetur: ſi is vti me defenſore voluerit: me eius cauſam legis preſidio defenſurum. Hic autem accipitur ἀντὶ τοῦ ἐνοχλεῖν hoc eſt interpellare, obturbare: dicitur & periculum creare, quod ipſum Cicero pro eodem atq; faceſſere negocium dixit: faceſſunt autem negocium tranquillitati qua hominem ab ocio literario ad negocioſam vitam trahunt. ſic Græci πρᾶγμα παρέχειν dicunt negocium exhibere, quod interdum lite implicare ſignificat, deferre, accuſare: vnde φιλοπράγμων hoc eſt φιλόδικος, aliquando moleſtiam exhibere & curis implicare. Faceſſere negocium. ἐνοχλεῖν. Periculũ crea. πρᾶγμα παρέχειν. φιλοπράγ. φιλόδικος.
.u. Quantam pauperiem fecerit &c.) Id eſt q̃ luculentum damnum attulerit, verbum eſt iuris. Vlpian. Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur actio ex lege. xij. tabul. deſcendit. Pauperiem facere.
.x. Deſignatrix.) Deſignare eſt καινοτομεῖν. vide in Annotationibus. Deſignare. καινοτομεῖν.
.ξ. πρὸς τῆς φιλοκαλίας &c.) Dic mihi te per honeſtatis ſtudium quæſo o Leonice, ſi noſtra ociandi cupiditate id iam videbitur vſu venire, quadamq; naturali ratione ingenerari quod ſupra dictum eſt, qui vltra ſcilicet q̃ oporteat amori indulgeamus non tanto quidem præclaræ philoſophiæ quanto inertiæ & ſocordiæ: quid poſſit preterea comminiſci quominus de principibus nos conqueri atq; huiuſce prouidentiam ſeculi incuſare inique videamur? Non eſt enim quin maligne agamus: dum regni proceribus doctorum virorum obiicientes contemptum, ipſis tamen doctis auctores ſumus nimiæ ſecuritatis & ſupinæ, ignauię, honorum pariter honoribuſq; fungentium contemptricis. Quaſi vero ſiquis gerendi magiſtratus teneri ſe ſtudio affirmaris dexteros amplexus officioſaſq; ſalutationes depoſcat, neq; ambiens ipſe neq; honorum candidatis ſuccenturiatus. Deinde dignitates non aſſecutus indignetur vulgus cuiuſdam ingratitudinis accerſens. Idem autem ediuerſo quacunq; de cauſa illius ambitus compos, quem expetebat honorẽ vltro etiã delatum ſe neget quaſi delitias faciens & argutans ſuſcepturum, tanquam minime ſcilicet ei quietem agenti conueniat variarum rerum curis amplicari atq; tumultuari. Vide igitur vir optime ne quibus hęc capeſſere natura eſt comparatum, aut ab his certe non abhorrent, ſibi claſſiq; ſuæ ignominiam accerſant imprudenter: dum quæ viris clariſſimis feliciſſimoq; ingenio præditis nunq̃ non exoptantur, ea ruſtice atq; inepte reiiciunt. Etenim vndenam Demoſthenes alioqui & Cicerones illisq; æmuli illuſtres euaſere? Nobis certe ad manũ eſt huiuſce inſtituti nomina complura depromere notæ apud veteres ſapientes primarię. Quorum princeps & choragus Plato ille primas eximiæ philoſophiæ parteis ſortitus eſt, qui libera ex ciuitate ſoluens alienæ ſe regioni commiſit ad virum profectus tyrannidis nomine peſſime audientem. Cum ego contra natus ac educatus in patria regię obnoxia poteſtati, ad Regem humanitatis merito percelebrem adierim, idq; ab eodem inuitatus: cui quidem morem me gerere oportebat qualibet de cauſa accerſenti, nedũ honoris nomine.

ſimo,ſecuritatemq́; ſtudioſam amplecterer ſumma animi deſtinatione,cū mihi inſtitutū vitæ inſtabat lōge illi diuerſiſſimū:ita vtiq; ferente rerū ſerie,futuri vt fati mei actus diſſentanei ſint præcedentibus,ac ciuilis vitæ domeſticęq; [y]clauſula laboribus erraticis ſit implicita. q̄q̄ id (vt ſpero) mox aut aliquando videro [a] εἴπερ ποτὲ ὡς ἐμὲ τὴν δεχόμενον βίον προδοῦσα, τὸ θᾶσσον ἐπιστρέφειν ἀποβλέψει, τόγε ἐγνωκὼς δ᾽ ἐπιπεδὴν ἐφ᾽ ὅσον μοὶ καταθύμιός ἐστιν ὁ ὄλβος ὅπως ὁ περιφερόμενος. Verum ob id meum fatum futurum eſſe video, vt tanq̄ inconſtantiæ aut tranſfugii reo [z]tabulæ mihi meæ ob oculos impingantur: proprioque ſtilo identidem impetar. vſqueadeo liber à me ſcriptus in ſeceſſu omnem meæ defenſionis fiduciam labefactare videtur, cum ea res equis nunc & velis perſequi exiſtimer ac dictiter, quas auerſari magnopere execrarique in eo libro præ me tuleram. Cuius rei reputatio etſi animum meum nonnunquàm peruellit,literæ tamē tuæ id crimen obiectantes,eleganterq; & iucunde quaſi tranſfugam inſimulantes, pergratæ mihi fuerunt. nempe contrahendæ inter nos amicitiæ auſpices. [ʒ] ἐξ ἧς, ὧν τοῦ ἤθους σοῦ τὸ ἄνετον καὶ ἐπιεικὲς ἀδιστάκτως τεκμαίρεσθαί μοι δοκῶ, ἐμπεπίστευσάν τι ἵνα συνιδεῖν ἀγνωμοσύνην τινὶ παιδιᾷ τῇ περιττῇ, ὅτω μέντοι ἀθαρσῶς ἔχω τόγε καθ᾽ ὑμᾶς, καὶ τὸ καταγνωκέναι μου τινὰ τὴν καινοτομίαν δοκοῦντας, ὥστε ὑπολαμβάνω καὶ πέπεισμαι σέ τε καὶ λογγόλιον κοινωνὸν τῆς φιλοκαλίας, συνηγορεῖν ἐμοὶ δήπου ὕστερον καθ᾽ ὧν ἐμοί τινες μέμψονται δὲ μὴ ἀποδεχόμενοι τὰ ἐμοὶ βεβουλευμένα. Vale,Romorantii,vbi ſtatiua regius comitatus habebat. XV.Calend.Aprilis.

Clauſula. πέρας. Clauſula epiſt.

.y. Clauſula.)Finis,πέρας,opponitur initio apud Quintilianum.Columel.in fine operis, Clauſulā, inquit,peracti operis mei,P.Syluine,& reliqua.Clauſulam epiſtolæ Cicero appellat extrema verba quibus epiſtolam claudimus.

.a. εἴπερ ποτὲ εἰς ἐμὲ &c.)Mox aut aliquando videro,ſi quidem vnq̄ in me captum priſtinę vitę deſiderio conuerſum nomen aſpexerit,cognitum vtiq; habens quatenus cordi mihi ſint hę verſatiles fortunæ.

Tabulæ. Syngraphæ. Chirographę Chirographū Tabulis obſignatis agere.

.z. Tabulæ &c.)Liber de Contemptu rerum fortuitarum a me ſcriptus. Tabulę ſunt ſyngraphę & chirographæ.Cic.de Oratore,Nam pro tabulis & contra tabulas,& pro teſtibus vel contra teſtes, vel ſeparatim dicere ſolemus,vel de genere vniuerſo. Tabulæ etiam ſunt domeſticæ rationes de quibus in Annotationibus dictum eſt.Cic.in Verrem,Tuis ſolis tabulis cauſam te dicturum exiſtimaſti.Tabulæ igitur hoc in loco,librum a Budęo ſcriptum ſignificant,qui ei videtur exprobrare inconſtantiam: & eſt tranſlatio ducta a chirographo,id eſt cautione,manu alicuius ſubſcripta annulo ue obſignata:quam ipſe inficiari nequit.inde illud prouerbiale Tabulis obſignatis mecum agis,quod idem Cicero pro eo ponit quod eſt,ſcripta mea obijcis ad aſtruendum quod e re tua eſt,aut deſtruendum quod tua refert euerti.

.ʒ. ἐξ ἧς, ὧν τοῦ ἤθους &c.)Ex quibus indolis iſtius beneuolentiam ac manſuetudinem certa mihi cōiectura collegiſſe videor,eximia item cum doctrina decēter coniunctū animi candorē. Adeo tamē conſtantiā tueor meā dūtaxat quod ad vos pertinet,q̄q̄ me vt pręſe vobis fertis,huius deſignati inſtituti cōdēnāres:vt credā ac perſuaſum habeam te atq; Longolium tibi honeſtorū ſtudiorū riualē mihi poſthac in illis patrocinaturos,de quibus ſunt meū fortaſſis expoſtulaturi qui meum conſilium non accipiunt.

Gulielmi Budæi ad Ludouicum Ruzeum Suppræfectum Pariſienſem,conſolatoria epiſtola.

NOn ſum neſcius vir amice quantam mihi prouinciam amicitiæ ius iniungat mitigandi doloris tui,literiſq; conſolandi. cui ſi in re præſenti affuiſſem, [a]fomentum quoddam pręſentaneum,verbis,vultu,ſedulitate, omniq; amici obſeruantia ipſe (vt opinor) adhibuiſſem. Nunc autem longius à te ſummotus,quum non niſi inueteratam animi ægritudinem nouerim,quæ iam callum vtique præcordiis tuis ſtomachoque obduxit, vereor ſi quid nunc adhibere tentauero, ne vulnus cicatricem iam ducturum tractando redulcerem. Nam quid eſt tandem quod beneuolentiæ nudæ munus efficere ex tanto

interuallo queat [b]ægritudini iam vetuſteſcenti? Etenim ſi ſtomachũ habes tute vt habere certe mihi videre, haud ita [c]moroſum ipſum verborum vt delinimenta reſpuat, [d]mulſaq; officia, vt eo verbo vtar, nimirum ſera nunc opera mea fruſtra erit, ſi quid ſcitum comminiſci nunc inſtiterim ad ipſum [e]concinnatũ: poſt eorum quidem ſedulitatem qui cruento adhuc vulneri calentiq; affuerũt, quos vtiq; ipſos præſentiſſimum quodq; remedium appoſitiſſime expediuiſſe mihi perſuadeo, quod quidem malo eſſe poſſet inhibendo atq; arcendo ne ad vitalia penitus euaderet, cum eo quoq; quod natura comparatum eſſe nouimus, dies vt ipſa tandem aciem (vt ita dicam) mucronemq; obtũdat acutiſſimæ cuiuſq; ægritudinis. Sin euſq; valuit impetus [f]feri mali (id quod velim vt abſit) vt remedia repudiarit quaſiq; antidota mœrentis ęgritudinis, vndenam tibi quippiam promam nunc & expediam, quod mœſtitiã intus graſſantem, ſpiritusq; illos dudum alacres depaſcentem, euellere inde natum ſit aut intus enecare? Atq; hæc quidem cum ita ſint, rem tamen ita natam eſſe video, ſtatuere quiſq̃ vix vt poſſit prima ſtatim animaduerſione, melius ne mecum actum ſit [g]ꝙ non bidui aut tridui, ſed longius à te diſtractus, quoddam quaſi compẽdium mœſtæ condoleſcentiæ feci, quæ re ſtatim orta haud dubie mihi coram præſenti & tibi aſſidenti viciſſim circunſtantiq;, atrocius inceſſiſſet aliquanto q̃ abſenti contigit re comperta. Quippe amico inopinato caſu afflicto manus ſæpenumero fruſtra porrigenda fuiſſet & [h]ſubmittenda, vt aſſolet in eiuſmodi, erigere ſe nolenti: & oculis auribusq; fuiſſet flagrãte tum maxime malo [i]hauriẽdus mihi ſenſus acerbiſſimus. Quarum rerum neceſſitate meus vtiq; dolor contagione gliſcens, æquare tandem tuum dolorem potuiſſet, nec tamen imminuere. Rurſus cum actio quædam vt pro ſocio iure ciuili, ſic pro amico prodita ſit moribus: ſi nunc res aut hominum ſermone aut tua cogitatione quaſi in iudicium arceſſeretur, hoc meum fortaſſe officium quaſi ſerotinum & intempeſti-

.a. Fomentum quoddam pręſentaneum &c.) Fomentum præſentaneum eſt, quod ſtatim dolorem non tollit ſed mitigat: ſic officium amici ſeduli imminuit acerbitatem calamitatis.
.b. Aegritudini &c.) Aegritudo eſt animi, vt ægrotatio corporis.
.c. Moroſum &c.) Stomachus moroſus facile faſtidio afficitur & ciborum delectu eget. Sic animus ægreferens quod ſecus accidit, ſi etiam conſolationem non facile admittit, moroſus eſſe dicitur, id eſt δύσκολος.
.d. Mulſa officia &c.) Mulſa officia dicuntur dulcia & ſuauia: vt cibi ſaccharati & melliti. Mulſum enim melle mixtũ eſt. & aqua mulſa Plinio. Plaut⁹, Obſecro Hercule, vt mulſa loquiꝰ. Alibi, Vt mulſa dicta dicis.
.e. Concinnatum.) Concinnare autem verbum in his rebus ſignificandis accommodatum eſt. Plinius lib. xiiij. Cato iubet concinnari, hoc enim vtitur verbo, Cineris lixiui cũm defruto cocti parte quadrageſima. Sic concinnator capillorum Columellæ.
.f. Feri mali.) Ferum malum dicitur, vt fera vlcera, & fera ſcabies Celſo. & ferę papulæ. ἄγριον Gręce quaſi indomitum & quod curatione irritatur.
.g. Q; non bidui aut tridui &c.) Supplendus ablatiuus itinere, qui modus loquẽdi a Cicerone ſumptus eſt. Compendium condoleſcentię feci) Id eſt lucrifeci mœſtitiam. oportuiſſet enim amicum hominem tibi condoleſcere.
.h. Submittenda &c.) Submittere manum eſt ſubleuantis languentem: plus eſt q̃ porrigere vltro ſurgẽti.
.i. Hauriendus mihi ſenſus &c.) Haurire dolorem oculis eſt videre aliquid quod tibi doleat. Sicut haurire dolorem auribus eſt audire rem triſtem: ſic dicit vt deuorare iniuriam: quia deuoramus quę guſtare piget. Cic. pro Cœlio, Vidi enim vidi, & illum hauſi dolorem vel acerbiſſimum in vita cum Metellus abſtraheretur e ſinu gremioq; patrię. ¶ Rurſus cum actio quędam &c.) Actio pro ſocio dicitur, quę datur ſocio bonorum contra ſocium ſi quid perperam & ſubdole in communionem admiſit. & eſt a iure ciuili prodita: ad cuius ſimilitudinem bonis moribus conuenit vt actio pro amico detur contra amicum ſi amicitiam prodidit aut deſtituit. hęc autem non a Prętore datur, nec apud iudicem intenditur, ſed de hac iudicant ęqui & boni in ſermone, & eius opinio vileſcit qui amicitię ius prodidit.

Fomentum pręſentaneũ.
Aegritudo.
Aegrotatio.
Moroſus ſtomachus.
δύσκολος.
Mulſa officia.
Mulſum.
Cõcinnare.
Concinnator.
Ferum malũ.
ἄγριον.
Tridui.
Compendiũ facere.
Haurire dolorem.
Haurire auribus.
Deuorare iniuriam.
Actio pro ſocio.

uum vel tibi vel illis non probarẽ,niſi planũ facerẽ argumentis aut teſtibus,ſi-
mul vt rẽ comperi,primo quoq; tẽpore fidẽ me eã agnouiſſe,quã & vetus iam
noſtra amicitia,& meritis vltro citroq; cõſtituta ac confirmata poſcebat.vtpo-
te cũ inter tales amicos exhibẽdæ aut benignitatis ſi res ita tulerit,aut beneuo
lentiæ,[h]dies & horę cedant demũ [i]interpellante cõſcientia.Quo fit vt breuis tẽ
poris intercapedinẽ inter nos cõtrouerſam efficiat locorũ interſtitiũ.ſi tamẽ tu
ad hoc veluti interuſuriũ officii deſerti operęq; procraſtinatę ad calculũ voca-
re me obſtinaueris,& mihi purgandæ moræ iudiciũ aut arbitriũ [m]conſtituere.
Id quod vt ore tute duriore facere pergas & [n]ſummo iure agere,dies plus mi-
nus duodeuiginti cõtinuo excuſauero Regis me comitatu caruiſſe ob incõmo
dã valetudinẽ:ne in me ꝑtinus illud valeat qđ obiecturus es fortaſſe,de [o]curſu
armillatorũ manſionatim diſpoſitorũ,qui biduo aut triduo cũ tardiſſime , huc
iſtucq; identidẽ cõmeãt.Verũ eſto ſane,dies iã cõpluſculos in mora ſum:do tibi
vt ſummouere illã meã excuſationẽ aut inficiari poſſis:egoq; nullũ habeã fide
dignũ cui [p]teſtimoniũ denunciẽ: quid tandẽ tũ facerẽ etiã ſi triduo gnarus rei
ita geſtæ fuiſſem?num feruẽtiſſimo dolori [q]ex tanto interuallo temerariã ma-
nũ quaſiq; præcipitem adhibere debui?præſertim cũ ſcirem præſto tibi futurã
amicorũ cohortem,qui vulnus ad manũ explorantes [r]ſpecillo ſodalitatis offi-
cioſæ & aſſiduæ,ſtatuere poſſent certius ac citra offenſionẽ,cuiuſmodi adhibe
re fomẽta in re ſubita & improuiſa operę eſſet precium.Quid enim erat futurũ
ſi tã ferum eſſet malũ & moroſum vt tractatu iritaretur: cuiuſmodi quædam
vlcera eſſe viſuntur? Atqui nunc eo ventum iam eſſe ſpero(quæ tua eſt æqua-
nimitas mihi ſępe animaduerſa)magis vt [s]amicitiæ penſum mea cauſa quàm
tua abſoluere quoquo modo debeam.Etſi enim compoſitum iam motum eſſe
mentis tuæ non diffido , tamen quando ratio nondum ſibi plane reſtituta eſt ,
[t]iuſtoque poſtliminio in mentis principatum rediit , iuuabit reliquias doloris
perſequendo , amicitiæ fungi munere: luxatasque animi partes quaſi in artus
ſuos exactius iam reuocare.Proinde in rebus tuis triſtibus tam mihi quàm tibi
conſolatiunculam ſcribam. hoc enim veluti tuſculo Ioui Philio , qui eſt amici-
tiæ arbiter & diſceptator , litaturum me confido. [u]Hanc autem quaſi ſymbo-
lam in medium contuliſſe atq; in commune ideo mihi videbor , ꝙ iure amici-
tiæ communio mihi tecum cum [x]tuisq; iuratis amicis & gentilibus [y]interce-
dit damni huius accepti iniuria genũ cuiuſdam ſceleſtiſſimi, qui hanc tragulã
in te pridem in tuasq; fortunas intendere non obſcure cœperat,[z]qui vtinam in
fortunis ipſe pauperiem tantũ mediocrẽ fecerit:non etiã noxam nocuerit in ani
mo ꝑſidẽtẽ ac pertinacẽ.Nã tu quoq; in rebus meis lętis ſiquãdo forte exiſtũt,
partẽ tibi vẽdicare gratulãdo ſolitus es:& cõtra in triſtibus partẽ capeſſere cõ
doleſcẽdo,operã eo amplius opẽq; afferẽdo ꝗ officioſiſſime.Quũ igitur vir ami
ce eã eſſe norimus hũanę vitę cõditionẽ,inextricabili qdẽ illã [a]inuolucro ꝑple-
xã euẽtuũ mirificorũ,[b]quaſiq; ductũ quẽdã animę precarię,ſerie rerũ cõſertũ tri
ſtitia,gaudio,ſpe,atq; timore alternãtiũ,in iis quidẽ demũ q fortunati feliceſq;
dicunt,vt cęteros trãſmittã.Verũ(vt dixi)cũ ita ferat viuẽdi cõditio, nihil vt
ita exploratũ eſſe poſſit homini &perſpectũ in futurũ,quin ancipitẽ ipſũ ſemꝑ
expectationẽ habeat,[c]ſi ſapimus:cauſa hæc haud ita valde idonea ꝗlibet incom

moda, mihi eſſe videtur, quàobrē ſic te afflictū eſſe fateare, vt erigere animum nequeas, ne adminiculis quidē adiutus quę amicorū tibi cõſolatio ſuppeditare prolixe literarūq; peritia poſſunt. At res ea tibi ᵈdeterrime ceſſit, & incõmodiſ-ſime ad rationū tuarum ſummā. & ceſſerit ſane: nec enim inficiari quiſq̃ poteſt, ſed tamē & huius & aliarū rerū euētus om̄i homini quaſi in ęquilibrio poſitus, ſuſpēſa manu prouidētiæ in vtranq; partē ᵉęquali lāce vergit: & nõnullos caſū

.k. Dies & horæ cedant &c.) Quid ſit diem cedere videbis in gloſſ. de Contemptu rerum fortuitarum.
.l. Interpellante.) Interpellare verbum eſt iuris quod & appellare dicimus. id creditoris eſt nomina ſua exi- *Interpellare.*
gentis, debitoremq; in ius vocantis. Sunt autem quædam nomina quæ non ante diſſolui debent, q̃ credi- *Appellare.*
tor interpellarit, quædam autem ſunt in quibus dies ipſa hoc eſt temporis lapſus pro homine appellat. adeo vt in mora eſſe videatur debitor ſi vltro debitum non obtulerit. Purgatur autem mora apud Iuriſconſul. per oblationem debiti & depoſitionem & alias: hoc eſt cum quidpiam agit debitor quo ſummoueri creditor poſſit, ſi ad pœnam aut vſuram tranſacti poſt diem temporis agere inſtiterit.
.m. Conſtituere iudicium quid ſit dictum eſt in Annotationibus.
.n. Summo iure.) vide in Annotationibus.
.o. Curſu armillatorum.) Quos poſtas vocant. *Armillati.*
.p. Teſtimonium denunciem.) Teſtimonium denunciare eſt in ius ad teſtimonium dicendum vocare, vt *Teſtimoniū*
in alteris Annotationibus dictum eſt ab eo. *denūciare.*
.q. Ex tanto interuallo &c.) Hec dicit propterea q longe ab vrbe aberat, in aula tum agens.
.r. Specillum eſt quo chirurgi explorāt vulnera.) Hic metaphorice ponitur pro officio ſodalitio, quo ami- *Specillum.*
ci frequentes apud amicum ſcrutantur inteſtinum dolorem eius, μηλωτὶ Græce dicitur. *μηλωτί.*
.s. Amicitiæ penſum.) Penſum eſt officij cuiuſq; perfunctio, tracta eſt locutio a fœminis nentibus. Liuius *Penſum.*
de Licinio, Principio ſtatim anni cum velut penſum nominis familięq; ſeditiones legibus agrariis promul gandis cieret. Cicero in tertio de Oratore, Nunc ad reliqua progrediar meq; ad meum munus penſumque reuocabo.
.t. Iuſtoq; poſtliminio in mentis principatum rediję.) Poſtliminio redire ab hoſtibus capti dicuntur, quū *Poſtliminiū.*
plenum ius ciuitatis recipiunt, ita vt iuris fictione videantur captiui non fuiſſe. Pompo. Nam ſi eodem bel lo is reuerſus fuerit, poſtliminium habet, id eſt omnia perinde reſtituitur ei iura ac ſi captus ab hoſtibus nõ eſſet. Dicitur & poſtliminio recipi, Equus autem & equa freni patiens recipiuntur poſtliminio. Non idem in armis iuris eſt: quippe non ſine flagitio amittuntur. Iuſtum eſt autem quod plenum eſt. mens autem ad ſe redit poſtliminio iuſto, quando ratio prorſus ſibi reſtituitur.
.u. Hanc autem quaſi ſymbolam in medium contuliſſe &c.) Symbola eſt collatio quę a ſingulis in com- *Symbola*
mune confertur. vnde aſymboli dicti qui non conferunt in medium. *Aſymboli.*
.x. Tuiſq; iuratis amicis.) Iurati dicuntur amici quibus fidimus maxime. tranſlatio eſt a teſtibus qui- *Iurati amici.*
bus nõ creditur niſi iuratis. Plinius in præfatione: iuratiſſimos amicos vocat quos Græci μάλιστα πιστευο- *πιστευόμενοι*
μένους ἑταίρους appellant. *ἑταῖροι.*
.y. Intercedit damni huius accepti iniuria &c.) Actio damni dati eſt ex lege Aquilia apud Iuriſconſul. a *Actio damni*
Græcis τῆς βλάβης δίκη dicitur: contra eum qui aliquem damno affecerit. *dati.*
.z. Qui vtinam in fortunis ipſe pauperiem tm̄ fecerit.) Pauperiem facere, Noxam nocere, verba ſunt etiā *δίκη τῆς*
antiqui iuris. Eſt autem pauperies hoc in loco damnum a quadrupede factum. hanc legem Romani a Gręcis *βλάβης.*
acceperunt. Lex enim a Solone lata eſt quam appellauit νόμον βλάβης τετραπόδων. Noxam nocere *Pauperiē fa.*
eſt etiam dare damnum. Vnde noxalis actio dicta quæ datur in dominum ex ſeruili delicto. Paulus, Eadem *Noxā nocere.*
eſt cauſa ſerui qui noxam nocuit. Dicitur etiam de liberis. Liuius, Atq; ob eam rē noxam nocuerunt. Ver- *νόμος βλάβης*
ba ſunt fecialis Poſthumium dedentis. *τετραπόδων.*
.a. Inuolucrum autem inextricabile.) Ad fatalem parcaleq; rationem alludit: cuius filum intortum eſt *Noxalis actio.*
vſqueo & perplexum, vt ab hominibus explicari nequeat. *Inuolucrum.*
.b. Quaſiq; ductum quendam animę precariæ.) Ductus animę eſt aſpiratio reſpiratioq;. Precarium dif- *Ductus aīe.*
fert a commodato: quia Commodatum ſtatutum modum habet, aut temporis, aut vſus: Precarium nullū *Commodatū.*
habet modum conſtitutum, quare quacunq; hora reuocari poteſt: ſicut humanæ mortis dies & hora ſemper *Precarium.*
cedit, vt dicit Cicero in Catone. Quare ductus animę eſt precarium quoddam diuinum, quod reuocatur cum viſum eſt diuinę prouidentiæ.
.c. Si ſapiens.) Quia ſtulti ſtabile eſſe cenſent, quod in lubrico ſitum eſt.
.d. Deterrime &c.) Eſt hoc per anthypophoram dictum. *Aequali lance*
.e. Aequali lance &c.) Cum euentus rerum quæ contingentes dicuntur, quaſiq; ancipitis expectationis *Res contingē*
ipſe vocauit, non magis in proſperum caſum q̃ in aduerſum vergat, neceſſe eſt, vt ſit in æquilibrio, lāces ſci- *tes ſeu ancipi-*
licet ſuſpendente prouidentia & moderante. Inde illud Vergilianum, Ioppiter ipſe duas æquato examine lā- *tis expectatio*
ces Suſti net. xj. Aeneid. quod ex Homero ſumptum eſt. *nis.*

mulac [z] tumultuari copias ſuas animaduertit, ſe in arcẽ introrſus ſuã reciperet, ibiq; pręſidiis rationis ſe firmaret, haud dubie homines rerum humanarum gnari, nec diuinarum imprudentes, nũq̃ [a] validi ſuapte natura pręſidii ignauã & ſecordem deditionem facerent, in fidem ſe permittentes temeritatis caſuum, quàm e veſtigio ipſam effrenis ille comitatus efferatę impatiẽtiæ ſequitur, humana iuxta diuinaq; proculcãs, ac nihil penſi habẽs, quominus rationem arcis pręfectam obtorto collo trahat, extremaq; exempla ignominię in eam vt victã edat, per ora oculosq; hominũ traducẽdo, vt ſępe videre eſt. cũ interim ſi ratio impetum vnũ & alterum ferocis & præcipitis impatientię ſuſtinuerit, ex æquo

i

.f. Adraſtiæ legibus ſolutus &c.) Lex Adraſtiæ eſt lex a natura condita & in vniuerſa pollens, vt quod leuia ſurſum, grauia deorſum deferantur & ſimilia. Eſt etiam lex prouidentiæ diuinę cui humanũ captum cedere neceſſe eſt. Hic pro conditione humana ponitur rebus ancipitibus obnoxia. ſumma huius ambitus orationis hæc eſt. Homines iure queri non poſſe ob rerũ aduerſarũ incommodũ, quia vir excultu prudentia præditus debet ſe ſuãq; conditionem noſſe, & meditatus eſſe aduerſus calamitates, quas ipſe ſatis prouidet. Ex quo fit, vt ita poſſit in gradu ſtatuq; conſtantiæ pedem ſiſtere aduerſus imminentẽ ancipitẽ rerũ euẽtũ vt inde deiici non poſſit. Scit enim qua conditione natus ſit. Si ergo de ſtatu mentis deiectum ſe fateatur, culpam ſuam agnoſcat, quod non firmiter ſteterit, quare iniuria conqueritur & diuinã in ſe iram prouocat, atq; etiam ridiculum ſe facit fortunam accuſando. Q; ſi ſe de ſtatu conſtantię mentiſq; virilis decidiſſe neget, nihil querela magnopere dignum paſſus eſt, cum leuiter ſauciatus ſit. Eſt autem argumentum quod Dilemma dicitur vtrinq; vinciens & conſtringens confeſſionemq; exprimens.

Adraſtiæ leges. Dilemma.

.g. Quaſi exceptione &c.) Hæc eſt formula antiqua, actores exceptione ſummouentium.

.h. Q[u]ilibet ille genituram ſortitus ſit eximiam &c.) Vide in gloſſ. rerum fort.

.i. Pares eſſe &c.) id eſt quæ temerarios caſus ita excipere poſſunt ſua vi ne ab eis peſſundentur & obruãtur. Hoc enim ſignificat parem eſſe.

Parem eſſe.

.k. Per dolorem) Id eſt niſi dolor nondũ mitigatus te hoc facere vetat. Celſus, Poſt quas febres ſi per corpus liceret cibus omnino non daretur. id eſt, niſi corporis imbecillitas obſtaret. Plaut. At eu ægrota ſi vis per me quidem ætatem. id eſt non te moror quo minus ægrotes. ἐμοῦ γε ἕνεκα νόσει ὅλον τὸν βίον.

Per. ἕνεκα.

.l. Ad normam veritatis &c.) Ad legem euangelicam.

.m. Aut foedius ſidimus) Id eſt peſſum imus.

.n. Emota loco ratio &c.) Tranſlatio ſumpta ab artubus luxatis.

Emouere.

.o. Qua de re agitur) Id eſt τὸ κρινόμενον, vt inquit Cicero in Topicis. hoc eſt ſummam quæſtionem vt Iuuenalis dixit. hoc eſt id quod maxime nunc in controuerſia hac verſatur.

τὸ κρινόμενον. Qua de re agitur. Sũma q̃ſtio.

.p. Cauſam haud dices deniq; &c.) Vide in Annotationibus in lib. de contemptu rerum fortuit. id eſt inficias ire non poteris, tum demũ te victũ fatebere. hoc enim ſignificat deniq; Cicer. pro Milone, Itaque Milonis conſulatus qui viuo Claudio tentari non poterat, mortuo deniq; tentari cœptus eſt.

Cauſam haud dices. Deniq;.

.q. Appoſitæ rebus &c.) Poſtea autem cum te iam placabiliorem ſenſero, fortaſſe oſtendam appoſitam & commodam hanc calamitatem rationi tuæ domeſticæ.

.r. Cedo quẽuis arbitrum) explicatum eſt in gloſſ. de rebus fortuitis.

.s. Reſponſitarunt) Reſponſitare dicuntur iuriſp. & rerum diuinarum conſulti & interpretes.

Reſponſitare.

.t. Lege autem agere inuenies explanatum in primis Annotat.

.u. Quiritetur) Quiritari eſt in gloſſ. ſupradictis.

.x. Conſuluiſſe) Liuius, Quod vbi nunciatum eſt Scipioni, nequid æger animo ferox iuuenis grauius conſuleret, acccitum eum ſolatur. ἵνα μὴ δεινότης [illegible] ἑαυτοῦ [illegible]. dicitur & cõſulere in aliquẽ & de aliquo. Idem, In humiliores crudeliter libidinoſeq; conſulebatur. Alibi, De nullis enim q̃ de vobis acerbius conſuluerunt, id eſt nullos acerbius acceperunt & tractarunt.

Conſulere. Conſulere aliquem & de aliquo.

.y. Fidem amicorum &c.) Conſolationis gratia.

.z. Tumultuari copias &c.) Metaphora a re militari ducta.

.a. Validi ſuapte natura præſidii &c.) Validum naturæ præſidiũ appellat rationem & mentem quę poteſt temeritati, id eſt fortuitis caſibus contraſtare, ad extremũq; non cedere. Copiæ humani animi itidem ſunt ratio & prudentia literarũ peritia inſtructa, & oraculis diuinis munita. Arx autem eſt receſſus mẽtis intra ſe, cũ homo eſſe dicitur apud ſeſe. Ignauã autem deditionem facimus, cũ rationis & prudentię vim atq; auctoritatem ſinimus cedere fortunæ ſæuienti, quæ temeritas a Cicerone appellatur. Comitatus autẽ impatientiæ eſt, blaſphemia & in ſuperos conuiciũ. Edere exempla in aliquem eſt ſupplicio afficere, & in eum animaduertere. Tacitus, Vnde q̃q̃ aduerſus ſontes & nouiſſima exempla meritos miſeratio oriebatur. Traducere per ora hominũ, eſt inter pœnas & animaduerſiones: ſed hic ſignificat eos qui per impatientiã & agunt & dicunt turpia & fœda homini prudentia & honeſtate alioqui prædito.

Ratio & mẽs pſidiũ naturę. Animi humani &c. Temeritas. Exẽpla in aliquem edere. Traducere.

iam dimicans minus ac minus infeſtam aduerſariã ſentiat,quoad poſt anceps
aliquãdiu certamẽ ſuperior tãdẽ euadat.In quo nõ aſpernãdã opẽ illud afferre
poteſt, ſi animaduertatur a nobis, ꝙ nec culpam deprecari , nec erubeſcere in
fortuita calamitate cogimur atq; inopinata , omniũq; propemodum hominũ,
bonorum quidẽ certe & grauiũ inire gratiam nobis euenit , ob cõmiſeratione
ſortis quæ [b] primũ quẽq; manet necopinato . quũ res viceuerſa ſecundiſſimæ
in vniuerſorũ fere incurrant offenſionem ab inuidia manantem quæ latiſſime
patet:etiã ſi in ſpeciem gratulatione plerũq; excipiantur feſtiua & [c] tectorio ſi-
mulationis illita.Atqui ſi perſpicaci animaduerſione incubueris ad controuer-
ſiam diiudicandã de rebus proſperis & aduerſis, (quæ tamen ipſa [d] diſceptari
recte atq; ordine nequit niſi ex reſponſis prudentum[e] ſanctioris philoſophię)
inuenies (vt arbitror) cum multũ diuq; animũ in vtrãq; partem verſaris : ita
hanc vitæ partem natura eſſe comparatã,vt qui rebus ſecũdis prętęr modum
aut etiam magnopere efferatur & hilaretur,[f] is conſtitutam habere rationem
vitæ perputatãq; nequeat,qui aduerſis nimiũ demittatur & cotrahatur,is ſibi-
met ipſe negocia faceſſat,& quaſi quietem inuideat animi. qui eo aũt amplius
ad mœrorem vſq; angatur.aut ſtomachum cieat vehementius,is irrito ſecum
propoſito impetuve incõſulto collidatur ac conflictetur, non aliter atq; ſi vni-
uerſi conſtitutionem improbare Momus ille reprehenſor & improbator aude-
ret,& ex ſententia animi ſui immutandã cenſere,aut fixas leges naturę conuel-
lere & abrogare,vt nec grauia deorſum ſuopte nutu,nec leuia ſurſum corpuſ-
cula ferrentur.Q; niſi vt alia multa perperam & abſurde [g] iure gentium,mo-
ribusq; vitæ comparata ſunt & recepta,quaſiq; conſultis ac decretis ſapientiæ
[h]obrogata,ex aduerſoq; perlata , ſic quoq; vſu veniret a ratione abhorrenti &
incõmodo, vt homines fere iuuet quaſi corpore ſaucios [i] in vulnera,ſic ægros
animi in caſus triſtiores cogitatione perpeti incumbere : nimirum vulnera iſta
fortunæ,quadam veluti cicatrice æquitatis animi cito inducerentur,quæ obli-
uionis inſtar habet & veluti rei aut irritę aut infectę. At enim fieri non poteſt
quin afflictetur in lõgam diem animus,turbine ictus ram pręcipiti,qui ratio-
nis quoq; vires moderationisq; ſuo percellat impetu & abripiat. & calamitoſũ
eſt ſcilicet [k]non quolibet te caſu perculſum eſſe,&(vt inquit ille) ducto e for-
tunæ aceruo in medium atq; in triuiis poſito: ſed raro, ſed immani, ſed prope
inuſitato.[l] num etiam tandem exitiali aut inaudito? Quaſi vero ſi paucis ordi-
nis purpurati aut prætextati tuiq; memoria noſtra id contigit : non alia atro-
ciora in alia ſpecie permulta cõtigerint, aut non eiuſdem etiã calamitatis dies
& fœdioris,vni & alteri & pluribus ceſſerit,& omnibus deniq; q in eadẽ cauſa
tecum ſunt, [m] vt qui obnoxiæ noſtræ conditionis [n] prudens ſit, [o] & ad contin-
gentia circũſpectus , vt quotannis Eteſias,ſic menſtruas aut anniuerſarias res
nouas a caſibus expectare debeat.Ad ſummam quicquid tibi tute paſſus eſſe
videare,humanum eſt nihilo ſecius quod tibi vſu venit, anniuerſariũ aut men-
ſtruum atq; [p] tranſlatitium,non dirum,non portentoſum. [q] non ſeculare,quãq̃
ſi eiuſmodi eſſet,non ideo minus eſſet ipſum humanũ & ferendũ, quando eiuſ-
modi [r] & aliæ noxæ iugi per orbem delapſu [s] ſuperne caſitãtes, [t] neceſſe eſt vt
in caput alicuius decidant ac dęcumbant,tametſi ita rem cecidiſſe mecum ipſe

interpretari debes, vt in fortunas tuas impetus, non [u] in caput exiſtimationeq́ incubuerit: quod tibi incolume futurũ ſpondere non dubitabo, ſi mihi & amicis [x] audiens eſſe dicto velis. [y] Nam fortunæ quidem illę cum auctore damni ſane valeant in perpetuũ, ſemel tibi vt perierint ipſę. [z] hacq; noxa defungare, quæ caput iam hinc tuũ non ſequetur ſed auctoris. Age iam, quid ſi hoc quoq; doceam, vt tibi quidẽ res familiaris cõſtituta eſt: operæ fuiſſe preciũ [a] iacturam

.b. Primum quęq; &c.) Miſeriæ & calamitates faciunt homines gratioſos apud omnes, propterea q; miſereſcere neceſſe eſt eorum qui calamitoſi ſunt nulla ſua culpa. Hominesq; ideo inuicem commiſerantur, quia hæc conditio æqua eſt omnium: cum omnes ſint caſibus obnoxii.

.c. Tectorio) Videbis in Annotationibus primis.

.d. Diſceptari) Videbis in gloſſ. de contẽ. re. fort.

.e. Sanctioris philoſophiæ) Sacroſancta ſcripta ſignificantur.

.f. Is conſtitutam habere rationem vitæ perputatamq; nequeat) Perputata dicitur ratio quę exacte inita eſt & ſubducta. putantur enim rationes cum ſumma colligitur. Plautus, Putatur ratio cum argentario. Meminit Feſtus. Conſtitutum autem dicitur quod eſt fixum & firmatum certumq;. Cicer. de ſummo bono loquens, Hoc enim conſtituto, omnia ſunt conſtituta. id eſt, cum certi ſumus id inueniſſe diſputãdo. vnde conſtituta maieſtas Saluſtio. De quo verbo in Annotationibus ſecundis.
Perputata ratio. Conſtitutũ.

.g. Iure gentium &c.) Ex iure gentium pacta & commercia manauerũt & bella & ſeruitutes, & alia multa, quæ contra naturalem rationem æquitatemq; comparata ſunt.

.g. Obrogata &c.) Obrogare, eſt legem legi contrariam rogare Græce ἀντισφέρειν dicitur.
Obrogare. ἀντισφέρειν.

.i. In vulnera &c.) In vulnus incũbit homo ſaucius vt dolorẽ leuet & mitiget: ſicq; fit vt vulnus nõ ſanet.

.k. Non quolibet &c.) Non leui non triuiali non tralatitio, ſed inaudito. Et eſt anthypophora, id eſt obiectio ad ſupradicta,
Quolibet.

.l. Num etiam &c.) Reſpondet anthypophoræ quaſi dicat, Si rara eſt tua calamitas, non tamen eſt exitioſa: nec tibi vni contigit. Etſi enim omnino ſimilis caſus paucis magiſtratibus accidit hominibusq; tui ordinis, tamen multis pares aut acerbiores contigerunt: & ſi antea non contigerunt ſimiles tui ſimilibus, non tamen ideo non impendent & futuri ſunt.

.m. Vt qui obnoxiæ &c.) Huius ſenſum habet. Vſqueadeo vt ſi quis gnarus ſit conditionis humanæ & reliqua. ſic Cic. in Orat. Vt non iam ſine cauſa Demoſthenes tribueret primas ſecundas & tertias actioni. Plinius, Vt non ſit mirari ſatis naturæ prouidentiam.
Vt.

.n. Prudens ſit) Id eſt non ignarus.

.o. Et ad contingentia) Contingentia dicuntur ἐνδεχόμενα, quæ in vtrãq; partem accidere poſſunt: & quæ accidere æque ac non accidere natura comparata ſunt, hoc eſt, quæ ſunt ancipitis euentus.
Contingẽtia. ἐνδεχόμενα

.p. Tranſlatitium) Vide in gloſſ. rerum fortuitarum.

.q. Non ſeculare) Seculare dicitur, quod centum annis ſemel accidit vel fit.
Seculare.

.r. Et aliæ noxæ) Noxas autem appellat caſus calamitoſos.
Noxæ.

.s. Superne caſitantes) Superne eſt ἄνωθεν, hoc eſt ex alto, vt inferne κάτωθεν: ex inferiore loco. Plinius libro. ii. Igitur non eam inficias poſſe in nubes & ignes ſuperne ſtellarum decidere.
Superne. ἄνωθεν.

.t. Neceſſe eſt &c.) Id eſt, cum ita ferat fatalis ratio & ſideralis affectio, vt multa calamitoſa accidant & in res humanas decumbant, (Sic enim deus ſtatuit vt videtur) neceſſe eſt, vt caſus huiuſmodi decumbant in caput aut fortunas hominum ſingulorum. quare is cui id accidit non magnopere commoueri debet: cum ſciat nihil præter naturam accidiſſe.
Inferne. κάτωθεν.

.u. In caput exiſtimationeq́ incubuerit) Caput pro exiſtimatione hic accipitur. Cicero pro Quintio, Nã quid indignius dici aut commemorari poteſt, q̃ me qui caput alterius, famam fortunasq; defendam, priore loco cauſam dicere. erat enim ea cauſa ſponſionis, non criminis, ſed ignominia ſequebatur damnatum. Caput incolume pro integra fama dixit.
Caput.

.x. Audiens eſſe dicto velis &c.) Obtemperare & auctore me vti.
Audiẽs dicto.

.y. Nam fortunæ quidem illę &c.) Id eſt, bona quæ illa fœmina diſcedẽs abſtulit ſecum, vtinam prorſus tibi cum illa perierint, modo illa nunq̃ reuertatur: ita enim ipſa domo ſe proripuit, vt tibi optanda ea factura cum tanto lucro fuerit. lucro autem imputandum eſt perdidiſſe.

.z. Hacq; noxa defungare &c.) Q̃d tibi noxiũ erat, dũmodo hac noxa defungare, id eſt id modo detur vt tãti liberatus ſis in perpetuũ domeſtica peſte, nec aliud damnũ aut incõmodũ inde ſequat̃, q̃ quod iã accidit. Noxa caput ſequitur inquiũt iuriſcõſulti, hoc eſt ſi ſeruus noxam nocuerit, & poſtea a domino alienatus ſit, emptor ſerui nomine actione noxali cõuenietur. caput oĩ ſerui dominus eſt. Nã ſeruus neciuitatẽ nec caput habet. Fœminę ergo noxa & ignominia non te virũ, ſed ipſam ſequetur: cũ tu culpa vaces, & iam in manu tua non ſit. Hęc inquit calamitas damnoſa fortunis tuis, non etiam tibi ignominioſa eſt.
Noxa.

.a. Iacturam te hanc eius rei facere) Id eſt fœminæ quæ rationes domeſticas conturbabat.

te hanc eius rei facere, quæ importuna iā & grauis damnoſaq; rationibus tuis
erat? ſimul quo expeditius & alacrius ad portū euaderes tranquillitatis animi,
quem longiuſculo iam interuallo nūc (vt ſpero) reuiſes poſt diuturnā iacta-
tionem,quæ [b] in naufragium vtiq; erupiſſet,niſi ea iactura defunctus eſſes. In
quo ego portu hinc digreſſus, ſi te nactus arbitratu meo fuero, efficiā opinor
[c] re vt incōmode nata & [c] auerſanda, exitū haud non incōmodiſſimū habuiſſe
te exiſtimes,contraq̃ nūc tute opinare fortaſſe.Nunc vero vlcus adhuc nōnihil
inflammatū eſſe ſuſpicor,ſuſpenſaq; manu,& molli (vt aiunt) articulo pertē-
tandū. at cū tecum eſſe poſthac , & colloquio vti corā dabitur, in ſinūq; ruum
quid cenſeā,expromere,nimirū [d] ſpecillum tūc altius adigerę me permittes,&
[e] in ſuadentis amici eris auctoritate,poſt prudentiorū quoq; manus medicas &
artifices,amicā noſtrā manū atq; officioſam accōmodari ſines.Neq; vero exter-
na illa documenta [f] a porticu & a philoſophia petita, tā tibi nūc vſui fore pu-
to,q̃ domi noſtrę & [g] e noſtra fœtura nata,e gremioq; prōpra ſuauis amicitiæ,
lenimenra quidē illa nō remedia,ſed quæ cōmitigatū ſemel dolorem, ſi rurſus
(vt ſit) vel ſuapte vi vel externa cauſa crudeſcat & [h] rebellet,inhibeāt ſubinde
& conſopiant,quāq̃ rurſus vereor ne ſerū ſir auxiliū,ſi loqui tecū apertius in id
tempus reiecero quod mei fortaſſe non erit arbitrii . Itaq; interim dum cauſas
[i] cōmeatus domūq; viſendi cōminiſcor,hoc etiā te admonebo,interea tibi vidē-
dum eſſe ſummopere,vt pro eo quātū mihi atq; aliis [k] compluribus tuis amicis
dolere re non latet id quod te nūc ægre ac male habet, ad portionem quādam
eius dolore iſto ipſe leueris:ſed cuius portionis modus, momentū non obſcurū
conſpicuūq; ad vulrum tuū priſtinū,teq; tibi reſtituēdū faciat.Nā quēadmodū
qui oneri iniquo & enecāti ſuccūbit,ſi plures ei obuii manus admouerint ſub-
leuātes,ipſe in pedes protinus erigitur dūtaxat ſi gnauus eſt , [l] ſic qui mœrore
degrauante ac vultuoſo ſpiritus erectos ac nitidos poſuit aut deiecit,attollere
eos vtiq; ſenſim debet,arq; ex animo contractiore modice ad hilaritatē prodire
& exiſtere, [m] cum multos animaduertit ſuā vicem dolere . Alioquin iniuriā in-
ſignem facit amicitiæ , lachrymas accōmodanti ſuas ad imminutionē,quaſiq;
abſterſionē vtentis ægritudinis. Ac niſi quidē more hominū inoleuiſſer vſus,
vt medici morbo correpti,aliis ſe potius medicis q̃ ſibimetipſi crederent , ipſe
vt permitterere tibi ac tuæ prudentiæ,nullus eſt quin cenſuiſſet , eorū quidem
certe qui te intus probe nouerūt & penitus.Id quoniā moribus non conuenit,
des te amicis neceſſe eſt. quibus morigerū te prębere nūq̃(vt opinor)renues,
ſi hoc ſatis cogitaueris, in [n] huiuſcemodi ſpeciebus optimam eſſe iuris æquiq;
interpretē amicitiā,cuius qui monita reſpuit,male ille [o] eadem opera de ſe deq;
amicitia ipſa meretur.Ecquis eſt autē porro amicorū tuorū in primis ſpectato-
rum(vt apertius iam tecū loquar)quin e re arq; exiſtimatione tua factum eſſe
cenſurus ſit ſi ſententiā a te rogetur,vt ex cōtubernio tuo faceſſeret illo curarū
te angentium [p] odioſa ſcaturigo, in quā auribus oculiſq; vt occurſares idētidē
erar neceſſe? Niſi vero tā præpoſterus iudicii quiſq̃ erit eorū,q tua ſunt digni
amicitia,vt pudendū tibi aur pigendum caſum eū eſſe cenſeat, qui cū mediocri
facultatum intertrimento [q] ignominiam alioquin hæſuram a capite tuo auertit
ac detorſit longe gentiū.Sed cæca ſcilicet męns eſt interdum hominū alioquin

acrium & prudentiũ, quorum trãſuerſam egit ratiocinationem ægritudo animi, improuidis illa quidem & incautis obrepens . cum eo etiam ꝙ alioquin in vniuerſum dira, quædam hallucinatio ab incunabulis contracta hominũ fere mentibus inceſſit, [r] in rerum aduerſarum ratione ſecundarũq; ineunda & colligenda. Vnde fit vt multo maxima pars hominũ e ratione perperã & abſurde ſubducta, rerum commodarum incommodarũq; ſummã præpoſtere cõſtituat atq; diſpendioſe. [s] Id quod antiquitas ingenioſa animaduertens & perſpiciens [t] Themidem quandam deam commenta eſt rerum expetendarum fugiendarũq; conſultiſſimam, quã velut auctorem votorum homines conſulerent, qui quidẽ ſe defectos eſſe ſapientia intelligerent. cuius numinis oraculum ſacratum eſſe ſatis conſtat & collocatum in [u] adyto ſanctioris philoſophiæ, claris quondam exemplis [x] reſponſorum celebri & illuſtrato. Hodie vero quoniam illotis fere pedibus illuc ſcandere ſolemus & aſpirare, nec rite ipſi luſtrati, nec fide bona (vt priſci) initiati, inconſulti quoque plerũq; inde abimus, aut ambigua certe ferentes oracula atque ambagioſa. Ita fit vt hominũ id ſermone magis ſanctarium ꝗ religione ac pietate celebretur, tametſi & vetuſta opinione & numinis

.b. In naufragium vtiq; &c.) Actum erat de re tua familiari niſi hanc partem bonorum perdidiſſes.
.c. Auerſanda) Id eſt re per ſe deteſtanda. Auerſandus.
d. Specillum altius adigere me permittes &c.) Sinas te iam exactius curari.
e. In ſuadentis amici &c.) Dabis te illi & conſilio parebis.
f. A porticu) A ſtoica ſeuerioreq; philoſophia. Porticus.
g. (E noſtra foetura nata) Hoc eſt ingenio noſtro inuenta.
h. Rebellet) Rebellare morbi dicuntur cum ſanata denuo ſeuiunt. Plin. de Lichenibus, Cauſticis curabatur, nec niſi vſq; in oſſa corpus exuſtum eſſet, non rebellante tædio. Rebellesmorot.
.i. Commeatus) Veniæ a principe impetrandæ.
.k. Compluribus tuis amicis dolere te &c) Omnino (inquit) tibi faciendum eſt vt quo plures eſſe vides tibi condoleſcentes & quatenus dolere illis intelligis quod tibi calamitoſe accidiſſe videtur, eo tu minus dolere atq; affligari videare, atq; eatenus moerorem tuũ minuere: ne lamenta ſcilicet illorũ fruſtra credantur. Cõmeatus.
.l. Sic qui moerore degrauante ac vultuoſo &c.) Vultuoſi ſunt qui vultus ducunt præ triſtitia & frontem contrahunt. Vultuoſus.
.m. Cum multos animaduertit vicem ſuam dolere) Vicem alienam dolere quo modo dicatur vide in gloſſ. rerum fort.
.n. Huiuſmodi ſpeciebus) Id eſt rerum euentibus. Vt, Non tulit hanc ſpeciem furiata mente Chorebus. Sic enim etiam accipi poteſt: licet Nonius aliter interpretetur. ſermo eſt familiaris iuriſconſultis priſcis. Species.
.o. Eadem opera) Id eſt, eo facto: ſermo priſcus vſitatus quo vſus eſt Auſonius, Ego te vegetum atq; alacrem commonebo: eadem opera & Muſas hortabor vt canant. Eadẽ opera.
.p. Odioſa ſcaturigo &c.) Scaturiginem curarum illam mulierem vocat cuius facta Ruzeum angebant & enecabant. quam videre, quam audire ſine moleſtia non poterat: ita erat odioſis moribus prædita.
.q. Ignominiam alioquin laturam &c.) Male enim audiebatur impudicitia inter matronas.
.r. In rerum aduerſarum ratione &c.) Pauciſſimi ſunt qui internoſcere norint res ſecundas ab aduerſis. perperam enim iudicant, quia ſecunda eſſe cenſent ſæpe quæ proſpera non ſunt.
.s. Id quod antiquitas &c.) Tangit autem morem illum Thracũ cuius meminit Plinius in. vii. numerandi dies atros & candidos, ex quo illud Perſianũ manauit, Hunc Macrine diem numera meliore lapillo. Dies atri & candidi.
.t. Themidem &c.) Themis dea eſt (inquit Feſtus) quæ præcipit hominibus id petere quod fas eſt eam demque fas eſſe credunt. Multa alia de Themide leguntur, ſed ad hunc locum non pertinent. Hæc θέμις εὐλαία dicitur quaſi conſiliaria. Themis. Fas.
.u. Adyto &c.) Adytum ſanctioris philoſophiæ ſenſus eſt myſticus ſacroſanctorum monumentorũ, quibus homines pura mente incumbentes, conſilio defecti eſſe non poſſunt. Alludit hic ad priſcum oraculum Themidis. meminit Euſebius in. iii. de Præparatione Euangelica, Huic fora iudicialia ſacrata ſunt & conciones. Meminit etiam Amianus lib. xxi. & Plutarch. περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. Hodie Themidis oraculum eſſe ait ſacroſancta ſcripta quæ canonica vocantur, hoc eſt, vtrũq; teſtamentum, quod cum admirentur omnes & venerentur, pauci tamen reſponſis eius oraculorumque edictis & interdictis acquieſcũt. Adytum philoſophiæ Teſtamentũ vtrũq; Reſponſa.
.x. Reſponſorum) Sacrorum vaticiniorum quæ prophetiæ dicuntur. Prophetiæ.

maieſtate ſacroſanctum ſit publice & auguſtum. Ad huius oraculi antiſtites atque interpretes, cum tu recta vt ſi alius quiſpiam, ire poſſis vir amice, nec deductore egeas, cauſam nullã eſſe video cur tibi quiſq̃ hac parte cõſultorem ſe ingerat aut auctorem, [y] ſiquãdo præſanata (vt dicitur) mœroris huius vomica impetum denuo ciere videbitur. Tametſi ſuperi immortales qui fieri poteſt [z] vt huius rei deſiderium aut damnoſum tibi videri in futurum, aut luctuoſum poſſit? cuius ſi [a] iacturam facere ſpontaneam vt rationes tuas non dubie [b] conturbantis in animũ induxiſſes, amicorum tuorum Senatus virorum ſane grauiũ & ſapientum, in ſentẽtiam tuam cupide auctoritatem ſuam accommodaſſet. Adeo qui tibi in re adhuc recenti calamitoſus euentus, mihi iam olim votis depoſcendus [c] viſus eſt, vt quidem erat rei natæ expectatio in dies in horasq; magis noxam tibi importaturę. Nam [d] abſq; eo foret, ſi rem a primordiis retexere nobis integrum eſſet, & [e] ad frugem quãdam bonã intemperiem illã reducere quiſq̃ poſſet nullo iam periculo [f] procurabilem, haud dubie [g] nollem factum quod plaudendum nũc cenſeo. In huiuſmodi porro ſpecie [h] quæ & ius & conſilium homini in præteritum adimit, ſubſidium vtiq; ſapienti e re præſenti capiendum, conſiliumq; tandem a neceſſitate mutuãdum eſt. Id quod ipſe quũ iãdiu fortaſſe facere grauarere neſcio quo ſenſu affectus, cunctationẽ tibi repente deliberandiq; facultatem hic caſus eripuit. Sapienter igitur Ludouice mi facturum te exiſtimo, in remq; tuam atq; exiſtimationem cõſulturum, [i] ſi id quod euenit in re impedita non incõmode & expedite, nõ modo luctu ſed etiã trãquillo vultu & cõpoſito excipiendũ eſſe duxeris & proſequendũ. Siquidem quod ad me attinet, cum in exordio huius epiſtolæ facturus eſſe mihi viderer pro officio amici vſuq; familiari qui mihi tecum iãdiu intercedit, vt te quoquo modo conſolarer in re tanq̃ diſiecta & profligata, quæ tibi magnoperec ordi eſſe videbatur, eo in progreſſu ſenſim æſtimatio rei vertit, gratulandum vt potius tibi diẽ illũ habere me nũc arbitrer, quo die extirpatũ radicitus [k] ſeminariũ tibi duco mœſtitiæ, angoris ac dedecoris. Nam vt conſiliũ tuũ iam (vt ſpero) certũ & fixum, labefactari olim ſinas a quoq̃, nec pro derelicto habere tibi ſemel imperes quod perditũ oportuit & procul amandatũ, ſi ſaluus eſſe velles, effari quoq; vereor, [l] ne omen tibi faciam ad eum rei exitum quem auerſandum eſſe cenſeo. Proinde valeat illa, valeat inquam in perpetuũ ornamentorum tuorum remora atq; incrementorum, qua rerum tuarum calamitate per omniũ grauiũ elegantiũq; bonã veniam [m] licebit poſthac vt defunctus ſis. Vale tu & ſalue. Nuſii in Burgundia. Cal. Iulii.

Pręſanata vomica. .y. Si quando præſanata (vt dicitur) mœroris huius vomica &c.) Præſanatam vomicam appellat verbo Pliniano quæ cum cicatricem obduxerit, ſubtus tamen eſt purulenta. ſic cicatrices pręſanatas Plin. lib.
Præſanatæ cicatrices. xxiiii. vocat de virga ſanguinea loquens. Hermol. Præſanata vulnera ab eodem Plinio lib. xxvi. dicta eſſe putat quæ Græce μεμυκότα dicitur. At ego aliter cenſeo & melius præſaneſcentia vt lib. xxiiii. vel pręſanata dici quæ ὕπουλα Græci dicunt. in antiquis tamen perſonata legitur.
Præſan. vuln.
Hermolaus. .z. Vt huius rei deſiderium &c.) Iactura & amiſſio.
μεμυκότα. .a. Iacturam facere &c.) Alludit ad iactum qui fit nauis exonerandæ gratia.
ὕπουλα. .b. Conturbare verbum) explicatum eſt in Annotationibus.
Deſideriũ. .c. Viſus eſt) Eſt, duabus clauſulis ſeruit.
Iactur. facere. .d. Abſq; eo &c.) Vide in gloſſ. rerum fortuitarum.

.e. Ad frugem bonam &c.) Ad frugem bonam reducere illam intemperiem, id eſt, ſi mulierẽ deploratæ licẽtiæ ad mores matronales recipere aut redigere quis poſſet. Cic. pro Cælio, Ad frugem bonã ſe recipere dixit. Intemperias autem & manias vt furias antiqui in miniſterio inferno ponebant.
.f. Procurare autem prodigia, eſt expiare: & procurabile, expiabile.
.g. Nollem factum) Optarem non eſſe factum.
.h. Quæ & ius & conſilium homini in præteritum adimit) Ius in præteritum adimere & conſilium, eſt immutabile & irreuocabile facere quod factum eſt. Plinius li. ii. Nullumq; habere in præterito ius præterq̄ obliuionis. de deo loquens vt dictum eſt.
.i. Si id quod euenit in re impedita non incõmode & expedit &c.) Id eſt, q̄d in re calamitoſa & moleſta tñ nõ exitũ habuit calamitoſum. Pręſtabat enĩ modeſtã eſſe probãq; mulierẽ, & inſe atq; in familiam hoc dedecus nõ admiſiſſe: ſed cũ tali ingenio fuerit, expediebat eam vltro fugam capeſſere: potiusq̃ cum moleſtia domo exigi. Itaq; quod Ruſſeus ea intẽperie domeſtica hoc modo liberat⁹ ſit, eiuſmodi eſt vt etiã gratulationẽ mereatur, nedũ cõſolatione nõ egeat. q̄ ratione fit vt cõſolatoria epĺa in gratulationẽ ſenſim verterit.
.k. Seminariũ &c.) Seminariũ mulierẽ impudicitiæ inſimulatã, & morib⁹ incõpoſitis infamẽ hic appellat.
.l. Ne omen tibi faciam &c.) Latenter eum admonet ne illecebris denuo muliebribus captus, committat, vt iterum in eandem fraudem & captionem incidat.
.m. Licebit poſthac &c.) Boni (inquit) & probi auctores erunt tibi ne fugitiuam reuoces domũ, & ſemel eam iacturam familiarem feceris, hoc eſt vt irreuocabili propoſito & conſilio acquieſcas.

Ad frugẽ bonã reducere. Intemperię. Maniæ. Furiæ. Procurare. Procurabile. In præteritũ ius adimere.

Gulielmus Budęus Iacobo Budęo Fratri S.

SI mihi in aulico hoc conuentu conuerſatio tam foret expedita, omnibusq; agendę in ea vitę adminiculis commodisq; ſubnixa, q̄ eſt ipſa hominibus multis qui rationum ſuarum ſummam ad eam contulerũt deſtinatione animi: nimirum quo parciorem nunc operam literarum ſtudio impartire mihi licet, eo plenius vtriq; & vberius amicis meis ſatiſfacerem, qui epiſtolas ſcriptitandi operas a me non [n] annua ſibi die quiſq; aut menſtrua, ſed pleriq; etiã breuiore depoſcunt & exigunt: iudicium illi quidem ſtatim mecum deſerti officii vel iurgium verius conſtituentes, niſi ſcribendi diligentia expectationi eorum perinde reſpondeam. quum interim ne hactenus quidem cupiditati ſuæ temperent, vt in id demum poſtulata ſua deſideriaq; concipiant ex ęqui boni formula: quantum ſit quod efficere poſſim commode nec grauate, [o] tanti vt litem mihi æſtiment, ſubducta vtriq; ratione & collecta quanto minoris ſint [p] negocii domi q̄ peregre huiuſcemodi functiones ſucciſiuarum horarum: quę vt in vrbibus ipſę in vitaq; ſtataria, tempore, loco, arbitrio, omnibusq; pene facultatibus inſtructæ ſunt, & occaſionibus: ita in hac turbulenta, tumultuaria, [q] extemporali deniq; vita quæ inſtar eſt nomadicę & palabundæ, vndiq; ſunt imparatæ & ſubſidiis defectæ. niſi vero earum rerum quicq̄ [r] in numerato eſſe poteſt homini, cui

.n. Annua ſibi die &c.) Annua die ſcilicet tempore vnius anni. aut menſtrua, id eſt vnius menſis. annua bima trima die ſermo eſt iuriſconſultorum, in primis Annotationibus explicatus in verbo dies.
.o. Tanti vt litem mihi æſtiment) Tanti tibi litem æſtimo ſignificat tãti peto te dãnari, ſubducta ratione eius quod mea intereſt id aut factum aut non factũ fuiſſe, quo nomine tecũ iudiciũ conſtituendũ duxi, vt in alteris Annotationibus Budæus ipſe docuit. Hic aut metaphorice in hũc ſenſum vſus eſt. Cũ mecũ iurgium quaſi iudicium ob deſertũ officium inſtituũt, non ex eo culpam meam æſtimant & perpendunt quantum eſt quod commodo meo nec ægre efficere poſſum cum ſum in aula, ſed ex animi ſui deſiderio. Sunt enim vt ſupra diximus qui inquantum facere poſſunt conueniũtur, non in ſolidum.
.p. Negocii.) Id eſt Difficultatis. Arbitrio.) id eſt libera voluntate.
.q. Extemporali.) In aula omnia ex tẽpore fiunt: quia nihil penſum & cogitatione præceptũ eſſe poteſt.
.r. In numerato.) In numerato eſſe, eſt paratum eſſe, & promptu facile: a pecunia numerata tracta locutio. Lingua etiam vernacula cum pecuniam pręſentẽ ſignificare vult non in diem ſoluendã, eundem ſermonem vſurpat, argentum numeratum dicens. Inde illud Quintil. in ſexto, de Pollione Aſinio iocis ſeriiſq; pariter accommodato, dictum eſt eſſe eum omnium horarum: & de actore facile dicente ex tempore, ingenium eum in numerato habere.

Annua dies. Mẽſtrua dies. Litẽ æſtimare tanti. In numerato eſſe. Numerat argentum.

in dies in horasq; ſarcinas colligenti viciſſim & componenti, ' in precinctu pro
pe dixerim victitandum eſt. Quo fit vt perfungẽdi huius officii neceſſitas plus
habeat laboris q̃ voluptatis, citra quam omnis ferme operæ præſtatio odioſa
eſt & ærumnoſa. Tibi vero germane mi nunc cum ſcribere exorſus eſſem, hoc
ideo præfari mihi ſubiit, q͏̄ literarum tuarum dies admonuit me hodierno die
cum eas retractarem, quantæ moræ reus eſſe videar, qui menſem iam prope
totum contriuerim ſuperſedendo ac prolatando: quod quidem ad te attinet.
Tute autem in ea ratione quam tecũ initurus ſum, ſiquando ea de re me ' ap-
pellaris. "nullos calculos reiecturum te tantum dicito, quos quidem ipſe ' im-
putare in vniuerſum & referre in hanc ipſam rationem quibuſuis ' nominibus
poſſim. tum audebo contendere vel te ipſo iudice, nullam ad hunc diem morã
ceſſatione mea interceſſiſſe, etiã ſi inter valetudine cauſarios, qui permulti hic
fuerũt, magnam partem intercapedinis huius vacationem habui munerũ au-
licorum. Quoniam autem confido te pro tua in me obſeruãtia exactiorẽ moræ
purgationem libenter mihi condonaturũ, ad locũ iã venio literarũ tuarũ, quo
in loco Draconis fratris meminiſti, vt mei amantiſſimi. cuius beneuolentiam
quo magis iã olim compertã habeo & exploratam, eo mihi certiorẽ fidem facis
nihil eum nũc videri nõ mea cauſa cupere & laborare. id adeo, vt perinde rerũ
mearum euentis ſecundis aut incõmodis afficiatur ipſe hilariter aut ſecus, atq;
ſi quũ alea mihi huiuſcemodi iactitatur, parte idẽ haud contemnenda facultatũ
periclitetur. Sic eſt ille quidem certe (id quod ſæpe demiratus ſum,) ad vn-
guem factus homo, naturæ (vt ita dicam) non perinde elegãtiȩ & venuſtatis
vndiq; conſumatȩ ſpecimen, q̃ probitatis & candoris animi edere conuitentis.
q̃q̃ eſt ille quidem homo conſtitutione corporis & forma ſtata & inculpata, &
(quod in primis exoptandũ mihi videtur,) ægritudinis iuxta ægrotationisq;
immuni. In eo certe videre eſt accurate animaduertentibus, mentem æquitate
propemodũ ciuili & charitate pia perfuſam, cũ in omne genus hominũ ad nor-
mã eius beneuolẽtiȩ propẽſã, quã nobis auctor ſalutaris legis CHRISTVS,
condidit primus & ſuaſit edicto: tũ vero in eos queis cũ amicitiæ pactũ vſu &
familiaritate coiuit, eo amplius etiã officioſam & ſtrenuã. Proinde quũ omnia
neceſſitudinis iura ciuilis & myſticȩ noſtrũ vtriq; cũ altero intercedãt, (quip-
pe omnia cõuictus officia perdiu obſequiaq; animos auctorantia mutuo exer-
cuimus) conſentaneũ eſt vtiq;, vt quẽ ille amorem in cæteros ſuapte ingenii
bonitate naturaq; benignitate impertit, eius amoris vim atq; ſuauitatẽ eo vbe-
rius impenſiusq; in me conferat, quo amplior ac locupletior eſt ea neceſſitudo,
quȩ iuri ciuili ac gentilitio, non modo confirmatã vſu amicitiã, ſed etiã ſingu-
larem & egregiã coniũctionẽ animorum adiũxit. Etenim libentes fere a patris
morte fecimus, quas res cũq; cõſulendas agitãdasq; per omneis vitȩ partes vi-
ciſſim habuimus, earũ vt rerũ diſceptationẽ ac pene arbitriũ ab vtroq; delata
alteri permitteremus. vſqueadeo mutua fide freti 'adæquantis vtrinq; ad æqui-
libriũ charitatis, antiquiſſimã ſemper curã habuimus inuicẽ nos cõſulendi, cõ-
ſiliaq; noſtra & inſtituta mutuo approbãdi, "amicitiam vtiq; exiſtimãtes rerũ
eſſe cõſultiſſimã, cũ (vt eſt in Grȩcorũ prouerbio) inter amicos iuſtos omniũ
rerum ſit communitas, Qua tandem conſuetudine coalita eſt illa mature &

adulta inter nos amicitia,& veluti clauo cōpacta tenacis fiduciȩ,propoſitiq; ſemel atq; in perpetuū fixi.Mihi vero huiuſce noſtrȩ amicitiȩ & alias ſȩpe fructus vtilis & iucundus cōſtitit:& pauculis his annis copioſe ac luculenter.Nā in nouo vitȩ inſtituto,& in quarto fere ætatis actu,cū nouam quoq; mihi ᵇ perſonam induiſſem,grauius id eſſe inceptū experiundo ſenſi,q̃ animo id preſumpſerā.Ac cum huic perſonȩ geſtus accōmodare nequirem, ambitusq; honeſti mangonio mores interpolare qui ſub priſtina occalluerant:æſtuare primūinde gemere cœperam:tū deinde animo ægreſcere.Huius doloris lenimentū epiſtolarū vltro citroq; miſſitandarū viciſſitudo inter me & homines in primis mihi familiares,attulit ꝑſentiſſimū.At inter iuratiſſimos primas ille partes ſemper mecū habuit: cuius & paucorū literis quaſi quibuſdā adminiculis labeſcentē animū ob vrbis ociiq; deſideriū,erexi tādem ipſe,& cōfirmaui ad ærūnas inuſitati mihi tȩdii angoriſq; exhauriēdas:in quas impactū me videbā.Id tȩdii (vt ita dicā) antidotū animiq; marcoris in vultuoſa ſȩpe facie mihi ᶜ cōtractionē diffudit & expandit. Nā familiare hoc colloquiū literis Latinis Grȩcisve cōſignatū,tametſi eſt ima-

.ſ. In procinctu.) In procinctu viuere eſt ſermo tractus ab exercitibus ad pugnam paratis. Gell. Cum procinctȩ igitur claſſes erant & inſtructa acies,cœptumq; in hoſtem progredi,tibicines canere incoeptabant. Item Quintil. in. x. Qui autem ſciet quo quęq; modo ſint dicenda,niſi tanq̃ in procinctu paratam quidem in omnes caſus eloquentiam habuerit:velut clauſis theſauris incubabit. Hinc in procinctu viuere ſignificat ſemper ocreatum eſſe,& inſtratos equos habere & frȩnatos ad profectionē, quȩ in omnem diem horāq; impendere videtur:vt quidem res aulica eo tempore conſtituta erat.
In procinctu viuere.

.t. Appellaris &c.) Quaſi reum morȩ in iudicium vocaris.
Appellare.

.u. Nullos calculos reiecturum &c.) Senſus eſt hic,huius ambitus.i.huius periodi. Hoc mihi concedito in ratione quam tecum inibo ad purgandam meam moram vt nihil reiicias eorum quæ excuſabo. quod ipſe imputare in rationem vocat. Eſt enim imputare,expenſum ferre in ratione ineunda.

.x. Calculos autem hic accipit pro expenſorum nominibus. vt verbi gratia in pagina expenſorum is qui rationem refert,ait primum ſe tantum expendiſſe in operis agrum colentium, deinde tantum in alimentis & rurſus in bubus aratoriis, & inſtrumēto villatico. Hoc enim imputare dicitur: quoniam vero additis aliis atq; aliis calculis, huiuſcemodi fit expenſorum latio,ideo calculos pro nominibus expenſorum poſuit.
Imputare. Calculi. Nomina.

.y. Hic autem nomina pro cauſis accipit quas cauſas ipſe in ratione colligenda enumeraturus eſt,ſi frater eum ad exactam rationem coegerit:quod tamen eum non eſſe facturum ipſe confidit. Si igitur hoc mihi dixeris,te nullas cauſas reiecturum quas ego ad purgationem morȩ enumerare poſſum,illico contendere non dubitabo te etiā iudice me in mora non fuiſſe. Qđ autem dicit,nullos calculos te reiecturum dicito,hunc habet ſenſum,ſcio quȩ tua eſt æquitas,facile mihi ad purgationem ceſſura quæ apud te excuſauero. non enim eſt mihi negocium cum acerbo ſtipulatore aut creditore,qui ob moram litem debitori aut reo æſtimat ſummo iure,& pleraq; reiicit eorū quȩ excuſantur. Nomina autem ſunt capita rationū:vt Cic. in Ver. ſȩpe dicit,Recita nomina:hoc eſt res,perſonas,cauſas,in quas ille aut quibus expenſum tulit. Idē in oratione tertia. Tabulȩ ſocietatis a Carpinatio cōfectȩ ſignificabant multis nominibꝰ eos homines verſurā a Carpinatio feciſſe,qui pecuniā Verri dediſſent. nominibus pro cauſis intelligo hoc in loco. & itidē in quarta oratione, Ex omni pecunia quā aratoribus ſoluere debuiſti,certis nominibus deductiones fieri ſolebāt. primū ꝓ ſpectatione & collybo,deinde neſcio pro quo cerario.
Nomina. Recitare nomina. Adęquare.

.z. Adæquantis &c.) Adæquare eſt æquum momentum facere, ὁμαλίζειν:æquū eſſe, ἀγχώμαλον γίνεσθαι. Cicero ad Quintum fratrem, Senatorum vrna copioſe abſoluit:equitum adæquauit. id eſt par vtrinq; numerus fuit abſoluentium ſcilicet & damnantium.
ὁμαλίζειν. Æquum eſſe ἀγχώμαλον γίνεσθαι.

.a. Amicitiam vtiq; exiſtimantes &c.) Hoc eſt,hominem vere amicum imprimis eſſe conſulendum: tanq̃ in rebus amici conſulendis prudentiſſimum.

.b. Perſonam induiſſem.) Vt actores comœdiarum in diuerſis actibus perſonas mutant. Quinq; autem ſunt actus non plures vt inquit Horatius: In quarto autem actu fabula iam vergere ad exitū incipit & inclinari ad cataſtrophem,quæ eſt clauſula omnium actuum:ſicut quintus actus ætatis humanæ clauſula eſt actionum omnium.
Perſonā induere. Comœdiæ actus quinq;. Cataſtrophe.

¶ Iuratiſſimos.) Eſt in gloſſ. rerum fortuitarum.

.c. Contractionē diffudit &c.) Iuuenal. Scire velim quare toties mihi Nęuole triſtis Occurras, fronte obducta. Cic. in quarto Tuſculan. Eodē enī vitio eſt effuſio animi in lętitia,quo in dolore contractio.
Contrahere ſeu obducere frontem.

ginarium,tamen in rem [d] pręſentem animum meũ ita deducit & ſiſtit,vt omnia ad verum mihi coramq; actitari obiriq; videantur.O quoties mihi contigit contractam temere(vt fit) [e] ægritudinem,quę inolitura iam erat [f] in mœſtitiam, precordiiſq; hęſura,ex animo vt abſtergerem literis ſic ſcribũdis: & tanq̃ in ſinus hominum amiciſſimorũ conditam & depoſitam ex meo relegarẽ: [g] ſubeũte quandoq; animũ ſedemq; occupante alacritate protinus non mediocri? Id quod eo quoq; pertinet & valet,vt ſiue iucundũ & prędicandum, [h] ſiue ſecus quidpiã acciderit,gaudium quidem vtiq; cõmunicatione gliſcat:triſtitia & angor velut effata leuentur & exoleſcant.Hoc ipſo amicitię vſu fructuq; quiſpiã mihi [i] interdixiſſet:nimirũ vt ſum infirmo atq; iniquo ad perferendũ deſiderium animo,animum iam hunc ipſum nimirum deſponderem in hanc ipſam beatorum inſulam deportatus.Niſi vero tute rere vitam(vt ita loquar) [k] deſultoriã,fortuitaſq; ſedes habentem tolerare me potuiſſe,abſq; ea forte amicorũ copia quã literę mihi ſupplent atq; etiam implent:qui annos iã plus duodetriginta contuberniũ Philologię nunq̃ renũciaui,etſi interdum vel diremi vel interpellaui neceſſitate coactus.Quã etiã ipſam annos cõpluſculos habui [l] pro lucis retinaculo, alioquin inuiſę:quando imparem eſſe patientiam expertus eram morbo tam pertinaci. Q; de meis ornamentis ſcribis gratulabunde,iucundum ad te nuncium perueniſſe:velim te admonitum,me in ea adhuc eſſe expectatione euẽtus vtroq; ancipitis,vt compertum adhuc parũ habeam cõmode necne fortuna mecum hoc biennio egerit,etiam ſi hactenus prouidentia ſatis ex animi mei ſententia ſtatuiſſe de exiſtimatione mea fortuniſq; videtur. Vale.Diuione.XI.Calend.Iulias.

.d. Præſentem.) Eſt in primis annotationibus.

Ægritudo. .e. Ægritudinem.) Ægritudo eſt animi ægri affectio.

Mœſtitia. mœror. .f. In mœſtitiam &c.) Mœſtitia & mœror eſt ægritudo flebilis vt ait Cicero.

.g. Subeunte.) Id eſt eſt in locum illius ſuccedente.

Secus. .h. Siue ſecus.) male. Cicero pro Quintio, Quũ in altera re cauſę nihil eſſet quin ſecus iudicaret ipſe de ſe: quod grauiſſimum iudicium eſt. Sic Plinius in Paneg. prout bene ac ſecus ceſſit.

Si aliq̃ ſubaudiendum. .i. Interdixiſſet &c.) Sic Plinius Iunior, Dediſſes huic animo par corpus feciſſet quod optabat. Horatius, Decẽ centena dediſſes, Huic parco & paucis contento quinq; diebus Nil erat in loculis.

.k. Deſultoriam.) Vide in gloſſ. de contemptu rerum fortuitarum.

.l. Pro lucis retinaculo &c.) Id eſt vitę. Virg. Lucemq; peroſi Proiecere animas.

Gulielmus Budęus Iacobo Sadoleto.S.

ANte ſeſquimenſem vt opinor literas tuas accepi,quas domi relictas hactenus mente nunc repeto,q; diu ad me non ſcripſiſſes: amice & humaniter [m] faciebas vt inſtitutum vitæ tuæ excuſares,ſane negocioſum,& ab huiuſmodi officiis(vt opinor)non abhorrens,ſed abſtractum. Idem vero iuris in literis meis nunc ipſe licebit opinor vt vſurpem,per eã ęquitatem quam in te ex literis tuis vnà & ex fama cognoui.Mihi enim in vergentis iam vitę actu hoc cõtigit, vt eam perſonam induerem quę primos magis actus decebat:tumq; demum in ſcenam vt prodirem,cum ſalutem ſemel dixiſſe me ſcenicis omnibus ſpectaculiſq; exiſtimarẽ,atq; etiã id conſilium animo offirmaſſe.Id vero quo euaſurũ ſit neſcio,aut q̃diu hoc me vitę inſtitutum agitaturum.hoc dicere tamen nunc auſim,quod nec dicere verebor palam omnibus,fortunæ rem iſtã non cõſilii propoſitiq; fuiſſe,qui rei cunq; tãdẽ ipſius exitus futurus ſit.In diuerſo autẽ genere

vitæ,atq; in hoc [n] antiphiloſophiæ tyrocinio, hoc maxime memini & enitor, vt idem ſemper aut mei ſimillimus eſſe videar, niſi ſi melior eſſe cupio. Quare & hic & alibi colere amicitias eadem ſemper religione meditor, tuam autem in primis, quem ego vnum maxime dignum duco cultu atq; obſeruantia hominum literarum ſtudio contendentium illuſtrare nomen ſuum, memoriamq; prorogare. Ad quod me mea ſponte factitandum, nec ſegnem nec immemorem, vrget amplius & acuit Longolii nunc veſtri quondam noſtri teſtificatio, qui in rerum ſuarum ſtatu commemorando, ſtudiorumq; ſuorum ratione nobis explicanda, iam ipſa vt video compoſita & conſtituta, tantum tibi collegæq; tuo acceptum refert (duntaxat [o] ſecundum Deum, & illum numinis inſtar habentem, cui te a memoria rerum honeſtiſſimarum & ad literas attinentium eſſe opinor:) nihil vt reliqui feciſſe videatur quo animi gratiſſimi teſtificationem augere quiſquam atq; exornare poſſit amplius. Hic etſi nihil in homine illo a vobis exornando ad me priuatim pertinere iam exiſtimo, qui Galliam vſumq; hominum noſtratium [p] eiurarit, aut certe dereliquerit hinc ſeſe abdicando, quaſiq; contubernium nobis & ſodalitatem hoſpitiuq; adeo renunciando: tamen ſuſcepti in hominum literatorum [q] nationem officii ratio me impellit, vt quaſi actor publicus a vobis ſtipuler aut paciſcar, cuius hominis dignitatem tuendam, fouendam ingenii & ſtudii acrimoniam recepiſtis, doctrinamq; illuſtrandam, & mihi vos ita facturos per literas ſpopondiſtis, in eo vt homine augendo, conſumando, expoliendo, omnia conſtantiæ & fidei documenta ad extremum perhibeatis. Vale. Ambaſiæ. poſtridie Iduum Nouembrium.

.m. Faciebas vt inſtitutum vitæ &c.) Similis eſt locutio Cic. Inuitus feci vt Catum Flaminium de Senatu eicerem. & Quintil. Quis credat me feciſſe vt ſtipem filio negarem? Et pro Cluentio, Hoc loco faciendum mihi iudices eſt, vt vobis breuiter criminia exponam. — Facere vt.

.n. Antiphiloſophiæ.) Id eſt, aulicæ conuerſationis quæ ex diametro contraria eſt philoſophiæ, cuius nunc tyrocinium facio & rudimenta pono. — Antiphiloſophia.

.o. Secundum deum &c.) Pontificem Leonem decimum.

.p. Eiurarit.) Eiurare eſt quod vulgo dicitur renūciare. Pli. in Epiſtolis, Et quaſi eiurato magiſtratu priuatum me facerem. Græci ἐξομνύειν dicūt & ἀναδύεσθαι. — Eiurare. ἐξομνύειν. ἀναδύεσθαι.

.q. Nationem.) Eſt in gloſſ. de contemptu rerum fortuit.

Gulielmus Budęus Draconi Budęo Filio Salutem.

SI mihi animi tui affectum & ſententiam literis tuis vere ſignificaſti ac declaraſti, eſt quod mihi tibiq; congratuler. mihi, ꝙ [r] non fruſtra fuiſſe hortamēta mea video apud te, ſed ita profuiſſe vt poſthac minus ac minus hac de re ſolicitus eſſe debeam: tibi, ꝙ rectæ diſciplinæ viam ingreſſo, breui [s] conſtaturam video contritæ in ea ætatulæ rationem impenſæq; operę. Nam cū ingenio

.n. Non fruſtra fuiſſe &c.) Fruſtra eſſe dicitur quod exitum ſperatum non habet: quodq; non ex ſententia euenit. Saluſ. Cuius neq; conſilium vllum neq; inceptum fruſtra erat. Idem, Ea res fruſtra fuit: id eſt expectationem fruſtrata eſt, οὐκ ἀπέβη, οὐκ ἐπιτέτευκται. Significat etiam falli. falluntur enim quibus res ſperatę non eueniunt. Saluſt. Quo magis adnitendum eſt, vti neq; decipiamini, & illi fruſtra ſint. id eſt vt quod ſperauerunt non aſſequātur. Plautus, Stulti haud ſcimus, fruſtra vt ſimus, cum quid cupientes dari petimus nobis, id eſt, quid in rem ſit poſſimus noſcere. — Fruſtra eſſe. οὐκ ἀπέβη. οὐκ ἐπιτέτευκται.

.ſ. Conſtaturam.) Eſt in gloſſ. de contemptu rerum fortui.

mediocri ad id ſtudium natus ſis: nec prælectoris locorumq; enarrandorum explanatoris commoditate, copia, hortatuq; deficiaris: nec librorum inopiam aut ſcholæ incommoditatem excuſare iam poſſis, aut aduerſam valetudinem: quid tandem vetare poteſt quo minus ex iſta animi offirmati contentione, cuius mihi fidem epiſtola tua fecit, profectum quendam non tranſlatitium, non quemlibet ſperare expectareq; pro temporis intercapedine debeamus? Itaq; meminiſſe te etiam etiamq; oportet quatenus te hac epiſtola quaſi chirographo quodam legitimo obſtrinxeris: ne ſi mihi ad vltimum vtiq; quadrantem exacturo quod hac pollicitatione debetur (vtpote qui ne mihi quidem indulgere ſolitus ſim) ad diem non ſatiſfeceris, fidem tuam apud me in perpetuum labefactatam experiare luculento tuo diſpendio, opinionisq; detrimento. Caue vero tibi in eo ſpem vllam aut veniæ aut fruſtrationis promiſeris, quaſi qui acer & diligens exactor futurus ſum, non idem eſſe accuratus æſtimator & perpenſor meminerim eius quod mihi quaſi operis [t] faciundi locatori reddideris effectum: [u] qui vt omnia ex ſyngrapha ad vnguē exacta præſtiteris quæ inter nos conuenta ſunt, ita accepto laturus ſum quod mihi deberi certo ſcio, nec alias paternam indulgentiam agniturus. Noſti autem niſi plane hebes aut immemor factus es, neminem me hac in re fallere, nullam mihi in præſtatione impoſturā fieri poſſe. Præceptori tuo ſcripſi quid te tuosq; facere condiſcipulos velim: id ſcilicet quod in rem tuam & e moribus ſenſuq; huius ſeculi eſſe video, & conditione vitę in quā te deuoueo. cui ſeculo & conditioni accommodare omnem induſtriā neceſſe eſt, eoq; intentionem tuam ſpectare, mores & ingenium quaſi ad id ſpeculum efformari q̄appoſitiſſime. Da te igitur præceptori: da primo cuiq; amicorum & bene cupientium, qui tibi prælectorem ſe, præitorem, aut præmonſtratorem benigne præbuerit. Sunt enim huiuſcemodi nonnulli eximia comitate præditi: qui probas puerorum indoles ſpontanea benignitate complectuntur & charitate. Id tu ſi feceris ex animi mei ſententia & ad modum a me pręſcriptum: & fratres tuos pro captu ætatulæ iuueris, exhortatusq; verbo atq; exemplo fueris: rem mihi gratiſſimam feceris, & tibi non fruſtra tandem futuram deo bene iuuante. Vale. Ambaſię. XII. Calend. Decembris.

Locator. t. Faciundi locatori reddideris &c.) Locator eſt qui redemptori dat opus faciendum pacta mercede, vt in primis Annotationibus dictum eſt.

Syngrapha. u. Qui vt omnia ex ſyngrapha &c.) Syngrapha eſt cautio & conſcriptio ob locationem facta. vt & conductori merces in rato ſit: & locatori cautum ſit a redemptore & conductore operis. Demoſth. ἐπειδὰν συγγραφὴν συγγράψωνται ναυτικήν. Idem pro Creſiph. ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ συγγραφὴν, εἶτα οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγγραφῆς κομιζόμενος. Id eſt non aliter atq; ſi quis cum ſtatuam faciendam locaret, ſtipulationem in ſyngrapha conciperet: deinde ſtatuam factam admitteret non ad ſyngrapham exactam.

Gulielmus Budęus Draconi filio Salutem.

EX autographis literis tuis intellexi te vel valetudini priſtinæ reſtitutum, vel corpus iam commode conſpicueq; recreare. quare præcipuam iam illam curam tibi eſſe oportet, vt acceptum interim damnum [x] cauſaria vacatione, diligentia & attentione cōduplicatis ſarcias. Id quod te facturum cum literę tuæ polliceantur, videndum tibi etiam etiamq; vt ita re atq; opere prēſtes quod

vltro magnificuleq; promiſiſti,ne vaniloquētię propediem aut leuitatis damnari a me poſſis:id quod omnino futurum eſſet,ſi mihi verba data eſſe ſentirem. Duos iam menſes iſtinc a vobis profectus ſum:futurum tempus eadem celeritate præterlapſurum eſt.Quare niſi & mandatorum meorum, & pollicitationis tuæ memor,acri intentione tibi inſtiteris ipſe,ac mihi opus effectum exhibueris, perfectumq; & [y] probatum arbitratu meo præſtiteris:id eſt niſi abſolutum tuū ſtilum pro captu ætatis & modo temporis,quod in literis condiſcendis impendiſti,mihi approbaueris,cum iis etiam quæ acceſſionis nomine quaſiq; [z] parerga pepigimus:nihil video in quo veniæ fiduciam ſitam habere poſſis niſi in impudentia,quod ominari nolim:ſi quidem frontē perfricare poſſis ipſe,osq; iſtud pudibundum & ingenuum obdurare aduerſus obiurgatricem excandeſcenteq; faciem parentis.Quod te facere poſſe etiam ſi maxime obſtinaueris, haudquaq̄ mihi perſuaſerim inuita ac repugnante natura,quæ [a] prætextati pudoris notas in ore tuo, vt ſi in cuiuſq̄ impreſſit, [b] igniculorumq; ſpecimen, ad iuſtam contentionem deinceps per ætatis gradus flagraturorum, niſi ſi mihi impoſuit (quod perſuadere mihi nolim) animus quidam iners, torpidus, & marcens, ſub integumento ac tectorio latens impoſtoris vultus atq; mendacis. cuiuſmodi tamen (ne erres) ſimulacrum fallere diutius perſpicaces oculos noſtros nequiret:etiā vt hactenus falſum me habuiſſet. Q̄ſi q̄ ſi in eo quoq; ſpei quicq̄ eſſe poſſet:ne ſic quidem (vt opinor) ex vſu tuo tandem futurum eſſet. Nam quo diutius ludificationem fruſtrationeq; pertuliſſem,eo acerbius in te animaduertendum eſſe cenſerem, animoq; paterno facile perſuaderem . Conſumptis enim ſimulationis tuæ commentis: & abrupta iam patientiæ meæ cunctatione: (quod intra vnum aut alterum annum fieret) [c] tectorium protinus illud manifeſto tam errore meo q̄ crimine tuo vltro ponendum tibi eſſet:aut a me certe deprehenſo tibi conuellendum infeſtis tum fortaſſe manibus & aduncis, quod

.x. Cauſaria vacatione &c.) Ceſſatione ob infirmitatem corporis.Cauſarii enim ſunt morbo aut debilitate a fecti,ob idq; ceſſare coacti. Liuius, Tertius exercitus ex cauſariis ſenioribusq; ſcribatur:qui vrbi mœnibusq; præſidio ſint.ἀπόμαχοι ab Æliano dicuntur,qui parte corporis debilitati rei militari inutiles facti ſunt.Pli.lib.xxv.Datur ſanguinem excreantibus,cauſariis vel latere vel faucibus.id eſt laborantibus morbo lateris vel faucium. — Cauſarii. ἀπόμαχοι.

.y. Probatū arbitratu &c.) Formula eſt ſyngraphaiia,p̄bere & p̄ſtare opus p̄batū arbitratu p̄bi viri. — Probatū arbitratu.

.z. Parerga pepigimus.) Parerga ſunt quaſi corollaria operis locati quæ fiunt vltra id quod in ſtipulatione comprehenſum eſt.Ergon eſt opus ipſum de quo actum eſt.Parergon operis appendix de quo nihil actum erat.Inde illud apud Athenęum.καὶ δὴ μοι πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα,τὸ δὲ ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα. & quod operis eſt acceſſio,ita vt opus facimus.quod vero opus eſt,id vt operis additamentum laboramus. — Parerga. ἔργον. πάρεργον.

.a. Pretextati.) Id eſt ingenui.de quo verbo in primis Annotationibus. — Pretextatus.

.b. Igniculorumq; ſpecimen.) Igniculi ſunt quæ græce ἐναύσματα dicuntur & ἐμπυρεύματα metaphorice autem accipiuntur pro inuitamentis a natura datis & ingenitis ad virtutem. Cicero libro tertio Tuſculan.Nunc paruulos, nobis natura dedit igniculos,quos celeriter malis moribus opinionibusq; deprauatis ſic extinguimus,vt nuſq̄ naturæ lumen appareat.Et in Finib⁹,Quorum ſimilia ſunt prima in animis,quaſi virtutum igniculi & ſemina. — Igniculi. ἐναύσματα. ἐμπυρεύματα.

.c. Tectorii protinus illud &c.) Tectoriū hic ſignificat fallacem vultū & intus latentis animi integumentum(ſed loquitur tanq̄ de tectorio opere cuius eſt mētio apud Vitruuium lib.vii.quod grçce κονίαμα dicitur:& exemptile eſt ſine noxa parietum.ſignificat autem ſe ira in filium percitum iri ſi talem fraudem in ſeſe admiſerit filius:vt fortaſſe violentas manus in eū iniecturus ſit,vel potius fraudem ſimulationemq; acerbius detecturus deprehenſurusq; cū certa filii pernicie atq; ignominia:poſtq̄ res ſcilicet palam facta eſſet.De tectorio in primis Annotationibus dictum eſt copioſe ab eo. — Tectorium. κονίαμα.

.g. ἀπέλαβον τὸ &c.) Redditum eſt mihi tuum epigramma ſcitum & excultum de Longolio, a quo quidem nuper ex Patauio literas accepi literatiſſimas, vbi nunc vitam agit perq̃ſtudioſam cum proſpero pro ipſius dignitate vt fertur ſucceſſu. ¶ Ibidem. ἀπηξίων ἐργάζεσθαι. Nihil agere in deambulatoria fabularum ac nugarum aulicarum commentatione. ¶ Ibidem mox. Sed quid facias? Quando vanitatem perſequi officii inſtar eſt & decorum etiam inter homines nihil candidum ac ſyncerum conſtituentes, ſi quidem velim de aulicis exacte pertractare.

.i. ἀκροάσεως &c.) Audiendę concionis gratia ad perſuadendum appoſitiſſimę. Ecce tibi par pari. Idē ille Phormontius acri ad populum dicendi facultate valens, hodie rem eſt aggreſſus tibi gratam & expetitam, non minus hęc certe in aulici comitatus conſpectu, ad piam religionem aſpirantes animas q̃ apud vos antehac oblectaturus.

.h. Condictum.) Condicere eſt denunciare: & condictio eſt eius rei quae agitur in diem tertium denũciatio, inquit Feſtus. Cic. Nam cum mihi condixiſſet, Craſſus cœnauit apud me Iuſtinus. Hi per epiſtolas inuicem ſe confirmantes, locum tempuſq; coeundi condicunt. συγκροτοῦσι. Inuicem conſtituunt & denunciant. Condicere cœnam conuiuatoris eſt: Indicere conuiuæ & ad cœnam ituri. Tranquillus, Velut ad ſubitam conductamq; cœnulam inuitaret populum. Condicere. Condictio. Condicere cœnam.

Budęus Brixio.

NVnq̃ mihi meus peculiariſq; tam placuit Deloinus, q̃ noſter iſte amborum iam cõmunis, cuius imaginem vel effigiẽ potius ad te remitto in tuis verſibus elegantiſſime ac doctiſſime expreſſam, cum eo tamen vt inde ſaluam in poſterum actionem eſſe mihi ne ignores, ſiquando tecum acturus ſim atq; etiã criminis poſtulaturus [i] ob amicũ mihi magna ex parte pręreptum, vel abreptum potius & interuerſum quem ſentire cœpi (vt eſt glorię auidus) propenſiorẽ iã in te factum. Proinde vide vt tueri hoc tuũ factum poſſis, ſiquando res ad Laſcaris noſtri diſceptationem venerit, quo non minus æquo iudice vſurus ſum vt confido, etiam ſi intra tua ſepta concluſus ſit hoſpitioq; deuinctus. Mitto tibi ineptulos quoſdam verſus ac tuorum diſſimillimos. Sed heus tu, hoc interim paciſcor, vt apud te premantur: atq; adeo ſi ita tibi videbitur, vt opprimantur. Nã ita demum [k] eorum auctor æſtimationi ſuæ cautum eſſe cenſebit, ſi a te vt fugitiui non exierint. id quod ne fiat, eos interire non recuſat. Vale.

.i. Ob amicum &c.) Qui enim erat meus, iam noſter & communis eſſe cœpit.
.k. Eorum auctor.) De ſeipſo loquitur.

Gulielmus Budęus Draconi filio Salutem.

LIteræ tuæ haud dubia iã fide teſtantur egregium te animi impetum concepiſſe ad inſtaurandũ priſtinum tuũ ſtudiũ. quod cũ ſatis ipſum dudũ feliciter procederet, & appoſite ad id vitę inſtitutũ capeſſendũ quod e re tua atq; exiſtimatione mea futurũ videbatur, & ſimul tẽpori meo accõmodatũ: incõmoda ſubito ægrotatione tua factũ eſt tenorẽ vt cœptum ſuccedẽteq; abrumpere cogerere. Et tuum quidem illum caſum cũ non ante reſciuerim q̃ te conualeſcere quoq; nũciatũ eſt, ac propediẽ reſtitutũ iri integrę valetudini: te ſtatim ipſum & pręceptorẽ tuum literis adhortatus ſum vt detrimentum tẽporis humanitus acceptũ, ſarcire contentione mẽtis congeminata niteremini: docẽdo ille pręeundoq; quatenus aſſequi poſſes: tu audiẽdo attẽtiſſime, ac tibimetipſi accurate inſtando, ne maturãtis eius diligentiã vrgentiſq; deſtitueres. Verũenimuero cũ ex eius rurſus literis intellexiſſem eiuſdem ipſius morbi nonnullas ſupereſſe reliquias: laterisq; dolore nocturno ſomnũ tibi interpellari, nunc etiã te infirmiore adhuc eſſe habitudine, q̃ vt iuſtum laborẽ ipſe imperare tibi auſit: non potui nõ

aſſentiri hominis cōſilio,qui languidiuſculis adhuc viribus parcendum cenſuiſ-ſet & indulgendum:eoq; vtendum temperamento,vt quanta eſſe videretur cor-puſculi exhauſti recreatio,tantam ille tibi operam iniungeret,pro portioneq; re deuntium virium deinceps laborem imperaret.Qui ſi cupide & abrupte in cur-riculum te reductum,ad procurſum alium aliumq; inconſulte adegiſſet:pro eo vtiq; vt pręeuntibus anteuerteres,lōgiſſime fortaſſe retroactus repetitione mor bi fuiſſes.At nunc cum veſtris amborum literis tibi te mihiq; reſtitutū eſſe non addubitem,ac morbum ipſum plane ſemelq; deceſſiſſe:admonendum tm̄ te ha-beo,mihi iam cauſam eſſe cur confidere debeam,ac mihi ipſe ſpondere, iſtius te conualeſcentiæ clara poſthac documenta daturum epiſtolis ſcriptitandis in dies emendatioribus.Neq; enim flagrare in te diu poterit tantum iſtud ſtudium lite ris incumbendi,quod literæ tuæ præ ſe ferunt:& illius atteſtantur,[l] & non lucu lentum in dies inde exiſtet doctrinę incremētum.Quippe quum nec ingenio in-felici,nec vulgari iudicio [m] natus ſis,& præceptorem habeas ſummę diligētiæ, vt tute ad me ſcribis:quem inſuper ipſum ego nouerim haudquaq̄ eſſe iuſta eru ditione defectum.Simul illud meminiſſe te volo: ne pleno quidem profectu in literis ac deinceps in vlteriora progreſſu tuam te mihi induſtriam plane appro-baturum,niſi illud quoq; acceſſerit,in iis vt [n] exercitationibus liberiorum hora-rum exultum te pręſtes & pro captu ætatis abſolutum,quæ velut aſſeclę,ſunt ſtudii literarii.Nā vt harum artium comitatu inſtructior eſt literarū peritia atq; vendibilior:ita ſi iis careat,proferre ſe plauſibiliter in celebritatē vix poteſt hoc tempore,quaſi aut manca aut communi ſenſu defecta.Nec cū iſta tamē exercita menta a plurimis animi cauſa & vice laxamenti ſuſcipiantur : pudoris erit tui a nobis poſtulare,vt huiuſcemodi additamentis operarū ſuccīſiuarū,quicq̄ tibi re-mittamus legitimarum functionum,quę omnium ſunt & dierum & horarum. Vale.& memor ſemper eſto eius quod aliquādo de me audiſti corā:quo tenerio-re ætate mores elegantes capeſſes,ſcitisq; affectibus corporis aſſueſces in omni munere vitę,eo tibi omnia procliuiora viſum iri,dexteriusq; ceſſura & lepidius cum eorum vſus venerit.Vale rurſus.In aula tertio Nonas Iunias.

Et non,pro quin.
Natus. πεφυκὼς.
Exercitatio.
Aſſeclæ.

.l. Et non luculentum in dies inde &c.) Enthymematica locutio vt apud Cic.in top.Non & lega-tum argentum eſt,& non eſt legata numerata pecunia.vt ſit & non,pro quin.
.m. Natus ſis.) Vt Græci πεφυκὼς dicunt.
.n. Exercitationibus liberiorum horarum &c.) Ludicris & laxamentis animi indulgendarum.
.o. Aſſeclę.) Comites honeſtę & decentes,e veſtigio ſubſequentes,animi cauſa ſcilicet.

Gulielmus Budęus Draconi Budęo filio S.

GRatum eſt mihi Draco fili,q; velut gentilitii nominis ſtudioſus, enixe a me contendis , vt epiſtolis ſcriptitandis volumen tandem iuſtum abſol-uam,quod paucis annis incohatum eſt.Id quod cum ſponte mea facere aliquan do in animum induxiſſem:tamen nonnihil animum ipſum quaſi iam remiſſum & ſocordem,huiusq; vitę labore,& velut ærumna quadam ambitionis tibi fra-tribusq; obeunda,ſemifractum,exuſcitat & acuit ingenua & commendabilis ex-hortatio tua.Verum id quominus factitem,nō tā aulica negocia(q̄q̄ non pauca in cōmentari volentē meditantēq; incurrunt:)q̄ incōmoditas efficit multifaria: lociq; in primis identidem mutandi neceſſitas. Quoto enim die, hebdomade

dierum iam altera,licuiſſe mihi putas aut in mentem veniſſe, vt vel lectioni ſedentariæ vel ſcriptioni incumberem? quippe cum nec hoſpitiorum anguſtia & opacitas(præſertim turba miſcellanea circunſtrepente)hoc admittat:nec curſitandi neceſſitas,partim ad Regis prętorium,quod plus minus mille paſſus nũc abeſt ab hoſpitio meo(ſi tamen id hoſpitium eſt,cum villicis, cum equis meis, cum auibus villaticis eodem in cubiculo verſari,cortaliqꝫ conuentu,noctu gallinaceis vigilias noctis accinentibus)partim ad alienas menſas & quaſlibet ventitandi, quibus quaſi ſupparaſitari nonnunq̃ neceſſe eſt,cum ſpes omnis honeſtior(vt ſunt aulæ fortuita) ᵖ decollauit,neç cauponulæ præſto ſunt, quas adire citra ignominiam honeſtiores poſſint.diuerſari enim nobis neceſſe eſt in gurguſtiis ſemirutis interdum atqꝫ perpluentibus,in quibus ſupellex ſæpe nulla niſi Cynica viſitatur.Quibus in moleſtiis iuuat me aliquando in ętate iam ſegniore & remiſſa permulta experiri,quorum hactenus inſolens & prorſus inſcius fueram:& qui copioſam plerunqꝫ vitam, certe nunq̃ non inſtructam ciuili victu traduxi & compoſito:nunc inopiam ferre condiſco,& paupertatis vtor contubernio.id eſt oculis & vſu omniqꝫ ſenſu iis aſſueſco,quæ dum domi atqꝫ in vrbe animo meo obſequebar, ᵠ ſtomachum mihi vel intuenti tantũ e longinquo mouiſſent.vſqueadeo rudis & ignarus rerum eram humanarum in quibus vita verſatur. Vale. poſtridie Nonarum Aprilium.

.p. Decollauit)Deſtituit,fruſtrata aſt.Plautus in Captiuis,Nũc ibo ad portum hinc:eſt illic mihi vna ſpes cœnatica.ſi ea decollabit,redibo huc ad ſenem ad cœnam aſperam.Sic Varro,Horum ſi alterutrum decollat:& nihilominus vult colere,mente captus eſt.id eſt ſi deſtituit. Decollare.

.q. Stomachum mihi &c.)Nauſeam excitaſſent & vomitum. Stomachi enim ſunt qui cibum non continent,vt inquit Aegineta. Stomachi.

Gulielmus Budæus Draconi filio. S.

EX iis quæ nouiſſime ſcripſiſti parum iucundam tibi puto gratulandamque videri meam trans Alpes cum Rege futuram profectionem:cum alias ob cauſas,cum vero q̃ iſtic te relicto comitatũ regium procul lare familiari chariſqꝫ pignoribus ſecuturus ſum,ac fortaſſe etiam in caſtris verſaturus. Velim igitur rem vt ipſam cognoſcas aliquanto introſpectius:ſicqꝫ æquiore animo ſententiæ meæ pareas & acquieſcas.Nunquid igitur tute cenſes ʳ ſi mihi vitæ meę rationem arbitrari liberum eſſet,atqꝫ ex ſententia animi conſtituere,addicti, vt noſti,bona fide literis atqꝫ deuoti,id cõſilii capturum me fuiſſe,hac potiſſimũ vt ætate aſſeclam me facerem ac comitem alienę voluntatis, aſſenſoremqꝫ ˢ arbitrii aulici & ſectatorem,nihil fere fixum habentis ſemelqꝫ conſtitutum? Non

.r. Si mihi vitæ meę rationẽ arbitrari liberũ eſſet) Arbitrari aliquando eſt conſtituere,modũqꝫ & rationẽ,quaſiqꝫ formam operis faciundi delineare & pręſcribere.Proculus iuriſconſ.in tractatu de verb. obligatio.Cũ ſtipulatus ſim a Proculo ſi opus ſit arbitratu meo ante Calend.Iun.effectum nõ ſit, pœnam & reliqua.Deinde ſubit nec ad rẽ pertinere quod aliquod tẽpus ante Calend. Iunias fuit,quo ſtipulator non deſiderauit id ante calend. effici, & quo non eſt arbitratus vt fieret quod fieri non poterat. Et paulo inferius,Quoniã mortuus(inquit) arbitrari non potuiſſet.Inde apud comicos ſæpe,tuo arbitratu id fiat, id eſt vt tu formam operis faciundi dederis.Lingua vernacula diuiſere vocat.Hic ergo arbitrari vitæ rationem,eſt vitæ agendæ conditionem optare licere. Arbitrari. Tuo arbitratu.

.s. Arbitrii aulici)Id eſt eorum voluntatis & placiti,qui aulicarum rerum ſummam tenent.

opinor arbitraris. Quid enim homini ſimul literarum ſtudii amantiſſimo, ſimul quietis vrbicæ immunitatisq; ambitus cupidiſſimo, ad memoriam ocii ſtudioſi in futurum prorogandam q̃ longiſſime: cum hoc (vt ita dicam) ocio negocioſo: [x] non operarum illo quidem inertium functionumq; futilium & inanium habente vacationem atq; [u] immunitatem: ſed ingenuarum potius atq; in officina ſapientiæ, naturæ preſtandarum, excolere ſeſe ornamentis liberalibus perpolireq; cupienti? Ecquid autẽ moleſtius aut certe minus oblectabile homini eſſe poteſt, qui muſarum quidẽ ipſe ſodalitio atq; contubernio bonam iam ętatis partem florentemq; aſſuetus ſit, ac glutino quodam vſus diuturni ita conſociatus, vt ferme cum ipſis omni ſenſu atq; affectu coaluerit: q̃ protinus inde dirimi atq; diſſociari, in diuerſumq; migrare? idq; ętate (ſi diuis placet) duriuſcula, quę imbuta iam & contracta ſit [y] (vt eſt in prouerbio gallico) & plicatilem ſitum atq; habitum contraxerit, & ita retinuerit: vt in diuerſam faciem niſi ęgre [z] recõcinnari non poſſit? Mihi vero ad eam moleſtiam hoc etiam accedit, ꝙ qui inter meæ ſortis profeſſores nuper non emeritus quidem ipſe, ſed veteranis proximus exiſtimabar, in hodiernæ vitę inſtituto quaſi tyrociniũ factito, in qua veluti diſciplina rudimenta quoquo modo poſui, elementis imbutus [a] artis nequaquam tranſlatitię ægre ac gemebunde. Quapropter mecum eſſe actum nec pręclare nec indulgenter a prouidentia hoc caſu exiſtimarem: niſi opera nunc tibi cętereçq; familiæ meæ nauanda, nationiq; fortaſſe literatorum in vniuerſum, fructum olim mihi conſtaturum [b] opereçq; precium ſperarem & confiderẽ: in iis etiam tabulis quas inſtitui ad queſtum [c] auctumq; liberalem, non ad conditionem cenſu amplificandam, quam in partem rationum [d] Mercurii queſtorii numen vix vnq̃ expertus ſum pręſentiſſimum. Tibi vero in pręſenti antiquiorẽ nullam curam eſſe volo, q̃ quomodo in tuo munere te præbeas gnauum atq; officioſum: [e] in cauſamq; communem ac gẽtilitiam incumbas obnixe & alacriter: & pro puerili nũc parte auſpiceris quod olim pro virili faciendũ ſit, vt nomẽ noſtrũ viciſſim quoq; illuſtres, & certatim imitatione exẽpli domeſtici. Ad quod certe omneis tuos ſenſus tute cõparare eo enixius & pręſidẽtius debes, quo procliuiora longe omnia offenſurus es poſt me orbitę tibi ductorẽ [f] compendiiq; pręmõſtratorem. vt interim id mittam, ꝙ [g] ętas tibi ęqualis ętates exceptura eſt literarũ plane inſtauratrices. Quanq̃ ſi recte rem expendas: non tam tibi decus quęrendum hac induſtria pariẽdumq;, q̃ tuendo cumulãdum relinquo, retinendumq; quod partum inueneris. Cuius rei cõſideratio nõ ſecuritatem tibi facere ſed ſolicitudinẽ debet acrioremq; contentionem. quippe qui nõ neſcius ſis (vt opinor) quãtum te dedecus pro hoc maneat hęreditario decore (quantulum id erit cunq; ſi diutius vixero) ſi quidẽ hoc cõmittas vt tanq̃ degener, nec agnitu digna proles, tuẽdo mediocri nomini impar fuiſſe videare. Vteris igitur ſi ſapis iſtius ętatulę facultate ſatis a natura inſtructa, oĩumq; rerũ occaſione quas nũc habes tanq̃ [h] in numerato: ad eãq; contentionẽ accinctus, [i] hortamẽta condiſcipulis factitabis: ne ſi expectationẽ meã de te atq; illis vos deſtituiſſe vulgo innotuerit, cauſari iure iam nequeã labores, curas, angores, omniaq; huius inſtituti incõmoda: quod nuper ętate iam grãdi ſuſcepi, non mihi cupiditatiq;, ſed vobis poſteritatiq; [k] perferre. Quòd ſi (vt ſpero) pro ingenii ętatisq; captu &

facultate mecum tute conſpiraueris & contenderis,ſpes eſt vtrinq; foris me & tanquam militiæ,te domi & in quiete certatim rem gerentibus,gentilitiis imaginibus noſtris ſplendorem in dies maiorem plenioremq; acceſſurum. Vale. Blæſis,decimo Calendas Ianuarias. M. CCCCCXX.

.t. Non operarum illo quidem &c.)Illo pro ipſo vt ſæpe ponitur a Cic.in Epiſt. Caius Curtius Mithres eſt ille quidem(vt ſcis)libertus Poſthumii. Q anq̃ non tã in hac ſpecie relatiue ponitur,q̃ abundat ornatus cauſa,vt in Bruto,Dicebant pro ſe oratores,non illi quidem principes, ſed tamẽ oratores. Ille.

.u. Immunitatem &c.)Satagentes enim aulici ſæpe videntur negocioſiſſimi.

.x. Atq; in officina &c.)Id eſt in ſtudio philoſophiæ.

.y. Vt eſt in prouerbio gallico) Vulgo dicimus de homine iam veteratore in quouis artificio, eum maduiſſe & contractum eſſe, qui ſermo a telis & pannis tractus eſt, quæ poſt texturam perluũtur & poſtea inſolantur. Panni etiam poſt texturam a fullonibus curati,tonſorumq; forfices experti prelis ſubiiciuntur.ibiq; ab implicatu formam accipiunt,verſumq; in medio contrahũt qui poſtea eximi nequit. Veſtes quoq; diuturno cinctu ſtriatæ,poſtea in diuerſum ſtrias contrahere vix poſſunt. Vnde natum prouerbium. Maduiſſe & cõtractũ eſſe. Striatæ veſtes.

.z. Reconcinnari)Reconcinnare eſt curare,inſtaurare,denuo componere, incondita digerere. id eſt ἀκέσασθαι ἐπισκευάζειν. πάλιν ἐνθιλῆν. Cic. Tribus locis ędifico,reliqua reconcinno. Recõcinnare. ἀκέσασθαι. ἐπισκευάζειν.

.a. Artis nequaq̃ tranſlatitiæ &c.)Id eſt,tandem prima elementa aſſecutus artis aulicę,quę nõ cuiuſlibet eſt ingenii,tandem autem & vix aſſecutus,nec ſine gemitibus ac ſuſpiriis,hoc eſt cum maximo labore animiq; ægritudine.

.b. Operæprecium)Hic mercedem tanto labore digna ſignificat,quæ propria eſt eius dictionis ſignificatio.ſic Liu. Ibi dies aliquot fruſtra abſumpti.& quia vix operęprecium erat,abſceſſere , id eſt q̃a vix tanti erat oppidum illud capere. Idem,Tempus eſt opulenta nos ac ditia ſtipendia facere & magna operæprecia mereri. Inde fit vt operæprecium pro vtili & compendioſo accipiatur,vt apud eundẽ,Fraus fidem in paruis ſibi præſtruit,vt cum operæprecium ſit cum mercede magna fallat. Et Cic.pro Roſcio Amer. Si nihil in iſta pugna Roſcii quod operæprecium eſſet fecerent,quam ob rem a chryſogono tantis præmiis donabantur? Operæprecium pro memorabili & non ſpernendo dixit,hoc eſt quod precio & præmio dignum ſit.

.c. Auctum liberalem)id eſt ad augmentum nominis lucrumq; homine ingenuo dignum. hoc eſt ornamentum familię & imaginum. Cic. Auctum pecunia hominem pro Cluent.dixit,id eſt locupletatum.& ad Atticum, Filiolo me auctum ſcito. Tranquil.in Vitel. Principium indulgentia non ſolũ honoribus,verum & ſacerdotiis ampliſſimis auctus. Cic. Ornatum fere dicit pro honoribus aucto, & ornamentum pro beneficio honorifico,vt ad Cæſium ſcribens,Quæcunq; a me ornamenta in te proficiſcẽtur,elaborabo vt omnes intelligant a me habitam eſſe rationẽ tuæ maiorumq; dignitatis. Operęprecium. Auctus. Ornatus. Ornamentũ.

.d. Mercurii quęſtorii)Quęſtorii a quęrendo.quæſtorium vocat Mercurium quem Græci κτήσιον dicũt vel κερδῷον. Eſt enim κτήσιος ζεύς,q in ęrarius & quęſtorius dicatus erat:quaſi fortunator & quæſtorius,& quaſi lucripetis propitius. Quæſtorius. κτήσιος. κερδῷος.

.e. In cauſamq; communem ac gentilitiam incumbe)Id eſt Budæorum familię. In cauſam autem cõmunem incumbere eſt pro virili parte tueri cauſam communem. Cic.in Philip. quarta,Incumbite in cauſam Quirites vt facitis. Nunq̃ inter Senatum & nos conſenſus maior in vlla cauſa fuit. In cauſam. Incumbere.

.f. Compendii præmonſtratorem)Id eſt,viæ quę breui eo te ducet tempore,quo ego contendi. Compendiũ.

.g. Ætas æqualis tibi &c.)i.homines tuæ ætatis hoc eſt qui eodẽ ſeculo literis ſtudebũt,ſuccedẽt ętati & ſeculo noſtro quod literas priſcas inſtaurauit.quare om̃ia ętas tua prona cõplanataq; inuentura eſt.

.h. In numerato)Parata expedita ac deprompta. In numerato

.i. Hortamenta &c.)Tranſlatio a re nautica. Hortator enim eſt celeuſtes de qua dictione in Annotationibus primis dictum eſt. Hortamenta. Hortator. Celeuſtes.

.k. Perferre &c.)Perferre eſt rem ſuſceptam ad extremũ vſq; ferre,quaſi oneri ſuſcepto nõ ſuccũbere. Perferre.

Gulielmus Budæus Ioanni Curtino S.

LAEtatus ſum ex literarum tuarũ lectione,eo maxime q enatam inter te & Draconem meum video egregiam & gnauam,iſtaq; in ætate decorã cõtentionem,documẽtum mihi dandi operæ a vobis impenſę in ſtudio literarũ atq; in gymnaſiolo noſtro,eamq; ob rem impulſus ſum & perpulſus cũ mihi non mul

abunde [q] eſſe alteri videretur. Proinde præciſam vndiq; tibi ſpem, & regreſſum ad veniam ſatis perſpicis, niſi inculpatam curam atq; [r] irreprehenſam in hac perfungenda prouincia adhibueris, quam ad tempus definitum tibi mandatam me miniſti, & libens ſuſcepiſti. In qua etiam hoc ineſt, vt [s] euentum præſtare tu debeas, ſi mihi probare te contendis. [t] niſi ſi maior vis aliqua in excuſationem ceſſura ſit, quæ legibus omnino ſuperior eſſe videatur. Neq; vero hæc ideo conteſtari ac prædicere in mentem mihi nunc venit, ꝙ quicq̃ addubitem de voluntate tua mihi ea ſponſione obſtricta, ideoq; nunc quaſi ſuſpectam fidei labefactæ [u] poſtulem ob aliquod tuum factũ dictumve, nihil quicq̃ nobis huiuſcemodi incommodæ ſuſpiciunculæ inceſſit, ſed libens hoc facio tuum vt animum ad id acuam & incitem, ad quod ſuopte nutu atq; impetu propenſum eſſe video, quando [x] cordi tibi eſſe eam commonefactionem ſenſi: cum hoc quoq; ꝙ extemporali huic ſcriptioni aliud argumentum potius non occurrit aut promptius. Quod de tua mecum peregre profectione ſcribis, [y] actam te rem agere ſatis ſuſpicari te arbitror, neq; ſi tui arbitrii rem facerem, optionemq; tibi darem liberam, arbitror te id conſilii capturum, vt tempuſculi intertrimento quod tibi occaſio raptim præteritura nunc indulget, animo iſti tuo geſtienti ac præpropero obſequerere. [z] Bimam aut trimam diem tibi fortaſſe [&] præſtituit tua ratiũcula, quam quaſi appendicem meæ aut cum ea implicitam, abſenti tibi aliudq; agenti vt

.o. Euangelia) Eſt in Annotationibus ſecundis.

.p. Deprecabilem) Id eſt, expiabilem. Deprecabilis.

.q. Eſſe alteri videtur &c.) i. ſupra id quod alius q̃ſpiã ſatis eſſe duceret. Abũde eſſe hic dicitur, vt ſatis eſſe. Pli. in Epiſtolis, Interim abunde eſt ſi epiſtolæ non ſunt tibi moleſtæ ὅσ᾽ ἀρκοῦντως ἔχει. Abunde eſſe.

.r. Irreprehenſam &c.) ἀνεπίληπτον, quæ reprehendi iure non poſſit, ſicut Cicero comprehenſum animo in acad. cum maiore fiducia q̃ comprehendibile dicit, & perceptum quod percipi poſſit q̃ perceptibile, & aſſenſum q̃ aſſenſibile. Irreprehẽſus. Cõprehenſus Comprehendibilis. Perceptus. Aſſenſus.

.ſ. Euentum præſtare) Hoc Græci dicunt ἐγγυᾶσθαι τὸ μέλλον ἔσεσθαι. Sic dicitur vt præſtare culpã, hoc eſt alienã culpam in ſeſe recipere, vt rei euentum ſuo periculo eſſe velle, & fide ſua eſſe iubere rei futuræ euentum. Cic. de Orat. Perge vero Craſſe, iſtam enim culpam quam vereris ego prȩſtabo. Idem ad Q. fratrem, Horum vero qui quaſi ex cohorte prætoria appellari ſolent, non modo facta, ſed etiam dicta omnia præſtanda nobis ſunt. id eſt, culpam eorum recipere in nobis debemus, ſeu opere ſeu verbo peccarint, eorumq; nomine pœnam luere aut damnum ſarcire. Euentũ præſtare. ἐγγυᾶσθαι &c. Præſtare culpam.

.t. Niſi ſi maior vis &c.) Quid ſit vis maior, eſt in Annotationibus.

.u. Poſtulem &c.) Poſtulare ſuſpectum & ſuſpecti iuriſconſulti dicunt, pro deferre & accuſare tutorem aut curatorem vt ſuſpectum malæ adminiſtrationis. Vlpianus, Primum igitur tractemus vnde deſcendat ſuſpecti crimẽ, & apud quos poſtulari quis poſſit ſuſpectus tutor. Per tranſlationem igitur dixit poſtulare ſuſpectam voluntatem fidei labefactæ. Poſtulare ſuſpectum & ſuſpecti.

.x. Cordi eſſe) Id eſt gratum eſſe & placitum. Cordi eſſe.

.y. Actam te rem agere) Id eſt, fruſtra contendere. Actam rem agere.

.z. Bimam aut trimam &c.) Id eſt, duos aut tres annos vt in Annotationibus dictum eſt. Bima dies &c.

.&. Præſtituit &c.) Huius loci per tranſlationem enunciati, hæc eſt ſententia, iſta fert ratio ȩtatis meȩ valetudinis vt non vltra alterum, aut tertium annum ego tibi operã nauare in hoc vitæ genere poſſim. Quare tibi hȩc eadem ratio non amplius tempus ſtudii liberi & ab alia cura feriati indulget, quãtum quidem ego conicio. Proinde cum mea ratione quæ latius patet. id eſt. quæ numeroſȩ familiæ curam complectitur, tuam ratiũculam (quam lingua vernacula puſillum caſum vocat) cum mea vt ſubducam neceſſe eſt. & pro te hanc curam ſuſcipiam, interim dum tu literis vacas. in qua ratione ſubducenda ætatis meæ & facultatum memini, & ex earum perpenſione ita ſummam ſubduco, vt nihil ſupra vires animo agitem aut ſupra ȩtatis captum ſuſcipiendum mihi putem. alioquin ſi mihi vitam longiorem ſtulte promitterem, aut fortunas copioſiores tibi fratribuſq; poſt mortem relicturum, & ad illam ſpei vanitatem rationem tuam meamq; colligerem, familiȩ calamitatem fortaſſe pro copia ſperata relinquerem: quod conturbare rationem dicitur, vt in Annotationibus dictum eſt. Conturbata etiam ratio eſt quȩ male collecta eſt, hoc eſt παραλελογισμένη. Ratiuncula. Conturbare rationem. Conturbata ratio. παραλελογισμένη.

colligam neceſſe eſt, & ad modum ætatis meæ captumq; facultatum ſubducam & attemperem, niſi conturbatas tibi cæteraq; familiæ rationum tabulas aut confuſas excedens e vita relicturus ſum. [b] Tabularum autẽ huiuſcemodi conficiendarum nondum ita tu concipere formulam per ætatulam potes, vt ſummam cõſilii certi atq; inſtituti domeſtici colligere apte atq; appoſite poſſis ad tempus, ſortẽ, & facultates cæteraq; animaduertenda, quæ rationibus noſtris inſunt. Quocirca æquum eſt aſſenſum tuum arbitriumq; te præbere in vniuerſum [c] obtemperatura, quaſiq; pręſto ſiſtere mihi paſſim [d] ad imperia accipienda, ac quicquid indixerim muneris aut operis obitura cum ſumma æquitate animi. Proinde cæteris de rebus in vtrãuis aurem vt dormias licebit: id modo accurate videas, quonam modo tandem intra id tempuſculum, quod cum cæli ſolisq; vertigine rapitur, mihi ſuſcepti a te operis inſpectori futuri, recta atq; eleganti doctrina excultum animum tuum perpolitosq; mores præſtes, dignumq; te ipſum idoneumq; exhibeas, qui in publicum celebritatemq; hominum quaſi in ſcenam ac theatrum producare citra ſugillationem vllam noſtram. Velim vero vt cogitatione præſumas te in id tempus incurſurum, quo ruſticitas morum & craſſa (vt aiunt) auitaq; Minerua, ab omni pene ordine, omniq; cœtu & ſodalitate lauta & honeſta exploſa erit & abdicata, vt qui ſpecimen ſui daturus prodeat in medium, [e] ad Momi (vt ita dicam) ſpeculum afformare mores, ſermonem habitumq; debeat, niſi obrui riſu cauillisq; non nolit, [f] ſimulac primore aſpectu ad populum primoresq; offenderit. Enimuero ad hanc fiduciam ſui comparandam, non modo labor vehemens & aſſiduus cum naturæ congruẽtis adminiculis, ſed etiã acris & ſibi ſemper inſtãs animaduerſio valebit, peruigilq; & circũſpectatrix animi contẽtio, omnia perluſtrãs & auſcultãs quę ad ſenſum cõmunẽ pertineãt in moribus iã receptis inſtituendũ ac perdocendum. Porro [g] qui in celebris cõuerſationis atq; honeſtę (vt ſic loquar) officina expolitus, vocis ac facundię fiduciam a literarũ ſtudio ſibi cõparauerit, cũ decentia habitus, motus, ſtatus, omniq; corporis affectu venuſto, ingenuã atq; emẽdatam educationẽ præ ſe ferente, ſimulq; hęc omnia ſalibus noſtrę ętati gratis ac cãdidis condita & aſperſa, is demũ omnes (vt ſic dicã) numeros vrbanitatis atq; lepôris tenet, quæ gratioſos ipſa iuuenes faciunt, & a contuitu ſtatim commendabiles penitusq; admittendos quocunq; introierint. At vero huius diſciplinæ artificiiq; tyrocinium niſi iſta ætate adoleſcentuli auſpicentur, non perinde vtiq; poſtea ætas iam contumacior docilem ſe præbet, & quo velis cunq; flexibilem & verſatilem. quũ interim meta literarum doctrina, quanlibet ab [h] incude conformatos aut malleo [i] ductiles mores afferat, horrida per ſe & ad vulgus primoresq; [k] offenſatrix fere ſit quoad expolitionem quoq; elegantiæ a celebritate & conſuetudine nitidiorum iuuenum addiderit, [l] atq; ſuam cuiuſq; ſeculi ordinisq; palęſtram, quæ velut condimentum fuſa atque imbuta per omnes actus vitæ ac partes eſſe debet, & cum decoro conſociata perſonæ cuiuſq; atque ætatis. Atque hæc eſt fere [m] indicatura adoleſcentis hominis aut iuuenis, qui naturæ dote præditus cum eſſet, laborem, induſtriam atque exercitationem ſumma cura in annis prętextæ adhibuit, ad abſolutionẽ ſui, quo vẽdibiliorem in toga virili ſe redderet, ad honôresq; adipiſcendos aptum & commendatum in vulgus & optimates, apud

quos attollere tum demum vultum, & verba facere poteſt. Vale. Bleſis, peruigilio Natalis dominici. M. D. XX.

.b. Tabularum autẽ huiuſcemodi conficiendarũ &c.) Tabulas conficere quid ſit vide in Ann. primis.
.c. Obtẽperatura) Sic Liu. Iã ludi latineꝗ́ꝫ inſtaurata erant. Saluſt. Nox & prẽda hoſtẽ remorata ſunt. Adiectiuum plurale i neutro poſt duo ſingularia.
.d. Ad imperia accipienda &c.) Tranſlatio eſt are militari. In caſtris enim ad imperia accipienda ductores ordinum ad prẽtorium conueniebant, vt eſt apud Polybium in politia Ro. Eſt etiam imperium accipere iuſſis obedire. Liuius, Quo metu perculſæ cæteræ ciuitates imperium acceperunt. Imperium accipere.
.e. Ad Momi (vt ita dicam) ſpeculum &c.) Ad exactam obſeruationem, exquiſitioremq́ꝫ animaduerſionem q̄ quæ reprehenſioni obnoxia ſit.
.f. Simulac primore aſpectu ad populum primoresꝗ́ꝫ offenderit) Offendere apud aliquem ordinẽ, eſt infeliciter agere, ita vt ab eo nõ probetur is qui agit, hoc eſt in malam opinionem incidere. Cic. ad Q. fratrem, Nam apud illam perditiſſimam atq́ꝫ infimam fecem populi Pompeius propter Milonem ſuboffendit, & boni multa ab eo deſiderant, multa reprehendunt. Idem pro Cluent. Cum eſſet nemini dubium illum potius iudicari neceſſe eſſe, qui bis apud eos iudices offendiſſet, q̄ eum qui bis iis cauſam probauiſſet. Offendiſſet, id eſt damnatus eſſet, contrariam ſententiã tuliſſet. Offendere apud. &c.
.g. Qui in celebris conuerſationis &c.) Id eſt, qui ab hominum celebritate & frequentia ſenſum communem didicerit, vrbanam prudentiam comparauerit, & agendi differendiq́ꝫ inter vrbaniores homines vſum tanq̄ magiſtrum habuerit expolitionisꝗ́ꝫ artificem, in cuius officina ſe perpoliendum præberet. Politio enim de homine dicitur. Cic. in ſecundo de Oratore, Vt videatis q̄ ſit illud genus iſtorum qui ſibi eruditi videntur, hebes & impolitum. Polire.
.h. Ab incude) Alludit ad illud Horatii, Et male tornatos incudi reddere verſus. Incus.
.i. Ductiles mores) Cœlibet aſſidua doctrina inſtitutos, & dociles mores habeat & flexiles.
.k. Offenſatrix &c.) Offenſator eſt ἁμαρτηλὸς, προσπταίειν εἰωθὼς quaſi offendiculis incurrere ſolitus. Quintilianus de dictandi more loquens, At idem ille qui excipit, ſi tardior in ſcribẽdo, aut inertior in legendo velut offenſator fuerit, inhibetur curſus. Offenſatorem appellat. qui in legendo ibidem reſiſtit, aut potius qui perperam legit. Alibi de extemporali dictione loquens, Si non interſiſtentes offenſantesq́ꝫ, breuia illa atq́ꝫ conciſa ſingultantium modo eiecturi ſumus. Inde venus offenſans. Plinius de iis quos coitus impetus deſtituit re nõ peracta. Sic enim inq̄t libro vigeſi. de Siſere erratico, Heraclides contra argentum viuum dedit, & venerem ſubinde offenſantem. Eſt ergo offenſator qui in re quacunq́ꝫ ſępe excidit ab eo quod ſuſcepit & quod efficere contendit. ὁ μὴ κατορθωτικός, ὁ ἀτυχητικός. Offenſator. ἁμαρτηλὸς Offenſans venus. κατορθωτικός. ἀτυχητικός.
.l. Atq́ꝫ ſuã cuiuſq́ꝫ ſeculi ordiniſq́ꝫ palęſtrã) Cuiuſq́ꝫ ſeculi & ordinis palęſtrã appellat mores, geſtus, habitus affectuſq́ꝫ corporis vnicuiq́ꝫ ordini conſentaneos & in vnoquoq́ꝫ ſeculo probatos, vt ſit palęſtra huius ſeculi modus quidam recẽtis vrbanitatis, decorumq́ꝫ hac ętate plauſibile, quod pridem fortaſſe indecorũ habebatur, vt eſt viciſſitudo ſua moribus & inſtitutis. Vide de hac dictione in Annotationibus. Palęſtra.
.m. Indicatura) Vide in Annotationibus primis.

Gulielmus Budæus Baptiſtæ Fliſco. S.

NON inuitus vt agnoſcã Baptiſta doctiſ. ingeniorũ [n] ſympathian tibi mecum intercedentem ad beneuolentiam naturę ſponte conciliandã, epiſtolæ tuę fides efficit cum ſingulari humanitate. Mentiũ eñi conſenſum inter nos atq́ꝫ iudiciorum animaduertiſſe videris: e ſcriptisq́ꝫ meis obſeruaſſe, qui eã ad me epiſtolã ſcripſeris. Quo fit vt tuo merito redamandũ te habeam, qui mihi amicitiã tuam [o] defers, quaſi naturæ affinitate neceſſitudineq́ꝫ ſimilitudinis peculiariter commendatam, præter charitatem illam latius fuſiusq́ꝫ patentem, qua literarum elegantiũ ſtudioſi & cupientes, commẽdati inuicem eſſe debẽt, atq́ꝫ inter ſe

.n. Sympathian) Sympathia, id eſt conſenſus naturalis eſt inter ferrum & lapidem magnetẽ, vt inter aquam & ignem antipathia, ex Plinio in præfatione. xx. lib. Cic. in ſecundo de Diuinatione, Cognationem (inquit) naturæ & conſenſum & quaſi concentum συμπάθειαν Græci appellant. Gellius libro vndeuigeſimo, Oſtrea & alia quædam ſympathian cum luna habere dicit, vt cum ea augeſcant & ſeneſcant. Ingeniorum igitur ſympathia eſt conſenſus naturæ ad ea ſtudia eandemq́ꝫ animorum contentionem, quæ ſympathia conciliatrix eſt hominum blandiſſima. συμπάθεια. ἀντιπάθεια.
.o. Defers) Deferre amicitiam eſt vltro ad amicitiam prouocare, & amicitiam offerre. Cic. ad Cecinnã, Interea tibi abſenti & optimo filio tuo ſtudium operam laborem iam pridem & pollicitus ſum & detuli. Et ad Trebatium, Vniuerſum ſtudium meum & beneuolentiam ad te defero. Deferre amicitiam.

beneuolentia proſequi commodaq; æmulatione. Qđ vero iudicium meum de ho
mine peracuto magnopere poſtulas: dicendi etiam facultate [p] (vt in eo genere)
prędito, quaſiq; obteſtante me amicitia naturę ſponte contracta, ſententiam me
rogas de re in magnam iam controuerſiam ſermone hominum deducta, in iu-
diciumq; tracta doctiſſimorum variis admurmurationibus: ęgre equidem ad-
ducor ſententiam vt proferam literis conteſtatam. quippe qui rem ita natam eſſe
videam, rerum vt ille nouarũ aſtructor ac diu inauditarũ, receptarum vero fixa-
rumq; opinionũ abrogator & [q] exploſor, mira fiducia (ſiue illa eſt vt multi vo-
lunt [r] cõfidentia) ſubnixus in certamen periculũq; iudicii frequẽtiſſimi [s] nõ ſor
didatus, non ſqualidus, non demiſſus prodeat: nullo deprecatore, aduocatis non
paucis comitatus, [t] cauſidicis ſuccinctus nõ infacũdiſſimis. Hic vero qui vir, quã
taq; exiſtimatione fuiſſet, niſi plauſitãte ſtudioſius turba & comitatu, ſuſceptę a
ſe perſonę, conſenſu deinde doctiſſimi [u] cuiuſq; delatę, obliuiſci inſtitiſſet: ex eo in
telligi poteſt, ꝙ in actu arduo & pene intractabili apud aures huiuſcemodi ar-
gumentorum inſolentes: non ante deſtitutus eſt ab orcheſtrę & ordinum bona
parte, q̄ flocci iam factitare iudicium [x] theatri tãti viſus eſt magnę parti prę ani
mi contentione, vnaq; communis prudentię reuerentiam atq; auctoritatem deco
riq; calcare. Quæ ſimul ipſa contentio non iam charitati publicę vela, cæterum
irę [y] acerbiori pandere, atq; peruicacię ſuſpecta eſſe cœpit: quorũdamq; adeo o-
pinione comperta, [z] frigere iam homo ad optimates, nec ſecundo populo teno
rem vt antea argumentum nouum fabulaq; perferre. Et quidem quod ad me
pertinet: vt primum vir ingenioſus & acer in ſcenam prodire cœpit doctrinę ſpe
cimine vno aut altero in publicum, [a] deſignabunde quidem illo fortaſſe, ſed ta
men circunſpecte edito, libenter ipſe atq; etiam cupide feci vt me ſtudio eius fate
rer admirationeq; teneri. quippe qui eximię ac ſingulari doctrinę, vindicandę ve
ritatis fiduciam cum animi pręſtãtia addidiſſet & cõiunxiſſet. Quotus enĩ ųſq;
innocẽtię ac veritati fauens hoc non faceret, vt quem hominẽ videret publicã vi
cem ęgreferentẽ, ꝙ error atq; ignorãtia dira per rerũ actus ſummos graſſantia
cum impoſtura, [b] ius vſq; eo facere in noſtra capita fortunaſq; valuiſſent, com-
munis iam vt ſenſus [c] ferendę veritati ac ne audiendę quidem eſſet, eum ipſe ho
minem ingenti ſtudio fauoreq; proſequeretur, diuq; ſuperſtitem eſſe cuperet &
incolumẽ, quãdiu quidem certe incũbere ſtatuiſſet ad ea peſſundãda dedecora,
rectęq; intelligentię ſplendorem in mediũ proferendũ & expandendum? Id enĩ
perinde eſſe mihi videtur, atque ſi orbis hanc noſtram partem paulatim oculis
mentis captam, paucorumq; hominũ dolis ac commẽtis in fraudem captionẽq;
delapſam luculentam & [d] prope capitalem, cęlitus quiſpiam legatus ſuſcipiente
populo in integrum reſtitueret. Proinde quum ille doctiſſimorũ quorundam ſu
periorum ętatum vel [e] pręſcripta excipiens, vel exempla ſecutus, veritatem atque
innocentiã doctrinę in publicũ reducere poſtliminio auſpicaretur: cauſam vtiq;
non ſuam actitare, [f] ſed popularem plaudendamq; actionem concipere videba-
tur aduerſus iſtos veluti [g] plagiarios, in quorum iniquũ imperioſumq; mãcipiũ
longa iam poſſeſſione dediderant ſeſe multorum ſeculorum capita, natalibus
iam olim reſtituta ſumma & [h] ſacroſancta manu, ingenuitateq; donata in perpe-
tuum. Queis quum ipſis ex æquo bonoq; viuere [i] quaſi ſuis legibus, ab initio

rerum recte atque ordine conſtitutarum datum eſſet, eoque iure maiores aliquandiu [k] melioribus orti ſeculis vſi eſſent [l] incorruptibilibuſq; auſpiciis, degenerante ſubinde (vt natura fere rerũ comparatum eſt) diſciplina, in mores,

.p. Vt in eo genere &c.) Id eſt, pro eorum hominum inſtituto, qui parum dicendi ſtudio inclareſcere ſoliti ſunt, de Theologis loquens. Sic Cicero in Bruto, Solonem etiam poſteriq; Calliſthenem multum vt temporibus illis valuiſſe dicendo.
Vt.

.q. Exploſor &c.) Cum plauſu eiicientem ſignificat aut manuum comploſione.
Exploſor.

.r. Confidẽtia &c.) Sic Cicero in Tuſcul. Qui fortis eſt, idem fidens (quoniã confidẽs mala conſuetudine loquendi in vitio ponitur, ductum verbũ a confidendo quod laudis eſt) qui autem eſt fidens & reliqua.
Confidentia.

.s. Non ſordidatus &c.) Non tanq̃ reus & miſerationem captans, vt olim qui in reatu erant. De qua dictione vide Budeum in ſecundis Annotationibus.
Sordidatus.

.t. Cauſidicis ſuccinctus &c.) Comitatus & ſtipatus aduocatione hominũ dicẽdi vi preditorũ. multos enĩ acres viros & diſertos in ſuam ſententiã traxit. Liuius lib. ii. ſecũdi belli Pu. Iuuenem flagrantem cupidine regni, viãq; vnam cernentem ſi ex bellis bella ſerendo ſuccinctus armis legionibuſq; viuat, velut materiã igni prębentes ad exercitus miſſitis. δορυφορούμενος, ἐζωσμένος, περιεσταλμένος.
δορυφορούμενος. ἐζωσμένος. περιεσταλμένος.

.u. Cuiuſq; delatę &c.) His verbis ſignificat perſonam quã ille ſibi aſſumpſerat. ſ. repręhenſoria faſtus eccleſiaſtici & inſolẽntiae ſacroſancti ordinis. viſqueadeo in capite eius ſedulę ab initio, vt vltro ad eum homines ſummo conſenſu delaturi fuerint. Actum autem intractabilem dicit vt reſpondeat perſonę quę ad fabularum actores pertinet. & ſignificat repręhenſionem apertam nundinationis honorum, munerum ſociorum, altariſq; rerum quę ſcitis diuinis apoſtolicisq; inſtitutis, cõmercio nummatio exemptę ſunt.

.x. Theatri tanti viſus eſt &c.) Id eſt, totius occidentis.

.y. Irae acerbiori pandere &c.) Id eſt ſe non charitati, rapiendum & zelo permittere ſed cõtentioni acerbę.
Frigere.

.z. Frigere iam homo &c.) Frigere eſt eorum qui plauſum non aſſequũtur. Cicero in Bruto, Quare tibicen dixerit diſcipulo ſane frigenti ad populum, Mihi cane & muſis. idem, Nonnũq̃ frigidus, interdũ facetus. Sic Quintil. in. ii. Itaq; illud quaeſtionum & argumentorum frigus apud corrupta iudicia euitant. ψυχρολογία a Graecis dicitur & ψυχρολογεῖν. verbum autem cœpit hoc loco ſubaudiendum relinquitur elegantiae gratia, vt apud Ciceronem in Verr. Quod vbi auditum eſt, aeſtuare illi qui dederunt pecuniam, putare nihil agi poſſe abſente Epicrate, id eſt aeſtuabant, vt frigere pro frigebat vel frigere cœpit. Hac figura Cicero ſæpe vſus eſt, vt hiſtorici ſolent.
Frigidus. Frigus. ψυχρολογία. Infinitiuum pro imperf. Cœpit.

.a. Deſignabunde) Id eſt καινοτόμως, nullo exemplo. Eſt enim deſignare nouum aliquid & inuſitatum inceptare.
Deſignabũde. καινοτόμως.

.b. Ius vſqueadeo facere) Ius facere dicitur quod iuris atq; legis vim habet. Vlpianus non ambigitur ius Senatum facere poſſe, hoc eſt Senatus conſulta pro lege haberi, verbum eſt iuriſperitis notum. Sic ius eſto, pro legis vim atque auctoritatem habeat. Cicero de Leg. lib. iii. Quod is qui bellum gerat imperaſſit, ius ratumq; eſto. verba ſunt. xii tabularum.
Ius facere. Ius eſto.

.c. Ferẽdae veritati &c.) Hic ſermo vt alibi etiam dictum eſt antiquus fuit vſitatus. Liuius, Rempublicam deum benignitate eſſe gratiae referendae Cicero, in coniectura cum eſt inficiando reus, accuſatori haec duo prima ſunt. Celſus, Aliud eſt emplaſtrum eodem nomine quod puri quoq; mouendo eſt, id eſt mouere eſt.
Gerũdiuũ datiui caſus.

.d. Prope capitalem &c.) Propter diſcrimen animarum. quibus vinciendis ſoluendiſq; nundinae Romae publice inſtitutae ſunt, & quoquo gentium dimittuntur.
Nundinae pontificis.

.e. Pręſcripta &c.) Eorũ pręſcriptionibus ſuccedẽs, quos ſuperioribus ſeculis idẽ incohaſſe notum eſt.

.f. Sed popularem &c.) Actiones quędam populares ſunt, quae olim vnicuiq; competebant, qui primus experiri bona fide cœpiſſet. Paulus. Popularem actionem dicimus quae ius ſuum populo tuetur. Vlpianus, In popularibus actionibus is cuius intereſt praefertur. quoniam autem populare ſignificat gratum populo, & plauſibile, ideo plaudendam addidit.
Actiones populares.

.g. Plagiarios &c.) Qui in ſeruitutem tam obnoxiam ſcitis Romanis nummariiſq; ſanctionibus & regulis aſſerunt familiam domini, licet ingenuam aut natalibus reſtitutam. hoc eſt, libertinę conditioni exẽptam pacto myſtico, fœdere ſancto, hoc eſt baptiſmo.
Plagiarii põtifices.

.h. Sacroſancta manu) Alludit ad manumiſſionem.

.i. Quaſi ſuis legibus) Qui nullius imperio ſubſunt αὐτόνομοι dicuntur, nõ ſine legibus ipſi, ſed probatis viuentes legibus & complacitis. Ex aequo autem & bono viuere eſt, ad normam diuinitus inſtitutam viuere, quae charitate & pietate concreta eſt, ab auaritiaque omnino aliena & abhorrens, qua lege regi viuere eſt, quaſi ſuis legibus viuere, iis quidem qui rectam habent opinionem de rebus diuinis & aeternis.
αὐτόνομοι. Ex ęquo & bono viuere.

.K. Melioribus orti ſeculis &c) Circa eccleſiae primigeniae natalem.

.l. Incorruptioribuſq; auſpiciis) Id eſt, cum pontifices comitiis legitimis ab ambituque alienis deſignabantur. ſcripta autem inſtituta, appellat literis conſignata, propter libros decretales ad exemplum legũ ciuilium conditos, qui bona ex parte ſeminaria ſunt litium atque captionum improbiſſimarum in eccleſia domini.
Decretales liſtiũ ſeminaria & captionũ.

ritus ſcriptaque inſtituta tranſierunt a primis illis ſenſim abhorrentia, quorum diris minacibusque [m] ſanctionibus quaſi vinculis in nexum ſe abduci plurimæ ætates paſſæ, imperium tandem [n] iniquum faſtigiumque inuidioſum in immēſum auxere conniuentia ſua atque confirmauere.[o] Cuius impotentiæ iam intolerandæ cum vir ille alioquin (vt diximus) acer, & inſuper incurrens in rem iam inclinatam, ac fatali fortaſſe viciſſitudine impulſam, cum facem inuidiæ admouere egregie adortus eſſet, ſanę partis hominum tanto incepto [p] pūctum fere emerebatur. Siquidem fatali neceſſitate natum id eſſe facinus plerique perhibebant ob diſſolutam ætatis huius licentiam ac præcipitem, quę numeros ipſa ſane iam omneis impleuit inclinationis rerum iādiu orbi impendentis, quum nihil comminiſci quiſquàm poſſit reliquum quo magis frons perfricari tum [q] verticis rerum poſſit, tum ſummi atque ampliſſimi ordinis mortalium. Poſtea autem ſiniſtro quodam genio incohatam recte fabulam [r] ſtantemq; interturbare aggreſſo, primo & ſecundo eius actui ſequentīs abſoni ita eſſe ac diſſentanei cœpere, vt qui nunc primordia rei cum progreſſu recognoſcunt, [s] placidum poetæ priſtinumque animum in iis quæ ſubinde attexta ſunt deſiderare ſe dictitent. qui minus homini indulgent, ſatin ſanus ſit rogitant qui [t] aleam capitalem cum riſu (vt aiunt ipſi) Sardonio iactitet? Ita quam gratiam vir doctiſſimus primis orſis collegerat ab optimo quoque, & ſimplicitatis ſtręnuæ amantiſſimo, eam vereor ipſam repente ne effuderit in iis quæ ſuperioribus addidit acrius contendendo ore iam ac fronte non iiſdem. pręſertim cum receptæ auctoritatis ſcriptores aliquot refellendo, ſugillare non dubitarit, quos ſplendore nominis atque exiſtimationis iam adultæ obrutum ire operum ſuorum indicaturam fidemq; ſuſpicabatur. id quod equidem [u] nollem ab eo omnino factum, qui homini merito ingenii atque eruditionis faueo. Verum ille fortaſſe rationem olim conſilii ſui propoſitique viderit, quem ſic quoq; nunc viri graues nonnulli patrocinio ſuo fraudandum eſſe non cenſent, licet in vniuerſum liti pro eo ſe offerre vereantur, ne male conſulere honori atq; exiſtimationi ſuæ videantur. ſi decretis ipſius in totum ſubſcripſerint, quorū aliquot capita approbari iis non poſſunt qui eius ſectæ retinentes ſunt quæ auſpiciis [x] orthodoxæ theoriæ philoſophatur. ipſe non tam plane ſtatui quid de homine pronuciem, [y] q̄ pœnitenda quædam eius placita non inficior homini qui errorum longe lateq; vagantium profligationem aggreſſus erat. quam cum iāiā confecturus eſſet [z] & probaturus conſpirante optimi cuiusque opinione, ecce tibi tranſuerſus homo actus (vt eſt humana natura) fidem ſuam labefactauit, apud ęos præcipue qui multa fortaſſe alienę credere auctoritati, non item omnia poſſunt, nec tam pedibus in ſentētiam auctoris præeuntis tranſire didicerunt, q̄ ipſi viciſſim in tanto diſcrimine cenſere, & quod agitur expendere. Superi velim vt prohibeant ne vlterius homo pereruditus in animum inducat capitali certamine vim ſuam ſuorūq; experiri hominūq; iudicium, cuiuſmodicq; fatum tam pręceps cœptum maneat. Vale.

Nuper domū reuerſus cogitare primū cœpi de fide mea abſoluēda, quā epiſtola tua cum obteſtatione poſtulatrix, religione mihi quadam obſtrinxiſſe videbatur. Vale rurſus. Pariſiis. Idibus Decembris,

.m. Sanctionibus &c.) Anathemata ipſi vocant & fulmina, ſi quis ad vltimam ſyllabam nõ paruerit. Anathemata
.n. Iniquum) Immodicum, non æquum.
.o. Cuius impotentiæ) Imperii ſcilicet.
.p. Punctum) id eſt ſuffragium.
.q. Verticis &c.) Verticem rerum, ſummũ pontificatum appellare videtur, quoniam numinis inſtar pene habetur, diuiniſq; honoribus præditus, auguſtus eſſe cœpit. Vertex rerũ ſummus põtificatus.
.r. Stantemq;) Stare fabula dicitur cum placet. meminerat autem ſe ab initio tanq̃ de actu theatrico locutum, quare hæret in ſuſcepta tranſlatione. Stare.
.s. Placidũ poetæ) Comici ſcilicet qui primus hanc comœdiã docere cũ fiducia inſtituit hac ætate.
.t. Aleam capitalem) Iacere aleam eſt e more Græcorũ tractũ, cũ quid ſummi diſcriminis aggredi ſe ſignificabant, quod verbũ Cæſar in tranſitu Rubiconis vſurpauit, vt inquit Plutarchus, ἐῤῥίφθω κύβος. Aleam iacere. κύβος.
.u. Nollem factum &c.) Id eſt, optarem non eſſe factum.
.x. Orthodoxę Theoriæ &c.) Theoria, licet ſignificat apud philoſophos inſpectionẽ, ſpeculationẽ & contẽplationẽ, tamẽ apud eos qui vere & pie philoſophati ſunt, theoria rerũ diuinarũ contemplationẽ ſignificat, id quod etymologia vocabuli declarat. Quare apud Dionyſium theoria & Anagoge pro eodem accipiũtur, pro ſenſu oraculorũ myſtico & recondito, qui nos in cœlũ meditando ſubuehit, propeq; deum cernendũ .i. contẽplantibus prębet. De hac Synesius cõtra Andronicum ita inquit, θεωρία τέλος ἐστὶν ἱερωσύνης μὴ ψευδομένης τὸ ὄνομα. Theoria finis eſt ſacerdotii, ſiquidẽ nomen ſuũ non ementitur. Orthodoxi ſunt philoſophi, qui rectam veritatis opinionem ſummiq; boni, philoſophando inueſtigauerunt. Theoria. ἀναγωγή. Orthodoxi philoſophi.
.y. Quę pœnitenda quędã eius placita &c.) Id eſt, q̃ fateor eius quędã dogmata eſſe eiuſcemodi, vt eorum pœnitere oportuerit vnũquẽq;, qui tale incœptũ aggreſſus eſſet, quod abſolui non poterat vt non ab exordio ad finem conſtaret ei ſumma fides & auctoritas. Placita autem ſunt decreta & ſcita philoſophorũ. Dicimus enim, ſic placet Epicuro, voluptatem eſſe ſummũ bonũ, id eſt, Epicurus cenſuit & conſtituit. Placita.
.z. Et probaturus &c.) Id eſt omnibus approbaturus ſummo bonorum conſenſu. Cenſere trãſlatio eſt a more & inſtituto Romanorum Senatorum. Probaturus. Cenſere.

Obſtrinxiſſe) Cũ dicimus oro, obteſtor, obſecrove iureiurando alligamus hominẽ. Vt Cic. pro Cluen. Interea per deos immortales a legibus non recedamus. Obſtringere religione, iuriſiurandi eſt, quod Græci ἐξορκίζειν dicũt, quod quidã adiurare appellãt; cũ alioqui religione obſtringere ſit, alicuius animo religionẽ inijcere, hoc eſt, metu religionis temerariæ percellere aut perterrefacere. quod & religionis implere dicitur, hoc eſt, timoris numinis infenſi. Religionẽ offerre Gręce δεισιδαιμονία, huiuſcemodi rei gratia dicitur, id eſt, ſuperſtitio quę quid differat a religione in primis Annotationibus videbis, & ibidẽ quid ſit religione obſtringi, δι' ἣν, δεισιδαιμονίᾳ περιέχεσθαι ὡς μὴ ματαίων προσαιρουμένων. Inde illud Cicer. in Philipp. Inexpiabiles religiones in rẽp. inducerẽtur .i. anxietates & ſolicitudines ob iram diuinã reip. impendẽtem. Obſtringere religione. ἐξορκίζειν. Adiurare. Religionis implere. Religionem offerre. δεισιδαιμ.

Budęus Philecoo Sal.

VIx tandem cõpertũ vir amice a Principe noſtro, & credi cœptũ, [a]cõſcientia atq; auſpiciis Imperatoris Germanię incurſionẽ in agrũ Francicũ eſſe factã. idq; cõtra fœdus annis aliquot inuiolatum, id eſt [b]quoad e re hoſtiũ Frãcici nominis fuit cõſiliis pacis acquieſcere, potius q̃ vaniloquis hominibus auſcultare rerũ nouarũ cupiẽtibus. Nã vt nũc ſunt mores publice cõparati, nullam cõminiſci fœderis iciendi ſocietatiſq; coeundę formulã quiſq̃ poteſt, tã aut ſanctã, aut lege ſacrata dirarũq; imprecatione obſtrictã, ne Stygię quidẽ paludis numine inuocato, Diis quoq; inferis infallibili, vt tenacius quodpiã ſit vinculũ paciſcentiũ vtilitate. cũ honeſtas & religio priſcę quaſi vinũ fugiens, [c]ætatem iam & ſeniũ ferre nequeant: ne ius quidẽ ipſum gentiũ, vnicũ retinaculum pignuſq; cõmercii [d]mortaliũ lingua & moribus diſcrepantiũ, aſtringere iam fluxam fidem valeat, cautionũq; legitimarũ & ſolenniũ formulas tueri [e]ſacroſanctas aut venerandas. Et quidem ſi ad normã veritatis & fide bona loqui hac

.a. Conſcientia) Id eſt, eo conſcio & mandatore.
.b. Quoad e re hoſtium &c) Tãdiu firma pax fuit q̃diu imperator ſua intereſſe exiſtimauit, & qui cum eo conſilia pacis ac belli conſociarunt.
.c. Ætatem ferre &c.) Ætatem ferre nequeunt quæ ſenio & tempore exoleſcunt.
.d. Cõmercii &c.) Ex eo enim manauerũt pacta & cõtractus, quibus cõmercia inter nationes conſtant.
.e. Sacroſanctas) Id eſt, inuiolabiles. in Annotationibus dictum eſt.

etiã ætate fas eſt:nihil tã [f] ꝓſtrati honoris atq; exiſtimationis eſt,aut certe nihil tam obſoleuit,q̃ pietas & religio,eorumq; aſſecla iuſta & vndiq; integra,id eſt priſcæ exẽplar innocẽtia.Quã nos in maioribus ipſam adorantes atq; beantes, neſcio quãobrem amplecti ac retinere nõ poſſumus cũ liceat & in promptu ſit [g] principatu vtique mẽtis e ſede rationis deiecto & ſũmoto huius ſeculi improbitate,cuius ſeculi diſciplina ſubdola & adulterata ſenſus cõmunis perdite imbutus eſt ſane fatali diraque inclinatione morũ.adeo q̃ maxime ordo quiſque aut genus quodq; hominũ auctoritatẽ olim ſuã ſanctitate & ſimplicitate conſulta fundauit,auxit,& ſtabiliuit, tã maxime nũc in diuerſum ac [h] per diametrũ illis,vt aiũt,oppoſitum inſtitutum degenerauit,vt non iure, non æquitate, non moderatione, non honeſtatis prçſcriptis, non dictatis rationis, [i] mundi vertices & ordinũ honorũq; apices iam regantur & placita ſua tẽperent, ſed licẽtia barbarica,ſed prçcipiti arbitratu,omniq; nexu ſoluta libidine magis q̃ voluntate.Quo fit vt iure ſenſim noſtris moribus cõſtituto,ſceleratiſſimũ quodq; facinus trabeatũ vtiq; & [k] cothurnatũ eſſe videamus. [l] tiara, [m] cauſia,diademate inſigne & iam pene prçdicabile atq; cõmemorandũ. [n] planipedem cõtra innocentiã virtutẽq; ſpectemus,& quaſi officinariã,ſquallidã,pannoſam, & opificẽ. [o] q̃q̃ ſi ſimatam iam innocentiã quçrimus & veritatẽ,non niſi [p] annoſam illam quidẽ & carioſam inueniemus,atq; in monumentis conditã & emortuã:Auctoritate autẽ fidei iuriiurandoq; [q] abrogata publice vt videre eſt,priuata tantum ſanctimonia iura huiuſcemodi cõſtant,quç ſocietatẽ ciuilem humanãq; cõuerſationem tuentur & continẽt.Quæ vero ad mores conſtituendos pertinẽt,quç ad iuſtitiam diſpẽſatricẽ,& præſertim ad [r] libripendis euangelici aut [s] admẽſoris munia, [t] deniq; rituales libri & canonici tantis priſcorũ laboribus euigilati,quid aliud ipſi nũc q̃ ſomnia eſſe videntur, aut mera cõmenta atq; fabulamenta,ſi vitã huius ætatis ad eã normam exegerimus? Quid porro tã diſſentaneum eſt aſpectu,tam abſurdũ exiſtimatu, q̃ impuros & deſpuendos mores, aut perditam incuriam [u] ſub perſonis iis prçferri, quæ aut ſanctitatẽ aut reuerentiam,aut ſummç dignationis venerationiſq;,& ſimul exactç induſtrię actus referunt & ſignificant? Etenim quis riſum tenuiſſet olim, vel irriſum potius,ſi Satyros & [x] Paniſcos in comitatu & pompa [y] Eleuſiniorũ vidiſſet? ſi [z] Silenos abſtemiorum prçſides & magiſtros? [a] ſi Cereris ſacerdotes [b] Floralium [c] deſignatores? At hodie nç rictũ quidẽ ducimus [d] cũ aſotodidaſcalos cernimus frugalitati prçfectos.cũ [e] opſodædalos ieiunia indicẽtes, cũ ſacras [f] fiducias fideicõmiſſas [g] autolycorũ atq; interuerſorũ.nimirũ quia cũ antiquã diſciplinã prçceptaque teneamus in ſpeciem, moribus tamen æqualibus nobis viuimus, & omnia fere in cõtrariũ agũtur atq; declamitãtur, Si foret in terris rideret Democritus iugi cachino,vt opinor,cũ homines quoſdã videret tã decẽter & cõmode linea veſte donatos,aut galero purpureo,q̃ ſi textorẽ [h] theriſtro & [i] cauſia donaueris,vel meſſorem [k] chimaſtro. Profecto mores eo vſq; atque etiã porro impulſi,mihi minari ruinam quãdam videntur,aut mundi inſignẽ tremendãq; inclinationem. Verum vt ad id quod nunc agitur redeam, [l] ſero (vt opinor) ſentire cœpimus iuſiurandum & fidem viles hodie eſſe obſides, & fœderum pignora haud idonea. Itaq; tametſi excutere torporem ſecuritatis cœpimus,

animusq; diu per incuriã euagatus "redierit facile in prçcordia: pignora tamẽ noſtra ab hoſte anteruertenti capta "luere (vt opinor) incolumia integraq;

.f. Proſtrati) Id eſt deiecti & abiecti.

.g. Principatu vtiq; mentis) Principatus animi & mentis eſt, rector & dominator ſenſuum, τὸ ἡγεμονικόν. Principatus autem animi & mens idem eſt Ciceroni in quinto de Finibus: ſicq; hic accipiẽdũ, vt mens animæ principatus ſit, vel princeps pars animæ.

Proſtratus. Principatus animi. τὸ ἡγεμονικόν. Mens.

.h. Per diametrum.) Per diametrum opponi eſt maxime eſſe oppoſitum & abhorrens: quia in diametro circuli, duo extrema puncta maxime oppoſita ſunt, atq; e regione mutuo obiacentia. Sic Græci ἐκ διαμέτρου εἶναι dicũt, maxime oppoſitum eſſe. Galenus. ἐκ διαμέτρου γὰρ ἀλλήλαις αἱ διαθέσεις ὑπάρχουσαι, καὶ τὴν βοηθημάτων ἰδέας ἐναντιωτάτης δέονται, Etenim affectiones e dia metro mutuo exiſtentes, etiam maxime contraria ſpecie opitulationum egebunt.

Ex diametro.

.i. Mundi vertices &c.) Vertices mũdi ſunt, reges, imperatores, & ſummi pontifices. tractum a Grçcis qui Coryphæos vocant, cuiuſq; ordinis capita & principes. Cicero in primo de natura deorũ, Quem Philo noſter appellare coryphæum Epicureorum ſolebat. Vnde & coryphæus præſultorem & ἔξαρχον ſignificat.

Vertices mũdi κορυφαῖοι. Prçſultor. ἔξαρχος.

.k. Cothurnatum &c.) Cothurnatum facinus eſt regium & principale, aut heroicum: a tragicis perſonis tracta locutio. Trabeati etiam reges erant. Liuius libro primo, Seruius cum trabea & lictoribus prodit.

Cothurnatũ facinus. Trabeati.

.l. Tiara ſummi pontificis etiam hodie eſt: olim erat Perſarum & Medorum.

Tiara.

.m. Cauſia eſt cardinalium: grçci καυσίαν ἁλουργῆ dicunt. id eſt cauſiam purpuream, quod geſtamen erat regium vt eſt apud Plutarchum in Antonio & Athenæum.

καυσία.

.n. Planipedẽ cõtra innocentiam &c.) Planipes innocentia ideo dicitur: quia planipes genus eſt comœdię argumento & actione vilis. Vnde Iuuen. Planipedes audit Fabios. Grãdia autem ſcelera & atrocia a principibus perpetrari ſolent, cum pauperes ſępius innocentiam colant.

Planipes.

.o. Cũq; ſi limatam &c.) Limatã innocẽtiã appellat exquiſitã & abſolutã. Sic Cicero in .ii. Offic. Alia eſt enim cũ veritas ipſa limatur in diſputatione, ſubtilitas: alia cũ ad opinionẽ cõmunem omnis accõmodatur oratio. Et in Finib⁹, Propter limatam quandã & rerum & verborũ tenuitatem. i. ſubtilitatem exquiſitam.

Limatus.

.p. Annoſam &c.) Id eſt, non æqualem noſtrę aut auorum memorię.

.q. Abrogata publice &c) Quantũ pertinet ad pacta fœderaq; regũ diſpenſatricẽq; quę eſt officiũ principũ.

.r. Libripendis.) ſummi pontificis.

Libripens.

.ſ. Admenſoris munia.) Qui frumentum dominicum familię admetiri debet.

Admenſor.

.t. Deniq; rituales libri & canonici.) Canonici & rituales libri ſunt decreta priſcorum ſacerdotum, quibus doctrina iuris pontificii conſtare debet. Vide feſtum in verbo rituales.

Canonici libri & rituales.

.u. Sub perſonis &c.) Tractum a perſonis tragœdorum.

.x. Paniſcos.) Paniſci ſunt perſonę theatricę a Pane dictę. q. aſſeclę Panis, quẽ Virg. deũ Arcadię vocat.

Paniſci.

.y. Eleuſiniorum.) Eleuſinia ſacra ſunt Cereris quę Athenienſes magnis cerimoniis arcaniſq; celebrabant. Cice. in fine Verr. meminit. Plutarchus in Demetrio. Iſocra. in Paneg. in principio.

Eleuſinia ſacra

.z. Silenos.) Sileni ſunt aſſeclæ Bacchi.

Sileni.

.a. Si Cereris ſacerdotes) Cereris ſacerdotes oportebat eſſe puros probos & caſtos. Iuuen. Quis enĩ bonus & face dignus Arcana, qualẽ Cereris vult eſſe ſacerdos, Vlla aliena ſibi crędat mala? Vide Cicer. in fine Verr.

.b. Floralium &c.) Floralia cum omni laſciuia agebantur Romæ.

Floralia.

.c. Deſignatores qui ſint) videbis in Annotationibus.

.d. Cum aſotodidaſcalos cernimus) Aſoti ſunt homines luxu & gula perditi quos nepotes Latini appellauerũt. Cicero de Finibus lib. ii. Nolim enim mihi fingere aſotos vt ſoletis, qui in menſam vomant, & qui de conuiuiis auferantur, crudiq; poſtridie ſe rurſus ingurgitent, qui ſolem (vt aiunt) nec occidentem vnq̃ viderunt nec orientem. Aſotodidaſcali ſunt eorum magiſtri & præceptores.

Aſoti. Nepotes. Aſotodidaſcali.

e. Opſodædalos) Opſodædali rei culinariæ peritiſſimi, opſoniorumq; varietate & condimentis gulam iritantes, helluationis opifices extimulatoreſq;.

Opſodędali.

.f. Fiduciæ quid ſint, videbis in Annotationibus primis. Sacras autem fiducias hic vocat quas cõmendas vocant, hoc eſt antiſtitia & pontificatus commendatos.

Sacrę fiducię. Antiſtitia.

.g. Autolycorum) Furum ſolertiſſimorum.

Autolyci.

h. Theriſtro) Theriſtrum veſtimentum eſt meſſoris.

Theriſtrum.

.i. Cauſia eſt pileus expaſſos margines habens ad arcendum æſtum quo meſſores vtuntur.

.k.. Chimaſtrum) veſtis hyberna agricolæ.

Chimaſtrum. Cauſia.

.l. Sentire ſero cœpimus &c.) Sero (inquit) nos Franci intelleximus nihil eſſe certi in fœderibus, quorũ fiducia nos in vtrãq; aurem dormiẽtes, obuiã non iuimus hoſti, anteq̃ luculentam ipſe prędam auerteret.

.m. Redierit in præcordia &c.) Id eſt cœperit apud ſe eſſe & ſibi adeſſe.

.n. Luere (vt opinor) &c) Luere eſt captiuos redimere, aut res captas recipere precio dato. Vlpianus, Sed nec ii qui ab hoſtibus redempti ſunt, militare debent priuſq̃ ſe luant. Idem, Si patre redempto & ante luitionem defuncto, filius poſt redemptionis quantitatem offerat. Eſt ergo luere precium redemptionis reſtituere ei qui captiuum redemit. ſignificat etiam aliud, ſed nihil ad rem.

Luere.

vix poterimus, etiã ſi trepidationem tumultũq; in eum iam reflexímus. Nec vt cladem illis lõgius latiusq;, ſi tempeſtas anni ſinat, & in hoſtilem agtũ penitus cœleſtes aues admittãt: eueſtigio intulerimus ceſſim protinus euntibus, ſimul fomenta pro re nata oblęſis partibus admouerimus, ita cicatrix mox obducetur inuſtis vulneribus. Siquidem cũ hoſte truci a Vulcanoq; (vt opinor) genus ducente nobis negocium eſt, irę nõ modo ſęuientis ſed etiam flagrantis, vt cuiq; expoſito loco incurrit qua ſacro qua profano, qua ſonti qua inſonti: qui non tã ipſe Martiis ſpiritibus percitus, q̃ Vulcani præſentis illi ſemper dei fiducia hoc bellum aggreſſus & exorſus eſſe mihi videtur. niſi ſi luculẽtiora expeditionis ſuæ veſtigia pertinacioraq; relicturum ſe cenſuit, ſi inuſtam memoriam relinqueret & feritatis indicẽ, non inciſam (vt cæteri ſolent bellatores) aut eminentem. Verum hoc illis ſane licuerit, quũ patrium & ſolenne ſit Germaniæ igni iuxta ferroq; rem gerere. & iſtos mores fortaſſe propediem literæ humaniores & elegantes, quibus nũc ea in primis natio inclareſcit, manſuetiores reddiderint & mitiores. cæterũ hoc belli inſtitutum vereor (vt eſt fere docilis in deteriora æmulatio) ne contagio ſerpens in ipſos auctores retorqueat: ſi noſtrates armis animisq; pręſtãtes igniario etiã ſuccingi in animũ inducãt, pariaq; cũ illis factitanda iure belli cenſeãt, a quibus vltro proditũ hoc exẽplũ eſt. Quod vtinam ne eueniat, aut q̃ fieri poterit parciſſime vſurpetur & verecũde, nec eatur libenter in excidiũ pęnatiũ innoxiorũ: & ab hoſtili capite ira atq; indignatio vertat ad fortunas minus ſontium, ſi tamen elici ad manus poſſint illi, nec certamen legitimũ Martiũq; detrectarint. Nam huiuſcemodi incendia extructiones manu factas momento temporis haurientia, quid aliud q̃ ominari videntur appetens iam vniuerſi exitiũ cõflagratione mũdi oraculorũ rhapſodiis vaticiniorũq; cantatiſſima? At vero nefario facinore diroq; non dubie ac plane portentoſo, iidem ipſi hoſtes ſigna, manus, caſtra, auſpicia deniq; ſua (vt ſperamus) ad huius belli ſummã pertinentia, nuper conſcelerare funeſtareque ſuſtinuerũt, exuſtorum fortaſſe larium pœnis acti atq; intemperiis. Albentini fuerunt in eorum finibus ſiti: homines acres & ſtrenui, vt fere ſunt eius confinii accolę. Quorũ oppidum obiter oppugnatum, & impigre aliquãdiu defenſum, ab hoſte ira vecordi inſtincto atq; extimulato, captum, direptum, conſciſſum, laceratum, atq; impiatis iam alibi manibus contrucidatum, & ad extremũ incenſum eſt. Ibi non a religioſis locis, nõ a ſacris, non a profanis temperatũ eſt. omnia cęde, ſtrage, flãma permixta ſunt inuſitata rabie. ſi tamen vera ſunt quę & vicini commemorant, & qui tot tantisq; malis ſuperſtites fuerũt. Inter promiſcuas cędes exempla edita eſſe comperi ſummi, diri, prodigioſiq; furoris. nã vt puberes omnes iure cęſi ſint, ad cunas ne etiã puerorũ vagiẽtium ſine piaculo deſæuire crudelitas potuit? Sacerdotes aliquot aras tenẽtes, pueri his miniſtrantes inter ſacras precationes improuiſo oppreſſi, inter cæſa (vt aiunt) & porrecta cõfoſſi ſunt & iugulati. Nullũ velamẽ inſonteis tegere potuit pręter latebras, quę paucis ipſę in tumultu ſaluti fuiſſe dicũtur, hoſte oĩa perrũpẽte, atq; ſcrutatoria diligentia aut delatoria penitus inſinuãte, ne qua anima ſupereſſet. Matronæ nonnullę ab raptu hoſtilia paſſę. His ſceleratiora etiã narrantur & affirmantur ab iis qui e latebris & cineribus oppidi, quaſi elati iam

& vſtulati e buſto relati ſunt, aut inde ſeſe quoquo modo pauore & cinere fœmineces egerũt, quę tragicis ſcriptoribus argumẽta vera prębere magis poſſent, q̃ [z] intra fidem manare ad poſteros. Irę tã præcipitis cauſa fuit ſoluta Maceriarum obſidio, quod oppidum diu obſidione cinctum, ac ſpe iam præpropera deuoratum, hoſtis ipſe Regis aduentu relinquere coactus eſt, inanemque ſpem abiicere per ruinas direptionesq; vrbium Parſios vſq; perueniendi: Rege ſcilicet interim vtiq; & regiis copiis conſertas manus tenẽtibus, videlicet nullo iam eorum opinione ſuperſtite, qui Francicæ indolis animos retineret. His atq; huiuſcemodi primordiis commiſſum eſt bellum inter duos Reges, ætate, opibus, imperio, copiis, apparatuq; bellico florentiſſimos. [a] victorq; nũc ille Sinon (vt opinor) & voti compos, incendia miſcet inſultans. O indignũ ſacroſancta poteſtate facinus. ſocer & gener diu exiſtimati quorum demum auſpiciis & pax & bellum intra fines eſſe latinæ linguæ poterant, quaſi par vnum lectiſſimum in toto occidente, [b] ſub eo veluti laniſta digladiãtur identidẽ ingemiſcẽte po-

.o. Cœleſtes aues admittant &c.) Id eſt, ſi lętum augurium habuerimus in eam expeditionẽ. Admittere aues dicũtur cũ proſperũ faciũt auſpiciũ. Plautus in Aſinaria, Impertituſt, inauguratuſt, quouis admittũt aues. Picus & cornix ab leua, coruos porro ab dextra conſuadent. Liuius, Vt nihil belli domiq; non auſpicato fieret: concilia populi, vbi aues non admiſiſſent, dirimerentur. Plutarc. in Numa, μέχρις οὗ προὐφάνησαν ὄρνιθες ἀγαθοί, καὶ δέξιοι ἐπέτρεψαν. ἐπέτρεψαν pro admiſerint dixit, hoc eſt permiſerunt, ſiuerunt. Hic ſignificat, ſi diuinũ numen permiſerit vt in agrũ hoſtilem arma inferamus.
Admittere. ἐπιτρέπειν.

.p. Non inciſam &c.) Inciſum dicitur, quod ſcalpro ſcriptũ aut ſcalptum eſt. Inuſtum quod ignito ferro impreſſum vt ſtigma fronti, eminens dicitur quod ſcalpro ſimulatũ eſt, vt imago in lapide. Inurere etiã eſt ita imprimere vt deleri nequeat, vt ſtigma in armo equi inuſtum, aut in femore. Cic. in Verrem, Videte quantum & q̃ acerbum dolorem ſociorum animis inuſſerint προσιστῆ ἰφῶν ἐνέτυξαν. Senſus eſt. feritatis barbaricæ veſtigia ferro igneq; reliquerunt, vt eſſet perpetua.
Inciſum. Inuſtum. Inurere. προσριζῶν. φυτεύειν.

.q. Igniario etiã ſuccingi &c.) Igniario ſuccincti dicuntur Germani quia ignem ſecum ferũt, vt ii hodie qui catapultis igniariis vtũtur. Igniariũ eſt quo ignis eliciẽ. conſtat ſilice e quo ignis atterẽdo eliciẽ, & ferro quo ſilex atteritẽ percuſſu. Vnde ſcintillę deiuſſę & in fomite linteoq; cõcepto exceptę, flãmã excitãt. Pli. lib. xvi. Igniario exploratorũ vſui in caſtris paſtorũq; repperit, πυρεῖον & ἔναυσμα & ἐμπύρευμα dici põt.
Igniarium. πυρεῖον. ἔναυσμα. ἐμπύρευμα.

.r. Apperens) aduentans & cito futurum.
Apperens.

.s. Rhapſodiis &c.) Rhapſodi dicti ſunt etiã Homeriſtę, qui carmina Homerica & antiquorũ vatũ recitabant artifici pronũciatione, aut memoriter canebant. Rhapſodię ſunt huiuſcemodi recitationes, & ipſa carmina poematumq; compoſitorum ſeries. Rhapſodiæ ſacroſanctæ ſunt prophetiæ.
Rhapſodię. Rhapſodi.

.t. Vaticiniorumq; cantatiſſima &c.) Cantatiſſima autem ſunt quæ Græci dicunt ἀοίδιμα, hoc eſt famigerata celebrata.
Cantatiſſima. ἀοίδιμα.

.u. Manibus contrucidatum &c.) Contrucidatum oppidum dixit pro oppidanis cum ædificiis truci & inuſitata cæde permixtis. Contrucidare enim eſt cum ſæuitia perimere. oppidanos ſignificat cum oppido pari ſæuitia interiiſſe, locutione pene hyperbolica.
Cõtrucidare.

.x. Exempla edita) Exemplũ edere, & exemplũ prodere antiquę ſunt locutiones. Terent. Vterq; exempla in te edent. id eſt pater & filius, male te perdent. Gell. lib. vi. docet cur exẽpla pro grauiſſimis ſuppliciis ab antiquis dicta ſint. Idem Terent. in Eun. Miſeret me, itaq; ne viderẽ miſera, huc effugi foras, quæ futura eſſe dicũt exempla in eũ indigna. Dicitur etiã ſtatuere exẽpiũ. Cic. in Ver. Et in quos aliquid exempli pop. Romanus ſtatui putat oportere, ab iis tu defenſionis exẽpla quęris? Prodere exẽplũ eſt q. inſtituti auctorẽ eſſe. Idẽ pro Flacco, In hoc ego reo ne quod perniciosum exemplũ prodatur, pertimeſcam? in quo etiã loco pro pœna ſumi poteſt, ac ſi diceret exemplũ ſtatuatur pernicioſe. Iuſtinus, Statuamq; in te exemplum ne quis poſthac infelicibus miſeriis patris illudat, atq; ita in crucem affigi iuſſit.
Exẽplũ edere ſeu prodere. Exemplum ſtatuere.

.y. Ab raptu) Id eſt poſt violentum ſtuprum.
Raptus.

.z. Intra fidem manare &c.) Id eſt, vt credibilia eſſent. Simile eſt illud Curtii in. vi. Vtinam Philotas quoq; intra verba peccaſſet. & intra verba deſipere apud Celſum. id eſt non vltra verba.
Intra fidem. Intra verba.

.a. Victorq; Sinon &c.) Hic ſignificatur pontifex ſub nomine Sinonis Virgiliani. Sinon autem appellatus eſt quaſi ἐπισινής ὡς ὢν ἐπιβλαπτικός, id eſt noxius noxãſue importans.
Pontifex Sinon.

.b. Sub eo velut laniſta) Laniſta eſt magiſter & inſtitutor gladiatorũ, ſub cui⁹ dominatu, & quo exhortãte homines gladiaturã exercẽt, atq; in mutuã necẽ ruũt. Cic. in Philip. xiii. recitãs verba Antonii, Q. d ipſe ſta culũ (inquit) adhuc ipſa fortuna vitauit, ne videret vnius corporis duas acies laniſta Cicerone dimicantes.
Laniſta.

pulo, quem & manus & mentē abſtinere a [c] muneribus ſanguinariis cōſiliiſq; huiuſcemodi conueniebat bonis ac priſtinis eius moribus. Sed ſcilicet orbis iā luxatis compaginibus, & ad exitū mūdo vergente, ius & fas & æquū exoletæ & antiquatę auctoritatis eſſe cœperūt, & fronte mundi perfricta, profanatoq; pudore publici ſenſus [d] diſcrimen e rebus, e locis, e perſonis tēporibuſq; interlitū eſt, [e] decorūq; digniratū atq; ordinū amuſſis alba (vt dicitur) in lapide candido eſſe cœpit. Heu pietas, heu priſca fides, quonā tādē gētiū cū honeſti ſpecie viſenda ſpectandaq; abiiſtis? Diuū ne illū charitatis & æquitatis [f] expiſcatorem, ſanctiſſimi honoris vel functionis potius cōditorē & proauctorē, credimus memorię ſuę auctoritatē abutendā poſteris tot iam ætates commodaſſe, inſigniaq; venerāda ſui muneris reliquiſſe, vt ab ipſis necē æternam ſupplices, venerabūdi, adorantes, [f] ſordidati deniq; deprecaremur, ſalutēq; precariā atq; [g] ex eorū arbitratu futurā haberemus? cū interim illi nullius min9 ſimiles eſſent q̄ cuius nomen atq; auctoritatē idētidē [h] laudarent, cū ad diſceptationē vocarentur & ditionis ſuę controuerſiā. Quid vero ſeruatorē ipſum faſtus & potētię inſoleſcētis peſſundatorē, qui inter homines agēs, extorrē diſcordiam & ſimultatē ſodalitio ſuo abire iuſſit, & [i] die ſummo functurus, teſtamēti ſui [k] tabulas primas & vltimas ac totū hęreditatis aſſem in pacis legatis occupauit atq; cōſumpſit: num [l] ſedem illā auguſtā & cōſecratā, toto ideo orbe cōſpicuā eſſe voluiſſe iſti defendēt, vt vbi ſeminariū legū ſanctiſſimarū morūq; ſalubriū officinam primis fuiſſe ſeculis iſti prędicāt & apud omnes cōſtat, ætas noſtra Bellonę oraculū videret? cōciliabulū hominū cerneret & conuentū, ſeditiones, diſcordias, molitiones nefarias, nominiq; Chriſtiano exitioſas agitantiū, & tanq̄ incendia paſſim conflantium, inteſtinaq; bella in familia domini, cuius ipſi ſerui [m] atrienſes facti ſunt? Itā ne vero finē nullū inueniet impotētiſſima iſta libido omnia ad ſe trahēdi, vt nō ſatis habuerit [n] myſtica monarchia vitę necisq; poteſtatē in vniuerſos & ſingulos ſibi permiſſam eſſe conſenſu mortalitatis, niſi ad tēporaria quoq; & caduca imperia pedetētim obreperet [o] monumentis cōmētitiis, quorū exhęredē familiā ſuā teſtator ſummus eſſe iuſſit, a quo auctoritatē iſti & reuerētiā imperii ſui originēq; mutuātur? Sed habeāt ea ſane etiā, longo iam vſu ſua facta, & [p] extent monumēta bona ex parte Regū Francorū pietatis & munificētię, parcant modo [q] deliciæ domini inauguratas & ſacrificulas ſcelerare ſuas manus, pietatiſq; donaria in arma vertere [r] impotentiæ, atq; eadem opera Franciā ſuo iugulare velle gladio. Quo (malū) inſana cupiditas progreſſura eſt & tādē euaſura, ſi armatas etiā quo iure quaq; iniuria dare manus [s] ranti Principes pium eſſe duxerint, iis vinculis obſtringēdas quorum ipſi fluxos ſubinde nodos [t] nundinando faciunt? In quo ſane mira eſt atq;, vt opinor, diuina ſenſus cōmunis conniuentia, patientiam & prope aſſenſum laſciuienti licentiæ accommodantis, nec reuerentiam in tanta etiam indignitate exuentis religionis & ſacri imperii, [u] tametſi acrior interdum ſenſus & altior diſceptatio, verecunde quidem ipſos de loco inferiore apud nos: ſed tamen ad tabulas teſtamēti reuocauit, in quibus cauſæ cardo vertitur. id quod dudum nō licuit per Principem in ea re in ſuos ſupra morē ſuū imperioſum, qui egregiā ſcilicet nunc gratiā decoris patrii condonati retulit. Vnius iam & alterius eorū prin-

.c. M unerībus ſanguinariis.) Id eſt eſt, ab omni functione omnibuſq; munijs circa res bellicas obeundis.

Munera.

.d. Decorumq; dignitatum atq; ordinum amuſſis vt dicitur alba.) Id eſt, nullum officiorum delectum, nullum rerum diſcrimen hominumq; facit: amuſſis quæ eſt linea fabri ſtructoris ſi illita creta ſit, in lapide albo diſcrimen nullum facit, quare nigro colore vel rubro infricanda eſt. Decorum autem quod Cicero in Officijs τὸ πρέπον eſſe dicit, eſt in perſonis vt in alijs rebus id quod decet. Cum igitur viri ſumma dignitate prędītī aut ſacroſancta perſonam ſuam non reſpiciunt, nec decori rationem habent, tunc decorum amuſſis eſt alba in lapide albo, quia diſcrimen ſummi aut infimi ordinis non facit: ſacroſancti aut profani muneris.

Amuſſis
Decorum.
τὸ πρέπον.

.e. Expiſcatorem &c.) Petrus hic Apoſtolus ſignificatur.

.f. Sordidati deniq;.) Sordidati hic dicuntur qui velut rei facti, ſordida veſte ſqualliddq; habitu vtũtur, qui habitus eſt religioſe poenitentium, pœnamq; ſpontaneam ob ſua peccata pendentium arbitratu ſacerdotum. De ſordidatis ſatis in ſecundis Annotationibus dictum.

Expiſcator.
Sordidati.

.g. Ex eorum arbitratu.) Alludit ad illud euangelicum, Quodcũq; ligaueris ſuper terram &c.

.h. Laudarent &c). Laudare auctorem quid ſit in Annotationibus primis explanatum eſt. Laudare auctoritatem, eſt in iudicio dicere titulum ſuę poſſeſſionis: & eſt antiquus ſermo iuriſconſultorum. Cum autem Pontifices ſummi poteſtatem ſuam tuentur, aiunt ſe ſucceſſores eſſe diui Petri, huius tituli auctoritate vim armorum propulſantes: cum tamen Petri ſint diſſimillimi.

Laudare auctoritatem.
Pontifices diuo Petro diſſimillimi.

.i. Summo die functurus.) Id eſt, mortem obiturus.

Fũgi ſummo die.

.k. Tabulas primas.) Primæ tabulæ teſtamenti ſunt in quibus hæredes primo loco inſtituuntur. Secundæ ſunt in quibus ſubſtitutiones fiunt, ſi inſtituti hæreditatem non adierint. Tabulæ enim teſtamentum ſignificant. Vnde bonorum poſſeſſiones ſecundum tabulas & contra tabulas dictæ. Tabulæ etiam dicuntur folia teſtamenti. quare primæ & ſecundę tabulæ intelligi poſſunt, prima & ſecunda charta teſtamenti, quæ etiam primę & ſecundę ceræ dicuntur. Tranquil. in Ner. Cautum vt in teſtamentis primę duæ cerę teſtamentorum modo nomine inſcripto vacuę ſignaturis oſtenderentur.

Tabulę primę & ſecũdæ.
Cerę primę & ſecundę.

.l. Sedem illam &c.) Romanus pontificatus ſignificatur.

.m. Atrienſis.) Atrienſis ſeruus eſt pręcipuus in familia. Cic. in Parad. Sed vt in magna familia, ſeruorũ ſunt alij lautiores, vt ſibi videntur ſerui atrienſes, ſed tamen ſerui.

Atrienſes.

.n. Myſtica &c.) Imperium Pontificis Romani, qui vnus omnibus imperat, & habet poteſtatem vitæ & necis non temporarię, ſed perpetuæ, hoc eſt quod dicunt ligandi & abſoluendi. Caius iuriſconſul. Nã apud omnes peræque gentes animaduertere poſſumus, dominis in ſeruos vitę neciſq; poteſtatem fuiſſe.

Pontifex vitę & necis arbiter

.o. Monumentis.) Monumenta commentitia appellat Conſtantini donationem.

.p. Extent monumenta &c.) Verum eſto, habeant Pontifices Romani imperia temporaria, poſſideant potentatus ſeculares, quę tamen bona ex parte a Carolo Magno & ſucceſſoribus eius habuerunt.

.q. Delicię &c.) Quos dominus chriſtos ſuos vocauit.

Impotentiæ,) Vide in gloſſ. de Rebus fortuitis.

.r. Dare manus &c.) Si principes cum exercitibus cedendum eis cenſeant. Et eſt alluſio ad prouerbium. Dare enim manus, eſt victum ſe fateri.

Dare manus.

.s. Tanti principes pium eſſe duxerint.) Principes exiſtimant tantam eſſe vim ac reuerentiam imperij ſpiritalis, vt obſiſtere ipſi formident interdictis pontificijs, edictiſq; eorum faſces regios libentes ſubmittũt. iſti tamen quos vinculis ſuis aſtrinxerunt, atq; e communione & commercio humano eiecerunt vt eccleſię contumaces, poſtea precio certo, nexu ſoluunt miſſoſq; faciunt.

Pontif. cõtumaces &c.

.t. Nundinando.) Nũdinari aũt eſt vẽditare, precio addicere, inſtitorio more aliquid ad quęſtũ exercere, καπηλεύειν. Cic. in Verrem, Nam quęſo redite in memoriam iudices, quę libido iſtius in iure dicendo fuerit, quę varietas decretorum, quę nundinatio. ſępius tamen pro emptitare vtitur. vt in eundem, Ab iſto pueri annorum ſenum ſeptenumq; denum ſenatorium ordinem nundinati ſunt. Sic Gręci dicunt καπηλεύειν τὰς δίκας, ſordide & nummarie ius dicere. Hic autem nundinari dixit Pontifices in cenſura pontificia exercenda propter venias vęnales quę circunferuntur, & propter officinam illam impunitatis, quam poenitentiariam Romę vocant.

Nundinati.
καπηλεύειν
καπηλεύειν τὰς δίκας.
Venię vęnales
Poenitentiaria impunitatis officina.

.u. Tametſi acrior interdum &c.) Huius loci hęc eſt ſententia. Mirum eſt in tam diſſoluta Pontificum & Romanę curię licentia conſenſum mortaliũ quem Budęus ſenſum communem vocat, religionis reuerentiam non abieciſſe, ſed veluti accommodare patientiam laſciuientibus eorum moribus: & tanta indignitate propemodum ad contumaciam homines prouocantibus. id quod factum eſt Chriſti ſeruatoris noſtri reuerentia, ipſius eccleſię conditoris, cuius cultu homines imbuti in officio atq; obſequio continentur. Et tamẽ inquit, aliquando in Francia factum eſt vt eccleſia gallica huiuſcemodi licentia atq; inſolentia Pontificum commota, auſa ſit de poteſtate pontificia diſputare acrius, concilioq; coacto in eos aliquid ſtatuere, ne latius licentia ſerperet, aut diſſoluta incuria noxam religioni cultuiq; diuino afferret, quod ipſe appellat eos reuocare ad tabulas teſtamenti per tranſlationem. Tabulę enim teſtamenti ſunt ſacra monumenta quę teſtamẽta duo dicuntur. Reuocare autem hęredem ad tabulas teſtamanti, eſt cum eo agere vt teſtamentũ proferatur, & ex eius verbis ius dicatur. Sic etiam agere cum ſummis pontificibus ſolent, qui euangelio prolato contendunt, eos non poſſe pro poteſtate legitima facere quę facere ipſi non verentur, tanq̃ omnia a Chriſto libero eorũm arbitrio permiſſa ſint. Quod autem ſequitur de loco inferiore, ſignificat franciam non contu

Pontificum licentia.
Senſus cõis.
Reuocare ad tabulas teſtamenti p trãſlationem.

maciter cum pontificibus egiſſe & licenter. ſed cum omni honoris præfatione, cum ſummę dignitatis reue
Dicere de loco ſuperiore. rentia: veluti inuitus vocaſſe Pontifices, & ad concilij iudiciũ accerſendos curaſſe. Dicere de loco ſuperiore, vel e loco ſuperiore eſt pro poteſtate ſtatuere, & e ſella curuli vel tribunali. Cicero in Verrem, Primum ipſe in Sicilia ſæpe & palam de loco ſuperiore dixerat, licere nomen recipere abſentis. de loco ſuperiore dixit, pro eo quod eſt, de ſella pretoria & pro tribunali ſedens. Supra enim dixerat, palam de ſella & tribunali. Idem alibi, Qui hęc non occulte, non per amicos atq; interpretes, ſed palam de loco ſuperiore ac pro poteſtate ageret.
Ex ſuperiore loco dicere. Aliquando ex ſuperiore loco dicere ſignificat pro roſtris, & ad populum loqui: vt ex inferiore loco, eſt ad iudices loqui: qui in locis editioribus ſedebant.
Ex inferiori loco. Ex æquo autem loco, eſt in Senatu vbi æqua erat omnium conditio, vt locus ſedendi æquus erat. Idq; ita intelligendum apud Cic. in tertio de Orat. Nam ſiue de cæli natura loquitur, ſiue de terrę, ſiue de diuina, ſiue de humana, ſiue ex inferiore loco, ſiue ex æquo, ſiue ex ſupe
Ex ęquo loco. riore &c. Senſus eſt igitur, eccleſiam Gallicam auſam eſſe pontificiam inſolentiam ad concilia reuocando cõpeſcere, ita tamen vt cum Pontifice tanq̃ cum ſummo patre iudiceq; ageret, & vt ipſa verecunde hoc facere, & demiſſe atq; officioſe cauſę ſuę adeſſe, non vt ex ęquo & pari poteſtate cum Pontifice diſceptare videretur. Quod autem ſequitur, Id quod dudum non licuit per principem: ſignificat q; princeps neceſſitate coactus, ac cupiens pacis per pontificem inter ſe & hoſtes ſuos bona fide componendę, vſqueadeo pontifici in
Pragmatica ſanctio. dulſit, vt non paſſus ſit eccleſiam iure ſuo concilium cogere aduerſus vim pontificis, qui pragmaticam ipſe ſanctionem decus Francię eripere illi geſtiebat concilij Romæ coacti auctoritate, quo facto ipſe cum prę da Romam reuerſus, rurſus bella acriora aduerſus nos exuſcitauit.

cipatu ea conſulta perpetrataq; ipſorum partim auſpiciis: partim (quod ætas ſequens vanum nimirum eſſe credet) ductu vidimus: ſtupente pene cœlo, & ſole ſe auertente: [f]propter quę luſtrari hæc ętas noſtra debeat: aut diluuio quodam repentino & piaculari ablui & purgari.[g] & nos miramur inuentos eſſe homines ingenioſos, qui in huiuſmodi imperii exercendi impotentiam auſi ſint inquirere: & tanq̃ publico ſtupori refricanda antiquitatis memoria ſenſum reſtituere? Qui fortaſſe quidem ipſi [h]cornicum oculos confixiſſent (vt eſt in Prouerbio) omnium propemodum ordinum plauſu aut ſecunda admurmuratione: niſi inconſultius (vt fit) elati, modum tenere obliti eſſent ac ſibi temperare. [a]Qz ſi vir vnus alioqui magnopere commendabilis, vt fama fuit aliquando, ad ſupremumq; faſtigium ſumma laude euectus: in æde Pacis cõdere (vt decuit) opum ſuarum fidutiam ſacroſanctique honoris maieſtatem inſtitiſſet: non in templum Bellonæ Senatum purpuratum cogere: indeq; [b]flammea ſigna cruẽtaq; proferre, nimirum nunc inter duos Reges ſuis vtrunq; virtutibus præditos, & fœdus & ſocietas, & affinitatis fortaſſe coeundæ voluntas conſtaret vt antea: in rem haud dubie publicam ipſa noſtri orbis futura, pietatisq; orthodoxæ tutelam & præſidium. Sin pater ille myſticus hoc & illud vel multa habuiſſe ſe cauſabitur quæ aduerſus [c]primigeniam prolem conquereretur: quin pie cum filio expoſtulabat? aut ſi ita res & contumacia popoſciſſe videbatur, cur more maiorum in eum conſulte & compoſite non animaduertit, & ſeſe perſonæque decorum reſpexit, potius q̃ calcata honeſtate, & perfricta religionis ac ſummi ſacerdotii fronte, tranſuerſum ſeſe agi ſineret iræ & vindictæ & cupiditatis intemperiis? Sin priuatam iniuriam vel indignationem potius diſſimulat, & immodicam cupiditatem, ſed propenſum fauorem in alterum filium prætexit iniquo propoſito, non diuturnam ipſe expectet gratiam ob beneficiũ non recta mente atq; etiam importune collatum, quando præpoſterum obſequium cum alias fere cognatum eſt [d]negocii faceſſiti: tum vero hoc tempore Imperatori imperioq; adoleſcentibus præſtitum. Ecquid autem patris eſt indulgentis vel humani potius, non paternum imperium, non [e]animaduerſiones ſolennes, non iura parentis in filios, ſed victrici ac nouercæ odium adeo iramq;

exercere Vatinianam? Vt vero nunc exorſam eſſe [f]telam in necem noſtram videmus in ſumma illa textrina, vbi hodierno tempore cãdido filo nihil texitur: ecquis eſt qui dicere dubitet non iam arcem illic eſſe religionis noſtræ, nõ oraculum veritatis euangelicæ, non curiam auguſtam, in qua ſumma diſceptatio rituum & cerimoniarum agitatur: vnde reſponſa toto orbe antiſtites olim petebant: ſed (quod tremula manu ſcribo) arcem & præſidium calumniæ, aſylũ iniquitatis & licentiæ, armamentarium commune, vnde machinas & conſilia belli, [g]ſtructileſq; pacis & quietis ſolicitationes, fama paſſim peruulgauit ętate hac promptitati in omneis prouincias. vt qui conflandæ, adornandæ, inſtruendæ calumniæ materiam: qui prætextum hodie belli inferendi quærere inſtiterint, vel [h]ſpecioſum vel quantumuis improbum: titulos inde aut mutuari aut emercari ad aliena vendicanda cum impunitate ſoleant. Nam aliena largiri, diripienda regna prędonibus condonare, ciuitates & potentatus quos intervertere ipſi nequeant, quibus commodum ſit aut libitum imperiis contribuere, tam ſuę poteſtatis eſſe cẽſent, q̃ [i]teſſeris venialibus iiſdemq; vęnalibus quaſi miſſiles in vulgus munificentias edere. En eorum imperium, quorum nutu, & (vt nunc inſtar in cultu [k]diuinitatis habent) numine, animæ noſtræ tanquàm

Luſtrare.

.x. Propter quę luſtrari &c.) Moris erat apud Romanos vt quum quid dirum Romæ aut prodigioſum accidiſſet, Vrbs Roma luſtraretur. Plinius, Inauſpicata eſt incendiaria auis propter quam luſtratam ſæpenumero Vrbem in Annalibus inuenimus.

Et. ἶτα.

.y. Et nos miramur inuentos eſſe.) Et particula hic indignantis eſt, vt apud Grecos ἶτα. Virgilius, Et quiſquàm numen Iunonis adoret. Senſus eſt, Non eſſe mirandum ſi ætate noſtra Luteriani extiterunt: qui pontifices ad normam priſcæ eccleſię exigere voluerint, conſenſumque hominum vt ſtupidum irriſerint, qui eam eorum inſolentiam perſentiſcerent palam eſſe magnaq; fiducia improbandam ac refellẽdam, eorumq; poteſtatem atq; impotentiam nouis legibus coercendam ac compeſcendam.

.z. Quid ſit cornicum oculos configere, ex Annotationibus primis facile lector intelliget.

.a. Quod ſi vir &c.) Pontificem ſignificat Leonem vt opinor decimum.

Flãmea ſigna

.b. Flammea ſigna.) Alludit ad morem Romanum.

.c. Primigeniam prolem.) Maximum eccleſię filium Regem Franciæ.

ἄκαιρος &c.

.d. Negocij faceſſiti &c.) In re incommoda & mala homini obſecundare, perinde fere eſt ac ſi moleſtia negociumq; exhiberetur. Alludit autem ad prouerbium Gręcum, ἄκαιρος εὔνοια οὐδὲν ἔχθρας διαφέρει, Importuna atq; intempeſtiua beneuolentia nullo differt ab odio.

Animaduerſiones. Tela.

.e. Animaduerſiones.) Monitiones pontificias more maiorum fraternaſq; exhortationes.

.f. Telam.) Tela pro incœpto fraudulento & malę mentis ponitur. Cicero in tertio de Oratore, Quanquàm ea tela texitur, & ea incitatur in ciuitate ratio viuendi, vt eorum ciuium quos noſtri patres non tulerunt, iam ſimiles habere cupiamus. Sed tamen illud potius Eſaiæ trigeſimo reſpexit, Væh filii deſertores dixit dominus, vt faceretis conſilium & non ex me, & ordiremini telam & non per ſpiritum meum. Tempore candido, Romæ nihil priſca ſimplicitate atque innocentia agitur & inceptatur.

Structile op⁹. Struere.

.g. Structileſq;.) Structile opus eſt quod ſtructura conſtat non ſolido lapide, vt columnę & pilę & canales ſtructiles, quoniam vero ſtruere eſt moliri & inceptare, vt ſtruere dolos & inſidias, ideo ſtructiles appellat pacis ſolicitationes, hoc eſt fraudulentas & verſutas belli concitandi occaſiones excogitatas, id quod ſępe Romę fieri clarum eſt. Vnde ſpecioſę aut impudentes belli gerendi occaſiones tanq̃ arma ex armamentario promuntur. Mutuari autem ſic dixit, vt Liuius, Inſtitit ipſe ſecum reputare quemadmodum promiſſi fidem pręſtaret: quod quum expedire non poſſet, ab amore temerarium atq; impudens mutuatur conſilium.

Mutuari.

Specioſum.

.h. Specioſum &c.) Specioſum appellat ſpecietenus honeſtum non reipſa, vel plane & aperte iniquum.

Teſſerę veniales. Cõfeſſionalia. Bullulę Ro.

.i. Teſſeris.) Teſſeras veniales appellat quæ confeſſionalia vulgo dicantur & bullulę Romanę, tranſlatione ducta a Teſſeris miſſibilibus, quę Romæ olim iactabantur: de quibus in prima Annotationibus.

.k. Diuinitatis &c.) Dominus noſter Romæ Pontifex appellatur, & pedes ſuos oſculo dignos eſſe cenſet.

[l] Mercurio pſychagogo deductore, in ſuperos viciſſim [m]numeros inferosquē referuntur. Ita ſanctiſſimæ religionis [n]Numæ memoriam populo primoribuſque reliquerunt cultus diuini ſacrorumque reuerentiæ: non item ſucceſſoribus ſuis æmulationem pietatis atque innocentiæ. Plureis vt iſtorum ſanctitatis appellatione præditorum æmulos tyrannorum recentioribus ſeculis extitiſſe videas, ſi annales tute recenſeas: quàm [o]riuales diuorum, ſanctarumque animarum & memoriæ conſecratæ: quarum nunc animarum reliquias ipſi pro amuleto quaſique Palladio imperii ſui aſſeruant, aduerſus potentiam Regum: quos tamen ipſos longe iis æquiores non grauate videmus maieſtatis regiæ faſces inſignibus ſacris geſtaminibusque ſummittere. Iandiu candida germanaque pietas, qualis in priſcis fuit, migrare ex illa ſede olim ſanctifica cœperat: in cœlumque cum Aſtræa redire: ex quo ſcilicet ſacer ordo philoſophari in [p]Plutacademia ſcitum eſſe cenſuit: [r]quæſtoriaque decreta alia atque alia promulgare capturis factitādis: quas nonnulli vt [s]dolifodinas quaſdam argentarias inſtitutas eſſe dicunt à pontificibus cupidiſſimis: pro eo vt ſacram diſciplinam ſalutaribus præceptis conſtitutionibusque abſoluerent. Nunc eo ventum eſt gliſcente licentia, vt ne fictam quidem pietatem tueantur & retineant, quæ ſummi ordinis reuerentiam in animis noſtris aſſeruet. Quam tamen iamiam exutum ire plebeios quoq; arbitror [t]ſi periculum ipſi creare publice æqui bonique reuerentibus diſſoluta iſta intemperantia impotentiaque perrexerint: [u] nec deflagrante vel ira vel [x]cupiditate nimia, ad ſeſe moresque ſuos is redierit, qui tantorum tumultuum bellique ciſalpini ac tranſalpini architectus eſſe creditur & adornator, & idem ipſe præ ſe ferre (vt eſt opinio hominū ſermoq;) non grauatur. Etenim fac nunc vſu veniſſe, [y]vt velut in proſopopœiis theatricis aſſimulanda tibi ſit [z]orthodoxicæ religionis perſona: vtrum igitur tu expreſſam in ea imaginem germanæ pietatis effinges [a]& plenæ perſuaſionis ac legitimę qualis in priſcis fuit? non opinor: ſi quidem æqualem huic ſeculo eā aſſimulare velis, ſed ſimulacrum potius facturum fidei ſacroſanctæ, aut prima manu deformatum, aut vetuſtate exeſum liniamentis fugientibus & exoletis? Itaque fluctuante Repub. atque vniuerſa tametſi orthodoxa perſuaſio labare vt trabalibus clauis fixa nequeat, [b]tamen cum è capite (vt ſic loquar) pedibusque mundus laboret, & omnibus omnino membris captus ſit, ecquæ iam pars eſt populi, ecquod genus hominum, quod officium ſuum implere poſſit aut munus proprium agnoſcere? [c] Ecquis porro conſtare ordo poteſt aut deſcriptio, in hoc (vt ita dicam) cinno deformitatis, præpoſteritatis, deniq; indiſcretę munerum notę atq; indignitatis? [d]Mundus iam adeo nihil minus vt ſit, q̄ quod vtraque lingua vocatur: & mira ſit in hoc diuina prouidentia, ꝙ [e]cardinibus ſacræ Reipub. male, incommode, refractarie vertibulatis: adhuc tamen vices munerum, officiorum, miniſteriorumque reſpōdent in vniuerſum, & ſua conſtat firmitudo [f]ſymbolico fano fidei: [g]licet decor, dignitas, [h]ſymmetria & proportio nequaq̄ eluceant. Qui rerum ſtatus præpoſterus, etſi [i] Democritos hodie multos excitat inter homines dicaces ridiculiſq; gaudentes: vereor tamen ne [k]Heraclitos longe plureis mox faciat, niſi aut hic ipſe ad ſe ilico ręuerſus, & ad functionis ſuæ munia æſtimanda & perpendenda deſcen-

.l. Mercurio Pſychagogo &c.)Pſychagogos epitheton eſt eius eloquentiæ quæ a Gręcis Pitho dicitur, & eadem ratione Mercurij cognomento Logij,qui virgam habere dicitur illam conſopitricem hominum:de qua Virgil.in quarto, Tum virgam capit &c.

Pſychagogus Logius. Mercurius.

.m. Numeros inferos.)Numeri ſuperni ſunt animę beatę:Inferni autem ſunt animę damnatæ.Tranſlatio eſt a numeris militaribus de quibus Plin.ad Traianum,Diſtributi, inquit,milites in numeros. Arrianus in titulo de re militari,Plerūq; enī volūtario milite nūeri ſupplētur,id eſt κατάλογοι ἢ τάγματα.

Numeri ſuperni & inferni. κατάλογοι. τάγματα.

.n. Numæ memoriam &c.)Numa Pompilius rerum diuinarum peritus a Romanis exiſtimatus eſt ſacraq; & cerimonias Romanis inſtituit,quare hic Numas appellat apoſtolos eorumq; diſcipulos.

Numa Pompilius.

.o. Riuales diuorum &c.) Riuales diuorum,appellat imitatores eorum qui in diuorum numerum publice relati ſunt:qui ſcilicet innocentiam cū pietate ſumme amauerunt & paupertatē vt veri diſcipuli domini: quā iſti non amāt:quare nō ſunt eorū riuales.Eorū autē memoria cōſecrata dicitur,qui diui ab eccleſiæ antiſtibus olim pronūciati ſunt.Reliquias aūt hic intellige caluas Petri & Pauli quæ Romę ſanctiſſimę ſunt, quia ad eas colendas plurimi Romā petūt,& in eorum tutela vrbs eſſe Romana videtur:regia ſcilicet imperij pontificij,quaſiq; Palladium eius reliquiæ illæ eſſe exiſtimantur,quia earum reuerentia reges pontificatum ſummum auguſtum & venerandum ducunt.

Riuales diuorum. Diuorū mēoria cōſecrata. Reliquiæ Petri & Pauli.

.p. Plutacademia,eſt ſtudium cogendę pecuniæ ac locupletandi opibuſq; augendi imperij pontificij.Hoc eſt commentatio diteſcendi,non innocenter ac religioſe rerum ſummam adminiſtrandi.

Plutacademia

.r. Quęſtoria decreta ſunt a quęrenda pecunia dicta,id eſt a quæſtu & capturis:hoc eſt lucris faciendis,niſi enim liber ſextus decretalium & clemētinę eſſent conditæ,& regulę cancellarię,anguſtus eſſet locus relictus impetrandis priuilegijs,& vacationibus munerum obeundorum,& ſolutionibus legum canonicarum, quas diſpenſationes vocant,quę magno quotidie emuntur Romę.

Quęſtoria decreta. Decretales. Clementinæ. Regulę cancellarię.

.s. Doliſodinas.)Sic dicitur vt argentifodinas.

.t. Si periculū creare &c)Creare periculū eſt impellere aliquē in diſcrimē vel vitę vel bonorū. Cic.pro Flac. Neminem vnq̄ putaui per eos ipſos periculum huius fortunis atq; inſidias creaturū. Creare igitur periculū animę,eſt quod vulgo dicitur in ſcandalum inijcere, hoc eſt in peccandi occaſionē & animę offendiculū.

Diſpēſationes Doliſodinæ. Creare periculum.

.u. Nec deflagrante &c.)Deferueſcente,langueſcente.Lucanus in.iiij.Sic defl grare minaces In caſſum, & vetito paſſus langueſcere bello.Sic dicitur vt deſęuire apud eundem.Nec dum deſęuiat ira Expectat. Aliquando deflagrare pro conflagrare ponitur a Cicerone.

Deflagrare.

.x. Cupiditate nimia &c.)Improba & violēta dñatiōe & cupiditate,vt in gloſſ.de Cōtēp.rerū fort.dictū eſt.

.y. Vt velut in proſopopœijs theatricis &c.)Proſopopœię theatricę ſunt quas vulgo moralitates vocāt,in quibus perſonę virtutum vitiorumq; & rerum aliarum inanimatarum finguntur.

Proſopopœię theatricę. Moralitates.

.z. Orthodoxicę religionis &c.)Orthodoxa religio eſt quę de diuinis recte ſentit,hoc eſt chriſtiana pietas.

Orthodoxa religio.

.a. Et plenę perſuaſionis &c.)Plena perſuaſio rerū diuinarū eſt quæ ſtabilis & firma fides dicitur.

Perſuaſio plena.

.b. Tamen cū e capite &c.)Caput eccleſię orbiſq; huius chriſtiani eſt ſummus pontifex.Humeri quibus caput inſiſtit ſunt patres purpurati.Pedes qui munera obeunt ſunt infimi ordinis ſacerdotes.

Sacerdotes.

.c. Ecquis porro cōſtare ordo poteſt aut deſcriptio?)Deſcriptio eſt ordo rerū cōpoſite diſtinctarū. i. διάκοσμος vt vocat Ariſtoteles,Cic.de Natura Deorū,Anaxagoras primus omniū rerū deſcriptionē mūdiq; mētis vi ac ratione deſignari ac cōfici voluit.Idē,Hęc omnis deſcriptio ſiderū, atq; hic tantus cęli ornatus.

Deſcriptio. διάκοσμος

.d. Mundus iam adeo &c.)Mundus autem eſt rerum concinna digeſtio,quod etiā deſcriptio dicitur,id eſt διάταξις. & κόσμος Græce,id eſt mundus eſt deſcripta rerum compages,cui opponitur acoſmia:rerum congeries indigeſta,id eſt σύσχημα οὐκ εὐδιακρινόμενον.Itaq; mundus,id eſt ſeculum noſtrum,indignus eſt hoc nomine:cū ſint ima ſummis permixta.& eſt κόσμος ἄκοσμος,vt inquit carmen Sibyllæ.

Mūdus deſcriptio. διάταξις. κόσμος. ἀκοσμία.

.e. Q; cardinibus ſacrę Reip.&c)Cardines γίγγλυμοι ſunt ſuper quib⁹ cōpages verſatilis voluitur:qua ratione duo poli mūdi cardines appellanť a Vitruuio & Martiano.Oportet autē cardinē intus habere ſcalpturā vertibulatā hoc eſt detornatam in modum vertebrę,vt ſit facile volubilis.Quod ſi refragetur vertibulū male tornatum,machina verſari non poteſt. Significat ordinem purpureum non recte fungi officio ſuo.

Pontifex. Cardinales. Sacerdotes. Cardines. γίγγλυμοι. Poli.

.f. Symbolico fano.) Symbolicum fanum eſt eccleſia quę militans Deo dicitur, quę hodie non habet decorem & proportionem priſcam.Hodie enī ſurſum deorſum(vt dicitur)oīa in ordine eccleſiaſtico conſtituta ſunt.Indigni dignitatibus prędiri ſunt,& ſummo loco digni in imis ſubſellijs conſeneſcunt.

Symbolicū fanum.

.g. Licet decor,dignitas &c.)Licet inquit & caput eccleſię & primarij ordines ꝑpoſtere cōſtituti ſint hodie, q̄a pauci muneribus ſuis legitimiſq; fungūtur,tñ vniuerſa eccleſia.i.œcumenica cōſtat oībus ſuis partibus: ſunt enī primi,ſecūdi,tertij ordinis ſacerdotes,& in eorū miniſterijs ſtat religio chriſtiana,fineſq; ſuos nomē chriſtianū tuetur,ita oīa moderante prouidētia,vt pietas euāgelica non intereat.quod perinde eſt ac ſi labātibus alicuius fani colūnis,ſinguliſq; partib⁹ infirmis,tamen cōpago ipſa vniuerſi operis firmiſſime ſtaret.

Ordines in eccleſia nūc prępoſteri.

.h. Symmmetria &c.)Symmetria eſt modica rerum conſtitutio.i.modo certo ratoq; tēperata.Vitruuius lib.iij,Symmetriā ex proportione natā eſſe dicit,quæ eſt cōmodulatio partiū inter ſe & ad totū.Ex quo intelligitur hoc loco ſymmetriā ſignificare,inter membra eccleſię iſonomiam eſſe debere, id eſt æqualem honorum munerumq; diſtributionem,quę ratione geometrica temperatur,id eſt κατ' ἀξίαν vt in primis Annotationibus Budęus ex Ariſtotele docuit.

Symmetria.

.i. Etſi Democritus &c.)Horatius,Si foret in terris rideret Democritus. Democritus.

.k. Heraclitos &c.)Heracliti ſunt qui humanam ſtultitiam lamentantur. Heraclitus.

dens, conſilia in melius ſalutariusque referat, aut ſecundum hunc certe alius
breui exiſtat, qui languentis ac tepidæ pietatis reliquias diſiectas recolligat ac
refoueat, & ſemiruti templi domini ſarta tecta tueri gnauiter & cordate inſi-
ſtat: ſacroſanctoque honori dignationem ſuam [l]maieſtatemq; refundat, bacchā-
te iam tot annos intemperantia impotentiaq; effuſam. Alioqui quis inficiari au
ſit melius cum rebus humanis actum iri, ſi eam quam vocant [m]eccleſiæ dotē,
principes coitione facta [n]caſtrare vt redundantem in animum induxerint: quā-
do priſcum eccleſiæ mellificium in fucorum inertiam præ copia exuberante
degenerauit: iam vero & in crabronum iniuriam atque maleficium? Eſt enim
eſt ille [o]pacis alumnus honor vt ſi quiſquam alius, qui cum altricem ſuam Frā
ciam ingrate non agnitā euertere aut peſſundare cupit: quid aliud quàm fun-
do ſuo nutricio importare calamitatem nititur & laborat: cui etiam incunabu-
la incrementorum ſuorum accepta vt referat neceſſe eſt, [p]ſi ad ratiocinationem
ipſe aut diſquiſitionē vocetur? Sed ſcilicet ſic eſt fere natura cōparatū, quarū
rerū cuius imperii, cuius ordinis, quaq; ętate lapſus aut pręcipitiū appetit: ipſa
fatali amentia obuiam vt incurrant [q]aduentanti ſuæ cladi, id quod ſane prope-
diem Deus optimus, ſummus, humani generis amantiſſimus [r]viderit & ſtatue
rit in rem atque exiſtimationem recte conſtitutæ perſuaſionis & pietatis: qui
cum omnia oculo prouidentiæ circumſpiciat: non in poſtremas vtiq; commen-
tariorum ſuorum paginas caput conſtituendæ religionis & fidei ſanguine ſuo
ſancitę, retulit [s]& perſcripſit. Proinde aut finis rerum adeſt, aut [t]inſignis cōuer-
ſio temporis & rerum inſtat, quam (vt aſſolet) Prouidentia per denſiſſimam
caliginem tempeſtatis huius molitur & arbitratur. Nos autem ſacris tantis,
tam myſticis, è cælo deportatis initiati: [u]interim ſecuri futuri æui agimus, &
cum inter ſacrum (vt aiunt) ſaxumque ſtemus, aut inter incudem & malleū,
in harum rerum æſtimatione riſui ſępius quàm lachrymis indulgemus. Qz ni-
ſi arcis Stygiæ tyrannus, [x]primæ & exitialis noxæ ſuaſor & patrator, allega-
tis [y]emiſſariis ſpiritibus nebulam diri erroris ſtuporiſque per orbem longe
lateque effudiſſet, haud dubie principes, primores, antiſtites & populares pro-
uinciatim coeuntes, primum de pace expoſcenda ſuperum [z]conſilia agitarent:
portentiſque huiuſcemodi procurandis & expiandis. [a]Deinde ſeceſſionem piā
aperte meditarentur, conuentum ſolennem frequentem, primoribus viris cele-
brem, flagitantes more maiorum, vnicum excitabulum extinctæ diſciplinæ &
antiquatæ. Quod vero ad Reges ipſos attinet, Iuppiter ipſe duas æquato exa-
mine lances Suſtinet, [b]& fata imponit diuerſa duorum. [c]In corona vero ſpectan
tium nonnulli ſunt qui votis improbis, ſed tacitis eorum certamen proſequun-
tur: partim inuidis mentibus improbiſque indulgentes, partim ex opum præ-
grandium friatiliumque attritu & fortaſſe colliſione, ſperantes intertrimenta
in rem ſuam poſſe vertere. Mihi certum eſt per hanc expeditionem à Rege pe
dem non diſcedere, quem ita propulſando bello inferendoque animatum eſſe
video, vt quamuis magno [d]ſacrificio etiam Deciano, ſi ita res nata tulerit, litare
victoriæ paratus ſit. in quo conſilio paucis prudentiorum aſſenſoribus vtitur,
vtinam aſſentatoribus quoq; nullis: alacritati eius animi armis & ferro præſi-
dentis blandientibus. Hæc nunc habui quæ ad tę hominem harum rerum cu-

pidum de prælудio ſcriberem belli atrociſſimi futuri, vt quidem natam contentionem animorum eſſe video, ex quibus ſenſum animi mei facile intellexeris, reique tantę progreſſum ex initio auſpicatuque perpenderis. Reliqua à me expectato quaſi huius expeditionis diurnos commentarios, ſed græco ſermone vt poſtulaſti. ᵉ& vt liberius loquar & ſimplicius etiam ſi ineptius. Tu velim ita exiſtimes, mihi nunc alioquin nihil eſſe priuatim quo minus mecum bene & commode actum eſſe cenſeam in huius regis comitatu & prope contubernio, quem gratiarum lacte educatum, Muſæ etiam gratuito numine ſuo afflauerunt inuſitata benignitate. Detur modo mihi vt ſuſtinere poſſim, aut quoquo modo fruſtrari ᶠdeſiderium delitiarum mearum, à quibus diuulſum genium meum & velut abruptum hactenus continui non ſine animi ægritudine, præcordia ſubinde tentante ſimulac quippiam noxæ contractum eſt in mente adhuc delicata, nec peregre pertolerante. Vale, ᵍad Diuæ Hilaratricis. VI. Idus Octobris.

.l. Maieſtatemq́ refundat,) Id eſt, effuſam & dilapſam reſtituat. — Refundere.

.m. Eccleſiæ dotem.) Id eſt, patrimonium eccleſiæ. — Caſtrare.

.n. Caſtrare &c.) Vt caſtrantur aluearia. — Pacis alũnus.

.o. Pacis alumnus.) Sic Cicero, Ego ille alumnus pacis, id eſt qui paci incrementa mea debeo.

.p. Si ad rationem aut diſquiſitionem vocetur.) Id eſt ſi res arbitrio & ſententiæ hominum permittatur, plerîq́ enim ita cenſebunt. Videbis in gloſſ. de Contemptu rerum fortuitarum.

.q. Aduentanti ſuę cladi &c.) Id eſt aduentat & impendet. Sic Luca. in. vij. Hoc placet o ſuperi, cum vobis vertere cuncta Propoſitum, noſtris erroribus addere crimen.

.r. Viderit &c.) Optantis eſt vel ſperantis & bene ominantis. Recte conſtitutę perſuaſionis. Interpretatio eſt orthodoxæ religionis. — Viderit. Recte cõſtituta perſuaſio.

.s. Et perſcripſit.) Perſcribere in alteris Annotationibus enarratum eſt.

.t. Inſignis conuerſio temporis.) Conuerſio in gloſſ. ſupradictis explicatum eſt.

.u. Interim ſecuri futuri æui) Omni cura & ſolicitudine vacantes, nec meditantes quid tandem futuri ſumus, id quod ſignum eſt diri ſtuporis, in tanto enim diſcrimine non pertimeſcere hominum eſt male ac peſſime de animo ſuo merentium. — Securi.

.x. Primę & exitialis noxę.) In primordio humani generis.

.y. Emiſſariis.) Dictum eſt in gloſſ. ſępe dictis.

.z. Conſilia agitarent.) De numine placando diuino.

.a. Deinde ſeceſſionem piam &c.) Seceſſionem piam appellat, diſſenſionem prouinciarum a Pontifice Romano. ita vt iam audientes ei dicto eſſe nollent. Piam autem dixit, id eſt, charitate zeloq́ extimulatam, quoniam ſeceſſio ſchiſmatica auerſanda eſt. Eſt autem tranſlatio a ſeceſſione plebis a patribus: de qua Cato apud Liuium, Nobis (inquit) ſicut plebis quondam, ſic nunc mulierum ſeceſſione leges accipiendę ſunt. Seceſſionem ergo piam appellat, qua reges cogunt Pontifices ad concilium vniuerſum conuocandum. — Pia ſeceſſio a pontifice. Schiſmatica ſeceſſio.

.b. Et fata imponit diuerſa duorum.) Prouidentia, inquit, diuina belli euentum in æquilibrio ſuſtinet. Vterq́ enim regum adhuc integris eſt viribus & paribus.

.c. In corona vero ſpectantium &c.) Coronam ſpectantium, reges & populos intelligi voluit, quos iuuat digladiantes inter ſe duos reges potentiſſimos & ad extremam vſq́ dimicationem contendentes ſpectare, ita vt diuerſa ſint ſtudia huic aut illi fauentium, vt fit cum duo gladiatores aut athletę certant. Corona enim populi circunſtantis ſcinditur ſtudia in contraria. quidam ſunt autem in hoc certamen regũ qui ex eorum opibus fractis poſſe fragmenta colligere ſe arbitrantur: ob idq́ ad internicionem aut extremã dimicationem cupiunt eos contendere. — Corona ſpectantium.

.d. Sacrificio etiam Deciano.) Decianum ſacrificium vocat quum dux pro ſeruando exercitu mortem nõ inuitus obit, Deciorum exemplo qui ſe etiam vltro deuouerunt. — Decianum ſacrificium.

.e. Et vt liberius loquar &c.) Id eſt cum hoc quod ita voluiſti etiam vt liberius omnia tibi enarrem.

.f. Deſiderium delitiarum mearum &c.) Id eſt philologię deſiderium a qua nunc abſtractus ſum in hac expeditione Annonienſi.

.g. Ad diuæ Hilaratricis &c.) Vicus eſt ad fanum diuę Marię deiparę, quem vicum Lieſſiam quaſi hilaritatem vocant. — Diua hilaratrix. Lieſſia.

EPISTOLARVM G. BVDAEI LIBER.V.

Gulielmus Budæus Cutberto Tonſtallo S. D.

EADEM opera fidem Eraſmi tui meiq; liberaſti Cutberte doctiſſime, & ita me tibi obſtrinxiſti, vt vel iuris cuiuſuis, vel neceſſitudinis nexu tenacius aſtringi, certiusque non potuerim. Nullo enim nomine in Calendarium meũ referri vel auſpicacius, vel honorificentius poteras, quàm vt tu ingenii iſtius ac doctrinæ ſpecimen mihi dares, tam graui, tam terſa, tam plena beneuolentiæ atq; elegantis cuiuſdam ingenuæq; humanitatis epiſtola. Quam ad me ſcriptam eſſe ſcio in magnis tuis occupationibus, vel principis tui potius. Quẽ ego ipſum hoc præcipue nomine olim fore illuſtriſſimum duco, quod obeundis legationibus ſuis viros deligere nouit, doctrina iudicioque pręſtanti: qui ſi tui ſimiles vnum & alterum in regno ſuo nunc habet, etiam ſumme vt felix ſit, neceſſe eſt. Equidem epiſtolam tuam identidem lectitans, quantum debeam Eraſmi amicitiæ, perſentiſco, quo cum nuper pepigi de communicandis inter nos amicis, vt alterutri acceſſerint, illa vt arbitror epiſtola, quam tu tibi magnopere affirmas placuiſſe: quo pacto rationes meas auxiſſe luculenter, fortunisque meis præſidium firmum quæſiuiſſe mihi videor. Ecquod enim conuentum, ecquis contractus, ecquæ negociatio deniq; rem meam auctiorem reddere vberioremq; potuit, aut penates meos beatiores facere (quos equidẽ ipſos non ſubſtructionibus mirificis architectari, ſed ingenii & induſtriæ monumentis inſtitui) quàm iſtac cum Eraſmo coita ſocietas, amicorumque communio? quorum vt ſpero iudicio & arbitratu, operum meorum ſtructuram poſteris approbabo. Profecto Iouem ipſum Philium iuris amicitiæ pręſidem & interpretem iurare (ſi liceat) non dubitem. tanti eſſe mihi hoc pactũ, vt ſi mihi conditio nunc feratur homini non locupleti, pręḋium ipſe opimum merere vnum nolim, vt iſtam ſocietatem Eraſmo renunciem, ex qua lucri puri probiq; tãtum feci. Nec recuſo quin ob vnum te Eraſmus ſe mihi perpetuo ſuamque imputet amicitiam, duntaxat ſi ſine contemptu id mei facturus eſt. Neq; enim maiorem vnq̃ à me inire gratiam quiſquam poterit, ὐδ᾽ ἄ μοι τόσα δοίη ὅσα ψάματός τε κόνις τε. Neq; tamen ſic quoq; cum Eraſmo paria non facio, ſiue ex rerũ euentis officium amicitiæ, ſiue ex animi candore ac probitate ſpectes, vtpote qui omneis amicos meos in commune contulerim, viros cum cętera egregios, tum in amicitia perq̃ officioſos, tametſi nõdum omnes apud eum profeſſi ſunt, vt ne apud me quidem Eraſmi omnes amici. & quidem ita ſpero rem vtrinq; eſſe trãſactã, vt primo quoq; tempore, vel cum ita res tulerit, aut vltro aut citati in medium nomina daturi ſint. Porrò autem ne tu mihi hanc fortunarum partem aut vilem eſſe aut parum charam putes, quam tam bona fide in medium conferam: velim ita exiſtimes, cenſus me bonam partem in amicis habere, niſi mihi homines impoſturam factitant verborũ vultuumq; comitate, ſed vtinam cuiuſmodi

vos eſtis, τοιοῦτοι δέκα μοὶ συμφράδμονες ἂν ἑταίρων. Certe plus induſtriæ (quam mihi pecuniæ ingentis loco eſſe duco) in emerendis amicis occupaui, q̄ in emercandis prædiis. Verum epiſtolam tuam iucundam, ſuauem, mellitam, ſaccharatam eandē & ſalſam, ac mirifica quadam ſenſuum acrimonia conditam, accepi pridie nonas Maias, quū non ita multos ante dies peregre rediſſem, nec tum ſatis eſſem cōmoda valetudine, ob idq; ſubtriſtis, & ad ſtudium inſtaurandum remiſſus ac languidus. Hac epiſtola curſim primum ac penè ſingultim deuorata, deinde iterum iterumq; lecta & reguſtata, ita ſenſim, vel repēte potius, recreatus ſum & hilaratus, vt omnem mihi triſtitiam & ſocordiam abſterſam, omnemq; alacritatem reſtitutam, mecum ipſe demirarer. Id demum ſuppudebat, quòd eam in me ingenii ac doctrinæ pręſtantiam non agnoſcerem, quā tu mihi tribuis. Sed & hic mihi ſtimulus acutus fuit ad inſtaurandū ſtudii mei laborem, illamq; animi contentionē expergiſcendam, quam (vt ingenue fatear) ſemper aluit quærendæ gloriæ cupiditas: cuius etiam ipſius igniculos ingenuiſſe naturam animis nec ſordidis nec quęſtuariis video, coniecturam ex iis auctoribus faciens, quorum nunc ſcriptis literarum auctoritas, diſciplinarumq; maieſtas humaniorum conſtat. Quęrendæ quidem hoc inſtituto gloriæ propoſitum ita comparandū eſſe optimo cuiq; ſemper exiſtimaui, vt poſteritatis magis, & memorię in ſecula permulta perēnaturæ, rationem habere homines doctrina pręſtare eximia contendentes debeant, q̄ vel ſui ſeculi æqualiumq; iudicii: quod plerunq; ambitioſum aut iniquum eſſe ſolet, vel pręmii pręſentanei. noſti enim ἐκεῖνο δὲ τῷ παντὸς, ὅσον ἐκπονῆσαι, ὡς πρὶν ἂν ἔργα, τὸ δ' ἐμὸν κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. at vero illud temporarium, perinde ego eſſe puto, ac ſi annua, bima, trima, quadrima (vt iuris ciuilis cōnditores loquuntur) aut paulo maiore die, ſoluēdum ipſe ſtipuler id operæ mihi precium, pro tantis tot annos exantlatis ærūnis, quod non niſi ęterna perſolui pręſtatione poteſt. Vel (vt commodius loquar) ſi annua quædam deſpicabilia, per omnes venientes annos ſtipuler vergenti iam ætati, ſub mortem mox ceſſura: cuius vt ſemper diem ipſe nondum veniſſe ſperem (qui error eſt ferè æternus mortalium) ab ineunte tamen vita ſemper ceſſiſſę ſciam. Quanq̄ igitur in diem fructum gloriæ mihi promitti malim, q̄ nunc repræſentari, fit tamen nihilo ſecius, vt quadam aura famę ſinuari vela noſtra in curſu gaudeamus, vtque gloriolæ afflatum quamuis tenuem captantes, noſtrum leuari laborem in contentione ſentiamus. Neque te autem ita exiſtimare, neque alium quempiā doctum hominem ac philoſophum velim, quaſi ego tantæ intentionis ſtudium, non alium finem habere cenſeam, quàm memorię nominiſque commēdationem, rem ſanè fluxam & aſpernabilem: ſi quidem res mortalium ſuo ac vero precio æſtimarentur, ac non populari trutina fallacique expenderentur. Eſt ſua philoſophię libra, quam nec forum vęnalium, nec iudiciale nouit: quæ rebus ipſa caducis & tempore perituris, æſtimationem quanti minimo ſtatuit: æternis autem quanti plurimo, ne à verbis iuriſprudētium recedam. huiuſmodi æſtimationis fructum Philologia, altera mihi coniux, ex dote ſua tandem perceptum ire me ſubinde mihi ſpondet, quam ego non more noſtratium hominum deamare, ſed miſere deperire ab agnatis gentilibuſque iurgabundis dictitor. ex quo enim illam in domum meam induxi,

nec fortunis,nec valetudini vt ipſi aiunt recte conſuluiſſe viſus ſum . Id quod cum mihi vitio iure vel iniuria vertatur,homini ſex liberis aucto, vnica filiola, ab iis quidem qui ſe ideo frugi eſſe homines cenſent,quòd argentariam facere, ac patrimonia quantumuis ampla architectari norint:haud dũ tamen aut vxoriis illecebris,aut puerilibus blandimentis,aut rei familiaris procacibus auocamentis,aut medicorum minacibus interdictis,aut deniq; morbi tędio ac carnificina adduci aut perpelli potui,vt huius Aegeriæ meæ congreſſu diurno , nocturno,domi,peregre,ruri aut in vrbe abſtinerem:cui etiam tum ipſi cum annos abhinc duodecim vxorem accepi liberorum meorum matrem , contra omnium fermè vxoriorum hominum morem, nuncium non remiſi : quippe qui ſic ſtatuiſſem mihi eſſe faciundum, vt coniugem quidem legitimam haberem liberorum parentem:cæterum ex Philologia libros , & nominis mei æternam memoriam,ſi ingenium mediocre induſtriam non defeciſſet, prolemq; immortalem gignerem. Liberos iam plureis aliquanto quàm libros genui , plus corpori fortaſſe quàm animo indulgens.Poſt hac(vt ſpero)marcente ſenſim corpore,animus indies vegetior & viuidior fiet:vtrunq; autẽ ſimul ex æquo prolificum eſſe nequit:at cum emeritæ facultates corporis eſſe cœperint,tum demum viribus animi ſtipendia plene proceſſura ſunt . In hoc autem ſtudiorum progreſſu atq; etiam procurſu perſæpe inhibitus ſum,ac prope retroactus aduerſa valetudine,quæ mihi negocia tam multa exhibuit , vt non ſemel impetũ cœperim vitæ à me inſtitutæ tenorem abrumpendi,& deſidię atq; inertiæ affectum iam corpus indignabunde dedendi.Quis enim in tam longę tamq; moleſtæ valetudinis tędio , non ſe vel medicorum placitis , vel vxoris precibus,vel amicorum monitis permitteret,vt complorata ſpe literarum? Certe niſi geneſim philoſophicam habuiſſem,iamdiu Philologiam meam domo exactam,habere res ſuas ſibi iuſſiſſem,vt priſci loquebantur.Non igitur me præteriit,quũ ſuperiora illa dicerem,ex literarum ſtudio recte atque ordine inſtituto, ſperandã illã eſſe euthymiã in ſcholis philoſophorũ cãtatiſſimã:homini pręſertim orthodoxę philoſophiæ initiato,eiusq; decretis digitis(vt aiũt) cõſertis hęrenti: aut, ſi ad normã veritatis loqui volumus , euthymię ſimulacrũ & imaginem: quãdoquidẽ germanã iuſtãq; euthymiã,id eſt animi plenã ſecuritatẽ(quæ non niſi coercitis affectibus,ac rationis vi cõpoſitis,omnibusq; ſenſib9 ad obſequiũ animi tranquilli redactis,ſuos impleſſe numeros dici poteſt)in hac vita haberi nõ poſſe exiſtimo. Quippe diui Pauli religionis verę ac pietatis architecti elogio nouimus,imminere nobis hoſtẽ infeſtũ ſimul & perpetuũ,dęmonarchen,illũ primigenię noxę ſuaſorẽ & impulſorẽ: cõtra quẽ in procinctu nũq̃ nõ ſtare debere nos ſtatuit, nec interim vnq̃ ſecuros obdormiſcere . Eſſe eñ eiuſcemodi hoſtẽ,qui prælio quidẽ interdũ,bello nunq̃ vincatur.is in oẽs occaſiones intẽtus & imminẽs,quũ magnos ſubinde tumultus atq; improuiſos in ſenſibus cieat,nõ eſt vtiq; quod quiſq̃ ſartũ ſe ac tectũ fore ab eius incurſionibus confidere debeat,tanq̃ intra philoſophię præſidia,atq; in arcem ipſam euthymiæ penitus ſe abſtruſerit,quũ nullũ ſit hoſti pręſidium inacceſſum,nobili eiuſdẽ diui Pauli exemplo,qui ne gratię quidẽ maioris pręrogatiua, huic eximi certamini potuit.Sed vereor ne in ἀπειροκαλίας & ieptię vitiũ imprudẽs delapſus ſim,cui in

epiſtolæ breuitate philoſophari obiter ſuccurrerit homini philoſophiæ tyrunculo. Proinde ad epiſtolam tuam redeo, in qua illud perfacetum mihi viſum eſt, quòd Eraſmum & Budęum quaſi duos Milones in arena quadam Palladia cõmittere videris, Mercurio deſignatore & aganotheta, inſtructoreq; certaminis, ſpectatore te eodem & plauſore ancipiti, atque in vtriuſq; fauorem ambiguo. Quo quidem epiſtolæ tuæ loco cũ a me gratiam ſanè bonam iniuiſti, tũ vero id minime periculum eſt, ne in Eraſmi offenſionem impegeris. Siquidem qua eſt animi æquitate Eraſmus, etiam me ſibi æquari non grauabitur, vt qui ne præferre quidem ſibimet ipſe grauetur quum ad Socraticam ironiam ſe compoſuit, & riſum αὐτοφυῆ è comica fronte deterſit: vereor enim dicere frontem eum perfricuiſſe, quum vno nomine ἀπαιδευσίας omnia mea epitheta ſuperaſſe ſe diceret, id eſt ὀψιμαθῆ αὐτομαθῆ, atq; etiam κακομαθῆ. Atqui ego niſi vtrunq; veſtrum opinione falli, ac plane nihil viderę in æſtimatione mei libentius crederem, tametſi aliorum in ſcriptis perſpicaces, belliſſimos vos eſſe irriſores coniuratosq; clamarẽ. Egó ne vt illo cũ Milone conſerere manus audeã, ni confidam eũ remiſſum ire mihi multa arctásque pręhenſiones? nec totos in me lacertos adhibiturum? atque in vniuerſum ineluctabiles illas vires ad captũ ſubmiſſurũ mediocritatis noſtræ? ἀλλ᾽ ὅσον ἥσσων εἰμὶ, τόσον ἴσο φέρτερ᾽ ἐὼν, vt votorũ ſummam habeã. Equidẽ pręclare atque ample mecũ agi putarẽ, ſi iſti Miloni Submilo eſſe poſſem, aut etiam Miloniaſter. Age quonã tandẽ modo non ineptus athleta, non abſurdus, non explodendus eſſe poteſt, qui vt viribus fortaſſe non careat, athleticam tamen illã palæſtram, artis & induſtrię commendatricẽ, ſub palęſtricis nunq̃ didicerit? id quod quum de me ipſe fatear, tu fidem magis moribus meis indulgere videris, q̃ id ſimile veri eſſe credere. At vero libens id abs te contenderim, vt ſi quãdo publicis muneribus perfunctus, ludicris aliquantiſper feriabere, tu cui nunc tantũ vacat certamen hoc noſtrũ animi cauſa ſpectare, de podio vel gradibus in arenã deſcendas, ac ſpecimen tui præbeas. Ego enĩ non te ſpectatorẽ tantũ eſſe arbitror oportere, ſed etiã ex illis vnum quos Ephedros appellabãt: nõ ad ſpectandũ tantũ ipſos ſedẽres, ſed ad id veluti ſubſidiarios atq; ſuccenturiatos, vt ne victorẽ ſtatim ſecurũ eſſe palmę ſinerent, victoq; ſolatiũ afferrẽt, cũ victore congrediendo. Enimuero cũ epiſtolã tuã lego, non iã Eraſmo quãlibet graui auctori, ampliſſime de te cenſenti, ſed mihi ipſe credo, nihil apud memetipſum gratioſæ amicitiæ tuæ tribuens. Id quod illum feciſſe, cum ad me de te ſcriberet, ſuſpicari quis poterat? mihi enim tute videre omneis huius palęſtrę numeros ita tenere, vt ſub pædotriba memorãdo dediciſſe te exiſtimare debeã, cũ illoq; Milone melius ac facilius paria eſſe facturũ, ſi tamen eũ quiſq̃ æqualiũ ęquare poteſt. Nã mihi videtur Eraſmus non iã Milo, ſed pentathlus quidã eſſe nobilis, cuius gloria q̃ latiſſime pateat, qui terrarum peragraror nullibi non documentũ ingenii ſui dederit, ac periodon propè vicerit, in ſacris in profanis, atq; in omni parte orbicularis diſciplinę certauerit, quã Encyclopędiã vocãt, & nuſq̃ nõ probatus ſit. Etenĩ vt mittã Panegyricũ & Chriſti militẽ, multorũq; eius operũ nobiliũ nomẽclaturã, & Morias encomiũ, quod ſtudioſi ferè habẽt in deliciis, certe quũ Iliadẽ (vt ita loquar) illã lepôrũ Græcorũ iuxtà Latinorũq; lego, quæ parœmię vocãtur, nũc logothecã Miner-

uæ videre mihi videor, nunc Mercurii ſalinū, quem Logiū appellant, arte ſane eximia fabrefactum, & in quo tamen ipſo materia cum opificio certet, vnde ſales candidiſſimos oratoria comicaque facundia ad vſus dictorum venuſtiorum ſumat: Nūc Pithûs delicias & condimenta, vel Suadæ ipſam medullā: interdū viſendam quandam copioſamque ſupellectilē, longo interuallo ex vetuſtis ſelectisq; armariis promptā (ſi tamen vnq; ſic confertim prompta eſt) in taberna ampliſſima expoſitā prædiuitis cuiuſdā inſtitoris, eloquentiæ artificio deſcriptam digeſtamq; decentiſſime. In eo volumine atq; in quibuſdam eiuſdem inuenias duarum elegantium matronarum poeticæ & oratoriæ artis, cultum, mundicias, & ornamentum, ornatricisq; earum, quam Venuſtatē vocant, pigmēta atq; lenocinia, quibus artifices dicendi, & qui Logodædali dicti ſunt, ſcripta quondam ſua vēdibiliora reddebāt, ἀνθ᾽ ὧν μὲν ψελλιστής, ὧν δ᾽ ἄμουσος, ὧν δὲ δασύς, τῶν φάσις, εἴτ᾽ ἐκλείπει ὕδωρ πόκα τῶν φρονεόντων. Rurſus quū ea lego quæ in nouū inſtrumētū religionis rectę ac pietatis edidit, quæq; in diui Hieronymi libris (quo vno fermè interprete iuris diuini prudentia nititur) immenſo labore explicuit, enarrauit, digeſſit, interpolauit, & planè inſtaurauit, ibi ſacroſāctā diſciplinā, qua viuendi moriendiq; ratio nobis conſtat, recte atq; ordine cōſtitutā atq; etiā reſtitutā, ætati huic noſtrę poſteriſq; gratulor. Simul iſtos triūphos τῶν κρονίων ὄζοντας in ordinē eſſe coactos, ſenilis infantiæ ac ruſticę & elinguis doctrinę vt patronos & aſſertores, ſic improbos obtrectatores elegantiæ: qui nihil eſſe ſanctum putant, niſi ſquallore ſordibuſq; ſermonis horreat: quiq; philoſophię ipſi, omnium bonarum artiū auctori & locupletatrici, honeſtatis grauitatiſq; antiſtiti & interpreti, omni nitore atq; elegantia verborum ſententiarumq; interdictū eſſe contendunt, Senatus orthodoxi conſultis, qui ex maiorum (quod dici ſolet) gentium patribus conſcriptiſq; cogebatur. Ceu vero, ſi quādo vſu venerit vt philoſophia in ſcenā per proſopopœias theatrales exitura ſit (vt aſſolet apud nos per licētiam ſcholaſticis antehac ferè indultam regaliorum feſtis, quæ Theophania vocātur) non tragicā illi perſonam choragus, aut prætextatā induere, ſed togatā & planipedē atq; adeo tabernariam debeat. Iuuat igitur hæc me legentē animaduertere, Stoicaſtros illos, barbaricā loquacitatē antea populariter clamitatricēq; profeſſos, ita nunc cū ſuis cauillamētis è doctorum claſſibus exploſos, atq; adeo de pōte deiectos eſſe, vt qui prius arcē tenere philoſophiæ putabātur, & ſuffragiorū prærogatiuā in diſciplinis habere, nunc Saturniis lemis caligare (vt prouerbio alludā) ab omnibus dictitentur: iis quidem certe, qui aliquo ſeſe numero videri inter literatos cupiunt. Ecquis eſt autē tam aduerſis Gratiis natus, cui iam nō ſordeat pinguis illa ac tenebricoſa Minerua, ex quo literæ quoque ſacræ Eraſmi induſtria terſæ, munditiam priſcam ſplendoremque receperunt? Quanquam id longe maius eſt, quod idem eadem opera præſtitit, vt veritas ipſa ſacroſancta ex Cimmeriis illis tenebris emergeret. Etiamſi nondum planè theologia è ſcholæ ſophiſticæ pædore enituit. Quod ſi quando factum fuerit, ſeculi vtique noſtri primordiis debebitur. Certe hactenus iam profectum eſt, vt eorum partim faſtum illum ſupercilii ponere videantur, erroremque taciti agnoſcere: partim quibus integrum ęſt per ætatem & vitę inſtitutum, ſortis ſuæ pœnitentes, nunc literas

meliores capeſſere & amplecti,iiſq; patrocinari. Eandē à me operam in literis ciuilis prudētię,eodē cū ſucceſſu nauatā eſſe,tuarū(vt ſpero)literarū elogio in poſterum credetur,ſi illę aliquando in publicum exierint.Ac mihi quidem hęc ſcribenti,ridere eorum vanitatem atq; ineptias ſubiit, qui obuio cuiq; ab aſpectu aut ingreſſu ſtatuere precium & æſtimationem ſolent.Hic verba & ſententiam vſurpabo cuiuſdam viri grauis,ſolertis hominum æſtimatoris , qui haud ita pridem frequentem vidit Eraſmum.Quis eſt enim tandē(aiebat ille)cui de corporis totius facie atq; habitu,omnibusq; affectibus quibus obnoxia corpora ſunt humana,Eraſmū æſtimare in mentē venerit,nec eſſe nobilem illū Eraſmum ſuſpicatus ſit,qui arbitretur eum hominē vt quemlibet ſe agentem:Mercurium in ore,Genium in præcordiis,Venerē in ſtilo cum Gratiis, poſtremo Palladem in capite,vt Iouem quondam illum,habere:Et poſt hæc non veretur Eraſmus mentionē mei facere,non iā vt ſibi paris, ſed etiā ſi Chriſto & veritati placet,ſuperioris:quaſi vero nec me,nec Eraſmum nouerim,qui præclari inſtituti vel conditor vel relator,reliquit exemplū poſteritati, vt non ante theologū profiteri iure ſuo quiſquam ſe poſſit, ad libroſq; ſacros euoluendos publicę, enarrandoſque accedere , quàm in omnibus camœnarum fontibus manus ſe ſatis perluiſſe confiſus ſit.Cui vtinam ipſi tā par propemodum eſſe poſſem,quàm æqualis propè ſum,vt ex eo epiſtolæ eius loco video vbi de ſenectute & ſenio cauillatur.Niſi vero credere par eſt illud, quod de agro ingenii ſui exhauſto iugi fœtura ſcribit.Qui locus & ſi mihi inter alia epiſtolæ loca multa placuit,tamen ei non ſum aſſenſus,quum ipſius ingenii fœcūditatem eam eſſe viderem,eamq; vbertatem doctrinæ & copiam , quæ in omneis bonas fruges ſemper reſtibilis ſit,nec alia atq; alia identidem lectione,velut nouis ſubinde riguis indigeat.Nam ita fert natura (niſi fallor) vt ſoli præfœcundi ſic eximiæ atque beatæ mentis,vt anniuerſaria eius fœtura luxuriæ carentem, non etiam effœtam efficiat ſegetem.Ex huiuſmodi ingenio Eraſmus quaſi ex lætiſſimo quodam latifundio atque vbertatis inexhauſtæ multos iam annos luculentam meſſem colligit ſolidæ illius & expreſſæ glorię, in ſeculaque ituræ . Tametſi ad eum ſcribens ita cum eo agere ſolitus ſim,itáq; irrequietum eius animū exagitare,vt iſta diligentia atq; induſtria ſatis eum facere mihi negem,niſi maiora indies maioraque ſuſcipiat,id eſt,magnitudini ingenii ſui congruentia , animoque quantumuis ſublimi non pœnitenda.Inde illa inter nos concertatio,cū ego multa exigua vel mediocria(proportione captus Eraſmi loquor)accepto laturum me pro magnis planè nego,etiam ſi opera perfecta,probata,præſtita lege erunt,vt ſunt priſcæ formulæ verba, vtpote qui hoc contendam hominē tam alto,tā volucri, tam capaci,tam verſatili ingenio præditum, in nulla non officina Muſarum perpolitū,grandiſſima quæq; opera nunc ſuſcipere debere. Indidem illa inter nos epiſtolaris velitatio,quam tu(vt video)animi cauſa ſpectas,quę nuper ad conſerendas manus iamiam exarſura videbatur,vt illa prægrandi epiſtola apparet,qua omneis ipſe copias argumentorum meorum diiecit prima impreſſione . Colligere enim vero reliquias,agminis mei ſtatuerā copiaſq; ſupplere,ac rurſus certamen experiri. Verum id ne facerem,ab amicis meis deterritus ſum:qui me imparem tandem futurū certamini videbant,ſi ille

per ocium acrius incaluiſſet. Quippe quibus illud Homericũ in mentẽ veniret, σὺν δὲ δύ' ἐρχομένω καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν ὅππως κέρδος ἔῃ in huiuſcemodi lucta. Deinde non ſatis indulgere aut imperitiæ meæ, aut ruſticulæ ferociæ, viſus eſt homo vrbanitatis & facetiatum artifex. Etenim cum omnia ſimpliciter ſcribere ad eum mihi videar, fit tamen neſcio quomodo, vt vel in vſurpando amicitię iure nonnunq̃, vel aliter imprudens in oxymora quædã incidam, quibus ille veluti ſubdolis cauillis, aut figuris ambiguis nonnihil offenditur, aut certe offendi ſe ſimulat: niſi potius hoc illud eſt quod dixi, vt eorum ſim ſimilis athletarũ quos Apalæſtros vocant, qui non norunt quid deceat ſimul, & ad id quod agitur, valeat. Itaq; fit vt quũ ego lienẽ ſcriptitando exercere gaudeam, ille vel ſtomacho, vel incommodæ ſuſpicioni nonnihil dare videatur, ſiue id immerito ſuſpicari interdum in mentem mihi venit, ſiue ille veteranus certator, ac planè in hac parte veterator, rudem adhuc me tyronẽ non ætatis: ſed artis tyrocinio ſtolide me inferentẽ, hoc pacto emendandum caſtigandũq; cenſet, id quod ipſe libentius mihi perſuaſerim. Quod ſi inter nos hac de re ſecus forte ſuſpicaremur, tu iuris non modo ciuilis, ſed etiam amicitiæ conſultus, ius nobis (vt arbitror) redderes, aut litem dirimeres ac componeres. certe quidem per me liceret vt id faceres, nec ei quàm mihi æquior eſſes, vt opinor, etiam ſi tibi ipſe familiaris eſt, & (vt ab eo audio) propemodum ſodalis, quod prædicandum ſibi merito ipſe putat. Nolim tamen vir eruditiſſime, nolim inquam vt quæ de offenſionis ſuſpicięne dixi, ſerio tu dicta eſſe credas, quum nihil minus cogitem: ſed velim vt Eraſmo perſuadeas, me ob eam ſuſpicionem non reſcribere volumini illi epiſtolari, quo aciem ille inuentionum mearũ fudit fregitq;, non prorſus inconditam. Malo enim ille exiſtimet victoriã me indulſiſſe ac condonaſſe auctoritati ſuæ integris adhuc viribus, quàm herbam tum porrexiſſe quum vltra. ſuſtinere impetum eius nequirem. Scripſi ad eum dudum, & iterum (vt ſpero) ſcribam, ſed aliud argumentum eligam mihi tractabilius: & ſi occaſio ſe dederit, in articulo eum opprimam. Hoc quidem certe non cõmittam, vt aliâs quàm incautum & laſſum ab opere ſerio adoriar. tametſi nuper me ἀναμαχέσασθαι τὴν προτέραν ἧτταν φάσκοντα homo non imperitus admonuit exiſtimationisq; meę ſtudioſus, his verbis corripiens. τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν ὅ με ἔτλης ἀντίος ἐλθεῖν. Cumq; ego illud ex comœdia ferocule reſpondiſſem, ὁ νῦν μοι θρασὺς, αὔριον δ' ὑπέρμαχος. tum ille, δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιόωσιν. Enimuero gratum, per (inquam) gratum eſt mihi, quod ſimplicitati morum meorum credis, id quod ad Eraſmum ſcribens, obiter deploraueram, mihi me præceptorem prælectoremque fuiſſe, niſi interim ſuſpicarer facile id te credere, coniecturam ex ſtilo ſcriptorũ meorum facientem: in quibus ſubuereor, ne aliquid fortaſſe ſtructuræ refractarię deprẹhenderis, aut rudiuſculi ſchematis, quod nec limã (vt dicitur) nec ſcobinã officinarũ expertum eſſe videatur nec præceptoris cenſurã. Sed rurſus id minime ſentire mihi videre, quũ etiã eo nomine placere me mihi ac gratulari iubeas, idq; ipſum acceptũ ſummi loco beneficii referre prouidẽtię. O feſtum te hortatorem, & iucundum ac ſolertẽ, ὥστε τὰ μὲν ἐλαττώματα ὡς πλεονεκτήματα τῆς τέχνης, & quod ſumme pudendũ eſſe cenſebam, aut certe tegendũ, ſi celari potuiſſet, id & vtile & honeſtũ, & mihi pṛedicãdũ eſſe cõtẽdis. Manedũ paulũſper

omnia tibi indicare ac denartare loquacius in animũ induxi, quandoquidẽ te ſic clementem ac dextrum conſolatorem nactus ſum. Dixerã me αὐτομαθῆ τε καὶ ὀψιμαθῆ fuiſſe, & non modo præceptore nullo, ſed etiam ſero literis bonis ſtuduiſſe. nunc eo amplius dico, literarum me rudimenta & grammatices principia, vt tum ferebant mores ſimplicitatis nunc obſoletæ, in hac vrbe didiciſſe triuiali ſub magiſtro ludi literarii. Cumq; hiſcere latine vix cœpiſſem, ad iuris ſtudiũ tranſiuiſſe vt aſſolet, aut tranſiluiſſe potius diſpendioſo vtiq; temporis compendio. In quo ſtudio cũ triennii operã luſiſſem, domũ reuerſus, ſalutẽ dixi literis, ſtudiis vtiq; indulgens iuuentutis illiteratæ, aut emeritam certe & iam exauctoratæ. quoad poſt aliquot annos intra paternos parietes clàm ſtudere mecum ipſe inſtitui, procul omnibus conuenticulis huius vrbis ſcholaſticorum, excitante me tantũ patris exemplo doctrinæ laudatoris, vt erat hominis ingenium, & librorũ emaciſſimi. Ibi à deterrimo quoq; (vt fit) auctore auſpicatus, cum gloſſematum fecem per imprudentiam hauſiſſem, auidiſſime errore tandem intellecto, cũ ad libros meliores me contuliſſem, paulatim redundantẽ illã præcordiis fecem reieci: tametſi obhæſerat ἴσασι νῦν μοι μοῦσαι. Ecce autem aliud incommodũ, quũ accipitrariis & venatoribus ſalute ſemel dicta, annos abhinc ſex & viginti, libris (vt dixi) nõ magiſtris aliquo cũ ſucceſſu operam dare cœpiſſem, ſtatim Græcũ quendã nactus ſum ſenem, aut ille me potius (illi enim vectigal magnum attuli) qui literas Græcas hactenus, aut paulo plus nouerat, quatenus ſermoni literato cũ vernaculo conuenit. hic quibus me modis torſerit, mox dediſcenda docendo (niſi quod & legere optime mihi & proñuciare videbatur è more literatorum) non bene tribus chartis ſcriberem, cũ interim ipſe vt vnum eũ eſſe Græcũ in Francia audiebã, ſic eſſe doctiſſimum Grece exiſtimarem, & ille oſtentans mihi Homerum, aliosque auctores inſigniores nuncupans, ὀνομακλήδην ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον, flagrate me ſtudio inſano intelligeret. Accedebat illud erroris, quòd quæ erat in eo ignotãtia, ego ludificationem eſſe putabam, quo diutius ille me ſtipendiariũ ac penè nexũ pre auiditate, haberet. Tandem literis apud noſtros quoq; paucis illuſtratis Italiæ cõmercio, librisq; ſenſim vtriuſq; linguæ huc aduectis, cum ego ſarcire dãnũ contenderem ætatulæ tranſactæ per inſcitiam, nec pecuniæ in coemundis magno libris, nec labori in ediſcendis parcerem, quotidianas etiam ſeſquioperas à me planè exigerem omni vacatione adẽpta, eo primũ perueni, vt dediſcere inſtituerem, quę male edoctus erã, quę mihi diſcẽdi primordia negocia multa exhibuerunt. Nihil enim didiceram πλὴν γραμμάτων, καὶ ταῦτα μέντοι κακὰ κακῶς, deinde vt vltra præceptori illi Gręco ne auſcultarẽ prelegenti, etiam ſi ad me ventitabat, libros empturienti venditans ac ſcriptitans quanti ſemel indicaſſet. Quid tu hic vir ingenioſiſſime? potes ne iterũ, quod incõmodo mihi verto, id tu in bonũ ceſſiſſe, ceſſurũmue oſtendere? Iam vero aduerſam valetudinẽ non tam mihi agnatã (vt arbitror) q̃ cognatam & ingenitam, quantũ mihi faceſſiſſe negociorum putas? cũ mihi ſe ſemper comitẽ ſequaciorẽ vmbra preberet, quocunq; agerem me terrarũ, quicquid inſtituerẽ. eo iam quoq; ipſa moleſtior, quòd eius crimine literarum ſtudiũ cum à medicis, tũ ab omnibus mihi obuiis, propinquis iuxta alienisq;, plus iã annos quindecim male audit, vt inſanum &

exitiabile,literarũ eo amplius Grȩcarũ,vt vȩſanũ, vt dirũ,vt piaculo dignũ,etiã
ſi nuper cœpit eſſe plauſibile & expetendũ. Nec tamen ideo velim vt omnino
me expungas è numeris claſſicorũ,vt domeſtica atq; vmbratica eruditione in-
ſtitutum.poſſe enim ſic quoq; mihi videor inter iuniores centuriari,cum inter
munifices profiteri cœperim nec prȩpropere,nec infeliciſſime,vt veſtræ ambo-
rum auctoritati libens aliorũq; credo.Interim bis Romã adii,vrbesq; inſignes
Italiæ,doctos ibi homines non ita multos per tranſennã vidi potius q̃ audiui,
& literarũ meliorum profeſſores tanq̃ à limine ſalutaui , vtiq; quantũ homini
licuit Italiã raptim peragranti,nec libera legatione: ſed & domi nonnunq̃ do-
ctorum hominũ familiaritate vſus ſum.In quis prȩcipue colui Ioannẽ Laſcarẽ,
virum Græcũ,vtraq; lingua pereruditũ,qui nunc in vrbe,Grȩcorũ ſcholȩ prȩ-
fectus eſt à Pontifice.is quum omnia cauſa mea cuperet,non magnopere iuua-
re me potuit,quũ ageret ferè in comitatu regis multis ab hac vrbe milibus diſ-
tractus, & ego frequens in vrbe, rariſſime in comitatu fuerim , fecit libens id
demum quod potuit , vir ſumma comitate præditus:vt & nonnunq̃ præſens
mihi aliquid prælegeret,id quod vicies non contigit,abſens etiam librorũ ſcri
nia concrederet,& penes me deponeret.Certe tyrocinium nullo ſub deductore
feci.En tibi vir humaniſſime ſtudiorum meorũ curriculũ,quod ſub patre indul
gente ſuppeditanteq; facile inchoaui,haud ſcio q̃ auſpicato. Patre orbatus an-
nos abhinc quindecim ac multa incõmoda perpeſſus,fortunæq; iniquitatẽ mul
tipliciter expertus,curſum nihilo ſecius inſtitutum peragere velis remisq; con-
tendi,remoram tantum vnã moleſtiſſimam ſenſi aduerſæ vt dixi valetudinis,ac
nihil æque mihi animũ illũ alacrẽ in hȩc ſtudia incũbentem contraxit ac demi-
ſit,q̃ aſſidua mortis meditatio in horas imminentis,quũ ſȩpȩ mihi ſpiritũ inter-
cluſum,ſubindeq; reſtitutũ meminerim.Patri copioſo hæres relictus non ex ſo-
lida vncia (ſemiſſem enim maximus fratrum primigeniorum iure tulerat) ex
matris hæreditate eandem partem quadriennio poſthabui.hoc fere fuit ſubſi-
diũ inſtituti mihi curſus,cũ iis quæ vtcũq; acceſſerũt,ita vt interim nihil quicq̃
acceptũ tulerim liberalitatibus aut regũ aut fortunæ.In quo curſu ſtudiorũ pa
trimonii iacturã multã feci ꝑ incuriã ciuilis frugalitatis: etiãſi naufragiũ vita-
ui.Id quod ſequitur ex tua epiſtola,non tã mihi iucundũ,q̃ quibuſdã amicorum
meorũ fuit,qui tibi ob eã rem multa bona dari diuinitus cupiũt.Hortaris me
vt in locis iuris explicãdis emẽdandisq; erroribus qui inualuerũt ne elangueã,
mihiq; ita gratulari videris,quaſi laboris & conatus ratio mihi cõſtiterit,in eo-
rũ hominũ eleuanda auctoritate quos iuris magis Accurſiani , q̃ ciuilis & Ro-
mani conſultos fuiſſe apud doctos cõuenit.Atqui vt mihi ille labor nunq̃ pœ-
nitẽdus viſus eſt,cũ ob alia multa,tũ ob id prȩcipue,quod eius laboris fructus
latiſſime patere,& ad plurimos ſtudioſorum pertinere dictitabatur , ita neſcio
quomõ pigere cœpit opus diu deſitũ iã ac pene derelictũ retractare,quodq; tu-
multuoſis primordiis memini eſſe inchoatũ . In quo ſanè meã culpã & agno-
ſco,& deprecor(ſi etiam nunc deprecari liceat)qui flagranti tum animo mo-
derari non potui,quo minus iuris prudentiæ cauſam velut in concilio antiqui-
tatis peritiſſimorum agerem , cum eorum hominum conuicio , qui iuris ciui-
lis maieſtatem imminuere lædereque non verȩbantur : quibus vt ipſis in

crimen id verti a nonnullis videbam,ita neminē adhuc extitiſſe noueram, qui ex formula legum poſtulatos,etiā perageret reos criminibus expoſitis corona exaudiente,ac iudicibus miſſis in conſilium. In eos dicēdi primas partes occupaui, libentius ſane atq; alacrius quàm nunc alteram actionem ſuſcipiam. Si quis vero alius exiſtat, qui has ſibi vices depoſcat, eſt alia iam mihi inſtituta cōmentatio,quæ animi mei contentionē a lectione iuris auocauit in diuerſum, iuuantq; me magis ea ſcribēdi argumenta.quæ nō tam anguſtis finibus circūſcripta ſunt.neq; enim mouere ſe libere,expatiariq; poteſt animus lectione lōga ac multiplici, quaſi farragine obeſus & laſciuiens, niſi late patentē materiam veluti campū liberū & apertū ad excurſionem habeat. Neq; hoc non eſſe vitiū interdū intelligo animi parū frugi,ſibiq; indulgētis imprudētius,Sed ſi ad normam ſeueritatis & frugalitatis adigere geſtientē ſtilum moderariq; ſeuerius in animū induxerim,cū omnē animi alacritatē abſtulero, & fortaſſe ieiunū exuccūq; reddidero,tum etiam meo Genio Mineruęq; repugnauero:id quod mihi in eā cauſam valere volo,quā cū Eraſmo dudū in iudiciū deduxi. Verū enimuero,quū hūc mihi laborem lucrifacere,animoq; meo obſequi hanc operā detrectāti,per eorū veluti creditorū flagitationē non liceat,qui me de pollicitatione temeraria idētidem appellant,ipſorūq; adeo iuris ſtudioſorum,quos iam ipſos mecū in gratiam rediiſſe demiror ac ſtupeo, iniurięq; mihi perſecutionē vltro etiā condonaſſe,quā ipſi non ſolum atrocem,ſed etiā ſacrilegam eſſe putabant, ob ſugillatā a nobis numinū ſuorū maieſtatē,non id aut gratię,aut potentię meæ, ſed veritati potius tribuētes,quā ſenſim & ipſi agnoſcere cœperūt. Tum igitur ab illis conſultatio mihi integra non ſit,cum tu eiuſce rei mihi autor ſis & adhortator,idq; grauiſſimi quidā viri non neſciāt,qui epiſtolam tuam quaſi viſendū quoddā mercimoniū exoticūq; admirantur,facere (vt opinor) nō potero,quin ad aliquot menſes in id piſtrinū rurſus me dedā,aliquidq; priori editioni annotationū addā perfunctorie:niſi forte aliū cōperero anteuertiſſe mihi, id quod diu exoptaui. Sentio me modū epiſtolę ſuperaſſe, quippe qui τὰ πρωτοπράγματά μου ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν κεφαλὴν πάντ' ἔφυ, vt inquit Ariſtophanes. ſed te oblectari epiſtolis meis dixiſti,& ego lubēs tecū verba facio: & quū tu me honeſto officio prouocaris,decuit me nōnihil admetiri auctarii nomine,vt debitores liberaliores faciūt. nec vero totidē verbis rependere vices tam eleganti,tāq; benignę epiſtolę potuiſſem. Deniq; hac epiſtola alteram a te paciſcor,atq; etiā alias multas,cum per ocium licebit,ſiquidē eodē filo eas contexturus es. Sanctius autē ſcriniū meū tuis & Eraſmi,vt ſpero,literis dicabitur: habeboq; epiſtolas veſtras in deliciis,veluti teſſeras quaſdā amicitię,cū viris ſummis literarum cōmendatione contractę,honeſtorūq; officiorum viciſſitudine cultę,quas pręcipuorum legatorum inſtar (vt ſpero) chariſſimo cuiq; liberorum meorū relicturus ſum. Valē, Pariſiis. XIIII. Calend. Iunias.

τουτοισὶ δὲ γράμμασιν ἔδωκα μὲν πράγματά σοι παρέξων, τοῖς ἀκαθάρτως τε καὶ κακῶς γεγραμμένοις. δοκῶ δέ μοι δίκαιος εἶναι συγγνώμης παρά σου τυγχάνειν τῆσδε τῆς ἁμαρτίας, ὅς γε ὑπὸ τοῦ πάντ' ἀρίστου Ἐράσμου συγγνωστὸς εἶναι ἠξιώθην. οὐ γὰρ δὴ οἶμαι ἴσως καὶ ἐκεῖνος ἐπιεικής τε καὶ εὐγνώμων εἶναι σοὶ δοκεῖν, ἧττον αὐτοῦ συγγνωμονικὸς δοκεῖν εἶναι ὑπομένοις. ἔρρωσο φίλων ὦ πλείστου ἄξιε τῇ πατρίδι, καὶ πρόσειπέ μοι τοὺς κοινοὺς ἡμῶν φίλους.

Gulielmus Budæus Eraſmo Roterodamo S. D.

DIci non poteſt,inquis mi Budęe,quantopere & tuę faueam glorię & eruditionem admirer.Iſtuc quoq; poſterius,bonan' fide? Bona certe inquis. Ego ne id credam? Quid ni inquis? Equidē mihi hoc lubens perſuaſerim. πῶς γὰρ οὔ; ὅς γε ἄνδρα σε εἶναι ἐπιεικῆ πέπεισμαι. οὐ γὰρ ὅπως θεολόγον σε, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλήθειαν σεβόμενον ἡγοῦμαι, τοῦτο παρ' ἐμοὶ πίστιν πιστευομένης τῆς στρατείας τῆς χριστιανοῦ, τῆς ὑπό σου πάλαι προεκδοθείσης. Ego vero nec dicere, inquam,nec eloqui, ac ne proloqui quidem poſſim O noſter Eraſme.maior enim eſſe mihi videre quàm vt meum te appellem, cum omnibus noſtris vnus ſatis eſſe poſſis. Quin & vſqueadeo publicus ſcriptis tuis factus es,vt nemo ſibi priuatim vindicare te poſſit.Verum vt dixi, exprimere nequeo q̄ tuū me nuper feceris,poſteaq̄ epiſtolam tuā accepi. Redderat illam iuuenis is,quē mihi cōmendaſti,Sorbonæ nūc agentem , μᾶλλον δὲ ἐν τῇ σορβωνίδι λίμνῃ διατρίβοντα. οὕτω γὰρ ἂν εἰκότως ἀποκαλοίημεν τὴν τῶν σοφιστῶν τουτωνὶ διατριβὴν ὥς γε νῦν καθέστηκε. Reddita igitur mihi epiſtola tua,& ſemel iterūq; lecta παραχρῆμα τῶν μετὰ χεῖρας ἀφέμενος, σχολάζειν σοι μόνῳ αὐτίκα δὲ μάλα ἐγνώκειν. καὶ δὴ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἀποδόσεως, ἢ τῇ γε μετὰ ταύτης ἑξῆς, τὸν ξένιον σοῦ ἕνεκα δεξιοῦσθαι ἠρξάμην, ὅπω γάρ σε κελεύειν ᾐσθόμην. εἰ δὲ μή, πῶς ἂν μαρτυρεῖν ἐδυναίμην τῶν ἐν τοσούτῳ τῶν σῶν, τῶν τοίνυν ξενίων πεπληροφορηκότι μοι, ἰδοὺ δὴ ἤθελον τὸ ὄργανον τῆς ἀντιδόσεως ἐπηγγέλθη, οὐ ὑπὸ τῆς ἐράσμου, τὸ ἀμφίγλωττον, ὃ ἐπιδέδωκε. Nā tu de eo quoq; ad me ſcripſeras συστήσας μοι τὸν συγγραφέα, ἀντὶ οὗ βιβλίον παρῆσαν, τὸ διὰ χειρὸς ἐχόμενον ἤδη ξένιον ἐξετίνασσεν ἐμοί. Apologia igitur tua & paracleſi ac pręfatione legendis dimidiatū diem Dominicū conſumpſeram huius mēſis vigeſimū ſeptimū.Pridie em̄ liber allatus erat. A prandio ſtatim cū Franciſcū Deloinū viſerē,hominē doctrina & autoritate ſummę curię principē,vt ſcriptorū tuorū lectorē auidiſſimū,ſic meorū meiq; amātiſſimū. cuius nomini dicaſſe librū de Aſſe videri poſſim quibuſdā, cū eū circa finem libri mecū differentē faciā: Sic enim tum tulit mea ratio. Et alioqui eius dicationis memoriā nūq̄ niſi cū libro interituram videbā, cum ſępe pręfationes pereant. Sed cū ad eū adiiſſem,ecquidq; noui haberem interrogaſſet: vt reſpondi nihil me habere.At ego (inquit) habeo,quod ad te pertineat,quodq; tibi iucūdum futurum ſit.Quid id eſſet me rogāte,Ecce tibi,inquit,elogium ab ea autoritate profectum quā tu inſtar Senatuſconſulti Romani habiturus ſis.Solebas enim optare,vt treis aut quatuor Eraſmos in Gallia haberemus(ſi tamen tot ſimul Eraſmi ſimiles vna ætas efferre poſſet) vt tibi animo tuo aliquando obſequi liceret,ingeniiq; tui mediocritati liberius vela pādere.Nihil autē tibi moleſtius eſſe,q̄ quod inferueſcente ſtilo, quaſiq; muſarū aura plenius aſpirante, vela tu ſępe contrahere cogerere,atq; ad eū modū velificandi impetū moderari,quem noſtratium hominum ferret captus,aut certe libenter admitteret.Ecquis enim æquo animo ferre poſſit ſemidoctos homines, intelligentiæ ſuę finibus latinæ linguæ copiā circūſcribere? Hunc ipſum igitur Eraſmū habes operū tuorū nō modo lectorē,ſed etiā pręconē.Quæ cū ille dixiſſet,& ego ſuſpēſus expectarē, promit librū tuū ſolutū adhuc & recentē abs officina,locūq; oſtēdēs ἐν τῷ [illegible] λυκᾶν, O virum,inquit,eleganter ac probe amicum hūc tuū Eraſmū, cuius tu haud falſo,vt video,amicum eſſe te dictitabas,cuiq; nō gratuitū ſępe teſtimoniū tuliſti.Equidem,inquit,cuius antea ingenii pręſtantiam mirabar, nūc etiā

candorem exoſculor. Videndũ tibi Budæe omnino, ne qui principum in re literaria virorum ęmulatione accenſus es, nũc huiuſmodi viro officio te prouocãti ceſſiſſe videare. Hactenus ille. σὺ τοίνυν ἴσθι ἄνες μοι προσφιλέστατε, οὐκ ἐλάττω τοῦ διστόμενος, ὧν ὡς ἐμὲ ἐχαρίσω. οὐ δ᾽ ἂν ἐν τούτῳ γε ἐκελευσαί σοι ὑπομένοιμι, ὡς μὴ τοῖς ἴσοις ἀμείψασθαι τὸν ἀνηγορευκότα με φίλον ἄνδρα, καὶ τό γε αὐτοῦ μέρος, τὴν μνήμην ἀπηθανατικότα τοῦ γένους τῶν βυβλίων, ἄλλως τε πρότερον αὐτὸς ὑπὸ τοῦ κρείττονος ὢν νικηθείς. σοῦ γε μὴν τόκῳ τὸ χρέος ἀποδώσειν, οὐκ ἂν ὑπερχέσθαι τολμῴην, ὁπηνίκα καὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτὸ ἐκτίνειν, πάνυ τι κεκμηκὼς ἂν δῆλος εἴσομαι. ἐγὼ μὲν δὴ ὡς στενοχωρίαν τινὰ αἰσθάνομαι ἤδη καθεστὼς τινὸς τοῦ ἐγκωμίου, ᾧ δὴ ἐλέφαντά φασιν ἐκ μύρμηκος ἀπέδειξας. ἔνθα γάρ δή που ὡς ἂν μὴ ἀφανῶς τι καὶ πιστῶς τὰ ἐπιβάλλοντά σοι ἀποδῶ (ἐπιβάλλει γάρ τοι ἑκάστῳ τῶν περιττῶν ἐπαίνων) οὐκ ἂν φθάνοιμι ἔγωγε ἀντιχαρίζεσθαί σοι δοκῶν, παρά γε οὖν ἀδόσι τὰ ὑπὸ σοῦ γεγραμμένα, τουτέστι παρὰ πᾶσι. τίς γὰρ οὐ διαπαντὸς ἀναγινώσκων τὰ ἀπὸ σοῦ; ἂν δὲ αὖθις ἂν τοῦτ᾽ ἀλλαβόμενος φαύλως πῶς καὶ ἐκφοιτῶν τῶν σῶν ἐπαίνων τῶν ἀμφιλαφῶν ἅψομαι, τί δὲ ἄλλο, ἢ ἀδικῶν τὸν ποιητός σε ἄξιον, κακοήθης εἶναι δόξω; οὐκοῦν ὡς νικῶντα με σὺ τὴν ἀξίαν κατέστησας, ὁ ὑπάρξας τῆς εὐεργεσίας ὡς φίλον σοι ἀξιολογωτάτῃ, δέον ἂν προλαβόντα με τοῦτό σοι τὸ πρᾶγμα πραχθῆν ἀγχινούστατον ἂν ἀπαλλαχθῆναι ταύτης τῆς δυσχερείας. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐλπίζω εὑρήσειν τι ξένον ἵνα ἀντιδώσω τι, πόρον τι ἀνευρήσειν, ἐφ᾽ ᾧ ἀπαλλάξομαι πως τουδὶ τοῦ ὀφλήματος. καθάπαξ δὲ ἀπαλλαχθήσεσθαι, οὐκ ἂν διὰ βίου ἔγωγε ἐλπίσαιμι, μείζονος δὲ ὄντος ὡς ἀληθῶς τοῦ δανείου, ἢ κατὰ τὰ ὑπάρχοντά μοι. ἀλλὰ μὴν πάντ᾽ ἂν μᾶλλον ἀποδεξαίμην, ἢ τοιαύτην καὶ τοσαύτην ἀχαριστίαν ὀφλεῖν. καὶ μὴν δὲ καὶ χάριν σοι οἶδα καὶ ὁμολογῶ, τῆς συγγνώμης τῆς περὶ τοῦ παρηκολουθηκότος ῥήματος. q̃ molli articulo ibi me tractaſti, imo quàm mihi me reprehendendum emendandumq́ reliquiſti. Agnoſco, fateor, deprecor, non culpã ſed pœnam, ſed ignominiam quę fatenti remitti ſolet. potuiſti iure tuo τὸ σφάλμα μου ἐπανορθώσας γε δὴ συμφέρεσθαι, vt etiam critica ſeueritatę abſtineres, ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν. Ego ita locum tranſtuli, quaſi Lucas ſe ἀκόλουθον τῶν αὐτοπτῶν diceret, cum hic παρηκολουθηκότι idem quod ἐξηγμένῳ ſignificet, vt tu ipſe ſentire videris, etiam ſi latine aſſecuto improbare videris, pro τυχόντι καὶ ἐφικομένῳ καὶ κατειληφότι. Aſſecuto vt probem, facit Demoſthenes ἐν τῷ περὶ παραπρεσβείας his verbis, ἵνα ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης πᾶς ὑμῶν ὁ τὰ τούτῳ πεπραγμένα εἰδὼς ἐγώ, καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. Hic vtrũ Demoſthenem intelligã omnia Æſchinis flagitia criminaq́ cõperiſſe, accurateq́ in eum inquiſiuiſſe, qualiq́ omnia eius geſta factaq́, e veſtigio ita perſecutum vt tandem inueſtigarit, an arbitrum & ſpectatorem fuiſſe rerum perperam ab eo geſtarum, vt æqualem, vt συμπρεσβευόμενον, vt eadem legatione functũ. Idem alibi, ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς ἐᾶν παρακολουθήσειν πᾶσι τοῖς λεγομένοις, Nihil vos fugiet, ſed omnia vt a me dicta erunt, intellectu aſſequemini. Sic Galenus παρακολουθῆσαι τῇ θεωρίᾳ dixit, animo ita percipere, vt ſpeculamentum non fugiat τὸν ἐνθυμούμενον. Tu ad hiſtoriam texentis ordinẽ retuliſti. Quod ſi recte ſentis, miror cur dixit καθεξῆς σοι γράψαι. Oportuit enim primum ordine omnia didiciſſe, deinde γράψαι. Et tamen vtraq́ ſentẽtia idẽ dicit. proſequi enim dixiſti non aſſequi, id cum tu dicas, non tamen probas. Omnino locus δυσνόητός ἐστιν. ἄνωθεν recte reddidiſti pro ἀπ᾽ ἀρχῆς & retrorſus. Abſit autẽ vt inficiator eſſe mediter potius q̃ vt me ipſe profeciſſe fateor. Sed de κατηχῶ te memoria lapſum ſcio, cum Lucianus tuus in Aſino vtatur, ἐμὲ δὲ, inquit, ἐπιδωκεν ἀπολαβεῖν ἐνὶ τῶν ἑαυτοῦ νεανίσκων, καὶ ἅμα κατηχεῖν ὅσα ποιῶν μάλιστα ψυχαγωγεῖν.

Παρακολουθῶ

Ἄνωθεν.

κατηχῶ.

ἀυτὸρ δυνάμενω. de aſino loquēs quem ſaltationem doctum fuiſſe narrat, κατηχεῖ ἀντὶ τοῦ διδάσκειν dicens alibi pro cōmonefacere, id eſt νουθετεῖν, ὀψόμαι καὶ μηδὲν ὑπὲρ φαυλῶν, ἀλλὰ κατηχούμενος πάθῃ παρ' ἐμοῦ. Vnde & κατηχεῖν Dionyſio Areopagitę dicto. deinde κατηχητὴς quaſi κατήχησιν vertis. Cęterum vtinā tam tibi placeres q̄ nobis, in iſtis eximiis, & μεγαλοπρεπέσι. iam enim tibi admonitorem me ingeram. vt enim tecum familiariter agam, πολλάκις θαυμάζειν μοι ἐφίσταται σοῦ, τοῦ καταχρωμένου τηλικαύτῃ καλλιλογίᾳ καὶ δεινότητι ἐς λεπτολογήματά τινα, in quibus tu interquieſcere ſoles, ὥσπερ οὐ προσῆκον τὰ μέγια τῶν συγγραμμάτων, καὶ τὰ μικροπρεπῆ, τοῖς πρὸς ταῦτα συμμίξεως ἔχουσι καταλιμπάνειν, σὺ μέν τι τὰ πρῶτα καὶ τὰ τρίτα καὶ τὰ τούτων ἐφεξῆς, τῶν αὐτῶν νῷ περιβάλλων, τοῦ μὴ προσαναρπάζειν τὰ τῶν ἡττόνων τε καὶ μείζων ἔπαθλα αἰτίαν ἂν ἔχοις. τοῦ δὲ καὶ τὸν σαυτοῦ ἐνθουσιασμὸν οὐκ εἰς δέον καταναλίσκειν. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς καλλιλεξίας τε καὶ μεγαλονοίας κολοβοῦν. quod priſci minuere maieſtatem appellabāt. Poſtremo q̄ te amari a me putas de pręfatione illa tua πρὸς τὸν ἀρχιερέα, cuius tu τὸ ἀξίωμα διπλοῦν ὡς φυλακτήριον περίαπτον τῶν συγγράμματων τῶν σῶν περιτέθεικας ſcite ſane & ſolerter, ἐπὶ τῇ ἀποσοβήσει τῶν συκοφαντῶν τούτων σφηκῶν τῶν ψευδοθεολόγων. Ac ne quid tibi interim deperiret, ἀφωρισμένως ἤδη βίβλου ὅμως ἐντιλαβέσθαι τὸν ἀρχιεπίσκοπον τὸν σὸν εὐεργέτην ἐβουλήθης, κομψῶς δὲ δύο τοίχους eadem fidelia, & vt noſtrates aiunt, vnica filia, procis quidem pluribus digna, generos tibi duos aſciſcens. Ohe, inquis, iam ad calces chartę tuę deuentū eſt: hic igitur deſinam. Scripſiſti ad me Laconice: ego ad te Aſiatice fortaſſe, vel ſi qui peiores etiā fuerūt. ſed ſic ſum, ſi placeo, vtere. Rarus tarduſq; ſum ad ſcribendū: multus autē ſcribendo. vbi incalui, tollere manū nequeo. Simul ἀντιπιστεύω σοι προξένημα ὅπως σχολὴν ἄγοις vt paria facias, chartæ dico diſpendio, cui nō parcere me vides. Certe quidē facies vt hanc epiſtolam te recepiſſe ſciam, & me interim ingrati iudicio non periclitari. quod non ante credā, q̄ a te certior factus. μακαρίζω σε τῆς σχολῆς ταύτης καὶ σπουδῆς τῆς περὶ τὰ θεῖα, quā mihi iam diu promitto. Sed œconomico mihi magis eſſe, q̄ φιλοσόφῳ vacat. πῶς γὰρ ἄν, τῶν γε ἓξ υἱέων πατὴρ καὶ τροφεύς, ἑνὸς θυγατρὸς, ἀπολαῦσαι. quiq; ὡς φιλοσόφως ἔχω ἐν τοῖς μάλιστα, οὕτω τοι ἀμελῶς ἔχων ἀεὶ πρὸς τοῦ διατετέλεκα τῶν πρὸς τὴν πολυπαιδείαν ἐπιτηδείων. Vale, καί με ἀγαπῶν διατέλει.

Gulielmus Budæus Eraſmo Roterodamo S.D.

Accepi literas tuas dies abhinc quinq; aut ſex. quas auidiſſime legiſſem, niſi mihi πράγματα παρέσχε ἡ δυσχερὴς ἀνάγνωσις. adeo tu ὀλιγώρως καὶ ἠμελημένως epiſtolā expedieras tabellario petaſato iam, vt coniicio, & flagitanti. Iam hoc vnum habeo familiaritatis & amicitiæ σύμβολον οὐ σμικρόν, te ad me ταχυγράφως τε καὶ ἀπεσχεδιασμένως ſcribere longiſſimam epiſtolam. Neq; enim id fiduciæ tribuo, quam tibi ille ſcribendi dicendiq; magiſter ſtilus, ingeneraſſe potuit & debuit, ſed τῇ ἀφελείᾳ τοῦ τρόπου σοῦ, & candori animi tui nihil ſiniſtræ interprecationis ab amico ſuſpicantis, id eſt animū alienum ex ſeſe æſtimantis. Illud tamen οὐ συγγνωστόν, quod ſine die ac Conſule ſcripſiſti. Vide vt poſt hac minus me torqueas, ἐθέλων τὰ παρά σου ἀναγνωσόμενον, modo vtaris χειρογράφῳ tuo ſolito in epiſtolis, quem ego eſſe pulchrum & dilucidum ſcio. Sed ſcilicet, tu ſchedā ad me pro epiſtola pura miſiſti. Vide vero ſi pergas ſic neglecte ſcribere, ne in fraudem quandam haud ſpęrnendam incidas ex hac culpa. Ego enim epiſtolas

tuas non ſolum inter κλιμάκια literaria ἀντίθημα, ſed etiam hoſtiatim propemodum circũfero, quod ita intereſſe exiſtimationis meæ arbitrer, tantam mihi tecum intercedere neceſſitudinem a multis non ignorari, & præterea iſtis tuis elogiis, cõtra obtrectationes vtar, ſi ita vſus venerit. Multos enim meruiſſe me obtrectatores ſcio, etiam ſi nondum ſcio an obtrectatores multos habeam, καὶ ταῦτα μοὶ δὴ ταῦτα. De altera tua editione quod ſcripſiſti, id apud me μυστηριῶδες erit. Ita enim epiſtolas tuas oſtentabo, vt id abſq; captione tua fiat, ſi quid in ſinu meo depoſitum eſſe ſenſero, quodq; clam eſſe volueris, id per me ne palã fiat, haud periculum erit. Siquidem cũ opus eſt στρωτῆρος τῶν μυσταγωγημάτων ἐμοί. Quantum ſuccidere temporis mihi imperioſis occupationibus licebit, adiutare te omni ope conabor, vt ſuggeſtor ſtructorem. quod neſcio an efficere poſſim. Nam vt pręfationem tuam & apologiam in nouũ inſtrumẽtũ legit, ita annotationes aliquot in locis vidi, parœmias tuas vltimas hodie cauſa tua a bibliopola mihi curaui. Antehac enim veteres tuas ſufficere mihi exiſtimabam, ita vt etiam non perlegerem: ſed velut Sibyllinos libros cum vſus venerat adirem. Silenos tamen & alia nonnulla legeram in alienis libris vt fit, cum apud amicos eſſem. Hęc enim loca maxime celebrari audiebam. Linacrum tuum virum apprime doctum, vt arbitror, hic allocutus ſum nõ ſemel, cum inuicem viſeremus ego & ipſe. Viſus eſt mihi vir bonus benignusq;, ac nihil faſtus pręſe ferens. Ei exemplar vnum de Aſſe miſi, quoniam ſub eius diſceſſum liber ab officina exiit. Is mihi inter loquendum dixerat aliqua eorũ quæ explicuiſſe me plane confido, illuſtrari hac ætate non poſſe, & ego me id facturum receperam quod ille admirabatur. Hac occaſione eius amicitiam quęſitam in calendariũ ſanctius retuli, vbi maiuſculis literis Eraſmus perſcriptus eſt ἄδει σοι ἐδόκει τὸ παραπλήρη ἐνὰς ὥρας, vt attente quaſdã eius operis partes legiſſes, egoq; reſciſcere alicunde iudicium tuum potuiſſem. In his eſt locus vbi reſpondeo vel ὑπερδιατάσομαι potius, ὡς τοὺς τὰ πάντα τοῖς ἰταλοῖς ἀπονέμοντας οὕτως, ὡς τοῖς ἄλλοις δυσωπήστως ἅπτεσθαι τῶν λόγων ἀπεῖρ. id cum vacabit leges Charta duodecima, vbi cauſam literatorum obiter agere, quoquo modo videor. Sed id melius charta nonageſima, vbi τοὺς καταπλουτουμένους τὸν βασιλέα καὶ τοὺς βασιλευομένους, τοὺς ἐν ἀξιώμασι διαλονοῦς compellare non veritus ſum. Quãq̃ hæc etiam tibi haud ægre remiſerim, ſi modo tu chartam cẽteſimam & quadrageſimamſextam videas, & deinceps ad finẽ vſq; libri, vbi iã φιλοσοφικῶς obterere τὴν τύχην καὶ τὴν πᾶσαν αὐτῆς δύναμιν conatus ſum, παραίνεσιν καὶ προτροπὴν ſcribere, τοῖς προσιτικοῖς περὶ τῶν λόγων τῶν καλλίστων σπουδῆς, vt iſtam philoſophiam dedecori eximeremus, quæ meo nomine male audit. ibi tu nonnihil ſimile inuenies, licet impar iis, quæ in tuis Silenis ſcripſiſti. Liber tamen propediem imprimetur, & plenior & emendatior. Tunc enim in manibus habebam, cum hæc ad te ſcriberem. Vt autem opto te legiſſe, ita a te hoc petere non auſim, ne improbus aut importunus eſſe dicar, ſi hoc cõmiſerim, vt ἀπὸ τῶν σπουδαίων καὶ ἱερῶν te auocare, ad meas nugas videar incommodo reipublicę. Sed ſcitum illud, quod mihi perſuadere conaris, Primũ inquis, videor tua legiſſe, eximiasq; ingenii tui dotes agnoſcere. Ego vt credam te noſtra legiſſe? Niſi ſi quis amicorum tuorum in mẽtionem libri inter fabulandum incidit & tibi ἀναγνωστής fuit. Venio ad ἀπολογήματα illa, quod verbum

neſcio quonā modo calamo noſtro excidit. Volui enim συγγραμμάτιά τινα dicere, quæ tamē ipſa aliquādo ψευδεπιγραφούμενα poſteris videbuntur, vt ingenue tecū agam. In his vnus liber eſt de copia, qui nec mihi nec multis οὐ τῶν τυχόντων & tibi fauentiū tātū ſuſtinere titulum videtur. Titulum voco, nō tm̄ copiam, ſed etiam Eraſmū. Eum tamen & aliquot alios non diligenter legi. Sed cū alios de his loquentes audirem, dixi interdū me in Eraſmo animū τοῖς ἀρχαίοις ἐοικότα deſiderare. Non enim ſatis te habuiſſe videri & eſſe πολύϊστορα, niſi etiā πολυγράφος viderere. Id mihi videri obfuiſſe τοῖς νοήμασι ἢ τοῖς λέξεσι. Huiuſmodi ſunt παραβολαί, & quædā a te traducta etiam ex quo maiores ſpiritus ſuſtuliſti, quę per ſe æſtimata nō carent indicatione: ſed cum ipſa ex locis cōmunibus ſumpſeris, prępipuiſſe ea τοῖς ἄλλοις videris. Te enim & iſtius notæ ſcriptores, ἐκ τῶν ἀρξαμένων καὶ ὑπαρχόντων ſumere argumentū laudis par eſſe exiſtimatur. Hęc eſt mea ſententia περὶ τῶν ἀπολογισμένων, quādo tu tātopere hoc verbo cōmotus es. Ego aūt exēplar literarū mearū in ſcheda ſeruaui, ne tu mecū obſignatis literis acerbius agas, ſi quodā forte in loco ὁ κάλαμός μοι ἐξώλισθε. Hic etiā ſi diis placet, Catūculū te emēdaſſe dices, neq; te pœnitere laboris diecularis, ad id etiā priuatim opella vna dicata. Quaſi vero obſoleſcere nomē tuū tot libellis nō poſſit. Tu de huiuſcemodi ſtatues. Mihi aūt a te permitti æquū cenſeo, vt in hoc a te bona tua venia diſſentiā: pſertim cū alios in meā ſentētiā diſcedētes habeā. Cęterū qđ de Budæo me propemodū βουδαΐζοντα facis ἄσμενος τὴν ἐρωτήσιν ἀπεδέχομαι, κἂν συνειδῶ μοι χλευαζόμενος. Quid ni eīn id faciā? Quando tu vtrūq; credere me vis & te virum bonū eſſe, & me tibi ingeniū meū probaſſe. Verū cū ad epiſtolę finē ventū eſt, non potui nō dolere vicē tuā meāq;, etiā ſi tu tuā tm̄ doles, in hoc certe officio mihi cedēs amicitiæ. Nam cū ſis ipſe cœlebs, peniam quādā nomine vxorem tibi eſſe conquereris, non tm̄ domeſticā ſed etiam viatoriā, quā nulla q̄tūuis lōga peregrinatione poſſis a te abigere, vſqueadeo ab inuiſa vxore adamare. Huiuſq; tædiū odiūq; omnibus œconomicis meis curis, coniugalibusq; & paternis opporiis, perinde quaſi penię tuæ loco, ego plutum puſionē iucundū habeā: in quo oblectare me ex ſententia animi mei poſſim. At ego te hoc ignorare nolo, me quidē riualem eſſe tibi in amore Philologię: ſed quā tibi vxorē eſſe dicis, non longe a contubernio meo abfuiſſe, ex quo hoc inſano literarū amore captus ſum. Hoc tm̄ refert, quod tu eā κατάγελαστον πενίαν iolulariter, ego ſerio πενίαν, οὐκ ἀσχημοσύνης voco: vſqueadeo omnes vere ſtudioſos qui rari ſunt iſta velut æmula Philologiæ comitatur vmbra prope dixerim ſequacior, ſicq; huius ætatis moribus cōparatū eſt, ac ſuperiorū etiā ætatū. imo ſic philoſophię fert ratio, vt qui eius ſtudioſi & cupidi eſſe cœperint, rē ſimul ac fidē ignarorū opinione amittant: & qui diuites eſſe cœperūt aut meditantur, amorem ilico diſciplinarum vel abiiciant vel deponāt. id quod in te vereor ne experiamur, ſi quādo (vt ſperas) inauratus fueris. Quod autē ad me pertinet, hactenus fatū meū agnoſco & pene cōpertū habeo, vt me nec literarū amor, nec eius comes vnq̄ relicturi ſint. Quod vt facile patior, ita cū fortuna redire in gratiā nequeo, cui iā dudū ſuccenſeo, quod cū illa tua penia, προσέτι καὶ τὴν ἀξίωσίν μοι τὴν ἐπίφθονον iniūxit, quæ mihi annos iam vndecim omniū moleſtiarum, quas multas ęxpertus ſum, negocia plurima exhibuit literis incūbenti: cū eam vt a me ſub-

mouerē nihil intentatū reliquerim. Vtrūq; autē incōmodū aduerſę ſcilicet valetudinis, & imminutę rei familiaris, ideo mihi amici & cognati obiiciūt, & veluti Philologię vitio vertūt, quòd in cunabulis neutrā harū comitū nouiſſe mihi contigit. nā vt literis ſalurē dicā (quod propinqui, quod amici, quod medici me hortant̄, multā grauē ni paream ipſi interminātes) adduci non poſſum vt faciā: non ſi πλῆν ἢ αὐτὸν καὶ τὸ βέλτιστ' ὄλεθρον, vt inquit Comicus, fors ipſa mihi oſtentet. Hęc occupatiſſimus ad te ſcripſi, & rus iāiā profecturus, ac viā iniēs. Ne autē mihi vacationem eſſe putes a curis familiaribus, ego nūc duas villas duobus in prędiis ædifico, lōge inter ſe diſtātib9: ſed villas prope Lucullianas, ad quas curſitare mihi, ac vltro citroq; cōmeare neceſſe eſt, aut deſidiæ culpam diſpēdio luculento luere. Id q̄ facile ſit homini primū ſtudioſo, deinde harū rerum imperito, & qđ ſuper omnia eſt tenuiter peculiato, tu ipſe æſtimabis. Vale κεχαρισμένῃ ἀγαθῇ τύχῃ, vt ſummā votorū habeas. Pariſiis Nonis Iulii.

Gulielmus Budæus Eraſmo Roterodamo S.

IDentidem literas tuas repeto, varie enim me affecerūt ὁτὲ μὲν γὰρ ὑφορώμενος τὴν δεινότητα τήν τε ἐν τῷ λόγῳ κομψότητα περιττὴν, δοκῶ μοι χαριέντως ὑπὸ σοῦ καταγελᾶσθαι. neq; eñ vſqueadeo ſtupide mihi faueo, vt non mediocritatē meā agnoſcā, quē tu inter primę notę ingenia ponis. ὁτὲ δ' αὖ πάλιν τὴν ὑπόληψιν τὴν πρώτην σου στοχαζόμενος ἐκ τῶν συγγραμμάτων σου, τὴν ἐπιστολὴν δὲ τὴν ἀποδοθεῖσάν μοι παρὰ σοῦ ὑγιῶς, οὐχ ὡς πεπαιγμένην ἀποδέχομαι, ἀλλ' ὡσανεὶ ἐσπουδασμένην. Ex hac tñ opinionū alternatione ſtatui faciēdū mihi eſſe, vt vel ἀμφοῖν πισθέντα homini theologo poti9 me prębeam, q̄ vt animo ſuſpicaci de te male mereri, deq; amicitia ipſa videar. καί μοι δὲ καταγνῶναι μὲν ἐπήει ἵνα τὸ ἦθος ἀπολαβοίμην ἄρ', ἵνα γνωμότης χρηστὴ γράφοντα τὸ φίλον ἐξ ἐπίσθεν. Stat igitur ſententia ita credere & confidere bona te fide ſcripſiſſe. Itaq; magnopere triūpho Legatū illū regis Anglię Curbertum Tunſtallum, virū (vt tu mihi fidem feciſti) in primis cōmēdabilē eximia, & amœna vtriuſq; linguæ peritia, vltro etiā mihi tecū teſtimoniū accōmodare, pręſertim quod ad Gręcam eruditionē attinet. nam veſtra amborū autoritate fretus iudicio meo ipſius interdū fidem abrogo, vt vel me quoq; gręce ſcriptitare poſſe epiſtolia confidā. γράμμασιν δ' οὖν ἐμαυτὸν ἔθελς τὸν ἀντιμαθῆ, τὸν ὀψιμαθῆ, τὸν ὡς ἔτυχε πεπαιδευμένον, τοῖς τε τῶν νῦν ἐπ' ὀνομαστοτάτοις καὶ τὸ παιδομαθείας τετυχηκόσι. Id quod libens atq; etiā perlibens fecerim ad te ſcribens. ἀγνωμοσύνῃ δ' ὅπως τῇ σῇ πεπαρρησιακὼς τὸ πάντ' ἄριστα. Totū eñ me tibi indicare optima fide certū eſt, vt qui antehac in vtraq; lingua præceptore me tantū ac pręlectore vſus ſum (id quod gemēs refero) ſero ſaltem melior cenſura tua fiam. Atqui ſi te aliquando feriatū noſtris auocamentis ſenſero, exercebo ſane frequētibus literis, vel ad odium vſq;. καὶ μὴν καὶ ἔγωγε ἡμῖν ἐγκλήματα ἀμφοῖν τοῦτο πλὴν διαφέρειν συχνάκις γε πρὸς ἀλλήλους ἐπιστολαῖς, τὴν ἡμετέραν ὡς τίμιον φιλίαν εἶναι ἡγούντων, καὶ γράφειν ἄρ' ἐν τοῖς ἄλλοις. ἀλλ' ὦ γαθὲ amabo te ſi quid iſtinc exierit, vide vt ſine captiōe noſtra fiat. mihi eñ errata ἀξιόλογα τὰ τῶν γράφων pſtare te æquū eſt, atq; etiā mea ipſius errata, ſi vſu ita venerit, pſertim ſi in autographis meis quoquo modo admiſſa (vt fit) oculos recognoſcētes fefellerint. Qu id ni eñ id a te exigā, vt ſartā tectāq; pſtes exiſtimationē meā? etiā ſi merito te conqueſtū eſſe non inficior, q̄ idiochira noſtra negociū tibi nō par-

uum exhibuiſſent, quem epiſtolę tuæ locum cachinno effuſo proſecutus ſum: ὅσῳ γε αὐτὸς κακῶς χειρογραφίζεις, ὅμως ἐγκαλεῖν σοι κακογραφίαν ὑπέμεινα. quā̃q quod in te neglig͞etia eſt, etiam eſt in me imperitia. Quare ſi mihi in poſterum in eo indulſeris, per me licebit vt quoquo modo ſcribas. καὶ δὴ καὶ ἰδὲ ἔγωγε μετὰ σοῦ σπένδομαι ἐφ᾽ ᾧ τε αὐτὸς μήτ᾽ ἐγκαλεῖν ὕστερον μήτ᾽ ἐγκαλεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ. Epiſtolam vnam meā̃ vidi inter tuas impreſſam, in qua cum multæ mendę ſunt, tum id moleſtum fuit ꝙ in fine quinq; legitur, pro quiq;, id eſt ὅ σ τι, non paruo meo diſp͞edio. quippe qui bis trium filiorum pater & vnicę filiolæ, ad quinq; filios redactus ſim, quaſiq; iure duplici trium liberorum imminutus. proinde criminoſam quampiā̃ dicā̃ impreſſori tuo ſcribam, niſi id mihi damnū̃ primoquoq; t͞epore ſarcietur: atq; etiam tecum fortaſſe experiar, ſi ab ipſo ſeruare indemnem me nō̃ potuero. περὶ ἀπολογημάτων iam te cō̃quieuiſſe puto, & noſtram ſatiſfaction͞e accepiſſe. Quin tu ipſe incommode interpretaris, qui id de ſcholiis in nouum inſtrumentū̃, & rurſum de parœmiis, ſi diuis placet, intelligis. quarum ipſarm volumen tantū̃ abeſt, vt ἀπολογηματικὸν eſſe cenſeam, vt σεμνολόγημα λογοθήκην καὶ ἀξιοθέατρον eſſe autum͞e, vtriuſq; linguæ deliciis refertam & exornatam. & ſi verbo Homerico vti mihi permittis, σιγαλόεσσαν. tametſi πέρα τοῦ δέοντος πολὺς εἶναί μοι δοκεῖς πρὸς τῷ σεμνολογεῖν. vt obiter te recriminer, qui me eo nomine notaſti, quòd manū̃ tollere de tabula non noſſem. Nę illud perplacet, quod ſcribis nonnihil te monitis meis extimulatum, ἵν᾽ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα, ἐπιχειρήσῃς τοῦ μείζονος φρονήματος χορηγοῖς. Agedum ἀναδέχομαι τοῦτο τοῦ ἐγχειρήματος κίνδυνον ἐφ᾽ ἅπασί μου τοῖς κτήμασι. τί γὰρ ἂν οὐ κατορθώσειας, ὦ θεῖοι πανάγαθοι, ὧν γε δὴ ἀεὶ τετύχηκαι τὴν φύσιν, καὶ ὡς ἄκρον ἐπὶ παιδείας ἠσκημένῳ, δύναιτ᾽ ἂν ἐπιδεῖξαι. Hic tu delicias facis mi Eraſme, & pede (inquis) meo me metior, nec omnes Budæi ſumus. Nę cauillator͞e qu͞edam facetum & callidum eſſe te vir mirifice oportet. Quaſi vero quicq̄ mihi incommodius accidere poſſit, q̄ ſi pes meus cum eo pede componeretur, cui vix ſatis eſſe Maximini calceus poſſit, ἡμῶν γοῦν τὸ ἀχίλλειον θεωρουμένων δισχιλιόλιον ἂν φαίνεσθαι ἐπάναγκες. Enimuero demiror, deoſculor, amplector, ſuſpicio tuū̃ iſtud tam acre, tam exactum, tam celere, tam pręſens, tam ſibi conſtans iudicium. vt me vno obtutu totum perluſtraſti? vt excuſſiſti? vt penitus exploraſti & perpendiſti? certe his literis omnem mihi ſpem fallendi tui in futurum pręcidiſti. Vſqueadeo omnes animi mei ſenſus velut quodam ſpecillo pertentaſti iudicii tui acrimonia, & tā̃q ad manū̃ me abſentem inſpicis, introſpicis, perſpicis. mihi adeo notior ipſe eſſe cœpi, ex quo tu me cō̃ſideraſti, expendiſti, æſtimaſti. ἐξ οὗ σὺ ἀγχινοίας δαιμονιωτάτης τε καὶ πάντων ἐπιτυχοῦσης ἄν, ἃ σύ γε πλειόνων τε καὶ μειζόνων ἐπιβέβλαια. ſi noſtra illa iterum & tertium relegiſſes, & tu, quiuis alius & non Eraſmus eſſes, quid tandem vltra animaduertere poſſes? At ego certo certius habeo vix tibi vacaſſe, quos tibi locos notaueram eos vellicatim legere, occupata iam mente in vrgente negocio. ſed ſcilicet (vt aiunt) leonem ab vnguibus, me vero etiā̃, καὶ τοὺς τυχόντας a digitis primoribus, hic front͞e perfricabo. καὶ ἐπὶ σοῦ δικαστοῦ ἀπολογίαν ἐνστήσομαι ὅτι ταῦτα ἐπιτηδεύειν. Video enī̃ quęnā̃ ſint illa q̄ tu id vitio vertis etiā̃ ſi diſſimulas. Quę & ſi merito & acute notaſti (quo nomine ing͞etes tibi gratias debere me fateor, q hoc p̄cibus meis dederis) nō̃ tū̃ deterrebor, nec cō̃mittā̃ vt mihi vel in mala cauſa adeſſę & ſupereſſe nō̃ potuiſſe dictiter.

Quippe qui ſim vnus ex bonis illis viris,qui cauſam inferiorem, dicendo facere ſuperioré non didicerunt quidem,ſed diſcere conati ſunt. Rem mihi tamen hãc difficilem tu reddidiſti,qui ita ſolerter & clementer officium inter amicum & emendatoré temperaſti,vt de te quidem nec queri poſſim ſi velim, ni improbior videri velim,atq; ineptior omni philocolace:ſicq; tibi nihilo ſecius vtcunq; negocium faceſſam,ne argumentum non habeas epiſtolę meę reſcribẽdi. Ais quę natiuam ſimplicitatem redolent,melius & gratius inſidere in animis hominũ.atq; etiam intẽtioni magis & labori lectorũ lenocinari,a qua ſimplicitate cum longius receſſerim,neceſſe eſt vt nõ temere ſcriptorum meorũ lectione delectetur, niſi doctiſſimus quiſq; lector,isq; intentiſſimus. Hanc enim arbitror eſſe verborum tuorũ ſentẽtiã, quoniã cum hęc ſcriberẽ epiſtola tua penes me nõ erat,quę nunc vt Apellis tabula quędã viſenda per amicos circũfertur,qui mihi eã ipſi extorſerunt oſtentanti. Cętera addis eodem pertinẽtia de tranſlationũ vſu frequẽti ac pertinaci.quod ipſum vtrã in partẽ acceperis latere me voluiſti,certe intelligere non potui,etiam ſi ſuſpicor. Tum illud addis τί ταῦτα πρὸς Διόνυσον; Hęc cũ inficiari nequeã,reliquũ eſt vt excuſare quoquomodo contendã,cũ pœnã deprecari in animũ non induxerim,tametſi ea criminoſe non obieceris,vt pote qui ſingulari dexteritate emendatoris vſus ea quę plane vituperare iure tuo poteras in laude interim ponas reprehendendo,vt hortari me magis certo quodam modo admonens erroris,q̃ deterrere videare,& nihilo minus circumſpectiorem in poſterum & emendatiorem reddere ſiquando auſcultare meliori didicerim. Quid igitur hic primum reſpondeam?neſcio.niſi ſi hoc dicam ἐπιτηδεῦσαί μοι τὴν ἰδέαν τινὰ τοῦ λόγου, ἣν οὐκ ἂν φαίης ἀποδέξασθαι τοὺς ἐντυχόντας τε καὶ τοὺς ἐντευξομένους αὐτῇ τῇ βίβλῳ, τούς γε μὴ ἄκρως πεπαιδευμένους, μηδ᾽ ἐπιτυχόντας τὸν νοῦν ἀπνῶς.ſic referre mea id temporis exiſtimabã,vt a paucis intelligerer.atq; ab ipſis ita intelligerer,vt tamẽ ſi res ita tuliſſet,in vulgꝰ eſſẽ inficiãdo,quod quiſq; me dixiſſe pro captu interpretaretur. Quare nonnulla αἰνιγματωδῶς ἐπιτηδευθέντα,quæ magna ex parte lucidiora fient altera editione ex perſona τοῦ σχολιαστοῦ. ἵν᾽ αὐτὸς ὡσανεὶ ἀρτιτικῶς ἔχοιμι καὶ ἀσφαλῶς, & nihilo ſecius animo meo obſequerer ὡς τὸ παρόν.id quod tu ſatis intelligens, Loxian illum Delphicum imitari me dicis. Noſtin' illud ſcitum Salomonis,δόξα θεοῦ κρύπτειν λόγον,Noluit enim illle ſapiens cum de arduis & arcanis loqueretur a profanis intelligi,ne a delicatis quidem,ſicut nec cęteri oraculorũ auctores. At ſunt inquies,quæ ab omnibus percipi intererat,neq; in iis te ſubmittis ad popularem captum.mirum quin ad plebeium. Nam ne argumentũ quidem libri & explicatio earum rerum,quę ab Aſſe & partibus eius manãt,niſi a ſemidoctis percipiũtur,ac ne ab ipſis quidẽ, niſi attente iterumq; legentibus. Nullũ intractabilius argumentũ ſuſcipere,ἀλλ᾽ ἀμίαν πολυπραγμονεστέραν ὑπόθεσιν ὑποθέσθαι quiſq̃ potuit,& ad extremum proferre & abſoluere. Neq; id mihi primum in mentem venit vt aggrederer explicare. Nullas res fere tot manus irritas experta eſt. οὐκ ἔστιν ὅτῳ τῶν δοκίμων καὶ ἐνδόξων τῶν τε καθ᾽ ἡμᾶς καὶ τῶν ἄνωθεν, ὃ τοῦτ᾽ ἐπολυπραγμόνησ᾽ αὐτό. οὐ δ᾽ ἄρ᾽ ἕνα εὕροις μὴ σφαλέντα ἀπὸ τῶν θεμελίων ἄχρι τῶν ἀνωτάτω. ὅμως μέντοι αὐτὸς τῶν ἀγνώτων σχεδὸν εἷς ὢν καὶ ἀφανῶν, τοῦτον οὕτως ἁπάντων ἐπιτυχηκέναι μοι δοκῶ, δι᾽ ὅλου κατορθῶσαι, ὥστ᾽ ἐλέγξαι τις πειρώμενος τὰ συντεταγμένα ὑπ᾽ ἐμοῦ, οὐκ ἂν φθάνοι πολλὴν ἀναίδειάν τε καὶ παρρησίαν ὀφλών. Quod ad reliqua pertinet ſic ſentio, quod φιλομετάφορός εἰμι καὶ

πολύτροπος. id vero exemplo procerum latinæ linguæ facio, qui tranſlationi primas partes in elocutione dederunt, eiq́ plurimũ ipſi ſcribẽdo indulſerunt. quod etiam φιλομετάφορος, οὐκ ἄνευ γε τοῦ πρέποντος id feciſſe videor. Quis enim proborũ & laudatorum ſcriptorum nõ grandia & dignationis indignationisve plena, ſubli miter & ſplendide dicere conatus eſt? niſi ſi quis excandeſcere & quiritari non grandi voce poteſt, & omnibus non ſurdis exaudibili. Cum tua lego ἐν τοῖς σεληνοῖς, ἐν τῷ γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος. quem nobis arrabonem antipolemi tui dediſti. Idem propemodum argumentum vario genere te & me tractaſſe exiſtimo. ego τὰ ἱεραρχικὰ τοῖς πολεμικοῖς συγκεχυμένα, καὶ τὴν ὁσίαν τῶν ἀνθρώπων τάξιν μεταχειρίζεσθαι τὰ ὡς τοῦ πλουτεῖν ἀνήκοντα, ἰδιοχειρία, δέον αὐτοὺς κάλλιστα τῶν ἐπ' οὐρανοῖ φρόντων. id argumentum a te accepiſſe videbor, ſi quis vtrunq́ noſtrum legerit, cum eadem de re eadem prope dicamus. Sed tu ἀπλαστῶς, ἀμιλλητικῶς, ἀφελῶς, δημηγορικῶς, καὶ ὡς τοῦτο παρ καθεστηκότος, ἁρμοζόντως διὰ τοῦ θεολογικοῦ σχήματι, ὅπερ σὺ ἄξιος ἐπανήρησαι, ἐγὼ δὲ ἀφελῶς, ἁδρῶς, ἐνθουσιαστικῶς, ποικίλως, ἐπιδεικτικῶς, ἐσχηματισμένως, ἅπερ οὐκ ἀπεροκάλως ταῦτα γὰρ οἶμαι οὐκ ἀσχημονεῖν ἐπὶ τοῦ ἐλευθεριάσαντος λόγου, καὶ ἐπὶ τῇ παρρησίᾳ φιλοτιμησαμένου, ὃν σὺ ὡς ἀληθῶς φραγκικὸν ὠνόμασας. proinde nec tropis, nec numeris, nec reliquo apparatu epidictico parce vſus ſum, nec tranſlationibus, iis duntaxat quæ ſe benigne, non quæ grauate obtulerunt. nam eas procaciter me accerſiſſe aut corrogaſſe impudenter, improbeue, tute ſane non contenderis qui noris me inſtrumento & ornamento non libenter vti tranſlatitio & protrito, nec moroſe tibi videbuntur affectata quæ ducuntur a me non trahuntur aut vexantur, niſi me longe fallit opinio. id quod teſtari poteſt tenor inoffenſus (vt opinor) & tractim æquabilis. Tu legibus aſtrictior, Mineruæ tuæ inſeruire te cauſaris, quam vere popularem eſſe & coronæ iucundam tu recte interpretaris. ipſe enim eo amplius & ſenatoriam eſſe dixerim eam & conſularem, ſiquidem tam populariter apud omnes ordines excipi ſcripta tua video, vt tibi iam inuideam. ſed quid facerem? operis blandimentis captus, vt ſemel expaſſis velis abreptus ſum in altum, nec colligere vela, nec tenere modum fortaſſe velificando memini, ventis me permitto, & quo tulit cunq́ ἐνθουσιασμός, auferor: quem inhibere incaleſcentem nequeo. interim etiam fortaſſe tranſuerſus agor ſicubi vehementius efferbui. Quod tamen ipſum iudicii tui eſſe volo. Id demum meminiſſe videor, vt curſus tenorẽ eundem ſemper ſeruem, vt ſemel cepi impetum: Aura vtiq́ eadem a tergo ſugiter aſpirante, vt velis maxime, non etiam remis incitari me ſentias, ſi propius acceſſeris. οὐδὲν ὡς διὰ οὐριώτερον τοῦ πνεύματος ἐκάνου τοῦ ἀπὸ τῆς φιλοτιμίας· ἀγνῶς δημαγομένης. Hoc flatu (leni quidem ipſo, etiam ſi valido) blandiente, iactabunde (vt opinor) & æſtuoſe, ſed ſecundo tamen fluctu minimeq́ turbido deferri me iudicas. Sed paucos lectorum aſſequi me poſſe dicis tam procul emicantem a multorum proſpectu: ſit hoc verum, non enim de eo tecum altercabor, habent enim plerique ſcriptores multum ſui. Id modo credere mihi permittas, qui ſemel aſſecuti fuerint, libenter in eandem contentionem rationemq́ dicendi incubituros, & longe fortaſſe me relicturos. Tu in hoc certamine exercitatior, & artis conſultiſſimus, ita vela tua in poteſtate retines, vt leniter & compoſite & æquabiliter vehare per vada, per alta, per breuia, per ſcopulos. & etiam medio in pelago καὶ κατ' οὖρον φερόμενος non tam ſecundo fluctu, quàm flumine deferare. rara eſt

iſta felicitas & beata natura. Neq; tu tamen interim ὡς συναλογοῦντα eadem aura gloriæ non incitaris, ſed rationem curſus tui nouiſti, & modicis commodioribusq; velis vteris. Quare inter nos hoc intereſt, quòd quæ tu ſermocinantis more & lepide ac feſtiuiter dicis, hæc ego concionabunde quidem: non tamẽ immani voce, ſed exaudibili effero, vel etiam vociferor. Sicq; fortaſſe ego vim affero & rapio, tu eblandiris & imperas: ego irrumpo, tu irrepis: ego πανοπλίαν ἐνημμένος τὴν ἱππικήν, tu ἡμίοπλος: tu minore ſed certo conatu, ego ingenti, reductisq; ſupra modum brachiis tamen, non idem fortaſſe efficio. deniq; quid oppugnantem, expugnantẽ, propugnantẽ deceat, tu melius noſti, palęſtramq; illã philoſophicã tenes. ego ἀπαλαίστρως prę feruore deſtinatum impeto. ſint iſta ſane vera: nihil, vt arbitror, vlterius & criminoſius de me cenſere potes, nec in hac cõtentione ἀντὶ τῆς ἐλπίδος ἀνανδρίαν ἐπισημαίνων dices. Apud illos maiorum gentium ſcriptores ſua cuiuſq; ſemper fuit nota: ſic ſemper natura tulit, vt vel vitiis noſtris indulgeamus, vel inuitis nobis ſe proferant. tutiora iſta nec perinde exultantia & vibrãtia te decẽt: ſed & grandia decebũt cum voles & fulgẽtia: & ad ſumma plauſibiliter aſſurges. deniq; nihil nõ aſſequere ſi paulũ adnitare. Nec minus ego te noui q̃ tu me. Plus ego mihi impero aut amplius, etiã ſi nihil vltra vires exigo. Tu nimiũ tibi indulges, & intra facilitatẽ ac citra impetũ incitaris. quo fit vt ad noua ſemper capeſſenda integrũ te omnes eſſe mirentur, nũq̃ fatiſcente animo, qp pe qui nunq̃ ſpecimẽ ſui a ſeſe exegerit, & qui aſſiduo labore potius q̃ intẽſo documentum ſui prębeat. & ſi id alius pręter te nemo efficere perinde queat. Eq; demũ calamũ deducere meũ ad vulgi humilitatẽ non tã facile mihi perſuaſerim, cum hęc ἀξιωματικὰ ſcribo, nõ e medio ſumpta, q̃ ad eorũ imitationẽ cõcinnare, q admirationẽ ſui poſteris reliq̃rũt. Si Annotationes iã diu deſitas aliquãdo reſũpſero, deductiore filo vtendũ eſſe meminero in ea textura, quæ populari trutina omnino expendenda eſt. copia neutrobi deficior, vt arbitror. Sed hęc tibi faſtidium peperiſſe videtur, etiã ſi mihi indulgens, alienũ magis iudiciũ q̃ tuum interponis. Eodem certe tendimus, niſi coniectura me fallat. καὶ γάρ τοι δόξαν ἄμφω ἐκ ἐκείνων, ἐς τὴν πῆξιν, οὐδ' ὡς ἂν τύχοι μέτιμον σὺ δὲ καὶ μεταθεῖς, qui nũq̃ interquieſcis. ἡμέλλει ἐφάμιλλον τὸν ἀγῶνα τουτονὶ οὐ τὸν ἐν ἀξιώματι τῶν ὑπὸ παιδείας μίμησιν, ἀλλ' ἐν τῷ καὶ πᾶσι τοῖς γε τοῦ καλοῦ ὀρεγομένοις ἀπέφηνε. κἂν ὦ φιλοσώκρατες σὺ redigere te in ordinem nõ illepide dudũ cœperis, quo theologũ magis agas, aut iſtis theologis tuã approbes induſtriam. Id etiã tu (ſi diis placet) cum ad me ſcribens placere me mihi iubes. Quod autem τὸ φιλοσόφημα τὸ ἐμόν, ὃ κατὰ τὸ τέλος ἐσχάτης βίβλου, ὃ δὴ προσήκειν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἀσσαρίου δοκεῖ (ſic enim ſentire videre) qui minus mihi q̃ tibi connectere res diuerſiſſimas licuit? tu Silenos & Paulos perſonas inter ſe diſſidentes, planipedesq; cũ heroica grauitate, & liberalia cũ Eluſiniis iſtius facũdię glutino copulaſti, ad vnguẽ exacta cõmiſſura oculosq; fallẽte. Verſatileq; ibidẽ ſcenã mũdi oſtendẽs, nouas rerũ facies & antea inauditas ſtupẽtibus nobis ediſti, τί ταῦτα πρὸς τὸν σιληνόν, ἢ πρὸς αὐτὸν τὸν Διόνυσον; adeo pro aris ſanctiſſimis cõcionẽ habiturus nõ dubitaſti τὴν ἀφορμὴν themaq; (vt aiũt) ipſum ab ithyphallorũ propemodũ carminibus mutuari. idq; in rẽ tuã haud dubie ſingulari ſolertia vertiſti. Quid hui⁹ ſimile in meo Aſſe legiſti? cui⁹ hũc eſſe ſcopũ intelligere te volo, vt patefactis priſci ęui cõditoriis, clauſtrisq; oĩbus reſeratis, Aegyptiorũ opes & Chaldeorũ, vt elogia veſtra loquunť, lõgo interuallo prõptas in publicũq;

ꝑlatas,ac ere nobis ęquali ęſtimatas ab vno me collybiſta,multo maiores fuiſſe oſtenderē hoim opinione,& eas tñ quālibet magnas nihil aliud eſſe q̄ titionarii cuiuſdā opulentiā:eosq; q hęc fortunę munera hodie om̄i opere perſequunť,de aſini (qđ aiūt) vmbra oibus vngulis cōtēdere.Quo ab errore cū philoſophia vindicare ſtudioſos ſui poſſit,verāq; homini gloriā immortalēq; parere,quid ſit germana philoſophia,quóq; ad eā pacto aſpirare & euadere ſtudioſiſſimi literarum poſſent,explicare diſſerēdo conatus ſum.Hęc cū tractatu de Aſſe rebusq; in eo ꝑditis ita cohęrere cēſeo,vt lumina cū vmbris in pictura,ſi mō decēter & apte ea,quā vocāt Harmogē vti mihi cōtigit.Vtrū iſta eloq nō tota cōtētione potui,aut tātę cōtētioni nō om̄i ope oibusq; adeo opib⁹ aſſeruire:tuū eſt iſtud q ꝑ ſublimia volare aut rapti aut remiſſe ita ſoles,vt alas nō quatias:nos in ſcribēdi tyrocinio vt colūbę ludibundæ alis plauſitantibus expatiamur, vt ſentire tu videris. Hoc tñ deprecor ne mihi fraudi ſit vno aut altero loco lōgiuſculas diſgreſſiones feciſſe,easq; res velut emblemata locis qbuſdā hiulcis inſeruiſſe,quę ſibi nō ꝑinde opportunū locū priuatim dicatis operibus vindicauiſſent.id quod ipſe ἀσόχως exiſtimaſti.latere tñ te nolo librū eū de Aſſe altera editione publicatū eſſe,multo locupletiorē, ſiquādo forte tibi vacet nō dico legere,ſed euoluere, ac ſingulis pagellis in quaterniones deſūgi.Quod ſeqtur addubitare me facit.Video te,inqs,parabolis impēſe delectari,quas & raras & inſigniter arduas habes:ſed quam ſemel amplexus es,ab ea diuelli nō potes. βέβαιο τουτοισί τοῖς λόγοις σὺ πεπεισμένος ὤν, τούτοις τοῖς τρόποις ὑπέρευ με χρήσασθαι.Hoc eñ recte vti eſſe cenſebā,cū ſuſceptā metaphorā nō ante ponerē,q̄ ſentētiā cœptā ἐμφατικῶς abſoluiſſem.an id cēſes vt potius puto,πέρα τοῦ δέοντος καὶ τοῦ ἱκανοῦ ἐναχολεῖσθαί με καὶ ἐνδιατρίψαι πέραν τῆς καλλωπίσμασιν ὡς τροπωματίοις τισὶ,καταχρώμενον ἀπειροκάλως τοῖς ἐνθυμήμασιν τῆς φράσεως καὶ ποικίλμασιν;Huius culpę germana eſt illa,gemmeā eſſe potius q̄ gēmis diſtinctā orationē meā:ita vt nulla inſignia emineāt,cū ſummi voluerint autores diſtinctā iis eſſe poti⁹ q̄ aptā orationē.Primū reſpōdere poſſim ſi velim me ita cenſuiſſe digreſſiones illas libro inſertas,& finē ipſius libri,velut inſignia q̄dā eſſe & lumina obſcuri ꝑ ſe tractat⁹. cū alioqn pōderū & nūmarię rei explicatio & mēſurarū ſcrupuloſa inueſtigatio refractariā lectionē habeat.Iuuat certe apud te mi Eraſ.cauſā dicere,velut re⁹ fact⁹ ſim apđ te literarꝫ cēſorē,vel ipſe iure tuo nomē meū detuleris,ob exēplū a me proditū ꝑlautę cuiuſdā pręnitētisq; copię ac luxu tedūdātis,cōtra morē inſtitutūq; maiorū,quorū hauddubie placitis,ꝑ legib⁹ doctiſſimorū ordo vtiť.Equidē nō adeo vitiis vel meis vel cuiuſq̄ faueo,vt ſi ita vel ingenii mei vel eruditionis ratio tuliſſet,nō culpa carere mallē,q̄ culpā deꝑcari & excuſare.Verū cū id mihi nō cōtigerit,qđ in primis optabā,δεύτερόν φασι πλοῦν πρὸς λόγον.ſecūdā eñ eſſe ſortē puto in liberaliorē partē peccare.qs eñ nō malit lux⁹ ac mūditię ꝑfuſę,q̄ ſordiū aut frugalitatis ieiunę poſtulari:Scripſi aliqñ tibi iocabunde villas me Lucullianarū ęmulas ędificare,tu me etiā cū Lucullianо quodā patrefamilias cōponis: ſed q ſuā ſupellectilē norit,& ꝑmere ad vſus quāq; ſuos didicerit,hāc eſſe nō minorē laudē puto,q̄ ſi licētiore hac ętate Piſonem quendā frugi me eſſe dixiſſes.nihil eſt om̄ino quod tibi ſuccenſeā,ὅτι γε διαιτητὴν εὑρόμην πλεῖστα μὲν πρὸς χάριν, ἔνια δὲ πρὸς ἐπήρειαν,ἀποφηνάμενον.ἅμα δὲ παρεγκλίνοντα ἀπὸ τοῦ καθήκοντος.καὶ δὲ ἀληθείας λόγον ἔχοντα. ἐξὸν γάρ σοι προσίμως τινὸς τιμᾶσθαί μοι,ἀκριτικῶς γε τοῖς ἐμοῖς συγγράμμασι καὶ ἐπαινετικῶς προσπαίζω.πάντα δ᾽ ὖν σὺ τὰ ἡμαρτημένα μοι,τῇ φιλίᾳ κατα-

χαρίσω. καὶ μὴν οὐδεὶς ἂν ἡμᾶς τῶν αὐθάδειαν ἀντεῖπεν, μὴ οὐχὶ δεῖν ὑπὸ σῷ ψηφίσματι ἀκολουθεῖν καὶ προσθεῖναι, ἅ σοιγε τοῦτο ἔδοκει τρυφερολογίαν τινὰ ὑπερμαζῶσαν ἡμῶν καταγινώσκειν. νῦν δὲ τῇ σῇ κεχαρισμένῃ ψήφῳ ἀντὶ τοῦ δοῦναι δίκην τοῦ πλημμέλματος, καὶ δόξαν δὲ οἴσομαι παρὰ τοῖς τὴν ἐπιστολὴν τὴν σὴν ἀναγινωσκομένοις. Hactenus vt vides τὰ κατὰ τὴν ἀπολογίαν. ἤδη γὰρ δεῖ σε σοι κοινολογοῦμαι. Cuſtodé equidé mihi me atq; etiã criminatoré apponere ipſũ ſoleo, & ad ſcripta mea quaſi aliena accedere ex interuallo. hauddũ tamen pœnitere mihi contigit, ꝙ naturę ſeruierim, ſimul & aio obſecutus ſim. mihi eñ quoq; ſcribó, nó ſcenę tñ ſeruio & populo. q̃q̃ ab orcheſtra maxime plauſum peto, in qua tu primariũ locũ obtines. & iſthęc me magis capiũt, q̃ cũ argute, tũ ſplendide dicunt: q̃q; primo aſpectu nõ ita lectori ſe ſubmittũt & aſſeruiũt, vt celeri lectione pfunctus, ad vlteriora deproperet, cũ aculeũ nullũ in futurũ relinquãt, ſed in pſens tñ mulceant. Tu mire ſcite & feliciter mediocritaté illã tuã retines, quã lectores tñ vt auide deuorãt, ſic diu fortaſſe nõ reguſtãt, nec iterata ſępius lectione pſequũt. quaſi tu ſentias q̃ facilius mandunt, melius ad ſtomachũ facere. ego vero nõ pſenté tñ voluptaté attẽdo, in poſterũ etiã pſpicio & ad faſtidiũ copię eximẽdũ acrimoniã p ſale eſſe puto. Deniq; cũ plus me debere induſtrię q̃ naturę céſeã, ſentio tñ naturã priores ſibi in cõmẽtatione vendicare, cuius impetũ liberalitatis ſic quoq; ſcribens nõ minima inhibeo ex parte & imminuo. Quí ſi ſeueriore vti cẽſura inſtiterim, quis ſcit an vbertaté copiãq; excindã. At eñ tu copiã retines cũ modũ adhibeas exultãtię, naturę id eſt cõpoſitę atq; attemperatę. Scilicet tu rõnib9 tuis ſeruis, & vides qd iſtud σχῆμα deceat. Itaq; extra pſcriptũ paleſtrę tuę nõ pſilis: ego iſta religione ſolutus & obſeruatione, quid ni latius excultãtiusq; expatier. Nec tñ vnq̃ ita adnitor, vt ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα emicare cupiẽs, virium rationẽ nõ habeã impetum capiẽdo. geſtiẽtis eſt iſta ingenii culpa ſtilo nimiũ indulgẽtis, ſeſeq; paſcẽtis opere, nõ animi vitiũ ſibimet vltra vires imperãtis & exigẽtis. Id qđ tũ demũ ſẽtio cũ feruor ai cõſedit, id eſt lõgo poſt tẽpore. Neq; vero tu ſemp alienus ab hac animi affectiõe fuiſti, nec ego nõ poſſim in alio gñe a me operas exigere ſi id alia poſtularit rõ. Id qđ ex dialogo nro cũ Deloíno in fine eiuſdẽ libri intelligere poteris. Porro aũt aliqñ cõmonefact9 a te, vel ętate melior factus, tui ſimiles imitabor κεκολασμένην σε ῥήτορας καὶ πρὸς ἀκρίβειαν τῆς φράσεως ἐσπουδασμένην. νῦν δὲ τὸ ἐγκαλλώπισμα τοῦ λόγου περὶ τὸ μὴ ἁπλοῦν ἀσπάζεσθαι, πρὸς ἡλικίας εἶναι τῆς νεανικῆς ἡγοῦμαι. etiã ſi anno duodequinquageſimo pxim9 eſſe cœpi. οὐδὲ δὲ ἀπεοικὸς τοῦτο καὶ ἀφελκόμενος σύγε εἶναι φύσεως ἄρ, ὧν γράψαι προσλόμενον. τῶν γὰρ ἐμπολιτευσάντων τε καὶ τῶν πλαντισάντων οὐκ ἂν δυνηθῶ ταῦτα, ἐάν τι φλήναφον ἔχειν πολυτελοῦς τινα ἐπιπολάζουσαν ἀπαλλῆται ὑμᾶς δι διαλόγου τε καὶ συμποσίου πρόσωπα. τούτους εἶναι ἄγαθοι φύσει πλημμελείας καὶ τῶν λόγων εἰωθότων. Ecce aũt tu in me apparatus modũ deſideras. Ita nõ gñe peccare me cẽſes, ſed exuberãtia. ſic ſum certe, pmere religioſe nõ ſoleo ex copioſa penu. nec tu nõ habes locupletioré penũ, ſed circũſpecta ſenect9 frugi te, nõ natura tñ, ipſaq; ἄσκησις tua fecit circũciliore etiã te in dies facit inſtitutũ theologicũ. qđ adeo credo omneis glorię ſtimulos tibi aculeosq; exemit, vt iã nec famę nec exiſtimationi magnifice ſeruias, dũmodo publice profis. ſic mihi oino credere imperaui, ne nõ in omnia tibi obſequar. Q̃q̃ q̃ exiſtimé alioqui nõ tã male te odiſſe peniã illã tuã, vt tu ais, cõiugẽ, q̃ pdite amare pellicẽ eius eucliã, atq; etiã nutricẽ Vlyxis Euryclíã. nec immerito, cũ te velut vmbra quoquo ſequant illę gẽtiũ. Hic pgis

argutari vel ἐκκλίνεσθαι potius. Si magna, inquis, ſuſcipimus, p̃ripimus maioribus, ſi mediocria mediocribus, qd ſi quędā ſunt q̃ tu vnus poſſis abſoluere, & interim dū tu mediocribus operā iſtā nauas aliqd tibi acciderit (id quod diui illi auertāt ſacroſanctę diſciplinę pręſides) qs hoc dānum mūdo ſarciet? nō manes tandē tuos ob hāc culpā pœnas daturos ſuperis cēſes? q talēta iſta tot tāraq; nō in rebus primę notę & indicationis ſummę occupes? Id quod euāgelicū dogma pręcipit. Eqdē ſic cōtendo. ὥσπερ οὖν τῶν τυχόντων δεῖ τῶν μετρίων ἀπέχεσθαι, οὐδὲ δὴ τῶν ἐφεξῆς τόπων ἐπιβάλλεσθαι, ὧν αὐτοὶ οὐκ ἐφίκοιντ᾽ ἄν, ὅτι τι δέοι δεῖ τοὺς τόπους κρείττους, τάγε αὐτοῖς ἀναλόγως ἔχοντα, πρὸ πάντων ἀναιρεῖσθαι, καὶ τοὺς δὲ ἂν διοχωτάτους, καὶ τοῖς διαιρέτοις γε καὶ ἐνδόξοις τῶν συγγραμμάτων ἐπιτίθεσθαι. δὶς δὲ σὺ συνεξεταζόμενος, ἀτάκτως ἂν δοκοίης τῶν τε μετρίων καὶ τῶν καταδεεστέρων τόπων ἐπιλήψεσθαι. τοῦτό γε οὖν ὅμοιον εἶναι φαίνοιτ᾽ ἄν, ὥσπερ εἴ τις ἄρα εὔπορος ὢν τῶν ὡς εἰς βίον ἐν πλούτῳ, ὅμως τὰ ἐν τριόδοις ἐγκαταλελειμμένα τῶν παρατυχόντων ἕρμαια ἀναιροῖτο. Venio ad illud, quòd villas Lucullianas ędificaſſe me argumentū eſſe dicis, nō eſſe mihi Peniā tuā familiarē. ἀλλ᾽ ἔγωγε τὸν ἔλεγχον εἶναι εἰπεῖν μὲν ἄν, ἀπώνητο διελέγξαι με ἐν τοῦ δραπέτου ἐκείνου πλούτου ἐς κόρακας ἀποφυγόντος, τῇ πενίας φιλανθρωπίᾳ σοῦ ὡς τὴν ἐμὴν οἰκίαν ἀντ᾽ ἐκείνου ἀδεῶς εἰσφθαρείσης. ὅγε φησὶ δεσπότης φησὶ ἐμαυτοῦ ὡς ἐλεγκτικὸν ἀπέφηνεν ἐμὲ ἡ ἐπιστολή σου ἐνθυμημάτων γέμουσα, διαμιλλώμενον δὴ τοῦθεν τῇ σῇ πολυτροπίᾳ τῇ δυσελέγκτῳ. His ſtructuris imprudēs peniā mihi aſciui, q̃ ſimul a te migrarit, vereor ne mihi ſoli hederaceo amplexu obhęreſcat. Deloinꝰ noſter q iā tuus bona ex parte factꝰ eſt ad te ſcribet (quātū ab eo intellexi) amiciſſime. literas eñ tuas ei pluribusq; aliis oſtētare ſoleo, tantamq; amicitiā inter amicos deprędicare. Quo maxime nomine fidem meā & auctoritatē tueor inter eos homines, qui te Varronē eſſe memorię noſtrę dictitāt, niſi q; plus eloquentię amplecteris. Ibi tum ego, ſi aliquantū tibi inuideā, tamē in vniuerſitatis ſententiā vt eā neceſſe eſt, nō pedibꝰ modo, ſed & ore & oibus ſenſibꝰ: vſqueadeo iſta ſtili puritate, & ingenii amœnitate omniū puncta emeruiſti. Ludouicus Ruzeus Pariſinus ſupprąfectus, quis in iuris ſtudio verſetur ob munus iudicandi quo fungitur, natura tamē totus ad literas amœniores fertur: in qbus iādiu tyrociniū poſuit: in compoſitione facilis & elegās. Is mihi omni genere officii coniūctiſſimus eſt, vt iā Deloinus ipſe noſtrę nō ſit familię notior & foribus: ac neſcias vtrius iā limē magis terā. Hos pro Pōponio & Bruto haberē, ſi aliqua ex parte Ciceronis ſimilis eſſem: totosq; iam poſſiderē, niſi tu abſens in meorū amicorū poſſeſſionem inuaſiſſes ὦ πάντων τῶν ἐνδέξων πλεονεκτικώτατε. quos tamē ipſos cū nec vi nec clā, nec p̃cario poſſideas (vltro enim ſeſe ingerētes tibi poſſides, & palā ſeſe addicētes) nō eſt quod tibi iudicē aut recuperatorē ferā, apud quē tecū interdicto cōtendā. Itaq; iam tecū ſocietatē amicorum coeo, ſi per te licet: pręſertim cū me etiā ipſum nō meos tm̄, tuū feceris. vt iam ſit illud inter nos pactū nō vulgaris amicitię his verbis bona fide cōceptū. αἱ δὲ συνθῆκαι ἡμῶν συντετάχθων ἐφ᾽ ᾧ τά τε πάντα κτησόμεθα κοινά, καὶ τοὺς φίλους κοινοὺς ἕξομεν. tāeſi video in hac me ſocietate nō ęquas partes laturum, οὐδὲ τῶν δικαίων τευξόμενον. ſiquidem illi ipſi iam tuorū ſcriptorū amantiores cupidioresq; facti ſunt q̃ meorū. quapropter tuā gloriā non modo noſtris, ſed etiā omniū prope dixerim æqualiū luminibus officere intelligo. vſque adeo ab oībus adamare & ſuſpicere, vt ne obtrectare qdē hic tibi qlq̃ audeat, ſi maxime cupiat: ne p̃functorie qdē laudare citra p̃uaricationē, hoim opinione.

Quod librū noſtrū nemini priuatim dicauimus, malo te cauſam quāuis ſuſpicari q̄ a me certioré fieri. Obuiam aliquot iam mēſibus Iacobo Fabro factus ſum, dū villam meam viſerem. is tunc me orauit vt verbis ſuis te ſalutarem, excuſaremq́ aduerſam valetudinē eius quòd ad te nō ſcriberet, tāta enī infirmitate erat & adhuc eſt hodie (ad me enī hodie amicum quendam ſuum miſit) vt ne epiſtolam quidem dictare poſſit. Noſti hominem eſſe non modo doctum, ſed etiam probū. Finem hic vt arbitror epiſtolæ faciam, licet ſumma voluptate oblecter ad te ſcribens, mœſtitiamq́ animi mei ex infirma valetudine fruſtrer. Sed heus tu, literas tuas etiam vltimis longiores hoc labore paciſcor, ac iure meo poſtulo. ſpero autem te ab editis illis Hieronymi voluminibus aliquid ſumpturum laxamenti, καὶ μεταξὺ σχολάζοντος ἡμᾶς ἀπολαύσειν σου. Mi Eraſme, Eraſme mi, immo vero Eraſme noſter, πρὸς τῆς φιλοσοφίας τῆς ἐρωμένης κοινῆς ἡμῶν, πρὸς τοῦ Διὸς τοῦ φιλίου, πρὸς τῆς δόξης σου τῆς θαυμαστῆς τῆς τῶν ἡλικιωτῶν τε καὶ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς ἐκλεάμπουσης (ἀπείη δὲ φθόνος) παρθενοκομικῆς ἀσφαλείας, πρὸς τῆς εὐφυΐας σου ταύτης ἀγνώμονός τι εἰ ἐπιεικῶς καὶ χειρόν ἢ θαυμάζουσας, μὴ ὀκνήσῃς, μὴ ἀμελήσῃς, μὴ ἀμνημονήσῃς ἐπιστέλλειν τι καὶ προσεπιστέλλειν ἐμοί τι καὶ τοῖς φίλοις μου, καὶ πολλάκις τοῦτο ποιεῖν. οὕτως ὄναιο τοσούτων καὶ τηλικούτων φιλοπονημάτων σου. Sic deniq́ iſta tua vxor penia inuiſa tibi, longiſſime a te faceſſat, ſic tibi nuncium remittat, ſic cōtubernium renunciet, & ſemel te tuamq́ domum auerſetur, modo ne in meam immigret, vt tu in hoc mihi obſecutus fueris. σκόπει γὰρ ὅπως μὴ οὕτω μηδέποτε ἐναχθῆς, ὥστε μὴ χολὴν ἄγειν τὸ καθῆκον θεραπεύειν. ἔῤῥωσο καὶ ἀγαθῇ τύχῃ κέχρησο. καὶ νὴ δία κεχρήσεσθαι, ὅμως ἢ φιλόχρυσος γένοιο. ἐμοὶ δὲ ὃ δεῖ ὅτι βούλεται χρῆσθαι. χρονίᾳ γάρτοι τῶν δυστυχιῶν χρήσει ὁποιαδήποτε τύχῃ. ἐξέμαθον χρήσασθαι. ἄλλως εἰ αὐτάρκης καὶ μεγαλόδωρος φιλοσοφία ἴδιον ἑαυτῆς ἐμὲ χρονίᾳ τῇ νομῇ κτήσασθαι ἐποιήσατο. Iuris autem conditores τὴν δικαστείαν καὶ ἀκοσαττίαν longam poſſeſſionem vocant, qua rerum dominia quæri ſtatuerunt τοῖς καλῇ πίστει νεμομένοις. At ego iam annos quinq́ & viginti bona fide ſeruio ſtudio literarum. ὥστε τῇ πλείστων γε ἄπορος, ἐνίοτε δ᾽ αὐτὸς ἐν χρείᾳ καθεστηκέναι μοι δοκῶ, ἐνίκα γε δ᾽ ἡ ἐρωμένη μου φιλοσοφία τῶν ἡμῶν φροντίδων κεκράτηκεν, αὐτάρκως αὐτὴ χορηγήσειν ἐμοί τε καὶ τοῖς φιλτάτοις μου καταπαγγελλομένη. ἐπειδὰν δ᾽ ἂν τρεῖς ἡμέρας καθ᾽ ἣν ἂν αἰτίαν τύχῃ, ἀφημερεύσω τι καὶ ἀποκοιτήσω ταύτης, τότε δὴ τότε αἰσθάνομαι τῆς ματαιολογίας αὐτῆς, ὡς θέμις εἰπεῖν, ἐπειδὰν φιλοτιμουμένης κενολβίαν, καὶ φιλοτιμουμένης ἐπὶ τῇ πολυδωρίᾳ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἀλλὰ μὴν ἴσως ὑμῖν τοῖς μετεωρολογοῦσί τι, καὶ τοῖς τῶν σοφῶν συγγράμμασιν ἄντικρυς ἀπιστοῦσι, τὰ ἀγκυροβόλια τῶν ἐλπίδων τῷ σφάλῳ τοῦ βίου τοῦδε ἀσφαλῶς ἐρήρεισται. ἡμῖν δὲ τοῖς οὔπω τῆς φιλοσοφίας καρπῶν ἀπολαύσασιν, ἔτι συνοικοῦσι καὶ τῶν φιλτάτων ἀγάπῃ ἐν τοσούτῳ παρενοχλεῖ. Quod ſi quando iſti inauratores vendicare te ſibi inſtiterint (abſit enim vt vltro in eorum te ſeruitutem & mancipium addicas) ipſa hominum vel virorū potius aſſertrix philoſophia quę mihi hactenus in iudicio aſſertionis affuit παραγγέλλεται δὲ διὰ τὸ τούτοις τοῖς ἀλλοτριοῦντας, καὶ τῇ μακροτάτῃ χρόνου παραγραφῇ ἀντεχομένης σοῦ διακρούσεται τοὺς χρυσοδότας. ſin tu ἐθελοδουλείας πως τι ſtatus tui controuerſiā pati nō recuſaris, aliudve quippiam in iſtius doctrinæ ſugillationem admiſeris, denuncio mē tibi acerrimum futurum obtrectatoré, ne dicas non predictū. Eo die quo hęc ſcripſi poſt meridiē Aſcenſius Badius deducendos ad me curauit nobiles duos viros, Alterum Neapolitanum, alterum Hiſpanū, quorū nomina ſi teneré, huic epiſtolæ inſeruiſſem. ii amore literarū ducti, ad me ſe veniſſe aiebant fama (quātulacunq́ eſt) nois no

ſuccenſere,q̃ ꝙ Eraſmo nimium fauet homini externo,cui ego iam inuidere cœpi ob nimiam iſtam gloriam,qua non modo Germaniam(de reliquis prouinciis nũc ſilebo)ſed Galliam etiã noſtrã ita irradiat,vt gloriolam noſtram præradiet,& iam nobis eſſe obſcuris ac videri neceſſe ſit.etiam ſi Budæus agere cũ eo obſtructi luminis ſpecioſe non poſſit,cui ex eius ſcriptis luminis plus acceſſit.Vt ad rem redeam,Gulielmus Paruus eiuſmodi mecum verba fecit,vt affirmaret nudius(vt arbitror)tertius ſermonem apud Regem excitatum eſſe de viris literatis.Ibi cum multa de Eraſmo,de aliis,Budęo fortaſſe dicerentur,Rex Mineruę(vt ſpero)numine afflatus ita inſit,In animo ſibi eſſe lectiſſimos viros in regnũ ſuũ pręmiis opimis aſciſcere,ac ſeminariũ(vt ita dicam)eruditorũ in Francia inſtituere.Quæ verba cum Paruus iamdiu occaſioni imminens excepiſſet(eſt enim vt literatorum omnium ſuffragator:ſic doctrinæ induſtriæq; tuæ admirator & commendator)aſciſcendumq; Eraſmum in primis cenſere ſe dixiſſet,idq; per Budęum optime tranſigi poſſe, qui ob commune vtriuſq; linguæ ſtudium & alias ſumma cum illo amicitia deuinctus eſſet,ad poſtremum Regẽ impetu animi egregio eo eſſe perductum(aderant enim & alii literarum tuiq; fautores)vt diceret eam per me conditionem tibi offerri verbis ſuis velle, vt ſi iſtinc demigrare in animum induceres,operamq; literis hic nauare quã iſtic cõſueſces,ſacerdotium ipſe tibi ad mille francicos & eo amplius collaturũ ſe ſponderet.Hic fidem meam hactenus intercedere intelligis,vt internuncii non etiã ſponſoris partes agam,& quæ ab illo accepi,bona fide deferam. Neq; enim in rem præſentem veni,neq; hac principis voluntate mihi aliquid acceſſit,ac ne acceſſurum quidem mihi perſuadeo,qui rationes meas diuerſas atq; adeo auerſas ab aula & huiuſcemodi proceſſibus ſentiam,ac mihi eum eſſe genium diuinitus (vt interpretor) datum,qui nec aulæ,nec ſibi in aula placere poſſit.Atqui huic meo genio,ac plane ingenio vim afferam neceſſe eſt,ſi creſcere ornamentis fortis fortunę mediter.tametſi hæc mihi multorum votis optantur deberiq; exiſtimantur,cum quibus non ſentio,vt qui me melius & exploratius ad manũq; ęſtimarim.Tua omnino fert aliud ratio,a quo nihil exigetur aliud q̃ quod tu facile pręſtare atq; hilariter poſſis.Quod ſi donorum liberalitatumq; paginas Reges noſtri profanis nominibus tam luculenter implere,q̃ ſacris ac dedicatis poſſent, ego mihi quoq; homini coniugi non nihil in aduentitiis ſpei reponendum exiſtimarem.Nunc autem ita fert ratio & inſtitutæ mihi vitæ & ſtudiorum meorũ, vt mihi aulicis in rebus,ac ne in publicis quidem propemodum nec feratur nec metatur.Vnde fit vt homines multi conſilii mei ignari,ea me colere ſtudia exiſtiment & dictitent,quę facunda multo magis q̃ fœcunda eſſe poſſint:nec eo minus tamen inde vberem mihi frugem promitto,cum ſenectuti meę ſuffecturam, tum etiam nepotibus meis ac poſteris ſubſidii non nihil ad vitam aut exiſtimationem allaturam.Sed ſuper omnia eſſe duco quod in animi alimentum ſuppeditaturum eſt,& ad vitæ æternę ac ſummi boni adeptionem conducturũ.Quęres hic fortaſſe,quid tibi auctor ſim?quid aliud potius, q̃ vt hanc conditionem protinus accipias & amplectaris? Primum ꝙ ita te eſſe animatum velim, vel mea vnius cauſa:Deinde ꝙ ſi eam acceperis,non magis fortunis tuis q̃ honori atq; opinioni conſulueris.Proh diui immortales,q̃ id tibi honorificum erit,q̃ ad

omnium doctorum exiſtimationem ſplendidum & fortunatum,iſtius te doctri-
næ commendatione a maximo & illuſtriſſimo regum in longinquam regionem
petitum eſſe & accerſitum?Rex hic eſt non modo Francus (quod ipſum per ſe
amplum eſt)ſed etiam Franciſcus,nomine hoc primum ab ipſo inter regia rela-
to,& vt augurari licet,ad res magnas ominoſo. Idem literarum neſcius , quod
tamen more parum mihi probato ſolenne eſt noſtris regibus,ſed idiomate facũ
dus,ingenioſus,decens,mollis atq; obuii acceſſus & gratuiti, raris corporis ani
miq; dotibus large a natura præditus,priſcorum principum admirator & præ-
dicator,qui quidẽ vnq̃ animi magnitudine ac rebus geſtis inclaruerint.His ac-
cedit ꝙ habet omnino quod det,vt ſi quis vnq̃ regum:vtpote qui nuper opimã,
ampliſſimam,omni ære alieno,omnibus noxis ſolutã creuerit hereditatẽ Cal.
Ianuarii,& dat nemo largius aut benignius.Et quantum coiicere licet,pręcla-
ri cupit eſſe conditor inſtituti,vt in poſterum artes liberales etiam pertinere ad
compendium videantur contra q̃ ſolitum eſt iamdiu.Quo maxime modo illu-
ſtrare memoriam principatus ſui poteſt.Verum vt tibi ſucceſſura omnia ſpon-
deam facit ꝙ Paruũ(vt dixi)oriculariũ ſacrũ principis vniuerſa doctorum na-
tio,atq; etiam virtute pręſtantium,habitura mihi videtur quaſi actorem quendã
publicum,qui in commune ſtipuletur,aſſiduumq; veluti admonitorem,qui prę-
clari propoſiti principem obliuiſci non ſinat,in te etiam ipſum ac tua ſcripta pe
culiariter propenſum.Deinde antiſtes Pariſiẽſis Stephanus Poncherius,vir ſum,
ma doctrina,ac moribus compoſitis & emendatis,vt ſi quis alius antiſtitũ,inge
nio atq; induſtria ſingulari,cis alpes,vltra alpes, nuſq̃ non obeundis legationi-
bus,per omneis vitæ gradus auctus,per omnia reipublicæ munia exercitatus,
literatorum hominum euocator & amplexator,eoq; nomine & alias in Italia no
bilis & celebratus, quicum mihi cognitionem intercedere prędicandum eſſe du
co,Legatus nunc agere Bruxellæ,Imperatoremq; operiri dictitatur ad renunciã
dam legationem:qui iam vt opinor te ad ſe accerſiuerit,ſi Bruxellę fuiſti,qua eſt
in te voluntate affectus,vt ab eo intellexi cum hac ipſe irer fecit ad legationem
properãs.Is,vt ex fratris eius filio audiui,quem ferre in oculis dicitur, librorum
tuorum ſtudioſus eſt,quantum temporis ſuccidere neceſſariis rebus licet.Vidit
nuper tuam noui teſtamenti æditionem apertam in cubiculo eius remotiore.Nã
& ipſe contra iſtos archaiſmi id eſt inueteratę ac deploratę ignorãtię patronos
& aſſertores,ſaturnias lemas olentes(vt eſt in prouerbio)cui veritatiſq; poſtli-
minio redeuntis impugnatores,propugnare tibi ac veritati ſumma auctoritate
ſolet.Ac ne Regis voluntatem impetum eſſe potius q̃ iudicium propoſitiq; cer
tum ſuſpiceris,idem pręſul mihi dixit cum de te ac ſummæ notæ ſcriptoribus
loqueremur,cordi iam eſſe regi literas altiores elegantioreſq;,ſecumq; verba fe
ciſſe Regem de conquirendis viris doctrinę eminentis.Dixi tum poſſe te hone-
ſto pręmio euocari in Franciam,idq; me curaturum(ſi res ita tuliſſet) pollici-
tus ſum,effecturumq;,diu te Pariſiis ſtuduiſſe,nec minus te Franciam q̃ locum
incunabulorum tuorum noſſe.Is quantum opinor ſumme tibi fauebit. Summa
autem porro ipſe auctoritate apud principem pollet,vt qui in ſanctius cõſilium
principis allectus ſit inter paucos,quos apolectos & ſelectos appellarunt anti-
qui.Tu hac de re ſtatues,& ad me aut alium quẽuis ſcribes,ſi aliũ eſſe tibi ami-

ciorem me putas: vt ſi hanc conditionem acceperis, hoc eſt accipiendam cenſueris, noua tibi ſtipulatione certiorecꝗ caueatur a Principe: eius pręcipue opera, cuius hortatu ad te ſcripſi. Ipſe enim maxime velim, vt hoc negocium ſine captione vlla tua tranſigatur. Exiſtimo Gulielmum Copum medicum regium, hominem vtraꝗ lingua doctum, & tibi amicum ac beneuolum, de hoc ad te ſcripturum, & alios fortaſſe Principis iuſſu, vel ipſum etiam Regem. Mirū q̄ tibi Gulielmorum natio dedita ſit & literis. Iam enim tres Gulielmos in eodē negocio ſtudioſos habes tui. Sed Stephanus Pariſienſis (Id eſt corona) ſi tecum (vt ſpero) locutus eſt, magnum omen attulit ad ſummam felicemcꝗ manum imponendā incœpto. Vtcūꝗ fit, ſi ad Regē ipſum ſcripſeris χαριστηρίαν ἐπιστολὴν, rē ei gratā feceris, & tibi pędicabilē. ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι καὶ χαίρομαι τῷ κωμικῷ. O quę iā tellus ſatis ima dehiſcat corniculis iſtis garrulis, quarū tu oculos quotidie cōfigis: τουτεστὶ τοὺς ψευδολόγους φημὶ, τοὺς ἐπαινεσάντας σοι, καὶ φθονοῦντας τοῦ δὲ τῆς ἀδοξίας, καὶ τοῦ πανδήμου κρότου. καὶ μὴν καὶ ἔμοιγε (ὡς δεῖ τἀληθὲς φάναι) βασκαίνειν σοι ἔπεισι, καίτοι ἀνοικείως τε καὶ ἀγνωμόνως πρός με διακειμένῳ, καὶ μικροῦ δεῖ μεταγνῶναι ἐφ᾽ οἷς ἔφθην ὑπερεπαινέσας σε μεταξὺ διαλεξαμένων ἡμῶν περὶ τῆς εἰς ἄκρον τῆς καλῆς παιδείας ἐληλυθότων. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ἀχθεσθείην ἔγωγε τοσούτοις προτιμᾶσθαι ὑπὸ σοῦ παρευδοκιμούμενος. καὶ ταῦτα βραβεύοντος τὸν ἀγῶνα, τοῦ δὲ τῶν ἡμεδαπῶν ἀνθρώπων. φεῦ τῆς ἀτυχίας τε καὶ τῆς ἀγνωμοσύνης. ὁ ἄγαν φιλόπατρις ἐγὼ (id quod pene mihi vitio vertis) καὶ τοῖς ἐμοῖς φράγκοις πανικῶς συνεπῶν, οὐδ᾽ ἐπὶ τῶν ὁμοφύλων δικαστῶν τυγχάνω τῶν δικαίων. ἀλλ᾽ ὦ βέλτιστε, ὅπως μὴ ἀντιφθονήσας ἐμοὶ σύγε. οὐ γὰρ δὴ ἐπίφθονα, τἀμὰ τῷ μὴ ἀνημερώσαντος, ὡς ἐγὼ φημι, ὡς δὲ τῶν ἡμετέρων πλείους ὑπειλήφασιν, οὐ κατ᾽ ἀξίαν πράττοντος, οἷς δὴ σὺ συγκατατίθεσθαί μοι δοκεῖς. ἀλλὰ μὴν ἴσθι τὴν πενίαν τὴν σὴν ἀποσκορακιῶν ὦ μακάριε. Apage tamen eam ab ædibus noſtris. καὶ ταῦτα μοὶ δὴ οὕτω πεπαίχθω. tēperare enim mihi nequeo ad te ſcribens quin te iocis prouocē, hominem iocis ac leporibus concretum: videlicet quod aiunt, τὸν ἱππέα, ὡς πεδίον προκαλούμενος. ἔῤῥωσο φίλη μοι κεφαλὴ, καὶ διατέλει ἀντιτυχῶν τε καὶ εὐδοκιμῶν τῆς τε φιλοπονίας. Pariſiis Nonis Februarii.

Budęus Eraſmo Salutem.

GRatulationē tuam libentiore animo q̄ hilariore vt cognoſcam tua beneuolentia effecit. Nam ꝙ ornatū me ſimul eſſe honeſtiſſimo munere ſcribis, & graui morbo cito exiluiſſe, falſus id tibi ſcilicet, vt aſſolet, quiſpiā rumor attulit: quaſi vero morbus annis duodeuiginti inolitus (vt ita dicam) atꝗ fibratus in homine ſtudioſo nedū in hoc ętatis ſanari tādē poſſit. Auctū ego vero me honorifico munere & ſane opimo nō diffiteor munificētia regia: eoꝗ munere quod mihi amici mei, quod viri boni, quod literarum fautores exoptabant, augurioꝗ quodam iamdiu deſtinabant: vt ſedere iam literæ in primis ſubſelliis, audirique ex ſuggeſtu poſſent & domi & peregre, quaſiꝗ e ſuperiore loco dignitati ſuę patrocinari. id eſt enim in vrbe & in curiis ſummis cenſere, atꝗ inter aulica conſilia ſpecimen ſui edere, ſimul Principis tanti latus pro poteſtate cingere. Late eñi functio huius muneris patet: in me etiam eo vberius, quo facilius iam antea mihi aditus aulæ etiam abſtruſioris patebant cum adire viſum erat. Verum ne ἐνδ᾽ ἀκηκοέναι ἐν τῷδε τῷ ἀξιώματι poſſim, νογγὴν efficit τι νόσημα, τοῦ παλαιοῦ δήπου ἱκανῶς ἀπόγονον τοῦ ἐπιτρίπτου. Hoc anno pituita acrior ac bile mixta defluere ad inteſtina cœpit: illicque torminoſum morbum ita ciere cum vo-

mitu vehementi, vt iam mihi vitam longiuſculam ſpondere nemo auſit, aut certe perſuadere poſſit nunc. & hic tu gratularis mihi deceſſionem morbi pro huiuſcemodi acceſſione. Quum literas tuas accepi in media eram carnificina, clamator ipſe quidem vocalis vt ſi quiſquam alius non delicatus, poſtridie eas reſignaui & legi cum ſumma voluptate, vt quidem in re calamitoſa. Id poſtridie dies eſt hodiernus. Proinde nihil quum magis opto quàm vt mihi per bonam regis veniam liceat vrbanam poſthac vitam agere, id eſt me mihi reſtituere, ſaltem bona ex parte. Nam ἀμφίβιος hic magiſtratus eſt meus, cuius functio quadrantem anni tm̃ binos Collegas in aula neceſſario retinet. quam conditionem ætati iam vergenti & affectę ſummi loco beneficii alteriusq; muneris ambio vel verius poſtulo. ſed non ſatis cauſas commeatus aulæ probo: quando facies noſtra vana habitudine fallaciq; prædita, nec poſtulatis meis nec cauſificationibus aſtipulatur, id quod mihi fidem ſemper queribundo & excuſanti derogauit. Quod ſcribis de diplomate regio gratias te egiſſe, id quo pertineat nondum comperi. Nam poſt diploma etiam alterum ad te miſſum quid factum ſit neſcio. Nuper ita res tulit vt aulicus in vrbe eſſem Rege iam diu hic exiſtente: quæ res commode mihi ceſſit. ſpero enim hanc operam mihi in functionem ceſſuram nõ ſecus quàm ſi peregre comitatus ageret. Rex tui nominis fautor eſt: vt qui opera quędam tua in idioma noſtrum vertenda curauerit & lectitat: vt nuper mihi ipſe dixit. Cæterum quod Corradus tibi de lexico Gręco, nec agnoſco ipſe nec inficior, aliquando id in mentem mihi venerat: ſed ſcribendi labor me deterruit. Nam vt inſtitueram res erat immenſi laboris, nec tamen commentationis tam mihi iam intractabilis quàm valde argumentoſæ, duntaxat poſt adnotandi laborem iamdiu exanclatum. plurima enim ita orſa habeo vt detexendis iis non magnopere fortaſſe aſſudandum mihi eſſet: ſed ſparſa, incondita & diſſipata, & quæ me defuncto parum adiumenti ſucceſſoribus meis allatura ſint. Ne vero mihi ocium ad id ſumere poſſem, aulicis muneribus acceſſit præfectura decurionum huius vrbis, tam mihi propemodũ congruens, quam literarum ſtudio militia aut negociatio. Hæc eadem iam mihi quatuor plus mẽſes abſtulit ſtudii, trãquillitatis, hilaritatis, vt mihi iam diſpliceam intẽperiis inuſitatis actus & exercitus, cũ interim exhauſta prope hac vrbe ciuiũ fuga peſti cedentiũ vehementer hic graſſanti, ego inter paucos mei ordinis ita reſtiterim neceſſitate muneris, vt pauciſſimos dies tribus his mẽſibus ꝑ occaſiões hinc abnoctarim in Samariano meo, quo familiã ablegauerã. Adde ꝙ libelloꝝ regiorũ magiſteriũ, is videlicet honor quo nuper donatus ſum, antea pręfectura donatus regię bibliothecę cõmodis nõ multo minoribus ꝑdita: q̃ duo munera mutuo non colliduntur in me. Verũ id magiſteriũ alia ſtudia poſcit tam a priſtinis abhorrentia q̃ τά τε δικανικὰ ἀφέστηκε τῆς φιλαθυμίας ἐχόντων, καὶ τὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐξηγητῶν συγγράμματα, ἀπῳκότα φαίνεται πρὸς τὴν ἀμφὶ τὴν καλλιλογίαν σπουδήν. Vterq; vero magiſtratus abſenti mihi delatus eſt a Principe: ne me homines ἀπραγμοσύνας ἀξιωδιὰν iudicẽt, ἢ ἄγαν σπουδαρχιῶντα. Prior domo me accerſitũ tandẽ aulico comitatui implicauerat: at cũ domum per occaſionẽ rediiſſem, & familiam cupide inuiſiſſem: Rex Lugduno codicillos magiſtratus ad me miſit honoris cũ ſatis ſtipendioſi, tum in primis expetiti, atq; etiam ambiti a togatis aulicorum:

cum interim nullum ſuffragatorem illic adornatum habuerim, aut oblatũ.Cui honori acceſſit epiſtola eiuſdem Principis ad me ſcripta,ſane index ac declaratrix ſolidæ germanæq; munificentiæ,prolixæq; in me voluntatis.Octo collegarum vnus alioqui præſulatu præditus in aula,demortuus erat necopinato,& legatione reuerſus.Porro quum ad gratias agendas Regi in aulam me contuliſſem (aula autem interim propius acceſſerat magno meo itineris compendio) & ſimul vt in verba legitima, vt aſſolet,ſacramento adigerer (nam ante ſtipendia moribus non procedunt magiſtratus ineuntibus)inde rurſus in vrbem hãc mihi reuertẽti,vt in curię ſupremę conſeſſum admitterer:eodem illic vtiq; ſacramento prius adactus,ecce tibi pridie noſtri aduentus nũcius mihi affertur muneris municipalis ingentibus mihi ſtudiis ciuium nihil minus expectanti delati, haud ſcio q̃ conſpicato.Illic enim in iliadem(quod aiunt) malorum angorũq; incurri atq; impegi.eum autem honorem iniquo tẽpore & difficili ne recuſarẽ, auctoritas & imperiũ Principis mihi cupienti obſtitit,qui ſubinde in eandem vrbem aduenit.Quapropter de me in cõmune literarum negociũ nihil eſt quod tu ſperes,nedum in lexici coagmentum.etſi nihil eſt certe quod libẽtius, iucũdius, promptiusq; ſuſciperem,ſi mihi ocium ſuppeteret.Poſt hac fortaſſe videro quid pręſtare me æquum ſit pro virili, ſiquando vberius prouidẽtia ex animi mei ſententia mecum egerit:& ſimul cum ætate hac noſtra indulgẽte,quę vereor ipſa ne olim inſignis bellorum cladibus futura ſit:id quod vtinã ominari me deus nolit.Vale.Pariſiis poſtridie Iduum Decembrium.Deloinus me viſens literas tuas legit:qui eiuſdem pene argumẽti epiſtolam habuiſſe a te dixit,cui breui reſcripturus eſt.Vale.Rurſus vir de literis nouis exemplis meritiſſime.

Budęus Eraſmo.

Commodum literas a te acceperam cum hanc epiſtolam ſcripſi : erant autem ex ſcriptæ primo Calend.April.quod ipſe miratus ſum, qui poſt eum diem bis (vt opinor) ad te ſcripſiſſem:ſed ſic fit interdum incuria literas reddentium.Gratias tibi habeo ob Morletum Quæſtoris filium, quem cauſa mea comiter admittere inſtitueras: etſi nondum eum vidi ex quo ipſi literas dedi ad te commendatitias.μακαρίζω σε ἄπις δαιμονιώτατε,immo vero inuideo plane tibi e rebus laborauti,ego e principatu animi laborans. ἐγὼ μὲν οὖν ζηλῶ σε λιθιῶντα μου ἴσθ' ὅτι,βαθεῖαν δὲ χολὴν ἀεὶ καὶ ἔνθυμον ἄγοντα,καὶ ἀθύμως δὴ ἔχοντα. ὡς πρόσθεν δ' ἤδ' ὢν σὺ διεκπλαγῆς δοκιμαστὰς συγγράφων.cũ ego τρισάθλιος e capite iam olim, e præcordiis nuper,omniq; ſenſu animi laborare cœperim vſq; ad deliquium. Quem ipſum animum alternis prope horis deſpondere ſoleo . curarum etiam agmine ita obrutus ſum atq; oppreſſus, vt reſpirare nequeam: nedum amores meos liberaliores interuiſere,quibus conglutinatus eſſe ante conſueueram.Nã quid me tute tãdem occupare cenſes tẽporis lectioni literariæ, cum totus nunc ſum atq; etiam ἡμιόλιος affixus in ergaſtulo munerum publicorũ:cui me Deus nexui (vt arbitror) animaduerſionis ergô addixit.Cum autem duorum alterũ virilem ſibi operam poſcat,alterum etiam plena viriliq; maiorem,duntaxat hoc tempore ſeſquioperam ambobus vt poſſum impertio, ὢ πούτῳ γε τὸν θυμὸν χαλεπῶς ἐνθυλακόμενος.Hei (inquis) miſerę menti tuæ,cum ne curando quidem

corpori iam affecto laxamentum habeas. Sed ſic plectuntur fere qui in nexum ſeſe dedunt inſcientes imprudenteſq;. Nimirum fatalis mihi fuit huius temporis conditio, atq; adeo huius biennii intemperies, rationum mearum conturbatrix extitit: earum quidem certe quas cum literis habeo. Verum hæc ſtudiorum calamitas cupiditatis vitio ne vertatur, operæ erit preciũ rem a capite cognoſcere, ita ſententiã ferre. Mihi ſupplicum libellorum magiſteriũ liberalitate vel bonitate potius regia obuenerat: vt ſcribere ad te memini. domi enim tum erã, Rex autem erat cum comitatu Lugduni, vnde me ante menſem circiter ſubduxeram commeatu non impetrato: vt qui vltra ferre deſideriũ τῶν παιδικῶν non poſſem, τῶν ἡμετέρων, nec mihi eam reuiſendi veniam indulgere Rex voluerat: ſub id tempus contigit, vt vnus e collegio noſtro demortuus illinc nũciaretur, & ſimul pleriq; mihi hunc honorem omine famæ deſtinari dicebant. ego qui ita ex aula me proripuiſſem, vt neminẽ aut ſtipulatorẽ aut ſuffragatorẽ reliquiſſe me ſcirem, niſi principis humanitatem & fidẽ (iamdiu enim mihi eũ honorẽ pollicitus fuerat) propior tamen ſpei ſolo mentis augurio atq; expectationi eram, tametſi diſſimulabam. Nec tamẽ cum res ſatis diu in ſuſpẽſo fuiſſet (propterea quod Rex ad Allobroges digreſſus venandi cauſa animiq; fuerat, comitatu interim cum Regis matre Lugduni exiſtente) quiſq̃ mihi perſuadere potuit, vt in aulam ſcriberem, ne quidem homini mihi amico illicq; præpotenti. Quoad cum iam plurimi exiſtimarent incuria mea rem euanidam abiiſſe, nõnulli etiã id affirmarẽt: ecce faſciculum literarum ab armillato tabellario allatum, in quo codicilli erãt regii cum epiſtola eiuſdẽ ad me. Voluit enim Princeps humaniſſimus, literarũq; admirator, codicillos etiam domum ad me vltro mitti: quod raro fieri ſolet. Id vero decus non mediocre, non tam Budæo q̃ nomini atq; nationi in vniuerſum literarum bonarum ſtudia colentium, delatum eſſe omnes interpretabantur: fortunas tamen noſtras faſtigioſumq; nõ quolibet modo aucturum. Collegium eſt Octouirorum, quorum functio atq; opera latiſſime in repub. patet. ſiquidem in præſtantiſſima fere quaq; parte magiſtratuum locum primarium ac numerum obtinet hic magiſtratus, in quem beneficio principis adoptatus ſum, primum in magno principis conſilio, in curia cẽtenaria, atq; in omnibus deniq; curiis ſummis, quæ cauſarum vltimam diſceptationem habent: ſedendi honeſtiſſimo loco, et ſecundũ Præſides ius habet, niſi ſi principes aut Pontifices adſint. ſentẽtię etiã dicendę locũ antiquiorẽ obtinet oibus conſiliariis, magnũ autẽ conſiliũ vocatur curia aulę comes. Quã velut cohortẽ quãdã Iuriſcõſultorũ, aſſeclã regię & Prętorii dicere poſſis, cuiꝰ coryphęus eſt cãcellariꝰ ὁ νομοφύλαξ. huiꝰ tñ Octouiratꝰ præcipuę atq; antiquiſſimæ partes ſunt, vt principi pręſto ſint collegę e cubiculo prodeunti, poſtulationibuſq; ſuppl cum vacaturo, cuius officii vices in orbẽ binis & ſæpe ſingulis cedũt: cũ alioqui ordinariã ſeſſionẽ habeamus in illa ęqui & boni (vt ita dicam) officina. Quam cancellariam noſtri vocant: in qua locus eſt dicatus diſceptandis reſcriptis principalibus, quę ex bono ipſa ęquoq; poſtulari ſolent aduerſus iuris ſummi exactiq; ſeueritatem. quibus reſcriptis accedunt preces eorum ſupplices qui in legem Corneliam de ſicariis quippiam admiſerunt, aut aliàs capitalem rẽ aduerſus leges auſi ſunt, quibus veniã regiis verbis dare ſolemꝰ, pœnã ſuppliciter deprecãtibus, ſi qdẽ venia ac miſericordia

digni eſſe videantur. regias autẽ venias dare poſſumus & bini & ſinguli ſi ſingulos noſtrũ ſedere cõtigerit, quod quotidianę eſt functionis in hac vrbe, & ad aulam in ædibus Cãcellarii. hę porro functiones quãlibet multiplices, honorarias tamẽ magis atq; volũtarias vices habẽt, q̃ neceſſarias atq; hominũ vendicatrices: niſi ſi maiores ad cauſas argumẽtoſioriſq; inſtrumẽti aduocemur: quod non ſępe euenit. Eo fit vt eum honorẽ gerere poſſim ſine luculento ocii literarii diſpendio. verũ cum eã ob cauſam mihi viri amici literarũq; amantes gratularẽtur, quaſi expetendus mihi maximopere honos accõmodatiſſimusq; in ſinũ non flagitanti ceſſiſſet, qui immunitatẽ ſemper amplexus eſſem, ecce autẽ ex trãſuerſo alterum munus municipale inuaſit necopinantẽ, quod mihi abſenti honoris gratia omnibus pene punctis delatum (ſolet enim plerũq; prętextatis hominibus primiq; ſubſellii deferri) me e vado in æſtum vehementẽ turbulentũq; abripuit. quod cũ alterũ decus quaſiq; fortunę iã in me munificę corollariũ eſſe homines exiſtimarent: plaudẽdũq; ducerent & philologię noſtrę propinquis, & neceſſitudine cõiunctis atq; affinitate, eo res breui vertit, vt curarũ ſcaturiginẽ domum me admiſiſſe intelligerem, aut ſegetem quandam angorum animiq; perturbationum conduxiſſe, biennium metendam (eſt enim biennii magiſtratus) niſi mihi humanitus interim quid acciderit. Hic ſtat⁹ nos excepit, haud ita multo poſtq̃ e ſeceſſu aliquãdo prodiimus, vt ſceniã ironię lõgiſſimo interuallo reuiſerem⁹, euocati quidẽ ipſi a principio aliudq; agẽtes: ſed tamẽ ſenſim ſacramẽto adacti, ærеq; ſtipendiario ſubinde auctorati ſub auſpiciis honeſtę ambitionis. huius aũt nũc munia detrectare ſi inſtiterim, fore video, vt homines ciuilis ingenii & qui fortunę nitidioris in candida vrbanitatis petitores ſunt, ruſtico me genio præditum eſſe cauillentur, de literiſq; humanioribus ac de mea familia male & abſurde ac prępoſtere meritum. non enim philoſophiã ſequi: ſed vinculis legitimis vitæ ciuilis, nexuq; ingenuo, animum non tam ſeruitutem exoſum q̃ inertem, in laboreq; & ſole fatiſcentem, ſubducere videbor, id quod tum demũ laudabile futurũ eſt & plauſu dignum, ſi quãdo, velut emeritis ſtipendiis cauſarii iã & in aula aliquantulum gratioſi facti, miſſionem exorabimus: ſin aliter rem interpretari, cum paucis inſtiteris, vide num miſericordia ſaltem dignus ſim, ſi minime plena venia: qui ob libertatem vtcunq; addictam, ſeruilibus iam ſuppliciis affectus ſim, ac beſtiis ſæpe obiectus. Vale.

Budęus Eraſmo Salutem.

HEus tu, iã primũ de Gręcis illis noſtris latiniſq; obſeruationibus velim imminutã tuã aliorũq; opinionẽ Principio qcqd.i. totũ in Gręco ꝓpemodũ ſermone cõſumitur, quo nomine dimidium ferme cõceptę opinionis vt decedat æquũ eſt, deinde Tuſſanus homo nimium nominis noſtri ſtudioſus, ex ſui animi ſentẽtia, & noſtrę fortaſſe pollicitationis temeritate, rẽ mediocrẽ maioribus modulis metiri te voluit. Hoc capite quãtum inde detrahere debeas, cum ex hominis ſtudio immodico, tum ex epiſtolari licentia alienum factum vberius pollicẽdi, tibi ipſi æſtimandum relinquo, ex Tuſſani etiã benignitate circuncidendum, pro eo quantum eſt quod efficere poſſe mediocritatẽ meã ſatis noſti. deniq; id inceptũ quod in orſu ſperauerã plauſum eſſe aſſecuturũ nominiſq; noſtri iacẽtis iã & ſeneſcẽtis memoriã refricaturũ, ꝑcipue ob tẽporis hui⁹ ſtudiũ, qđ in lr̃as

græcas propenſius repente incubuit:id inquam inceptu nunc æquare poſſe diffido iuuentutis expectationem præcupidam,vt audio,& geſtientem.id adeo mẽſes iam vt octo ſcedas meas ſitu iam ſqualidas excutere vt pigeat: tametſi nauiter & ſtrenue primordia incohaueram. Quas vtinam ipſas habere pro derelicto poſſem ſine metu ignominiæ,profecto libentius nihil q̃ huius faſcem moleſtiæ,quem imprudenter mihi collegi,in triuio aliquo in mediove reliquiſſem, a primo quoq; non negligentiſſimorum tollendum,quem labor ille iuuaret.refrixit enim intercapedine non longa amor operis,conciditq; ſpiritus contentionis, qui laboris ſenſum tollebat. quo fit vt iaceat bona pars opis prima manu formata,immo vero vt ſylua iam rerum,quæ copioſe inter commenrandum ſubierant,nil niſi congeries ſit incondita:nanq; eas in ordinem digerere nunq̃ conſtitueram,ne is labor inſuper commẽtationi accederet.neq; id vtiq; magnopere ad rem pertinere arbitror vt quidem res nata eſt. Scribendi tenorem interpellauit principio & abrupit mea in aulam profectio:tum ex ea regreſſum vna aut altera commentatiuncula,& deinde lectio iucunda & auocatrix ab ea cogitatione me auerterunt:& obeunda tamen aliquando hæc erit mihi functio,ſi quo pacto inertiam ſegnitieq; excuſſero.|Neq; vero tui ſimilis ſi cupiam, eſſe poſſim, vt ſubinde ſpiritus animiq; alacritatem inſtaurem ad alias atq; alias ærumnas huiuſmodi exhauriendas:neq; a curis familiaribus perinde feriato eſſe licet, nonnihil etiam temporis quotidie reip.impertiendum.Quocirca deſines non quidem expectatione tua,(neq; enim ea in re falli potes)ſed commemoratione prolixiore ſupra modum nos onerare.Verum quod me parum cãdide de te ſentire quoſdam ſuſpicari ſcribis,non temere illi quidem fortaſſe, ſed opinione tamen falſi ſunt.ſæpiuſcule enim non obſcure tuli inter homines familiaritate mihi coniunctos,me tibi id minime ſuccenſere non poſſe:quod occaſionem quãlibet nactus, libenter ipſe facies,gallica vt ingenia cauilleris vt tarda,vt ſtupida, vt leuia, vt ſtolida eſſe ac videri,ſi id quod cũ multis in locis feciſſe dicti teris,ignoſci nihilosecius tibi per me quidem licebit,ſalſiſq; iocis tuis ac facetiarum ſtudio condonari,niſi etiam conſulto & meditato & pene ex profeſſo id feciſſe videri non nolueris.Mirum quantum tibi placuiſſe tute videris in epiſtolã ad Galathas, q̃ tibi cordi fuerit,q̃ ad ſtomachum tuum illa fecerit viri ſanctiſſimi, repręhenſio Galatarum,nuſq̃ vt pro portione maiorem fructum laboris q̃ in eo loco enarrando tuliſſe ipſe videare.certe q̃dẽ eũ locũ ὅπου σύγε τυγχάνεις παραφράζων, ὅτι τὰ μοὺ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου κατὰ τῶν τηνικαῦτα γαλατῶν ἐγκλήματα, ὑπὸ δὲ τοῦ ἱερωνύμου εἰσὶν ὅπου δ' ἐγκλήματα, οὐκ ἐπὶ τοὺς κέλτας τοὺς ἐφ' ἡμῶν χαίρεις παροχετεύσας. τοῦτο δ' ἔδρασ, ὡς οἶμαι, τῷ ἄγαν φιλοσκωπτικῷ καταχαριζόμενος τῷ σῷ. ὡς δὲ πολλοὶ φάσκουσιν, ἡμᾶς γ' οὐ συγκαταλεγόμενος, ἑκών τε τὴν κελτικὴν καὶ ἐκ προαιρέσεως ἄντικρυς προσονειδίσας. καὶ τὸ φιλαπεχθῆμον δέ, καὶ τὴν ἔχθραν ὕπουλον, ἀσμένως ἐς τοὺς φράγκους ἀποφασάμενος, ὅπου ἂν τύχῃς ὑποθέσεως. Et Hilarii quidem de Gallis elogium pręclarum in monumentis tuis,ne quando interiret,cõſecrare voluiſti, ἀγνωμόνως credo καὶ φιλαληθῶς.Quod nunq̃,vt opinor,faceres,niſi tam bardos adhuc Gallos eſſe cenſeres,vt figuras tuas non ſatis intelligerẽt, neq; enim vltro alioqui prouocare noſtros & laceſſere in mentem vtiq; tibi veniſſet.non tãtũ tibi ocii eſt a feriis rebus feliciter ſcriptitandis,ab aliiſq; nationibus tãtũ eſt requietis.Equidẽ quod ad me attinet,quicquid eo nomine queſtus ſum,

publicam vicem magis quàm priuatam queſtus ſum:qui te & ironem Socraticum & momũ Satyricum perferre didicerim,cum interim non minus me æquo vſus ſis,tandem etiam ſi aliter aliquãdiu exiſtimaſti. Vt ad rem redeam, eatenus de te ſentire me eo nomine palam nõ diſſimulaui, ne me nihil commoueri publica vice putes. Pręterea vero quod, incõmodius de te aut certe maleuolentius dixerim,nego omnino eſſe quicq̃ niſi ſi quid vt fit mihi excidit cõtra animi ſenſum,quod ancipitẽ interpretationẽ habuerit apud eos quidẽ qui cęcæ æmulationis fomites reſidere in animis noſtris pręcupide iudicant: prima qua ꝗ aura rumoris in flammã exarſuros.Hic ſi cõmemoranda dixiſſem quę de te deq; tuis ſcriptis teſtificari ſine fuco verborũ ſolitus ſum,(idq; tuo merito, & veritati potiusq̃ amicitiæ ſeruiens,ne me tibi imputare nũc velle ſuperuacaneũ tibi patrociniũ arbitreris) aut te ingratũ eſſe cõuincerẽ, qui adhuc diſſimularis:aut malignũ eſſe rumorem oſtenderem, qui in triſtiorem tñ partẽ nuncius ad te ierit. Quid vero duæ epiſtolæ gręcę, quas ad te ante biennium ſcripſi, quibus te aſciſcere iſtincq; euellere conatus ſum,in vtram tandem partem τῶν σημῆναί σοι ἔδοξαν; beneuolentiæ an contra? Quam ego operam ad te ſcribendi ipſe mihi depopoſceram (ne ſis neſcius) verius q̃ imperata vltro ab Rege defunctus ſum.Qua in re σύνοιδά σοι ὡς δῆμαι ἀγνωμόνως διακειμένῳ, qui ita ſuſpicioſe mecum egiſti poſtea,vt tuam volũtatem ac propoſitũ per alios reſciſcerem, non per epiſtolas tuas:& qui in aliorũ ſinu arcana tua ſecure deponebas,mecũ ita agere inſtituiſti, quaſi cum æmulatore.atqui ſi τοὺς ἀκκισμοὺς ἐκείνους τοὺς σοὺς hic proferre voluiſſem, confeſſionem tibi exprimerẽ diſſutæ amicitiæ,vt parciſſime loquar:cum tibi ante non pauca dederim pignora beneuolentiæ nec fucoſæ nec veteratoriæ.An id erat tandẽ æmulatoris factũ te in prioreis partes cooptare,aut minimũ in æquas? a quo quisnam præter amicũ, recte ſibi conſcium non metueret ſibi? et qui alieni animi probitatem ex ſuo ipſe animo fidenter æſtimaret. At tu aut ancipitis me fidei amicũ nimirũ exiſtimaſti,aut certe diſcingi temere & ſæpius ſolitum,in cuius ſinu condere veritus ſis quę tibi cordi tum erãt.Sed enim ἄλλως μεμψιμοιρίας καὶ τῆς φιλοπευστοῦς τι καὶ ἀπλοϊζομένης. Verum reſponſum, vt opinor, oportuit tacitę expoſtulationi tuæ. Hic etiam velim vt exiſtimes verbis me magnopere temperaſſe.nam ſi rumoribus auſcultandum cenſuiſſem, credo te non ignorare vltro citroque rumores commeare ſolere: nec minus hic q̃ iſtic loquaces ipſos atque improbos eſſe. τὰ μὲν οὖν κατ' ἐμὲ ὄντως ἔχει ὡς καὶ πρότερον, τό γε κατὰ τὴν τῆς γνώμης διάθεσιν. καὶ μὴν δὴ καὶ ἐμαυτόν σοι τὸν αὐτὸν ἐσαῦθις παρέξομαι ἁπλῶς, ὅπη ἂν τύχῃς δεόμενος τῶν ἐπ' ἐμοί. ἐφ' ᾧ γε δὴ καὶ τὸν αὐτὸν ὁμοίως αὐτὸς σεαυτόν μοι ἀντιπαρέξῃ. Id quod eo pertinet, quod περὶ ἐξαλείψεως τῆς ὑπατίας ſcripſiſti, quæ tam mihi ipſa quàm tibi cordi erit cum voles.De Ciceronianorum choro ita plane tecũ ſentio, vt ſubſcribere paratus ſim ſi res ita tulerit. Quam hominum conſenſionem in inuidiam coniecit, offenſumque iam apud omnes reddidit, illius coryphei inſolentia, quem tu mihi notum eſſe ſcripſiſti, qui Philalazonis cognomento in Italia & vbique auctus eſt vt audio, præſertim recenti illo cantico & parnaſſio,quod ſibi ipſe vni quaſi Philolocalia nato, alternis vocibus cecinit perſonis ſub heroicis. is Gallos ſcriptores Germanosque veluti pro poteſtate numeris expungit decora me-

rentium, addito elogio. Ciceronis autem vſqueeo ad vnguem ſimilis eſſe mediratus eſt, vt eloquentiæ latinę parentem etiã ſuperauerit ac longe reliquerit, dũtaxat in ea parte quæ ad commendationem ſui pertinet, vt in Annotationibus meis nuper dixi. M. enim Tullius laudes ſuas decantauit, eãq; ob cauſam ſæpe ſtomachum & curiæ & ſubſelliis & amiciſſimis ſuis mouit: tametſi veras laudes meritasque prædicabat. hic longe impudentius ſuas immeritiſſimas deprædicauit: id quod ſane mirum eſt impune eum tuliſſe ab eorum amicis principum quidem virorum, quorum hominem non puduit nomina ad rem tã abſurdã, tam putidam edendam, vtenda ſibi ſumere. Longolium olim noſtrum luctuoſius deſideraſſem, niſi ipſe noſter eſſe, i d eſt Francus animi deſtinatione deſiiſſet. Vale, Pariſiis. poſtridie Liberalium noſtrorum, qui natalis eſt immortalitatis noſtræ. quo die deum fruge colimus, deumque Seruatorem in fruge agnoſcimus, ſi frugi bonæ ſumus. Epiſtolam autem tuam .X. Cal. April. ſcriptã, Soteriis acceperamus, quo die ſolenne eſt veluti funere Seruatorem noſtrum efferre, grata piaque commemoratione ab eo nobis ſalutis memorando ſupplicio comparatæ. acceperam autem ad multam noctem, e caſtello ſuburbano rediens, vbi tum erat aula. Vale rurſus, & caue exiſtimes in hac me epiſtola quippiam animo exulcerato ſcripſiſſe. ne viuam ſi tantulum ſubeat ſimultatis. ἀλλὰ δὴ τῶν παῤῥησιαζομένων τυγχάνομεν ὄντες, vt ſi quiſq̃ eſt alter τῶν μὴ κρυπτόντων τὸν νοῦν.

Gulielmus Budæus Franciſco Roberteto S.

REdditę mihi literę tuę a matrona clariſſima matre tua cũ in aulam veniſſem, officii deſerti me cõmonefecerũt, non ſine quodã robore. nã ſimulatq; oſtẽdit ipſa mihi ac porrexit eas quas ad patrem tuũ ſcripſeras, ſuppudere me cœpit accipientẽ, quaſi ea muta quædã eſſet exprobratio negligẽtię aut incurię veſtri. & meminerã ante duos menſes ab eadẽ ad me miſſam fratris tui epiſtolam, cui ne reſcriberẽ in cauſa fuit vitę nũc meę cõditio temporaria, procul a literis bonis auerſa. Iãprimũ nouus magiſtratus quo me Princeps poſt nouẽ menſes ornauit, alia atq; alia aſſidue officia totũ id tẽpus popoſcit, cuius tyrociniũ vix adhuc bene poſui auſpicãdis eius delibandisq; tm̃ functionibus, vt aſſolẽt facere q magiſtratus ineũt vſurpãdi iuris gratia. Deinde atq; etiã ſubinde filorũ fataliũ deductrix illa Parca, alterũ mihi honorẽ Decurionũ huius vrbis prę fecturã adneuit. hoc eſt .n. vt opinor, quod dicũt προσεπίκλωσιν. illũ qdẽ nec ſpernẽdũ, & magnos ambitus excitare ſolitũ: verũ ad me nihil minus cogitãtẽ abſentẽq; delatũ, hominẽ minime comitialẽ, ideoq; oneris loco a nobis numeroq; habitũ: p̃ſertim ex quo intelligere cœpimus ad cuiuſmodi piſtrinũ hominũ nobis ſtudẽtiũ p̃cupida ſuffragia incõſultaq; nos alligarint: cũ interim q literis bonis fauebãt, aut literarũ bonarũ ſtudioſiſſimi erãt, ſibimetipſis gratulãdũ exiſtimarẽt, ob honorẽ iã alterũ eruditioni mediocri habitũ & oblatũ, benigneq; eo nomine ac prolixe nationi doctorũ ominarẽtur. Hoc autẽ, vt opinor, natalitiũ mihi ſidus tulerat: non vt altero honore prior ille cumularetur, ſed vt prioris magiſtratus nouo exẽplo delatio, ac fortuna lætior ſolito & illuſtrior, ſecundi honoris gerendi moleſtia expiaretur. contigit enim quod minime expectabatur, ipſe vt in eum annũ inciderem, qui maximas difficultates importa-

turus erat rei municipali: quas etiam ſi prouidere potuiſſem, repudiare tamen non licebat ſine ignominia. Quapropter extorris aula factus in qua iam nomẽ noſtrũ aliquãtulum inclaruerat, ita in vrbe manſi vt cibi tm̃ cauſa (prope dixerim) ſomniq́ꝫ domi eſſem. per occaſiones autem raras quaſiq́ꝫ furtim animũ meum ſubducere ex illa turba conabar, admonente me Philologia, cuius amor penitus ſemper inſedit, cordiq́ꝫ mihi fuit. Sed parum proficiebam. quocunque enĩ me abſtruſerã ſequaces, aliæ ſuper alias curæ, procacesq́ꝫ functiones, ac permoleſtæ hominũ interpellationes, qua aperta, qua clauſa protinus irrumpebant. Hoc munus bienniũ totum exemit rationibus meis quas cum literis habebam, cũ eo quod animũ refractarium reddidit ad ſtudia priſtina reſumenda, a literisq́ꝫ aliquantulum alienatum. Longolii obitum ægre tuli vt debui. Erat enim mihi vt opinabar amicus, idque non ſine noſtro merito, qui plurimũ homini doctiſſimo fauebamus. Verſiculos quos de eodem deploraſti nõ poſſum non vehemẽter probare: ſicut & fraterculi tui caſum in vitæ tyrocinio extincti elegiola perelleganti ſcriptum. In aulam ita veni vt inter aulæ comites magis ſim, q̃ aulicis functionibus me aſcripſerim vt antea ſolebam. Quare in aula non incola ſed peregrinus ſum, legatusq́ꝫ municipalis. Vale, ad diui Germani III. Nonas Maias.

Gulielmus Budæus Franciſco Roberto S.

FAcis ingenuo pudore magis Franciſce generoſe, ætatulaq́ꝫ iſtam decenti, ꝗ ad me cum religiuncula quadam ſcribis, quàm ꝗ ſcribendi facultate eruditioneq́ꝫ non vulgari pro captu naturæ nondũ adultæ quoquo modo defectus ſis. qua in re arbitranda non aliĩ cuiq̃ magis q̃ mihi ipſe credo, vt qui & ſermone corã & abſens epiſtolis æſtimare tuũ fratrisq́ꝫ tui ingeniũ cũ profectu in literis colendis potuerim. Quare velim vt metũ iſtũ auctoritate mea ponas: nec eã vt ob rẽ aut aliã quãuis huiuſcemodi ſcribere ad me graueris: cum alioquin etiã amicitia noſtra & familiaritas pene iam domeſtica, hoc efficere debeat, ſi tibi & fratri religio quædam verecunda ſcribere inſtituentibus animo frontique inceſſerit, vt oſcula iſta peringenua obdurare (vt ita loquar) fiducia cõmendabili officioſaq́ꝫ ne vereamini. De epiſtolis meis nuper editis, quarũ aliquot ad vos ſcriptæ non tantũ numerũ augent, ſed etiã ornamentũ volumini afferunt, opinione mea, exiſtimo tibi ſatiſfactum iri, ſimul vt ad germanum tuũ datã epiſtolam meã legeris. Philippo Eſmerio mihi iãdudũ cõmendato in poſterũ impenſius fauebo tua cauſa, quãdoquidẽ eius in epiſtolæ tuæ calce meminiſti: cũ alioquin eũ amem ob diligentiam quã in vobis inſtituendis impendiſſe mihi videtur. Vale, Lugduni Nonis Iuniis.

Gulielmus Budæus Claudio Roberteto S.

NVnq̃ mihi minus commercii, negocii, vſus cum literis bonis fuit Claudi ſuauiſſime. nunq̃ parcius ieiunius, rarius mentis meæ vires, omnemq́ꝫ intellectus contentionem Philologiæ commodaui, q̃ hoc anno: qui annus rebus meis vtiq́ꝫ lætiorem ſolito fortunã ampliorẽq́ꝫ ediderat, niſi comites illi curas, animiq́ꝫ ægritudines aſſeclas addidiſſet: quum interim Philologia ante mihi ſemper fere contubernalis, ex quo illi animũ meũ bona fide deſponſitarã, inita

cum ea in perpetuũ fortunarum omniũ ſocietate cum lachrymis & gemitibus
fidem pacti ſibi animi requireret,hominesq; velut deſtituta imploraret atque
cęlites. Querebatur enim iucunda comes illa ingeniorumq; perpolitrix, non
ſe iam hominũ opinione a nobis, quaſi damnoſam quandam conſortem huic
ætati repudiari, rei factitandæ in aula & componendę commodius ac ciuilius
incubiturę:cũ reuęra animus ſemel deamatę ſibi profeſſioni conglutinatus,huc
illucq; ac quoquo etiam verſus expatiatus,reuertẽdi tamen conſuetudinẽ ſemel
ſententiamq; retinuerit,vtpote qui cauſariam quidem ille a cõtubernio miſſio-
nem,ſed tamen temporariam obtinuerit:bona etiam (vt opinor)venia homi-
nũ mihi æquorum,omniũq; qui rei familiaris curam non in poſtremis locandã
eſſe intelligant,ſine qua ſufficere ſibi Philologia nequit. Et quidem eo iam vẽ-
tũ eſſe video, vt periclitari neceſſe mihi ſit ſi diutius emanſero, in ſuſpicionẽq;
venire,atque adeo in ratam fixamq; opinionem,deſerti conſortii,proditiq; con-
iugii.Quippe cum illa mihi cõiunx atq; patriæ iãdiu pepererit prope nihil: ſic
autem de me deque amoribus meis conſuluiſſe ſi certis argumentis conuictus
eſſem,quid nõ in me vociferari probabiliter Aius ille cœptaret Locutius,q di-
citur rumor publicus? Siquidem huiuſmodi cauſa eſt,vt eloquentia ipſa,ſi mihi
tum & adeſſet & ſupereſſet, profari vix poſſet exordium defenſionis, niſi etiã
inter aduocationis cœtum impudentiam & periurium admittere adhibereque
inſtitiſſem,quod nunq̃ in animũ inducere mihi contigit. Nam cuiuſmodi illa
eſſet non dico perfidia & improbitas, ſed verecundia & abſurditas, ita de ſe
quempiã familiaq; mereri præpoſtere,vt deformem atque ignominioſam con-
tubernalem integræ,gratioſę,venuſtę,indiesq; florentiori prętuliſſe videretur:
cupiditatem ſcilicet ambitioſam literarum glorię cuius ſemper in primis ſpe-
ctator & procus fuiſſet.Neq; inuitus fatear ſi res ita tulerit,non tã natali ſplẽ-
dore illuſtratum nomen meum,tametſi alioqui nõ obſcurum in patria, q̃ cultu
atq; obſeruantia literarum elegantię, quæ apud omneis nunc ordines gratioſa
eſſe cœpit,atq; in curiis maioribus,in conſiliis ſelectis,in conuentibus honeſtis
prærogatiuæ propemodum ius habere. De qua imagines mutuari atq; etiam
ſtemmati aſciſcere gentilitio ipſe pridem inſtiti.Sic enim fore ſperabam,vt po-
ſteris relinquerem amplius ac nitidius atrium ędium auitarũ. Verũ enimuero
eas quaſi querelas aut expoſtulationes potius Philologiæ meæ, partim ad me
rumor non obſcurus detulit:partim rubor ſponte ſuffuſus idẽtidem ſuggerit,
cum eius rei æſtimatio in mentem mihi venit.Et quidem conſcientia et ſi recta
quidem ipſa fiduciaq; inculpatę voluntatis ſubnixa,animo tamẽ inceſſit,ne in-
cõſultius q̃ par eſt aut diutius ab amica legitima diſtractus eſſe videar,ac pene
alienatus: quum ita de familia mea merita ſit ipſa, vt liberos ingenuosq; ex ea
quęſiuerim ac ſuſtulerim,formæ (vt opinor) maſculæ,nec perinde inuenuſtę.
Quos etiam vt non indignos qui tollerentur,in profeſſionem publicam referẽ-
dos curaui,vt ſpero,nec inconſulto nec inauſpicato. Quo magis ignauũ nunc
inersq; videri poſſit, nihil iam animo agitare,nihil earum rerum actitare, quæ
ad tuendam,augendam,amplificandam ſponſalitiam & dotalem pertinent cõ-
munionem. Neque enim integrum poſt tantam intercapedinem fore dirẽpti
conſortii atquę conſuetudinis, diſpendiũ ſarcire ætatis adhuc fœcundæ quaſi

per viduitatem tranſactæ, ſiquando animum illa quidem reducem acceperit olim ſibi deſpouſum. niſi ſi vires quæ iam conſenuerint in geminato nixu geminos quoque edere poterunt, perindeque vitales. Huiuſcemodi cogitatio adu leſcentule generoſe nonnunq̄ me exercet: dubiumq; animi ac iudicii alternantemq; tenet, vix vt ſtatuere queam, mecū ne prouidentia tam commode q̄ prolixe ac benigne egerit: quæ fortunas meas auctura vtique atque amplificatura, e philoſopiæ præſidiis necopinantem detraxit, niſi me tandem mihi genioque meo reſtituerit. Nouem autem menſium auocamēta animū meum vſqueadeo languentem exhauſtumq; reddiderunt, vt commentari in re literaria iam non poſſim, liberaliumq; munerum functiones implere. Tibi vero ac germano tuo gratulor, quos literarū bonarum numina egregio inſtinctu ita cient, vt induſtriam veſtram mihi parentibusq; veſtris facile approbetis. Vale, in aula diui Germani, Nonis Maii.

Gulielmus Budæus Claudio Roberteto S.

QVàm mihi iucundus fuit parentum tuorum aduentus qui mihi literas tuas & fratris reddiderunt, appendicibus verſiculorum ſolito etiam ornatiores: tam mihi vehementer doluit, ꝙ ne in nundinis quidem Lugdunenſibus vęnales epiſtolæ meæ inuentæ ſunt: quæ quum Pariſiis dudum profectus ſum abſolutę quidem erant ipſæ, prelis iam ceſſantibus, necdū tamen in quaterniones (vt fit) digeſtæ ex chartarum aceruo. Vt vero deſiderio veſtro ſatiſfaciam mittendas huc ad me nuper mandaui, primo quoque tempore, ſi modo idoneus aut tabellarius occurrerit aut alius, qui earum curam perferendarum ſuſcipere non grauetur. Nihil enim libentius facio parētis veſtri gratia & merito (cui me certe magnopere obſtrictum ingenue ſemper fatebor, cum aliàs tum ob probam ciuilemque comitatem quam mihi ſemper vir elegantiſſimi ingenii exhibet) verum nihil ſuſcipiendum mihi alacrius exiſtima q̄ vt vobis obſequar in honeſtis huiuſcemodi ingenuiſque poſtulatis. Cui etiam cauſę accedit, ꝙ a vobis alioquin gratiam ineundam mihi eſſe duco, non tam mea q̄ liberorum meorum cauſa. qui vt nunc prope æquales vobis, ita olim fortaſſe amici & comites futuri ſunt, ſtudiorumq; adoleſcentię æmuli. Velim autem vt confidas mi Claudi, te iam & germanum tuum impenſius de hendecaſyllabis a me amari qui literis erant additi, quibus certe in ipſis ingenii iam adoleſcentis & exculti indicia ſupra ætatis captum elucent. Ego autem vt alięnus ſim a literis, non tam aulicæ conuerſationis difficultas, q̄ infirmitas ſolito intenſior efficit in hac vrbe, hac tempeſtatis intēperie. Pręceptorem tuū velim vt multa ſalute a me impertias. Vale, Lugduni Nonis Iuniis.

Ianus Laſcaris Gulielmo Budæo S.

MErito te amo & colo mi Budę, qui meū teſtimoniū pluris te facturum pollicearis q̄ rumores, ſuſpiciones, cōiecturas omnes quę te de inuētione ſeſtertii aduerſus Leonardū Portiū incitarūt, virū pręcipuis virtutibus tui q̄ſimillimū, nec vllo certe odio ſed beneuolētia proſequēdū. Quādoquidē nō abſurde prolatū eſt τὸ, ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον. Teſtimoniū meū huiuſ-

modi eſt. Cũ me Romam cõtuliſſem initio pontificatus Leonis .X. cõperi illic Ioannem Antoniũ Maroſticam vtriuſq; linguę profeſſorẽ minime imperitum. is & antea Venetiis mihi notus fuerat : ſed Romæ frequentius ac familiarius me conueniebat:& ego eius cõſuetudine delectabar, probi ſane & honeſti viri: adeo vt aliquando fuerit meus contubernalis. ſed hoc poſtea. Tunc vero temporis acceſſit ad me die quodam,& ingreſſus cubiculũ familiariter vt ſolebat, vixdum ſalutato libellum porrigens, En tibi ait qui te diuitem faciet, nec beneficia continet eccleſiaſtica, quæ tu tam obſtinate reſpuis: verũ talenta, ſeſtertia, auri pondera atq; argenti. Quid hoc inquam? & accepto libello legi titulum, impendiq; aliquantulum temporis pluribus verſibus perlegendis, donec percepi libri argumentum tale eſſe quale Antonius expoſuerat. Cæterũ quia tunc occupatus eram quibuſdam quaſi legibus conſcribẽdis, quibus vterentur collegiũ adituri, quod idem ſummus Pontifex hortatu meo iam inſtituerat, librũ clauſi, & amice dixi, nec beneficia appeto, nec iis talentis aut ſeſtertiis diteſcere cupio: & quando nec talenta poſſedi vnq̃, nec multa ſeſtertia numeraui, nec his modo pertractandis videbor auidior. Cum tamen inſtaret vt legerem, ergo inquam ſerio reſpondebo, Nec argumentum operis vt aſſeueras eſt cõtemnẽdum, nec mihi ignotus eſt auctor : immo vero amiciſſimus ac de me optime meritus, ingenioq; ac doctrina præditus. Sed vides quantum mihi ſuperſit negocii ad hæc quæ me ſuſcepiſſe non ignoras. Relinque igitur mihi librum, & cum hoc onere leuatus fuero, quid ſibi velit per ocium videbimus, qualeſque diuitias præ ſe ferat. Nõ faciam, inquit, quia hoc tuũ cubiculum pluribus patet ſodalium. nollem enim aliquis auferret tę inuito aut etiam permittente. nõdum eſt ab auctore editus, mihi autem iure amicitiæ creditus, quæ ab ineunte ætate mihi cum eo viro culta eſt. nollem diuulgaretur ipſo inſcio, quod ſolet plerũq; fieri chalcographorum iniuria quęſtui auidius ſtudentium: tutius ſeruabitur apud me: & cũ hęc quæ ſuſcepiſti peregeris, legemus eum vnà, nec horas male collocabis: viriq; tibi etiam amiciſſimi & ingenium & induſtriam laudabis. His dictis recepto libello abiit. Non multis poſt diebus contigit vt ego ſequerer ſummũ Pontificem Viterbiũ, quo remittendi animi gratia ſeceſſerat, vnde Mediolanum poſtea cum mãdatis quibuſdam eiuſdem Pontificis ad regem Chriſtianiſſimũ ſalutandum profectus ſum, nec amplius vidi. Nam & remiſerat eum Portio Antonius, vt dixit, me abſente. Vidi poſtea librum tuũ de Aſſe celeberrimum a te per chalcographos editum, & nõ multo poſt librum Portii, argumenti eiuſdem, cuius erat quem pridem mihi idem Antonius oſtẽderat. Hoc eſt teſtimonium, quod de hac re præbere poſſum, quodq; iureiurãdo etiam confirmarem, ſi aut receptum eſſet vt iuſiurandum huiuſmodi ſcripta admitterent, aut tu permitteres, ſi minus fidei mihi non iurato adhibiturus eſſes. Sed quando in animum induxiſti vt hoc meum teſtimonium abunde tibi ſatiſfaciat, reliquum eſt vt dignitati tuæ pariter virique illius proſpicias. quo modo id fieri poſſit, ipſemet optime noſti. idque mihi quàm gratum futurum ſit, qui vtrunque veſtrum iure amicitiæ non vulgaris, amore pari atque obſeruantia proſequor, dictu non facile eſt. nec minus gratum præterea feceris ſi te authore ſtudioſis innoteſcat vos tantos ac tales

viros nobilitate,auctoritate,ſtudio in bonos admodū inſignes, poſthabitis iurgiis & contumeliis,quæ altercationibus comites eſſe ſolent,in amicitiam coiſſe opera tui Laſcaris probe conciliatos. Legent profecto ſtudioſi libentius quæ abs te præſertim ſunt enarrata, q̄ iurgia iam inchoata parataq; inter vos optimos grauiſſimosq; viros.

Eiuſdem Laſcaris.

Editus vt pridem rediit celeberrimus Aſſis
  Innocuus,demptis addita quæ fuerant
Non mage quo fieret clarus (nam clarus abunde eſt)
  Rumorem falſum non tulit additio.
Nunc quando inuentum ſibi vendicat alter & alter,
  Alteri & inuentum non negat alter idem:
Et potuiſſe ambos ex iiſdem fontibus hauſto
  Hortos rore ſuos irriguos facere,
Nil facit additio:contentio nulla relicta eſt,
  Et facile ambitio ceſſit amicitiæ.
Theſaurum Herodes inuentum protulit vltro
  Marco,poſthabuit Marcus amicitiæ.
His ſimiles probitate viri feciſſe legentur
  Vmbram ſeſterti pluris amicitiæ.

G.Budæus Pariſienſis Iano Laſcari Rhyndaceno S.

EPiſtolę tuę lectio in ęſtu vehementi me conſtituit:& quidem cum hāc ego ſcriberem,in ancipiti metu angoreq; verſabar, & eidem cogitāti mihi vereri ſuccurrebat,ne ſi ex ſentētia animi tui nō reſpōdiſſem,officiū amicitiæ continuo deſeruiſſe tute me arbitrarere:immo vero amicitiā ipſam prodidiſſe veterem & ſecularē. Annos enim abhinc plus triginta amicus tibi in primis, merito tuo factus ſum primo:deinde etiā meo,qui eam amicitiam cupidiſſime colui, æquitatē iſtam bonitatēq; expertus. qua animum tuū tinctū perfuſumq; nemo vnq̄ negauit,qui tuos mores compertos habuerit. Rurſus ſi retinendæ vetuſtę, nec iam ſine crimine dirēptilis amicitię antiquiorē aliis omnibus curam habere ſemel cōſtituerē:metus ille occurrebat,ne exiſtimationis quoquo modo collectę iacturā hoc pacto feciſſe me poſtea puderet ac pœniteret. Q̄d hominis eēt vtiq; inconſulte de ſemetipſo plane familiaq; merentis:cum eo quoq; ꝙ conſcientiam inſontem amicitiæ blandimentis poſthabuiſſem,non ſine ingenti ſcelere ac piaculo. Qua de re ſi tecum ita nunc agere inſtiterim, conſilium mihi te in hac re vt expedire iubeam,cæterum amicitiæ fidem ipſiusq; Διὸς τοῦ φιλίου imploraturū me teſter & denūciē,ſi iniquū te mihi diſceptatorē cōſiliariūq; prębueris:intelligo,quæ tua eſt ingenua & ſingularis verecundia cum æquitate animi iuncta, ęſtuaturū te etiā vehementius,ad infantiāq; prope dixerim redactū iri. neq; enim tu is es qui aliter fari ſentireq; poſſis de re tam ſeria ab amico cōſult9. Obſecro te igit̃ vir mihi amicorū amiciſſime, operam mihi da libens cauſam hāc paucis expoſituro:ſed ita,vt aurē mihi accōmodes omni vel pręiudicio vel affectu deſęcatam aliorſum propēſo.perſonā arbitrii induas tantiſper,amicitięq; deponas.

Audire igitur tibi impera æquis auribus me huius caput cōtrouerſię altius re-
petentē. καὶ τότε δὲ χρύσεια φίλος σὺ τίταινε τάλαντα, ne ſecus quippiā in me atq; etiā
in te admittas. Immo vero hoc (vt opinor) potius nihil vt odioſū attingā, vtq;
eoꝝ nō meminerim, quę in digreſſiōe illa librorū de Aſſe mihi iā pœnitēda (ſit
eñ hoc ſane, imo vero eſto plane, quādo ita tibi viſum eſt) expoſuimus. quippe
attētionē ciere, & beneuolentiā cōciliare tuam mihi omnino volo, & neceſſe eſt.
proinde nō cauſam ipſam exponā, ſed propoſiti mei ſummā in oculis tuis depro
mā. Ego etſi hāc cōtrouerſiā in ipſa iā mihi ἀπωλυμίῳ digreſſione ita expoſuiſſe vi
deor, argumētisq; & teſtimoniis aſtruxiſſe quod intēdebā & perfeciſſe, planū vt
tibi omnibusq; nō iniquis mihi fecerim, ſeſtertios & drachmas, ſeſtertiūq; cēte-
narios atq; millenarios adnumeraſſe lectoribus, talētorū etiā vim magnā antea
incognitā, meis vnius pōderibus nō alterius cuiuſq̄ appēdiſſe. hæc inquam etſi
vſq; adeo vera ſunt, vt ſi inter ſacrū (quod aiūt) & ſaxū nūc cōſtituar, ſāctiſſimo
iureiurādo affirmare nō cūctāter auſim ac debeā, a nullo me vnq̄ homine his de
rebus quicq̄ vel fando vel legendo, vel aliâs didiciſſe, anteq̄ libri de Aſſe noſtri
paſſim circūferri cœperūt: tñ cauſam haud dico quin teſtimoniū tuū & auctori-
tas eouſq; valeāt, vt ex Aſſe meo circūſcribat̄ quicquid ad eā vel defenſionē vel
deſtomachationē pertinet, atq; etiā ſi fieri poſſit ex hominū memoria eximatur.
ego etiā porro tua auctoritate adductus ac ſuffragio, qđ Leonardo Portio eni-
xe libēſq; nō etiā præcupide pſtitiſti, hoc futurū ſpōdeo (tuū eñ ſuffragium in
comitiis a me habitis centurię ꝑrogatiuæ auctoritatē ſemꝑ habuit habebitq;)
ſi me ſuperſtite iterū liber ex officina chalcographorū exeat, me curaturū vt id
de medio tollatur: ſin vſq̄ aliter inſcio me factum fuerit, pronuncio, denuncio &
prędico id me vt meū non agniturū, quod me damnaſſe ſemel conteſtatus ſum.
Poſſem ne ego tibi plenius, vberius, circūfluētius, officiū, obſequiū, piamentum
deniq; exhibere, ſi amicitię iura abieciſſem atq; calcaſſem? Age, vide q̄ liberaliter
tātū obſequiū imputē. id ipſum quod a me magnopere mea quoq; fortaſſe cau-
ſa cōtēdiſti ād inquā ipſum cū tua cauſa percupio maxime, nōnihil etiā eius viri
cui tantū te tribuere animaduerti (etenim eius cauſa magnū quiddā vt velim,
pro amicitiæ cōmunione & aliâs neceſſe eſt, qui tibi ſcito & elegāti hominū ſpe
ctatori vſqueadeo ſe probarit) tū vero, ita vt eueniat, intereſſe mea puto: idq; ita
rē eā vertiſſe, vt paſſim innoteſcat. nollem eñ (vt ingenue fatear) extitiſſe tādiu
iracūdę oratiōis noſtrę ſpecimē, ſtiliq; rapidi, &, vt nūc ſentio, ꝓcipitis. Et quidē
vir amice cū raro mihi ipſe placere ſolitus ſum, tum vero id minime mihi cōtin
git, ſiqñ me in ſpeculo obtueor poſt excandeſcētiā. Vide quęſo æquitatē animi
mei, quo magis ſimilē me tui eſſe gaudeas, qui ſolidum tibi obſequiū imputare
nō ſuſtineam, quod parte ex aliqua mea cauſa tibi exhibitū eſt: aut certe qđ etiā
in meā rē ceſſurū nō grauate primū tibi credidi, nūc etiā mihi perſuadeo. Hic
velim autē tute cognoſcas quatenus culpā ego agnoſcā. In bona cauſa & lucu
lēto iure manus ipſe tibi do: nō etiā de iure meo decedo. ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην φρεσὶ
λευγαλέῃσι πιθήσας, ἂψ ἐθέλω ἀρέσαι, δόμεναί τ' ἀπερείσι' ἄποινα, hoc vltimū oim (vt ſpero)
iudicio. Quid.n. maius dare poſſē? Id vero ne mihi dixiſſe feciſſeq; ex animi mei
ſentētia, fraudi ſit ad vulgus, hoc qđ ſequit̄ cōteſtādū eſſe cēſui. Eſt in ſermone
apđ noſtrates apiarios, examina ex alienis alueis exēpta nō temere nec ad melli

ficiũ nec ad prouẽtũ fauorum proficere ſolere.id quod Plini9 etiã prodidit quo-
dã loco.vſqꝫadeo q̃dã ſunt inter humana negocia quæ iuſtitiã vberiorẽ poſcũt
in primis iniquitatemqꝫ reſpuunt.Rutã (inquit ille) furtiuã prouenire fertilius
putãt,ſicut apes furtiuas peſſime.Eqdẽ ſcriptitãdi libros edẽdiqꝫ iſtitutũ ſũmã
& fidẽ & probitatẽ expoſcere cẽſeo,ſi fructũ diuturnũ inde ſperãt auctores. Nã
veritas Saturni filia eſt (vt aiunt)qui nihil incõpertum tandem relinquere di-
citur.Quòd ſi quid vnq̃ huiuſcemodi admiſi,atqꝫ alienum quippiã in quoſcunqꝫ
libros meos aut cõmentarios tranſcripſi interuertendi cauſa,nullam nec diuini-
tus nec ab hominum iudicio pœnam ipſe deprecor,neqꝫ grauiſſimã quidẽ mul-
ctam huiuſcemodi recuſo protinus re comperta,vt pro nominis commendatio-
ne ſperata & concupita, memoria ſane ignominioſa plectar in perpetuum . De
aliis ſcriptoribus iã nihil pronũcio,nihil ex hodierno die vel queror vel ſuſpicor:
quandoquidem id tu mihi auctor es,egoqꝫ mihi obſequi imperaui quod tibi ve-
hementer cordi eſſe ſenſero.Neqꝫ vero hæc adiurãs ideo cõteſtatus ſum, qꝫ ſuſpi
cionem interuerſæ ſeſtertianæ inuentionis magnopere mihi diluendam in ſena-
tu doctiſſimorum hominum eſſe cẽſeam,antiquitatisqꝫ reconditæ in primis cõ-
ſultorum.Qui ſi qua de re agitur,olim ipſe in iudicium arceſſar:quaſi ex alienis
ſeſtertiis ego meum duodecies,centies,quadringenties deincepsqꝫ adnumeran-
do,conflauerim,cum illa magna vi omne genus talentorum, aut ad res priſcas
admetiendas,ego alienum modulum vel vnicum vtẽdum clam petierim (abſit
verbo inuidia) non minus clare benigneqꝫ abſolutum iri me in hac cauſa pla-
giĩ ſperem,q̃ olim Oreſtes Areopagi curię ſentẽtia abſolutus eſt in cauſa parri
cidii,cum diis duodecim diſceptatoribus cauſam ipſe dixiſſet:& vt Demoſthe-
nis verbis vtar, ὃς δώδεκα θεῶν δικαστῶν τυχὼν, ἀπέφυγε. Certe ęquis iuxta iniquisqꝫ
cauſam meã me probaſſe confido. Quod vero perdoctis tuis in verſibus ſcripſi-
ſti τοῖς τε παθοῦς γέμουσι τοῦ ψυχαγωγοῦ, ἃ δὴ καὶ περιττῆς καλοκαγαθίας ὄζουσι, quos epiſto-
læ tuæ appendicem feciſti conſentaneam,eiuſmodi eſt quidem illud per ſe reſpõ
dere vt quiſpiam amicus tibi pro me poſſit illud comici peruenuſtum , ϐ ἄ πά-
σφε ἐδ' ὑπ πάσης.Verum egometipſe cum & auctoritatem tuam erga me,& fidem
apud omnes reputo & perpendo,illa vox inuito pene,illa inquã vox erumpit, οὐ
μοῦ δὴ πάντως κἂν μὴ πάντως ὦ φίλη μοι κεφαλή. Et quidem ſi res eſſet iſta liberalita-
tis & munificentiæ,tua(vt opinor) cauſa ſuſtinerem: rẽ mihi chariſſimã,atque
etiã res qualcunque in deliciis a me habitas pro derelicto habere ; vt is eas iure
ſuo occuparet,cuius te merito(vt opinor)ſtudioſiſſimum eſſe perſpexi . Nunc
vero ea res eſt,quã mittere ego ſi velim manu nequeã, vt nõ eandem liberi mei
protinus iure ſuo repetãt ac vindicent:quippe non mihi magis q̃ familię quęſi-
tã.Liberi dico ? Quid ſi etiam vnuſquiuis e populo? vt enim res ſacræ ſic dicatæ
alienari iam nequeunt.At rem eã populi eſſe intelliges , ſi legeris præfationem
operis . Earum porro rerum quæ in eo libro tractatæ ſunt inuentio digna eſt,
(pene dixerim) quam propter talentare ſacrum ego mediocris vir ingenii vo-
uere debuerim.Siquidem vir ſummi ingenii Pythagoras,olim hecatombem vo
uit propter theorematis mathematici inuentionem de trigono orthogonio vt
ſcribit Athenæus.Certe ſi eam palmam donare non multarum ipſe palmarum
athleta in animum inducerem, haud ſcio an fateri viderer ; non tam id ἴυγμα,

meum q̄ ἕρμαιον quoddam fuiſſe, quod inerter ac futiliter manum iniicienti ce-
derem,amico auctore aut poſtulante.Et eiuſmodi eſt εὕρημα. vel ἐπινόημα.potius,
quod nec Lælius(vt arbitror) Scipioni,nec Oreſti Pylades vindicāti cederet.
Cæterum velim tu ita exiſtimes,tū̄ me tribuere amicitię,tum diuturnitate tem
poris confirmatæ,tum numeris omnibus ſuauis officii, quoad licuit & occaſio
tulit,conglutinatæ,q̄ qui vnq̄ maxime atq; conſtantiſſime. confidoq; te pro tua
æquitate non vlterius à me officium amici exacturum, q̄ quod præſtare me in-
telligis ſine captione mea poſſe atq; meorum certa & luculēta.neq; ego durus
vnq̄ exactor obſequiorum fui,quæ tibi ex animi ſententia non eſſe exiſtimarem.
Quid autem tandem Budæo Budęiq; poſteris futurum eſſet,ſi eò res euaderet
vt homines dictitarent, ἅτ' ἀνὴρ ἔδοξεν εἶναι τἀλλότριον ἀμῶν θέρος.Proinde ſi ita ti-
bi cordi eſt,eſto lis illa infauſta ſeſtertianæ aſſertionis in centeſimum annū com
perendinata:immo ſi ita cenſes ex actis circūſcribatur,vt ne reliquiæ quidē eius
maneant, ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιτο καὶ χόλος, ὅς τ' ἐφέηκε πολύφρονά περ χα
λεπῆναι.ὅς τε πολὺ γλυκίων μέλιτος,& reliqua.ne ſint etiā a me ſcripta,quæ mihi ſto-
machanti exciderunt. Deniq; licuerit tibi integra fide amicitiæ ab æmulo meo
ſtare,vel iudiciali meo potius aduerſario quiduis a me ſtipulari ſine noxa potue
ris.Id modo recipio , ne controuerſæ rei fructum ab eo vindicari interim ſinere
me iubeas,quod nec ius nec æquum eſſet:aut ne ita apud vtrunq; noſtrum tātę
palmæ vindicias eſſe cenſeas,vt apud me iniqua ſint cōditione. Vide etiam atq;
etiam obſecro te,vide inquam vir optime,ne de altero nimiopere mereri cupien-
do,non rei compoſitæ gratiam tuam facias,ſed litem tuam fortaſſe:ſi iniquum
ius inter nos arbitrari inſtiteris.quod certe nunq̄ facies.eſt enim alieniſſimū ab
ingenio tuo.Age igitur vir amice velut quidam arbiter vrbanus ac diſceptator
honorarius,prętoriis verbis interdicito mihi & Leonardo,in hāc formulam aut
ſimilem aliam conceptis quæ ab æquo bono manarit.Comperendinata lite vi-
ri amiciſſimi,quominus rem qua de re agitur vti antea poſſediſtis,vtrinq; bona
venia καὶ φιλαλλήλως poſthac poſſideatis,vim fieri veto,dolumve malum admit
ti,nec precario alterum ab altero interim poſſidere iubeo. Id ſi ita tute arbiter
vti dixi feceris,ſimul claram bonamq; exiſtimationem ob litem ſcite compoſi-
tam ab omnibus tuleris quibus res ipſa innotuerit: ſimul ab Leonardo tuo ho-
mine vt audio iuriſdicendi peritiſſimo,gratiam vtiq; inieris bonam atq; memo-
rabilem.Hæc vt fiant per me licebit,ne ſeſcuncia quidem imminuta amicitia no
ſtra.Q; ſi porro etiam pergas (quod abominor) ad iniquum vrgere me obſe-
quium, ἤδη σύγγε μέσος ἔχει (vt inquit idem comicus) in tranſalpinam gratiam
arbiter propenſior.ita ille prioreis in amicitia tua fruēda non obſcure tuliſſe vi-
debitur.quod vbi perſenſero,tam vehemēter me vret,q̄ ſi riualis olim quiſpiam
cum amare potui per ætatem,apud amores meos parteis priores tuliſſet.nec ta
men ſic tibi iratus vnq̄ vt opinor eſſe potero,vt dicam,βάλλ' ἐς κόρακας, ὡς χαλε-
πὸν δι φίλοι. Vale,Calend.Sextilibus,Anno quingenteſimo duodetriceſimo.

Gulielmi Bud.Ioanni Budæo fratris filio S.

LIteræ tuæ mihi nuper in hac vrbe redditæ argumento fuerunt ac documē
to nauatæ à te feliciter operæ in literis diſciplinæ humanioris & elegātiſ-

cum eo quod antea nonnihil hominum ſermone ea de re intellexerã. Id vero cõſilium tuum ita demum mihi plane tum probaueris, ſi iſtud ſtudium quod ſecundarium tibi & ſucciſiuum eſſe debet, partem ſibi nullam aut certe non diſpendioſam vendicauerit legitimi tui ſtudii, tibiq; à parente iniuncti: cuius gratia Italiam adiiſti. id quod tu in literis tuis quaſi cõteſtabunde ſcribis: memor (vt opinor) eorum quæ pridem tibi ſcripſi. Etenim cum ita futurum patri tuo eam ob rem ſubanxio & ſolicito recepi: tum vero id omnino in rẽ tuã exiſtimationẽq; futurum eſt: propter expectationem quam inter ciues noſtros excitat incolatus iſte gymnaſiorum tranſalpinorum, doctrinæ non mediocris nec tranſlatitiæ vẽditator (vt ita loquar) & inſtitor, prçut eſt vernacula noſtra inſtitutio & domeſtica. Proinde vt egregiũ in literis Latinis profectũ, in Grecis conatum generoſum tibi gratulandum: ita hoc quoq; orandum habeo & obteſtandum, vt me expromiſſorẽ induſtriæ tuæ & voluntatis patri tuo oblatum, earum vtiq; literarum fiducia quas ad me anno ſuperiore ſcripſiſti, fideiq; meæ atq; auctoritatis apud eum periculo obſtrictum pignore mihi precio q̃libet magno luendo, nequaq̃ deſtituas inerter aut neglectim: eademq; me tecum fraude inuoluas. Tametſi illa fraus longe te grauior q̃ me manet, ſi valere iam iuris ſtudium ipſe iuſſiſti prę iſtius diſciplinæ amœnitate. Neq; enim neſcius ſum quantæ ſint muſarum illecebræ, quantaq; earum antipathia cum hoc ſtudio iuris, poſt blandimenta vtique & lautitias eloquentiæ refractario & pene auerſando: vt quidem citeriorum ætatum inſcitia & ſordibus venuſtatem priſcam amiſit, tractatuq; impuro obſoleuit. Verum cum ita ferat tua ratio, vt in hoc literarum (prope dixerim) luto aliquantiſper hæreas aut verſeris cũ aliis permultis ingenioſis, q̃ difficile & arduum eſt quaſi è lutulenta quadã lacuna puris pedibus euadere: nimirum tam magnam laudem hæc tibi ærũna promerita fuerit, cum domum reuerſus, ſpecimen induſtriæ vtroq; in genere præſtare inſtiteris. erit enim magnopere cõmẽdabile nullo diſpẽdio propoſiti tibi curriculi & exacti, honeſti diuerticuli compendium inter paucos feciſſe pro tẽporis ſpatio quod tibi datum fuerit, quod ipſum breue ſit neceſſe eſt vt rẽ nuper natam videmus: id quod à te animaduerſum diligentiam tuam acuere impenſius & contentionem debet. Leonardo medico inſigni, mihi amico & pridem familiari paucorum dierum vſu facto, ſalutem verbis meis dicito: cuius filium qui mihi literas tuas reddidit, quacunq; ope operaq; potero, ſi occaſio tulerit, indolis eximiæ merito adiuuabo, quę in colloquio adoleſcentis & aſpectu elucet: nedum in Leonardi gratiam, cuius cauſa libens ipſe alioquin operam in filii rebus nauare inſtitiſſem. Vale, Lugduni octauo Calend. Maias.

Budæus Beraldo Salutem.

Epiſtolium meum ad Cantiunculam noſtrum cum tua epiſtola alligabis. Quod vero περὶ τῶν μισοκάλων τούτων ſcribis, iam audieram in aula exiſtens. Quodam enim die ſuperuenire mihi contigit, cum ſuper Regis prandium feſtiuum de iis acroama audiretur. Aiebãt enim homines deploratæ ignoratiæ, impetum cepiſſę concitatione populariũ literas Græcas, quibus ingenioſi qui-

dam Galli ius ciuitatis & patriæ comparauerant, non modo vltra fines Gal-
liæ,ſed etiam vltra famam exigere.Id vero & Principis & procerum aulæ riſu
mirifico exceptum,in eum tandem ſermonē euaſit,vt aulici quidam concionū
celebrium ſtudioſi,conqueri ac miſerari cœperint,eo iam ventum eſſe quorū-
dam iſtorum inſcitia atq; ruſticitate,vt ſacrarum ſermocinationum argumēta
non ab oraculis propheticis aut ab euangelicis ſcriptis,ſed ab liuore & inuidia
certatim ducerentur hominum ineptulorum.Qui fœde corruptas mētes imme
mores ipſi honeſtatis ſuæq; profeſſionis proderent, & quaſi ſimultatis & inui-
diæ vomicas purulentas auribusq; putidas in tēplis effunderent.Inde enimue-
ro periculum non mediocre creari vulgo,animosq; bonorum & candidorum
religione obſtringi veluti ob pollutas cerimonias.Quo nomine iſtorum abſur
ditatem ad nos attinere iam magis arbitramur, quàm q̄ cōuicium Muſis fece-
rint & Mineruę:cōtumelias è foro venalium atq; è triuiis mutuantes vt eſt eo-
rū impudentia. Neq; enim nobis vtriuſq; linguę ſtudioſis & cultoribus ac pro
virili parte excultoribus,tam eſt ea contumelia vindicanda:qui patrocinio bo-
norū ipſi æquorūq; defendimur, qui permulti ſunt:q̄ iis animaduertenda theo
logiæ profeſſoribus aut ſtudioſis,qui bonis & fauſtis initiis philoſophiam pri-
mam principemq; diſciplinam auſpicati ſunt . Quos certe ſtomachari non du-
bito & magnopere vri, cum theologiæ profeſſionem nomenq; inuidia & pene
infamia flagrare iſtorum maledicentia videant & inſania. Tu vero Nicolae ve-
lim vt in tuo inſtituto conſtanter pergas,gnauius etiam atq; animoſius enitare
doctrinā probam iamq; ad vulgus plauſibilem proferre in medium . Quod ſi
facere in animū induxeris,futurum affirmo,vt etſi dura iſtorū ora capitaq; cō-
tundi edomariq; vapulando maleq; audiēdo,præ impudentia pertinaci,neque-
unt,eorū tamen impotens iracūdia veſanaq; obtrectatio elāgueſcat tādem (vt
aſſolet)& plauſu populari deſtituta concidat. Verum hæc alias copioſius for-
taſſe nos,& pro rei dignitate,ſi res ita nata fuerit. Vale,Martinalibus.

Budæus Petro Segniero Salutem.

HOdie literas tuas accepi quum in cubiculo valetudinis gratia me conti-
nerem, quæ cauſa ocium mihi in pręſens reſcribendi præbuit. Ne igitur
magnopere te conturbet illa interpretis Aurelienſis diſſenſio ab iis quæ de
prouinciæ ſignificatione diximus,hoc à me habeto, Opuſculū illud Annota-
tionum ita me in publicum ędidiſſe ,vt Apelles olim pictor illuſtris tabulas
propoſuiſſe dicitur:vnicuiq; ſcilicet vt liceret cēſere de eo quicquid vellet. non
etiam vt ſtilum vertere ſtatuerim,vt quiſq; vel imperitus vel pertinacior quip-
piam repręhenderet. Sutoribus inſpectionem ad crepidam vſq; (quod aiunt)
æquo animo permiſi , earumq; rerum arbitratum , quæ ſuæ ſunt cognitionis:
quale eſt illud fortaſſe quod ex ſentētia Ioannis Fabri iuris interpretis clariſſi-
mi ac noſtratis,profeſſor ille veſter de prouinciis noſtris,id eſt Francicis & ho-
diernis cenſuit : vt idem ius ſtatuere in iis iudicantes hodie debeant inter no-
ſtri moris prouinciales , quod Iuſtinianus Auguſtus de antiquis illis ſanxit:vt
prouincialem ego meum appellare te poſſim,non etiam hominem qui Sylua-

necti aut Lugduni habitet.id quod ego tamen non ſentio,ſi quid modo iudicii mei eſſe ſinunt iſti, qui literarum bonarum peritos quaſi homines profanos à ſacris ſuis arcent,homines ſcilicet aduerſa Minerua nati: quibus nihil niſi inſulſum ſapit: immo vero infeliciter cōſtantes, qui in ſuſcepto errore intabeſcere atq; immori obſtinauerint:cum hodie permulti naturę benignioris homines in iuris diſceptationibus admittere in conſeſſum literarum lautitiam diſciplinasq; elegantiores non grauentur: quod quidem ſine captione recepti iuris conſtitutęq; auctoritatis iuriſprudētum fiat.Ego etſi meminiſſe mihi videor hominū illud genus ignorantiæ incoctum in qua inueterauit,& deploratæ ruſticitatis patronum, ex albo iudicum meorum reieciſſe: quum eis approbare cauſam veteris atq; germanæ intelligētiæ rerum verborumq; deſperarem: tamen de prouinciæ ſignificatione ad Vlpianum eos reiiciam,& deinde ad Plinium: cuius teſtimonium ab iis refutari iure nequit,qui ne de facie quidem librū ipſum nouerunt. Vlpiani auctoritas eſt plana & in medio expoſita vnicuique eorum adire titulum volenti de officio Proconſulis,in lege Obſeruare,vbi Aſiā, prouinciam vnam facit,quę regni magni inſtar erat.Plinii locus eſt ei(vt opinor) inacceſſus,qui fabriliter magis q̄ diſerte aut vlpianice de verborum ſignificatione ſententiam nunc dixerit,ſi in conſeſſu venerandæ cuiuſpiam curiæ ſententiam rogetur. Verum vt ad rem veniam,Plinius libro ſexto, Regna, inquit, Parthorum duodeuiginti ſunt omnia. ita enim diuidunt prouincias circa duo maria,Rubrum à meridie:Hircanum à Septentrione. ex iis vndecim quæ ſuperiora dicuntur,incipiunt à confinio Armeniæ Caſpiisq; littoribus, pertinēt ad Scythas, cū quibus ex æquo viuunt:reliqua ſeptem inferiora dicuntur. Plinius regnum & prouinciam pro eodem accipiendum cenſet cū Vlpiano: qui & ipſe regnum Attali,id eſt Aſiam minorem,prouinciam vnam eſſe dixit. Sed id Aurelienſi illi non placet:qui prouinciæ fines ex Fabri ſententia ad pręfecturas aut ſingulas iuriſdictiones contraxit. Et ipſe ſi ſententiam roger in quibus conſeſſibus pro poteſtate cenſere nunc mihi licet,id eſt in ſumma quaq; curia, non dubitem Aquitaniam & Normaniam & Burgundias ambas prouincias appellare:ſicq; prouinciæ ſignificationem in lege Iuſtiniani hodie intelligendam. Vale,Et perge vt cœpiſti propinquorū de te expectationem,meū autem amici iudicium & fautoris in dies excitare atq; augere.Pariſiis.III.Cal.Maias.

Budęus Oliuario à Lugduno Sal.

NOn mediocri nuper lętitia affectus ſum Oliuari doctiſſime, cum audiſſem gymnaſium iſtud tuum ita te formare conſtituereq; cœpiſſe, pręclaris vt inſtitutis ordinatum,claritati nominis famæque breui reſponſurum ſit. Scholę enim huius vrbis clariſſimę atq; principis exemplum nō dubitabam ſcholas alias confeſtim ſecuturas.Quę cum ipſa architecto te diſciplinæ puerilis rationem informare optimam inſtituiſſet,fore videbam vt literis elegantioribus paucis annis ſuum reſtitueretur decus, quod craſſa ac rudi multarū ętatum inſtitutione prorſus exoluerat. non quin ſuperiora ſecula ingeniorum fœcundiſſima iudiciorumq; fuerint,eloquentiæ quoq; nomen ipſum ſuſpexerint

venerationiq; habuerint,ſed ꝙ nec faciem eius nouerint, nec vocē agnouerint:
quippe tunc intermortuæ,atq; in forulis cōditæ iam ſquallidis, ac longo ſitu
obductis.Quare doctrinæ rectæ eruditionisq; verę maieſtati, tāq̄ ſummo cui-
dā honori infelici tēpore inſignia:ſic deetant ornamenta elocutioni illuſtriaq;
lumina,ſine quibus nullius ſciētię liberalis profeſſio ſpecimen ſui clarū edere
valet.Sola enim hæc facultas ſuum colotem rebus dare : ſola aſſenſum homi-
num cōciliare homini ample dicēti ac magnifice poteſt.Eſtq; dictionis emēda-
tæ & elegantis lepôs in vniuerſum,veluti inſtitor quidam artiū liberalium gra
tioſus apud omnes,auctoritatisq; cōciliatot: ſine cuius apparatu inſtrumētoq;
nulla commemoratio,nulla diſſerēdi facultas,nulla ſcriptio ſatis vēdibilis eſt.
nulla ſeſe commēdare ſcientia illuſtrareq; poteſt : tantiq; eſt fere vnumquodq;
theorema vndecūq; manarit,quāta eſt ipſum facūdia cōſtitutum & aſtructum.
Qua ratione maxime academica placita principatum philoſophię obtinuerūt
primę claſſis prærogatiua.Eloquētiæ autem rudimēta cum in ludis diſcātur
literariis,quales intra ambitum ptæfecturæ tuę multi ſunt,officii mei eſſe du
xi,pręſertim pto amicitia quę inter nos intercedit, ad id te decus promerendū
hortari & acuere,ad quod tua te ſponte incitatum eſſe non dubitabam quaſiq;
exploratum habebam.Verum ad conſtituēdam ordinādamq; ſcholarum diſci-
plinam,cuius tu præſcriptor eris , permagni intereſt, qui poetę, qui oratores,
qui hiſtorici legendi magiſtris dentur:in ptimisque qui gtammatici auctores.
Qua de re,quoniam memini haud ita pridem me rogatum vt in commune cē
ſerem,hic dicam quod ſentio.Equidem antiquiſſimum quēq; ſcriptorem poe-
matis ac proſę orationis ptęlegendum eſſe arbitror . quoſdam etiam bona ex
parte ediſcendos: eorum quidem certe qui nullo iam æuo poſſunt vetuſteſce-
re.Quod tamē ſine captione diſcipulorum fiat.nam illud exceptum eſſe velim,
niſi ætatulæ reuerētia obſcœniores vel locos vel auctores legere aut interpre-
tari vetuetit. Literaturæ ſcriptores & pueris & adoleſcentulis noſtrę vel pa-
trum memorię , quominus tradantur non interdixerim : ii quidem certè qui
& elegantius & rectius vberiusq; artis pręcepta ſcripſerunt , quales τεχνολόγους
Gtęci vocant . quoad iam tyrocinio exuto,& ſine cortice(vt dicitur)iam na-
tantes pueri ad Priſcianum alioſq; eius notæ tranſeant,omiſſis ac reiectis illis
obſcuriorum ętatum auctoribus,quos craſſioris Minetuę ſecula vt edidere ſic
pertulerunt : noſtta hęc ætas,quę in mediam ferme inſtaurationem doctrinæ
priſcę aut amplius incurrit,digna eſt omnino quę frugibus à ſe cultis aut repa
ſtinatis frui debeat.quo mihi minus probabiliter facere videntur ii , qui glan-
dibus paternis baccisq; horridulis acquieſcentes , mutari quicq̄ vetant eorum
quę maiores conſtituerunt.Neq; enim vt leges quæque antiquiſſimæ, optimæ
eſſe dicuntur:ita & fruges. & ætas quędam commendat, quędam etiam dete-
riora facit.quanq̄ ſi æuo nititur auctoritas doctrinæ,& in eo cauſæ fitmamen-
tum ipſi ponunt:vicimus hanc controuetſiam. nos enim eam diſciplinam lau-
damus maxime,quæ antiquiſſimam refert maxime puritatem . Antiquitatem
autem à Marco Tullio repetendam cenſemus : ne ſi altius auctoritas repeta-
tur,ad exoletam dictionē iamq; ſordētem rettoagamur . Ac cum literatoris,
quē illi γραμματιστὴν dicunt,primū ſit munus & officiū elemēta docere emēdatę

orationis,pueriliaq; ingenia in cunabulis grãmaticæ nutricari,hac noſtra ſuperioreque memoria extiterũt docti ac diligẽtes viri:non modo qui huiuſmodi doctrinæ primordia ſtilo exequerẽtur,ſed qui omnes partes grammaticę profeſſionis feliciter cõplexi ſint,ex quibus lectio emendata ſequitur , poetarumq; & oratorum enarratio : quorũ æmulatio venuſtam & elegãtem elocutionem parit,qui finis eſt huius ſtudii. Proinde cum dicendi facultas magno hodierno tempore ſtudio expetatur,huius artis vtiq; diſcipulis via & ratione opus eſt,nõ qualibet,ſed compẽdioſiſſima atq; commodiſſima. Quam viam cum maioribus noſtris inire non contigerit,infelicitate temporum:obſoletæ iam eſſe mihi ſimplicitatis videtur,impreſſis ab ipſis orbitis per aſpera,inculta,inuiaq; hærẽdum eſſe credere certo cum diſpendio temporis.neq; vero rerũ nouarum crimen inuidiãq; veteri homines rerum periti debẽt,quibus perſpicue protinusq; omnium iudicio conſtatura eſt innouati inſtituti ratio. Vale.

Budæus Iacobo Sadoleto Antiſtiti Carpentoractẽſi Sal.

HOdierno die quum in aula pomeridianam apparituram facerem,id quod iam raro ſoleo,iterum Meneriũ Conſiliarium regium allocutus ſum,qui mihi paucos ante dies epiſtolam tuam obuiam reddiderat itidem in aulã eunti:virum & elegantia morũ & literarum amore præditum , quantum quidem ex oris eius dignitate comiq; facũdia iudicare in trãſitu potui.Is cũ mihi hodie percũctanti obuiã etiã reſpondiſſet propediem ſe abiturũ,id eſt ſimulac cõmeatũ ab aula ipſe cũ collega impetraſſet,vereri cœpi ne ſine literis meis iſtac domũ reuerteretur. Quare cũ regiũ comitatũ triduo hinc ad duodecimũ lapidẽ ſtatiua moturũ audiſſem,veſperi domũ reuerſus antiquius nihil habui q̃ vt literis tuis cõfeſtim reſcriberẽ:etſi tũ vacuũ animũ minime ipſe habebã,officiiſq; voluptariis dedentẽ ſe & feriatũ . aulicũ autẽ negociũ ſuſceperam vel receperã potius,quo me exoluere magnopere cupiebã,priusq̃ hinc comitatus moueret: cuius numerũ ipſe augere triẽnio iã deſii,niſi cũ ad nos aula cũ Rege ſe cõtulit. hoc enĩ & ætas mea poſcere mihi videtur , & rei familiaris ratio,&(quod pręcipuũ eſt)Philologię cõtuberniũ. quã non minus iam ipſam q̃ olim depereo. Eã autẽ cũ annos aliquot cubiculo viatorio aſſuefacere conatus eſſem,diariiq; domicilii atq; palabundi ſociam & conſortem aſciſcere, vbi nequicq̃ cõtendere me ſenſi,operãq; ludere, deniq; poſteaq̃ intellexi meorũ me amorũ deſideriũ ſine noxa diutius non laturũ,amori tãdem ceſſi. & quacũ ipſa bonã ætatis partem ſine diſſidio egerã,ſenectutẽ iam cœptã ei deuouẽdam cẽſui. Hominis enĩ male de ſe meriti eſſe arbitratus ſum,cũ genio ſuo hac ætate belligerare.Meũ vero geniũ,ita cũ illa ante dicta literarum cupiditate obſtrictũ,& Minerua (vt ſpero)auſpice deſponſum meminerã & copulatũ,vt ſine ſcelere iã diuellere vitę ſocietatẽ nequirem. Luſtrationis etiã indigere me expiationiſq; putabam , q̃ tãdiu ab Aegeria mea ſecubuiſſem,quaſiq; Circeis poculis aliorſum pellectus, aliquãtiſper porroq; emãſiſſem.At vero hominẽ te Muſis fauentibus ex vtero matris editũ,in incunabulis facũdiæ lactatũ, vrbis alũnũ parentis eloquentiæ, deniq; in ludo inſtitutum illius magiſtrę humanitatis atq; elegãtię (Sic enim vrbs Roma caput Latii appellãda eſt)te inquã latinarũ Athenarũ diſcipulũ,li

acerbiore quodam caſu luculentioreq; diſpēdio fortaſſe expiaretur. Quòd libro-
rum meorum Græcorum indicem mitti ad te poſtulas, ea de cauſa quam in lite-
ris tuis aſcripſiſti, rubore me ſuffuſum eſſe ſcito: quippe qui nullos alios libros
duntaxat memorandos habeam, præter eos qui in chalcotyporum officinis ha-
ctenus paſſim peruagati ſunt, ne huiuſmodi quidem omnes. manu ſcriptos ſatis
multos olim domi habui, ſed depoſitos & creditos. quare contentus eris inopiæ
excuſatione pro indice quem poſtulabas. Vale. Præſul doctiſſime. Pariſiis duode-
cimo Cal. Ianuar.

G. Budæus Georgio Armigniaco Sal.

HEri literas tuas accepi, quibus confeſtim vt opinor reſpondiſſem, ſi nō do-
mi meæ potius q̄ mihi redditę eſſent. Nam qui eas attulit Gillius, quum
ſuper prandium meum veniſſet, ſimul vt ſenſit me menſę operam dare, e domo
ſe proripuit. Neq; enim quod ſummo ſtudio expetiſſe te ais, a meq; videris con-
tendere, in animum vt inducam tecum coire amicitiam, literiſq; paciſci, rē eſſe
diuturnæ & accuratę conſultationis cenſeo, vt in diem longiuſculā ſponſio pro-
latanda ſit. ac tametſi iam diutule comitatū Regis augere, prę ſtoq; iis eſſe deſii
vt ſolebam, qui anxie iſtic & religioſe coluntur ob beneficentiam ac ſecundum
deum proxime: tamē iis te eſſe moribus prędítum & ingenio, tū oculis tū fama
cognoui, tuam vt vltro amicitiā exoptare debuerim, eiuſq; quærendæ occaſionē
ſi qua mihi daretur, capere ac retinere: tametſi alioqui gratiarum aulicarū pro-
cus nec ſtrenuus nec peruigil: ætas etiam iam vergens & vitę meę inſtitutū rece-
ptui canere haud ita pridem mihi viſa ſunt. qui non (vt magna pars hominum)
obſurdeſcere ad huiuſcemodi hortamentum ſtatui. Verum ꝙ amicitiæ ineundæ
illecebram in literis tuis addidiſti, ſane ingenuam, & moribus tuis congruā, gra-
tiam tibi habeo. q̄q̄ id quod tua comitate polliceris, ſtipulari a te magis in diē,
aut in hęc verba concipere, ſi res ita forte olim nata fuerit, in animū induxerim:
quam mihi nunc reprę ſentari velim. Mihi enim iā domi eſt animus in ſtudio ac-
quieſcens potius q̄ in ocio. Sed mihi ſunt liberi vnus aut alter breui ex vmbra
atq; ex ſchola in publicum prodituri, quos alii adhuc pueri vt ſpero ſubſequen-
tur, ſi me vita illoſq; interim non defecerit. eorum cauſa, expenſa libentius mihi
ferri ab amicis beneficia & obſequia, quàm mea ipſe gratia cōcupierim: cui eme-
rita iſtius militię ſtipendia plane iam eſſe ſentio vt dixi & gratulor. At vero ꝙ
in epiſtola tua Gillium noſtrū quodam loco ſcripſiſti, ſcire aueo quo pertineat.
Etenim ſi Gillius tibi ſeſe iam cultu atq; obſeruantia probauit, doctrinæ elegan-
tia conditis & honeſtatis: eſt quòd eo nomine literis nitidioribus primum, dein-
de homini ipſi gratuler: cuius conditionem non mediocrē vtraq; lingua perſpe-
xi ac probaui. Cęterum Gillium malim vt noſtrū q̄ tuum appellaueris, quando
me riualē in eius amore poſthac habiturus es: nō aliā magis ob cauſam, q̄ ꝙ de
literis, id eſt de meis deliciis, egregie (vt video) meretur indies magis atq; ma-
gis. Proinde hoc a te viciſſim cōtenderim, vt pactæ iā tua meaq; epiſtola amici-
tię hoc quoq; appaciſcamur, Vt Gillius poſthac me apud te admonitore, te be-
nefico & ornatore vtatur: ac ſicubi opus fuerit, etiam commendatore. Vale iam
vir amice, & me tua cauſa omnia, quæ poſcit amicitia huiuſcemodi, facturum
exiſtima. Pariſiis. ix. Cal. Iul.

Budęus Burenſi Salutem.

NImirum te eſſe hominem oportet beneficio digniſſimum, qui grati animi teſtationem epiſtola non minus eleganti q̄ benigna penes me eſſe volueris: dignam vix ob cauſam quę cōmemorari debeat. Quod humanitatis officiū non ſatis ipſe eſſe cenſuiſti, niſi etiam munere non tranſlatitio cumularetur. id vero exiſtimatione mea eiuſmodi eſt, elegantis vt loco beneficii cuiuſdam acceptum a me tibi referendum ſit: nedum vt agnito a te bona fide nomini expungendo par eſſe iudicari debeat. Quapropter illam tibi operā obiter a me nauatam inter aulica obeunda munia, cauſa eſt omnino cur inter collocatas bene ac feliciter adnumerem: quæ cum ad me ipſa fœnerato rediit, tum etiam amicum mihi hominem antea pene incognitum honeſta occaſione notum fecit: ingenue ſeſe indicante ac proferente humanitate tua, id quod nollem ipſum tamdiu te vt faceres eſſe cunctatum, cum magnopere cuperes. Etenim literati egregie hominis moribus in magiſtratuq; conſtituti conuenire non videtur verecundiæ tam diu indulgere, præſertim cum tu animi mei naturam ſi minus ex fama, certe e ſcriptis meis ſpectatam ſatis habere potueris. ἀκηκοὼς μέν τί που ἄνδρα ἀξιόλογον τὸν σοι γνώριμον τ᾽ ἀνδρῶν καὶ δικαίως διακειμένον, ὡς οὐ μετρίως σὺ ἐν τοῖς τῶν ἑλλήνων λόγοις τυγχάνεις πεπαιδευμένος, κεχαρισμένον σοι ἔσεσθαι ἡγησάμην, ἐὰν τὰ μετὰ ταῦτα. τοῦ δὲ τῆς ἐπιστολῆς ἑλληνισὶ συγγράψω. σὺ μοῦ οὖν ὠγαθὲ οὕτω διακεῖσθαι τὰ πρὸς ἐμὲ φῄς, ὥστ᾽ ἐκ πολλοῦ ἔφθης ἐφιέμενός του, ἐν τοῖς δικαίως τι ἡμῖν καὶ προσφιλῶς χρησαμένοις ἐξετάζεσθαι. ἡμεῖς δ᾽ ἂν πολλοῦ ἐπιμησαίμεθα, τὸ φιλίας τάλαντον, ἃ δύο εἰς τηλικοῦτος φίλος ἡμῖν προσστηκτᾶσθαι δοθέν. ὑμέτερον τοι τοῦ γε φιλίας τοῦ δὲ ὑπαρχῇ, ὁμολογουμένου σοί τι καὶ ἐμοὶ ἔδει. σὺ γάρτοι χάριν πολλὴν ὀφείλειν μοι δοκεῖς τι καὶ ὁμολογεῖς ἀφηγησίας, ὡς φῄς, ἐκ τῆς τύχης. ἡμεῖς δὲ τὸ δῶρόν τι τὸ σὸν καὶ τὴν ἐπιστολὴν οὕτως ἐνδεξάμεθα, ἀγνωμόνως, ὡς ὑπ᾽ ἀνθρώπου φιλίας ὑπάρξαι προθυμουμένου, καὶ δὴ τὸν εἰς εὔνοιαν ἡμᾶς προκαλουμένου, οὐ συνειδότος γε ἡμῖν αὐτοῖς τηλικοῦτό τι εἰργασμένοις. τοιγάρτοι οὕτω τὸ πρᾶγμα, τοτὶ ἀμελῶς χωρήσειν δοκεῖ εἰς τὸ ἐπιόν, ὡς ἑκάτερον ἡμῶν θατέρῳ ἀντευεργετήσαντα, ὅπερ ἂν καὶ ὁμολογῆσαι ὑφ᾽ ἑτέρου δὴ πεπονθέναι. Vale Pariſiis ſex. Id. Ianua.

Budęus Thomę Moro S.

NOn ſum neſcius vir doctiſſime regiis te publiciſq; in rebus, & muneris fungendi neceſſitate affixum eſſe, & dignitatis retinendæ nexu auctoritatiſq; complectendę obſtrictum, vt tuo non niſi magno incommodo, aut maiore cum moleſtia, vel digitum (quod aiunt) tranſgredi a tua ſtatione poſſis, ad amœnioraq; officia vt pridem liberalioraque deſcendere. Hæc enim duo genera, vel has duas vitæ partes, quanto difficultatis aut moleſtiæ interſtitio natura diremerit: vel quàm inter ſe vt diſſideant, non natura ſed moribus comparatum ſit, & plane in diuerſum vergant, experimento didici, cum eas inter ſe ſociare ipſe cuperem & conjungere. Nam aliquandiu ita me comparaueram, vt ἅμα τῷ πολυπραγμονεῖν τὰ πρὸς τὴν φιλοτιμίαν ταυτηνὶ τὴν τῆς πλεονεξίας ἀνηκομένην, ſuaue illud mihi ſemp̄ & mellitū τῆς φιλολογίας προσομίλημα, ὅπῃ παρείκοι, vſurpare poſſe nō diffiderē. Verū experiētī nō ꝑinde conatus oſtēdit vt ſperauerā, nō magis q̄ ſi δουλείαν δουλεύων τῶν γιγνομένων, ἐλευθεριάσαι μεταξὺ ἐγχωροίην, ἢ σχολάζειν καὶ ἐξ ἡμῶν πολλῶν μοι παρενοχλούντων. Verū cū te memorē nihilo ſecius eē amicitię nrę ex

hominum commemoratione arbitrer,qui redeũtes iſtinc ſalutes multas a te mihi dictitant (quas ex eorum aſſeueratione atq; ex tuo ingenio iudico nec ambitioſas eſſe,nec fuco aulicæ comitatis oblitas) officii mei eſſe duxi ipſam amicitiam noſtram iam apud noſtros celebrem,hoc epiſtolio confirmare, ne dicã inſtaurare labantem aut exuſcitare intermortuam. Intra quod epiſtolium q̃libet breue,velis vt exiſtimes ſalutem mihi ſępenumero a te mandatam,cum fœnore refuſam. Vale vir amiciſſime,bonorũq; amãtiſſime.Pariſiis.vii.Cal.Iulias.

G.Budęus Thomæ Moro Salutem.

AMicitiam noſtram ſane auſpicato bonaq; fide contractam eſſe oportet,More ſuauiſſime,atq; animorum noſtrorum naturali illo conſenſu(quam συμπάθειαν vocant)quaſi glutino quodam coniunctam tenaciſſimo:quippe quæ tanto interuallo ne tantulum quidem diſſuta ſit,poſtq̃ mutuo ſcriptitandi conſuetudinem intermiſimus. Neq; vero propoſito & cõſulto id factum eſt,ne inerti quidem ac diſſoluta amicitiæ atq; officii obliuione:verum vt ſunt in vitæ agendæ partibus inſtitutarum rerum cogitationumq; vices aliæ atque aliæ: mentes vtiq; noſtræ huc illucq; auocatæ, in huius officii haud immemori immunitate aliquantiſper acquieuerunt,cum interim ne ſcrupulũ quidẽ amicitię noſtræ deteri pari vt ſpero conſcientia conſideremus.Eundem vero eſſe te ſemper,nec in Circeia iſta officina aulicoq; diuerſorio mutatum eſſe,nec vero honorum acceſſione fortunarumq; augmentis animos inſolenter ſuſtuliſſe,literæ tuæ argumento ſunt plenoq; documento:in quibus iucunda illa ſimplicitas,probiq; lepôs ingenii plane conſpicua ſunt,iamdiu alioqui mihi animaduerſa atq; perſpecta.quibus etiam conſentaneam comitatem in congreſſu,in ſermone familiari,in omni denique functione atque officio cum retinuiſſe hactenus te audiam: mirari iam deſinam in tantam te opinionem probitatis commendationemque veniſſe apud noſtros,qui iſtic vel Legati fuerunt vel alias aliquandiu immorati. Robertetum ꝙ ſcribis non mediocribus obſequiis officiorumq; exhibitione de tuis amicis cauſa tua meritum,magnopere mihi gratum eſt atq; iucũdum. ſum enim illi familię in aulico commercio ſine fuco coniunctiſſimus,non tam meo q̃ hominis ipſius merito:qui cum morum elegantia ſummaq; fide prędicus ſit(qđ coruo candido rarius eſt in hoc verſipellium hominum conuenticulo,in quo ille per omnes ætates mire auctus eſt ſecundis hominum votis lætisq; ominibus) tum vero aulicarũ rerũ publice priuatimq; callentiſſimus eſſe creditur,non ſibi magis q̃ aliis quos dignos eſſe cenſet.Cum igitur tu illi externus ſis amicus , ſi qđ ille de me & conſilio & ſuffragatione magnopere & feliciter hactenus meritus eſt,id ad te amicitiæ iure pertinere, tum ipſe,tum eius liberi, tum is qui tibi literas meas iam alteras reddidit intellexerint:magnam a me gratiam iniueris ſpecioſa occaſione.Quis enim illud neſcit,τὰ τῶν φίλων κοινὰ eſſe? ætate autem mihi ingraueſcente,ac valetudine iam infirmiore, quàm vt hoſpes identidem eſſe poſſim:ſimul animi mei amoribus ac deliciis domum me reuocantibus,χαίρειν ἐᾶν ἔγωγε τὴν τῆς αὐλῆς ὁμιλίαν διέγνων. οὐ μέντοι πω διαπέπραχά τι, καθάπαξ ἀφεῖσθαί με τῆς λειτουργίας ταύτης ἀξιῶν, προφάσεις δὲ προφασιζόμενος ὅπῃ ἂν τύχῃ τὰς εὐπροφασίστους. Cõmeatus temperarios per occaſiones impetro,vt qui nõdum plane cauſarius ſim. at vero abſenti mihi gerere negocium ille vir optimus ac conficere haud ægre

poteſt,id quod memorabili documento opportunoq; haud ita pridem oſtēdit. Quod de colloquio Regis noſtri & illuſtriſſimi Legati Eboraceñ.ſcribis,nō intelligo quid ſit,quod quidem ad me pertinet:neq; quem librum nuper edidiſſe me memorabilē Rex dixerit.Anno ſuperiore ad Annotationes Pandectarias aliquot quaterniones addidi defungendi gratia,quos ad te mitto, cū libellis duobus e Græco ſermone verſis:nō q̄ dignam rem dixerim,ſed ne nihil me miſiſſe in hac occaſione indignarere.& hęc minora ſunt,q̄ vt eorum nomen trans mare audiri debuerit:certe quidem indigna quę ad aures Legati illuſtriſſimi euaſerint.Cuius de ingenio,ſolertia,& prudentia,mira dictu & commemoranda apud noſtros fama prodidit,in adminiſtrandis rebus publicis,in dirimendis principū controuerſiis,in conglutinandis Regum animis:vnus vt ipſe treis Themiſtocles æquare ingenii acrimonia poſſit:nec plus Carneades ille nominatiſſimus diſſerendo potuerit ac diſceptando in vmbra ſcholaſtica,q̄ iſte in rerū gerendarum campo,atq; in ſole regię veſtrę,& vbiq; locorū ſolet.Nec vero minus commendationis inter homines noſtrę ſortis meretur,gymnaſium nobile ab eo inſtitutum vt fertur opimiſq; redditibus certiſſimiſq; fundatū:dignū omnino cōditoriū in quo tāti animi exuuię ꝑpetuo aſſeruētur.Vale.Pariſiis Cal.Septemb.

G.Budęus An.Alciato Sal.

VIdeor iam fortaſſe tibi in mora eſſe Alciate doctiſſime, qui tertio Nonas Iulias iſthuc ad me ſcripſeris: vnde literas intra quartum diem ego aut quintum accipere,& tu hinc viciſſim a nobis potuiſti.Quare velim neſcius vt neſis tuas me non ante octauum abhinc diem aut ſummum decimum habuiſſe, quas reddendas in manum mihi curauit alter Pretorii iuridicorum,quibus mādata eſt a Principe ſub præfecto iuriſdictio:Ruſſus vt opinor appellatur.qui filium ſuum auditorem nunc tuum tibi plurimum commendatum cupit: quod facturum me promiſi enixis ab eo precibus exoratus.eſt enim mihi iamdiu ſatis familiariter notus,& doctrinam ipſe tuam magnifice cum permultis noſtratiū admiratur.Velim autem ita tute exiſtimes,hominem eſſe neminē hodie ſtudiorum mihi ſocietate cum amicitia coniunctum,cui ego magis ſatiſfactum velim, ſi quid operam meam roges,aut officii preſtationē a me expectes. Id quod ideo teſtatum oportuit,quoniā literę tuę grauem quandam & probam comitatē cū doctrina ſingulari preferunt,nec magis ciuili q̄ vrbana.Quę hinc illecebrę beneuolentię hominū,ita te ad vulgus atq; ordines produxerunt,vt gratiarū commendatione inſtructæ quoquo gentiū libitum tibi fuerit, conferre te poſſe plauſibiliter videare.Quare ſic tecū libens agā,ſi poſſim,vt ſimilis comitatis ac beneuolentis animi exhibitione reſpondeā,nō illa veteratoria atq; impoſtrice theatralią; exhibitione officii,cuius ego ſimulacrū in aula quotidie toruis oculis intortiſq; aſpicio.nā eiuſcemodi vrbanitas,ambitioſaq; officioſitas (quam Greci ἀρέσκειαν appellant) τῆς εὐλόγου ἢ τῆς κομψότητος, ἤδ᾽ ὄντως μᾶλλον ἢ φιλίας ἐπαγγελτική, καὶ τῆς κολακείας ἀδελφή nobis nunq̄ cordi fuit:ne mihi quidem illa ad hodiernum diem fidē ita facere facultatum ſuarū potuit,vt ipſi non dico animū meū credere, ſed vultū tātūmodo voluerim accōmodare:vſq; adeo natura ab ipſa abhorreo,tāetſi in aula penitiore aliquot annos verſatus,(quo in loco τῆς ὑποκριτικῆς διδασκάλου

eſſe cenſeo, καὶ δὴ καὶ τῶν ἀγωνίας δικαστήριον) acroamata inimica edidiciſſe potuerim, ἃ ὅπως ἐπεφύκει, Roſcianę hypocriſi non cedentia: ſed ſcilicet τοὺς φιλαφιλεῖς τῶν ξό-ρων ὄντας, τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγωνισμάτων ἐκμελετῆσαι, οὐχ ἧττόν ἐστι χαλεπόν, ἢ τὸν τῶν φύσεως θεσμῶν ἁπλῶν. At vero quando tu mearum in Pandectas Annotationum meminiſti, ea de re hoc dicendum habui, eiuſmodi eas eſſe vt ab homine parũ iuriſperito ſic edi potuerint, itidem ferme vt homo primæ philoſophiæ ſtudioſus, opinari quippiam poteſt de ſubſtantiis ſenſu perceptis, quatenus motioni obnoxiæ ſunt, cum ſit ea propria phyſici peculiariſq; commẽtatio. Tua vero profeſſio iſta conditione inſtructa, id iure ſuo ſibi vendicat quod nos velut precario aliquandiu nobis ſumpſimus. hoc cum in omnes iuriſconſultos valere deberet: eo amplius tibi id acceſſit in primis, quantum quidem ego nouerim, (vt aliorum pace dictum ſit) multiplicis vt conditionis eiuſdemq; eximiæ iure, non modo vt iuriſperitus, ſed etiam ὡς τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν διώκων, id tu facere poſſis, vt ille ὁ πρῶτος φιλόσοφος τὰ περὶ ὕλην καὶ τὰ αἰσθητὰ θεωρεῖ ἢ κινούμενά ἐστι, communi vtiq; iure cũ ſecundo philoſopho eodemq; phyſico. Q; mihi das vt meæ authoritati iam omnes tecum cedant, de iis quæ in ipſis Annotationibus ſcripſimus: non me latet plurimos iuris profeſſorum ab initio fidem bonam non agnouiſſe: propterea credo q; audacule ac minus populariter inuſitati argumenti fabulam in medium attuleramus. Verum id quod mihi liberaliter donas, viciſſim ego dono cedoque tibi de iure tuo bona ex parte munifice decedenti. contentus vtiq; ipſe aut laudis aut exiſtimationis vſura & fructu annorum pręteritorum. Neq; vero non prẹclare mihi conſuluiſſe videbor, conditionemque meam non deteriorem feciſſe me cenſebo, cum iſtam tuam munificentiam ab eruditionis vtiq; fiducia manantẽ penusq; locupletis atq; vberis, ita remuneratus fuero, vt id totum de meo largitus eſſe videar. Illud vero etiam agnoſcere non auſim, vt quod tu in literis addidiſti, auſpiciis meis tandem multorum pertinaciam viceris, pręiudiciiq; mei exceptione contradicentes propuleris. neq; enim ego is ſum, neque quiſq̃ eſt alius, cuius auctoritatem laudare tute debeas, in iis rebus aſſerendis, quas tu claris editis pridem probatiſq; lucubrationibus mancipii tui feciſti aut muneris. certe quidem quantum ad me pertinet, id occupatum magis, q̃ mancipio quęſitum a me fuiſſe non inficias eo. Id autem vt ſcias quàm æquo animo faciam, vt tibi ea parte cedam iuris ſtudioſos iuuandi, meminiſſe (vt facis) te oportet quid de te iam diu teſtatus ſim in epiſtolis quæ paſſim circunferuntur: tametſi iam non id æquo modo animo, ſed libenti ac propenſo facio poſt cognitam & perpenſam iſtam tuam æquitatem, quæ doctrinam tuam longe commendabiliorem reddit. Verum enimuero hodierno die poſt matutinam apparituram, quam Principi alternis interdum diebus, interdum rarius aut ſæpius facio duntaxat, cum aula hic ſedem habet: ſuper prandium Regis commodum aduenceram cum ſermo de te incidit. Raffinus inter primarios nobiles cohortis cubicularis cenſus, Agenenſis prouinciæ præſes, mecum in occurſu verba faciens, filium mihi ſuum ſiſtere ac commendare cœpit, orans atque obſecrans vt tibi tanquam homini bene amico literis meis commendarem. cumq; interim epiſtolam tuam vt recens acceptam e loculis penſilibus prompſiſſem, chirographũq; tuũ ipſi cognoſcẽdũ exhibuiſſem, admodum

lętatus eſt his principiis ſermonē orſi circūfuſum nobiliū circulū cōfeſtim habui mus,& erat locus vbi verba faciebamus in cōſpicuo a mēſa regia ſitus,vnde vox etiā noſtra exaudiri euſq; poterat,ex quo ſtatim factum eſt,vt ad Regē re perla ta nos ab eo accerſeremur:epiſtolaq; tua pro ſerio acroamate ac memorabili fue rit.eſt enim Princeps doctrinę admirator maximus. Raffinus autē pater vt filiū quaſi in aulam tyrocinio produceret, hoc non mediocriter affectauerat,vt ado leſcentulo epiſtolam vocaliter recitandam porrigerem. Ibi(vt paucis abſoluā) doctrina tua & induſtria in lucem clariſſimam tam commode prolatæ ſunt, vt inde nomini tuo ſplendor non mediocris acceſſerit, eorum teſtimonio qui bus hiſce de rebus Princeps ingenioſiſſimus fidem habere ſolet. Pater autem tum Raffinus hoc a me contendit obſecrabundus,vt tibi q̄ poſſem enixiſſime adoleſcentulum commendarem.Quem ego,vt ex tempore iudicare licuit, non mediocris ſpei adoleſcentem eſſe duco, ſi indolem ætatulæ maior ætas pro portione exceperit.Quocirca facias velim,vt pater in poſterū intelligat quātum preces noſtræ apud te valere poſſint.Commentarios noſtros Græcos,quos iſtic in magna expectatione eſſe ſcripſiſti, dono tibi mittam,ſi adoleſcentulus has literas meas cras cum Commentariis expectauerit. quod facturum pater eius recepit.Vale. Pariſiis octauo Calend. Octobres.

Gulielmus Budæus Iacobo Colino S.

ENimuero vt video,ridendo in errore ad hoc tēpus verſatus ſum, qui aulici fori formulas probe tenere mihi perſuaſiſſem.Exiſtimaui enim ſemper iſtic oīa q̄libet profligata negocia,perinde modo vt inchoata eſſe,quæ quidē aliqd deſiderarent ad perfectionem ſui.Quoniam ſi vſq̄ certe,ibi multa inter calicem extremaq; labra,quod eſt in prouerbio.Res vero perfectas & abſolutas,ita cer tas eſſe cenſebam & exploratas, in quantamuis vt cadere ſponſionem & poſ ſent & deberent,& vero in repromiſſionem capitalem,nedum in honorariam, vt aſſolet factitari. Nunc res a me(vt noſti)ingenue ſuſcepta, aſſidua iſtic ap paritura accurata & pertractata,eò reuoluta eſt,neſcio quo numine aulico aduer ſante,vel omine importuno obſtrepente, vt non modo adhuc eſſe controuerſa, ſed etiam infecta plane nullaq; videatur. O perditos mores hominumq; ſimpli cium carnifices atq; enecatores,o tabificum iſtius ſphingis obſeruantiam.Nam proh ſuperum hominumq; fidem,quidnam poſthac factum,tranſactum? Quid conuentum,& veluti comploſis(vt dicitur)manibus,ſemel actum eſſe atq; ha beri poterit,ſi hæc res,qua de re nunc agitur in dubium nunc etiam aut cōſul tationē reuocatur?in conſultationem dico? quid ſi etiam in cunctationē ludifi cantem atq; Penelopeam?Nam quid aliud eſſe dicam luſtralem iſtam dilatio nem,& ferme ſecularem? Videlicet hoc illud eſt quod vulgo criminātur, ex iſta ſtropharum officina fere nihil tam ſolidum ac probatum referri poteſt, vt inde abiens,aliud agere atq; curare poſſis.Si quidem tute in eo ſpem habeas colloca tam,profecto inſtar eſt hoc cuiuſdam præſtigię,vt quod tenere te putes, alienis in manibus ſit. An res aulicæ fortaſſe eiuſmodi nuper eſſe cœperunt,quaſi mus in pera(quod dicitur)aut ſerpens in ſinu?Id adeo iudicare quiuis poſſit,eo quo nobis res rediit.Quam enim ſpem rei confectæ velut in ſinu iſtinc retuleram,

magnaq; cum lætitia fouebam, ſenſim illa ſpes erepſit, vt nuſquam nunc compareat. Q; niſi falſi opinione ſumus, reſq; meliore loco eſt quàm nos prę angore interpretamur: quisnam erit iam hominum honeſtatis retinentium, atq; integris adhuc moribus, necdum veteratoria ſimulatione verſutiaq; imbutus, quin commercium impoſtrici vitæ ſtatim iſthuc aduenięs pellaciq; renunciet? ipſe certe ſecundas honoris ac potentiæ non mercam, vt in iſtam ſcenam redeam, vnde diu iam me ſubduxi. Intelligis iamdiu vir amice quorſum hæc noſtra ſtomachatio pertineat. pudet me quòd velut hominum circunſcriptor ab omnibus (vt opinor) exiſtimer, qui nobiles petitores ad iſta comitia deduxerim, fideiq; meæ prærogatiua nequicquam commendarim. Tametſi quænam mihi culpa eam ob rem obiici poteſt, niſi quòd prouidere fortaſſe aleam eiuſce ambitus debui, ne temere in hanc fraudem homines inducerem, qui auctoritatis noſtræ ſuffragationiſq; fiducia candidatorio munere fungi nó recuſaſſem. Quo modo autem temere producti ſunt, qui & omneis pene Tribus tulerunt, & Principis etiam ipſius voce deſignati ſunt atq; renunciati? Quos nunc ipſos quid vetet munera ſua obire, cum iam dies ceſſerit & venerit: quoniam tute ſatis noſti, non neceſſe eſt dicere. O morem rurſus pudendum atq; abſurdiſſimum. Equidem identidem in admirationem ſumma cum indignatione reuoluor, quodnam vnquam incœptum auſpicatius (vt videbatur) ſuſceptum & pertractatum fuit? Quis igitur obnunciator tam ratum auſpicium diremit? Quis interceſſor rem pulchre, feſtiue, plauſibiliter cedentem retro inhibuit? Quo porro obice hæc aqua repente hęrere cœpit? Ego mediuſfidius cũ vicem publicam hominumq; illorum de literis elegantibus egregie meritorum doleo: tum vero, vt dixi, in eo agi exiſtimationem meam video & ægręfero, qui homines mihi amicos e portu tranquillæ conditionis in hunc æſtum attraxerim. Tua porro in hoc negocio, vir amice, implicita non leuiter ratio eſt: quo manum accommodante ac cohortante voluere hoc ſaxum inſtitui. id quod tibi denunciatum ideo oportuit, ne tu in aurem vtranq; hac de re conquieſcas. Saxum ego ad ſummum vſq; prouolui ἀκρολόφιον: Tu vide etiam etiãq; ne relabi repente per incuriam ſinas. Res autem ita nata eſt, vt per abſentiam noſtram tibi ſuſtentandum ſit, quod a nobis excitatũ eſt atq; ſublatum. In oculis omniũ atq; in luce clariſſima futura eſt rei euanidę ignominia, vtpote quę in vulgus peruagata ac pene trinũdino promulgata eſt. Tu in iſto comitatu dare ac reddere teſſerã (quod aiunt) appoſitiſſime noſti. Proinde velim cauſa tua meaq; & publicã, vt velis remiſq; homines in vado anxietatis adhęreſcentes adiutes. Ipſe enim tantum hinc ipſis bene precari atq; optare omnia ſecunda poſſum. Tu ſi rem languentem ac ſopitam me abſente exuſcitaris, idq; quod pollicitus es pręſtiteris, per me licebit vt gratiæ publicę priuatimq; eam ob rem iucundæ, prioreis partes feras: nec recuſabo quin huius ærumnę Hercules, Iolaus dictiter. Qui tibi has literas redditurus eſt, vt arbitror, rem coràm enarratius exponet. Vale. Pariſiis poſtridie Nonas Decemb.

Baſilii Magni Epiſtola ad Gregorium Nazanzenum De vita in ſolitudine agenda, per Budæum latina facta.

SIC tuam Epiſtolam agnoui, vt ii facere ſolent, qui amicorum liberos ex ſimilitudine in ipſis conſpicua agnoſcũt. Nã quòd exiſtimare te ais, magnopere non referre habitum ſtructuramq; loci ad ciendum in animo tuo deſiderium vitæ nobiſcum agendę: anteq̃ compertum quippiam habeas de modo & ratione vitæ noſtræ, tuus hic eſt profecto animiq; tui ſenſus. qui huius mundi bona prorſus nihili eſſe ducas, præut eſt beatitudo, quam reconditam in diuinis pollicitationibus habemus. Equidem ſcribere ad te non ſuſtineo præ pudore, quæ in hoc extremorum finium receſſu interdiu noctuq; agito. Tametſi enim vrbicas occupationes pro derelicto iam habui, vt ſexcentorum malorũ cauſas, me tamẽ nondum ipſum etiam habere pro derelicto quiui: ſimiliterq; illis affectus ſum, qui nauigandi inſolentes nauſea perdite afflictãtur. Nanq; illi magnitudine nauigii offenſi tanq̃ vehementius ſuccutientis, in lembum aut nauiculam cum tranſilierint: ſic quoq; non ſecius a nauſea laborant, nimirum moleſtia ipſos ac bile quo tranſierint cunq; comitantibus. Huiuſmodi igitur quiddam nobis contigit, qui domeſticas perturbationes quoquo circunferentes gentium, vbiq; locorum perinde verſamur in tumultu. Quare non magnopere adiuti ſumus ab hac ſolitudine. at vero quæ facta a nobis oportuit, vndeq; auſpicandũ fuit ei qui veſtigiis hęrere voluit eius qui nobis ſalutis viam pręiuit (Si quis, inquit, pone me venire vult, abiuret ſemetipſum, & tollat ſuam ipſe crucem, & ſequatur me) hæc fere ſunt. Iam primũ mentem pacatam habere conueniebat. Vt enim oculus cõtinuo circũactu verſatus, & nunc horſum illorſumq; deflexus, nunc ſurſum deorſumq; erectus viciſſim ac depreſſus, exacte cernere nequit, ſed obtutu incũbere in rem viſam eum oportet, ſi quidem conſpectum rei perſpicuum facturus eſt: Hunc in modum mentẽ humanam ſexcẽtis mundi curis diſtractam, euidenter cernere veritatem vix eſt vt euenire poſſit. Atq; ei quidem qui nondum coniugalibus vinculis aſtrictus eſt, rabidæ cupidines, impetus effrenes amoresq; inceſſunt perditiſſimi. Cõiugio autem mancipatum curarum agmen excipit. in orbitate deſiderium prolis, vxoris cuſtodia, domeſtica procuratio, ſeruilium officiorum conſtitutio, damna ciuilibus in contractibus accepta, digladiationes cũ vicinia, forenſes concertationes, negociationis alea, agriculturæ labores: vnaquæq; dies ſuam affert animo caliginem. Iam vero noctes diurnas curas excipientes, per eaſdem rerum ſpecies impoſturam menti factitant. Quarum rerum vna demũ cautio eſt, ſi ab omni ſe mundo abdicarit, qui hanc vitare moleſtiam inſtituerit. Eſt vero ſeceſſus a mũdo: nõ extra mũdũ eſſe corpore: cęterũ a cõſenſu corporis mutuaq; affectione animum abrumpere, non ciuem eſſe, non domum poſſidere, non familiam, nihil proprium habere, non ſodalitatis officia, nõ amicitię colere, prædia nulla, nullas facultates habere, negociis vacare, iuriſgentiũ contractus humanasq; diſciplinas nõ noſſe. Ita ſe comparare, cor vt humanum aptũ ſit admittere diſciplinam ex diuinis monumentis informatam. Eſt autem huiuſcemodi cordis comparatio, cum eę doctrinæ dediſcuntur, quæ praua conſuetudine

ſed ne amicis quidem eius qui ad conſolandum eum venerant, tandem ipſi inſultantibus, dolores eius exacerbando, iracunde irritatus eſt. Rurſus aliquis reputans quomodo magnanimus idem & clæmens eſſe poſſit, ita vt animo quidem obfirmato aduerſus peccatum: clementia vero vtatur erga homines: illic Dauidem inueniet generoſum in bellicis facinoribus, clementem & placidum in inimicis vlciſcēdis. Talis erat Moſes, ingēti ille quidem ira in illos inſurgens qui in deum peccauerant: ſed miti animo perferens illos qui ſibi obtrectauerant. Quemadmodum autem pictores cum imaginem ex imagine pingunt, exemplar identidem reſpectantes, liniamenta eius trafferre conantur magno ſtudio ad ſuum opificium: ita qui ſeſe meditatur omnibus numeris virtutis abſolutū reddere, veluti ſimulacra quędā ſpirantia & actuoſa ſanctorum vitas reſpicere oportet, probaq́ opera illorum ſua imitando facere. Iam vero orationes lectionibus ſuccedentes, recentiorem animam vegetioremq́ accipiunt, vtpote deſiderio dei iam flagrantem. Atqui eſt oratio illa bona, quæ compertam dei notionem in animo ingenerat. eſt vero dei inhabitatio, inſidentem intus deum memoria complecti. Hacq́ nos ratione templum dei efficimur: quando nec terrenis curis perpetuus tenor memoriæ interpellatur, nec improuiſis perturbationibus intellectus tumultuatur. ſed hæc oīa effugiens vir amore dei prædit⁹, ad deū ipſe ſecedit: tū affectus foras quatiēs q ad intēperantiā ꝓuocāt: tū in iis ſtudiis libēter verſans, quæ ad virtutē ducunt. Atq́ in primis qdē magno ſtudio id cōparandū habemus, ſcite vt ſermocinari poſſimus: vt nec contenſioſius percunctemur, nec affectantius reſpondeamus: vt diſſerenti non obloquamur, nec interfari atque interpellare geſtiamus abſurda oſtentatione, faſtumq́ præ ſe ferente: vt modum teneamus & ſermocinandi & auſcultandi. Neque vero ad diſcendum verecundum eſſe oportet: nec ad docendum malignum. Quod ab alio tute didiceris, nequaquam clam habendum, cuiuſmodi facere mulieres improbæ ſolent: quæ ex aliis ipſę quæſitos liberos viris ſuis tollendos ſubiiciunt, patrem ementientes. auctorem vero ipſum prodere grata cōmemoratione decet, verumq́ ipſius ſententiæ parentem. Vocis porro intentio mediocritate temperanda eſt, vt nec exilior fallat aures, nec contentior odioſa radat offenſione. Expendendum prius quid dicturus ſis: atque ita demum edendum & peruulgandum. At vero in congreſſibus comiter appellare oportet, atque in conſuetudine ſuauem ſe præbere: non etiam voluptatem facetoſis ſermonibus aucupari. Adhortationum vero benignitate clementiæ ac manſuetudinis opinio colligenda eſt. Nuſquam acerbum ſe præbere conuenit: etiamſi obiurgatione opus ſit. ita enim maxime caſtigando acceptus eris, ſi infra faſtigium tuum deſcendens id feceris. plerunq́ vero conducibilis nobis erit ea increpandi ratio quam propheta ſecutus eſt: qui peccati reo Dauidi non a ſemetipſo impegit damnationis modum. ſed accerſita perſona vtens, iudicem illum ipſum in proprio crimine æſtimando conſtituit. adeo præiudicio in ſeſe facto, nihil ille deinde habuit quod ſuccenſeret increpanti. Et conſentaneus quidem fuerit ſummiſſis atq́ deiectis animis triſtis oculus atq́ deorſum vergens, habitus neglectus, ſqualida coma, veſtis ſordida. adeo quę lugētes cōſulto meditatoq́ faciūt, ea ſuap

te animi ſpōte in nobis,& veluti habitu temerario extitiſſe videri debent. Tunica
cinctu appreſſa ſit corpori & aſtricta. Cinctus neq; muliebrē in modū ilia exupe-
ret: neq; prælaxus fluxā tunicā efficiat. Inceſſus eſto nec ſegnis, ne animū diſſolu-
tum declaret: nec rurſus vehemens inſolenterq; incitatus, ne conſternatos impe
tus animi ſignificet. Vnū modo ſit veſtitus propoſitū, operimentū vt exiſtat ab
æſtus frigoriſq; iniuria corpus aſſerere aptum & idoneum. Colorū amœnitates
ne exquirātur, nec opificiorum delitię prętenues ac mollicule. Etenim in veſte pig
mentorum lautitias cōſectari, perinde eſt atq; ſi muliebrem comptū nobis ac-
commodemus: quem magno illę ſtudio ſibi aptare ſolēt, accerſitis lenociniis cri
nes malaſq; inficientes. Tunica ſit eouſq; craſſa, vt alio opus nō ſit integumēto
ad concalefaciendum corpus ea contectum. Calciariū eſto precio quidē illud vi
le, ſed quod vicem ſuam implere poſſit. &, vt ſemel omnia vno verbo cōplectar,
vt in veſte comparanda rationem in primis cōſtare oportet vtilitatis, ita in cibo
panis vſus expleuerit id quo opus eſt ad alimentum: aquę potus ſedauerit ſitim
homini integrę valetudinis. quibus accedent ea pulmenta, quę ex leguminibus
ad vſus tantū neceſſarios facta, tuendę ſunt integrę corporis firmitati. Inter epu
landum hoc cauere conuenit, ne helluantiū ſpeciē prębeamus. ſed & conſtantiā
& manſuetudinē vbiq; retineamus. atq; in percipiēdis voluptatibus æquabilē cō
tinentiam. ne tum quidem porro ita animis eſſe feriatis nos oportet, vt commē
tatione rerum diuinarum vacemus. Quippe qui alimentorū naturam corporiſq;
aliti opificium argumentum habeamus, diuinas laudes exordiendi: vtiq; cum in
mētem nobis venit, quomodo varia cibi genera corporū qualitati accōmodata,
ab eo ſint inuenta qui omnia moderatur & regit. Porro autē orationes anteq̄ ci
bum ſumimus pro dignitate diuinarū benignitatū ineundę ſunt, cum earū quæ
in pręſenti nobis diuinitus conferuntur, tum vero earū quę in poſterū eiſdē recō
ditę ſunt. Iam a corporum curatione rurſus orationes gratiarū actionē exequan
tur, iam acceptorū ergō: atq; eo amplius eorū flagitationē quę deus nobis polli
citus eſt. Deniq; cibi ſumēdi hora ſit & vnica & cōſtituta, eadēq; ſemper per am
bitū reuertens: vix hęc vt curando corpori deſtinata vna ſit quatuor & viginti:
quam temporis intercapedinē cōplectitur diei noctiſq; viciſſitudo. Reliquas au
tem horas mens commentando occupata ſit, hominis quidē certe qui mēti exer
cendę in ſolitudine ſe addixerit. Somni leues ſunto, eiuſq; modi qui excuti facile
poſſint, ex naturę vtiq; pręſcripto, ad victuſq; rationem appoſiti. Id vero interim
accurandū ſtudioq; aſſequendū eſt, vt cōmentandis rebus arduis ipſi paſcantur
ſomni. Nā altiore correptū eſſe ſopore, ſicq; eſſe veterno diſſoluta hominis con
tēplatoris mēbra, vt interim pateat aditus viſis abſurdis obrepentibus, id certe
inſtar eſt quotidianę mortis. atqui quod aliis diluculū, id nox iis dimidiata eſt, q̄
ſe colēdę pietatis ſtudio deuouerūt. Tū eñ pręcipue ociū animę largitᷣ noctur-
nū conticiniū, cū neq; oculi aſpectus importunos, neq; aures audit⁹ obturbatores
intro ad cor admittūt. Cęterū mens ſola ſecū cū deoq; negociū habēs, tū pecca-
torū ſuorū recordatione ſeſe corrigens, fines ipſa ſibi pręſcribit ad vitia auerſan
da: opem etiam diuinitus implorans ad ea adipiſcenda, ad quæ magno ſtudio
incitata eſt.

FINIS.

Γουλιέλμος Βουδαῖος Λοδοΐκῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ εὖ πράττειν.

Τὴν ὑστεραίαν τῶν θεοφανίων ἐκ τῆς ἀγροικίας τῆς ἐμῆς ἐπανελθὼν, νυκτὸς ἤδη πολὺ προϊούσης, τὴν ἐπιστολὴν ἐκομισάμην τὴν σήν. ἣν εὐθὺς ἀνοίξας, λυχνίον τε καὶ φῶς ἐκέλευσα προχειρίζεσθαι τὸν θεράποντα, ἵνα τοῖς ἐρωτήμασί σου ἀποκρινοίμην τοῖς ἐν τῷ χάρτῃ σεσημειωμένοις, καὶ σοι ἐθέλουσί με προκαλεσαμένῳ, ἐπὶ σχολῆς περιουσίαν ἐπὶ τῇ τῶν ἀπορημάτων διαλύσει, καὶ δὴ ἀνταγωνισάμην. ἐπεὶ δὲ ἴσως οἴει με βαθείᾳ τινὶ ἐναλινδεῖσθαι σχολῇ, εἰδέναι σε χρὴ ἡμᾶς μὴ καινόν τι ἐπιπροσειλῆφθαι ἐπιτήδευμα, πάνυ τοι ἀπηλλαγμένον τῆς πρότερον φιλολογίας, τούτου γε τοῦ καινοτομήματος ἀφορμήν μοι παρασχούσης οὐκ οἶδ' ὅπως τῆς τύχης. αὐτίκα γέ τοι δέδοκταί μοι οἰκοδόμημά τι οὐ φαῦλον οὐδὲ τὸ τυχὸν ἐγείρειν, ἵνα μὴ τὸ χωρίον ἐμὸν τὸ Μαρλιανὸν ἀδοξῶν οἴχηται τὸ ἀγνωστὸν, ὅπερ μέχρι τούτου ἄξενον τυγχάνει ὄν, καὶ μονονοὐκ ἄβατον οὐχ ὅτι τοῖς ἄλλοις ἀλλὰ καὶ τῷ κεκτημένῳ μοι. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ οἰκοδομηθησόμενον ἔργον ἔαρος εὐθὺς ἐπιγινομένου ἐκδεδωκὼς ἤδη ἐκ συγγραφῆς, ὅπερ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν τοῖς τοιούτοις. προσέτι παράδεισον καινὸν μέγαν τε καὶ περικαλλῆ αὐτίκα δὴ τάχιστ' ἐλπίζω, ἐπειδὰν τάχιστα ἐγχωρῇ ἡ ὥρα, τοῦτο πεφυτευκανικῶς ἔχω ἐπὶ τὴν οἰκοδομικὴν ἄμπελον γάρ τοι ἔχων τριάκοντά που σταδίων τοῦ ἄστεος ἀφεστηκυῖαν, ἐν Σαμμαυρίῳ κώμῃ κακῶς τε καρποφοροῦσαν, καὶ πᾶν ἔτος σχεδὸν πεπαχνωμένην ἢ ἄλλως πῶς οὐρανόθεν βεβλαμμένην, καὶ τὸ δυστυχέστατον, οὐκ ἀθενοῦσαν οὐδ' ἐν εὐετηρίᾳ, ταύτην μοι πολλάκις ἐπῆλθεν εἰ μὴ πιστότερον ἀνταποδώσει τὴν ἐργασίαν τε καὶ δαπάνην, αὐτὴν ἀποκηρύξειν. πλὴν τῶν δὲ καὶ ἐπιμένειν δ' ἠχθόμην ἢ μὴν χερσωθήσεσθαι, ἢν μὴ ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος τελεσφορήσῃ. ὅτι δὲ τότε ἀπαυτώσης τῆς ἀκαρπίας τῇ ἐργασίᾳ καὶ χορηγίᾳ, ἐπειδὴ ὠνητὴν οὐχ εὑρίσκειν, (κακῶς δ' ἤδη ἀκούουσα ἐτύγχανε διὰ τὴν ἀκαρπίαν) οὐκ ἔχων ἤδη ὅ,τι χρησαίμην αὐτῇ, ἄχρι γε τούτου ἠχθόμην, ὥς τε καὶ τὴν ἄμπελον εἰς κῆπον, ὡς ἂν τύχοι, μετασχηματίζειν ἔδοξε ἀφοσιώσεως ἕνεκα. οὕτω γὰρ ἂν ἀπαλλαγῆναι τοῦ ὄκνου ἐλογιζόμην. ἄλλο μὲν δὴ καὶ ἄλλο μετέδοξέ μοι μεταξὺ τοῦτο ποιοῦντι, ἄχρι δὴ εἰς τοῦτο προήχθην περιεργίας, ὡς καὶ παρὰ τῶν προσχώρων μόρια τῶν χωρίων προσκτήσεσθαι, ὅπως ἂν μᾶλλον τε σχοίην τὸν τετράγωνον τὸν περίβολον. πολλὰ δ' οὖν οἱ πράγματα ἀγοράσαντί μοι παρέχουσι, τὰς τιμὰς τῶν σφετέρων ἐπιτείναντες χωρίων, καὶ νῦν ἔτι αὐτῶν ἔνιοι μετέωρόν με ἔχουσι χαλεπῶς ἀνεχόμενον τῆς διαμελλήσεως. πάντες γοῦν θαυμάζουσί μου δὶς καὶ τρὶς ἑκάστης φοιτῶντος ἑβδομάδος. καὶ μὴν δὴ καὶ σὺ ἰδὼν ἂν ἀγασθείης ὥσπερ δὴ ἔργου τινὸς μεγίστου ἐπιμέλειαν, δεξιῶς δήπου τῶν φυτουργῶν καὶ τῶν γεωρύχων ἐπιστατοῦντα τῶν ἐκεῖ ἐργαζομένων. πλεῖστος δ' εἰμὶ μάλιστα καὶ διατελῶ προσλιπαρῶν καὶ προσέχων τοῖς σταθμωμένοις τοὺς περιπάτους, τούς τε ἀνὰ τὸ ἐργασμένον χώρημα, καὶ τοὺς ἐχομένους τοῦ νῦν μὴ χαρακώματος ὄντος ἐπικαίρους, ὑπάρξοντος δέ ποτε περιβόλου καλῶς τετειχισμένου καὶ κονίᾳ περιηγμένου. εἰσὶ γὰρ διττοὶ οἱ περίπατοι, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸ χώρημα τὸ πεφυτευμένον περιθέοντες, οἱ δὲ διὰ μέσου, σταυρηδὸν πρὸς ὀρθὰς ἀλλήλους τεμνόμενοι. ἅπαντες δὲ πρὸς στάθμην ἀπηκρίβωνται, ὥσπερ καὶ τὰ μοσχεύματα καὶ τὰ νέα φυτὰ στοιχοῦντα πεφύτευται, οὐδαμοῦ παραλλάττοντα ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον. πάντοθεν γοῦν τὰ μεταξὺ τῶν στοίχων μετόρχια δὴ ἀρχῆς ἄχρι τέλους παράλληλα θεωρεῖν ἔστι, καὶ μάλιστα εὐπρόσωπον τὸ σχῆμα καὶ περικαλλὲς τοῦ σύμπαντος ἔργου καὶ διατάξεως ἐστὶ, πάντων τοῦ φυτεύματος μερῶν καταλλήλως ἐπὶ στοίχου κειμένων καὶ ἀπαντώντων. ἐν ταύτῃ μὴν οὖν διανοίᾳ καὶ προσοχῇ ὅλος ἐγὼ, ὅσα μὴ πολύς γε εἰμι τοὺς τε ἐργάτας αὐτοὺς κατοπτεύων, καὶ τὸν ἐργολαβήσαντα ἐπιταράττων, τὸν ἀρχιτεκτονευόμενον τὸ κατασκεύασμα αὐτὸ ὅλον μεθοδίως δήπου παρ' ἐμοῦ, μὴ τοῦ χρόνου κατεστάσεως μεταβαλούσης ἐπιλάβῃ τὸ ῥῖγος τὴν φυτουργίαν, καὶ ἡμιτελὲς τὸ ἔργον ἀπολιπεῖν ἀναγκασθῶσιν οἱ κηπουροῦντες. αὐτοῦ δὲ μάλα σφαλλομένου καὶ διαμαρτάνοντος τοῦ ἀρχιτέκτονος, ἀσχήμων ἡ ὄψις τοῦ φυτουργήματος φανεῖ. ἀλλ' οὖν τῆς ἀβελτηρίας ὁ χθὲς οὖν καὶ πρώην ἐγὼ τὰ τῶν λόγων καὶ μαθημάτων μάλιστα πεφροντικὼς ἁπάντων τῶν περὶ ταῦτα σπουδαζόντων, καὶ τὴν τῆς ἡλικίας ἀκμὴν ἐν τῇ ἀναγνώσει καὶ προσοχῇ ἱκανῶς τῶν ἐν ἀμφοῖν ταῖν γλώσσαιν σοφῶν καὶ κομψῶν δεδοκιμασμένων, ἀπασῶν γε τῶν οἰκονομικῶν σπουδῶν ἀμελήσας καὶ κτησικῶν, νῦν ἐργασμένης γῆς καὶ πεφυτευμένης κηδόμενος ἔσομαι. καὶ νὴ δί' εἰς τοῦτό μοι ὡς ἔοικεν τῆς παιδείας ἡ σπουδὴ περιέστη δυοῖν ἢ τρισὶ μησὶν, ὥστε τὴν γραμματικὴν ἐκμαθεῖν δήπου,

αὐτίκα δὴ μάλα μεταμεμαθηκὼς οἶμαι τὴν χρηματιστικὴν ἔσομαι καὶ ὅσγε τὴν κατ' αὐτὴν δύσιν ἐνασχο-
λημένην ἔχειν ὁλοσχερέστατα, ἐν τοῖς μαθήμασι τοῖς ἐλευθερίοις ἄνωθεν, νῦν ἔξω τοῦ νοῦ πεποιημέ-
μένον δυοῖν ἐπιμελείαιν ἀντεστηκυιῶν ἀλλήλαιν, ἀνθελκούσαιν δ' ὁπωσθὲν ἐμὲ δυοῖν ταῖν ἐναντί-
λαιν τῶν τε μαρλιανῆς καὶ τῶν ζαμμαυριωνῆς, πλὴν ἀφεικυίαιν. τοῦτό μοι δὴ μηνύειν σοι διὰ
ἐπιστολῆς ἐπῆλθέ μοι, τοῦτο μοι ἀφορμὴν ζητοῦντι καὶ ὑπόθεσιν τοῦ ἀντιγράψαι. (ἐχρῆν γὰρ ὡς
ἔοικεν, ἀντιξενίζειν τῷ λόγῳ πρὸς τὸν προκαλούμενον) τοῦτο δὲ, ἵν' εἰδείης συμφέρειν πρός τι ἐμοὶ ἐμ-
πεπηδηκυῖαν φροντίδα ἔχοις, μὴ τοὐντεῦθεν ἀμελήσῃς. οἶδα γὰρ τὰ παρ' ὑμῖν πρόσοικα τὰ πρώϊ-
μα, θαυμαστὸν ὅσον ὄντα. διαβόηται. ἐπὶ δὲ ταύτῃ τῇ ἀσχολίᾳ καὶ τὴν γυναῖκα λοχευθεῖσαν τότε
εἶχον, ὅτε τὴν ἐπιστολὴν ἔγραψα, ὄγδοόν μοι τουτὶ τὸ παιδίον εὐτυχῶς γεγεννηκυῖαν, ὅπερ
ἕνεκα χάριν τῷ θεῷ οἶδα καὶ ὁμολογῶ. περιβιοῦντάς γε μὴν ἔτι καὶ νῦν ἄρρενας ἕξ ἔχων παῖ-
δας, ἑνὶ θυγατρίῳ τέρπομαι ἔτι νηπίῳ, μάλα ἡδέως ἐμῇ τραπέζῃ παρασιτοῦντι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
ἡμῖν περὶ τὴν οἰκοδομικὴν ἐστὶ καὶ τὴν τοιαύτην περιεργίαν, ἣ μάλιστα ἐνοχλεῖ, ὅπερ καὶ αὐτὸ
φιλεῖ πολλάκις παρενοχλεῖν τοῖς τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων προῃρημένοις καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ,
ἡ ἔνδεια τῶν χρημάτων. αὕτη γὰρ τὸ βαρύτατον ἄχθος ταῖς ἐμαῖς φροντίσιν ἐπιτίθησι. ἐπεὶ
τί τῶν σπανιζόντων χρημάτων πρὸς τὴν οἰκοδομικὴν καὶ τοιαύτην πραγματείαν; ἀλλὰ τί ἂν πά-
θοις, ὅπου οὐδ' ἄν τις μεταμελός σε ἔχοι τῶν ἐπιχειρηθέντων, οὐδ' εἰ μάλιστα μεταμέλοι τούτων, οὐδ' ἐν
τι μᾶλλον ἕξεστι τὴν ἀβελτηρίαν ἀναθέσθαι. ἀλλὰ μὴν τήνδε τὴν δίκην ἔγωγε ἀσμένως ὑπὲρ σοῦ ἀπο-
λογοῦμαι δικαστοῦ, οὐ χαλεπῶς δὲ οἶδ' ὅτι οὐδὲ τραχέως ἔχοντος τοῖς τοιαῦτα πλημμελήσασι.
πῶς γὰρ, ὅς γε τὴν ἀντὶ ταύτην τῆς δυσβουλίας γραφὴν καὶ οἰκομανίας ὑπέφυγες; ὥστε διὰ ταῦ-
τα οὐκ ἂν ἀκότως καταγνοίης μου πολλὴν ἀσυνεσίαν. καὶ σοῦ γε εἵνεκα ἀδεῶς ἔχω περὶ τοῦδε, ἐπεί τοι
οὐκ ἂν φθάνοις καὶ σαυτοῦ καταγνοὺς τὸ αὐτὸ πλημμέλημα. καὶ μοι δὴ καὶ τάδε σοι τὰ περὶ ἐμὲ
ἐγνωσμένα εἶναι χρῆν ἄλλως. τὰ γὰρ τῶν φίλων εἶναι κοινὰ πεπαροιμιασμένον ἐστί. καὶ μὴν πρὸς τῷ
ἀδελφοὶ ὑπάρχειν αὐτοί, ἐπεὶ ὅτι δὴ οὐκ ἐσμὲν ἄλλως φίλοι οὐκ ἂν ἔξαρνος εἴης. ἀμέλει καὶ τουτὶ τὰ
γράμματά σου τὰ ἔσχατα μαρτυρήσουσι. εἰσὶν ἄρα καὶ παιδία καὶ κτήματα, εἰ εὐτυχία ἢ καὶ
δυστυχία ἐμοί τε καὶ σοὶ κοινά. σύ γέ τοι παιδείαν ἀξιοῖς εἶναι κοινήν, τὸ δὲ ἡμιώβολον τῶν ἡμετέ-
ρων χρημάτων, ὅς γε ὅτι ἂν τύχῃς διαπράξειας, ὅτι ἂν ἐστὶν μεταξὺ ἀναγινώσκοντί σοι, τοῦτο δὴ σύμπα-
σαν ἀφθόνως ὥσπερ τί χρέος εἰσπράττῃς. μετ' ἐγὼ δέ τοι σοῦ ἀπαιτήσαντος οὐχ ὑπόδικος γέγονα
τῆς προθεσμίας, τουτέστι τοῦ ἐνδεχομένου καιροῦ, οὐδέπω καὶ τὴν μορφὴν ὡς δέον, ἀλλὰ τῶν δυσνοήτων
καὶ δυσειδέκτων ὄντων τούτοις μαθὼν ἔχω, ἐκμαθεῖν σε τοῦτο καὶ ἐν τοσούτοις γε μησί, τηλικοῦτον
χρόνον καὶ πόνον κερδήσαντα. σὺ μὲν οὖν ταύτης ἐμοὶ κοινωνήσεις τολοιπὸν τῆς ἀπαιδίας ἔτι
πολυπαιδίας, καὶ ἑκών γε δὲ οἶδ' ὅτι κοινωνήσεις. ἔγωγέ τοι τῶν κτημάτων τουτωνὶ προθύμως ἂν μετα-
δοίην ἀδελφῷ. οὐ γὰρ οὖν τὰ ἡμέτερα εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον τουτονὶ πῶς ἕξειν μέλλει τὸν τρόπον.
συμμαθηταὶ τῆς παιδεύσεως ὀρεγόμενοι τῆς διττογλώττου, πάντων μετὰ τῶν ὑπαρχόντων ἀλλήλοις δια-
πλεύσομεν μεταδιδόντες ἐν μέρει καὶ μεταλαμβάνοντες κατὰ τὴν ἐνδεχομένην χρείαν. μετὰ δὲ πά-
σης εὐγνωμοσύνης δὲ κρίνοντες ἀλλήλους ἐκ τῶν ἐνόντων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀντευπαθόντες, μηδὲν ὑπο-
λογιζόμενοι ἐν οἷς ἀλλήλους ὠφελήσομεν, μηδένα λόγον ποιούμενοι σμικρολόγως, ὅτι τῶν δεδο-
μένων, ὅτι τῶν ἀπειλημμένων, μηδὲν ἀναβαλόμενοι εἰσπράττειν ἢ εἰσφέρειν, ὡς ὅτι ἂν παρέχωμέν τε
καὶ κομισώμεθα, πᾶν εἰς τὸ κοινόν τι τιθέμενον. οὕτω γὰρ οἶμαι ὑπαγορεύει τὸ δίκαιον τῆς
ἀκεραίου φιλίας, ὅπερ ἐξήγησιν καὶ ἐφορείαν οἱ πάλαι σοφοὶ τῷ Διῒ καθιζέουσι, φίλιον ἐπικα-
λοῦντες. ἐῶ νῦν μνημονεύειν τὰ τῆς συγγενείας δίκαια, καὶ τὰ τῆς ὁμωνυμίας τῆς ἐμφυλίου. οὐ γὰρ ἂν ἠγνόη-
μην ὅτι τὸν ὁμόγνιον Δία, ὅτι τὸν πατρῷον τὸν τούτων ἐφορεύοντα τῶν οἰκειοτάτων, κρεῖττον ἔχειν τὸ θεῖον
τῆς φιλίας προστατεύοντος. σοὶ τοίνυν ἤδη ὡς ὁρῶ τῆς ἑλληνικῆς λόγων σπουδῇ προσεχομένῳ, καὶ
οἱονεὶ προσεστηκότι, συνεπικεκυφέναι μὲν χρῆν. σὺ μέν τοι ἐν μέρει τῶν τοσούτων μοι μεταλαβεῖν ἐπιστρο-
φὴν δεῖ καὶ μεριμνῶν οἰκονομικῶν, καὶ φιλοσόφως δὲ ἅμα ἐπιμεληθῆς τῶν τέκνων ἐμῶν τε καὶ σῶν.
ὥσπερ γὰρ ὁρᾶν μοι προσήκει ἐν τῇδε τῇ σπουδῇ πορρωτέρω που προβεβηκότι, ὅπως σε μὴ οὗτος ὁ μόχθος
μὴ καταπονήσῃ λιπαρέστερον τοῖς βιβλίοις ἐπικύπτοντα, καὶ τήνδε σοι τὴν ὁδὸν διερχομένῳ τὰ τρα-
χέα καθομαλίζειν καὶ δυσδιεξίτητα, ἐν οἷς αὐτὸς μέμνημαι ἐνισχόμενος καὶ κακοπαθῶν, οὕτω τοι
συνεπιληπτέον ἐστί σοι τῶν φροντίδων ἐμοὶ τῶν πατρικῶν καὶ τῶν περὶ τὴν οἰκονομίαν, μὴ περιοπτέον τοσούτοις
με λογισμοῖς φιλοσοφικοῖς ἅμα καὶ οἰκοδεσποτικοῖς ἄντικρυς ἀλληλομαχοῦσι περιτυγχανόμενον. καὶ
γάρ τοι τοῦτο δὴ ὡς ἀληθῶς ἐστὶ φιλικόν, οὐκ ἀχθομένῳ μὲν ὑπὸ τοῦ πόνου τῷ φίλῳ συναράσθαι τοῦ
βάρους, καὶ ἄκροις τοῖς δακτύλοις (ὡς ἡ παροιμία φησὶ) προσθιγγάνειν τοῦ ἄχθους, ἀλλ' ὅπως δήποτ' οὖν

ἀπαλλάξαι τοῦ καθήκοντος. ἀφελῶς δὲ καὶ ἀγνωμόνως καὶ μετὰ τοῦ βελτίστου συνειδότος συνάρασθαι τὸν πόνον, τοῦτο δὴ ἐμοὶ δοκεῖ τῶν γνωριζόντων εἶναι τὴν πίστιν τῆς φιλίας ἀγαθήν. καὶ μὴν καὶ χωρὶς τούτου τοὺς ἐμοὺς σύγγε παῖδας εἰκότως ἂν διὰ μνήμης καὶ ἐπιμελείας ἔχοις οὐ περὶ τυχόντος. εἰδότα γε δήπου ὡς ἄρα τῶν γένει τῶν τῶν βυζαντίων δύο γε μόνοι ἐκ πολλῶν ἀδελφῶν παιδοποιΐαν ὡς ἂν ἔπειτα ἐργαζόμεθα, ἐγώ τε καὶ Δράκων ὁ τῇ ἡλικίᾳ μέγιστος, ὥσπερ καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ πολυγόνος, ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα ἤδη κινδυνεῦσον ἀφανίζεσθαι, ἐπαναστῆσαι πάλιν ἂν εἰς τὸ φῶς καὶ πολλαπλασιάσαι διὸς τὸ ἐγγύς. οὐκοῦν ἑαυτοῖς μὲν πράγματα πράττομεν ἡμεῖς οἱ παιδοποιούμενοι, σύμπασι δὲ κοινῇ τοῖς συμφύλοις καὶ ὁμωνύμοις οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τούς γε περὶ παιδείας ἐφικομένους, πόρρω βαίνειν προσήκει. ὅπερ τε ὁ πατὴρ ὁ ἡμέτερος ἐγέγραφεν ὄνομα καὶ γένος, εἰς τὸ πλῆθος τῶν ὄντων ἐπανήγαγε μονονουκὶ ἤδη ἐξαλειμμένον, (εἷς γὰρ αὐτὸς τῶν βυζαντίων ἄρρην περίλοιπος ἦν ὥστε κἀμὲ εἰδέναι) τοῦτό γε ἐκ τῶν πολλῶν ἐξαιρεῖν καὶ λαμπρὸν ποιεῖν ἀποπειρᾶσθαι. ἐν τούτῳ δὲ δὴ τῷ ἀγῶνι μόνοι τῶν ἀδελφῶν ἐγώ τε καὶ σὺ ἀπονίψασθαι δοκοῦμεν. καὶ ἔγωγε ἐν τούτῳ πρότερος προϊέναι εὐτυχῶς, βοηθῆσαι τοὐμὸν μέρος ἐπανισαμένῳ τῷ ὀνόματι ἐπιχειρήσας οὐ καταβεβλακευμένως, ἀλλὰ πρὸς τὸν πόνον ἀπεύθυνσε τὸ ἀποβεβηκὸς ἔργον, καὶ κατώρθωταί μοι τὸ ἐγχείρημα, ἀλλ᾽ ὁ πολὺς ἐκεῖνος πόνος καὶ περιττὸς ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ. ἀδηλεῖν γὰρ ἄρα ποτὲ οἱ δυνάται τῶν ἀμφὶ λόγοις ὄντων. ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐστὶν ἢ ἐπὶ τῇ τύχῃ ἐστί, τῇ διαιτώσῃ τὰ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους ὥσπερ πολυμήχανος πολλάκις καταδιαιτήσασα τῶν καλῶς ἀγωνισαμένων, τοὺς βραβεῖς καὶ χάριτας ὡς νενικηκότας ἀναπείσουσιν ἔλαχε δευτεραγωνιστοῦσι. σὺ δὲ ἐλάττω μὲν ἔτι γεγονὼς οὐχ ὅπως ἐμοῦ προαγωνισάμενος δεύτερος τῇ εὐφυΐᾳ, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῦ γένους ἡμῶν οὐδενὸς τυγχάνεις ὢν ἐλάττων. καὶ φαίης ἂν τις, ἀλλὰ σὲ ὦ λῷστε πρόνοιαν ποιεῖσθαι μᾶλλον προσήκει περὶ τῶν παίδων ἀγωγῆς, ἢ οὕτως πολύπαιδα, ἢ τοῖς συγγράμμασι τοῖς τῶν λογοποιῶν καὶ τῶν καλλιγραφησάντων τοσοῦτον χρόνον ἐνδιατρίβειν, τῇ τούτων δὲ καταλληλότητι ὥσπερ φανεὶ ταῖς τῶν σειρήνων ᾠδαῖς κατακηληθέντα, ταῖς ἐνιείσαις θέλκτρον τι προσαγωγὸν τοῖς ἀναγινώσκουσι. τοῦτο γὰρ ὡς ἔοικεν ἐστὶν ὅ φασι λῆρον ληρεῖν. ἐπεὶ δὴ καὶ ἡ ἀηδὼν αὕτη λέγεται, ἐπειδὰν περὶ τοὺς νεοττοὺς ἐνασχοληθῇ, οὐκέτι τὰς ᾠδὰς ἐκείνας τὰς δαιδαλοφώνους μελετᾶν, ἀλλὰ τί ἂν πράττοιμι. ἐμμενετέον γὰρ ἦν δὶς ἀποδεχόμενος τοσοῦτον χρόνον διετέλεσα. πῶς γε ἐν ἄλλοις μᾶλλον ἂν ἐνασμενίζειν δυναίμην. ἐναπτύξαι γοῦν δέδοκταί μοι καὶ ἐν τούτοις τοῖς εὐσταθῶς προαιρεθεῖσιν ἄλλως τε ἐπειδὴ ἐν αὐτοῖς τὸ ἐφόδιον τὸ τοῦ γήρως ἔφθημεν τεθησαυρικότες. τῶν δὲ παίδων ἀγωγῆς ἐπιστροφὴν ποιοῦμαι ὡς οὐκ ἐνδεᾶ ἔχεις ἕνεκα τῆς μετρίως μετριότητι μὲν σὺν ζῆν εἰωθότι καὶ φιλολογίᾳ σύντροφος, εἰκότως ἂν κἀν τούτοις πλείω τὸ περισωμένον. καὶ μὴν καὶ εἱμάρθαι μοι πέπεισμαι πόρρω που περὶ πολυπραγμοσύνης περὶ τοὺς λόγους καταζῆν τοὺς σπουδαίους, καλῇ γε δὴ καὶ αὐτάρκει πενίᾳ ἐμφιλοσοφοῦντα, μὴ γένοιτο γὰρ ἡμῖν τῶν ἀναγκαίων τῶν τε καθ᾽ ἡμέραν καὶ τῶν πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ἀπορεῖν, τοῖς τε ἐν εὐπορίᾳ ἀποκυλινδεῖσι καὶ τῶν σπαργάνων μὴ παραβῆσιν ἀπολαῦσαι ἀμέλει καὶ τούτου ἔγωγε ἄδειαν ἔχειν μοι δοκῶ, περὶ προνοίας διδούσης τοῦτό τε μοι τὸ φρόνημα, δι᾽ ὃν καὶ ἀπολακτίσαι τὴν δύναμιν περὶ τύχης, τὴν καταχαριστικὴν τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἐνοχλούντων τοῖς φιλολόγοις. καὶ δὴ καὶ τὴν ἄγαν ἐνίων περιουσίαν, τὴν τε τοῦ βίου πολυτέλειαν οὐ πάνυ τι εὐδαιμονίζοντες γὰρ καὶ τῶν σπουδαίων καὶ ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν φλαύρων καὶ ἀδοκίμων, οὐκ εὐθὺς ἐπιρρέοντος πλούτου πολλὰ χαίρειν τοῖς τε λόγοις τοῖς τε λογιωτάτοις τῶν ἀνθρώπων ἔφρασε ὡς οὐ χρησιμεύσειν δήπου τὴν φιλοσοφίαν τοῖς ἀπείροις ἐνασχολουμένοις, ἢ ἔχουσάν γέ πως τὴν φιλοσοφίαν ἀπεστραμμένως καὶ ἀνθελκόντως τοῖς πλείοσι τῶν κτημάτων. διόπερ τῆς εὐδαιμονίας ἐγγυτέρω εἶναι νομίζω τοὺς ὀλίγα μὲν κεκτημένους, καὶ σύμμετρα φιλοσοφίᾳ τῇ πολιτικῇ, αὐτοὺς δὲ εὐσχημονοῦντας, μηδὲν παρ᾽ ἀξίαν πράττοντας μηδὲ πάσχοντας παρὰ τὸ ἐνδεῖσθαι. ἴσμεν δὲ καὶ ἄλλως ἀγαπητέον εἶναι τοῖς ἐπικεκλωσμένοις γινομένῳ εὐθὺς ἑκάστῳ ἂν ἑκόντας ἂν ἄκοντας, ὁπηνίκα ὁ θεὸς ἐστὶ τῶν ἑαυτοῦ κύριος ἀνδραπόδων, πασῶν τε τῶν μοιρῶν καὶ τῶν εἱμαρμένων κληρωτὴς αὐτοκράτωρ. καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῶν ἀνθρώπων ἰδίαν ἐφ᾽ ἑαυτῷ μοῖραν ἔχει, κἂν τινες ἰσχυρίζωνται φάσκοντες τῶν εὐφυεστάτων ἕκαστον τὴν τύχην ἑαυτῷ παρασκευάζειν. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐπὶ τῶν θεάτρων ἐστὶ τὸ τῇ εἰκαίᾳ τάξει ἕκαστον ἡμῶν προσκληροῦσθαι κατὰ τὴν ἀξονίαν τὴν αὐτοῦ. ἴσως γοῦν καὶ τοῦτό πως ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστί, καὶ ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ, τὸ ἀγνωμόνως τε καὶ ἀκόσμως κατὰ χώραν μένειν τὴν τεταγμένην. ἐπεὶ ἀτακτήσομέν γε παρὰ τὸ εἱμαρμένον ἡμῖν ἄλλως βιαζόμενοι, τουτέστι παρὰ τὸ διεγνωσμένον ὑπὸ περὶ προνοίας τῆς ἐν οὐρανῷ. οὐ γάρ ἐστιν ὅπως ἀριστεύσουσιν οἱ στρατιῶται τοῦ στρατηγοῦ, μὴ αὐτοὶ ἀρεσκόμενοι τοῖς ἐπιτάγμασιν αὐτοῦ, τοῖς τε κατὰ τὴν παράταξιν, καὶ τοῖς κατὰ τὴν παρεμβολὴν

τὴν πεισμένην τοῖς στρατοπέδοις. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ταῦτα μᾶλλον καὶ φιλοσοφικώτερα ἢ κατὰ τὴν ἐπιστολήν. νῦν οὖν ἤδη βαδιοῦμαι ἐπὶ τὸ τῆς ὑπονοίας τῆς σῆς. ἄφης γὰρ δεδοικέναι μή πη ἀντιγράψας καὶ ἀποκρινάμενος ἔγωγε ταῖς ἐπιστολαῖς σου, ἀπεκάμω πλείστων ἢ ἀποκνῶ. δηλονότι δυσχεραίνοντά σε ἐξητημένος περὶ τοῦ ὀφλισκάνω ῥήματος, τῆς πάλιν εἰρημένης ὑπὸ σοῦ ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἐπιστολῇ τῆς ἐρωτηματώδους. καὶ γὰρ ἔστερξας δὶς ἡμᾶς ἀντιγράψαμεν διαφεροῦντες τὸ ῥῆμα. διὸ δὴ ἐπιστραφεὶς ὡς δέκεσιν, ἀξιοῖς καὶ παρακαλεῖς πρὸς τῆς φιλολογίας τῆς κοινῆς, μηδὲν ἀνιᾶσαί με μηδὲν, μηδὲ καθυφεῖσθαι, μηδὲ κάμνειν ἀντιγράψαντα. ἀλλὰ γὰρ τοιοῦτό σε ἀληθοῖο, ἀπεστάλωσαν ἂν αὐτίκα δὴ μάλα τῆς θερμῆς τοῦ σοῦ δὲ σπουδῆς τῆς περὶ τὰ ἑλληνικά. ἐφικέσθαι γὰρ οὐδὲ ἐξεῖναί σοι χρεὼν ἀφελῶς τε καὶ ἐλευθέρως πάντα, πρὸς φίλον ἀποδεῖν καὶ παρ᾽ αὐτοῦ αἰτεῖσθαι, ταύτην γε τὴν ἐξουσίαν τῆς φιλίας ἐχούσης, καὶ καλῶς ποιεῖς σύ γε καὶ ἐν δέοντι ἔφης. ἵν᾽ οὖν μὴ ἐγκαλεῖν εἰς τὸ ὕστερον ἔχῃς μοι ὡς ἀποκόψαντι τὴν προθυμίαν σου τὴν περὶ τὴν καλὴν, ἰδοὺ δὴ ταύτην τὴν ἐξουσίαν περὶ ἐμοῦ δίδωμί σοι, ἐφεῖναι ἐξέσται σοι ἑκάστοτε ἐρωτᾶν τε καὶ ἐπερωτᾶν καὶ πάλιν προσεπερωτᾶν περὶ τῶν αὐτῶν ἃ ὅπη σοι δοκοίη. ἐμοὶ δὲ ἂν πάλιν ταύτην τὴν ἀνάγκην ἐπιτάξομαι, τὰ αὐτὰ εἰπεῖν τε καὶ ἐπειπεῖν καὶ πολλάκις προσεπαπειπεῖν. τοσοῦτον ἀποδέω τοῦ ἀπειπεῖν ἐν τῷ χαρίζεσθαί σοι, καὶ τῇ φιλίᾳ δίκαιον ἀπονέμειν. ἀπαλλάχθητι οὖν τουδὶ τοῦ φόβου, οὕτω τε περὶ τούτου τοῦ πράγματος φρόνει, ὡς ἐμοῦ οὐδέποτ᾽ ἂν ἀπαγορεύσαντος οὐδέ σοι ἀχθεσθέντος, ἐρομένῳ γε δὴ ἄξια τῆς ἀποκρίσεως. οὐ γὰρ ἂν ἀποδεξαίμην τοὺς σμικρολογουμένους καὶ οὐκ εἰς δέον παρενοχλοῦντας. ἔνθα δὴ καὶ τοῦτο οὐκ ἂν φυλαξοίμην ἐπαγγέλλεσθαι, ὥσπερ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐπαγγελίᾳ διαφιλοτιμούμενος πρὸς τὸν φίλον καὶ ἀδελφόν, οὐ πολλῷ δυσεπικριτώτερά μοι ταῦτα εἶναι τὰ ἀπορήματα τὰ παρὰ τοῖς λογογράφοις, ἢ ἃ περὶ τῶν λατινιστὶ συγγεγραμμένων τύχοιο, ἅμα ἐπεὶ τοῖς ἐσφαλμένοις τῶν βιβλιοτύπων ἢ αὐτῶν δὴ τῶν ἐπανορθωτῶν ἐντυγχάνω, διὰ πολλὰ ἐπιπλάζεται ἐν ταῖς τῶν ἑλλήνων βίβλοις, ὡς δὴ καὶ ἐν ταῖς τῶν ῥωμαίων. ἴσθι οὖν ἀδελφὸν καὶ συμμαθητὴν ἀληθῶς συναίρεσθαί σοι τὸν πόνον πρόθυμον καὶ εἰς τοῦτο ἀτρεπτότατον, εἰς ἄκρον δὲ ἐν προαιρέσεως σὺν θεῷ ἢ ἐγγὺς ἀφιξόμενος. αὐτὸς γὰρ πρὸς τῷ κεκρατηκέναι ἤδη τῶν δυσεφίκτων μοι δοκεῖν καὶ δυσχερῶν, προσφιλοπονήσω δὴ τούτοις τοσοῦτον ἐπιμελέστερον διὰ σέ. θαυμάζεις τάχα που τὸ ἀλαζόνευμα τὸ ἐμὸν καθάπερ ἐπαγγελλομένου πάντα καταννοηκέναι τὰ χαριέστατα ἐν ἀγλωττίας τῶν ἀττικῶν, αὐτοδίδακτον σύ γε μὲ εἰδὼς καὶ ὀψιμαθῆ. εἰ μέντοι τὸν νοῦν προσέχοις τῷ πράγματι, οὐδὲ μίαν ἂν οἶμαι ἀλαζονείαν καταγνοίης μου. πῶς γὰρ ἂν κομπάζειν ταῦτα καὶ μάτην ἐνδείκνυσθαι δοκοίην, ὁ περὶ τούτους τοὺς λόγους ὑπὲρ εἴκοσιν ἔτη ἐνδιατρίψας, καὶ μικροῦ δεῖν τῇ σκέψει ταύτῃ προσπεφυκώς, ἀμελήσας τῶν ἄλλων. μεταξύ γε μόνον συνεσχολακὼς ταῖς τῶν λατίνων βίβλοις. καίτοι γε τὸ ἐλευθεριάζειν καυχώμενον πρὸς ἄνδρα ἀδελφόν τε καὶ φίλον δ᾽ οἶδ᾽ ὅτι οὐδεὶς φθόνος. φέρε δὴ ὦ ἀδελφὲ ἀφελῶς χρὴ τῷ ἀδελφῷ ἐλευθερίως σοι καὶ οἰκείως τὰ αὐτοῦ ἀνοίξαντι καὶ προχειρισαμένῳ. μέμνησο δὲ ὅμως μιμεῖσθαι τοὺς χρηστοὺς τῶν δανειστῶν, καὶ μὴ σκληρῶς εἰσπράττειν ἡμᾶς οἱονεὶ ὀφείλημα ὅπερ ἂν προσκρούσῃς δυσνοήτῳ διερχόμενος τὰ τῶν παλαιῶν. μὴ γὰρ ἐπιεικῶς δανεῖσαι οὐχ ὅπως ἑκάστοτε προσφέρονται τοῖς χρεωφειλέταις τοῖς ἑαυτῶν, ὡς τὸ χρέος τὸ αἰτηθὲν ἀμηγέπη ἐκτίσει ἐάν τε δύνωνται ἐάν τε μή, ἀναγκάζειν. ἐν ὅρκῳ μέντοι πίστει ἔσθ᾽ ὅτε ἢ διεγγυῆσαι αὐτοὺς ἀφιᾶσιν ἐν τῷ παρόντι. τοῦτο δὲ διαμαρτύρεσθαι οὐκ ἄτοπον ἡγοῦμαι, παρ᾽ ὅσον οὐδὲν ἔνια τῶν ἐνδοξοτέρων συγγραφέων καὶ λογογράφων συνεστῶτα ἀξιώματι, ὡς παρὰ ῥωμαίοις οὕτω καὶ παρ᾽ ἕλλησιν. ἔρρωσο, ἐν Παρισίοις, Ἰανουαρίου μηνὸς, ὃν Πλούταρχος Ποσιδεῶνα εἶναί φησι παρ᾽ Ἀττικοῖς, ἐν ὥρᾳ ἐπὶ δέκα. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν οὐκ ἐπιθήσω πρότερον πρὶν ἢ γνώριμόν τινα ἄνδρα καὶ ἀξιόχρεων εὕρω.

Βουδαῖος Ἰανῷ Λασκάρει τῷ Ῥυνδακηνῷ εὖ πράττειν.

Πολλάκις θαυμάζειν σου ἐπέρχεταί μοι ὦ φίλη μοι κεφαλή. ἤτοι γὰρ ἀμνησίας τινὸς οὐδέν τι φιλοπρεπεστέρους ἐπαιτιῷτ᾽ ἄν σέ τις, ἢ ὄκνου γέ τινος ὑποθωπευτοῦ, ἀεὶ τὸ ἐγκείμενόν τε καὶ τὸ παράχρημα εἰς τὴν ἐπιοῦσαν καὶ τὸ ὕστερον ἐπαναβαλλομένου. οὐδὲν δὲ δὴ πέρα τούτου ἂν κατηγορῆσαί σου τολμῴην, ἐξητασμένου γε φίλου καὶ ἀνακεκριμένου πεπληροφορημένως. ἄλλως τε μὴ γένοιτο δεύτερόν τι ἐμὲ περὶ σοῦ ὑπιδέσθαι, ὃν δὴ μέγα κῦδος ἀχαιῶν ἀποκαλεῖν εἴωθα. φέρε δὴ εἰ πρὸς δία τὸν φίλιον ἐγγίνοιτο ἀγνωμοσύνης προσκαλέσασθαι τῷ Βουδαίῳ τὸν Λάσκαριν, ἔπειτα τίς ἄλλος ἢ σὺ νῦν τῶν δικαίων τῶν ἐκεῖ ἔφορος, τίνος ἂν ἀφορμῆς τύχοι, ἢ ποίαν τινὰ ἀπολογίαν ἐνστήσασθαι ἂν οἴει. θαυμάζω δ᾽ ἔγωγε ὅτι ποτὲ ὁ Δημοσθένης ὁ σός, εἰ νῦν σοι συνὼν ἐκ τῶν ὑπογείων διαστάς, ἀντειπεῖν ἂν ἔχοι μὴ οὐ δεῖν τὴν δίκην σε ταύτην

ὄφλημ. πῶς γὰρ οὐκ ἂν δεινὰ παθεῖν ἡμᾶς ἀποφαίνοιτο ὁ δικάζων, εἰ οὐδὲ μιᾶς ἐπιστολῆς ἀξιωθῶμεν ὑπὸ σοῦ φανέντες δῆ, ὅτι δὴ αὐτὸς ἠξίωσα ἡμᾶς οὐ τῆς τυχούσης ὑπὸ τοῦ ἰσοθέου τινὶ δεῖ; ἢ ζῶ καὶ λόγει τί εἰπεῖν ἂν ἔχοις αὐτὸς, καίτοι περ ὢν εἰπεῖν δεινότατος φανεὶς ἀσιδῆς τῆς τύχης, τῇ πίστει καὶ τῷ καθήκοντι πολλὰ ἐξεῖναι φάναι προσῆκον ὢν περὶ ξένης φιλίας, ὅκνῳ γὰρ εἰπεῖν τῆς ἑλληνικῆς. εἰ μὴ ἄρα πω τοῦτο ἀμφισβητεῖται, πότερόν σοι φίλος ἐδόκουν εἶναι πιστὸς οὖν γε σύ ποτε διακωδωνίσας, οὐδὲν ἄλλον δήπου, οὐδὲ μὴν κωφὸν ἤθους φθεγγόμενον, ἀλλ' ἀπίθανον. συνελὼν δὲ φαίην ἄν, οὐδὲ τῆς φιλίας ἀνάξιον. οὐδ' εἴπου σύ γε τοῦτο φήσειας ἂν ὡς ὅτι ἀλλ' ὅλως. καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτο λέγειν ἂν ἐπιχειρήσῃς, ὡς ἄρα ἀπαγγελλέσθαι μοι περὶ αὐτῆς τῆς δὲ σοι δίκης ἔξεστι. οὐ γὰρ ὡς νῦν οὐκ ἐν δέοντι ἐγκαλεῖν μοι τότε προσῆκεν, δέον ἐμὲ γράψαντα μὲν πρότερον, οὕτω τοι κατηγορεῖσθαι μὴ ἀντιγράψαντός σου. πῶς γὰρ ἔτι; οὐ τοῦτο ἀπαιτεῖ τὰ νόμιμα τὰ φίλια, ὁπότερος ἂν τῶν φίλων δὴ ἔχων τούτων τοῦ δαίμονος ἀγαθῶν τύχῃ, τοῦτον μὲν παραυτίκα θατέρῳ ἀπαγγέλλειν; ἐκεῖνον δὲ ἀντεπιστέλλοντα συνήδεσθαι τῆς εὐτυχίας αὐτῷ, δυστυχίᾳ μὲν τοι ἂν θατέρου χρησαμένου, τότε τὸν δὴ ἔχοντα ὑπάρξαι τοῦ καθήκοντος, ὡς ἐὰν τοῦτο μὴ γένηται, ἐγκαλέσαντ' ἂν μεμψιμοίρως τὸν δόξαντα περιεῶφθαι, καὶ περὶ κοινωνίας τῶν ἀγαθῶν ἀφῃρῆσθαι. οὐκοῦν τόγε σοι ἐπιβάλλον, καταλελῦσθαι ἡμῶν ἡ φιλία δοκοίη ἄν. καίτοι ἀπεῖπασθαι δὴ τηλικαύτην τε φιλίαν, οὕτω τε ἀπηρχαιωμένην, πάνυ τοι ἀλαβεντέον ἐμοὶ εἶναι ἡγοῦμαι, πρὶν γ' ἂν ἐπανευφώρωσι τῆσδέ σε τῆς αἰτίας ἕλω. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ ἄπο τοῦ παίχθω ἔστ' ἐκποδάσθω, ὁποτέρως ἂν σὺ μᾶλλον ἀποδέξαιο, ἐπειδή τοι ἐμοῦ γε ἕνεκα ἐλέσθαι σοι ἐξέσται, πότερον ἐμοὶ ἀγανακτοῦντι χρῆσθαι βούλει, ἢ διαρρίπτων. ἴσθι γὰρ εὑρήσων με εἰς ἑκάτερον μέρος εὐτρεπῆ, καίπερ ἀναπαύστως ἔχοντα πρὸς τήνδε τὴν φιλίαν, τὴν οὕτω διεδογμένην ἡμῖν κοινῇ, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους συχνῇ χρήσει κεκυρωμένην. οὐκοῦν ἐπί σοι ἔσται ἢ τὴν ἑταιρίαν ἐμπεδοῦν τὴν ἀκοσίτη, ἢ ἄκυρόν τε αὐτὴν καὶ οὐκ οὖσαν πεποιῆσθαι δικαστικόν τε ῥῆμα φάναι. ἀλλ' ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν ἀνήκεστόν τι πλημμελῶν εἰς ἄνδρα, δριμὺν ἐμὲ οὐχ ὡς ἂν τύχοι ὀργιζόμενον, καὶ δι' ἣν ἂν τύχω πρόφασιν καταπραϋνθησόμενον. οἶσθα γὰρ δήπου ὡς πᾶσι σχεδὸν τοῖς τῶν ἑλλήνων παισί, δι' ἕνα τὸν λάσκαριν αὐτὸς προσπεπόνθειν πάλαι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ὅσῳ τοῦτό τε διαγινώσκειν καὶ καθιστᾶν ἐφίεμαί σοι, ἐν τοσούτῳ οὐ μνησικακῆσαί σοι τῶν παρεληλυθότων, ἀξιῶ καὶ τὴν φιλίαν τὴν οὕτω ἀπηρχαιωμένην, τυγχάνειν τῶν δικαίων, ἵνα γοῦν καὶ τῆσδε περὶ σῆς ἀτυχίας ἀπολαύσω μεταξὺ σκεπτόμενός σου. ὁ μὲν οὖν τὴν ἐπιστολήν σοι ἀποδοὺς χρυσοφόρος ἐστὶν ὁ λογγόλιος, ἀνὴρ ἠγαπημένος ἐμοί. οὗτος λατινιστὶ ἀκριβῶς πεπαιδευμένος, προσέτι καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἥπτεται οὐκ ἀκροθιγῶς, ὥς γε ἀκηκοὼς εἰμὶ τῶν ὡμιληκότων αὐτῷ. ἧς καθόσον ἐφίκετο βέλτιον ἂν σὺ καὶ ἀγχινούστερον κατανοήσαις, ἐπὰν τύχοι σοι ἀπαντῶν. γευσάμενος οὖν τῆς εὐγλωττίας περὶ ἑλλήνων, οὕτως ἀπλήστως ἔχειν ἔφη, ὥστε ἐμφορεῖσθαι ἀθρόως παρ' ἡμῖν τοῖς ἐνδέουσι ταύτης οὐκ ἔχων, ὅθεν ἤχθη τε καὶ προήχθη αὐτό σε προσειπεῖν, ὅπως δὴ τὸ γυμνάσιον τὸ τῶν ἐπηλύδων ἑλλήνων κατακορέσαι ἂν αὐτοῦ πᾶσαν ἐπιθυμίαν, διότι ἔτι ἐξεῖσθαι ἡμῖν φράζεις, ὅπως οἰκουρῆσαί τε ἐπάναγκες. καὶ παιδείᾳ δὲ ὁποιαδήποτε στέρξαι, καὶ τὸ δὴ οἰκτρότατον, αὐτοδιδάκτῳ, ὡς οἶσθα. τοῦτο δὲ διαγνοὺς, καὶ ἀφορμῆς τινὸς τυχὼν, τῶν προσηκόντων μου αὐτοῦ καὶ φίλων ἐπιλαμβανομένων, λόγον οὐκ εἶχεν, εἰ δ' οὖν δέ μου ἤδη συσκευασάμενος τὰ ἑαυτοῦ, συστῆσαί οἱ τὸν ἐλλογιμώτατον τῶν ἑλλήνων, λάσκαριν φησὶ τὸν σὸν φίλον (οὕτω γὰρ ὁ λόγος εἶχε) τά τε ἄλλα πολὺ ἰσχύοντα ἐν ῥώμῃ, καὶ δὴ καὶ διοικούμενον τὰ περὶ τοὺς λόγους. καὶ τὴν τῆς παιδείας ἐπιμέλειαν τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ γοῦν ἀσκουμένου τὸ γυμνάσιον ἐπιτετάχθαι τὸ ἑλληνικὸν καὶ περιβόητον. εἰ μὲν οὖν ὦ φιλότης ὁ αὐτὸς ὢν νῦν τυγχάνεις τοῦ πάλαι μοι δοκοῦντι καὶ ἀκριβῶς δὲ ἐγνωσμένου, τούτῳ τῷ φιλομαθεῖ, ἐρωτομανῶς πῶς ἔχοντι περὶ τὴν παιδείαν τὴν καλλίστην, ὥσπερ ἐρωμένην αὐτοῦ ἐπίδοξος εἶ βοηθήσειν, μάλιστα μὲν τοῦ τρόπου τοῦ σοῦ ἕνεκα, πάσης περὶ ἀρεσκείας τε καὶ εὐνοίας εἰς πάντας τοὺς φιλολόγους προαιρέσεως, ἔπειτα δὲ καὶ δι' ἐμέ, ᾧ δὴ κεχαρισμένον τι πρᾶξαι ὁπωσοῦν ἂν προέλοιο. δοκεῖς δέ μοι κἂν συνάψασθαί οἱ τοῦ πόνου τὴν τε σχολὴν ἀγάγῃς ἐν πολλῇ ἀσχολίᾳ, ὅς γε καὶ τοῖς ἐπικεκυφόσι τῶν σπουδαίων συνάπτεσθαι δὴ τὴν βαρεῖαν τῶν ἐπιχείρησιν αὐθαιρέτως εἴωθας. ἄξιος δὲ δὴ περὶ βοηθείας οὗτος τυγχάνειν εἶναί μοι δοκεῖ, ὁ ἐνθένδε τὴν παιδείαν μέχρι περὶ ῥώμης μετιών. γνώσιτο μόνον αὐτῷ φανῶναί σοι τοιοῦτος, οἷος ἂν σύ γε τῇ φύσει ἀρέσκοιο. ἐπὶ τούτῳ γε οὖν ἐγγυᾶσθαι τὴν σὴν, καὶ πάντων τῶν φίλων μου βοήθειαν, οὐκ ἂν ἀπολαβοίμην ἔγωγε. πρόσειπέ μοι τὸν πρεσβύτην ἡμῶν βαρμᾶρ, τὸν βασιλικὸν δικαιολόγον ἐν τῇ βουλῇ τῇ ἀνωτάτῳ, εἰ ἄρα γ' ἔτι αὐτόθι ἐστὶ ταύτην σοι κομιζομένου. ἄνδρα μετ' αὐτὸν χαρίεντά τε καὶ φιλομαθῆ ἐν τοῖς πάνυ. ὅτου δὴ ἕνεκα προσωκειῶσθαί σοι τοῦτον καὶ πεφιλῆσθαι ἡγοῦμαι μεταξὺ πρεσβεύοντα. τὸ τοίνυν πλεῖστον ἔστι σοι μέλει τῶν ἐμῶν, ἴσθι ἐμὲ ἀπὸ τῆς ὑγιείας

μένων, οὐκ ἔστιν, ἀπὸ δὲ τῆς διανοίας οὐ κακῶς διακείμενον. παιδοτριβικήν τε καὶ παιδαγωγικὴν ἥκιστα ἐργαζόμενον. προσαγορεύει σε ὁ ἐμοῦ Φραγκίσκος ὁ Δηλοῖνος, ἀνήρ σοι πάλαι προσφιλής τε δεδοκιμασμένος, ἐμοὶ δὲ ἡμιόλιος φίλος. ἔρρωσο, καὶ διατέλει ἡμᾶς στέργων. ἐν Παρισίοις ἑκατομβαιῶνος μηνὸς τῇ δεκάτῃ ἱσταμένου πρὸ μιᾶς τῆς τροπῆς τῆς ἡλιακῆς.

Γουλιέλμος Βουδαῖος Κρόκῳ εὖ πράττειν.

Μέλλεις μὲν ὦ Κρόκε ἀμφὶ τὰ τῶν ἑλλήνων οὐ μετρίως ἐπιδώσειν, ὅσον πρὸς ἄνδρα λατῖνον ἐμὲ λατῖνος ὢν αὐτός, ἑλληνίζειν προῃρημένος τοῦ λόγου, γενναίως δὴ καὶ ἀξιεπαίνως. οὐ μέντοι τῆς φιλίας ἡμῶν τῆς παλαιᾶς ἐμνήσθης, δυσφορεῖν τε ἔοικας τὰ ἔσχατα φερόμενος τῆς οἰκειότητος νῦν παρ' ἐμοί, τῶν πρωτείων γε τυγχάνειν σοὶ προσῆκον, μνημόσυνόν τι παρέχεσθαί σε χρὴ καὶ γνώρισμα οὐκ ἀμυδρὸν τῆς ὁμιλίας ἡμῶν. καὶ γὰρ τοῦ Κρόκου ὀνόματος, ὥς γε μοι γνωρίμου ἀνδρὸς καὶ οἰκείως ἔχοντος, οὐ πάνυ τι τό γε νῦν ἔχον μέμνημαι. οὐ μὴν τούτου γε ἕνεκα δυσχερῶς σὲ δεῖ διακεῖσθαι ἢ ὅπως δὴ ἀνιᾶσθαι. οὐ δεῖ γε φθονεῖν τῶν ὑμεδαπῶν, οὓς ἡδέως τε ἀσπάζομαι δι' ἐπιστολῶν καὶ διὰ τιμῆς ἄγω, εἰκότως· ἄνδρες γάρ εἰσιν ἐκεῖνοι, ἐμοί τε καὶ πολλοῖς τῶν ἐμοῦ διαφερόντων σοφίᾳ, κεχαρισμένοι. σοί γε μὴν ἔνεστι καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ τυχεῖν, ἢν σοι τοῦτ' ἐπιμελὲς ᾖ. φέρε δὴ προσεμφερῆ σε τούτοις τοῖς Βρεττανοῖς παρέχου τοῖς σοῖς, ἵνα τε ἀξιέραστον, κἀγώ σοι ἴσα καὶ τούτοις φιλικῶς προσοίσομαι. ἴθι μὲν δὴ τῇ ἐπιστολῇ ἄνδρα προκαλεσάμενος οὐκ ἀηδῶς ἀντιξενοῦντά σοι, εἴπερ σοὶ τοῦτο κατὰ θυμόν, ἑλληνιστὶ ἀντεπιστεῖλαι ἡμᾶς. ἔσομαι γὰρ καὶ ταύτῃ τῇ γλώσσῃ τῆς φιλοπονίας ἀσκητῶν. ἔρρωσο, καὶ τὸν ἔνδοξον τουτονὶ καὶ λόγιον τὸν ἄνθρωπον, τοὺς σοι φιλτάτους πρόσειπέ μοι. ἐν Παρισίοις Νοεμβρίου τρίτῃ ἱσταμένου τῆς νικήας τῇ ὑστεραίᾳ.

Γουλιέλμος Βουδαῖος Χριστοφόρῳ Λογγολίῳ εὖ πράττειν.

Ἐκομισάμην σου τὴν ἐπιστολὴν δευτέρᾳ τούτου τοῦ μηνὸς ἱσταμένου, ἐπιδόντος του τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας κοινοβιάρχου τοῦ Βαρβολίνου, νεανίσκου γ' ἐμοὶ δοκεῖν ἀξιεράστου τῆς εὐνοίας ἕνεκα τῆς τε πρός σε καὶ τοὺς ἄλλους πεπαιδευμένους. ταύτην δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἡδέως πρῶτον ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἐπῆλθόν τε καὶ προσεπῆλθον εἶτ' ἠρέμα δὴ ἀνέγνων, τοτὲ μὲν τοῖς γράμμασιν ἐνασμενίζων τοῖς σοῖς καὶ ταῦτα ἑλληνιστὶ φθεγγομένοις, τοτὲ δὲ γλιχόμενος μανθάνειν τὰ περὶ σοῦ. οὐ μέντοι, οἴκοι ὢν τὴν ἐπιστολὴν ἐδεξάμην, ἀνὰ γὰρ τὸ ἄστυ ἀποδόντι μοι παρεδόθη, ὅσον τε οὐδέπω εἰς ἔπαυλιν ἐξιόντι· ἐπεὶ παραυτίκ' ἂν ἐγὼ ὑφ' ἡδονῆς ἀντεπεστάλκειν. γὰρ ἂν ἠνειχόμην μὴ οὐχί σε τοῖς ἴσοις γοῦν γράμμασι παραυτόθεν ἀμείβεσθαι, τόν γε προκαλεσάμενον ἐμὲ εἰς τουτὶ τὸ πεδίον οὐ δυσκλεέστερον ἐμοί. δι' ἐνάτης δὲ δὴ ἡμέρας εἰς πόλιν ἐπανιών, τά τε οἴκοι διαθέμενος, καὶ τῶν παρέργου ἀπαλλαγείς, πρὸς τοὺς λόγους ᾖν ἠρξάμην εἶναι πάλιν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον σχολὴν ἤδη μοι ἄγοντι, ὅτε περ ἀρξαίμην σκεπτόμενος τὰ γράμματά σου πάλιν ἐπιλέξασθαί μοι ἐπῆλθεν, συνηδόμην γε σοὶ αὖθις τῆς σπουδῆς τῆσδε ἀναγνούς, καὶ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἄγαν ἐν παιδείᾳ τῇ ἑλληνικῇ. πῶς γὰρ οὐκ ἂν συνέχαιρον, ὅς γε σοὶ τῆς προαιρέσεως ταύτης εἰσηγητής, σύμβολος, συναινέτης ἐγενόμην, καὶ δὴ καὶ ἐνθένδε ἀπελθόντι συστατικὴν ἐπιστολὴν ἐχαρισάμην πρὸς ἄνδρα ὃν μάλιστα συσταθῆναι σὺ ἐπεθύμεις. καὶ μὲν δὴ καὶ τοῦτο προσθείην ἂν (ἀπέστω δὲ φθόνος) ὅς γε τῶν τε γνησίων τῶν γραμμάτων σπουδὴν ἐλευθεροπρεπῶς τε καὶ ὁλοσχερῶς ἐκπρεπῆ καθηγητὴς τοῖς σπουδαίοις τοῖς γ' ἐνταῦθα γέγονα· καλοῦ τε τοῦ ἐπιτηδεύματος τοῖς Κελτοῖς τοῖς κατ' ἐμὲ κατῆρξα. οὗ δὴ ἕνεκά τις ὑπάρξειν εἰς τοὐπίσω προσδοκῴην ἄν, εἴγε τῶν ἐκδεχομένων τὰ αὐτῶν ἐτύγχανον ὤν. ἀλλ' εἴπωτε μοι ὁρῶ τὴν παιδείαν ἥκιστα χεῖρον σοί τε κἀμοὶ εἶναι πολυσπούδαστον. ἀμέλει τό γε εἰς ἐμέ, οὐδενὶ οὐδὲν ἂν παραχωρήσαιμι, οὐδ' ὑφείμην ἂν οὐδὲν οὐδενὶ τῶν σπουδαστῶν, τοῦ μὴ οὐχὶ ἀπεχθῶς τε καὶ ἀφειδῶς τούτου τοῦ πράγματος αὐτὸς προεστηκέναι δοκεῖν, ἀναπεπτασότερόν τι ἢ τῇ μοι γεγαμημένῃ συμβιῶναι καίπερ κεχαρισμένῃ. σὺ μέντοι μέγαν τε πόνον ἄγασθαι φῄς, λιπαρῶς τε σπουδὴν ἐπιτετηδευκέναι, σκοπῶν καὶ μεριμνῶν ὅπως χρόνῳ μου ὑστερίζεις, ἐπιμελείᾳ δὲ χρησάμενος ὑπερμεγέθει, τοὺς προλαβόντας ὅσον αὐτίκα καταλήψῃ. ὅλη γε τῆς προαιρέσεως τῆς σῆς ὦ φίλε γενναίας τε καὶ ἀξιεπαίνου. καίτοι τούτου τοῦ λόγου ἴσθι σὺ τὴν ἐμὴν σπουδὴν ἐπιεικῶς ἐπιτεταχώς, οἶδα γὰρ ὅτι κινδύνου καθέστηκα σοῦ γε δὴ ἀντεπιθυμοῦντός μοι τῆς ἐρωμένης ἐμοῦ, ἐφ' ἧπερ ἐν τοῦ παντὸς χρόνου ἀγάλλεσθαι λίαν καὶ οὐ μέτρια φρονεῖν ἐδόκουν. τί δέ; ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν συμφορὰν ὡς μεγίστην τὸ πρᾶγμα τοῦτο ποιοῖτο; τῆς εὐκλείας ἀφαιρεῖσθαι νῦν σχεδόν τι παρευμαρῶς, ὑπ' ἀνδρὸς νεοφανοῦς, ἣν ἔτη τοσαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐκαρπωσάμην; οὐ μὴν ἀλλ' ὥσπερ οἱ γενναιότατοι τῶν ἀθλη-

τῶν τὴν νίκην οὐκ ἂν ἔχοιντο ἀπηρημένοι, μηδενὸς αὐτοῖς τότ' ἀνταιρομένου οὐδ' ἑνὸς τῶν ἀντιπάλων, ἐπεί τοι τὴν δύναμιν οὐκ ἐλαττόν ἐστιν ὁπηνίκα δ' ἀπῇ ἐνδεέστερον ᾖ, ἢ τό γε σταδίου λαπανδρεῦντος ἀνὰ δρόμον τὸ ἆθλον φέρεσθαι ὥσπερ ἐγκαταλελειμμένου· καὶ οἱ νεανικοὶ δὲ ἀγωνισταὶ καὶ δεινοὶ πληθύοντος τοῦ σταδίου φαιδρότερον δήπου διάκεινται, ὡς ἐνόντος τότε αὐτοῖς τὴν ἰσχὺν ἐμπειροτέραν ἐκπεπονημένην ἀσκεῖν, οὕτω δή τοι καὶ αὐτὸς ἐμαυτῷ συνοίδομαι οὐκ ὀλίγους νῦν μαθητὰς εἰς ἐκεῖνο τὸ πέρας κατὰ σπουδὴν ἡμῶν ἐς, ὅπερ ἔγωγε ἐφικέσθαι, ὡς οὐκ εἰδείης ἄλλος τῶν ἐφ' ἡμῶν, ὑπερεπιθυμῶ. σύ γε μὴν ὁ δρομαῖος, ἄλλοι τε τινὲς τῶν συνδεδεμένων, πρὸ τῶν ἐγκυκλίων δηλαδὴ καὶ μαθήσεως ἐχόντων ἐκθορόντες, τὴν σπουδήν γε τὴν ἐμὴν πάνυ τι παρεξύνετε, δεδιότος δήπου μὴ παρακολουθηκότων τῶν ὑμῶν, βραδυτῆτα πολλὴν ὄφλω, ὅ γε πρότερον αὐτὸς τῶν ὀξέων εἶναι καὶ πρωτευόντων δόξας. οὐ γὰρ ἂν οἶμαι καταλάβοιτέ με δραμόντες, μὴ οὐχὶ αὐτίκα δὴ μάλα μετ' αἰσχύνης ἂν ἀπολιπόντες. ὅμως μήν τοι οὐκ ἀγνοεῖν ὑμᾶς δεῖ, μέγα τὸ μεταίχμιον εἶναι τὸ διὰ μέσου, ὅπερ ὑμῖν διανυστέον ἐστὶν, ἕως οὗ ἐκεῖ δραμεῖν τοῦ τέρματος ἀπὸ τῆς βαλβῖδος ἐγνώκατε παρὰ πόδας δῆθεν ἀκολουθοῦντες ἐμοί. ἀλλὰ γὰρ φύσει τις ἂν ὑμῶν, τις οὐκ ἂν ἀναδυόμενος κατ' ἴχνος σοι κατακολουθεῖν, ὅς γε οὐδενὸς ἀκούσας διδασκάλου, οὐδενί τε οὐδὲν εἴπῃ πεπλησιακὼς τῶν ὁπωσοῦν ἐμπείρων, ἄλλων δὲ τινὰ κέκτησαι ὑπὸ τῆς προθυμίας, καὶ πρὸς νοσοῦντι ἐοικὼς, βραδέως ἄρα καὶ τῶν δὴ διὰ μέσου ἐφικέσθαι, μήτε δὴ τῶν ἑκατέρων ἠδυνήθης. ὑμεῖς δὲ οἱ εἰς τοῦ διδασκάλου φοιτῶντες, ἢ ἄλλως γέ πως τυχόντες καθηγεμόνος, τήν τε τῆς παιδείας μέθοδον ἀνύοντες οὐ κατὰ πόδας βάσιν, οὐδέ γε ὅπως δὴ καὶ τυχόντος ἐπιδιδόντες, ἀλλὰ κατὰ τάξιν μὲν, ἀθρόως δὲ τὰ ἐφεξῆς μετιόντες ἀλλήλων ἐχόμενα, πῶς οὐκ ἂν τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου καὶ πόνου κερδίζοιμεν, ὧν δὶς σύ γε μονάζων δαπανῶν ἐκκεκοπάθηκας, οὐχ ὅπως τῶν ἡγουμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν συμφιλολογούντων ἀμοιρῶν. οἴμοι κακοδαίμων, οἵαν λῆξιν ἐγὼ περὶ τὰ τῆς φιλολογίας ἔλαχον; οὐ μὴν τοι πρός γε διαφέρειν μου τῇ εὐφυΐᾳ, καὶ τοῦτο δὴ πλεονεκτεῖς πάντων ἡμῶν τῶν ἐνθάδε, ὅτι τῶν καθηγησαμένων εὐπορεῖς, καὶ τῶν ὑφηγησαμένων δέ σοι τὰ παρὰ τοῖς πάλαι σοφοῖς, βιβλίων τε τῶν βελτίστων τυχὼν κατὰ γνώμην, μηδὲν μηδένων καταδεὴς μηδὲ ὑποδεὴς γεγονώς, ὥς γε λόγος νῦν ἐνταῦθα ἐμὲ δὴ τῶν μὲν καθηγεμόνων καὶ τῶν πρὸς τὴν χορηγίαν τὴν εἰς τὴν φιλολογίαν, ἴσως ἂν εὐπορῆσαί που δοκοῦντα, τἄλλά γε ἡ τύχη ἠλάττωσεν καὶ τῶν καιρῶν ἡ κατάστασις, ἀπορούμενον δήπουθεν πρῶτον μὲν βιβλίων, εἶτα διδασκάλων, πρὸς δὲ καὶ συμμαθητευόντων, ὃ δὴ μέγιστον· αὐτὸ δὲ λέγειν πολλάκις μου ἐπισχηκέναι τὴν ὁρμὴν, οὐ μόνον τοὺς ἰατροὺς ἀξιώσαντας ἐπιτελοῦντας εἰμὶ παράχρημα μεταθησοίμην τὴν δίαιταν, καὶ τῶν βίβλων ἀφησοίμην, ὅτε τὴν δὲ δὴ νόσον ἐκείνην, ὡς ἂν εἴποι τις, ἐμοὶ συγγενῆ, συχνά μοι πάνυ πράγματα καὶ συνεχῆ παρασχοῦσαν, πῶς οἴει ἀνακόπτεσθαι με τῆς ὁρμῆς καὶ ἀπαυδᾶν, ὅσον οὔπω οἰόμενον διαπαντὸς τεθνήξεσθαι; τί δαί; τῶν φίλων καὶ προσηκόντων τοὺς παῦσαί με ἐπιχειροῦντας τῆς ἑλληνικῆς λόγων σπουδῆς, οὐδὲν πλέον ἕξειν με φάσκοντας ἀπὸ τῆς γνώσεως αὐτῶν, ὁπηνίκα ἐν τοῖς κελτοῖς οὐδέπω τόπον οὐδεὶς λόγος ἕξεσθαι μέλλοι. τὰ τοίνυν τούτου τοῦ ἀγῶνος πρῶτα μὲν, διαφερόντως ἐμοί τε καί σοι ἄχρι μὲν εἰς, δὲ τὰ μετὰ ταῦτα σκοπουμένῳ, ἐν ταὐτῷ σχεδὸν καθεστῶτα, δοκοίην ἄν. καὶ γάρτοι αὐτὸς δοκεῖν εἶναί τις φθάσας τοῖς πολίταις τοῖς ἐμοῖς ἐπὶ τῇ τῶν ἑλληνικῶν λόγων ὁπωσοῦν ἐπιστήμῃ, ὥσπερ οὐκ ἔσθ' ὅπως εἴθ' ὑπὸ σοῦ ποτὲ παρευδοκιμούμενος, εἴθ' ὑπό του τῶν ἔναγχος ἐπὶ τοῖς ἐπιχειρήμασι τούτῳ γνωρίμων, οὐκ ἂν ἀμαθίαν ὄφλοιμι, ὅπου γε καὶ σὺ κινδυνεύεις του τῶν σπερμολόγων ἀκούειν εἶναι καὶ μικρόν τι πρός. ἐμὴ δὲ ἔτους τρίτου δείγματα καὶ γνώρισμα ἐκδιδοίης παιδεύσεως οὐ τῆς τυχούσης. τοῦτο γὰρ πρὶν ὑπόδειγμα ἦ, ἐκδοθέντος οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦ λόγου ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν. ἄλλως τε καὶ διὰ στόματος ὂν τῇ πόλει ἐπὶ τῇ ἀποδημίᾳ καὶ μεγίστῃ περὶ σοῦ ἐλπίδι οὐκ οἶδ' ὅπως ἐγγεγραμμένη καταυγάζεις, οἶδ' ὅτι οὐ καλῶς οὐδ' εὐδοκίμως ἂν ἀπαλλάξας τῆς τῶν ἡμετέρων περὶ σοῦ ὑπολήψεως, μὴ οὐχὶ αὐτὸς ἀντικαρτερίσεις τι φιλοπόνημα εἰς τὸ κοινὸν κριτήριον οὐκ εἰς μακρὰν παριστῶν. ἔγωγέ τοι καὶ ταῖς κατ' οἰκονομίαν φροντίσιν ἀπησχολημένος τουτὶ ἔτος ἤδη δεύτερον, ἐνόσῳ σὺ ὁ εὐτυχὴς προσκαμένως ὡς ἤθελες, τῶν γραμμάτων τούτων μεταπεριΐζου, ὅμως μήν τοι ἐπὶ τὰς πάλαι φροντίδας καθάπερ εἰς τὰς παλαιὰς φάτνας τὸ λεγόμενον, καὶ τὴν ἄγαν σπουδὴν ἐπάνειμι, ἐπὰν πρῶτον ἐγχωρήσῃ, καθόσον γε δὴ ἀπὸ τῆς δημοσίας καὶ τύχης ἔσται ἀφεῖσθαί μοι δεξιὰ τῶν οἴκοι ἐπισταμένων, ἢ ὁπωσδήποτέ τι ἀνεῖναι τῶν ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου ἐπιβαλλόντων. ἀντὶ πάντων γε μὴν τῶν πόνων ἡμῶν, τῶν τε οἰχομένων καὶ τῶν ἐσαῦθις, δεξαίμην ἂν ἄσμενος, οὐκ ἐλάττω τοῦ δόξαν οἰκείων αὐτὸς εὑρέσθαι, τῶν ἀπὸ τῆς πατρίδος ἀποδημησάντων, καὶ τοῖς ὀνομαστοτάτοις τῶν ἑλλήνων ἐπιξενω-

μένων ὡς ἐνδόξους τε πόλεις διελθόντων, ὡς ἂν δικαίως ἔχειν μάλιστα πρὸς τὰ μαθήματα ἐν ὧσι. τὰ μὲν δὴ ἀμφὶ τοὺς λόγους τουτουσί, ἄνωθεν μὲν ἄρα διαπονούμενος ὡς οἷόν τε μάλιστα, εἴτ᾽ ἀτυχῶς εἴτ᾽ ἐπιτυχῶς, φιλοτιμησάμενος δὲ πρὸς οὐδένα, οὐκ ὄντος δήπουθεν ἐφαμίλλου τοῦ ἀγῶνος τουδὶ τηνικαῦτα παρ᾽ ἡμῖν, τὰ νῦν τοῦτο ὑπὸ φιλοτιμίας διαγωνίσασθαι δοκῶ μοι, ἐπειδὴ ἀντεξετασθησόμενος ἤδη πρὸς ὑμᾶς τοσούτους τε καὶ τηλικούτους γε ἄνδρας, ἐφαμίλλους δὲ ἐξαίφνης μοι φανέντας τηλικούτου νῦν ἀγῶνος. καὶ μὴν καὶ ἔγωγε τοσαύτην σπουδὴν ἐνθυμούμενος σοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐνταῦθα ἑλληνιζόντων, ὀλίγου δέω ἡγεῖσθαι αὐτὸς ἐπ᾽ ἐμαυτοῦ λογιζόμενος, ὡς ἄρα τὸ κατ᾽ ἐμοῦ συγκρότημά τι συστάντες πεποίησθε, ἁμιλλώμενοί μοι δήπουθεν περὶ τῆς ὁποιασδήποτε δόξης, μὴ γὰρ δὴ βασκαίνοντές μοι καλλίστης προαιρέσεως. τάχα τοίνυν σὺ ταύτην τὴν ἅμιλλαν αὐτὸς κατὰ σαυτὸν μεμελέτηκας, περιττῇ γε τῇ φύσει σου πειθόμενος, καὶ τοῦ ὑπερβάλλοντος τῆς σπουδῆς. ἅμα δὲ καὶ τῇ τῶν ἄνω διδαξάντων ῥᾳδιουργίᾳ, ὧνπερ σὺ ὁσημέραι ἀκροώμενός τε καὶ κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἐντυχών, τί οὐκ ἂν κα- θάῤῥους. ὡς μὲν οὖν ἐγὼ τὰ καθ᾽ ὑμᾶς συνιεὶς καὶ λογιζόμενος, ἐστάζειν ὅμως ὀρθῶς καὶ βεβαίως πέπεισμαι ἀνταγωνιζομένων ὑμῶν, οὐκ ἂν ἄπειμι. οὐ γάρ τοι τοῦτό γε πρὸς ἀνδρὸς ἀξίαν ἑαυτὸν ἐγνωκότος, ὡς τῇ προθύμως ὁμόσε χωρήσω ἐπιχειροῦσιν ὑμῖν, οὐδὲν οὐδ᾽ ἀθυμήσας οὐδ᾽ ἀποκαμών, οὐδὲ παραιτούμενος ἄχρι τοῦ καὶ περὶ τοῦ ἐσχάτου ἀποπειρᾶσθαι, ἐπεὶ ἂν οὐκ ἂν ἀλλαξαίμην. τῶν δὲ δὴ κρατίστων ἴσως καὶ ἐπειδή γε ἔργον ἐστὶν ἀνθρώπων, ὑπενδοῦναί τε καὶ ὑφίεσθαι πάντως θαῤῥοῦντί μοι, ἔτι μέλλω τῆς τάξεως ἀποστερηθήσεσθαι, ἣν πρὸ ὑμῶν ἐτάχθην τοῦ πλήθους μου τῶν φιλοτιμουμένων ἐπιτηδευσάντων, τῇ οὐκ ὀλίγων τῶν ἐν ἀξιώματι. ἔτι μὲν οὖν πάλιν τἀληθὲς οὐκ ἂν φαίην, μὴ δεῖτέ μοι περισσῶς ὑμῖν ἐπιδοῦναι ἐν τοσούτῳ (ἤδη γὰρ καὶ ἄνω παιδεύοντος οἶμαι κρατίσων τῶν χαλεπῶν) καὶ τοσοῦτον ἐμοῦ κρείττονα γιγνόμενον εἰς τὸ ἐπιὸν ἀεὶ διατελεῖν, ὅσῳπερ ἂν ὑμεῖς καθημέραν, κρείττους ὑμῶν αὐτῶν γίνεσθε. καλῶς μοι καὶ ἐπιτυχῶς ἡγήσομαι τὰ κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τήνδε φέρεσθαι. ὑμῶν τοίνυν οὐδὲν ἂν εἴποις φαίη γε ὡς οὐ μέλλω οὐδ᾽ ὁμοίᾳ προθυμίᾳ χρησάμενος, καὶ δὴ ὁμοίως ὑμῖν αὐξήσεσθαι ἐκ προσαγωγῆς, προστεθείσης ἄρα τῇ ἡλικίᾳ ὑμῶν, οὐδενὸς δὲ φιλοπονίᾳ ὕστερος ὤν, οὐκ ἔστιν ὅτου ὑμῶν ζῶν γ᾽ ἀπολελείψομαι. κἂν ἐμοὶ ἐπιβιῶντες (ἔσω γὰρ τοῦτο ἐμοῦ γε ἕνεκα) προσωτέρω που τῆς φήμης προβεβηκότες τύχητε. καὶ ταῦτα μὲν δὴ τοῦτον πεπαίχθω τὸν τρόπον. χαίρειν γοῦν ἐᾶσθαί μοι ἐπιστέλλοντες πρὸς φίλους τοιουτουσὶ παιγνιώδεσιν. οὐδὲ ἄν σε βουλοίμην ἔτι ζηνὰ τῶν ἐντυγχανομένων, ταῦτ᾽ ἐκλαβεῖν ἀναγνόντα ὡς ἐμοὶ ἐσπουδασμένα. πῶς δὲ ἂν ταῦτα σπουδαιολογησαίμην, ὅς γε τῶν τε συνοικούσης καὶ τῶν παίδων παρενοχλούντων, οἰκείων τε φροντίδων ἐπαλλήλως προσεπιφυομένων, οὐχ ἕξειν οἶμαι εἰς τὸ ὕστερον ὅπως τῇ μου τῇ περὶ τοὺς λόγους σπουδῇ, τῇ δέ, τῇ περὶ τούτους δυνάμει θ᾽ ἡδονῇ τε χρήσομαι. οὐδὲ δὴ ἄξιον κατ᾽ ἐμέ, οὐδὲ ἐν σχολῇ ἄγειν, τοιούτοις ἀνταγωνιστὰς ἶσα βαίνειν, τοῖς τῶν ἄκρων καὶ δυσεφίκτων μαθημάτων νεανικῶς ἀντεχομένοις. ἄλλως τε μὴ γένοιτό μοι μηδ᾽ ὅστις ἐμοὶ φίλος, ἐν τῇ ἐνδιδακτικῇ ταύτῃ τῶν λόγων σπουδῇ, καὶ ἐν τοῖς τῆς γνησίας φιλολογίας προπαιδεύμασι τελέως παρακμάζειν, μὴ ὅτι γε ἐναποθανεῖν. οἶδα γὰρ οἶμαι ἐμοῦ ἀκούσας, ὡς ἄρτι τέ μοι ἐγκέκλεισται τὰ περὶ ἐμὲ κατὰ τοῦτον ἀντιτίθεσθαι. πρὸ πάντων ἂν τιμησαίμην τοῖς ἱεροῖς λόγοις ἐξεῖναί μοι ἐμφιλοσοφεῖν, καὶ τῶν ἄλλων μεθίεσθαι τῶν εἰς τὰ ἐπίγεια καθηκόντων. μισοῦ δὲ ὦ φίλε τῆς φιλοπονίας τῆς ἐπιτηδευθείσης, τῆς τε ἐπιδόσεως τῆς ἐν χωρούσης ὄναιο. καὶ γάρ τοι εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἔγωγε ἀπολελαυκέναι δόξω τῆς ἄγαν διαπονήσεως, ὅτι τοῖς ἑλληνικοῖς σαθρῶς ἐμφιλοπονῶν, ὑμῶν τῶν εἰς κλέος φερομένων ὁρμὴν τοιαύτην ἐξανέστηκα, διατεινομένων δήπουθεν πρὸς τὸ παρακολουθεῖν ἐμοί, τοσοῦτον γέ τοι παρακεχώρηκα, ὅσον δή τις τῶν ἐν πρὸς ταῦτα πεφυκότων, οὐδ᾽ ἀπονεῖ, οὐδ᾽ ἀνιδρωτὶ ἐφίκοιτ᾽ ἄν, οὐδ᾽ ὡς ἂν τύχῃ φιλοτιμησάμενος. ἀτὰρ οὖν θαυμάζω ὅτι παρ᾽ ἀξίαν ὡς οὐδὲν ὅλως μέμνησαι Ἰάνου τοῦ Λασκάρεως, ὃν πάλαι περὶ προσφιλοῦς μοι ὑπάρχοντα, οὐκ οἶδα ὅτι νῦν γε καλεῖν. τοῦτο γὰρ οὐχ ἱκανῶς κατανενόηκα ἐξ ὧν αὐτὸς ἀντέγραψε τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐπισταλεῖσιν. ὅμως δ᾽ οὖν οὗτος προσφερέσθω παρ᾽ ἐμοῦ ἐπιμελῶς. ἥκουσα γὰρ τοῦ βασιλέως τοῦ νῦν προεδρεύοντος τοῦ πάνυ βουλῆς, σοί τε καὶ πᾶσι τοῖς καλοῖς χαρίζεσθαι. τοῦτον εὐλογεῖν ὡς ἔχει δυνάμεως. προσφερέσθων δέ μοι καὶ οἱ χαριέστατοι τῶν σῶν φίλων καὶ καθηγησαμένων σοι ἐπιμελεῖς παιδείας προσπεπονθὼς ἔγωγε, πρὸς τοὺς ἀγνωμονεστάτους δὴ τῶν σοφῶν ἀνοικείως διάκειμαι. ὑφ᾽ ὧν ἀντιφιλεῖσθαι περὶ πλείστου ποιοίμην ἄν. καίτοι οὐκ ὀλίγοις τῶν ἐνδόξων ἤδη διὰ λόγων ἐντυχών, ἢ διὰ γραμμάτων προσειλημμένος, χάριν ἐνέγκασθαι πάθω με παρὰ πάντων. ἦν δὲ τἀμὰ καταλεγόμενος, ἐν τοῖς πρώτοις καὶ ἐντιμοτάτοις τῶν κτημάτων τίθεμαι τῶν ἐμαυτοῦ. Ῥουζῖνος ὁ κοινὸς τῶν καλῶν κἀγαθῶν φίλος, προσαγορεύει σε δι᾽ ἐμοῦ. ἔτι δὲ καὶ Δηλοῖνος, ὃς καὶ οὗτος ἄχθεταί σοι, διδακώς γε πρός σε γράμματα, καὶ μὴ ἀντιλαβὼν παρὰ σοῦ. ἔῤῥωσο, πυανεψιῶνος πέμπτῃ ἐπὶ δέκα.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Γουλιέλμῳ τῷ Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

Χθὲς μὲν ἀπολαβὼν τὴν ἐπιστολὴν τὴν σὴν, ἐχάρην, ἀναγνοὺς δὲ, ἀπεδεξάμην τὴν ὀψιμαθίαν τὴν περὶ τὰ ἑλληνικὰ, ἐν ᾗ δή περ ἔγωγε προσβιβάζειν τὴν εὐφυΐαν σου γλίχομαι. ἠχθέσθην μὲν δὴ, ὅτι οὐκ ἐξεγένετό μοι σχολὴ εἰς τὸ ἀντεπιστεῖλαι σοί τε καὶ ἄλλοις γράψασί μοι. ἐν μεγάλῃ δὲ ὅμως ἀσχολίᾳ, καὶ τῶν ἐμῶν σκευῶν συντιθέντων θορυβούμενος, τὸ γοῦν ἐπελθὸν ᾠόμην δεῖν ὅπως δήποτε οὖν γράψαι, ἐπειδὴ ἐπιστολῆς τινος καὶ ὀψιασμὸν δὴ παρ' ἐμοῦ λίαν ἐδόκεις ἐφίεσθαι, ἵνα γε μὴ ὀλιγώρως ἔχειν τῶν οἰκείων δοκοίην ἀποδημῶν. τηλικαύτῃ γε μὴν στενοχωρίᾳ κατειλῆφθαί μοι τότε διανοουμένῳ συνέβη, ὥστε τὸν γραμμάτων φάκελλον δεχόμενος ἤδη μέλλων ἀποκοιμήσασθαι, ὑπὸ ῥεύματός τε ὀφθαλμῶν, μόλις ἀποσημηνάμενος τὰ γράμματα, καὶ διελθὼν μεταξὺ νυστάζων, κατεκλίθην εὐθύς. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρωῒ ἐγερθεὶς τῶν τε λέκτρων ἐκθορὼν καὶ ἐπιμελῶς τὸ ἱμάτιον ἠμφιεσμένος, ἐν ὅσῳ γράφειν ἐπιβάλλομαι, ἰδοὺ δὴ ἐξιτητέον εἶναι τῆς πόλεως τῆσδε αὐτίκα δὴ μάλα ἤκουσα. τοιγάρτοι παραχρῆμα ταυτά γε συσκευαζόμενος ταῦτα ἔγραψα, ὅπως οὖν τὸ ἐπιστόλιον τουτὶ ἀντὶ ἀκριβοῦς ἐπιστολῆς δέξῃ σύγγνωθι, καὶ γιγνόμενόν τε ἐχούσης τὸ μέγεθος καὶ δίκαιον. ἐπέστελλον δὲ ἂν τῷ Δράκωνι τῷ ἐμῷ τε καὶ σῷ, εἰ σχολὴν ὡς ἔφην εἶχον. οὗ μάλιστα τῶν μαθητῶν βουλοίμην ἂν εἶναί σοι ἐπιμελῆ διὰ τὴν εὐφυΐαν. δεῖ δὲ τῶν μετρίων ἔχεσθαι ἐν τῇ ἀγωγῇ αὐτοῦ, ὡς μήτε οἴχεσθαι τὸν καιρὸν τῆς ἡλικίας ἐᾶν τὸν ἀμαθῆ, μήτε ἐπαχθῶς τε καὶ ἀνεπιεικῶς κατεπείγειν τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως. ἀλλ' ἐνδοῦναί τι αὐτῷ καὶ λόγον τῆς ὑγιείας ἔχειν. παιζόντων οὖν ἀμοιβαδὸν οἱ παῖδες καὶ δι' ἄστεος περιπατούντων, ὥστε τό τε σῶμα ῥωννῦσι τῇ ἀμοιβῇ, καὶ ἅμα ἐντυχεῖν τοῖς ἀνθρώποις μάθωσι. ἔρρωσο σύ, ἐρρώσθων δὲ καὶ οἱ ἐν οἴκῳ. ἐν Λουγδούνῳ Ἀπριλίου μηνὸς ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ.

Βουδαῖος Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

Ἐπιστολὰς ἐπιστέλλων οὐ, ἀμοιβῆς καὶ ἀναγινώσκων, τὴν ἀηδίαν παραμυθεῖσθαι ἐδυνάμην ἂν τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς, εἴ γε τοῖς γραμματοφόροις γράμματα ἐπιδοὺς, ἐν μέρει λαβοίμι αὐτὸς καὶ ἴσα καὶ τοσαῦτα αὐτῶν ἐπανιόντων. νῦν δὲ οὕτως ἐπιθυμητικῶς ἔχω τοῦ ἀκοῦσαι τὰ περὶ τοὺς οἰκείους καὶ προσήκοντας, ὥστε συχνὰ γράμματα γράψας, οὐκ οἶδ' ὅπως μοι δοκῶ σπάνια ἀντικομίζεσθαι, καὶ ἐνίοτε ἄχθομαι ὥσπερ ὑπὸ τῶν φίλων τῆς ἀμοιβῆς ἐστερημένος, καὶ τοῦ ἴσου οὐ τυχών. ὅμως μέντοι τρίτην τήνδε τὴν ἡμέραν ἐδεξάμην γράμματα παρά τε σοῦ καὶ τῆς συνοικούσης μου καὶ ἄλλων τινῶν φίλων, δευτέρᾳ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς τούτου γεγραμμένα. ταῦτα δὲ δείλης ὀψίας λαβὼν, μέλλων ἐπὶ δεῖπνον ἀνακλινεῖσθαι παρά του τῶν ἐπιφανῶν, ἀνεβαλόμην τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον μεθιστάμενος, καὶ γεγηθότως ἀναγνοὺς, εἶτ' ἀπιὼν οἴκαδε καὶ ταχυγραφήσας, τὸν δεσμὸν τῶν γραμμάτων βαθείας ἤδη νυκτὸς τῷ δρομεῖ ἀντεπέθηκα παραυτίκα ὀρχησομένῳ, διὰ σπουδῆς ἔχων δήπου μὴ ὑστερεῖσθαι δοκεῖν τῆς ἐπιμελείας ὑμῶν. περὶ μὲν οὖν τοῦ Ἐράσμου ἀνδρὸς ἐμοὶ ἠγαπημένου ἥσθην ἀναγνοὺς τὸ ὑπό σου διηγγελμένον, ὡς ἄρα αὐτὸς τῷ φάβρῳ ἀνδρὶ ἀξιεράστῳ πάλιν ἐφιλιώθη. ὅτι δὲ τὴν ἐπιστροφήν σου τὴν ἀμφὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς, τηλικαύτην μοι καὶ τοιαύτην κατεπήγγειλας, ὅσην καὶ τὴν ἐμὴν ὑπερβαλέσθαι προσδοκίαν τε καὶ ἀξίωσιν, τοῦτο δὴ ὑπερήσθην. ἵνα τοίνυν βέλτιον τὴν διάνοιάν μου συνίδῃς, ἀναγνωστέον σοι καὶ τὰ πρὸς Δράκωνα γράμματα ἐν τῷδε τῷ φακελλίῳ συνδεδεμένα. δεῖ γάρ σοι εἰς τοῦτο οὐ μιᾶς καὶ ἁπλῆς φροντίδος καὶ προστασίας, ὁπότε πρὸς τῇ ἀμαθίᾳ τῶν παίδων, προσδεῖ τε σεμνῆς καὶ γνησίας αὐτῶν ἀγωγῆς. ἅπερ εἰ αὐτοῖς ἀποπληρωθέντα σύ γε παρέχοις, κεχαρισμένον τοσόνδε πρᾶγμα ἔσται μοι περιττικῶς. ἔρρωσο, ἐν Μονασπεσουλάνῳ δεκάτῃ ἱσταμένου τοῦ σκιρροφοριῶνος, ὃν μάϊον καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι.

Βουδαῖος Μαΐνῳ.

Δὶς ἤδη ἀντεπιστεῖλαί σοι φθάσας ἀνθ' ὧν ἐμοὶ σὺ ἐπέσταλκας, καὶ τὸ τρίτον νῦν αὐτὸς γράψαι σοι διέγνωκα. τὴν ὑπεραποχρῶντος ἀμείψασθαί σε δοκῶ τὸν προκαλεσάμενον ἐμὲ τῇδε τῇ ἰδέᾳ μοι ἀμοιβῆς. τοῦτο δὲ διανοηθεὶς, ἔχων δὲ μηδὲν πρόχειρον ὅτι γράψαιμι, τῶν γε δὴ σπουδαίων καὶ ἀξιολόγων πραγμάτων, οὐκ ἀπρεπὲς οὐδὲ τοῦτο ἡγησάμην, τὸ παρασάμενον γράψαι, ὅτου τε τύχοιμι αὐτοσχεδιάζων, τοῦτο τοι ὑπόθεσιν ποιεῖσθαι γραμμάτων πρὸς ἄνδρα σε μάλιστα γράψαι με δεόμενον, ἐφ' ᾧ παροξῦναι σου τὴν ὁρμὴν δεῖν, τὴν ἐπὶ τὴν γλῶτταν, ὡς ἔοικε, τὴν ἑλλάδα φερομένην. δέδοκται τοίνυν ἐμοὶ, ἥν περ μου σὺν θεῷ οἴκαδε ἐπανέλθω, σχολὴν δὲ ἄγειν ἐξῇ μοι ἀπὸ τῶν περιεχόντων τουτωνὶ τῶν πραγμάτων, τὴν βίβλον κα-

θηκόντων τῇ ἡμετέρᾳ φιλολογίᾳ, ἣ δὴ ταῦτα βαρύνεται ἑαυτῇ ἐπικάμψασα, αὖθις μὲν ἀνακαλεῖσθαι εἰς τὰ τῶν λόγων τοῦ νοῦ, πλὴν ἤδη χρόνον τῆς τάξεως ἀφεστηκότα τε καὶ ἀποπλανησάμενον. σοὶ δὲ τὰ τῶν παιδείας παραδιδόντα τῶν ἑλληνικῆς καθηγεμονικώτερόν τε καὶ τεχνολογικώτερον, ὅσων γε καὶ ἡμεῖς αὐτομαθῶς ἐφικόμεθα. ἀλλὰ γὰρ δείλαιος ἐγὼ πάλιν ὀδύρομαι. μὴ πράγματα ἐμοὶ ἡ νόσος ἐκείνη ἡ ἐπίκτητος παράσχῃ, ἣ ἐμοὶ μὲν πόνους καὶ βασάνους πρόπαλαι ἐπιφέρεται, τοῖς ἐμοῖς δὲ φιλτάτοις ἑαυτὴν ἐπιζήμιον παρεχομένη, καὶ δὴ παντὶ τῷ οἴκῳ μου δασὺ σκότος φέρεται, καὶ ἀφάνισιν πολλὴν προστρίψεται. ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἡ μοῖρα μὲν ἀδήλη, τὴν δέ μοι δυσχέρειαν του βίου βαρέως ἐπικλώθουσα, πολλῶν κακῶν ἔσται πρόξενον. ἐμοὶ δὲ τὸν θυμὸν ἡ πρόνοια ἐπιῤῥωννύναι κατὰ τῶν τύχης δοίη, ἡ πάντα δυναμένη, πᾶσί τε τῆς ζωῆς ἐγκαρτερεῖν ταλαιπωρίᾳ ἀγνωμόνως καὶ ἀσταθῶς. σοὶ δὲ δὴ ἔστω ἐπιμελὲς ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τοῦτο, ὅπως τὴν ἐμὴν παρακαταθήκην διαφυλάξῃς ἐγχειροσόντος, ἣν ὑπὸ ἐμοῦ ἀποδημοῦντος ἐπιτέτραψαι, τὰ τέκνα μου λέγω τὰ πιστευθέντα, τῇ ἐπιστασίᾳ τῇ σῇ. Vale ad Petram latam, qui vicus citra Auenionem, Decimo Calendas Maias.

Βουδαῖος Ἐράσμῳ εὖ πράττειν.

Ἦν μοι πάνυ ἐγγύς τὰ γράμματά σου λαβεῖν, ἐτύγχανον γὰρ ἐκ πολλοῦ τούτου ἐφιέμενος. ἐμὲν δὲ ὅπως ἡδέα μοι τὰ γράμματα αὐτὰ ἀνεγνωσμένα τό γε πρῶτον ἀναγνόντι, γέγονεν. ἐκεῖνα μὲν οὖν ἡμέρᾳ Χριστοφόρος ὁ Λογγόλιος ἀνὴρ οὐκ εἰς μακρὰν ὑπάρξων τῶν ἐπὶ παιδείᾳ εὐδοκιμούντων, διὰ τῶν ἀγροικίας τῆς ἐμῆς μεταβεβηκώς, ἀπιὼν τοι δὴ χαρίζεσθαι ἀνδράσιν εἰς Βρετανίαν ἰοῦσιν, ἐπεί γε μὴν τῶν συγγενῶν σοι, καὶ Λοβάνιον δὴ πόλιν ὀψόμενος ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ, ὥς γέ μοι ἔφασκεν. περὶ δὲ ἄλλων οὖν ὀψίαν ἔχοντί μοι περὶ τὰ τῆς φιλολογίας, ἀπήγγειλέ τις τῶν οἴκοι, νεανίσκον τινὰ περὶ τὴν αὔλειον θύραν εἶναι ὑπὸ σοῦ ἐπειγόμενον. καὶ παραχρῆμα καταβάντι μοι νεανίσκος οὗτος ἐπέστη, μετὰ δὴ τὸ προσειπεῖν ἐμέ, γράμματα ἀπὸ τοῦ Ἐράσμου κομίζειν φάμενος, καὶ τινὸς ἄλλου τῶν φίλων. τούτου τοίνυν ἀκροώμενος, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπὸ χαρᾶς διεκείμην, μεταξὺ δὴ αἰσθανόμενος τῆς καρδίας ἀττούσης ἀνὰ τὰς φρένας ἐμάς. κομισάμενος οὖν αὐτὰ καὶ ἀνοίξας, ὡς ἑλληνιστὶ φθεγγομένην αὐτὴν εἶδον τὴν ἀρχήν, τὸ ἄκρως δὴ ἐγάθην, εἶτ' ὀξέως ὑπὸ σπουδῆς διεξιέναι ἀρξάμενος, μεταξὺ ἀναγινώσκων ἐρυθρός, ὠχρός, ὑπομειδιῶν, σεσηρώς, δυσχεραίνων ἐν μέρει καὶ ἀγνωμόνως ἔχων, διακεχυμένος, συγκεχυμένος, διάπικρος, παντοῖος, καὶ τί δὲ οὐκ ἐγιγνόμην, ἀπαλλαξείων δῆθεν τοῦ τε ἀγῶνος ὁτὲ μέν, ὁτὲ δὲ πάλιν πολεμησείων. μετὰ δὲ τοῦτο, τὸ πρᾶγμα ἐπ' ἐμαυτοῦ σκεπτόμενος, εἶτ' ἐπὶ δεξιὰ ταλαντευόμενος τῇ γνώμῃ, διασπώντων δῆθεν τὴν καρδίαν τῶν λογισμῶν ὑπεναντίων παθῶν ἀλλήλοις, εἰς σύννοιάν τινα καθίστημι συμφιλοσοφῶν ἐμαυτῷ. ἄχρι δὴ τελευτῶν ἀπὸ τῆς τῶν διανοίας ἰσοῤῥοποῦντος ἐπὶ τὸ εὐάρεστον κατέῤῥεψα καὶ ἐπιεικές, τῶν φιλίας δήπουθεν ἐχόμενος τῶν ἄγαν ἐμοὶ κεχαρισμένων. οὐ τοσοῦτόν γε σοῦ τὸ ἐπιτιμητικὸν ὑπολογιστέον εἶναι ἀναμιμνησκούσης με ταὐτὸ περὶ σοῦ χρῆν τιμᾶσθαι τὸ εὐμενὲς καὶ προσφιλὲς τῆς ψυχῆς. ἅμα δὲ καὶ ἐπεὶ τοῦτό μοι τηνικαῦτα ἐπισκεψαμένῳ ἄρτι ἔτι κατὰ τῆς φιλίου θεοῦ πεπλημμελῆσθαι ὑπ' ἐμοῦ (συμβαίη γὰρ ἂν τοιόνδε τί που ἐν τῷ παιγνιώδει ἐκείνῳ τῆς ἀληθοῦς συμβολῆς ἀπακοντίσματι, τῷ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἡμῶν) τοῦτο δὴ ἐκπρίασθαι δεῖν ἐμὲ ἱεροθύτῳ τινὶ οὐ τῶν τυχόντων, οὐδὲ ὡς ἂν τύχῃ ἱερουργηθέντι. ᾧ τοίνυν οὐδὲ ἂν ἑνὶ ἱερείῳ τὸν πλημμελούμενον θεὸν ἀκριβέστερον ἐξιλασαίμεθα, ὑπὸ τῇ τῶν ἡμαρτημένων ἐξομολογήσει τε καὶ μετανοίᾳ, ὁμολογούμενον ὂν ἐν ἡμῖν τοῖς ἐμφιλοσοφοῦσιν τοῖς θείοις. τοιγαροῦν ἄνερ προσφιλέστατε, σὲ μὲν προκαλούμενον ἐμὲ εἰς χαριεστέραν τινὰ καὶ φιλοπρεπεστέραν τὴν ἀμοιβαίων ἰδέαν τε καὶ ὑπόθεσιν, οὕτως ἀποδέχομαι τῆς τε ἀγνωμοσύνης καὶ τῆς μνησιπήμονος ψυχῆς, ὥστε τῇ νενομοθετημένῃ ὑπὸ σοῦ ἀμνηστίᾳ κομιδῇ τι ἀρέσκομαι, διατελέσειν τε ὑπισχνοῦμαι αὐτῇ ἐναπομένων. ἴσθι οὖν τὸν σὸν Βουδαῖον ἔξω τὰ πρὸ τούτου τοῖς φιλίας νομίμοις πειθαρχοῦντα, ἃ καὶ ἄλλον τινὰ δὴ τῶν δοκίμων σοῦ καὶ ἠσπασμένων φίλων. οὐ μὴν ἀλλά, οὐκ ὀκνήσω ἔγωγε οὔπω περὶ φιλίας φρονεῖν, καί σου δεῖσθαι μίαν δέησιν τήνδε. σὺ δὲ δὴ ταύτην οἶμαι οὐκ ἂν βαρυθυμέως αἰτουμένῳ μοι συγχωρεῖν, ἵν' ἐξῇ μοι σωζομένης τῆς ἀμνηστίας, οὐδ' ὁπωσοῦν τι βιαζομένης, τό γε τοσοῦτον μεμνῆσθαι τῶν προεληλυθότων, ὅσον διαμαρτύρεσθαι ἐναντίον ἁπάντων ἀντὶ ἐχθρῶν ἄντι φίλων ἐμῶν τε καὶ σῶν, ἅττ' ἂν ᾖ καὶ ὁποῖ' ἅττ' ἂν δόξῃ τὰ ὑπ' ἐμοῦ περὶ σοῦ τε καὶ πρός σε γεγραμμένα ἢ εἰρημένα, ταῦτα δὴ γεγενῆσθαι ἀπὸ φιλονεικίας μου ἴσως οὐκ οἶδ' ὅπως τῇ ψυχῇ παραδυούσης καὶ τὸν θυμὸν ἀκονησάσης, ἴσως δέ που καὶ προσφθαρείσης ἂν τὸ τελευταῖον (διὰ φιλεῖ τοῦ θυμοῦ τὰ ὁρμήματα εἰς χεῖρον ἐπιτείνεσθαι) οὐκ ἔτι δήπου ἀπὸ τῶν δυσέριδος φιλονεικίας καὶ ἁμίλλης

τῶν κακόνων, οὐ μὰ τὴν φιλοσοφίαν, ἣν τὸ ἴσον ἡμῖν σεπτὸν τυγχάνει ὂν καὶ σεβάσμιον· καὶ μοι δὴ καὶ ταύτην μάρτυρα ἀνακαλεῖσθαι τὴν αὐτοαλήθειαν οὐκ ἂν ὀκνοίην αὐτὸς, τὴν τῶν ἐν φιλοσοφούντων προαίρεσιν κατευθύνουσαν, καὶ καρδιῶν τῶν ἡμετέρων ἔφορον. καίτοι οὐκ ἄλλως ἔγωγε οὐδ᾽ ὅτι ἔτυχε διόμνυσθαι εἰωθὼς, ἀλλ᾽ ἐν νῦν, ὡς οἶμαι, πιστεύεσθαι τὴν εὔνοιαν ἡμῶν ἐθέλων, ἃ μὴ οἱ φίλοι οἱ σοὶ, τάχα δὲ καὶ οἱ ἐχθροὶ οἱ ἡμέτεροι, μᾶλλον δὲ οἱ τὴν ἡμετέραν φιλοκαλίαν δυσχεραίνοντες, πιστεύουσι μὲ σιγῇ ἐδόκουν, καὶ τουτονὶ τὸν ὅρκον ὀρκοῦσι, δυσμενεῖς εἶναι. δέδοικα ὑφορώμενοι ἐν ἡμῖν ταύτῃ τι ἐφιδόμενοι, δῆτα ὧν ἠκροβολισάμεθα. πρὸ τοῦ μελετητικῶς, σύ γε μὴν ὦ δαιμόνιε, ἃ τοιόνδε καὶ σοι σύνοιδα, εἰργασμένῳ, περί γε τῶν ἐφαμίλλων τοῦδε φιλονεικίας τῶν χωρήσεις πόῤῥω τοῦ ἀποχρῶντος. ἐπειδὴ ἂν ἃ καὶ σοι καθαρτέον ἐστὶν ὧν δέ πως τὰς φρένας σοῦ. οὐ γὰρ ἂν ἐν δέοντι δεῆταί τις τῶν χρηστῶν καὶ προσφιλέστερον ἐχόντων, τὸ ἀπομνημονεύειν νῦν ἐκεῖνα, ὧν ἔγωγε τυγχάνω τεθαυμακὼς ἐν τῇ σῇ ἐπιστολῇ, δεξιῶς μὲν καὶ σοφῶς, φιλαιτίως δέ πως ἑρμηνευθέντων, καὶ δὴ καὶ πέρα τοῦ δέοντος ἠκριβολογημένων, ὥς γε δὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀμνηστίαν πράγματα παρεσοίσοντος. ἔδει γάρ τοι πραϋντικοῦ μᾶλλον λόγου καὶ καταλλακτικοῦ ἐφ᾽ ᾧ τι παρασκευάσαι με πεπαῦσθαι, καὶ εὐμενῶς τὸν νόμον ἐνδεξόμενον τὸν σόν· ἐπεὶ εἰ αὐτὸς ἀγωνιστικῶς ἔχων ταύτῃ ἐπιχειρήσεις τῇ διαδικασίᾳ, ἐπεξιὼν θυμοειδεῖ τῇ ψυχῇ, μοι χαρίζεσθαι ἐμπαθέστερον, οὐκ ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ πέρας ἔχειν οὐδέποτε. ἔτι ἐκ τῶν ἄγαν ἁμίλλης τῆσδε δυοῖν φίλοιν ἰδίας κακῆς φιλονεικίας ἀνεφάνη ἄν, ἑκατέρου δήπουθεν τὸ δίκαιον ἑαυτῷ περιποιουμένου ἐθέλει, καὶ δικαίως κἀδίκως. καί μὴν ἔγωγε συνοίδομαί μοι ἀφ᾽ ὧν αὐτὸς ἐμαυτοῦ ἔφθην εἶναι ἀντιζήσιος, ὅτε καὶ τῇ φιλόφρονί σου ἀμνηστίᾳ εὐγνωμόνως ἐπαναπαύεσθαι, ἐπεισέρρα ἂν δήπου γενομένη, ἀλλὰ ταύτην πρὸς ἐγκληματικῇ ἐκείνῃ τῇ ἐπιστολῇ ἐπεισήγαγες, πολυπραγμονοῦσί γε τὰ καὶ τὰ ὑπ᾽ ἐμοῦ παρανομεῖσθαι δοκοῦντα, ὑπὸ τῆς ἀσυμμέτρου ἐν τῷ ἀγωνίζεσθαι. οὐ γὰρ ἔξαρνός εἰμι τὸ κατ᾽ ἐμὲ ὑπαίτιον, ὥσπερ οὐδ᾽ ἂν αἰσχυνθείην ἀνατίθεσθαι τὰ ἐσφαλμένα μοι ἔπειτα παραινοῖ, συγγνώμην τε παραιτεῖσθαι ὧν ἔφθην πταίσας οὐκ ἐν δέοντι. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο δὴ ὠνάμην τῶν δεινότητος τῆς σῆς, ὅτι τὸν νομοθετοῦντά μοι φέρειν ἤδη κοσμίως τε καὶ τεταγμένως ἐθισθήσομαι, καὶ νουθετοῦντας εὐλαβῶς ἀκροᾶσθαι, μέχρι δὴ καὶ τοῦ κρατεῖν δυσκαθέκτου παθήματος, καὶ μάλιστα τῶν ἀπάντων πρὸς τὸν λογισμὸν ἀπαυθαδιαζομένου· οὐ γὰρ ἔστιν ὅτι τῶν παθῶν ἧττον ὑπήκουσε τοῦ λόγου, οὐδὲ δυσχερέστερον ἐπειθάρχησε τῇ ἐγκρατείᾳ, τοῦδε τῆς ἀνταγωνιστικῆς ὁρμῆς, καὶ ταῦτα διαφιλονεικουμένης περὶ τοῦ δικαιολογεῖσθαι δοκεῖν. σοῦ δὲ δὴ ἔργον ἔσται ὦ φιλότης, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι τοῦ μὴ δοκεῖν σε ἀνεπιτηδειότερον τούτου ἀπαλλάξαι τοῦ ἀγῶνος· ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁρῶν σε περὶ τῇ φήμῃ μου δεδιότα, ὡς ἔφης, πρὸς τοῦ καθήκοντος δὴ τοῦ ἐμοῦ ᾠήθην εἶναι, καὶ δὴ δοκήσεως ἀντεπιμελεῖσθαι τῆς σῆς. τί οὖν πρὸς θεοῦ, ἔστιν ὅς τις τῶν κοινῶν ἡμῖν φίλων ἐν καλῷ τοῦτο θήσεται, ὅτι τριῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γραφεισῶν ἐφεξῆς ἐπιστολῶν, μιᾶς μὲν μόνον σὺ τῇ χαριέσσῃ καὶ ἤδη ἀπηρχαιωμένῃ ἐπεξιὼν, ἅπαντα ταύτης μόρια ἀηδῶς γε ἔχοντα, πάντῃ πάντως μελαίνων, ἐπιπλάσσω, οὕτω δὲ περιφρονήσεις, ὡς ἀνατετραμμένα μοι εἶναι τὰ ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐπεσταλμένα. δυοῖν δὲ ταῖν προσφιλῶς καὶ οἰκείως ἐχούσαιν, οὐδ᾽ ὅλως ἐμνήσθης οὐδέποτε. οὐδὲ γὰρ ἐκείνη γε ἡ περιεργία τὴν πικρίαν τε καὶ ἀτοπίαν ἐπανακυκλοῦσα τῆς ἐμῆς ἐπιστολῆς, τῶν ἄγαν γλυκυθυμίας ὄζει. οὐδὲ δὴ τῶν ἀπομνημονευτέων τῶν ὡς καὶ φιλικῶς ἐχόντων γραμμάτων ἡ ἀποσιώπησις ἡ σὴ, πιστεύεσθαί μοι δοκεῖ τὰ περὶ φιλίας τῆς εὐσταθοῦς τὸ σὸν μέρος. σὺ δ᾽ ὁ αὐτὸς ἀεὶ εἶναι τὰ περὶ τὴν φιλίαν φιλεῖς, ἀπιστεῖσθαι οὐ δέδοικας τηλικαύτην σου τὴν μνησικακίαν κατεγνωκώς· εἶτα τοῦ πρὶν φθάσας ἀναπείσειν οἷα τοὺς ἄλλους πάντα σοι τίθεσθαι ὅπως ... φθάσαντα; πῶς γάρ; ὅς γε τῇ τῶν ἐγκλημάτων διεξόδῳ ἐντρυφῶν δεινοτικῶς καὶ σμικρολόγως, πάντων τε τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένων ἐπιλαβόμενος ἀκριβῶς, ἀνεπίληπτόν σε παντάπασιν ἀποδεικνύναι ἐγκεχείρηκας. τοῦ μέντοι οὐ πεῖσαι, ἀλλ᾽ ἐν πείσῃ, τὸ τῶν κωμικῶν· ἐγὼ μὲν δὴ ὦ φίλε τὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐμὴν ἀληθῶς ἀνομολογούμενος, συγγινώσκεσθαι ἀξιῶ, εἰ βαρυνθεὶς τὴν ἀνεκρέαν σου καὶ ὑπεράκριβῆ ἐπιτίμησιν δι᾽ ὅλου γε σεαυτὸν ἀθωώσαντος, μέχρι τοῦδε παρεξέτεινα τὸν λόγον, εἰ καὶ πάντως γε πέπεισμαι ἀληθῆ σε φίλον εἶναι, καὶ οἰκείως ἔχοντα· ἄμφω γὰρ ἴσως που δεδεκασμένην γνώμην ὑπὸ σφοδρᾶς ἔχομεν, τῆς φιλαυτίας ὡς ἔοικεν ἐχομένης ἐμπαθέστερον, οἷα φιλεῖ τὰ τῶν ἀνθρώπων εἶναι. ἀλλ᾽ αὖθις ἂν δέδια, μὴ ἔλαττον τὴν ἐπιτετηδευμένην ὑπ᾽ ἐμοῦ μετάνοιαν διαταράττων ᾧ γε μεταμελεῖ τῶν ἠμφισβητημένων, ὅτε ἐμὴ εἰς τοὐπιὸν τοπαράπαν ἀναδύοιτο τὰ τῆς ἀμφισβητήσεως οὐκ ἂν φθάνοι περὶ τὸ αὐτὸ πταῖσμα πάλιν καλινδούμενος. ἐντεῦθεν οὖν ἤδη ἀνεπιστρέπτως μετανοοῦντά με παρέχομαι, καὶ εἰς ἅπαξ ἂν βάλῃς πρόθυμον καὶ ὀξέως, ἄλλως οὐκ ἀπηλλαγμένως φύσει διακεί-

μᾶλλον τῶν ἀστειοτέρας καὶ χαριεστέρας ἀμοιβῆς, ὡς οὐδὲ πεδίον σύ γε ἡμᾶς προκαλῇ, ὁ ταῖς χάρισι σύντροφος. ἴστω δὲ σὺν θεῷ ὁ ἀμνηστίας νόμος παντοδαπὸς κύριος. ὁπότερος δ' ἂν ἡμῶν τῶν ἀφειμένων ἑκατέρωθεν ἐγκλημάτων ἀνανεοῦσθαι, ἔστω ἐπὶ τῷ τὴν παρανομίας δίκην φεύγειν, ἢ ζημίαν δὲ οὐ μικρὰν προσοφλέτω, τὴν τῶν κοινῶν φίλων ἔχθραν δηλονότι. ἰδοὺ δὴ τῆς νομοθεσίας συνεπιλαμβάνομαί σοι, καὶ συνεπιψηφίζω τὸ δόγμα, καὶ συνεπικυρῶ τῆς βουλῆς σου, τὸ διαπραττόντος, ὡς ἐλπίς, καὶ ἀναιρήσον πάντα τὰ ἐγκεκλημένα. ὅπως οὖν μνησθεὶς ἂν σὺ εἰσηγητὴς γέγονας, πιθανοῦ ὄντος καὶ κομψοῦ προκατάρξῃ, ὅτι καὶ τὰ προγεγραμμένα καλῶς θέσθαι. ἐν Μασιλιανῷ τῷ ὑμετέρῳ μαιμακτηριῶνος πέμπτῃ ἐπὶ δέκα. ἔρρωσο, καὶ διατέλει εὐτυχέστατα πράττων.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Πέτρῳ τῷ Ἀμικῷ εὖ πράττειν.

Ἀνὴρ μὲν ὁσίσουν μετρίως μὲν πρῶτον ἐνδεδιῃτημένος τουτοισὶ τοῖς λογίοις, ἐπεὶ νῦν σὺ διαπλέεις ἐμφιλοσοφῶν, εἶτ' εἰς τὰ πολιτικὰ διαβάς, οὐκ ἂν φθάνοι τὴν διὰ τὸν περιπατὸν εἰς πολλὴν διαβολήν, καὶ κακῶς ἂν αὐτὸς ἀκούσαις ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἐμμεμηνότων ἀνθρώπων. τί δαί, οἱ εἰς τὰ ἐσωτέρω που τῆς αὐλῆς εἰσφθαρσόμενοι, τί δὲ οὐκ ἂν ἀκούσειαν ἔστι ὑπὸ τῆς ὀλιγωρεῖσθαί τι ὑπ' αὐτῶν ἢ ἀγνωμονεῖσθαι οἰομένων. ἀπό γε τούτους ἐκκειμένους εἶναι τοῖς διασύρειν προθυμουμένοις οἴομαι, ἐπεὶ καὶ τοῦτό γε παρὰ τοῖς πολλοῖς προκατέγνωσαι τῶν αὐλίζειν ἐναρξαμένων, τὸ ἅμα τῷ μεταβαλεῖν τι τὸν βίον καὶ μεταπεποιῆσθαι τὰ κατὰ τὴν δίαιταν, εἶτα δὲ συμμεθεστηκέναι αὐτοὺς εἰς τὰ ὕπουλα τῶν ἠθῶν ἐκ τῶν ἀφελῶν τῶν πρόσθεν καὶ σπουδαίων. σὺ μέντοι τὰ ἐμὰ ὡς νῦν ἔχει εἰ εἰδώς, ἀκόπως ἂν παύσαιο δι' ὀργῆς ἔχων τὴν ἐμὴν εἴτ' οὖν ἀπραξίαν, εἴτ' ἀμνηστίαν ἐμαυτοῦ, εἴτ' ἀκηδίαν δεῖ καλεῖν. μὴ γὰρ διὰ τὴν φίλων τι καὶ σπουδαιολόγων ὀλιγωρίαν. ἐνταῦθα γὰρ διατρίβων, λύκον ἐκ τῶν ὤτων φασὶ λαμβανομένῳ ἔοικα, ὅς γε οὐδὲ τοῦ σῆς τῆς ἀκολουθίας ἀφεῖσθαι, οὔτ' ἂν περιέχεσθαι αὐτῆς πολὺν χρόνον δύναμαι. εἰ μή γε τὸ θεῖον πλὴν τῶν παρὰ τῶν ὀφθαλμῶν καθεωρακὸς ἔσται τὰ ἡμέτερα, καὶ τὰ ἀτάκτως νῦν διακείμενα, εἰς κόσμον καὶ τάξιν τὴν μάλ' ἐπαναγκαστικήν. καὶ μὴν ἐν διόδῳ νυνὶ καθεστηκὼς ἔγωγε τῶν λογισμῶν, οὐκ οἶδ' ἥντινα τράπωμαι. καίτοι γ' εἴτ' ἀληθὲς δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπος πάμπαν τοῦτ' ἐστιν, ἄνδρα μὲν ἑαυτὸν τῇ αὐλῇ ἤδη ταύτῃ κεχειρωμένον τι, καὶ χρῆσθαι ἐκδεδωκότα, ὅτι δόξαι προσῆκον εἶναι αὐτῷ καὶ πρέπον, νῦν ὥσπερ αὐτεξούσιον ὄντα ἑαυτοῦ, ὁπότερόν πη προείληται σκέψασθαι, μένειν ἢ ἀπαλλάττεσθαι. δέον εἰ μεταμέλει αὐτῷ τοῦ πικρῶς βεβουλευμένου καὶ θορυβωδῶς, ἀπολοφύρεσθαι μᾶλλον ἐπὶ τῇ οἰχομένῃ ἐλευθερίᾳ, ἣν οὐκ ἂν ἀνακτήσασθαι δυνηθείη νῦν, μὴ οὐχὶ αὐτὸς λαμπρῶς ζημιωθησόμενος, καὶ προσέτι ἀσυνεσίαν ὀφλήσων τῆς ἐκείνου δυστυχίας ἢ ἀβουλίας. ἀλλὰ γὰρ αὖθις τί ὄφελος ἂν εἴη δυσπαθείας καὶ σχετλιασμοῦ. ἀμφισβητητέον οὖν ἀγνωμόνως τι καὶ ὅπη ἂν ἐγχωρεῖν συντεταγμένους. ἢ τύχης ἡμᾶς καὶ μοίρας τὸ χρεὼν κατέστησε, μέχρις ἂν εὐσκοπώτερόν τι φανῇ, ὃ εἰς τὴν πρόσθεν ἐλευθερίαν τι καὶ εὐθυμίαν ἡμᾶς ἂν ἐξ ὑπαρχῆς ἀποκαταστήσειε. προσαγορευέσθω σοι πρὸς ἐμοῦ Βαβελλαῖος ὁ συνεταιρούμενός σοι, καὶ τῶν λοιπῶν κοινωνὸς σαυτοῦ, καὶ ὁ Φίνετος, ὃν χαίρω ἀκούων παρ' ἡμῖν αὖθις εὐδοκιμοῦντα. ἔρρωσο ἐν τῇ ἰσίων πόλει, σεξτιλίου τετάρτῃ ἐπὶ δέκα.

Βουδαῖος Βριξίῳ.

Αὐτόματοι, φασίν, ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴενται. ἐγὼ δέ τοι οὐκ εἰμὶ οὐδὲ κεκλημένος γε, κληθεὶς μὲν οὖν ἰέναι ὡς ἡμᾶς ἀριστήσων, μέμνημαι συνθέμενος. σύμφορον μέντοι ἐπῆλθέ μοι ἰτητέον εἶναι πρὸς συμπόσιον παρά τινι τυχόν, πρῴην συγκεκροτημένον ἡμῖν τι τοῖς προσήκουσι καὶ τοῖς κατ' ἐπιγαμίαν οἰκείοις, εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν. νενόμισται γὰρ τοῦτο, ὡς εἰδότα γε σέ, πολλοῦ ἤδη χρόνου ὁμιλητικῶς τοῖς ἐνθάδε. καὶ μὴν ὡς οὐ μεγάλου ἀδικήματος τὴν αἰτίαν ἔχει, τὸ μὴ ἀπαντᾶν εἰς τὴν κυρίαν καὶ ἐφ' ᾗ διὰ τὴν αἰτίαν συγκειμένην, οὐδεὶς ἐξαρνός ἐστιν, ἐπεί γε ἐπὶ λεχοῖ συγκροτηθεῖσαν. καὶ γὰρ εἰ τοῦτο ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πλημμελεῖσθαι δοκεῖ καὶ παρανομεῖσθαι κατὰ τῶν νομίμων τῶν πολιτικῶν, ἔμοιγε δὴ αἰτίαν ἀπαραίτητον ἐπάξει καὶ ἀσύγγνωστον. καὶ ἐγκαλέσομαί γε ὡς ἂν οἱ ἀπαίδευτοι δι' ἐπιμελείας ἄγουσιν. αὐτοὺς καταμελήσας ὑπὸ τῆς φιλομαθείας, καὶ ἀποσκοπιαζόμενος τὴν ὁμιλίαν τῶν μὴ φιλολογούντων, καὶ δὴ καὶ ἀλαζονεύεσθαί που δόξω. ἀπόδεξαι οὖν τὴν πρόφασιν ταύτην ἱκανὴν καὶ

αἰτίαν οὐκ ἐπιτηδεύω τὴν καὶ συνήθεις ἐμοὶ πρὸς Ἰάνον τὸν Λάσκαριν, ἄνδρα μοι φιλικώτατα διακείμενον τῶν ἐμοὶ προσῳκειωμένων ἀπὸ χρήσεως καὶ συνηθείας. πρὸς δὲ δὴ καὶ τὴν συνηγορίαν γε ταύτην ὑφειμένου καὶ καταπροδόντος σου, συγγνώμην ἂν θᾶττον εὑροίμην, ἢ παρὰ τῶν τὴν λοχείαν ἐσιάσοντος τῇ αὐτοῦ συνοικούσης. ἔρρωσο.

Γουλιελμος ὁ Βουδαῖος Γερμάνῳ τῷ Βριξίῳ εὖ πράττειν.

Κομισάμενος σήμερον τὰ γράμματά σου, τήν τε εὔνοιαν τὴν σὴν συνιδὼν, ἥσθην μὲν δήπου ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν, καὶ περιχαρὴς δὴ ἐγενόμην. ὁρῶν δὲ καὶ σκοπούμενος τήν τε δεινότητα, καὶ τὴν καλλιγραφίαν τῆς ἐπιστολῆς, τὴν τοῦ ἐμοῦ χαρακτῆρα ἀμαυροῦσαν, οὐκ οἶδα ὅπως πάλαι ἐλυπήθην τῆς ἀγνοίας τῆς ἐμῆς ἕνεκα, οὐ γὰρ ἂν φαίην τῆς ἀμαθίας τῆς ἐσχάτης. τοῦτο δὲ λογιζόμενος ξενίζειν πρός σε δοκῶ μοι, ὅπως ἂν τῇ ξένῃ γοῦν οὐχ ἧττον εἶναι φανῶ. χάριτας μὲν οὖν οἶδά σοι καὶ ὁμολογῶ, πρῶτον μὲν τῆς ἐπιστολῆς σου, εὐνοίας δῆθεν γεμούσης καὶ δεξιότητος φύσεως, ἣ πάντας σχεδὸν τοὺς ἡμεδαποὺς τούς γε καθ' ἡμᾶς, ὑπερευδοκιμᾶς. ἔπειτα δὲ καὶ τῆς ἐπαγγελίας, τῆς τῶν ἀναγγελιῶν οὐ τῶν τυχόντων ἀξίας, καὶ κεχαρισμένης ἐμοί. εἰ δὲ ὀρεγόμενος τυγχάνεις εἰδέναι τὰ τῶν ἡμετέρων, ὁ τῆς αὐλικῆς ἔπαρχος, ὁ τὰ ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἄρχοντος, ὃν μάγνον μάγιστρον φαμέν, (τάχ' ἂν ὀρθῶς ἁρμοστὴς μέγας ἀποκαλοῖτο τῶν βασιλείων) οὗτος μὲν κακῶς ἔχει ἀπὸ τῆς νεφρίτιδος, οὐδὲ ἀφιέναι τὸ νόσος ἐδυνήθη μέχρι τοῦδε τὰς δύο ἡμέρας ταύτας. ἐμοῦ γὰρ ταῦτά σοι γράφοντος, πάντα μὲν διαπεπείρακαν οἱ ἰατροὶ οἱ περὶ αὐτὸν μεμηχάνηνται, πλῆθος μὲν οὐκ ὀλίγον, καὶ ὅσον τῆσδε τῆς πόλεως τὸ ἐπὶ ἰατρικῇ περιβόητον καὶ τῶν περιοίκων ὄφελός ἐστιν. οὐδὲν δέπω κεκινήκασιν ἀξιόλογον. ἡμεῖς δὲ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὑπερδεχόμεθα αὐτοῦ, ὁ γεγονὼς τῆς Ἱσπανίας πρέσβεις πρόχθες ἀφικόμενοι, τοῦτον χθὲς ἐπισκέψασθαι καθηκόντως ὥσπερ δὲ οἰκουροῦντα, περιπατοῦντα μέντοι ἐνίοτε ὁπωσδήποτε. ἡ τοίνυν ἀρχὴ τῆς πρεσβείας ἑκατέρωθεν καλῶς ἔχειν καὶ εἰρηνικῶς ἔδοξε, σήμερον δὲ οὐδὲν (ὡς οἶμαι) ἀξιομνημόνευτον δέδοται. διὰ τὴν ἀρρωστίαν τοῦ μάγνου, ὃς μάλιστ' ὤφελε τὰ μάλιστ' αὐτῇ τῇ πρεσβείᾳ ἐγχειρεῖν, παλαιαῖς γε νόσοις αὐτὸς καὶ φορτικαῖς ἔνοχος ὤν. πάντως δὲ τὸν ἄνθρωπον οἰκτείρουσι τῆσδε τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως καὶ θανατώσης, ὅσγε παρὰ τὴν δύναμιν βιάζεται ἐφ' ὧ τὰ τῆς πρεσβείας διαπράξεται τοῦ βασιλέως. ἀλλὰ περὶ τῶν δημοσίων, μέχρι τοῦδε εἰρήσθω. πῶς δὲ ἔχει μοι τὰ πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν σοὶ περὶ ἐμοῦ κοινολογησάμενον, ἔσται δῆλον ὧν τῷ Δηλοΐνῳ ἔγραψα. προσαγορεύσω σοι οὓς προσειπεῖν με ἀπό σου ἐκέλευσας, ἄνδρας ἤδη μοι φιλιωθέντας. εἰ δὲ δὴ σὺ προσφέρῃς μοι Λάσκαριν τὸν ἡμέτερον φιλοφρόνως τε καὶ δεόντως, ὑπέρμεγα ἔσται μοι περιττῶς εὐεργέτημα. οὐδένα γὰρ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὴν φιλίαν ὡς τὴν αὐτοῦ ἀποδέχομαί τε καὶ τιμῶ. ἔρρωσο ἄνερ μοι προσφιλέστατε. καὶ διατέλει τοὺς τοῦ ἐμοῦ φίλους ἀγαπῶν, καὶ τοῖς ἐχθροῖς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖς ἐμοῖς. σκιρροφοριῶνος τρίτῃ ἱσταμένου. ἐν Μοσπισούλῳ πόλει Ναρβωνίτιδος, ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἐννεακαιδεκάτῳ.

Γουλιελμος ὁ Βουδαῖος Γερμάνῳ τῷ Βριξίῳ εὖ πράττειν.

Ἀκηκοότος ἤδη σοῦ τὰ κατ' ἐμὲ καὶ τὴν αὐλὴν, οὐδεμίαν ἣν ἂν ἔχω ὑπόθεσιν δήπου ὑπερτίθεσθαι σπουδαίας τινὸς ἐπιστολῆς. ἐν γάρ σου πεπαιχότος ἐκεῖνα τὰ κατ' ἀρχὰς τῶν γραμμάτων σου, καὶ κατειρωνευσαμένου τῆς τύχης ἤδη φθασάσης ἐμοὶ συμβῆναι λαμπροτέρας, σπουδαιολογεῖσθαι νῦν ἀξιῶ ἀποκρινόμενός σοι, δέδια μὴ ψυχρολόγος εἶναί μοι συμβῇ καὶ γέλωτος ἄξιος. ἀντιπαίζειν μέντοι πρὸς τά σοι πεπαιγμένα, ἀφροντίστως τε νῦν καὶ ἀμερίμνως διακειμένῳ, καὶ οἱονεὶ ἐντρυφῶντί μοι ἐν πάσῃ τῇ κατὰ τὴν πόλιν ῥαστώνῃ τε καὶ βίῳ πάντοθεν ἀνειμένῳ, δέδοικα μὴ οὐ πρὸς ἀνδρὸς εἶναι δοκῇ ἀγωνιζομένου καὶ κινδυνεύοντος περὶ τοῦ τῆς βίου καταστάσεως. ἐπεὶ πῶς ἂν αὐτὸς ἀντιχαριεντίζεσθαί σοι καὶ τῶν κομψῶν ἅπτεσθαι νῦν ἔχοιμι, ἀμηχάνως τε καὶ δυσκόλως ἔχων περὶ τοῦ ἀπαλλάξαι καλῶς καὶ ἐντίμως τουτουῒ τοῦ ἀγῶνος, ἐν ᾧπερ, ὥς δή φασιν, ὥσπερ μῦς ἐν πίσσῃ πέπονθα, καὶ μὲν δὴ καὶ περικινδυνεύεται μοι οὐ μόνον τὰ ὑπάρχοντα ἐν τούτῳ τῷ ἀγωνίσματι, ἀλλὰ καὶ ἡ φήμη καὶ δόξα, ὁποσηνδήποτε οὖν ἄχρι τοῦδε κέκτημαι φιλοσοφοῦντι ἐοικὼς, αὕτη δὴ ὡς ξυροῦ ἀκμὴν νῦν ἐμοὶ καθέστηκεν ὥς φησιν ἡ παροιμία. οἶδά τε ὡς ἀζημίαν αὐτίκα δὴ μάλα περιπεσόμενος οὐ τῇ τυχούσῃ, ἢν ἔτι τὸ πρᾶγμα ἀτυχῶς περιστῇ. καίπερ οὐχ ὑπ' ἐμοῦ προκειμένου ὡς οἶσθά σου, ὃ δὴ σχετλιώτατον τῶν βίων διαλογιζόμενόν σε, ἐμοὶ μὲν συναλγεῖν οἶμαι καὶ συμπεπονθότως ἔχειν, ὡς προσῆκόν ἐστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ τε καὶ ἑταίρῳ, μὴ δὲ συνέσεσθαι, ὅπερ σὺ ἀξιοῖς. σαυτοῦ δὲ τὴν

ἄγαν ἀσφαλῆ τε καὶ ἡσυχίαν παραλλήλως σκεψάμενος, ἀλλὰ μακαρίζειν ταυτηνὶ τὴν ἀθυμίαν ἀσίμην καὶ ταῦτα διηρεσμένην, ἧς σὺ τυγχάνεις ὢν ἐπικρατής. ἀλλὰ μὴν τί ἂν πάθοιμι νυνὶ εἰς τοσοῦτο κινδύνου φθάσας προβεβηκέναι. ὅπου οὐκ ἐκ προμηθείας ἔργου, ἀλλ' ἐπιμηθέως χρείαν ἔχω. οἶδα δὲ ὡς ἄρα ἡ τύχη οὐκ ἄγαν ἐμοὶ εὔνους τὰ πρὸς τοῦτο εἶναι δοκοῦσα, ὡς τοῦτο παίγνιον ἐπίστασαι σέ με, οὐχ ὅπως ἐπιπεπτωκότα τὰ καθεστηκότα μεταθήσεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ τούτων τῶν γεγονότων ὑπιδόμενον. ὥστε οὐδεὶς τῶν σπουδαίων τε καὶ ἀγνωμόνων ἀνδρῶν, οὐδὲν οὐδὲ ὅλως αἰτιῷτ' ἂν μετ' αὐτοῦ ἕνεκα, εἰδώς γε διὰ τὸ πρᾶγμα, διόπερ οὐκ ἐλέγχοιεν μέντοι γε δικαίως ἐμὲ τὸν κύβον ἐρριφέναι τοσαῦτα, περὶ τῶν τηλικούτων οὐκ αὐθαιρέτως, εἴη γε τὸ πέρας τῆς παιδείας ἀποτυχόντος μοι περιέλθῃ. ἐπὶ θεῷ γὰρ κεῖται, οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τὸ τυχεῖν καὶ κατορθοῦσθαι. ἔρρωσο ἐν Βλαισοῖς τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῶν καλενδῶν τοῦ ἰανουαρίου μηνός.

Βουδαῖος Βριξίῳ εὖ πράττειν.

Ἀναγνοὺς τὰ γράμματά σου ὦ Βρίξιε σοί τε καὶ ἐμαυτῷ συνήσθην. σοὶ μέν, ὡς ἐκ τῆς νόσου ἤδη ἀνακομιζομένῳ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Σαμμαυριανῷ, ἐμαυτῷ δὲ ὡς τῷ οἰκίαν ἐκείνην ἄσιον οἰκοδομήσαντι, τῶν παρ' ἐμοὶ ἐκ νοσήματος φίλων ἀναληπτικήν τε καὶ ἐπιρρωστικήν. οὐδὲν γάρ τι ἴδιον παραπλαύσασθαι ἂν ἢ ὀνίνασθαι οἷός τ' εἴην ταυτησὶ τῆς οἰκίας, παρῳκοδομημένης πρὸς τῷ κήπῳ τῷ ἄνθεσι σχεδὸν καταφύτῳ, ἢ ὡς τινὰ χρείαν καρπώσασθαι τῆς αὐτῆς τῆς ἀγροικίας, οὐ μόνον ἐμὲ καὶ τοὺς οἴκοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνοικοῦντάς μοι ἔχοντας ἂν ὠφελήσωσιν. ἀντάξιον τῷ ὄντι μισθὸν τῶν ἡμῖν διαπεπονημένων εἶναι τῆς φυτείας τῆς ἐκεῖ, καὶ τοῦ οἰκοδομήματος ἐκδόσεως τοῖς μισθουμένοις τὸ ἔργον, καίτοι ὦ θεοί, πολλά μοι τούτοις πράγματα παρασχοῦσι. τί γὰρ οὐκ οἴει με κακοπαθῆσαι, τί δ' οὐκ ἐξαρύσασθαι ἀηδίας καὶ ἀγανακτήσεώς γε, τοὺς ἐργολάβους δῆθεν εἰσπράττεσθαι θέλοντα ἐμπροθέσμως, καὶ τ' ἄλλα παρέχεσθαί μοι ἀξιοῦντα ἐκ τῶν συγγεγραμμένων. ἧς δὴ ἐπιμελείας δεῖσθαι ἄρχει ἡ ἐξάρτυσις τῆς ἐπαύλεως ἁπάσης, οἷον ἡ ἐπεξεργασία, ὡς ὅσα αὐτῆς τῆς οἰκοδομῆς, ἡ κατασκευὴ δῆθεν τοῦ χωρίου, καὶ διάταξις οἰκονομικὴ πάντων τῶν χρειῶν εὔκαιρον ἔτι πρέπουσαν παρεξόντων. ἧς δὴ ἕνεκα πολυπραγμοσύνης, ὡς οἶσθα, ἄγει τῆς ἐμοὶ σχολὴ ἀπὸ τῆς φιλοπονίας τῆς ἑδραίας ἐγένετο, καὶ δὴ καὶ τῆς ἐμῆς φιλολογίας ἐκ πέμπτη καίτοι ὑπεραγαπωμένης. μεταξὺ μέντοι τὰ πρὸς τὴν ὑγείαν καὶ ῥῶσιν θεραπεύοντι, καὶ πόρρω τῶν μαθηματικῶν φροντισμάτων κεκμηκυῖαν ἐξῆν ἀναρρωννύναι. αἰτίαν γὰρ ἔχει ἡ φιλολογία τηνικαῦτα ὑπὸ ἰατρῶν, καὶ δὴ καὶ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν ἐμοὶ ἐντυγχανόντων σχεδὸν πάντων, ὥς με φύσει δυσωμάτου ὄντα λυμαινομένη καὶ εἰς μαρασμὸν ἄγουσα. ἀλλ' ἀμὴν ὦ ἑταῖρε ἴσθι κεχαρισμένον μοι πρᾶγμα πεποιηκὼς σύ γε καὶ κομιδῇ φιλοπρεπές, τὴν χάριν ταύτην αἰτούμενος πρὸς τῆς συνοικούσης μοι, καὶ ἐνδιδομένην χρώμενος εἰς τὸ δέον, τὴν ἐπίδοσιν δὲ ταύτην προσιδόμενος, καὶ ἐπικύρωσιν ἐκ τῆς τυχούσης τῆς προτέρας ἡμῶν εὐνοίας καὶ οἰκειότητος. ἔρρωσο τῇ ὑστεραίᾳ τῶν σεπτεμβρίων καλενδῶν. ἐν Θρήκαις πόλει τῆς Καμπανίας.

Βουδαῖος Βριξίῳ εὖ πράττειν.

Πολλήν μοι καὶ βαθεῖαν εἶναί μοι σχολήν (ὅπερ σὺ φῂς ἐπιστέλλων) οὐ μέμνημαί πω γράψας ὅτι σοι ὅτι πω ἄλλως ἐν ἀσχολίᾳ ὄντι μέντοι ἐμὲ οὐκ ἔφην ἴσως ἄγαν τοῖς σπουδαίοις τῶν πραγμάτων ἐνθάδε καταγινόμενον, οὐδὲ ταῖς ἀμφὶ τὴν φιλολογίαν φροντίσιν ἐπέχειν, ταῖς πάλαι κεχαρισμέναις ἡμῖν. οὐ μὴν δὲ καὶ ἐλευθεριάζειν γε ἔφην σχολῇ καὶ ῥᾳστώνῃ ἐν ῥᾳθυμίᾳ χρώμενος περὶ τὰ δοκοῦντά μοι καὶ ὁπωσοῦν καταθύμια. ἐπεὶ καὶ τοσοῦτον ἀηδίαν ἐτύγχανον ταῖς ἀκροάσεσι σχολάζειν ταῖς φερομέναις τότε ἐκκλησιάζοντος, ὥστε μόλις μοι ἐξεγένετο ταύταις ἡμέραις τρὶς τἀνδρὸς ἀκροᾶσθαι ἢ καὶ δίς. ἐπεὶ δὲ σὺ διεξιέναι ἡμᾶς τούτου τὰς προφάσεις ἀξιοῖς, καὶ τὰς αἰτίας ἐκφράσαι τὰς ἐπισχούσας ἐμέ, οὐκ οἶδα εἴ ἣν τὴν πρώτην, εἴ ἥν τινα ἐσχάτην αἰτιάσωμαι. λογίζεσθαι μέντοι σὲ προσήκει αὐτομάτως τὰς πλείστας αὐτῶν, τὸ δυσχερές γε τῆσδε τῆς διαίτης ἐγνωκότα, καὶ πρότερον πεπειραμένον αὐτῆς, κἂν αὐτὸς οὐκ ἐξαριθμῶ. τί γὰρ ἂν καὶ πυνθανοίμην πόρρω που καταλύσας τῶν βασιλείων, οὐδὲ τῆς ἀκαιρίας τυχὼν τῆς ἁρμοττούσης εἰς τὴν ὥραν τῆς ἐκκλησίας, οὐδ' αὐτὴν ἴσως τεταγμένην, διὰ τὰ κατὰ τὴν αὐλὴν πολλὰ τυγχάνει ὄντα, οὐ καθεστῶσαν ὥραν αὐτὰ οὔτ' ἀφωρισμένην ἔχοντα. φέρε δή, εἰ συμβούλῳ σοι ἐχρώμην καὶ καθηγεμόνι τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς, εἴπερ μέν γε ἂν σου πυθοίμην, ἆρά γε τῶν ὑπηρεσιῶν ἀμελήσας καὶ θεραπειῶν τῶν νενομισμένων, φρον-

ζεῖν μόνον ἔμελλον τῆς φιλοσοφίας, τουδὶ καὶ σωτηριωδῶν λογισμῶν; οὐδὲ ἔφης. ἀλλ' ἐν τοῖς πρώτοις καὶ πρόσγε διήνυσαι τὰ ἐς φιλοσοφίαν ἀνήκοντα τὸ πάνυ καὶ ἱερατικῶς, τὰς δὲ πρὸς τὸν πόρον καὶ φιλαρχίαν ἐκπόνες λειτουργίας, ταύτας δὲ ἐνταῦθα τοῖς ταύτης ἐφεξῆς φροντίσιν ἐπημμένας, ὡς προσῆκον δήπου τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπιμελείας τῶν ἐπὶ τῇ τύχῃ κειμένων καὶ τοῦ αὐτομάτου, καὶ ἐν τῷ δὲ τοῦ θεάτρου γε δευτεραγωνιστεῖν τοῦ ὑπὸ τῆς ὥρας βραβευομένου. καίτοι ἂν τὰ πρά σου ἐσκοπηθέντα καὶ ἐπιτετηδευμένα ἐνταῦθά ποτε διατρίψαντος, ἐᾶς ἡμᾶς ἀπομιμεῖσθαι (οὐ γὰρ δή σοι τούτων μεταμέλει δὲ οὐδαμοῦ ὅλως) οὐκ ἂν ἀντιλέξαις οὐδὲ νῦν ἐμὲ ἐν τοῖς αὐλικοῖς ὁμιλοῦντα, εἰ δὲ τῷ τῆς αὐλῆς συνόδων κινεῖσθαί τι, καὶ τοῖς κατ' ἐκείνην φλυάροις καὶ λήροις ἀφοσιουμένως γοῦν ἐσχολακέναι. ἐπεί τοι καὶ τοὺς τῆς ὀρχήσεως ἐπιβαλλομένους, καὶ ἄχρι δὴ τέλους φασὶ διορχεῖσθαι καθήκει καὶ ληροῦσι συλληρεῖν. τί δαὶ τὸν συγχορεύειν παραλόγως τοῖς φλυαροῦσι καὶ ἀπροαιρέτως ἐφθακότα, καὶ ἀπαλλαγῆναί γε ὅτι τάχιστα μετ' εὐσχημοσύνης ἐφιέμενον, τί δὲ αὐτὸ κωλύει χρῆν ἐφ' ᾧ τυχεῖν τῆς ἀσχολίας, μή ποτε οὖν περὶ παντὸς ποιεῖσθαι ἡμᾶς δέον ἦ, τὸ τὰ ἐν ποσὶ καὶ κατεπείγοντα διαπράξασθαι οὔτ' ἀκόσμως οὔτ' ἀναξίως ἀνδρὸς οὐκ ἀπαιδεύτου, ὅπως τούτων εὐθὺς κατορθωμένων, δι' ἡσυχίας τὸν ἐπὶ τούτοις βίον καὶ εὐθυμίας ἐξέσῃ διαγαγεῖν. σὺ τοίνυν οὔπως ἀπαλλάττεσθαι προῃρημένῳ ἔοικας, ἐν ταύτῃ γε τῇ ἀγορᾷ τότε ἐμπορευσάμενος τῇ τῶν κερκώπων. ὅθεν δὲ τὰ πρὸς τὸν βίον τὸν λαύρως ἀπαργόμενον ἐπιτήδεια ἀναιρεῖσθαι προθυμούμενος, πλούτων μόλις ἀπῆλθες πλεονεκτικῶς γε συνεσκευασμένος οὐχ ὅτι πεπονηκὼς ἐστὶ μοι οὖν τινων διαπεπλεκὼς ἐν ὅσῳ συνανεστρέφου τοῖς ἀμφὶ τὴν φιλοκτησίαν τι σπουδάζουσι καὶ τὴν φιλοζημίαν, νῦν δὲ τῶν τε φιλοσοφίας τῶν σεμνοπροσώπους γεγονὼς ἀκροατής, καὶ φοιτητὴς τῆς εὐσεβείας τὴν αὐτάρκη, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν τὴν λιτότητα, τὴν μακαριωτάτην ἠσκημένων, ἣν δὴ ἡμεῖς ἐν τοῖς μάλιστα ἠσκούμεθα, ἄχρις οὗ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν ἤρεσεν, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀναμιμνήσκειν ἐμὲ ἔοικας τῶν ἐμοὶ γεγραμμένων τι καὶ διεσχηματισμένων. ἀλλ' ὅπως ὦ ἡμέτερε σύ γε νεανικῶς τι καὶ εὐτυχῶς ἐφοδιασάμενος ἐν ᾧ ἐνεπορεύου, καίπερ σοὶ μόνῳ τὸ πρᾶγμα, τουτὶ πράττων, μὴ λάθῃς ἀντιτείνειν ἵνα καὶ ἀγνωμοσύνην ἑαυτοῦ νυνὶ καταγνοὺς, πείθειν ἐμὲ ἐπιχειρῶν ἄνδρα τι καὶ πολύπαιδα, οἴκαδε ἐπανιτητέον εἶναι οὐδέν πω πλέον ἔχοντα, ὡς δὴ ῥαθύμως τι καὶ σκαιῶς πρὸς τὸ λῆρος ληρεῖν τούτοις διακείμενον, ὡς τῆς τέχνης παρένδειξιν ποιεῖσθαι ἔγωγε ἔναγχος ἐνεστησάμην, γέλωτα δήπου πολὺν ὄφλων παρὰ τοῖς κομψοῖς καὶ χαρίεσι. ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι; ῥᾳστέον γοῦν τὸ δρᾶμα, ὁπηνίκα ἅπαξ τὸ πρόσωπον ἐνδέδυκα, ἐς τὴν σκηνὴν προελήλυθα. ταῦτα μοι οὖν ἀντιπεπαίχθω πρὸς τὰς σὰς χλευασίας τὰς προσφιλεῖς, ἃς καθάπτεσθαί μου εἴωθας, ὡς ἐξεστηκότος τῆς ἰδίας τι προαιρέσεως, καὶ τῆς αὐλῆς παρὰ τὸ δέον ἀντεχομένου, ὑπόθεσις δήπουθεν γενησόμενα ἑτέρας ἐπιστολῆς ὑπό σου γραφησομένης. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἔγωγε συνήδομαί σοι ὦ δαιμόνιε, τὴν πρὸς τὸν μῶρον τὸν ἐμὸν φιλονεικίαν καταθεμένῳ, καὶ εἰσονεὶ τὸ ἀντίμορον ἐκείνην εὐγνωμόνως μεταθεμένῳ. (οὕτω γὰρ εἰκασάτω τις τῶν γνωρίμων καὶ συνήθων σοι) τῶν τι ἡμετέρας παραινέσεως καὶ πείσεως οὐ ψεῦδος ἠκροαμένῳ. αὕτη γάρ τοι ἡ γνώμη ἐπὶ τοῦ δοκεῖν πρὸς τῆς σῆς φιλανθρωπίας εἶναι, καὶ ὡς ἀληθῶς δὴ καθήκουσα φαίνεται ἐς γνησίαν τι καὶ ἀκέραιον φιλοσοφίαν, ἣ σὺ νῦν τυγχάνεις προσανεσχηκώς, ὁ πάλαι ποτὲ ἀναπαυσάσης τὴν ἀπεχθανομένην ταύτῃ φιλοζημίαν ἀσπασάμενος. ἴσθι οὖν ἡμᾶς οὕτω τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ περιχαρεῖς γενομένους, ὡς πρὸ τούτου ἀνιωμένους ἤδη ὑμῶν δυσαρέστως ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐφαμίλλου ἐκείνης ἐπιδείξεως καὶ ῥαθύμου ἐχομένων. ὅσον τι οἱ κοινοὶ φίλοι συνήλγουν ὑμῖν τὸ καλλίστων τῶν συγγραμμάτων τοῦ δριμέως τῆς ἔριδος λυμαινομένοις, τοσοῦτον ἐπὶ τούτῳ συγχαρησομένους εὐδοκιμοῦσιν, ἕνεκα τῆς ἀμφισβητήσεως τῆς κακόνου ἐς κόρακας ἀποβληθείσης. πρόσειπέ μοι τὸν Δαλοῖνον τὸν ἡμέτερον, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς εὐνοϊκῶς ἀμφοῖν ἡμῖν ἔχοντας, καὶ διατέλει σπουδάζων τοῖς καλλίστοις τῶν λόγων καὶ σεμνοτάτοις. ἔρρωσο. ἐν ῥωμοραντίῳ κωμοπόλει, διὰ τὸ βασίλειον μόνον τὸ αὐτόθι ὀνομασθῇ, γαμηλιῶνος μηνὸς τρίτῃ φθίνοντος.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Γερμανῷ τῷ Βριξίῳ εὖ πράττειν.

Ὢ τῆς τοῦ παρόντος ἔφης καιροῦ συμφορᾶς. ἐμοὶ μὲν ὦ ἑταῖρε ἐνταῦθα τῶν γραμμάτων τῶν σῶν ἀφικομένων, ἐπιμειδιῶν ἤρεμα, εἶτ' ἐπιφωνεῖν ἐπῆλθε, ὢ τῆς φιλανθρωπίας τἀνθρώπου καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης. τί δαὶ ὦ οὗτος, ἆρά γε τοῦτο φαίη τις ἂν πρὸς ἀνδρὸς εἶναι ἐλευθέρου καὶ φιλοπάτριδος ἀκριβῶς τά μοι τῶν ἀτυχημάτων, τοῖς κοινοῖς τι πράγμασι καὶ πολιτικοῖς λυμαινόμενα, σχετλιάζειν ἐπαθῶς, διεξιόντα

ἐπιδεικτικῶς καὶ δὴ καὶ κεκομψευμένως τόν τε λιμὸν καὶ πόλεμον, ἀνήκεστά γε δὴ πάθη καὶ μηνίματα θεοῦ. ἰδίαν μέντοι ἑαυτῶν συμφοράν, τουτέστι τῶν εἰς ἱερὰς πλούτων, ταύτην δὲ ἐκτραγῳδοῦσι δὴ τοσαῦτα, ἐξηλέγξαν ἐπιτεθυμμένοι τοῖς ἀσυγκρίτοις ἀσεβῆ τινὰ διατάγματα οὐκ ὀλιγοστὸν μέρος τῶν ἱερατικῶν ἐξαρύσοντα, πλούτου ἤδη περιρρέοντος. σοὶ τοίνυν ταῦτα μὲν μεμψιμοιροῦσι δῆτα ἐκείνων δὲ ἐμπεπτωκότα τῇ ἐξηγήσει, τῶν εἰς τὸ σύμπαν καὶ τὸ κοινὸν ἐπιβαλλόντων, ὑπόνοιά τις καὶ δήπου περιτέχνως ἄρα ἀργυρολογία τις λαμπρὰ καθ' ὑμῶν ἐπιτηδεύεται τίνος, τῶν προσόδων ἐκείνη γε τῶν ἀφωσιωμένων καὶ ἀσυλίαν ἔχειν ἀξιουμένων, τὸ πέμπτον ἀφαιρήσεσθαι τῆς μοιρῶν ὁ ὅπως σοναῦ δὴ φήμη ὦ 'γαθὲ μὴ γένοιτο τὰ πράγματα, τὰ καθ' ἡμᾶς εἰς τοσοῦτο τῆς ἀνάγκης καθίστασθαι. καίτοι ὦ σῶτερ ἡμῶν καὶ θεῖαι ἤδη ψυχαί, οἱ μὲν ἀγνῶς τε καὶ εὐλαβῶς τὰς πάλαι ἱερωσύνας διῳκηκότες, τῶν κτημάτων τουτονὶ καταμελοῦντες τῆς ἀπὸ τῶν πλεονεξίας, τῶν δώρων δὲ μετὰ κράτος ἀντέχοντο τοῦ θεοῦ, οἱ τοιοῦτοι, τὰς ψυχὰς περιποιούντων. ὑμεῖς δὲ οἱ τήμερον τῶν θείων ἱερώμενοι, τῆς πνευματικῆς τούτων ἀφέμενοι (οἴμοι τῆς μεταβολῆς τῶν ἠθῶν) τοῖς προσόδοις καὶ τιμηροῖς προσεσηκότες διαπλέετε, κακοὶ κακῶς ἀπολούμενοι, ἢν μὴ ἐκ τῆς ἐμπαθείας ταῦτα σὺν θεῷ πλουτοῦντες ἀνανήψητε. σύ γε μὴν ὦ ἐπὶ κακῷ μαντευόμενε, ἄξιος εἶ δήπου παρὰ τῆς φιλυπεψίας ταύτην ἀληθεύσαι χρησμολογῶν, τό γε μετὰ σὲ καὶ τὰς σὰς προσόδους, ὑπεραπεχθόντως γε τὰ κατ' ἔτος ἄχρι τούτου χορηγησάσας, ἀμέλει περιτμηθείσης τῆς κατὰ σὲ περιουσίας, ἀσφαλέστερον ἂν τοῖς θάοις ἐμφιλοσοφοίης, ὧν δὴ ἐρασθῆναι ὑπέρξω. ἵνα γοῦν δεδοικότι σοι περὶ τοῖς κατ' ὄλβον τῶν ἀνθρώπων, μᾶλλον ἢ περὶ τοῖς καθαροῖς καὶ θείοις ἀποδεικνύσι, μὴ πάσαν τὴν ὑποψίαν ταύτην ἀπομόρξωμαι, εἰ καὶ περὶ τοιοῦδε ἐνθάδε οὐδέ πω διαπεθρύληται λόγος, ὅσα γε κἀμὲ εἰδέναι, ὅμως μέντοι τὸ ἄγαν τοῦτο ὑφορατικὸν ὑμῶν, κλυδόνα δή τινα μέλλειν οὐκ αἴσιον καθ' ἅπαντας τῆς ἱερατικῆς ἐπάξειν οὐκ εἰς μακρὰν, ἐν βαθείᾳ γε ῥαστώνῃ τινῶν εἶναι, πέρα τῶν ἄλλων τάξεων κεδυσπαθοῦντος. καὶ ταῦτα μέχρι τοῦδε τὰ παιγνιώδη. τὰ δὲ ἀπὸ τούτων ἤδη σπουδαιολογηθήσεται, τῇ ἀξιώσει σου ἀπαντήσοντα. ταῦτα δὲ εἰς ἄλλην ἐπιστολὴν ἀναβέβλημαι, ἢ ταύτῃ ἀκολουθήσει ὀπίσω ἂν τάχιστα ἡ σχολὴ τῆς ἐγχωρῇ. ἀλλὰ μὴν διὰ μέσου χάριν σοι ὁμολογήσω ἀνθ' ὧν ὑπηρετῶν ἔφθης τε τοκίᾳ τῇ γαμετῇ μου, ἀνθαιρέτως σύ γε τῆς αὐτῆς καταχαρισάμενος. ἔρρωσο, ἐν Διβίωνι πόλει πρὸς τῇ αὐλικῇ ἀκολουθίᾳ ἐνασχολούμενος ὀκτωβρίου ἐπὶ δέκα, α φ κα.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Γερμανῷ τῷ Βριξίῳ τῷ πράττειν.

Ταύτης μὲν τῆς ἐπιστολῆς ἡ ἀρχή, οἷον τὰ προάστια μάλα καὶ προσθήκη ἔστω σοὶ τῆς ἑώλου, ἣν πρὸ ἐνιστηκότος μοι γράψαντι καὶ κατεπείγοντος τοῦ κομιοῦντος αὐτὴν, συνεπτύξαι οὐκ ἐδυνήθην μετὰ τῆς ἐμῆς γνώμης. περὶ ὅτου μὲν οὖν αὐτόματος ἔτυχεν, ἰάνος μὲν ὁ λάσκαρις φίλος τε σοὶ πάλαι καὶ νῦν ἐπὶ φιλίᾳ ἀπεξενωμένος, ἐντιμῆσαι δείπνον καραδοκεῖν φησὶ τοὺς νεανίσκους, οὓς ἔτος ἐκεῖθεν πέμψας μετὰ παρακλήσεως ἔφθακεν εἰς Ἰταλίαν, διεδογμένον οὖν τούτῳ μὴ ἐπανήκειν αὐτόθεν, πρὶν ἢ καταμάθοι ὅτι περ οἱ ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντες διεπράξαντο ἐν τῇ Ἑλλάδι περὶ τῆς ἀνδρολογίας τῆς ἐπὶ τῇ συστάσει τοῦ γυμνασίου. καὶ μὴν ἐγώ τοι αὐτοῦ προσκαρτερήσειν οἶμαι τούτους ὑπομένοντα, κἂν ἐκ προθεσμίας ἥκωσι, πρᾳέως τε καὶ εὐγνωμόνως, οἶδα. ὁ τῶν ἀνθρώπων ἔφορον ἐμφιλοχωρῶν δεῖ, καὶ ἡδόμενος τῷ παρὰ τοῖς ἑσπερίδαις ἐνδιατρίβειν τοῖς ἐκεῖ. ἄλλως τε μεταξὺ ἐνδιατριβόντων ἐκείνων τῶν ἐπὶ παιδολογίᾳ πεμφθέντων, τῆς βιβλιοθήκης μετ' αὐτῶν τῆς περιβοήτου, παμπόλλων γε συγγραμμάτων ὡς λόγος, καὶ ἐξαιρέτων γεμούσης οὐδ', ἧς δὴ βίβλους οὐκ οἶδ' ὁπόσας Διοδώρου τοῦ συγγραφέως, αὐτὸς ἀπογράψαι πρότερον ἐκδέδωκεν, ἄρτι πεπομφὼς ἔδωκε τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου ἀποβολῶν χρήματα περιττὸν ὡς εἰκάσαι ἱστορίας. οὐδὲ γάρ πω τούτοις ἐντετύχηκα. εἰ καὶ τούτου τῆς δώρου ἀξιόχρεων εἶναι τὴν ἐμὴν πεῖσιν ὁ λάσκαρις ἡγησάμενος, τὴν βίβλον τῷ καταλύματι ἐμοῦ, τὸν τῆς κομίσαντα ἐκέλευσεν ἰθαγενῆ. τὰ μέντοι τῶν αὐλικῶν διαίτης ὡς ἐπίστασαι, ἵνα δὴ λέγω τῶν τυχουσῶν πολλάκις περιηνώχληται. ἀλλὰ τί ὦ δαιμόνιε (ἐπικαγχάσας σύ γε τοῦτον τὸν λόγον ὑπολάβοις ἄν) τὰ τῶν γυμνασίων τῶν πέρυσι ἤδη σοὶ ψευδῆ ἔοικε; ὧν δὴ περιφήμη λαμπρὰ καὶ προσδοκία ἐγγεγραμμένα, ὑπό τε τῶν θορύβων ἐξαίφνης ἀναπεπτώκασι, καὶ σπουδῶν πολεμικῶν πάντα νῦν ἐπεχουσῶν. ἀλλὰ τί ἂν πάθοι τις πρὸς τἀνθρώπινα πράγματα, ὧν δὴ τὸ χρειῶν ἄνω καὶ κάτω φιλεῖ κυλίειν τὰ τοῖς θνητοῖς ἐνθυμηθέντα, καίτοι διά γε τὰ ἐπίσφαλέστερα ῥοῦστά τε καὶ ἐπισφαλῆ, τὸ μὲν εὖ καὶ καλῶς ἐπικεχειρημένον, δίκαιον δήπου τυχὸν ἂν ἄθλον γοῦν ἐγκωμίου ἄρασθαι, κἂν εἰ ἀποτυγχάνηται δαίμονος ἐπηρείᾳ, ἥ πού γε αἰτίας τε καὶ ἐγκλήματος ἀπολελύσθαι. οὐ μὴν δὲ δὴ ἀνέλπιστον εἶναί μοι δοκεῖ ἔτι ἐκ τῶν ἐνεστώτων γε πραγμάτων

τῶν καὶ ἐγκειμένων, ἐκείνῳ τῷ σύμπαντος κυρίῳ ὄντι, καὶ ταῦτ' ἂν θεὸς βέλτιον, τῇ αὐτοῦ πρόνοιαν. ἔρρωσο ἐν Παρισίοις πόλει ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ἰουνίου μηνός, ὃν ἑκατομβαιῶνά φασιν εἶναι. ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας πρώτῳ καὶ εἰκοστῷ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

Γυλιέλμος ὁ Βουδαῖος Ἰακώβῳ τῷ Τουσανῷ εὖ πράττειν.

Ἀνελίξαντί μοι ἄρτι τὰς ἀποδοθείσας μοι παρὰ τῶν φίλων ἐπιστολάς, τρίτον ἤδη μῆνα τουτονὶ ἀποδημοῦντι, ἐντὸς τῆς σκευαγωγίας τῆς ἐμῆς σωζομένας, εὐθὺς ἐπῆλθεν ἐς χεῖρας δι' ἐλθούσης μιᾶς τῆς σῶν, ὡς ὅσιον εἰπεῖν ἔλαθον ὑπερημερίαν ὀφλισκάνων, πολλοῦ ἤδη χρόνου διαλιπών, καὶ οὐκ ἀντιγράψας τῇ δευτέρᾳ αὐτῶν τῶν ἐπιστολῶν. σύ γε μὴν οἶμαι τὴν ἐνθένδε προσδοκῶν ἀμοιβήν, ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἡσυχίαν ἄγειν τό γε κατὰ τοῦτο ἀσπάζῃ, ὡς ἐνὸν δήπου ἀνεγκλήτως τε καὶ ἀπροφασίστως τοῦ διαλείμματος τούτου ἐφησυχάζοντά σε, διὰ τὴν κεχρῆσθαι ἐργασίαν, τῆς τε ἐμῶν ἀσχολιῶν τοῦτό γε καὶ τῆς πολυπραγμοσύνης ἀπολαύσειν. καὶ μὴν τοιόνδε εἶναι σὸν εἶναι λογισμὸν ῥᾳδίως πείθω ἐμαυτόν, εἰδότα σὲ ἐν μὲν τῷ ἐπικύψαι ταῖς βίβλοις καὶ ἐμμένειν ἄκρως φιλόπονον καὶ διακαρτεροῦντα, ἐς δὲ τὸ γράψαι διαμελλητὴν καὶ ἀπηκνηκότα εἶναι. ἀμφιλαφῆ μοι οὖν ἀφορμὴν ἔχοι ἂν ἐγκλήματός του, οὐκ ἂν φιλαιτίως ἐγκαλεῖσθαι δόξαντος, εἰ μέμψασθαι ἐπιχειρήσειε τούτου πλημμελήματος, τουτέστι τῆς κατασιωπήσεως ὅπως ἐγκαταλελειμμένου, καὶ δι' εἰς ταύτην οἶμαι τὴν μελέτην αὐτίκα ἥξειν ἄρ. εἰ μὴ φιλόδικόν σε ᾐσθόμην ἤδη ἂν καὶ δικαιολογεῖσθαι δεινόν, διὰ τοῦ χρόνου τοῖς ἀπὸ περιπάτου τῶν παλαιῶν συμφιλοσοφεῖν προελθὼν, καὶ πλησιάζειν τοῖς τὰ νόμιμα ἀγχίνως ἐξηγουμένοις καὶ περὶ μυρίων τόπων σοφιζομένοις. δέδια δ' ἔγωγε μὴ σύ με καταρρητορεύσῃς με ῥᾳδίως γὰρ ἐκείνῃ λογογραφίᾳ χρώμενος, ἣν ὑπὸ πανουργοτάτου τουτωνὶ τῶν δικαιολόγων σύ γ' ἔμαθες, ὁ ἐκ τῶν φιλολογεῖν ὥρα καὶ λόγιε, ἐπὶ τὸ διαδικάζεσθαι περὶ τῶν προσωπικῶν περιῆλθον. καίτοι πρὸς τοῦ θεοῦ, εἰ σεμνολόγῳ γ' οὖν ἀπολογίᾳ καὶ εὐπροσώπῳ προσέχεσθαι διεγνωκὼς εἴης, τί ἂν εἰπεῖν δύναιο ὅτι ἐνθυμηθῆναι, τοῦ μὴ πολλὴν σε ἀγνωμοσύνην ὀφλεῖν παρά γε τοῖς ὀρθῶς δικάζουσιν, εἰ ἐν βαθείᾳ σχολῇ ἀναστρεφόμενος, καὶ μόνην, ὡς εἰπεῖν, ἐντεῦθεν ἐργαζόμενος τὴν ἀπραγμοσύνην (οὐ γὰρ δὴ τὴν ἀμφισβητικὴν ἂν προφασίσαιο) ἴσως ἰδίᾳ ἀμείψασθαι ἑαυτὸν ἀπολογοῖο. προδήλως γὰρ ἀδικήσεις ἴσως ἡμᾶς εἰσπραξάμενος, τοὺς νυνὶ τὰ τοιαῦτα μὴ μεταχειρίζεσθαι οὐ δυναμένους, ἀντεστραμμένως δ' ἔχοντας, καὶ πολυπραγμονοῦντας τὰ τοῖς ἐκ διαμέτρου φασὶν ἀντικείμενα. ἐγὼ μὲν οὖν εἰ καὶ πράγματα πολλὰ ἔχων, ἐν λειτουργίας λειτουργῶν ἀθρόας, ἀτελὴς ἄν γε κεκτῆσθαι τῶν εἰθισμένων δίκαιός εἰμι, ὅμως ταύτῃ χρήσεσθαι οὔπω ἐνθυμηθείην, οὐδ' ἂν ἐνθυμηθείην γε δὴ ἰδίως. δι' εἰς ἀπειρίαν πολλὴν τῶν ἀναγκαίων ἢ λυσιτελούντων γε τοῖς τὰ τοιαῦτα φρονοῦσι καθεστηκώς, καὶ πόρρω που γεγονὼς τῆς τῶν ἀνθρώπων τε πραγμάτων τῶν ἀναμιμνησκόντων με τούτων, συχνὰς ὅμως ἐπιστολὰς ἐπιτίθημι ὅπη παρείκοι, τὰς μὲν πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ προσήκοντας, τὰς δὲ πρὸς τοὺς ἔξωθεν, ἔνθεν με κἀκεῖθεν προκαλουμένους. εἰ δὲ προφάσεως ὁπωσιοῦν προφασίζεσθαι βουλοίμην, πρόχειρον ἦν δήπου καὶ εὔλογον τό καὶ τὸ αἰτιᾶσθαι τῶν πολλῶν, τῶν ἐνταῦθα διαιτωμένους ἀπασχολεῖν εἰωθότων. εἶτα κἂν εἰ σχολὴ ἡμῖν περιῆν, καὶ τῶν ξενοδόχων γε οἴκων στενοχωρίαν ἐφεξῆς ἐπεισφέρειν δεῖν, καὶ τόπων τῶν ταύτην τὴν ἐργασίαν ἐνδεχομένων πόθον, ὧν ἡμεῖς τὰ πολλὰ κατενδεεῖς τυγχάνομεν ὄντες ἐν τῇδε τῇ διαίτῃ ἀλυούσῃ τε καὶ περιφερομένῃ. ἀλλὰ δὲ λέγειν, ὡς ἄρα ἡ τῶν βιβλίων ἔνδεια, καὶ ἡ πόρρω τῆς ἐμῆς φιλολογίας ἀποδημία, ἀμνησίαν ἂν πλείστων ἐμποιήσειε μόνη γε, τῶν πρὸς τὰ μαθήματα καὶ τοὺς λόγους καθηκόντων, καὶ δὴ καὶ πάντων σχεδὸν ὧν ἡμεῖς πρὸ τοῦδε ἐθεραπεύομεν ἐν τοῖς μάλιστα. οὐδεὶς γοῦν ἐστὶν ὅστις γυναῖκά τινα φιλῶν, καὶ ταύτης τῷ κάλλει κεκρατημένος, οὐκ ἂν προσέχων αὐτῇ παντελῶς, πλήν τι ἀπηρτημένος αὐτῆς, καὶ ἄλλοσέ ποι τὸν νοῦν τρεπόμενος, ἐπεὶ ἐκ καινοῦ τε ἔρωτος ἢ προσοχῆς ἀντεχόμενος, οὐ φθάνει σχεδὸν τῆς παλαιοῦ πράγματος ἐπιλελησμένος. σὸν οὖν ἦν ἔργον ὦ 'γαθὲ ἐπανιστᾶν πάλιν τὴν ἐμὴν εὐτυχίαν, τὴν πάλαι, πρὸς τὰ ὑφ' ὑμῶν τῶν αὖθι φιλοσοφούντων ἠγαπημένα, αὐθαιρέτως ἐγγεγραμμένην, ἔτι γε ὑπὸ τῆς ἀηθίσου διαίτης ἀναπεπτωκέναι ὑπελάμβανες. (ὃ δὴ ὑπολήψεσθαι ἔμελλες δή, ὧν οὐ πάλιν ἔγραψας μὴ ἀντιγράψαντός μου) ἀναζωπυρεῖν τε τῶν καλλίστων γυμνασμάτων ἔρωτα, ὅσοι ἐδόκει ἀπεσβεσμένος εἶναι ἢ μεμαράνθαι. νῦν δὲ οὐδὲν τοιοῦτο ποιῶν, ὑπαίτιος εἶ δήπουθεν ἐπιμέμψεως τινὸς ἢ φιλικῆς ἐγκλήσεως. ἀλλὰ μὴν σὺ μὲν ἴσως ἔσω ἀνακεχωρηκὼς τῆς ἄγαν φιλοπονίας, καὶ σαυτοῦ δὴ καὶ τῶν φίλων ὡς ἀμελέστατα κατέστης, πρός γε τῇ αὐτομάτῳ σοῦ ὁρμῇ τῇ πρότερον, προσεκονίσαντος εἰς τὸν θυμὸν τοῦ λόγου ἐκείνου τοῦ ἐντεῦθεν διατεθρυλημένου, ὡς ἄρα ὁ βασιλεὺς γυμνάσιον ἐνστήσασθαι διέγνωκεν ἐν ἄστει, σύνταξίν τε ἀξιομνημονεύτων συντάξαι ἀνδρῶν πεπαιδευμένων τὰ κάλλιστα τῶν

γραμμάτων διεγκησομένων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἀκροασομένων τούτων νέων, ἑκατέρᾳ δὲ τῇ γλώττῃ τῶν ἐμφιλοτεχνησόντων. περὶ δ' οὖν οὐδὲν ἄλλο σοι ἡμᾶς τούτου μεμνημένους ἐν τῇ σῇ ἐπιστολῇ, πιστεύσεσθαι ἂν ἀκινδυνώτερον δύνασθαι ἡμῖν. ἅμα ἐπιφανὲς τόδε τὸ φιλοτίμημα τὸ βασίλειον εἰς τὸ μέλλον γενησόμενον, ἐν ὀψίᾳ γε προθυμίᾳ καὶ εὐψυχίᾳ τούτου τοῦ προαιρέματος αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπιβάλλων, καὶ λόγῳ δὲ μόνον κατῆρξε, τοιᾶδε καὶ τῷ ἔργῳ αὐτὸ τύχῃ ἐπεξεληλυθὼς καὶ ἐπιδεδαψιλευμένος. καὶ μὴ δὴ καὶ ἄχρι τούτου προσηκηκοὼς τήν τε πεῖσιν τὴν ἐμὴν καὶ τὴν δόκησιν οὐκ ὀκνοίην ἄν, ὡς ὑπισχνεῖσθαι σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τὰς μούσας ἐπὶ τῇ παιδείᾳ ταύτῃ θεραπεύουσι, διαδοκιμάσειν ἐν τοῖς πάνυ τοὺς δόξαν ἐπικτησομένους ἀπὸ τῶν καλῶν καὶ ἐλευθερίων λόγων ὀνομαζομένων, ἐπὶ τούτου τοῦ ἄρχοντος, εἴ γε διαπλεύσῃ ἐῤῥωμένος τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὰ πρῶτα εὖ φερόμενος ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ μὴ ἄλλοσε ἀνθελκόμενος. καὶ γάρ τοι, πρὸς τῷ εὐφυὴς καὶ μνημονικὸς εἶναι ἐξόχως καὶ ὑπερφυῶς, ἀναγνώσεις τε τῶν ἀξιολόγων ἱστοριῶν, καὶ τοῖς ἐνδόξοις ἀπομνημονεύματα ὅτι ἔτυχε ἀφηγουμένοις, ἑαυτὸν ἐνδιδόναι ἀσμενίζοντα, προσέτι καὶ τὰ τῶν παλαιῶν τῶν ἐν ἀξιώματι, ἄγασθαί τε καὶ διὰ τιμῆς ἄγειν εἴωθε. φιλικῶς ὅγε ἔχων καὶ ἐπιεικῶς πρὸς τοὺς ταῦτα διεξιόντας, καὶ τούτων ἐμπαθῶς ἐπαίων. συνελὼν δὲ φαίην ἄν, χρῆμά τι περιττὸν φύσεως τοῦτον εἶναι τὸν ἄνδρα, εἰς πάντα τὰ ἐπαινετὰ εὐπροτρεπῆ, τά τε κατ' εἰρήνην, καὶ τὰ ἐν τῷ πολέμῳ σπουδαζόμενα. τούτοις δὲ δὴ ἀρεταῖς ὥσπερ τι κολοφῶνα ἡ πρόνοια ἐπιτέθεικε, φιλανθρωπίαν τε διαίρετον καὶ ἐπιείκειαν τὴν ἀνθρώπῳ ὑπὸ πάντων ἂν τῶν πλησιασάντων αὐτῷ ὁμολογουμένην ἐνέφυσε. τὸ μέντοι ἀγαπητὸν ἡμῖν μάλιστα, τοῖς τὰ τῶν ἑλλήνων φρονοῦσι, τοῦτ' ἔστιν, ὅτι εἰς τηλικαύτην ἤδη ὑπόληψιν καὶ δόξαν ἡ τῶν ἑλληνικῶν λόγων ἐπιστήμη πεφοίτηκεν ἐπὶ πολλαῖς καὶ ποικίλαις ταῖς πρότερον περὶ αὐτῆς ἀποφάσεσιν, ὥστε πάντες νυνὶ σχεδὸν ἡγοῦνται μόνους εἰς γνησίαν καὶ ἀξιέπαινον παιδείαν προβεβηκέναι τοὺς ταύτῃ ἐπιτυχῶς ἐμφιλοπονήσαντας. ἀλλὰ γὰρ ταύτῃ τῶν γραμμάτων εὐδοξίᾳ ἀναπλεύσῃ, παρακμαστικῶς αὐτὸς ὑπὲρ πάντων, ὑμῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ νῦν οὖσιν ἐπακμαζούσῃ, συνησθήσεσθαι μᾶλλον ἢ συναπολαύσειν μοι δοκῶ, ὃν ἡ ἀκμὴ τῆς διασκήσεως, συνάψειν μοι ἐλπίζεται τῆς τε εὐδοξίας τῇ πρακτικῇ καὶ παιδεύσεως τῆς πρασίμου. καρπώσεσθαι δὲ τὴν εὔκλειαν τῆς κατωρθωμένης φιλοπονίας καὶ εὐτυχοῦς. προσεγγράφω ἀπὸ τοῦ στόματος σοῦ τὸν ὑποδιοικητὴν τὸν καλὸν κἀγαθὸν ἄνθρωπον (ὡς ἔοικεν) ἀπεστραμμένον τὴν δι' ἐπιστολῶν κοινολογίαν, τὴν δι' ἀπόντων τῶν ἑταίρων τὸ εὔνουν προσκατέχουσαν, ὅπως τε τὰ ἀλλήλων δι' ἐπιμελείας ἔχουσι διαγγέλλουσαν. ἔῤῥωσο ἐν ῥωμαραντίῳ Ἰανουαρίου μηνὸς πέμπτῃ φθίνοντος, ὃν ἀττικοὶ οἶμαι γαμηλιῶνα λέγουσι, ἔτει εἰκοστῷ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Γουλιέλμῳ τῷ Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

Δράκοντα τὸν υἱὸν ἤδη ἐκ τῆς νόσου ἀναλαμβάνειν καὶ ἀνακτᾶσθαι ἑαυτὸν, πρὶν μὲν ὑπὸ σοῦ ἔγνων ἱκανῶς, τὴν ψυχὴν περὶ τούτου τὴν ἐμὴν πιστευσαμένου, πρὶν δὲ, δι' αὐτοῦ ῥαΐσαντος γεγραφότος ἐμοὶ ἰδιοχείρως. περὶ μὲν οὖν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τῷ θεῷ χάρις καὶ τοῖς ἰατροῖς. ὡς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο τὸ τῆς προσδοκίας αἰωρούμενόν με διὰ ἐκείνης τῆς ἐλπίδος κατέχει, εἰς τοῦτο ἡ εὐφυΐα τίς οὐχ ἡ τυχοῦσα καὶ προαίρεσις εὔψυχος, δεῖγμά τι ἐμφανίζουσα ἐν τῷ πρόσθεν ἔοικεν. ἐφ' ἧς δή ποτε ἐφ' ἅρματος ὢν ὁ θυμὸς ἐμὸς ἐποχούμενος ἐν τῇδε τῇ ἀποδημίᾳ ἧττον κατατρύχεται, καίτοι ταλαιπωρούμενος γ' αὐτῇ καὶ ἀηδίας γεμούσῃ. καὶ ταῦτα τῆς ἐπαγγελίας μου τῆς σῆς, τὴν ἡμετέραν προσδοκίαν ἐπιῤῥωσάσης, τῆς δὲ ἐπιστολῆς τῆς ἐσχάτης τε καὶ τῆς ταύτης προηγουμένης, ὥσπερ ἐγγυητρίας τῆς τοῦ παιδὸς φιλοπονίας, καὶ δὴ καὶ τὸ μέλλον καὶ τὴν προκοπὴν μονονουχὶ ἐγγυωμένης καὶ ἀναδεχομένης. ἅμα δὲ καὶ αὐτὸν ἄξιον ὑπάρξειν δοκούσης ὑπισχνεῖσθαι, τῆς ἐμῆς ἐπιφανείας κληρονομήσειν τῆς κατὰ φιλομάθειαν. ἐφ' ᾧ δὴ ἐπιεικῶς ἔγωγε ἐφαιδρύνθην, τὴν ἀθυμίαν δὲ ἀποσεισάμενος τὴν ἀπὸ νοσήματος αὐτοῦ ἀνηρτημένην. σὺ γάρ τοι ἀξιόχρεως εἶναι ἂν εἴης ἄλλος, τούτου τοῦ ἐγγυήματός γε. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ Δράκων διὰ γραμμάτων τῶν αὐτοῦ, ἐπαγγέλλεται τὴν βλάβην ἀποκαταστήσειν τὴν τοῦ χρόνου ἀπολωλότος. ὅπως οὖν τοῦτον ἀναμνήσεις αὐτὸν ὧν τε δι' ἐπιστολῆς ὑπερφιλοτίμως μοι καὶ δαψιλῶς ἐπήγγελται, ὧν τε σὺ γ' ἀντ' αὐτοῦ ὑπόχρεως πεποίηκας, ἅμα δὲ συνεστάσθω σοι καὶ ἅπαν τὸ λοιπὸν τῆς ἐμῆς πολυπαιδίας, ἵνα μὴ ὀλιγωρηκέναι δοκῶ καὶ τούτου τοῦ μέρους, ὡς μὴ φιλοστόργως παράπαν διακείμενος. ἔῤῥωσο, ἐν τῇ τῆς αὐλῆς ἀκολουθίᾳ, μαΐου ἕκτῃ ἱσταμένου.

Βουδαῖος Μαιῷ.

Καιρὸν ἤδη εἶναί σοι μέμνημαι γεγραφὼς, ἣν οὐκ εἰς μακρὰν γενήσεσθαι, ὅθ᾽ οἱ περὶ τοὺς λόγους ἐξησκημένοι τοὺς γνησίους καὶ δοκίμους, καὶ ἐνδέδειχθαι δὲ οὐκ ὀκνοῦντες παῤῥησίᾳ ἡμᾶς ἀχθήσονται καὶ κατ᾽ ἀξίαν πράξουσι τόγε ἐπὶ βασιλεῖ, καὶ τοῖς ἐν πρώταις ἀξιώσεσι. οὓς δὴ θαυμάζειν τὴν πολυμάθειαν ὁρῶ, καὶ καλλιλογίαν προσιεμένους τῆς παχυμερῶς σοφίας καὶ φράσεως δεομένης. τοῦ δὲ πράγματος σκέψις καὶ μνήμη, ἀναδιπλασιάσειν σοι τὴν εὐθυμίαν μέλλει τὴν περὶ τῶν πιθανῶν λόγων σπουδὴν, ἀνθαιρετικῶς προτεθεικὼς ὁρμηθησομένην. βουλοίμην μέντοι καὶ σὲ διάθεσιν τινὰ ἐμποιῆσαι τοιαύτην ἐν τῇ ψυχῇ Δράκοντος καὶ τῶν ἄλλων μαθητῶν σῶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀναπνεύσωσι τὴν ἐπὶ πολυμαθείᾳ φιλοπονίαν, καὶ φιλοτιμήσωνται πρὸς τοὺς ἡλικιώτας μὴ ὑστερίζειν αὐτῶν. ἅμα δὲ τοῦτο ποιοῦσι καὶ τὸ κεκομψευμένον καὶ εὐτράπελον τοῦ ἤθους ἐκμαθητέον, ὅπερ γε τοῦτ᾽ ἐστι καλλώπισμα τῆς εὐφυΐας διαπεπονημένης ἐν μαθήμασι καὶ λόγοις εὐδοκιμούσης. ἀπάλαιστρος δὲ ἡ ἄνευ σοφία, καὶ τὸ γλαφυρὸν καὶ ἀστεῖον τῆς ὁμιλίας ἑαυτῇ μὴ προσκτησαμένη, οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ κενοσοφία ἐφάνη, ἐπὰν εἰς μέσον προέλθωσι, ἐμπειρίας οὐδ᾽ αἴσθησιν τινά. σύ γε δριμύτερον τοῦ μέλλοντος ἐν τοῖς παισὶ, ὅπως προαισθέσθαι καὶ διαγνῶναι δυνηθῶσιν οἷοι δὴ οἵων γενήσονται, ἣν ἡ ἐπιμέλεια σφῶν καὶ σπουδὴ ἑαυτὴν εὐκαίρως ἐνδοῦσα συναντήσωσι τῇ τύχῃ πραγματευσομένων, καὶ αὖθις ἑαυτῶν καταμελῶσιν, ὅπως οὐκ ἐξέσται ἐσαῦθις μεταμελομένοις τὸ ἡμαρτημένον ἐπανορθοῦσθαι. ἔρρωσο.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Γουλιέλμῳ τῷ Μαιῷ εὖ πράττειν.

Γνόντι μοι ἐμοὶ γράψαι σοὶ ὦ Μαιέ, τῶν ἐμῶν γραμμάτων ἐφιεμένως ἔχοντι, ὅ τι δὲ γράψαιμι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἴσθ᾽ ὅτῳ τυχόντι, καὶ ἀφορμῆς δεομένῳ, τοῦτο γοῦν ᾤμαι ἀνυποθέτως ἂν εὖ, εἰ ἔχοιμί πως ἐνθυμήσασθαι ἐπιστόλιον διάκενον, ἐκ λογογραφίας μόνον συνεστὸς, καὶ συναφείας τῆς λέξεων, μηδενός γε διανοήματος δηλαδὴ ἐνυπάρχοντος, ὥσπερ τὸ τῆς συνεπείας ἄνευ ὕφασμα. ἔσται ἀπεσκόνισμα αὐτίκα μέντοι ἀμφὶ τοῦτο τὸ ἐνθύμημα, ἀμηχάνως διακείμενος καὶ δυσεπινοήτως, ἐνδεεστέρου διὰ τῆς προσδοκίας τῆς σῆς συγγράψαι τὴν ἐπιστολὴν, τήν τε γνώμην διπλῆν μᾶλλον ἢ ἀμυδρὰν ἔχουσαν ἅμα, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν, ἣ ὥς τι δοκεῖν αὐτὴν πεποιῆσθαί σοι εἶναι ἱκανήν. καὶ μὴν καὶ ἔγωγε ὁ πολλάκις θρασάμενος παρατυχούσης τῆς ἀφορμῆς, καὶ τὰ ὑποτεθέντα διεξιέναι περαιτέρω τοῦ ἱκανοῦ εἰωθὼς (τοῦτο γάρ ἐμοὶ σύνοιδα, ἐνίοτε πειρωμένῳ δέον κολάσαι τι καὶ ἀποθρίξαι τὴν ὑπερπλεονάζουσαν ἑαυτὴν ἐνδιδοῦσαν ἔκφρασιν) νῦν τῶν συμμέτρων ἀπορούμενός εἰμι, οὐδ᾽ οἷός τ᾽ ἀναπληροῦν τὸ γιγνόμενον μέγεθος τοῦ τυχόντος καὶ ἀκαίρου ἐπιστολίου δι᾽ ἐκμαρτυρίου τις ποιοῖτ᾽ ἂν οὐχ ὁμαλιζούσης φύσεως. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω πεπονθασμένην ἕξεις εἰκόνα τινὰ ἐπιστολῆς, ἢ καὶ ὑπόμνημά τι ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐπιστόλιον, καὶ οὐδενὸς ἄξιον. ἔρρωσο, καὶ κηδεμονικῶς ἐπιστάτει τῶν παίδων ἐμοῦ ἀποδημοῦντος. ἐν αὐλῇ ἡμέρᾳ τρίτῃ τῶν νωνῶν ἰουνίων.

Βουδαῖος Μαιῷ εὖ πράττειν.

Τὸ δ᾽ ἀρτίως μέμνησο περὶ τῶν μυστικῶν τουτωνὶ πραγμάτων ἀσφαλέστερον γράψαι καὶ αἰνιγματωδέστερον, ἢ τάγε γράμματα τὰ σὰ κατασκευάσαι πεφυλαγμένως. αἱ γὰρ ἐπιστολαί σου αὐτοσχεδίως πως καὶ κατημελημένως συμπλακεῖσαι, ἐμοὶ ἐπιδίδονται παρὰ τὸ δεῖπνον τοῦ βασιλέως, ὑπ᾽ ἀνθρώπου τὰ ἔνδον γεγραμμένα συνεῖναι ἂν ῥᾳδίως δυνηθέντος, εἴπερ μὴ οὕτως ἀνάνοικτος τοῦ ἐντυγχανομένου, καὶ πάλιν ἀνασφραγισμένος, ὥστε λαθεῖν ἂν ἐμὲ τὸν ταύτην ἀποχόντα. εἰ τ᾽ ἐγένετο τοῦτό τι ὑπὸ τοῦ ἐκδόντος ἢ ἑτέρου του, εἴτε μὴ οὐ δὴ μὴ γεγονέναι πολλῶν ἂν χρημάτων ἀνταλλαξαίμην, εἰ καὶ φίλος οὗτός ἐστιν ἐμοί, καὶ ἄλλως ἀνὴρ ἀγαθός. καὶ γὰρ δὴ ἐκείνης ἐξελεγχθῆναι ἂν δυναίμην ἀθύμως πως ἔχων καὶ δυσοιωνίστως φρονῶν περὶ τοῦ πολέμου τοῦ νυνὶ ἐπιλαβόντος ἡμᾶς. ἐν ᾧ δὴ οὐχ ἥκιστα σὺ τεκμηράμενος ἐσφάλθαι. ἀμέλει ἐς τὸ πρόσω καὶ τὸ μέλλον ἔγωγ᾽ εἰμι ἱλαρᾶς ἐλπίδος ἀπεχόμενος, ἣ τῷ ἐμῷ λογισμῷ τυγχάνει ἐμπεφυκυῖα, ὥσπερ τινὶ τῶν ἐμῶν φίλων ἤδη ἔγραψα. ὧν σὺ γραμμάτων τὸ ἀντίγραφόν ποτε λαβὼν, τότ᾽ ἀληθὲς εἶναι γνώσῃ περὶ μέντοι τούτου τύχῃ περιῆσθαι τῆς ἐλπίδος οὐδὲ φθόνος σοι μετὰ τῶν φίλων μετασχεῖν.

Βουδαῖος Μαίνῳ τῷ πατρί.

Οἶμαι μὲν ἤδη διαπεφημίσθαι πολυλέως τὰ περὶ τῆς ἥττης τῶν πολεμίων ἐφόδου, εὖ πόῤῥω γε προβεβηκυίας τῆς ἀλκῆς ἐκείνης τῆς ὑπ' αὐτῶν τὸ πρῶτον μεγαλαυχηθείσης. σὺ δὲ νουνεχόντως ἐπέχειν γε καὶ κατασχεῖν τήν τε ἀκοὴν καὶ τὴν γλῶτταν, ἕως ἂν καταμάθῃς πιστότερον τἀληθὲς ὑπὸ τῶν παραγενομένων· ὅμως γε δὴ τὸ πρᾶγμα, θεώμενοι ἡσυχίαν ἄγομεν, ὥσπερ ἔθει συνεξεταζόμενοι τοῖς ἐπιτεταγμένοις. τὸ μὲν οὖν κεφάλαιον οὕτω πως ἔχει, ὅσα γε κἀμὲ εἰδέναι τόν τε ἀκριβῶς πυθόμενον, καὶ τῇδε κἀκεῖσε παρήναντα, παρὰ τὴν παράταξιν, ἐν προβολῇ νικητικῶς τοῦ ἰσθμοῦ ἐφ' ᾧ τε ὁμόσε χωρεῖν τῇ τῶν πολεμίων ἐφορμήσει προσδοκωμένῃ, καὶ προβεβηκόσιν αὐτοῖς ὁμαλέως ἀντεξορμᾶσθαι. οἱ γοῦν πολέμιοι διεγνωκότες τὴν στρατιὰν ἡμῶν προκαταλαμβάνειν ἐν τῇ πέριξ τοῦ σκάλδου ποταμοῦ, ἐφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰδίου στρατοῦ προδραμών, αὐτοσχέδιον γέφυραν πλοιάρια συζεύγνυς ἐπεποιήκει, λήσεσθαί τε ἐλπίζοντες ἐν βαθείᾳ τῇ ὁμίχλῃ (ἔτυχε δὲ αὕτη τρίτην ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαπλέουσα) ἀλκίμως ἐπῄεσαν τῆς βαλεντιανῶν πόλεως ἐξελθόντες. ὡς οὖν τάχιστα οἱ ἡμέτεροι σκοποὶ τὸ πρᾶγμα διήγγελον, καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα ὡς ἔθος ἀνεβοήθη, ὁ βασιλεὺς τότ' ἀμφὶ τὴν κατάζευξιν ὤν, οὐκ εἰς τὴν ἀποσκευὴν κατακειμένης, πάλιν ἐφ' ἵππον ἀναλλόμενος, τὸ μαχιμώτατον τοῦ στρατοῦ ἱππικόν τε καὶ πεζὸν ἐν ἀκαρεῖ διαβιβάζεις (οὐ γάρ πω τὸ ὀπίσθιον τάγμα, καὶ ἡ οὐραγία, ἐληλύθει) πόῤῥω μὲν τῆς στενοχωρίας προήγαγεν αὐτούς, πρὶν τοὺς πολεμίους εἰς ὄψιν ἐλθεῖν. ἐλθόντων δέ, ὁ μὲν ἔτυχε καιροῦ πρὸς τὴν ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ τῶν ὅπλων καὶ σημαιῶν ἀνάπτυξίν τε καὶ σύνταξιν. τηνικαῦτα μέντοι καὶ ὁ ἀὴρ θείᾳ τινὶ τύχῃ λαμπρυνθείς, τὰς ἑκατέρωθεν δυνάμεις εἰς φανερὸν κατέστησεν. ἐφ' οἷς καταπλαγέντες οἱ ἐναντίοι, καὶ πολὺ ἰδόντες τὸ παράδοξον, φυγομαχεῖν μὲν αὐτοὶ ἔγνωσαν. ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμόν, ὥστε ἰδόντας εἰκάσαι, μύριοί που καὶ πεντακισχίλιοι, ὧν δὴ τὸ ἱππικὸν τρισχίλιοι· τῶν ἡμετέρων ἀριθμοῦ ἡμιολίου ὄντος, ἢ καὶ ὀλίγῳ πλέονος. ἔνιοι δὲ πλείους γενέσθαι φασί. ἀφιστάμενοι δὲ μάχης, εὐλαβῶς τε καὶ τεταγμένως, ὥστε ἔμπειροι τῶν τακτικῶν ὄντες, διεξίεσαν τῆς χώρας. τὴν γάρ τοι ἵππον ἑαυτῶν τοῦ πεζοῦ προστησάμενοι, ὡς παραυτίκα δὴ συῤῥαγησομένην τε καὶ τὴν μάχην συνάψουσαν, διεκπάτησαν ἡμᾶς αὐτῷ δὴ τῷ πεζῷ ἀφορμὴν καὶ σχολὴν παρασχόντες τοῦ ὑπεξίστασθαι ὀπίσω, λανθάνουσι δήπου τοὺς ἡμετέρους πρὸς τὴν συμβολὴν εὐτρεπεῖς καὶ ἐσομένους ἠμελημένως. αἰσθάνεσθαι γε μὴν τὸ πρᾶγμα ἀρχομένων τῶν ἡμετέρων, οὐκ εἰς ἐν ἐφικτῷ ἦσαν οἱ φυγόντες τοῖς πεζοῖς ἡμετέροις. τούτου μὲν δὴ γενομένου, ἐλπίζω τὸ πλεῖστον καταπεπολεμῆσθαι τοῦ πολέμου, τό γε κατὰ τόνδε τὸν ἐνιαυτόν. ἡ γὰρ τῆς ὥρας κατάστασις ἐν δυσχειμέρῳ χώρᾳ, οὐκ ἐᾷ τὸν βασιλέα καίτοι ἄγαν ἐφιέμενον, προσωτέρω ὑπάγειν τὸ στράτευμα. ἤκουσα δ' ἐγὼ τῶν τότε πλησιαιτέρων ὄντων, φραγκίσκον αὐτὸν τὸν βασιλέα τὰς παρατάξεις τότε ἐφοδεύοντα καὶ καθιστάντα, ἔργον τε καὶ καθῆκον ἀποτελέσαι διέχοντός τινος ὡς ἀληθῶς καὶ δεξιοῦ στρατηγοῦ. ὑπόδειγμά τε παρασχέσθαι τῆς αὐτοῦ εὐψυχίας, πρὸς τοὺς στρατιώτας δὴ εὖ καὶ καλλιλογησάμενον, καὶ παρακαλοῦντα τῇ ἀφορμῇ χρῆσθαι τοῦ προνενικηκότας ἀμύνεσθαι τοὺς ἐναντίους, τήν τε ἄδικον τοῦ γένους προπηλακίσαντας βωμολόχως, καὶ δὴ καὶ ἐφυβρίστως καταπατήσαντας τὸ ἀξίωμα τὸ βασιλικόν. μεταξὺ δὲ τοῦ λέγοντος ἐνυπάρξαι φασὶν αὐτῷ προσώπημά τι θαυμαστὸν ἡλίκον, καὶ οἷον οὐκ ἐπὶ τηλικοῦτον ἀγῶνα, ἀλλ' ἐπὶ παιγνιώδη τινὰ καταδρομὴν ἢ πανήγυριν ἰόντι. ἡμεῖς μέντοι αὐτὸν ἴσμεν φιλοκινδυνότερον εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς τῶν γενναίων ἀνδρῶν ἐπιτηδεύμασιν ἢ κατὰ τὴν μοῖραν τὴν βασιλικήν, καὶ πάντων ὧν ἑωράκαμεν ἀνδρῶν πώποτε, τῶν δεινῶν ἀνεταθῶς γε καὶ εὐγενῶς καταπεφρονηκότα εἶναι. ἅμα δὲ καὶ παντοίαν ἔχοντα τῆς ἐκφράσεως δύναμιν, ἐφ' ὅσον γε δὴ ἐνδέχεται ἡ διάλεξις ἰδιωτική, καὶ οὐδὲ τὰς τούτων ὅσις οὐ οἶδ' ὅτι τῶν γε γνωστικῶν ἀνδρῶν καὶ διαδοκιμαστικῶν, τούτου ἀπαιδολογουμένου πολλάκις ἀκροασάμενος, καὶ τῆς ἡμετέρας γλώττης ἱκανῶς αὐτὸς συνιείς, οὐκ ἂν φαίη ἀτυχῶς τε καὶ ἐξαιρέτως αὐτὸν πρός τε τὴν ῥητορικὴν πεφυκέναι, καὶ πᾶσαν δὴ παιδείαν ἐλευθέριον καὶ καλήν. ἔῤῥωσο, ὀκτωβρίου μηνὸς ἑβδόμῃ φθίνοντος.

Βουδαῖος Μαίνῳ τῷ πατρί.

Εὐαγγέλια μὲν τῆς εὐτοκίας ἄσμενος ἂν ἐπιγνοίην. εἰ δὲ θῆλυ τὸ παιδίον γενέσεως, πῶς ἂν εὐλόγως σύ γε τὰ εὐαγγέλια; αἰδοῖοι ἐπεὶ τοὺς τοιούτους τόκους ἄῤῥενας εἰσαγγέλλοντας εὐφημεῖν ὡς εἴθισται κελεύουσιν οἱ πατέρες, εὐχῇ φαίνειν εἰωθότες, ἢ διά γε ἀγελαστίας ἄγειν τὸ εἰσαγγελλόμενον. ὅμως μέντοι καὶ τούτου αὐτοῦ τέκνου διομολογοῦμαι εὐαγγέλια, ἐπειδὴ ἰδίας μοι θηλυτοκίας γενομένης, πρός γε

τῶν ἀγνωμονῆσαί με χρῆσθαι τῷ πλοκίῳ δὲ ἰχθύσι, καὶ στέρξαι δὲ ὁπηνίκα γένοιτο ὑπὸ θεοῦ κεχαρισμένῳ, ἐπεὶ καὶ ἀτυχῶς ἔχων ἔγωγε ἄχρι τοῦδε ἔτους καὶ ἄλλος κατὰ τὴν παιδογονίαν, ὁ τῶν γ' ὀκτὼ ἀρρένων παίδων πατήρ, ἑνός γ' ἀπηγχονημένου μόνου ὑπὸ ὀμφαλοτομίας ἡμαρτημένης, ἐφ' ᾧπερ φιλοστόργως λίαν ἔχω περὶ τὰ θυγάτρια. ὧν δὲ τὸ ὕστερον μου ὑπερφυῶς χάριεν καὶ γλαφυρὸν, ἀντὶ ἡδίστου τινὸς ἀκροάματος ἔχω καὶ θεάματος τῶν ἡμίσεων αὐτῷ λοιπῶν παίδων προτιμῶντος. τὸ δ' ἕτερον δεκέτους ἔλαττον, οὐκ ἂν βουλοίμην ἧττον εἶναι καὶ καλὸν καὶ εὐφυές. οὕτω φιλογύνης ἐγὼ τῇ φύσει εἰμί. ἔρρωσο.

Βυδαῖος Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

Ἀποδέχομαί σου τὸν τρόπον, ὃν ἔχεις ἐν τῷ παιδεύειν τοὺς μαθητάς σου παῖδας, τὸ γὰρ μεταφράζειν τὸν τοῦ Κικέρωνος λόγον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν γλῶτταν, καὶ τὰ μεταβληθέντα εἰς ταύτην, αὖθις ἐπὶ τὴν λατινιστὶ φθεγγομένην ἀπηκριβωσάν, ὅπως ἂν δέωνται ὑφ' ἑαυτῶν ἀπακριβοῦντες, τοῦτο δὲ ἄκρως αὐτοῖς ἂν καὶ δεινὴν παρέχοι σπουδὴν ἅμα. δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐλλογιμωτάτων συγγραφέων ζήλωσιν ἐνάμιλλον εἰς τὸ ὕστερον ἐπιτηδευσομένην, τοῦτ' αὐτὸ μάλιστ' ἂν εἴη τὸ προσδοκώμενον αὐτοῖς, καὶ προοικονομητέον καὶ καταβλητέον τὴν ἐκ ῥίζης εὐγλωττίαν, παραβάλλουσι δήπου καὶ σκοπουμένοις παράλληλα τά τε αὐτῶν καὶ Κικέρωνος. διαπλέξεις οὖν τοῦτο πρὶν συγκαταινοῦντας ἡμᾶς ἐξεστηκότας γε μὴν τῶν πολεμίων ὅπλων ὡς οἶμαι ἀγαπητῶς κατεχομένων, ἢ ἄλλοσέ ποι ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀποφθαρομένων τοῦ βασιλέως δ' ἔνθεν ἐν ὅπλοις ἐνδεικνυμένου, οὐκ ἂν ἢ γράψαιμι συνεχῶς. ἡδέως μέντ' ἂν αὐτὸς ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἀψαίμην εἰ σχολὴν ἱκανὴν εἶχον. ἀλλ' ἀμέλει τοῦ οὐκ ὀκνοίην ἂν εἰπεῖν ἐν τῷ μεταξὺ, ὅτι τὸ τῆς ἀκολουθίας τῆς ἡμετέρας πρόσωπον, ὃ πρὸ πολλοῦ ὑπερκατηφὲς καὶ ἀγελάστῳ παραμφερὲς ὂν, νῦν γαληνὸν ἐοικὸς μειδιᾶν καὶ φαιδρότητα ἐπανθίζον δήπου ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τοῦ ἡγουμένου αὐτοκράτορος πρόσοψιν, λαμπρόν γε καὶ περιθύμως ὑπερβὰς, ὅσου δὲ ἐξοπλισθῆναι δικαίως καὶ πρεπόντως ἐξηγήσω. καὶ μὴν δὲ καὶ τὸ θεῖον, ὥσπερ ἐπιτρεπόμενον ἕνα χρόνον ἡμᾶς τ' ἀπεστράφθαι δόξαν, καὶ τοῖς ἀντιπάλοις ἡμῶν ἵλεως καὶ ἀρεστῶς προσβλέπεσθαι, αὖθις αὖ τοὺς ἑαυτοῦ ἰδίους καὶ ποθεινοὺς θεράποντας ἀναβλέψειν οἶμαι ὡς τάχιστα, καὶ τὰ ἐσφαλμένα ἐπανορθώσειν, τοῖς ταῖς εὐσεβῶν δ' ἔνθεν δεήσεσιν ἐξιλασθὲν, καὶ τῶν πεπλημμελημένων τοῖς πολλοῖς, τιμωρίαν ὀλίγοις κατακεχαρισμένον. τὰ μέντοι μετὰ τὴν ἀνάζευξιν τῆς πολιορκίας, ἣν οἱ ὑπεναντίοι ἐκκάμοντες καὶ ἀπειρηκότες ἐγκατέλιπον, οὔπω ἡμῖν πιστῶς ἔγνωσται. οὐδὲ μὴν ἴσως τῷ βασιλεῖ δέδοκται ἱκανῶς ἢ βεβούλευται τί τὸ ἐπὶ τούτῳ πρακτέον αὐτῶν φυγομαχούντων. φήμη δὲ ἐξελήλυθεν ὡς ἀκολουθησόντων ἡμῶν αὖθις, καὶ τοῖς ἴσοις τὴν τόπων λεηλασίαν καὶ πυρπόλησιν ἀμυνουμένων δράκοντα. βούλομαι σχολάζειν σοι προσεχέστερον τὰ Κικέρωνος καὶ ἄλλα ἑρμηνεύοντι, μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ ἐπιστέλλοντα, ἀσχολεῖσθαι ἀφέμενον τῶν μετὰ χεῖρας νῦν ἐχομένων. ἔρρωσο.

Βυδαῖος Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

νέγνων σου ἀσμένως τὴν ἐπιστολὴν, ποικίλως γέ τοι καὶ εὐθαρσῶς ξενίζουσαν, δι' ἧς εὐτυχῆ σου προθυμίαν ἐπιδείξω εἰς τὴν γλῶτταν φερομένην τὴν ἑλλάδα.
λ ἐπευξάμην δὲ τὴν μετὰ ταῦτα προέλευσίν τε καὶ σπουδὴν ἀνάλογον αὔξεσθαι τῇ πρὸ τούτου καθεστώσῃ. ὃ δὲ ἀλόγως ἂν ἐλπίζεις ἐμοῦ ἐπιδημοῦντος, ὥς γε ἔσεσθαι προσδοκῶ. οὐ γὰρ ἂν ἤδη βιωτὸν εἶναί μοι οὐχ ἡγοῦμαι οὔτ' ἀξιῶ, μὴ οὐχὶ τῇ ἐρωμένῃ μου φιλολογίᾳ συγκεράσηται. ὅπου γε καὶ ταύτης ἐναποτυχεῖν τῇ ὁμιλίᾳ ἔγνωκα. τὴν δὲ συμπεριφέρειν ἐμαυτῷ τῇδε κἀκεῖσε περινοστοῦσαν, οὐκ ἀδύνατόν μου, ἀνωφελὲς δὲ καὶ ἀτιμαστέον ὅτι, μὴ συνεσκευασμένον γε ἅμα. εἰ ταύτης τὴν ἀποσκευὴν, κατασκευὴν οὖσαν δήπου τῆς ὁμιλίας εὐφυᾶ. ἐπεὶ τί ἂν ὄφελος εἴη μοι τὴν φιλολογίαν γυμνὴν ἀσπαζομένῳ, ἢν μὴ καὶ μέρος τῶν συγγραμμάτων ἑκάστοτε μοι παρῇ, καὶ τόπος δὲ τούτοις ἐμπεριέχειν προσῇ. ταύτης τοίνυν τῆς ἀκολουθίας ἐχομένῳ μοι, καὶ θεραπείας δὲ τῆς ἥρας, πόθεν τοσαύτη ῥᾳστώνη τε καὶ χορηγία, ὅσῃ καὶ τηλικούτοις ἀναλώμασί τε καὶ ἀκαιρίᾳ τῇ προσηκούσῃ ἐπαρκεῖν. ἡμᾶς μου οὖν τούτου τοῦ ἔρωτος ἄγαν ἀεὶ περιεχομένους, πλὴν μᾶλλον οἶμαι συμφέρον ἔσται οἰκουρούσῃ τῇ ἐρωμένῃ προσιέναι ὅπῃ ἂν τάχιστα ἐγχωρῇ τὰ τῆς ἀφορμῆς, καὶ ἐπὶ πλεῖον συνεῖναι, ἢ πλανῶντι δυσχερῶς

ἀντιμαχομένας, δυσφόρως διακεῖσθαι, τῇ στεργομένῃ συνόντας ἀεὶ, καὶ οὐδὲν τῆς περιουσίας αὐτῆς ἀπολαύοντας. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ῥᾳδιέστερον ἀπαλλαξαίμην οὕτως τῆς λειτουργίας ταύτης, ἣν οὐχ ἧττον μου, οὐδὲν δεομένοις δῆθεν τῆς ἐνοχλήσεως τούτου. τοῖς ἄλλοις δὲ κοινῇ λειτουργεῖν οἰόμεθα, ἢ τοῖς γε σοῖς φιλτάτοις καὶ ἐκγόνοις μου. ἄσπασαί μοι τοὺς παῖδας, καὶ τὴν ἐπιδημίαν τὴν ἐμὴν αὐτοῖς εἰς βραχὺ προαγόρευσον, ὅπως ἂν τὴν τούτων σπουδὴν ἴσως ἤδη κάμνουσαν, εἰς ταύτην τὴν προσδοκίαν πάλιν ἐπανεγείρῃς. ἔῤῥωσο σύ, ἐῤῥώσθων δὲ καὶ ἐκεῖνοι. ἐν κομπενδίῳ ἕκτῃ καλενδῶν τῶν Νοεμβρίων.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Ἰάνῳ τῷ Λασκάρει εὖ πράττειν.

Ἀπέγνων μου ὦ ἀδελφὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν σὴν οἴκοθεν μοι ἐνθάδε ἀποπεμφθεῖσαν ἐκ τῆς πόλεως, οὔπω δὲ τετράδια εἶδον, ἅπερ ἐκεῖ διασώζεσθαι ἐβουλήθην ἐνδόσου. σὺ δ᾽ ἐπιμελείας ἔχεις τὰ λοιπὰ ὅπως τούτοις συναφθήσεται. οὐχ ὡς ἐμοῦ μου ταῦτα τὰ νῦν ἀπειλημμένα σὺν τοῖς πεμφθησομένοις μεταφράζειν αὐτίκα δὴ μάλα. ἐφειμένου ἐπεί τοι πόθεν μοι τηλικαύτης σχολῆς μετέχειν τοὐνέχον, τὴν γεωργίαν τινὰ πολυπράγμονα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐργαζομένῳ. ἵνα δέ, εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον τούτων τὴν ἑρμηνείαν ἐπαναβαλλόμενος, καὶ ἐπὶ τόν πη καιρὸν ἐνδεξόμενον, τέως τὸ δῶρόν σου τῷ βασιλεῖ φέρων προχειρισαίμην ἐγχωρούσης ἀδήλως ἀφορμῆς. οἴεσθαι γὰρ λίπου σύ γε τῶν περὶ τὴν αὐλὴν οὐκ ἄπειρος ὤν, ὡς ἄρα οὐκ εὐδοκιμεῖ τὰ τοιαῦτα ἐν τοῖς βασιλείοις εἰς μέσον παριστάμενα. οὐκ ἐνδέοντι. ἡ μέντοι πέλτη σὴ καὶ τὰ λοιπὰ ἐμοὶ ἐπιτεταγμένα, ἔτι καὶ νῦν σώζεται οἰκίᾳ ἐναποτεθειμένα, τῇ ἐμῇ οὐκ ὀλιγώρως. οὐκ ἤδη ταυτά γε παρακαταθήκης μοῖραν ἔχοντα. οὐδὲ γὰρ νῦν τούτων οὐδὲν ἔτι σοι οὔτ᾽ ἄλλῳ τινὶ προσήκει, πλὴν βασιλέως, οὗ δὴ ταῦτα νῦν κτῆμα γέγονε. καὶ μὴν ἐμοῦ μου, κατὰ τὸ ἔνταλμά σου τὰ παρακαταθέντα, τοῖς ἐμοί, εὖ μάλα κατειρηκότος αὐτῷ καὶ μηνύσαντος, τούτου δέ, τὸ δῶρον αὐτὸ καίπερ οὐχ ἑωραμένον πω ἐνδεξαμένου κεχαρισμένως, ἑαυτῷ τι διαφυλάξασθαι ἐπιτάξαντος ἐμοὶ ἕως τῆς αὐτοῦ δεῦρ᾽ ἐπανόδου, πῶς οὐ καλῶς μου ἐγὼ καὶ πιστῶς τὰ ἐντεταλμένα διεξιέναι δοκῶ, τὸ δῶρον δέ, τῶν βασιλέως ἤδη χρημάτων ἐγγίνεται καὶ ἀπὸ τῶν σῶν μετέστη. καί μου δὴ καὶ ἄλλως οὖν, οὗ ἐνθένδε ἀπηλλάγης, κεχρῆσθαί μοι δοκῶ παρατυχούσαις ἑκάστοτε ἀφορμαῖς φιλίως καὶ καθηκόντως, ἐφ᾽ ᾧ τὸ ὄνομά σου συστῆσαι τῷ τε αὐλικῷ εἰς τοὐπίπαν, καὶ τῇ τούτου κορυφῇ. ὥστε οἱ περὶ τὸν Λάσκαριν διὰ μνήμης ἐνταῦθα νῦν ἄγονται διαφερούσης τε καὶ ἐνδόξου, μάλιστα μου. ὡς εἰκός, διὰ τὴν σὴν ὁμιλίαν ἔτι καὶ ἐν τῷ παρόντι ἐνιζάνουσαν ταῖς τῶν ἀνθρώπων αἰσθήσεσιν (ὅπου γε καὶ τὸ χάριεν τῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς σῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων τὸ κομψόν, ὡς νεαρόν τι καὶ ἔναυλον προσδιαμένει) ἔπειτα δὲ καὶ δι᾽ ἐμέ, τῷ γε ὀνόματι τῷ σῷ χρησάμενον ἐπ᾽ ἀγαθῷ, καὶ ὅτι ἂν δέ μοι δοκῇ συνοίσειν εἰς τὰ σὰ, προῃρημένον. τούτου γέ τοι μάρτυς μὲν οὖν ἐμοὶ ὁ θεός, ὁ ἐφορῶν τό τ᾽ ἐμὸν συνειδὸς καὶ τὸ σόν. μάρτυς δὲ καὶ ὁ μέγιστος τῶν βασιλέων ἁρμοστὴς ὁ τὰ νόθα ἐνηγκάμενος τῆς Σαβαυδίας, πάνυ σπουδάζων τοῖς σοῖς πράγμασι, καὶ τὸν πορ συναντιλαμβανόμενός σοι, καὶ δὴ καὶ συναιρόμενος, ὅς γε καὶ διὰ σὲ στέργειν τὰ ἐμά, ἤ πού ποτέ φησι. ταῦτα μέντοι τρίζειν τι φθάσας ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ διαπλῶν αὖθις τὰ αὐτὰ τριῶν, ὅπῃ τι ἂν παρείκῃ χάριτάς σοι ἀνταποδιδούς, διδάγ οὐδὲ πολλοστόν φασι μόριον ἐξισοῦσθαι διότ᾽ ὢν τῶν σοι ὀφειλομένων διὰ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἤθους, οὐχ ὅπως διὰ τὰ ὑπὸ σοῦ ἐμοὶ προυπηργμένα. πῶς γὰρ ἂν ἀξίως ἀμείψασθαί σε δυναίμην τῆς τε ἡμετέρας φιλίας προτιμήσεως καὶ ἀποκεχαιρομένης, ὧν τι ὑπό σου πρόπαλαι εὖ πέπονθα, ὅσον γε δὴ ἐγίνετο ἐπὶ σοὶ προθυμουμένῳ καὶ εὖ δρᾶν ἡμᾶς ὀρεγομένῳ. καίτοι οὐδέν με ἴσως ἐξαίρετον σύ γε εὖ ποιεῖν ἐπεχείρεις, ἀλλ᾽ ἡ ἐπιείκεια καὶ προαίρεσις εὐγνώμων, δι᾽ ὅλου καθήκουσα ἀγχωμάλως φέρεται τοῦ γένους τῆς τε σπουδαίων καὶ τῶν ἀγαθῶν. ἀλλὰ περὶ μου τούτων ἅλις τοῦ λοιποῦ. σύ γε μὴν ἄνερ φίλτατε, ἤν τινί που βιβλίῳ ἐντύχῃς τῆς αὐτόθι βιβλιοθήκης, οὗ μάλιστ᾽ ἂν τὴν ὑπόθεσιν ἡμᾶς ἀγαθὰ ἐμμενῆ, σὺ γάρ τοι τὴν ἡμετέραν γνώμην καὶ φρόνημα ἀκριβῶς κατέμαθες, τούτου τὸ ἀπόγραφον ἡμῖν πεμψάσας, λίαν ἔσῃ κεχαρισμένος, καὶ ὥσπερ τὴν ἐμὴν ψυχὴν παρηγορήσεις, ἐν τῇδε τῇ ἀρκτικῇ περιφερεῖ τῷ καθειργνυμένην. ἰδοὺ δὲ τὸ ὑπό σου ἐντεταλμένον, σοὶ τῷ φίλῳ μου χρῶμαι ἐπισταλτικῶς. Γαλεάζος ὁ σός, ἐμός ἤδη γεγένηται. ὅς δὴ τὸν πώγωνα, τουτονὶ δι᾽ ἐμοῦ προσαγορεύει, πάντας δὴ παραδοκιμάζοντα τοὺς καθ᾽ ἡμᾶς, ὄντας ἤδη πλείστους, σεμνοπροσωπίᾳ καὶ

αἰδεσιμότητι. Σαλμώνιος ἀνὴρ ὑπεράγαθος καὶ πρὸς τοῖς εὔδοξος, πάλαι ἐκ τῆς αὐλῆς ἀπεχώρει, νῦν ἐν Βλαισοῖς διαιτώμενος. τέλος δὲ ἐπειδὴ σὺ γνῶναι τὰ κατ' ἐμὲ ἀξιοῖς, πῶς ἔχει νῦν, ὡς ἄρα τὰ ἐμὰ ἐλπίδος μὲν διήρτηται, οὐ τῆς τυχούσης, διὰ ἐλπίδος δὲ ὅμως ἤρτηται, οὐκ εἰς τὰ πάμπαν καθεστηκότα, τὰς συντάξεις δὲ ἐν τῷ μεταξὺ συντετάχθαι οὐκ ἀπλῶς καὶ ἀκαίρων. ἔρρωσο μαΐου πρώτῃ ἐπὶ δέκα.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Ἰανῷ τῷ Λασκάρει εὖ πράττειν.

Ἴσθι μὲν, ὦ πάντων τῶν φίλων ἐμῶν ἥδιστε καὶ ἀντάδελφε, ἀπολαβόντας ἡμᾶς ἔναγχος τὰ ἓξ πηγάδια, τοῦ Διοδώρου σὺν τῷ σῷ ἐπιστολίῳ, πρότερον γὰρ ἀπειληφότας τὰ δύο πρῶτα σὺν τῇ σῇ ἐπιστολῇ, ὥσπερ ἡμᾶς ἔμπροσθέν σοι διὰ γραμμάτων ἐδηλώσαμεν. ἀλλὰ οὖν τούτων τὴν ἀνάγνωσιν ἡμᾶς ἴσθι εἰς τὸ ἐπιὸν ἀναβαλέσθαι, τοῦτο μὲν, ἄλλ' ἄττα κατεπείγοντας, δὶς ἡμῖν σχολάζειν ἐπάναγκες ἐν τῷ παρόντι. τοῦτο δὲ, ὑπερτεθειμένους τὰ μέσα τε καὶ τὰ ἔσχατα, διελθεῖν ἄρξειν ἂν τοῖς πρώτοις ἐντύχωμεν οἴκοι μοι φυλαττομένοις. οὐ γὰρ ἐπὶ τὴν αὐλικὴν ἀκολουθίαν αὐτὰ εἰσεκομίσθη τὸ πρῶτον, ἀλλὰ μὲν εἰς τὴν πόλιν τὴν Παρισίων κομίζοντος τὸ ἐνέλκυμα τῶν πηγαδίων τοῦ σοῦ γραμματοφόρου, οἰκείοις τε ἐμοῖς ἐπιδόντος, γράμματα μὲν ἐκεῖνοι ἐνθάδε πεπόμφασι, τὰ πηγάδια δ' οἴκοι τηρήσαντες ἔχουσιν. οὕτω γάρ τοι ἡμῖν εἶναι βουλομένοις ἤρεσεν, δεδιόσι δήπου ὑπὲρ τούτων, μήπως ἐπιτραπέντα κεκομισόμενά πη τουτονὶ τῶν δι' ἀμελείας ἔχειν φιλούντων τὰ παρακαταθέμενα. ἀλλὰ μὴν τῷ βασιλεῖ ὡς ἐχρῆν τὸ πρᾶγμα κατεμήνυσα, ὑπόσχεσίν τε παρεσχηκέναι ἀφηγησάμενος ὁλοκλήρως σέ, ἣν ὑπέσχου σὺ πρὸς αὐτὸν, οὐδὲν δὲ καθυφέμενος ἴσως οὐδ' ὅλως τῶν δικαίων τῶν κατὰ τὴν φιλίαν τὴν ἀληθινὴν, οὐ μὰ τὸν πάντων (?) τὸν σὸν, ὃν δὴ ὀρχόμενόν σοι ἀσπασάμενος κατεφίλησα, τοῖς ἐμοῖς γε βραχίοσι τῶν σῶν προσπεφυκότων, ἡμετέρων τε προσώπων, ὡς οἶμαι, τὸ τῆς γνώμης τῆς ἀμφοῖν προσφιλὲς ἀτεχνῶς κατηγορούντων. ἀλλὰ γὰρ ᾗ ὅθεν ἐξέβην ἐνθ' ἐπανίοιμι, ἐτύγχανον μὲν αὐτὸς ὀλίγας δὴ ἡμέρας παρατηρήσας τὸν βασιλέα, εἴ πω σχολάζειν αὐτῷ ἐπέλθοι τοῖς ἀπὸ παιδείας ἀκροάμασιν. ὅσοις δ' ἡμῖν ποτε δὴ συμμαχίαν τῆς τύχης, παρὰ τὸ δεῖπνον αὐτοῦ ἐπιθέσθαι τῶν δεδογμένων πρῶτον ἐναρξάμενοι, εἰσιόντι γε ἀπὸ δείπνου εὐθὺς εἰς τὸ δικίσκον τὸν ἐνδοτέρω, συνεισῇμεν αὐτοὶ μετ' ὀλίγων. οὐ δὴ δὲ ὁ ἐμοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὶν ἢ τότε ἐπὶ βασιλεῖ, οὐκ ἄσμενος ὅμως πείθομαι οὐδὲ τυχόντως, πρὸς τῶν ἐχομένων τῆς φιλολογίας ποτ' εἶναι δήπου οὐχ ἡγούμενος, μετὰ τῶν ἀπαιδεύτων ἐκεῖ κατατρίβειν τὸν χρόνον. παρασχόντος μὲν οὖν αὖθις καὶ ἐνταῦθα ταὐτομάτου ἔκπλεων ἐμοὶ τὴν παρρησίαν, τὴν ἐπιστολὴν ἣν τὴν σὴν τοῦ βαλαντίου ὑπεξαγὼν, ἣν τάχιστα ἐπιτυχὼν τῶν ἀνέκαθεν δοκούντων καὶ φέρειν λόγον ἐπὶ τὸ ὑποτεθειμένον μοι. ἐπεὶ δ' ἦν ταῦτα, καὶ προχωροῦντος ἤδη τοῦ κοινολογήματος ἐφ' ὃν ἐβουλόμην λόγον αὐτὸ προσαγαγεῖν, ἐπειδὴ ἴσως ἐπεῖξαν ὅτι παρῆκοι, ἔφην ὅτι τυχεῖν τοῦ καιροῦ. ὑπολαβὼν μὲν ὁ βασιλεὺς ἐπύθετό μου ἐνθυμούμενος (?), πόθεν τί ἔφη ὦ Βουδαῖε τὸ γραμμάτιον τουτὶ ὃ μετὰ χεῖρας ἔχεις. εἰπόντος δὲ ἐμοῦ εἶναι ἀπὸ τοῦ Λασκάρεως ὄντος ἐν τῷ παρόντι ἐνετίᾳ ἐπὶ τῇ ἐντεταλμένῃ αὐτῷ παιδολογίᾳ, ὅδε ἐκέλευσεν εὐθὺς διαναγνῶναι, πρότερον γὰρ αὐτὸς ὑπ' ἐμοῦ σιωπῶντος παραδοθείσῃ αὐτῷ τῇ ἐπιστολῇ ἐνατενίζας, οὐ θ' ὡς ἔγνω ἀναγινώσκειν μὴ δυνάμενος, ἐμοὶ ἀποδοῦναι καὶ διεξιέναι κελεύσας. ἐμοῦ τοίνυν ἀγαπητῶς πεταρχοῦντος, καὶ τὸ γεγραμμένον ἀκριβῶς ἐπεξερχομένου, ἅτε διηρμηνεύοντος (?) σαφῶς τε καὶ ἐπιδεικτικῶς, ὁ μὲν ὑπολαβὼν ἀγαθὴ ἔφη ὁ βασιλεὺς ἐμοῦ οὐδ' ὅλως ἐνισχομένου περὶ τὴν ἀνάγνωσίν τε καὶ διήγησιν. οἱ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐκπλαγέντες οἱ παρεστῶτες, θαῦμα τοῦτο ποιεῖσθαι ἔφασκον, ἄνδρα ἡμεδαπὸν τηλικαύτην ἐμπειρίαν τῶν ἑλληνικῶν λόγων τοῖς λατινικοῖς ἐπικεκτῆσθαι. τὸ δὲ μάλιστα, πεφυκότας ἄνδρας τῶν τοιούτων ἀπείρους, καὶ κεχηνότας αὐτοὺς περισκεψαμένους, τὸ θαρρυντικὸς ἦν ἐμὸν οὐδενὸς παρόντος τῶν διελέγχειν δυναμένων. διεξελαμβάνομεν γὰρ ἐν τούτῳ συνειδός τε ἀσφαλὲς καὶ νεανικὸν τῆς ἄγαν ἐμπειρίας, ὄντως ἀνυπόκριτον. οὕτω τοι ἀξιῶ αὐτὸς καὶ προσηκόντως παρενδέξασθαι ἐφιλοτιμήθην τότε τὴν ἐμὴν δεινότητα, ἐν ὄνοις φασὶ πίθηκος. μεταξὺ μὲν οὖν ἀποδείξας τῶν περὶ φιλίαν νομίμων ἀπαιτήματα τὸ καθῆκον, ἐγέλασα δὲ διὰ τὸ ἐπὶ τῇ θαυματουργίᾳ ἐμοὶ ἐπιτετευγμένῃ. ἐπιπυνθανομένων δὲ ἑξῆς πολλὰ περὶ σοῦ τῶν περὶ βασιλέα, ἀπεκρινάμην κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐπικαίρως καὶ προσῆκον. ἔρρωσο. ἐν Διβίωνι πόλει πρὸς τῇ αὐλῇ, ἰουνίου μηνὸς δευτέρᾳ ἐπὶ δέκα, ὃν ἑκατομβαιῶνά φασιν ἀναμετρεῖν ἀπὸ τῆς θεογονίας, εἰκοστῷ πρώτῳ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Ἰάνῳ τῷ Λασκάρει εὖ πράττειν.

Ἀκηκοὼς ὦ φίλε, ἁπάντων τῶν ἐμοὶ προσῳκειωμένων ἀνδρῶν καὶ ἄλλων ἐπικτήτων μάλιστα δεδοκιμασμένε, ὑγιῶς σε καὶ φαιδρῶς διακείμενον ἐν πόλει τε ἐπιφανεῖ καὶ σοι καταθυμιωτάτῃ, ἔχαιρον εἰκότως καὶ συνήδομαι σοι, ἐν καιρῷ γε τῷδε δυσχερεστάτῳ ἀθύμως διακειμένῳ καὶ κατὰ γνώμην. καὶ μὴν δὴ καί σε ἐμοὶ οὕτως προσφιλῶς συγχαίρειν ἐμοὶ καὶ συναλγεῖν εἰκός ἐστιν, εἴ γε, ὧν ἂν αὐτὸς ἐγνωκὼς τυγχάνῃς τὰ μου καθ' ἡμᾶς πράγματα. ἤτοι ὑπ' ἐμοῦ κατωρθωμένα, ἢ ἀτυχῶς ἐμοὶ συμβεβηκότα, ἐμέ δε, καλῶς καὶ ἐνδόξως, ἢ φαύλως ἂν καὶ ἀναξίως φέρεσθαι ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, ἧς ἦν οὐκ ἀνθαιρέτως οὐδ' αὐτοκλήτως αὐτὸς παρενεγράφην. σὺ μὲν οὖν ὦ φίλε πλείω χρόνον λεληθέναι οὐκ ἂν εὕροιμι τὸ περὶ τἀμὰ γεγονὸς δὴ, ἐπεὶ ἐντεῦθεν αὐτὸς ἀπελήλυθας. τοῦτο γοῦν οὕτω πως ἔχει τὸ συνελόντι φάναι. ἡμῖν μὲν ἤδη πλείω χρόνον ἐπὶ λόγῳ καὶ δόξῃ παιδείας εὐδοκιμηκόσιν ἐλπίδας τε λαμπρὰς ἀνηρτημένοι, ὡς εἰς ἀπραγίαν καὶ σχολὴν αὐτίκα. δὴ ἐξ ὅσης τῶν καλλίστων μαθημάτων περὶ ἐμπειρίας. καὶ πλεῖστος δὴ λόγος περὶ τούτου ἐγγεγραμμένος, φιλοπονίαν θαυμαστὴν ἔσεσθαι ἐν τοῖς φιλομαθέσι τῶν νέων ἐμπεπτωκυῖαν. τηνικαῦτα δὲ τὴν προσδοκίαν ἡμῶν ἐπὶ τὸ σύμπαν γένος τῶν φιλολόγων ἐπιβάλλουσαν καὶ καθικνουμένην, ἡ τότε τοῦ καιροῦ ταραχὴ ἔκπυστος, καὶ διὰ πολλῶν ἐθνῶν διηκουσμένη, τοὐναντίον παύσασα, καὶ γενναιοτάτην προαίρεσιν τοῦ βασιλέως Φραγκίσκου προσκαίρως κατευνάσασα. (μὴ γὰρ ἄχρι μὴ ἀποσβέσασα) ὡς τὰ καλὰ καὶ ἐπαινετὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἡμέτερα, ὡς εἴθε προθυμότατα, ἀριστίνδην μὲν ἐνώχλησε τοῖς ἀμφὶ τοὺς λόγους ἀκριβῶς ἐσπουδακόσιν, ἐμοὶ δὲ, τὸ ἐπιβάλλον δὴ μέρος δὴ, ἀθρόας καὶ δημοσίας τῆσδε τῆς ἀταξίας καὶ δυσθυμίας ἐγκατέλιπε φέρεσθαι. κατ' ἰδίαν μέντοι γε εἰ γνῶναί σοι ἐπιμελές ἐστιν ὅπως ἔχει τὰ ἡμέτερα, ἴσθι τὸν φίλον ἔχοντα κατ' ἀξίαν μετὰ τοῦ τοῦ καιροῦ τῇ αὐλῇ ἐνδεδιῃτημένον, ὅσον γε ἐπὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς τούτῳ προσήκουσι κατὰ γένος σχεδὸν πᾶσι καὶ πάσαις, ἅμα δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς χαριεστέροις ἄχρι μὲν ἂν τῆς ἐν ἀξιώμασι οὐ μὴν τὰ ἄξιά γε μὲ ἐναγκάσθαι πω, ὅτι τῆς ὑπερλήψεως τε καὶ ἀξιώσεως περὶ τῆς πλειόνων, ὅτι τῆς ἐμῆς ἐλπίδος, τῆς πρότερον εἰς νοῦν ἐμβεβλημένης ὅτ' οὖν ὅτε δὴ, ὅτων ἔτυχε τεκμαίρων. ἀλλ' οὐ γὰρ ὅτι περὶ ἐστὶ τούτου τὸ ἄλλον ζητεῖς, πρῶτα μὲν αἰτιώμην ἂν τῆς τύχης ἐπίρροιαν περὶ ἐμῆς ἀεὶ ἀντιπάλου. ἥτις ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τὸ ἐμὸν ἑκάστοτε λυμηναμένη ἔχαιρε. καὶ διατελεῖ κατατρύχουσα, διαπαντὸς καὶ περιτεμνομένη τὰ πατρῷα καὶ προγονικά μοι ὑπάρχοντα, καίπερ αὐτὰ οὐκ ἐπιπλεονάζοντα λωβᾶσθαι δήπου ἐν ἐμοὶ βουλομένη τὴν ὑπάγουσαν ὁρμὴν ἐπὶ τοὺς χαριεστέρους λόγους, ὡς δὴ καὶ τὰ φροντιστικὰ τῆς πλοῦτου καὶ ἀπαιδεύτοις συμμετάσχων τῆς ὑπὸ ταύτης βραβευομένων. ἔναγχος δ' ἂν καὶ λαμπράς τινας ἀφορμὰς ἐπ' ἐμὲ ἐξιπτεῖσα ἀφῄρηταί με, καὶ καιρὸς τῆς θεᾶς ἐνηρεώτερόν τε καὶ μεγαλοπρεπέστερον τὰ κατὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν μοῖραν δὴ τὴν ἐμὴν εἰς μεῖζον ἂν ἐπιδοῦσαν καθεξῆς, βασκάνως αὐτὴ κατασείσασά τε καὶ ἐκτρυχοῦσα καὶ μὴν καὶ εἰς τὸ ὕστερον εἰκός ἐστιν οὐδεμίας αὐτὴν φείσεσθαι ῥᾳδιουργίας, ὥσπερ τε κακουργίαν τὴν αὐτῆς ἐπιδείξεσθαι, καὶ σοφίσματα δὲ σοφίσασθαί τινα τῶν περιττῶν καὶ θαυματουργῶν, ἐφ' οὗτ' ἀμύνασθαί με ὧν κατ' ἐκείνης συγγράψας περὶ δυστυχίας, τῆς τύχης αὐτὸς ἐπικρατείας ἐκτὸς εἶναί τινας ἀξιῶν καὶ δισχυριζόμενος, τοὺς ἐμφιλοχωροῦντας δήπου ἐλλιθῶς ταῖς φρουραῖς τῆς ἄνω φιλοσοφίας, καὶ τῶν συμμέτρων ὀρεγομένους, ἐν δίαιτῃ οἱ ἀθύμως καὶ ταζῶντας καὶ αὐταρκῶς, ἐν ἐξυφάσει δοκοῦσιν (ὡς ἴσως εἰπεῖν) ἐκείνῃ τῇ μεγαλοδώρῳ, λαβὰς αὐτῆς ἐπιδόσεσι γενναίαις ἐναλλόμενοι. ἀνθ' ὧν νῦν ἡ κατάπυστος ἐσμόν τινα πραγμάτων ἀνιαρῶν τε καὶ ἐπιζημίων ἐμοὶ ἐπαφιεῖσα καὶ οἱονεὶ προορμίζουσα, ἐκτὸς δὴ τῶν ἐρυμάτων καὶ χαρακώματος κατειλημμένον, ἐν αὐτοῖς τῶν ἀκοντισμάτων καὶ βελῶν καθεστηκότι, τί οὐκ ἂν ἀπειλοίη, ἐμὲ παραδειγματίζουσα, τόν γε πρὸ τοῦ νεανικῶς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ περιδεδυκότα καὶ οἱονεὶ ἐνσκιαμαχοῦντα τῷ οἰκίσκῳ μου, καὶ ὥς ἡ παροιμία φησὶν ἢ τῶν ἰδιωτικῶς φθεγγομένων, ἄλκιμον ὄντα ἀμφὶ τὴν καπνοδόχην. κινδυνεύω δὲ ἐξελέγχεσθαι ματαιολογίας ἐν τοῖς συγγεγραμμένοις, καὶ τῆς μὲν φιλοσόφου πρόσωπον καὶ σκηνὴν θρασεῖαν ἐνημμένος ἐπὶ τοσοῦτον, οὐκ ἔτι δὲ ἦθος κρατίστης ἀρετῆς μετριοπαθὲς καὶ αὐταρκείας ἀντεχόμενον, μὴ οὐχὶ γοῦν αὐτὸς ἐγκαρτερῶν τοῖς ἀπηγγελμένοις, καὶ ἔτι εὐθὺς ἂν τύχοι ἐντετυχημένον, τούτῳ ἐνδιισχυριζόμενος, ἀφ' οὗ δὴ μέρος αὐτοῦ οὐκ ἂν συχνός μοι ἐπαιωροῖτο κίνδυνος. τῆς δὲ εἰρημένης ἀτυχίας ἐξηγεῖσθαί μοι καὶ ἐξελέγχεσθαι ἡ σκαιότης ἡ ἐμὴ καὶ ἀπειροκαλία δοκεῖ, εἴ τις δὴ ἡ ἀμαθία ἐστὶν ἀκολουθεῖ τῆς αὐλικῆς θεωρημάτων, καὶ γάρτοι παιδείας ταύτης ὀλίγοις τε καὶ εὐφυέσιν ὅσοις ἐφικτῆς τῶν ἐκ νέας μανθανόντων, ἐγὼ τοι ἔξωρος ἤδη ὢν τῆς δὲ τῶν μαθημάτων (ἄλλως τε οὐδὲ πάνυ πρὸς ταῦτα εὖ πεφυκὼς) οὐκ οἶδ' ὅτου δαίμονος παρακινοῦντος ἢ ἐπωθοῦντος εἰσεφθάρην εἰς τὸ διδασκαλεῖον. οὗ δὴ ἕνεκα ἐνταυθοῖ ἐσθλῶαί σε ἐνίστε μοι ἔπεισιν, ὡς ἤδη παρεγκεκλικὼς εἰς αὐτὸ φοιτῶ, προδεδοκιμασμένους πλείστους ἤδη τῆς παιδο

μαθῶν, τῇ τε ἀστειότητι αὐλικῇ καὶ θεραπείᾳ οὐκ ἀσχήμονι τῶν τὰ πρωτεῖα ἀραμένων ἐν αὐτῷ καὶ τῇ δυνάμει διαφερόντων, ὅπως δεξιῶς εἶχες καὶ σοφῶς. καίτοι καὶ περὶ τοιῶνδέ γε τούτῳ ἤδη πεπολιωμένῳ καὶ ἀξιωματικῷ, τῶν λογιότητος ἰχνῶν συνωφρυωμένῳ, τῶν ἀστείων τε πιθανῶν ἀπομνημονευμάτων τὰ κομψότερα δεινῶς ἀποφθέγγεσθαι. τοιγάρτοι τῇ ἰδίᾳ ἐμαυτοῦ πολλάκις ἤχθεσθην βραδυτῆτι καὶ ἀφυΐᾳ εἰς ταῦτα τὰ γλαφυρώτερα καὶ ἕτερ᾽ ἄττα ἐμοὶ ἐμφύσει. ὃ δὲ νῦν ἐγὼ βαρύνομαι μάλιστα, τὸ ἦθός ἐστιν οὐκ ἤδη εὐτράπελον οὐδ᾽ ἀνάγωγον εἰς τὸ ἄνθος. οὐ γὰρ ἔτι ἠδυνάμην καίπερ πολλά μοι πράγματα παρέχων, ταύτην ἔστ᾽ εὐήθειαν δεῖ καλεῖν ἔστ᾽ ἀφέλειαν ἀγροικίας ἀδελφὴν, ἀπομεμαθηκέναι, ἣν ἥδιον ἀχρεῖον τοῖς ἐν τῇδε πραγματευομένοις τῇ τῶν κηρυκίων ἀγορᾷ καὶ πιπράσκουσιν εὐπροσωπίας θαυμασίας ἡλίκας καὶ σεμνολογήματα οὐδέν τι τοῦ φιλαπλοῦ τε γνησίου ὄζοντα. διὸ δὴ φλυνάφοις χαίροντάς τε καὶ ἀγαλλομένους ἔνθα τουτουσὶ τοὺς ὀλβίους, τοὺς ὀπωπληθεῖς θεραπείας ἀναλόγων ἐφιλησομένους, ὡς οὖν σύρματά τινα τραγικὰ ἐντὸς τοῦ θεάτρου μόνον ἄρχιστα, οὐχί γε τούτων ὄντα τῶν ἐπισυρομένων αὐτὰ, ἀπὸ δὲ τοῦ χορηγοῦ ἐπὶ τακταῖς ἡμέραις καὶ ῥηταῖς κεχρημένα. ὡς οὖν προσῆκον ἡμῖν καὶ πρέπον ὂν, τοῦτον προσοικειοῦν μοι τὸν τρόπον, ἐφ᾽ ὅσον χρόνον συναναστρέφομαι τοῖς πάνυ ὑποκρινομένοις, ἔστιν ὅτε δυσπροσίσκομαι τῇ εὐηθείᾳ, ἣν δὴ μεταφέρειν μέλλων οὐχ οἷός τε ὢν εἰς τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ἐνδελεχῆ κομψότητα καὶ ἀγχίνοιαν, ποτὲ μὲν ἄκων ἀναγκάζομαι ἀνθελκούσης με φύσεως, ποτὲ δὲ φλαύρως βιάζεσθαι, οὐ φθάνω πλεῖον ὡς εἰμί γέλωτα ὀφλισκάνων ὡς ἀπειροκαλίας δηλαδὴ πρόσωπον ὑποκρινόμενος καὶ ἐμῇ κεφαλῇ οὐκ ἐνιζάνον. σύ γε μὴν ἔργον δεῖν ὦ φιλέταιρε τῆς τῶν θεωρίας ἐφικόμενός τε, καὶ τὰ περὶ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης κατωρθωκότος, κατά τι τὸ πέρας ἐπιτυχὲς ἀπαλλαγείητος, βραχεῖ τινι βιβλίῳ καὶ ἐπιστολιδίῳ τεχνολογῆσαί μοι τὰ τῆς ἐπιστήμης παραγγέλματα, καὶ ὥσπερ ἐν νίκλῳ ἐμὲ αὐλικὸν καίπερ πεντηκοντούτη διαπαιδαγωγεῖσθαι ἐν ταύτῃ τῇ βίου ἐπιτηδεύσει, ὅπως ἂν πλεῖστων ἐπιτίμως ἀπαλλάξαιμι, συνεσκευασμένος μέτρι᾽ ἄττα εἰς βίον τὸν ἐπιόντα κόσμιον καὶ φιλόκαλον. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ἐλπίζοιμι ὑπὸ σοῦ καθηγεμόνος μεταμαθήσεσθαί τε τῶν χρησίμων τόπον θεωρημάτων, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ βίου μεθαρμόσειν εἰς τὸ νῦν ἐμοὶ προῃρημένον καὶ ὑποτεθειμένον, ὅπου γε ἐνίους ὁρῶμεν τῶν ἐπὶ σεμνότητι εὐφημισμένων, ἐπειδὴ περὶ θέαν τούτῳ πεπλησιάκασι, τὴν σεμνοπροσωπίαν ἀποτεθειμένους ὅπη ἂν συμφέρειν δοκῇ, ἀναίδειάν τε τὴν πανοῦργον καὶ ἀπελεστικὴν μετενδεδυκότας, ἕως ἂν ἐπικρατεῖς γένωνται ὧν αὐτοὶ μάλιστα ἐπιβάλλοντο. ἔρρωσο, καὶ ταύτῃ τῇ ὑποθέσει τὴν διάνοιαν ταυτηνὶ προσβάλλων ἄσμενος, ταύτην ἐπίξυθι, τὴν ἄδειαν τήνδε παρηγορῶν τὴν ἡμετέραν, ἐκ τῶν τοῦ χρόνου δυστυχίας καὶ πολέμου ἡμῖν παρενοχλοῦσαν. θερίνοις πρὸς τῇ αὐλῇ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἐνάτῃ ἱσταμένου.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος φιλεταίρῳ εὖ πράττειν.

Πολλὰ μὲν ἔχων ὦ ἑταῖρε τῆς τύχης καταμέμφεσθαι, τὸ ἐμὸν ἀεὶ φρόνημα περιοπτούσης καὶ θλιβούσης, καὶ ἀπαιδευσάσης ἐμὲ ἐπὶ τὰ γενναῖα φερόμενον τῶν διανοημάτων, τοιαῦτά τε ἐπιτηδεύματα ἐνστήσασθαι προθυμούμενον, οἷα καὶ ἀνθρώπῳ δοκεῖ προσήκειν εὖ καὶ καλῶς πεφυκότι, καὶ οὐχὶ τῶν πολλῶν ἑνί, ἔγωγε νῦν ἐν τοῖς μάλιστ᾽ ἂν ἀκόντως αὐτῇ ἐπιμεμψαίμην, τοῖς τρισὶν αὐτοῖς μησὶ τοῖς ὑπογύοις ὑπὸ ταύτης κεκαινοτομημένον, ἐν ᾧ δὴ πολύς μοι περὶ οὐδὲν παράλογος ἀναπέφηνεν. οἶμαι δὲ καί σοι οὕτω φανεῖσθαι αὐτῷ μυεῖσθαι τινὰ σύνταξιν χρηματικὴν ἐπιτήδειον, ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐμοὶ ἀνθαιρέτως τε καὶ λαμπρῶς εἰς τὸν παρὸν ἐπαγγελθεῖσαν, καὶ ἤδη τεταγμένην, (ἔνθα δὲ τὸ ἐκτενὲς καὶ φιλόδωρον αὐτοῦ) ὑπηρχόμην ἀλλ᾽ οὐκ ἐγνώκως ἄρα τὸ πρᾶγμα ποτὲ ἤμελλε ἐπ᾽ ἀνθρώπῳ γενήσεσθαι τῶν τε βασιλείων χρημάτων, μετά γε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς τὰ πρωτεῖα λαχόντας τῆς ἄγαν κυριότητος, αὐτοκράτορι, καὶ κορυφαίῳ ὑπάρχοντι ταύτης τῆς ἐπιστασίας. ἤδειν γὰρ τοῦτον εἶναί σοι εὔνουν καὶ εὐεργέτην. καίτοι καὶ ἅπαξ ἀποτέρων ἐπέτυχον ἀληθῶς τῆς αὐτοῦ χρηστότητος εἰς τοὺς φιλομαθεῖς τῶν ἀνδρῶν ἐπιρρεπούσης, ὥς γε τεκμαίρω ἡγούμενον. ὡς οὖν τῆς παραγγελίας ταύτης τάχιστ᾽ ἐπιβαλόμενον, μεταξὺ δὲ προσδοκῆς μείζω καὶ ἀσφαλεστέραν ἄλλην δωρεάν, ἐμοὶ μὲν ἐν τῷ παραυτίκα καθωμολογημένην, ὅτ᾽ ἐγχωροίη δή ποτε καὶ καιρὸς ἐνδοίη ἐκδοθησομένην, ὁ μὲν βασιλεὺς τῆς ἐπαγγελίας ἀθλίως μεμνημένος (ἦν δὲ τότε πρὸς τῷ δειπνεῖν) παρακαλῶν εἰσεκάλεσε περὶ τὴν τράπεζαν καὶ τοὺς παρεστῶτας, ἐφ᾽ ὧν καθορῶν καὶ καλῶν τὸν αὐτοκράτορα τῶν χρηματικῶν τε συντακτικῶν, καὶ παρακινήσας, ἐντελλόμενος αὐτῷ ἔδωκεν ὡς τάχιστα οὐ δεῖ οὐκ ἐξάκουσον ἐμοὶ ἤδη τὴν ἀρίστην μεμφομένων ἐννομιάδης οὐ γὰρ ὅπως ἡμῖν τὰς τηλικαύτας τῶν βασιλέων ἐπιδόσεις μὴ πρότερον κυρίας εἶναι, πρὶν τοὺς ἐφεστηκότας τῶν ταμιείων τοῖς τῶν βασιλέων ἐπιτάγμασι προσυπογράφειν. σκέπτεται δὲ νῦν τὸ

παράδοξον, καὶ πέρας τοῦ πράγματος, εἰς τοὐναντίον πως τῆς ἐμῆς ἐλπίδος περιτραπέντος ἦν μή τι ἀξιω-
θεὶς ἐπινοήσω ὥσπερ δὲ δικαζόμενος παρ᾽ ὑμῖν διαιτητῇ καὶ προσήκοντι, οὕτω τι ἀνεμεσήτως καὶ
πεπιθότως ἐπεξιτέον εἶναι τῷ πράγματι ἐλογιζόμην, ἵνα μὴ ἔνθεν ἐπαχθὴς προσφεροίμην τὰ τε-
θεώρῳ τὴν φύσιν διαμελλητῇ, καὶ ἀεὶ τὸ πρᾶγμα διαναβάλλεσθαι φιλοῦντι. ὁ δέ, κατ᾽ ἀρχὴν εὐθὺς ἀπὸ
τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως κοινολογίας ψυχαγωγῆσαί με ὑπήρξατο καὶ ἀναρτήσασθαι ἑαυτοῦ, οὐδὲν ὑγιὲς ὡς ἔοι-
κεν ἐνθυμούμενος. τὴν ἐμὴν ἐλπίδα πολλάκις ἐπιῤῥωννύς, καὶ καλῶς καὶ εὐελπίστως τὸ πρᾶγμα οἴεσθαι
φάσκων ἵνα μὴ ἐνοχλοίημι. εἶθ᾽ ὡς ἐνέστηκεν αὐτῷ δημύθιον, παρ᾽ ἡμέραν τρίτην ἢ τετάρτην τοι-
αῦτα μειδιάματα ὅμως χαριζόμενος, διὰ δὲ τοῦ μηνυομένου τοῦ πράγματος ἐνέχυρα εἶναι ἀξιό-
πιστα. ὅτι δὲ ὑποσχέσεσιν ἐνωμότοις τε καὶ ἐμπροθέσμοις τὴν προσδοκίαν τὴν ἡμετέραν προσαγό-
μενος, καὶ κατακηλῶν ἐμὲ ἐμπεριπαθοῦντα τῇ αὐτοῦ ἀναβολῇ, εἰς τοὐπιὸν δὲ ἀεὶ καὶ εἰς τὸ αὐτίκα δὴ μά-
λα διεκρούετο, καὶ ταῦτα ποιῶν καὶ λέγων, ἐσοφιστεύετο, διομνύμενος τὴν μὲν εὔνοιαν ἐμοὶ ἀποδείξειν πρὸ
τοῦ τὴν τυχοῦσαν πρᾶξιν τοῦ πλούτου ἐμοῦ ἀπηνάμενος αἰδούμενος, καὶ εἰς τὴν τοῦ φίλου ἀπεχθῶς ἢ οὐ
φίλου ἀνάγκην ὅμως κατὰ στάσεις μου στενοχώρως κατεπείγοντος καὶ τάχα που ἀτέχνως, καὶ διαλύσεις δὲ
οὐκ ἔτι ἔχων προσεφευρίσκειν, παντελῶς ἤδη τῷ λόγῳ καὶ τῇ ὄψει ἡττηθείς, τὸ τῆς ἀναιδείας πρόσωπον
ἐνδύσασθαι ἤδη διαῤῥήδην οὐκ εὐλαβήθη, τὸ ἔσχατον δηλαδὴ κρησφύγετον τηλικαύτης στενοχωρίας. ἰδοὺ
δή σοι ἡ καταστροφὴ τουδὶ τοῦ πανουργικοῦ δράματος καὶ ὑπόθεσις, ὑπὸ τῆς τύχης ἡμῖν παρασκευασθέντος
καὶ ἐσκευωρημένου, πλήξασα ἐμὲ ζημίᾳ χρημάτων πολλῶν κατ᾽ ἔτος συντεταγμένων, τό γε ἐπὶ τῷ
τῷ ἐκκρούσασθαι τὸ πρᾶγμα. νῦν δὲ αὖθις ἂν σκόπει τὸ ἠθοποιϊκόν τε καὶ ἀξιόπιστον τοῦ δράματος, οὐκ
ἔμψυχον μέν, ὡς οἶμαι, τῷ τρόπῳ τοῦ φίλου σου, ἄλλως δ᾽ οὐ κακῶς ἀκούσαντος ἐν τοῖς πρότερον, ἀλλὰ τῆς
ἐμπειρίας οὖν ἐνταῦθα ἐπιχωριαζούσης, καὶ δὴ καὶ αὐλοπρεπές. ὁ μὲν γάρ, οὐδὲ νῦν ἐμοῦ δυσχεραίνον-
τος, φάσκει προσηγορίας ἐκείνης ἐπαναγωγῆς καὶ φιλοφρονήσεως ἔτι ἐπιχεῖν ταῖς περιτυχίαις ἀπαν-
τήσεσιν, ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν ἐκτρέπεσθαι τὴν ὁδὸν ἢ παρακύπτειν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἔστιν ὅτε, ὡς ἀκούω
τῶν λεγόντων, διὰ στόματος πυνδαῖον ἔχει ὡς στρεφόμενον, τοῦ μὲν ὡς πολυμαθοῦς καὶ καλοῦ ἀν-
δρός, τοῦ δὲ ὡς ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἠγαπημένον ἐν τοῖς πάνυ. ταῦτα δὲ φάσκων, οἶμαι, ὅτι ἄν με
ἐπανορθώσεσθαι σφαλλόμενον ἐν τῇ παραγγελίᾳ, καὶ μεταπείσειν, ὡς αὐτοῦ ἐξ ὑπαρχῆς θεραπεύσαιμι;
τὸν αὐτόν φασι λίθον τινὰ ἄλλως ἀνακυκλῶν. ἐπεὶ τοὐναντίον ἅπερ ὥσπερ ἐξουσίαν ἔχει τὴν δυσχέ-
ρειαν τοῦ χρόνου αἰτιᾶσθαι τὴν διὰ τὸν πόλεμον ἤδη συμβαλλόμενον. εἰς ἣν ἡ ἐκείνου διαμέλλησις οὐδὲν
ὑγιὲς ἐμφαίνειν ἡμῖν ἀεὶ δοκοῦσα, τὸ ὑφ᾽ ἡμῶν πραττόμενον ἐφέλκει ἐξεπίτηδες. τοίνυν τὸν
ἄνδρα ἐμὲ νῦν δυσωπούμενον (δῆλος γάρ εἰμι εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων, ὅμως δὲ δῆλός εἰμι τὴν ὁδὸν
αὐτῷ ὅτ᾽ ἐγχωρεῖ ἐκτρεπόμενος, καὶ οἱονεὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐνσυφᾶσθαι τὴν παιδείαν αἰσχυνθεὶς τὴν ὀπιανδικον-
τοῦ, καίτοι αὐτὸν ὁρῶν ἀθρόους ἐσμοὺς ἐπισύροντα τῶν ἀκολούθων ἀνθρώπων γε ἀξιολόγων ὑφ᾽ ὧν δορυφο-
ρεῖται τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ) ἀτὰρ τὸ ἥδιστον ἔθος τἀνδρὸς ἐπίκτητόν τε καὶ ἐνταῦθα ἀπηρημένον, ὡς ἂν
εἰς ἄρτι τῶν σοι συγκατατεθειμένων, ὡς δὲ οἱ ἐμοὶ συναχθόμενοι ὀξυχόλως εἴπωσιν, σκαιῶν δὲ ἀπειρι-
κὸς τηλικούτοις ἀξιώμασι καὶ λωβώμενον τὴν εὐφημίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴν τοῦτο τὸ ἦθος πόρρωθέν τι συμμ-
μισοῦν ἐμοὶ ἄντανδρον, ἄξιον εἶναί σε νομίζεις, ἢ δι᾽ αἰτίας γοῦν τὸν ἄνδρα καὶ ἐγκλήσεως ἄγειν ἐπὶ
τούτῳ τῷ ἐλαττώματι οὐ μᾶλλον γε ἐμοῦ ἢ σοῦ, εἴγε κοινὰ τὰ τῶν φίλων· μᾶλλον ἐγὼ σοί τε φίλος
καὶ μαθητὴς (καίπερ εἰς σοῦ φοιτήσας ὅτε σπανιώτατα, καὶ πολλοῖς δὲ σταθμοῖς διὰ παντὸς σχεδὸν
ἀπηρτημένος τῆς ἑταιρείας τῆς σῆς) τουτονὶ τὸν φίλον σου ἐκπεῖσαί σε ὅπῃ παρέχοι φθάσαντα, ἑτέρῳ
τέ τῳ τῶν ἐμοὶ οἰκείως ἐχόντων εὐεργέτην ἔσεσθαι ἐλπιζόμενον, δι᾽ ἀπεχθείας καὶ ὀργῆς ἔχειν, οὐκ
ἂν φθάνοιμι πλημμελεῖν δοκῶν εἰς φιλίαν τὴν ἡμετέραν, τάττ᾽ αὐτοῦ δίκαια παραβαίνειν· ὡς πρέπον
δηλαδὴ καὶ καθῆκον ὂν ἀνδρὶ φίλῳ τὴν ἑαυτοῦ ἐκδίκησιν καταχαρίσασθαι τῇ φιλίᾳ τὸν ἠδικηκότα,
αὐτὸν ἐξαιτούμενον, καὶ ὥσπερ ἀνὰ τῷ θεῷ καλλιερεῖν τῷ φιλίῳ τοῦτο τῷ ἱερεῖον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρ-
νος ποτ᾽ εἶναι οὐδὲ δυναίμην οὐδὲ βουλοίμην, μὴ οὐ δεῖν τοὺς κατὰ πλεῖόν τι φιλίαν καὶ πεπιστευμέ-
νους πρὸς ἀλλήλους μέχρι τοῦδε ἑστηκότας, οὐχ ὧν ἰδίᾳ συμφέρον καταπροΐεσθαι, ἐπὶ τῷ σώζειν τὸ
κοινὸν ἢ τὸ φιλίαν κρατοῦν. ταύτην ἐγὼ τὴν ἀμφισβήτησιν, πολλὴν ἂν δικαιολογίαν ἐγχωρήσασαν
καὶ διαδικασίαν, ἃ εἰς τοὺς σοφοὺς μὲν ἀστεῖσμον ἐπὶ ψήφῳ συγκαθίζοντας, ἀγωνιζομένων δὲ δικανικῶς
ἀνθρώπων δεινῶν καὶ λογοποιῶν, μόνῳ σοι διαιτᾶν ἐπιτρέπω, ὁπότερον ἂν δικάσῃς τούτῳ ἐπαναπαύ-
σασθαι ὑπισχνούμενος, οὐδ᾽ ἐφήσειν τὸ δεδικασμένον εἰς ἄλλο δικαστήριον. φέρε δὴ τὴν ὑπόθεσιν ταύ-
την διοίκει ἐμοὶ ἀντεπιστείλας, οὐχ ὡς περιεργίας ἄγαν δεομένῳ ἐπὶ τούτῳ, καὶ συμπαθείας τῶν φίλων
διὰ τὸ φιλομαθείας ὄνομα κοινῇ ἀκμαζόμενον ἐν ἡμῖν, ἀλλ᾽ ὡς τῶν σῶν γραμμάτων οὐ μετρίως ὀρεγο-
μένῳ. ἔῤῥωσο ἀνὴρ φίλτατε, καὶ ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ, ὡς θαυμάζομεν ἵνα δέχου διπλάσιόν τι καὶ ἐπιπ-

δεύτερον ἐπὶ τῶν τὴν δεινότητα, τὴν σὴν ἀσκήσειν. ἐγράφη πρὸς τῇ αὐλῇ, σεπτεμβρίου μηνὸς πέμπτῃ ἐπὶ δέκα.

Εὐδαίμων Φιλέλφῳ εὖ πράττειν.

Ἡ ἐσχάτη σου ἐπιστολὴ τὴν δεινὴν μνηθεῖσα τῆς ἀρχῆς τῆς κελτικῆς ἐπιφορὰν, κατάδηλός ἐστι τὴν ἐμὴν κακῶς διηγημένην, ὅτι τε ἡμετέρας εὐνοίας ὅτι ἐν ταύτῃ οὐκ ἀστόχως τυχοῦσα. ἐμφαίνει γὰρ ἄντικρυς, ὡς ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα διατώμενοι, τῶν τε βεβουλευμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ διαπραττομένων οὐ πόρρω ἀφεστῶτες, καὶ πάνταδε σχεδὸν τὰ τῇδε ἐκπεπληγότες, τοῖς πολλοῖς δὲ ὁμοφρονοῦντες, τὰ αὐτὰ προσδοκῶμεν περὶ τοῦ πολέμου ὑπερχομένου, δεινοῦ τε καὶ δριμέως ἤδη συγκροτουμένου, οὐκ ἀπῳδὰ δήπου τοῦ ἀπεοικότα, τῶν παρ' ὑμῖν ταραχωδῶς διαφημιζομένων. ὅπως οὖν ἀδηλῇς ὅσον ἀποδέομεν τοῦ ὁμογνωμονεῖν καὶ συγκατατίθεσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα πεπεισμένοις, ἢ περαίνειν γε τῇ ἀκοῇ ἐνδιδοῦσι τοῖς τάδε τυχόντως καὶ εἰκῇ φλυαροῦσι, βουλοίμην ἄν σε ἔγωγε οὕτω περὶ ἐμοῦ γιγνώσκειν ὡς τοιούτων μὲν ἀκροαμάτων καταγελῶντος, τὰ μὲν τῶν πολεμίων τραγῳδῶς μεγαλυνόντων, τὰ δὲ ἡμέτερα βασκάνως καταστελλόντων. φοβερὰ μέντοι εἶναι ταῦτα καὶ ὑπερφυῆ ὡς ἀνομολογοίμην ἂν τοῦ θεοῦ, τὴν ἡμετέραν δήπου ἀκολασίαν θεοπρεπῶς σωφρονίζοντος, καὶ ἀμνηστίαν γε τῶν αὐτοῦ εὐεργεσιῶν οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ κακοπραγίαν δεινὴν προσεπισπωμένου, ἣν μὴ παραχρῆμα φανούμενοι ἀπονίψαιμεν καὶ δὴ τὰ καὶ ἀνθ' ὧν μεταξὺ τῆς εὐπραγίας εἰς ἀκρατῆ καὶ ἀσύμμετρον ἐξουσίαν προωλίσθομεν, ἐγκράτειαν αὖθις μεταμάθωμεν μετὰ κοσμιότητος. οὐ μὴν γε καὶ ἐξώλειάν τινα ἐπανατεινομένη, καὶ βακτηρίαν ἔοικε φθόριον τῆς ὀργῆς αὐτοῦ μὴ γένοιτο ἔτι γε, ὑπερβαλλομένης δὲ πως τῆς ἐν ἀξιώμασι καὶ πλούτῳ διαπεθρυμμένων τε καὶ πεπορνευμένων, τῆς δυσσεβείας τῶν ἐθνῶν, ἥτις δὲ δημοτικὸν ἀεὶ καὶ ἄθεον ἐξαιτουμένη, συγκροτεῖ δὲ καὶ τὸ ἔνοχον καὶ ὑπόδικον τῆς ἁμαρτίας. καὶ οὐκ ὅθεν μὴ ἀναλογισμὸς ἀνδρός ἐστιν, τοῦ τὰ ἁρμόσοντα τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ἀρχομένου, ἢ εὐήθως καὶ ἀτόπως ἀναπλάττοντος ἢ ὀνειροπολοῦντος τὰ ἑαυτῷ συντελέσοντα, ἐκ γε τῶν εἰκότων μᾶλλον καὶ πιθανῶν στοχαζομένου τὸ μέλλον. ἀμέλει καὶ ἐπιμελὲς καὶ παμμεγέθες τῆς τε δυνάμεων παρασκευῆς, καὶ πάντων τῶν εἰς τὴν χρείαν τὴν πολεμικὴν συναγωγή, ὅτε μὴ ἴσως ἐπιτηδευθεὶς σαφέστερον γε τοῦτό γε, παραλόγως μέντοι καὶ ἀξιαγάστως ἐξαρτυομένη ἐπεὶ τάχιστα ἔφθημεν ἡμᾶς ἐγκγέρθαι, καὶ τὸ δεινὸν αἰσθάνεσθαι αὐτίκα δὲ ἡμῖν ἐγκαταστῆσον ἅμα προνοήσοιμεν. ταῦτα δὲ πάντα τεκμηριούμενος μοι ἔσκεπται. οὐδέ τι τὴν ἐκκασίαν τῆς ἡμετέρας οὐχ ἥκιστα ἐπικυροῦσαν, καὶ πᾶσαν δὴ σχεδὸν τὴν ἐκ τῶν κινδύνων ἐνθυμηθέντος καὶ ἐσκεμμένης δυσθυμίαν ἐνοῦσαν, ἐξαρπάζειν, τὸ πρόσωπόν ἐστι τοῦ βασιλέως ἡμῶν, ἐν ταράχῳ γε τούτῳ γαλήνης οὐ τῆς τύχης μεσοῦν. ἐν δὲ τῷ λόγῳ τῷ αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξοπλίσει, πλὴν τὸ πεποιθὸς ἐνορώμενον, καὶ φρόνημα δὲ ὡς ἀληθῶς βασιλικὸν ἅμα καὶ αὐτοκρατορικόν. προαγορεύειν μοι δοκεῖ καὶ ἐπαγγέλλεσθαι λαμπρόν τι κατόρθωμα πρὸς ἡμῶν ἔτι γενησόμενον, συμπαντός τε τουδὶ τοῦ ἀγῶνος κρίσιμον. καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα αἰῶνας. τὰ μὲν δὲ τῶν ἑλβετίων τάγματα πρὸς τόνδε τὸν λογισμὸν τυγχάνει καθήκοντα, οὕτω γάρ τε θυμῷ καὶ καθοπλισμῷ πρὸς τὸν ἀγῶνα συγκεκροτημένα, καὶ μάχης ἐπιθυμίᾳ τῆς πρὸς ἔθνος αὐτοῖς ἀπηχθημένον, ὥστε ἀξιόνικον εἶναι χρὴ νομίζειν τὴν τούτων προθυμίαν, εἰ καὶ τὰ ἄλλα μέρη τῆς στρατιᾶς τῆς ἀλκῆς οὐ μνησθεῖεν τῆς κελτικῆς. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν τοῖς σημείοις, αἰσίοις οἶμαι καὶ εὐσυμβόλοις, καὶ τηλικαύτης ἐλπίδος ἐχεγγύοις, τεθαρρηκὼς ἔγωγε, ὁμόσε χωρεῖν ἔγνων τῇ γνώμῃ καὶ εὐθαρσείᾳ, τῶν δεινῶν προσιόντων, οὐδένα ὑπόλογον οὐδ' ὅλως ποιούμενος τῆς εἰκῇ τεθρυλλημένων. καὶ σὺ τοίνυν ὦ φίλε, εἴ ἐμοὶ ἀσκητῇ καὶ συμβούλῳ περὶ τῶνδε χρῆσθαι οὐκ ἀπαξιοῖς, τῶν διασκεδασάντων ταῦτα καὶ ἀσχημολογησάντων περιφρονῶν, χαίρειν ἂν ἐῴης αὐτοὺς θεῷ τε καὶ ἡμῖν ἐχθρούς. ὧν δὲ θαυμάζειν ἂν δυνηθείημεν ἐν ἀλλοδαπῇ ἀνέδην καταψευδομένων τῶν ἐγχωρίων ἡμῶν, ἐμοὶ ἀΐδιον εἶναι τοῖς ἀλλοφύλοις γνοίημεν ἐν τῇ ἡμῶν πατρίδι, ὅτι ἂν δοκῇ περιλαλοῦσι. ἀλλὰ δὲ ἐρρώσθωσαν οὗτοι οἱ κάκιστ' ἀπολούμενοι βάσκανοι, ὧν ἐπιρρίπτεται τὰ στόματα οἱονεὶ φυσαί τινες δυσοιώνιστοι καὶ ἀπαίσιοι, ἀναρριπίζειν δοκεῖ τηλικούτου τοῦ πολέμου τῆς ἀνθρακιᾶς, εἰς φλόγα γε νῦν ἐπιδιδόντας ὀλέθριον καὶ νεμομένην πως εἰς τὸ ἐπιὸν ἀμφοῖν τοῖν βασιλέοιν μεγίστας καὶ ὑπεραδρυνομένας τυχὸν ἐπικρατείας. ταῦτά σοι ἐπιστέλλων ἤδη μοσσώνιον πόλιν κατεστραμμένην, ἄλλας τε ἔγγιστα τῶν κινδύνων καθεστηκυίας, ὥς τινας τοῖς πολεμίοις ἀμαχεὶ εὐγνωμόνως προϊέμεθα, μεταξὺ δὲ τὰς δυνάμεις πάντοθεν ἀνδραλογοῦντες. ἐξέστω γάρ τοι γὰρ ἄρα καὶ τῇ τούτου μικρὸν ἐννοεῖ, τῶν κτημάτων ἀφανισθῆναι τὴν ἡμετέραν ἠρέμα καὶ πρᾳέως, ὥσπερ βοῶσι μᾶλλον καὶ ἀνάπλεων ἀφιστάμενος ὄλεθρον, ὅνπερ ἡμῖν συστάντες οἱ πολέμιοι ἐντός τε καὶ ἐπέκεινα τῶν ἐλπίδων συγκεκροτήκασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς δυσελπίστως προσδοκῶμεν ἐξουσίαν ἐν φανερῷ γενήσεσθαι

τὰ συγχυθέντα ἀδίκως ὑπὸ τούτων, ἐπιτόκως ἐπαναλαβεῖν καὶ ἀνακομίσασθαι. ἡ μέντοι τούτων διάγνωσις οὐκ ἀσφαλὴς καὶ δὴ καὶ τὸ τοῦ ἔργου πέρας, οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν τοῖς βροτοῖς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ θεῷ ἐστὶ, τῷ τὴν οἰκουμένην τε καὶ τὸ περιέχον αὐτοπροαιρέτως πρυτανεύοντι. ἔῤῥωσο. ἐν αὐλῇ βερνήκησι τοῦ βοσῆ, σεξτιλίου μηνὸς τετάρτῃ φθίνοντος. ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας εἰκοστῷ πρώτῳ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

Βουδαῖος Φιλικέφ εὖ πράττειν.

Οἶμαί σε τὴν ἀγγελιαφόρων ἤδη ἀκοῦσαι τὰ τῆς πολιορκίας τῆς πρὸς ταῖς Μασσερίαις, ὡς ἄρα τοσοῦτον ἔσφαλται τοῖς ὑπεναντίοις καὶ ἠτύχηται, ὅσον τὸ πρότερον αὐτῶν κατόρθωμα ἐγεγόνει τὸ περὶ Μοσσώνιόν τε καὶ τινας ἄκρας Ῥοβέρτου τοῦ δυνάστου ἠρημωμένας αὐτοβοεὶ καὶ ἐκκοπείσας. ἃ δὴ ἀκόπως αὐτοῖς καὶ ἀπόνως συνέβη. αὐτίκα μετὰ τὸ ἐπέτυχον οἱ πολέμιοι τοῦ μετὰ βεβαίοις ἐρύμασι καὶ ἀναλώτοις. τοῦ δ᾽ ἀγχινέσι φρουραῖς καὶ πάνυ φιλοψυχούσαις, ἀπλήκτως τε διακαμούσαις πρὸς ταυτασὶ τὰς βροντὰς τὰς ἐκ τῶν ἑλεπόλεων ἐκρηγνυμένας. καίτοι ἀνεκτότερον ἂν ἦν, εἰ τούτων ἀκοῦσαν ὑπέστησαν τὸ τρίτον. ὅπου γε αὐτοὶ ἐφθακέναι διηλέγχθησαν ἐνδιδόντες τοῖς ἐχθροῖς μήπω εἰς ἔργον καὶ βίαν ἠργμένοις. ἐνταῦθα δὲ ἂν οἱ αὐτοὶ οὗτοι οἱ πολέμιοι εἰς μελαμπύγους φασὶ περιπεσόντες ᾔσθοντο, τῶν κτύπων τούτων καταπιμύξαντας τὴν μάτην ἀπειλήν, καὶ προκινδυνεύσαντας τῆς πατρίδος προθυμουμένους. καὶ διιδεῖν ἐστὶ τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ διαδοκιμάσαι ὅσον ἄνθρωπος ἀνθρώπου διαφέρει, ἤτοι γε ἀληθέστερον, ὅσον ἀνὴρ ἀνθρώπου. καὶ γὰρ οὗτοι οἱ πολέμιοι ἄμαχα κατεγραμμένοι ταῦτα τὰ ἐρύματα, οὐχ ὑπομεινάντων δήπουθεν τὴν ὄψιν αὐτῶν τῶν φρουράρχων, καὶ ἑαυτοὺς εὐθὺς σὺν τοῖς ἔνδον ἐκδεδωκότων, μέγα δὴ φρονεῖν εὐθὺς καὶ ἀπειλεῖν ἤρξαντο ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἀλκῇ καὶ ἐμπειρίᾳ, καὶ δῆτα καὶ καταλαλεῖν τοῦ βασιλέως καὶ ἡμῶν, ὡς ἀνάνδρων δῆθεν καὶ τῆς προγόνων ἀνδραγαθίας ἐξεστηκότων. γελοῖοι δὴ οὗτοι καὶ εὐήθεις. ὅτι γε τὴν τῆς βασιλείας ταύτης πολυδυναμίαν, καὶ πᾶν τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆς ἐκ μιᾶς τῆς τυχούσης πείρας ἰσοχασμένοι καὶ μετρήσαντες, πάντα τὰ ἐν ποσὶν ἄχρι τῶν Παρισίων ὑπάξεσθαι ὅσον οὐδέπω ἤλπισαν, καὶ πόλεις μεγάλας ἐνεχυρεύσεις προθέσαντες, ἄξειν τε καὶ οἴσειν τὰ κατὰ τὴν Γαλατίαν τὴν ἡμῶν. ὅσος δὲ τούτοις ὁ καταλοιδόροις ἀνδράσιν ἀπήντησε νῦν ὁ παράλογος ἀξιομνημόνευτόν ἐστι. ὁπηνίκα οὗτοι ἑνὸς ἢ δυοῖν χωρίων ἁλώσει ἄγαν πεφρονηματισμένοι, τὴν ὀλβιωτάτην ἡμῶν εὐθὺς ἐγχωρίαν τὴν αὐτῶν εὐμαρείᾳ καρπώσεσθαι ᾤοντο. καὶ ἀκρατεῖ ἐλπίδι, ὡς εἰπεῖν, προκαταπιόντες τήνδε τὴν εὐδαίμονα χώραν, θριάμβους μεθ᾽ ἑαυτοῖς λαμπροτάτους καὶ ἀγαθῶν φασὶν ἀγαθίδας ὀνειροπολοῦσιν, ἡμῖν δὲ ἂν τοῖς οἰκτροῖς ἐξώλειάν τε καὶ κακῶν Ἰλιάδας περαγγέλλοντες, πόῤῥωθεν μαχαίρας ἀντείνοντες. οὗτοι τοίνυν αὐτοὶ πρὸς πόλει μικρᾷ τῶν μεθορίων, μετρίως τε ὠχυρωμένῃ, οὐδὲ φύσει γε στεγανῶς ἐῤῥυμένῃ, ἄπρακτοι ἡμέρας ἤδη τριάκοντά που ἐνισχόμενοι συνήεσαν, οἴμοι, ἐμοὶ πάμπαν ἀσυνέτως ἔχουσι, τῶν ἀπ᾽ αὐτῶν ὡς ἡ παροιμία φησὶ, τὸν λύκον λαβόμενοι. ἀμέλει οὔτε ἀπαλλάττεσθαι αὐτόθεν ἐντρεπόμενοι ἄνευ τοῦ πρᾶξαι τὸ πολίχνιον, ἢ προεξάγειν εἰς τὸ πρόσω, καὶ ἐκείνην τὴν πόλιν ἐᾶν χαίρειν, σφαλερὸν εἶναι νομίζοντες, ἅμα τ᾽ ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ βλάβῃ καὶ αἰσχύνῃ ἐναπομένειν μέλλουσι, καὶ προσμαχεῖσθαι τῷ λιμῷ, ὅσα γε ἔξεστι τεκμαίρεσθαι ἐξ ὧν τε οἱ περὶ φρούραρχον ἔγνωσαν καρτερεῖν καὶ παραβάλλεσθαι ἕνεκα τοῦ σώζειν τὴν παρακαταθήκην, καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα δὲ προὐνοήσαντο, ἐν ὅσῳ ἀξιόμαχον δύναμιν συνάγουσιν οἱ ἐπὶ τὴν στρατολογίαν ἀπεσταλμένοι. ἀλλ᾽ ὥστε ἡ πολιορκουμένη πόλις οὕτως ἔχει ἀπορίας τε καὶ ἀσκομιδῆς τῶν ἐπιτηδείων καὶ τῆς καθ᾽ ἡμέραν, ὡς ἀπρόσιτον αὐτὴν εἶναι τοῖς ἔξω ἐπελαύνουσι, καὶ πάλιν τοῖς τοὺς ἐκταμόντας τῶν ἐμφρούρων ἢ δυσεπισαῦτας ἐκκομίζουσι. τοσοῦτον οὗτοι ἀποδέουσι τοῦ τῶν ἐσχάτων τι παθεῖν, ὥς γε σιτίων ἢ ποτῶν ἀπορούμενοι, καὶ εἰς ἀναγκοφαγίαν ἄλλην ὑπαχθῆναι ἀλεξιτήριον οὖσαν τοῦ λιμοῦ, ὅπερ ἐοίκασιν οἱ πολέμιοι προσδοκῆσαι, τοῖς γε ῥήγμασιν αὐτοὶ προσμίξαι τῶν τειχῶν οὕτω τετολμηκότες, οὐδ᾽ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν διὰ τῶν κατερηριμμένων τοῦ τείχους, οὐδ᾽ ἡμετέρων γ᾽ αὐτοὺς ἐν παρατάξει προκαλουμένων ἐντοσθεν, κἂν γε μὴν ἐλπίδι ἐφησυχάζοντες, ἐπὶ θάτερα τῆς πόλεως σκηνοῦσι. οὐ περικαθίζοντες μὲν ἐφ᾽ ᾧ στενοχωρεῖσθαι τοὺς ἔνδον καὶ ἀδεῶς συνελαύνεσθαι, συνεσταλμένοι δὲ καὶ ἀπονωγμένην τὴν ὁδοιπορίαν τοῖς ἡμετέροις καὶ παλινδρομίαν ἐνδιδόντες, ὥσπερ ἔφοδόν τινα δῆθεν αἴφνης ὑφορώμενοι, ἐξ οὗπερ γε διακηκόασι τῶν σκοπῶν τῶν σφετέρων, ἐγγίσαι τὸν βασίλειον στρατόν. τοὐνταῦθα γὰρ ἅπαντα τὰ σκηνώματα ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ μετέστησαν τοῦ τὰ τείχη παραῤῥέοντος, πρό γε τούτου τὴν ἡμίσειαν αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ καθεστηκότων. ἔτι μοι οὖν ὄφελός ἐστι αὐτοῖς τῆσδε τῆς πολιορκίας οἱ ἔμπειροι τῶν πολεμικῶν οὔ φασι συνιέναι. χωρὶς εἰ μὴ τὴν σχολὴν ταύτην ὑπαίθρως κατατρίβοντες, ἐθελοντὶ οἴονται τοὺς σφετέρους εἰς ἐπιγιγνωσκομένην αὐτοῖς ὅσον αὐτίκα

ὑφ' ἡμετέρων ἀμοιβὴν κακοπραγίας. τὰ μέντοι ἀμφὶ τοὺς ἐμφρούρους, οὗτοι δὲ ἔχει τοῦτο δή, ὥστε κατὰ χώραν αὐτοὺς μένοντας, τὸ θραυόμενον τοῦ τείχους καὶ κλονούμενον, ἐπὶ καιροῦ ἀντερείδειν, χῶμα χοῦντας πρὸς αὐτῷ καὶ ἀντιτασσομένους, πρόβλημα δήπου ἀσφαλέστερον τειχισμοῦ, καὶ μᾶλλον ἀντέχειν τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τὴν ἔξωθεν. τοῦτο δὴ μόνον κακοπαθοῦντας, οὓς τὰς σκοπὰς ὡς ἔοικεν ἔφθησαν ὑπεμβαλοῦσθαι ὑπὸ τῶν σιδηροβόλων μηχανῶν ἐνδελεχῶς καταβροντώντων. ἃ καὶ ἔνιοι φασὶν χαίρειν αὐτοὶ καταυλούμενοι πυραυλικῶς τυπτωνὶ τῶν ὀργάνων κατηχήμασι, καὶ ὥσπερ ἐναγωνίοις εἰσὶ τερπνοῖς ἢ καὶ τοῖς τοῦ ἄρεως αὐλοῖς. τὸ δὲ μάχιμον αὐτῶν τοῦ στρατοῦ, πεζοὶ μέν, τριῶν οὐκ ἐλάττους μυριάδων, ἱππεῖς δέ που ἑξακισχίλιοι γιγνομένῃ πανοπλίᾳ ἐσκευασμένοι, ἅπερ γε τῆς ἀκολουθίας ἀγχίστευμα ἦν μοι, ὅτοι πάντες καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἐλευθέρως διακείμενοι καὶ δῃωτικῶς, πολλὰς ἤδη κώμας πυρπολῆσαι ἐφθακότες καὶ ἀγροικίας. τὰ δὲ ἀμέμπτως ὅτι γε κἀμὲ εἰδέναι, τόν γε τοῦ βασιλέως ἀκολούθοις οὐ τοῖς ἐσχάτοις ἑκάστοτε συνεξεταζόμενον. οὐδὲ μὲν ἀγεννῶς χρώμενοι τῇ ἐξουσίᾳ τῇ πολεμικῇ. ἴσθ' ὅτι δὲ καὶ ἐκοινολογήσαντο οἱ αὐτῶν ἀστειότεροι εἰσὶ τῶν ἔνδον γενναιοτάτοις, καὶ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἀλλήλοις ἐχρήσαντο κεχαρισμένως, μονομαχοῦντες δὴ ἐκ συγκειμένου ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἕκαστος ἐρωμένης, ὡς ἔθος, καὶ ἐπὶ τῇ μονομαχίᾳ προσφιλοφρονούμενοι καὶ προπίνοντες ἀλλήλοις. τὰ δὲ δὴ ἐπέκεινα, τ' ἄλλων ἐνδόξως τε καὶ ἐπιτυχῶς μέχρι τούτου ἐκβεβηκότα, τί δεῖ καὶ ἀπομνημονεῦσαί σοι πάντα ἤδη ὂν ὅτι σοι πυθομένῳ, ὁπότε γε οὐ μόνον τάγμασι καὶ στρατοπέδοις ἐπερχομένων ἐχθρῶν κεκροτήκαμεν, φυγομαχοῦντας τούτους ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ὀχυρώματα, τὰ ἐν τῇ ὑπερορίᾳ μελλόντες, τῆς πολιορκίας ἣν ἐπολιόρκουν πόλιν μίαν τῶν ἡμετέρων ἀποσεσοβημένους. ἀλλὰ καὶ συνωμοσίαν δεινὴν ὑπ' ἀνθρώπων τινῶν ἀπονενοημένων συγκεκροτημένην καὶ κατασκευασθεῖσαν, ἐπιβουλήν τε παραβολωτάτην σὺν θεῷ ἐξεληλεγχότες οἱ τῆς ἱππαρχίας προεστῶτες, ἔπαυσαν τοῦ ἐπιχειρήματος τοὺς γαυρουμένους ἄνδρας ἐπὶ τοῖς τεχνεύμασιν ἤδη προβεβηκέναι δοκοῦσιν. ἐφ' οἷς δὴ οὐδὲν ὅπως οὐκ εὐλαβητέον ἡμῖν εἶναι ἡγοῦμαι, ὡς τὴν ὀργὴν τοῦ θείου καὶ ἀδράσειαν, ἥν γε παντὸς δι' ἀχαριστίας ἔχοντες τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἡμῖν εὖ εἰργασμένα. διαπαλαίουσι μὲν ὡσεὶ δαμεν γὰρ ἡμῖν αὐτοῖς πόλλ' ἀγνωμονήσωσιν εἰς αὐτόν, ἀνθ' ὧν τὰ ἡμέτερα πράγματα διακεκίνηκεν, καὶ ἄνω σκοποῦ δὴ παραφερόμενα, ἐπηνώρθωσε τὰ ὁρμήματα, οὐδὲ λέγω γοῦν τὰ χαριστήρια ἀντιτίσωσιν αὐτῷ. καὶ μὴν δὴ καὶ ἃ ἀφελῶς δεῖ φάναι καὶ ἀτεχνῶς καθ' ὅσον τῇ δίκῃ μου πλεονεκτοῦμεν, πῶς δ' εὐορκίας τῶν σπονδῶν εὐλαβέστερον περιεχόμεθα. δικαιότεροι δὲ που τυγχάνομεν ὄντες πλέον φέρεσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ, τοῦ τὰ πάντα καθορῶντος καὶ βραβεύοντος προνοητικῶς, καὶ ταῦτα κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους. ἐπεὶ ἐν μὲν τῇ Ἰταλίᾳ μὴ πρασσόντως ἡμᾶς πολεμεῖσθαι, οὐδ' ἂν εἷς ἔξαρνος εἴη, ἃ καὶ ὅσα ἂν τύχῃ προφασίζοιντο οἱ ἀντιπράττοντες ἡμῖν. τὸ μέντοι κατὰ τὸν καθολικὸν ἐπονομασθέντα βασιλέα, καὶ αὐθεκάστως εἶναι φάμενον, ὅπερ ἀναιδεῖ ταύτῃ πρόφασιν ἔχειν δύναται, καὶ συνηγόρους τοὺς ἱερεῖς. τὰ δ' εἶναι κατὰ τὴν Ἰταλίαν τοῦ θείου διαιτῶντος κατεδικασάμεθα τῶν ἀντιδίκων μέχρι γε δὴ τοῦδε. τὰ δ' ἐν τῇ πατρίδι ἔτι μετέωρα φέρεται, δι' ἄρεως μὲν καὶ ταῦτα κριθησόμενα, ἐκ βραβεύοντος δ' ἢ τὴν δίκην τοῦ Διός, τήν γε σώζουσαν ὡς πεπείσμεθα μὲν θησομένους κατὰ τὸ πέρας ἡμῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς μὴ τοιούτους εἶναι τἄλλα οὐκ ἂν ἐξαρνησαίμην, οἵοις ἂν τὸ θεῖον αὐτὸ ἐχαρισμένον πολλαχῶς καὶ ἠγνωμονημένον, λαμπροῦ τινος εἰμ' ἂν τοῦ προσίμου, ζῶν δ' ὅμως εἰωθὸς ἀπὸ ἂν) καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους γε διήξοντος τοὺς ἡμετέρους. ὥστε οὐκ ἄγαν θαυμαστέον ἐστί σοι τὰ δείματα καταρχὴν ἐκπεθαμβημένων κατὰ πόλεις καὶ τῶν πολεμικῶν τὰ ἔσχατα, ἐπιτήδες ἑαυτοῖς ὑπερτιθέντων. πανικὸς γὰρ ἔτος ὁ φόβος ἐγένετο, ἐξ ὧν ὅθεν δήπου ἡμῖν ἐγκατασκήψας, ὅπως τὸ φρόνημα ἐπηρμένον καθεῖναι μανθάνοιμεν, καὶ τὸ ἄγαν γαυρίαμα καθελεῖν ἐπὶ τοῖς ἐπιτετευγμένοις ἔμπροσθεν ἐπανεστηκὸς ταὐτό. γοῦν οὐδὲν ἦν δὲ τοῦ θεοῦ, τοῦ τοὺς ἄγαν κομῶντας ὑπὸ πολλῆς εὐημερίας καταστέλλειν τοὺς λόφους ἐξαίφνης ἀναγκάζοντος, καὶ τὰ μέτρια φρονεῖν. καὶ μὲν ἐν τούτοις σκέψασθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων πάρεστιν, ὡς ῥευστὰ τυγχάνει ὄντα καὶ καθιδρυμένα ἐπ' ὀλισθηροῦ. ὅπου οὐδὲ τῆς ἀλκῆς καὶ ἀνδραγαθίας τὸ τεθαρρηκὸς ἐπὶ ἀσφαλοῦς βέβηκε καὶ ἑστηκός, ἀμέλει οὐκ ἔφθη τῶν ἡμετέρων ὁ Ἄρης ἐνεχύρων ἅψασθαι παραθείς, καὶ οἱ φύλακες ἡμῶν ἑκόντες αὐτῷ παρακεχωρήκασιν, οὓς δὴ προμηθέστατα ἐπιτετράφθαι ᾠόμεθα τὴν φυλακὴν δέ, ὧν ἐν τοῖς πρόσθεν ἐφθάσαμεν ἐνδεικνύμενοι. ἐν οἷς πρὸς τίς οὐκ ἂν ἐπιγνοίη τῶν γε ἐμφρόνων καὶ νουνεχόντων τὸ κράτος τῆς προνοίας, τὰς τῶν βασιλέων δυνάμεις ὥσπερ ἐν παιγνίῳ ἐθέλουσα ἑαυτῇ, καὶ ἄνω φασὶ κάτω τιθεῖσα. ἀλλὰ γὰρ ὃν γε τοῦ συμβάματος. τάχα γὰρ τάσδε τὰς

ἀπαρχὰς τοῦ πολέμου ἐκτίνειν ἡμᾶς τὸ θεῖον διέταξε, τὴν γινομένην ἐνθένδε ζημίαν ἀφοσιουμένους τῶν εἰς αὐτὸ πλημμεληθέντων. ὅσον γε μὴν ἀπελήλακυῖα ἡ γαλατία ἐστὶ ἀνειμένης ἐν ζημιωρίας ταύτης, καὶ τὸ πλεῖον μέρος ἡμῖν καταχεχαρισμένης, τὸ μέλλον τοὐντεῦθεν ἀπέδειξα, τυχόντος δὲ ἡμῶν ἢ ἀκολάστως τῶν ἐνδομάχων τούτῳ χρησομένων πράγματι, καὶ τὰ ἄξια ἤτοι καθεξῆς οἰσομένων ὧν ἂν τύχωμεν βεβουλευμένοι τε καὶ δεδρακότες. ἀλλὰ μὴν εἰ ἐπίφθονον οὐ τοῦ κράτους τοῦ ἡμετέρου, καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ ἐπουρανίῳ βουλῇ συνέδοξεν ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἡμετέρων, προτιμῶν τὰ ἐξέχειν δοκοῦντα τῶν γινομένων ὅρων ἐν ἡσυχίας τε καὶ ἐπιπλασάσης ἂν ὀλβιότητος, ἅ γε κατὰ χώραν ἐᾶν τὰ ἡμέτερα δυνηθείημεν, δεξαίμην ἂν αὐτῷ μάλιστα, εἰς τὰ ἐπέκεινα τῶν ὁμογλωττούντων ἡμῖν ὅρων καὶ ἀλλόφυλον οὖσαν ἀναβάλλεσθαι τὸ παραίτημα. τοῦτο καὶ οἰωνὲ προοίμιον, ἐν ἐξαντλήσῃς τὰ οἰκεῖα καὶ ἐγχώρια πλεονεξίας. ἔρρωσο. Σεπτεμβρίου μηνὸς δεκάτῃ ἀπιόντος.

Βουλαῖος φιληκόῳ τῷ πρακτῆρι.

Οὐδὲν οἶμαι τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ Γερμανῶν ἡγεμόνες τὴν πόλεως ἅλωσιν ἀπεγνωκότες, κατέλυσαν τὴν πολιορκίαν τῶν Μασσαρῶν, καὶ αὐτόθεν ᾤχοντο ἀπιόντες, οὐκ ἔτι δὲ ὅλῳ τῷ στρατῷ χρησάμενοι ἐπ' αὐτούς. ὅτι μὴ τοῦτο μόνον, ὡς ἄρα ἢ μάλιστα, κακῶσαι ἂν τὴν ἡμετέραν οἴονται καὶ ἀνηκέστως λυμήνασθαι, ταύτῃ δήπου ἐκεῖνοι δηώσαντες διεξελῶσι, καὶ τὰ προστυχόντα πράξουσιν ὡς πολεμικώτατα. τεκμήριον δέ. πόλιν γὰρ μίαν ἀφρούρητον μὲν αὐτήν, πολίτας δὲ δειμαλέους καὶ δυστυχεῖς ἔχουσαν, παρὰ τὴν ὁδοιπορίαν προσβάλλοντες κατὰ κράτος ἅλωσαν. ἐπείγεσαν δ' ἐξώλη αὐτήν τε καὶ τοὺς οἰκοῦντας, πάντα γε τὰ νόμιμα παραβαίνοντες τὰ πολεμικά. ἀλλὰ μὴ ἄρα νενομίσθαι φασὶ παρὰ τοῖς καθ' ἡμᾶς ἔθνεσι τὰς ἑαλωκυίας πόλεις αὐτάνδρους πυρπολῆσαι, οὐ παίδων φειδομένους τῶν ἀκάκων, οὐχ ὁσίων, οὐχ ἱερῶν. ἔτι τοίνυν τοῦτό γε καινοτόμημα φονικὸν εἰσηγήσαντο τοῖς ἐπὶ τούτῳ πολεμήσουσιν, οὐδὲν οὐδ' ὅλως ἄλλο τοῖς οἰκτροῖς καὶ ἀθλίοις μνησικακεῖν δυνηθέντες, πλὴν ὅτι τοὺς ὑπεναντίους ἑαυτῶν ἀμύνασθαι ἀπομεμαχημένοι ἐνεχείρησαν, καὶ καταμεμαχημένοι, ὅπερ τίς οὐκ ἂν ἐπίχοι πόλις, τῶν γε οὐκ ἀνάνδρων οὐδὲ μαλακισθέντων ἀνθρώπων; οὗτοι τοίνυν δυσανασχέτως δήπουθεν ἔχοντες ἐφ' οἷς κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ καταδρομὴν εἶναι ἐτύγχανον ἡμαρτηκότες, καὶ πλείονα ἢ ἑκατὸν τῶν σφετέρων στρατιωτῶν ἀπολωλεκότες, ἄνευ τῶν κεκμηκότων τε καὶ ἀνῃρημένων ἐν τοῖς ἐπισιτισμοῖς, οὐ κεκρατήκασι ἐν ὀργῆς. ἐπτοημένοι δὲ τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἔχοντες ὅπῃ τὸ ἐμβριθὲς αὐτοῦ δικαίως ἀποθρέψοιντο, κατὰ παρατυχόντων δὴ τούτων ἀπεσκεύασαν τὸ τοῦ, καίπερ αὐτῶν ἀνυπευθύνων ὄντων. ἀλλὰ γὰρ οὗτοι μὲν ἀπεφθάρησαν εὐθὺς ἐν ἡμετέρας χώρας, ἐξαισίως ὡς ἐλπὶς καὶ δυσοιωνίστως προοιμιασάμενοι ἐπὶ τὰ ἀκολουθήσοντα ἐφεξῆς δράματα. τοῖς ὑπ' αὐτῶν ὑπηργμένοις. συμβολή γε μὴν ὑπ' αὐτῶν ἤδη καὶ σύγκρουσις ἐγγίνεται πολέμου πανωλέθρου, εἰς πολλοὺς δήπου χρόνους συναψομένου ἀσπόνδως καὶ συνεξαγωνισομένου, ὑπὸ μεγέθους τε δυνάμεως ἀντιτυχωσομένου ἀμφοῖν τῶν βασιλέων. ἢν μὴ τὸ θεῖον τῶν δείσιων ἐπακοῦον τῶν ὑπὲρ τῶν δήμων δεδεημένων, συμβουλομένους παύσῃ αὐτούς, καὶ εἰς ὁμόνοιαν ἐπαναγάγῃ. ἐν μέντοι τῶν Γερμανῶν δυσμενείας, καὶ ἐν εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν ἐφορμήσεως καὶ εἰσβολῆς, ὑπέκκαυμα δή που ἐγένετο καὶ ἀνόνημα ἔνιον τῶν γειτονούντων ἡμῖν τὸ φιλαπεχθήμον, ἐπιμιξίαν γ' ἐχόντων ἐγγυτέραν καὶ ἀνέκαθεν ἀεὶ ὕπουλον. εἰς τοῦτον δὴ ἔτι αὐτὸ τὸ ἔναυσμα ἀπώλεσαν οὐκ εἰς μακρὰν ἐκλαμψόμενον, ἂν τὸ δίκαιον ἰσχύσῃ καὶ ἡ ἀσφάλεια προσῇ παρὰ τοῖς ἐπουρανίοις. ἀλλὰ μὴν ἱερὸς καὶ ἅγιος ἀνὴρ ὁ τὴν συνωμοσίαν ὅλην συστήσας κατὰ τῶνδε τῆς κλεινῆς ἐπαρχίας, ἐπωνύμου τῆς πάνυ θεοσεβείας, καὶ ἅπασαν, ὡς γοῦν λόγος θρυλεῖται, τῆς γῆς καὶ ἐπιτυχάνει συγκροτήσας τὴν παρασκευὴν πανταχόθεν ἐπιφύσαι ἡμῖν, οὐδὲν τοῖς ὑπὸ ἀληθείας καὶ χρηστότητος ὑφορωμένοις, αὐτός γε πρὸ τῶν ἄλλων ἐξ ἀέρων, καὶ ὥσπερ ἐνόπλου τινὸς χοροστασίας ἔξαρχος, οὐκ οἶδ' ὅτι παθών, ἑαυτὸν ἀφεῖναι ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἔφθακε, καὶ δεῖ καὶ αὐτὸς οἷς ἀληθῶς τοῦ λογισμοῦ ἐκπεσεῖν. οὐ γὰρ ἄλλως ἀνὴρ ἐπὶ πολλοῖς εὐδοκιμήσας, τὸ σεβάσμιον ἀξίωμα τῶν εὐσεβείας ἀρχηγῶν καὶ ἐπὶ ἱερωσύνῃ πανόλβιον, ὁρμητήριον ἐποίησεν ἂν Ἄρεως φονικωτάτου. καὶ ἔοικε τῷ ὀργιστικῷ καὶ τῷ ἐπιθυμητικῷ ἐνδοῦναι, τοῦ ἐπιεικοῦς μὲν ἤθους ἐκφθειρόμενος αὐτῷ ἐμπεφυκότος, τοῦ ἡμέτερος δὲ τῆς εὐκλείας ἐκφθαρεὶς τὴν ὀρχήστραν ἐγκαθίλατ' ἂν τὴν ἐν ἐνυοῦς. ὅπου δὴ τοῦ τοιούτου καὶ τηλικούτου ἀξιώματος τὸ αἰδέσιμον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς παρῳχημένοις εὐδοκίμησιν ἀπορχήσασθαι οὐκ εὐλαβήθη, τοῦ τοιούτου θάτερον συγκαθίσμα-

τοῦ ἅπαντος εἰς ἐκεῖνον ἀτενίζοντος· ἐπεὶ τί ἂν ἀμελῆσαι δύναιτ᾽ ἂν τῶν ἡμετέρων ὅστις ἀνατάξιον τούτου τοῦ βουλεύματος αὐτοῦ, καθ᾽ ὃ δὴ αὐτὸ παρακεκινδύνευται τὰ τῆς ἀληθινῆς θρησκείας τό γε ἐπ᾽ ἀνθρώποις ἦν ὅπου καὶ ἄλλοτε καὶ πολλαχῶς ἤδη ἐφ᾽ ἡμῶν ἐγγύτερον, τοῦ θεοῦ δήπου ὥσπερ γῆς ἀποδείξαντος ἐν τοιούτοισι, καὶ οἱονεὶ δὴ πιστωσαμένου τοὺς ἑαυτοῦ ἐκλεκτούς, ὡς ἡ σωτήριος πίστις εἰς αἰῶνα τυγχάνει διαρκέσουσα ἀναπαυσάσης ἐπ᾽ ἀφθάρτου ἄνωθεν βεβηκυῖα τῶν θεμελίων, καὶ εἰ μάλα καταβληθέντων ἤδη, ὅσον τὸ αὐτοῦ καὶ προσῆκον τῷ πατρί, εἴτε ἀδικίᾳ εἴτε ἀγνωμοσύνῃ ὑπὸ τοῦ πάντων πρεσβεύοντος τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἰδίᾳ ἀποκηρῦξαι ἢ ἄλλως δίκην εἰσπράξαι αὐτοῦ, ἕως τύχοι ἀπὸ τούτου πατριαρχίας τῆς δόσεως, ὅτε τῆς φιλοσοφίας ἀφέμενος τῆς τῶν πάλαι προγεγονότων ἀρχιερέων, καὶ πολλὰ χαίρειν φράσας τῷ καλῷ καὶ τῷ πρέποντι, ὡς τι ἔτυχεν εὐθὺς αἰτίαις ἐπεξελθὼν, καὶ θανάτου δὴ αὐτῷ τῷ ὑποτετίμηται τῷ πρεσβείῳ ἐν τέκνοις ἀλλαχοῦ, καὶ ἀπωλείας τῆς ἐσχάτης, αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐγγόνοις καὶ πάσῃ τῇ θεραπείᾳ αὐτοῦ. οὕτως ἀνὴρ τἆλλα ἀξιέπαινος, καὶ δὴ καὶ ἀμέμπτως γε εἰς τήνδε τὴν ἀξίωσιν, ὡς λόγος, ὑπηγμένος, ἱκανῶς ἔχειν καὶ ἐκτόπως περὶ τὰ εἰς νοῦν ἅπαξ ἐμβεβλημένα, καὶ δικαίως κἀδίκως. ἐφ᾽ οἷς διὰ στόματος γενόμενος τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἐπ᾽ ἀγαθῷ ἤδη ὡς οἶμαι ἤθελε, παρ᾽ ὃ καὶ εἰς τὸ ἐπιφανὲς τοῦ ἤθους ἐπανῆξεν παράδοξος ἡμῖν ὅσῳ μάλιστα αὐτοῦ τε εὐφυΐα ἀλλ᾽ ἔπλα. χρῆσθαι τῇ οἰκουμένῃ χρεωδέστερον, ἣν οὐρανόθεν ἐγκεχείρισαι. οὕτω γὰρ περὶ αὐτοῦ πέπεισμαι, οὐκ αὐτὸς μὲν ἐγνωκὼς αὐτὸν, τῶν ἄλλων δὲ διακηκοὼς αὐτοῦ τό τε φιλάγαθον φύσει καὶ φιλόλογον διεξιόντων, ὑπὸ τῶν πλησιαιτέρων αὐτῷ διεφθαρμένον. πυνθανόντων μὲν οὖν οἱ πολέμιοι τὴν φλυαρίαν ἑαυτῶν, καὶ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα μὴ ποιούντων ἤδη πρόσχημα τῆς κακουργίας, ἐν τοῖς μὲν διατάγμασιν αὐτοῖς τοῖς ἰδίοις καὶ τοῖς παραγγέλμασι προγεγραμμένοις, τὰ καὶ τὰ καταψευδομαρτυροῦντες τοῦ βασιλέως ἡμῶν, ταῦτα δὲ εἰς τὰ μάλιστα καταιτιώμενοι ὡς τῇ θρησκείᾳ ἀπεχθάνεται τῇ ἐκκλησιαστικῇ, διὰ τούτων ἐλπίζοντες τῶν ἐπινοημάτων ἀποσπάσειν αὐτοῦ τοὺς ἄγαν προσθεμένους τῶν ὁμοσπόνδων, συμβοηθεῖν ἀεὶ αὐτῷ προσφιλοτιμησαμένων. αὐτός γε μὴν ὁ βασιλεὺς Φραγκίσκος, ἅτε καὶ ἑαυτῷ μηδὲν συνειδὼς ἀγεννὲς εἰργασμένῳ ἢ παρασπόνδως, πολλὰ δὲ παθὼν ἀνθ᾽ ὧν οὐ περιεκὼς ἀεὶ ἔφθη τὸν τῆς θρησκείας αὐτῆς ἐπιστάτην, ὅμως ἐσοικεν ἀεὶ ἀξιωματικῶς διακείμενος καὶ εὐαρέστως. καίτοι παρ᾽ ὀλίγον ἐλθὼν τῶν ἰδίων αὐτὸς καὶ πατρῴων ἐκπεσεῖν ὑπό τε τοῦ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἀγνωμονοῦντος ἐκείνου, ἐπιβουλὴν δεινὴν οὐ θεῖ ἐπιβουλευσάντων αὐτῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῦ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος εἰς ὁπότερον ἂν ἕλωνται νυνὶ οἱ ὑπεναντίοι, ἀτρεπεῖς, ὅσα γε κἀμὲ συνιδεῖν ἐξ ὧν τε λέγοντος τούτου ἀκούω καὶ πράττοντος αἰσθάνομαι, καὶ ταῦτα τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῇ ἀξίᾳ ἀεὶ συνδοξάσης ἐκ τῶν ὄντων, ὥστε ταλαντευόμενος τὴν γνώμην ἰσορρόπως νῦν, ῥᾳδίως ἂν ἀποκλίνει ὅποι ἂν ἐπιρρέπει εἶναι τὴν τῶν παρόντων συνῇ πραγμάτων κατάστασιν. τούτων οὕτως ἐχόντων ὅστις ἂν τὸ θάτερον διανοῆται τοῦ πολέμου τούτου πρότερον ἤδη ἅψας τοὺς σπινθῆρας, τοῦ χειμῶνος ἐν ἐπιγιγνομένου μαρανθέντας, διαρρηκτέστερον αὐτὸς αὖθις ἀναρριπίζειν, ἴσθι μὲν αὐτὸς μὴ λησόμενος, αἰτίαν τε δι᾽ αἰῶνος ἕξων, δύο τῶν ἐξοχωτάτων δαίμονας ἐπικρατειῶν καὶ βασιλέων ἐνδόξων ἀλλήλοις συγκεκρουκέναι ἐπὶ λαμπροτάτῃ ζημίᾳ καὶ ἀνηκέστῳ θεοσεβείας τῆς δοκίμου. καὶ μὴν εἰ οὕτως εἰσὶ νεμεσητικοί, ὥστε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἡμῶν καὶ ἔκπλεων εἶναι δοκοῦσαν εὐημερίαν βαρύνονται, οὐ κατ᾽ ἀξίαν πράττειν αὐτοῖς δοκούντων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ μέτρου εὐθηνουμένων, ἐννοούντων μὲν αὐτοὶ ὡς αἱ μέγισται δυνάμεις συνοροῦσι, ἅλις μὲν ἀφ᾽ ἑαυτῶν προσκροῦσι ἀλλήλαις εὐφυεῖς τυγχάνουσιν οὖσαι, εἰ δ᾽ εἰς ἅμιλλαν αὐτοκινήτως, ὁποτέρα μέντοι τούτων ἑτέρας μαραινομένης τῶν μειζόνων ἐφιεμένη περιγένηται, καὶ δὴ ταύτην λογιζέσθωσαν εἰς νεμεσητοτέραν εὐθηνίαν καὶ ἀκαταπαυστοτέραν ὑπερέξειν, τηνάλλως τότε μετανοίας ἀκολουθησούσης τοῖς τῶν βριθόντων αὐτῆς ὕστερον δυσχεραίνουσιν. ἔρρωσο, ἐν αὐλῇ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς τῶν νέων καλανδῶν τῇ ὑστεραίᾳ.

Βουδαῖος Φιληκόῳ εὖ πράττειν.

Εἰς τοὔμπαλιν ἡμῖν τὰ τῆς διαίτης τῆς στρατιωτικῆς ἀπέβη. ᾤμην γὰρ κίνδυνον ἔσεσθαι μόνον ἀπὸ τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου. καί μοι νῦν πρώτην ταύτην στρατείαν ἐστρατευμένον ὄντα πεντηκοντούτῃ, ἐν συνεχῶν μαχῶν οὐχ ἥκιστα ἀποδειλιάσειν τε, καὶ παρὰ τὰς συμβολὰς καὶ συνάψεις τῶν χειρῶν κινδυνεύσειν περὶ τῆς ψυχῆς. ἅμα δὲ καὶ ἐν τοιοῖσι τοῖς μησὶ χειμερίοις, κακώσεσθαι ἐπεὶ ὑπὸ τῆς ὥρας καὶ

ῥίγους ἐδόκουν ὡς γε μεσοῦντος ἤδη τοῦ φθινοπώρου στρατηγὸν ἀρχομένου τοῦ βασιλέως, (τότε γὰρ δὴ πρῶτον ἀτεχνῶς καὶ ἀπροφασίστως, προσαγορευόμενος [illegible]) τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ ἐχόμενος, ἧς δεῖ τηνικαῦτα μετέχειν, πρὸς ἀνδρὸς εἶναι ἔκρινον ἐγὼ φιλοψύχου τε, καὶ ἀτίμως τοῦ ἑαυτοῦ βεβουλευμένου, καίπερ δυσχερῶς ἔχων κατὰ τοὺς πρόσθεν χρόνους τοῦ χειμῶνος ἀηδῶς καὶ βαρυτέρως. ταῦτα δ' ἐς τοὐναντίον πάντως ἡμῖν καὶ παράδοξον περιέστη, ἀμέλει (ὅπερ οὐ παρὰ πολὺ ἀγαθὸν ἦν) οὐδ' αὐτὸς ἀντιπαρατατομένους μὲν ἰδὼν τοὺς πολεμίους, τούτων δὲ καὶ τῶν ἡμετέρων σύρραξιν αὐτίκα δὴ ἐσομένην οἰόμενος, ἀλλ' οὐδέ γε τῆς σάλπιγγος ἐπαΐων, τὸν ἀγῶνα ὅσον οὔπω ἐσόμενον σημαινούσης, οὐδὲ τότε περίφοβος ἐγενόμην, τῷ βασιλεῖ δήπουθεν πεποιθὼς ἀρετῇ τε διακειμένῳ, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ συντάττοντι ἀκαταπλήκτως καὶ παραθαρρύνοντι· οὐδαμῶς οὐδ' αὐτὸς ὑπὸ ῥίγους καταψυχθεὶς περὶ ἔκαμον, καίτοι ἀσθενῶς τῆς νόσου διαιτώμενός τε καὶ ὡς ἂν τύχοι αὐλιζόμενος ἐν κώμαις ἡμικαύστοις τε καὶ ἡμιπτώτοις. ὑπὸ ῥίγους μέντοι ἂν ὀλίγου δεῖν ἔφθημεν ἡμᾶς ἀποτεθνάναι· τῆς νυκτὸς γὰρ προσερχομένης ἐφ' ἧς ἤδη ἡ ἡμέρα, ἐστρα-λαμψεὶ[?] ἐτυγχάνομεν πολλοὶ ἔσω συνωκισμένοι ἄλλοι ἄλλος ὑπωρόφου, διαίτης αἱ τῶν ἐγχωρίων ἦσαν ἔνθα καὶ τῶν γε ἡμετέρων τῶν ἐνταῦθα αἱ πλεῖσται. ἦν δὲ παμμεγέθης τε καὶ παμπληθὴς δεσμῶν σιτηρῶν τε καὶ κριθινῶν γέμουσα. ἐγὼ μὲν οὖν ἐν ταύτῃ μετὰ τῶν ἵππων ἓξ καὶ σκευῶν πρὸς γωνίᾳ τινὶ καθιδρυμένος καὶ συνελασθεὶς, χάριν ὅμως εἶχον τῷ θεῷ τε καὶ τοῖς περὶ ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν οὖσιν, ἐπὶ εὐρυχωρίᾳ ἐκείνη ἐμοὶ ἐπισταθμευομένη, ὥς γε ἦν στενοχωρήματα σύμπαν τὸ κατὰ τὴν παρεμβολήν. ἐν κραββάτῳ τε ὁδοιπορικῷ κατακλιθεὶς μεγαλοπρεπῶς, ἐπιπόλαιον ὕπνον ὑπνώττοντι ἐφῆκεν· ὡς γὰρ δὴ ἐκ τοῦ δεινοῦ περιισταμένου γιγνομένης ἀπολαύειν τῆς ἀναπαύλης. ὅμως μέντοι ἀμωσγέπως κοιμωμένου μου, ἰδοὺ δὴ ἀμφί που τὴν δευτέραν φυλακήν, βοὴ καταπληκτικὴ διανίστησιν ἡμᾶς, ἀναβοώντων τινῶν πρὸς ἐμπρησμὸν τοῦ στρατοπέδου, καὶ συμβοηθεῖν, ὡς ἔθος, ἐγκαλουμένων. ὡς οὖν τάχιστα τὸν θόρυβον ὅσις ἐστὶν ᾐσθόμην, εἶχε γάρ με ὡς ἔφην, φροντὶς ἀεὶ καὶ προσοχὴ μεριμνῶσα, ἐπιστάμενον δήπουθεν ὡς ὅσον κινδύνου καθεστήκειν ἐν τῇ ἅλῳ καθειργνύμενος φρυγανώδους ὕλης μεστῇ, παμπληθοῦς δὲ δᾳδουχίας πάντα καταλαμπούσης. ἀλλὰ μὲν ὡς συνῆκα τῆς βοῆς τὴν αἰτίαν, τῆς τε κλίνης εὐθὺς ἐκθορὼν, καὶ τοὺς ὑπηρέτας τοὺς ἐμοὺς διαναστάς, ἐπῆλθον τὸ πρᾶγμα θεωρήσων. τὸ δὲ ἦν πυρκαϊὰ μεγάλη οἶκον μέγιστον νεμομένη, φοβερὰν ὄψιν ἔχουσα καὶ δεινῶς ἐκπληκτικήν, ἧς δὲ ἅπτουσαι τῶνδε κάρφεσι συνεχεῖς, καὶ δὴ καὶ φλογώδη ἀποσπάσματα, τῶν πέριξ ἐφέροντο προσαπτόμενα, καὶ εὐθὺς ἐμπιπράντα. τῆς δὲ δὴ φλογὸς ἐκείνης τὸ στρατόπεδον ἅπαν περιλαμψάσης, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατὰ μικρὸν διαναστάντων, ἐκφοροῦντας τοὺς πλείους θορυβωδῶς τὰ ἔνδοθεν ἅττα ἂν καὶ μετὰ σπουδῆς σκευαγωγοῦντας, ὡς μέντοι ἑκάστοτε ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς ταύτης τότε στρατηγικὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν διεφάνη, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, διέλαμψεν ἡ προθυμία καὶ δεξιότης αὐτοῦ, πρὸς πάντα τε εὐσταλὴς ἀεὶ καὶ πρὸς τὰς ἑκάστοτε χρείας ἐνδόσιμα ἐγκειμένη. ἔξω γὰρ δὴ τοῦ καταλύματος κατ' ἀρχὴν εὐθὺς διεξιὼν καὶ περιαγόμενος, τοῦτο μὲν, τὸν θόρυβον καὶ τὴν ταραχὴν κατέστελλε, τοῦτο δὲ, τὰ πρέποντα ἐπιτάξας πρὸς τὰς φυλακὰς, τὰς κατὰ τὴν ἐπίδοξον τῶν πολεμίων ἐφορμήσεως, εἶτα πολυχειρίαν προσαγαγόμενος τῇ ἐκφλογώσει ἀπορρήξουσαν περὶ αὐτὸν ἐξῆς προσβεβηκυῖαν, ἄδειαν ἡμῖν ἔκπλεων παρέσχετο, καὶ ἀσφάλειαν τῆς φλογὸς ἐπὶ τούτοις κατὰ μικρὸν συνιζηκυίας. πρὸ δὲ τούτου τῷδε τῶν ἀπὸ τῶν πυρῶν δεύτερον συνεπέπλεκτο μᾶλλον, διαπρεπόντων δήπουθεν ἡμῶν καὶ δεδιότων μή πη ἄρα ἦν τῶν πολεμίων παρασκευὴ, καὶ σκεύασμά τι στρατηγηματικόν, ἐφ' ὅτῳ περισπωμένοις ἡμῖν θορυβωδέστερον καὶ ἀσχολουμένοις ῥᾷον δὴ αὐτοὶ καὶ φονικώτερον ἐπιθήσονται. τὸ μὲν οὖν κατὰ τὴν νύκτα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. ὁ δὲ μεσουρανοῦντος τοῦ ἡλίου καταλαβὼν ἡμᾶς κίνδυνος, καὶ ἐκεῖνον ὑπολαβὼν τὸν νυκτερινόν, καὶ ἔτος δὴ ἀξιόλογον εἶχε τὸ ἀπόμνημα. μετὰ τὴν ἀγρυπνίαν εὐθὺς σῖτον ἀναιρούμενος, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἱππασίαν ἐνδεδυκώς τε καὶ ὑποδεδεμένος, ἐτύγχανον μὲν περιπατῶν καὶ προσδιαλεγόμενος τῶν ἐμοὶ συνήθων τινί. ἐν τούτῳ δὲ σάλπιγξ τὸ δεύτερον ἤδη ἀνακλάγξασα, καὶ τὴν ἀναζυγὴν σημαίνουσα, ὑπέμνησεν ἡμᾶς δὴ ἀκτέον εἶναι τοὺς ἵππους εὐτρεπισμένους, ὡς ὅσον αὐτίκα ἱππασομένου τοῦ βασιλέως. εὐθέως οὖν ἤμην πρὸς τὸ κατασπεύδειν τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμοὺς. κατ' αὐτὰ διὸ καὶ ἑώρων τοὺς ἄλλους ἤδη ἐκτὸς τῆς ἱπποστάσεως ὄντας, καὶ τοὺς ἵππους χαλιναγωγοῦντας, ὥσπερ εἰώθασιν οἱ ἐν προσδοκίᾳ ὑπάρχοντες. τοῦτο οὖν ἡμῶν διὰ σπουδῆς ἀγόντων, οἴκημά τι μέγα συνεχὲς τῇ ἱπποστάσει τῇ ἐμῇ, φλογὶ ἀφανιστικῇ σφόδρ' οὕτω κατείληπτο καὶ ἐξαίφνης κατεπόθη, ὥστ' ἅμα τὸ πρᾶγμα συναισθέ-

μενος τὸν ἵππον τὸ χαίρω ὀχούμενος αὐτὸς προσχαριζόμενος, τοῖς τε διακονοῦσί τέ μοι τότε, τὸ δ' αὐτοπλεῖν ἕκαστον θορυβουμένους ἀναμιμνήσκων, καὶ τοῦ πυρὶ παραχωρεῖν, οὐκ ἂν νῦν σῶοι ἦμεν. καὶ γάρ τοι ἐν ἀκαρεῖ τὴν κώμην ἅπασαν παμμεγέθης καὶ σὺν ταῖς σκηναῖς πᾶσαν τὴν χώραν στρατοπεδεύουσαν, ἡ ἐκφλόγωσις περιβαλλομένη ἠμαύρωσεν ἀποτεφρωθεῖσαν, ἡμῶν τὸ θέαμα ἐκεῖνο καταπληττομένων, καὶ δὴ καὶ τὰ πολεμικὰ μυσαττομένων. καὶ μὴν οὐδ' αὐτὸς ὁ τοῦ στρατοῦ ἡγούμενος βασιλεύς, μεταξὺ καθοπλιζόμενος καὶ τὴν σκευὴν τὴν πρὸς ὁδὸν στρατιωτικὴν ἐπαναβαλλόμενος, καὶ περιάπτων, ἄδειαν τότε θορύβου εὑρίσκεται, ὡς ἤκουσα ἀπομνημονεύοντος αὐτοῦ τὸ δεινόν, παρ' ὀλίγον γε ἐλθὼν ὑπὸ καπνοῦ καὶ τοῦ καύσωνος πάντα περιέχοντος ἀποπνίγεσθαι. τοῦ δὲ συμπλῆσθαι τὰς ἐν τῇδε τῇ ἀννωνίδι κώμας, αἴτιοι μὲν οἱ ἠφαιστίδαι ἀπόγονοι δήπου τῶν γερμανῶν καὶ ἀννώνων. οἱ τόνδε τὸν νόμον πολεμικὸν εἰσηγούμενοι τὸν καυσώνειον, ἐχρήσαντο πρότεροι ἀνηλεῶς καὶ φιλαπεχθημόνως. ἐνόμισαν γὰρ παρ' αὐτοῖς οὕτω κατάρξασθαι τῶν πολεμικῶν ἔργων, οὓς δὴ τοῖς ἴσοις ἀμείψασθαι οἱ ἡμέτεροι βουλόμενοι, φείδεσθαι τῶν ἀόπλων σωμάτων τοῦ βασιλέως παραγγέλλοντος, τὴν ἑτέραν ἐτράποντο τῆς τιμωρίας ὁδόν, ἀνθ' ὧν πεπόνθεσαν. οὐδὲ δεινὰς τῶν κωμῶν φυγάδας τῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων καταπεπρησμένων, τοῦ στρατοῦ ἀκολουθοῦντας τοῦ ἡμετέρου, πάντα ποιήσειν φάσκοντας ἐπὶ τοῦ μετιέναι τοὺς προαδικηκότας φιλέχθρως καὶ ἀπολεμόνως, οὓς ἡ βασιλέως ἐπιμέλεια πολλάκις τυγχάνει ἀπείρξασα, τὰ πυρὰ ἄφνω καὶ λάθρα καίοντας ὅπη ἂν τύχοιεν ἐξουσίας. ἔρρωσο.

Βουλαῖος φιλικόν τε πράττειν.

Ὁ πάνυ που τοῦ ἔτους, δοκῶ μοι ἡμαρτηκέναι τῆς εὐστοχίας, ἐν οἷσπερ αὐτὸς ἐτύγχανον ἐστοχασμένος καταρχὰς καὶ προειρηκὼς περὶ τοῦδε τοῦ πολέμου. καὶ γάρ τοι μέγα φρονοῦντες τὸ πρῶτον οἱ ὑπεναντίοι τῇ μὲν ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ ἑαυτῶν ἀνδρείᾳ, τῇ δὲ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἀμηχανίᾳ τε καὶ ἀθυμίᾳ, πολλὴν ἂν ἀσυνεσίαν νυνὶ καὶ προπέτειαν ὀφλισκάνοιεν. ὅσοι γε ἀτρεμοῦντος πρότερον τοῦ βασιλέως, ἐπὶ τὴν χώραν μένοντος, πρὸ τοῦ ἀκριβῶς ἐξετάσαι τὸ γινόμενον, καὶ ἐξελέγξαι τὰ τἀναντία φρονούντων αὐτῷ τὰ παραινούμενα, καίπερ ἐπιόντων καὶ καταδραμόντων ἤδη αὐτῶν πανστρατιᾷ, καὶ τὰ μέσα καὶ ὀλβιώτατα τῆς ἡμετέρας πατρίδος παραστήσεσθαι ἀπειλησάντων, οὐκ ἠθάρρουν μὲν τοῦτον αὐτοὶ καὶ ταῖς σπονδαῖς ἐμμένειν ἔλεγον καὶ ἔφασκον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀβελτηρίας ἐλοιδόρουν, ἐπιπαθεῖς φάμενοι πάντῃ πάντως ᾑρημένον, οὐδὲ εἰδότα ὅπη καὶ ὅπως βοηθητέον ἂν τῇ πατρίδι καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτει ὁσονήπω παραλυθησομένῳ. οἱ δὲ πῶς μαλακιζόμενον αὐτὸν καὶ καταβλακευόμενον ἔσκωπτον, τὸν καιρὸν τῆς στρατολογίας ἐν τῇ γυναικωνίτιδι καθυποσταθεὶς ἀδολεσχοῦντας, οὐδὲν ἀνύττοντα τῶν χρησίμων πρὸς τὴν ἄμυναν καὶ προφυλακήν. ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν ἀντιπόνων προσδέχεσθαι πολὺ τὸ ἀπίθανον καὶ κομψὸν βουλομένων, τοῦτο προὐρύληται τὸ φθέγμα, στωμύλον δήπουθεν καὶ χαρίεν ἐπιεικῶς, τὸν βασιλέα ἀμύνασθαι τὴν σφῶν ἔφοδον προθυμούμενον, οὐ δυνηθῆναι. οὐκ εἶναι γὰρ καὶ νῦν περιεῖναι τὸ γένος τῶν γάλλων γνήσιόν γε καὶ ἀκέραιον. τοῦ ἕνεκα αὐτὸν διόνπερ ἀλεκτρυόνα, πρὸς ταῖς ἀλεκτρυαίναις ἐνδιατρίβειν, ὅπως φύσαιεν ἐκ τούτων νεοττοὺς καὶ τὸ ἔθνος ἀποκαταστήσοι. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ βασιλέα οὐδὲ ὅλως ἡμῖν εἶναι ἔφησαν, ἀλλ' ἐν ἀναρχίᾳ τοὺς φράγκους ἐπιζῆν, οὐ μὴν δὲ καὶ αὐτονομεῖσθαι. τουτοισὶ τοῖς στωμύλμασι ἄνθρωποι καγχασικοὶ σφᾶς αὐτοὺς ᾤοντο ἐξ ὅλης νικήσεσθαι τοὺς φράγκους, καὶ τὸν ἐνστάντα πόλεμον καταπολεμήσεσθαι. ὅπως οὖν τὸ πρᾶγμα περιέστη τούτοις, τοῖς τοῦ φραγκικοῦ γένους εὔκλειαν συμπεπτωκέναι αὐτοῖς δοκοῦσι, λάθρα, ὡς ἄν τις εἴποι, ἐναλλομένοις τὰ συμβεβηκότα. ἔναγχος φανερὸν ποιεῖν δύναται. στρατηγεῖν γοῦν τοῦ ἄρχοντος ἡμῶν καὶ εἰσελαύνειν εἰς τήνδε τὴν χώραν ἐπιβαλλομένου, οἱ μάλιστα τῶν ἀπεχθανομένων ἡμῖν φρονηματίαι φαινόμενοι, καί τοι καὶ ἔρεως δὴ πνέοντες οἱ ἄννωνες, καὶ τὸν μὲν φθόνον ἡμῖν ἀνήψαντο ἀεί, ὡς ἂν δυνηθεῖεν μάλιστα, ὑποκαίοντες, νυνὶ δὲ τοῦ πολέμου τουτοῦ τοῦ καυστικοῦ δᾳδοῦχοι, ὡς λόγος, καὶ ἀναπτικοί, οὐδὲ ποπότε ἐφάνησαν ἀρέσκοντες τῇ ἑαυτῶν ὅπη ἔτυχε αὐτοδεδιωγμένῃ. ἐφ' ὅτῳ δὴ ἐθαύμασα αὐτοὺς ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ μὴν ἑαλώκασιν ὑφ' ἡμῶν, τὴν δίκην ταύτην ἀδικίας ἐφ' οἷς ἀδίκων χειρῶν ἦρξαν, ἐπαγαγόντων αὐτοῖς. ἣν δὴ ὁ ἄρχων ἡμῶν βασιλεύς, τοῦ αὐτῶν ἄρχοντος αὐτοκράτορος καταδικάσασθαί μοι δοκεῖ, αὐτός γε εἰς τὸ κριτήριον ἐλθών, ἐκείνου οὐδὲ ἀπαντήσαντος αὐτοῦ εἰς τὴν κυρίαν, οὐδὲ ἄλλως πέμψαντος, τήν γε τὰ ὅλα κρινοῦσαν μάχην συνάψειν ἂν ὑπομείναντας. τοῦτο μέντοι τὸ τῆς πρό-

μίας οἱ ἄννωνες πεπονθότες μοι δοκοῦσι, καὶ δὴ καὶ εἰς σφέτερον αὐτῶν γένος μετημποσχότες τοῦτ' ἀεὶ τὸ πάλαι θρυλλούμενον, οἱ ἄννωνας μὲν κακὸν οὐκ ἔχοι, οἱ δ' ἐφ' αὑτῷ ἐπεσπάσαντο. καίτοι γε καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἐμπλήκτου φυγῆς ἀμνημόνως διακείμενοι, πάσας μὲν τὰς οἰκήσεις, τῶν οἰκούντων ἐρημωθείσας προεῖκαντο, καὶ τῶν σεσωρευμένων ἄλλων χρημάτων τε καὶ χιλῶν κατάπλεω τὰ οἰκήματα ἐγκατέλιπον τὰ σιτοδόχα, ἃ δὴ χόρτου καὶ κριθῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ χρείαν ἐπέχοντα, προσέτι καὶ τοῖς χαμαικοιτοῦσι τῶν ἀκολούθων καὶ στρατιωτῶν ἤρκεσαν, καὶ τοῖς ὑποζυγίοις δὲ ὑπεσιτίζοντο καὶ τοῖς ἵπποις, ὥστε δὴ ἐπελθεῖν τούτοις τις ἂν ὑπολάβοι, καὶ τουτὶ τὸ ἐφόδιον ἡμῖν παρασκευάσαι εἰς τὴν ἑαυτῶν εἰσβαλοῦσιν, ἀνθ' ὧν ὑπῆρξαν αὐτοὶ πυρπολήσαντες τὴν ἡμετέραν, τοῦ ἄρχοντος ἡμῶν τιμήσαντα, ἡσυχίαν ἄγειν ἐνόρκως τοὺς ἑαυτοῦ παραγγέλλοντος. σὺ μὲν δὴ ὦ φίλε, τῆς πρόσθεν ἀπενεγκὼν νυνὶ λιποθυμίας, καὶ ἐκ τῆς μερίμνης τε καὶ κατηφείας ἐκείνης ἐπανακύψας, εἰς ἣν καταπεπτώκεις διὰ τὴν τοσωνδὶ τῶν αὐτόθι συμφορῶν ψευδολογίαν, δικαίως ἂν καὶ προσηκόντως τούτοις ἂν ἀμείψαιο τοῖς εὐαγγελίοις ἐκείνους, οἵτινες ἐνὶ μὲν ἢ δυοῖν ἡμῶν σφάλμασι προσώρως ἐπεμβεβηκότες καὶ προπετῶς ἐπιφανέντες, δίκαιοί εἰσιν ἀντακοῦσαι νῦν ταῦτα, δι' ὧν λελωβημένην αὐτῶν τὴν πατρίδα, καὶ τὰ ἔσχατα παθοῦσαν αὐτοὶ ὄψονται, ἀνθ' ὧν αὐτοὶ λυμεῶνας τῆς πόλεως τῇ ἡμετέρᾳ ἔφθασαν ἐπιφανῆναι. ἅμα δὲ τῷ αὐτῷ ἀκροάματι τούτῳ σὺ τῆς βασκάνου τῆς καταλαλιᾶς ἔσῃ καταπεπαυκώς, καὶ τοῖς ἐκπλαγεῖσι τῶν τὰ φίλα ἡμῖν φρονούντων ἐφ' οἷς προεντετυχηκότες ἐτυγχάνομεν, σύγε ἀντικαταστήσῃ τὴν εὐθυμίαν. ὁποῖα ἄττα μὲν οὖν ἔσται τὰ τούτων ἑξόμενα τῶν προλαβόντων κατορθωμάτων, ὁ θεὸς μὲν οἶδεν, ὁ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων δεσπότης, ᾧ δὴ καὶ τοῖς θείοις ἅμα πᾶσι, συνδοκεῖ κύρια ἡμῖν πεῖσαι τὰ τῆς σωτηρίας τε σύμβολα πρὸ τοῦδε ἐκφανέντα, καὶ νίκης πλουτούσης πάντα ἐς τοὐπιὸν διακρινούσης τὰ ἀμφισβητήσιμα. ἀλλά τοι ἥ γε ἐλπὶς οὐ λόγου εἰς τοσοῦ ἐμβεβλημένη, ἀσφαλίζεσθαι ἀμωσγέπως δύναται τὴν διάνοιαν τὴν περὶ πράγματος μέλλοντος ἐπαμφοτερίζουσαν, ἐοικότως μέντ' ἂν εἰς τὰ ἐπὶ τούτοις εὐτυχῶς ἴοιμεν καὶ πεποιθότως. καὶ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἡμῖν συμβαίνοντα οὐδὲ προγινόμενα οὐδὲ καταπιορκούμενον. ἀμέλει ἐκ τοῦ μέχρι τοῦδε τεκμήριόν ἐστιν οὐκ ἀπαίσιον οὐδὲ δυσοιώνιστον, ὅπου γε τὰ προφθάσαντα εὖ καὶ καλῶς ἡμῖν περιῆλθε. ὅτι γε ἀνθ' ὧν οὔπω ἀνταιρόμενοι τοῖς ἐπιοῦσιν ἀντιπάλοις πεπόνθαμεν, διπλάσια ἤδη αὐτοῖς περιθέοντες τὰ ἐκείνων καὶ καταστρεφόμενοι, ἀπετίσαμεν, τοῦ θεοῦ δῆπου διατάξαντος, τοὺς μὴ εἴξαντας τοῖς πατρῴοις καὶ καλῶς καθεστηκόσι τοὺς ἄννωνας, οἵτινες τοὺς γερμανοὺς ἐπαναστάντες διαπλοῦσι, καὶ δὴ τὰ πρῶτα ἄρασθαι τῆς πλάνης καὶ φυγῆς, καὶ ὥσπερ δὴ τῷ ὄντι ἀπάρξασθαι τῆς ἰδίας σφῶν αὐτῶν, εἰ καὶ τῶν ἀνδρεκτησιῶν ἡμᾶς ἐφεσάμεθα, τῆς ὑπεναντίων οὐκ παιδοκτονίας ἀφεστώτων. τοιγάρτοι περιηγεῖτο τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, ὑπὸ συστάντων τοσούτων καὶ πηλικούτων ἐχθρῶν καὶ συνωμοτῶν παρ' αὐτὸν δῶς καταστασιάζεσθαι ἂν δοξάσῃ, οὐχ ὅπως διώσασθαι τοὺς ἐσελάσαντας, καὶ ὄλεθρον δὴ αὐτῇ προσοίσειν φαμένους, ἀλλὰ καὶ τὸν κίνδυνον εἰς αὐτοὺς καὶ τὸ δεινὸν περιτρέψαι. τοῖς δὲ ἐχθροῖς ἡμῶν αὖθις ἂν περιγέγονεν, ἐξ ὧν οὐκ ὑπῆρξαν ἐλασσοῦντες εἰς ἡμέτερα, καὶ ἄγειν καὶ φέρειν τὰ ἡμέτερα γλιχόμενοι, αὐτοῖς ἀπολαύειν πολλαπλασίονα τῶν προηδικημένων ὑπ' ἑαυτῶν. τούτων δὲ δὴ τῶν πραγμάτων ἡ κατόρθωσις ἐπώνυμος δὴ ἔσται τοῦ βασιλέως ἡμῶν Φραγκίσκου, οὐχ ὑπερτιμωμένοις τοῖς τούτων ἡγεμόσι σοβοῦσι διὰ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἀπειλητικόν τι καὶ κατασφαλτικὸν πνέουσι, παραχρῆμα τὰ τούτων νικητήρια, ὡς εἰπεῖν, ἀμαυρώσαντος, καὶ πέπαυνται μεγαλοφρονοῦντες αὐτοί, καὶ οἷον δαφνηφοροῦντες ἐπὶ τῇ ἁλώσει μιᾶς πόλεως οὐκ ἄγαν ἀξιολόγου. φέρε δὲ ἄνθρωποι νῦν εὐτράπελοι καὶ κομιδῇ ἀστεῖοι, διαπλοσάντων χαριεντιζόμενοι σκωπτικῶς, καὶ τωθάζοντες λεγόντων τὸν ἡμέτερον βασιλέα, δεδιμένης τῆς γαλλίας ἀτρέμας ὡς ἐπικαθήμενον τοῖς ὠοῖς τῶν ὀρνίθων τῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκλέψαι μελετῶντα, γαλλίσκους τινὰς νέους εἰς ἀποκατάστασιν τοῦ γένους ἤδη ἠφανισμένου. σχέτλιοι δὴ ἄνθρωποι, οἳ ἀγνοοῦσιν ὀλιγώρως ἀπαρχῆς τὴν ἡμετέραν δύναμιν, εὐφρόν ποτε γεγονέναι ἐπὶ κακῷ σφῶν ἤσθοντο. ἀγαλλιάσθω μέντοι καὶ ὁ τῆς πόλεως τῆς πάνυ ἀρχιερεύς, ἐπὶ τῇ καταλύσει ἐπικρατείας τῆς τῶν φράγκων, ἐπιπομπευέτω δὲ καὶ τῇ συμφορᾷ καὶ ἀναιρέσει τοῦ ἔθνους ἐπωνύμου τῆς ὀρθοδόξου τελετῆς. ταῦτα γὰρ διαπράξεσθαι αὐτὸς ἤλπιζεν, ἐν τούτῳ δῆπου ὑπὸ τῆς ἄγαν ὁρμῆς αὐτὸς τὸ ἑαυτοῦ ὑπέρκακος βασάμενος, καὶ δὴ καὶ λίαν ἀγνωμονοῦν πρὸς τὰ μεθ' ἡμῶν συγκείμενα, ὑπὸ τῶν πλησιασάντων αὐτῷ δῆπου προαχθεὶς τῆς ἀρχιμωσύνης, οἳ τὴν σωτῆρος ἡμῶν ἱερωσύνην διαδέξασθαι φάσκοντες τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, οὕτως ἐξίστανται ἤδη τῆς τῶν προγεγονότων εὐλαβείας καὶ ἁγιότητος, ὡς φοινικοῖς τε καλλωπίσμασι καὶ τῶν ἐθνῶν ὅλων ἐξουσίαις ἐγκαλλωπίζεσθαι, καὶ τὴν αὐτῶν

ἀγχίνοιαν ἐν τοιούτοις ἀποπλέσμασιν ἐπιδέδεικνυσθαι. ταῦτα τοίνυν εἰκότως ἡ ἀνωτάτω ἀξία κορυφὴν τῶν ἡμῶν ἐλάχιστα, ἐν αἰτίᾳ νῦν ἐστὶν ὡς προπετῶς ἀτακτήσασα, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῆς μοίρᾳ πάνυ ἀκοσμήσασα. ὑπόδικος γ' οἶμαι οὐκ εἰς μακρὰν καταστησομένη ὡς τὸ ἀξίωμα ἐλαττώσασα τῆς σεβασμίου ἱερωσύνης, καὶ ἅπαντα δὴ τοῦ ἱεραρχικοῦ διαβολὴν αἰσχρὰν προστριψαμένη καὶ δυσφημίαν ὅτι μεγίστην. ἔρρωσο. ἐν αὐλῇ Δεκεμβρίου μηνὸς δεκάτῃ τῶν καλανδῶν.

Βουδαῖος Βριξίῳ εὖ πράττειν.

Ὑπὲρ ὅτου σοι Στέφανος ὁ Βλαγκὸς πρόχθες ἀπολογίζετο, ὑπὲρ δὴ ἡ ἐμὴ συνώμοσεν ἀδελφιδῆ, ἃ μὴ σὺ ἀποπλεσμένον παρεχόμενος ἔσῃ ὅσον τάχος τὸ προθυμούμενον αὐτῷ, ἐρρώσθω ἡ φιλία ἡ ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους ἔμπροσθέν τι ἐσκημμένη ἐπιεικῶς, καὶ τὰ καθήκοντα δὴ ἐκ τῶν ἐνόντων καθημέραν ἀμειβομένη. ἐτύγχανον χθὲς δειπνοποιούμενος παρ' αὐτῷ, καὶ μεταξὺ σιτούμενοι, ὡς φιλεῖ, περὶ πολλῶν καὶ τῶν τυχόντων συνδιελεγόμεθα. λόγος οὖν κατά τινα τύχην ἐξέβη τοιοῦτος, ὥστε ἀγροικίας τῆς τούτου μεμνῆσθαι, τῆς δὲ καὶ κοσμίως εἰργασμένης, ὡς οἶδα, καὶ περιττῶς ἐξησκημένης. ἐκ δὲ ἐξῆς κοινολογίας προβάσης, καὶ ἐκείνου δ' ἀνασπασθέντος διαπλασθέντος ἐπὶ ἀτυχίᾳ τινὶ προσφάτῳ περὶ τὴν ἀγροικίαν ἐντετυχημένῃ, ὑπολαβὼν ἐγὼ τὸν λόγον καὶ πυθόμενος αὐτοῦ ἥτις ἂν ἡ ἀτυχία, κατέμαθον τὸ γεγονὸς ὅπως τε συνέβη καὶ ὅτι οὐκ ἀνήκεστόν ἐστιν ὡς οἷόν τε τάχιστα. ἔγνων τὸ πρᾶγμα ἔτι μετέωρον ὄν, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ γράμματι τοῦ Βριξίου κείμενον ὑπὸ τῆς πάνυ ἑταιρείας τῆς ὑμετέρας. ἐγγυήσασθαι δὴ οὐκ ὤκνουν καλῶς σοι τὸ πᾶν θησόμενον, καὶ εἶτα καὶ αὐτοῦ τοῦ προθύμως κατατεθυμίως, ὅσγε καὶ τὰ ἀποπρανθέντα δὴ μεταθέσθαι δύνασθαι ὅπως ἔτυχε. τούτου μέντοι πως ἀπιστοῦντος, καὶ ὥσπερ ἐπὶ ἀπωλείᾳ ἀφορμῇ δυσαρεστοῦντος, ἀποπειρᾶσθαι ἔγωγε τὴν ἐκείνου ἀθυμίαν βουλόμενος ἤδη ἀναπιστοῦσαν, ἀναδέξασθαι οὐδέν τι μᾶλλον εὐλαβηθεὶς τοῦ πράγματος τὴν διάπραξιν ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσί μου πᾶσιν. οὐ μόνον δή, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ δοκήσει μου καὶ ἐπιζημίᾳ μὲν τῷ ἔγωγε περὶ πλείονος ποιοῦμαι τῶν ὑπαρχόντων. σὺ οὖν νεανικῶς εὐθὺς τοῦ πράγματος ἐπιλαβοῦ, ὅπως διεγγυήσῃς εὐθὺς τὰ κτήματά μου, οὕτω κατεγγεγυημένα ὑπ' ἐμοῦ ἅμα τῇ πίστει τῆς φιλίας ἡμετέρας ἣν τοῦ ἔνοχον ἐποίησε τοῦ ἐπαγγέλματος, τεθαρρηκὼς δήπουθεν σὺ προστῆναι τὸ ἔφθης ἐπιδέξασθαι, ὡς δὴ προσδοκίας τῆς ἐμῆς, εἰ σὺ ἐνδεέστερον τὴν ἐπιμέλειαν παράσχοις, πῶς οὐκ ἂν ἀτυχεῖς σοι καὶ καθάπαξ ἀπειρηκὼς εἴην τὴν εὔνοιαν καὶ φιλίαν ὅσον αὐτίκα. οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναιμι ἀκοῦσαι προφάσεις προφασιζομένου οὐδ' ὁποίας δή, ὅσγε τὴν δεινότητα τὴν σὴν καὶ δριμύτητα ἠπίσταμαι ἱκανῶς εἶναι καὶ ἄλλος, ἐν τοῦ κατακράτεσθαι τὰ προαιρεθέντα σοί γε ἐγκεχειρισμένα. ἔρρωσο. Φεβρουαρίου μηνὸς τρίτῃ ἐπὶ δέκα.

Βουδαῖος Γιλλίῳ εὖ πράττειν.

Ἐπελθὼν ἀμφότερα τὰ γράμματά σου ἐφεξῆς μοι ἐπεσταλμένα, ἔγνων ἡλίκῃ προθυμίᾳ καὶ ὁρμῇ σὺ φέρων ἑαυτὸν ἐνδέδωκας τῇ ἄγαν σπουδῇ τῶν καλλίστων λόγων καὶ σμικρὸν μὲν δὴ ἐφάμιλλον καὶ ἐναγώνιον τοῖς καθ' ἡμᾶς εὐφυῶς ἔχουσιν, ἣν ἀπεπλασματικὴ τούτου τοῦ χρόνου κατάστασις, ὡς ἔοικεν, ἐπινοήσατο. καίτοι καί σοι νεανικῶς ὡς ἤδη ἡμαι καὶ ἐπιτυχῶς ταύτῃ τῇ φιλοπονίᾳ ἐπικεχειρηκότι, συνήδομαι μεταξὺ διελθὼν τὰς ἐπιστολὰς τὰς σάς, καὶ δὴ καὶ συνεπιλαμβάνεσθαί σοι τοῦ πόνου προθυμοῦμαι, ὁρῶν σε δήπου τοὺς προειληφότας πρὸ πολλοῦ ἀποβλέποντα, πεποιθότως, καὶ ἐναμίλλως μετερχόμενον καὶ κατὰ κράτος. διόπερ ἐν δὶς γεγραφὼς ἤδη τυγχάνεις, ὥστε με ἀρεσκόμενον τῇ ἀξιεπαίνῳ τῇ σπουδῇ προσηκόντως, ὥς εἶτε μοι χρῆσθαι βούλει, ἐφίημί σοι ἀπόπειραν ποιεῖσθαι ἐς τὰ περὶ τοὺς λόγους καὶ τἄλλα γ' ἐπ' ἐμοὶ ὄντα ὅπως ἂν τύχοι. καὶ γάρτοι ἐγὼ οὐ τοὺς ὁπωσδήποτ' οὖν ἀφορμὴν ἐντυγχάνοντάς μοι τῶν φιλολογούντων, ἐπιεικῶς ἐνδεχόμενος, καὶ ἀπροφασίστως ποδηγεῖν ἐθελοντὴς καὶ ἀγνωμόνως τοὺς νέους διώκοντας τὴν δίγλωττον παιδείαν τοῖς γενναιοτέροις προσπαίδασον, καὶ τόπον καθηγήσασθαι ἕτοιμος τὰ δεόμενα ἐξηγήσεως, πῶς ἂν φθονοίην σοὶ τῆς ἐμῆς συνηθείας τε καὶ βοηθείας, τῆς ἐπὶ τὸ κεχαρισμενώτατόν μοι ἐπιτήδευμα ἐπιβαλλούσης; καὶ ταῦτα συστησάντων σε τῶν ἐπιστολῶν τῶν σῶν καὶ τὸ αἰτούμενον ἐκλιπαρεῖν ἀξιόχρεων οὐχ ἧσσον Ἰωάννου τοῦ πρεπόσου, ἀνδρὸς βουλεύοντος ἐν τῇ πάνυ βουλῇ τῇ ἐνθάδε, ὑποδεχομένου σου καὶ οἱονεὶ συνδομένου. ἔρρωσο.

Γουλιέλμος Βουδαῖος Πέτρῳ Λαμίῳ τῷ ἐκ τῆς ἑταιρείας τῶν φραγκισκανῶν εὖ πράττειν.

Ὦ πρὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ἑταιρείου καὶ τοῦ τῆς ὑμετέρας ἑταιρείας ἀρχηγοῦ, τί τοῦτο τυγχάνω μὲν ἀκηκοώς. σὺ μὲν γὰρ ὦ ἀσπασία μοι κεφαλή, καὶ Ῥαβελαῖσον τὸν Θησέα τὸν σὸν, λόγος ὑπὸ τῶν μισοκάλων τουτωνὶ τῶν ἑταίρων ὑμῶν παρενοχληθέντας διὰ τὴν ἄγαν περὶ τὰ ἑλληνικὰ σπουδὴν, πολλὰ καὶ δεινὰ κακοπαθεῖν. φεῦ τῆς δυσαντιτύπου τῶν ἀνδρῶν παρανοίας. ὢ τῆς ἀτοπίας θαυμασίας ἠλίκης. οἳ ζενὶς οὕτως ἔχουσιν ἀπειροκάλως τε καὶ ἀναισθήτως, ὥσθ᾽ οἷς ἐγκαλλωπίζεσθαι ἅπασαν τὴν ἑταιρείαν προσῆκε τὸ ὑμῶν καὶ μέγα φρονεῖν, τοῖς αὐτίκα δὴ ἄρ᾽ ὡς ἄκρον ἀφικομένοις τῆς παιδεύσεως, τούτοις δὴ βασκήναντες τῆς εὐδοκιμήσεως, ἐπ᾽ αὐτούς τε συστάντες, παντοίαν ἐγχείρησιν καλλίστου ἐπιτηδεύσεως καὶ σεμνοπρεπεστάτης. ὡς δὲ τοῦτο νομιζόμενον πᾶσι τοῖς συναιτίοις τοῖς ἐπὶ ἀφανισμῷ τῆς βίου συναγομένοις, ἀγνοίᾳ τε τῶν καλῶν μαθημάτων ἐναπομεῖναι, καὶ ταύτην στέρξαι, ἣν δὴ ἁπλότητα ἑταίρειον ἀποκαλοῦσιν. ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν καὶ αὐτὸς τοὺς τῶν ἑταιρειῶν προεστῶτας, τοιούτους τῶν νέων προσεταιρίζειν μόνους, οἷς ἀγαπᾶν τὰ νενομισμένα ἐν ταῖς ἑταιρείαις αἷς ἑαυτοὺς ἀνέθηκαν. οὐ μὴν δὲ καὶ οἷς ἀποστρέφεσθαι τὰ δόκιμα μαθήματα, καὶ τὴν χρονίαν ὥς φασιν ὄζειν ἀεὶ προαιρουμένους. καὶ μὴν καὶ ἔγωγε ἀπ᾽ εὐχῆς ἂν εἱλόμην τῆς μεγίστης τοὺς τοιούτους προεστῶτας τῶν ἑταιρειῶν, καὶ πάντας δὲ τοὺς ἀπαιδευσίαν σεβομένους ὑπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, ἐπ᾽ ἐμοί ποτε γενέσθαι, ἵνα τῇ ἑαυτῶν σκαιότητι, ἴσως δὲ καὶ πονηρίᾳ ἀξίως τῶν τούτοις δεδογμένων ἐπεξέλθω. τίς γὰρ οὐκ ἂν προθυμοῖτο τῶν γε φιλολογούντων, ὑμῖν μοι καὶ ὀλίγοις τῆς ἐγκυκλίου παιδείας θιασώταις ἐπαμῦναι, οὕτως ἠδικημένοις. τῇ δὲ τῶν μουσῶν εὐδοξίᾳ τιμωρεῖν, ἀφανισθείσῃ ἂν τό γ᾽ ἐπὶ τούτοις. ἡμεῖς γοῦν ταύτης κινδυνευούσης ὑπεραποθνήσκειν οὐκ ἂν παραιτοίμεθα, ἐφ᾽ ᾧ τε σωθῆναι αὐτὴν τοῖς ἐπιγινομένοις. εἰ δὲ τοῖς τῶν λόγων ἀμοιροῦσιν ἐξέσται τὰ κατὰ μαθήματα βραβεῦσαί τε καὶ αὐτογνωμόνως διατάξαι, πῶς οὐ δεινὰ πεισόμεθα; πῶς οὐ τὸν οὐρανόν φασι τῇ γῇ ἀναμίξομεν. ἀλλὰ γὰρ ἄν τι ἂν πάθοις πρὸς τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οἳ μήτε τὸ δίκαιον, μήτε τὸ ἐπιεικὲς ἴσασι, μήτε τὴν διαφορὰν διαισθάνονται τοῦ γνησίου καὶ τοῦ νόθου. καίτοι ἐπιπλεῖόν γε τουτὶ ἐπικρατεῖ τὸ κακὸν ἀνὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. πόσον γὰρ μέρος τῶν πρωτευόντων οὐχ ὅτι τῶν ἰδιωτευόντων, ἔγνω ὅσον τῶν ἀνδρῶν οἱ δόκιμοι διηνέγκαν τῶν πρασίμων, πολλοστὸν δή που. ὃ καὶ μάλιστα ἀγνωμονεῖν προσῆκε τοὺς συνετοὺς τῶν σπουδαίων καὶ διανοητικοὺς, τήν τε τοῦ βίου ἀταξίαν, καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀκοσμίαν ἀθροῦντας, ἅπαντα ἐν τῷ πρόσω. πάντα γὰρ ὁρῶμεν ἄνω κάτω φασὶ κείμενα. ἀλλὰ γὰρ ἴσως οὐκ ἀπὸ τῆς ἀγνοίας μόνον καὶ τῆς ἀναισθησίας τῆς τῶν προεστηκότων ὥρμηται ἡ ἀδικία, ἣν ὑμεῖς ἠδίκησθε, ἀλλ᾽ ἀπὸ φθόνου καὶ κακονοίας, ὃ δὴ τοσούτῳ μισητότερον ὅσῳ κακουργότερόν ἐστιν. οὐδεὶς γε μὴν φθόνος ἐξωλέστερος τοῦ τῶν τοιούτων σεμνοπρεπῶς μὲν ἐντυγχανόντων, ὑπούλως δὲ διακειμένων. ἀμέλει τῷ ὑπούλῳ τῆς γνώμης προκάλυμμα, ἐπέθεσαν τῆς εὐλαβείας ὄνομα. τῆς πάντ᾽ ἐκθειαζούσης. καὶ τὸ ἁπλοϊκὸν δὲ τῆς παιδεύσεως οὐδὲ καὶ μὴ φιλελληνικὸν ἀσπάζεσθαι προσποιοῦνται, ὡς μόνον αὐτὸ πατραρχικὸν καὶ ἐμμένον τῇ τῶν προγόνων ὀρθοδοξίᾳ, τῶν τὴν εὐσεβῆ τελετὴν πρῶτον ἐξηγημένων, ὥσπερ μόνους τοὺς τἀρχαϊκὰ φρονοῦντας καὶ εὐηθικὰ, φιλαπλοῦς ὄντας καὶ θεοφιλεῖς. ταῦτα μοι δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφοῦντες οὗτοι, μόνοι δοκοῦσι τοῖς πολλοῖς αὐτοὶ ἀληθῶς θεολογεῖν, καὶ δὴ καὶ κηδεμόνες εἶναι καὶ ἐπίτροποι τῆς ἀληθινῆς θρησκείας τε καὶ εὐσεβείας. οἷς δὲ τῶν φιλομαθῶν τε καὶ ὡς ἀληθῶς φιλαρχαίων, ὑπῆρξε τῆς τε παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχεῖν, καὶ τῶν λόγων μετασχεῖν τῶν ἑλληνικῶν, τούτους δὴ οὐκ ἐῶσιν οἱ αὐτοὶ ὡσπερανεὶ ἐναγεῖς τινὰς ἢ ἀνοσίους ὄντας θεολόγους χρηματίζειν. καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰ θεολογηθέντα ἔναγχος ὑπὸ τοῦ Ῥοτεροδάμου ἀνδρός τε πολυμαθοῦς, καὶ περὶ τὰ ἱερόγραφα συνετοῦ ὥς γε δοξάζουσιν οἱ σοφοὶ, οὕτως φιλαπεχθημόνως αὐτῶν οὐκ ὀλίγοι διάκεινται, τὸ κακολογεῖν ἐκεῖνον διαρρήδην ὅσιον εἶναι νομίζοντες, ὥστε οὓς ἂν σπουδαίων αἴσθωνται τοῖς τούτου συγγράμμασιν ἡδέως ἐντυγχάνοντας, τῶν σφετέρων τούτους συνεδρίων κατασοβοῦντες ἀπεσόβησαν, καὶ μονονουχὶ δὴ πυρός εἶρξαι καὶ ὕδατος προήχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκπαθείας. ἧς δὴ προσωτάτω αἰτίαν ἔχουσι μάλιστα, μοι οἱ τῶν ἑταιρειῶν τῶν μεταιτουσῶν θεολόγοι, οἱ δὲ τῆς ὑμετέρας πολλῷ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ὡς φιλαπεχθημονεστέρως ἔχοντες τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις ἐγκρατίζοντες, καὶ τοῖς τῶν ἑλληνιζόντων. ταύτην μοι οὖν τὴν προαίρεσιν τῶν ἀνδρῶν, καθηγεμόνων εἶναι φασκόντων, τῶν τε ἱερῶν νομίμων καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν πίστεως, πρότερον

εὐλάβειαν ἄγαν (ἀπείη δὲ τοῦ λόγου μου ἀδράστεια) ἢ θεοβλάβειαν εἴπω μου, ἐπεὶ ἀληθῶς ἐξαπατώμενοι γε ἂν διώκειν τὰ τοῦ παντὸς ἀρίστου σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ οἱ τοιοῦτοι δοκοῖεν, τῇ τε ἐμπαθείᾳ χαριζόμενοι τῇ αὐτῶν, καὶ τῇ ὀργῇ πέρα τοῦ δέοντος καὶ ἀναιτίως ἀπονέμοντες. ὁ Χριστὸς γοῦν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὐμένειαν ὡς νόμον ἀπαραίτητον ἡμῖν ἐσφράγισατο. τούτου τοίνυν τῆς μισολογίας θιάσου κορυφαῖοι μὲν εἶναι καὶ ἔξαρχοι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ ἐπιφανεῖς, συνθιασῶται δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ τοιᾷδε διατριβῇ θεολογικῶν ἔνιοι, ἄνω καὶ κάτω πάντα τὰ περὶ τὴν δόκιμον φιλολογίαν πολὺν ἤδη χρόνον προθυμούμενοι, ἐνάμιλλον δὲ ποιούμενοι τουτὶ τὸ ἐπιχείρημα, πρὸς ἑαυτούς τε καὶ πρὸς τοὺς ὑμετέρους μεταξὺ δημαγωγοῦντες, καὶ ὅπου ἂν τύχῃ αὐτῶν ἕκαστος. διαβάλλουσι γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων γράμματα, καὶ πολλὴν περιεργίαν καταγινώσκουσι καὶ ἀσέβειαν τῶν ἀμφὶ ταῦτα ἐσπουδακότων. εἰσὶ δὲ λέγοντες (ὦ γῆ καὶ οὐρανοὶ) εἰς τοῦτο προβεβηκέναι τῆς ἀβελτηρίας τε καὶ ἀπονοίας, ὥστε τὴν ἑλλάδα γλῶτταν ἐκ τῆς ἡμετέρας ὑπερορίζειν ἐπιχειρεῖν, ὡς αὐτοκράτορες δῆθεν ὄντες πάντων τῶν περὶ λόγους καὶ μαθήματα. καὶ οὐ πρότερον δὲ ἔτι ἐπέχον τοῦ τολμήματος καίτοι κωλυόντων αὐτοὺς τῶν σοφωτέρων, πρὶν δίκτυόν τε φυσῶντες ἤσθοντο, καὶ προσκεκρουκότες τοῖς περὶ τὸν βασιλέα, καὶ τοῖς χαριεστέροις τῶν ἐν τέλει. τοιαῦτα μὲν συνοίδαμεν τούτοις τετολμηκόσιν ἡμᾶς, οἵγε καὶ θεαμάτων ἐνίων ἐκείνοτε αὐτόπται, καὶ τῶν ἀκροαμάτων αὐτήκοοι ἐγενόμεθα. εἰσὶ δὲ αὐτῶν καὶ ἐμοῦ καθήπτοντο ὡς ἐπινενοημένου, ἀρχηγὸν εἶναι φάσκοντες τοῦ νυνὶ ξενισμοῦ, καὶ καθηγησαμένου τῶν ἐνταῦθα ἑλληνιζομένων. καλῶ δὲ τὸν θεόν, καὶ πᾶν τὸ περιστάμενον αὐτῷ σύστημα ἐπουράνιον, καὶ τούτῳ ἐπεύχομαι, μὴ τοσοῦτον ἐξεῖναι τούτοισί τε καὶ τοιούτοισι τοῖς φιλοκακίας ἐχθροῖς, ὥστε τὴν τῶν λοιπῶν τῶν ἑλληνικῶν ἀνάστασιν, τὸ καθ' ἡμᾶς δὴ χρόνων καλλώπισμα, καὶ τῆς γνησίας δὲ παιδείας διὰ τούτους ἀποκατάστασιν ἀφανίζειν πάλιν δύνασθαι. εἰσὶ δὲ τινες τῶν ἐνταῦθα τῆς θεολογίας διαξίως ἁπτομένων, μὴ τούτοισι συμφωνοῦντες, ἀλλὰ περὶ τὰ τῶν γραικῶν φιλομαθῶς ἔχοντες, καὶ καλῶς δή, ὡς ἐλπίς, προχωρήσειν μέλλει ἡ περὶ τὴν θεολογίαν φιλοσοφία, τούτων γε βοήθειαν ἀρωγῶν βοηθοῦσαν ἀμφοτέρων προστιθεμένων. ὅπερ οὖν δὴ διότι ἡδέως ἂν σὺ καταμάθοις, ἐλθών τε ἐνταῦθα, ἐπιδεδηγμένως ἴδοις, ὅτι πολλὰ νῦν καὶ δεινὰ πεπονθὼς ὑπὲρ τῆς τῶν ἑλληνικῶν σπουδῆς. καίτοι καὶ ἡμεῖς γε ἀκηκόαμεν ἀρτίως ἔχει σοι τὰ περὶ τὴν ἐπίκρισιν τὴν τόπον. καὶ συνῄσθημέν σοι δῆτα οὐ κακῶς ταύτης ὡς λόγος, οὐδ' ἀκλεῶς σὺν θεῷ ἀπαλλάξαντι. καὶ δὴ καὶ τοῦ παραπλαύζειν τῆς ἀβελτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἴδιον ἤδη καὶ εὐχερέστερον πράττειν ὡς ἐπυθόμην, ἢ πρότερον. προσῆν δὲ τούτοις καὶ ἀγρυπνότερον. ἤκουσα γὰρ τῶν λεγόντων ὡς τέως μὲν ἀσθενέστερον διετέθεις ὑπὸ τῆς κακοπαθείας, νυνὶ δὲ ῥᾴων γέγονας. ἀλλ' ἔρρωσο σώματι μοι ὦ φίλη μοι κεφαλή, τῇ ψυχῇ δὲ ἐπίρρωσο. καί σε παραμυθείσθω ἡ περιττή σου παίδευσις καὶ συγγενὴς εὐγνωμοσύνη. ἴσθι γε τὸν σωτῆρα τὸν καρτερίας τῆς εὐλαβοῦς ἀρχηγὸν μέγαν μισθὸν ἐπαγγείλασθαι τοῖς τῷ συγκακοπαθεῖν αὐτῷ ἐπιτεταλαιπωρημένοις. καὶ μὴν καὶ εὐδαιμονίζομέν σε ἡμεῖς τοῦ βίου προαιρέσεως, εἰ καὶ ἐνθένδε φέρων σαυτὸν καθιέρωσας τῇ ἑταιρείᾳ, ἣ πρότερον ἡμᾶς προσεπιών, ἣ δή σοι ἐχθίστην αὐτῆς ἀνῆπτεν. γὰρ δὴ ὁ ἡμέτερος βίος, ὥς γε τὰ τῶν ἀνθρώπων, δυσθυμίας τε καὶ ἀταξίας γέμει πρός γε τὸν ἡμέτερον παρεξεταζόμενος. ἡμεῖς γοῦν ἐοίκαμεν ταῖς παντοδαπαῖς ἀκαταστασίαις καὶ ταραχαῖς ἐνειλημμένοις, ἀεὶ μὲν πλημμελοῦντες, οὐδὲν δὲ πρᾶξαι δυνάμενοι, καὶ οὐκ ἐᾶθ' ὅντινα ἡμῶν σχεδὸν τὸ χρεὼν οὐ φθάνει καταλαμβάνον, πρὶν ἂν τὰ πρὸς μετάνοιαν τύχῃ συνεσκευασμένος. ἔρρωσο καὶ πρόσειπέ μοι τετράκις ῥαβάλαισον τὸν σοφὸν καὶ εὐφυῆ, ἢ λόγῳ παρόντα, ἢ δι' ἐπιστολῶν προσαγορεύων. ἐν Παρισίοις φεβρουαρίου μηνὸς ἕκτῃ φθίνοντος.

G. Budęus Franciſco Rabalęſo ſodali Franciſcali S.

Commodum ex aula decedens in vrbem reuerterā, cum literas tuas accepi: quas qui mihi reddiderit non facile meminerim, tametſi ita tu eas dediſſe videris quaſi a Tiraquelli tui fratre reddendas, viri exiſtimatione eximia prędit. Cuius ipſe cauſa libens mihi negociū exhibuiſſem, ſi res ita nata eſſet, meam vt ante deceſſionem is in aulam veniſſet. idq; non magis commendationis tuę gratia facerem, etſi tua cauſa omnia cupio, q̄ hominis merito, mihi fama tm̄ cogniti, ac de literis bene meriti. Verum vt ad ea quę gręce tu ſcripſiſti reſpōdeam, accipe quę ſcribere nūc

Vacauit. σὺ μὲν ὦ χρυσῆ κεφαλὴ τοῦδε τοῦ ἐνιαυτοῦ πολλάς τε καὶ ποικίλας ὑποθέσεις ὑποθέσθαι φάσκων ἐφ' ὧν ἡμῖν ἐπιστεῖλαι, θαυμάζειν μου εἴσοξας οὐδεμίαν πω ἐπιστολὴν ταῖς πολλαῖς σου ἀντεπιθεῖναι, ἐμὴν καταγνῶναί γε ἔφθασας μηδεμίαν ἐμοῦ ἐπὶ τούτῳ ἀγνωμοσύνην, καλῶς δὲ ποιῶν σύ γε ἂν εἶναι φῄς, αἰτίαν μου οὐκ ἐμὴν εἶναι ταύτην, οὐδὲ δι' ἐγκαλοῦντί μοι ἀμέλειαν ἔοικας, οὐδ' ὅλως ἀχθομένῳ. εἶναι μέντοι τῶν διακομιζόντων τὰς ἐπιστολὰς αἰτίαν, τὴν ἀπόδοσιν ὑπισχνουμένων, εἶτ' ἀμελησάντων τῆς ὑποσχέσεως ἀπαλλάσσεσθαι. ἐθ' ὅτι δὲ ἔφης, καὶ καθ' ἣν δ' ἔτυχεν αἰτίαν τὰ ἐπιτεθέντα γράμματα μετέπεμψον. ταῦτα μὲν οὖν σχεδὸν εὐγνωμόνως τε καὶ φιλοπρεπῶς αὐτὸς εἰκάζειν δοκεῖς, οὐκ οἶδα ὅπως πλοῦτον τοιοῦτόν τε προσενέγκατας, ὅτι σὺ μὲν, ἔφης, οὔπω τοῖς γράμμασι τοῖς ἐμοῖς ἀποκριθεὶς, ἀπεκρίνου ὡς οἶμαι ὅταν σοὶ βουλομένῳ ἦ ὡς ἐμὲ δῆθεν ὀλιγώρως ἔχοντα μᾶλλον, ἢ μὴ τὰ γράμματα τὰ σὰ κομισάμενον. μὴ δῆτα, μὴ πρὸς τῆς φιλίας δῖος ὦγαθὲ ὑπερτικῶς διάκεισο ὥσπερ ἀμελούμενος, μὴ δ' ὑπονόησον μηδὲν ἀπεοικὸς τῶν ἡμετέρων ἠθῶν. ἐγώ τοι οὐκ ἔξαρνος ἔσομαι μηδὲν αὐτὸς ἀπολαβεῖν τῶν παρὰ σοῦ γραμμάτων, οὐδὲ προφάσεις σεμνολόγου προφασιοῦμαι. μίαν μέντοι φημὶ ἐπιστολὴν δώδεκά που μηνῶν κεκομίσθαι, τῶν πολλῶν ὑπό σου ὡς ἔφης ἐπισταλεισῶν. μίας δὲ πλείους οὔ φημι, ἢ οὐ μεμνῆσθαί γε λαβών φημι. ταύτῃ γε μὴν οὐκ ἀπεκρίθην, τάχα που ἀμνημονήσας, ἄλλως τε καὶ ὑποθέσεως καὶ ἐπιστολῆς ἀπόκριμα οὐκ ἄγαν ἀπαιτούσης. εἰ μέντοι που ἀντιγράψαι μοι ἐπῆλθε καίπερ πολλαῖς ἀσχολίαις ἐν τῷ διὰ μέσου ἐνειλημμένῳ, πῶς ἂν εἶχον γραμματοφόρον δι' οὗ ἀντιγράψαιμι. ὅσγε ἠγνόουν ὅπου σὺ τότε κατῴκεις. ὥσπερ καὶ ἀρτίως γράφειν προθυμούμενος, οὐκ ἠδυνήθην καταμαθεῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν ἑταιρειῶν ὑμῶν ὁ καλοκἀγαθὸς Λαμπικὸς συνδιατρίβοι, ὁ πιστός σου πεφίλως τε καὶ φυλακτὴς κατὰ τὴν γνώμην ἐμήν. ὃ ζῶν τῶν φίλων ζεῦγος αὐτὸς συμπεπονθότας ἔχων διετέλεσε, ἐφ' οἷς ἠνωχλῆσθαι ἔφθητον ὑπὸ τῶν κορυφαίων τῆς ἑταιρείας, καὶ ἀπεχθέσθαι τῆς τῶν ἑλληνικῶν συνταγμάτων ἀναγνώσεως, ἄχρις οὗ ἤκουσα τινὸς τῶν χαριεστέρων τῆς αὐτῆς ἑταιρείας, καὶ τῶν φιλοκαλούντων, σφῶν τ' ἀποδεδόσθαι τὰ παιδικὰ τὰ ἡμέτερα, τὰ βιβλία λέγω ἅπερ οὗτοι αὐτεξουσίως σφῶν ἀφῄρηντο. ὑμᾶς τε ἀποκατασταθέντας εἰς τὴν ἔμπροσθεν ἄδειαν καὶ ἡσυχίαν. τοῦτο τοίνυν ἀκηκοότες ἀνδρὸς πιστευομένου, πῶς δοκεῖς εὐφράνθημεν, οὐ μὴν ὅσον εἰπεῖν ἔχοιμ' ἄν. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ὑπερμέτρως; ὅσγε ὑμᾶς ἔχειν συμφοιτητὰς δοκοῦμεν εἰς διδασκαλεῖον τῶν μουσῶν καὶ ἐργαστήριον τῆς ἀθηνᾶς, καὶ συμφιλοπονοῦντες δὴ τὴν τῆς γνώμης καὶ τῆς διανοίας ἐξεργασίαν, ἐφ' ἣν δὴ πλεῖστον φιλοτιμούμενοι τῶν περὶ τὸν βίον πάντων διατελοῦμεν. ἴσμεν δὲ τοῦτο διὰ πολλῆς σπουδῆς ἐσχηκέναι τουτουσὶ τοὺς μισέλληνας θεολόγους, ὅπως τὴν ἑλλάδα γλῶτταν ἀφανίσωσιν, ὡς τῆς ἀνεπιστημοσύνης δῆθεν τῆς αὐτῶν βάσανόν τε καὶ ἔλεγχον. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ματαιοτάτους ἐκείνων ὁρῶμεν παρὰ τὰς ἐν ἱεροῖς δημηγορίας οἱονεὶ ἀπὸ συνθήματος ταύτην λοιδορουμένους, καὶ ἐξ ἅπαντος τρόπου εἰς ὑποψίαν παρὰ τοῖς πολλοῖς καθιστῶντας, ὡς ἐξάγιστον μάθημα, καὶ τῆς ἀληθινῆς θεολογίας ἀλλοτριώτερον. καὶ μὴν τοῦτο ποιοῦντες οἱ ἄνθρωποι, κατάδηλοι μέν εἰσι τοῖς πλείοσι καὶ τῶν ἀμαθῶν οὐχ ὅτι τῶν ἐμπείρων, βασκαίνοντες τῇ τῶν εὐφυεστέρων φιλομαθείᾳ. ἐπαμύνειν μέντοι αὐτοὶ πλημμεληθείσῃ εὐσεβείᾳ ἀξιοῦσιν ὑπειλῆφθαι. τοῦτο τοίνυν τὸ τούτων συγκρότημα, οὗτοι κακόηθες, καὶ τῇδε τῇ πόλει συκοφάντημα ἐπιπλάσσουσι, παρ' οὐδὲν ἦλθε τὰ τῆς δοκίμου καὶ καλῆς παιδείας λυμαίνεσθαι, καὶ παντελῶς δὴ καὶ ἐξαλεῖψαι τὸ τῶν μουσῶν καλλώπισμα, ᾧ τινι τε ἡ ἐγκύκλιος παιδεία ἀγάλλεται, καὶ δι' ὃν λόγιος αὐτὸς ὁ ψυχαγωγὸς μέγιστον φρονεῖ ἐφ' ἑαυτῷ. καὶ γάρ τοι ἔνιοι τῶν περὶ τὴν θεολογίαν, ἀμουσοτέρως ἔχοντος, ἀφορμὴν ζητοῦντα, ἔναγχος εὑρόμενοι συκοφαντίας μεστὴν, τοῖς περὶ τὰ τῶν ἑλλήνων σπουδάζουσιν ἐπιφυόντων, πολλά γε ἐφυβρίζειν τήν τε καλλιλογίαν προλαβόντες καὶ τὸ χάριεν τῆς φράσεως, κακοὶ κακῶς αὐτοὶ ἀπολούμενοι. τῆς δὲ συκοφαντίας ταύτης προκάλυμμά τε καὶ ἀφορμὴν οὗτοι εὗρον οὐ τὰ τυχόντα. ἐξ ὅτου γὰρ τῶν λουτηρίζειν νῦν λεγομένων διατεθρύληνται μὲν πολλὰ καὶ ποικίλα δόγματα, τοῖς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐξηγητῶν δεδογμένοις ἐναντία, καὶ τὰ πλεῖν χρόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ νενομισμένα διαρρήδην ἀνασκευάζοντα, ἔνιοι δὲ τῶν ἡμῖν, καὶ ἅψασθαι τοῦ νεωτερισμοῦ τούτου αἰτίαν ἔχοιεν, τότε δὴ οἱ τῷ ἑλληνισμῷ ἀπεχθόμενοι, ἀντιλαβόμενοι πράγματος ἐπιφθόνου, καὶ τῶν ἑλληνιζόντων καταβοῶντες ὡς νεωτεριζόντων περὶ τῆς ὀρθοδοξίας ἀνατροπῇ, παρ' ὀλίγον ἦλθον τοὺς περὶ τὰ ἑλληνικὰ σπουδάζοντας ὡς αἱρετικῶς ἔχοντας φυγαδεύειν. δεινὸν δὲ ἐπιοῦσι συκοφαντοῦντες ἅμα, μὲν τὴν τοῦ ἑλληνικοῦ γραμμάτων διδασκαλίαν ἐπιχωριάζειν ἡμῖν ἄρξασθαι, καὶ τὰ τῶν λουτηριστῶν δόγματα παρεισφθαρῆναι. τοιαύτης που ἀφορμῆς τυχόντες ἄνθρωποι λέγειν μὲν ἐντέχνως ἀδύνατοι, δεινοὶ μέντοι ἀποκονίζειν τὸ τῆς κακοκαγαθίας πρόσωπον, τὸ ἀφελές γε τοῦ δήμου καὶ ἀπαίδευτον ῥᾳδίως καθυποκρίνονται. ἐν εὐσεβείας δὲ τάξει τιθέμενοι τὸ προπηλακίζειν τῆς παιδείας τὸ κάλλιστον καὶ σεμνότατον. ἡμεῖς δὲ ταῦθ' ὁρῶντες, πῶς δοκεῖς τοὺς ὀδόντας ἐνεπρίομεν, καὶ μετ' ὀργῆς δεινοτάτης ἐστενάζομεν; τίς γὰρ οὐκ

ἐν αὐλῇ διατρίψαι βουλεύσειν. καὶ ἀποθανόντα τὸν πρὸς μητρὸς θεῖον ὁ νέος, ὃν ἤλπιζεν παρέσεσθαι μοῦ χορηγὸν ἐνταῦθα, καὶ ὀρφανὸς γενέσθαι. τοιγάρτοι ποτὲ δὴ ἔχειν ἡμῖν ἀμφοῖν ἐδόκει, οὐχ ὡς ὑποβληθέντος δὲ τοῦ νέου καθιδρυμένου, ἀλλ᾽ ὡς οὐκ ἐγχωρίου ἄλλως γὰρ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ ὁ βασιλεὺς ἀμφὶ τῇ ἐπιστρατείᾳ καὶ τῇ τῶν ἄλπεων ὑπερβάσει. εἶρηκεν γοῦν φησὶ τὸ γεγενημένον αὐτοῖς ὁ ἑταῖρος σου Ἰάκωβος, ὡς καλῶς πεθαμμένῳ τῷ ἑαυτοῦ τογενωμένῳ ὀρχεῖ. αὐτοῦ γε μὴν τοῦ νεήλυδος οὐδεὶς ἀποδεξάμενος τὸ δεξιόν τε καὶ ἐπίχαρι, ἐν τῷ χρῆσθαι ἑαυτῷ ὅτι ἂν εἶναι δοκῇ πρόσφορον ἀνδρὸς θεραπευτικοῦ, καὶ κεχαρισμένου γίγνεσθαι μελετῶντος τῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀξιουμένῳ ὑπηρεσίας. φαίης γοῦν ἂν τὸν ἄνθρωπον εὖ πρὸς τοῦτο πεφυκέναι, εἰ παιδομαθής γε τοῦ θεραπευτικοῦ εἶναι, οὕτω διάκειται ἐπιτηδείως τε καὶ εὐχερῶς πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἐλευθέρια τῶν διακονημάτων. ἐφ᾽ οἷς δὴ τῷ ἑαυτοῦ πάτρωνι ἤδη ἑαυτὸν παρεσκεύασεν ἐξ ἴσου τοῖς μάλιστα τοῦ οἴκου ἄλλοις τε ἐν τούτῳ ἀγαπώμενος ὡς ὁμόφυλος ὢν ἐκείνῳ. ὧν γε ἕνεκα πλεονεκτήσειν τοσοῦτον οἶμαι αὐτὸν τῆς εὐνοίας τοῦ θεραπευομένου, ὅσον οὐκ ἔστι τὸ πλεονέκτημα τῶν παλαιῶν διακόνων ὧν οὐδεὶς ὁ νεηλεφὴς ἀγωνιστὴς τῷ χρόνῳ μόνον ἐλαττοῦται, πάντας που πλὴν τοῦ ὑπὲρ ἐν τέχνῃ θεραπείᾳ καὶ κεχαρισμένου προδοκιμάσεως. οὐ πάνυ μέντοι τῷ νεανίσκῳ τε καὶ ἐμοὶ συνέχαιρον τῆσδε τῆς ἐπιτυχίας, ἅμα προσδοκήσαντε ἐπειδὴ τοῦτ᾽ ἐδόκει ἐπὶ ζῆν ἀλλὰ μὴ προτέραν ἐλπίδα. ἀμέλει ἐν ἐκείνῃ τῇ θεραπείᾳ δοκιμασθέντες καὶ ἐξετασθέντες, ῥᾷον πρὸς τὰ βασίλεια, ἐπειδὰν οὕτω τύχῃ μέτεισι. ἔρρωσο, ἐν Λυγδούνῳ διατριβούσης νῦν ἐνταῦθα τῆς μητρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ δὴ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοκρατορικῶς διεπούσης ἀποδημήσαντος αὐτοῦ. ὀκτωβρίου μηνὸς τετάρτῃ ἐπὶ δέκα.

Τῷ αὐτῷ.

Σὺ μὲν ὦ ἑταῖρε καὶ φίλε, καὶ δύο δή μοι τῶν γνησιωτάτων ἀδελφῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνταξιώσεις, ἐπειδὴ τὰ καθ᾽ ἡμᾶς σύ γε γνῶναι ἐφίεσαι, ἐγὼ δή φημι ὅτι ἀθύμως ἂν διακείμενος, ἃ ἀκριβῶς σὺ καὶ καλῶς διακείμενον πιστοῦσθαι ἐπυνθόμην, καὶ κατ᾽ ἀξίαν πράττοντα, ἃ καὶ πλείω ἤδη χρόνον, διαπλέω λειτουργῶν, ὃ δὴ σὺ ἀγαθὸς ὢν, λειτουργίαν ἀσινῆ λειτουργίαν ἔνζημον μετ᾽ αὐτήν, χαλεπὴν δὲ καὶ ὀχληρῶν ἐπιμελειῶν μεστήν. τἄλλα δὲ οὐκ ἀτυχηκὼς ἀνά τουτὶ τὸ ἔτος. ὅς γε τῆς φιλοσοφίας ἀπέλαυσα τῆς βασιλικῆς, εὐεργεσίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν, οὐκ ἢ τρόπον τὸν τυχόντα, ἀλλ᾽ ὃν ἂν οἱ πολλοὶ ζηλοῖεν τῶν περὶ τὴν αὐλικὴν δίαιταν ὄντων. ἐγὼ μὲν οὖν ἐκ τῆς αὐλῆς οἴκαδε ἐπανεληλυθώς, καὶ ἐξ ἐκείνου πολλὰ φράσας τῇ καλῇ εἰρήνῃ ἐκείνῃ, τῇ τοὺς ἄνδρας μεθιστάναι φιλούσῃ, ἀπεκαθιστάσθαι ἐπειρώμην εἰς τὴν τῆς φιλολογίας τῆς παλαιᾶς μου ἐρωμένης ὁμιλίαν. ἦν δὲ τότε ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ τῶν ἀλλοβρόγων, πολεμικῶς ἔχων, ἡ δὲ αὐτοῦ ἀκολουθία μετὰ τῆς μητρὸς ἐν Λυγδούνῳ ἵδρυτο. συνέβη δὲ ἐκεῖ ἐναποθνήσκειν ἄνδρα ἀρχιερέα, ὃς τῶν ἱκετηρίων προεστήκει τῶν ἐν τῷ πραιτωρίῳ τιθεμένων. ἔστι δὲ συναρχία τῶν ὀκτὼ καλουμένη τοῦ στρατηγοῦ ἱκεσιάρχων. τούτων δὲ καθῆκον οὐκ ἄλλο ἔργον ἢ σύνδυο ἀνὰ πλείους καθ᾽ ἡμέραν παραπέμπουσί τε τοῦ βασιλέως, ἐπειδὰν τάχιστα ἐκ τοῦ κοιτῶνος ἐξέλθῃ, καὶ χρηματίζειν αὐτῷ περὶ τῶν ἱκετηρίων. ἔστι δὲ πρεσβύτερος ἀρχή. καὶ σύνταξιν ἔχουσα ἐκ παλαιοῦ χρυσοῦς ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους. ἐνάριθμοι δὲ ἐσμὲν οἱ συνάρχοντες τῇ πρώτῃ συμμορίᾳ τῆς ἀνωτάτω βουλῆς, τῆς ἐν τῷ ἄστει καθιδρυθείσης, ἣν γερουσίαν ἑκατόνταν δρῶν ἀποκαλοῦμεν. καὶ ἐν ταύτῃ δὴ ἐξαίρετόν τε χώραν ἔχομεν μετὰ τοὺς τέτταρας προέδρους καὶ τοὺς δώδεκα πατρικίους, καὶ τὴν γνώμην ἀποφαινόμεθα πρὸ τούτων, οὓς πλευταίους νενόμισται τὴν γνώμην ἀποδείκνυσθαι. ἐν μὲν τῇ μεγάλῃ βουλῇ τῇ αὐλῇ συμπεριφερομένῃ, οὐχ ὅπως καὶ ἡμεῖς καθήμεθα, καὶ τὴν γνώμην λέγομεν, ἀλλὰ καὶ προσεδρεύομεν ὅτε φοιτᾶν εἰς αὐτὴν ἡμῖν ἔδοξεν. ἀποθανόντος οὖν τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου, καὶ πολλῶν δὲ τὴν ζημίαν ταύτην μνωμένων τε καὶ ὑπερζημήσασθαι ἐναμίλλως προθυμουμένων, ὁ βέλτιστος βασιλεὺς ἡμῶν ἀπόντων μνησθείς, γράφει ἡμᾶς ἀξίους ταύτῃ, οὐδενὸς ὑπερευχομένου που, οὐδὲ ὑπομνήσκοντος αὐτὸν οὐδαμοῦ ἄρτι ἀπεληλυθότος καὶ οἴκοι ἤδη μεθηκόντος. τὸ δὲ ζημιώτατον, καὶ τῆς βασιλικῆς εὐνοίας καὶ χρηστότητος ἀποδεικτικόν, οὕτως κελεύει δίπλωμα γενέσθαι τε καὶ κατασημανθῆναι τῆς εὐεργεσίας τῆς αὐτοῦ, καὶ οἴκαδε ἐμοὶ πεμφθῆναι. ὃ δὴ τοσούτῳ ἡμῖν ἐντιμότερον ἐγένετο, ὅσῳ σπανιώτερον εἶναι ἐδόκει. ταῦτα μὲν διεξιὼν εὐφρανεῖν σέ μοι δοκῶ. κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. τοῦτο δ᾽ εἶναι ἂν αὐτὸς ἐν τοῖς μάλιστα συνησθείης μοι. καίτοι τοῦτό γε κοινὸν πάντων τῶν εὐνοϊκῶς πως μοι ἐχόντων. σὺ δὲ καὶ ὑπερησθείης εὖ οἶδα ὅτι. ἐγὼ δὴ καὶ τούτου σοὶ συνηδέον εἶναί μοι ἀξιῶ. Θεόδωρος ὁ σὸς τὰ ἐνταῦθά σοι διηγήσεται, ᾧ πολλάκις οὐκ ἐνέτυχον τὰ πολλὰ αὐλιζομένῳ.

αὐτὸς τεκμήραιτο. ἐν ἄστει διατρίβοντός μου. ἔῤῥωσο, ἐν αὐλικῇ ἀκολουθίᾳ, ὅσον νῦν πρὸς τῇ τῶν Παρισίων πόλει, ἐν κώμῃ τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ ἐπωνύμῳ, Μαΐου μηνὸς πέμπτῃ ἱσταμένου.

Φραγκίσκῳ Ῥοβορτέτῳ.

Συχνὰς ἡμεῖς περὶ σοῦ εὐφημίας πυνθανόμεθα, ἴσασι μὲν ταύτας οἱ δεῖνες, καὶ προϊόντος ἐπιδιδούσας τοῦ καιροῦ. ἔστι δὲ ὅτι μάλιστα πιστὰς εἶναι τοῖς ἀκούουσιν, διότι γε δὴ ἡ εὐφυΐα ἡ σὴ καὶ φιλομάθεια οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔγνωσαι. τὸ μὲν οὖν ἡμᾶς γνωριστέον εἶναί σοι ἡγησάμεθα, οὐ πρὸς χάριν μὲν ἐπιστεῖλαι ἐπιθυμοῦντες, ἀλλ' ἐφ' ᾧ τε ἐπιῤῥωννύναι σου τὴν προθυμίαν, καὶ ὥσπερ ἐγκελεύσασθαι ἐν σταδιοδρομικῇ ἐνισχύειν σε, ὑπὲρ φιλοζόμενον γενναίως καὶ νεανικῶς. μέμνησθαι τοίνυν σε χρὴ νεανίσκε γενικώτατε τοῦδε τοῦ ἄχθους, ὅσον τυγχάνεις ἐπαράμενος, δῆλος ὢν διατελεῖς ἐνδεικνύμενος. ἔστι γὰρ ὄντως ἐλαφρὸν μὲν καὶ ἡδὺ φαίνεσθαι τὸ πρῶτον ἐπιφορτιζομένοις, ἐπιβαρὲς μέντοι καὶ πιεστικὸν τοῖς μὴ σύντονόν τι καὶ ἐπακμάζουσαν διατηροῦσι τὴν ἐπίστασιν. τοιοῦτο τοίνυν τὸ ἄχθος μεσοῦντος τοῦ δρόμου ἀποσκευάζεσθαι, ἄλλως τε τὸν πολυκροτήτως καὶ προσδοκίμως ἀπολόμενον, αἰσχρὸν ἂν εἴη καὶ ζημίας μεστόν. ἴσως δὲ ὦ δαιμόνιε ὡς ἀνάγκην βαρεῖαν καθεστηκότα. ἐπεὶ τὰ πρόσθε τῆς φιλοπονίας οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν μοῖράν σοι καὶ τοῖς πολλοῖς ἀπήρκεσε, ἀλλὰ πολὺ σφαλερωτέραν. κινδυνεύεις οὖν, μοι δοκεῖ, θαυμαστὸν ἐλικον κλέος φέρεσθαι, καὶ τὰ ἴδια ἐπίσης τοῖς ἀδοκιμώτατα. καθ' ἡμᾶς φιλολογοῦσιν, εἴ γε τὰ μετὰ ταῦτα ἀναλόγως προχωρεῖ τοῖς πρόσθε, ὅπερ ἡμῖν ἐστ' ἐπίδοξον, ἣν δ' αὖθις ἂν τοῦ δρόμου ἐνδόξως ἐναρξάμενος, προσώρως ἐνδεδωκέναι σὺ δόξῃς, καὶ τὴν ἅπασαν ἐκείνην συντονίαν ἀνιέναι καὶ χαλᾶν, ἥκιστα ἐφικέσθαι τοῦ ἄθλου οὐχ ὅτι, οὐκ ἂν φθάνοις αὐτὸς φυτὸν ἀκόρων ὠλεσίκαρπον, ὡς καθ' Ὅμηρον ἀπεῖν. ὅπως οὖν ὦ γενναῖε τὰ ἐπιόντα τοῖς προλαβοῦσιν ὁμοτόνως ἔχειν σοι ἢ ἀγχωμάλως δόξῃ. ταῦτα ἔγραψα ἐν Λουγδούνῳ τῶν Ῥωμαίων ἀποικίᾳ. ἐκεῖ γὰρ ἡ αὐλὴ κατεβίβασε, δῆλα, ἐλαύνοντος μὲν τοῦ γαλάτου τοῦ βασιλέως. τῶν πραγμάτων δὲ τὴν κορυφὴν αὐτεξουσίως πρυτανευούσης τῆς σοφῆς τούτου μητρός, καὶ πάντων κυρίας οὔσης. ἔῤῥωσο, τοῦ Δεκεμβρίου ἐνάτῃ ἱσταμένου.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Ἰάνῳ τῷ ἀπὸ Φορέστης.

Εἰ μὲν ὦ Ἰᾶνε ὅσονπερ σὺ ἐπεθύμεις τῶν ἐμῶν τῶν γραμμάτων ἀπολαβεῖν, τοσοῦτόν γε ἐγὼ δι' ἐπιμελείας εἶχον κατὰ τὸ σοὶ ἀμωσγέπως χαρίζεσθαι, πάλαι δήπου τὴν διάνοιαν ἂν, ὅσου γ' ὀπίσω ἐπανῆλθον πολλαχῇ περιεσπασμένην, ἐφίστων ἂν καὶ προσεῖχον πρὸς τὸ ἐπιστέλλειν σοι. νῦν δὲ πρὸς ἡμετέρας φιλίας γνωρίζω ὅπως εἶχον τὰ ἐμά. τοιοῦτό γε οἶμαι διανόημα ἐνίοτε παρέστη σοι ἐνθυμουμένῳ τὴν ὑπερημερίαν τὴν ἐμήν, μὴ ἀμαρτάνεσθαί σε ἀνθ' ὧν ἔφθης ἐπιστείλας μοι. μέντοι ὦ φίλε, οὕτω περὶ ἐμοῦ διανοεῖσθαί σοι ἐπῆλθεν, εἰ ἃ ἐγὼ σχολὴν ἦγον, οὐκ ἂν ἐπεπόθεις τὰ γράμματά μου. οὐδ' εἰ ἔγνως τὰ κατ' ἐμὲ ὡς ἔχει ἐν τῷ μεταξὺ ἀχθεσθείης ἂν νῦν, ἀλλ' οὐδ' ὅλως ὑπάρξας τούτου τοῦ καθήκοντος πρὸς ἄνδρα ὀλιγώρως τὰ τῆς φιλίας δίκαια θεραπεύοντα. πόσον γὰρ φροντίδων ἑσμὸν οἴει με οἴκοι ἀπολελοιπότα, ὅτ' ἐς τὴν αὐλὴν ἀποδήμουν, ἐπαναλαβεῖν αὖθις ἐπανήκοντα. καὶ τῶν μὲν κατὰ μέρος καὶ τῶν ἀπὸ συμπτώματος οὐ μνησθήσομαι. αἱ δὲ φροντίδες, ὥσπερ ὅ τ' οἰκονομικὸς ἐμοὶ λόγος, καὶ ἡ πολυπαιδία ἀνατίθησιν ἢ τὸ μεριμνᾶν προξενεῖ, ὅλης τῆς διανοίας ἀντιλαμβανόμεναι, καὶ τὰ τῶν λόγων δὲ πολλάκις αὐταὶ φροντίζειν ἀποτρέπουσι, μέλλει δὴ ἐνθυμεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. τῶν ἀσχολημάτων ἄλλα διαγωγὰς καὶ τέρψεις ἔχει, ἃ μόνοις προσήκει τοῖς ἐκ περιουσίας γράφουσι. ταῦτα μὲν οὖν καταλογιζόμενος, ἀξίως ἂν τοῦ τρόπου σου ποιήσαις καὶ φιλοπρεπῶς, ἢ ἀγνωμονοίης πρὸς ἡμᾶς τούτου ἕνεκα. εἰ δὲ σὺ ἀγνωμόνως ταῦτα λογιζόμενος, καταδικάσῃς μου τήνδε τὴν ἀπολογίαν, ἴσθι ὡς Λάσκαριν τὸν καλὸν ἐφήσοντά με τὴν κρίσιν. ἐπὶ τούτου γὰρ πάντως καταδικάσασθαι τὴν ἀπολογίαν δοκῶ μοι. ἀμέλει σὺ τῶν τι μαθητευσάντων αὐτῷ ὢν καὶ συνδιαιτησαμένων, πῶς οὐ φρονεῖν ὑπεναντία αὐτῷ δόξειας ἂν μνησικακεῖν διατελῶν ὡς καταφρονούμενος ἢ καταμελούμενος. λασκαρίζειν τοίνυν ἐστὶ ἐν λόγοις μὲν καὶ φράσει, τὸ δεινῶς λέγειν καὶ κομψῶς. τὸ ἦθος δὲ λασκαρίζειν οὐδέν, τὸ ἐπιεικὲς καὶ χρυσᾶ καὶ θαυμαστὰ φρονεῖν. ἔῤῥωσο, καὶ κατ' ἀξίαν πράττε καὶ πίει, ἀνδρὶ δι' ὑμᾶς συστάθεις καὶ πεπλησιακὼς τὰ πρωτεῖα λαχόντι τῶν ὄψεων τῶν πραγμάτων διοικήσεως. ἐν Λουτετίᾳ Παρισίων Φεβρουαρίου μηνὸς ὀγδόῃ ἱσταμένου.

Βουδαῖος Φραγκίσκῳ Ῥοβερτέτῳ εὖ πράττειν.

Δεξάμενος τὸ σὸν ἐπιστόλιον, καὶ τοῦτο διελθὼν ὦ ἀσπαστή μοι κεφαλή, εὐθὺς ἀπεδεξάμην τό τε γενναῖον τῆς φύσεως, καὶ τὸ εὐμαθὲς, ἄλλως τε κατὰ τὴν ξένην γλῶτταν. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγασθείη τε καὶ ἀσπάσαιτο τὴν ταχυτῆτα τὴν σὴν, ὀλίγων μηνῶν προκεκοφότος ἐν παιδείᾳ δυσχερεστάτῃ, καὶ ὀρθῶς ἤδη στοιχειωθέντος. ἐφ᾽ ᾧ ἐπαινετὸν ἡγοῦμαι τὸν ὑπὸ διαπαιδαγωγοῦντά σε καὶ τὸν ἀδελφόν, τὸν καλόν τε καὶ ἀγαθὸν Κλαύδιον Θεόκριτον φημὶ τὸν λίγυν, ἄνδρα τε ἀγαθόν, καὶ διγλώττῳ παιδείᾳ δὲ τετιμημένον ἐν τοῖς πάνυ. οὗτος ζῆλόν γε μαθητῶν λαβὼν τῇ προθυμίᾳ ἀγχώμαλον, καὶ εἰς τὰ κάλλιστα τῶν μαθημάτων εὖ πεφυκός, οὕτως ἔφθη διατυπώσας, ὥστε ἐπιτηδείως σφοῦ καὶ διηκονημένω πρὸς τὰ πόρρω ἀπέδειξεν. ἄγε δὴ μειρακίσκω μοι ἠγαπημένω, διαπλάττου ἀντεχομένω ἧς εὕρεσθον ἀφορμῆς. δῆλον ὑμῖν τῇδε τῇ τύχῃ χρῆσθαι, καὶ τοῦ καιροῦ ἀπολαύειν καὶ διδασκάλου. ὅτι γε παντὸς τουτό γε καιροῦ ἐστιν, ὅτε ἀτυχίας τῆς τυχούσης, τοιούτῳ ἐντυγχάνειν οἷός ἐστιν οὗτος καθηγεμὼν καὶ διδάσκαλος. ἐὰν οὖν ἐμοί γε συμβούλῳ χρήσησθον, τοῦτόν ποι τὸν ἄνδρα κατὰ τὸ ἄξιον διαλέσιτον θεραπεύοντε, θαυμαστὸν ἡλίκον, μοι δοκεῖ, τὴν νέων προσδοκίαν. εἰ δὲ ὑμῶν ἐπιμελῶς καθηγησαμένου (τῷ γὰρ πατρὶ τῷ ὑμετέρῳ ταύτην τὴν χάριν οἶδεν κεχαρισμένως ταύτην θήσων, καὶ ἑαυτῷ μάλιστα συνοίσουσαν) ἔπαθλον ἂν ἀξιολογώτατα. τῆς τε πλουσίας φύσεως καὶ ἐπιμελείας ἀκριβοῦς προσηνέχθη δὴ ὦ γενναῖε, τούτῳ τῷ ἡγεμόνι τῆς κατὰ τὴν λογίων ἀρετὴν ὁδοῦ. ὑμῖν γὰρ προσφιλῶς τε διάκειται, καὶ ἀεὶ εὐφήμως ἔχει διὰ στόματος. πρόσειπέ μοι τὸν ἀδελφόν, καὶ τὸν καλὸν Σαλμώνιον καὶ σοφόν. ἀλλὰ σύ γε μάλιστα τοὺς τοκέας μου τοὺς σοὺς, ἐν δέοντι δὲ μάλιστα τὸν φύσαντα. ὅπου ἐγὼ τὴν εὔνοιαν περιπλέονος ποιοῦμαι ἅπαντος τοῦ αὐλικοῦ, μετά γε τὸν βασιλέα καὶ τὴν δέσποιναν τὴν πάνυ. ἐπεὶ τῶν ἐν αὐλῇ διατριβόντων μόνος αὐτὸς φίλος ἐστὶν ἀληθής, τῶν ἄλλων ὑποκριτικῶς φενακιζόντων. ἔρρωσο ἐν Λευκετίᾳ τῶν Παρισίων, Μαρτίου μηνὸς πέμπτῃ ἐπὶ δέκα, ὃν ἀνθεστηριῶνα προσειπὼν, ἴσως ἂν οὐχ ἁμάρτοι.

Ἰανῷ τῷ ἀπὸ τῆς Φορέστης.

Ἀπειληφὼς πάλαι ποτὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν σὴν, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως δι᾽ ἀμνησίας ἦγον ἀντιγράψαι σοι ἰανέ μοι ἠγαπημένε, ἄρτι δὲ ἐσιὼν ἡμᾶς ὡς οὗ τοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἐστι σπουδαίου τε καὶ φίλου, τοῦδε τοῦ καθήκοντος δεῖσθαι προκαλουμένῳ, ἀνακαλεῖσθαι τοῦ ἐλλείμματος εὐθὺς τὴν αἰτίαν διενοήθην, ὡς δὲ ἀπόδοσιν οἱ διαμέλλονται τῶν ἀνδρῶν τῇ φύσει ὄντες, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας διαναβαλλόμενος, καὶ προσδοκῶν, ἔχαιρον, ὅτι ἀγγελιαφόρου τύχοιμι εἰς Φλωρεντίαν τὰ γράμματα κομιοῦντος. οὐ μέντοι δι᾽ ἐπιμελείας γε εἶχον (τἀληθὲς γὰρ γενναίως ὁμολογήσω) ὅπως τῇ ταχίστῃ τοῦτο γένηται, ζῆον δὴ σχεδὸν ἄναξ φιλεῖ, ὡς ἄπειρον, τὸ ἔθος τῶν ἀποκνούντων ἐγχειρεῖν τοῖς ἔργοις, καὶ τῶν πραγμάτων ἅπτεσθαι σφίσιν ἐπικειμένων. ταύτης γάρτοι τῆς αἰτίας πολλάκις μου ἐπιπλήξας ἐμαυτῷ μέμνημαι καὶ ἀχθόμενος, οὐκ ἔφθην δὲ ἐπανορθωσάμενος τὸ πλημμελὲς τῆς φύσεως οὐδέπω καὶ τήμερον, ὅσον γε δὴ ἀνήκει εἰς τὸ ἐπιστολὰς ἐπιστέλλειν. καίτοι αὐτός γε ἐκ τοῦ μάλιστα κρατεῖν οὐκ ἔχων μακρηγορίας βιαζομένης, ὁπότε ἅπαξ τὸν ὄκνον ἀπεσεισάμην, οὕτως ἀτάκτως ἔχω. ταῦτα μὲν οὖν ὁμολογεῖν προήχθην, ἵνα μὴ ἀχθεσθῇς μοι ὡς σοῦ μόνου ἀμνημονοῦντι. οὕτω γνησίως ἐμοῦ διακειμένου, ὁ θεῖος ὁ σὸς, ἀνὴρ ὄντως, ὥς γ᾽ ἐγὼ οἶμαι, ἀγαθὸς, εἷς ὢν τῶν ἐπιστατούντων τοῦ βασιλέως κυνηγεσίου, κατὰ τύχην τῷ ἐμῷ καταλύματι τήμερον πεπλησιακὼς, τὸν ὄκνον τοῦτον ἐμοὶ ἐξετίναξεν ὡς γε τάχιστα τὸ ἡμέτερον ὄνομα. ὅπερ ὑπὸ τῶν ἐπιστάθμων γεγραμμένον, μεταξὺ τὴν θύραν παραμειβόμενος, ἀνεγνώκει· ὅγε προὐθυμήθη ὑπὸ τῆς ἄγαν φιλίας, καὶ πυθέσθαι τοῦ προσυχόντος εἰ ἔνδον εἴην. αὐτὸς ἐτύγχανε δὲ τότε τὰ κατὰ τὴν κυνηγεσίαν ἀμφισχόμενός τε, καὶ ὑποδεδεμένος. ἡ οὖν συνελὼν, τὰ ἐφεξῆς εἴπω, ἡμῶν ἐπὶ τῇ φιλοφρονητικῇ προσρήσει προσδιαλεγομένων (ἦμεν γὰρ ἀλλήλους διὰ πολλοῦ τό γ᾽ ἑωρακότες) ἐν δέοντί πως ἡ τῶν γραμμάτων τῶν σῶν ἐμοὶ μνήμη ἐπῆλθεν. ταῦτα δὴ προχειρισάμενος ἐκ τῶν φωριαμῶν τῶν ἐπιστολικῶν ἔδειξα. ὁ δὲ δὴ καὶ δεομένῳ ἐξηγησαμένῳ ἐφ᾽ οἷς ὑπερευφραινόμενος πολλάς μοι χάριτας ὡμολόγει. φάσκων δὲ ἐμοῦ ἀντιγράψαντος, ἐπειδὰν τάχιστα τύχῃ τοῦ γράμματα κομιοῦντος, ὑπισχνούμενος οὗτός μοι πᾶσαν τῆς ἀναβολῆς πρόφασιν ἀναδέξασθαι ἔφη τὸ πρᾶγμα. ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ ἐπιμελείᾳ εἰ ἐπιστέλλειν ἐν τῷ παραχρῆμα βουλοίμην. ἐνταῦθα δὴ τοῦ λόγου καταλημμένος (ὃ δὴ ἐξ ἴσου σκήπτεσθαι τό γ᾽ ἐκεῖνα εἰπεῖν προ-

λαβόντα) καὶ γράψαν αὐτίκα δὲ συμφιλοτιμεῖσθαι, ἐπιβαλόμενον τοῦ ἔργου ὅθ᾽ ἐπὶ τὰ αὐτοῦ ἐπισπαζόμενα, ἀπῆλθεν, ἕως ὧν ὡρῶν φάσκων ἐπανήξειν. αὕτη μὲν οὖν ἔσται σοι τουτουὶ τῶν γραμμάτων ὑπόθεσις, ὁπηνίκα τὸ διάστημα τὸ ὑπὲρ τοῦ θέρους ὡρισμένον, διεσπασμένης ἄλλης ἐπιστολῆς ὑπόθεσιν ἀφῄρηταί με. ὅτι δὲ ἐκπρόθεσμον αὐτῷ παρέχειν τὴν ὑπόσχεσιν ἔδει, ἧττον ἂν δήπου κεχαρισμένην ὅσον ἀνδρί τι καταστεῖλαι δοῦναι, καὶ τὸν κομιοῦντά που τὴν ἐπιστολὴν ἐπέχειν οὐκ ἐθέλοντα. ἔγνων δὲ τὸν θεῖον μὲν σοι ἐκ μητρὸς ὄντα, πατρῴαν δέ σοι εὔνοιαν παρεχόμενον. ἀλλ᾽ ἀμέλει συνήδομαί σοι τῆς δὲ τῆς εὐμαθίας, ἣν τὰ γράμματα σου ἅμα τῷ ἐπιγράμματι κατηγγέλει. εὐδαιμονίζω δὲ τῆς τε εὐκαιρίας καὶ ῥαστώνης ἀπεξευρημένῳ δεδωρημένης. ὅπως οὖν ὦ βέλτιστε μὴ τῆς ἄγαν ταύτης φιλοπονίας παύσῃ, μέχρις ὁ χρόνος σοι γιγνόμενος ἐξήκῃ. ἔρρωσο, ἐν Λουγδούνῳ Σεπτεμβρίου μηνὸς εἰκάδι, ὃν μεταγειτνιῶνα καλεῖν ἔξεστιν ἐν Πλουτάρχῳ πιστεύοιμεν.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Ἰακώβῳ Τουσάνῳ εὖ πράττειν.

Τί τοῦτο φῄς, ὦ φιλελεύθερε, οὕτως ἡδὺ καὶ μακάριον ἡ ἐλευθερία; καὶ σὺ νῦν ἐπιποθεῖς ἀπολαῦσαι ἐκείνης ῥαστώνης, βαθεῖαν καὶ εὐδαίμονα, τὴν παρὰ τοῦ προτέρου εὐεργέτου σου; ἢ ἴσως ἂν εἴη μόνης συνέφηβος ἡ γιγνομένη τε φιλοπονία, καὶ αὐτῆς ἔκγονος ἡ ἐμπειρία τῶν μαθημάτων. τοῦτο γὰρ βούλεται ἡ ἐπιστολή σου πλουτίζειν. ἀλλὰ μή τι τοῦτο ἦν τὸ σὸν, ἐρασθῆναι πάντως ἐλευθερίας, ἀλλὰ μᾶλλον διαπλέειν ἀνεχόμενον ῥαθυμίας οὐκ ἐν δέοντι, πρὸς ἣν ἀναπαύσεως εἶχες πάλαι, ὡς μέμνημαι αὐτὸς πολλάκις ἐνθυμούμενος. σοὶ οὖν, ὦ δαιμόνιε, τὰ περὶ ἐμὲ ποῖά τινα εἶναι δοκεῖ, πάντων τῶν πρὸς τοῖς λόγοις ὄντων φιλησυχώτατόν τε καὶ σχολαστικώτατον ἐμὲ καὶ ἐμαυτῷ μόνῳ καὶ ταῖς Μούσαις ἐφθῆν ἀεὶ ἐσχολακέναι δι᾽ ἀπραξίαν, καὶ μὴν ἤδη τοῦτο τὸ ἔτος ἥμισυ πρὸς τοῖς τέτταρσιν ἀπειρημένῳ εἶναι συνέβη τῆς ἐρωμένης μοι φιλολογίας, τῇ μὲν ἀποδημοῦντι τὸ πλεῖστον μέρος, τῇ δὲ ἀσχολουμένῳ καὶ πολυπραγμονοῦντι, οὐκ ἐξὸν ἐν τοσούτῳ διὰ τετάρτης γοῦν ἐντυχεῖν τοῖς λόγοις. πόσον οὖν ἐσφάλθαι ἡμᾶς οἴει τόδε καινοτόμημα περί τε τὴν δίαιταν καὶ τὴν ἐπιτήδευσιν. θαυμαστὸν ἡλίκον δήπου. σοὶ δὲ ἦν μὴ εἰς τὸ πρότερον πάλιν ῥαστώνην καταστῇς, οὐ βιωτὸν εἶναι δοκεῖ, οὕτω σὺ προσέτηκας τοῖς καλοῖς μαθήμασιν, ἵνα μὴ δυσχερέστερόν τι λέγω. καὶ μοῦ δὴ καὶ σὺ ἐθαύμαζες μὲν ἡμᾶς, οὐκ ἴσως ὅπως τὰ μοῦ παρόντα, ἐπαινοῦντος ἐπιεικῶς διὰ πόθου δὲ τὰ παρῳχημένα ἄγοντος, καὶ οἱονεὶ κατοιχομένην διαπενθοῦντος τὴν ἀμφὶ τὴν φιλολογίαν ἡδυπάθειαν, ἧς δὴ σὺ τυγχάνεις ἀφειμένος, ἐμοῦ συγκαταινοῦντος τὴν βουλήν. σὺ μὲν οὖν λέξειν αὐτὸς αἰτίαν ἔφης ὅταν πρῶτον ἐντύχῃς ἡμῖν, ἡμεῖς δὲ ἡδέως ἂν ἀκροώμεθα δικαιολογουμένου. ἀλλὰ μὴν ὦ φίλτατε πρὸς τῶν ἐπουρανίων, ὅπως μὴ αἰσθήσονται τὸ τῆς μετανοίας ἐν σοῖς οἱ περὶ τὸν πρότερον ἐκεῖνον. ἄνδρα μοι δὸς οὕτω βεβαίως οἰκείως διακείμενον, ὥστε μεταμέλει σοι τῆς μεταβολῆς, ἢ πόθος τις ἀπεικότων ἔχει σε τῆς διαίτης ἐγκαταλελειμμένης. οὐ γὰρ ἂν φθάνοιμεν ἔγωγε καὶ σὺ καταχλευαζόμενοί τε καταγόρως ὑπὸ τούτου, καὶ ἀναισθησίαν ὀφλόντες. καίτοιγε τὸ ἐπιβαρὲς τόδε τῆς αἴθους τοῦ καιροῦ ἡγοῦμαι προϊόντος σοι κουφισθῆναι, ἐπάθει τὰ ἄγρια τε φιλεῖ ἡμεροῦσθαι τιθασευόμενα, καὶ τὰ δεινὰ δὲ καὶ σκληρὰ μαλάττεσθαι. οὐ μέντοι σοι εὐλαβεῖσθαι φῄς, μὴ ἐν βραχεῖ φθάσῃς ἐπιλαθέσθαι ὧν μεμάθηκας ἐπιπόνως, τοῦτο δὴ ἐκπαίζεσθαι ὑπὸ σοῦ νομίζομεν. ὥς γε ἡμεῖς σύνισμεν οὕτω προσλιπαρεῖν σε δεῖν ὑπάρχειν ἐν ἑκατέρᾳ τῶν γλωττῶν, ὥστε οὐκ ἔστι σοὶ δή που προσυγχάνειν οὐδένα, μὴ βιβλίον τι τῶν δοκίμων τε καὶ χαριέντων ἐν χερσὶν ἢ ὑπὸ μάλης ἔχοντα. ὑπὸ δὲ τῆς ἀποδημίας ἀπολαύσεις ταύτης εὖ ἀγαθῶν, ἣν ὁ πάτρων ὁ σὸς ὃν σύ γε εὐγνωμόνως χρηστότητός τε καὶ εὐνοίας ἐπαινεῖς, τῆς αὐλῆς ἀκολούθων γίγνοιτο, ὥσπερ τούτῳ διεγνῶσθαι τυγχάνομεν ἀκηκοότες. ἀμέλει καὶ τῶν σπουδαίων τινὲς συνεξετάζονται τοῖς ἐνταῦθα ἐνδεικνυμένοις τε καὶ πλάταις ἐκείνης τῆς δαιδαλουργοῦ τῆς κοσμήσεως τοὺς ἄνδρας, οἷς ὁμιλεῖν σοι ἔξεσται καὶ ἐντίμως ἴσθ᾽ ὅτι συνδιατρίβειν. ὃ δὴ ἐνάμιλλόν μοι διάθεσιν πρὸς τὴν φιλολογίαν πολλάκις ἀπηρτέστησέ τε καὶ ἀναζωπυρήσειν, ὥσγε τὰ τῆς λειτουργίας τῆς ἐμῆς ἔα, καὶ τὰ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου οὐκ ἀπῆλθεν. ἃ δὴ ἄμφω μοι τὸ δίμοιρον παραιρεῖται τοῦ καιροῦ, ὧν σοὶ ἄδεια ἔσται παντελής. ἔρρωσο, καὶ διατέλει ξενίζων πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀσκῶν τὸν χαρακτῆρα. εὐτυχῶς. ἐν Λουγδούνῳ, ὅπου νῦν ἡ αὐλὴ διατρίβει, ἐπώνυμος τῆς κυρίας αὐτῇ βασιλευούσης, ἀποδημοῦντος τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τοὺς Ἰνσούβρους ἐσβεβληκότος. Νοεμβρίου μηνὸς ἕκτῃ ἐπὶ δέκα.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Κλαυδίῳ Ῥοβερτέτῳ εὖ πράττειν.

Λογιζομένῳ μοι τὴν τύχην τὴν σὴν καὶ τὴν ἀδελφοῦ ἀξιέραστε Κλαύδιε, μακαρίζειν ὑμᾶς ἔπεισι ταύτης τῆς προαιρέσεως ἧς ἔχοντες διατελεῖτε, καὶ τῆς τῶν γονέων ὑμῶν διεσδὴ ἀμφοῖν συνέδοξεν, ὡς ᾐσθόμην προσδιαλεγόμενος αὐτοῖς, οὐδὲν εἶναι προτιμητέον ὑμῖν τῆς παιδείας τῆς ἐγγλώσσου, ἧς νῦν ὑμᾶς γε προσαποριζομένοι χαίρειν ἐπὶ τοῖς κεκτημένοις ὑπ' αὐτῶν μέχρι τοῦδε κτήμασί τε πολυτελέσι, καὶ χωρίοις πολυπροσόδοις, ἅπερ αὐτοὶ ἐστὲ οἱ κληρονομήσοντες. ἔφθακεν μοὶ οὖν τήμερον δειπνήσας ἐν τῷ πρὸ τοῦ ὑμῶν καταλύματι. ἥδομαι γὰρ εἰς τοῦτο φοιτῶν, πρὸς μόνον αὐτὸν δήπου σχεδὸν τῶν κατὰ τὴν αὐλὴν θεραπευτικῶς αὐτὸς διακείμενος, ὡς χάριτας δήπου χαρίζεσθαι χαριέντως φιλοῦντα, καὶ μὴ φενακίζοντα, ὥσπερ εἰώθασιν οἱ πλεῖστοι τῶν τὰ πρωτεῖα εἰληχότων ἐν τῇδε τῇ κερκώπων ἀγορᾷ, πρὸς οὓς διὰ τοῦτο ἀπεστραμμένως ἔχω. ἀλλὰ μὴν ὁ πατὴρ ὑμῶν μετὰ τὸ δεῖπνον εὐθέως ἐξαναστὰς, καὶ παμπληθῆ τινὰ δεσμὸν προχειρισάμενος γραμμάτων ἐναποτεθειμένων, ταῦτα ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐνεγκὼν ἐξέθηκε, μηδὲν ἡμῶν προσδοκώντων τοιοῦτον, ἀλλ' ἐνθυμουμένων τὸ ἐπ' αὐτῷ γεγονὸς, ἕως οὗ ἐγχειρίζοντος τὰς ὑμετέρας ἐπιστολὰς ἐγνώρικα. πρᾶγμα ἐκ τῶν ἐπιγεγραμμένων, τὸ αὐτόγραφον τὸ ὑμέτερον ὁμοῦ ἐβουλήθη γνῶναι, ταῦτα τὰ γράμματα μὴ διελθόντα, καταμανθάνειν εἰς ὅσον προκοπῆς ἐπιδεδώκατε ἤδη, ὅσου αὐτόθεν ἀπήρτηται ἡ αὐλικὴ θεραπεία. ἐγὼ μὲν οὖν πάντα ταῦτα διαναγνοὺς ἡδέως, ἔνια δὲ καὶ προσαναγνοὺς, ἠγάσθην μὲν ὑμῶν τὸ ἀγχώμαλον τῆς ὁμιλίας, ὡς ἐναμίλλως δῆθεν φιλοπονούντων, ὑπερεχάρην δὲ ἐπὶ τῷ προκεχωρηκότι ὑμῶν λαμπρῷ τε καὶ καταφανεῖ, τὸ πλέον δήπου ἐκείνην αὐξήσοντι ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ, ἣν νῦν ὑμῖν οἰκείαν τε καὶ ἰδίαν κέκτηται τὰ τοῦ φύσαντος ὑμᾶς κατορθώματα, πάντας τούς τε συνεξεταζομένους αὐτῷ, καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ λειτουργοῦντας λειτουργήματα, λαμπρῶς ὑπερευδοκιμήσαντος, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς πώποτε φέρε δὴ ὦ λῷστε ἀπεῖρξε πολλοὺς ἧς ἔτυχεν ἀφορμῆς, ἐξὸν τῇδε τῇ ἡλικίᾳ χρῆσθαί σοι τῇ δικαιοσύνῃ οὔσῃ ἀσκοῦντι τῶν λειτουργιῶν καὶ ἐνοχλημάτων ἀπηλλαγμένῳ. σοὶ γὰρ τὰ πρῶτα τῆς εὐδοξίας προσήκει τῆς οἰκείας. ᾧ γε καὶ τὰ πρεσβεῖα τῶν πατρῴων ἐπιβάλλει. ἐνθυμηθῆναι οὖν ὡς ἡ ἐλασιτία οὐκέτ' ὁμοίως ἑαυτὴν ἐνδώσει σοι πειθαρχεῖν, ὁπόταν εἰς ἄλλο μεταβῇς ἐπιτήδευμα τοῦ βίου, ὑπὸ τοῦ πατρὸς τότε προηγηθησόμενοι. ἐπεί τοι ἡ ἀφορμὴ παρημελημένη εὐθέως πέφυκε παραδραμεῖν, εἶτ' οὐκ ἐπανήξουσα ἡ αὐτὴ τοῖς μεταμελομένοις. ἔρρωσο, καὶ εὐτυχῶν διατέλει. ἐν τύρωνι πολίχνῃ τῶν Ἀλλοβρόγων, ὀκτωβρίου μηνὸς δεκάτῃ ἐπὶ δέκα.

Κλαυδίῳ καὶ Φραγκίσκῳ τοῖς Ῥοβερτέτοις.

Ἐτύγχανον μὲν ὦ κομψὼ μειρακυλλίω ταυτησὶ τῆς ἡμέρας γεγραφὼς, τῷ μὲν λόγῳ τε καὶ τῇ προσηγορίᾳ, ἑτέρῳ μόνον ὑμῶν. τῇ δὲ ἀληθείᾳ καὶ τῇ δυνάμει ἀμφοῖν ὑμῖν ἔπειγε σύνηθες μοι γεγραφότι. ταύτην μέντοι τὴν ἐπιστολὴν προσείληφεν ἐν τῷ βαλαντίῳ ἔχοντι μοι ἐντυχὼν ἀνὴρ μὲν ὑμῖν ἔχων οἰκειότατα, καὶ πλεῖστα χρησάμενος τοῖς ὑμετέροις τοκεῦσιν, ἐμοὶ δὲ γνώριμός τε πάλαι καὶ συνήθως ἔχων. Νύρκολος οὗτος ἐστὶν ἀνήρ τε ἀγαθὸς, καὶ τὴν κατὰ τὴν οἰκονομίαν τῶν τε ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ ταύτης συνεπιστατῶν. οὗτος ἐκ ταύτης τῆς ἐντεύξεως ἕτερ' ἄττα διαλεξάμενος, πλεῦσαι ἐπιθυμῶν ὡς δεῖ φιλεῖν ἐν τῷ τοιούτῳ, βούλει σὺ ἔφη ὦ φίλε, ἢ κελεύεις τι ὡς τινα τῶν συνδιατριβόντων τῇ αὐλῇ, πρὸς μὲν ἔφην οὐδένα. οὐδὲν ἐπιστέλλαιμι ἂν τῶν συμπολιτευομένων τῷ αὐλικῷ, ὡς δὲ τοὺς Ῥοβερτέτους τοὺς ἐμοὺς τήμερον ἐπιγράψας ἔχω γράμματα, ἅτινα Θεοκρίτῳ τῷ τούτων καθηγεμόνι ἐπιθεῖσαν μοι δοκῶ, τούτῳ ὡς οἶμαι συνεσπούδασα. ταῦτα δὴ φέρε μοι τὴν ἐπιστολὴν μεταξὺ προχειριζομένην ἐφ' ᾧ ποιεῖν ταῦτα τὸ εἰρημένον πιστὸν. ὁ δ' ἔφθη λαβὼν παραυτίκα, κομιεῖσθαι αὐτὸς φάσκων. ταῦτα μὲν οὖν τῷ τε Θεοκρίτῳ παρὰ τὸ ἄριστον διηγημένος, ἅμα προφασιζόμενος τὸ παράδοξον τοῦ πράγματος καὶ τὸ ἀπροσδόκητον, ὡς τάχιστ' ἐπὶ τούτῳ ἀγανακτοῦντα. ἤσθημαι τοῦτον, εἰ ἀγραμμάτῳ ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς ὑπάρξαι αὐτῷ, ἄλλως τε τὴν παρ' ὑμῶν ἐπιστολὴν πρότερον ἐπιδεδωκότι μοι, μὴ δῆτ' ἐγὼ ὦ δαιμόνιε, μὴ ἀχθεσθῇς σύ γ' ἐπὶ τούτῳ. πάλιν γὰρ εἰ δοκεῖ ἐπιστελῶ. εἰ δὲ σὺ βούλει, καὶ τὸ τρίτον δὴ ἔπειτα προσεπιστέλλειν οὐκ ἀναίνομαι. ἀμέλει τοίνυν γράφων χαίρειν τοῖς μειρακίσκοις, ὡς οὐκ οἶδ' εἰ ἴσον ἄλλοις. εὐθὺς μὲν οὖν ὑμᾶς ἐρρῶσθαί τε καὶ καλῶς διατελεῖν προκόψαντε ἐν καλλίστῃ τῶν παιδειῶν. ἴσον δὲ σφᾶς τοῦ ποιεῖν, πάντας αὐτῷ παραδιδόναι

κιμάσοντι τοὺς σφῶν ἡλικιώτας. προσαγορεύεσθόν μοι πάλιν οἱ ἀρίστω σφῶν γονεῖ.

Φραγκίσκῳ Ῥοβερτέτῳ.

Συνέβη μοι τίμιον πρᾶγμα, κεχαρισμένον προσυχόντι τῷ πατρὶ τῷ σῷ, ἀνδρί μοι καὶ πᾶσι τοῖς χρηστοῖς πάνυ τι καὶ πάντη ἀξιαγαπητοτάτῳ καὶ ἡδέως γὰρ τάχιστα προσαγορεύσαντι ἐγώ, καὶ ἀντιπροσειρημένος ἂν ὑπ' αὐτοῦ φιλοφρόνως, δεξάμενον ἐπιστολὰς διττὰς προχειρίσασθαι ἑλληνιστὶ συντεταγμένας, καὶ ἐκείνῳ πρὸς ὑμᾶς ἐπιδοῦναι (οὕτω γὰρ πρίν, ἐτύγχανον ἐπηγγελμένος) ὁ δὲ τὴν σὴν ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐπιστολὴν καὶ φιλόφρων ἀντεπέδωκε. καὶ μὴν τὸ γεγονὸς ἐμοὶ μὲν ἦν παράλογον, πιθάνιον δὲ δοκοῦν τοῖς ἀνταλλαττομένοις, καὶ ἀλλήλοις δι' ὑπερτίας ἔχουσιν, ὅταν τῇ χειρὶ ἐναλλὰξ ὀριγνῶνται ὁμαλίζοντες. οὐ γὰρ ἔφθην ἀληφὼς τὴν σὴν ἔγωγε, προειλόμενος τὰς ἐμὰς ἐγχειρίσαι. ἀλλὰ μὴν ἀπὸ μεσούσης ἡμέρας, οὖσιν ἡμῖν περὶ τὴν θεραπείαν αὐλικήν, ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ τῶν ἄγαν δεσποίνης οἰκίσκῳ, ἥκε, ὡς οἶσθα, ἀποδημοῦντος τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτοκρατόρως διέπει, ἀξιῶς γε πάνυ αὐτῇ τοῦ τε καὶ κατορθωμένως πρυτανευούσῃ, ἔτι πάλιν ἐντυγχάνων ἡμῖν ὁ καλὸς πατὴρ ὁ σὸς, καὶ φιλόστοργος, περὶ τῶν αὐτῆς ἐπιστολῆς, εὐθὺς ἠξίωσεν ἐμὲ παρόντων οὐκ ὀλίγων τῶν τῆς πρώτης τάξεως αὐλικῶν, ἐπελθεῖν τε ταύτην, καὶ κατὰ λέξιν μεθερμηνεῦσαι. ἐγένετο μὲν οὖν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ἥδιστον καὶ πιθανοῦ ἀκροάματος τοῖς παραγγελομένοις, ἐπανακροτούντων μὲν πάντων ἐφ' οἷς ξενίζων ἐπιτυχῶς τεθαρρηκέναι δοκεῖς. πατρὸς δὲ γεγηθότος καὶ ἀποδεχομένου τὸ γενναῖον τῆς προθυμίας. ἡμῶν δὲ ἐν δέοντι τὸ καὶ τὸ προσεπαινούντων τῶν γεγραμμένων, ὡς παρ' ἡλικίαν δήπου νεανικῶς ἀποτετολμημένα. ὃ δὴ μάλιστα βουλομένοις τε ἡμῖν, καὶ τῷ πατρὶ συνευφραινομένοις ἦν ἐπὶ ταύτῃ τῇ εὐδοξίᾳ τῇ σῇ, ἕως γε τὸν καθηγεμόνα, τὸν σὸν τὸ πλεῖον μέρος ἀνήκουσε, σοῦ μέντοι εὐγνωμόνως ἀπονέμοντος πᾶν ἐκείνῳ. καὶ ταῦτα μέντοι μέχρι τούτου ἐγνωρίσθω σοι. τὰ δὲ ἐφεξῆς εἰς τὸ μέλλον ἀναβεβλήσθω. σὺ δὲ τούτοις καὶ τὰ περὶ ἐμὲ ἐνταῦθα διατριβῆς πεφιλοσοφημένα, σοί, ἔκ τε τῶν παρὰ Λουκιανῷ τῷ σοφιστῇ δεξιῶς παρῳδηθέντα. ἀπαρκέσεις γὰρ ἂν ταῦτα ὅτι τύχῃ εἰς ἄλλης ξένης ἐπιστολῆς γιγνόμενον μέγεθος. ἔρρωσο, ἐν Λουγδούνῳ.

Φραγκίσκῳ Ῥοβερτέτῳ.

Τὰ καθ' ὑμᾶς ὀρθῶς ἔχοντα ἐγνωκώς, καὶ καλῶς φερόμενα, θαυμασίως πως ἥσθην. χθὲς οὖν τοὺς γονεῖς τοὺς ὑμετέρους διὰ πολλοῦ ἐπισκεψάμενος, πρὸς οὓς δή, ὡς οἶσθα, ἔγωγε πρόπαλαι φιλικῶς διάκειμαι, αὐτίκα ἔμαθον ὑμᾶς, τοῦτο μὲν ὑγιείας εὖ ἔχοντας, τοῦτο δέ, πόρρω που προβεβηκέναι παιδείας τε δοκίμου, καὶ τῶν ἐπιδόσεως τῶν κατὰ τὴν καλλιλογίαν. ὃ δὴ ἐπέρρωσέ μοι τὴν πίστιν ὧν ἐτύγχανον ἀκούσας. καὶ γάρ τοι πολὺς ἦν παρὰ πᾶσι λόγος τῶν ἄγαν φιλοπονίας ὑμῶν, τοῖς λόγοις δήπου προσανεχόντων ἐπιεικῶς. ὅτι, ὅσου γε χρόνου σφῶν ἔφη καθηγεῖσθαι ἀνὴρ εἰς τὴν νέων παίδευσιν ἀμφιδέξιος ἐν τοῖς πάνυ καὶ ἀκριβολογικώτατος, ὁ καλὸς καὶ λόγιος Θεόκριτος. ὁ νῦν μὲν τὰ φίλτατα τοῦ βασιλέως ἐπιτετραμμένος καὶ διαπαιδαγωγῶν ἐντίμως, κατάγε τὸ ἐγχωροῦν τῆς ἡλικίας ἔτι νηπιαζούσης. καὶ μὴν καὶ τὸ καθ' ὑμᾶς ἀκηκοὼς ἔγωγε ζηλῶν, πιθανῶς τε καὶ κομψῶς ἀπομνημονευόντων, καὶ δὴ καὶ ὡς μέγα τι χρῆμα εὐφυΐας μεταξὺ ἀγαμένων θάτερον τῶν ἀδελφῶν, τὸν ἥττω τὴν ἡλικίαν, ἀσμένως τε ἐνδεχόμενος τὸν λόγον, καὶ συγκατατιθέμενος ἑκὼν ταῦτα διηγουμένοις. εἰκότως, ὅς γε πρὸ πολλοῦ καθεωρακὼς εἴην εὐδαίμονι μὲν σφὼ τὼ δεσπότα τὼ ἀμφοῖν, σὸν μέντοι ἰδιαίτερον τὸ πλεονέκτημα, φύσεως ἐξαιρέτου, καὶ προσχούσης τῶν μετρίων, μάλα γε δὴ τῶν πολλῶν, οἷς ἀκόλουθος ἔσται καὶ συμβούλος ἡ εὐτυχία, τῶν καλῶν τε καὶ ἐπαινετῶν ἐγχειρητικὴ γενναίως καὶ πεφρονηματισμένως. τούτων μὲν οὖν τῶν δωρεῶν τῆς προνοίας ὄναιο σὺ ὦ φίλη ποι κεφαλή. ὅπερ ἂν μάλιστα διὰ θεὸν γένοιτό σοι λαμπρῶς χαριζόμενον. ἅπαντα δὲ καὶ διά σε καὶ τὴν σὴν εὐστάθειαν, ἣν ἐπιτετηδευμένην δεῖ ἔτι τῇ τῶν καλῶν λόγων σπουδῇ, μέχρι μὲν τοῦ ἱκανοῦ καὶ δέοντος, τό γε ἐπὶ σοὶ ἐναπομένῃς, τῶν δὲ φιλολογίας ἔρωτα διὰ βίου εὐθύμως τε καὶ εὐγνωμόνως θεραπεύσῃς. ἔρρωσο, ἐν Τύρωνι πόλει τῶν Ἀλλοβρόγων ὀκτωβρίου μηνὸς δεκάτῃ ἐπὶ δέκα.

Γυλίελμος ὁ Βουδαῖος Κλαυδίῳ Ῥοβερτέτῳ εὖ πράττειν.

ἐλθοῦσά μοι τὴν ἐσχάτην ἐπιστολὴν τῶν ἐμοὶ ὑπὸ σοῦ ἀντιγεγραφυιῶν, τὴν ἑλληνίζουσάν φημι ἐκείνην, θαυμάζειν δὲ παρέσχε μέγα τι χρῆμα, εὐμαθίας τε τῆς σῆς, καὶ
Δ εὐδαίμονος εὐχερείας τοῦ χαρακτῆρος. ἐνῆν γὰρ ἐν τῇ συναφείᾳ τῶν γεγραμμένων καλλιλογία, σχεδόν τι ἐπηνωρθωμένη, οὐδὲ μώμῳ φασὶν αὐτῷ, ὡς ἡ οὐτινὶ ἡλικία, ἀνεπίληπτος, καὶ μὲν δὴ πρὸς ταύτην, εἴτ' εὐφυΐαν, εἴτ' εὐτυχίαν δεῖ καλεῖν τὴν

σιν, τοῦ τυχόντος ἀξίου καθηγεμόνος, εἴτ' ἀμφοτέρων, ὃ δή σοι κοινόν ἐστι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σοῦ, τὴν ἡμετέραν γε αὐτῶν τῶν πολλῶν καὶ ἐγκυκλίων ἀνθρώπων ὀψιμαθίαν δι' ὑπεροψίας τε καὶ χετλιασμοῦ ἤγαγον, οἷς δὴ ταλαιπωρεῖσθαι ἀθλίοις τοσοῦτον χρόνον συνέβη, καὶ οἷς ἔξεστι δὴ ταῖς κεφαλαῖς προσκρούειν πρὸς τὰ δυσνόητα τῶν συγγραμμάτων, καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπικύπτουσι, καὶ μὲν δὴ καὶ τῇ ὀψιμαθίᾳ δυστυχεῖ, τοῦτ' ἐπιβάλλον μοι μέρος, καὶ ἄλλο δὴ οὐχ ἧττον προσετίθετο δυστύχημα, τὸ αὐτομαθῆ γενέσθαι. ἐδεῖ γοῦν ἂν ἄλλως δὲ φαυλοτέρου χρήσασθαι ἂν διδασκάλου, ἢ ἑαυτοῦ; τούτοις γοῦν προσίθει νῦν ὡς δοκεῖ, τῶν βιβλίων σπάνιν τὴν τότε μὲ ἄγχουσαν μεταξὺ ὑπερφιλοπονοῦντα, πάντων γε δὴ τῶν ἄλλων πρὸς τὴν παιδείαν ταύτην ἐπιτηδείων, ἀπορούμενον· ᾧ γε οὐδὲ γοῦν ἑνὶ μόνῳ ὁμιλεῖν τοῖς αὐτοῖς λόγοις σπουδάζοντι ἐξεγένετο, οὐδ' ἡλικιώτῃ οὐδ' ὁπηλικῳοῦν καθηγητοῦ. ἐφ' οἷς δὴ τοσοῦτον αὐτοὶ ἤδη παρηκμακότες, τοὺς νυνὶ τῶν μετ' αὐτῶν λόγων ἐρωμένους νέους ἐώθαμεν εὐδαιμονίζειν. σοὶ μέντοι καὶ τῷ ἀδελφῷ τῷ σῷ ἰδιαίτερόν τι καὶ περιττότερον φιλοῦμεν συνησθῆναι. ταύτης γὰρ τῆς συντυχίας πάντη πάντως ἀπελαύσετε, ὅσον δὴ ἐκείνοις οἶμαι καὶ ἡμῖν τοῖς τὰ προειρημένα λογιζομένοις, τὴν τύχην ἔπεισι τὴν ἐμὴν συσχετλιάζειν ἐμοί, καὶ δὴ καὶ ἀγνωμόνως ὡς εἰκὸς ἡμῖν συμπεπονθέναι. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἔγωγε τούτων οὕτως ἐχόντων, πᾶσιν τοῖς ἀσέπτατα, ἐπὶ τούτοις ἐνδοξάσουσιν οἰνοικῶς φρονῶν, οὐδ' ὑπὸ κακῶς προσενηνέχθαι μοι τὴν πρόνοιαν ἡγοῦμαι, οὐδ' ἀκλεές μοι ὑπάρξειν τελευτῶντι τὸ πρᾶγμα, κἂν ἐν ἀπολελεῖφθαι πολὺ τῶν σοφωτέρων μέλλοιμεν. ὅπου γε τήνδε τὴν παιδεύσεως ὁδὸν προηγήσασθαι τοῖς ἡμεδαποῖς νεανίσκοις φανησόμεθα. τοιγάρτοι ὦ γενναῖε πρὸς ἅπαν τὸ τῶν φιλομαθούντων ἐπιεικῶς τε καὶ ἀμέμπτως διακείμενος, εἴπερ σοί γε καὶ ἀδελφῷ ἰδίοις μοι ἐφήβοις, τὰ πρὸς τὴν ὀψιμαθίαν ἐνοδεῖν δι' ἀρχῆς ἂν ἔχοιμι, καὶ τὸ τέλος δὲ ἀπαιτᾶν κατὰ τὴν γνώμην τὴν τε ὑμετέραν καὶ τῶν ὑμετέρων γονέων, οἷς ἐγὼ ἐντυγχάνων ἔθισμαι ἐπὶ φιλίᾳ τῇ τυχούσῃ. σὺ δὲ διατέλει τὴν ἀγαθὴν σου φύσιν γνωρίζων τοῖς ἀνθρώποις διὰ φιλοπονίας ταύτης. ἢ δὴ ἀξιέραστόν σε ἀπεργάσεται οὐκ εἰς μακρὰν παρὰ τοῖς ἐν αὐλῇ πρωτεύουσιν. ἔρρωσο, πέμπτῃ τῶν εἰδῶν Δεκεμβρίων, ἐν λουγδούνῳ ἐμπορίῳ, ἔνθα νῦν διοικεῖται τὰ τῆς ἀντιβασιλείας, τὰ πρῶτα τῆς τάξεως κυρίας τῶν πραγμάτων φερομένης λοδοϊκῆς τῆς καλλιτόκου, ἀντιανείρας χρυσῆς, ἢ λαμπρῶς τε καὶ πᾶσι κεχαρισμένως διαπλεῖ χρηματίζουσα.

Budęus Eraſmo S.

Literas tuas & Cantiunculę nuper accepi longo interuallo poſtq̃ a vobis erãt datę. erat enim dies ſubſcriptus ad quintumdecimum Cal. Ianuarii, quibus equidem ipſis protinus reſpondiſſem, ſi in comitatu principis fuiſſe mihi cõtigiſſet, hominemq; habere cui literas cõmitterem. ἀλλὰ μὴν ὁ βασιλεὺς πρώην ἡμῖν νυκτὸς ἤδη πολὺ προηκούσης ἐπέστη, καὶ ἐπὶ τῇ προτεραίᾳ οὐκ ἐπίδοξος ὢν ἡμῶν οὐδένι τὰς δώδεκα ἡμερῶν ἐλθεῖν. ὁ αὐτὸς ἂν ἐνθένδε χθὲς παραλόγως τό γε καθῆκον εἰς ἐμὲ ἀπεληλυθώς. τούτου μὲν οὖν ἐγὼ ἐπιδημοῦντος περὶ ἄλλου του ἐτύγχανον κοινολογησάμενος (καιροῦ γὰρ ἐπετυχήκειν ἀκαίρως ἐν τῇ παραδόξῳ αὐτοῦ ἐπιδημίᾳ) οὐδενὸς μὲν ἀκροωμένου, καὶ πάντων τῶν παρόντων πόῤῥω μεθεστηκότων. ἐνδεδωκότος οὖν τούτου ἀκρόασιν μοι ἐκτενῶς, τῶν γραμμάτων μνησθῆναι ἐπιβαλόμην ὧν πρὸς ἐράσμου ὑπογύως ἦν κεκομισμένος. ὁ δ' οὐκ ἔφθη ἀκούσας μου τὸν πρῶτον λόγον, καὶ ἐπύθετο, πότερον ἔφη καὶ πότε ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα, προσδοκῶμεν. ἔνθα δὴ ἐγὼ αἰτιώμενος τὸ καὶ τό, ἐφ' οἷς οὐκ ἠδυνήθης πω παρασκευάσασθαι τὰ περὶ ἀφίξεως, πάντως σε ἐλεύσεσθαι ὑπεσχόμην κατὰ τὸν πρῶτον ἐγχωρήσοντα καιρόν. ἣν δὴ ὑπόσχεσιν ἐμὴν ὅπως ἐπιτελέσεις ὅτι τάχιστα, ἢ ἤδη παύσομαι ταύτης ὑποθέσεως ὤν. ἐγὼ μὲν δὴ ὑπείληφά σε νυνὶ ταλαντευόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καὶ τῇδε κἀκεῖσε ἐπαμφοτερίζοντα, ἀναβολὰς ταύτας ἀναβάλλεσθαι ἀγχίνως τε καὶ εὐστοχόντως. καὶ δὴ καὶ ἐς τὸ αὐτό σοι οἶμαι τὸ πρᾶγμα, καθάπερ ἀνθρώπῳ τοῦ λύκου δραξαμένῳ ἐκ τῶν ὤτων, ὥς φησιν ἡ παροιμία. ἐπεὶ τοίνυν εὐλαβουμένῳ σύ γ' ἔοικας, καὶ δεδιότι μή πως τὰ μετρίως μὲν ἐνθάδε, βεβαίως δὲ καθεστῶτά σοι, μετοικήσαντός σου οἴχηται, ἅμα δὲ τάχα καὶ τόδε δέδοικας, μὴ καὶ τὰ τῆς ἐπαγγελίας τῆς παρ' ἡμῶν οὐ κατὰ γνώμην ἀπαντήσῃ ἀφικομένῳ. ἐμὸν δὴ ἔργον εἶναι ἥγημαι, ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ ὥσπερ τινὶ συγγραφῇ τὸ μέλλον ἀσφαλίζεσθαι, εἴγε ἀξιόπιστόν με ἐγγυητὴν εἶναι νομίζεις τοῦ συγκειμένου πράγματος. σαφῶς οὖν καὶ διειρημένως τοῦτό σοι προσδιορίζειν οὐκ ὀκνήσαιμ' ἄν. ἴσθι τοίνυν ὦ φίλε ἑτοιμασμένην σοι καὶ παρακαταστασθεῖσαν ἱερωσύνην ῥητήν, ἔνδοξόν τε καὶ αὐτάρκη σοι πρόσοδον χορηγήσουσαν ἐς πεντακοσίους που στατῆρας τῶν ἡλιοχαράκτων, καὶ

μικρόν τι προσείη. ἔσαι δὲ τοῦτό σοι ἠσφαλισμένον ἐν πόλει γνωρίμως καὶ εὐθετῷ ἡσυχίαν ἄξοντι. ὅπως οὖν ὦ δαιμόνιε μηκέτι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας διαναβαλλόμενος τηλικαύτην παρῇς ἀφορμὴν ἑτέραν, χωρὶς τοῦ δέοντος ἀκριβολογεῖσθαι οὐκ ἐν ἐπαίνῳ τιθέμενος ἂν εἰκότως γὰρ ἂν ἀνοήτως δόξας περὶ μὲν τῶν σῶν βεβουλεῦσθαι, σκαιῶς δέ τε καὶ ἀγνωμόνως τοιούτῳ τε καὶ τοσούτῳ βασιλεῖ προσενηνέχθαι, αἰτίαν ὑφέξεις δήπου ὑπὸ τῶν ἀστείων ἀνθρώπων καὶ χαριεντιζομένων, ὡς ἐνδοῦσαν ἑαυτὴν τὴν τύχην ἀπεσκορακίζων διωσάμενος. τίς γάρ τοι ὦ πρὸς τῆς ἀληθείας αὐτοῦ τῆς τῶν ἐπιεικῶν οὖν ἀνθρώπων, ὅστις ὀκνητέον εἶναι σοὶ εἶναι ἀσυγγνωστότερον ἔμοιγε διισχυριζομένου ἅπαν σοὶ τὸ πρᾶγμα, ὑπὸ τῶν ἄλλων σοι διαπεπρᾶχθαι, καὶ δὴ καὶ ἐν ἀσφαλεῖ καὶ πιστῷ ἀποκεῖσθαι, καὶ διὰ δὴ τὰ τῆς ἀνθρωπίνης προνοίας, οὐδεμίαν παρεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν προφυλακὴν περί τε ἀπὸ τύχης ἐπηρείας, καὶ κακουργίας τῶν ἀνθρώπων. καὶ μὴν, ἐγὼ οὐ μέγα φρονῶν ἄλλως ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς ἐμοῖς, ὅμως τουδὶ τοῦ ἐγχειρήματος ἄγαν ἀξιόχρεως εἶναί μοι δοκῶ. σύνοιδα δ' εὖ σύ γ' ἐμοί, ὡς πάντα τὰ πρὸ τοῦ ἐνοχλήσαντί σοι ὑπὲρ τῆς προκλήσεως ἣν πρότερον προὐκαλούμην. συμβολὴν δὲ τὴν ἐμὴν καὶ γνώμην μετέωρον ἀεὶ ἀνάσχοντι, ἕως δὴ τὰ τῆς ἀσφαλείας σοι οὐκ ἀπαρχόντως ἐδόκει μοι καταστῆναι κατὰ χώραν γὰρ μένειν συνοικείαν σοί, ἐλπίδος γε λαμπρᾶς προκειμένης ἀκμὴν μᾶλλον, ἢ κατηγγυημένης καὶ ἐν ἀσφαλεῖ κειμένης. ἑώρων γάρ τοι τότε τῶν περὶ τὰ σὰ συγγράμματα ἀκόπως σπουδαζόντων, τοὺς μὲν ταύτην τὴν πραγματείαν ἀπειλημμένους, τοὺς δ' ἐπιαποδιδόντας τε καὶ τούτοις συνεράσθαι τοῦ ἔργου ἐφιεμένους, ὅπως Ἔρασμον τὸν πάνυ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐφελξοιντο τὸ ἐπὶ τὰ σπουδαῖα, διὰ τῶν μαθημάτων καλῶς τίθεσθαι διὰ σπουδῆς ἔχοντα τῆς τε μεγίστης καὶ ἐπιτυχεστάτης. ἐν βραχεῖ δὲ δὴ καὶ τὴν ἐπιχωριαζομένην θεολογίαν εἰς τὴν κελτικὴν ἀποικιοῦντα, καὶ δὴ καὶ παραδοκιμάσοντα, δήπου τὴν οἴησιν τῶν σεμνολόγων τινῶν τῶν περὶ ταύτην ὑπερφρονουμένως ἐσχολακότων. τοῦτο δὲ ἰδὼν ἐγὼ ἐδόκουν ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ συνεξετάζων ἐμαυτὸν τοῖς τε διαπρᾶξαι σε ἐξαιτουμένοις, καὶ τόνδε δι' εὐχῆς τὸν νεωτερισμὸν ἔχουσι. τότε γε μὴν πρῶτον ἅψασθαι τοῦ πράγματος ἄντικρυς ὑπηρξάμην, ὅτε ἀποτεταγμένον σοι τὸ γέρας εἶναι καὶ ἀφωρισμένον ἔγνων ἀξιοπίστως, αὐτίκα δὴ μάλα δοθησόμενον ἐπειδὰν ἀφίκῃ. ἔγνων δὲ ἂν τοῦτο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ αὐτήκοος γενόμενος, τοῦτό σοι τὸ πρᾶγμα πιστώσασθαι κελεύοντος, ὅπου ἂν τύχω αἰτίας ἢ ἀφορμῆς. εἰ μὲν οὖν οὐ παντάπασι δυσαρέστως ἔχεις τῆς ἐθισμένης αὐτόθι διαίτης, καὶ τὴν ἡμεδαπὴν δὲ ὑπολαμβάνεις οὐκ ἀνεπιτήδειον σοι ἐμφιλοσοφεῖν, οὐ γάρ σοι ἀγνὼς οὖσαν πάλαι ἐπιχωριάσαντι, ἴθι τὸν βασιλέα ἀποδεξόμενος σύ περί τ' ἄγαν πρᾳότητος καὶ περιττῆς εὐφυΐας, ἐκεῖνος δ' ἀκραιφνῆ εὑρήσων αὐτὸν πολὺ ἐλευθεριότητος. **Facito vt ſim certior ſi ad te hęc epiſtola peruenerit, primo quoq; tempore. hominemq; eximium Cantiunculam, tuiq; nominis apprime ſtudioſum verbis meis ſalutato. Pariſiis tertio idus Aprilis.**

Βουδαῖος Ἐράσμῳ.

Ἔφθην ἐπιστείλας σοι ἱσταμένου μηνὸς Ἀπριλίου περὶ τῆς ἀφίξεως σου τῆς πρὸς ἡμᾶς. τοῦτο δὲ προστάξαντος τοῦ βασιλέως πεποίημαι κατὰ τὴν τότε τῆδε παρουσίαν. μίαν δὲ μόνην ἐκεῖνος τότε ἡμέραν ἐπιδεδημηκὼς τῇ πόλει ταύτῃ, οὐδὲ ταύτην ὅλην κλῆρον, κατὰ μέντοι τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ προσχεθεῖσαν, μίαν καὶ τὴν ἡμίσειαν αὐτοῦ διατρίψας ἡμέραν, καὶ πάλιν ἐμοὶ προσδιαλεξάμενος ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ᾤχετ' εὐθὺς ἀπιών. εἰ μὲν οὖν ἤδη προσφιλέστατε κομισάμενος ἔχεις τὰ γράμματά μου, εἰ δὲ μή, πάλιν ἔχει τὸ κεφάλαιον τῶν ἐμοὶ γεγραμμένων. ἐγώ τοι σκέψασθαί σ' ἐκέλευον ὁπότερον τοῖν δυοῖν τούτοιν λυσιτελέστερον ἡγῇ σὺ μᾶλλον τοῖς σοῖς, ἤτοι τὰ καθ' ἡμᾶς αἱρεῖσθαι, ἢ τοῖς καθεστηκόσιν ἐμμένειν. εἰ μὲν οὖν τὰ ἡμέτερα ἀρέσκει σε, καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἐνδιαίτημα ἐπιτήδειον εἶναί σοι δοκεῖ τὴν σὴν φιλοσοφίαν ἐγχειρονομεῖν μετὰ τῆς νηφειότητος, πάντα σοι τὰ πρὸς τὴν τοῦ βίου ῥαστώνην ἐν ἀσφαλείᾳ παρ' ἡμῖν κείσεται. καὶ γάρ τοι τὸ προτεινόμενόν σοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως γέρας, καὶ ὥσπερ εἰ ἀπολαστικὸν ηὐτρεπισμένον εἰς τὴν ἡμετέραν εὐθὺς ἀπολαυστικοῦ, ἐγγυᾶσθαί σοι αὐτὸς προτεθύμημαι, καὶ τὸ μέλλον δὲ ἀναδέχεσθαι ἐπὶ τῇ ἐμῇ ἐπιζημίῳ, καίτοι γε οὐκ ἀήθως ἀεὶ κινδυνεύσαντι περὶ τῆς ἐμῆς οἰκήσεως. ἣν δὴ ἀκέραιον, ὡς ἐγᾦμαι, μέχρι τοῦδε περιέσωσα διαπλέω. μέμνημαι γὰρ τοῦ δελφικοῦ, ἐγγύα πάρα δ' ἄτη. πῶς οὖν εἰς τοσοῦτο τόλμης νῦν προήχθην, ὡς αὐθαιρέτως τῇδε τῇ ὑποσχέσει ἐνέχεσθαι μείζονι ἢ κατ' ἐμὲ, βούλεσθε. ἀμέλει αὐτὸς σύνοιδα τῷ

βασιλεὺς πρόθυμος καὶ ἀληθῶς τῶν προῃρημένῳ, καὶ βεβαίως δὲ κατέμαθον ἐνταυθοῖ πεπεῖσθαί σοι τὸ δῶρον, ὃ διὰ σοῦ μέλλεις πρᾶγμα λήψεσθαι ἐνθάδε ἀφιγμένος. οὐ μέντοι διαπλέξεις ὅπως τῇ γερμανίᾳ ἐμφιλοχωρῶν, ὥστε δέδιας μὴ ἡ ἐνταῦθα δίαιτα οὐκ ἐπίσης εἶναί σοι δύναιτο καταθύμιος, ἤδη μοι ὁ λόγος δυσεπικρίτως ἔχει. πρὸ πάντων δὲ ἂν αἱροίμην ἐγὼ εἰ ὁμοία μοι σκέψις τε καὶ αἵρεσις ὑπακέοιτο, χαρίζεσθαι τῷ θυμῷ μου, τοῖς ἐθισμένοις γ' ἐνθάδε μεταβάλλεσθαι ἀναπαύσεως ἐκεῖθεν διακειμένῳ φάσω γοῦν τὸν ἀναίτιον ἐμοῦ γ' ἕνεκα, εἰ ὅπως σὺ τὸν θυμὸν διάκεισαι. εἰ δὲ ἡ γνώμη ἰσορρόπως ἀμφοτέρωσε ἐπικλινής, διαναβάλλεσθαί σε χρῆ, φέρε δὴ ὦ δαιμόνιε, ἐπέρεισόν τι ταύτῃ ἐπὶ θάτερα, μᾶλλον μὲν οὖν ἐπὶ τάδε. οὐ γὰρ ἂν εὐθὺς ἀνεκτὸν ἔχῃ τὴν βουλὴν ὑποτίθεσθαι, μεστωθέντος τοῦ γέρως σοι καὶ τὴν σὴν ἐπιδημίαν περιμένοντος. χωρὶς εἰ μὴ ἐλάττω τὰ ὑπάρχοντα εἶναί μοι νομίζεις, ἢ ὥστε τοιοῦτον ἐγγύημα πιστώσασθαι. παῦσαι οὖν διαμελλητικῶς ἔχων ὦ 'γαθέ, καὶ ἄρξαι μοι τὸ δεῖνα, ἢ τὸ δεῖνα προφασιζόμενος καὶ ὥσπερ ἂν εἴποις, πρὸς βασιλέα θρυπτόμενος οὐκ ἐν δέοντι. οὐ γάρ ἐστιν ὅστις τῶν δεινῶν γε καὶ συνετῶν, οὐκ ἂν πολλήν σου ἀπειροκαλίαν καταγνοίη, εἰ τοῦτο τὸ ἕρμαιον ὀλιγώρως παρεῖναι δόξεις, ὃ τάχ' ἂν ἀμέμπτως ποτ' ἀνελέσθαι εἰ δ' εὐθὺς ἐν τοῖς πολλοῖς δοκοῦν, ἡ τῶν παρ' ἡμῖν θεολογικῶν φιλαπεχθημοσύνη μεταναστῆναί σε κωλύει, ἐμφιλοσοφοῦντα ἐνθάδε τῇ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἐπανορθώσει, ἄλογος ἔστω ὁ φόβος αὐτίκα. γέ τοι ἄδειάν σοι καὶ ἡσυχίαν ἀνενόχλητον, τὸ τῆς μεταπέμψεως ἀξίωμα παρασχήσει, μέλλει οὐδεὶς ἂν τολμήσειεν πράγματά σοι παρέχειν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μεταπεμφθέντι καὶ ὑπερασπιζομένῳ. ἔπειτα ἡ ἐπιμέλεια τῆς περιουσίας τῆς σῆς ἱερωσύνης ἔνειμι τε αὐτὴ οὖσα καὶ λαμπρὰν πρόσοδον φέρουσα σοι, ἀπείρηται τῆς τούτων διατριβῆς οὐκ ἔλαττον πέντε σταθμῶν. ὅθεν σοι ἀδεῶς καταφρονεῖν τῆς κακολογίας αὐτῶν ἐξέσται. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἡ τῶν χαριεστέρων ἀνδρῶν σπουδὴ τῶν εἰς ἀξιώσεις, νῦν μοι εἰς τὰ σὰ συγγράμματα ἐπιβλέπεις, ἐπιδημοῦντος ἤδη σου καὶ φιλοχωρεῖν δοκοῦντος ἐπιδιδοῦσα, οὐ τὴν τυχοῦσαν ῥοπὴν ἂν ἐμποιήσειεν εἰς προσθήκην ἐφ' ᾧ τι τῆς σοι ἀπηνθισμένων σύστασιν καταβαλεῖν. ἄλλως τε ἐπειδὴ οὐκ ὀλίγοις τῶν συνετῶν καὶ χρηστῶν ἔδοξαν οὗτοι οὐδὲν ὑγιὲς φρονεῖν, καὶ βασκαίνειν μᾶλλον τοῖς φιλοκαλοῦσι τῶν σοφῶν, τῆς καλλίστης τε καὶ ἀξιεπαίνου καινοτομίας, ἢ ζῆλόν τινα χρηστὸν καὶ ἐπιεικῆ διώκειν. τούτων οὕτως ἐχόντων, θαυμάζω σου πρότερον μὲν μεταστῆσαι προθυμουμένου καὶ ἀφορμῆς δεομένου, νῦν δὲ ἀφορμὴν λαμπροτάτην εὑρημένου, εἶτα δὲ διαμέλλοντος. σὺ οὖν ἤδη διάγνωθι περὶ τῆς προκλήσεως, πότερον ἀποδέχεσθαι ταύτην ἢ διακρούεσθαί σοι βέλτιον. μεταγνοίη γὰρ ἂν ὁ βασιλεὺς εἰ αἴσθοιτο ἐντρυφώμενος. ἔρρωσο, ἐν παρισίοις τῶν νωνῶν μαΐου τῇ ὑστεραίᾳ.

Budæus Brixio.

Ω τᾶν, εἰπέ μοι πρὸς τοῦ φιλίου, ἐσπούδαζες τὰ περὶ τοῦ νικόλεω γεγραμμένα ἢ ἔπαιζες; περὶ ἐκείνων φημὶ ὧν ἱκέτευες καὶ ἱκετηβόλεις ἡμᾶς πρὸς παίδων χεῖρόν τι πρὸς τῆς συνοικούσης, ἵνα τοῦτο διαπραξαίμην τὸ ὑπ' αὐτοῦ μνηστευόμενον. Quaſi vero aut cura mea, aut precib⁹ aut auctoritate vel impetrari poſſit, ſi egregiam & bonam amico communi operam nauauero. vel hoc quis credat à te bona fide dictum eſſe, qui te norit? qui quidem te τὰ περὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἐν τῷ παρόντι probè tenere ſciat? Qui deniq; ἐν τῷ πραγματεύεσθαι τὰ συμφέροντα. ſeſquulyxem te eſſe meminerit? ἵνα δὲ ἐῶ τὴν τούτου τὴν εἴτε κατάστασιν, σὺ μὲν οἶσθα τὸν ἄνθρωπον, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους οἷς προσφέρεσθαι πολυπραγμόνως ἀνάγκη, ὅς ἂν τουτονὶ τὸν μύλωνα στρέφειν ἐπιβάληται, ὁποῖοι τὸν τρόπον εἰσί. περὶ τῆς συντάξεώς φημι τῆς βασιλικῆς τῶν ἀνθρώπων ὀφειλομένης. ἧς σὺ ἀξιοῖς τὸ αἴτημα τοῦ νικόλεω δι' ἡμᾶς κατεπραχθῆναι. αἰτεῖται μέντοι τοῦ δὲ, εἰκοστὸς χρόνου εἰ μὴ τὸ ὅλον, ἀλλά γε ἐπίτεον σύνταγμα τοὐλάχιστον ἀποτίνυσθαι, ἐπὶ τῷ διασκευάζεσθαι τὰ αὐτοῦ, καὶ αὐτόθεν ἐξοικήσαντα, ἐνθάδε μεταστῆσαι. καίτοι οὐκ ἀγνοῶν σύ γε ὅτι ὅσα οἶδα, τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν οὕτως ὄντα ἀσύντακτον, καὶ περὶ ἀργυρολογικώτατον, ὡς πάντας ἀτάκτως ἔχειν, καὶ ὥσπερ εἰ ἄνω κάτω τὰ κατὰ τὸν βίον φέρεσθαι τοῖς ἐνταῦθα. De conditione quid cenſerem iterum ad eũ ſcripſi, quando eum iam inſtaturum ſibi video, nec in poſterum vſqueadeo indulturum, quin ſibi imperaturus ſit ſuſcipere quæ è re ſua futura videantur. tametſi τοῦ τῆς καινοτομίας, ἀνὴρ μοι ἐλευθεριάζεις εἰ καί τις ἄλλος ἀεὶ πρότερον, τηλικοῦτος ὢν ἤδη ἐγκαταζεύγνυσθαι ἑαυτὸν ὑπομένει τῷδε τῷ μύλωνι τοῦ ἀνδραποδώδους χαλεπωτέρῳ ὄντι, ὅπερ ὅμως ἡμεῖς

ἡμεῖς μὲν καὶ αὐτοὶ ἔφθημεν περιῃμένοι, οὐχ ἑκόντες δὲ, ἀλλὰ θείᾳ τινὶ τύχῃ ἀνάστατοι οἴκοθεν γε-
νόμενοι. οὐκ ἐθ᾽ οἷα δ᾽ ἤπου οὐκ ἀναιρεῖσθαι καὶ θαῤῥεῖν πλεονεξία δύναται φιλότιμος γ᾽ ἐχθρὸς. ἵνα δὲ
μὴ ἀπολογώμεθα, σὺ μὲν τὸν ἄνδρα ἔγνως διότι καὶ ὅσος τυγχάνει ὤν, ὁ δὲ ὁ Νικόλαος ὡς ἂν
τοὺς λατρεύειν προθυμεῖται, καὶ συμπεριφέρεσθαι τῇ τῆδε κακίᾳ τῆς αὐλῆς πλανωμένης ἐπίσταται δὲ καὶ
τὴν τοῦ βίου τῆδε κατάστασιν, ὡς ἄρα δεινὰ ἐστὶ τοὺς ἀγχίνους τῶν ἀνθρώπων, καὶ δραστηρίους ὠφελεῖν τε
καὶ κοσμεῖν. καὶ μοι δὴ καὶ ἔοικε τὸν Νικόλαον ἡγοῦμαι οὕτω πεφυκέναι ἀγχιστρόφως τε καὶ
πολυτρόπως, ὡς τὸν βίον τὸν πολιτικὸν καὶ τεταγμένον ὃν μέχρι τοῦδε συνείθισαι, εἰς τὸν ἐνθάδε
ταραχώδη καὶ ἀτακτοῦντα, μεταῤῥυθμίζειν δύνασθαι. Exorandus fortaſſe aliquot menſibus
Vertumnus nobis erit, ἵν᾽ ἄστροφον τὸν ἄνδρα ἡμῖν ἀποδιδάσκηται. Quin & eum dextrum ac
propitium nobis deum ἡ θεὸς πλεονεξία nobis ſtatim reddiderit. Cuius illecebris & blā-
dimentis nihil non cedere ſolet, ſi minus apud cœlites, certè apud ſuperos pariter &
infimos σὸν μὲν οὖν ἤδη ἔργον ἐστὶ τὸ προσφιλῶς πρὸς τὸν Νικόλαον διακειμένῳ, τοῦτό τε τὸ
πρᾶγμα, ἐκείνῳ συνεκτέθη, βουλήν τε τινὰ εὔκαιρον αὐτῷ προχειρίζεσθαι. οὐ γὰρ παιγνιῶδες τὸ
πρᾶγμα, ἀλλ᾽ ἐπιμελοῦς σκέψεως καὶ βουλῆς δεόμενον, ἐπεὶ ἣν ἁμαρτὼν ἐν τούτῳ τύχῃ, οὐκ ἂν
φθάνοι μετανοῶν μᾶλλον, ἢ μεταθέμενος ἂν τὰ κακῶς δεδογμένα. Omnia autem hominis
cauſa cupiens, velim vt conſilium primo quoq; tempore amicorum ſenatu indicto co-
actoq; expediat (res eſt enim pręſentis conſilii) verum huiuſcemodi velim conſilium
eū capere, rei vt & ſuę familiari bene conſuluiſſe olim ipſe gaudeat: & nos ei gratu-
lemur. Rex intra biduum hanc vrbem ingreſſurus eſt agmine compoſito. τὰ μέντοι
δὴ ἐντεῦθεν καθόλου ἐν ἀβεβαίῳ κεῖται. ἅμα δὲ ἐκ τῶν ἐκεῖσε ὁμιλούντων δὲ χρῆσθαι ἀνάγκη, καὶ ἐν
ταύτῃ τῇ πόλει πολυτελῶς ἐνδιαιτᾶσθαι. οὐδὲν γε συνεσκευασμένος ἅμα οἴκοθεν τῶν πρὸς ἐργα
ἐπιτηδείων, καὶ ταῦτα χειμῶνος. Vale, Auenione pridie idus Septembres.

FINIS

Sub Prelo Aſcenſiano Menſe Februario, ad Calculum Ro. 1531.

70